

הקדמת הרב המספר ידוע הוא ומפונרסם היות עדת הלומדים.
לשלשה פתות נפרדים. הכת האחת הממלאים פרסם בבשורא דתורא.
לגמור גמרא ולא למספר סברא. ומשנתו בפיו סדורה.
סחור סחור במהרה. ובשעה א' גומר כמה דפים.
רץ כצבי וכצפרים עפים. ונרפים המה נרפים.
כי הכל בסקירה אחת סוקר. אין חקר.
ובין טוב לרע לא יבקר. ולבו כל עמו.
אלקים הבין דרפה והוא ידע את מקומו. וכספוג סופג הכל יחד.
ומי ישיבנו והוא באחד. כי דבר המלך בפיו נחויץ.
מן השפה ולחויץ. כברזל קהה.
גמרא גמור זמורתא תהא. ויש מהם אשר לבבו נמשך אחרי דברי אגדה חוד סדה.
ובורח מחרב סדה. ומלתו על לשונו קרא בגרון אל תחשנה.
בספר האלשיף. דברי אלהים חיים יקרים מפנינים והוא אחד ממ"ט פנים.
כל סדרי בטן חופש. דבד השנה לכל נפש.
בעל לב רחב ובעל לב קצר. מזימה לא יבצר.
ולו שם ושארית. בספר שני לוחות הפרית.
ואת אשר בעומקו של הלכה ילון. בעיניו לבוז ולקלון.
והוא עוין. לבעלי העיון.
ומרגלא בפומי' למה זה תיגעון לריק זמן ארוך. וה"שלקון לפני ערוך.
ועליו המפ"ה פרוסה. לדעת את המעשה.
ותכלית הלימוד העבודה. לבונה קודם לחידודה.
חכמת אנשים מלומדה. וכגבר חלציו יאזור.
חזור חזור ואל תצטרף לבלזור. ונפשו עליו תאבל.
מה לי ולך בפלפול נחריפות של הבל. לקשור נימא בנימא וחקל בחבל.
מי מדד בשעלו. אין יתרון לאדם בכל עמלו.
כי אם ממטמונים תחפשונו. עליו אין להוסיף ואין לגרוע ממנו.
ואם תגביה כנשר קנה על פני השמים. כפר חלו בה ידים.
רבותינו בעלי התוס' נ"ע ושאר מחברים קדמונים. אשר הראו לכל צד פנים.
המה המחוקקים במשענת שבט הסופר. כל אמרי שפר.

וְנִטְעוּ אוֹרֶן. וְלֹא הִנִּיחוּ לָהּ כְּדֵי חֲגִירַת הַצִּפּוֹרֶן.
וְהִפְלִ מְלֵא וְגִדּוּשׁ. בְּכֹל מָה שֶׁתִּלְמִיד וְתִיק עֲתִיד לְחַדֵּשׁ.
וְיִדְעוּ כִּי עֲרוּמִים הֵם. יְכַסּוּ קִלּוֹנָם בְּנִכְלִיָּהֶם.
יַעֲטוּ קִנְיָה כְּגֹבֶר. לְדַבֵּר דְּבָר.
וּלְשׁוֹנוֹ יִגְבִּיר. הֵן גַּם יָדֵי מְצָאָה כְּבִיר.
כְּמוֹהָ כְּמוֹנֵי. וְאֵת הַצִּפּוֹנֵי.
אֲרַחֵיק בְּתַכְלִית הַשְּׂנֵאָה שֶׁנֶּאֱמָרָהּ. אֲתִי הִיָּתָה וְהַשׁוֹלְכָתִיהָ.
וְהַדְחָתִיהָ אֶל אֶרֶץ צִיָּה. כִּי לְהֵג הַרְבֵּה יִגִּיעַת בְּשֵׁר הוּא.
וְהַמְנַהֵג מְנַהֵג יְהוּא. וְלָמָּה זֶה רַעֲיוֹנֵי אֲבֵלְבֵל.
אִם קִבְּלָה נִקְבֵּל. וְאִם לֹד"י יֵשׁ תְּשׁוּב"ה.
הֲלֹא הִיא כְּתוּבָה. בְּסֵפֶר הַיֵּשֶׁר.
הַיֵּשֶׁר הַקָּשֶׁר. וְכָל דְּרָף אִישׁ יֵשֶׁר בְּעֵינָיו.
אֲשֶׁר יִצְוֶה אֲחֵרָיו אֵת בְּנָיו. וְיֵשׁ מֵהֶם אֲשֶׁר מִתְקַדֵּשׁ וּמִתְטַהֵר.
כְּלָמוּד כְּתָבֵי הָאֵר"י וְהַזֹּהָר. אֵף כִּי בְּנִגְלוֹת יָדָיו לֹא אֲסוּרוֹת.
יֵשׁ לֹא עֶסֶק בְּנִסְתָּרוֹת בְּחֵמֶשׁ פְּרָצוּפִין וְעֶשֶׂר סְפִירוֹת. וְאִיךָ מְלֵאוֹ לְבוֹ לְעֵלוֹת בְּמַעְלוֹת
הַסְּנִלְמוֹת רֵאשׁוֹ בְּשָׁמַיִם בְּעוֹלָם הַנְּשָׁמוֹת.
לְפַעֲנָם נְעֻלְמוֹת. וְהוּא נִבְעֵר מִמְזֻמוֹת.
וְדַמְיוֹנוֹ מְלֵא גִשְׁמוֹת. וּבְשִׁלְשָׁה רֵאשׁוֹנוֹת.
יְדָמָה דְּמִיוֹנוֹת. עֵינָיו בִּס' שׁוֹמֵר אֲמוּנָיִם.
דְּבָרִים יְקָרִים מִפְּנִינִים. וְאִיךָ בְּכֹתֵר עֲלִיוֹן וְתַלְת רִישׁוֹן דְּלֹא אֲתִיזִידֵעַ לְשִׁאוֹל הַקְּשִׁית.
לֹא תִתְבַּוֵּן בְּמָה שֶׁהוֹרֵשֶׁתָּ. וְכִבֵּר נִתְעוֹרֵר בְּזָה בְּשׁוֹ"ת חֲוֹת יְאִיר שֶׁאֵלָה ר"י.
נֹהֵם כְּאִרֵי דְרִשְׁהוּ מִשָּׁם בְּאֵרִיכוֹת. יִשָּׂא בְּרִכּוֹת.
וְיֵשׁ מֵהֶם רִיק מִכָּל מַדְעָ קֶטֶן הוּא וְדַל. לֹא בִסוּ"ד וְלֹא בִגפ"ת הַשְּׁתַדֵּל.
עָרוּם יַעֲרִים. וְקוֹל נְהִי יָרִים.
מְדַלֵּג עַל הַהָרִים וּבְתַפְלוֹת וְתַחֲנוּנִים. בְּשִׁיר וּרְנָנִים.
וְקוֹלוֹת וְנִגּוּנִים. מִחֲלִיף עֲשָׂרַת מוֹנִים.
וּמַעֲשָׂיו מִשְׁוֹנִים. עוֹטָה לְכַנִּים.
וְהַכֶּנֶף פְּתִיל תְּכֵלֶת כָּאוֹן בֶּן פֶּלֶת. (עֵינָיו בְּשׁוֹ"ת פְּנִינִים מְאִירוֹת חב' **ח"ב**) שֶׁאֵלָה
קנ"ב) וְהַגְּחֹת שׁוֹבְרוֹת חֲצִי גוֹפּוֹ שֶׁל אָדָם.

ומולכים ומביאים בידם. וינוע פנוע עצי היער.
הסמר שער (עיין שאלה קי"ג בשו"ת מנחם עזריה. דמנקיט חומרא דשבע בעיניא) וכיוצא
בזה דברים אשר לא שפרום אבותינו.
בעינינו ראינו ואלה הם סגולות זמננו. ואף כי לא קרא ולא שנה.
חפים תקרי ורבי יכונה. וכל המוסר בתנועות והנחות.
משנבח ומפואר בפיות. טף ונשים.
ויחלץ חושים. בפני דלי השכל ורשים.
המה יגידו מקצת שבחו בפניו. הי חסיד הי עניו.
מה נורא מעשיהם. מתלמידיו של אברהם.
בנגלה ובנסתר כחד מבני עליה. ודין גליא רזיא.
ואין איש שם על לבו. כי בקרבן טמון ארבו.
ונורא ללילות. הוא יודע אם לעקל אם לעקלקלות כי רבים מהם אשר רוח סערה עושה
דברו.
בין אדם לחברו. וכל העולם פלו לא בחשבו בעיניו למאומה.
מנגח צפונה וימה. לאמר אני ואפסי עוד.
אשורי לא ימעוד. אנכי הרואה באספקלריא המאירה בעיון תפלה ורוח טהרה.
ואשר לא יעשה כמעשיה. אין דומה לה ואפס בלתי.
כי אותה משח אלקים שמן ששון מחברי. אשר יבחר באחד שפריה.
נדמים תרתי משמע לה מותרים. בחזרי חזרים.
עשה מה שבכחה כי יכול תוכל. כינק עשב נתתי לה את הפל.
וכל אשר אתה רואה לה הוא קח ממנו. כי לא נבראו אלא לשמשנו.
בנפשו ובמאודו ובהונו. כי יתן בכיס עינו.
ועתה שלח נא ידך וגע במאודו. או באפם קצה כבודו.
בהפך למשחית הודו. אם לא על פניו יברכה בחימה שפוכה.
טובם כחזק וישר ממסוכה. ולא על הפלל פלו ח"ו יצאתי.
כי אדם אחד מאלף מצאתי. אשר מחשבתו רצויה.
בלי שום פנייה, המה השרידים אשר ד' קורא. את פניהם אני ירא.
יחולו ברכות על ראשיהם. ותהי אחריתי כמוהם.
רחמנא בעי לבא. ודלוגם עלי אהבה: הכת השנייה הפך פת הראשונה.

אֲשֶׁר לָבְבוּ פוֹנֶה. לְנִטּוֹעַ עֲנָפִים וְלַעֲקוֹר שְׂרָשִׁים.
וְלִזְהָ יִקְרָא חֲכָם חֲרָשִׁים. הַמְחַדֵּשׁ חֲדָשִׁים.
וּבְפִיו מַעֲנֶה. אֵין סֵדֵר לַמְשָׁנָה.
וְנִדְלָחוֹת הַשְּׂקִידָה. אֵינְנוּ מִן הַמְדָּה.
וְאֵין מַעֲלָה וְנִשְׂיָאוֹת. כִּי אִם בְּחַרִּיפוֹת וְלֹא בְּבִקִּיאוֹת.
וְיִפְטִירוּ בְּלַעֲגֵי שִׁפָּה. דְּבָרִים שֶׁבִּכְתָּב אֵי אַתָּה רִשְׁאֵי לְאֲנֻמָּרָם בְּעַל פֶּה.
וּפְרָשָׁה זֹו נִדְרָשֶׁת יָפָה. וְנִפְשׁוּ בְּטוֹב תְּלִין לְדַרוֹשׁ עַל כָּל קוֹץ וְקוֹץ תְּלִי תְּלִין.
וּבְבֵית הַנוֹעֵד בְּמִקְהֵלוֹת. תֵּן קוֹלִי קוֹלוֹת.
כִּי לוֹ יֵאָתֶה. לְדַרוֹשׁ וַי"ו דְּכִתִּיב אֲאֻנְפָּתָא.
דוֹלָה חֲסָפָא וְלֹא מִשְׁכַּח מְרַגְיָנָתָא. וַיִּקַּח חֲרָשׁ לַהֲתַגַּד"ר בּוֹ וְלַהֲרָאוֹת יָפְיָה לְעֵינֵי הָעַמִּים.
לְטַהֵר אֶת הַשְּׂרָץ בְּקֶן טְעָמִים. לַהֲתַפְּאֵר וְלַהֲתַקְלֵס.
וּמַעֲגְלֵי הַצֶּדֶק לֹא יִפְלֵס. הוֹדָה וְלֹא בּוֹשׁ: כִּי הוּא יִכְאִיב וַיִּחְבֹּשׁ.
בֶּן מְבִישׁ. מִפִּיל אֲבָנֵי אֶלְגָּבִישׁ.
עַל קוֹרֵי עֶפְכִישׁ. וַיַּעַשׂ לוֹ בְּתִים בְּנִין רְעוּעַ עַל יְסוֹד נוֹפֵל.
כַּעֲצַת אַחִיתוֹנָפֶל. שְׁוֹא וַתַּפֵּל.
וּבְקִלְמוֹד הַחִילוֹק. אֶת הַשְּׁוִים יַחְלוֹק.
לְכָל צַד מְרָאָה פָּנִים. וּמַעוֹרֵר מְדַנִּים.
עַל דְּאָבֹן הָרֵאשָׁה. כִּי כָּלָה מִקֶּשׁ"ה.
וְעַל קוֹנְשִׁיית בְּלֹא זֹאת. יַעֲנֶה עֲזוֹת.
וַיְדִי רַב לוֹ לַעֲשׂוֹת פְּלִילִיָּה. וְלַהֲפֹךְ הַקַּעֲרָה עַל פִּיָּה.
וְעַל תִּימָא וַיֵּשׁ לוֹמֵר. אֶת הַהֲלָל גּוֹמֵר.
וְסוֹבֵר סְבָרָא. כְּלַעֲנָה מְרָה.
לְחַפֵּשׁ בְּחוֹרִין וְסֻדְקִין. וְלְדַרוֹשׁ אֲכִין וְרִקִּין.
וּבְקִיצוֹר וּמִתִּירָה. קוֹלַע אֶל הַשְּׁעָרָה.
וּבְמִבִּין תַּחַת גְּעָרָה. וְהוּא יָרִיב רִיבּוֹ.
וּמִשְׂאָ שְׂאִינּוֹ יְכוֹל לַעֲמוֹד בּוֹ טוֹעֵן וּפּוֹרֵק. וּבְתַלְמִידִים מְרָה זוֹרֵק.
וּמִדְּדָה עֲמָהֶם עַד פְּרָסָה בְּחוֹל וְאָבָק. סִיפֵק אֶת כַּפִּיו וַיְדִי חוֹבֵק.
זֶה בּוֹנֶה וְזֶה סוֹמֵר. זֶה חוֹלֵם וְזֶה פּוֹתֵר.
זֶה פּוֹתֵחַ וְזֶה חוֹתֵם. זֶה חוֹפֵר וְזֶה סוֹתֵם.

והמליץ בינותם. ותעל צעקתם השמימה.
בְּיַד רָמָה. וביניהם המלחמה עזה.
לא ראי זה כראי זה. הצד השנה שָׁבֵהוּ להחליף עֲשֶׂרֶת.
מְסֻכְסֻכֵת וְאוֹגְרֵת. וְתֵהִי הָאֵמֶת נֶעְדָּרֶת.
כִּי בְחֻזְזֵי כָל הָאָדָם כּוֹזֵב. שׁוֹרֵשׁ וְעֵנָף לֹא יֵעֹזֵב.
וְאֵת לְבָבָם הֵטוּ. לְהוֹצִיא הַמֶּקְרָא מִיַּד פְּשׁוּטוֹ.
וְלִשְׂאוֹל שְׁלֹא כִּהְלָכָה בֵּין הַפְּרָקִים. לֹא יָדְעוּ מוֹצְאֵי וּמִבּוֹאֵי הַש"ס וְהַפּוֹסְקִים.
אֲשֶׁר כָּלוּת מְרוּרוֹת. כִּי לֹא יָדְעוּ סֵדֶר הַדּוֹרוֹת.
אֲשֶׁר אֵין לוֹ חוֹמָה לְצִמִּיתוֹת. סֶפֶר הַלִּיכּוֹת עוֹלָם וְסֶפֶר כְּרִיתוֹת.
וְדוּחָהּ בְּאֵמֶת הַבְּנֵי. לְהִשְׁיב שְׁלֹא כְּעֵנֶן.
אוֹפְזִים ** (אוֹלֵי צ"ל אוֹחֲזִים) ** בּוֹ וְקוֹפְזִים. וּבִהְלָכָה מִהַגְּדֻזִים.
וַיִּבְיֵאוּ אֵת הַמְטָנָה עֲבוֹתוֹת וּפְתִיל. עֲקָשׁ וּפְתִילֶתֶל.
וְכָל הַמוֹסִיף לְגִרוּעַ ה"ז מְשׁוֹבָח. הוּא יִכְרֹף בְּרַכַּת הַזֵּבַח.
וְהִנֵּה כְּאֲשֶׁר יָשְׁבוּ לְמוֹלוֹ. בְּעֲלֵי תְרִיסִין אֲשֶׁר כְּבוֹד חֲכָמִים יִגְחִלוּ.
וַיִּזְרוּ הַמּוֹרִים בְּאֶצְבַּע צָרְדָּה מְבוֹא הַשְּׁעָרִים. וְדַרְכֵי הַפְּשֻׁט הַיִּשְׁרִים.
לְסִתּוֹר בְּנֵינּוּ וְלִהְגִּיהֵגוּ בְּדַרְךְ סְלוּלָה. כִּי טוֹבָה חֲכָמָה עִם נַחֲלָה.
וַיִּקְיִפוּהוּ חֲבִילוֹת תְּשׁוּבוֹת כִּי כִסְלֵי לְחוֹגְיָא. לֹא זֶה הַדַּרְךְ וְלֹא זֶה הַסּוּגְיָא.
יִפְתַּח פִּיהוּ לְקַלֵּל וּלְכַזּוֹת. וַיַּעֲנֶה עֲזוֹת.
הֲלֹא תַעֲנֶה. כֹּלָּא דַעַת וּתְבוּנָה.
חֲלוּשָׁה קוֹל עֲנוֹת. מִמְּוִשְׁכָּלוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת.
וְכָל זֶה מוֹכֵן. לְתִינּוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן.
וְאוֹלָם אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֵת תְּבִנַת הָאוֹלָם בְּנוֹי לְתַלְפִּיּוֹת. כְּתַפּוּחֵי זֶהָב בְּמִשְׁכִּיּוֹת.
וְאֵת תְּבִנַת הַהִיכָל. עַל אֲדָנֵי הַשֶּׁכֶל.
לְחִיף הַטּוֹעֵם. אֲמָרֵי נְוָעִם.
וְהָרִים אֲנִי עוֹקֵר. יְהִי אֵמֶת אוֹ שֶׁקֶר.
יַעֲבֹר עָלַי מָה. לֹא יִבְצֹר מִמֶּנִּי כָּל מְזֻמָּה.
לְעֲשׂוֹת פְּוֹנִים. בַּמ"ט פְּנִים.
וְלִהְרַבּוֹת עֲצָמָה לְאֵין אוֹנִים. וְכִלִּים מְכִלִּים שׁוֹנִים.
עֲלָה כֹּלֹ קַמְשׁוֹנִים. וְלִשְׁנוֹת הַפְּוֹנָה.

מקור הבינה והתבונה. להמציא המצאה.
חכמה נפלאה תא ואחנה לה חורפי. את יגיע כפי.
אני הגבר: חובר ספר. פנשרים אעלה אבר.
לתבן את הסר. ועלינו מנטל החיוב.
להפך איוב לאיוב. השמים מר למתוק ומתוק למר: אם המר ימד.
זך וישר פעלו. ושערי התירוצים בפניו לא ננעלו.
וכל מגמתו ומחשבתו. להראות אה בית נכותו.
פפרים עם נרדים. מעשה חידודים.
יעשנה קורדום לחתוף בה. להרבות את הון ביתו באהבה.
לעטרת תפארת. על גפי מרומי קרת.
לאמר חזו כמה מחדרין ** (אולי צ"ל מחדרין) ** שמעתתא. עין לא ראתה.
מחריפי דפומבדיתא. מבריס מן הקצה אל הקצה.
תורה חדשה מאתו תצא והלל נרצה: והפת השלישית מן השלשה הכי נכבד. זבדני אותי
אלקים זכד.
לפלס מעגלי צדק. ולהחזיק כל בידק.
ונליות המעגל ונגלגל הנוטה. בשפתיו לא יבטא.
קולע אל השערה ולא יחטא. כל תופשי משוט.
תעלומות דרכי הפשוט. והנוטה מדרכי הפירוש.
פלה גרש יגרש. לא תצא החוצה.
פיגול הוא לא ירצה. פי לא יבקש תואנה.
לזוז מדרכי הפנונה. וכל מגמתם להבין דברי חכמים וחידותם.
להעמיד משפטי הדת על תלה ואיננו יוצא המרכז הנקודה שבתוף העגולה. פנפה מוציאה
את הקמח וקולטת את הסלת.
למצוא דרך ישפון אור נפשו בוחלת. וישם את פניו.
לדבר דבר דבור על אפניו. במדה במשקל ובמשורה.
וכל דמיונות כוזבות הלאה זורה. יתארהו בשירד כבמחוגה.
ועג עוגה. היכא דשדי ביה נרצא.
ובאהבתה ישנה. מבחרות ועד שיבה.
ללחום מלחמת חובה. אמרי יושר נמרץ.

לעמוד בפרץ. לישב ולתרץ.
לקיים דברי חכמים: כאבנים מפולמים. שבועתים מזוקקים.
מנפת צוף מתוקים. דבש וקלב תחת לשונו.
ישא עצות מרחוק ואותו השיב על פנו. צרור וחתום.
לא עצמנהו כל סתום. לפניו אין נסתר.
יגרא פי טוב פתר. ישא פליו תליו וקשתו כגבור מזונין.
ומצורף לקסוף בכור העיון. יחפור בדרך.
והחריצות שקר. בעיניו לא יפון ודרשפת וחקרפת היטב והנה אמת נכון.
דנדאיו בתנו רית. מעשה רוקח.
החזק הוא או הרפה. אמרותיו צרופה.
מגופה בשלש עשרה נפה. עיניו מטייפין בים התלמוד והפוסקים.
בהיר בשחקים. כאדם גדול בענקים.
משנתו רב ונקי. חריף ובקי.
מתון ומסיק שמעתתא. אליבא דהלכתא.
לחפש האמת ממטמונים. כז ואדרכמונים.
כאחד מגדולי הראשונים. ממרחק יביא לחמו כפלח הרמון מלא חכמה.
שור סיני בכמה. אוצר בלום תשובתו בצדה.
וכף היא המדה. אחוז בנה וגם מזה אל תנח ידה.
ולאיש אשר אלה לו הפל יודוה. עת לעקור ועת לטעות.
בשיקול הדעת. בקושיות והיות.
בנויות לתלפיות. להכריע במאזני צדק.
היטב הדק. והיה את אשר יבחר.
יבקע אורו כשחר. כזה ראה וחדש.
חומר בקדש. וכטל אמרתה תזל.
על קושיות אדם קשה כפרזל. מי כהחכם יודע פשר.
אינה מהן כשר. מני שים טעם.
לאחד קראתי נועם. ולאחד קראתי חובלים.
הבל הבלים. ומיום עמדי על דעתי.
על ברפי אבי הרב המנוח ז"ל נתגדלת. ובנתיב הישר הדריכני תמיד.

ובלמודי הייתי מתמיד. ומאז הלך של, תורה לא משתי.
לא התמהמתי וחסתי. לא הוצאתי זמני לבטלה.
ולא עבר עלי חצות לילה. צללתי במים אדירים.
ומלאתי לי ארבעה טורים. בלמוד הש"ס והפוסקים.
והדברים עתיקים. ומחשבותי משוטטות ועיני מטופין.
לפנים מן הצופין. וקנאה לבשתי.
וכללי סוגיות הש"ס חפשיתי. למצוא דרך ישפון אור העיון האמתי.
ועל משפכי סליקו רעיוני מי יורה לי דעה. להבין שמועה.
ותפעם רוחי בקרבי. ושמתי על לבי.
מי יאיר לי מעיר. איזה דרך ואיזה עיר.
במעגלי צדק נחני. ועל מי מנוחות ינהלני.
ובנתיב הישר ידריכני. כי פחות הנפשויות.
על פרשת דרכים. במסלה נבוכים.
מי יראני את מקומי. כי אין אדם רואה נגעי עצמו.
והבחירה חפשית בכף דמיונו. לכל אשר יחפוץ יטנו.
וכח המדמה מכבה אור השכל. יפתנו ויוכל.
נטה קו. בחבלי שוא.
ריע אף יצריח. מסית ומדיח.
בכזבים והזיות. וחרולי טעיות.
להרביב הרפבות. ודמיונות כוזבות.
אל תדמה בנפשו להמלט ההרה. על במתי הסבא.
כי ה"צל ת"ציל והש"ג תשיג. כי שיח לו או סיג.
מקוצר המשיג ועומק המושג. ופן תוקשי בדרך ההיקש.
בהתנשא אם נבלת. הצל לא הצלת: רשת פרשת.
ותפשת מועט לא תפשת. ומי יודע אם לעת כזאת הגעת לכלל הוראה והקרעה.
לבחור בטובה ולמאוס ברעה. והנה בשדה העיון תועה.
ובהיותי בזאת המחשבה עומד ומשתאה. בערב היא באה.
ואשתומם כשעה. שעפי ישיבוני.
הם הרהיבוני. וידברו על מחשבת לבי.

אל תראי ואל תעצבי. ותלכב את הבריה.
אף היא תשיב אמריה. הלא מצאתי תרופה.
אם לא תדעי לה היפה. רעי את גדיותיה על משפכות הרועים.
כמסמרות נטועים. ובינות בספרים.
המה הפיגרים. לתור לפניה הדרך הנכונה.
קברניטין דספינה. בלב ים התלמוד.
והשען על העמוד. ללכת בדרךיהם.
ונודעו עקבותיהם. את כל דבריהם להכיל.
אז תצליח דרכיה ואז תשפיל. ובשמעי את הקול מדבר.
כנשרים נשאתי אבר. וכאש בקרבי תוקד.
ועל דלתות ספרי גדולי הראשונים הייתי שוקד. פאיש אשר עיניו מראות טח.
ועל משענת הבריא ילה בטח: ונשאתי על שפתי ספר הנמוקי וחדושי הר"ן.
כנשוא גם בראש הרים ותורן. ועל הגבעות הרמות.
ספר המאור והמלקמות. והיושבים בשבת תחקמוני.
מפרשי המימוני ולחשוןף מים מגבא. חדושי הרשב"א והריטב"א.
המה המורים אשר הורוני. וההרגל נעשה טבע שני.
כי איש אשר אלה לו עיניו פקוחות. כי שית חקמה בטוחות.
ובתוף יבתר. בין שני חלקי הסותר.
לעשות פירוד בין הדבקים דברים אחרים. ולהרכיב דברים נפרדים.
ונפלאותיו במצולה. ונגל מעל פי הבי"אור את האבן הגדולה המשנה שאינה צריכה שניתי.
וחוץ לגדרי יצאתי. בצאתי מבית הספר חפשי.
תשתוחח עלי נפשי. ולבבי הומה.
בפרפראות לחקמה. ואבא אילימה.
ושם שתיים עשרה עינות מים ושבעים תמרים. בחקמת המספר שלמים ושברים.
וחקמת האלגיברה. יפה וברה.
ומופתי ההנדסה. בדוק ומנוסה.
ואבן בוסן ואבן פנה. בחקמת הגיא"ומטריה והתכונה.
לרוץ אנוח כגבור. בסוד העיבור.
ופתח התקנה. בחשבונות ומדידה של מצנה.

וְנִגְעַתִּי בְּאֶצְבַּע קִטְנָה חֲכַמַת הַטֶּבַע וּמֵה שְׂאֵחַר הַטֶּבַע. לְחֻצוֹב עֲמוּדֵי שְׁבַע.
וּבֵין הָעֲמוּדִים שְׁמַתִּי לִי מִהֲלָכִים. בִּס' מוֹרָה נְבוּכִים.
וְהַצְבֹּתִי לִי צִיּוֹן. בְּמִלְאֶכֶת הַדִּקְדוּק וְהַהֲגִיּוֹן.
לְרַקְחוֹת וּלְטַבְּחוֹת. לְמַהֵר לְדַבֵּר צַחוֹת.
וְלִשְׁטֹתִי בֵּין הָעֲמָרִים: דְּרָכֵי הַמַּשְׁקָל וְהַשִּׁירִים: עַל הַמַּשְׁקוּף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת. תּוֹרֵי זָהָב
עִם חֲרוּזוֹת.
וְחֻבְלִים נִפְלוּ לִי בְּנֻעָמִים. לְנֶקֶד עַל פֶּה פִּסְקֵי הַטְּעָמִים: וְעֲשִׂיתִי הַגְּהוֹת עַל מַחְבֶּרֶת שְׁעָרֵי
זַמְרָה.
אֲשֶׁר בַּעַל בְּנִין שְׁלֵמָה חִיבְרָה: מֵה שְׁתַּפְּשֹׁתִי עָלָיו בְּמִקּוֹמוֹת רַבִּים. וְתַחַת יָדֵי הַמָּה
בְּכַתּוּבִים: גַּם הַמַּחְבֵּר הַהוּא לֹא בִיָּאֵר בְּשְׁעָרִים.
זוֹלַת טַעְמֵי א"ךְ סְפָרִים וְאֲנֹכִי הוֹסֵפְתִּי עָלָיו חֶלֶק שְׁנֵי לְגַמְרָה וְלִהְשִׁלִּימָה. וְקִרְאתִי אֵת
שְׁמוֹ שְׁעָרֵי נְעִימָה: פּוֹתַחַת וְחוֹתַמַת בְּנִגְיֹנוֹת סְפָרֵי אֲמַת.
בְּאֵלֶּה הָיָה עֶסְקִי. לְמִלְאוֹת חֲשָׁקִי: וְזַמְנֵי לְבָלָה.
בְּשִׁנָּה שְׁאַיְנָה לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה: וְאוֹלָם לֹא פִּטְרֹתִי אֵת הָעֵינְקָר בְּטַפְּלָה. וְשִׁיעוּרִין תְּמִידִין
פְּסֻדְרָן לֹא מְנַעַתִּי.
וְעַתִּים לַתּוֹרָה קִבְּעַתִּי. לְמִשְׁוֹף בְּשָׂרֵי בְּנִין לְבִי תִרְתִּי.
כִּי דִרְשִׁיתִי וְחִקְרֹתִי: הֶבֶל יִפְצָה פִּי. הַמְטִילִים בְּלִמּוּד הַחֲכָמוֹת שְׁמִיץ דּוֹפִי: כְּאֲשֶׁר יִרְדּוּף
הַקּוֹרָא.
בְּאַתְרָא דְלִיעוֹל יִרְקָא לִיעוֹל בְּשָׂרָא וּכְוֹרָא. לְגַמּוֹר וְהִזְדַּר לְסַבּוֹר סְבָרָא: זֶה דְרַכָּם פְּסֻל
לְמוֹ כִּי אֵין בְּפִיָּהֶם מַעֲנָה.
וְנִנְעָלוּ לְפָנֵיהֶם שְׁעָרֵי בִינָה: וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמַחְנָה. סוּרוּ מִמְּנָה: כְּמֵאֵמֶר הַחֲכָם הַשְּׂנֵאָה
אֲשֶׁר מַצֵּד הַקְּנָאָה אֵין לָהּ תַקְנָה.
וְזוּבוּי מוֹת שְׁמֵן רוֹקַח יִבְאִישׁ. בְּנִפְשׁוֹ דְּבַר הָאִישׁ: כִּי אֵיךְ לְבָנֵי עַמְנוּ אוֹרָה לֹא תִזְנַח
וְחִמְתָּהּ שְׁקַעָה.
וּמִקְרָא עוֹמֵד וְצוֹנֹחַ חֲצָבָה עֲמוּדָיָה שְׁבַע': לָמָּה זֶה יְמוּשׁ מִפִּיכֶם. וְהִיא חֲכַמְתְּכֶם וּבִינְתְּכֶם:
לְעֵינֵי הָעַמִּים.
וְשִׁיבַח הַכְּתוּב אֵת אֲבֵי הַחֲכָמִים. וַיִּזְכָּר אֵל הָעַצִּים וְאֵל הָאֲכָנִים.
וּמִי יִהְיֶה בְּמוֹשָׁב זְקֵנִים: בְּעֵיבוֹר חֲדָשׁ וְעֵיבוֹר שְׁנָה. מְהֵרָה יִבְנֶה:
וּמִי יִצְיִין הַתְּחוּמִין וּמִגְרָשֵׁי הָעָרִים. לְקַדֵּר בְּהָרִים: וְאֲנִימְדֵן הַמְּכּוֹת וְחוֹלָה בְּיוֹם הַכְּפוּרִים.
אִם מְקוֹר הַחֲכָמוֹת לֹא נוֹדְעוּ בְּשְׁעָרִים: וְעֵינֵין בִּס' נוֹבְלוֹת חֲכָמָה. שְׁהָאֲרִיף שְׁמָה: שְׁפָל
גְּדוּלֵי הַשְּׂדֵמוֹנִים רֹב בְּנִין וְרוֹב מְנִין.
הָיָה לָהֶם בְּכָל הַחֲכָמוֹת קִנְיָן. לְרֵאוֹת אֵת הָעֵנְיָן: אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹקִים לְאָדָם לְעֲנוּת בּוֹ.

לְאָכּוֹל מִפְּרִי וְלִשְׁבּוֹעַ מִטּוֹבוֹ: וּמִי שֶׁרָאָה אֶת הַחֹדֶשׁ יָבֵא וַיַּעַד. בְּבֵית הַנֶּעֱד: שֶׁמְלַאכֶת
הַהֲגִיּוֹן.

בְּלִמּוּד הַש"ס לֹטֵשׁ הָרַעֲיוֹן: לְרַבִּים פִּתְנֹפֶת. לְלַמֵּד דְּרָכֵי הַהִיקָשׁ וְהַמּוֹפֵת: עֲמוּד וְהַתְּבוּנָה
בִּס' פְּרִיתוֹת לַהֲר"ש מְקַיֵּנוֹן.

בְּכַמֶּה פְּלָלֵי הַש"ס הָאִיר הָעִיּוֹן. ע"פ מְלַאכֶת הַגִּיּוֹן: וּבַעַל קָרְבָּן אֶהְרֹן בִּס' הַמְדוֹת.
הוֹסִיף עֲשָׂר יָדוֹת: וּבַהֲקִישִׁים הַגִּיּוֹנִיִּים גָּמַר אֲנֹכֶר. דְּרָכֵי הַסֵּל וְחֹנְמֶר: וְדִקְדוּקַת הַלְשׁוֹן.
רֵאשׁ וְרֵאשׁוֹן: בְּלַעֲדוֹ לֹא יָרִים אִישׁ אֶת יָדוֹ. וְלֹא יִצְלִיחַ בְּלִמּוּדוֹ לְהִבִּין תְּכֵלֶת כְּוֹנֵת
מִחֶבֶר וְלַעֲמֹד עַל סוּף דַּעְתּוֹ.
כִּמ"ש הַרש"ל לְהַרְמ"א בְּתוֹשׁוּבָתוֹ: וְשׁוֹנְאָיו יִלְבָּשׁוּ בְּשֵׁת. בְּמִדּוֹת אֲשֶׁר הַתּוֹרָה בָּהֶן
נִדְרָשׁת.

הֵיכָא דְאַסְמְכוּהָ אַקְרָא. וְהוּא מְקוֹרָה לֹא הָעֵרָה: וּמִקְהָה בְּיָה קִיּוּהָא.
וְהוּא כְּהָה: מְלַבֵּד עוֹלָת הַחֹבֶה בְּתַפְלוֹת וְתַחֲנוּנִים וּקְרִיאַת הַתּוֹרָה. מִצְּנוֹת ד' בְּרָה.
לְדַבֵּר בְּשִׁפְהַ בְּרוּרָה: וְלִמּוּד הַתְּכוּנָה. מִחֶזֶק פֶּחַ הַמְצִייר בְּשִׁכְלֵי הַנְּקִנָּה: וַיִּתְּנָבֵא בְּמַחֲנֶה.
תָּא וְאַחֲרֵי לֵךְ שִׁינְנָא: לַעֲלוֹת בְּמַעֲלוֹת הַסּוּלָם. רֵאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשְּׂמִימָה וְלִבּוֹ פְּתוּחַ כְּפִתְחוֹ
שֶׁל אוֹלָם.

מִי הַקֹּשֶׁה אֵלָיו וַיִּשְׁוֹלָם: וּמוֹפְתֵי הַמְּדִידָה. כְּסֻלָּת וּסְמִידָא: דְּבָר אַרְצָה לֹא נִיֵּתָה.
וְהַמּוֹפֵת חוֹתָם: פּוֹעֵל צָדֵק וְהוֹלֵךְ תְּמִים. גָּדַר מִזֶּה וְגָדַר מִזֶּה בְּמַשְׁעוֹל הַפְּרָמִים: יָמִין
וּשְׂמָאל אֵין לְנֻטוֹת.

פּוֹקֵחַ עוֹרִים וְעֵינִים תְּרוּטוֹת: וְהֵאֱלֵגִיבְרָה וְהַחֲשׁוּבוֹנוֹת. מְאַמְצִים הַדְּמִיוֹנוֹת: מְלַבֵּד פִּתְחַ
הַתְּקוּנָה.

לְשַׁעַר הַמְּקוּנָה: וְתוֹשֵׁב בְּפִתְחַ עֵינִים. בְּמַסְכַּת כְּלָאִים.
וְשִׁיעוֹר בֵּית סְאֵתִים. שְׁבָעִים אָמָה וְשִׁירֵיִים.
וּרְבִיעִית אֶצְבָּעִים עַל אֶצְבָּעִים. וּמִשְׁקַל מְנָה וּמֵאֵתִים.
וְתַחֲוּמֵי אֶלְפִים. וְקִיֵּצִי הָרֵאֲיָה בִירוּשָׁלַיִם.
וְכֹאֲלָה רַבּוֹת. מִדּוֹת קְצוּבוֹת: תִּקְלָתָא בְּגוֹדֵשׁ.

חֹלִין שְׁנַעֲשׂוּ עַל טְהָרַת הַקֹּדֶשׁ: וְאֵין כְּוֹנְתֵי ח"ו לְהַטִּיל מוּם בְּקִדְשֵׁים. לְהִיּוֹת קוֹבֵל עַל
הַפְּרוּשִׁים: אֲשֶׁר תּוֹרַת ד' בְּפִיָּהֶם.

וְכֵה יָבִלוּ כָּל יְמֵיהֶם: וְחֻכְמוֹת תְּרוּמִיּוֹת אֵין לָהֶם עֶסֶק בָּהֶם: כִּי זֶה וַיִּשָּׂר פְּעֻלָּם. לֹא אִטָּה
לְאַרְץ מוֹלָם: בְּמֵים אֲדִירִים צוֹלֵל.

וּבִזְזָת יִתְהַלֵּל הַמְּתַהַלֵּל: אֶךְ אֲנִי כּוֹעֵס עַל הַמְּלַגְלָג. תִּנָּא וּפְלַג: הֵמָּה פָּרְשׁוּ רְשָׁת.

פי ירא לגשת: הרחק כמטחוי קשת: ויען ויאמר אתה הראית לדעת. והנה היא מגרעת:
אליו פי קראתי ורומם תחת לשוני.

רגל גאנה אל תשיבני. לו חכמו ישפילו את זאת.

ויחזו את מחזות: יעידון ויגידון כי לו יאתה. פנורדא סומקא לסוסיא חיוורתא: ולבב בבוב
ילבב.

שפתי ישנים דובב: בקשרי המלקמה קשת לתומו מושף. פיתרון האור מן החשף: קולע
במסלה.

אל הנקודה שבתוך העגולה: ולא יחטא. וכלפי צדק מטה: יוצא ביד רמה.

מלומד מלקמה: ידיו רב לו. ורב חילו: פאיל ינגח קדמה וימה.

אל מקום אשר הרוח ללכת שמה: פי פתחי מבואות החכמה לפניו מפולשות. עושה
חדשות ורעיוניו לטושות: ברק חרב ושונוה ושחווה במשחזות.

כשלהבת בגחלת נאחזת: צופה אחרית דבר מראשיתו. הנהר שלא תכנוה בגחלתו:
ויקושטא קאמינא.

עדות נאמנה: מה שיעשה המשולל אחר יגיעה עצומה. וחיפוש בגרות ועבודה תמה: יום
או יומים.

בר לבב יוסיף אומין לתושיה כפלים. מהפקר ועד הצהרים: נאשוב אל פנונתי.

אשר החילותי: אחרי בלתי היתה לי עדנה. שלפתי חרבי מתערה ונדנה.

פי עתה אורו עיני כי כגרגר חרדל מעט הדבש טעמתי. ובעשר נסיונות יד שפלי נסיתי:
ויכור המבחן בחנתי ומה שפלה במצודתי.

חמותי ראיתי: פי לפעמים פנונתי לדעת הגדולים. כמראה האופנים.

גדולי הראשונים: פעל כל הון שמחתי.

ובעשתנותי בטחתי: פורה דרתי. ועל משענתי הלכתי: עלץ לבי בגבירתני.

אהרנית עירנית: אבע"א גמרא. אבע"א סברא.

נאף חכמתי עמדה לי. להוציא מפח אל הפועל שפלי: מנת פוסי וגורלי.

זה חלקי מקל עצמי. כאפרוח שנתפתחו עיניו.

וישא אל הים פניו: והנה ים התלמוד סוער מלא על כל גדותיו. ותארכנה פארותיו: וכל
אשר חפץ לקרבה אל המלאכה.

וילן בעןמקו של הלכה: ישוטטו לבקש את דבר ד' אנה ואנה. אתניא הנה הנה: עד
המקצוע ועד הפנה: ונסב לכם הגבול אשר גבול הראשונים.

הציבו ציונים: לדעת ולתור ובקש חכמה. לדעת את מקומה: דרך פבושה וכבשו אכני
קלע.

בְּכֹל תּוֹשֵׁיָהּ יִתְגַּלֵּעַ. כִּפְטִישׁ יִפּוֹצֵץ סֹלַע: אָבוֹת וְתוֹלְדוֹת.
וְנִלְדֵי וְנִלְדוֹת. עֶשֶׂר יָדוֹת: וְהַרְוֵצָה לְכָרֵר וְלִלְבֵן עֲלֵה אַחַת.
הִיא כְּפּוֹרְחַת: עֲלֵתָה נִצָּה הַפְּשִׁילוֹ אֲשַׁכְּלוּתָה ** (אֲשַׁכְּלוּתִיָּה) ** עֲנָפִים. חֲלוּנֵי שְׁקוּפִים:
וְנוֹשָׂא אֶחָד מִפְּנֵי וּמִפְּנֵי בְּכֹל קִצְוֹת הַש"ס הַקְּרוּבִים וְהַרְחֹקִים.
פָּרְקֵי פָּרְקִים וְחֲלָמֵי חֲלָמִים: וְכֹל הַמוֹסִיף לְבִדּוֹן עַד מְקוֹם שִׁדּוֹ מַגְעַת. נִפְרָץ הַחֲזוֹן
וְתִרְבֵּה הַדַּעַת: וְיִתְרַבּוּ הָעֲנִינִים.
אוֹפְנִים בְּתוֹךְ אוֹפְנִים: עֲנִיִּים בְּמְקוֹם זֶה וְעֲשִׁירִים בְּמְקוֹם אַחֵר. וְלִבִּי סִחַרְחַר: וְהִנֵּה אֵת
אֲשֶׁר תִּבְחַר: נְעוּץ סוֹפוֹ בְּתַחֲלָתוֹ כְּשֶׁלְּשֵׁלֶת.
שְׂרֵשֶׁת גְּבֻלַת: מַעֲשֵׂה עֲבוֹת. אַחַת אֵל אַחַת מְשׁוֹלְבוֹת: וְכַמָּה נוֹשָׂאִים מִתַּחֲלָפִים.
בְּנוֹשָׂאָה אֶחָד מִשְׁתַּתְּפִים. וְכֹאֵל יִדְלַג וּיִפְסַח עַל שְׁתֵּי סְעִיפִים.
וְלִמְרַחֵק כֹּל עֲלֵה נוֹדֵף. וּמֵאוֹ"ת ** (וּמֵאוֹת) ** מְנַחֲחוֹת ע"ג הַדָּף: הַגְּדוֹל לְאֵלֶּף וְהַקָּטָן
אֶחָד לְמֵאָה.
הַנֶּסֶה דָּבָר אֵלֶיךָ תִּלְאָה. וְאַמְרָתָם הִנֵּה מִתְּלֵאָה: וְהֵמָּה גְּבוּכִים בְּמִסְלָה.
כְּאֲשֶׁר בְּתַחֲלָה: כְּאֲשֶׁר גַּם לִי קָרָה. בְּמִס' עִירוּבִין בְּסוּגֵי דְבָרִירָה: הֵבִיאֵנִי הָעֵיּוֹן חֲדָרָיו.
וְהָרֵאנִי מְבוֹא שְׁעָרָיו: כְּבִיּוֹם סִגְרִיר דְּלָף טוֹרֵד. הֵייתִי מְטַפֵּס וְעוֹלָה וּמְטַפֵּס וְיִוֹרֵד:
שְׁלֵמוֹנִים רוֹדֵף.
מִדָּף לְדָף: וּמִמְסַכֶּת לְמִמְסַכֶּת. אֵל הַצִּיּוֹן וְאֵל הַמְּהַפְּכֶת.
כְּאֵלֶּה וְכֵאלוֹן אֲשֶׁר בְּשִׁלְכֶת: פּוֹעֵל צֶדֶק וְהוֹלֵךְ תָּמִים. שְׁלֵשָׁה שְׁבוּעִיִּים יָמִים: וְלִירוֹת
צְמֵאוּנָנוּ.
יִגְעֵנוּ וְלֹא הוֹנַח לָנוּ: וְכֹל־כֹּל נִלְאִיתִי. וְתֵהִי יְצִיאָתִי כְּבִיאָתִי: וְעוֹד זֹאת שְׁנִית.
הַלְכָתִי קְדוּרָנִים: גִּרְשׁ יְרַחֵם. בְּמִסְכֶּת יוֹמָא בְּסוּגֵי דְב"ח גְּדַחִים: וְיִרְאֵתִי רֵאשִׁי לְהָרִים.
בְּרוֹב דְּבָרִים: וְאֵת אֲשֶׁר לֹא צִרְפָּתִי. לֹא אִמַּר לְחִכְמָה אַחֻתִי.
אַחֲרֵי גְּוֹנֵי הַשְּׁלֵכָתִי: וְאַחֲרֵי יְגִיעָה רַבָּה. לֹא מְסִיקֵנָא מִיְנָה אֵלָּא כְּדַמְסִיק תַּעֲלָה מִבֵּי כְּרָבָא:
רַעְדָה וּפְלִצוֹת אַחֲזוּנִי.
מִבְּלִיגִיתִי עַל יְגוּנִי: זֹו תוֹרָה וְזֹו שְׁכָרָה. וְאַגְרָא דְשְׁמַעְתָּתָא סְבָרָא וּבְעַצְבוֹת לֵב רוּחַ נְכֵאָה.
שׂוֹאָה וּמְשׂוֹאָה: רוּחַ מְבִינָתִי יַעֲנִנִי. וְכִלְיוֹתִי יַעֲצוּנִי: הֲלֹא כְּפַעְמוֹן וְרִמּוֹן.
מֵאִמַּר הָהֵמוֹן: סִדֵּר הַפְּרִנְסָה חֲצִי הַהוֹצָאָה. וּמִי אֲנִי בְּהֵמוֹן לֹא תְבוֹאָה: לָמָּה זֶה קוֹדֵר
הַלְכָתִי.
וְעַל בְּמַתִּי עַב דְּרַכְתִּי: לְעֶדְנִי בְּמַעֲדֵר הָהָרִים. וְלֹא סְדָרִים: שְׁמַע בְּקוֹלִי אֵי עֲצָךְ.
וְיֵהִי אֱלֹהִים עִמָּךְ: בְּדָרְךָ הַמְּלֵךְ תִּלְךָ. מַחֲזִיק בְּפִלְךָ: בְּרַכּוֹת וּסְדָרִים.

ורוח תשים בין העדרים: ונתתי עין עיוני במס' שבת. נפש משיבת: פהרהרים התלויים בשערה.

ושקולה היא פנגד כל התורה מגיד מקדם אשר לא נעשו אנמר עצתי תקום. וארא מרחוק את המקום: ואומר מה נורא וסביביו מאד נשערה: ואת אשר יגורתי יבא לי.

דנפשי מילי. פמעט נטיו רגלי: ויד ד' היתה עלי לאמר אל נא תעביר עין עיונה על סדר המסכת מרישא לסיפא.

מדף לדף לבררה וללכנה ולצרפה: פי הנה הארץ רחבת ידים. והדרה דרה נשר בשמים: פנפיו פרודות.

אגודות אגודות: ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. אבות ותולדות ולאין וענפים לשרשים.

והרבה דרכים מפולשים: פי דרה הש"ס קצרה וארונה. ישוטט המעיין לבקש את דבר ד' זו הלכה: קום לך אל הר המור.

את דרה עץ חיים לשמור: והלכת בדרכיו איזה דרה ישרה. אשר יבור לו האדם ארונה וקצרה: דרה הנשר הגדול בעל הכנפים ארף האבר.

אבי כל בני עבר: ואב המון. רבינו משה בר מיימון: אשר עליו נאמר ממשע ועד משה.

לכל היד החזקה ולכל המו"רה הגדול אשר עשה: במים אדירים צלל. ובכילא רבה כלל: בבלי וירושלמי ותוספתא.

ברייטא ומכילתא: ספרי וספרא. אחת מהנה לא נעדרה: חופש כל סדרי בטון.

לא הניח דבר גדול ודבר קטון: הפל אסף וליקט וקיבץ. ובין המשפטים רבץ: איזו ותקון וסינדר.

וריוח שם בין עדר לעדר: ויצר אותם בחרט. כלל ופרט: ומעל פני המצנה.

הסיר את המסנה: פי קרן אורו. קרנו הודו יבהיקו לאיש די מחסורו: פי את מקורה הערה.

בשפה ברורה: הלא תראה כאשר ירוץ הקורא. כחץ למטרה: במשנה מס' פרה.

וידרפו נסתרה: מני ים עמוקה. אמרתי אחכמה והיא רחוקה: ובדעת לא צלולה.

משש כעור באפלה: ממה דבר פי פלא. עפר מעיניו מי יגלה: לפקוח עינים עורות.

והיו למאורות: לקום את ספר משנה תורה. הלכות פרה: ויקרא הצופה.

מרישא לסיפא: מספר שנותיה. מראיתה ומומיה: ואשר לא עבד בה וחקותיה: וטומאת מתעסקיה: ומעלה יתרה.

ומעשה שרפת הפרה: והזינה פנגד בית הבדים. וטומאת בגדים: ומילוי וקדוש בכלי קיים.

ומים חיים: ופסול המלאכה קודם קידושיה. והשכר לאחריה: וטומאת מי נדה וכנונה.

וּמַעֲרֹבֶת יִפְסְלֶנָה: וְהִזְאֵת שְׁלִישֵׁי וּשְׁבִיעֵי בְּאֵזֹב וּגְבֻעוּלִים. וְחִיבוּרֵי אֲדָם וְכֵלִים: וְטוֹמְאֵת מִי חֲטָאֵת מִבְּלִתי טְהוּרִים.

וְטוֹמְאֵתָה לְטֵמֵא אֲחֵרִים: וְכֹאֲשֶׁר תִּגְמָר. כָּל הָאָמוֹר: כְּבוֹדוֹ כְּאוֹר נֹגַה עָלֶיךָ יִזְרַח. לְרוּץ כְּגִבּוֹר אֲנִיחָה. אֲזִי תִלְךָ בְּטַח.

וְהַמְקוֹר נִפְתַּח: זוֹחֲלִין וְאֲשִׁבְנוּן. לְהִבִּין הַדְּבָרִים לְאִישׁוּרָן.

הִנֵּה הוּא זוֹרֵה הַגְּרָן: וּבוֹרֵר וּמְרַקֵּד בְּנִפְּהָ וּכְבָרָה. לְיִהוּדִים הִיָּתָה אוֹרָה: וּמְשַׁנְתָּה בְּפִיךָ סְדוּרָה.

עֲרוּכָה בְּכָל וְשִׁמּוּרָה: וְכִיּוֹצֵא בְּזָה. אֵתָה תִּחְזָה: בְּסֵדֶר זְרָעִים קִדְשִׁים וּטְהוּרוֹת.

אֲשֶׁר אֵין הַנוֹשְׂאִים בְּפִיךָ שְׁגוּרוֹת: הוּא הַמוֹצֵיא אֲסִירִים בְּכוֹשְׁרוֹת. לְפָנֶיךָ הַדְּרֹךְ לְהוֹרוֹת: וְכָל בְּקִי בְּסִפְרָיו.

אֲשֶׁר עָרַב לְבוֹ לְגִשְׁת חֲדָרָיו. בֵּית מִקְדָּשׁ מְלֻךְ וּבֵית מַמְלָכָה סִתְרָיו: כִּי כָל עֲנִין מִיּוֹשֵׁב בְּמִקְוָמוֹ.

בְּרוּךְ טַעְמוֹ: שְׁפִתֵי חֲכָמִים דּוֹכְכֶת. כַּמ"ש הָרַב הַמַּגִּיד בְּפִתְיָה לְהִלְכוֹת שְׁבֵת: כִּי יוֹתֵר יוֹתֵר שְׁהִיָּה רַבְּנוֹ חֲכָם בְּדִינֵי הַתּוֹרָה וּדְכָרָיו צוּף דְּבִשׁ אֲמָרֵי נֹעַם.

עוֹד אֲנִי וְחָקֵר וְלִמַּד דַּעַת אֵת הָעַם: בְּהַפְלָגַת סְדוּרוֹ בְּסִפְרָיו. וְתִמָּה שֵׁם עַל הַרְשָׁבָ"א שְׁלֵא יָדַע מְבוֹא שְׁעָרָיו: וְהָאָרֶץ שֵׁם בְּנִתְיִנַת טַעְמִים מְתוּקִים.

עַל סֵדֶר הַפְּרָקִים: וְאֲנִי אוֹמֵר זֶהוּ מִקְצַת שְׁבָחוֹ. כִּי פִי שְׁנַיִם בְּרוּחוֹ: וְהָאֵמֶת מִתְּבוּצָן כְּפָרֵק.

שְׂאֵף בְּכָל פֶּרֶק וּפְרָק כָּל הַקּוֹדֵם זָכָה. וְכָל הַלָּכָה: נֶצַר מִטַּעָה.

לְהִלָּכָה שְׂאֵחֲרֵיהָ הַצָּעָה: כְּפִטוּרֵי צִיצִים וְתִימּוּרוֹת. מִן הַקְּלוֹת אֶל הַחֲמּוּרוֹת: אוֹתוֹ הוֹשִׁיב עַל כְּנוֹ.

וְהָאֵב קוֹדֵם לְבְנוֹ: וְדוּמָה בְּדוּמָה. וְאֶפִּילוֹ מֵאֵן דְּלֵא דְרִשׁ סְמוּכֵי' בְּעֵלְמָא: בַּמִּשְׁנָה תוֹר"ה דְּרִשׁ.

דִּתְנָא וְהִזְר מְפָרֵשׁ: וְעַל הַחֲפֵץ אֵל תִּתְמָה. בֵּא וְאֶרְאֶה לְךָ דְּוַגְמָא: אֶחָד מִמָּאָה דְּמִיּוֹנוֹת.

כַּפ"ח ה"ט מה' מעשה הקרבנות: בְּדִין נִיָּתַז עַל בְּגַד טֵמֵא. לְשִׁתּוֹת מִיָּמִיו בְּצִמָּא: וְאֶסְפוּ כָּל הַעֲדָרִים שָׁמָּה: וְדַרְכָּם גְּסִתְרָה דְּחֹק וְאֵתִי מְרַחֵק.

עַד שְׁלִבְסוּף הוֹזָה הַרִי"ק שְׁיֹתֵר טוֹב לְמַחֲוֹק: וְאֲנִכִי קִיָּיְמֵתִי דְּבָרֵי חֲכָמִים וְחִידוֹתָם. סְמוּכִים לְעַד הָרְאָה אוֹתוֹתָם: וְהִנְנִי מְגַלָּה לְךָ סוּד.

לְאֹשִׁין וִיסוּד שְׁכָּל מְקוֹם אֲשֶׁר הַמְשִׁיגִים עַל דְּבָרֵי רַבְּנוֹ בְּבִזָּה שְׁלַחוּ יָדָם. לְהִלּוֹם פַּעַם בְּכִשְׁוִיל וְכִלְיֹת ** (וְכִלְיֹת) ** וּמַגֵּל יָד וְקוֹרְדִים בְּקִרְאָה שְׁתִּים וְשִׁלַּשׁ דְּלִתּוֹת אֲחֹר וְקָדָם.

תמצא תשובתם בצדום: שטעמו ונימוקו עמו. וממרחק יביא לחמו: ואת אשר בקצוות הש"ס מפוזרים ומפוזרים.

היו ביזו לאחדים: וגדושה הסאה. סמוך ונראה.

על הפאה: תול אמרתו פטל וכרביבים. ורחוקים נעשו קרובים: וכל המעמיק בכוננותו לעמוד על בוריו.

ידע נאמנה כי שלא בכוננה לא הטיף טפת דיו: עמ"ש פכ"ג מה' שבת ה"ט ופכ"ו הי"ד ובכמה מקומות. ותראה צחות לשון רבנו בשלמות: דדייק בלישנא טובא.

צוהר תעשה לתיבה. פי רבה: ובחסר ויתיר.

אוסר ומתיר: מי יספר כל תהלתו. פי אין חקר לתבונתו: לו יהיו כל האגמים קולמסין.

ובני אדם לבלברין ** (לברין) ** ילאו לכתוב אפם קצהו. שמץ מנהו.

בקצה מטהו: פי זה משה האיש יצא חפשי. למעלה משכל האנושי: הגבה למעלה למעלה.

ולו דומיה תהלה ובהיותי אחוז בחבלי עבותות האהבה. פי גאה גאה על כל גאון וגובה: מתקו רגבי נחלתו בפי כמרקחת.

ואש החבה מתלקחת: אל יופי הסדור למצוא חשבון אחת לאחת. את כל ונוכחת: התאבקתי בעפר מרגלותיו: על דרך המיני ונתיבותיו.

בפרקיו והלכותיו: וקדורנית אחרנית הלכתי. וכאשר הלכה אחת מהלכות המיני התחלתי: בסוגי מקום מוצא הדין עינותי: אינהו וכל אבירייהו.

וכל הנוגע באפם קצהו: ודאית לי' גידודי. כל דמישף שייכי אהדדי: עד שנתבררה ונתלבנה זו ההלכה.

פלבונה זכה: אז שמתני עין עיוני בהלכה שאחריה. את מוצאיה ומבואיה.

ועל כל גדותיה: וככה גמרתי פסדר כל ה' שבת בעיון נמרץ. והחזון נפרץ: אח"כ נפשי אותה.

נכספה וגם פלטה: להעביר עין עיוני על ה' עירובין והש"ע והי"ט כדי להשלים כל דיני שבייתה. ולא שלותי ולא שקטתי.

עד אשר הוצאתי מפח אל הפועל מחשבתי. ונדרישלמתי.

פי מס' שבת ומס' עירובין עד גמירא אחר וקדם גמרתי. וקצת מס' ביצה ומס' מ"ק ופ' בתרא דיומא ברתתי: קב ונקי.

סרוגין סרוגין פסקי פסקי. כמאן דמנח בקופסא ודסקי: וחפץ ד' הצליח בידי שעלה במצודתי חידושים ערבים ומתוקים.

שבעתים מזונקים. בפרש"י ותוס' ושאר פוסקים: וכל הלכות שבייתה עד גמירא.

בפי סדורה: ובמסכתות הנזכרות מלאתי נשף חשקי. בכל חדריהם אני בקי.

אין נקי: ובהיות יפעת אור המין' עלי זורחת. גראתי לנפשי וטמנתי ידי בצלחת: להיות מגלה מצפוני.

תעלומות ס' המימוני. ולפרוש רשת עיוני: טרם אדע דרכי מפרשי דבריו. הבאים בשערי: לפלס מעגלותם. ולהפיר טובכם ומהותם: ואשמע את הקול אחד קדוש מדבר.

נחילים יגבר: לא נודע מה שמו. ואיה מקומו: והוא פלאי פלאות. משיא משואות: להאיר חשכת המעינים. ולגלות מצפונים: חסיד ועניו. ויסתר פניו: ד' משחו לנגיד. הרב המגיד: מגיד מישרים.

סתרי סתרים: ועל השנות מאור עינינו הראב"ד בפיו מענה. להתפשט בכל עבר ופנה: וישוש סביבות המתנה.

להחזיק מגן וצנה. ולקבוע הלכה כסתם משנה מגדלות מרקחים ערוגת הפושם לחיו. זול מים חיים מדליו: הוא החל להראות באצבע. מקום מוצא הדין ומקור הנובע: עמוד התורה אשר עליו דברי רבנו נשענים כעל משען ומשענה.

ויעביר קול במתנה: קול ענות גבורה. שולף חרבו מתערה: ואותה לא השיב אל נדנה. עד אשר יצא פנוגה אור צדקו להצדיק את הצדיק דמעיקרא. פעמים בא בארובה פעמים בא בקצרה.

הוא ראש השלישים. לבוש שריון קשקשים: חצי כבודו יפליח. ובכל אשר יפנה יצליח: בנגב ובהר. אחרי מדותיו אין להרהר.

פעצם השמים לטוהר: ועם היות שלפעמים נטה מדרך רבנו בפסק הלכה. ונמשך אחרי דעת האחרונים ונגד הדרוש יעשה מערכה: אבל עיניו ולבו תמיד לעזק דרך רבנו ולסקל. ועדיין הדבר שקול: אמנם לרוב תבונתו הרחבה. פקריה נשגבה: מליצתו צרה.

נדעתנו קצרה: כאצבע בקירא לסכרא: ולהנות מאור לבושו. צריף פירושו לפירושו: גם בענפים ושריגים.

הבלתי נהוגים: והלכתא למשיחא. שמשו לא זרחה: ותכהינה עינינו מראות. מראות הצובאות: ועל צבאו בעל הגהות מימוני. עדני עצני.

זיתני שופכני: יורה יורה. שערי אורה: אף לא יבוא במנין נושאי פלי רבנו. כי על הרוב נטה מעל אהלי אפדנו: והוא פרוף. אחר דעת התוס' ומהר"ם בר ברוך: ואחריו בזמן ובמעלה.

קם המעולה: צור מעוז. בעל מגדל עוז: אוצר בלום מלא כל פלי חמדה. בכל עבר הנזהר רודה: ויבן את המגדול הצופה על פני דמשק. על פיו ישק: כי מצא חזון. ומספיק מים ומזון. מלחלח וחבור עד נהר גזון: את הש"בילים הבריאות.

כי אין כמהו בבקיאות: הוא הוציא לאור משפטי. והפל צריכין למרא דחטי: ועל גדולת אדוננו הראב"ד יתמרמר.

ועל רבנו פלו פבוד אומר: ולעמוד בפניך ולגדור גדרים. אורג מליצות וחרוזות ושר בשירים: ומלתו על לשונו עזה.

תמה אני אם פה קדוש הראב"ד יאמר דבר זה: אף איזה תלמיד טועה כתב פן. כי לא יתכן: הלא רבנו קרא שם ספרו משנה תורה.

ללמד בדרך קצרה: ובקושטא קאמינא. שעל הרוב הנראה לעינים אין לדבריו פנונה: שמעתי ולא אבינה.

זולתי קול ואינני מכיר התמונה: וכבר התעורר הרש"ל בהקדמה. לים של שלמה מס' בבא קמא: וכתב עליו מדורות.

חבילי זמירות: לאן פנה מחשבתו ואיו. ושפת לא ידעתי אשמע כתוב על הספר בדיו: ומליצת הרש"ל לא אעלה על שפתי.

כי חושש אני פן חטאתי: ואלקים יכפר בעדי אשר דברתי עד פה. שלא פהלכה: אף גליתי טפח וכסיתי טפחים.

ואקוד ארצה אפים. נגד גדולת הרש"ל אשר דחה דבריו בשתי ידיים: ואען ואומר איו לא ינבא.

תלמיד הרשב"א: ויש מקומות דורש לשבח. ראוי להעלות ע"ג המזבח: ולפי אומר לי דהיא שגדלה המבוכה.

אלהים הבין דרפה: מאחר שלפעמים נותן אמרי שפר. אין לתלות אלא במעות סופר: והמעתיק השמיט טובא בהעתקה.

נתהי זאת למכשול ולפוקה: סף דרכו בסירים. אין אומר ואין דברים: ולהפך בזכותו.

ישא על שפתו: החכמה לחכם מעשרה שליטים תעוז. תנו לו פבוד ועז פסר נבחר לשון צדיק יסוד עולם.

הוא יוסף השליט לבא במשפט על כל נעלם: כמצרף לקסר. בית יוסף: ויקבון את כל אוקל.

אבקת רוכל: ויטחון עד אשר דק. וישקול במאזני צדק: וישא במוטות.

אחרי רבים להטות: וכאשר ינוע בכרה. בורר וזרה: וממה שקלטה הנפה יצתה פסלת נקה.

וזה פריה: פרי מגדים וכל מעדני מלכים. על השלחן ערוכים בתורת ד' סופר מהיר. ויעש את השלחן זהב טהור: וימלא בו מלאת אבן ארבעה טורים. ממנו יורו המורים: וממזרח שמש עד מבואו.

על פיו יצאו ועל פיו יבאו. פלם יחד.

כָּל יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים בַּפֶּת"ח אֶחָד: יֵצֵא אָדָם לַפְּעֻלּוֹ וְלַעֲבוֹדָתוֹ. כָּל עַדַת יִשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:
אֵת כָּל הַמְצוֹת וְהַחֻקִּים הָאֵלֶּה.

הַנְּהוּגִים בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה: וּבֵת קוֹל מְכַרְזֹת וְשֵׁתוֹ בִּיּוֹן מִסְכָּתוֹ. בְּכָל מְקוֹם הַלְכָה כְּמוֹתוֹ: וְכָל
חֻכְמָה לֵב יִתְפַּלֵּא.

אִיךָ הַסְפִיק לוֹ הַזְמַן הַחַל וְכֵלֶּה: לַעֲשׂוֹת פְּאֵלָה וְכֹאֵלָה: וְעַל הַפְּתוּב וְעַל הַמְּכַתֵּב לְבַדּוֹ.
אִיךָ הַשִּׁינָה יָדוֹ.

עַד אַחַת כְּמָה וְכְמָה. לַעֲמוֹד בְּקוֹשְׁרֵי הַמְּלַחְמָה: לְנַגַח צְפוּנָה וְיָמָה.

אֶקְרָא תְּמָה תְּמָה: וְעוֹד זֹאת יָדוֹ נְטוּיָה. מְנַת כּוֹסוֹ רְנִינָה: וְיִהְיוּ יָדָיו אֲמוּנָה.

בְּסֵפֶר כְּסָף מְשֻׁנָּה: לַפְּעֻנַח וְעֵלְמוֹת. וּמְרָאָה מְקוֹמוֹת: הוּא הוֹאִיל בְּאֵר בְּדַעְתוֹ הַרְחֵבָה.

ס' הַמְדַע וּס' הָאֵהָבָה: בְּמְקוֹם אֲשֶׁר בַּעַל מַגִּיד מְשֻׁנָּה. לֹא הִחְזִיק מִנֶּן וְצִנָּה: וְעַמַּד בְּפָרִיז.
בְּמְצוֹת הַתְּלוּיּוֹת בְּאֶרֶץ: כְּדַרְבְּנוֹת וְכַמְסַמְרוֹת נְטוּעִים. בַּס' הַפְּלָאָה וּס' זְרַעִים: נִבְעוּ
מִצְפוּנוֹת.

ס' עֲבוּדָה וּס' קַרְבָּנוֹת: וְכָל הַבֵּית נִתְמַלֵּא אוֹרָה. בַּס' טְהָרָה: וַיַּעַשׂ בְּרִיחֵי עֲצֵי שִׁטִּים.

בַּס' שׁוֹפְטִים: עַד שְׁנַת־פְּתוּחוֹ פְּתוּחֵי שְׁעָרִים. בְּכָל הַי"ד סְפָרִים: כִּי גַם אֵת שֵׁשׁ הַמְּעַרְכוֹת.
אֲשֶׁר בְּעֻנְיֵי כְּבוֹד מְסוּכָּוֹת: הַמְּבַהֲיָקִים וּמְזַהֲרִים. מִיִּפְעַת זִיו הוֹד הַמַּגִּיד מִיִּשְׁרָיִם: עַל
הַנְּהַר כַּב"ר תַּל אֲבִיב.

וַיַּעַשׂ לוֹ זֶר זָהָב סְבִיב: עַמּוּדָיו עֲשֵׂה כְּסָף. לְכָל הַמְּחַנּוֹת מְאֻסָּף: כְּצֶרֶף כְּסָף צְרוּפָה.

מְנוּפָּה בְּשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה נֶפֶה. וְעֵלְהוּ לְתַרוּפָּה: וַיִּלְקַט אֵת כָּל הַכְּסָף.

, מִבֵּית יוֹסֵף: אֵת כָּל הַמְּקוֹנוֹת אֲשֶׁר כָּגֵבֶר חִלְצוּ אוֹר. לַהֲיוֹת לְסַעַד וְעֶזֶר: וּלְגַלוֹת
מִצְפוּנֵי.

ס' הַמִּיִּמּוּנֵי. יַעֲתֵק צוּר מִמְּקוֹמוֹ.

וּמְצַרֵּף לְכֶסֶף שָׁמוֹ: וְאוֹלָם לַהֲיוֹת כִּי אֶרַח לְחֻבְרָה. חֵישׁ קַל מְהֵרָה: וְנִפְשׁוּ חֻשְׁקָה לְגִמְרוֹ.
טָרָם יִכְבֶּה נְרוֹ: לֹא יָכוֹל יוֹסֵף לַהֲתַאֲפֵק: לְמַלְאוֹת סֶפֶק: וְתַקְפָּה עָלָיו מְשֻׁנָּה. לַעֲתַת זַקְנָתוֹ:
וְהַיָּמִים יָמֵי הַשִּׁיבָה.

וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה: וְהַשְּׁעַר סְגוּר וּמְסוּגָר. צָרִיף נְגָר וּבֵר נְגָר: וּמִזְרַג חְרוּץ חֲדָשׁ.

מִן הַעֲבוּדוֹת הַקְּשׁוֹת שְׁבַמְקַדָּשׁ: עַל כֵּן הַשִּׁינָה יָד הָאֲחֻרוּנִים בְּזִמְנָה וּבְמַעֲלָה. לְבָנוֹת עָלָיו
דִּיק וְלִשְׁפוֹף סוֹלְלָה: הֲלֹא הֵמָּה הַתִּי"ט וְבַה"ז וְלַח"מ וּמְשֻׁנָּה לְפִלָּה.

כְּפֶם תִּמְכּוּ בְּפִלָּה: הַקִּיפוּהוּ כְּתַנּוּרוֹ שֶׁל עַכְנָאִי חֲבִילוֹת תְּשׁוּבוֹת. כְּעֶדֶר הַקְּצוּבוֹת.

בְּמְקוֹמוֹת רַבּוֹת: וְקוֹל תְּרוּעַת הַמְּלַחְמָה הוֹלֵךְ וְחֻזַּק מִדְּהָרוֹת דְּהָרוֹת אֲבִירִים. אֶלֶף הַמְּגוֹן
תְּלוּי עָלָיו כָּל שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים: וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר מֵהֶם הַנְּרֻשִׁיתִי.

להתאבק בעפר רגליו חשתי: ולבשתי בגדי ישע. בדבריו להשתעשע: ומזיו שכנינתו ליקנות.

ולסתור ולבנות: לדרוך קשת. ולפרוש רשת: ולחפש לאור הַנֶּר אַחֲרֵי אָדָם גָּדוֹל בְּעֵנָקִים. בחורים וסדקים: ותפשתי מועט תפשתי. ולמול זיו כבודו אקודאפים ארצה ובאפר התפלשתי: בשפלות ברפי.

כי ידעתי מיעוט ערפי: כגרגיר חרדל נגד גלגל היומי. ואלה בטח אני בתומי: לחפש האמת ממטמונים.

ולא אשא פני הראשונים: בכל מקום אשר השנינה ידי יד פהה. וקחזינא תוהא: שמתי פני פחלמיש ולא אכלם.

כמאמר החכם השלם: אהוב סקרוט ואהוב אפלטון והאמת אהוב יותר מכלם: עמ"ש פ"א מה' תפילין הלכה ראשונה. ומאן דמתרגם לי אליבין' דהאי תנא: לבי' מסותא מאני אבתרי' מובלינא: וכהנה וכהנה: הלא תענה.

אין בפי מענה. לעונמת העצה יסירנה: עד שצאר הפונה.

ואין הלכה פאותה משנה לחם סתרים ינעם. וחיך אןכל יטעם.

צוף דבש אמרי נועם: יתן להם ילקטון. אורות הגאון מוהר"ר אברהם די בוטין: לכו לחמו בלחמו.

כי ברוך טעמו: הוא החל להיות גבור בארץ. והחזון נפרץ: וישר במגרה ובחריצי הברזל והעביר אותם במלבן.

זרע וחרש וקצר ודש פהדיש מתבן: זורה ובורר וטוחן. דברי פי חכם חן: מרקד ולש ואופה לחם הפנים.

שמנה לחמו והוא יתן מעדנים: חטי מניית ופנג שמן וצרי. מה מתוק מדבש ומה עז מארי: לעשות ענף ולשאת פרי: ומעורר ספקות.

כראי מוצק חזקות: שובט ומדקדק. לחזק הבדק.

ישקול במאזני צדק: ועל נצר ערשי גפ"ת עמד פנו. פהתוף פסוף בתוף פור יתיכנו: וכמו שקהרב מהרש"א בהדידישי הלכות.

חק תוכות וסיקל מאבן המסלה. פי דלה דלה: מים מבארות צמוקים.

חפו ממתקים: וכל הקרים אשר יעדרון במעדר. כמו במלקט ורהיטני בקרים מקדר: ובמלח ספת.

שים טעם לפרש"י ותוס': פמוהו הרב בעל לחם משנה. החזיק מנו וצנה: לבאר דברי רבנו בשלמות.

פתוחי חותמות: וכל מגמתו. ללחום מלחמתו: וידיו שלח בכישור.

לעשות העקוב למישור: וכמראה הבזק. מתאמץ ומתחזק: לעבוד עבודה תמה.

בְּלִי פְּגִימָה: וְכָל מְסֻסְכַת ** (מְסֻסְכַת) ** וְאוֹגְרַת. תִּפְּנֵן בְּזֵרַת.
וּבְנִפְּה וּמִשְׁמֶרֶת: וְנִפְּשׁוּ קִשׁוּרָה בְּנִפְּשׁ רַבְּנֵי קִשְׁרָה שֶׁל קִינְמָא. לְהוֹצִיא לְאוֹר כָּל תַּעֲלוּמָה:
וּבְנִדְבָה רִיחוּ.

לְעִבּוּד עֲבוּדַת הַקֹּדֶשׁ בְּכָל פֶּחֹ: וַיַּעַשׂ אֲרָוּבוֹת. בְּאֵר רְחוּבוֹת: בְּכָל בֵּיתוֹ נֶאֱמָן.

וְטַעְמוֹ כְּלֶשֶׁד הַשְּׁמֹן: וּלְגִוְדֵל הַתְּאֻמָּצוֹתוֹ בְּנִפְּשׁוֹ וּבְמֵאוּדוֹ.

בְּכָל מְקוֹם אֲשֶׁר לְהוֹשִׁיעַ קֶצֶרָה יָדוֹ: לְחֶמּוֹ יָבֵא מִמְּרַחֵק. אֵת הַלְחִיץ זֶה הַדְּחִק: וְאַחֲרָיו קָם
בַּעַל הַכְּנָפִים.

רֵאשׁוֹ בְּשָׁמִים: יָדָיו רַב לֹו. וְרַב חֵילוֹ.

לְהַחֲזִיר הַתּוֹרָה בְּפִלְפוּלוֹ לְמַהֵר שְׁלָל חֵשׁ בְּזֹ כְּתוּב עָלָיו בְּחֶרֶט אֲנוּשׁ. הַתִּנָּא הַגְּדוֹל רַבִּי
הַיְהוּדָה רוֹזְאֵנִישׁ: זֶה קָרוֹב לְזַמְנֵנוּ הַיְהִי.

וּמְחִי בְּאַלְלוּתָא דְחֶסְקִיק עָלֶיהָ שֵׁם אֶהְיָה: יָדַע מַה בְּחִשׁוּכָא וְעַמִּיָּה שְׁרִי נְהוּרָא. שְׁפִיבִין
דְּאַשְׁא וְזִיקוּקִין דְּנוּרָא: וְרוּחַ קִדְשׁוֹ מְרַחֶפֶת.

לְצַרְרָה וּלְכַרְרָה וּלְלַבֵּן דְּבָרֵי רַבּוּתֵינוּ בַּעֲלֵי הַתּוֹסְפוֹת: עוֹשֶׂה פְּלֵא עֲצוֹת מְרַחֵק. שֵׁם שֵׁם לֹו
חֵק: וַיִּקְרָא בְּרֵאשׁ הוֹמִיּוֹת.

נְסַתְּפַקְתִּי וּבַעֲבֵי בַּעֲיוֹת: עַל אֲדָנִי הַשֶּׁכֶל בְּנוֹיּוֹת: פְּלֵאֵי פְּלֵאִים. כְּאַחַד מִן הָאֲמֹרָאִים: וְאַיְזָה
מִהֵן יִכְשַׁר בֵּין שְׁנֵי חֲלָקֵי הַסּוֹתֵר.

אִין פּוֹתֵר: כִּי לְכָל צַד מְרֵאָה פְּנִים. כְּמֵרֵאָה הָאוֹפְנִים: וּבְסִבְרָה פְּנִים יָפוֹת.

כְּצַפְרִים עֲפוֹת: כִּי יִקְרָא מְצַפּוֹן וְתִימָן. פְּרֵט לְמִזְנוּמָן: וּמֵאַרְצֵי רְחוֹקָה.

מִנֵּי יָם עֲמֻקָּה: וַיְהִי לְמוֹפֶת וְאוֹת. גִּוְדֵל הַחֲרִיפוֹת וְהַבְּקִיאוֹת: כְּנִחְשֵׁת קָלֵל מְרוֹטָה.

בַּעֲיָא דְלֵא אֶפְשָׁטָה: וְאַחֲרֵי כֵן יָבֵא אֶלֶיהָ. פְּקוּ פְּלִילִיָּה: וַיֵּט אֵת יָדוֹ הַגְּדוֹלָה בְּמֵאוּזְנֵי צֶדֶק
לְהַכְרִיעַ.

יְצַרִיחַ אֶף יָרִיעַ. כָּל הַשׁוֹמֵעַ יִשְׁתַּוְּמֵם.

כְּאַבְּן דּוּמָם. בְּאַמְרוֹ ת"ש מֵהֵאֵי שְׁמַעְתָּתָא.

עֵין לֹא רְאַתָּה. אֵיזֵן וְחֶסֶר וְתִיבָן.

עַד דְּשׁוּיִתְּנֵן הֵאֵי שְׁמַעְתָּתָא כְּגַדֵּי מְסֻנְקוֹ. וְאַחֲרֵי הֲרֵאוּתוֹ.

אֵת כָּל בֵּית נְכוּתוֹ. תְּלֵי תְּלֵים.

רֵאשׁוֹ כְּתָם פְּזֵ קוֹנְצוֹתָיו תְּלֵתִים. אֵת שְׁבַע מַחְלָפוֹת.

בְּפִרְשׁ"י וְתוֹסְפוֹת. אֵז יֵלֶךְ וַיָּבֵא הָעֵינָה.

לְקוּם אֵת סֵפֶר הַמְּשֻׁנָּה מִשְׁנָה רֵאשׁוּנָה וְאַחֲרוּנָה. אַחֲרִית הַמְּעֻשָׂה וְרֵאשִׁית הַכְּפוּנָה נְחִית
לְעֻמְקָא דְּדִינָא.

לעשות שם ניד. בספר הי"ד.
כל השומע תצלינה שתי אוניו. פי קרן אור פניו.
ותפקחנה עיניו. והלכו לאורו.
בהלו נרו. ולאין אונים ירבה עצמה.
לתת לפתאים ערמה. ופסח פאיל ידלג.
ולשון עלג. ימהר לדבר צחות.
אותיות פורחות. משיח אלמים הולך את חכמים.
ויהי בימים ההם אשר דרכי המפרשים פלסתי וראיתי. ומזיו אורם נהגייתי.
פי שמעתי קול ענות גבורה. מה נורא.
ושם ראינו בני הנפילים. כמלאכי אלקים עולים.
את יקר זיום נהדרם. נפשי יצאה בדברם.
עמדתי מרעיד ומשתומם על המראה. מחריש ומשתאה.
ולב נמס ופיק ברפים. וחלחלה בכל מתנים.
לא עצרתי פח נהפכו עלי צירי. תסמר שערות בשרי.
וצפד עורי. כסו פני חרולים.
להיות נחבא אל הכלים. ותפעם דוחי בקרבי מקשקש כפעמון.
וכאשר יחבנט קצח וכמון. באמר דזקוקין דנורא ובעורין דאשא מאן מעייל בר נפחא
לתמן.
על פני האדמה כדומן. ואיך באמר דמארי ביתא תלא ויניגיה תקח לה פלי.
רועה אוילי. מקלה ותורמלה.
אחרי חמשת האנשים מרואי פני המלה. ובילקוט וקלע.
בכל תושיה תגלע. ויבן את הצלע.
נבהלו רעיוני. ואפול על פני.
ותבא בי רוח ותעמידני. ועשתנותי דא לדא נקשן.
עורה למה תישן. אל תאמר דורות הראשונים טובים מאלה.
ורבים חללים הפילה. נער אנכי.
נסתרה דרכי. אל תירא ואל תחת.
את פני פחת. רנה נחת.
וכל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה. אל תחשה.

רק הזזה באזנה. אשר פתב הרב המורה.
בפתיחה שבע חלקי הסתירה. כי סבות הסתירה או ההפך הנמצא בספר מן הספרים
או בחיבורי המחברים.
אחת משבע סבות. שבע שבילים הטובות.
הסבה הראשונה מי שקץ דעות מתחלפות ולא ייחס כל מאמר לאומרו.
ובא רעהו וחקרו. מעיניו אל ילוזו.
תברא מי ששנה זו לא שנה זו. והסבה השנייה פתח חרטה וחזרה.
מהדורא קמא ומהדורא בתרא. והסבה השלישית העלם הפנונה והמליצה.
עוצו עצה. והסבה הרביעית התחלפות הנושאים.
והעדר התנאים. ואשר מחזה שדי יחנה.
לאו ראי זה כראי זה. על החפץ אל תתמה.
שאני הכא והתם היינו טעמא. עמי לא התבונן.
הכא במאי עסקינו. והסבה החמישית נקטה לדוגמא בעלמא.
הא למה זה דומה. ואין פאן מקומו לחזק הבדק.
ואגב שיתפא לא דק. והסבה הששית שגיאות נעלמות.
אחר כמה הקדמות. ועם היות המחבר פהימן ונרדע.
לא ראה ולא ידע. והיו בידו לאחדים.
ותולדותיהן אינם פיוצא בהן והם נפרדים. וגבר ** (ו"ל הרב המורה).
הסבה הראשונה הוא שיהיה המחבר ממי שקבץ דברי אנשים ולקח דעות מתחלפות
וחסר הבעלים ולא ייחס כל מאמר לאומרו וימצא בחיבור שהוא סתירה או הפך להיות
אחת הגזרות דעת איש אחד והגזרה האחרת דעת איש אחר.
והסבה השנייה היות לבעל הספר שהוא דעת ואח"כ שב ממנו ונכתבו מאמריו הראשון
והשני: והסבה ב' היות המאמרים שהם אינם פלם לפי פשוטם אבל יהיו קצתם כפשוטם
וקצתם משל ויהיה להם תוף או יהיו שתי הגזרות יחד הסותרות זא"ז לפי הנראה משלים
וכשויבנו כפי פשוטיהם יהיו סותרות זא"ז או זו הפך זו.
והסבה ד' שיהיה שם בענין תנאי שלא נתפרש במקומו להכרח או שיהיו שני הנושאים
מתחלפים ולא התבאר אחד מהם במקומו ותראה סתירה בדבר ואין שם סתירה. והסבה
ה' צורך הלמוד וההבנה והוא שיהיה ענין סתום וכו' ויצטרף המלמד שיקל בהבנת הענין
ההוא וכו' ולא ידקדק באמתתו אבל ינח כפי דמיון השומע עד שיוכן מה שירצה בו עתה
להבינו וכו' ויתבא' אמתתו במקום הנאות לו.

והספּה ו' התעלמות הסתירה והיותה בלתי מבוארת אלא אחר הקדמות רבים וכו' ויעלם זה מן המחבר ויחשוב ששתי הגזרות הראשונות אין סתירה**אשר דרכו נסתרה בהקדמה הראשונה.

בשם חכם לא יכונה והסיבה השביעית בספרי חכמות העמקות בבית מדרשו של שם ועבר. פבד אלקים הסתר דבר.

מעלים עצה יכסה אותו. למען לא יוכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו.

והארץ רחבת ידים. על האבן אחת שבעה עינים.

אבן בוחן צווי ואזהרה. אל מול פני הקורא.

אל תבהל פיה להשיב על הספרים. עצת נמקרים.

ובנחת תשמע דברי חכמים. וישתחו ארצה שבע פעמים.

ואחרי אשר בשבע חקירות ודרישות: תראה שהיא מספּה הששית. בדוק ומנוסה.

לא תחמול ולא תכסה. פאשר דברי הראב"ע יזהירו כזוהר.

על פסוק אל תבהל על פיה ולבה אל ימהר. כי רוח אל עשתנו כלנו.

ומחומר קורצו הקדמונים כמונו. און מלון תבחן וחקך אנכל.

עלו נעלה כי יכול נוכל. על הר גבוה ותלול הגבה למעלה.

והעמק שאלה. בעמק החרוץ.

כי לא לקלים המרוץ. ועל ראשי ההרים הגבוהים והתלולים.

בנה לה בירניות ומגדלים. כי גבוה מעל גבוה למרחוק עין רואה תשורנו.

ועמוק עמוק מי ממצאנו. ואם המיית קול גליהם ברעש סואנת.

היא הנותנת. יעברנו צי אדיר ותלה בו אנית שיט.

נתיב לא ידעו עיט. ולא שזפתו עין איה.

בלב ים דרף אניה. ואשמע את הקול וייטב בעיני הדבר והוד והדר לבשתי.

והקרת ודרשתי. ורשת עיוני פרשתי.

ואת העיון האמתי חפשתי ממטמונים. ובפלס ומאזני משפט לא הכרתי פנים.

וכל הלכות שביתה גמרת ונתשבע בפשי מצוף נופת. פרש"י ותוספת.

וכל הלכה רופפת. ושיטה מוחלפת.

אחזתיו ולא ארפנו לבלתי סור ממנו. בפישוט ידים.

יום או יומים. תמנו חפש מחפוש עד אמצא מקום תשביע נפש.

שוקקה ונפש רעבה. ליישר מסלה בערבה.

פיז אלקי הטובה. וצללתי במים אדירים.

גלים מהני חוצפתא. ובִּיד רָמָה.
הַעֲלִיתִי מִרְגְּמֵיִתָּא דְלִית בָּהּ טִימָא. בְּרִיחֵי בְּרִזְלֵי אֲגַדְעֵי וְאַשְׁבֵּר דְּלַתוֹת נְחוּשָׁה.
כָּל הַדְּבָר הַקָּשָׁה. וְהִכִּי דְעַמִּיקֵי וְרַדִּיפֵי מֵיָא רִישָׁא אָבִי סְדִיָּא.
לֹא מְזִיגְנָא. עַד וּמְשַׁבְּרִים.
בְּיָם הַתְּלֻמוּד בְּכָלֵי וִירוּשְׁלַמֵי וְתוֹסְפָתָא. וְכַלְפֵי שְׁמֵיָא דְמַהֲפָכִינָא.
לְעֵינֵי לְשׁוֹפְתָא בְּקוֹפִינָא וְטַרְחָתֵי עֶדֶן עֲדָנִים. לְקַנִּים דְּבָרֵי הָרָאשׁוֹנִים.
וְאֶהְלוּ שָׁל תוֹדָה קְבַעְתִּי. וַיִּתְדוּתִיו בְּמָקוֹם נְאֻמָּן תְּקַעְתִּי.
וְשִׁמְתִי עֵין עֵינֵי לְלַקֵּט בְּמַלְקֵט וְרַהֲטֵנִי. כָּל בּוּקָה וּמְבוּקָה מְבֻלְקָה בְּהַלְכוֹת הַמַּיִמוֹנֵי.
בְּמָקוֹם אֲשֶׁר דְּבָרֵי נוֹשָׂאֵי כָּלֵי לֹא יִשְׁרוּ בְּעֵינֵי. אֲבָא חֲדָר בְּחֲדָר.
וּמִן הַשָּׁמַיִם הִנִּיחוּ לִי מָקוֹם לְהַתְגַּדֵּר. יִגְעַתִּי וּמְצַאֲתִי אֲבֹן יְקָרָה וְסִגְנוּלָה.
בְּאַהֲבָה מְוֹסְתָרַת וְתוֹכְחָה מְגֻנְלָה. זֹאת תוֹרַת הָעוֹלָה.
וְאַפֵּן כֹּה נֹכַח. לְהַעֲלוֹת אַרוּכָה.
מְטַפֵּס וְיוֹרֵד מְטַפֵּס וְעוֹלָה. וּמַתְגּוֹלֵל בְּמַסְלָה.
עַד אֲמַצָּא מַעֲנָה. תְּמַצִּית וְתַכְלִית הַכְּפוֹנָה.
וְכָל דְּבָר הַקָּשָׁה. בְּרַרְתִּי כְּשִׁמְלָה חֲדָשָׁה.
בְּמִזְרָה וְרַחַת. אַחַת לְאַחַת.
וְלֹא הִנְחָתִי כְּדֵי חֲגִירָה. כְּחוּט הַשְּׁעָרָה.
בְּמַסְלָה עֲלִיתִי וּבְדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל. מְדֶרֶךְ עֲקֻלְתוֹן נְטִיתִי.
סְעָפִים שְׁנֵאֲתִי. אֶהְפֹּךְ יְדֵי כָּל הַיּוֹם עַל דְּבַר אֲמַת.
לְלַחֹם מְלַחְמַת. מְצֻנָה וּמְלַחְמַת חוֹבָה.
לְחַשְׁוֹף מֵיָם מְגַבָּא. לְהֵאִיר חֲשֻׁכַת הַמַּעֲיִינִים וְלַנְּגוּהוֹת בְּאַפְלוֹת נְהַלְף.
גְּנַבְתִּי יוֹם וּגְנַבְתִּי לַיְלָה כְּשׁוֹמֵר הַפְּרִדָּס אֲשֶׁר לְמִלְךָ מִרְכַּבַת עַמִּי נְדִיב נְפִשֵׁי שְׁמַתְנִי. וְחִיל
וְרַעְדָה אֲחֻזְתְּנִי.
חֲלַחְלָה מְלֵאָה מַתְנִי. וְרוּחַ בְּטָנִי הִצִּיקְתְּנִי.
נְפִשֵׁי בּוֹחֲלַת וְשׁוֹקֶקֶת וְלִבִּי הוֹמָה עָלַי. מִי יִתֵּן וַיּוֹחֲקוּ בְּסַפֵּר מְלִי.
בְּעַט בְּרִזְלֵי וְעוֹפְרָת. וְהִיָּה לְמִשְׁמֶרֶת.
וּבְכָל עֲמָלֵי מַה יִּתְרוֹן. אִם לֹא אֲנִיִּם אַחֲרֵי זְכוּרוֹן.
בְּעוֹד הַצְּלַחַת הַזְּמָן. בְּכָל בֵּיתִי כְּעֶבֶד נְאֻמָּן.
וְשַׁעַת הַכּוֹשֵׁר. הוֹן וְעוֹשֵׁר.

ובְעוֹד הַכַּחוֹת וְהַחוּשִׁים. לְכֹל חֲפָצֵיהֶם דְּרוּשִׁים.
בְּהִיּוֹתִי בֶן שְׁלֹשׁ וּשְׁלֹשִׁים. אַחֲלֵץ חֲשִׁים.
לְמִלְאוֹת חֻשְׁקִי. וְלִהְשִׁלִּים חֻקִּי.
כִּי הַזְּמַן בּוֹגֵד. וְחַיֵּי הָאָדָם תְּלוּאִים לוֹ מִנְגֵד.
וְאַסְתְּרִי וּמְעוֹת. גְּדוֹת וְנִעוֹת.
לֹא לְהוֹעִיל וְלֹא לְעֹזֵר. כְּגִלְגַל חוּזֵר.
קָלוּ מִנְשָׁרִים. צָפוֹת כְּצַפְרִים.
וְכָל רִגְעַ. מְעוֹתָד לִפְגַּע.
וְעוֹז פָּנָיו יִשׁוּנָה. בְּכָל עֵת וְעוֹנָה.
בְּעוֹדוֹ בְּכַפּוֹ יִבְלַעְנָה. כָּל הַבוֹטֵחַ עָלָיו כְּבוֹטֵחַ עַל מִשְׁעַנַּת הַקֶּנֶה.
וְהַשְׁגָּחָה פְּרֻטִית גְּלוּיָה וִידוּעָה. עַל כָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה.
וּמְרוּצַת הַזְּמַן נְחוּץ. כְּמִטְרָה לַחֵץ.
וּמְדַלֵּג עַל הַהָרִים וּמְקַפֵּץ. עַד שֶׁלֹּא יָבֹאוּ יְמֵי הַרְעָה אֲשֶׁר אֵין בָּהֶם חֲפִץ.
וְעַד שֶׁלֹּא שְׁקִיעָה שְׁמֶשׁ הַזְּמַן וְאוֹרָה עָלַי זוֹרַחַת. וּמְזִלִי צוֹמַחַת.
כְּגִבֹר חֲלָצִי אֲזַרְתִּי. וְחֻצְנִי נִעְרַתִּי.
לְהוֹצִיא מִחֻשְׁבֹּתַי מִכַּח אֶל הַפּוֹעֵל. בְּעֹזֵר אֱלֹהִים מִמַּעַל.
וְעָלָה בְּדַעְתִּי לְסִדֵּר עַל דְּרוֹךְ הַגְּמָרָא. לְהִתְחִיל בְּחִידוּשֵׁי הו"ת וּבְחִידוּשֵׁי פּוֹסְקִים וּמִינֵי
לְגִמְרָה.
הֵא לְמָה זֶה דוּמָה. לְסַפְרִים שֶׁל שְׁלֹמֹה.
אַחֲרֵי שׁוּבִי. עַל לִבִּי.
נִחְמַתִּי וְחִזַּרְתִּי. כִּי יִגְוֹרְתִּי.
פֶּן יִמְשְׁלוּ בּוֹ תַעֲלוּלִים. כִּי יֵד הַכֹּל מִמְשַׁמְשִׁים בּוֹ הִלְכוּ בּוֹ שׁוֹעֲלִים.
שׁוֹעֲלִים קִטְנִים מִחֲבָלִים כְּרָמִים. מִכָּל חֲכָמָה עָרוּמִים.
וְכַרְמֵנוּ סִמְדֵר. פָּרִי עֵץ הַדֶּר.
יִהְיֶה בְּפִי כְּסִיל וּבַעַר. יִשְׁיַחוּ בּוֹ יוֹשְׁבֵי שְׂצָר.
וְיוֹשְׁבֵי קִרְנוֹת. עַל הַמְגִדְלִים וְעַל הַפְּנוֹת.
סוֹחֲרִים וְעוֹבְרֵי דְרָכִים. וּפְסָקִי בְּעָלֵי בָתִּים וּפְסָקִי לוֹמְדִים שְׁנֵי הַפְּכִים.
כִּי מִצָּא עֵינָהּ. בְּהִיּוֹתוֹ חַד כְּרָעָא אַאֲרָעָא וְחַד כְּרָעָא אַעְגָּלָה.
וּבְעוֹד שֶׁלֹּא יִבִּין הַכְּנוּנָה. בְּפִיו מַעְנָה.

ועודנה בכפו. הרבה להשיב אפו.
וכל נעור נריק טוען ופורק. נתניתו זריק.
ודברים אשר לא כן יחפה. אשר לא יוכשר בעניו ** (בעניו) ** בהשקפה.
לעורר ריב ומדון. ולכרף זכות לא ידון נחש עקלתון ונחש בריח.
בלא טעם וריח. אשר שכלו לא יטריח.
להבין שום דבר על בוריו. ולא ידע מקומו איו.
לגאון צבי עדין. ולראשו עטרת תפארה.
לאמר חדידנא טובא ועצתי במהרה. למהר שלל חש בז.
ומתון ומסיק בעניו יבו. וכל מחבר ספר אשר עודנו בחיים חיותו.
לבזז ולקלון על שפתו. ונגד פניהם רעה.
אע"פ שלא הגיע לכלל הכרעה. פי גאה גאה.
יורה חצים והנה החצי ממנו והלאה. לא ידע ולא ראה.
ובמקום אשר חשב. לא עמד ולא ישב.
ומשגברו יד הזדים. אגלת יד הלומדים.
שכל אחד לעצמו בונה במה. ביד רמה.
לאמר נפתולי אלקים נפתלתי. וגם יכלתי.
על פן הסתרותי פנים מהם. ולא רציתי להסב עמהם.
וגמרותי בודעתי לסדר חיבורי זה על דרך המיני והלכותיו. אשר עדת המתחכמים לא
ידרכו על במותיו.

דרך הקדש יקרא לה. בער לא ידרוך יד מעגלה.

ופרשתי בפני ** (ביניהם). וכשתלקח כל גזרה מהם ותחזרו אליה הקדמה צודקת וכו'
ניולד מה שיתחייב גיע הענין אחרי הקישות רבות אל סתירה וכו' וכמו זה הוא שיעלם
מן המחברים החכמי אף פשיהיו שתי הקדמות הראשונות נראית הסתירה אלא ששכח
הראשונה כשכתב האחרת במקום אחר מן החיבור זאת היא פחיתות גדולה מאד ולא
ימנה זה בכלל מי שיבחנו דבריו.

והספה ו' צורה הדברי בעניני עמוקים מאד יצטרף להעלים קצת עניניהם וכו' ע"ש
שהאריך ומסיים דהסתירו הנמצאות במשניות וברייתות הוא כפי הספה ה"א כמו רישא
ר' פלוני וסיפא ר' פלוני וראה רבי דבריו של פלוני בענין כף וסתם פנותי וכו'.

והסתירו שבגמ' נמי כפי סבה ה"א כמו בכף וכף סבר כר' פלוני ובכף וכף וכו' וסבר לי'
פנותי בחזא וכו' או אמוראי ניהו אליבין דר' פלוני. או כפי סבה ה"ב כמו הדר בי' רבא
מהיא וכו' ומהדורא קמא דרב אשי אמר כף ומהדורא בתרא וכו'.

והסתירה בספרי נבואה כפי הסבה ג' וד'. והסתירה בספרי חכמה כפי הסבה ה'.
והסתירה שבמדושים כפי סבה ה' וסבה ז'. אמנם הסתירו' שבדברי שארי מחברי' הוא
כפי סבה ו' ע"ש באריכות.

וכפי סתירה כמו למשל באמרך הפל שוחטין ואח"כ תאמר חש"ו לא ישחטו. וההפך
באמרך אתרוג היבש פסול ואח"כ תאמר שהוא פשוט.

והנה אנכי הסברתי כל הסתירו' שיש להם מבוא בלמוד הש"ס והפוסקים זילת הסבה
השביעית שאין לה מבוא בלמוד הלכות ופוסקים זילת בלמוד אגדה וחקמת השבילה
האלהית ושאר נסתרות)** ומעילי.

על בני גילי. השוקדים על דלתות ספרי גדולי הראשונים.

המה יהיו בדיני מתונים. וישאו פנים.

ועם היותי רובץ תחת משא עם קדש ק"ק חעלמא הבירה. עמוס התלאות טרדא
דציבורא.

בעת אמצא מרגוע לנפשי חשתי מהרה. ולילה כיום האירה.

לעשות מהדורא בתרא. ולסדר פסדר על המיני' ולצרפה ולצחצחה.

ועין עיוני התנחתי עליו בהשגחה. וכל חידושי הו"ת אשר יש להם מבוא ושייכות.

לפסקי הלכות. והיא הצעה לברר וללבן דעת רבנו בשקל הקדש והכרעה.

כתפות עשיתי לו חוברות. מקצה במחברת.

ואת הנשארת. הנחתי למשמרת.

הנה הוא באמתחתי. כמום עמדי חתום באוצרותי.

ואחרי אשר גמרתי כל הלכות שביתה. נפשי אותה.

להגדיל חיבורי ולהאדירה. בכמה וכמה חידושים במיני' ס' טהרה.

אשר עשיתי לי מכפר. ואצבור בד.

בעברי עין עיוני על השיטה דח"י דבר. גם לקטתי בין העמרים.

הרבה חידושי מיני' מפורים. אשר חידשתי בימי הנעורים.

וסננתיו במשמרת דקה מן השמרים. ונתברתי את האהל להיות אחד.

במאננים ישאו יחד. ובקיצור מופלא טפסתי.

כי לשון רבנו ולשון מפרשי דבריו לא העתקתי. אף פסקי ראשי הלכות רשמתי.

ותחלת ההלכה התחלתי. ואל איזה מפרש מדבריו אשר עליו דיק בגייתי.

באצבע הוריתי. ואת לשונו על שפתי.

לא נשאתי. כי כבדה עלי העתקת כל הדברים.

כחמור נושא ספרים. ולא רציתי לבלות מבחר הזמן מחמד עיני.
בהעפיקת דברי מי שקדמוני. מנה אחת אפים.
לתושיה כפלים. גם פי תארכנה פארותיו לארפה ולרחבה.
והוצאת הדפוס רבה. גם פי לפעמים הראשונים המה האריכו טובא.
ואנכי באתי אחריהם למלאות דבריהם זער שם מעט מהרבה. ואלו הייתי מעתיק כל
דבריהם.
אשר זה המעט אשר חדשתי בנוי על אדניהם. יהיו החידושים.
בטלים בששים. גם אתעטרף במו לבושים.
טלית שאולה. ויריעותי אמלא.
את אשר לא טפחתי ולא רביתי. ותהי עליהם תפארת.
האף כי ידעתי שלא יקבל תועלת מספרי זה כי אם התיירים הצוללים במים אדירים.
וביתם מלא ספרים.
ויבדום ס' המיימוני ולח"מ ומשנה למלה בפני עצמו. או המיני' ד"י החדשים אשר נדפס
הכל בצד המיימוני אתו עמו.
ואיש אשר אין לו כל אלה. ימשש פעור באפלה.
ויהי' בעיניו כדברי הספר הקתום. לא ידע ולא יבין כמום וסתום.
הלא כתבתי לה במנועות כאשר קדם. שלא רציתי שימשמש בו יד כל אדם.
ומליצה בפי לקוחה. מדברי הרב המורה בפתיחה.
שכתב סוף דבר אני האיש אשר כשיציקהו הענין ולא ימצא תחבולה. ללמד האמת שבא
עליו המופת אלא בשאיאות לאחד מעולה.
ולא יאות לעשרת אלפים סקלים. אני בוחר לאמרו לעצמו ולא ארגיש בגנות העם רב
ההוא האוילים: ואחרי אשר השלמתיו וסדרתיו על מכונה.
קראתיו בשם מרכבת המשנה. זה שמו אשר יקרא לו ולו שם בשלשה.
מצד הפועל ומצד התכלית ומצד הנושא. אם מצד הפועל למען ספר שמי.
ופתוחי חותמי. כאשר עיניך לנוכח יביטו את דברי השירה הזאת.
ואותיות חותמי בראשי התרוזות. המה ושם הספר.
במשקל ובמנין ומספר. אלה וששים ושנים.
יחד ישאו במאזנים. כי כן דרך המחברים לפתח פתוחי חותם.
במספר שמות לגלגלותם. ואם מצד הנושא פי הרפכתי כל דברי מפרשי ספר המשנה.
קול מלקמה במחנה. ובאתי בהוצן רכב וגלגל.

לפלס המעגל. ועלימו תטוןף מלתי.
ואת מסתורי המשנה גליתי. ואם מצד התכלית לרפוב על במתי עב קל.
ראש דקל. על גג המגדול.
ולהתלות באילן גדול. כמבקש להסנק.
וכנס הרכב ע"ג ענק. שם שם לו חק.
למען יעמוד על המצפה והוא צופה מרחוק. צלח ורכב על דבר אמת רחב לבב וגבה
עינים.
נתהי נפשי צורה בצרור החיים. ועדי בשחק נאמן שאין פנונתי ומחשבתי.
להתגדר במלאכתי. ולהראות את בית נכותי.
פידוע לכל באי שצר עירי חותם תקנית. דלית בי לא מינה ולא מקצתה אפילו שמינית
שבשמינית.
יודע המביט מראשית אחרית. שתכלית מגמתי זולת להניח אחרי שארית.
ונה מנת כוסי וחקלי. חלקי מכל עצמלי.
ואולי מן השמים הורוני בכמה מקומות לעייל בבתי גנואי. וכד שכיבנא ייפוק לאנפאי.
ובקשתי שטוחה מול פני הקורא. שלא לסתור בניני חיש קל מהרה.
וסביבו מאד נשערה. לא הנחתי קרן זווית אשר בו לא נשתטחתי.
וכל השערים המצויינים בהלכה פתחתי. לא שקטתי ולא נחתי.
והאוכל מתוך המעורב ברתתי. ובאמרים קצרתתי.
ואם עיני המעיין החביב אחרי העיון המנוסה. יתפוס עלי איזה תפיסה.
לא יחמול ולא יכסה. ואין זה פליאה.
מה אנוש פי יזכה וימלט משגיאה. והדן אותי לכף זכות.
ישא ברכות. וזאת מודעת.
אגלה און השומעת. שבכל מקום אשר רשמתי עיין שם והצבתי ציונים.
הקורא סירוגין לא יצא עד אשר יעיין שם על כל פנים. ואם לפעמים מדרך התוספת
שלא במקומו כבמקומו נטיתי.
אל תבהל להשיב דאשתמיט מיני ולא ראיתי. פי ידעתי גם ידעתי.
ואולם להיות שמסתכל הייתי הנה והנה. שרפנו לא ס"ל בהא פנותייהו השמטתי הענין
בכונה.
ולא הרפתייהו על רכב המשנה שיר ראוי וחרוזי ומורכב מימד וקמש תנועות שלשה
פעמים בדלת וכן בסוגר והוא מחולק בתרוזות הדלת ובתרוזות הסוגר. ושמי עם חותמי

בְּרֵאשִׁי הַחֲרוּזוֹת עוֹלָה לְמַגֵּן אֶלֶף ס"ב כְּמַגֵּן מִרְכַּבַּת הַמְּשֻׁנָּה וְהוּא מְסַפֵּר בְּשִׁבְחָה שְׁמֵנָה סְפָרִים הַפְּלוּלִים בְּסֵפֶר הַמִּינִי וּמְסַיֵּם בְּשִׁבְחָה ס' הַט' הַזֶּה.

וְאִם הַפְּרָזוֹתֵי עַל שִׁבְחָה הַס' הַתְּשִׁיעִי מֵהָ שְׁאִין בּוֹ. הֲלֹא מֵיטֵב הַשִּׁיר כְּזָבוּ: שְׁתוּ מִיֵּם כְּבִירִים: מְבָאָר פְּרוּיָה שְׁרִים: הַמּוֹן יָם מְשֻׁנָּה תוֹרָה: מְלֹא פֶה נַחַת רְנוּה: לְעֵינַיִם הוּא תְּאֵנָה: מְגִדִי מְגִיד מְשֻׁנָּה לְהַשְׁגוֹת אִישׁ רִיבּוֹ הַכִּי לֹא נָשִׁים לְבוֹ: הָרִי נֶאֱזָר בְּגְבוּרָה: שְׁמַע נָא דְבָרֵי חֲכָמָה: לְמַגְדֵּל עֵז פְּחוּמָה: וְטִירַת פֶּסֶף מְשֻׁנָּה מְאֹר הַנְּחוֹת חֲשֻׁכִי: רְאֵה כִּי יִמְתִּיק חֶפְזִי: מְלֹא קְמִצוֹ אֲזַפְרָה: הַגֵּם חֲנָם תְּצוּמוֹ: הֲלֹא הַתִּיּוֹ לְחֶמּוֹ: בְּלַחְמוֹ לְחֶם מְשֻׁנָּה הִיָּה תְּמִיד מִתְּהַלֵּף: בְּבֵית מְשֻׁנָּה לְמִלְךָ: וְהִנֵּה מְלֹא אֹרֶה: זְכוּר כִּי דָרָךְ פּוֹכֵב: הַלּוּם קָרֵב וַיִּרְכַּב: בְּמִרְכַּבַּת הַמְּשֻׁנָּה מִרְכַּבַּת חֶלֶק רֵאשׁוֹן הַלְכוֹת יְסוּדֵי הַתּוֹדָה פָּרַק ה' שָׁם ה' ה' נָשִׁים וְכו' וּבְכ"מ וּפְסֹק רַבְּנוּ כר"ל לְגַבְיָ ר"י וְכו' מְשׁוּם דְּהִנֵּה סֶפֶק נְפֻשׁוֹת וְכו' וְאִין זֶה מְסַפֵּיק.

וְלַעֲנִי דָן לְפִי דְמַתְּנִי דְתַרּוּמוֹת מְסִייעַ לר"ל דְקַתְּנִי סְתָמָא יְטָמְאוּ כְּלָן דְמִשְׁמַע אֶפְיָלוּ יִיחָדוּ לְהָן אַחַת מְהֵנָּה וְלַדְעַת ר"ל נִיחָא דְכִינּוֹן דְלֹא מְשַׁכַּחַת לִי דְוַמְלִי דְרַצִּיחָה שְׁתַּהֲנִי אַחַת מֵהָן עוֹמְדָת לְחַלֵּל כַּמ"ש הַכ"מ בְּשֵׁם הַרְשָׁבָ"א דְאֶפְיָלוּ אִם חֲלָלָה עֲצָמָה פ"א אִין בִּינָה לְבִין הַטְּהוֹרָה בְּפַעַם זֶה כְּלוּם מַש"ה לְעוֹלָם יְטָמְאוּ כְּלָן.

וּבְהַכִּי נִיחָא קְוִשְׁנִי הַרמ"ך דְנִדְאִי כִינּוֹן דְהַקְוָשׁ ג"ע לַש"ד א"כ גַּם אֲמַתְּנִי דְתַרּוּמוֹת קֶשֶׁה כַּה"ג מֵאֵי חֲזִית דְטוֹמְאָה דְחַבְרָתָהּ שְׁיִיחָדוּהָ חֲמִיר טְפִי (וְתִירוּץ הַל"ח מ"ד חוּק) אֲמַנְם הַפְּשֻׁט פְּשׁוּט דְהַהוּא דְאֲתִי לְקַמְלִי דְרַבְּהָ וְא"ל אֲמַר לִי מְרִי דִוְרַאי זִיל קְטַלְנִי לְפִלְגְנָא וְאִי לֹא קְטַלְנָא לָךְ וְכו' לֹא אֵינִי דְנוֹקָא כְּשִׁאוֹמֵר וְאִי לֹא קְטַלְנָא לָךְ וְלֹא אֶקְטַלְנִי לְפִלְגְנָא אֶלֶּא אֶפְיָלוּ אֹמֵר וְאִי לֹא קְטַלְנָא לָךְ וְקְטַלְנָא לְפִלְגְנָא אֶפְי"ה אֲסוּר דִּידְךָ אֵל תְּהֵא בּוֹ דְאֶפְשָׁר דְבִינִי לְבִינִי יִנְצַל וְאֶפְיָלוּ לֹא יִנְצַל אֲתָה לֹא תַהֲרַגְנוּ בְּיָדִים.

וְכַה"ג בְּנִדּוֹן דִּינִין אֲסוּרִים לְמִסְרוֹ בְּיָדִים מַש"א כְּפְשָׁאוֹמֵר הַנִּיחָו לִי לְהוֹרְגוֹ וְאִם לֹא אֶהְרֹג אֲתַכֶּם בְּכַה"ג נִדְאִי שְׁיִיךְ מֵאֵי חֲזִית וְכו' וְאִינְם מְצוּנִים לְמִסְרוֹ נְפֻשָׁם לְהַצִּילוֹ מִיָּדָם וְזֶה פְּשׁוּט: שָׁם ה"ו וְאִם עָבַר וְכו' אַע"ג דְקִי"ל לְעֵיל ה"ד הַהוּא וְלֹא אָנוּס שְׁאֵנִי הֵכָא דְאִין פְּאֹן פִּיקוּס נְפֻשׁ בְּנִדְאִי דְהַשְׁלָךְ עַל ה' יְהִבָּךְ וְהוּא יִרְפְּאָךְ: פְּרָקוּ ה"ב וְשִׁבַע שְׁמוֹת הֵן וְכו' עֵינִין בְּכ"מ שְׁהֶאֱרִיךְ וְעַמ"ש לְקַמְן ה"ד.

שָׁם ה"ד כְּתֵב אֶלֶף לְמ"ד וְכו' עֵינִין בְּהַשְׁגוֹת וְדְבָרֵי הַכ"מ דְחֻקִּים. וְלַעֲד"ן בְּיָאוּר מְחַלְקָת הַהַשְׁגוֹת עֵינִין בְּכ"מ לְעֵיל ה"ב וְנִרְאָה לְכַאוֹרָה דְהַנְּסָחָא שְׁבַד"ו נְכוּנָה שְׁמָה שְׁהַקְשָׁה הַכ"מ לְמָה הַנְּצָרָךְ לְמַנּוֹת אֱלוֹהִים הָא בְּכָלֵל אֱלֹהִים הוּא לְק"מ דַּע"ג דְאִין לְמַנּוֹת אֵל וְאֱלֹהֵי שְׁמָה בְּכָלֵל אֱלֹהֵי אֶפ"ה יֵשׁ לְמַנּוֹת אֱלוֹהֵי בְנֵי"ו אַחַר הַלְמ"ד לְהִירוּשְׁלַמִי שְׁהַמוּחַק אֵת הַנִּי"ו מִשְׁם אֱלוֹהֵי לוֹקָה.

אֲמַנְם נִרְאָה עֵיקָר כְּפִי גְנוּסָחַא הַשְּׁנִינְיָה דְלֹא גְרַסִּינָן אֱלֹהֵי וְלֹא הִיָּה בְּגִירְסָתוֹ אֱהִיָּה א"נ דְגְרִיס אֱהִיָּה וּמוֹנָה הַנִּיָּה וְאֲדַנִּי לְשֵׁם אֲחָד לְפִי שְׁאֵע"פ שְׁאִין לְמַנּוֹת אֱלֹהֵי דְתִיפּוֹק לִי שְׁהוּא מְקַצֵּת שֵׁם אֱלֹהִים מ"מ יֵשׁ לְמַנּוֹת שֵׁם אֱלוֹהֵי בְּשִׁבְלִי הַנִּי"ו הַנּוֹסֶפֶת כַּמ"ש.

וְיֵשׁ לְמַנּוֹת נְמִי שֵׁם אֵל אַע"פ שְׁהוּא מְקַצֵּת שֵׁם אֱלֹהֵי דְנ"מ לְעַנְיָן שְׁמוֹת אֵלֵי אֵלֵי לְמָה עֲזַבְתַּנִּי דְכִינּוֹן שְׁשֵׁם אֵל הוּא שֵׁם בְּפ"ע לוֹקָה מִכַּת מְרָדוֹת עַל אוֹת יוֹד הַנְּטַפְלָת לְהַשֵּׁם מֵאַחֲרָיו. מַש"א כְּ שֵׁם אֱלֹהֵי אִין צוֹרָךְ לְמַנּוֹת לְשֵׁם בְּפ"ע מְשׁוּם כְּפִי אֱלֹהֵי אֱלֹהֵיכֶם

אֱלֹהֵינוּ דְתִפּוֹק לִי דַבֿל"ז לִוְקָה מִפּוֹת מְרֻדוֹת עַל הַכְּנוּיִים כ"ם נ"ו פִּינּוֹן שְׁפָכָר נִמְנָה שֵׁם
אֶל לְשֵׁם בַּפ"ע וְהוּא מְקַדְשֵׁם.

וּבִהְכִי נִיחָא הָא דְלֵא מְנָה רַבְּנוּ שֵׁם יְהֵ לְשֵׁם בַּפ"ע מְשׁוּם דְתִפּוֹק לִי דְמִקְצַת שֵׁם הַמְּפֹרָשׁ
הוּא וְשֵׁם אֵל הוּא דְאִיִּצְטְרִיךְ לְמִנּוֹת (אע"ג שֶׁהוּא מְקַצַּת שֵׁם אֱלֹהִי) מְשׁוּם הַכְּנוּיִי אֵלִי
אֵלִי כַּמ"ש מִשָּׂא"כ שֵׁם יְהֵ שְׂאִין לוֹ כְּנוּיִי מְלֹאֲחֶרֶיּוֹ אֵלֵא מְלִפְנֵי בַּפְסוּק פִּי בְיָה שְׁמוֹ.

וּכְפִי הַנִּרְאָה דְהֵינּוּ מ"ש רַבְּנוּ וְאֶצ"ל שֵׁם יְהֵ שֶׁהוּא שֵׁם בַּפ"ע (פִּי אֵין צִוְרָה לוֹמַר שֵׁם
יְהֵ בַּפ"ע הֵיכָא דְאֵין דַּעְתּוֹ לְהוֹסִיף. מְשׁוּם דְתִפּוֹק לִי) מְפָנִי שְׂזָה הַשֵּׁם מְקַצַּת שֵׁם
הַמְּפֹרָשׁ הוּא.

וּבְזָה מוּבָן מִחֲלֻקַּת הַשְּׂגוֹת דְּבִגְמ' שְׁבוּעוֹת גְּרָסִינּוּ ת"ר פְּתַב אֵל מְאֲלֵהִים יְהֵ מְהֻנָּה אֵינוּ
נִמְחָק שֵׁד מְשַׁדִּי צַב מְצַבָּאוֹת ה"ז נִמְחָק וּבְתוֹ' ד"ה בְּאֶלְף דְּלִית וְכו' בַּפ"ח גְּרִיס א"ד מִן
הַשֵּׁם אֵינוּ נִמְחָק וְתִימָה דַּמ"ש מְשַׁד מְשַׁדִּי וְצַב מְצַבָּאוֹת דְנִמְחָקִי לְפִי שְׂאִינוּ שֵׁם בַּפ"ע
וְשְׂמָא מְשׁוּם דְשֵׁם הַמִּינְחָד הוּא יֵשׁ לְהַחְמִיר בּוֹ יוֹתֵר ע"כ.

הַמּוֹרֵם מְזָה דְלִפִּי גְרָסְתָנוּ דַּל"ג א"ד מְאֲדָנִי לֵא בְרִישָׁא וְלֵא בְּסִיפָא יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אִם יֵשׁ
לְהַחְמִיר בַּא"ד מְאֲדָנִי פְדַעַת ר"ח וְרִישָׁא לֵאוּ דְנוֹקָא וְסִיפָא דְנוֹקָא. אוּ דַלְמָא דְרִישָׁא דְנוֹקָא
כָּל שֶׁהוּא שֵׁם בַּפ"ע וְסִיפָא לֵאוּ דְנוֹקָא דַּה"ה לֵאוּ דְמְאֲדָנִי וַא"ה מְאֵהִי שְׂאִינָם שְׁמוֹ בַּפ"ע.

וְהַבִּין הָרֵאָב"ד בְּכּוֹנֵנֵת רַבְּנוּ שְׂדַעְתּוֹ פְדַעַת ר"ח מְדַכְתָּב וְאֶצ"ל שֵׁם יְהֵ וְכו' מְפָנִי דְתִפּוֹק
לִי דְמִקְצַת שֵׁם הַמְּפֹרָשׁ הוּא נְאִי ס"ד דְלֵא פְדַעַת ר"ח זְהוּ מְאָמַר סוֹתֵר בְּנִפְשׁוֹ דְאֵלוּ לֵאוּ
הִי שֵׁם בַּפ"ע הִי נִמְחָק כְּמוֹ שֵׁד מְשַׁדִּי אַע"ג דְהוּא מְקַצַּת שֵׁם הַמְּפֹרָשׁ.

א"ו דְכָל שֶׁהוּא מְקַצַּת שֵׁם כְּמוֹ אַד מְאֲדָנִי אַע"ג שְׂאִינוּ שֵׁם בַּפ"ע אֵינוּ נִמְחָק לְדַעַת רַבְּנוּ
פְדַעַת ר"ח דְרִישָׁא לֵאוּ דְנוֹקָא וְסִיפָא דְנוֹקָא. וְלִזְהֵ הַשֵּׁיג עָלָיו הָרֵאָב"ד שְׂלֵא אָמְרוּ אֵלֵא
בְּאֶלְף לְמַד וְכו' פִּירוּשׁ וְרִישָׁא דְנוֹקָא אָבֵל ש"ד וְכו' וְה"ה לֵאוּ דְמְאֲדָנִי וַא"ה מְאֵהִיָּה: פָּרַק
ט ה"א דְבָר בְּרוּר וְכו' עֵינֵן בַּלַּח"מ שֶׁהַנִּיחַ בַּצ"ע וּדְבָרֵי מְרַפְסִין אֵיבְרָא לְחֻלּוֹק עָלֵינוּ
אֵת הַשְּׁוִיִּים דְבַפְרָקִין לֵאוּ אֵינְרִי רַבְּנוּ כָּלֵל מְמַסִּית וּמַדִּיחַ דְדִין נְבִיא הַמַּסִּית כְּדִין הַדִּיּוֹט
הַמַּסִּית שְׂאִינוּ חֲזִיב אַא"כ הַשֵּׁיב לוֹ הַמּוֹסַת אֵיךְ נִיחַ אֵת אֲבִינוּ שְׂבַשְׁמִים וְהַמַּסִּית אוֹמַר
כָּף חוֹבְתָנוּ אָבֵל אִם חֲזוֹר בּוֹ אוּ שְׂתַק פְּטוֹר כְּדִלְקָמֵן פ"ה מַה עֲפו"ם ה"ב.

וְהֵתָם נְמִי אִם לֵאוּ הַשֵּׁיבוּ הַמּוֹסַת אֵיךְ נִיחַ וְכו' אֵלֵא שְׂתַק פְּטוֹר וְאֵין הַמַּסִּי חֲזִיב אַא"כ
קִיבֵל מְמַנּוּ הַמּוֹסַת וְאִמַר הֵן כְּדִלְקָמֵן פ"ה מַה עֲפו"ם ה"ה אֵז נִסְקַל הַמַּסִּית אַע"פ שְׂעַדִּינֵן
לֵאוּ עֲבַד הַמּוֹסַת וְהֵתָם אֵינְרִי אֶפִּילוּ לֵאוּ אָמַר הַנְּבִיא בְשֵׁם ה' אֵלֵא הַסִּית לְדַעְתּוֹ אֵז נִסְקַל
אִם אֵהֵנִי הַסִּתּוֹ שְׂאִמַר הַמּוֹסַת הֵן אַע"פ שְׂעַדִּינֵן לֵאוּ עֲבַד א"נ כְּשֶׁהַשֵּׁיבוּ הַמּוֹסַת אֵיךְ
נִיחַ וְהַמַּסִּית עוֹמֵד בְּמַרְדּוֹ וְאוֹמַר כָּף יָפָה לְנוּ שְׂאֵז נִסְקַל אַע"פ שְׂלֵא אָמַר הַמּוֹסַת הֵן.

אָבֵל הֵכָא אֵינְרִי רַבְּנוּ בְּדִלָא אֵהֵנִי הַסִּתּוֹ שְׂלֵא אָמַר הַמּוֹסַת הֵן וְלֵאוּ סוֹתֵר דְבָרֵי וְעַמַּד
בְּמַרְדּוֹ שְׂאִין לִזְהֵ דִין מַסִּית וּמַדִּיחַ כָּלֵל. אֵלֵא שֶׁהוּא חֲזִיב תְּכַף עַל מַה שֶׁהַתְּנַבָּא בְּשֵׁם ה'
מַה שְׂלֵא שְׂמַע בְּמַרְאֵה הַנְּבוּאָה חֲנֵק כְּדִין נְבִיא שְׂקַר דְלְקָמֵן פ"ה מַה עֲפו"ם ה"ח.

וּמִשָּׁה"ה חֲזִיב הֵיכָא שְׂעוֹקֵר אֵיזָה מְצוּנָה לְגַמְרִי בֵּין מְדַבְּרִים הַמְּפֹרָשִׁים בַּתּוֹרָה וּבֵּין
מְפִירוּשֵׁי הַתּוֹרָה הַמְּקוּבָּלִים בְּיַדֵּינוּ הַל"מ וְאֶפִּילוּ אוֹמַר בְּשֵׁם ה' שְׂהֲלֵכָה כְּפִלוּנִי פִּינּוֹן

שקבלה בידינו שאין קובעין הלכה מן השמים אחרי שניתנה לנו למורשה וקבלה בידינו שלא יחליף האל ולא ימיר דתו בנדאי שקר התנבא בשם ה' ואפילו הוחזק הנביא הזה באותות ומופתים אפ"ה בנדאי בנדון דבר הדבר הזה בשם ה' ונחנק.

משא"כ כשפא לעקור אחת מן המצוות לפי שעה אם פבר הוחזק בנבואה שומעין לו כמו שהאריך רבנו זולת בעפ"ם קבלה בידינו שלא נאמין לנביא אפילו לפי שעה ובנדאי שקר דבר בשם ה' ותייב חנק אפילו לא אהנו מעשיו ואפילו לא עמד במרדו.

משא"כ אם השיב המוסת איה נניח והוא עמד במרדו או דאיהני הסתתו אז יש לו דין מסית ונסקל כמש"ר לקמן פ"ה מה' עפ"ם. ופלוגתא דר' חסדא ור' המנוא במדיח שאהנו מעשיו והדיח רבי' וסובר ר"ה דאפילו בעוקר מצוה משארי מצוות ואהני הסתתו לרבי' נסקל אליבא דרבנן ורבנו פסק כר"ח דבעוקר בשאר מצוות אפילו אהנו מעשיו הוא בחנק ולא באר זה רבנו דהא אפילו לא אהני מעשיו הוא בחנק כדין נביא שקר.

ובקיום מקצת וביטול מקצת דשאר מצוות לפי שעה ד"ה פטור ולא עוד אלא שמצוה לשמור לו אם הוחזק בנבואה כדא"ר יוחנן. וסובר רבנו דכל זה במדיח בשם ה' אבל במדיח מדעת עצמו לעקור דבר מן התורה אפילו אהנו מעשיו פטור מחנק דכל שאינו מדבר בשם ה' דין הדיוט יש לו.

ומש"ר פ"ה מה' עפ"ם ה"ז דנבלי השקר מיתתו בחנק אע"פ שהתנבא בשם ה' ולא הוסיף ולא גרע התם איירי במי שלא הוחזק בנבואה ומגיד עתידות בשם ה' ונביא אחר מובהק מעיד ששקר התנבא בשם ה' ומעולם לא באתהו הנבואה אזי נחנק ע"פ נביאים מובהקים.

והא דקיי"ל בסנהדרין דאפילו ביטול מקצת וקיום מקצת פטור היינו בנביא שהוחזק בנבואה או אפילו לא הוחזק אלא שאין נביא מובהק מכחישו נמי פטור דשפא האמת אתו משא"כ בעוקר כל הגוף אפילו הוחזק בנבואה ואין נביא אחר מכחישו ברור לנו שהוא הדבר אשר לא דברו ד' ונחנק.

ומש"ר בסוף פרקין דעוקר מקצת דעפ"ם חייב חנק היינו בלא אהנו מעשיו וכל זה פשוט וברור. ועיין פ"ה מה' עפ"ם ה"ב שגם שם נסתבד טובא הלח"מ ולא הרגיש שיש הפרש בין מסית ומדיח דמסית חייב סקילה אפילו לא אהנו מעשיו כל שעומ' במרדו כמ"ש והמדיח אינו נסקל אא"כ אהנו מעשיו שעבדו עפ"ם דהחמירה התורה במסית ליחיד או ליחידים שנות להסיתם משא"כ במדיח דהיינו מסית לרבים שלא יקבלו ממנו הקילה התורה עליו עד שיהנו מעשיו ויעבדו כמבואר בלשון רבנו רפ"ד מה' עפ"ם ואז אם אהנו מעשיו (אפילו לא הודחו רוב אנשי העיר אלא יחיד מהם ואפילו הי' המדיח יחיד נמי) נסקל דנדאי לא גרע ממסית פיון שאהנו מעשיו (אלא דלעגנן שמתעשה העיר עיר הנדחת יש כמה חילוקים וזהו מש"ר שם ה"ב הי' זה שהדיח רוב העיר נביא מיתתו בסקילה פ"ה אפילו לא עבדו דלפי שהוא נביא מוחזק ודבריו נשמעים החמירה בו התורה בהדחה כמו בהסתה.

ומה שסיים שם רבנו והנדחים הרי הם פייחידים פ"ה שאפילו אם עבדו רובם עפ"ם אין דינם בסייף דבעינן שיהיו המדיחים שנים. וסיים רבנו ואם הודחו אחריו רוב העיר נסקל

פ' אפילו לא עבדו עדיין אלא שאמרו הו נשמע לדבריה ונעבוד אע"פ שלא קיבלו העפ"ם באלוה נסקל כמו בהדיוט המסית) אמנם בפ"ד מה' עפ"ם ה"ז משמע דאין מדיחים נסקלים אא"כ הודחו רובה ועבדו.

מיהו מ"מ הטעם כמ"ש דהקילה תורה במדיח שאין רבי נוחים להסתה וגם אינם ניסתים מיחיד אלא משנים אלא שמי שהוחזק בנבואה ניסתים הימנו ואם הודחו רוב העיר הוא נסקל ואפ"ה אין לעיר דין עיר הנדחת וכמ"ש הלח"מ מיהו דוקא בעיר שלמה אבל המדיח ליחידים אין לו דין מדיח אלא דין מסית אפילו לא הדיחם בזאח"ז ודלא כמ"ש הלח"מ.

ויתר דברי הלח"מ דשם תמוהים כמ"ש. גם מה שהקשה שם הלח"מ ואפתי קשה לי וכו' לק"מ דברייתא משמע אפילו מתנבא ליחידים דהיינו מסית ואין להאריף: הלכות עפ"ם פ"ק ג ה"ז ישב לו קוץ וכו' עיין בכ"מ שלא הי' בגי' רבנו מעיין וכו' ואין צורך דבגמ' עביד צריכותא ומסיק דכיון דתני מעיין שוב לא איצטריך פרצופין אלא משום דבעי למתני פיוצא בו הילכף כיון דתני רבנו פרצופין ה"ל מעיין משנה שאינה צריכה והא דנקיט רבנו פרצופין והשמיט מעיין ולא נקיט מעיין והשמיט פרצופין משום דפרצופין ה"ל רבותא טפי עיין בתוס' ד"ה פרצופין ומ"ש הכ"מ ודע דבישב לו קוץ וכו' לעד"ן פשוט דרבנו מפרש ואם אינו נראה כמשתחנה דלא כפרש"י ונהו מש"ר אלא ישב ואח"כ יטול.

והנה גבי פרצופין ל"ג בגמ' ואם אינו נראה מותר משום דלעולם נראה כמנשק מיהו בירושלמי פ"ט דכלאים גרסינן בההו דפרצופין ואם הי' מקום צנוע מותר וכן בההו דנתפזרו מעותיו גריס ואם הי' מקום צנוע מותר דלא כגירסת הבבלי ואם אינו נראה כמשתחנה ומש"ה אוקמוה בירושלמי דלא כרב דאמר כל דבר שאסור מפני מ"ע אפילו בחזרי חזרים אסור ורבנו פסק כרב אפ"ה פסק דעושה גומא בתוך ביתו דלא כהירושלמי שם אלא כמ"ש התוס' בפ' במה אשה דבבית אינו נראה פשוט לגומא דהרואה אומר לנקר חצרו וכו' עמ"ש פכ"ו מה' שבת ה"ז: פ"ק ד הט"ו מעשר שני וכו' עמ"ש פ"ו מה' חמץ ומצה ועיין בלח"מ ובנדאי קשה דכיון דרבנו פסק דמ"ש ממון גבוה הוא אמאי יגנזו.

ולענ"ד נראה ביישוב דברי רבנו דלעיל הי"ד פסק בתרומה בינד פהו אע"פ שהיא קה"ג ואין לה פדיון אפ"ה כיון שיכול הפהו לקדש בו אשה ממונו הוא מש"ה נאסרו וירקבו מיהו אפ"ה אע"ג דנכסיו מקרי מ"מ לא ישלפו משום כיון קדשים כיון דקדוש קדושת הגוף ואין לו פדיון.

ותרומה בינד ישראל דקדוש קה"ג ואין להם פדיון וגם לא הו נכסיו של ישראל מש"ה לא נאסרו כלל וינתנו לכהן שבעיר אחרת אמנם גבי קדשי ב"ה לעיל הי"ג דנדאי ממון גבוה הוא ולא נכסיו מ"מ כיון דלא הו אלא קדושת דמים ויש להו פדיון ולפדייה עומדות הילכף יפדו ואח"כ ישלפו.

אבל מ"ש למ"ד ממון גבוה הוא דה"ל מדרגה אמצעי' בין תרומה לקדשי ב"ה דה"ל קה"ג קודם פדיון ואם פדיון נמצא בציר קדושתיהו מתרומה נאליים קדושתיהו

מקדשי ב"ה הילקף אין דינו שיפדו וישרפו קקדשי ב"ה שהרי קדושים קה"ג קודם פדיון גם אין דינו לאכלו בירושלים כמו תרומה ביד ישראל שינתן לכהן פינן דמ"מ בר פדיון הוא אלא דינו שיגנוז.

ולא מבעיא מ"ש בגבולין שעדיין לא נכנס לירושלים כלל דבר פדיון הוא אלא ואפילו מ"ש שנכנס לירושלים ויצא דקלטוהו מחיצות ולא בר פדיון הוא מ"מ פינן דקיי"ל מחיצות לקלט מדרבנן ומדאורייתא בר פדיון הוא מש"ה לא יאכלו אלא יגנוזו.

אמנם מ"ש שנכנס לירושל' ולא יצא משם אין לו דין שלל עיר הנדחת כלל פדיון נכסי הרשע' המופקדים בעיר אחרת עינן בלח"מ לעיל ה"י ומשמעות לשון רבנו דאפילו היו בשעת הדקה בתוכה ואח"כ הוציאוהו משם כל שלא נקבץ בתוך רחבה לית לן בה ע"ש בלח"מ וא"כ לא איירי רבנו פאן אלא ממ"ש שבגבולין הן שלא נכנס מעולם לירושלים הן שנכנס ויצא דתרנוניהו הם קה"ג וממון גבוה ותרנוניהו יש להם פדיון מדאורייתא מש"ה יגנוזו.

ובהכי ניחא דאע"ג דפסק רבנו דעיסת מ"ש בגבולין פטור מן החלה היינו משום שאין בה היתר אכילה בשעת גלגול ולא חשיב עריסותיכם (משא"כ בירושלים הואיל דיש בה היתר אכילה חשיב עריסותיכם אע"ג דממון גבוה הוא) ואע"ג דבגבולין בר פדיון הוא מ"מ פינן דבשעת גלגול לא נפדה ולא חזי לאכילה נפטר משא"כ לענין שלל עיר הנדחת דמ"מ לא חשיב שלל גבוה בהחלט וקה"ג גמור פינן דבר פדיון הוא.

ומהאי טעמא לא פריף בגמ' אליבא דר"מ דס"ל ממון גבוה הוא אמאי יגנוז דידע לחלק דכינן שבר פדיון הוא לא חשיב שלל שמים בהחלט. אלא דהמקשה פריף דוקא לר"ת דקאמר אליבא דרבנן דממון הדיוט הוא ואפ"ה בגבולין פטור ע"כ היינו משום דחשיב עיסה שאינה שלו קודם פדייה וכמ"ד במס' סנפה דדיו ממון בעינן.

דליכא למימר דנדאי ממון הדיוט הוא וחשיב עיסה שלו קודם פדייה אלא דמש"ה פטור הואיל ואין בו היתר אכילה דמנ"ל לר"ח הא דלמא פי היכי דחשיב עיסה שלו קודם פדיון הואיל וראוי לפדות ה"נ חשיב היתר אכילה הואיל וראוי לפדות א"ו דחשיב נמי עיסה שאינה שלו ר"ל גוף העיסה חשיב שאינה שלו אע"ג דמ"ש ממון בעלים הוא בירושלים ויש בידו לפדותו הילקף שפיר הוקשה לו אמאי יגנוז דה"ל שלל שאינו שלו.

משא"כ לפי מה דקיי"ל כר"מ דממון גבוה הוא שפיר י"ל דגוף השלל חשיב שלו קודם פדיון הואיל וראוי לפדות ויש בידו אלא דממון גבוה הוא קודם פדיון ואפ"ה פטור בגבולין מחלה משום דאין בו היתר אכילה בשעת גלגול פי היכי דחשיב ממון גבוה ואין מקדשין בו את האשה אע"ג דהגוף שלו ע"י פדיון.

גם י"ל דבהכרח סוגי' דפ' חלק ס"ל דמ"ש בגבולין חשיב היתר אכילה הואיל דאפשר בפדיון דאי ס"ד דלא חשיב היתר אכילה א"כ מאי קושיא מהא דקאמר יגנוז דלמא טעמיהו דרבנן דבגבולין פטור משום דאע"ג דממון הדיוט הוא אין בו היתר אכילה הילקף חשיב שלל הדיוט א"ו דפסיקא לי דחשיב היתר אכילה ע"י פדיון אלא טעמיהו דרבנן דאין בו דין ממון ואנן דין ממון נמי בעינן ובגבולין כל זמן שלא נפדה ה"ל ממון

גבוה וְלֹא אֲמַרִּינָן דְחָשִׁיב עֵינְסָה שְׁלוֹ הוּאִיל וְאֶפְשָׁר בְּפִדְיוֹן אַע"ג דְחָשִׁיב הֵיתֵר אֲכִילָה מְשֻׁם דְאֶפְשָׁר בְּפִדְיוֹן וְשִׁפְיָר קָשָׁה דֵּה"ל שְׁלַל שְׁמַיִם.

אָבֵל בְּאַמַּת קִי"ל דְּבַחְלָה פְּטוֹר בְּגִבּוּלִין מְשֻׁם דְּכַתִּיב עֲרִיסוּתֵיכֶם תָּרִי זְמַנִּי לְהוֹרוֹת שְׂיִהְיֶה רְאוּי לְאֲכִילָה תְּכַף קוֹדֵם פְּדִיוֹן אָבֵל מ"מ לֹא מִקְרִי שְׁלַל שְׁמַיִם בְּהַחְלֵט דְּכִיּוֹן דְאֶפְשָׁר בְּפִדְיוֹן לֹא אֵימְעַט מְשַׁלְּלָהּ (וְעֵינָן בְּמִשְׁנָה לְמַלְךָ ספ"ז מהמ"ש שְׁרַמְזוּ שְׁמֵדְרָשׁ"י פִּירֵשׁ שְׁנִפְלוּ מְחִיצוֹת הֵינּוּ אַע"פ שְׁלֹא יֵצֵא הַמ"ש חוּץ לִירוּשָׁלַיִם וְרַבְּנֵנוּ מְפָרֵשׁ שְׂיֵצֵא חוּץ לִירוּשָׁלַיִם וְאַח"כּ נִפְלוּ מְחִיצוֹת דְּכִיּוֹן שְׁקֵלְטוּ הַמְּחִיצוֹת שׁוֹב לֹא יֵאָכֵל בִּירוּשָׁלַיִם כְּשֶׁנִּפְלוּ מְחִיצוֹת וְהֵבֵן זֶה): פֶּרֶק ה' ה"א הַמְּסִית וְכו' הַמְּסִית אֶת רוֹב וְכו' עֵינָן בִּלְח"מ וּבַמְש"ל פ"ט מה' יְסוּדֵי הַתּוֹרָה ה"א: פֶּרֶק ז' ה"ט יוֹלִיף הַפֵּל לַיָּם הַמְּלַח עֵינָן בִּלְח"מ וְדַבְּרֵי תְּמוּהִים דְּוֹדָאֵי לֹא גָרַע יי"נ גְּמוֹר מִתְקַרְוֶכֶת עֲפוּ"ם וְהֵאָמַת בְּרוּר בְּכַוֵּנָת רַבְּנֵנוּ דְּפִסְק פְּרַב אֲדָא בַר אֶהֱבָה דְלֹא שְׂיִיף מִלַּת דְר"א שְׂיִוִּלִיף הַנְּאָה לַיָּם הַמְּלַח אֲלֵא בַּפֶּת וּבְגָד דְלֹא מְנַכְרָא בְּהוּ אִיסוּרָא אֲלֵא שְׁנֵאָפָה וְנֵאָרְגַּ בְּאִיסוּרֵי הַנְּאָה כְּדִלְקַמְּן הִיא גְּאָבֵל חֲבִית בְּחֲבִיּוֹת שְׁהַחֲבִית עֲצָמָה אִיסוּרָה בְּהַנְּאָה לֹא קִי"ל כַּר"ח דְאָמַר שְׁקוּל ד' זְוִי וְשְׂדֵי בְּנֵהָרָא לְהַתִּיר לְמִוּכְרָן כ"א בַּפ"ע אֲלֵא דְאִין פְּדִיוֹן לְעַכּוּ"ם דְאֵע"ג דְעַכּוּ"ם תּוֹפֵס דְמִיָּה הֵינּוּ לְאִיסוּר אָבֵל אִין פְּדִיוֹן לְעַכּוּ"ם לּוֹמַר שְׁהַעֲפוּ"ם תֵּצֵא מֵאִיסוּרָה וְהַמְּעוֹת יִתְחַלְּלוּ עָלֶיהָ.

זוֹלַת בַּפֶּת וּבְגָד שְׂאִינָם בְּעֲצָמָן תְּקַרְוֶכֶת עֲפוּ"ם אֲלֵא שְׂיֵשׁ בְּהֵן הַנְּיִית עַכּוּ"ם שְׁנֵאָפָה וְנֵאָרְגַּ ע"י אִיסוּר עֲפוּ"ם הֵיִלְכָף יֵשׁ לָהֶם פְּדִיוֹן וּמְש"ה לֹא שְׂיִיף מִלְּתֵי דְר"א בְּגִדוֹן דִּידָן. וְגַם מִלְּתֵא דְרִשְׁבָּ"ג דְיִמְכַר לְעַכּוּ"ם חוּץ מִדְּמֵי יי"נ שְׁבוּ לֹא שְׂיִיף בְּגִדוֹן דִּידָן כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּעַכּוּ"ם דַּמ"ט ע"ב ד"ה אָרְגַּ בְּשֵׁם הַיְּרוּשְׁלָמִי כִּיּוֹן דְאִיסוּר לְמַכּוֹר לְעַכּוּ"ם שְׂמָא יִמְכְּרֵנוּ לְיִשְׂרָאֵל וְשְׂאִינֵי יי"נ דְאִין דְרָף בְּנֵי אָדָם לְקַנּוֹת מְנַכְרֵי ע"ש וּבְגִדוֹן דִּידָן חֵיִיִּשְׁיָנוּ שְׂמָא יִקְנֵה יִשְׂרָאֵל מִן הַנְּכָרֵי בְּשָׂר לְהַאֲכִיל לְעַבְדוֹ נְכָרֵי דְמִן הַסֵּתָם לֹא חֵיִיִּשְׁיָנוּ בְּבָשָׂר וְעוֹרוֹת שְׂבִינְד הַנְּכָרֵי שְׂמָא תְּקַרְוֶכֶת עֲפוּ"ם הֵן.

וְעֵינָן בַּכ"מ הַמ"א פִּי"ו הַכ"ט שְׁרָצָה לְעַרְבֵב שְׁם תְּקַנַּת רִשְׁבָּ"ג וְתְּקַנַּת ר"א וְלֹא נִהִירָא כְּלָל דְּוֹדָאֵי רַבְּנֵנוּ נִקְיֵט שְׁם תְּקַנַּת רִשְׁבָּ"ג גְּרִידָא דְלֹא קִי"ל כַּר"ח וְתוּ דְלִפִּי תְּקַנַּת ר"א אִין צְוִרָף לְמַכּוֹר לְנְכָרֵי כְּלָל כְּדִלְקַמְּן הִיא גְּאָבֵל תְּקַנַּת רִשְׁבָּ"ג גִּיחָא לִי לְרַבְּנֵנוּ לְפָרֵשׁ שְׂיִמְכּוֹר הַפֵּל בְּיַחַד לְנְכָרֵי וְיִשְׁלִיף כְּנֶגֶד שְׁוֹנִיָּה שְׁל חֲבִית הָאִיסוּרָה לַיָּם מְשֻׁא"כ אִם יִמְכּוֹר לְעַכּוּ"ם דְרָף מְשַׁל עֲשָׂרִים חֲבִיּוֹת וְיִקַּח מִמֶּנּוּ רַק בְּעַד י"ט חֲבִיּוֹת אִז אִם הַנְּכָרֵי אוֹהֲבוּ מְחִזֵי כְּאֵלוּ נָתַן לוֹ בְּמַתְנֵה הַחֲבִית הָאִיסוּרָה דְחָשִׁיב הַנְּאָה וְתוּ דְמְחִזֵי כְּאֵלוּ מְכַר לוֹ בְּפַחוֹת וְהוֹזִיל לְגַבֵּי חֵלֶק עֲשָׂרִים גַּם שְׂמָא יַעֲרִים וְיִמְכּוֹר לוֹ בְּיַתֵּר מְשׁוּוֹי וְהַנְּכָרֵי יִתְרַצָּה בְּזֶה מְפָנֵי שְׁמוֹנְתֵר לוֹ דְמֵי חֲבִית א' וְנִמְצָא יִהְיֶה מִי"נ הֵיִלְכָף אִין לוֹ תְּקַנַּת אַא"כ יִקַּח מִן הַנְּכָרֵי כָּל הַמְּעוֹת וְיוֹלִיף דְמֵי חֲבִית א' לַיָּם הַמְּלַח.

וְעֵינָן פִּי"ו מֵהַמ"א ה"ז בְּהַשְׁגוֹת שְׂדַעַת הָרָאב' ד' דְתְּקַנַּת ר"א שְׂיִיף כְּכָל הָאִיסוּרִים שְׂאִינָם בְּטָלִים מִחֲמַת חֲשִׁיבוֹתָם דְכִיּוֹן שְׂמִשְׁלִיף דְמֵי שְׁוֹנוֹי לַיָּם הַמְּלַח מְבַטֵּל חֲשִׁיבוֹתֵיהוּ וְאִין זֶה דַּעַת רַבְּנֵנוּ אֲלֵא דַּמ"מ אַפְתִּי דְבַר חָשׁוּב הוּא וְלֹא נִתְבַּטֵּל בְּמָה שְׂמִשְׁלִיף לַיָּם הַמְּלַח כִּיּוֹן שְׁהוּא אִיסוּר דְמִינְכַר דְלֹא הֵוָה דוּמְיָא דַּפֶּת וּבְגָד.

גם נראה שדעת רבנו דדוקא בעכו"ם דתופס דמיו שייך תקנתא דר"א בפת ובגד אבל בשאר איסורי אפילו בפת ובגד דלא מנכר איסורא לא שייך תקנתא דר"א פיון דשאר איסורים אינם תופסי דמיהם וכן משמעות לשון רבנו פיו מהמ"א ה"כ ע"ש ובר"ש פ"ג דעקלה.

מיהו מ"ש הר"ב ד בהשגות דכיון דקיי"ל כר"א ורשב"ג וכו' משמע דר"ל דגם תקנת רשב"ג שייך בשאר איסורים. זהו ודאי תמוה דאמאי לא ניהוש שפא יחזור וימכרו לישאל כמ"ש התוס' בשם הירושלמי ודברי הכ"מ שם תמוהים מ"ש שפוננת רבנו נמי פדעת הר"ב ד דא"כ היא כ' רבנו דהפל אסור בהנאה פיון דיש תקנה בהשלקת דמי חד מיניהו לים הגדול כר"א וכפי הנראה דנטר לי הר"ב ד לציין אהו בבא או פטר חמור וכו' משום דקס"ד הר"ב ד דנדאי תקנת רשב"ג לא שייך בהנה פיון דאיכא למיחש שפא יחזור וימכרו לישאל אלא דאפתי הי מקום לומר דמודה רבנו דשייך באיסורי הנאה תקנת ר"א אלא דהא דנקיט רבנו בכלהו לשון הפל אסור בהנאה משום דאין זה תקנה יפה להשליך דמי שוויי של חבית סתומה א"ו דהיינו דמי שוויי לשתיי פדי שיהנה מפל התערוכת דמי זילוף דאפשר דמי חבית לשתיי מרובה מדמי פל התביות זילוף אבל בפטר חמור שפיר מוכח דל"ל לרבנו תקנת ר"א ודלא כמ"ש הכ"מ ועמש"ל ה"י: שם ה"י הרי אלו מותרין וכו' עיין בכ"מ.

ובלח"מ נתן טעם דתערוכת השניי מותר בעכו"ם פיון דקיי"ל פרב דפירשו ארבעים למקום א' פלן מותרות. אף דקשה לפ"ז דהיא ס"ד דרמוני באדן חמירי מעכו"ם דניבעי תערוכת שלישי והנכון כמ"ש הש"ך בי"ד סי' ק"י דלענין איסור הנאה סגי בתערוכת שניי (ויש להסביר הטעם לפמש"ל ה"ט דבפת ובגד דלא מינכרא איסורא סגי בתקנתא דר"א.

הכי נמי בתערוכת השניי חשיב לא מינכרא איסורא דאפשר שהאיסור בתערוכת הראשון הילכף פיון דמוליה פל התערוכת הראשון לים המלח שפיר משתרי התערוכת השני לגמרי.

והיינו נמי טעמא דבעינו שנפלו שנים מתערוכת הראשון לים המלח דכשנפל א' מהן חשיב לא מינכרא איסורא ונפילת השני ה"ל במקום הולכת הנאה לים המלח ואפ"ה אסור להפיל השני בידים פיון דאמרינו איסורא ברובא איתא ולא משתרי בדיעבד אלא דוקא בנפל מעצמו) משא"כ ברימוני פדן לענין אכילה בעינו תערוכת שלישי.

ומש"ר ונפלו שתיים וכו' עיין בכ"מ דנדאי הו דפסק רבנו פחכמים דר"א ניהא משום דקיי"ל שחוטין נדחין אלא דקשה היא פסק רבנו פסתם מתני' דכל הזבחים שנתערבו ימותו פלן אמאי נימא דמית ואיסורא מית.

(ועיין בצאן קדשים שהקשה דלמא מתני' כמ"ד ב"ח נדחין ואשתמיטת' דביומא דס"ד ס"ל לרב דאין ב"ח נדחין וא"כ ליכא לאוקים אליבין' דרב טעמין' דמתני' משום דב"ח נדחין ובהכי נסתר נמי מה שרצה לתרץ דברי רבנו דנדאי רבנו פסק כמ"ד אין ב"ח נדחין ע"ש ותבין) וצריף לומר ביישוב קוש' זו דהא דקאמר רב אנה דאמרי כר"א לאו למימרא דשביק רבנו ועביד כר"א אלא ה"ק דע"כ לא פליגי רבנו עלי' דר"א (אלא

משום דס"ל שחוטין נדחין) וה"ה נמי במתני' דכל הזבחים שנתעברו אע"ג דב"ח נינהו פנין דנדאי ליכא למימר דהאי דמית דאיסורא מית ואינה ישתרו בהקרבא דנדאי מלתא דרב דנפל א' לים לא שנייה אלא באיסורי הנאה ומש"ה לא אמר מלתא ברמוני בידן וכפמ"ש ויבדון דידן להקריב יתר הזבחים חשיב אכילת מזבח כמו אכילה אלא דהא דפריה בגמ' דנימא דאיסורא מית (לאו היינו דשארי הזבחים ירעו עד שישתאבו דאפתי אין זה תקנה דלאחר שיפדו אסורים באכילה אלא דקושני' הגמ') דמנ"ל לרב הו סברא דטעמא דמתני' משום דלא מהני נפילה באיסורי אכילה דלמא פי היכי דלא מהני באיסורי אכילה לא מהני נמי באיסורי הנאה.

ולנה תירץ דאמר כר"א וע"כ לא פליגי רבנן עלי' דר"א אלא גפי איסורי אכילה אבל באיסורי הנאה כדי למעט במחלוקת שפיר מודי' רבנן לר"א. ולענין מה שהקשה הלח"מ דהאיך מפרש רבנו קושני' הגמ' מיתבי וחכ"א אפילו קרבו פלן חוץ מא' מהן וכו' ותירץ בדוחק דהמקשה ס"ד כפרש"י וחי'דש לו המתיר כפי' רבנו.

(ובס' צרור החיים כ' דקושני' הגמ' דקס"ד דנדאי הו דקאמרו רבנן חוץ מא' מהן פירושו אהד ממש וא"כ דכונתו' אהד דר"א אהד ממש ותירץ המתיר דא' דרבנן נמי זוג א' אבל א' ממש מודים רבנן דאיסורא הלו' לו ע"ש וזהו הפך האמת דנדאי פנין דשחוטין נדחין א"כ אהד דרבנן אהד ממש) ועלה בדעתי דהמקשה הבין דר"א מצריה דוקא שהקריבו שנים בב"א אבל אם הקריב שנים בזאח"ז לא מהני שהרי בכל פעם לא הקריה אלא א'.

ולנה הקשה מהא דקאמרו חכמים אפילו קרבו פלן חוץ מא' מהן דהל"ל אפילו קרבו פלן בב"א חוץ מא' מהן דבהא אף ר"א מודה ונה משני אסברה לה מאי אהד זוג א' ואף בזאח"ז מתיר ר"א. אף דוחק להעמיס זה בלשון זוג א'.

והמתנן שפדרכים כפשט הסוגיא דרא"א לא הכשיר ר"א אלא שנים שנים פי' שהקריב שני ראשים ושני פרעים וקס"ד המקשה דלשון ראש א' לא משמע שני ראשים אלא דמשמע לי' לר"א דלשון אם קרב ראש א' מהן דמיותר תיבת מהן משמע דה"ק אם קרב ראש א' מהן מן הפשרים דהיינו שקרבו שני ראשים דאז אפילו תימא דחד מינייהו דבעלי מומין בהכרח כפר קרב ראש א' מהן מן התמימים.

ולנה פריה מהא דאמרו חכמים אפילו קרבו פלן חוץ מא' מהן דבהכרח פנין דשחוטין נדחין אפילו נשתתיר א' ממש וע"כ פי' מהן מן התערוכות וה"ה נמי דפי' מהן שבדר"א מן התערוכות ולנה משני אסברה לה מאי אהד זוג אהד ואין הדקדוק מחמת תי' מהן אלא דפי' אהד שפדברי ר"א זוג אהד והשתא לק"מ תי' אהד שפדברי חכמים דיש לפרש נמי זוג א' דהיינו ששתתיר זוג א' ראש א' וכרעים א'.

ולענין מה שהקשה הכ"מ והלח"מ דלמה בחבית סתומה של תרומה לא בעינו תרתי ותירוצם דחוק לחלק דחבית דמנכרא נפילתה סגי בחדא ואברים בעלי מומין לא מנכרא נפילתה. ותו דבהכרח ר' יוסף דקאמר אפילו תאנה כנפילתה פה עליתיה פוננתו דבתאנה בעינו תרתי כמו בטבעת וא"כ למה איפלגו בתאנה ולא אפלגו בחבית אלא נראה ברור דבתרומה שמוותרת בהנאה לא שנייה כלל דנפלו תרתי לים הגדול דאין הפרש בין חדא לתרתי פנין דאיסורא ברובא איתא) ואין צריה להרים א' מן התערוכות משום גזל השבט

כמש"ר פט"ו מהמ"א הי"א דהמע"ה) אלא דבאיוסורי הנאה שייך תרתי כמ"ש פדי שייפסיד א' מן ההיתר וה"ל דומי' דהולכת הנאה לים המלח דר"א פינון דלא מינכרא איוסורא.

משא"כ בתרומה דהקילו חכמים הואיל דמדאורייתא ברוכא בטל הילכף היכא דנפל בעצמו לים משתרי השאר כמ"ש הרשב"א בתשובה שכ"ה שפיר בחדא סגי. ולא שייך נפל תרתי ובאיוסורי אכילה פגון רמוני בידן דאיוסורא ברוכא איתא וגם השלכת הנאה לים המלח לא שייך בשאר איוסורים) זולת בעפוי"ם כמ"ש.

וקא דמצריף בגמ' הך דתבית ויהי דטבעת משום דפסיקא לי' דגבי תבית לא שייך לחלק בין א' לשנים מיהו קיי"ל דדוקא תבית דמנכרה נפילתה אבל תאנה דלא מינכרא נפילתה אפי' נפלו שנים לא מהני דתרומת השבט ברוכה איתא.

נדע דהא דמצריף בגמ' אכל תרומה דדשיל"מ אין פירושו כפרש"י דמפורז הכל לפניהם דכה"ג לא תשיב דשיל"מ עי' פט"ו מהמ"א הי"א אלא דיש לו מתירין פשיטתתחו התביות דאז יטול מהם פדי דימוע וישתה.

וראיתי לעורר בדברי רבנו דלפי פירושו שנים שנים היינו שפבר הקריב שנים וא"כ אין הבנה להא דמשני בגמ' ואבע"א ס"ל כר"א דליכא לפרש כפי' השני שפרש"י. וגם ליכא לפרש כפרש"י הראשון כמ"ש התוס' בד"ה ואבע"א וגם כפי' הנראה דרבנו לא גריס במתני' דעפוי"ם ונאחרות באחרות.

ונראה לפרש דה"ק דהילכף נקיט מריבוא לשלשה להורות דהיכא דנפל א' לשלשה ומן השלשה נפלו שנים למקום אחר אע"ג דהנה מחצה על מחצה אנו תולין דאיוסורא בהנהך תרתי איתא פי היכי דס"ל לר"א בנפלו שנים אע"ג דהנה מיעוט תולין דאיוסורא בהנהך תרתי איתא.

ומ"מ לא סמך רבנו על קולא זו דאבע"א פינון דיש לפרש דשנים והוא קאמר זהו מה שנ"ל ביישוב דברי רבנו לפי חוקר הנושא. הלכות קריאת שמע פרק א ה"ח הקדים וכו' עמש"ל פ"ח מה' ברכות הי"א.

הלכות תפילין ומזוזה וס"ת פרק ב ה"ט פרשה ראשונה וכו' עיין בהגהות מיי' פ"א באריכות בענין שעטנ"ז ג"ץ ועמ"ש לקמן פ"ה ה"ג. פרק ה ה"א כתבה בשנים ושלשה דפין וכו'.

עיין בכ"מ שרצה להעמיס דזהו פי' מימרא דר"י מזוזה שעשאה שמים ושלש ואחת. ונוסף על הדוחק א"א לפרש פן המשך הסוגי' דשם לפני זה וכמדומה דאשתמיטתי התחלת הסוגי' לפני הכ"מ.

ובאמת רבנו מפרש שמים ושלש וא' כפרש"י והשמיט רבנו דין זה וגם דין כתבה שמים שמים שהכל בכלל מש"ר ובלבד שלא יעשנה וכו' הא לאו הכי הכל פשר ומש"ר פאן כתבה ב"ג דפין פשרה נלמד ממימרא דשמואל דל"ג ע"א עשאה ב' דפין פסולה ומפרש רבנו כפי' התוס' ובסמוך כ' בשני עורות פסולה פמו שהראה הכ"מ מקומו.

שם ה"ג פְּרִשָׁה ראשונה וכו' עיין בהגהות מיי' פֶּאן וּלְעִיל פֶּ"ה וּפְשׁוּט הוּא דְרַבְנּוּ גְרִיס שְׁעֵנֵט"ז ג"ץ וּמְפָרֵשׁ כְּפִי הַשְּׂמִימִיּוֹשָׁא רַבָּה דְעַל מְזוּזָה גְרִידָא קָאִי אַבְל בְּתַפְּלִין וּס"ת אִין מְתִיגִין שְׁעֵטֵנ"ז ג"ץ פֶּלֶל וְכֵן לֹא הִזְכִּיר רַבְנּוּ לְקַמֵּן פֶּ"ז תְּגִין בּוֹס"ת וְעַמ"ש פִּי"א מֵה"ש הִי"א.

פֶּרֶק ז' ה"ח יֵשׁ אֹת וְכו' עַמְש"ל פֶּ"ה ה"ג וּפִי"א מֵה"ש הִי"א: פֶּרֶק ט' הִי"א אֵלּוּ הַשֵּׁשׁ אֲצַפְעוֹת וְכו' עֵינֵן בְּהַגְהוֹ מִיִּי דְכָתַב גְּמָגוּם קְחִינָא וְכו' וְטָעָה בְּחֻשְׁבוֹן הַקָּל שְׁחֻשְׁבַּת הַגְּלִיחוֹת פֶּמְסָר הַעֲמוּדִים וּבְאַמַּת רַכ"ו דְפִין יֵשׁ בֵּינֵיהֶם רַכ"ה גְּלִיחוֹת חוּץ הַשְּׂנִי גְּלִיחוֹת לְגוֹל הַעֲמוּדִים בְּרֵאשׁ הַס"ת וּבְסוּפּוֹ וְשִׁפְרֵי הַחֻשְׁבוֹן מְכוּוֹן בְּהַחֻשְׁבַּת שִׁירַת הַאֲזִינוּ לְשִׁנֵי עַמּוּדִים: שֵׁם הַט"ו בְּד"א בִּישָׁן וְכו' דְבָרֵי הַכ"מ דְּחֻקִּים וְהַאֲמַת שְׁהַכְרִיחוּ לְרַבְנּוּ לְפָרֵשׁ פֶּן קוֹשְׁיֵי הַתּוֹס' בְּד"ה הָא דְאַפִּיצָן שְׂאִין כּוֹתְבִין ס"ת עַל קַלְפֵי שְׂאִינוּ עֲפִיץ ע"ש.

הַלְכוֹת צִיצִית פֶּרֶק א' הַט"ו הֵטִיל צִיצִית וְכו' עֵינֵן בְּהַשְׁגוֹת וּכ"מ. וְרֵאִיתִי לְבָאָר דְעַת הָרֶאָב"ד בְּאַרְיִכוֹת דְכָפִי הַנְּרָאָה אִינּוּ מְפָרֵשׁ כְּפִרְש"י דְלָפִי פִרְש"י דְרַבָּא מְשַׁנֵּי כִי הִכִּי דְלֹא תִקְשָׁה דִּידֵי אֲדַר"ז דְהֵטִיל לְבַעֲלַת שְׁלֵשׁ שִׁפְרֵי חֻשִׁיב תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוּי דְכִינּוּ דְלֹא קָעֲבִיד אִיסוּר בְּעֲשִׂיתוֹ הַרְאֵשׁוֹנָה חֻשִׁיב מַעֲשֶׂה ר"ל מִן הָעֲשׂוּי אַבְל בְּהֵטִיל לְמוֹטְלַת דְקָעֲבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף לֹא חֻשִׁיב עֲשִׂיתוֹ רֵאשׁוֹנָה מִן הָעֲשׂוּי וּקְצִיצָתוֹן זֹהִי עֲשִׂיתוֹ.

וּמִתְקִיף ר"פ דְכִינּוּ דְמִלְתָּא דַר"ז סְתָמָא אִיתְמַר דְמִשְׁמַע אֲפִילוּ מִתְכוּוֹן לְבִטּוּלֵי דְחֻשִׁיב מִן הָעֲשׂוּי. וּלפ"ז פֶּסְקָא דְמִלְתָּא הִיכָא דְהֵטִיל לְמוֹטְלַת לְשֵׁם הוֹסְפָה אֶלְיָבִי דַכ"ע כְּשֶׁר וְלֹא הֵנָּה תוּמ"ה.

אַבְל בְּהֵטִיל לְמוֹטְלַת לְבִטּוּלֵי דְמִי לְהֵטִיל לְבַעֲלַת שְׁלֵשׁ וְאֶלְיָבִי דְרַבָּא תְרַנּוּיָהּ פְּסוּלֵי וְאֶלְיָבִי דַר"ז תְרַנּוּיָהּ כְּשֶׁרִים. וּלפ"ז לִיכָא לְמִימַר דְכּוֹנֵנַת הָרֶאָב"ד לְפִסְטוֹק כַר"ז לְהַכְשִׁיר הַפֶּל הַזֶּה דְשִׁמּוּאֵל סְבִירָא לִי כְּוֹתֵי פְּדַמְסִיק בְּסוּגֵינּוּ דְחֻדָּא מְפֶלֶל חֲבַרְתָּהּ אִיתְמַר דַּא"כ ה"ל לְהַשִּׁיג גַּם עַל מַה שְׁפָסַק רַבְנּוּ דְהֵטִיל לְבַעֲלַת ג' פְּסוּלָה כְּרַבָּא.

וְכֵן אִין לּוֹמַר דְהָרֶאָב"ד פֶּסַק כְּרַבָּא דַא"כ הֵטִיל לְמוֹטְלַת לְהוֹסִיף פְּסוּל. א"ו דְהָרֶאָב"ד מְפָרֵשׁ הָא דְקָאֵמַר רַבָּא הַשְׁתָּא בְּבַל תּוֹסִיף קָאִי וְכו' כְּפִי הַכ"מ בְּדַרְדָּר בְּתַמִּיּה פִּינּוּ דְבָבֵל תּוֹסִיף קָאִי בְּנֻדָּי חֻשִׁיב מַעֲשֶׂה וְלֹא מִיְקָרֵי תוּמ"ה בְּפִסּוּל.

(וְעֵינֵן בְּתַמּוּרָה ד"ד ע"ב אָמַר אֲבִי פֶל מִלְתָּא דְאָמַר רַחֲמָנָא לֹא תַעֲבִיד אִי עֲבִיד מִהִנֵּי דַאִי ס"ד לֹא מִהִנֵּי אֲמַאי לְקִי מִיְהוּ רַבָּא פְּלִיג הָתָם וְסוּגֵיָא זֹו סִייעָתָא קָצַת לְפִרְש"י) דַּאִין לְפָרֵשׁ כְּפִרְש"י כְּמוֹ שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' בְּד"ה בְּבַל תּוֹסִיף דְגַבִּי סוּפָה לֹא אָמַרִינוּ קְצִיצָתוֹן זֵהוּ עֲשִׂיתוֹן וְכֵן הוּא גְּלַמַּד מִדִּין ק"ו מִתְלָאָן וְלֹא פֶּסַק רֵאשִׁי חֻשִׁיבִין שְׁלֵהֵן דְלְעִיל הִי"ד דַּא"ע"ג דְלְבַתֵּר הִכִּי קָעֲבִיד מַעֲשֶׂה בְּגוּף חֻשִׁיבִין חֻשִׁיב מִן הָעֲשׂוּי כ"ש בְּנֻדּוֹן דִּינּוּ דְקָעֲבִיד בְּתַר הִכִּי מַעֲשֶׂה בְּצִיצִית הַרְאֵשׁוֹנִים דְלֹא מִהִנֵּי הֵךְ מַעֲשֶׂה לְצִיצִית הַאֲחֵרוֹנִים.

וְאַתְקַפְתָּא דַר"פ עַל שְׁנוּיָא דְרַבָּא דְמִשְׁמַע מִינֵי דְהֵטִיל לְמוֹטְלַת עוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף וְאֶלְיָבִי דַר"פ פְּטוּר מִבַּל תּוֹסִיף דְדִלְמָא לְבִטּוּלֵי קְמַכּוּוֹן. מִיְהוּ אַפ"ה לֹא קָשָׁה דַר"ז אֲדַרְבָּא דְנָהִי דְלְבִטּוּלֵי קְמַכּוּוֹן מַעֲשֶׂה חָשׁוּב הוּא בְּכַשְׁרוֹת וְלֹא דְמִי לְהֵטִיל לְבַעֲלַת שְׁלֵשׁ דְחֻשִׁיב מַעֲשֶׂה הַנְּעֻשָׂה בְּפִסּוּל.

ולפ"ז אליבא דר"פ שפיר הטיל למוטלת לעולם פשר והטיל לבעלת ג' פסול וזה מבואר
בכוננת הרב"ד. ואח"כ הקשה דלפי פירושו דבהטיל למוטלת לשם הוספה תשיב מעשה
הנעשה בהכשר א"כ הא דמשמע במ' סנהדרין דבתמשה חוטין גרוע ועומד הוא ותשיב
מעשה הנעשה בפסול היינו משום קציצה לפי מה דקאימנן אליבא מ"ד קשר עליון
דאורייתא אבל למ"ד קשר עליון לאו דאורייתא היכא שהיו ד' חוטין קשורים והוסיף
חוט א' וקשר בו אפילו מתפונן להוסיף לא נפסלו הציצית ותשיב מעשה חשוב כל זה
פשוט בכוננת השגות.

אמנם לדרך רבנו לא בא רבא לתרץ דבריו ודברי ר"ז אלא לאפלוגי עלי' וה"ק השתא
בבל תוסיף קאי מעשה לא הוי דכל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני
פנ"ל. עיין בתוס' ד"ה והאר"ז דקס"ד דהמקשה פיון שתחלת עשייתו לשם מצוה לא
שניף בי' תומ"ה ולזה מתמה רבא עלי' דר"ז דכיון דבבל תוסיף קאי לא תשיב עשיי'
לשם מצוה.

ומתקיף לי' ר"פ דאפתי יש לקיים דברי ר"ז במתפונן לבטל דשפיר תשיב מעשה לשם
מצוה ולא דמי להטיל לבעלת ג' דלא תשיב לשם מצוה פלל וכו' נתבאר דברי רבנו
יפה וכ"כ הט"ז א"ח סי' יו"ד ע"ש.

וראיתי לעורר בדברי רבנו דבתוס' ר"פ התכלת הקשו דמאי האי דמשני בסנהדרין דפ"ח
ע"ב בבבלי תוסיף דציצית אי קשר עליון דאורייתא וכו' דהא משפחת לי' בהטיל למוטלת
והכריחו מזה דאפילו מתפונן להוסיף אע"ג דקעבר על בל תוסיף לא מפסלא בכך.

בשלא לדרך רש"י והרב"ד ניקח משא"כ לדרך רבנו דבנתפונן להוסיף נפסל הכל
הדרא קושני' התוס' לדוקתא דמשפחת לי' במתפונן להוסיף. אמנם באמת לק"מ דכיון
דבעינו תורה ויורה א"כ בהטיל למוטלת היינו מוסיף על ד"ת ולא משפחת לי' אלא
במוסיף על מנגן חוטי הציצית דאין לחוטי הציצית מנגן מן התורה כמש"ר לעיל ה"א
ע"ש בכ"מ שפחנזם הניח דברי רבנו בצ"ע (ודע דבזקן מקרא לא שניף מתפונן לבטל
אלא מתפונן להוסיף ולשון התוס' שלא בדקדוק) ובהכי ניקח נמי לדרך רבנו דדוקא גבי
מוסיף מנגן החוטין למ"ד קשר עליון לאו דאורייתא שניף לומר האי לחודא קאי פיון
שפוננתו רק לעשות ד' ציצית אמרינו דהחוטין העודפין כמאן דליתא דמי ולחודייהו קאי
ואין החוטין שהם עודפים מקלקלים דהרי אין פוננתו לעשות ציצית כשרים ועוד חוטין
עודפים (אלא דלמ"ד קשר עליון דאורייתא פוסלים מתורת הציצה כמ"ש הרב"ד)
ואע"פ שפוננתו לעשות ציצית כשרים במנגן ה' חוטין מ"מ פיון שעיקר פוננתו לעשות
הכשר ציצית וסובר בדעתו שהכשר ציצית ה' חוטין אמרינו דהאי לחודא קאי ואין החוט
העודף פוסל (ואפשר דאה"נ היכא שיודע שהכשר ציצית בד' חוטין ומתפונן להוסיף
חוט א' לשם ציצית בפ"ע בפשיעה דפסול) משא"כ בהטיל למוטלת וסובר בדעתו דבעינו
שמנה ציצית פסול דלא שניף בזה לומר האי לחודא קאי דאע"ג דקאי לחודא אפתי עושה
ב' ציצית בכנה א' ועיקר ההסברה דלדעת הרב"ד פי' האי לחודא קאי וה"ל החוט הנוסף
פמי שאינו לגמרי ומש"ה ה"ה בהטיל למוטלת פשר משא"כ לדעת רבנו פי' האי לחודא
קאי ולא הנה תוספת בציצית עצמן ונהרי אין פוננתו להוסיף על מנגן ד' ציצית מש"ה

כְּשֶׁר מִשָּׂא"כ בְּהִטִּיל לְמִוֶּטֶלֶת שְׁמֵתָפוֹנוֹן לְהוֹסִיף צִיצִית בַּפ"ע לָא מְהֵי סְבַרְתָּ הָאֵי לְחֻדָּא קָאֵי.

וּמְחֻלְקָתָא זֶה בֵּין רַבְּנֵי וְהֶרָאָב"ד הוּא ג"כ לְקַמְּן פ"ז מַה' לְוִלְבִּין ה"ז ע"ש שְׁדַעַת רַבְּנֵי כַּמ"ש ה"ה דְּלָפִי מַה דְּקִי"ל דְּלוֹלְבִּין אֵין צָרִיף אַגְדָּא אִם נָטַל חֲמֻשָּׁה מֵיָנִים וּכְסָבוֹר בְּדַעַתוֹ שְׁהַכְּשֶׁר לְוִלְבִּין בְּחֻמְשָׁה מֵיָנִים אֲמַרִּינוּ הָאֵי לְחֻדָּא קָאֵי וְהָרִי לָא נִתְּפוֹנוֹן לִיְטוּל ד' מֵיָנִים וְעוֹד מִיָּן א' מִשָּׂא"כ הֵיכָא שְׁמֵתָפוֹנוֹן לִיְטוּל שְׁנֵי לְוִלְבִּין לָא שִׁיף הָאֵי לְחֻדָּא קָאֵי דְּהָרִי דַּעַתוֹ לִיְטוּל שְׁנֵי לְוִלְבִּים כ"א לְחֻדָּא הֵילְכָה פְּסוּל בְּדַמְשָׁמַע בְּעִירוּבִין דְּהַמְּנִיחַ ב' תְּפִילִין בְּרָאשׁוֹ קַעְבֵּר עַל בַּל תּוֹסִיף.

וְהָא דְּלָא מְשַׁנֵּי בְּסִנְהֶדְרִין דְּמִשְׁפַּחַת לִי שְׁנָטַל ב' לְוִלְבִּין וּב' אֲתָרוּגִים דִּי"ל דַּכָּה"ג לָא חֲשִׁיב תּוֹרָה וְיוֹרוּף דְּבִקְרָא מִשְׁמַע לְוִלְבִּין א' וְאֲתָרוּג א' מִשָּׂא"כ ה' מֵיָנִים י"ל דְּמִפְּרָשׁ פְּרִי עֵץ הָדָר כָּל הַפְּטוּרוֹת הַנָּאִים דְּהֵינּוּ אֲתָרוּג וּפְרִישׁ וּמִפְּרָשׁ עֲרָבִי נִחַל כָּל מֵיָנֵי עֲרָבָה אִף צִפְצָפָה וְעֶנְף עֵץ עֲבוֹת אִף הַדָּס שׁוֹטָה.

וְגַם דְּבָרֵי הַלַּח"מ נְכוּנִים בְּיָשׁוּב קְנוֹשֵׁי זֶה דְּגַבֵּי לְוִלְבִּין גְּרוּעָה וְעוֹמֵד הוּא כַּמ"ש הַתּוֹס' כַּה"ג בְּסִנְהֶדְרִין ע"ש (וְאֲפֹשֶׁר לֹאמַר נְמִי דַּמְש"ר שֶׁם דְּתוֹסְפַת עֲרָבָה פְּסוּל הֵינּוּ כְּשִׁמוֹסִיף מִיָּן עֲרָבָה הַנּוֹזֵר שֶׁם ה"ד כְּמִין מַגֵּל קָטָן וְגַם נוֹטַל עֲרָבָה שְׁפִיָּה חֶלֶק וְכַה"ג גַּבֵּי הַדָּס שְׁנֵי מֵיָנִים הַפְּשָׁרִים וּמִתְּכַנּוֹן לְצִאֵת בְּשִׁנְיָהֶם שְׁלֹדַעַתוֹ פְּנוּנַת הַתּוֹרָה לִיְטוּל שְׁנֵינְהֶם ע"ש וְתַבִּין) וְעֵינֵי פ"ג מַה' מְמָרִים ה"ג בְּדְבָרֵי רַבְּנֵי וְהַשְּׁגוֹת וְכוּנּוֹנַת הֶרָאָב"ד כַּמ"ש הַלְחָם מִשְׁנָה שֶׁם דְּוַדָּאֵי אֲפִילוּ בְּדָבָר שְׁגָרוּעָה מְעִיקְרָא נְעֻשָׁה זְקָן מְמָרָא אֲלָא הָא דְּקִאֵר"א וְאֵין לְנוּ אֲלָא תְּפִילִין פְּנוּנָתוֹ דְּאֵין לְנוּ שְׁיָהֵי מוֹסִיף גּוֹרַע אֲלָא תְּפִילִין.

וְהַקְּשָׁה שֶׁם הֶרָאָב"ד וַא"ת בְּלוֹלְבִּין וְצִיצִית נְמִי וְכוּ' וְתִירֵץ דְּהָרִי לְמ"ד צָרִיף אַגְדָּא בְּהַכְּרַח הַזְּקָן מְמָרָא הוֹרָה לְהַתִּיר הָאֲגָדָּא וְלַחְזוֹר לְאֲגָדוֹ וַא"כ ה"ל גְּרוּעָה מְעִיקְרָא. וּבְכַאֲמַת תִּירוּץ הֶרָאָב"ד תְּמוּנָה דְּאֵטוּ לְמ"ד צָרִיף אַגְדָּא לָא מִשְׁפַּחַת לִי שְׁיִוְרָה הַזְּקָן מְמָרָא שְׁכָשֶׁר בְּכַף לְאֲגוּד הַמִּין חֲמִישִׁי וְחוּט הַט' בְּלִתֵּי שְׁיִתִּיר הַקְּשֶׁר הַפָּה הַהִלְכָה וְנִמְצָא מוֹסִיף גּוֹרַע.

וְהַנְּכוּן בְּקוֹשֵׁי זֶה כַּמ"ש הַתּוֹס' בַּד"ה אֵי סְבִירָא לָן דְּכִינּוּן שְׁקוּדָם נְטִילָתוֹ נְפֶסֶל חֲשִׁיב גְּרוּעָה וְעוֹמֵד אֲלָא שְׁתִּירוּץ הַתּוֹס' מְסַפִּיק בְּלוֹלְבִּין אֲבָל בְּצִיצִית עֵדִינּוּ קָשָׁה דְּמִשְׁפַּחַת לִי שְׁהוּא לְבוּשׁ טְלִית מְקוֹשֶׁר כְּהַלְכָתוֹ וּמוֹסִיף חוּט תְּשִׁיעִי וְאוּגְדוּ בּוּ.

וְאוּלַי פְּנוּנַת הַתּוֹס' דְּגַבֵּי צִיצִית לְמ"ד קָשֶׁר עֲלִיוֹן דְּאוּרִייתָא בְּעֵינֵינּוּ שְׁיִכְפּוּל הַחוּטִים וְיִקְשְׁרֵם זֶה בְּזָה וַא"כ מַה שְׁקוֹשֶׁר חוּט א' בְּחוּטֵין הַקְּשׁוּרִי לָא חֲשִׁיב קָשֶׁר וּלְחֻדָּא קָאֵי וְלָא חֲשִׁיב מוֹסִיף גּוֹרַע מִשָּׂא"כ בַּד' מֵיָנִים שְׁבַלְוִלְבִּין כְּשִׁמוֹסִיף מִיָּן אַחַר עַל הַג' מֵיָנִין וְחֻזְרָא וְקוֹשְׁרָן בְּוַדָּאֵי חֲשִׁיב אַגְדָּא.

אֲמַנָּם עַל הֶרָאָב"ד נְפִלְאֵתִי דְּלָפִי דְּרַכּוּ כָּאֵן בְּהַשְּׁגוֹת דְּהָא דְּאֲמָרוּ בְּגַמ' לְמ"ד קָשֶׁר עֲלִיוֹן דְּאוּרִייתָא מִשׁוּם חֲצִיצָה נִגְעָה בִּי קְנוֹשֵׁייתוֹ דְּשֶׁם מִתְּנַרְצָת בְּנִקְלָה דְּכָל שְׁכָבֵר אֲגוּדִים וְקְשׁוּרִים הַלּוֹלְבִּין וְהַצִּיצִית כְּהַלְכָתָן אֵינּוּ מוֹסִיף גּוֹרַע בְּמָה שְׁאוּגְדָא וְקוֹשֶׁר לְהָן מִיָּן אַחַר וְחוּט נוֹסֶף דְּכִינּוּן שְׁאֵין כָּאֵן חֲצִיצָה לְחֻדָּא קָאֵי וְכַמָּאן דְּלִיתָא דְּמִי.

וילדרה רבנו יש ליישב על א' מאופנים הללו ועיין בתוס' ר"פ התכלת: פ'ק ב ה"ז המוצא תכלת וכו' עמ"ש פי"ט מה' שבת הכ"ד:שם ה"ח טלית וכו' עיין בכ"מ שפ"מ על רבנו למה לא תילק בין טלית בת ד' חוטין לטלית בת ח' חוטין ותירוץ תמוה.

ולעד"ן ליישב דרבנו מפרש כפרש"י הראשון דלפרש"י השני קשה קושני' התו' בד"ה ואם הביא וכו' וא"כ טעם ה' ברייתא דתניא דקלא אילן בדיעבד פסול משום גזרה שיתיר מבגד לבגד אחר של פשתן במקום תכלת ה"ל פלאים שלא במקום מצוה ומש"ה פסול בטלית בת ח' חוטין דשייך למגור טפי שמא יתיר מבגד לבגד וסובר רבנו דהיינו דוקא אליבא דמ"ד דסדין בציצית חייב דהיינו אליבא דב"ה אבל לדין דקיי"ל לקמן פ"ג ה"ז כב"ש דפוטרין סדין בציצית משום גזרת פסות לילה דא"כ לא שייך למגור שמא יתיר מבגד לבגד פשתן אלא דשייך לגזור שמא יתיר מבגד לבגד צמר או משי ויסבור בנדעתו שתכלת הוא ונמצא אין לו אלא לבן בלבד ומשום האי גזרה אין סכרא לפסול הציצית שבבגד ראשון כיון שאם יעשה כן יהיו גם הציצית שבבגד שני פשוט כיון דקיי"ל פרבנו דהתכלת אינו מעכב את הלבן ומש"ה שפיר סתם רבנו דלעולם בדיעבד פשוט אפילו בטלית בת ח' חוטין ומיהו לכתחלה אסור משום גזרה שמא יתיר מבגד לבגד צמר ויבטל מצות תכלת א"נ משום דלכתחלה בעינן שני צבעים.

גם לפי פרש"י השני י"ל דסובר רבנו דהאי סוגי' אולא למ"ד התכלת מעכב את הלבן ואנו לא קיי"ל הכי: הלכות ברכות פרק ג ה"ח הפת וכו' דר"ה הכ"מ דחוק ודר"ה הלח"מ דחוק טפי ועיין בב"ח א"ח סי' שס"ח שתייר דה"ק אם יש בהן פזית בנדאי וספק אם עברה צורת הפת או שניכר צורת הפת בנדאי וספק אם יש בהן פזית מברך המוציא.

ואם אין בהן פזית בנדאי וספק אם עברה צורת הפת או שעברה בנדאי וספק אם יש בהן פזית מברך במ"מ וגם זה דוחק. ומהבחר שבדרכים כמ"ש הב"י בשם מהר"י פאתו וכמו שהמתיק דרכו הלח"מ וכ"כ ה"ר דוד עראמה.

אף שעדיין דחוק קצת לשון ואם אין בהן פזית דה"ל ואם אין בהן פזית ולא ניכר צורתו. ואפשר לומר דה"ק רבנו ואם אין בהן פזית בכל הפתיתין בצירוף דאז אפילו איכא תוריתא דנהמא מברך במ"מ.

א"נ ה"ק אם יש בפתייתין פזית ולא נשתנה צורתו או שניכר שהן פת ולא נשתנה צורתו ר"ל דמה שפייס רבנו ולא נשתנה צורתו מוסב על שני הכפות דאם יש בהן פזית או שניכר והוא שיש עוד חזק למעליותא שלא נשתנה צורתו לגמרי אע"ג דאינו ניכר שהוא פת אפוי מברך המוציא והיינו דמסיים ואם אין בהן פזית ולא ניכר שהן פת אע"ג דלא נשתנה צורתו א"נ שנשתנה צורתו ונעשה כמו מרק אע"ג דיש בהן פזית מברך במ"מ: פ'ק ז הט"ו וימלאנו יין חי עמש"ל פכ"ט מה"ש ה"ז ביישוב דברי רבנו הללו דלא תקשה מדידיה אדידיה.

פ'ק ח הי"א לקח כוס של שכר וכו' עיין בלח"מ ובכ"מ פ"א מהק"ש ה"ח שגדחוקו. ולעד"ן דהנה בספרי הרי"ף שבידינו גרסינו ששיטא היכא דנקיט פסא דחמרא וקסבר דשיכרא הוא פתח ובינהו בדשיכרא וסיים בדחמרא ויצא ואפי' סיים בדשיכרא יצא דתנו ועל פלן אם אמר שהנ"ב יצא.

אלא היכא דנקיט פסא דשיכרא בידו' וקסבר דחמרא הוא פתח בדחמרא וסיים בדשיכרא מאי בתר פתיחה אזלינן או בתר חתימה אזלינן ולא אפשטה ולקולא וכו' הפל לאתווי מאי לאתווי היכא דאכל תמרי וסבר דנהמא אכל פתח ובירוך בדנהמא וסיים בדחמרי יצא דא"נ וסיים בדנהמא יצא מ"ט תמרי נמי מיזן זיני ע"כ.

וזהו גי' הרא"ש בספרי הרי"ף והיא גירסת ר"ח ופירושו שאמר בא"י אמ"ה בפה"ג ושהנ"ב עיין באש"ר. אמנם הר"ז והרמב"ן שיהיו קרובים בזמן להרי"ף מצאו גרסא אחרת בספרי הרי"ף שהיא דווקנית בלשון הרי"ף דאינהו בקיעי טפי וזהו נוסח שלקחם פשיטא היכא דנקיט פסא דחמרא וקסבר דשיכרא הוא ופתח בדשיכרא וסיים בדחמרא יצא דאי נמי וסיים בדשיכרא יצא א"נ היכי דנקיט פסא דשיכרא בידו' וקסבר דחמרא הוא פתח בדחמרא וסיים בדשיכרא יצא אלא פתח בדשיכרא וסיים בדחמרא מאי ולא אפשטה ולקולא עבדינן ע"כ.

ותמה הרי"ף על גי' זו דממ"נ במאי קמבעי לי' בפתח בדשיכרא וסיים בדחמרא דאי בדנקיט בידו' פסא דחמרא פשיטא דיצא אי נמי וסיים בדשיכרא ואי פסא דשיכרא נקיט בידו' פשיטא דלא יצא א"ו כגי' רש"י ופירושו: והרמב"ן במלחמות תמה על גי' רש"י ופירושו דהא קי"ל מצות אין צריכות פנונה ותו דלא מצינו פיסול במחשבה כעין זה וכמו שהקשו התוס' בד"ה לאו בשם הר"י מקינון.

והביא גירסת ר"ח ור"ב האי גאון שהיא כגי' הרא"ש הנ"ל והביא גירס' הגאון והרי"ף הנזכרת ומפרש לה על דרך פר"ח דפשיטא היכא דנקיט פסא דחמרא ובירוך שהנ"ב ובפה"ג דיצא וכן בנקיט פסא דשיכרא ובירוך בפה"ג ושהנ"ב דיצא דאין זה הפסק מה שהוסיף לברך גם על בריאת היין פי קמבעי לי' בבירוך על פסא דשיכרא שהנ"ב ובפה"ג שהרי חזר בו מי מהני חזרתו או לא.

ורצה לפשוט מברייתא דפתח ביוצר אור וסיים במעריב ערבים לא יצא והאריף בזה ע"ש. ומסיק וסיימא דגוסקא דגאון ת"ש מסיפא וכו' מאי לאו לאתווי הך דאמרן.

לא לאתווי דאכיל נהמא ותמרי וה"ד כגון דאכל תמרי וקסבר נהמא אכל פתח ובירוך בנהמא וסיים בתמרי יצא ואפילו אמר הן את הפל יצא דתמרי נמי מיזן זיני ומסיק דבבירוך בתמרי וסיים בנהמא היכא דאכלנהמא דהיינו בעיין אזלינן לחומרא פינן דבה"מ דאורייתא ע"ש.

ולפ"ז פשוט מאד דגירסת רבנו היא גירסת הגאון והרי"ף רבי' דרבו אלא דאינו מפרש כפי' הרמב"ן שהוא הולך על דרך ר"ח אלא מפרש הגי' זו על דרך פרש"י. דהנה יש ארבעה חלוקות בנקיט פסא דחמרא דהיינו פתח וסיים בדחמרא ופתח וסיים בדשיכרא ופתח בדחמרא וסיים בדשיכרא ופתח בדשיכרא וסיים בדחמרא.

והנה בפתח וסיים בדחמרא ה"ל כדנינו ואין פאן מקום ספק. וכן בפתח בדשיכרא (דהיינו שאמר בא"י אמ"ה אדעתא דשכרא) וסיים בדחמרא בפה"ג נמי אין פאן מקום ספק דיצא מתרי טעמים חדא שהרי בירך כל הגוסקא פהלקתה ואין מחשבה פוסלת דלא כפרש"י.

ותו דהא אפילו וסיים נמי שהנ"ב יצא. והא נמי פשיטא דפתח בדחמרא וסיים בדשיכרא יצא אע"ג שלא בירך פהלקתו דהא אפילו פתח בדשיכרא יצא אלא דנקיט הש"ס חלוקה

דַּפְתַּח בְּדַשְׁיִכְרָא וְשֵׁהוּא דְּוּמְיָא דְּאִי נְמִי דְּנִקְיִט שְׁיִכְרָא וּפְתַח בְּדַחְמָרָא וְסִיִּים בְּדַשְׁיִכְרָא יֵצֵא דְּכִינּוּן שְׁאֲמַר נּוֹסַח הַבְּרָכָה פְּתִיקוּנּוּ אִין הַמְחַשְׁבָּה פּוֹסְלַת.

אַלְא דְּקַמְבְּעִי לִי הֵיכָא דַּפְתַּח בְּדַשְׁיִכְרָא וְסִיִּים בְּדַחְמָרָא מְאִי בְּתַר עֵיקַר הַבְּרָכָה אֲזֵלִינוּ הוּאִיל שְׁנַתְּפוּנּוּ בְּשַׁעָה שְׁאֲמַר בַּא"י אַמ"ה שְׁהוּא מְכַרְףּ אַדְעַתְלִי דַּשְׁיִכְרָא יֵצֵא א"ד בְּתַר חֲתִימָה אֲזֵלִינוּ אַף לְחוּמְרָא.

וְקַפְשִׁיט ת"ש מְרִישָׁא דְּשַׁחְרִית פְּתַח בְּיוֹצֵר אוּר דְּהֵינּוּ שְׁאֲמַר מְקַצַּת נּוֹסַח הַבְּרָכָה וְסִיִּים בְּמַעְרִיב עֲרָבִים לֹא יֵצֵא אֶלְמָא אַע"ג דְּהוּצִיא בְּשַׁפְתֵּי מְקַצַּת נּוֹסַח הַבְּרָכָה אֲזֵלִינוּ בְּתַר חֲתִימָה לְחוּמְרָא כ"ש בְּנִדּוּן דִּינּוּן שְׁלֹא הוּצִיא בְּשַׁפְתֵּי נּוֹסַח הַבְּרָכָה כָּלְל.

וְדַחָה שְׁאֲנִי הֵתֵם דְּאִיפָא בְּרָכָה בְּחֲתִימָה פִּי' וְנִמְצָא אִין פָּאן כָּל עֵיקַר הַבְּרָכָה שְׁל שַׁחְרִית מַש"ה לֹא יֵצֵא מַשָּׂא"כ פְּתַח בְּדַשְׁיִכְרָא נִמְצָא כָּל עֵיקַר הַבְּרָכָה שְׁל שְׁיִכְרָא. וּפְרִיף הֵנִיחָא לְרַב וְכו' אֶלְא לר"י מְאִי אִיפָא לְמִימַר שְׁהֵרִי כָּל עֵיקַר הַבְּרָכָה שְׁל שַׁחְרִית.

וּמְשַׁנֵּי כְּדַרְבָּה בַּר עֲוֹלָא וְנִמְצָא לֹא חֲשִׁיב פְּתִיחָה שְׁל שַׁחְרִית בְּיַחְוּד מַש"ה אֶמְרִינוּ דְּהוּלְכִין אַחַר הַחֲתִימָה לְהַחְמִיר אַבְּל בְּנִדּוּן דִּינּוּן דְּהֵימָה הַפְּתִיחָה בְּיַחְוּד לְשְׁיִכְרָא הוּלְכִין בְּתַר עֵיקַר הַבְּרָכָה לְקוּלָא.

וְקַפְשִׁיט ת"ש מְסִיפָא וְכו' דְּלִיפָא לְמִימַר דְּבָא לְרַבּוֹת דְּהוּלְכִין אַחַר הַחֲתִימָה לְקוּלָא דְּהָא פְּשִׁיטָא דְּאִין הַמְחַשְׁבָּה פּוֹסְלַת א"ו דְּבָא לְרַבּוֹת דְּאֲזֵלִינוּ בְּתַר חֲתִימָה לְחוּמְרָא. וּמְשַׁנֵּי דְּקַמ"ל הֵיכָא דְּאֶכְל תְּמָרִי וּפְתַח בְּדִנְהֵמָא בְּרַפְתַּת הֵזֵן וְסִיִּים בְּדַחְמָרִי בַּא"י עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ דְּיֵצֵא אַע"ג דְּעֵיקַר הַבְּרָכָה בְּפִסּוּל מְשׁוּם דְּאִי נְמִי סִיִּים הֵזֵן אֶת הַכֹּל יֵצֵא דַחְמָרִי נְמִי מִיָּזוּן זֵינִי מַשָּׂא"כ אִיפָא דְּהַתְּחִיל בְּרָכָה מְעִין שְׁלֵשׁ וְסִיִּים הֵזֵן אֶת הַכֹּל וְאֶכְל נְהֵמָא לֹא יֵצֵא כִּינּוּן שְׁהַפְּתִיחָה שְׁלֹא כְּדִין וְלֹא דְּמִי לְפְתַח בְּמַעְרִיב עֲרָבִים וְסִיִּים בְּיוֹצֵר אוּר דְּיֵצֵא דְּהֵתֵם מְזַכִּיר מִדַּת יוֹם בְּלִילָה (וּבְגִירְסַת הַגְּאֹוֹנִים לִיתָא מַה שְּׁבְּגִירְסַתְנוּ אִילִימָא דְּאֶכְל נְהֵמָא וְכו' הֵינּוּ בְּעֵינֵי אֶלְא גְּרַסִּינוּ כַּמ"ש הַרְזוּ"ה מְאִי קָא נְפִיק וְנִדְחַק הַרְזוּ"ה לְפָרֵשׁ מְאִי קָא נְפִיק דַּא"כ תְּפִשׁוּט בְּעֵינֵי וּלְפַמ"ש נִיחָא) וּבְגִירְסַת הַגְּאֹוֹן שְׁהֵבִיא הַרְמַב"ן לֹא גְּרַסִּינוּ כָּלְל הֵיכִי דְּמִי אִילִימָא דְּקַאֲכִיל נְהֵמָא וְכו'.

וְכִינּוּן דְּבְּעֵינֵי לֹא אַפְשָׁטָה פִּסְק רַבְּנּוּ לְקוּלָא. וּבְזָה מוּבָן תְּשׁוּבַת רַבְּנּוּ לְחַכְמֵי לִוְנִיל שְׁהוּקְשָׁה לְהֵם הַדְּבַר לִוְמַר דְּבְּעֵינֵי דְּגְמָרָא בְּפְתַח אַדְעַתְלִי דַּשְׁיִכְרָא וְסִיִּים בְּדַחְמָרָא דְּכִינּוּן שְׁהוּצִיא שְׁקַר מְפִיו מְהִיכִי תִּינִי יֵצֵא וְהֵינּוּ שְׁפַתְבוּ שְׁהֵרִי"ף הוּלְףּ ג"כ עַל זֶה הַדְּרָף לְפִי שְׁגִירְסַתְם בְּסַפְרֵי הַרִי"ף כְּפִי גִירְסַת הַרְזוּ"ה וְהַרְמַב"ן דְּבְּפְתַח בְּדַחְמָרָא פְּשִׁיטָא לִיה דְּיֵצֵא וּבְדַפְתַּח בְּדַשְׁיִכְרָא קַמְבְּעִי לִיה וְקִי"ל לְקוּלָא (וְדִלָּא כְּמוֹ שְׁנִדְחַק הַלַּח"מ) וְתִירַץ לְהֵם רַבְּנּוּ דְּבְּשַׁכְרָא הֵינּוּצָא מִן הַגְּפִן אִיִּרִי הַש"ס הֵילְכָף אַע"ג דְּאִי פְּתַח וְגַם סִיִּים בְּדַחְמָרָא לֹא יֵצֵא דְּאִין בְּרַפְתַּת הֵינּוּ פּוֹטְרַתּוּ מ"מ הֵיכָא דַּפְתַּח אַדְעַתְלִי דְּשֵׁהנ"ב וְסִיִּים בְּדַחְמָרָא יֵצֵא שְׁהֵרִי לֹא הוּצִיא שְׁקַר מְפִיו.

וְכוּה"ג בְּבְרַפְתַּת בַּפּה"ע עַל פְּרִי הָאֲדָמָה וּבְרַפְתַּת הַמוּצִיא עַל תְּבִשְׁיִל דַּג"כ הֵיכִי דַּפְתַּח וְסִיִּים בְּהוּ לֹא יֵצֵא מ"מ כִּינּוּן שְׁלֹא הוּצִיא שְׁקַר מְפִיו כַּמ"ש הַלַּח"מ יֵצֵא. וּמַש"ה הַשְּׁמִיט רַבְּנּוּ דִּין פְּתַח בְּדַחְמָרָא וְסִיִּים בְּדַשְׁיִכְרָא וְהוּא שְׁיִכְרָא הוּאִיל שְׁחַלּוּקָה זֹו פְּשׁוּטָה בְּגְמָרָא דְּיֵצֵא כִּינּוּן שְׁבִירָף בְּרָכָה הֵרָאוּיָה בְּוֹדָאִי אִין מְחַשְׁבָּה פּוֹסְלַת וְכוּ בְּנִקְיִט כְּסָא דַּחְמָרָא פְּשׁוּט

דלעולם יצא וזה נלמד ממש"ר לעיל ה"ט ועל פלן אם בירך שהכל יצא ולא כ' רבנו
אלא חלוקה זו שהיא בגמ' בעיני דלא אפשטה.

ואפתי לא פלטינו דקשה למה השמיט רבנו דין אכל תמרי ופתח בדנהמא וסיים בדתמרי
דיצא. ואין לתרץ דסובר רבנו דגם זה בעיני דלא אפשטה די"ל דזה הפלל דהכל הולך
אחר החיתום בא למעט נקיט פסא דשיקרא וסיים בדחמרא אבל לעולם דתמרי לאו מתן
זיניי הילכך בנקיט פסא דשיקרא דברכה ראשונה דרבנו קיי"ל דיצא לקולא אבל ברכה
אחרונה מעין שלש דתמרי דאורייתא קיימא לן לחומרא.

זה אינו דבנדאי לא יחלוק רבנו על הרי"ף רבו שפסק הך דתמרי. וכו' לקמן הי"ב משמע
דברכה מעין ג' דרבנו וכמ"ש הכ"מ שם.

וי"ל דסמך רבנו על מ"ש לעיל פ"ד הי"א דמשמע דבה"מ פוטר כל הפירות ומאכלים
שבעולם דהכל בכלל מזון ומיזון זיין ומש"ה אינם טעונים ברכה לאחריהם בתוך המזון
אפילו אינם באים מחמת סעודה וזה ברור.

ואתה המעיין תראה שגירסת רבנו ופירושו נוח בהלכה דלפרש"י קשה קושני' התוס'
דאטו מחשבה פוסלת (ותו קשה דלמה מסיק לאתויי נהמא ותמרי דהל"ל לאתויי נקיט
פסא דחמרא וקמ"ל בברייתא כר"י דאפילו על פת זיין יוצא בשהכנ"ב לאפוקי מדרב
הונא) ותו דלמה קמבעי לי' להש"ס בפסא דשיקרא ופתח בדחמרא ולא קבעי בסיים
בדחמרא דאין לומר דבכה"ג פסיקא לי' דלא יצא פדמוכח מרישא דברייתא פתק ביוצר
אור וכו' אלא דקמבעי לי' בפתח בדחמרא אע"ג דידע סיפא דברייתא משום דידע מלתא
דברכה בר עולא זה אינו דלפמ"ש פיון דידע ממלתא דברכה בר עולא גם מרישא דברייתא
ליכא למפשט) ולשיטת ר"ק והרא"ש אלכבא דהרי"ף קשה קושני' תלמידי ה"ר יונה
שהביא הכ"מ פ"א מהק"ש.

והיותר תמוה שיטת הרמב"ן אליבין דגאון דאין סברא דלאחר שסיים בא"י אמ"ה שהנ"ב
תפסול הברכה למפרע פשיאמר בפה"ג. ומחננתא פדרך רבנו ולקושית חכמי לונגיל יש
לאוקמי' בשקר היצא מן הגפן ומתנימה על הכ"מ והל"מ שלא ראו גי' זו ברין"ה
והרמב"ן: עד שתמה הכ"מ פ"א מהק"ש על הר"ש ו' ווירגה ע"ש ועיני' במג"א סי' ר"ט
סק"א ושם סק"ב פתב דלדעת הרמב"ם לא יצא וליתא לפמ"ש דבהא פשיטא דיצא.

פרק י"א היא כל הברכות וכו' עיי' בהשגות ובכ"מ נדחק ונלענ"ד ליישב אחר שנעזר
בהאי פללא דכנייל רבנו דבפ"א מה' ברכות ה"ד פתב נמצאו כל הברכות פלן ג' מיני'
ברכות הננייה וברכות המצות וברכות הודאה וכו' וכיון שהוציא רבנו מן הפלל ברכות
הפירות והדומה לו דהיינו ברכות הננייה וגם הוציא מן הפלל ברכות המצוה וגם הוציא
מן הפלל ברכות הודאה הרי יצאו מן הפלל כל השלש מיני ברכות כפי החלוקה האמתית
והא"ף אמר כל הברכות וכו' וזה מפליא כל מעיין אמנם אחר העיון באו דברי רבנו
בדקדוק שלא הוציא מן הפלל אלא ברכות הפירות והדומה לה מברכות הננייה דהיינו
הברכות ראשונות וכו' משא"כ שארי ברכות הננייה דהיינו הברכות אחרונות ברכה מעין
ג' וברכה ראשונה של ברפת המזון (שהשאר הם ברכה הסמוכה לתברתה) ואפילו ברפת
בורא נפשות שמיים בה רבנו כפי המשנה ברוך אל חי העולמים.

וכן לא הוציא מן הכלל אלא ברכות עשיות המצות אשר הם בלשון אקב"ו על וכו' משא"כ ברכות המצות שהם בלא לשון אקב"ו והם דרף שבח והודנ' כמו ברכות פסוקי דזמרה לפנייהו ולאחריהו דגם ישמפח היינו ברוך וכן ברכה אחרונה דהלל דיהללוך חשיב כמו ברוך (וכן מוכח מהאי סוג' דברך רחמנא דהאי פתא ודלא כמ"ש הכ"מ דנדאי ישמפח וברכה אחרונה דהלל לא חשיבי ברכה הסמוכה לתכירתה ומש"ה הוציא רבנו מן הכלל ברכה אחרונ' של קריאת שמע שאיננה ברכה הסמוכה לתכירתה) וברכה ראשונה של ק"ש שחרית וערבית וברכת ק"ש על המטה וברכת אשר קדש ידך מבטן וברכה אחרונה של מגילה וב' ברכות מברכות הנשואין וברכת אירוסין שאע"פ שהיא בלשון אקב"ו אינה בכלל ברכות עשיות המצות שהרי אינו מברך אקב"ו לארש.

וכן לא הוציא רבנו מן הכלל אלא הברכות שהם דרף שבח והודנ' אשר מנאם לעיל פ"י שהם אינם דרף חיוב אבל ברכות הודאה שהם דרף חיוב פותח וחותם בברוך כמו ברכת מגן אברהם וקדוש והבדלה וברכת המעביר חבלי שינה שחייב ליטול ידיו שחרית וכן ברכת אשר יצר שחייב לבדוק עצמו וכן ברכת קדוש הלבנה אע"פ שמנאו רבנו לעיל פ"י מ"מ הוא בכלל ברכות הודאה שבחובה כאלו מקבל פני שכינה ומה שהוציא רבנו מן הכלל ברכת התורה אע"פ שהם בלא לשון אקב"ו אפשר דחשיב ברכת עשיות מצוה דלשון ונתן לנו את תורתו משמעותו שצננו לעסוק בתורה ויותר נ"ל להגיה פגון ברכת התורה ולא כמו שהוא בפנים ברכת ס"ת ויהי' פוננת רבנו ברכת אקב"ו לעסוק בדברי תורה והערב וכו' ובה נסתלקה השגת הראב"ד.

שם הט"ו וכן הוא מברך וכו' עיי' בהשגות והנה יפה השיב המ"ע במקום הזה ולא יפה תפס עליו הכ"מ במה שהשיב על השגה הראשונה. ועל השגה השני' נ"ל ליישב דברכת המגילה נתקנה על הקריאה על מקרא מגילה ולא לשמוע מקרא מגילה והטעם הואיל דקיי"ל הקורא את המגילה ולא השמיע לאזנו יצא דלא עדיפא מגילה מק"ש הילכף אע"פ דנדאי יוצא נמי כששמע ולא קרא מ"מ מוטב לברך על עיקר המצוה משא"כ ברכת השופר נתקנה על השמיעה לשמוע קול שופר ולא נתקנה לתקוע בשופר משום דקיי"ל התוקע לתוף הבור ולתוף הדות ולא שמע לא יצא.

הילכף בשופר דמברכין על השמיעה מברך בלמ"ד וכה"ג בנר תנופה דהרואה מברך שמים מברך להדליק דלא סגי דלא שמע ולא הדליק משא"כ במגילה דמברכין על הקריאה אין מברכין לקרוא דהא סגי דלא קרא אלא שמע והא דמברכין על ההלל בלמ"ד אע"פ שמברכין על הקריאה משום שמחויבין השומעים לענות ראשי פרקים ולא סגי דלא קרא: הלכות מילה פרק א ה"ג אחד עבד וכו' עיי' בהשגות ובכ"מ וראיתי בבה"ג ונ"ל לקח שפחה ועוברה עמה זהו מקנת כסף שנימול לשמונה פיון דלא נתעברה אצלו עובר ברה מקנת כסף קרינא בי' לקח שפחה ונתעברה אצלו ואע"ג דלא טבלה זהו יליד בית הנמול לח' וכו' ואית דאמרי משום מר אהינא לקח שפחה וילדה עמה זהו מקנת כסף שנימול לא' לקח שפחה ונתעברה אצלו וילדה זהו יליד בית הנמול לח' אמר לך דוקא לקח שפחה וילדה עמה אבל לקח שפחה ועוברה עמה פיון דגבלי אתייליד אע"ג דלא נתעברה אצלו לאו מקנת כסף קרינא בי'.

ומצאתי פתוב על הגליון בהא כל אפי שנים דכל שלא נתעברה אצלו לא חשיב יליד בית לא לא' ולא לשמונה כדקתני ת"ק בהדני' וכ"ש לר' חמא דבעי טפי דע"כ לר' חמא ילדה ואח"כ טבלה דקתני זהו יליד בית שנימול לא' בנתעברה אצלו כדקתני במלתא דת"ק דאלת"ה מה בין ילדה ואח"כ טבלה דהנה בכלל יליד בית שנימול לא' לר' חמא ובין שפחה ועוברה עמה דהנה בכלל מקנת כסף שנימול לח' א"כ הא דקאמר גאון ה"א דלקח שפחה ועוברה עמה פ"ן דגב"י אתייליד וכו' מני לא ת"ק ולא ר' חמא.

וצ"ל דה"ק דוקא שלקח שפחה וילדה עמה נקיט ת"ק דזוהי מקנת כסף שנימול לא' אבל לקח שפחה ועוברה עמה פ"ן דגב"י אתייליד אע"ג דלא נתעברה אצלו לאו מקנת כסף שנימול לא' הוא אלא שמקנת כסף שנימול לח' הוא וטעמי' דת"ק אתי לפרש ע"כ.

ופי' משנבש הוא והפשיט פשוט דבה"ג מפרש הא דקאמר ת"ק לקח שפחה מעוברה ואח"כ ילדה זהו מקנת כסף דהיינו לקח שפחה ועוברה עמה ר"ל שלקח אותה ואת עוברה דאע"ג דאתייליד ברשותו כל שלא נתעבר ברשותו לא חשיביליד בית אלא מקנת כסף ומר אהינא גאון חולק בזה דס"ל דכל שנולד ברשותו אע"פ שלא נתעבר חשוב יליד ביתו והא דקתני לקח שפחה מעוברה לא איירי שלקח אותה ואת עוברה אלא שלקח שפחה מעוברה בלא עוברה ואח"כ פשיילדה לקח עוברה דכה"ג לא הנה יליד בית אלא מקנת כסף ואפ"ה נימול לשמונה הואיל שהשפחה הייתה ברשותו פשיילדה ועיי' פ' כ"ז מה' מכירה ה"ז האומר לחבירו שפחה מעוברה אני מוכר לך מוכר לו את הנולד וכו' משמע דאם מוכר לו שפחה סתם לא קנה עוברה ובהכי ניחא הא דלא גריס בשאלות פגון שלקח זה שפחה וזה עוברה שנדחק בו רש"י ולפמ"ש פשוט דמפרש כפי פי' מר אהינא גאון דנמצא כל שלקח העובר ונולד ברשותו יליד בית מיקרי ולא מקנת כסף.

ופשוט הוא דמלתא דר' ירמ' בלוקח שפחה לעוברה מתפרש לדעת מר אהינא גאון אפילו בלוקח שפחה מעוברה לעוברה ולדעת בה"ג בלוקח שפחה ריקנית לעוברה ואח"כ נתעברה דאל"כ לא חשיב יליד בית ולדעת מר אהינא גאון הא דנקיט לקח שפחה ונתעברה אצלו וילדה זהו יליד בית לאו דוקא אלא אפילו לקח שפחה ועוברה עמה.

ובזה תבין מ"ש רבנו לקמן ה"ד פיצד לקח שפחה ולקח עוברה עמה דלא כמו שנדחק הכ"מ אלא פנונת רבנו לומר דכה"ג נמי חשיב מקנת כסף הואיל שיקנה העובר אע"פ שנולד ברשותו וכדעת בה"ג ולאפוקי מדעת מר אהינא גאון.

ועיי' בהשגות לקמן ה"י ותירוץ הכ"מ פאן דחוק מאד אבל לכאורה לק"מ דכיון שפתב רבנו דיליד בית שנימול לשמונה וילדה ואח"כ טבלה אינו דוחה שבת כ"ש מקנת כסף שנימול לשמונה וילדה ואח"כ טבלה דאינו דוחה שבת.

אמנם אחר העיון לא צריכנא לכל זה דנדאי פשוט בכוננת רבנו דהיכא דלקח שפחה ועוברה עמה דה"ל מקנת כסף הנמול לשמונה היינו דוקא היכא דטבלה ואח"כ ילדה אבל בילדה ואח"כ טבלה נימול לא' וכן משמעות לשון בה"ג הנ"ל אפילו אליבא דרבנן דקיי"ל פנוטיהו דיליד בית נימול לשמונה אע"ג דילדה ואח"כ טבלה וההפך ביניהם פשוט דכיון דבלקח שפחה ריקנית על מנת שלא להטבילה הנה הנולד יליד בית אלא שהואיל שאין אמו בכלל שפחות ישראל חשיב כמקנת כסף וכאלו אחר שנולד קנאו אף

אם אח"כ לאחר שילדה טבלה איגלי מלתא למפרע דהיא בכלל שפחות ישראל ומיקרי יליד בית ונימול לשמונה משא"כ בלקח שפחה וענברה דהרי הוא מקנת כסף באמת אלא דאהני לי' מה שקנה אמו קודם שנולד להיות חשוב פיליד בית הילכה דוקא פשטבלה קודם שנולד הוא דחשיב קניית אמו משא"כ פשטבלה אחר שילדה דכבר הוא מקנת כסף פשנולד וחיוב לימול תכף אין סברא דטבילת אמו אח"כ פתעשנו למפרע יליד בית דהא דביליד בית מהני טבילה למפרע משום דכשנולד הוא יליד בית בעצם אלא דמה שלא טבלה אמו מונעתו לימול בשמנה דעדיין איננה בכלל שפחות ישראל וכשתטבול הנית למפרע שפחת ישראל משעת קנין פיון שעשינו רואות שקנאה על מנת להטבילה נהרי טבלה וממילא הנה יליד בית אבל בלקח שפחה מעוברת ה"ל תכף מקנת כסף אע"פ שדעתו להטבילה ולא מהני לי' קניית האם לעשותו פיליד בית אלא לאחר שתטבול קודם שילד מקמי' דהנה לי' מקנת כסף ובזה מתורץ השגת הראב"ד לגמרי דשפיר כתב רבנו חוץ מיליד בית דלא משפחת לי' מקנת כסף נילול לח' אא"כ טבלה קודם לידה ונה ברור ונכון.

וכ"ש אם נפרש מ"ש רבנו ואם טבלה אמו אחר שילדה דקאי דוקא היכא שלקחה על מנת להטבילה דניחא טפי דמש"ה חשיב למפרע יליד בית אבל לא מהני לעשות מקנת כסף למפרע פיליד בית: שם ה"ו לקח עבד גדול וכו' עיין לקמן סוף פ' ד' מה' שבת ובמ"ש שם.

שם ה"י חוץ מיליד בית וכו' עיין בהשגות ובמ"ש לעיל ה"ג. פ'ק ב ה"ח מקום שדרכן להרחיץ את הקטן וכו' עיין בהשגות ובכ"מ תשובות חכמי לונגיל ועיין לקמן פ"ב מה' שבת ה"ד במ"מ שם ובמ"ש שם: הלכות שבת פ'ק א א להיות שנה הפ'ק מדבר בשרשים הפוללים כל המלאכות והוא מפתח גדול לכל הלכות שבת שרובם ככלם נתלים בדיני דבר שאינו מתפנין ופסיק רישא ומלאכה שאינה צריכה לגופו ומתעסק ומקלקל.

ולא רבים יחפמו בשרשים אלו המתפשטים ברוחב ים התלמוד ומפונזרים בקצוות הש"ס והם פהרהרים התלויים בשערה: ואף בפירוש פשט המלות להבין הדברים לאישורן מה זאת דשא"מ ופ"ר ומה זאת משאצ"ל ומהו ההבדל ביניהם ומהו ההבדל שבין דשא"מ ובין מתעסק ומה בין פ"ר ובין משאצ"ל ומה בין משאצ"ל ובין מקלקל יש מבוכה גדולה וננעלו שערי בינה.

ולא לבד בפנינו דור אחרון שנסתמו ממנו מעיינות החכמה. פי גם גדולי הראשונים נתחבטו בזה וכל אחד פונה לדרך כמ"ש לפנים ופעמים רבות תראה לבעלי תוס' מסתפקים באיזה ענין אם הוא נקרא פ"ר או לא ואם הוא דשא"מ או משאצ"ל עיין בתוס' יומא דל"ד ע"ב ד"ה ה"מ בצירוף וכו' ובמקומות אחרים רבים.

ואנכי הרואה ראיתי שרבנו נטה מדרך בעלי תוס' בכמה מקומות ונתתי על לבי לדרוש ולחקור אי זה דרך ישפון אור פי' רבנו ז"ל וליישב הרבה מקומות קשים ההבנה שבספרו בענינים הפוללים הללו.

וּנְגַעְתִּי וּמִצָּאתִי ת"ל דָּרָךְ סְלוּלָה וּמַעֲוֹזֵקֶת נֶחֱמָד לְמִשְׁפִּיל וְאֲדַבְּרָה נֶגֶד מְלָכִים וְלֹא אֲבוֹשׁ לַעֲמֹד בְּמָקוֹם גְּדוּלִים בְּחֻקֵּיהָ זֶה מֵהַ שְׁמֹנְכָרָח לְדַעְתִּי בְּכֹוֹנֶנֶת רַבְּנוּ וְלֹא אֲחוּשׁ בְּמָה שְׁלִפְעָמִים אִטָּה מְדַרְךָ רַבּוֹתֵינוּ בְּעֲלֵי הַתּוֹס' נ"ע פִּי מְלֹאכְתִּי זֶה בְּסֵפֶר הַזֶּה לִינִישׁב דְּבָרֵי רַבְּנוּ ע"פ הַגְּמָרָא וְשִׁלָּא לְחוּשׁ לְפִירוּשִׁים הַקּוֹדְמִים בְּמָקוֹם אֲשֶׁר מְצָאָה דִּי יָדֵי לְפָרֵשׁ הַגַּמ' בְּאַנְפֵּן מְסָפִים לְפָסֵק רַבְּנוּ.

וְצָרִיךְ אֲנִי לְהִרְחִיב בְּבִיאוּר סְוִיּוֹת הַמְדַבְּרִים בְּשָׂרָשִׁים הַפּוֹלְלִים הָאֵלּוּ. וְאַקְדִּים לְבָאָר דְּשֵׁא"מ וּפ"ר לְהִיּוֹתָם מְקוֹדְמִים בְּדַבְּרֵי רַבְּנוּ וְגַם לְהִיּוֹתָם פּוֹלְלִים כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה מִשֵּׁא"מ כִּי דִינִי מִתְעַסֵּק וּמְקַלְקֵל וּמִשֵּׁאצ"ל אֵינָם שְׂיִיכִים זֹלֶת בַּה' שְׁבֵת לְבַד.

וְזֶה הַחֲלִי בִּס"ד. בְּעֵינֵי דְשֵׁא"מ וּפ"ר רְאִיתִי מְבוּכָה גְדוּלָה.

דְּהֵנָּה בַּפ' פִּירָה דִּמ"א פְּרִיךְ וְהֵלֵא מְצָרָךְ וּמִשְׁנֵי ר"ש הִיא דְאָמַר דְּשֵׁא"מ מְוֹתָר. וּבְתוֹס' ד"ה מִיָּחֵם גְּדַחְקוּ בְּזֶה וְהַקְשׁוּ דַה"ל פ"ר פִּינֵן דַּה"ל שְׂיַעוּר לְצָרָךְ.

וְתִרְצוּ דַכָּה"ג לֹא הֵנָּה פ"ר וְהָא דְפְרִיךְ וְהֵלֵא מְצָרָךְ ר"ל וְהֵלֵא שְׂמָא מְצָרָךְ. וְזֶה דְוָחַק וְגַם מְצַד הַסְּבָרָא וְדַאי מְצָרָךְ.

עוֹד זֹאת בְּמִס' בְּכוֹרוֹת דַּכ"ד בְּסוּגְיָ דְתוֹלֵשׁ לְאוּ הֵינְנוּ גּוֹזִז גְּדַחְקוּ הַתּוֹס' בַּד"ה וְהֵינְנוּ וְכו' דְתוֹלֵשׁ דְּמִתְנִי ה"ל פ"ר וְלֹא שְׂיַיךְ דְּשֵׁא"מ ע"ש בְּאַרְיִכוֹת. גַּם בְּמִס' פְּרִיטוֹת ס"פ סְפָק אֲכַל הַיּוֹבָא וְשְׂמֵי בְּרִייתוֹת בְּעֵינֵי הַחוֹמָה גְּחֵלִים לְכַבּוֹת וְהַנּוֹבְעָרוּ מְאַלְיָהוּ דְאִיכָא מ"ד דְּחֵיב ב' וְאִיכָא מ"ד דְּפָטוּר עַל הַבְּעָרָה וְאִינוּ חֵיב אֲלָא אַחַת וְקָאָמַר בַּגַּמ' דַּמ"ד חֵיב שְׂמֵי מְשׁוּם דַּס"ל דְּשֵׁא"מ אָסוּר וּמ"ד אִינוּ חֵיב אֲלָא א' ס"ל דְּשֵׁא"מ מְוֹתָר וּבְתוֹס' יוֹמָא דַּל"ד ד"ה הֵנִי מְלִי וְשֵׁם בְּתוֹס' פְּרִיטוֹת בְּמָקוֹמוֹ הַעֲלוּ דַה"ל פ"ר מְדַקְמְחֵיב ר"י שְׂמֵי דַס"ל לְהַתּוֹס' דְּשֵׁא"מ אָסוּר לַר"י מְדַרְבְּנֵן הִיכָא דְלֹא הֵנָּה פ"ר וּר"ש דְּפוֹטֵר מִתּוֹרַת מִשֵּׁאצ"ל ע"ש.

וְהוּא דְוָחַק דַּא"כ לְמָה אַחַז בַּגַּמ' דְּפְלִיגִי בְּדְשֵׁא"מ פִּינֵן דְּבִאָמַת תְּוֹרָךְ פְּלוּגְתָּתָם בְּמִשֵּׁאצ"ל. וְמָה גַּם דְּבִסְמוּךְ לְזֶה בְּחוֹמָה גְּחֵלִים לְהַתְחַמֵּם וְהַנּוֹבְעָרוּ מְאַלְיָהוּ מוֹקִי פְּלוּגְתָּיָהוּ בְּמִשֵּׁאצ"ל וְמָה הַפְּרֵשׁ בֵּין זֶה לְזֶה הַגַּם דְּהַתּוֹס' יִינְשְׁבוּ זֶה בְּכָלֵל דְּבַרְיָהֶם מ"מ הוּא דְּחוּק.

וְאַף גַּם זֹאת בְּשֵׁבֶת דַּע"ה דְּפְרִיךְ גַּבֵּי צִידַת חֲלָזוֹן וְלִיחֵיב נָמִי מְשׁוּם גְּטִילַת גְּשָׁמָה וּמִשְׁנֵי מִתְעַסֵּק הוּא אֲצֵל גְּטִילַת גְּשָׁמָה. וּפְרִיךְ וְהָא מוֹדָה ר"ש בַּפ"ר וּמִשְׁנֵי שְׂאֲנֵי הָכָא דְכָל כְּמָה דְאִית בֵּינָה גְּשָׁמָה טְפִי גִיחָא לִיָּה פִי הִיכִי דְלִיצוֹל צְבָעִי וּפְרֵשׁ יִי כִי מוֹדָה ר"ש בְּמִידֵי דְלֹא אִיכְפַת לִי וְהַקְשׁוּ הַתּוֹס' דַּבַּפ' הַבּוֹנָה קְמִשְׁנֵי לֹא צְרִיכָא דְעַבִּיד בְּאַרְעָא דְחַבְרִי אַע"ג דְּבִאָרְעָא דְחַבְרִי לֹא שְׂיַיךְ לֹא מְרִיב דְּנִיחָא לִי שְׁלֵא לִינִיפּוֹת הַקְּרָקַע.

וְרִאִיתִי בַּכ"מ לְקַמֵּן ה"ז שַׁכ' מ"כ הַהַפְּרֵשׁ שְׂבִין מִשֵּׁאצ"ל וּבֵין פ"ר דְּגַבֵּי פ"ר אִינוּ מְכּוּוֹן לְמִלְאכָה כָּל עֵינְקָר וְכו' אֲבָל מִשֵּׁאצ"ל מְתַכּוּוֹן לְמִלְאכָה וְכו'. וְעַם הַיּוֹת שְׂבִיחַתְּהוּ שְׂבִיחַתְּהוּ רֵאשׁוּנָה דְּבָרֵי מְחַנּוּרִים אִין בְּהֵם בַּנ"ט דַּלְפ"ז בְּדִין הוּא שְׂיַיחָה מִשֵּׁאצ"ל חֲמִיר טְפִי מַפ"ר שְׂהָרִי מְתַכּוּוֹן לְמִלְאכָה וְנִהְפְּוֹה הוּא דְהָא בְּמִשֵּׁאצ"ל פּוֹטֵר ר"ש וּבַפ"ר מוֹדָה דְּחֵיב (וְהַמְּשָׁל שְׂהָבִיא מְצִידַת צְבִי הוּא נְכוּן לְדַרְךָ רַש"י וְכַמ"ש הַר"ן בְּאַרְיִכוֹת ס"פ הָאֹרֶג שְׂהָרִי שְׂהָרִי צְבִי בְּבִית וְנִעְלוּ וְנִדְוְעוּ לוֹ מִהַצְּבִי אַע"פ שְׁלֵא כּוּוֹן לְצִידַת הַצְּבִי רַק לְשְׂמִירַת

ביתו גרידא הנה פ"ר אלא כשלא ידע שיש שם צבי ונעלו מותר ואין צריך לפתוח ודלא כדעת הרשב"א דס"ל דמותר לנעול בעדו ובעד הצבי ע"ש.

אמנם לדעת הרשב"א תמוה דלמה לא תשיב כה"ג פ"ר. ובשלטי גבורים כ' ליישב דברי הרשב"א וז"ל דמצינו למדים דאע"ג דקיי"ל פ"ר אסור היינו דנקא שפאותו מעשה דעביד הפ"ר אינו מתכונן ואינו עושה דבר היתר עמו אבל אם פאותו פ"ר שעושה עושה ג"כ דבר היתר עמו ומתכונן גם לדבר ההיתר אז אע"ג דקעביד פ"ר ומכונן גם לו שרי וכו' ע"ש.

ודבר תימה הוא דבהדיא אמרינן גורר אדם מטה פסא וספסל ובלבד שלא יתכונן לעשות חריץ אלמא דמתכונן לעשות חריץ אע"פ שעושה ג"כ עמו דבר היתר דהיינו הגרירה אסור וכ"ש בפ"ר עם דבר היתר דאסור ודוחק לדחות דה"ק ובלבד שלא יתכונן לדבר האיסור גרידא דהיינו רק לעשות חריץ.

והא"י יפרש לזרכו הא דקיי"ל במסוכרייתא דנזייתא דאסור להדוקי בי"ט שהרי מתכונן בנדאי אף להיתר דהיינו לפקוק. (וא"א ליישב דברי הרשב"א אם לא שנאמר דשאני פ"ר דנעילת בית הואיל שאינו עושה הצידה בינים לא דמי לשארי פ"ר ונהבן זה) וראיתי יישוב לקוש' זו בדברי התוס' פ' הבונה ובתוס' יומא ד"ה ה"מ ה"ל שפכתו בשם הערוף דכל פ"ר דלא ניחא לי שאינו נהנה מותר וא"כ י"ל דלא קפטר ר"ש במשאצ"ל כמו החופר גומא וא"צ לעפרה אלא משום דלא ניחא לי הגומא (אפי' אלו לא היה מקלקל דמשום מקלקל אף ר"י מודה דפטור) וכן כל משאצ"ל איברי דלא ניחא לי דאי ניחא לי ה"ל משצ"ל והילכך פינן דבמשאצ"ל מכונן למלאכה אסור והואיל דלא ניחא לי פטור.

ובפ"ר הואיל דניחא לי אע"ג שאינו מתכונן למלאכה חייב אבל בפ"ר דלא ניחא לי שג"כ אינו מתכונן למלאכה גרע ממשאצ"ל הילכך אפילו לכתחלה שרי. אבל לדעת רש"י בשפת דע"ה דבמידי דלא איכפת לי חייב בפ"ר כנזכר הדרא הקוש' לדוכתא דמאי אולמי' דפ"ר ממשאצ"ל.

וכפי הנראה מלשון רבנו ז"ל בפרקין מדלא חילק בין פ"ר דניחא לי או לא משמע דבכל גוונא מחייב וקשה פנ"ל. גם מי יתן ואדע הא"י מפרש רבנו סוגיא ד"פ הבונה דק"ג דפריה אטו פלהו לאו ליפות את הקרקע נינהו ומשני דלא קמכונן.

ופריה וקא מודה ר"ש בפ"ר ומשני לא צריכא דעביד בארעא דחבר' דליכא לפרש כפי הערוף דבארעא דחבר' ה"ל פ"ר דלא ניחא לי דהרי בארנו דרבנו לא מחלק בהכי וצריך לפרש דכיון דעביד בארעא דחבר' ה"ל משאצ"ל ופטור לר"ש מתורת משאצ"ל.

וא"כ לפ"ז לדין דקיי"ל במשאצ"ל כר"י אידחי לי ה"ה ברייתא מהלכתא וקשה הא"י פסק רבנו פה"ה ברייתא לקמן בפ"ח (ולפמ"ש לקמן דמודה ר"י במלאכה שאינה צריכה לכל ניחא וא"כ הן הנה דברי הערוף דפ"ר דלא ניחא לי פטור אפילו לר"י ומשום מלאכה שאינה צריכה לכל אבל יש בזה מילין עיין לקמן).

וביותר קשה דרבנו לא חילק התם כלל בין ארעא דידי' ובין ארעא דחבר' ותקשה אליב' קושני' הגמ' דהא לא נזכר בדבריו גם התירוץ השני דהתם באגם שנו וא"כ קשה

אטו פֿלָהוּ לָאוּ לִיפּוֹת אֶת הַשְּׂרָקֶע נִינְהוּ וּתְמַהֲנִי עַל כָּל נוֹשְׂאֵי כְּלֵי רַבְּנוּ שְׁלֵא הֲרַגִּישׁוּ בְּזָה.

הָאֵף דְּבִירוֹשְׁלָמִי פ' פֿלָל גְּדוֹל גְּרָסִינֵן פֿשִׁיטָא קֶצֶר לְצוֹרָךְ עֲשֻׁבִים חֲזִיב מִשׁוּם קוֹצֵר וְאִינוּ חֲזִיב מִשׁוּם מִינְפָּה אֶת הַשְּׂרָקֶע לֹא צוֹרְכָה דְּלֹא. קֶצֶר לִיפּוֹת אֶת הַשְּׂרָקֶע מֵהוּ שְׁיִהְיֶה חֲזִיב מִשׁוּם קוֹצֵר וּמִשׁוּם מִינְפָּה אֶת הַשְּׂרָקֶע וְאִפְּלוּתִימֵר דר"ש הוּא בְּרַם כְּרַבְּנֵן מ"מ הָרִי חֲרַשׁ מ"מ הָרִי קֶצֶר ע"כ.

וְנִרְאֶה לְכַאוֹרָה דה"ק דְּהַקוֹצֵר לְעֲשׂוּבִים אִינוּ תוֹלֵשׁ סְמוּךְ לְשְׂרָקֶע וּמִשְׁנִיר קִשׁ וְאִין פֿאַן יְפוּי הַשְּׂרָקֶע וּפ"ר אָבֵל בְּקוֹצֵר לִיפּוֹת ה"ל פ"ר לְעַנְיֵן קוֹצֵר אֲמַנְם אִין זָה פְּדֹאֵי לְדַחוּת סוּגְיֵין הַבְּבֻלִית שְׁנֹאמֵר דְּסִמְךָ רַבְּנוּ עַל הִירוֹשְׁלָמִי בְּזָה.

כִּינְצָא בְּזָה פ"ה מה' סוּפָה ה"ה עֶבֶר וְלִיקֻטָּן אוּ שְׁלִיקֻטָּן א' א' לְאֲכִילָה וְכו' ה"ז פֿשֵׁר ע"ש בכ"מ דְּפְרִיף דְּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵי רַבְּנוּ דְּמוֹתֵר לְלִקֻטָּן לְאֲכִילָה וּבְגַמ' הַקְּשׁוּ דה"ל פ"ר וּמִתְשַׁן מְנָא וּמִשְׁנֵי דְאִית לִי הוֹשְׁעָנָא אַחֲרִיתִי וְלָמָּה הִשְׁמִיט רַבְּנוּ תִירוּץ הַגַּמ' וְאֵע"ג דה"ה גְּרִיס הֶתֶם אַחֵר גִּי הַגְּהוּ' מִי' כַּגִּי הַכ"מ אֶחָד אֶחָד ע"ש.

כִּינְצָא בְּזָה פ"א מהק"פ ה"ד הֲרַגִּישׁ הַלַּח"מ דְּלָמָּה סַתֵּם רַבְּנוּ דְאֵף בְּשִׁבְתָּ מִפְּשִׁיטִין מִן הַחֲזָה וְלִמְטָה כְּרַבְּנֵן דר"ב וּבְגַמ' פְּרִיף וְהָא מוֹדָה ר"ש בַּפ"ר וּמִשְׁנֵי דְעֵבִיד לִי בְּכַרְזֵי ע"ש. וּבַתְּלַת זִמְנֵי הָנָה חֲזוּקָה דְּבַכּוֹנְנָה עֲצוּמָה הִשְׁמִיט רַבְּנוּ תִירוּצֵי הַגַּמ'.

עוֹד קֶשֶׁה טוֹבָא פ"י מ"ה פְּלָאִים ה"ח וְאִפְּלוּ לְגִנוּב אֶת הַמְּכָס וְכו' עֵינֵן בַּכ"מ וּמָה שְׁתִּירֵץ הַכ"מ דְּחוּק דְּנֹדָאֵי דִין הַעֲלָאָה פְּדִין לְבִישָׁה דְּכִי הִכִּי דְכַתִּיב לֹא תִלְבַּשׁ שְׁעֻטָּנְךָ כְּתִיב גַּם כִּי יֵעָלֶה עָלֶיךָ נְהַרֵּי הַעֲלָאָה זֶה דְּרָךְ לְבִישָׁה וְלֹא קִמְמַעְטִינֵן אֶלָּא אֶהֱלֵךְ שְׁלֵשׁ שְׁעֻטָּנִי כַּמ"ש רַבְּנוּ שָׁם.

וְהִנֵּה הַסְּתִירָה הַזֹּאת בְּעֲצָמָה בַּש"ע י"ד שְׁהַעֲתִיק דְּבָרֵי רַבְּנוּ. וְהַב"ח רָצָה לִינְשֵׁב דְּהַלּוּבֵשׁ פְּלָאִים לְהַבְּרִיחַ הַמְּכָס ה"ל פ"ר וְכו' עָלִיו הַט"ז דְּאִישְׁתַּמִּיטְתִּי לְשׁוֹן גַּמ' ב"ק דְּקו"ג דְּגְרָסִינֵן הֶתֶם אִיכָּא דְּמַתְּנֵי לֵה אֶהָא לֹא יִלְבַּשׁ אָדָם פְּלָאִים אֲפִילוּ ע"ג עֶשֶׂר כְּדֵי לְהַבְּרִיחַ בּוֹ אֶת הַמְּכָס מַתְּנֵי דְלֹא כר"ע דְּתַנְיָא אֲסוּר לְהַבְּרִיחַ אֶת הַמְּכָס ר"ש מִשׁוּם ר"ע אֲוִמֵר מוֹתֵר לְהַבְּרִיחַ אֶת הַמְּכָס (וְעֵינֵן בְּתוֹס' זְבָחִים דַּצ"א ע"ב דְּגְרָסוּ ר"ש מִשׁוּם רַע"א מוֹתֵר לְלַבּוֹשׁ פְּלָאִים לְהַבְּרִיחַ אֶת הַמְּכָס ע"ש וְכו' עֵיקָר) בְּשִׁלְמָא לְעַנְיֵן פְּלָאִים בְּהָא קַמְפְּלִגִי דַּמ"ס דַּשֵּׁא"מ מוֹתֵר וַמ"ס דַּשֵּׁא"מ אֲסוּר וְכו' ע"כ.

וְאִי מִשׁוּם הָא לָאוּ קוֹשְׁיָא דִּי לְדַבְּעֵי הַש"ס לְאוּקִים דר"ע ס"ל דְּכָל דַּשֵּׁא"מ מוֹתֵר אֲפִילוּ פ"ר וְעֵינֵן שְׁבַת דְּקו"ג דַּס"ד דְּאֲבִי הֶתֶם אֲלֵיבִי דר"ש דַּשֵּׁא"מ מוֹתֵר אֲפִילוּ פ"ר וְאֵף לְפִי מָה דְּהִזְדַּר בִּי אֲבִי הֶתֶם מ"מ אִין זָה תִּימָה שְׁנֹאמֵר דר"ש אֲלֵיבִי דְּנַפְשִׁי מוֹדָה בַּפ"ר וּמִשְׁמִי' דר"ע קָאמֵר דְּאֲפִילוּ פ"ר מוֹתֵר.

אָבֵל אִי קוֹשְׁיָא לִי הָא קוֹשְׁיָא לִי דְּנֹדָאֵי אֵף בְּמוֹכְרֵי כְּסוּת ה"ל פ"ר וְדוּחַק לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם. וְהַט"ז רָצָה לִינְשֵׁב דְּהַלּוּבֵשׁ לְהַבְּרִיחַ הַמְּכָס הָרִי הוּא נְהַנֵּה מִן הַפְּלָאִים שְׁמַחַמַת הַלְּבִישָׁה נִיצֵל מִן הַמְּכָס מִשֵּׁא"כ בְּמוֹכְרֵי כְּסוּת שְׁאִין הַמְּכִירָה תְּלוּיָה בְּהַעֲלָאָה ע"ש ס' ש"מ"א וּדְבָרֵי דְּחוּקִים דַּאֲטוּ פְּלָאִים אֲסוּר בְּהַנָּאָה וְלֹא אֲסָרָה תוֹרָה אֶלָּא הַנָּאָה חֲזִימוּם בְּלִבְד

(וילדרפו נמי קשה הך קושיא בעינא מסוגנ' דב"ק מה שהקשה לדרף הב"ח וכבר הרגיש בזה החוות יאיר אף לפמ"ש לק"מ) וע"ש בש"כ שזכרנו ג"כ בדחוקים.

ועיין בשו"ת חוות יאיר שאלה קפ"ח שהאריך בזה וכל דבריו תמוהים דהנה מה שהקשה דלמה מדמה בגמ' לביש' פלאים להנצל מן המכס לדש"מ דלא דמי דהא מתכוון ללבוש ויותר ה"ל לדמות למשאצ"ל דלא שיהי' בשאר איסורים וזולת בשבת גרידא וצריף לומר בנדאי כפי מה שתירץ דאין המלקות משום לבישה גרידא אלא משום הנאת חימום.

וכן משמעות דברי רבנו שם הי"ט דבגדים שאינם דרף חימום פטור ומותר והילכך אע"פ שמתכוון ללבוש כיון שאינו מתכוון להתחמם מקרי דשא"מ. ומיהו הא ודאי דמקרי פ"ר דאע"ג דמתכוון בלבישה להבריח המכס בהכרח מתחמם מן הבגד פלאים אע"פ שאין לו הנאה מחימום זה התורה אסרה אפילו חימום של צער הגע בעצמה הרי שלבש בתקופת תמוז בגד עב של פלאים אטו יהיה פטור.

ומ"ש החוות יאיר ולא הנה ההנאה פ"ר דמי יזמר שיעלה לו ערמתו כי אפשר שהמוכסן יחקור וירגיש ויטול ממנו מכס וכו'. ובלה"נ צ"ע דנכי תופרי פסות שנוטלין שכתרו וכן מוכרי פסות שמרויחין יום ללא ה"ל בהנאה פ"ר ע"כ.

ודברים הללו כבדים הן דנראה שנמשך אחר הט"ז דהך הנאה שבלבישה שניצול מן המכס והנאה דתופרי פסות שמרויחין אסור וזה טעות פנ"ל דאטו אסרה תורה להנות מפלאים ולא אסרה תורה אלא הנאת חימום ואפילו חימום של צער כמ"ש ומה שמסיק החוות יאיר דלא תקשה סתמא אסתמא דמש"ה אסור לגנוב המכס משום מראית עין ולכן פסק הרמב"ם כשתייהו ע"ש באורף.

היא שגיאיה גדולה דהא בהדיא כ' רבנו ואם עשה פן לוקה אלקא דמדאורייתא אסור ולא משום מראית עין. ואחר שדחינו דברי הט"ז והחוות יאיר בשתי ידים א"כ אין בידינו ליישב דברי הכ"מ וכמ"ש.

וגם בתוס' ב"ק דקי"ג כתבו בהדיא בד"ה ומ"ס דשא"מ מותר ושרי אפילו ללבוש והא נמי דתניא מוכרי פסות ומוקמינן בבמה מדליקין כר"ש דשרי דשא"מ התם נמי שרי אף ללבוש ולא שישאם דוקא על כתפיו ע"כ.

והדברים מוכרחים. ותו דלקמן הכ"א ולקמן הכ"ה פסק דאסור לכרוף תכלים ואסור להניח מרדעת והנהו ה"ל דרף העלאה ואם נאמר כדרף הב"ח קשה דלמה יהיה הלובש להבריח מן המכס והפורף תכלים והמניח מרדעת פ"ר ומוכרי פסות ותופרי פסות וכלאים שע"ג מת ובהמה הנזכרים שם הכ"ו לא יהיו פ"ר.

וגם דברי הש"ף דחוקים ואינם מספיקים ליישב הך דכורף תכלים ואין לנו בזה שום יישוב מספיק. וטרם ניישב כל התמיהות הנזכרות נעורר דקדוק נחמד דבערוף פירש פסיק רישא ולא מות הרי שצריף לדם וחתף ראש העוף אע"פ שאינו מתכוון להמיתו חייב על נטילת נשמה ע"כ.

ורבנו שינה וכתב הרי שצריף ראש העוף לצחק בו הקטן וחתף ראשו וכו'. ולמה לא פי' רבנו כפי הערוף הלא דבר הוא ולפמ"ש לא דבר ריק הוא ונ"מ טובא בין שני הפירושים

דְּהֵנָּה בְּזִבְחִים דַּע"א ע"ב אִיתָּא הַמְתַּנְדֵּב יַיִן מְבִיא וּמְזַלְפוּ ע"ג אִישִׁים וּפְרִיָּה וְהָא מְכַבָּה וּמְשַׁנֵּי ר"ש הִיא דְאָמַר דְּשֵׁא"מ מוֹתֵר וְהַקְשָׁה רִש"י וְא"ת וְהָא פ"ר הוּא וְתִירְזֵן דְאֶפְשָׁר דְּמִזְלַף בְּטַפִּין דְקִין הִילְכָּהּ אִי נְמִי מְזַלְף בְּטַפִּין גָּסִים וּמְכַבָּה דְשֵׁא"מ הוּא ע"כ.

אָמְנָם בְּתוֹס' יוֹמָא ד"ה ה"מ הַנְּזַכֵּר מְפָרְשִׁים לְדַרְךָ הָעֲרוּף דַּה"ל פ"ר דְּלֹא נִיחָא לִי א"נ דְּמִנְסָה בְּאַמַּת בְּטַפִּין דְקִים אוּ ע"ג אֲבָרִים ע"ש. וְאִין זֶה פְּנוּנַת רִש"י שְׂכ' בְּהִדְיָא דְמוֹתֵר לְזַלְף בְּטַפִּין גָּסִין וּלְכַבּוֹת וְדַבְרֵי רִש"י לְכַאוּרָה קָשִׁים הִהֲבָנָה.

וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה רְאִיתִי בְּשִׁלְטֵי גְבוּרִים ס"פ הָאוּרְג אַחֲרֵי שְׁכַתְּב לִיְיָשֵׁב דְּבָרֵי הָרִשְׁבָּ"א בְּנִזְכָּר כְּתַב וְנ"ל וְאִנִּי כְּתַבְתִּי בְּחִידוּשֵׁי דְכָל מַעֲשֵׂה שְׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת זוּלַת הַפ"ר אֲז אֶפְּלוּ עֲבִיד אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה בַפ"ר שְׂרֵי כִי לֹא מְתַפְנוּן לַעֲשׂוֹתוֹ בַפ"ר וְכו' עכ"ל וְנִרְאָה פְּשׁוּט וּבְרוּר בְּכּוּנּוּת רִש"י וְהַשְׁלֵטִי גְבוּרִים דַּס"ל דְּכָל דְּשֵׁא"מ אֶפְּלוּ עוֹשֵׂה הַפְּעוּלָה מִמֶּשׁ מוֹתֵר שְׁהָרִי בַפ"ק דְּעַפּוּ"ם דִּי"ב בְּנִתְפָּזְרוּ מְעוֹת לַפְּנֵי עַפּוּ"ם הִיָּה מוֹתֵר לְשַׁחוֹת וּלְהַגְבִּיָּה מְעוֹת אִי לְאוּ מְשׁוּם מְרֵאִית עֵין אַע"פ שֶׁהוּא מְשַׁתְּחָנָה מִמֶּשׁ לַעַפּוּ"ם וְאִין לָךְ פ"ר גְּדוּל מְזָה אַפ"ה שְׂרֵי וּמְקָרִי דְשֵׁא"מ הוּאִיל שְׁאִין פְּנוּנָתוֹ לְהַשְׁתְּחָוֹת לַעַפּוּ"ם אֶלְמָא דְעִיקָר הַדְּבָר שְׁכָל דְשֵׁא"מ שְׂרֵי אֶפְּלוּ עוֹשֵׂה הַפְּעוּלָה שֶׁל אִיסוּר מִמֶּשׁ דְּבַכָּל הָעֲבָרוֹת שְׁבַתוּרָה בְּעֵינֵן שְׁיִתְפְּנוּן לְשֵׁם עֲבָרָה אֶבְל כְּשֵׁאִינוּ מְתַפְנוּן לְשֵׁם עֲבָרָה אַע"פ שֶׁעוֹשֵׂה הָעֲבָרָה מִמֶּשׁ כָּל שְׁלֹא נִהְנֶה פְטוּר וּר"ל לְאַפּוֹקִי מִחֻלְבִּים וְעֲרִיּוֹת דְחִינֵי הַמְתַּעַסֵּק בְּהוּ כְּמַבּוֹאֵר בְּכַרִּיתוֹת שְׁכּוּן נִהְנֶה) אֶלְא הָא דְקִי"ל בְּמִסּוּכְרֵי יִתָּא דְנִזְנִיָּתָא דְאִסוּר לְהִדּוּקִי בִי"ט וְה"ל פ"ר מְשׁוּם דְכִינּוּן שֵׁא"א בְּעוֹלָם לְהִדּוּקִי מְסוּכְרֵי יִתָּא דְנִזְנִיָּתָא בְּלֹא סְחִיטָה נִמְצָא פִּינּוּן שְׁהִתִּיר א"א לּוּ לַעֲשׂוֹת בְּשׁוּם אֲנֹפֶן בְּלֹא הָאִיסוּר הָרִי כְּשֶׁמְתַפְנוּן לַעֲשׂוֹת הַתִּיר ה"ל כְּאֵלוּ מְתַפְנוּן לַעֲשׂוֹת הָאִיסוּר וּמְקָרִי דְבָר שְׁמִתְפְּנוּן וְהִינּוּ טַעְמָא דַּפ"ר וּבְכּוּנָה תְּלִיא מְלִתָּא דְכָל פְּנוּנָה שְׁהִיא פ"ר ה"ל כְּאֵלוּ מְתַפְנוּן לַעֲשׂוֹת הָאִיסוּר מִשֵׁא"כ בְּנִתְפָּזְרוּ מְעוֹתֵיו לַפְּנֵי עַפּוּ"ם אֶפְּלוּ בְּשׁוּחָה וּמְשַׁתְּחָנָה בְּפוּעֵל לְלַקֵּט פִּינּוּן שְׁאִין פְּנוּנָתוֹ לְשַׁחוֹת אֶלְא לְלַקֵּט הַמְעוֹת וְאֶפְשָׁר בְּעוֹלָם לְלַקֵּט הַמְעוֹת וְלֹא יִשְׁתְּחָנָה כְּגוֹן שְׁיִשֵּׁב וְיִטוֹל כַּמֶּש"ר אוּ יִטָּה לְצַדוֹ וְיִשְׁתְּחָנָה כַּפְּרִש"י הִילְכָּהּ לֹא חֲשִׁיבָא הַכּוּנָה פ"ר וּמְקָרִי דְשֵׁא"מ אַע"פ שְׁמִשְׁתְּחָנָה בְּפוּעֵל.

וְהִינּוּ מ"ש רִש"י בְּזִבְחִים דְאֶפְשָׁר דְּמִזְלַף וְכו' ר"ל דְּנִדְאִי אֵלוּ הִי מְצוֹת נִסְפוּ דְנוֹקָא בְּטַפִּין גָּסִין דְאִזְזוּ הִי בְּלִתֵּי אֶפְשָׁר לְנִסְפָּה בְּלֹא כַפּוּי וְכָל שֶׁהִי מְתַפְנוּן לְנִסְפָּה הֵנָּה פ"ר וְכֵאלּוּ מְתַפְנוּן לְכַבּוֹת מִשֵׁא"כ הַשְׁתָּא דְמוֹתֵר וְאֶפְשָׁר לְנִסְפָּה בְּטַפִּין דְקִין וְזֶה תְּכִלִּית פְּנוּנָתוֹ רַק לְנִסְפָּה מְקָרִי דְשֵׁא"מ דְלֹא הֵנָּה פְּנוּנָתוֹ פ"ר הִילְכָּהּ אֶפְּלוּ מְנִסְפָּה בְּטַפִּין גָּסִין וּמְכַבָּה בְּפוּעֵל שְׂרֵי וְזוּ הֵן דְּבָרֵי הַשְׁלֵטִי גְבוּרִים.

וְהַדְּבָרִים בְּרוּרִים. הָרִי נִרְאָה בְּעֵלִיל דְלִהְכִי הַמְשִׁיל רַבְּנוּ פ"ר כְּשֶׁצָּרִיף רֹאשׁ הָעוּף לְצַחֵק בּוּ שְׁנִמְצָא מְתַפְנוּן לְחַתוּף רֹאשׁ הָעוּף וְא"א לְחַתְּכוּ מְכָאן וְחִיָּה ה"ל כְּאֵלוּ מְתַפְנוּן לְהַמִּיתוּ.

מִשֵׁא"כ לְפִירוּשׁ הָעֲרוּף שְׁצָרִיף לְדָם נִמְצָא שְׁאִינוּ מְתַפְנוּן לְחַתוּף הָרֹאשׁ אֶלְא לְהוֹצִיא דָם וְהָרִי אֶפְשָׁר לְהוֹצִיא דָם בְּלֹא הַמְתָּה מִש"ה לֹא חֲשִׁיב פ"ר אַע"ג שְׁחוֹתוֹ הָרֹאשׁ בְּפוּעֵל פִּינּוּן שְׁאִין תְּכִלִּית מְגַמְתוּ אֶלְא לְהוֹצִיא דָם וְכֵה"ג חֲשִׁיב דְשֵׁא"מ לְדַרְךָ רִש"י וְרַבְּנוּ (אָמְנָם) בְּעֲרוּף לְדַרְכּוֹ דַּה"ג נְמִי מְקָרִי פ"ר הַנְּצָרָה לְפָרֵשׁ דְזִילּוּף ע"ג הָאִישִׁים חֲשִׁיב פ"ר דְּלֹא נִיחָא לִי וְלִשְׁיטָתוֹ הַנְּזַכֵּר אֲזִיל) וְאַע"ג דַּבַּפ' כָּל שְׁעָה מְשַׁמַּע דְאֶפְשָׁר וְלֹא קָמְכוּן חֲמִיר

מלא אפֿשֿר וְלֹא קִמְכוּנוֹ הִינּוּ וְנִקְא הֵיכָא דְמִלְתָּא דְלֹא אֶפְשֿר וְלֹא קִמְכוּנוֹ לֹא הָוֵה פ"ר דּוּמְיָא דְגוֹרֵר אָדָם מְטָה פִּסָּא וְסִפְסָל דְבִקְטָנִים שְׁאֶפְשֿר לִישָׂא אוֹתָם עַל פְּתֻפּוֹ חֲמִירֵי מְגֹדוּלִים שְׁמוֹכְרַח לְגוֹרְרָם אֶפְיִלוּ בְּגֹדוּלִים הִרְבֵּה שְׁפִשְׁגוֹרְרָן עוֹשֵׂה חֲרִיז בּוֹדַאי דְּאִין זֶה פ"ר דְּתַכְלִית פְּנוּנְתוֹ לְהַעֲבִירָם מִמְקוֹם לְמְקוֹם וְאֶפְשֿר בְּעוֹלָם לְהַעֲבִירָן בְּלֹא גְרִירָה וְעֵשִׂית חֲרִיז מִש"ה לֹא חָשִׁיב פְּאֵלוּ מִתְּפוּנוֹ לְעֵשׂוֹת חֲרִיז.

וְנִקְרָא אִי אֶפְשֿר אַע"ג דְּאֶפְשֿר בְּעוֹלָם לְהַעֲבִירָם בְּלֹא גְרִירָה פִּינוֹן שְׁפַעַת שְׂאִין לוֹ עוֹזְרִים מְנוֹכְרַח לְגָרְרוֹ עֵינָן בְּתוֹס' פ' פֶּל שְׁעָה דַכ"ה ד"ה לֹא אֶפְשֿר וְכו' אָבֵל פֶּל דְּבַר שִׂא"א בְּעוֹלָם שְׁיַעֲשֵׂה הִתְיָתֵר בְּלֹא הָאִסוּר חָשִׁיב פ"ר וְכֵאלוּ הוּא מִתְּפוּנוֹ לְאִסוּר.

וְהָא דְמִילָה בְּצַרְעַת חָשִׁיב פ"ר אַע"ג, דְּאֶפְשֿר בְּעוֹלָם לְמוּל בְּלֹא קְצִיצַת בְּהֶרֶת הִינּוּ מִשׁוּם דְּמִיָּהוּת פְּשִׁמְתְּפּוּנוֹ לְמוּל יִלְד זֶה חָשׁוּב פ"ר דַּא"א פֶּלֶל לְמוּל תִּינוּק זֶה בְּלֹא קְצִיצַת בְּהֶרֶת מִשִׂא"כ הֵכָא אֶפְשֿר בְּעוֹלָם לִישָׂא סִפְסָל זֶה בְּלֹא גְרִירָה וְאִין תַּכְלִית מְגַמְתוּ אֶלֹא לְהַעֲבִיר וְלֹא לְגָרְרוֹ הִילְכְּף אַע"ג דְּעֵתָה דְּאִין לוֹ עוֹזְרִים חָשִׁיב אִי אֶפְשֿר אֲדַרְבֵּה זֶה מְעִלּוּתָא פִּינוֹן דַּמ"מ אִין הַפְּנוּנָה פ"ר וּמְקַרֵי דַשִׂא"מ וְשָׂרִי.

וּבְהִכִּי נִיחָא הַפֶּל דְּגַבֵּי צִירוּף מִיחָם אֶפְשֿר בְּעוֹלָם לְהַפְשִׁיר הַמִּים בְּלֹא צִירוּף פְּלִי זֶה וְזֶה אִין פְּנוּנְתוֹ לְצַרְף אֶלֹא לְחַמֵּם הִילְכְּף ה"ל דַּשִׂא"מ אַע"פ שְׁמַצְרַף פְּלִי זֶה. וְכֵן הֵךְ דְּתוּלֵשׁ שְׁעַר הַבְּכוֹר דְּאִין פְּנוּנְתוֹ אֶלֹא לְפָנוֹת מְקוֹם לְקוֹפִיז וְזֶה אֶפְשֿר בְּעוֹלָם בְּלֹא גְזִיזָה מְקַרֵי דַשִׂא"מ אֶפְיִלוּ תוּלֵשׁ בְּהַעֲבָרְתוֹ.

וְנִיחָא נְמִי הֵךְ דַּס"פ סִפְק אָכֵל דְּהַחוּתָה גְּחָלִים לְהַתְחַמֵּם נְמַצָּא שְׁמַתְפּוּנוֹ לְחַתוּת לְהוֹסִיף חוּם וַא"א בְּעוֹלָם לְחַתוּת אִם לֹא שְׁיִכְבֵּה צַד הַעֲלִיוֹן וְיִבְעִיר צַד הַתְּחַתּוֹן ה"ל פ"ר לְזֶה לֹא מְתוּקָם פְּלוּגְסִיָּהוּ בַדַּשִׂא"מ אֶלֹא בַמִּשִׂא"ל מִשִׂא"כ בְּחַוְתָה לְכַבּוֹת וְהוֹבְעָרוּ מְאֵלִיָּהוּ דְּאִין פְּנוּנְתוֹ אֶלֹא לְכַבּוֹת וְאֶפְשֿר בְּעוֹלָם לְכַבּוֹת בְּלֹא חִיתוּי הִילְכְּף א"נ מְחַתָּה ה"ל דַּשִׂא"מ.

וּבְהִכִּי נִיחָא פִּסְק רַבְּנוּ סַפ"ז מַה' שְׁגָגוֹת שְׂכ' חַוְתָּה גְּחָלִים לְהַתְחַמֵּם וְהוֹבְעָרוּ מְאֵלִיָּהוּ חָיִיב שְׁתִּים וְתַמָּה עֲלִיו הַכ"מ. וְהַלַּח"מ נִדְחַק לִיִּישׁב דְּאִירֵי רַבְּנוּ בְּמִתְּפּוּנוֹ וּלְפַמ"ש נִיחָא דְּאֶפְיִלוּ אִינוּ מִתְּפּוּנוֹ ה"ל פ"ר וְנִקְיֵט רַבְּנוּ מִשִׂא"ל לְרַבּוּתָא מִשִׂא"כ פ"ר דְּהוּא מְוִסְסָם וּמוֹדָה ר"ש.

מִשִׂא"כ בְּחַוְתָּה שְׂלֵא לְהַתְחַמֵּם דְּאִינוּ מִתְּפּוּנוֹ לְחִיתוּי בְּעֵינָן שְׁיִתְּפּוּנוֹ לְהַבְעִיר וּלְכַבּוֹת דְּבַנְתְּפּוּנוֹ לְכַבּוֹת הַעֲלִיוֹנוֹת פְּדִי לְהַבְעִיר הַתְּחַתּוֹנוֹת קִי"ל מְקַלְקַל בְּהַבְעָרָה פְּטוּר. וְכֵן בְּאִיקוּמָתָא דְּלִיקְדָם פִּסְק רַבְּנוּ לְמַן ה"ט דְּפְטוּר וְהִינּוּ שְׂדִקְדָק רַבְּנוּ לְכַתּוּב שְׁהוּא מְכַבֵּה וּמְדַלִּיק.

אִם גַּתְּפּוּנוֹ לְכַבּוֹת וּלְהַדְלִיק. דְּנִקְיֵט כְּבוּי קוֹדָם הַבְעָרָה.

וּבְאִיקוּמָתָא דְּנַתְּפּוּנוֹ לְכַבּוֹת וְהוֹבְעָרוּ מְאֵלִיָּהוּ פִּינוֹן דְּלֹא הָוֵה פ"ר פְּטוּר (וְגַם לְדַרְף הַעֲרוּף נִיחָא דְּבַנְתְּפּוּנוֹ לְכַבּוֹת וְהוֹבְעָרוּ מְאֵלִיָּהוּ פְּטוּר דַּה"ל פ"ר דְּלֹא נִיחָא לִי דּוּמְיָא לְמַה דְּמִשְׁנֵי בְּשַׁבַּת דַּע"ה שְׂאֵנִי הֵכָא דְּכָל כְּפָה דְּאִית בִּי נְשָׂמָה טְפִי וְכו' ה"נ פֶּל עֲצָמוֹ הוּא מְהַדָּר לְכַבּוֹת מִשִׂא"כ בְּחַוְתָּה לְהַתְחַמֵּם דַּה"ל פ"ר דְּלֹא אִיקְפַת לִיה).

ולפמ"ש צ"ל דסובר רבנו דת"ק דמחייב תרתי בנתפונן לכבות ונהובצרו מאליהן משום דדשא"מ אסור מדאורייתא לר"י אע"ג דלא הנה פ"ר לפמ"ש. וכדי שלא תקשה לרבנו קושני' התוס' במס' יומא ד"ה ה"מ וכו' שכתבו מיהו קשה דבשמעתין משמע דדשא"מ אפילו פ"ר לא הנה דאורייתא לענין שבת וכו' ע"ש.

יש לפרש הסוגי' דיומא לדרף רבנו דלפי מה דמוקים משום דשא"מ פריף דהא ס"ל לאביי אליבין דר"י דדשא"מ אסור מן התורה וליכא לשנוויי דמילה בצרעת ה"ל פ"ר דהא אביי מקמי דהדר בי' לא שאני לי' בין פ"ר או לא.

ומשני דצירוף עצשיות דרבנן וכמ"ש התוס' (א"נ דאין בעששית צירוף גמור וכמ"ש ה"ה לקמן פי"ב ה"א בשם הרמב"ן) ואין שבות במקדש. ואף על גב דקיי"ל כר"ש בדשא"מ אפ"ה פתב רבנו פ"ב מה' עיה"כ ה"ד טעמא דאין שבות במקדש דאע"ג דמשום צירוף ה"ל דשא"מ דמותר ודלא כמ"ש הלח"מ שם מ"מ הרי קיי"ל דאסור לכבות גחלת של מתכת כדאמר שמואל בפ' פירה אע"ג דאיהו ס"ל כר"ש בדשא"מ וקשרי במיחם אפילו שיעור לצרף אפ"ה אסור לכבות גחלת של מתכת אם לא בר"ה במקום הדיקא והטעם משום דגחלת של מתכת מיחלף בשל עצ לכן אסור משום שבות דמכבה משא"כ צירוף דמיחם שרי לגמרי דלא מיחלף בגחלת של עצ ועיין לקמן פי"ב.

ולהכי הוצרף רבנו לטעם אין שבות במקדש משום דבעששית מלובן מחזי כמכבה וזה ברור. ובהכי ניחא הנה דכלאים שהלובש להבריח מקס פיון שהוא מתפונן ללבישה להבריח המקס ה"ל פ"ר וכאלו מתפונן להתחמם דא"א ללבוש בלא חזימום וכן הכורף חבלים של פלאים בידו שמתפונן לכרוף כדי למשוף הבהמות בכת וא"א לכרוף בלא חזימום היד ה"ל פ"ר וכן המעלה על פתפיו מרדעת לישא בו את הזבל שהרי מתפונן שיהיה המרדעת על פתפו וא"א לישא הזבל באופן אחר כי אם פדרף הנושאים בפתף בכת ה"ל פ"ר וכאלו נתפונן לחזימום.

אבל מוכרי פסות שאין פוננתו רק להוליף ונהרי אפשר להוליף בידו הילכף אי נמי מניח על פתפיו ה"ל דשא"מ דאפשר למעבד כצנועין וכה"ג בתופרי פסות שאין פוננתו רק לתפור ואינו מתפונן שיהיו מונחים על ברפיו.

וכה"ג בנושא מת ובהמה שאין פוננתו להעלות הפלאים ע"ג אלא להוליף המת ובהמה ונהרי אפשר לישא בידיו או להפשיט הפלאים מעליהם הילכף לא מקרי פ"ר. וגם משום מראית עין לא שייף בהו דהרואה מוכרי פסות ותופרי פסות איננו חושדן ויודע דטרידין בעבידתיהו וכה"ג במת ובהמה הכל יודעין שפוננתו לשאת אותם.

משא"כ בנתפזרו מעות לפני עכו"ם הרואה מרחוק איננו מרגיש ליקוט המעות איכא חשדא משום מראית עין. וניחא נמי הו דהבונה דרבנו מפרש הו דמשני בגמ' לא צריכא דקעביד בארעא דחברי' לאו איקנומתא היא דהברייתא איירי בדעביד בארעא דחברי' דא"כ ה"ל הב"ע פגון דעביד בארעא דחברי' אלא ה"ק מי לא משפחת לי' דעביד בארעא דחברי' דלא שייף ליפות את הקרקע הילכף אפילו עביד נמי בארעא דידיה לא מקרי פ"ר ולא דמי להו דבשבת דק"כ בנר שאחורי הדלת דלניט רב אמאן דפתח דה"ל

פ"ר וכן מילה בצרעת דה"ל פ"ר אע"ג דאפשר בעולם לפתוח ולמול בלא פיבוי וקציצת
בהרת אפ"ה פיון דהשתא איכא גר ובהרת ה"ל פ"ר.

זה אינו דהתם הרי מגמתו למול תינוק זה ולפתוח דלת זו שיש בהן צרעת ונר משא"כ
הכא דאין מגמתו ללקט בארעא דידיה אלא מגמתו לקצור ורדיו לעצים בכל מקום שהו
אפילו בארעא דחבריה שפיר מקרי דשא"מ.

ולפמ"ש הבבלי מסכים עם הירושלמי הנזכר ושפיר קאמר בירושלמי דהקוצר לעשבים
לא חשיב פ"ר לענין יפוי הקרקע. אמנם קושני' התוס' בשבת דע"ה על פרש"י מהך
דהבונה צריף לשות על לב מאי האי דקמשני בגמ' לא צריכא דעביד בארעא דחברין'
דאפתי הנה פ"ר אף בארעא דחבריה ומה שמתכונן לקצור פאלו נתכונן ליפוי הקרקע
נאי משום דה"ל משאצ"ל קשה פנ"ל דלדין דקיי"ל במשאצ"ל כר"י לא שייך תירוץ
הגמ' אף י"ל דאפילו לר"י פטור מלאכה שאינה צריכה פלל וכמ"ש התוס' פ' פלל גדול
דע"ג אהא דזימור וצריף לעצים דאפילו לר"י דמחייב במשאצ"ל בעינו לצורף עצים וכו'
וכדא"ר יוחנן לקמן פכשין ושלקות שסחטן לגופן מותר ואמאי שרי לגופן להוי
כמשאצ"ל וכו' ע"ש (וראיתי בירושלמי פ' פלל גדול דגריס, התם פכשין שסחטן לגופן
פטור ומוקים לי' התם כר"ש והקשה הגאון מ' דוד אב"ד דק"ק ברלין בפירושו
לירושלמי דמסוג' ירושלמי' זו יש מקום עיון על התוס' דהאיך הוכיחו דאין דרף דישה
בכה ונאפילו לר"י שרי פיון דבהדיא מוקים לי' בירושלמי כר"ש ע"ש שהניח בצ"ע.

ולענ"ד ליישב דשפיר הקשו התוס' אמאי שרי לגופן אפילו לר"ש אפתי להוי כמשאצ"ל
דפטור אבל אסור והיינו לפי גירסתנו בבבלי לגופן מותר. אבל בירושלמי דגריס לגופן
פטור שפיר מוקים כר"ש) אמנם זה אינו דבשלמא קוצר ואין צריף לעצים ה"ל קלקול
דומיא דקורע ואין דרף מלאכה בכה משא"כ מיפה את הקרקע בארעא דחברין' דהוא
תיקון אטו משום שהוא אין צריף לו יהיה פטור ולא יהי חשיב תיקון מה שמתקן לחברו.

תדע מדלא משני לעולם בארעא דידיה וכגון שאינו צריף לו אלא נדאי דבארעא דידיה
חשיב תיקון אפילו אינו צריף לו הואיל דניחא ליה ובארעא דחבריה ה"ל פ"ר דלא ניחא
ליה וכדעת הערוף.

דיש לדחות דנדאי קצירה זו בארעא דחבריה חשיב קלקול דניחא ליה לחברין' טפי בהנהך
נרדים מבפוי הקרקע משא"כ בארעא דידיה דניחא ליה הקצירה לצורף עצים ממילא
ניחא ליה נמי בפוי הקרקע והיינו דקאמר בגמ' לא צריכא דעביד בארעא דחבריה דפטור
על יפוי הקרקע דה"ל קלקול דלגבין' חברין' שהוא רוצה שיהיו העשבים מחופרים בקרקע
ואין לו הנאה פלל מיפוי הקרקע (משא"כ בארעא דידין' פנ"ל) הילכך יפוי קרקע דחבריה
ה"ל משא"כ פלל לא לו ולא לחברו וכיון שהוא איננו מתכונן לקצור בארעא דידיה לא
אמרינן דה"ל פאלו נתכונן ליפוי קרקע דידיה ואע"פ שאינו צריף לו הרי ניחא ליה
דכיון דה"ל דשא"כ לא מקרי פ"ר פלל דאפשר בלא יפוי קרקע דניחא ליה והבן זה (וכן
בכבשין שסחטן לגופן פיון דכל עיקר סחיטתו לרפכן ואין מגמתו לסוחטן לא הנה פ"ר
אפילו סוחטן ממש דאפשר לרפכן בלא סחיטה וה"ה בזומר וצריף לעצים אע"ג שאין
זה פונת התוס' מ"מ י"ל טעם זה).

ובהכי ניחא נמי דברי רבנו בה' סנפה דמפרש הא דאמרן לא צריכא דאית לי הושענא
אחריתי דאז לא ה"ל פנונתו ללקט לאכילה פ"ר הילכה פי לית לי נמי הושענא אחריתי
ה"ל דשא"מ פיון שאין פאן פ"ר לתקון מנא.

א"נ פגון דאית לי הושענא אחריתי דאית עלי ענבים וא"כ אין תכלית מגמתו ללקט
מהושענא זו אלא פנונתו לאכילה וה"ל ממש דומיא דארעא דחבריה (ואע"ג דגרסינו
התם הב"ע דאית לי הושענא וכו' גי' רש"י לא צריכא וכן גירסת התוס' ביומא ד"ה ה"מ
הנזכר ובפ' הבונה דק"ג ע"ש).

ובהכי ניחא נמי דברי רבנו בהק"פ דמפרש פיון דמצי עביד בברזא דליפא הפשט ואין
פנונתו אלא להוציא הפסח הילכה א"נ מפשיט פדרכו פיון שאין פנונתו להפשיט לא הנה
פ"ר (וכה"ג אפשר ליישב דברי הרשב"א הנ"ל דהנועל בעדו ובעד הצבי פיון דנועל
הבית לשמרו נמצא אין מגמתו לנעול הבית אלא לשמור מה שפבית והרי אפשר בעולם
לשמור בלא נעילה הילכה פי נעל לא מקריפ"ר.

אלא דיש לפקפק הואיל דאעפ"כ השתא ניחא לי לשמור הבית ע"י נעילה ומתכונן לנעול
חשיב פ"ר משא"כ גבי גרירת ספסל דלא ניחא לי לטלטל דוקא ע"י גרירא אלא פנונתו
להעביר ויש ליישב) המורם מזה דמבואר ההבדל שבין פ"ר לדשא"מ ומבואר נמי
ההבדל שבין משאצ"ל ופ"ר דכל פ"ר ה"ל פאלו מתכונן לעשות המלאכה דהיינו טעמין
דפ"ר כמ"ש אמנם אינו חייב לדעת ר"ש אא"כ דנהה משצ"ל.

משא"כ במשאצ"ל אע"ג דהוא מתכונן ממש פיון דאצ"ל פוטר ר"ש. איכרא לכאורה
קשה דכל דשא"מ אע"ג דנהה פ"ר בהקרח אינו צריך לגופו דאלו הנה צריך הי' מתכונן.
ובאמת אין זה קושץ' ויבואר בשלמות אחר אפר נרחיב הדבור בענין משאצ"ל. ועתה
נבאר ענין משאצ"ל.

וראיתי לקדמונינו ז"ל בזה ארבע שיטות. השיטה הראשונה לרש"י דמפרש בפ' המצניע
דהמוציא את המת מקרי משאצ"ל לפי שברצונו לא באה לו ורוצה הי' שלא הי' בעולם
ע"ש.

והתוס' שם דצ"ד בד"ה ר"ש וכו' הקשו עליו דא"כ סותר ע"מ לבנות כבתחלה היכא
דאין הבנין האחרון יותר טוב מן הראשון דקיי"ל דפטור לר"ש וה"ל מלתא שברצונו
שיהי' בעולם ואפ"ה פטור ומקרי משאצ"ל.

ובס' מגיני שלמה כתב על דברי התוס' הללו ואני בענייני לא ראיתי שום דיוק וכו'
ותמצית דבריו דאע"ג דמוכרח בפ' במה מדליקין דלר"ש פטור בסותר ע"מ לבנות
במקומו מדלא מוקים דר' יוסי כר"ש היינו בסותר דומיא דמכבה פחם על הפתילה שלא
תשרף וה"נ בסותר בנין שנתקלקל נחס שלא יפול וישתברו האבנים לזה סותרו פדי
לבנותו אח"כ מאותן אבנים דנהה ממש דומיא דכחם על הפתילה אבל בסותר פדי לבנות
כבתחלה דלא חייס על בנין שנתקלקל מחייב ר"ש דומין דלעשות פחם אע"ג דלא דמי
לגמרי פבר הקשו התוס' שם ותירצו וגם רש"י ז"ל מודה בזה ע"כ.

ואין דבריו ברורים. ואיפכא מסתברא דאם חס על בנין שנתקלקל ועתיד ליפול.

פְּשָׁחוֹזָר וּבִנְיָהוּ ה"ל סוֹתֵר ע"מ לְתַקֵּן שְׁהָרִי עוֹשָׂאוּ יוֹתֵר חֻזֵק וְלֹא דָמִי לְחָס עַל הַפְּתִילָה שְׁאִין הַדְּלָקָה שְׁנִיָּה יוֹתֵר טוֹבָה מִהַדְּלָקָה רֵאשׁוֹנָה מִשָּׂא"כ בְּסוֹתֵר סֵתָם בְּנִין ע"מ לְבָנוֹת כְּבִתְחִלָּה אֵין פֶּאן תִּיקוֹן וְלֹא דָמִי לְמַכְבָּה לַעֲשׂוֹת פֶּחָם שְׁהַדְּלָקָה שְׁנִיָּה טוֹבָה מִן הָרֵאשׁוֹנָה דְּהָא וּדְאִי הֵיכָא דְמַכְבָּה ע"מ לְהַדְּלִיק כְּבִתְחִלָּה פֶּטוֹר וְשִׁפּוּר מְוַכְרַח מִהַסְגָּנָא הַנְּ"ל דְּכַבּוּי לְהַדְּלִיק כְּבִתְחִלָּה וְסוֹתֵר ע"מ לְבָנוֹת כְּבִתְחִלָּה פֶּטוֹר לר"ש מְדָלָא מוֹקְיָם דר' יוֹסִי כר"ש וּמְהָרֵשׁ"א כ' וַיֵּשׁ לְעֵינֵי בְּזָה וְכו' ע"ש וְנוֹרְאוֹת נִפְלְאוֹתֵי עַל מַה שְׁתִּירָץ דְּמַהֲקַמַת הַמְשָׁפֶן לֹא יִלְפִינּוּ פְלוֹם הֵיאָךְ סוֹתֵר בְּמַקוֹמוֹ דְּבָרֵי הַגַּמ' ע"מ לְבָנוֹת בְּנִין רַעוּעַ וּבְגַמ' אָמְרוּ בְּהַדְּיָא רַבָּה מְפָדִי כָּל מְלֹאכּוֹת יִלְפִינּוּ מִמְשָׁפֶן וְהָתָם כְּסוֹתֵר ע"מ לְבָנוֹת שְׁלֹא בְּמַקוֹמוֹ דְּמִי הָרִי דִּילְפִינּוּ מִהַקְמַת הַמְשָׁפֶן וְגַם הַמְתָּרֵץ א"ל שְׁאֵנִי הָתָם פִּינּוֹן דְּכִתִּיב ע"פ ד' יַחְנוּ כְּבִמַּקוֹמוֹ דְּמִי אֲלֵמָא דִּילְפִינּוּ מִהַקְמַת הַמְשָׁפֶן וְאִי לֹא כְּבִמַּקוֹמוֹ דְּמִי הֵינּוּ מְחִיבִים שְׁלֹא בְּמַקוֹמוֹ.

וְגַם קוֹשְׁיָתוֹ לַק"מ דְּכִי הֵיכִי דְמַשְׁנֵי בַּגַּמ' פִּינּוֹן דְּכִתִּיב ע"פ ד' יַחְנוּ כְּבִמַּקוֹמוֹ דְּמִי מַהֵא טַעְמָא נְמִי ה"ל סוֹתֵר ע"מ לְתַקֵּן דְּאֵין לָךְ קַלְקוּל גְּדוּל מְזָה שַׁע"פ הַדְּיָבוּר כָּל הַמְשָׁפֶן עוֹמֵד שְׁלֹא בְּמַקוֹמוֹ הָרְאוּי לּוֹ וְסוֹתֵרוֹ ע"מ לְתַקֵּן וּלְהַעֲמִידוֹ בְּמַקוֹם כְּשִׁרְוֹתוֹ.

וּמ"ש וְנֵאדָו הַתּוֹס' וְכו' לְפִי דְרַכְּנֵנוּ לֹא נֵאדָו הַתּוֹס' מְפִירוּשָׁם דְּהָתָם דְּגַם הָכָא ס"ל לְהַתּוֹס' כְּפִי מַסְקָנָא דְּהָתָם דִּילְפִינּוּ סוֹתֵר מְסַתִּירָה דְּהַקְמַת הַמְשָׁפֶן וְגַם הָתָם ס"ל כְּפִי מַסְקָנָא דְּהָכָא דְּדוֹקָא דְּוּמִיָּא דְּמַשְׁפֶּן דְּהִיָּה תִיקוֹן בְּהַקְמָה שְׁנִיָּה ע"פ הַדְּיָבוּר אָבָל סוֹתֵר ע"מ לְבָנוֹת כְּבִתְחִלָּה לֹא הָוּה דְּוּמִיָּא דְּמַשְׁפֶּן.

וְהַרְש"ל כְּתִב וַיֵּלַעֵל בְּשִׁמְעוֹתָא דְּכַחַס עַל הַפְּתִילָה כְּתִבוּ הַתּוֹס' בְּעַנְיָן אַחַר ע"כ. וּלְפַמ"ש הַכָּל סוֹבֵב עַל אֲנָפֶן אַחַד זוֹלַת דִּישׁ פֶּאן קוֹשְׁיָא אַחֲרֵת וְאֶפְשָׁר שְׁנַתְּפוּנוּ לָהּ הַרְש"ל.

דְּהָרִי הָתָם הַקְשׁוֹ הַתּוֹס' דְּלֹא מַשְׁפַּחַת לִי סוֹתֵר דְּנִיחָא לִי בְּמֵאֵי שְׁהִיָּה בְּנוִי וְאֶפְיֵלוּ סוֹתֵר ע"מ לְתַקֵּן ה"ל מְשָׂאֵץ"ל אֲלֵא דִּילְפִינּוּ מִהַקְמַת הַמְשָׁפֶן דְּלֹא בְּעֵינֵן בְּסוֹתֵר מִשְׂצ"ל וְהֵאֵיךְ כְּתִבוּ הַתּוֹס' פֶּאן דְּכְּסוֹתֵר ע"מ לְבָנוֹת כְּבִתְחִלָּה רוּצָה שְׁיִהְיָה בְּעוֹלָם.

וְתוֹ קָשָׁה דְּלַפְמ"ש דְּסוֹתֵר ע"מ לְבָנוֹת כְּבִתְחִלָּה לֹא הָוּה דְּוּמִיָּא דְּמַשְׁפֶּן דְּלֵמָּא לְהֵכִי פֶּטוֹר אַע"ג שְׁרוּצָה שְׁיִהְיָה בְּעוֹלָם. מִיָּהוּ לְזָה י"ל דְּלַפִּי מַה דַּס"ד דְּהַתּוֹס' דְּרוּצָה שְׁיִהְיָה בְּעוֹלָם וְה"ל מִשְׂצ"ל אַע"ג דְּלֵא אֶשְׁפָּחוּן בְּמַשְׁפֶּן דְּכְּוֹנְתֵי בְּדִין הוּא דְּלַחֲזִיב דְּוּמִיָּא דְּמַכְבָּה לַעֲשׂוֹת פֶּחָם דְּנִיחָיָךְ סוֹתֵר מְמַכְבָּה כִּי הֵיכִי דר"י יִלְיָף נְמִי מְכַבָּה כְּחַס עַל הַפְּתִילָה דְּחִיב מְסוֹתֵר אַע"ג דְּלֵא אֶשְׁפָּחוּן מְכַבָּה דְּכְּוֹנְתֵי בְּמַשְׁפֶּן אָבָל קוֹשְׁיָא רֵאשׁוֹנָה בְּוֹדָאֵי קָשָׁה וְאֵין מְסַפִּיק לְזָה דְּחִיזֵית הַרְש"ל דְּשִׁטוֹת הַתּוֹס' חֲלוּקִים דְּאַפְתִּי הֵיאָךְ אֶפְשָׁר לְוַמֵּר דְּהַתּוֹס' דְּהָכָא ס"ל דְּסוֹתֵר נִיחָא לִי שְׁיִהְיָ בְּנוִי מְעוֹלָם דְּהָא לֹא מַשְׁפַּחַת כַּה"ג.

וְאֵין לְוַמֵּר דְּמַשְׁפַּחַת לִיָּה כְּגוֹן שְׁעַד שְׁעַת הַסְתִּירָה הִיָּה צְרִיךְ לְבַנְיָן הַהוּא וְעַתָּה הוּא שְׁאֵינּוּ צְרִיךְ לְבַנְיָן וְסוֹתֵרוֹ כְּדִי לְבָנוֹתוֹ דַּא"כ כַּה"ג כְּחַס עַל הַפְּתִילָה אֲמַאי פֶּטוֹר דְּמַשְׁפַּחַת לִי נְמִי שְׁהִיָּה צְרִיךְ עַד עַתָּה לְאוֹר הַנֵּר וּכְכֹלוֹת לּוֹ הַצְּנוּרָה חַס עַל הַפְּתִילָה אֲלֵא וּדְאִי צ"ל כִּינּוֹן דְּסוֹף סוֹף הַשְׁתָּא בְּשַׁעַת הַכְּיָבוּי נִיחָא לִי שְׁלֹא הִי דוֹלַק מְקָרִי מְשָׂאֵץ"ל ה"נ כִּינּוֹן דְּבִשְׁעַת סְתִירָה נִיחָא לִי שְׁלֹא הִי בְּנוִי ה"ל מְשָׂאֵץ"ל וּפֶטוֹר וְשְׁאֵנִי סוֹתֵר ע"מ לְתַקֵּן דַּה"ל דְּוּמִיָּא דְּמַשְׁפֶּן וְגַלִּי קָרָא.

וניש ליישוב אחרי שובבאר דברי התוס' בפ' במה מדליקין דקשה דלכאורה נראים דבריהם כסותרים זא"ז דמעיקרא פתבו בפשיטות דר"ש אינו מחייב בסותר אא"כ במקום שע"י סתירה יש תיקון בבגן אחרון יותר משלא היה בגן ראשון מעולם וכו' ואח"כ פתבו וא"ת וכו' סותר לא משפחת שיהי' מתקן וכו' יותר משלא היה בגוי שם מעולם וכו' והעלו וי"ל וכו' אבל סותר וכו' שאינו מתקן וכו' יותר משלא היה בגוי שם מעולם.

הלא דבר הוא. לכן נראה דנדאי לפעמים משפחת דניחא ליה בשעת סתירה בבגן הראשון כגון שסותר כדי לבנות כבתחלה ממש מאותן עצים ועל תמונה זו באורף ורוחב וגובה וכתבניתו ממש שהרי הוא צריך לכל מלאכת הנגרות והחריצין והמקשרות במקצעות כדי שפבגן השני יחזור ויתקע כל עץ ועץ על מקומו הראשון.

והיינו מ"ש התו' בפשיטות דר"ש אינו מחייב אא"כ במקום שע"י סתירה וכו' יותר משלא הי' בגן ראשון וכו' ואח"כ הקשו התוס' דנהי דמשפחת דניחא לי' בבגן הראשון וכל מלאכת הנגרות שלו אפתי לא משפחת דניחא לי' שהי' בגוי שם וכו' פ"י מה שובבנה והושם עץ ע"ג עץ מחובר בבגן ולזה תירצו דאע"ג דכה"ג לא משפחת מ"מ חייב היכא דניחא לי' במלאכה הנגרות אע"ג דלא ניחא לי' מה שהי' בגוי ומנוחזה ע"ג זה וכהו נתבארו דברי התוס' דשם.

ודעת לגבון נקל דהסותר כדי לבנות כתבניתו ממש מאותן עצים משפחת לי' שהבגן הראשון היה חלש ומתפונן לחזקו ואז מקרי סותר ע"מ לתקן אבל אם אינו מחזקו וסותר כדי לבנות כבתחלה ממש בלי שום שנוי ובלי שום עילוי ה"ל פעולת ריק והפוכי מטרתא ל"ל.

ולא משפחת לי' אלא בסותר ע"מ לבנות שלא במקומו א"נ אפילו במקומו באחד מן המתלמדים במלאכת הבגן רוצה להראות בקיאותו שיוכל לכונן לחזור ולבנות כתבניתו. ולפ"ז פשוט מאד דהסותר כדי לתקן לא ניחא ליה בבגן הראשון ר"ל במה שהונחו זעג"ז פנ"ל וה"ה בסותר ע"מ לבנות שלא במקומו אבל הסותר ע"מ לבנות כבתחלה במקומו נדאי ניחא לי' במה שהונח זעג"ז דהא כל מגמתו להראות שיהיה הבגן השני כפראשונה.

ולפ"ז התוס' דהקשו אמאי פטור בנדאי אין פוננתם על הסותר לבנות כבתחלה שלא במקומו דהיינו טעמא דפטור משום דבעינן במקומו אלא קושיותם היכי דה"ל במקומו דכינן דכל מגמתו לעשות כתבנית הראשון הרי ניחא ליה מה שהי' בגוי שם ומנוח זעג"ז ואפ"ה פטור פנ"ל וקשה אמאי דהא כה"ג משצ"ל לדעת רש"י דהא צריך למלאכת סתירה זו ורוצה הוא שיהיה בעולם סתירה שקדמתו בגן.

עוד הקשו התוס' מקורע למרמי אימתא דהתם צריך למלאכה ורוצה הוא שיהי' בעולם בגד שלם שיקרענה וכתבו ואין לומר דלא ניחא ליה שיצטרף למרמי אימתא א"נ מפסי מורסא וכו' ומר"ם הביא עוד גירסא א"כ הפסי מורסא וכו' ע"ש והנה לפי הגירסא א"נ צריך לפרש דה"ק התוס' ואין לומר דלא ניחא וכו' דזה נדאי אינו דנדאי ניחא לי' אע"פ שהקניטוהו פעת והוצרף למרמי אימתא מדוחק מ"מ יהא נמשך לו מזה תועלת להבא שיקבדוהו ביותר.

אמנם לפי גי' א"כ צריף להמשיך דברי התוס' דמעיקרא לא קשה להו ממפיס מורסא וכו' אלא דא"ת סברא זו דלא ניתא לי וכו' וכה"ג מקרי משאצ"ל א"כ קשה ממפיס מורסא וכו'. וי"ל לפמ"ש הרשב"א בש"ש בסוגיין דהוצאת המת וצידת נחש וכיבוי מקרי משאצ"ל לפי שאין לו הנאה מגוף המלאכה דהיינו מן הוצאה וצידה וכבוי אלא ההנאה מגיעת ההיזק שהיא טומאת הבית ונשיכת הנחש והפסד הפתילה ולא דמי לעושה פחם שצריף להדליק ולכבות והכבוי בעצמו הוא התיקון וא"ת תופר יריע' שנפל בו דרנא? הוא פטור שברצונו לא נפל בו דרנא ולא היה צריף לעשות מלאכה וי"ל דמ"מ פינון שנפל בו דרנא צריף הוא למלאכה ונהנה הוא ממנה ונהרי הוא פתולש מן המחובר שברצונו לא היה מחובר ואינו צריף שיהיה מחובר כדי שיתלוש ואעפ"כ מאחר שהוא מחובר צריף הוא שיתלוש ונהנה ממנה וה"ל משצ"ל ע"כ.

פי' לדבריו דיש ג' מיני מלאכות בעולם מלאכות תיקון ומלאכות קלקול ומלאכה שאינה לא תיקון ולא קלקול אלא מבטל הקלקול ובמלאכת תיקון ד"ה חייב ובקלקול ד"ה פטור כי פליגי במבטל הקלקול דהיינו משאצ"ל פינון שאינו נהנה דאין פאן תיקון.

אף דהיה קשה דאפתי הוצאת המת יהיה חשוב תיקון פינון שמבטל הקלקול ומחזי' הדבר לקדמותו ומ"ש מתופר בגד קרוע דחשיב תיקון פשמחזיר הדבר לקדמותו. לזה הסביר דכל דבר שהוא תיקון כמו בגד שלם פשנקרע נתבטל ההנאה והתיקון הילכף פשחוזר ותופרו חשוב תיקון חדש ונהנה.

אבל הוצאת המת שקודם שהי' אין פאן הנאה ואם"כ נולד קלקול פשמבטל הקלקול חוזר הדבר לקדמותו ואין פאן הנאה. ולפ"ז הפל כברייתו דהבגד הוא תיקון ואחר הקלקול מחזיר לקדמותו חשיב תיקון וה"ל כמו תולש דבר מחובר שהתלישה הוא תיקון ראשון משא"כ בהוצאת המת ששמחזיר דבר לקדמותו ואין פאן תיקון.

ובזה מבואר המשיך התוס' דמעיקרא לא קשה להו ממפיס מורסא וכו' די"ל פינון שעדיין לא נתרפא המורסא אלא עושה לו פה חשיב תיקון דלפי מה שהיא השתא מטא לי' הנאה אף לפי מה דמשני דהקורע למרמי אימתא אע"ג דמטי לי' השתא הנאה חשיב משאצ"ל שפיר קשה להו.

ויותר נוח בכוננת התוס' דמעיקרא ס"ד לחלק דהוצאת המת וצידת נחש וכיבוי מחזיר הדבר לקדמותו ומבטל הקלקול שהוא הטומאה ומרוצת הנחש וקלקול הפתילה. משא"כ המפיס מורסא וקורע בגד שנפל בו דרנא ותופר בגד קרוע שהרי איננו מבטל הקלקול שעדיין יש המורסא ונקב הדרנא במקומו ונהבגד נשאר קרוע אלא שצריף לתפרו ופנים חדשות בא לכאן שעושה פה וקורעו ותופרו ולא שייך לומר ברצונו היה שלא העור סתום אלא היה פה וברצונו שלא היה שלם אלא קרוע וברצונו שהיה תפור אלא ה"ל הלואי בדבר אחר דהיינו הלואי שלא הי' מורסא ודרנא והלואי שלא הי' נקרע מה שאיננו עושה עתה ההפך הילכף לא מקרי משאצ"ל.

אלא דלפי מה שתיקרו דאמרנו הלואי בדבר אחר הלואי שלא יצטרף למרמי אימתא אע"ג דהשתא לא מתקן מה שהקניטוהו לשעבר אלא מתקן להבא לזה שפיר קשה ממפיס

מורסא וכו' דהא הקורע למרמי אימתא לא הנה עבודת סילוק אלא עבודת מתנה צריף
למלאכה שיהי' בעולם שאיננו מבטל קלקול העבר ומתקן להבא בפנים חדשות כמ"ש.

ועיין בתוס' חגיגה ד"י בד"ה מלאכת דהתם אחזו קושיותם תכף מקורע בגד שנפל בו
דרנא וסותר ע"מ לבנות במקומו הדומה לו ועליה דחופר גומא קאי דלא שייך לומר
ברצונו שלא יהיה פאן עפר ולא יהיה צריף לפנותו ומוכרח לומר ברצונו שלא יצטרף
לעשות גומא שיהיה לו עפר אחר דה"ל הלואי בדבר אחר לזה הנקשה להו מקורע
וסותר.

ומה שסיימו התוס' התם וקורע באבלו ולמרמי אימתא פנונתם דגם מהנהו מוכח דאמרין
הלואי בדבר אחר דומיא דגומא וקשה עלייהו ג"כ מקורע דדרנא וסותר לתקן ע"ש.
וראיתי למגיני שלמה שהתאמץ להפך בזכותו של רש"י ומחלק בין מידי דלא איכפת
ליה שיחזור הדבר לקדמותו ע"ש שהאריף בסברות קלושות ולמה לא נאמר דקורע
בתמתו למרמי אימתא ניחא לי' שיהי' הבגד קרוע שיהי' ההפסד קיים ויהיה אימה דאם
יחזור לקדמותו אין פאן אימה ויחזור המזיק לקדמותו כמו גבי כבוי והוצאת המת.

ולמה נאמר דעביד פי פיסתא מקרי סילוק המזיק ואיכא דניחא לי' טפי בבגד מנוקב
מעביד פי פיסתא דמגנייא טפי. ומה בין מפיס מורסא דמקרי מזיק חדש ובין כבוי דגם
הוא בקל רגע בחלק אחר.

וכן הוצאת המת בקל רגע טומאה אחרת למי שיבא באהל. ויותר תמוה מה דס"ד דתופר
בגד קרוע ה"ל משאצ"ל ולפי דמיונות האלו המקטיר להנצל מריח רעוהמבשל להנצל
מרעב יהיה פטור ודמיונות פאלו מביאים לידי גיחוח סוף דבר כל דבריו דחוקים.

ודע בגבי מפיס מורסא ודכונותי' החופר גומא וא"צ אלא לעפרה פרש"י דמקרי משאצ"ל
שאין הוא צריף להיות לו פתח מעכשיו לפי שהחופר גומא לא דמי להנהג הנה"ל שהם
מניעת הגזק כנזכר בשם הרשב"א אלא היינו טעמא דאע"ג שמתמת שצריף לעפר מוכרח
לחפור גומא מיהו לאחר מעשה אין לו הנאה מהגומא וגבי קורע למתו מדמה רש"י
להמוציא את המת לקברו ר"ל דסובר רש"י דלצורך מצוה לא מקרי צריכה לגופו והטעם
משום דאע"ג דניחא ליה בשעת מעשה לצורך מצוה מיהו לאחר מעשה אין לו הנאה
מהקריעה (ועיין בתוס' דק"ה ע"ב בד"ה הא ר"י וכו').

ומ"ש התוס' דבקריעה זו מתקן הבגד שיהיה מותר ללבושו יש לדקדק דא"כ גבי המוציא
מת לקוברו משפחת לי' דמתקן הבית שאם הוא פהו מותר לכנוס בו. וגם מ"ש דבכבורה
והבערה בא התיקון לבסוף אבל הכא בשעת קריעה בא התיקון ולא חשיב קלקול.

דבר זה קשה להולמו שהרי שיעור קריעה טפח וא"כ כל פמה דקרע פחות מטפח חשיב
מקלקל כל פמה דשייר פורתא לתשלום טפח ואמאי קבעית לחייבו על משהו בתרא והוא
פחות מפשיעור ב' תפירות.

אם לא שנאמר דכיון דמתקן חייב אפורתא בתרא אע"ג דה"ל פחות מפשיעור שתי
תפירות דומיא דהפותח בית הצנאר בשבת דחייב בכל שהוא א"נ במניח ספין ארון טפח
על הבגד וקורע בבת אחת.

והנה לדרך התוספות משפחת לי' סותר בבית המנוגע וקורע בגד מנוגע דלצורך מצוה חשיב תיקון ומתוך קושיותם בשמעתין דכחם על הפתילה דשפיר משפחת חיוב בסותר אף אם נאמר דסותר ע"מ לתקן ברצונו שלא היה בנוי שם מעולם ומקרי משאצ"ל אפתי משפחת סותר בית מנוגע דהואיל שהוא לצורך מצוה חייב) ונדע דהמפיס מורסא וחופר גומא ה"ל דשא"מ שפוננתו לעשות דבר היתר אלא דהואיל דהנה פ"ר הי' חייב אי לאו דה"ל משאצ"ל איברא אפשר לומר דהמפיס מורסא לא מקרי פ"ר דאפשר לעשות פה קטן וצר שעומד לסתום וי"ל דהיינו טעמא דשמואל דק"ז דמפיס מורסא פטור ומותר אע"ג דס"ל לשמואל בפ' פירה דמשאצ"ל חייב אלא ודאי דשמואל חשיב ליה דשא"מ ועיין במיני' פ"י מה"ש הי"ז.

אמנם ראיתי בשפת דק"ו שפרש"י מבטיר עצים לקדרתו הואיל שמקלקל לגבי עצים ומה שמתקן לגבי אחרים חשיב משאצ"ל ע"ש ונה קשה להבין דלא דמי לחופר גומא דהתם אינו צריך לגוף המלאכה שהוא הבנין משא"כ הכא צריך לגוף המלאכה שהיא נטילת נשמה להוציא דם וליתן לפלב ונהרי הוא צריך להבעיר עצים לעשותן אפר וגם לא דמי להוצאת המת ודומיהו שהם מניעת ההזיק כנזכר אבל כאן ה"ל דומיא דמוציא מר לחפור בו ה"נ מוציא הדם לכלבו.

והנה התוס' ר"פ הנחנקין הקשו ג"כ על פרש"י הנה קושיא אלימתא דבכמה סוגיות משמע דר"ש פוטר בחובל ומבעיר שאצ"ל ולפי פרש"י ה"ל כל חובל ומבעיר משאצ"ל. ובמהרה"ש א"פ האורג ד"ה בחובל פתב דהתוס' בפ' האורג לא חיישו לקושיא זו די"ל דאה"נ דחובל לכלבו ואפילו מבעיר עצים לקדרתו חשיב משאצ"ל כמו חופר גומא ולא מחייב ר"ש אלא במקלקל גמור וכגון שהוא משצ"ל לחובל ומבעיר באיסורי הנאה ר"ל דבאיסורי הנאה לא מקרי קלקול לגבי עצים פינן דבלא"ה לא חזי מידי ואדרבה לפי מה שהוא סובר שמוטר לבשל הרי הוא מתקנו שמעיקרא היה אסור בהנאה והשתא מותר בהנאה א"נ בחובל לדרך מצוה דלאו מילה ע"כ.

ואין דבריו מספיקים חדא דלמה יהיה חובל לכלבו משאצ"ל כנ"ל וגם בעצם דוחק לומר דחובל באיסורי הנאה מקרי משצ"ל כפי מה שהי' סבור ויקרא מקלקל כפי האמת וכיוצא בזה הקשה עליו מהר"מ שיף בפ' הנחנקין וגם המגיני שלמה תמה עליו ע"ש ומ"ש א"נ בחובל לדרך מצוה אנו לא אשכחון בכל התורה פלה חבלה לדרך מצוה דלאו מילה זולת פיקוח נפש כמו הקזה דמותר.

ובמגיני שלמה חתר ליישב דברי רש"י ז"ל דמשפחת משצ"ל בחובל להנצקם ע"ש באריכות דנמשך לזרפו הנז' דמשאצ"ל היינו היכא שברצונו שייחזר הדבר לקדמותו וכנ"ל וצריך לומר לזרפו דקורע בתמתו דקפטר ר"ש היינו היכא שמתכוון להשקיט חמתו דברצונו שייחזר הדבר לקדמותו אבל החובל והקורע בתמתו להנצקם ה"ל משצ"ל. וכבר השגתי על דבריו. ולפ"ז המכבה להנצקם כדי שישב חברו בחיוב דהא כפוי לא חשיב קלקול.

ואנו לא אשכחן משצ"ל בכבוי אלא לעשות פתח. ולפמ"ש בעיקר פירוש משאצ"ל ה"ל החובל להנמק דומיא דהחופר גומא דמקרי משאצ"ל שהרי אין לו הנאה מן הדבר הקרוע אלא הנאה מחוץ מן הנקמה דומיא דהתם דיש לו הנאה מן העפר.

עוד פתב דיש לומר דרש"י סובר דבכל המקלקלין בעינן לגופו ולגופה דומיא דס"ת להגיה ומר לעשות לו טס ולהכי אי ס"ד דמקלקל בחבורה והבערה דינו כשאר המקלקלין א"כ החובל לכלבו דה"ל דומיא דמר לחפור בו דצריף לגופו גרידא הנה פטור א"ו דמחייב ר"ש במקלקל בחבורה ולנה סגי בלגופו גרידא ונחשיב חובל לכלבו משצ"ל ולר' אבהו משפחת לר"ש דמחייב לכלבו באיסורי הנאה ע"ש באריכות.

ואע"פ שיש בדברים אלו קצת יישוב לקושין התוס' וגם לקושיתנו הנז' ויש בזה נ"ט לשבח דכיון דס"ל לר"ש משאצ"ל פטור א"כ למאי הלכתא גלי קרא דכל המקלקלין פטורים תיפוק ליה דכל קלקול הוא משאצ"ל דמה הנאה יש לו בקלקול א"ו לענין זה אהני כלא דכל המקלקלין פטורים לומר לה דאפילו עושה הקלקול כדי שימשך לו הנאה בדבר אחר דומיא דמר לחפור בו נמי פטור עד שיהיה לגופו ולגופה דהיינו שפותר ע"מ לבנות יותר טוב וכה"ג לא משפחת בחובל ומבעיר שיהיה חובל ומבעיר ע"מ לתקן א"ו דבחובל ומבעיר חייב על לגופו גרידא ואינו בכלל כל המקלקלים דמקלקל בחבורה והבערה חייב.

וא"כ לפ"ז לא משפחת מקלקל דחייב לר"ש ופטור לר"י אלא בחובל ומבעיר באיסורי הנאה דחשיב משצ"ל ונחשוב קלקול ונה דחוק ועיין במהר"מ שיף באריכות. ומה שנלע"ד יותר ברור בכוננת רש"י דנדאי צריף להשים על לב דאע"ג דלר"י דין חובל ומבעיר שנה לדין כל המקלקלין אפ"ה גבי חופר גומא פוטר ר"י מתורת מקלקל וכצריף לכלבו ולאפרו חשיב תיקון וצ"ל החילוק לדרף רש"י כמ"ש התוס' דבחובל וצריף לכלבו המלאכה היא בדם שהוא נוטל ואין המלאכה בגוף האדם הילכך מה שמקלקל גוף האדם ועושה בו חבורה לא חשיב קלקול אלא דחשיב קלקול לגבי דם שמוציא ומקלקלו שיעד עתה הנה בו נשמה והוא ממיתו.

אמנם אין זה קלקול דאע"ג דמקלקל לגבי דם מתקן הוא את הדם לגבי פלב שקודם הוצאה לא הנה ראוי לכלב ועתה ראוי וכיון דניחא ליה להמית הדם כדי שיהיה ראוי לפלב חשוב תיקון לר"י והיינו מ"ש רש"י דאע"פ דמקלקל הוא אצל מלאכה (ר"ל שפמית הדם) מתקן הוא אצל אחרים ר"ל לגבי פלב.

משא"כ בחופר גומא דאין המלאכה נטילת העפר ובעפר אלא המלאכה היא בגומא הנשארת וכיון שהגומא עצמה לא ניחא לי' לשום דבר ואין בה תיקון אלא קלקול פטור. משא"כ למשל החותף אצבע יתירה מגוף האדם פטור לר"י דכיון דאין המלאכה בגוף האדם אלא בנטילת נשמה מן האצבע הילכך מה שמתקן גוף האדם לא חשיב תיקון במלאכה והוא מקלקל האצבע יתירה שאינו צריף לה פלוס ונחשיב קלקול בגוף המלאכה אלא שאם צריף האצבע יתירה לכלבו חשיב תיקון דומיא דדם לכלבו.

וכה"ג נמי בחובל לרפואה ומוציא דם רע מתוך הגוף ואיננו צריך לדם הרע לכלבו נמי חשיב קלקול לר"י שמקלקל גוף המלאכה וה"ל דומיא דחופר גומא דאע"ג דמתקן הוא את העפר דחזי לתשמיש מ"מ פיון שמקלקל בגוף המלאכה שהוא הגומא פטור.

דכה"ג בחובל נהפוך הוא פיון דהמלאכה בדם ובאצבע יתירה ה"ל מקלקל אע"פ שמתקן הגוף וזה ברור. וכה"ג גבי הבצירה שהוא מבעיר העצים ועושה מהם גחלים לקדחתו או שעושה ממנו אפר וצריך לאפרו אע"פ שהוא מקלקל העצים פיון דאין המלאכה בעצים אלא במה שנעשו גחלים ואפר וברי הגחלים ואפר הם תיקון לגביה חשיב לר"י מתקן מה שא"כ במבעיר דרוך משל ביתד מלובן ועושה נקב בתוך העץ לעשות בו בית קיבול או באופן אחר שיוציא בליטה מן העץ ומבעירו כדי שישאר העץ חלק פיון שאין המלאכה בעץ אלא בחלק הנבער מה שהוא מתקן העץ ועושה בית קיבול או חלק לא חשיב תיקון הואיל שמקלקל את החלק הנבער ואינו עושה בו תיקון היכא שאינו צריך לאפרו של חלק הנבער מש"ה חשיב קלקול לר"י ופטור.

ובזה תבין דהיינו מה דקאר"י גבי מילה מה לי מתקן פלי וכו' דר"ל דאע"ג דהתם אין בו משום חובל פיון שאינו צריך לתתיבת מילה הנחתכת שהיא גוף המלאכה לענין חבלה מ"מ חייב משום תיקון מילה הנשארת ומשום מכה בפטיש דענין מכה בפטיש הוא שפסיד הדבר ומתקן הנשאר וכה"ג במשלים הנ"ל דמוציא דם לרפואה וחותך אצבע יתירה וכה"ג אי הנה חשיב תיקון גברא הנה חייב משום מכה בפטיש ואם התרו בו משום חובל פטור וכה"ג במבעיר לעשות נקב חייב משום מכה בפטיש ולעשות חלק משום מחסור וקבו זה מאד.

אמנם גבי הבצירת בת פהו דאין פאן שום תיקון דהרי מפסיד את הגוף לגמרי הנוכח לומר דהחייב משום מבשל פתילה וקבו זה. וכל זה לר"י דס"ל משאצ"ל חייב בכל המלאכות אלא דמקלקלין פטורים הילכך גבי חובל ומבעיר בצריה לכלבו ולאפרו דה"ל תיקון בגוף המלאכה חייב.

ובמוציא דם לרפואה ומבעיר דבר המכאיבו ואין צריך לכלבו ולאפרו פטור. אבל לר"ש דס"ל בכל המלאכות דלאו מקלקלין משאצ"ל פטור א"ם ע"כ במקלקלין אפילו צריך לקלקל כמו הסותר וצריך לפרצה נמי פטור דאי באינו צריך לפרצה בלא"ה פטור משום משאצ"ל וע"כ אהני לן פללא דכל המקלקלין פטורים לפטור אפילו בצריה לפרצה והיינו מ"ש רש"י אין לה חובל ומבעיר שאינו מקלקל וכו' ולא כ' שאין לה חובל ומבעיר שאינו משאצ"ל אלא נדאי דצריה לכלבו ולאפרו חשיב משצ"ל אלא דיש לפוטרו מתורת מקלקל.

ומ"ש רש"י ומה שהוא מתקן אצל אחרים לר"ש לא חשיב דהא משאצ"ל היא וכו' לא למימרא דחשיב משאצ"ל אלא ה"ק דמה שמתקן אצל אחרים לר"ש לא חשיב תיקון וחשיב מלאכת תיקון שאצ"ל דכיון דכל מלאכת קלקול משאצ"ל ע"כ אהני לן פללא דכל המקלקלין פטורים דאפילו צריך לגופו בשביל אחרים פטור ובשלמא בשאר מקלקלין משפחת ליה סותר ע"מ לתקן משא"כ בחובל ומבעיר דלא משפחת כה"ג אי ס"ד דמקלקל בהו פטור אין לה חובל ומבעיר לחייב.

(ויבהכי ניקח לדרך רש"י קושיות התוס' הנ"ל מקורע למרמי אימתא דאע"ג דכה"ג בשאר מלאכות חשיב משצ"ל דלא שייך ברכונו לא באה לו אפ"ה פטור מתורת מקלקל) אלא ודאי לר"ש חייב מקלקל בחבורה והבערה ודמי לשאר מלאכות דלאו מקלקלין ומיהו בעינן שיהי' משצ"ל כמו בצריף לכלבו ואפרו דאפילו באין צריף לכלבו ואפרו אלא שחובל להוציא דם רע או חותף אצבע יתירה נמי חייב דומיא דמילה וכה"ג במבעיר דבר קלוקל כמו מפתח שנסתם ודמיונות הנז' נמי חייב והנה אע"ג דחשיב לר"י מקלקל לא חשיב לר"ש משאצ"ל כיון שצריף לגופו בדבר שעושה בו מלאכה ומתקן הנשאר דומיא דזורה ובורר פמה"א שעיקר המלאכה בנטילת הפסולת ואפ"ה חייב וחשיב משצ"ל מה שמתקן האוכל (ולר"י לא חשיב זורה ובורר מקלקל שהרי אינו מקלקל הפסולת) תדע דרש"י מפרש דכבוי והוצאת המת חשיב משאצ"ל הואיל שרוצה הנה שלא הנה בעולם ולא קמפרש משום דהחלק שמכבה מן הפתילה אינו צריף לו שפבר נעשה אפר וגם אינו צריף למת בר"ה ואין לו הנאה אלא מחלק הפתילה שעדיין לא נבער ולא כיבה אותו ונהנה רק מן הבית שהנה בו המת א"ו דמשום הא חשיב משצ"ל אי לא דברצונו הי' שלא באה לעולם ואין כאן אלא סילוק ההיזק לגבי פתילה הנותרת והבית ומש"ה חשיב משאצ"ל.

ולפמ"ש שפיר משפחת ליה פלוגתא דר"י ור"ש במקלקל בחבורה והבערה ואין צריף לכלבו ולאפרו כגון שחובל לרפואה ודמיונות הנז' דמקרי משצ"ל ומתורצים כל השויות הנז' עוד הקשו התוס' בפ' האורג לפרש"י דכיון דר' יוחנן כר"י אמאי קאמר ליה פוק תני לברא משום דתני כר"ש.

ולנה תירצו התוס' דר' יוחנן אליביה דר"ש וצריף לכלבו ולאפרו חשיב תיקון קצת ור"י פוטר ועיין במהרש"א שהקשה דל"ל להתוס' לחדש דר"י פליג בצריף לכלבו ולאפרו ותירץ משום דבכמה סוגיות משמע דפליגי ר"י ור"ש במקלקל בחבורה ודוחק לאוקים כל הנהו סוגיות שלא אליבי' דר"י והניח בצ"ע.

ונראה בכוננתו שהניח בצ"ע משום דאין זה דוחק לאוקים כל הנהו סוגיות דלא כר' יוחנן וכיוצא בזה אוקמו התוס' בב"ק כל הנהו סוגיות דלא כר' אבהו ע"ש. ומה שנ"ל פשוט ביישוב קושיות המהרש"א דהתוס' פ' הנחנקין הקשו על פרש"י דכיון דצריף לכלבו ולאפרו חשיב תיקון גמור האף קאמר בבב"יתא חוץ מחובל ומבעיר דאין זה חוץ ומחמת קושיא זו הוצרכו התוס' לתרץ דה"ל תיקון קצת וחשיב קלוקל וא"כ לפ"ז קשה אף לר' יוחנן מתני' דנקיט כל המקלקלין פטורים דמשמע אף בצריף לכלבו ולאפרו (ודלא כפרש"י דלר' אבהו פריף) וצריף לאוקים אף לר' יוחנן מתני' כר"י ופוטר בצריף לכלבו ולאפרו וזה ברור.

ובמגיני שלמה פ' האורג נדחק ליישב ב' קושיות התוספות הללו ואין דבריו מחנורים. גם הקשה לדרך התוס' דלר' אבהו תקשה סתמא אסתמא דבפ' האורג סתם תנא כר"י דכל המקלקלין פטורים ובפ' המניח סתם כר"ש בחובל בשבת דפטור מתשלומין דלר"י אפילו בצריף לכלבו ולאפרו פטור (ולפמ"ש דאף לר' יוחנן מתוקם מתני' דהאורג כר"י קשה קושיא זו אף לר' יוחנן) ומחמת קושיא זו הכריח כפרש"י דצריף לכלבו ולאפרו חשיב תיקון גמור וחייב לר"י ע"ש.

נקוּשְׁנֵיתוֹ שְׂגִיאַהּ בְּכַוֻּנַת הַתּוֹסֵס דְהַבִּין בְּכַוֻּנַתְּם דַּס"ל לַר"י דְלִיפָא חוּבְל וּמִבְעִיר בְּעוֹלָם שְׂיִהְיֶה מְתֻנָּן וְזֶה אֵינוֹ דְהָאִיף פְּלִיג ר' יְהוּדָה אַל"ט אַבּוֹת מְלֹאכוֹת וְהָרִי הוּא מוֹסִיף שׁוֹבֵט וּמְדַקְדֵּק אֲלָא וְדַאי ס"ל לְהַתּוֹסְפוֹת דְמוֹדָה ר"י בְּמִבְעִיר עֲצִים לְקַדְרָתוֹ אוֹ חוּבְל וְצָרִיף לְדָם לְרַפּוּאָה דְתַקְנָתוֹ יִתֵּר עַל קַלְקֻלָּתוֹ כְּמִבְּנֵי מְלִשׁוֹן הַתּוֹסֵס' שְׂאִין דְרַף לְחַבּוּל וְכוּ' וְעִינֵן בְּבַעַל הַמְּאֹר וְעִינֵן בַּכ"מ רַפִּי"ב מֵה"ש בְּשֵׁם הַרַמ"ך וַא"כ שְׁפִיר מְתוֹקְמוֹ סְתָמִי דַּב"ק כַּר"י הֵיכָא דְאִיפָא תִיקוֹן גְּמוּר וְתַמְהָתִי עַל הַמְּגִינֵי שְׁלֵמָה הָאִיף אִישׁתְּמִטְתִּי סוּגְיָא דַּפ' פֶּל כְּתָבִי דַּכ"א דְמַחְיִיב ר"י בְּהַרְיַגַת הַמְּזִיקִין דְחָשִׁיב תִיקוֹן גְּמוּר.

וּלְפִי דַעַת רַש"י בַּפ' הַמְּנִיחַ לְמַסְקָנָא דְרַבָּא מִתְּנִי בְּשׁוּגַג וְכוּ' בַּלֵּא"ה גִּיחָא אֲמָנָם לְדַעַת הַתּוֹסְפוֹת גִּיחָא כַּמ"ש. אִיבְרָא לְדְרַף רַש"י לַפַּמ"ש יֵשׁ לִינִישָׁב ב' קוּשְׁיוֹת הַתּוֹסֵס דַּר' אַבְהוֹ נִקְיֵט הַבְּרִייתָא דְחוּץ מְחוּבְל וּמִבְעִיר דְבַהֲכִי מִתְּנִישְׁבִּים הַמְּשֻׁנִּיּוֹת דַּמַּס' ב"ק וְקָאָמַר ר' יוֹחָנָן פּוּק תְּנִי לְבָרָא וְסָמִי בְּרִייתָא מְשַׁמְיָה מִתְּנִי דְהָאֹרְגַ וְחוּבְל וּמִבְעִיר דְתַנּוּן בַּמַּס' ב"ק אֵינוֹ מְשַׁנֶּה עַל דְרַף הָא דַּקָּא"ר יוֹחָנָן אֲחִיוֹת אֵינִי יוֹדַע מִי שְׁנָאָן וְאֵת"ל דְהִנְהוּ מְשֻׁנִּיּוֹת מְשַׁנֶּה צָרִיף לְאוּקִים בְּצָרִיף לְכַלְבּוֹ וּלְאֶפְרוֹ דַּכַּה"ג מְחִיב בְּכָל הַמְּקַלְקֵלִין כְּמוֹ הַקּוֹרַע חֲתִיכָה מְבַגֵּד שְׂצָרִיף לְמַטְלִית קְטָנָה אוֹ סוֹתֵר וְצָרִיף לְעֵץ קָטָן דַּה"ל תִיקוֹן לַר"י וּלְפ"ז מוֹחַק ר' יוֹחָנָן הַבְּרִייתָא וְלֹא נִקְיֵט חוּץ דְבְצָרִיף לְכַלְבּוֹ וּלְאֶפְרוֹ חָשִׁיב תִיקוֹן גְּמוּר לַר"י גַּם לַר"ש חָשִׁיב מַשְׁצ"ל וְשְׁפִיר קָאָמַר פּוּק תְּנִי לְבָרָא וַר' אַבְהוֹ חִידָשׁ לוֹ דְשְׁפִיר מְתוֹקְמִיָּא בְּרִייתָא כַּר"ש דַּס"ל מְקַלְקֵל בְּחַבּוּרָה פְּעִין מִיְלָה חָיִיב וְכַנּוּן.

וְרֵאִיתִי בְּתוֹסֵס' ב"ק דַּל"ה בַּא"ד הַמְּתַחִיל חוּבְל וְכוּ'. שְׁכַתְּבוּ לְדַרְכָּם דְהִנְהוּ בְּרִייתוֹת דְפְלִיגֵי ר"י וַר"ש בְּמְקַלְקֵל בְּחַבּוּרָה אֲתַמָּן כְּחַד תַּנָּא דַּס"ל כַּר"י בְּחַדָּא וְכַר"ש בְּחַדָּא ע"ש.

וּבְמַהֲרָש"א כ' קָשָׁה לְהַבִּין וְכוּ' וַי"ל דַּלַּר"י חָשִׁיב תִיקוֹן גְּמוּר כְּמוֹ מִיְלָה וּבְהָא מְלִתָּא סָבַר הָאִי תַנָּא כַּר"י וְכוּ' וְגַם הַבְּרִייתָא דַּפ' סָפַק אַכַּל קָשָׁה לְהוּ לָמָּה וְכוּ' ע"ש. וְדַבְּרִיו דְחוּקִים מְאֹד דַּא"כ לָמָּה לִי לְהַתּוֹסֵס' לְמִימַר דַּס"ל כַּר"י בְּחַדָּא לְעַנְיָן דְהִנְהוּ תִיקוֹן דְהָא אִי ס"ל דְהִנְהוּ קַלְקוּל גִּיחָא טְפִי וּמָה זֶה נְתִינַת טַעַם דְהוּאִיל דְסָבַר דְהִנְהוּ תִיקוֹן פְּטוּר וְלָמָּה לְהוּ לְהַתּוֹסֵס' לְמִימַר דַּס"ל כַּר"י בְּחַדָּא לְעַנְיָן דְהִנְהוּ תִיקוֹן ה"ל לְמִימַר הָאִי תַנָּא ס"ל דְמִשְׁאַצ"ל פְּטוּר בְּחוּבְל וּמִבְעִיר.

אַף ג' לְפָשׁוּט בְּכַוֻּנַתְּם דְהַשְׁיִקְלָא וְטִירְיָא דְהַתָּם לֹא קָשָׁה לְהוּ וְלֹא מִיְדֵי דִי"ל דְאַזְדָּא אֲלִיבֵי דַר' יוֹחָנָן דַּס"ל דְבַעֲיָנָן לַר"ש בְּצָרִיף לְכַלְבּוֹ וּמַשְׁצ"ל. אֲלָא דְקָשָׁה לְהוּ לַר' אַבְהוֹ אַף לְפִי הַמְּסַקְנָא דְמוּקִים הָא דְרִיב"ל בְּרַצִּין אַחֲרֵיו וַא"כ הַבְּרִייתָא בָּאִין רַצִּין אַחֲרֵיו וְקָשָׁה מְנִי דַּלַּר"י חָשׁוּב תִיקוֹן גְּמוּר וְלַר"ש אֲפִילוּ מְקַלְקֵל וְאַצ"ל חָיִיב וְכ"ש מְתַנּוּן.

לְזֶה תִירְצוּ דַר' אַבְהוֹ מוּקִים הָא בְּרִייתָא כְּחַד תַּנָּא דַּס"ל כַּר"י בְּחַדָּא לְעַנְיָן זֶה דְדִין חוּבְל וּמִבְעִיר כְּדִין פֶּל הַמְּקַלְקֵלִין וְכַר"ש בְּחַדָּא לְעַנְיָן דְמִשְׁאַצ"ל פְּטוּר אַע"ג דַּר"ש מְחִיב בְּחוּבְל וּמִבְעִיר מִשְׁאַצ"ל לְעַנְיָן זֶה ס"ל כַּר"י דַּאִין חוּבְל וּמִבְעִיר חָמוּר מִשְׁאַרִי מְלֹאכוֹת הַמְּקַלְקֵלִין.

ולפי פ"י התוס' ה"תם דה"פ ברייתא ברצין אחריו וד"ה י"ל דהקשה להו מפרייתא אחרית' דה"תם ההורג נחשים ועקרבים אין רוח חכמים נוחה הימנו דע"כ איירי באין רצין אחריו וכמ"ש התוס' ה"תם וע"כ מתוקמא כר"ש בחדא וכר"י בחדא.

וכה"ג ברייתא דס"פ ספק אכל בחותה גחלים להתחמם והנבערו מאליהו דמ"ד פטור ס"ל כר"י בחדא לענין זה דדין חובל ומבעיר כשאר המקלקליו. וס"ל כר"ש במשאצ"ל וזה פשוט בכוננת התוספות ועיין בתוס' פרייתות ד"ה פגון וכו' דלר' יוחנן דמוקים בנפח שנו צריף לומר נמי דס"ל כר"י בחדא וכר"ש בחדא באופן אחר ע"ש.

ולדבר רש"י נחא בפשיטות סוגיא דס"פ ספק אכל דה"ל משאצ"ל ול"ל קלקול הקלף חייב לר"י ופטור לר"ש וסוגיא דפ' כל פתבי בהריגת המזיקין דה"ל נמי תיקון וכגון שצריף לכלבו ולר"ש פטור משום משאצ"ל ולדעת רבנו דחובל תולדה דדש וכן לדעת רש"י דה"ל צובע א"כ אין ענין להריגת המזיקין לחובל וניחא בפשיטות.

השיטה שנייה שיטת התוס' בד"ה ר"ש הנזכר דכל מה שהוא אינו צריף לאותו צורך שהיה במשפן מקרי משאצ"ל אמנם במקלקליו בעינן לגופו ולגופה ולהכי נקיט במתני' קורע ע"מ לתפור ובכל המקלקליו ע"מ לתקן דה"ל לגופו ולגופה אבל הסותר וצריף לעצים או הקורע וצריף למטלית דה"ל לגופו גרידא פטור לדעת התוס' והטעם פנ"ל דבהכרח להכי אהני פללא דכל המקלקליו פטורים דאפי' צריף לגופו פטור לר"ש אבל לר' יהודה בלגופו גרידא סגי אלא דהחופר גומא פטור משום דה"ל משאצ"ל ומקלקל כנז' ובהכרח בשארי מלאכות דסגי לר"ש בלגופו גרידא אע"ג דלא הנה ממש דומיא דמשפן מדפריף בגמ' פשיטא ומשני מהו דתימא עד דהנה לגופו ולגופה אלא דס"ד אמינא דבעינן לגופו ולגופה דומיא דמשפן.

אמנם אנכי לא ידעתי אטו לא היה במשפן הוצאה דומיא דמר לחפור בו שהרי היו מוציאים מחטין וצינורות לארוג בו וכן כל פלי אומנות ואולי ס"ל להתוס' פיון דילפינן הוצאה מקרא דויעבירו קול במחנה וגו' והמלאכה היתה דים וגו' ויפלא העם מהביא דפשיטא דקרא בנדבת דברים שנעשה מהם המשפן שהיה די משא"כ פלי המלאכה דעדיין לא נגמר מלאכת המשפן והיו עדיין צריכים לכלי מלאכה אמנם אין זה הכרע דאפשר שהתנדבו ג"כ פלי מלאכה עד שהיה די והותר.

וקשה נמי לשיטה זו ממ"ש שהתוס' בפ' כלל גדול דזומר ואין צריף לעצים אין עליו שם מלאכה כלל וא"כ אי ס"ד דכל משאצ"ל לא הנה דומי' דמשפן א"כ בדין הוא שיהיה מותר ולא פטור וכנ"ל.

ותו דכיון דבעינן בהוצאה לאו דומיא דמשפן ממש וסגי בלגופו גרידא א"כ נימא דאר המוציא מת חייב אע"ג דלאו דמי כלל, גם מה שחילקו מפסיס מורסא דחוק קצת גם מ"ש דמכפה הנה בכלל כל המקלקליו ובעינן לגופו ולגופה קשה כיון דהבערה ה"ל קלקול להוי מכפה תיקון.

גם גוף לשון משאצ"ל משמעו דלא כפירושם דלפי פירושם היינו מלאכה שאינה דומיא דמשפן. גם מאי פסקא דלא היה פכובי במשפן שלא יקדים היורה.

השיטה השלישית שיטת ה'רנ"ה בס' המאור בסוגיא דחובל ומבעיר שפתיב ו'ל' והאנן תנן וכו' מתני' ר"י הוא דאמר מקלקל בחבורה וכו' כל ל"ט מלאכות שהיו במשפך פלם הי' ב'הן צורך לגופן חוץ הזורה ובורר שהיא זורה המן מן הגרן ובורר צרורות מן הכרי ונהו עיקר מלאכתו לדחות המן והצרות וכן תיב עליהן ותולדות שלהן אבל שארי מלאכות עיקר היא לצורך גופן וס"ל לר"י וכו' הילכך ה"א דאיצטריף רחמנא למשרי מילה אע"פ שהיא דוחה המילה מן הבשר וה"ל משאצ"ל כמוציא מת ונבלה ושרץ ועפוי"ם שאין פוננתו אלא לדחות מעליו וכו' נקוט האי פללא בידך כל מלאכה שהיא צריף לדחות נזק מן העושה אותו משאצ"ל הוא.

וכן חופר גומא וא"צ אלא לעפרה אין התרישה אלא הגומא והעפר בדבר אחר חוץ מן התרישה וה"ל משאצ"ל ששחלקו ר"י ור"ש וכו'. וכן הקורע למרמי אימתא וכו' כחופר גומא וכו' וה"ל פלוגתא דר"י ור"ש במשאצ"ל וכו' ע"ש באריכות.

ומ"ש וכן חופר גומא וכו' וה"ל משאצ"ל ששחלקו ר"י ור"ש וכו' אע"ג דמודה ר"י דפטור היינו מתורת מקלקל. ומ"ש וכן הקורע למרמי אימתא היינו לענין דה"ל משאצ"ל כמותו אבל הא ודאי דחופר גומא חשיב מקלקל אע"ג דסבור וקיבל לקלקל בגומא משום צורך עפר ה"ל תיקון בדבר אחר משא"כ הקורע למרמי אימתא חשיב הקריעה תיקון דתקנתו יתר על קלקלתו וניחא לי' בקריעה הילכך מחייב ר"י.

והיוצא מדבריו דכל דבר שהיא לדחות דבר שאינו צריף לו אע"פ שפא מחמת זה תיקון כמו מוציא המת והריגת המזיקין וחס על הפתילה מקרי משאצ"ל. אמנם חופר גומא וקורע למרמי אימתא שאין פוננתו לדחות מעליו אפ"ה ה"ל משאצ"ל הואיל שאין צריף למלאכה עצמה אלא לדבר אחר ודמי למוציא המת שאינו צריף למלאכה שהיא הוצאת המת אלא לדבר אחר וגבי כבוי אינו צריף לחלק הפתילה שנקבית אלא לדבר אחר הפתילה הנשארת דמה שהיא בחופר גומא המלאכה היא בהנהג דבר אחר וכמ"ש לעיל בדומה לזה ע"ש ובדבריו אלו תמצא קצת יישוב לקושיו' התוס' דהמפיס מן רסא לעשות פה והקורע ע"מ לתפור והתופר בגד קרוע אין זה מלאכת דחייה אלא תיקון גמור.

איברא לפי דמיונות אלו המעבד עורות ומסיר השער והמקדר בהרים והקוצר לייפות הקרקע הם דומיא דזורה ובורר שמשיר את העונדף כדי שיהי' הנשאר מתוקן וה"ל מלאכת דחייה ויהיה פטור.

וכן קשה דמה נשתנה זורה ובורר משארי מלאכות והדעת נוטה דזורה ובורר לא מקרו מלאכות דחייה דמה לי בורר אוקל מתוך פסולת או פמ"א ויש כמה מלאכות שעיקר המלאכה בנותר כמו חופר גומא ומעבד זורה ודומיהם.

השיטה הרביעית היא שיטת הר"א בנו של רבנו כמ"ש לעיל לשובנו דס"ל דמשאצ"ל מתפונן לגוף המלאכה ואינו מכונן לתכליתה עיין בכ"מ לקמן וזהו מאמר מוסגר ומי חכם ויכן את זאת מהו תכלית כל מלאכה ומלאכה ולמה לא יהיה לכבוי תכלית אחר זולת לעשות פחמין וכחם על הפתילה אין זה תכליתה ולמה לא יהיה תכלית הקריעה למרמי אימתא ואם נאמר דתכלית מלאכה נקרא כפי מה שהיה במשפך היינו שיטת התוס' הנו'.

ואמרת לְבָאֵר וּלְלֶבֶן הַדָּבָר כִּפִּי הַסִּבְרָא הַיְשָׁרָה אֲשֶׁר הוֹרוּנִי הֵן הַשְּׂמִים עַד שְׁתִּרְאֶה שְׁפָל הַשִּׁיטוֹת אֲשֶׁר גִּרְאִים רְחוּקִים וְנִפְרָדִים. יִתְאַחוּ וַיִּתְחַבְּרוּ וַיְהִיו נִצְמָדִים.

וְכַלֵּם נִיתְנוּ מְרוּעָה אֶחָד שֶׁהוֹלְכִים וְסוֹבְבִים וּמְקִיפִים בְּתוֹךְ הַעֲגוּלָה וְעַדִּינִן לֹא הִגִּיעוּ לְמִרְכָּז הָאֲמִתִּי לִיתֵן פָּנִים מְסִבִּירוֹת אֲשֶׁר הִבְנִיתִי מִתּוֹךְ רִיסֵי מְאוּרוֹת עֵינַי דְּבָרֵי רַבְּנוּ וְאֶבְרָר וְאֶלְבֵּן כָּל חֲלָקֵי הַסּוֹתֵר ע"מ לְבָנוֹת בְּמִקוּמוֹ בְּנִינוּ מִתְּוֶקֶן וּמְלֹאכָה שְׁצָרִיכָה לְגוּף הַבְּנֵת עֲנִינוּ מִשְׂאֵץ"ל וְזֶה הַחֲלִי בִּס"ד.

דַּע דְּעֵיקָר פִּי מִשְׂאֵץ"ל הִיא שְׁפִשְׁעוּשָׁה מְלֹאכָה וְתִשְׁאַלְהוּ לְמָה אֲתָה עוֹשֶׂה זֹאת הַמְּלֹאכָה וְתִהְיֶה הַתְּשׁוּבָה שְׁאֵנִי צָרִיךְ שְׁתִּהְיֶה זֹאת הַמְּלֹאכָה כְּמוֹ דָּרְךְ מְשָׁל הַחֹרֵשׁ מִפְּנֵי שֶׁהוּא צָרִיךְ שְׁתִּהְיֶה הַשְּׂדֵה חֲרוּשָׁה.

יְהִי לְאִיזָה תְּכֵלִית שְׁיִהְיֶה אִזְ נִקְרָא מִשְׂצ"ל הֵן שְׁמִתְכַּוֵּן כְּדֵי לְזָרֹעַ אוֹ כְּדֵי לְיִטּוֹל שְׁכָר אוֹ לְעֲשׂוֹת רְצוֹן הַשְּׁלֵטוֹן כִּינּוּן שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מְלֹאכֶת הַחֲרִישָׁה וְצָרִיךְ לְחֲרִישָׁה מִקְרֵי מִשְׂצ"ל. אֲבָל מִשְׂאֵץ"ל הוּא מֵה שְׁקָרָאוּ חֲכָמֵי הַמְּחַקֵּר כְּוֹנֵה שְׁנִינָה כְּמוֹ ד"מ הֲרֵי שְׂצוֹבֵעַ בְּגָדֵי אֶדוֹם כְּדֵי שְׁיִהְיֶה אֶדוֹם אִזְ נִקְרָא כְּוֹנֵה רֵאשׁוּנָה וּמִשְׂצ"ל אֲבָל הֲרֵי שְׂצוֹבֵעַ בְּגָד יְרוֹק וְעוֹשֶׂאֵו אֶדוֹם וְאֵינְנוּ צָרִיךְ שְׁיִהְיֶה אֶדוֹם אֲלֵא שֶׁהוּא צָרִיךְ שְׁלֵא יְהִי יְרוֹק מִקְרֵי מִשְׂאֵץ"ל וְכְוֹנֵה שְׁנִינָה.

וה"ה אֵיפְכָא הֲרֵי שְׁהִיָּה לוֹ בְּגָד יְרוֹק מְצוּפָה אֶדוֹם וְאִח"כ נוֹטֵל מִמֶּנּוּ הָאֶדוֹם אִם מִתְכַּוֵּן כְּדֵי שְׁיִשְׂאֵר הַבְּגָד יְרוֹק מִקְרֵי מִשְׂצ"ל וְכְוֹנֵה רֵאשׁוּנָה וְאִם כְּוֹנֵתוֹ רַק לְיִטּוֹל הַצְּבֵעַ מִקְרֵי יְרֻקוֹת הַבְּגָד מִשְׂאֵץ"ל.

וכה"ג בְּחוֹפֵר גִּנְמָא וּא"צ אֲלֵא לְעַפְרָה אֵלּוּ הִיָּתָה הַמְּלֹאכָה נְטִילַת הָעֶפֶר אִזְ הִיָּה מִקְרֵי מִשְׂצ"ל אֲלֵא הוּאִיל שֶׁהַמְּלֹאכָה הִיא הַגִּנְמָא וְהֲרֵי אֵינּוּ צָרִיךְ לְגִנְמָא מִקְרֵי מִשְׂאֵץ"ל וְאֵע"פ שֶׁהוּא צָרִיךְ לְגִנְמָא כְּדֵי שְׁיִטּוֹל הָעֶפֶר מ"מ כִּינּוּן שְׁאֵינּוּ צָרִיךְ לְעֲשׂוֹת הַמְּלֹאכָה שְׁתִּהְיֶה גִנְמָא אֵינּוּ זֶה נִקְרָא בּוֹנֵה מְאַחַר שְׁאֵינּוּ צָרִיךְ לְבַנֵּן אֲלֵא מִקְרֵי נוֹטֵל עֶפֶר.

וכן בְּקוֹרֵעַ לְמִרְמֵי אֵימְתָא כִּינּוּן שְׁאֵינּוּ צָרִיךְ לְבַגְד קָרוֹעַ מִקְרֵי מִשְׂאֵץ"ל דְּלֵא נִיחָא לִיה שְׁיִהְיֶה הַבְּגָד קָרוֹעַ אֲלֵא שְׁצָרִיךְ לְקָרוֹעַ שְׁיִטִּיל אֵימָה הַיִּלְכָף אֵינּוּ זֶה קוֹרֵעַ אֲלֵא מְטִיל אֵימָה. כֵּן בְּהוֹצְאָת הַמֵּת מִקְרֵי כְּוֹנֵה שְׁנִינָה הֵא לְמָה זֶה דוֹמָה לְאֶחָד שֶׁהוּא בְּבֵית וְקָרָאוּ חֲבֵרוֹ לְחוּץ שְׁאִם כְּוֹנֵתוֹ כְּדֵי שְׁיִהְיֶה בְּחוּץ חֲשִׁיב כְּוֹנֵה רֵאשׁוּנָה אֲמַנְם אִם אֵינּוּ כְּוֹנֵתוֹ רַק שְׁלֵא יְהִי בְּפָנִים וַיִּרְאֶה מְעַשְׂיוֹ אִזְ מִקְרֵי כְּוֹנֵה שְׁנִינָה וְה"נ כִּינּוּן דְּאֵינּוּ כְּוֹנֵתוֹ אֲלֵא כְּדֵי לְהוֹצִיא הַטּוֹמְאָה מִן הַבֵּית גְּמָצָא דֵּה"ל עֲקִירָה לְצוֹרֵךְ וְאֵינּוּ כְּאֵן הַנְּחָה לְצוֹרֵךְ וְלֹא דְמֵי לְמַר לְחַפּוֹר בּוֹ שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַנְּחָה בִּר"ה וְהַעֲקִירָה צוֹרֵךְ הַנְּחָה הִיא מִשְׂא"כ בְּגִדוֹן דִּידוֹן מִקְרֵי הוֹצְאָה שְׁלֵא לְצוֹרֵךְ הַנְּחָה.

וכה"ג בְּמִפִּיס מוֹרְסָא לְהוֹצִיא לִיחָה כִּינּוּן דְּעֵיקָר הַמְּלֹאכָה הַפְּתַח ה"ל מִמֶּשׁ דוֹמִיָּא דְחוֹפֵר גִּנְמָא. וְכֵן צִידָה נִקְט שְׁאֵינְנוּ צָרִיךְ שְׁיִהְיֶה הַנְּחָשׁ נִצְוֹד וְכַבּוּשׁ תַּחַת יָדוֹ אֲלֵא צָרִיךְ שְׁלֵא יִלָּךְ אֲנָה וְאֲנָה וַיִּזִּיק וְה"ל דוֹמִיָּא דְמֵי שְׁקוֹרְאָתָא חֲבֵרוֹ שְׁיִבֵּא לְבֵית וְאֵינּוּ כְּוֹנֵתוֹ אֲלֵא שְׁלֵא יְהִי בְּחוּץ וַיִּרְאֶה מְעַשְׂיוֹ.

וכה"ג יְצִיאַת הַזָּב בְּכִיסוֹ כִּינּוּן שְׁאֵינְנוּ צָרִיךְ לְהוֹצִיא הַכִּיס לִר"ה אֲלֵא שְׁמַחְמַת שֶׁהוּא הוֹלֵךְ בִּר"ה מְוֹכֵרַח לְטוֹל הַכִּיס עֲמָדוֹ לְמַנּוֹת רֵאיוֹתָיו אוֹ לְאֲצוּלֵי טִינוּף וְאֵינּוּ צָרִיךְ לְהַכִּיס

מצד עצמו אלמלא לא היתה צריף לצאת לחוץ ולא דמי למוציא מקל בידו לר"ה דה"ל נמי ההוצאה מחמת שהיא הולך לחוץ דהתם צריף הוא לו להשען עליו אבל הכא אצולי טינוף הוא וכל אצולי טינוף לא חשיב משצ"ל אע"פ דלעגנו מכשירין חשיב לצורף שאני לעגנו שבת דמשאצ"ל לא שייכא אלא לעגנו שבת.

וכן הקורע על מתו שאינו צריף שיהיה בגד קרוע אלא משום מצוה. וכן בהריגת המזיקין אינו צריף לנחש מת אלא שלא יזיק (והסותר ע"מ לבנות כבתחלה חשיב מקלקל) וכל הנה לא דמי לתופר בגד קרוע דחשיב מתקן גמור וצריף למלאכה שיהיה תפור וכן קורע ע"מ לתפור דצריף לקריעה זו דכשהוא קרוע חשיב טפי שראוי לתפור ולא להניי כי פיסתא.

וכן מפסי מורסא לעשות לו פה חשוב משצ"ל שצריף לפה. אמנם בכבוי דקחם על הפתילה קשה להבין דלא מקרי משצ"ל שמאחר שהיא דולק צריף הוא שיהיה כבוי דאין לומר דמקרי משאצ"ל דלא שייף לומר שצריף לכבות אא"כ הוא צריף שיידלק ויכבה דא"כ התופר בגד קרוע נמי אין צריף שיהיה קרוע ותפור מאי אמרת ס"ס השתא שנקרע צריף לתפור ה"נ השתא שדולק צריף לכבות.

גם אין לומר דאין צריף שיהיה כבוי אלא שלא יהיה דולק ואלו היה אפשר לו לבטל הדליקה באופן אחר לא היה מכבה דזה אינו דא"כ הקושר ואפשר לו לעגוב או הכותב ואפשר לו לדבר יהיה פטור ותו דהא א"א בשום אופן לבטל הדליקה כי אם ע"י כבוי הא למה זה דומה למי שיש לו בגד אדום וצריף שלא יהיה אדום ומעביר הצבע דכה"ג מקרי פנונה ראשונה.

גם אין לומר שאין צריף לכבוי אלא בשעת מעשה ואח"כ לא איכפת לי במה שהפתילה מכובה דא"כ בתופר בגד קרוע נמי לא איכפת ליה במה שהוא תפור ואיננו צריף אלא שלא יהיה קרוע.

אמנם אחר העיון תראה שיש במלאכת הכבוי ענין פרטי מה שאיננו דומה לשום מלאכה מל"ט מלאכות דבכלם צריף לפעולה שעושה שהחורש נמצא עשה פעולת החרישה בשדה והקוצר עושה את הדבר תלוש וכן כלם משא"כ בכבוי שהמכבה את הפתילה איננו עושה בה שום פעולה דאותו חלק שפבר נבער איננו יכול לכבותו שיחזור לקדמותו שפבר נעשה אפר והנשאר שעדיין לא נבער ואף מה שנשאר במקום שאחז האור ברוב פתילה מה שעדיין נשאר שלם זה לא היה בוער מעולם וא"כ אין פעולת הכבוי כי אם שמונע להבא שאולולא היה מכבה היה האור נאחז ביתר הפתילה והוא מונע שלא יאחז בפתילה האור ולהכי ה"ל משאצ"ל דדבר שכיבה פבר נעשה אפר ואינו חס עליו דלא אהני מעשיו ותייסוטיה והמותר שחס עליו לא היה דולק מעולם ולא פיכה אותו והאיד שייף לומר שהוא צריף לדבר הנכבה אא"כ בעושה פחם דצריף לדבר שנעשה פחם אבל זולת זה אינו צריף לגוף המלאכה והבן זה.

ופשוט למבין דבשאר דברים הנז' כמו הוצאת המת וצידת נחש וכו' לא שייף לומר דאין כאן תיקון לשעבר אלא מונע להבא דא"כ התופר בגד קרוע נמי אינו מתקן את הקריעה לשעבר אלא להבא מאי אמרת הקריעה בעינה עומדת והקריעה לשעבר היא היא שלהבא

א"כ ה"נ הטומאה שלעבר היא היא שלהבא משא"כ במכבה בכל רגע ורגע דולק חלק אחר וזה ברור.

אמנם במקלקלין כמו סותר וקורע חשיב משצ"ל סותר ע"מ לבנות שמתקן המקום שיהיה ראוי לבנות וצריך לסתירה. וכה"ג הסותר עץ וצריך לעץ קטן וכן הקורע וצריך למטלית קטן חשיב נמי משצ"ל אלא דהיכא דאין תיקונו יתר על קלקולו חשיב מקלקל. ובמוחק ע"מ להנות מן הדיו ה"ל כחופר גומא ממש. ובחובל ומבעיר וצריך לכלבו ולאפרו חשיב משצ"ל וכן החובל בהקנה לרפואה והמבעיר לעשות בית קיבול ה"ל דומיא דסותר לעשות פתח ומוחק להגיה דחייב ופלוגתא דר"י ור"ש במקלקל בחבורה והבערה לא שייך בפלוגתא דמשאצ"ל.

ובמ"ש נתבאר דזורה ובורר ה"ל משצ"ל שצריך להפריד פסולת מאוכל ודלא כהר"ז ונתבאר ביאור מספיק מהו תקלית כל מלאכה דבעינן שיהיה צריך שתהיה המלאכה באותו דבר שעושה כמו התופר בגד קרוע שהוא צריך שיהיה הבגד תפור ואל זה נתפונן הר"א בנו של רבנו.

וגם דברי התוס' ברורים דנדאי במשפן מסתמא היה כל מלאכה לצורך גופו אמנם סובר ר"ש דאפילו אם הי' משאצ"ל לא ילפינן מיני' דאנו בעינן מלאכת מחשבת שתהיה המלאכה צריכה לו.

וגם מ"ש רש"י ז"ל שברצונו לא באה לו כו' נתפונן בזה דאין צריך לכבות ולהוציא המת לר"ה אלא כדי שלא יהיה המת ברה"י ושלא יהיה דולק ונקראים מלאכת ביטול דאין הטומאה שלעבר היא היא שלהבא בכל הנה דברים שהם בבוא זה אחר סור זה מה שא"כ התופר בגד קרוע שמתקן קלקול עומד בעינו.

ולפמ"ש זה דוחק דגם הטומאה עומד בעינו ותו דבחופר גומא לא שייך לומר דה"ל מניעת קלקול והנכון כמ"ש. ועתה נבא לבאר מה שיש להסתפק העושה מלאכה שלא לצורך כלל כמו הקוצר ואינו צריך לדבר הנקצר אלא שקוצר ברצון פשוט ומשליכו ובלי שום טעם.

וכן העושה פלי ואינו צריך כלל לעשות פלי זה או המוציא כפר בידו לר"ה ואינו צריך לכפר בר"ה והעושה גומא וא"צ לה כלל מי נימא דפטור לר"ש בדרך ק"ו ממשאצ"ל ואפשר דאפילו ר"י דמחייב במשאצ"ל פטר בכה"ג דדוקא היכא דעושה לשום צורך אפילו שלא לצורך גופו כמו צידת נחש הוא דמחייב אבל הכא שאינו צריך כלל פטור.

א"ד דמחייב לר"י פיון דעשה מלאכה ואפשר אפילו לר"ש חייב דע"כ לא פטר ר"ש אלא במשאצ"ל כמו הצד נחש שבפירוש היתה פוננתו רק בשביל שלא ישוף אבל בנדון דידן רוצה הוא לצוד אפשר דאפילו בלי טעם חשיב פנונה.

ובמקלקלין בנדאי נ' פשוט דהקורע בלי טעם פטור מתורת מקלקל ובאינה מלאכות הוא דיש מקום ספק. ונר' לענ"ד דבהנה מלאכות שהם בנדאי תיקון כמו העושה פלי ותופר בגד ודומיהם בנדאי אף לר"ש חייב דלא קפטר ר"ש במשאצ"ל אלא במלאכות שאינם תיקון גמור כמו הוצאה וצידה אבל במלאכת תיקון אנו סהדי דניחא ליה עיין בתוספות

פ' פירה דמ"א וביומא דל"ה שפתיבו אהו דבפ' הבונה דק"ג לא צריכא דקעביד בארעא דחבריה דמשמע דהא בארעא דידיה אע"פ שאינו מתפונן ליפות הקרקע חייב משום דכיון שיהא נהנה אנו סהדי דמתפונן ליפות ע"ש וא"כ לפ"ז יש לדקדק נמי בכה"ג מדקמשגי בארעא דחברין פ"ו וה"ל משאצ"ל כמ"ש התוס' ואמאי לא משגי בפשיטות דאפילו בארעא דידין וכגון שאינו צריך כלל ליפות הקרקע אלא נדאי פיון דייפוי הקרקע הנה מלאכת תיקון לרוב בני אדם אע"ג דאינו צריך לה חשיבא צריכה לגופו ועמש"ל.

אמנם במלאכות שהם לפעמים תיקון ולפעמים קלקול כמו קצירה שהצריך לדבר הנקצר ה"ל תיקון ואם אינו צריך לו ה"ל קלקול וכמו צירוף שהצריך לברזל קשה תשיב תיקון והצריך לברזל רך תשיב קלקול.

וכן סחיטה תולדה דדש כמו חולב נראה דאם אינו צריך לו כלל אפילו לר"י פטור וכן משמע בתוס' פ' כלל גדול גבי זומר וצריך לעצים שפתיבו דלא מקרי קוצר אלא בצריך לעצים דומיא דקורע ע"מ לתפור וכן כבשים ושלקות שסחטן לגופן מותר לפי שאין דרוך דישה בכף ולא ה"ל אפילו כמשאצ"ל דפטור אבל אסור ע"ש.

ואולם במלאכות שאינם לא תיקון ולא קלקול כמו הוצאה דלכאורה נראה מדקאמר בגמרא ומודה ר"ש במר לחפור בו וכו' דמשמע דבעינן מיהות לחפור בו אבל שלא לצורף פטור הגם דיש לדחות דה"ק ומודה ר"ש במר שאפילו במוציא סתם חייב הואיל שראוי לחפור בו מ"מ פשטא דמלתא משמע דבעינן לחפור בו ולצורף.

אמנם בפ' כלל גדול דע"ו מסיק לר' יוחנן דהמוציא עצם כמלא פי פרה לפרה פטור משום דאכילה ע"י הדחק לאו שמה אכילה ואפ"ה במוציא תבן כמלא פי פרה לגמל ד"ה חייב אע"ג דלא חזי לגמל ונהרי אינו צריך זה התבן לפרה ומי לא איירי בדלית לי פרה ואפ"ה חייב וכן במוציא עצם כמלא פי גמל לפרה משמע דמודה ר"י דחייב הואיל וחזי לגמל אע"פ שאין לו גמל ואפילו ר"ש מודה נמי בכל השיעורים דלא פליג בריש פ' המוציא אלא להרבות בשיעורים אבל במוציא פשיעור אע"ג דאינו צריך להוצאה מ"מ פיון שרוצה להוציא והוציא פשיעור דחזי לרוב בני אדם ה"ל מלאכה לצורף וחיוב.

ויש לדחות לפמ"ש התוספות בסוגיא דחובל ומבעיר דהמבעיר באיסורי הנאה מקרי משצ"ל לפי מה שהיה סבור בטעות ה"נ מקרי משצ"ל לפי מה שהיה סבור דתבן ראוי לגמל. ומהו דהמוציא פחות מפשיעור בכלי פטור אף על הפלי דמודה בה ר"י יש להוכיח דהוצאה שלא לצורף כלל פטור מדפטור על הפלי שנעשית טפלה לאוכל הואיל שיעקר צורף שלו לאוכל וה"ל הוצאת כלי שלא לצורף כלל וכן מסתבר.

ולפ"ז לא משפחת לי פ"ר דחייב במלאכות שהן לפעמים תיקון ולפעמים קלקול דהא כל דשא"מ ה"ל מלאכה שאינה לצורף כלל אם לא במלאכת תיקון ממש כנ"ל (ובהכי ניחא דצירוף דפ' פירה ותלישת הצמד דמס' בכורות לא מקרי פ"ר עיין לעיל ובאופן זה יש לפרש הא דאמרינן במס' יומא דל"ד ה"מ בכל התורה כלה אבל הקא בשבת צירוף דרבנן פי' משום דה"ל משאצ"ל כלל דחייב בכל התורה כלה ופטור לענין שבת) ומוכח נמי מיהות דבתיקון גמור חייב אפילו באינו צריך לו כלל דאל"כ לא משפחת פ"ר לחיוב וזה מוכרת אף לר"י דפ"ר דה"ל דשא"מ מקרי משאצ"ל כלל דמודה בה ר"י דפטור ונהבן

זה דלא משפחת פ"ר אלא במלאכת תיקון וְלא משפחת משאצ"ל אלא במלאכה דלאו תיקון.

וְהא דפסק רבנו בה' שגגות דהחומה גחלים להתחמם חייב משום מכבה ומשום מבעיר צ"ל דמכבה הנה תיקון גמור ומש"ה חשיב פ"ר ומבעיר לגבי חומה גחלים להתחמם חשיב נמי תיקון ומאן דפטר לא חשיב להו תיקון אלא משאצ"ל ועמש"ל.

גם י"ל דדשא"מ ופ"ר אפילו במלאכה שאינה תיקון נמי לא מקרי מלאכה שא"צ פלל דלפמ"ש דפ"ר היינו היכא שא"א לעשות ההיתר זולת האיסור פנ"ל וא"כ הרי צריך ליפות הקרקע משום הקצירה וצריך לסחוט המטלית פי היכי דליהדיק מסופריית דנזייתא אלא דה"ל משאצ"ל ולהכי מחייב ר"י בפ"ר דכל פ"ר ה"ל מלאכה שצריכה אלא שאצ"ל.

וגם י"ל דאה"נ דלר"ש אפילו במלאכת תיקון ליכא חיובא בפ"ר דכל דשא"מ ה"ל משאצ"ל וְהא דקיי"ל מודה ר"ש בפ"ר היינו לענגן שיהיה פטור אבל אסור וְהא דפסיק רבנו דפ"ר חייב היינו אליבא דר"י דמחייב במשאצ"ל.

וְהא דפריך בפ' הבונה אטו פלהו לאו ליפות את הקרקע ניהו ומודה ר"ש בפ"ר משום דס"ד בארעא דידן' אנו סהדי דניחא לי' ומקרי משצ"ל דה"ל פ"ר וכאלו מתכונן ומשני לא צריכא וכו' וכנזכר א"נ דשפיר משפחת לי' דשא"מ ומשצ"ל כמו ד"מ החופר גומא וא"צ אלא לעפרה ואח"ז צריך לגומא וניחא לי' ומה שלא נתכונן לעשות גומא משום דלא היה חופר משום גומא גרידא אילולי הוצרך לעפר.

ומבואר דחופר גומא חשיב דשא"מ אלא דחשיב פ"ר ולא נפטר אלא מתורת משאצ"ל ונתבאר בזה ההבדל שבין פ"ר למשאצ"ל. אָמנם ההבדל שבין דשא"מ למתעסק נראה פשוט דכל דשא"מ הוא מחשב שתעשה הדבר ויודע אלא שאין מתכונן לה כמו הפניח תפילין או מתפלל בלא כוונה שהוא יודע שעושה הדבר.

אבל מתעסק הוא כמו למשל העוסק במחשבה וידיים עסקניות הן ועושה מלאכה בלא מחשבה פלל. ובהכי ניחא הא דקאמר בשפת דע"ה מתעסק הוא אצל נטילת נשמה שר"ל שאיננו מעלה על לבו פלל ליטול הנשמה ואינו מתכונן ומחשב אלא לפצוץ וקס"ד דאפשר לפצוץ בלא המתה ופריך דהא ה"ל פ"ר וכי היכי דפ"ר בדשא"מ חשיב כמכונן ה"נ פ"ר דמתעסק חשיב כמחשב.

ומשני שאני הכא דכל כמה וכו' ונמצא הוא מהדר שלא להוציא הנשמה ולשייר קצת דם המתצית הילקף אפילו אם מת תחת ידו הרי לא חושב בנטילת נשמה וה"ל מתעסק ובזה תבין דהוצרך לחדש דמתעסק הוא פי היכי דתהוי ניחא אפילו לר"י דמחייב ב' ולא מחייב ג' ומשום דשא"מ היה חייב לר"י אלא דפטר אפילו לר"י מתורת מתעסק.

וכה"ג בנתכונן ללקט שחורות וליקט לבנות פיון שלא היה מחשב בשחורות פלל אלא בלבנות ה"ל מתעסק. וכן כל השוגגים שפסבור שהוא תלוש ונמצא מחובר א"נ נתכונן להגביה תלוש זה ותלש מחובר אחר דכה"ג בכל תורה פלה חייב חטאת אבל בשפת כה"ג נקרא מתעסק שלא נתכונן לעשות איסור ולא משפחת חטאת אלא בשגגת שפת

או שגגת מלאכות וההבדל שבין משאצ"ל ובין מקלקל הוא מבואר דמשאצ"ל אינה לא תיקון ולא קלקול.

ומשפחת לי נמי מקלקל דלא הנה משאצ"ל אלא צריף לגופה כמש"ל כגון שחובל באדם לרפואה שמקלקל את הדם הינצא ומה שמסתכן את הגוף הנחבל לאחשיב תיקון דעיקר מלאכה הוא בדם דפי' חובל הוא הוצאת הדם שהוא נטילת נשמה או מפרק לדעת רבנו אב"מ מ"מ נקרא משצ"ל שצריכה לגוף הנחבל כמו זורה ובורר וכמ"ש באריכות.

ועיין בכריתות ס"פ ספק אכל דקאמר התם דנתפונן להתחמם והנבערו מאליהן לא מקרי מקלקל אלא משאצ"ל ובנתפונן לכבות עליונות פדי להבעיר התחנות בנפח חשיב מקלקל ולא חשיב משאצ"ל.

ולפמ"ש ניחא דנתפונן לכבות עליונות פדי להבעיר התחנות ה"ל ממש דומיא דמקיו דם לרפואה שמתפונן לקלקל דם הקנה פדי לתקן גוף הנחבל וה"נ דכונסין ה"ל מקלקל וה"ל משצ"ל כפי' התוספות דהתם דעיקר ניחא ליה להבעיר העליונות אכן החוטה להתחמם לא חשיב מקלקל דכבוי לא הנה קלקול והבערה נמי לא חשיב קלקול כשפוננתו להתחמם אלא ה"ל משאצ"ל והבו זה.

ודע דלמשל החופר גומא לא מקרי מסתמא מקלקל שהרי יש שחופר גומא לצרכו אלא דהיכא שמתפונן לצרכו חשיב מתקן והיכא שמתפונן לקלקל בשביל תיקון העפר שצריף חשיב מקלקל ובכוננה תליא מלתא דפי' מקלקל שפוננתו לקלקל כמו דרף השחתה וזה מבואר בדברי רבנו לקמן בהך דחופר בגומא שכן פוננתו לקלקל ע"ש המורם מכל הדברים דמתעסק היינו דבר שאיננו מתפונן לעשות פלל ודשא"מ מחשב לעשות אלא שאינו מתפונן לו ואפשר לעשות ההיתר בעולם זולת האיסור ופ"ר הוא היכא שבלתי אפשר בעולם לעשות זה ההיתר זולת האיסור מש"ה ה"ל פאלו מתפונן לאיסור והוא שיהיה צורך ונבאה ותיקון במלאכת פ"ר מצד עצמו זולת מה שמוכרח לעשותו משום ההיתר.

ומשאצ"ל היינו שעושה המלאכה ואיננו מתפונן ונהנה שתהיה המלאכה אלא על הפוננה שנייה. ומקלקל היינו שעיקר המלאכה הוא מקלקל אע"פ שהוא מתקן הנשאר בו וזהו מה שרצינו לבאר: ה"ד אינו חייב פלום עיין בכ"מ ודבריו דחוקים דמנ"ל לרבנו לחלק בכה"ג.

אבל פוננת רבנו דבשוגג בדיעבד דלאו שגגת שבת ושגגת מלאכות לא שייך לומר לשון מותר אלא לשון פטור מכלום או אינו חייב פלום כמש"ל ה"ח: ה"ה דברים המותרים וכו' במשנה למלך הקשה דברי התוס' אהדדי דביומא דל"ד ד"ה ה"מ וכו' דחו דברי רש"י והעלו דדשא"מ במידי דרבנן אסור מסוגיא דכירה דמ"ו דמוכח דגריה ה"ל חורש פלאחר יד דאסור מדבריהם ובכתובות ד"ה ד"ה את"ל העלו דדשא"מ ומקלקל דה"ל דשא"מ במידי דרבנן מותר וכן בבכורות דכ"ד בד"ה והיינו וכו' והניח בצ"ע.

ויש ליישב דבגמרא פסחים דכ"ה איכא תרי לישני דללישנא קמא אליבא דרבא אפשר ולא קמכונן דהיינו בגורר קטנים אסור אף לר"ש פי פליגי בגדולים ולאביי פליגי בקטנים אבל בגדולים אפילו ר"י שרי ע"ש היטב בתוס' ד"ה לא אפשר ובמהרש"א.

וּלְלִישָׁנָא בְּתָרָא אַבְיִי וְרַבָּא דְאֲמָרִי תַרְנוּנְיָהּוּ דְבַגְדוּלִים אֲפִילוּ ר"י שְׂרִי כִי פְּלִיגִי בְּקַטְנִים ע"ש. ולפ"ז י"ל דְּהַתּוֹס' פְּתוּבוֹת ס"ל דְּסוּגְיָא דְהַתָּם סְבָרָה דְבְּמִיּוֹדֵי דְאוֹרְיָתָא אוֹסֵר ר"י אֲפִילוּ לֹא אֲפֻשֵׁר וְלֹא קִמְכוּנוֹן וּבְמַקְלָקֵל דַּה"ל מִיּוֹדֵי דְרַבְּנָן לֹא קִאָּסֵר ר"י אֲלֵא בְּאֲפֻשֵׁר וְלֹא קִמְכוּנוֹן דְּפְּלוּגְתִּיּהּוּ בְּגִרְיָה דְרַבְּנָן הִינְנוּ בְּקַטְנִים דְּהוֹאִיל וְאֲפֻשֵׁר אֲסוּר אֲפִילוּ בְּמִיּוֹדֵי דְרַבְּנָן הִלְכָּהּ בְּמַקְלָקֵל דַּה"ל מִיּוֹדֵי דְרַבְּנָן וְלֹא אֲפֻשֵׁר קִשְׁרֵי ר"י אֲבָל אִי לֹאֻ מְקַלְקֵל דַּה"ל מִיּוֹדֵי דְאוֹרְיָתָא אֲסוּר לר"י אע"ג דְּלֵא אֲפֻשֵׁר.

וּבְהַכִּי נִיחָא נְמִי דְבְּרֵי הַתּוֹס' בְּבַכּוּרוֹת דְהַתָּם נְמִי מְקַרִי לֹא אֲפֻשֵׁר דְּוָמִיא דְשִׁלְשוּל הָאֲוָמְנִים בְּקוֹפּוֹת דְּאִיכָּא טוֹרַח הִלְכָּהּ קִשְׁרֵי ר"י בְּמִיּוֹדֵי דְרַבְּנָן וְאִין פְּאֵן סְתִירָה מְסוּגְיָא דַּפ' פִּירָה.

מִשָּׂא"כ בְּסוּגְיָא דְיוֹמָא דַּה"ל אֲפֻשֵׁר וְלֹא קִמְכוּנוֹן דְּהָא אֲפֻשֵׁר פְּדַרְב בִּיבִי בְּשִׁלָּא הִגִּיעוּ לְצִירוּף תַּדַּע דְּאִי ס"ד דְּצִירוּף עֲשִׂישִׁיּוֹת מְקַרִי לֹא אֲפֻשֵׁר הָא אַבְיִי ס"ל בִּין לְלִישָׁנָא קָמָא בִּין לְלִישָׁנָא בְּתָרָא דְמוֹדָה ר"י בְּלֵא אֲפֻשֵׁר וְלֹא קִמְכוּנוֹן דְשְׂרִי וּמֵאִי פְּרִיָּהּ מְגַמְרָא וּמִי אָמַר אַבְיִי הָכִי וְכו' אֲלֵא וְדֵאִי דְמְקַרִי אֲפֻשֵׁר לְהַכִּי שְׁפִיר הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' דְּמֵאִי מְשַׁנֵּי צִירוּף דְרַבְּנָן דְּהָא מְסוּגְיָא דְכִירָה מוּכַח מִיְהוּת דַּע"כ"פ בְּגִרְיָה דְקַטְנִים דַּה"ל אֲפֻשֵׁר וְלֹא קִמְכוּנוֹן אֲסוּר לר"י אע"ג דְּגִרְיָה דְרַבְּנָן וְלִזְהָ הַנּוֹכְרַחוּ לְגְרוּס דְּאִין שְׁבוּת בְּמַקְדָּשׁ וְזֵה פְּרוּר.

וּמִשָּׂר גּוֹרֵר אָדָם וְכו' בְּשִׁבְתָּ דְקָדַק רַבְּנֵי לְכַתּוּב תִּיבַת בְּשִׁבְתָּ דְבַתּוֹסְפֶתָא בִּיצָה פ"ב גּוֹרֵר אָדָם וְכו' בְּשִׁבְתָּ וְאֲצ"ל בִּי"ט וְכֵן נִקִּיט גַּבִּי הִלּוּף עֲשׂוּבִים בְּשִׁבְתָּ לְרְבוּתָא וְכ"ש בִּי"ט דְּאֲפִילוּ מְתַכּוּנוֹן פְּטוּר דְּתוּלֵשׁ מְצַרְכֵי אֲכִילָה וְכֵן בְּהַךְ דְּפַרְצָה דְּחוּקָה דְּבִי"ט הַתִּירוּ סִילּוּק תְּרִיסִין אֲבָל רְחִיצַת יְדַיִם דְּמִשּׁוּם גּוֹזֵז לִיכָּא רְבוּתָא בְּשִׁבְתָּ טְפִי מִי"ט.

שָׁם בְּכ"מ בְּשֵׁם הַרְמ"ך וְכו' וּבְאֲמַת רַש"י נִשְׁמַר מְקוּשְׁיָתוֹ וּמְפָרֵשׁ דְּלֵא פְּרִיָּהּ לְתַרְנוּנְיָהּוּ מְדַר"ש פְּכִי פִי הַרְמ"ך אֲלֵא מְדַנְקִיט גְּדוּלִים לר"ש דְּלֵא אִיְצִטְרִיָּהּ דְּאֲתִיָּא בְּק"ו מְקַטְנִים פְּדִי לְאֲשַׁמְעִינוּ רְבוּתָא לר"י וְשְׁפִיר פְּרִיָּהּ לְתַרְנוּנְיָהּוּ לר' יְרֵמְיָהּ מְדַשְׁרֵי ר"ש בְּקַטְנִים וְלַעֲוֹלָא מְדַקְאָסֵר ר"י בְּגְדוּלִים.

וְאֵע"ג דְּכּוֹנֵנַת הַרְמ"ך דְּכִינּוֹן גְּדוּלִים דְּמִי לַפ"ר ה"ל רְבוּתָא לר"ש וְלִיכָּא לְדִיִּיק רְבוּתָא לר"י כַּפְרֵש"י ס"ל לְרַש"י פְּדַעַת הַתּוֹס' פְּסָחִים דְּכ"ה ד"ה לֹא אֲפֻשֵׁר וְכו' דְּבַגְדוּלִים הַרְבֵּה דַּה"ל פ"ר ד"ה חֲזִיב וְלֹא נְחָלְקוּ אֲלֵא בְּגְדוּלִים דְּלֹאֻ פ"ר וְהִנְהֵךְ שְׁפִיר אֲתַאֵן בְּק"ו מְקַטְנִים פְּדַמוּכַח בְּכֻלָּה סוּגְיָא דַּפ' כָּל שְׁעָה דְּאֲפֻשֵׁר חֲמִיר מְלֵא אֲפֻשֵׁר כַּמ"ש הַתּוֹס' בַּד"ה ה"ג וְכו'.

דְּלִיכָּא לְמִימַר דְּעוֹלָא סְבַר דְּכָל גְּדוּלִים ה"ל פ"ר כְּמוֹ שְׁהוּכִיחוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּפְסָחִים ד"ה אַבְיִי וְכו' נִרְאָה דְּסְבַר אַבְיִי וְכו' וּמָה שְׁהִיָּה בְּסַפֵּר פ' בְּמָה מְדַלִּיקִין וְכו'. בְּיָאוּר הַמְּשֻׁךְ דְּבִרְיָהּ דְּבִשְׁלָמָא אִם נֹאמַר דְּסִתָּם גְּדוּלִים לֹא הִנְהֵךְ פ"ר שְׁפִיר מְדַקְדַּק אַבְיִי לְהַךְ לִישָׁנָא דְּנְחָלְקוּ בְּקַטְנִים אֲבָל בְּגְדוּלִים דַּה"ל לֹא אֲפֻשֵׁר וְלֹא קִמְכוּנוֹן בִּין לר"י בִּין לר"ש שְׂרִי כַּמ"ש הַתּוֹס' ד"ה לֹא אֲפֻשֵׁר וּמְדַקְאָסֵר ר"י בְּקַטְנִים וְקִשְׁרֵי בְּגְדוּלִים אֲלֵמָא דְּבְּאֲפֻשֵׁר תְּלִיא מְלֵתָא.

מִשָּׂא"כ אִם נֹאמַר דְּאִיכָּא סְבָרָא דְּסִתָּם גְּדוּלִים ה"ל פ"ר וְא"כ הָא דְּנְחָלְקוּ בְּקַטְנִים מְשׁוּם דְּבַגְדוּלִים ה"ל פ"ר וְד"ה חֲזִיב מַנ"ל לְאַבְיִי לְמִיזְדַּק דְּבְּאֲפֻשֵׁר תְּלִיא מְלֵתָא דְּלֵמָא אוֹסֵר

ר"י במקום דלא הנה פ"ר בשאר דנכתא אפילו לא אפשר ולא קמכנון א"ו דפסיקא מלתא דסתם גדולים לא הנה פ"ר והיינו שסיימו התוס' ומה שהי' בספר פב"מ וכו' ודלא כהרמ"ך.

אמנם לפמ"ש לעיל בפ"י דשא"מ ופ"ר אפילו בגדולים הרבה שא"א לגוררן ע"ג קרקע ולא יעשה חריץ לא מקרי פ"ר ושרי פיון דאפשר בעולם לטלטלן ע"י הרבה בני אדם בלא גרידה ואין תכלית מגמתו לגרור אלא להעביר הילקף א"נ גוררו ה"ל דשא"מ כצ"ל ולהכי לא חילק רבנו פ"ל בין גדולים וקטנים דלדעת התוס' אפתי ה"ל לבאר דבגדולים הרבה שפנדאי עושה חריץ אסור ולדרבנו ניקא.

ומ"ש וכו' מהלך ע"ג עשבים עיין בהגהות מי"א. ומ"ש ורוחץ ידיו בעפר הפירות וכו' עיין בלח"מ ועיין לקמן פכ"ב הי"ג דלא התיר רבנו אלא בעפר לבונה ופלפלין ונסמין דה"ל עפר פירות אבל אהלה שהוא מין אדמה כדמוכח בנדה דס"ג אסור מפני שמשך את השער נדאי עיין פ"ה מה' נזירות הי"ד דפסק רבנו כר' ישמעאל דלא יחוף באדמה ונתר וחול בכלל.

אמנם מ"ש הלח"מ דטעמא דר' ישמעאל משום דה"ל פ"ר ומש"ה פסק רבנו פנותי' דבריו תמוהים דהא לקמן פכ"ב לא אסר רבנו תפיסה באהלה אלא משום שבות וכן בפ"ה מה' נזירות כתב ואם עשה פן אינו לוקה וכן בפכ"ג חפיפת פלי כסף בגרתיקון אסור משום שבות ובכלהו פטור אבל אסור ואי ס"ד דה"ל פ"ר בדין הוא שיהיה חייב כמבואר לקמן ה"ו.

והאמת יורה דרכו לפמ"ש דכל הנה לא מקרו פ"ר פיון שאין פנונתו לגרור פלי כסף ולהשיר השער אלא לצחצח הפלי ולחוף הגומא ונהרי אפשר בעולם מעשה החפיפה זולת גרידה והשירה הילקף אפילו חופף וגורר בדבר שמשיר וגורר נדאי מקרי דשא"מ.

אלא דהנה אסורים דהואיל דמשיר נדאי חיישינן שמה יתפנון להשיר דומיא דסורק היינו טעמא דר' ישמעאל והיינו טעמא דגרתיקון וכיוצא בזה גזרינן כמה מילי מדבריהם עמ"ש רפכ"א מה"ש.

ומ"ש הלח"מ בטעם השמטת רבנו דין חפיפת הראש אינו מספיק דנהי דסובר רבנו דדין ראש וידיים שוים מ"מ ה"ל לרבנו לאשמועינן רבותא עיין בתוס' ד"ה במאי אקנומת'. וראיתי שגם הרי"ף והרא"ש השמיטו חפיפת הראש ומפרשים כל הנה מיירות דעפר הפירות בחפיפת היד.

ונ"ל הטעם דחפיפה דנתר וחול היינו במים חמין שעושין פעין לוי"ג בל"א הילקף אפילו הוחמו מע"ש אסור משום גזרת מרחץ ולא שרי בשבת אלא פניו ידיו ורגליו משא"כ בנזיר שפיר נקיט רבנו חפיפת הראש.

והא דנקיט בברייתא אבל לא יחוף בהם שיערו לא איירי פ"ל בשערות הראש כדעת רש"י ותוס' ד"ה במאי הנז' אלא בשער פניו ידיו ורגליו ועלה קאמר אבל פניו ידיו ורגליו דקטן ואשה וסריס שרי.

א"נ דהה ברייתא נשנית קודם גזרת מרחץ עינין שבת ד"מ. א"נ דהא דנקיט ולא יחוף בהם שיערו אנזיר קאי והיינו דפריה עלה מהה דנזיר חופף ומפספס.

והא דנקיט אבל פניו ידיו ורגליו מותר הוא סיפא דאידיה ברייתא דקתני גתר וחול אסור עינין במהרש"א. ואע"ג דבגמרא אוקים הה ברייתא כר"י דאוסר בדשא"מ ולא אוקמוה כר' ישמעאל היינו משום דבמס' נזיר קם בתיקו אי מפני שמשרת תנו או מפני המשרת תנו ופסיקא לי' לבעל הש"ס דנתר וחול לא גריר בנדאי הילכה ברייתא דאסור לא רצה לאוקים כר' ישמעאל דדלמא מפני שמשרת תנו והה ברייתא דמותר לא מתוקמא פנותי' דאימא מפני המשרת תנו ואיפא למגזר חול ונתר אטו גרתיקון.

אמנם לפי מה דפסק רבנו מפני שמשרת וכל אדמה ודאי משיר שפיר פסק דלא יחוף באדמה כלל זולת עפר הפירות דהנה אמוראי דעפר הפירות ע"כ ס"ל מפני שמשרת. וחול ונתר בכלי כסף דלא גריר בנדאי שרי.

ה"ו אבל עשה מעשה וכו' עמ"ש לעיל באריכות ביאור פ"ר. ומש"ר וחתה ראש העוף בשבת דבי"ט משפחת לי' דפטור בשוחט לאכילה.

ה"ז כל העושה וכו' עמ"ש לעיל באור משאצ"ל באריכות. ועינין במ"מ לקמן פ"י הי"ז ומ"ש שם בשם ס' הבתים עיקר דמפיס מורסא וצידת נחש ונהריגת המזיקין מקרי דשא"מ ולא הנה פ"ר פנ"ל ואע"ג דדשא"מ כי ההוא אסור פנ"ל ה"ה במקום צערא שרי ודברי ס' הבתים מוכרחים מדשמואל ע"ש וברי"ף ור"ז"ה.

ונקיט רבנו תיבת בשבת משום דבעי למנקיט חיוב חטאת דלא שייך בי"ט. ה"ח ה"ז ק"ו וכו' עינין בכ"מ בשם הרמ"ך ובמ"מ והלח"מ סתר דבריו דאי באומר בכל מקום שתרצה ואף בר"ה אמאי פטור ואי באומר בכל מקום שתרצה בכרמלית כה"ג בר"ה באומר כ"מ שתרצה תוף י"ב אמות ונח חוץ לי"ב אמות נמי פטור ותירוץ הלח"מ דחוק ומ"ש ה"ה דאיירי בזה בצד זה אין זה משמעות לשון ועברה כמ"ש הלח"מ.

ועינין לקמן ה"י שהקשה הלח"מ וז"ל עוד הקשו שם התוס' מרבא גופא וכו' וקושיא זו איתא לדעת רבנו וכו' ותרוץ בדוחק וגם במגיניי שלמה פ' כלל גדול נדחק בדברי רבנו באורה ע"ש.

ונלענ"ד דלק"מ דבנתפנון לזרוק ד' נמצא שהיה צריך לאבן שינוח בסוף ד' וכשנח בסוף ח' לא אהני מעשיו מידי שאפתי האבן רחוק ד' ממקום הראוי לו ולא נעשתה פנונתו משא"כ בנתפנון לזרוק ח' וזרק ד' אהני מעשיו במקצת מה שנתקרב האבן למקום הראוי לו וזה מדוקדק בלשון רבנו לקמן ספ"ג ע"ש ושפיר לא דמי לנתפנון ללקט תאנה זו וליקט זו דחייב דנעשה מחשבתו.

ולפ"ז הרי שנתפנון לזרוק ח' וזרק י"ב דאהני מעשיו במקצת שנתקרב האבן למקום חפצו ה"ל דומיא דלזרוק ח' וזרק ד' דחייב. ובהכי אשכחנא פתרא לדברי רבנו בנתפנון לזרוק ח' בכרמלית ועברה לר"ה עד י"ב דכה"ג בר"ה חייב והכא פטור מפני שנתפנון לאיסור הקל.

ומ"ש רבנו נתפנון לעשות דבר המותר וכו' עיין בלח"מ שהרבה להשיב באריכות והוא מתעסק בדבר המותר שלא בכונה כלל ודבר שפתיים אף למחסור דשגיאה גדולה היא דלא שייך בנדון זה פטור אבל אסור שפטעות עשה ולא שייך לומר אסור לטעות וגם לא שייך בנדון זה פטור ומותר ושפיר כ"ר אינו חייב פלום לומר דאין מפין אותו דאין מפת מרדות על השגגה אלא על הזדון משא"כ במתעסק דאיסורא בבבא שולפני זה כ' רבנו דלוקה מפות מרדות.

וכיוצא בזה איננו יוצא מן הכלל דלבר מתלת דפטור ומותר דלא שייך פאן לא מותר ולא אסור ובגמרא גרסינן וחתף מחובר פטור ול"ג אבל אסור כמ"ש הלח"מ ועמ"ש ה"ד. ה"י היו לפניו ב' גרות דולקות וכו' עיין בהשגות באנרף ובלח"מ.

והנה פשוט וברור דגירסת רבנו בבבאייתא להדליק את זו והדליק את זו חייב וכן הגי' בתוספתא מס' שבת וגם הראב"ד גורס חייב ודלא כגי' רש"י ופטור אלא דהראב"ד מפרש הבבאייתא בליקדם בחד מינא כמ"ש הלח"מ כי היכי דלא תקשה לשמואל דס"ל מתעסק בחד מינא חייב וזהו עיקר השגת הראב"ד (ואולם מה שהוסיף הלח"מ נוסף משלו וכו' עוד קשה קצת הדמיון וכו' האף שתירוצו ברור דרבנו פסק מקלקל בחבורה פטור כמבואר לקמן פ"ח ה"ז ופי"ב ה"א ועמ"ש"ל בבאור פירוש מקלקל.

אף גוף קושיתו אין לה מקום לדרוך רבנו לקמן פ"ק ה"ז דחובל ה"ל תולדה דדש ולא תולדה דשוחט וא"כ נתפנון להרוג את זה וכו' דה"ל מקלקל בשחיטה ד"ה חייב וגם תמוה דשפיר ה"ל דמיון אף לפי סברת הלח"מ דנתפנון להדליק את זו וכו' ה"ל מקלקל בהבערה.

וגם מה שהקשה עוד הקשו שם התוספות כפר יישבתי לעיל ה"ח) ומה שרצה הלח"מ לתרץ דרבנו מפרש דברי רבא במחנך אחר ופליג אדשמואל וכפרש"י ודלא פדרוך התוס' המעיין בלשון רבנו פ"ב מה' שגגות ה"ז שהמשיל שם דבכסבור שהוא רוק ובלעו ונמצא חלב חייב ודכוותי' בשבת פטור אלמא דבנמצא מחנך פטור וכדעת ה"ה.

הגם דאף אם נודע דרבנו מפרש דברי רבא בנמצא מחנך מ"מ י"ל דרבא לית לי' דשמואל אפתי קשה פינן דאין הקרע דאפיי ורבא פליגי אדשמואל מנל' לרבנו לדחות דברי שמואל מהלכתא וקושית הראב"ד במקומה עומדת.

ונראה ליישב דברי רבנו אחרי שנובאר דבריו בפ"ה המשנה הקשים ההבנה למסתפל בהם דמפרש התם דברי ר"ש לענין דיעה לבסוף בשגג בב' נשיו נדות ואינו יודע באיזה מהן שגג ומפרש דברי ר"י בליקדם אבל מתעסק שנתפנון ללקט תאנים וליקט ענבים ד"ה פטור ולזה קאמר ר"ש תמה אני אם פוטר בזה ר' יהושע.

והשיב לו ר"י א"כ דבכה"ג חייב למה נאמר בה. והשיב לו ר"ש פרט למתעסק דהיינו שעושה בלא כונה כלל אבל מתעסק או נתפנון ללקוט תאנים בלבד וליקט ענבים פטור (ומה שנדפס בפ"ה המשנה חייב הוא ט"ס ועיין ברע"ב) ומסיק שם דהלכה כר' יהודה דאף בב' נשיו נדות פטור לר' יהושע מחטאת ואינו חייב אלא אשם תלוי ע"כ תנרף דבריו ע"ש.

והם תמוהים מפמה פנים חדא דמפרש דברי ר"ש לעגן ידיעה לבסוף ובסוגיין משמע דליקדם איירי. ותו דמפרש דר"י קאמר א"כ דר' יהושע מחייב בשם א' למה נאמר בה ומאי קושיא דאיצטריך בה לשני שמות ולעגן ידיעה לבסוף (ובספרי קהלת שלמה הארכתי) ותו דמסיק דהלקה כר"י דפוטר בב' נשים נדות ומגלי' כולל דפליג ר"י בהא כיון דדברי ר"י מתפרשים לעגן ליקדם.

אמנם ראיתי בספרא פ' ויקרא ונ"ל רבי ישמעאל ור"ש שזורי אמרו לא נחלקו על דבר שהוא משם א' שהוא חייב על מה נחלקו על דבר שהוא משום ב' שמות ר"א מחייב ור"י פוטר ר' יהודה אומר אף על דבר שהוא משום שם א' הי' ר"י פוטר כיצד ב' נשים נדות וב' אחיות עמו בבית נתפנון לבא על זו ובא על זו תאנים וענבים לפנוי נתפנון ללקט תאנים וליקט ענבים ענבים וליקט תאנים שחורות וליקט לבנות לבנות וליקט שחורות ר"א מחייב ור"י פוטר תמה אני אם פוטר בה ר"י א"כ למה נאמר בה פרט למתעסק ע"כ.

וכפי הנראה דרבנו מפרש לה לפי מסקנא דסוגיין באופן זה דלעגן שבת במתעסק ד"ה פטור אפילו בשם א' מדרשא דמלאכת מחשבת אלא דנחלקו ר"י ור"ש בידיעה לבסוף בין בשבת בין בחלבים ועריות ולעגן ליקדם בתחלה בשבת או לעגן ידיעה בתחלה בעריות דר"ש ס"ל דמדרשא דבה לא ממעט ר' יהושע אלא בשני שמות כמו אחותו נדה או קצר נטחן ואינו יודע לבסוף מה עשה א"נ אף בתחלה אם נתפנון לבא על נדה ובא על אחותו דמדכתוב או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה משמע דבעינן בה בין בשעת חטא בין בשעת ידיעה אבל בשם א' דהיינו ב' אחיות או קצר וקצר בתאנים וענבים לא מימעט מבה ואפילו במתעסק בעריות בשם א' חייב אבל בשבת מתעסק פטור ולא משכחת לי' בידיעה בתחלה אלא בליקדם בשם א' אבל ליקדם בשני שמות פטור מדרשא דבה ודמי לדיעה בסוף ור"י פליג דאף בשם אחד בידיעה לבסוף או ליקדם פטור מפת דרשא דבה.

ותמה עליו ר"ש אם פוטר ר' יהושע אפילו בשם א' והשיב לו ר"י דא"כ דבשם א' חייב למה נאמר בה דס"ל דבשתי שמות הנה ממעטינן מפשטא דקרא או הודע אליו חטאתו אפילו אי לא כ' רחמנא בה.

והשיב ר"ש דבה איצטריך פרט למתעסק ובה נתבארו דברי רבנו בפ' המשנה. ופסק רבנו כר' יהודה דאף ליקדם בשם א' פטור וה"ה מתעסק מיהו סובר רבנו דדוקא היכא דאיכא קפידא שמתפנון ללקט תאנים וליקט ענבים אבל בתאנה זו וליקט זו לא מקרי מתעסק כולל דכיון שכ"כ יש לו תועלת מזו כמו מזו אין תכלית מגמתו ללקט דוקא את הראשונה והיינו הא דאמרן בברייתא להדליק את זו והדליק את זו חייב ובכה"ג מודה שמואל דחייב והא דקאמר בגמ' דאפילו ר"י לא קפטר אלא בתרי מיני אבל בחד מינא מודה דחייב וקושיא לשמואל היינו לפי מה דס"ד דתאנים וענבים מקרי ב' שמות ופטור מפת דרשא דבה דמשמע דבחד מינא היכא דשייך מתעסק שנתפנון ללקט פגה וליקט בוסר דאיכא קפידא אפ"ה חייב דליכא למעט מדרשא דבה.

לזה משני דאיירי באבד מלקט אבל מתעסק אפילו בחד מינא ואיפא קפינדא פטור. והדר פריד דאי ס"ד מתעסק ד"ה פטור א"כ מה בין ר"ש לר"י אלא ודאי דר"ש איירי דוקא לענין דייעה לבסוף ובתחלה פוטר אפילו בחד מינא מתורת מתעסק.

ופליג ר"י וס"ל דאפילו בתחלה לא נחלקו אלא בתרי מיני אבל בחד מינא מתעסק חייב. ולא ניחא לי למימר דר"ש איירי לענין דייעה לבסוף ומוסיף ר"י אבד מלקט מלבד אבל מתעסק ד"ה פטור דזו הפלוגתא דוחק להעמיס בלשונם דלא נזכר כלל אבד מלקט בדברי ר"ש לחיובא משא"כ אם ר"י מוסיף מתעסק שפיר נשמע פלוגתא דידהו מלשונם דר"ש איירי בב' שמות בשאר איסורים בין בתחלה ובין בסוף אבל בשבת ס"ל מתעסק פטור והוסיף ר"י דאפילו בשבת מתעסק בשני שמות הוא דפטור אבל בשם א' חייב.

ומסיק דפליגי בליקדם בשם א' דתאנים וענבים לא מקרי ב' שמות (ומתעסק ד"ה פטור בשם א' דאיפא קפינדא) והדר בי' ממאי דס"ד מעיקרא וא"כ אפילו אי הוה מוקמינן מקילתני דר' יהודה במתעסק לק"מ לשמואל מדר' יהושע אלא מדר"א א"נ דכיון דר"ש מחייב אליב' דר' יהושע בשם א' הנה קשה מדר"ש לשמואל ולזה הוצרכו לאוקים בליקדם.

ולפ"ז ניחא פסק רבנו כר' יהודה. גם יש לומר דמעיקרא ס"ד דשחורות ולבנות הם ב' מינים ממש דומיא דתאנים וענבים ומדקדק דבמין א' ד"ה חייב וקשה לשמואל ומשני באבד מלקט והדר מוטיב דא"כ ר"ש ור"י במאי פליגי ומסיק דשחורות ולבנות הם שם א' ומין אחד ובהכי פליגי ר"י ור"ש דר"ש מחייב בליקדם דשחורות ולבנות לר"י ור' יהודה פוטר ונקיט תאנים וענבים לרבנותא דר"א ושחורות ולבנות לרבנותא דר"י אבל במתעסק במין אחד פעין שחורות ולבנות ופגה ובוסר פטור אבל בשני תאנים שונים או שתי גרות דולקות וכוננתו לכבות אחד מהן ולהסתפק באחד מהן או ב' גרות פבויות ונתכונן להדליק א' מהן דליכא קפינדא אפילו שמואל מודה דחייב.

ועיין במי' פ"ב מה' שגגות דפסק רבנו שם ה"ה כר"ש דבשם א' חייב (וחזר בו ממה שפסק בפ' המשנה כר"י וע"ש עוד פ"ח ה"ה לענין אשם תלוי) וא"כ לפ"ז פסק ההלכה דליקדם בשם א' חייב ובשני שמות פטור כר"ש שזורי דכל מקום ששנה במשנתנו הלכה פמותו.

ובזה מדוקדקים דברי רבנו לעיל ה"ט דבחלוקה דשם א' כ' נתכונן ללקט שחורות וליקט לבנות דהיינו מתעסק ובחלוקה דשני שמות דהיינו תאנים וענבים כתב או שנתכונן ללקט תאנים ואח"כ ענבים וכו' דהיינו ליקדם והפל כר"ש אמנם אח"כ בחלוקה דשתי גרות דה"ל מתעסק בשם א' דליכא קפינדא ד"ה חייב וזה הדרך נכון מאד בס"ד.

אף שדחוק קצת לומר דנתכונן להרוג את זה והרג את זה מקרי מתעסק במין א' דליכא קפינדא וכגון שנתכונן להרוג א' משונאיו ומרודפיו. איברא אפילו תימא דשמואל פוטר במתעסק בחד מינא היכא דליכא קפינדא מ"מ יש ליתן טעם להא דדחה רבנו דברי שמואל משום דלפי מה דקיי"ל דמקלקל בחבורה פטור פנ"ל איתותב שמואל ממתיני' דתינוקת דמאי דמשני הנח לתינוקת וכו' הנה שינויאי דמפיק מתניתין מהלכתא (ובס' קהלת שלמה הארכתי אריכות נחמד) ומה שתמה הראב"ד דמחייב רבנו במתעסק בחד מינא ופוטר

בליקודם דב' מינים אין זה תימה דהרי בליקודם בשעה שלוקט תאנים מתפונן לענבים ובשעה שלוקט ענבים מתפונן לתאנים וה"ל כמתעסק בדרך אחר דאיפא קפידא.

ועיין פ"ב מה' שגגות בדין שתי תינוקות ובמ"ש שם. הי"א וכל העושה מלאכה פמתעסק וכו' עמש"ל באריכות פי' מתעסק: הי"ב אבל אם נתפונן וכו' עיין בלח"מ ואין דבריו מוכרחים דבגמ' מסיק דלאחריו ובא לו לאחריו ד"ה חייב וכו' נראה דעת רבנו לקמן פי"ב הי"ג ע"ש: הי"ד בשפת וכו' תיבת בשפת משום דלא שייך בי"ט דאין שוגג בי"ט: הי"ו ואם אין וכו' עיין בלח"מ באריכות ואין דבריו מספיקים לפי גירסת התוספות דגרסי ור"ש יחיד שעשה בהוראת ב"ד לא צריך קרא דא"כ ה"ל לאוקים אליבין דר"י דדרניש תרי מיעוטי חד לעוקר ומניח וחד ליכול ויכול ויחיד שעשה בהוראת ב"ד לא צריך קרא אף נ"ל מהא דבהוריות ד"ב שלהי ע"ב קאמר מאן שמעת לי דדרניש מיעוטי כה"ג ר"י היא דתניא זאת תורת העולה היא הרי אלו ג' מיעוטים וכו' ע"ש ורבנו פסק כרבנו דלא דרשי מיעוטי כה"ג אלא תרי מיעוטי חד לעוקר ומניח וחד ליכול ויכול ויחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב ועיין בתוספות ד"ה ה"ג והרשב"א בשבע שיטות כתב ויש מתרצים דשאני התם פיון דחזרו בהו וידעו שטעו ידיעתו כפי שזכר הוא דמי שהרי עליהו הנה סומך והר"מ בר יוסף תירץ דהתם הוא דאיפא פפרה הקא ליפא פפרה ע"כ ועיין במי' ספי"ד מה' שגגות ובהשגות וכ"מ דנראה דרבנו סובר פתירוצי הרשב"א ומפשטות לשונו נראה דאיירי באופן שחייבים ב"ד להביא פפרה אע"פ שעדיין לא הביאו ואין מקום להשגת הראב"ד.

ולפ"ז י"ל דרבנו גריס בגירסת רש"י ר"ש לטעמיה וכו' ואע"ג דאין הכרע לומר דר"ש ס"ל יחיד שעשה בהוראת ב"ד עד שלא נודע לב"ד חייב (דמ"ש המגיני שלמה באריכות אינו מספיק דאימא האי תנא דס"ל חייב סבר כר"ש לענין ציבור מביא פר ומ"מ איננו לא ר"מ ולא ר"ש ע"ש ותבין) י"ל דידוע להש"ס דר"ש מחייב.

ומ"ש רבנו ושיעור אחד לשניהו וכו' עיין בכ"מ ודבריו תמוהים דאטו לפי גירסת רש"י לא פסיקא לן דבזה אינו יכול וזה אינו יכול שיעור א' לשניהו ממתני' דצבי שזכנס לבית כמ"ש התוספות דבזה אינו יכול וזה אינו יכול פסיקא להו לדרף רש"י דשיעור אחד לכלן ולא נחלקו אלא ביכול ויכול ע"ש ואע"ג דפסיקא להו אין זו קושיא למה הזכירו רבנו.

ומש"ר ומסייע אינו חייב פלום מדלא פתב פטור נראה דס"ל פדעת התוספות ד"ה אמר רב זביד וכו' (ובספרי קהלת שלמה הארכתי): הי"ז כל המקלקלין עיין במ"מ וכ"מ ולפמ"ש לעיל בענין מלאכה שאינה צריכה פלל יש לומר דאפילו בשדה פל שפוננתו לקלקל פטור דומיא דזומר ואינו צריך לעצים דאין דרף מלאכה בכף וזהו מה שדייק רבנו הואיל וכוננתו לקלקל עמש"ל באריכות.

הי"ט בשפת וכו' תיבת בשפת משום דאין שוגג בי"ט: סליק פ"א מה"ש פרק ב מה"ש ה"ג כדי שלא תהא שפת קלה בעיניהם עיין במ"מ וכ"מ וגי' הרי"ף ע"י נשים וע"י כותים וכן הוא בתוספת' פי"ו דשפת וזהו גירסת רבנו והשמיט כותים דעשאוי' כעפ"ם גמורים וכו' רבנו עבדי' שדינם שנה בכ"מ לנשים.

גם נראה דרבנו גורס אבל מצטרפין לדעת אחרת וכן הוא גי' הר"ן פרי"ף וכן הוא בתוספתא פ"ו דשבת ומלתא אחריתא היא לענין זה אומר צריף כפרש"י ודוקא בנשים וכוותים אבל אין שומעין בזה לקטנים ועפ"ם ולהכי פלגינהו בברייתא לתרתי אבל רבנו שלא כ' פאן דיגי מצטרפין לדעת אחרת פיילינהו בחד בבא.

ומ"ש רבנו פדי שלא תהא שבת קלה וכו' הוא טעמא דנפשי' אכל הנה דהרואי שעושין דברים הללו ע"י הנה לא ידעו שמשום פיקוח נפש הותרה אלא יהי סבורים שמוותר אמירה להנה ויבאו לעשות בעצמן במקום דליכא פיקוח נפש עיין לקמן פ"ו ה"א.

א"נ דה"ק אל תאמר שמוטב לעשות ע"י הנה פדי שלא תהא שבת קלה בעיני הרואים אלא מוטב לעשות ע"י גדולי ישראל מפני שאסור להתמהמה וביני לביני שיהדר בתר הנה יהיה מכשול ומתנרץ גושני' הרמ"ך: ה"ד החושש בעיניו וכו' בגמרא רירא דיצא דמא וכו' ועיין פרש"י וכן בערוף פי' דדיצא חולי בפ"ע ומלשון רבנו שהשמיטו נ' דמפרש רירא דיצא ציר הנועץ ואינו שומת פדמעתא: ה"ה וכן אם יש מפה וכו' בגמרא כפי ושיני מאי וכו' ולא אפשטה ולהכי פסק רבנו לקולא בספק נפשות כל שמן השפה ולפנים.

ומ"ש רבנו והחום שמסמר היינו אישתא צמירתא הנז' שם. ומ"ש וכן כל חולי וכו' לכלול פדעתא ועינבא וסימטא ואינה הנז' שם ומדאיצטריכו אמוראי להזפירם נראה שאינם בחלל הגוף אלא בעור הבשר.

ונראה דדעת רבנו דפדעתא דהיינו מפת חרב גמי צריכה אנומד דלאו כל פדעתא ספק נפשות. ודלא פדעת התוספות: ה"ו או א' מזוחלי עפר שממיתין ר"ל הנהו חמשה הנהרגין דלקמן פי"א ה"ד ומ"ש אפילו היו ספק ממיתין וכו' היינו נחש ועקרב שבכל מקום: ה"י חולה שאין בו סכנה עיין במ"מ והלח"מ הקשה דבריו אהדדי ותנרץ שני דרכים אופן א' דלצדדין קאמר ה"ה דשבות ע"י עפ"ם דא ***(צ"ל ודאי.

**) מותר אלא שבות ע"י ישראל ומלאכה ע"י עפ"ם אסור. אופן ב' דשבות ע"י ישראל אסור אם לא בחולי כל הגוף אבל למכחל עינא דה"ל חולי אבר א' הכולל כל הגוף אסור אם לא ע"י עפ"ם ובאבר שאינו כולל אפילו שבות ע"י עפ"ם אסור ע"ש ודרף ראשון עיקר בכוננת ה"ה דשבות דשבות שרי בכל גוונא במקום צערא כפמ"ש לקמן בדברי רבנו פ"ו ה"ט ומדמה ה"ה אמירה לעפ"ם במלאכה לשבות ע"י ישראל.

אמנם בכוננת רבנו דברי הכ"מ עיקר מדכתב רבנו דברים שאין בהן מלאכה ולא כ' דברים שאינם מלאכה אלא ודאי דר"ל שאין בהם עיקר מלאכה. ועיין לקמן פכ"ג הנ"א ***(נרא' דצ"ל פכ"א הל' ל"א.

) בכ"מ וראיתי בט"ז א"ח סי' שכ"ח ס"ק ח' *(צ"ל ז. **) שכתב ואני עמדתי משתומם וכו' אבל דברי הרא"ש והטור איני יודע ליישבם עד שיבא מי שלבו שלם בדבר ויורני עכ"ל ונסתבף מאד בדברי הש"ע דכוננת הש"ע שיש ד' מינים חלאים א' חולה שיש בו סכנת נפשות ושבת דחוי' אצלו לגמרי.

ב' חולי אבר א' ואין בו אפילו סכנת אבר ובהא ודאי אסור אמירה לעפ"ם לעשות מלאכה וכ"ש שבות ע"י ישראל אבל שבות דשבות שרי והיינו הך דאמיר ובהא לא

אִיגְרִי הַש"ע הָכָא. אֵלָא אִיגְרִי מִיַּתֵּר ב' חֲלָאִים דְּהִינּוּ חוּלֵי אַבְרָא א' הַפּוֹלֵל כֹּל הַגּוּף וְאִין בּוּ אֶפְיֵלוּ סַפְנַת אַבְרָא.

וְחוּלֵי אַבְרָא א' שְׂאִינוּ כּוֹלֵל כֹּל הַגּוּף וְיֵשׁ בּוּ סַפְנַת אַבְרָא. וְאֶמְיָרָה לְעַפּוּ"ם בְּהִנְגָּה דְכ"ע שְׂרִי אֵלָא בְּשָׁבוֹת ע"י יִשְׂרָאֵל יֵשׁ ד' דְּעוֹת.

לְהַרְשָׁב"א בְּתַרְנוּיָהּ שְׂרִי. וְלַדְּעַת הַמִּינִי בְּתַרְנוּיָהּ אָסוּר אִם לֹא דְבָרִי שְׂאִין בְּהִין עֵינְךָ מְלֹאכָה דְשְׂרִי בְּתַרְנוּיָהּ וְלַדְּעַת הַר"ן בְּסַפְנַת אַבְרָא שְׂרִי וּבְחוּלֵי אַבְרָא הַפּוֹלֵל כֹּל הַגּוּף וְאִין בּוּ סַפְנַת אַבְרָא אָסוּר.

וְלַדְּעַת הַרְמַב"ן ע"י שְׂיֻנוּי מוֹתֵר אֶפְיֵלוּ בְּאִין בּוּ סַפְנַת אַבְרָא. וּבְהִכִּי נִיחָא דְמָה שְׂמִסְתַּפְקִים הָרֵא"ש וְהַטּוֹר הִינּוּ בְּחוּלֵי כֹל הַגּוּף שְׂאִין בּוּ סַפְנַת אַבְרָא וְהַדְּ דְאֶמְיָרָה הִינּוּ חוּלֵי אַבְרָא א' שְׂאִינוּ כּוֹלֵל הַגּוּף וְאִין בּוּ סַפְנַת אַבְרָא.

וּמְדַמָּה הַש"ס דְּכִי הִכִּי דְבְּחוּלֵי כֹל הַגּוּף דְּאִי אֵית בִּי סַפְנַת נְפִשׁוֹת מוֹתֵר מְלֹאכָה ע"י יִשְׂרָאֵל הִיכָא דְלִית בֵּיהּ סַפְנָה מוֹתֵר מְלֹאכָה ע"י עַפּוּ"ם. ה"נ בְּחוּלֵי אַבְרָא א' דְּהִיכָא דְיֵשׁ בּוּ סַפְנַת אַבְרָא שְׂרִי שְׁבוֹת ע"י יִשְׂרָאֵל הִיכָא דְאִין בּוּ סַפְנַת אַבְרָא שְׂרִי שְׁבוֹת ע"י עַפּוּ"ם וְזֶה מְבֹנָאָר בְּלִשׁוֹן הַטּוֹר לְמִסְתַּכַּל שָׁם.

וְהִינּוּ דְפִשְׁט הַטּוֹר מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם דְּכִינּוּ דַס"ל לְהַרְמַב"ם דְּאֶנְקְלִי לֹא הָנָה חוּלֵי שְׂיֵשׁ בּוּ סַפְנָה כַּפְרֵשׁ"י אֵלָא חוּלֵי שְׂאִין בּוּ סַפְנָה כְּמִבְּנָאָר בְּלִשׁוֹן הַרְמַב"ם וּמְדָלָא מְחַלְקָא ש"מ דְשְׂרִי שְׁבוֹת ע"י יִשְׂרָאֵל בְּחוּלֵי כֹל הַגּוּף אֶפְיֵלוּ לִיכָא סַפְנַת אַבְרָא.

אִיבְרָא מ"ש הַכ"מ בְּרוּר דְלֹא שְׂרִי הַרְמַב"ם רַק שְׁבוֹת שְׂאִין לְחוּשׁ לְשַׁחֲיַקְתָּ סַמְנִים אַבְל מ"מ שְׂפִיר פִּשְׁט הַטּוֹר מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם דְּאִין חִילּוּק בֵּין חוּלֵי אַבְרָא שְׂיֵשׁ בּוּ סַפְנַת אַבְרָא וּבֵין חוּלֵי כֹל הַגּוּף שְׂאִין בּוּ סַפְנָה מִשְׁא"כ הַרְמַב"ן חִילְקָא.

וְהַרְשָׁב"א שְׂרִי בְּכָל עֲנָן אֶפְיֵלוּ הִיכָא דְשְׂיָיָה שְׁחִיַקְתָּ סַמְנִים הִיכָא דְכוֹלֵל כֹּל הַגּוּף אֶפְיֵלוּ אִין בּוּ סַפְנַת אַבְרָא וְהַדְּ דְאֶמְיָרָה לֹא הָנָה חוּלֵי כֹל הַגּוּף. וּבְהִכִּי נִיחָא מ"ש שָׁם הַט"ז ס"ק ט' ע"ש.

עוֹד כ' הַט"ז ס"ק י"א עֲשֶׂה בְּשִׁינוּי וְכוּ' וּמְזֶה תַּמָּה לִי הַרְבֵּה וְכוּ' וְאִין זֶה קְוִשְׁנִי דְהַמ"מ כְּתִב דְּהַרְמַב"ן חוּלְקָא עַל רַמְב"ם לְעַנְיָן זֶה דְאִינוּ מְתִיר שְׁבוֹת שְׂלֵא ע"י שְׂיֻנוּי ע"י יִשְׂרָאֵל בְּחוּלֵי כֹל הַגּוּף שְׂאִין בּוּ סַפְנַת אַבְרָא וְלַעֲנִין זֶה ס"ל לְהַרְשָׁב"א כְּהַרְמַב"ן וּמִיָּהּ הַרְשָׁב"א אִינוּ מְחַלְקָא בֵּין זֶה לְסַפְנַת אַבְרָא וְהַיֵּשׁ מְתִירִין הָרֵאשׁוֹן הוּא דְעַת הַמ"מ כַּמ"ש הַמ"א ס"ק י"ב עוֹד כ' הַט"ז ס"ק י"ב דְלִפִּי דְעַת הַמִּינִי י"ל דְאִין לְפִשְׁט מְהָא דַס"ד כִּינּוּ דְלִפִּי מְסַקְנָא אִין הוֹכְחָה וְזֶה דוֹחַק דְמִהִכִּי תִיַּתִּי נְשִׁינָה פְּלוּגְתָּא בֵּין הַה"א וּמְסַקְנָא מַה שְׂלֵא נְתַפְרֵשׁ בַּגְמ' אַף נ"ל דְרַבְנּוּ מְפָרֵשׁ דְלִפִּי מַה דַס"ד ה"א דְאִין בּוּ סַפְנָה כֹּלֵל אֶפְיֵלוּ סַפְנַת אַבְרָא וְהִי ס"ד דַר"ל דְמוֹתֵר לְכַחְלוּ בְּשַׁבַּת ע"י עַפּוּ"ם וְדוֹוְקָא שְׁבוֹת דְשְׁבוֹת דְדוֹדָאִי אִין זֶה חוּלֵי כֹל הַגּוּף וְלִפִּי מַה דְמִשְׁנִי לִי מוֹתֵר ע"י עַפּוּ"ם אֶפְיֵלוּ מְלֹאכָה גְמוּרָה בְּסוּף אוֹכְלָא אַבְל בְּתַחֲלַת אוֹכְלָא ה"ל פִּיקוּחַ נְפִשׁ.

ועיין במ"א ס"ק י"ב שהשיג יפה על הכ"מ: הי"ג משייתחיל הדם להיו' שותת וכו' עיין במ"מ ואין צורך לדחוק דמאביי ורְבָא וְאֵילָף הִלְכָה כְּבִתְרָאֵי ור' הונא ברי' דר' יהושע תברו של ר' פפא.

ומ"ש רבנו ואם שתקה וכו' עיין בלח"מ שכ' ועם היות שיש לישוב בדוחק הרבה דברי רבנו לפי גירסתנו וכו' נראה פוננתו דלפי גירסתנו קשי' הדיוקים אהדדי דמרישא משמע דוקא אמרה צריכה הא שתקה פאמרה אינה צריכה ומסיפא משמע איפכא וע"כ צ"ל או דרישא דוקא וסיפא לאו דוקא או להפך וספק נפשות להקל: הי"ד אבל אין עושין וכו' עיין במגיד משנה.

והנה בגירסתנו בשבת דף קכ"ט לא היא ל"ש חיה ל"ש חולה ל"ש בימות החמה ול"ש בימות הגשמים וכו' וצ"ל דנה ליתא בגי' רבנו ונהרב המגיד אלא גירסת ה"ה כפי הגירסא שילבו בעירובין דף ע"ט ע"ב:.

הי"ו ביצד וכו' עיין מ"ש לקמן פ"י הכ"ג: הכ"א נעקרו פלן וכו' עיין בהשגות ובמ"מ ובכ"מ באנרף וכל המעיין ישפוט בצדק שעדיין לא זורו ולא חנכשו דברי רבנו בשלמות ולנה צריף אני להרחיב קצת ביישוב דבריו.

הנה בפט"ו מה' איסורי ביאה כ' רבנו ונ"ל האסופי שנמצא בעיר שיש בה עכו"ם בין שהי' רוב עכו"ם או רוב ישראל ה"ז ספק עכו"ם לענין קדוש אשה צריכה גט מספק ומי שהרגו אינו נהרג עליו וכו' הי' רוב העיר ישראל מחזירין לו אבדה כישאל הנה רובו עכו"ם מותר להאכילו ובלות מחצה על מחצה מצוה להחיותו כישאל ומפקחין עליו את הגל בשבת ונהרי הוא לענין נזקין ככל ספק ממון המע"ה ע"כ.

ועל זה הקשו חכמי לונגיל דהא אפילו ברוב עכו"ם מפקחין והשיב להם רבנו דשמואל הוא דס"ל דברוב עכו"ם נמי מפקחין אבל אנו קיי"ל כר' יוחנן דהולכין בפיקוח נפש אחר הרוב היכא דפריש פלהו וה"ה לזה שפירש מעיר שרובה עכו"ם דאין מפקחין.

וגם רב אוקי' בבא דמחצה על מחצה להחיותו ולא ליחסו ולא איירי בפיקוח נפש כלל וא"כ פליג אדשמואל. ואפילו תימא דרב לא שמענו לו דחולק אדשמואל כיון דר"י בנדאי פליג שמואל ור"י הלכה כר"י ע"כ.

והרמ"ה תמה על תשובה זו כמ"ש הכ"מ באנרף דסובר הרמ"ה דמצא תינוק מושלף בעיר מקרי פריש מקצתייהו ועל זה קאמר שמואל ולפקוח נפש אינו כן אבל בפריש פלהו מודה לר' יוחנן וכדמשני בגמ' רומי' דר"י אדשמואל.

ומה שהשיבו להרמ"ה דרבנו גריס אלא כי איתמר דשמואל ארישא איתמר וכו' דמשמע דהדר בי' במסקנא ממה דס"ד דמודה שמואל בדפריש פלהו. יפה תמה על זה הלח"מ דממ"נ אם נדמה תינוק המושלף בעיר לפריש מקצתייהו ל"ל לבעל הש"ס לאסוקי אלא כי איתמר וכו' ולהשוות פלוגתא בין הך דשמואל ודר"י דנהרי שפיר י"ל דמודה שמואל בפריש פלהו ורוב עכו"ם דאין מפקחין והא דקאמר ולפקוח נפש אינו כן דוקא בתינוק מושלף דדמי לפריש מקצתייהו.

ואם נאמר דתינוק מושלף דומה לפריש פלהו קשה דמעיקרא מאי קארי דשפיר מוקן שמואל מתני' בפיקוח וכו' יוחנן ומה שתיירץ הלח"מ דחוק. ומה שנלענ"ד ביישוב קושן' זו דנדאי הו' דתינוק מושלף דסתמא קתני ומשמע בין בפריש פלהו ובין בפריש מקצתייהו ועיין במגן אברהם סי' שכ"ט ס"ק ב' דבהושלף התינוק ביום דכלהו בני העיר ניידים ביום דמי לפריש פלהו ובהושלף בלילה דקביעי בני העיר דמי לפריש מקצתייהו ועיין בגמרא נזיר די"ב.

ובהכי ניחא דפריה לשמואל מהו דתינוק מושלף דמשמע דאפילו בפריש מקצתייהו אזלינו בתר רובא. וא"כ בתר הכי דמשני דה"ק לענין פיקוח נפש אינו פן דמשמע בכל גונא אפילו היכא דפריש פלהו בהכרח פליג שמואל אדר' יוחנן ושפיר גרסינן אלא דלר' יוחנן הו' מתני' דמצא תינוק מושלף דמשמע בין בהושלף ביום בין בהושלף בלילה ליפא לאוקי' לענין פיקוח נפש דנדאי יש חילוק דבהושלף ביום ופריש פלהו הוא דאזלינו בתר רובא אבל לא בהושלף בלילה.

ויש לומר נמי דהיינו טעמא דרב שלא הזכיר בדבריו פיקוח נפש לא להאי גיסא לפריש משנתנו לענין פיקוח ולא לאידך גיסא לומר אבל לענין פיקוח ויוחסין אינו פן משום דס"ל נמי כר' יוחנן דמחלק בין פריש פלהו ופריש מקצתייהו וזהו מ"ש רבנו בתשובה הנ"ל גם רב חלק על שמואל וכו' ואח"כ פתב רבנו ואפילו תימא דרב לא שמענו לו מחלוקת וכו' ר"ל דאפשר דאעפ"י שלא הזכיר רב בדבריו דלענין פיקוח לא י"ל דאפ"ה סובר פשמואל ולא חש לבאר כל הדינים כמו שלא הזכיר בדבריו דיני גזקין ונבלות ואבידה מ"מ פיון דר' יוחנן בנדאי פליג הלכתא פנותי'.

ובהכי נתבאר היטב דברי רבנו בתשובתו הרממה דלהכי כ' רבנו בה' איסורי ביאה דמחצה על מחצה מפקחין דהוא מלתא דפסיקא דאלו ברוב העיר עכו"ם יש חילוק דהיכא דפריש פלהו אין מפקחין וסמוך רבנו שם על מ"ש פאן.

עוד הקשו על רבנו דפסק שם דבמחצה על מחצה מצוה לחיותו ומלתא דרב מפרשים דקאי אפבא דרוב ישראל וע"ש בכ"מ בה' איסורי ביאה באורו. גם הלח"מ הקשה פאן דמדפסק רבנו גבי תינוק מושלף לענין יוחסין דה"ל קבוע ברוב עכו"ם אמאי אין מפקחין עליו.

איברא לפי הנראה מלשון רבנו בתשובה הוא מפרש מילתא דרב דקאמר ל"ש אלא להחיותו אכלה מתני' דלענין להחיותו הוא דברוב ישראל ובמחצה על מחצה ה"ל ישראל וברוב עכו"ם אבל לענין יוחסין אין הולכין אחר הרוב ואפ"ל רוב ישראל לא מחזקינן לי' בישראל ודאי ואם קידש אשה ואח"כ קדשה אחר מקודשת לשני מספק וה"ה נמי ברוב עכו"ם אינה מקודשת לשני בנדאי אלא מספק ואפילו פירשו פלהו ואע"ג דלא ה"ל קבוע דנדאי אפילו בפירשו מקצתייהו לא חשיב קבוע כמ"ש ה"ה דדמי לנמצא מ"מ חכמים עשו מעלה ביוחסין דלא אזלינו בתר רובא.

וכה"ג מי שהרגו אינו נהרג עליו דהאיך נהרוג את זה מספק וספק נפשות להקל (וגדולה מזו כ' ה"ה בפט"ו מה' איסורי ביאה דאף לגזקין אין מוציאין מיד ישראל ע"ש) אפילו ברוב ישראל דעד פאן לא קאמר ר"י דהולכין בפיקוח נפש אחר הרוב בדפריש פלהו

לעגנו פיקוח הגל בשבת דאיכא חילול שבת ושב ואל תעשה עדיף אבל הא נודאי דאפילו ברוב ישראל אין הולכין אחר הרוב בפיקוח נפש להרוג את ישראל ודאי.

נדע דכפי הנראה דרבנו לא ס"ל כפרש"י דמפרש דלהחיותו נלמד מק"ו מפיקוח הגל דהא לפי מה דס"ד דרבנו בתשובה ס"ל לרב דלהחיותו אפילו בפריש מקצתייהו מתוקמ' מתני' דאם רוב עפ"ם עפ"ם משא"כ לעגנו פיקוח הגל דבפריש מקצתייהו לא אזלינו בתר רובא (אע"ג דאפי' פריש מקצתייהו לא מקרי קבוע בשאר דינים דבגמרא הלא אחר הרוב.

ועיין בתוספות חולין דף צ"ה ובתוספות זבחים דף ע"ג ובתוס' פסחים דף ט' והיינו בתינוק מושלך ובפירשו מקצתייהו לחצר אחרת אע"ג שפירשו לפנינו ממקום הקבוע מ"מ ספקו לא הי' צריך לנו בשעת פרישה אלא בשעת מפולת כמ"ש ה"ה מ"מ פיון דנשאר קבוע במקומו לא מקרי כל דפריש מרובא פריש לעגנו פיקוח נפש אלא כל דפריש ממחצה פריש דהרי הנשארים קבועי' דה"ל כמע"מ) והא דפרי' בגמ' אם רוב עפ"ם למאי הילכתא משום דקשה לי' דאי להחיותו בכא זו ל"ל דכינו דנקיט מע"מ ישראל ממילא דייקינו מיני' דרוב עפ"ם עפ"ם (ועיין בתוס' ד"ה להאכילו גבלות ולפמ"ש ליכא למימר לדרי' רבנו דלא פתרוץ התוס' ודלא כפרש"י ולנה משני דאצטרי' בכא יתירה לאשמועינו דמותר להאכילו גבלו' וכה"ג נמי הוקשה לי' הכבא דאם רוב ישראל דנלמד בק"ו ממע"מ ומשני אצטרי' לעגנו להחזיר אבדתו דלא סגי במע"מ.

ואח"כ מדקדק דבכא דמע"מ ל"ל דממילא נדע דדוקא ברוב עפ"ם הוא דאינו מצננה להחיותו ובמע"מ סייב דליכא למימר דאצטרי' דלא נידוק מרישא דדוקא רוב ישראל הוא דמצווין להחיותו דלפי מה דמסיק דבכא דרישא דאם רוב ישראל אצטרי' להורות דדוקא ברוב ישראל מחזירין אבדתו דאי לאו הכי ה"א מצד הסברא דאפילו במע"מ מחזירין אבדתו א"כ כ"ש דהסברא נותנת דבמע"מ מצננה להחיותו והא דנקיט רוב ישראל הו' לעגנו החזרת אבדה ובהכי ניחא קוש' התוס' ד"ה לא צריכא וכו' ועיין במ"מ הא"ב.

ומה שהקשה הרמ"ך אהא דקאמר רבנו לפיכך אם הי' הרוב ישראל וכו' דמשמע דבמע"מ אין מפקחין. והלח"מ תירץ בדוחק.

ולענ"ד נראה לפמ"ש רבנו פח"י מהא"ב הי"ד בד"א קשיה' המקום שנבעלה בו פרשת דרכים וכו' והיו רוב העוברים שם פשרים ורוב העיר שפירשו אלו העוברים ממנה פשרים שחכמים עשו מעלה ביוחסין והצריכו תרי רובות אבל אם היו רוב העוברים פסולים וכו' אעפ"י שרוב המקום שבאו ממנה פשרים או שהיו רוב אנשי המקום פסולים אעפ"י שרוב העוברים שם פשרים וכו' ועיין בגמרא פתובות דף ט"ו דמפרש רבנו הכי הא דקאמר התם והוא דאיכא רוב העיר רוב סייעה ע"ש ומשמע נמי התם דרוב סייעה אלים מרוב העיר דקאמר התם גזרה רוב סייעה אטו רוב העיר ע"ש.

וא"כ בגדון דידן גבי פיקוח הגל י"ל דאפי' בפירשו פלהו לא בעינן תרי רובא ואפילו רוב א' לא בעינן ובמע"מ סגי מיהו הא נדאי פשוט דכשנעקרו כלם ובטל קביעותייהו אזלינן נמי בתר בני העיר רצוני לומר דהיכא דהי' רוב סייעה שבחצר ישראל ששנעקרו

ובטל קביעותיהו הרי זה שפירש מהם מקרי פורש מן הסייעה וכפירש מבני העיר והיכא דרוב העיר עפו"ם נימא דמרוך העיר פריש ומיהו מ"מ אוקי רוב העיר נגד רוב סייעה וה"ל כפמע"מ משא"כ בפמע"מ אחר ששעקרו דבטל קביעותיהו היכא דרוב העיר עפו"ם פינון דליכא רוב סייעה ואיכא רוב עיר אין מפקחין ולהכי כ' רבנו לפיכך אם היה הרוב ישראל דהוא מלתא דפסיקא דהיכא דרוב סייעה ישראל לעולם מפקחין אפילו רוב העיר עפו"ם משא"כ בפמע"מ דאין מפקחין היכא דרוב העיר עפו"ם.

ולפ"ז הא דכ' רבנו נעקרו פלן וכו' אין מפקחין דמשמע אפילו רוב העיר ישראל משום דרוב סייעה אלים מרוב העיר. גם י"ל דה"ק רבנו נעקרו פלן וכו' אין מפקחין וכו' דכיון דבטל קביעו הישראל אזלינן בתר רוב העיר ואין עליהם שם סייעה לגמרי ולזה סיים לפיכך אם הי' הרוב ישראל פי' רוב העיר מפקחין דאוקי רוב העיר לנגד רוב סייעה ונדרך ראשון יותר מדונקדק בלשון רבנו ונצאנו ידי חובת ביאור שלום בס"ד.

ומה שתמה הלחם משנה על התוס' בד"ה דפריש פלהו וכו' ניש לתמוה וכו' והניח בצ"ע שגה ברואה דאיהו נמשך אחר גירסת הרי"ף והרמב"ם דגרסי לא צריכא דפריש חד מנייהו לחצר אחרת ומיתוקמ' מימרא דר' יוחנן בדפריש פלהו.

אבל גי' רש"י ותוס' לא צריכא דפריש לחצר אחרת ומיתוקמא מימרא דר"י בדפריש מקצתיהו דהיינו שיצאו מקצתם לחצר אחרת דלא אתחזק ישראל בחצר שניי' וכפרש"י אבל בדפריש פלהו לחצר אחרת אע"ג דניידי והולכי' דליכא קבוע אפ"ה פינון שהחזק ישראל בחצר אחרת אין הולכין אחר הרוב ומפקחין.

ולזה כתבו התוס' לשיטת רש"י דהא דקאמר בגמרא דבדפריש פלהו לחצר אחרת מפקחין הואיל ואתחזק היינו אפילו יצאו פלן ונשאר רק א' (דבעודן בחצר אחרת ליכא רבותא דחשיב פי קבוע) ולפ"ז כ"ש דבחצר ראשון ויצאו פלן ונשאר רק א' דמפקחין דאתחזק ישראל שם ולא משכחת לי' אין מפקחין אלא בלא פירש לחצר אחרת אלא א' דלא אתחזק ישראל פלל בחצר שניי' והיינו דקאמר ר' יוחנן דדוקא בחצר אחרת מפקחין והלח"מ הבין פוננת התוס' בהפך דבדפריש פלהו לא איקרי קבוע ושגיאה היא.

ומ"ש הלח"מ וצ"ל שלדעת הרמב"ן ז"ל וכו' נראה דעת הרמב"ן והראב"ד דהם מפרשים בדפריש פלהו מחצר ראשון ובעודם מהלכי' אף על גב דניידי פינון דבאותה פנופ' אתחזק ישראל והלך א' מהן לחצר אחרת מפקחין וכ"ש היכא דעדיין פלם קבועי' בחצר ראשון ופריש חד מנייהו לחצר אחרת (והיינו מ"ש ה"ה ואצ"ל פי' מן החצר) והיינו הך דשמואל.

והא דפריש מקצתיהו שנשארו רובם בחצר ראשון וארבעה ותמשה מהם פירשו חוץ לחצר שהרי באותו מקצת שפירשו מן החצר לא אתחזק ישראל הילכך כשא' מהנהך ד' וה' בעודם מהלכים נכנס לחצר אחרת אין מפקחין והיינו הך דר' יוחנן וא"כ שיטה זו דלא כפי' הרי"ף וגם דלא כפרש"י ותוס' דהם מפרשים דאפילו בעוצם קבועי' ופירש חד מנייהו לחצר אחרת אין מפקחין וכ"ש בפירשו פולן ובשעת מהלכין פירש א' מהן לחצר אחרת דאין מפקחין אלא דוקא היכא דפירשו פלן לחצר אחרת ונכנסו והלכו בתוכו אז מפקחין אפילו שיצאו פלן הואיל ואתחזק ישראל בחצר משא"כ לדרכי הרמב"ן

והראב"ד לא בעינן שיסתחוק ישראל בחצר אחרת אלא כל היכי דאסתחוק ישראל בכנופיא שפירש מהם מפקחין ואיפא קולא לפרש"י ותוס' דהיכא דלא אסתחוק ישראל בחצר אחרת אפילו דאסתחוק בכנופיא שפירש ממנה נאפילו עודנה קבועה בחצר ראשון נמיאין מפקחין ולדעת הרמב"ן מפקחין.

ומ"ש ה"ה בסוף דבריו וכן פרש"י ז"ל אין פוננתו דפרש"י הוא כפי הרמב"ן והראב"ד דזה אינו כמ"ש (וכן בתחלת דבריו לא כ' ה"ה וכן דעת הראב"ד בה בהשגות וכן פרש"י ז"ל) אלא פוננתו דגם רש"י מפרש דהך דשמואל איירי בפריש פלהו ונהך דר' יוחנן בפריש מקצתיהו ולענן זה מפרש רש"י פהרמב"ן והראב"ד ואע"ג: דבגוף הפירוש (מחלקים) ודלא כפי הרי"ף דמפרש מלתא דשמואל בפריש מקצתיהו ומילתא דר' יוחנן בפריש פלהו.

והרמב"ן ז"ל רצה להעמיס דגם רבנו מפרש בכה"ג דמעיקרא ס"ד דבפירשו פלהו מפקחין כשמואל אף דהוקשה לשמואל ממתני' דתינוק מושלף דמשמע אפילו בפריש פלהו והוצרך לתרץ אלא אימא בפיקוח נפש אינו כן וא"כ ע"כ אפילו בפריש מקצתיהו ס"ל לשמואל מפקחין.

ופליג אדר' יוחנן וא"כ אין צורך לאוקן מילתא דר' יוחנן בפריש מקצתיהו דכל עיקר הא דס"ד לאוקן מילתא דר' יוחנן בפריש מקצתיהו כי היכי דלא נשנוה פלוגת' בין מילתא דר"י למילתא דשמואל אבל השתא דמוקמינן דשמואל פליג אין צורך לדחוק לשבר דברי ר' יוחנן אלא י"ל דר' יוחנן בכל גוונא ס"ל דבבבא אחרת אין מפקחין והולכין בפיקוח נפש אחר הרוב הילכך פסק רבנו דאפילו בפירשו פלן ובעודן מהלכין נכנס א' מהן לחצר אחרת אין מפקחין משא"כ בנשארו קבועין בחצר ראשון ופריש א' מהן לחצר אחרת דכ"ע מודי' דמפקחין והיינו מה דקאמר ר' יוחנן באותו חצר מפקחין ר"ל דכשעדיין נשארו קבועי' באותו חצר מפקחין אפילו פריש א' מהן לחצר אחרת ובזה מתורץ קוש' הלח"מ: הכ"ב המהלך וכו' עיין במ"מ ועיין בתוס' ד"ה עושה כדי פרנסת וכו': הכ"ג או שצרו סתם עיין בלח"מ ומפרש רבנו סתמא לקולא.

משום דה"ל ספק נפשות כמ"ש הכ"מ. ומ"ש רבנו מותר להן לחזור בכלי זיין וכו' פרב וכרב נהמן בר יצחק דמחלק בין נצחו ישראל לנצחו א"ה עיין לקמן ס"פ כ"ז מה' שבת: הכ"ד נאפילו יחיד הנרדף וכו' עיין בכ"מ ואין דבריו מובנים: סליק פ"ב מה"ש פ"ג מה"ש ה"ב ושורין דיו וסמנין וכו' קשה למה השמיט רבנו דין פרישנין הנזכר במשנה.

וי"ל טעם מספיק דלקמן פ"ט הי"ד פסק רבנו דהעושה עין הצבע חייב משום תולדות צובע ע"ש והראב"ד השיג עליו וכו' דשריית דיו וסמנין משום לש באו לה ולא משום צובע המים כמו שריית פרישנין וכעין מים וקמח או מים ועפר ע"כ וגם ה"ה נדחק שם לפרש הסוגיא דהא דקאמר מאן תנא נתינת דיו למים זוהי שרייתו משום צובע ע"ש.

נאני אומר דנדאי הא דמחפש בגמ' מאן תנא נתינת מים לדיו זו היא שרייתו לאו משום דסובר בעל הש"ס דלית בי' משום צובע דנדאי אית ביה משום צובע ומקתוקמא אפי' כר' יוסי ב"י אלא דסובר בעל הש"ס דבהכרח טעמא דמתני' משום לש דהא בכרשינין לא שייק צובע כמ"ש הראב"ד.

ולפמ"ש לקמן סוף פ"ח דרבנו פסק כר' יוסי ב"י דבעינן עד שגיביל ע"ש שפיר השמיט רבנו פרשינין דאין בשרייתן מלאכה ואין זה רבותא מה שמופתר לשרוטן מבע"י ולא כ' רבנו אלא דיו וסמנין דאיפא בשרייתן מלאכה דאורייתא דהיינו משום צובע.

ומצאתי און לי בתוספתא פי"ב דשבת נו"ל א' נמן את המים וא' נמן את הדיו וא' נמן את הקנקנתום. א' נמן את הדיו וא' המים וא' הקנקנתום.

א' נמן את הקנקנתום וא' את המים וא' את הדיו. שנים אחרונים חייבים.

אחד נמן את הדיו וא' הקנקנתום וא' את המים. א' נמן את הקנקנתום וא' את הדיו וא' את המים האחרון חייב.

א' נמן את הדיו וא' את המים. א' נמן את המים וא' את הדיו.

א' נמן את המים וא' את הקמח. א' נמן את הקמח וא' את המים.

א' נמן את המים וא' את האפר. א' נמן את האפר וא' את המים האחרון חייב דברי רבי ר' יוסי ב"י אומר עד שגיביל ע"כ.

ובהכרח ר' יוסי לא פליג אלא על הקמח והאפר ולא פליג אדיו וקנקנתום דהא לא אשכח בעל הש"ס דפליג ר' יוסי בדיו ובהכרח פסיקא לי לבעל הש"ס דר' יוסי אסיפא לחודא קאי אבל ברישא מודה דהאחרון חייב וע"כ היינו משום צובע וכדעת רבנו נענין עוד לקמן פ"ט הי"ד וסוף פ"ח ולקמן בפרקין ה"ז.

ומ"ש וטוענין קורות בית הבד וכו' ו"ל הרי"ף מאן תנא דכל מידי דאתי ממילא שפיר דמי א"ר יוסי בר חנינא ר' ישמעאל היא דתנן השום והבוסר ומלילות שריסקן מבע"י רי"א יגמור משתחשף רע"א לא יגמור ואיתמר עלה א"ר בב"ח אר"י בצריף דיקה כ"ע ל"פ דאסור כי פליגי במחוסרין שחיקה הורה ריב"ח כר"י ע"כ.

והקשה הר"ן ה"ה דה"ל תרתי דסתרי אהדדי דע"כ ריב"ח פליג אדר' יוחנן דהא ר"א לא מוקף כר' ישמעאל משום דס"ל כר' יוחנן והרמב"ן תירץ דבשום ובוסר ומלילות שאין בהן כונס משקה אלא לחלוחית שבגופן הוא דאיפא ג' מלאכות ריסק ודיקה ושחיקה אבל בזתים וענבים וסלילות דבש ליכא אלא ב' מלאכות ריסק וסחיטה ובנדאי אף ר"י ב"ח ס"ל כר' יוחנן אלא דר' יוסי ב"ח מדמה מתני' דמחוסר מלאכה אחת דהיינו סחיטה להך דמחוסרי שחיקה שהוא ג"כ חסר מלאכה א'.

ור"א דחה דיש לדמות מתני' שלא נעשה מבע"י רק ריסק גרידא שהוא מלאכה א' למחוסרי דיקה אבל מחוסרי שחיקה שנעשו מבע"י ב' מלאכות וחסר מלאכה ג' לא דמי למתני' ולנה מדמה לחלות דבש שג"כ אין בו רק ב' מלאכות.

וכן באשר"י פתב דריב"ח ס"ל דלא חשיב כמחוסרי דיקה ודבריו מתפרשים כפי מה שסהביר הרמב"ן. והר"ן יישב דעת הרי"ף ע"ד התוס' בד"ה ר"י שכתבו דיגמור בינדים קאמר ודכ"ע אית לי דר' יוחנן אלא דריב"ח סבר דכיון דקשרי בינדים במחוסרי שחיקה ולא גזר אטו מחוסרי דיקה אלמא דאפילו מחוסרי דיקה שרי מדאורייתא ור"א מדקה דלעולם דס"ל לר' ישמעאל מחוסרי דיקה אסור מדאורייתא ואפ"ה לא גזר שחיקה אטו דיקה.

והרב המגיד מיישב דברי הרי"ף קרוב לדברי הר"ן ועיניו בשו"ת ח"ץ שאלה זו שהאריף
בביאור דבריו ובלח"מ: ושניהם לדבר א' נתפוננו דמ"ש ה"ה דא"כ לא הנה גזרו רבנו
במידת ר"ל דאי הנה ס"ל לר' ישמעאל דאף במקנס דיקה שרי לגמור בשבת בידיים א"כ
לר' ישמעאל לא הוסיפו חכמים לגזור ולקסור יותר על מה שאסור מן התורה אלא הניחו
הדבר על ד"ת וכל מה שמופתר ד"ת הניחו בהיתרא וזה דבר רחוק שהרי בכל מקלי דשבת
מצינו שהוסיפו חכמים לגזור משום שבות וה"נ פשלא ריסקן אסורין משום מלאכה
ובשריסקן וכו' הי' מן הראוי להוסיף לגזור מדברנו וכו' עכ"ל הח"ץ ולזה הקשה הלח"מ
דהאריף תירץ ה"ה א"נ דמדאורייתא נמי אסור עד שנקנס בדוחק דאסור מדאורייתא
ואינו חייב חטאת דומי' דחצי שיעור.

ובאמת אין זה פנונת ה"ה דאין זה תיקמה לומר דלא גזרו רבנו מידי וכמ"ש הלח"מ בשם
התוס' אלא פנונת ה"ה דאחרי שהציע דיגמור דקאמר ר' ישמעאל היינו משתחשף בידיים
ומשנתנו מבע"י הכריח דע"כ ס"ל לריב"ח כר' יוחנן דכינון דקאמר בגמרא קורות בית
הבד וע"ג דאי עביד לי' בשבת לא מחייב חטאת לא גזרו בי' רבנו אלמא דמשנתנו דמי
למחוסר דיקה שניף למגזר נאי ס"ד דמחוסר דיקה שרי לר' ישמעאל בשבת האריף
מתוקמ' מתני' כר' ישמעאל והינו מ"ש ה"ה דא"כ לא הנה גזרו רבנו במידת ר"ל האריף
קאמר בגמרא לא גזרו וכו' והינו כפי קושיות הלח"מ הראשונה.

ולזה מסיק המ"מ אלא נדאי מדאורייתא וכו' ר"ל אלא נדאי דריב"ח ס"ל כר' יוחנן
דבמחוסרין דיקה דכ"ע אסור מדבריהם הילכף במתני' מבע"י מותר לכתחלה דכי היכי
דלא גזרינו שחיקה משתחשף אטו דיקה משתחשף ה"נ לא גזרינו דיקה מבע"י אטו
משתחשף ור"א מדחה דאפתי י"ל דאע"ג דלא גזור שחיקה אטו דיקה אפ"ה גזור דיקה
מבע"י אטו דיקה ומ"ש ה"ה א"נ מדאורייתא וכו' ר"ל ומשנתנו לא דמי למחוסר דיקה
דחסר ב' מלאכות ובמתני' חסר מלאכה אחת וכסברת הרמב"ן הנ"ל מיהו מ"מ לא דמי
נמי למחוסר שחיקה דמותר לר' ישמעאל משתחשף שפכר נעשה מבע"י ב' מלאכות
ולכהי אסור משתחשף טעינת קורת בית הבד ומבע"י מותר דומי' דשחיקה משתחשף
ור"א מדחה דמשנתנו דמי למחוסר דיקה נאסור מדאורייתא פן יש להעמיס בכוננת ה"ה.

אמנם מ"ש הלח"מ מהו א"נ סותר העיקר הראשון וכו' יש לזה ג"כ פני' מסבירות אף
דמוכרח לומר פשיטת הרמב"ן וכנ"ל פדי לתרץ קוש' שני של הלח"מ. ומ"ש הלח"מ
וא"ת היא קאמר הגמ' וכו' אין דבריו מוכנים ועיניו בשו"ת ח"ץ ומ"ש הלח"מ ולקוש'ן
שהקשה הרשב"א יתורץ במ"ש הרא"ש וכו' לא ידעתי פנונתו דהא ה"ה הרחיב לתרץ
קוש'ן הרשב"א.

אמנם בגוף הענין לפמ"ש רבנו לקמן דמחוסרי דיקה אסור וכל נקיט חייב עיניו לקמן
פכ"א הי"ג ניחא בפשיטות דריב"ח ס"ל דבמחוסרי דיקה דכ"ע אסור מדבריהם
ומתוקמא מתני' כר' ישמעאל ולר"א ס"ל דבמחוסרי דיקה דכ"ע אסור מדאורייתא ואולי
יש להעמיס פן בלשון ה"ה שכ' א"נ דמדאורייתא וכו' ר"ל אליב' דר' אלעזר בן פדת
ובהכי ניחא דעת הרי"ף וכמ"ש הר"ן והתוספות.

ומה שהתחיל הרב המגיד וכו' ניש מי שהקשה על דברי רבנו למה לא חילק בין מחוסרי
דיקה וכו' שותא דידן' לא ידענא דהא נדאי לפי מה דקיי"ל כב"ה דמתירין מבע"י מלאכה

גמורה בנדאי הפל שרי אפילו במקוסרי ריסוק ובגמרא מהדר לאוקמני דמ"ד דמודי
ב"ש בקורת בית הבד ס"ל דבנתרסקו ליפא איסור דאורייתא ואין פאן התחלת קושני
לרבנו: ה"ד לפיכך אם גרף וכו' עיין במ"מ ש"כ ודע שאפילו תבשיל שלא הגיע למב"ד
מותר להשהותו ע"ג פירה גרופה וקטומה וכן פתב הרשב"א ובלח"מ הקשה דידי' אדידי'
דדברי הרשב"א סותר' זא"ז ושלח יד להגיה ע"ש.

ושותי לא ידענא דאין פאן סתירה פלל דאע"ג דפסק הרשב"א פתנניא דכל שגגיע
לכמב"ד משהין ע"ג פירה שאינה גו"ק ובלא הגיע לכמב"ד אין משהין ע"ג פירה
שאגו"ק אכל ע"ג פירה גו"ק משהין אפילו בלא הגיע לכמב"ד.

ונ"ל הרשב"א בפשע שיטות והאי תבשיל דתנו במתני' י"ל דלמ"ד להשהות תנו אם
הסיקה בקש ובגבבא או בגו"ק מותר להשהות אפילו לא הגיע לכמב"ד כיון דלא שנייך
חתוי וכ"ש בתבשיל כמב"ד וכ"ש במצטמק ויפה לו אכל למ"ד להתזיר אכל לשהו' משהין
אפילו באג"וק האי תבשיל דמתני' דנקא בכמב"ד וכדתני חנניא בהדני' פל שגגיע לכמב"ד
משהין באגו"ק.

ודנקא באג"וק אכל בגו"ק אפילו לא הגיע למב"ד משהין דליפא משום חתוי. ויש לחלק
ולומר דכל שלא הגיע למב"ד אין משהין אפילו בג"וק משום דכיון דבשיל קצת ולא
הגיע למב"ד יתיב דעת' ומחתה וכו' ולהכי פי אקשה שלהי פ"ק צמר ליורה לגזור
איצטריף לאוקים ביורה עקורה ולא אוקים בגו"ק משום דצמר ליורה קודם שיקלט
העין הרי הוא כתבשיל שלא הגיע למב"ד.

ומיהו הראשון נראה עיקר משום דבגורף מיהו ליפא למיחש מידי (ר"ל דבעינו שגורף
פל צרכו ולא ס"ל פרבנו דאף בגורף שנייך חתוי) והוא דצמר ליורה לא ניחא לי'
לאוקים בכירה כיון דכלהו אינך איירי בתנור הקלף ניחא לי' לאוקים טפי בתנור כיון
דאשכח בי נמי היתרא.

ולשון תבשיל כולל הוא אף תבשיל שלא הגיע לכמב"ד ע"כ לשון הרשב"א ונתקיימו
דברי ה"ה ועיין לקמן ה"ח. ומ"ש רבנו או בגללי בהמה עיין בירושלמי ובב"י א"ח סי'
רל"ג.

עוד שם בירושלמי בגפת ובעצים לחין אכל יבשין מתחלתן פקש וגבבא הן וזה בכלל
מ"ש רבנו שהרי אין שם גחלים וכו' ומ"ש רבנו שהרי הסיח דעתו עיין בכ"מ בשם
הרמ"ך. ומ"ש הרמ"ך דהטעם משום דעביד הפירא דגו"ק לא אתי לחתויי אין זה מספיק
דא"כ גחלים שעממו מעצמן מ"ט ומה ש"נל בכוננת רבנו לפמ"ש הרשב"א בפשע שטות
ונ"ל גרסינן בירושלמי הגורף עד שגורף פל צרכו מן מה דתני הגורף צריף לטאט בידו
עד שגורף פל צרכו מן מה דתני מלבה עלי' געורת של פשתן הדא אמרה אפילו לא
קטם פל צרכה פי' דאין צריף לקטום עד שלא יהי האש ניכר בו אלא כיון שקטם קצת
מוכח' מלתא שהוא מתניאש ממנה ואינו רוצה בחתוי וה"נ משמע בגמרא מדקאמר
גחלים שעממו הרי הן פקטומין והוא הטעם שאמרנו דכיון שעממו ולא חשש ללבוטן
מוכחא מילתא דלא קפיד בחתוי ועוד אמרו קטמה ונתלבתה סומכין לה ומקיימין וכו'
ע"כ.

והיינו מ"ש רבנו שהרי הסיח דעתו ממנו ואין פנונתו לומר שהסיח דעתו מלאכול
התבשיל כמו שהבין הרמ"ך אלא ר"ל שהסיח דעתו מלחמם התבשיל כיון דגלי דעתו
דניחא לי הקטימה והינו טעמא דלא בעינו שיקטום כל צרכו ולא חיישינו שמא תתלב
ואח"כ יחסה דבאמת קי"ל דאפילו קטמה ונתלבתה מקימין עלי דכיון דבשעת קטימה
אסח דעתו מלחתות אלמא דאין צריף לחמם התבשיל טפי ושוב לא חיישינו לחתוי
ובהכי ניחא מה שהקשה הלח"מ לקמן ה"ה דלמה השמיט רבנו דין קטמה ונתלבתה
ולפמ"ש בכלל דבריו הוא: ה"ה בד"א בכירה וכו' עיין בכ"מ בשם הרמ"ך.

ולפמ"ש לעיל ה"ד בשם הרשב"א ניחא דבהכרח מדאוקים בעל הש"ס הך דצמר ליורה
ביורה עקורה מןכרח לומר דבתנור גו"ק אסור דאי ס"ד דג"וק מותר ה"ל לאוקים בתנור
גרוף וקטום דה"ל דומיא דכלהו אינף דאיירי בתנור פנ"ל: ה"ז הפופת וכו' בלח"מ הקשה
למה השמיט רבנו דין דאין נותנים חטין לתוף הרחיים וכו' ואין זה תימא די"ל דרבנו
ס"ל פדעת הרי"ף רבו והר"ז"ה שפסקו הלכתא כר"י ומשום שביתת פלים דלית לי טעמא
דהשמעת קול ומוקי הך דרחיים כב"ש אכל לב"ה שרי בהתחיל מבע"י ולזה השמיטו
רבנו דהשתא מלאכה דאורייתא שרי להתחיל מבע"י כ"ש מידי דרבנן ומהאי טעמא
השמייט רבנו פרישין פנ"ל ה"ב ומה שיש לדקדק בזה עיין לקמן פ"י הכ"ב מ"ש שם:
ה"ח תבשיל חי וכו' עיין במ"מ והלח"מ האריף וכל דבריו מרפסין איגרא דמ"ש דאיתן
הגאונים מפרשים הך דקינדרא סייתא לעגנן חזרה דבריו תמוהי דבהדיא קאמר בגמרא
קינדרא סייתא שרי לאנוחי ע"ש עם חשיכה בתנור.

ויותר תמוה דהאי ס"ד פלל שיהי' מותר להחזיר קינדרא סייתא דה"ל בישול ממש בשבת
ואב מלאכה (וגם מ"ש הלח"מ אכל אי איירי להשהות צ"ל דלא הנה פמאכל ב"ד וכמ"ש
התוספות בד"ה בשיל ולא בשיל וכו' אין זה מוספם דאפשר לומר דאע"ג דשרי חנניא
להשהות בשיל כמב"ד בכירה שאגו"ק.

אפ"ה אסור להשהות בתנור וכן כתב בעל המאור דאפילו למ"ד להחזיר תנו יש לפרש
לא יתן דתנור אף לעגנן שהי' דאין הכרח למ"ש התוספות ד"ה תנור וכו' דף ל"ק ע"ב
ע"ש אלא אם נפרש בשיל היינו כמב"ד אכל אם נפרש כולל ניחא) ומ"ש הלח"מ ומפני
כן כ' ה"ה וכו' חלילה להעמיס זה בכוננת ה"ה אלא פנונתו לבאר דלדרה רבנו פ"י בשיל
הינו בשיל לגמרי ולאפוקי מיש מפרשים דבשיל היינו כמב"ד ואלויבא דחנניא ורבנו
דפסק כרבנן ואפילו בשיל כל צורך ומצטמק ויפה לו אסור לשהות בכירה שאג"וק
כ"ש בתנור בלא נתבשל כל צורך אלא כמב"ד ומ"ש הלח"מ ואע"פ ש"כ שם הרשב"א
ז"ל וכו' פבר בארתי לעיל ה"ד דאין פאן שום סתירה והוא נמשך אחרי טעותו דמפרש
הך דקינדרא סייתא לעגנן חזרה אבל לשהות משהין אפילו בתנור אפילו לא הגיע למב"ד
וכ"ש בכירה ולזה הוקשה לו דהאיף כתב ה"ה לעיל בשם הרשב"א דכל שלא הגיע
לכמב"ד משהין ע"ג פירה גו"ק דמשמע אבל באגו"ק לא ולפמ"ש פל זה עירבוב ומ"ש
הלח"מ ומ"מ אין לשון ה"ה ז"ל מדוקדק וכו' לא הרגיש שיש ט"ס הנראה לעיני בדברי
ה"ה ובמקום תיבת על צ"ל, עד וכוננתו מןולשת דקאמר וחלוקי תנור וכירה וכופח עד
תבשיל חי ר"ל פל הדינים שגזפרו בדברי רבנו עד הלכה ח' המתחלת תבשיל חי פולם
הם לעגנן חזרה בדוקא לדעת הי"מ הנ"ל.

אָמַנְם יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּדַבְרֵי ה' ה' דְּדַעַת מְקַצֵּת הַגְּאוּנִים הַנְּל' דְּבִשְׁהִי לָא מְשַׁפְּחַת פְּלָל לְכָל הַחִילּוּקִים הָאֵלוּ וּבְהִכְרַח ס"ל דְּבִלָּא הִגִּיעַ לְכַמְב"ד אָסוּר לְהִשְׁהוּת אָף בְּגו"ק (דאל"כ מְשַׁפְּחַת לִי בִשְׁהִי דְלָא הִגִּיעַ לְכַמְב"ד פֶּל הַחִילּוּקִים הַנְּל') דְלָא פְּדַעַת הַרְשָׁב"א הַנְּל' ה"ד וּא"כ הָאִיף כ' ה"ה דְּדַעַת הַרְשָׁב"א פְּדַעַת אַחֲרֵי אֶלָּא י"ל דַּמ"ש ה"ה דְּהַרְשָׁב"א סוֹבֵר פְּנוּתִיָּהוּ הִינּוּ לְעִנְיָן זֶה דְּפִסְק פְּחַנְנִיא אַבָּל לְעִנְיָן שֶׁהִי בְּלָא הִגִּיעַ לְכַמְב"ד חוֹלֵק עִמָּהֶם וּמְדַמָּה בְּכָל הַחִילּוּקִים שְׁהִי דְלָא הִגִּיעַ לְכַמְב"ד לְחַזְרָה בְּהִגִּיעַ לְכַמְב"ד.

וְהָא דְלָא אוֹקִי בְּגַמְרָא אֲלִיבָא דְחַנְנִיא נְמִי מַתְנִי בִשְׁהִי וּבִשְׁלָא הִגִּיעַ לְכַמְב"ד דְּסַתְּם חַמִּין וְתַבְּשִׁיל הִינּוּ בְּבִשְׁלִיל כַּמְב"ד כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת. גַּם י"ל דְּדַעַת הַגְּאוּנִים מְמַשׁ פְּדַעַת הַרְשָׁב"א דְּמַשְׁהִין ע"ג פִּירָה ג"וּק וְלָא בְּשִׁיל כַּמְב"ד אֶלָּא דְּשִׁאֲרֵי חִילּוּקִים שְׁבִין תַּנּוּר וְכִירָה וְכוּפָח וְלִסְמוּךְ לִית לְהוּ אֶלָּא בְּחַזְרָה וְנִיחָא הַפֵּל.

וְהִנֵּה טַעַם הַמַּחְלֻקָּת שְׁבִין שְׁנֵי הַשְּׁטוֹת הַלְלוּ עֵינֵי בְּרִי"ף שְׁהוּא ג"כ פֶּסֶק כְּרַבְּנֵי וְכַדַּעַת רַבְּנֵי וְהִבִּיא רֵאִי מְלִשׁוֹן הַגְּמָרָא אִיבְעִיא לְהוּ מַהוּ לְסַמּוּךְ תּוֹכָה וְגַבְּהָ הוּא דְּאָסוּר אַבָּל לְסַמּוּךְ ש"ד א"ד ל"ש וּמְדַקְאֵמֵר תּוֹכָה וְגַבְּהָ הוּא דְּאָסוּר אֲלִמָּא דְּאָסוּר לְהִשְׁהוּת ע"ג פִּירָה שֶׁאֵגו"ק.

וְהַרְזוּ"ה דְּחָה דְּבָרֵי דְּהָף בְּעִי אֶזְלָא לְסַמּוּךְ בְּחַזְרָה ע"ש (וּמַה שְּׁחַמֵּר ה"ר יוֹנָה לְדַחוּת דְּבָרֵי הַרְזוּ"ה דְּמַדְקָאֵמֵר תּוֹכָה וְגַבְּהָ הוּא דְּאָסוּר אֲלִמָּא לְעִנְיָן שֶׁהִי קַתְנִי דְּאִי לְעִנְיָן חַזְרָה הָרִי תּוֹכָה אָסוּר אֶפְּיִלוּ בְּגו"ק וְהָאִיף קָאֵמֵר א"ד ל"ש דְּנִדְּאִי שְׁאֵנִי וְשְׁאֵנִי ע"ש וְאִין זֶה מְסַפִּיק דְּאֶפְּתִי י"ל דְּקַבְּעִי בֵּין לְעִנְיָן חַזְרָה לְמ"ד לְהַחְזִיר וּבֵּין לְעִנְיָן שְׁהִי לְמ"ד לְשִׁהוּת וְכַמ"ש הַרְזוּ"ה וְלִי גִרְאָה בְּכּוֹנֵנַת הַרִי"ף וְרַבְּנֵי דְּלְעִנְיָן חַזְרָה אִין חִילּוּקִים פְּלָל בֵּין ע"ג וּבֵּין לְסַמּוּךְ וְכַמּוּ שְׁכִייל רַבְּנֵי לְקַמֵּן וְכָל שְׁאִין מַחְזִירִין אִין סוֹמְכִין לוֹ בְּשַׁבָּת וּר"ל אֶפְּי בְּכִירָה שֶׁאֵגו"ק וְכַמ"ש לְעִיל ה"ז וּמִתְרַת לְסַמּוּךְ לְפִירָה מְבַעֲרָב אַעֲפ"י שֶׁאֵגו"ק דְּמַשְׁמַע מְבַעֲרָב אִין אַבָּל בְּשַׁבָּת לֹא וְהַטַּעַם דְּבְּחַזְרָה שְׁיָיֵף מְשׁוּם בִּישׁוּל הִילְכָּף כָּל שְׁלָא נְתַבְּשַׁל כָּל צָרְכוּ אָסוּר אֶפְּיִלוּ לְסַמּוּךְ בְּמַקּוּם שֶׁהִיס"ב דְּקִי"ל אִין נוֹתְנִין בִּיצָה בְּצַד הַמִּיחָם בְּשַׁבִּיל שְׁתַּגְּלָגַל וְאֵם גִּלְגַּל חֵיב חֲטָאת וְסוֹבֵר הַרִי"ף וְרַבְּנֵי דְּאֶפְּיִלוּ בְּבִשְׁלִיל כַּמְב"ד כָּל שְׁלָא נְתַבְּשַׁל כָּל צָרְכוּ אִיכָּא בִּישׁוּל דְּאוֹרֵייתָא וְאֶפְּיִלוּ בְּנְתַבְּשַׁל כָּל צָרְכוּ וּמַצְטַמֵּק וְרַע לוֹ מִיְהוּת אָסוּר מְדַרְבְּנֵי עֵינֵי לְקַמֵּן פ"ט ה"ג וּבַמ"מ שֵׁם.

דְּבוּדָּאִי בְּכָל מְקוּם דְּשְׁיָיֵף חַתוּי אָסוּר אֶפְּיִלוּ לְהִשְׁהוּת וּבְהִכְרַח אֵם נוֹקִים מַתְנִי בְּבִשְׁלִיל כַּמְב"ד וְלְהַחְזִיר הוּא דְּאָסוּר וְלְהִשְׁהוּת שְׁרִי צָרִיף לּוֹמֵר דַּס"ל לְחַנְנִיא דְּכָל תַּבְּשִׁיל שְׁנַתְּבַשַׁל כַּמְב"ד שְׁצָרִיף רַק בִּישׁוּל מוּעֵט לֹא חִיּוּשִׁינֵי לְחִיתוּי דְּכִינּוּ דְּחַזִּי קַצָּת לְאַכִּילָהּ לֹא קַפִּיד לְחַתוּת וְלְהַחְזִיר אָסוּר מְשׁוּם מְבַשַׁל דְּנִדְּאִי אִין סְבָרָא בְּעוֹלָם לּוֹמֵר דְּלְהַחְזִיר חִיּוּשִׁינֵי לְחִיתוּי אַבָּל לֹא לְהִשְׁהוּתוֹ דְּנִדְּאִי לְעִנְיָן גְּזֵרַת חַתוּי חַזְרָה וְשְׁהִי דוּמוֹת אֶלָּא טַעַמָּא דְּחַזְרָה מְשׁוּם בִּישׁוּל.

וּא"כ סְמִיכָה זֹו מַה הִיא דְּקַמְּבַעֲנִי לִי דְּאִי בְּסוֹמְךָ בְּמַקּוּם שֶׁהִיס"ב פְּשִׁיטָא דְּאָסוּר בְּשַׁבָּת מְשׁוּם מְבַשַׁל וְאִי בְּסוֹמְךָ בְּמַקּוּם שְׁאִין הִיס"ב פְּשִׁיטָא דְּשְׁרִי דְּהָא לֹא שְׁיָיֵף שְׁמָא יְחַתָּה אֲלִיבָא דְּחַנְנִיא הִיכָא דְּבִשְׁלִיל כַּמְב"ד.

אָלאַ ונדאי דָבֿעֿיג זױ אַלייבאָ דֿרֿבֿנֿן דֿחֿנֿנֿיג אַמֿסֿפֿקֿאָ לֿי אִי חֿיֿיֿשֿינֿן לֿחֿתוּי אױ דֿלֿמֿא פֿינֿן דֿעֿבֿיד הֿפֿיֿר׳ נֿסֿמֿך מֿבֿחֿוּץ שֿרֿי וְלֵא נִיחֻשׁ לֿחֿתוּי. דֿלֿיפֿא לֿמִימֿר דֿלֿעוֹלָם דֿהֿלֿכָּה פֿחֿנֿנֿיג אִי וְהָא דֿקֿבֿעֿי לֿסֿמֿך הֿיֿינֿו בֿלֵא בֿשִׁיל כֿמבֿ"ד דֿשִׁינֿך חֿתוּי דֿכֿה"ג ה"ל לֿפֿרֿשׁ מֵהוּ לֿסֿמֿך תֿבֿשִׁיל שִׁלֵּא הֿגִיעַ כֿמבֿ"ד פֿינֿן דֿאַלֿיבֿא דֿחֿנֿנֿיג פֿלָה סֿגִינֿן בֿדֿבֿשִׁיל כֿמבֿ"ד וּבִזָּה נִתְחַזֵּקוּ פֿל רֵאיוֹ הֿרי"ף ע"ש.

וּלְדַעַת הַפּוֹסְקִים פֿחֿנֿנֿיג י"ל דֿסוֹבֿרִים דֿבֿבֿשִׁיל כֿמבֿ"ד אִין שִׁינֿך בֿישׁוּל מִדֿאַורֿיִתָּא כֿמ"ש ה"ה לֿקֿמֿן פ"ט ה"ג בֿשֵׁם הֿרֿשֵׁב"א בַּעַל הַסֵּבֵרָא זֵאת וּא"כ אִין עִנִּין לֿבֿישׁוּל בֿכֿלָּה סֿגִינֿן דֿאע"ג דֿנִדְאִי מִדֿרֿבֿנֿן אִסוּר י"ל דֿהִתִּירוּ בִּחֻזָּה דְּוִמְנִ' דֿהִטְמִנִ' דֿמִןִּתֵּר לִהִחֲזִיר וְאִסוּר לִהִטְמִין ה"נ מִןִּתֵּר לִהִחֲזִיר אַעפ"י שִׁאִסוּר לִשְׁפוֹת וְלֵא נִאִסְרָה הִחֲזִירָה אִלֵּא מִשׁוּם חֿתוּי וְאִמְנָם הַש"ע דֿפֿסֿק פֿחֿנֿנֿיג וּפֿסֿק דֿבֿתֿבֿשִׁיל שִׁבֿישׁוּל כֿמבֿ"ד שִׁינֿך בֿישׁוּל מִדֿאַורֿיִתָּא וְכֵן בִּטוּר קִשָּׁה לִדִּידָהוּ פֿנ"ל) אִיבֿרָא אִפְתִּי קִשָּׁה דֵּאִי ס"ד מִשׁוּם חֿתוּי מ"ש חֻזָּה דִּאִסוּר וּמ"ש שִׁהִינִ' דֿשֿרִי וְתו דֿאע"ג דֵּאִין בֿישׁוּל שִׁינֿך בֿהֿגִיעַ לִכֿמבֿ"ד אִפְתִּי אִמֵּאִי שֿרִי חֿנֿנֿיג לִשְׁהוֹ' בֵּאגו"ק נִיחֻשׁ לֿחֿתוּי מֵאִי אִמְרַת פֿינֿן דֿהֿגִיעַ לִכֿמבֿ"ד אִף אִם יִחֲתֵה לִית לֵן בֵּה דֵּאִינוּ חִיִּב מִשׁוּם בֿישׁוּל זֶה אִינוּ דֵּהָא קִי"ל הַחֻזָּה גְּחֵלִים חִיִּב מִשׁוּם מְכֻבָּה וּמִשׁוּם מִבְּעִיר אִלֵּא וְדֵּאִי צ"ל דְּכֵל שִׁהֿגִיעַ לִכֿמבֿ"ד לֵא חִיֿיֿשֿינֿן לֿחֿתוּי וְכִסְבֵּרָא הַנְּ"ל דֵּכִינֿן דֿחֻזִי קִצַּת לֵאכִילָּה לֵא חִיֿיֿשׁ לֿחֿתוֹת וּא"כ שִׁפִּיר י"ל דֵּהֿיֿינֿו טַעֵמָא דֿחֿנֿנֿיג וּמוֹדָה חֿנֿנֿיג דֿבֿהֿגִיעַ לִמבֿ"ד שִׁינֿך בֿישׁוּל וּכְדַעַת הֿרי"ף וְרִבֿנו.

וּבִזָּה תִּבִּין הָא דִּקְאָמֵר בִּגְמָרָא אַא"ב לִהִחֲזִיר תִּנֿן הֿיֿינֿו דִּשְׁאִנִי בִּין תּוֹכָה בִּין ע"ג אִלֵּא אִי אִמְרַת לִשְׁהוֹת תִּנֿן מ"ש תּוֹכָה וּמ"ש ע"ג וְנִתְקַשׁוּ בִּזָּה רִש"י וְתוֹס' וְאִנְכִי לֵא רֵאִיתִי לִשׁוּם פּוֹסֵק קְדָמוֹן טַעַם לִשְׁבַח בִּזָּה מֵאִי פֿסֵקָא דִּגְבִי לִשְׁהוֹת אִין לִחֵלֵק בִּין תּוֹכָה וּע"ג וּלְעִנִּין לִהִחֲזִיר יֵשׁ חֵלֵק: וְעִינִינִי בִּירוּש' פ' פִּירָה וְרֵאִיתִי שֵׁם וְז"ל ר' חֵלְבוֹ ר' עִנִּן בֿשֵׁם רַב ל"ש אִלֵּא עֲלֵיהָ אִבֵּל לִתּוֹכָה לֵא.

עַד אִיכֵן (פִּי עַד הִיכֵן מִקְרִי גִבָּה) עוֹלָא אָמֵר עַד ג' (פִּי עַד ג' אִצְבָּעוֹת מִשׁוּם דִּשְׁפִיר פִּירָה ג' אִצְבָּעוֹת פֿמִבְּנִיָּא בִּמ' פֿלִים בִּהֿרֵבָה שִׁיעוּרִ' הִילִכְּפִי הִנֵּך ג' אִצְבָּעוֹת ה"ל עִיקֵר פִּירָה וְתוֹכָה וְהַמִּתֵּר ה"ל גִּבָּה).

אַ"ר מִנָּא עַד מְקוּם שִׁהוּא עוֹשֵׂה חֿרִיץ א"ר יוֹסִי בֵּר בּוֹן מִפְּנֵי שִׁהוּא שְׁלִיט בְּמְקוּם שִׁיֵּד שׁוֹלְטֵת וְתִיָּא פִּי דִמֵּר ר"ז בֿשֵׁם ר"י מִןִּתֵּר לִהִפְשִׁיר בְּמְקוּם שִׁהִיֵּד פּוֹלְטֵת וְאִסוּר לִהִפְשִׁיר בְּמְקוּם שִׁאִין הִיֵּד שׁוֹלְטֵת ע"כ פִּי דר' מִנָּא נִתֵּן שִׁיעוּר אַחֵר עַד שִׁהֿחֿרִיץ שִׁבְתֵּמוֹנֵת הִפִּירָה.

וְקִמְפֿרֿשׁ ר' יוֹסִי בֵּר בּוֹן טַעֵמִ' דר' חֵלְבוֹ מִשׁוּם שֵׁע"ג הִיֵּד שׁוֹלְט בּוֹ וְשִׁרִי מִשֵּׂא"כ בְּתוֹכָה דֵּהִיס"ב וְאִתְנִ' פִּי הָא דֵּאֵר"ז אַר"י דִּמִּןִּתֵּר לִהִפְשִׁיר בְּמְקוּם שִׁאִין הִיס"ב וְאִסוּר לִהִפְשִׁיר בְּמְקוּם שֵׁהִיס"ב ע"כ. וּא"כ הַפְּנוּנָה בְּרוּרָה דִּבְשִׁלְמָא לִהִחֲזִיר וּבִבְשִׁיל כֿמבֿ"ד דֵּלֵא שִׁינֿך חֿתוּי אִלֵּא בֿישׁוּל הוּא דִּשִׁינֿך לִחֵלֵק בִּין תּוֹכָה וּע"ג אִבֵּל בְּלִשְׁהוֹ' שִׁפִּיר שִׁינֿך חֿתוּי ע"ג פֿמוּ בְּתוֹכָה וְאִפְשֵׁר דַּע"ג שִׁינֿך חֿתוּי טַפִּי הוּאִיל וְדַחִיק מִן הָאִשׁ חִיֿיֿשׁ טַפִּי שִׁלֵּא יִתְקַרֵּר.

וּבִהִכִּי נִיחָא מֵה שִׁהֿקִשָּׁה ב"י בִּטֵּא"ח ס' רנ"ג דִּלְמָה הַשְּׁמִיט רִבֿנוּ מִיִּמְרָא דר' חֵלְבוֹ וּמֵה שִׁתִּירֵץ שֵׁם וְז"ל וְנִרְאָה שִׁסְמָך עַל מ"ש אִין מִחֻזִּירִין לְעוֹלָם אִלֵּא ע"ג פִּירָה גְּרוּפָה אױ

מְכוּסָה דְמִשְׁמַע דְנוֹקָא ע"ג אָבֵל לֹא בְתוֹכָהּ עכ"ל אֵין זֶה מְסַפִּיק דְהָא גַבֵי שְׁהִי דְנוֹדָאי אֵין חִילוּק בֵּין מְתוֹכָהּ וְע"ג כ' רַבְנוּ לְעִיל ה"ד הָרִי זֶה מוֹתֵר לְהִשְׁהוּ' עֲלֵי' וְלֹא דְקִדְקֵי לְכַתְּנֹב בְּתוֹכָהּ וְכו' בַּה"ז כ' וּמִשְׁהִין עֲלִיו.

וּמִמְקוֹם שְׁהִבִיא רֵאִי שׁוֹבְרוֹ בְּצִידוֹ ש"כ רַבְנוּ וְאֵין מְחִזְרִין לְעוֹלָם אֲלֵא ע"ג פִּירָה גְרוּפָה וּמְכוּסָה אוֹ בְּכִירָה וְכוּפָח וְכו'. וְלֹא פֶתַח אוֹ ע"ג פִּירָה וְכוּפָח וְכו' וְהָרִי ר' חֲלָבוּ קָאִי אֶהָא דְקָאָמַר בְּמַתְנֵי וְבַה"א אָף מְחִזְרִין דְמַתְפָּרֵשׁ בֵּין בְּכִירָה שְׁהִסִיקוּהָ בְּקִשׁ וּבְגַבְבָּא וּבֵין בְּגו"ק.

וְתוֹ דְאֶכְתִּי לֹא פְלִיט לְמָה הִשְׁמִיט הָרִי"ף מִימְרָא דְר' חֲלָבוּ. וּלְפַמ"ש נִיחָא דְפִשׁוּט הוּא דְאָסוּר לְהַחֲזִיר בְּמִקְוֹם שְׁהִי"ס"ב וְחִיָּב מִשׁוּם מְבַשֵּׁל בְּמִצְטַמֵּק וְיָפָה לוֹ וְאֶפִּילוּ בְּמִצְטַמֵּק וְרַע לוֹ אָסוּר מְדַרְבְּנֵן זֶה יִתְבָּאָר עַל בּוֹכְנָא דִידְהוּ לְקַמֵּן גַּבֵי מְלֵאכַת בִּישׁוּל וְאֵין פֶּאן מְקוּמוֹ וְהָרִי בִּינְאָרוֹ דְקָל מְקוֹם שְׁחַם בְּיוֹתֵר אָסוּר לְהַחֲזִיר בּוֹ וְשִׁפִיר הִשְׁמִיטוּ דְר' חֲלָבוּ: וְעֵינֵן מ"ש לְקַמֵּן ה"י.

ה"ט פֶּל תְּבַשֵּׁיל וְכו' עֵינֵן בְּהַשְׁגוֹת וּלְפַמ"ש הַמ"מ צָרִיף לְהַגִּיחַ בְּדַבְרֵי הָרֵאָב"ד דְלִמָּא בְּשׁוֹכַח הוּא דְמַחְמִיר אָבֵל בְּשׁוֹגֵג וְכו'. אֲמַנָּם פְּדִי לִינְשֵׁב הַגִּירָסָא שְׁלִפְנֵינֵנוּ בְּדַבְרֵי הָרֵאָב"ד דְגָרְסִינֵן דְלִמָּא בְּשׁוֹגֵג הוּא דְמַחְמִיר אָבֵל בְּשׁוֹגֵג וּמִצְטַמֵּק וְיָפָה לוֹ וְכו' יֵשׁ לוֹמַר דַּס"ל לְהָרֵאָב"ד דְכִי הִכִי דְפְלִיגִי ר"מ וְר"י בְּמַבְשֵׁל בְּשַׁבַּת דְר"מ לֹא קְנִיס שׁוֹגֵג אִטּוּ מְזִיד וְר' יְהוּדָה קְנִיס ה"נ פְּלִיגִי בְּשׁוֹגֵג וְהִשְׁהָה קִדְרָה שְׁלֹא נִתְבַּשְׁלָה פֶּל צָרְכָה אֵי קְנִיסִין שׁוֹגֵג אִטּוּ מְזִיד וְה"ה בְּשׁוֹכַח דַּה"ל נְמִי שׁוֹגֵג וְר"מ דְקָאָמַר בְּשׁוֹגֵג יֹאכֵל בְּתַבְשֵׁיל שְׁלֹא בִישֵׁל פֶּל צָרְכּוֹ לְטַעְמֵי דַּס"ל לֹא קְנִיסִין שׁוֹגֵג אִטּוּ מְזִיד וְר' יְהוּדָה פְּלִיג עֲלֵי' בְּבָבָא דְרִישָׁא וְדִלָּא כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בַּד"ה בְּשִׁלְמָא לְרַנְב"י וְכו' דְר' יְהוּדָה מוֹדָה לְר"מ דְבְּשׁוֹגֵג שְׂרִי אֶפִּילוּ לֹא בְּשִׁלְמָא פֶּל צָרְכָה וְהָא דְלֹא מְשַׁנֵּי דְר' נַחְמָן ב"י ס"ל כַּר' יְהוּדָה מִשׁוּם דְר' חִזְיָא בַּר אָבָא דְדָרְיָשׁ לְהוּ לֹא שְׁנָא אֲלִיבָא דְר"מ וְר"נ ב"י מְפָרֵשׁ דְבְּרֵיו אֲלִיבָא דְר"מ וְע"כ לְאוּ הֵינֵנוּ מִשׁוּם קְנִיס שׁוֹגֵג אִטּוּ מְזִיד אֲלֵא מִשׁוּם אֲתִי לְאִיעָרוּמִי הִילְכְּףָּ בְּשׁוֹגֵג דְאוּמַר מוֹתֵר לֹא קְנִיס דְלֹא שְׁיִיף הַעֲרָמָה דְכִינֵן שְׁנֵאָמַר לוֹ הַדִּין פַּעַם א' שׁוֹב לֹא יְכוּל לְהַעֲרִים אָבֵל בְּשׁוֹכַח דְלְעוֹלָם יְכוּל לְהַעֲרִים וְלוֹמַר שׁוֹכַח הֵייתִי מוֹדָה ר"מ דְלֹאֲחַר גְּזֵרָה אָסוּר.

וְאַח"כּ בְּעֵי הַש"ס אֲלִיבָא דְר"י בְּשׁוֹגֵג וּמִצְטַמֵּק וְיָפָה לוֹ דַּלְמ' פִּי קְנִיס ר"י שׁוֹגֵג אִטּוּ מְזִיד בְּלֹא בִישֵׁל פֶּל צָרְכּוֹ דְאִיכָּא חֲשֵׁשׁ חֲתוּי טוּבָא אָבֵל בְּמִצְטַמֵּק וְיָפָה לוֹ דְכָבֵר נִתְבַּשֵּׁל פֶּל צָרְכּוֹ דְאִינוּ בְּהוּל כ"כ לְחַתּוֹת אִימָא מוֹדָה ר"י דְלֹא קְנִיסִין וּבְזֶה נִתְבָּאָרוּ דְבְרֵי הָרֵאָב"ד בִּיאוּר מְסַפִּיק וְנִתְקַנֵּים הַגִּירָסָא שְׁלִפְנֵינֵנוּ וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דְהָא בַּמַּס' גִּיטִין דְרַף נ"ג ע"ב דְרַמִי דְר"מ אֲדַר"מ וְדַר"י אֲדַר"י וּמְשַׁנֵּי ר"נ בַּר יֶצְחָק דְר"מ בְּדַאוּרֵייתָא לֹא קְנִיס שׁוֹגֵג אִטּוּ מְזִיד וּבְדַרְבְּנֵן קְנִיס וְר"י ס"ל אִיפְכָּא דְבְדַרְבְּנֵן לֹא קְנִיסִין וּבְדַאוּרֵייתָא קְנִיס וְא"כּ מֵאֵי קְבָעֵי בְּעַל הַש"ס בְּשׁוֹגֵג וּמִצְטַמֵּק וְיָפָה לוֹ (דְכִינֵן דְהַעֲרָמָה לֹא שְׁיִיף בְּשׁוֹגֵג דְלֹא שׁוֹכַח אֲלֵא מִשׁוּם קְנִיסָא) הָא בְּדַרְבְּנֵן פְּשִׁיטָא לִי דְלֹא קְנִיסִין לְר' יְהוּדָה.

אֲמַנָּם י"ל דְדִין שְׁהִי ע"ג פִּירָה חֲמִיר מְשָׁאָר דְרַבְּנֵן דְכָל מָה שְׁהוּא מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ אִיסוּר דְאוּרֵייתָא חֲמִיר מְשָׁאָר דְרַבְּנֵן שְׁאֵין לוֹ עֵיקָר מִן הַתּוֹרָה וְקְנִיס ר' יְהוּדָה. תַּדַּע דְבְּמַסְכַּת בִּיצָה דִּי"ז קְבָעֵי עֶבֶר וְאָפָה מְהוּ וְקָאָמַר ת"ש הַמְבַּשֵּׁל בְּשַׁבַּת בְּשׁוֹגֵג יֹאכֵל בְּמְזִיד לֹא יֹאכֵל וְדָחָה דְלִמָּא שְׁאֵנִי אִיסוּר שַׁבַּת דְחֲמִיר ע"ש בְּפִרְש"י וְקָשָׁה דְאֶכְתִּי לְפִשׁוּט מְהוּ

דְּשִׁיכַח קַדְרָה ע"ג פִּירָה בְּמִזִּיד לֹא יֵאָכֵל א"ו דְּאִסּוּר שְׁהֵינִי נְמִי חֲמִיר כְּמוֹ דְּאוֹרֵייתָא עֵינִין בְּלַח"מ פ"ו מֵהִי"ט ה"י.

וּבְהִכִּי נִיחָא נְמִי מַה שְׂיֵישׁ לְהַקְשׁוֹת דְּהֵאִיף קְאָמַר רַבב"י בְּגִיטִין דַּר"מ קְנִיס בְּדַרְבְּנֵי דְהָא בְּשִׁיכַח קַדְרָה ע"ג פִּירָה לֹא קְנִיס וּלְפַמ"ש ה"ל שְׁהֵינִי דְבָר שְׂיֵישׁ לוֹ עֵיקָר מִן הַתּוֹרָה (כַּמ"ש הַתּוֹס' סְבָרָא זֹו בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת) לְהִכִּי לֹא קְנִיס ר"מ (אִיף לְקוֹשְׁיָא זֹו יֵישׁ מְקוֹם לְתַרְזֵן בְּדַרְבֵּי אַחַר דְּאֵע"ג דְּלַעֲנִין אַעְרוּמִי יֵישׁ לְגִזּוֹר טְפִי בְּשִׁיכַח פְּנ"ל מִיְהוּ לַעֲנִין קְנִיסָא יֵישׁ לְקַנְסֵי טְפִי בְּשׁוּגַג.

תַּדַּע דְּהָא הַשׁוּגַג בְּמִלְאָכָה דְּאוֹרֵייתָא חֲיִיב חֲטָאת וְהַשׁוּכַח בְּשִׁבְתָּ דְלֹא מְשַׁכַּח לִיה אֱלֹא בְּדַמְיוֹן מִתְעַסֵּק שְׂאִינוּ יוֹדַע כָּלֵל אִם עוֹשֶׂה הַפְּעוּלָה פְּטוֹר דְּבַעֲיָנָן מְלֹאכַת מַחְשַׁבְתָּ (וְאוּלָּם לְדַעַת רַבְנֵי יֵישׁ ג"כ חִילּוּק בֵּין שׁוּגַג לְשׁוּכַח דְּבַשׁוּגַג דְּרַבְּנֵי לֹא קְנִיסִין כָּלֵל וְכַר"י אֱלֹא בְּשׁוּכַח גְּזַרְיָנָן מִשׁוּם הַעֲרָמָה וְדוֹקָא בְּלֹא בְּשִׁיל כָּל צָרְפוֹ חֲיִישִׁין לְהַעֲרָמָה אֲבָל גְּבִי מַצְטַמֵּק וְיָפָה לוֹ מִסְפָּקָא לִיה לְבַעַל הַש"ס אִי חֲיִישִׁין לְהַעֲרָמָה וְהָא דְאָסַר ר"י בְּמַצְטַמֵּק וְיָפָה לוֹ הֵינֵנוּ בְּמִזִּיד אֲבָל בְּשׁוּגַג אִימָא דְלֹא חֲיִישׁ לְהַעֲרָמָה פִּינֵן שְׂרָאוּי לְאָכּוֹל אִינוּ בְּהוּל כ"כ לְצַמְקוֹ כְּמוֹ בְּלֹא בְּשִׁיל כָּל צָרְפוֹ שְׂאִינוּ רָאוּי לְאָכִילָה כְּדַרְכּוֹ.

גַּם י"ל טַעַם אַחַר דְּלֹא בְּשִׁיל כָּל צָרְפוֹ דְאָסוּר מִשׁוּם שְׂמָא יַחְתָּה לְבַשְׁלוֹ וְה"ל מְבַשֵּׁל בְּשִׁבְתָּ שְׂיֵיף לְקַנְסוֹ שְׂלֹא יֵאָכֵל מִשְׂא"כ בְּמַצְטַמֵּק וְיָפָה לוֹ אֲפֹשֶׁר לוֹמַר דְּסוּבְר רַבְנֵי דְלִית בֵּיה מִשׁוּם בִּישׁוּל דְּאוֹרֵייתָא כְּשִׁיחְתָּה אֱלֹא אַפ"ה גְּזַרְיָנָן מִשׁוּם דְּקִי"ל הַחֻתְּהָ גְּחִלִּים חֲיִיב מִשׁוּם מְכַבָּה וּמְבַעִיר וְלֹא שְׂיֵיף לְמַקְנָסִיהָ שְׂלֹא יֵאָכֵל הַגַּע בְּעַצְמָה הָרִי שְׂנַתָּן כְּפַר אַפּוּי ע"ג פִּירָה וְכִיבָה בּוֹ גְּחִלָּת לֹא שְׂיֵיף לְמַקְנָסִיהָ שְׂלֹא יֵאָכֵל הַכְּפַר.

וּבְסְבָרָא זֹו יֵישׁ לִיֵּשֵׁב קוֹשְׁיָא גְדוּלָה הַנוֹפְלֵת בְּסוּגְיָנָן דְּפִרְיָה קוֹשְׁיָא דַּר"מ אַדַּר"מ וּמִשְׁנֵי ה"מ לְכַתְּחִלָּה וְכו' עֵינִין בְּתוֹסְפוֹת וְאִפְתִּי קוֹשְׁיָה דַּר"מ אַדַּר"מ דְּלַעֲלִיל גְּבִי דִינִי דְלַכְתְּחִלָּה קְאָמַר ר"מ חֲמִין אֲבָל לֹא תַבְּשִׁיל דְּהֵינֵנוּ לְפִי פִי הַתּוֹסְפוֹת בֵּין בְּשִׁיל כָּל צָרְפוֹ בֵּין לֹא בְּשִׁיל אֱלֵמָא דִּישׁ לְחוּשׁ טְפִי לְשְׂמָא יַחְתָּה בְּתַבְּשִׁיל שְׂבִישֵׁל כ"ב מְחֲמִין שְׂלֹא הוֹחֲמוּ כָּל צָרְפוֹ וְהָא בְּדִינֵי דִיעֵבַד קְאָסַר ר"מ טְפִי בְּמִזִּיד דְּחֲמִין שְׂלֹא הוֹחֲמוּ כ"צ מְמִזִּיד דְּתַבְּשִׁיל שְׂבִישֵׁל כָּל צָרְפוֹ דְּקוֹשְׁרֵי.

וּלְפַמ"ש נִיחָא דְלַעֲנִין לְכַתְּחִלָּה שְׂיֵיף טְפִי חֲשֵׁשׁ חִיתוּי בְּתַבְּשִׁיל שְׂבִישֵׁל כָּל צָרְפוֹ וְאָסוּר אֲבָל בְּדִיעֵב' יֵישׁ לְהַחְמִיר טְפִי לַעֲנִין קְנִיס אֲכִילָה גְּבִי חֲמִין שְׂלֹא הוֹחֲמוּ כ"צ דְּשְׂיֵיף בִּישׁוּל מִשְׂא"כ בְּתַבְּשִׁיל שְׂבִישֵׁל כָּל צָרְפוֹ שְׂאִין בְּחִיתוּי זֶה מִשׁוּם בִּישׁוּל אֱלֹא מִשׁוּם מְכַבָּה וּמְבַעִיר וּלְפ"ז מ"ש רַבְנֵי לְקַמֵּן פ"ט ה"ג דְּבַמְבּוֹשָׁל כָּל צָרְפוֹ פְּטוֹר הֵינֵנוּ אֲפִילוּ מַצְטַמֵּק וְיָפָה לוֹ אֲמַנָּם מְדַבְּרֵי ה"ה שֶׁם לֹא נִרְאָה כֵּן וְאִין הִכְרַע לְסְבָרָתוֹ.

וּמ"ש רַבְנֵי בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ זֶה נִלְמַד מִדִּין עֲסָסִיּוֹת וְתוֹרְמָסִין דְּלַקְמֵן הִי"ב דְּמַפְרָשׁ בְּגַמְרָא דִּימְתִין בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ. אֲמַנָּם בְּשׁוּכַח בְּשׁוּגַג מְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי רַבְנֵי דְלֹא בַעֲיָנָן בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ וְצָרִיף לְהַבִּיא רֵאזִיָּה לְדַבְּרֵי מַנ"ל לְחַלֵּק דְּכִינֵן דְּגִזּוֹר בְּשׁוּכַח מִשׁוּם הַעֲרָמָה אִימָא דְּגִזּוֹר ג"כ לְהַמְתִּין בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ.

ובירוּשְׁלַמִּי פ' פִּירָה תְּנִי לֹא תִמְלֹא אִשָּׁה עֶסְסִיּוֹת וְתוֹרְמָסִין וְכוּ' בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ ר"א אָמַר
בְּמִזֵּד כַּר"מ ר' יוֹסִי אָמַר בְּשׁוֹגֵג כַּר"י ע"כ מִשְׁמַע בְּהִדְרָא דְלַר"י דְקִי"ל כְּנוֹתְנִי אֶפְיִלוּ
בְּשׁוֹגֵג בְּעֵינַן בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ.

וּי"ל דְּרַבְּנֵנוּ וְי"ל לְשִׁיטַתוֹ דְּפֶסֶק פ"ו הַכ"ג דְּבִשְׁוֹגֵג דְּמִבְּשִׁיל לֹא בְּעֵינַן בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ דְטַעֲמִין
דְּר"י לֹא מִשׁוּם נִהְיָה מִמַּעֲשֵׂה שְׁבֵת אֲלָא מִשׁוּם קְנָסָא אֲלֵמָּא דַּאֲע"ג דְּקַנְסִין ר"י לֹא קְנִיס
אֲלָא מִבְּע"י וּבְנִדְאִי לֹא חָמִיר שׁוֹגֵג דְּרַבְּנֵן מִשׁוֹגֵג דְּאִוְרִינְתָא: וְאִין לְהַקְשׁוֹת דַּאֲפִתִּי נִיחֻוּשׁ
לְהַעֲרָמָה פְּדִי שְׂיֵאכֹל בַּמ"ש מִיָּד דְּהָא לְפִי מַה דְקִי"ל בְּקִינְדְּרָא חִינְתָא דַּאֲפִתִּי מִסַּח דְעִתְיָהּ
מִיָּנִיָּה לֹא חִינְשִׁינַן לְחִתְיָהּ ה"ה נְמִי בְּגִדּוֹן דִּידֵן אִם יַעֲרִים לְאֶכּוֹל בַּמ"ש מִיָּד לֹא אֲתִי
לְחִתּוּיָי.

וּלפ"ז צ"ל דְּהָא דְדָרִישׁ לְהוּ לֹא שְׁנָא הֵינּוּ לְעֵנִן אֲכִילָה בְּשְׁבֵת אֲבָל לְעֵנִן בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ
בְּנִדְאִי שְׂאֲנִי וְשְׂאֲנִי. וּמִלְשׁוֹן רַבְּנֵנוּ נִרְאָה (מְדָלָא כ' אָסוּר בְּאֲכִילָה אֲלָא כ' אָסוּר לְאֶכּוֹלוּ)
דַּאֲיִנּוּ אָסוּר אֲלָא לְאֶדָם הַמְשַׁקֵּה וְכֵן דַּעַת גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים: ה"י כָּל שְׁמֹתָר וְכוּ' עֵינִן
בְּהַשְׁגוֹת וּמ"מ וְהַלַּח"מ רְצָה לְהַעֲמִיס בְּכַוֵּנָת הַרְאָב"ד דְּלִפִּי גִירְסָא כָּל שְׁמֹתָר הָוָה לִיה
לְמִימַר חוּץ מִפִּירָה גְרוּפָה וּקְטוּמָה וְכוּ' וְאִין זֶה דְקָדוּקָה דְּבַכְלָה פְּרָקִין לְשׁוֹן ע"ג הָאִשׁ
שְׂבִדְבְּרִי רַבְּנֵנוּ ר"ל בְּאֵינּוּ גו"ק וַא"כ לֹא שְׂיֵיף לְמִינְקִיט חוּץ.

וּב"ל דְּהַנְקִישָׁה לוֹ לְהַרְאָב"ד לְגִירְסָא זֹו דְּמִשְׁמַע דַּה"ק כָּל תְּבַשִּׁיל שְׁמֹתָר דְּהֵינּוּ מְצַטְמֵק
וְרַע לוֹ אָסוּר לְהַחְזִיר וְכ"ש מְצַטְמֵק וְיָפָה לוֹ וְעֵלָה קָאִי וְאִין מַחְזִירִין לְעוֹלָם אֶפְיִלוּ מְצַטְמֵק
וְרַע לוֹ אֲלָא ע"ג פִּירָה וְכוּ' וַא"כ מ"ש אַח"כ וְאִין מַחְזִירִין לְתַנּוּר וְכוּ' שְׁבֵת יָתֵר הוּא.

וְתוֹ דְּמִשְׁמַע וְאִין מַחְזִירִין תְּבַשִּׁיל הַמְּוֹתָר אֲלָא ע"ג פִּירָה וְכוּ' וּבְאֵמַת אֶפְיִלוּ תְּבַשִּׁיל
הָאָסוּר לְשִׁהוּתוֹ בְּאֵינּוּ ג"וּק דְּהֵינּוּ מְצַטְמֵק וְיָפָה לוֹ נְמִי מְוֹתָר לְהַחְזִיר בַּג"וּק. וְתוֹ דְּהָאִיף
כָּתַב כָּל שְׁמֹתָר וְכוּ' דְּמִשְׁמַע אֶפְיִלוּ חִי וְעֵלָה קָאִי וְאִין מַחְזִירִין וְכוּ' אַע"ג פִּירָה וְכוּ' וְהָא
נִדְאִי דְאָסוּר לְהַחְזִיר ע"ג פִּירָה וְכוּ' מִשׁוּם מְבַשִּׁיל.

וּלְתַרְזִין כָּל זֶה מַגִּיָּה הַרְאָב"ד כָּל שְׂאָסוּר וְכוּ' וּמַה שְׁתַּמָּה ע"ז ה"ה וּמַה צְוֹרָף לְכַתּוּב וְכוּ'
יֵשׁ לִינִשְׁב דַּג' חִילּוּקִים יֵשׁ בְּדָבָר דְּבִכְרָה שֶׁאֵינָהּ יוֹק כָּל שְׂאָסוּר לְשִׁהוּתוֹ אָסוּר לְהַחְזִירוֹ
וְאִצְטְרִיף לְאִשְׁמוּעֵינַן דִּיוֹקָא דְּהָא כָּל שְׁמֹתָר לְשִׁהוּתוֹ דְּהֵינּוּ מְצַטְמֵק וְרַע לוֹ מְוֹתָר
לְהַחְזִירוֹ וְאִין מַחְזִירִין לְעוֹלָם תְּבַשִּׁיל הָאָסוּר אֲלָא ע"ג פִּירָה וְכוּ' אֲבָל לְתַנּוּר אִין מַחְזִירִין
כָּלֵל וְאֶפְיִלוּ תְּבַשִּׁיל הַמְּוֹתָר.

וְיֵשׁ לְזֶה מְקוּם מוֹצָא דְּהַרְשֵׁב"א בַּש"ש כָּתַב וְנ"ל הָא רַב"י מְרָא דְעוֹבְדָא וְכוּ' הָכָא
גְּרַסִּין ר"נ בַּר יִצְחָק וּלְקַמֵּן גְּרַסִּין ר"נ סְתָם דַּאִיהוּ ר"נ בַּר יַעֲקֹב פֶּסֶק הַלְכָתָא מְצַטְמֵק
וְיָפָה לוֹ אָסוּר כִּי הֵיכִי דְלָא תִקְשָׁה דְר"נ אֲדַר"נ ע"כ.

וּלפ"ז י"ל דְּהַרְאָב"ד גְּרִיס בְּתַרְנוּוֹיָהּ רַב"י וּמְפָרֵשׁ דְּהָא דְשָׁרִי ר"נ הֵינּוּ לְשִׁהוּת בַּאג"וּק
וְהָא דְפֶסֶק מְצַטְמֵק וְיָפָה לוֹ אָסוּר הֵינּוּ לְהַחְזִיר וַאֲע"ג דְּלָא פֶּסֶק כַּר"נ לְעֵנִן שְׁהֵיָה
הַלְכָתָא כְּנוֹתְיָה לְעֵנִן חֲזָרָה וְכֵן נִרְאָה דַּעַת הַרְי"ף דְּהַר"ן כָּתַב וְנ"ל וְתוֹ אִיכָּא רַאֲיָה
דְּמִסְקִינְבְּסוּף שְׁמַעְתִּין דְּמְצַטְמֵק וְיָפָה לוֹ אָסוּר וְהֵיא ע"כ בְּשִׁהוּתָהּ דְּלִיכָּא לְמִימַר
דְּלְהַחְזִיר בַּשֶּׁאֵגו"ק יְהֵי מְוֹתָר מְצַטְמֵק וְרַע לוֹ מְדַמִּינְתִּי סִינְעֵתָא לְרַב שְׁשֵׁת בְּסַמוּף דַּאֲמַר
מַחְזִירִין וְאֶפְיִלוּ בְּשְׁבֵת מֵהֵיא דְר"א רַבָּה שְׁהַעֲלוּ לוֹ קוּמְקִמִין שְׁל חֲמִין וְאִם אִיתָא

דלהתזיר שרי באג"וק מצטמק ורע לו היאף אייתי סייעתא דלמא התם הוא בתמין
שקוחמו כל צרכן ושרי אפילו באג"וק אבל במתני דאיירי במצטמק ונפה לו לעולם
אסור אפילו בג"ק ע"כ.

ומדלא הביא הרי"ף הך ראיה אלמא דס"ל דבאמת איירי להתזיר והא דמייתי למן
ראי' מעובדא דר"א רבה משום דידוע להש"ס דנהה לא הוחמו כל צרכן. א"נ דהך דר"א
היתה באג"וק ומייתי סייעתא דכי היכי דהוחמו כ"צ שמונתר לשהות באג"וק מותר
להתזיר ה"ה מצטמק ונפה לו בג"וק דמותר לשהות מותר להתזיר.

ולפמ"ש נחא בפשיטות דהוקשה להראב"ד לשון כל שמונתר וכו' דסובר דאפילו באג"וק
מותר להתזיר מצטמק ורע לו, ומש"ר והוא שלא הניח וכו' עיין במ"מ ובכ"מ בשם
הרמ"ך ורבנו סמך אפשטא דמלתא דר' תדאי פיון דלישנא קמא דאב"י מסייע דעג"ק
לעולם אסור ה"ל לישנא בתרא יחידאה ולענין עוון בידו ה"ל לישנא קמא יחידאה וכן
בירושלמי לא חילק ויש סיוע לזה מסוג' דפ' במה טומנין ד"נ ע"ב א"ר אבא הפל מודים
שאם נתקלקל הגנמא וכו' ומסיק בחוששין פליגי ופרש"י בגיזי צמר ומשום מוקצה
ורבנו מפרש בפ"ה המשנה משום הטמנה חדשה ואפילו במיני דלאו מוקצה.

ומדמה רבנו חזרה דשהיה לחזרה דהטמנה. (אלא דבשהיה לא שייך קלקול הגנמא)
וכי היכי דבנתן עג"ק או לדעת אב"י באין דעתו להתזיר ה"ה להטמנה.

וא"כ קשה היאף קאמרו רבנו דאין חוששין פיון דמודים דאם נתקלקל אין מתזירין. א"כ
הרי אין דעתו להתזיר בנדאי כי שמא יתקלקל הגנמא וא"כ בל"ז אסור להתזיר מחמת
שאין בדעתו ודוחק לחלק בין בדעתו להתזיר בנדאי או מספק דא"כ ה"ל בדעתו שלא
להתזיר וצ"ל לאב"י דלאו בחוששין פליגי ולפי מה דקיי"ל בחוששין פליגי נדחו דברי
אב"י.

ומש"ר וכל שאין מתזירין וכו' עיין לעיל ה"ה. ומ"ש ה"ה די"א דסומכין לכופח גו"ק
ועיין לעיל ה"ז בכ"מ בשם הרמ"ך והנכון פדעת רבנו דע"כ אב"י ס"ל דאין סומכין
לכופח גו"ק מדלא נקיט במתני כופח ג"וק ה"ז פכירה וכו' וכן בפרייתא נקיט קש וגבבא
ולא נקיט ג"וק לרבותא דהו"ל נדאי רבותא טפי כר' אדא דקיי"ל פנותיה ואפילו לאב"י
עכ"פ שקולים הן.

והרמ"ך לשיטתו דס"ל קש וגבבא הנה רבותא טפי ודלא כר' אדא בר אבהה כמ"ש הכ"מ
בשמו לעיל ה"ה. והנה מסוגיא זו יש השגה על הרז"ה שפסק פחנגיא עיין לעיל ה"ח
שסובר דבתנור אסור אפילו להשהות וכן דייק סתם לישנא דחנגיא דלא כמ"ש התוספות
בד"ה תנור אלא דלא יתן תנור בין לשהות ובין להתזיר ולפ"ז מאי קושיא דאב"י דלמא
ה"ק הרי הוא כתנור לענין שהיה אבל לעולם דלסמוך שרי בחזרה גבי תנור א"ו יש
הוכחה דלית הלכתא פחנגיא.

ותו דאפתי מנ"ל דסומכין בתנור שהסיקוהו בקש וגבבא דלמא ה"ק הרי הוא כתנור
שהוסק בגפת ועצים דאין סומכין ולעולם בקש וגבבא סומכין אף בתנור והא דקתני
רישא ה"ז פכירה היינו לענין שהיה וחזרה א"ו כמ"ש.

משא"כ לדעת התוספות דמשנהין בתנור ניקח מה שפסקו פתנניא דבתנור אין חילוק בין קש וגבא לגפת ועצים מדלא חילקה מתני' בתנור על דרך שחילקה בכירה וכופח. הי"א אסור להכניס וכו' עיין בהשגות ומ"מ וכ"מ ולח"מ.

ומה שנ"ל פשוט בדברי רבנו דאין הגסה אלא בקדרה שפיתה אצל האש שבהגסה זו מהפך מה שבקדרה ומקרב אותו חלק שהיה רחוק מן האש להיות קרוב לאש וממהר להתבשל וכה"ג לא מקרי פ"ר ואע"ג שפודאי מקרב חלק התבשיל שהיה רחוק מן האש ומתפכו להיות קרוב לאש דכיון שאין מגמתו לקרב אצל האש אלא עיקר כוונתו להוציא מן הקדרה הילכך מקרי דשא"מ כמש"ל באריכות פי' דשא"מ ואפ"ה אסור מדבריהם אע"ג דדשא"מ מותר שאני הכא דמחזי כמגיס לבשל (אמנם בקדרה עקורה לא מחזי כמבשל דאפילו בקדרה של מתכת שנתלבנה ומקרב בהגסה מה שבאמצע חלל הקדרה לדפנות ומחממו מ"מ פיון שעקרו לא מחזי כמגיס לבשל הילכך כל היכי דכוונתו רק להוציא מקרי דשא"מ אבל המגיס בכונה לבשל ולקרב אפי' בקדרה עקורה כל שבשיל בהגסה חייב) וכ' רבנו דין זה פאן ולא פתבו לקמן פכ"ב גבי שבותי בישול משום דלא משפחת קדרה שפיתה אצל האש בשבת אלא בכה"ג דשהיה שפפרקין.

ומה שהקשה הרמ"ד דניחוש בקידרא חיותא להגסה אין זה קושיא דאסוחי מסח דעת' ומש"ה נמי לא גזרינון שמה יחתה. ומ"ש הלח"מ משום דאפשר דאתי לידי הגסה וכו' ליתא דאי ס"ד דאינו ודאי מגיס אלא אפשר שגיס ה"ל דשא"מ ושרי אלא דאסור משום דודאי מגיס ואע"ג דלא מכונן מ"מ מחזי כמגיס לבשל.

והגסה שבגמרא דיורה עקורה היינו משום צובע כמ"ש הלח"מ וכ"כ המהרש"א לדעת התוספות. ומש"ר ומותר להחזיר וכו' לכאורה יש לדקדק דמטמינה לטמינה מחזירין איברא לקמן פ"ד ה"ד משמע דוקא נתגלו מותר לכסותן אבל נטלו לא יחזירו אפילו למקומו וכ"ש מטמינה לטמינה ועיין מ"ש שם בזה: הי"ב לא ימלא אדם וכו' עיין במ"מ ודעת רש"י פדעת י"מ שהביא ה"ה שמיני קטניות צריכין בישול טפי וכן משמע במסכת ביצה דכ"ה ע"ב תנרמסא מקטע רגליהון דשונאי ישראל וכו'.

אמר הקב"ה אפילו בתורמוס הגז ששולקין אותו ז"פ ואוכלין אותו בקינות סעודה לא עשאנו בני וכו' ע"ש. וי"ל לדרך רבנו לפמ"ש בפ' מפנין דכ"ז דתורמוס היבש לא מריר וא"כ י"ל דהא שולקין אותו ז"פ היינו בתורמוס הלח להעביר מרירותו בשליקה מרוב' בז' מימות אבל תורמוס היבש או הרוצה לאכול אותו במרירותו סגי לי' בשליקה אחת כל דהו.

ויש פדמות ראני' לפי רבנו עיין בתוספות דל"ח ע"א ד"ה אבל וכו' דיש לתרץ תמיהתם לדרך רבנו דגבי תנור דשייך שמה יחתה טפי דכ"ע מודים דאסורים בכדי שיעשו ולהכי נקיט גבי עססיות ותורמסין תנור משא"כ גבי פירה דקיל מיניה וגם לא קעביד מעשה במזיד אפילו בשבת שרי וכיוצא בזה מצינו לר"מ התם דבלאהו חמו כל צרכן דשייך חיתוי טפי אפילו בדיעבד לא יאכל ובהו חמו כל צרכן דלא שייך חיתוי כל כף אע"ג דאסור לכתחלה מותר בדיעבד באכילה.

ועיין בתוספות דל"ח ד"ה שכח דלפי דבריהם לדרך רש"י דתורמסין קשין להתבטל ע"כ הא דתני תנור גבי תורמסין לרבותא נקיט דלא מפעיא לתוף הפירה דלא נפיש הבליה ודאי לא אסח דעתה' ואסור אלא אפילו תנור דנפיש הבליה פניו ושהו קשין להתבטל לא אסח דעתיה הדרא תמיהתם לשיטתם לדונקתא.

גם דחוק קצת לדרך רש"י לשון למ"ש אסור'י בכדי שיעשו דהא אסורים עד ליל יום ב' דכדי שיעשו דתורמסין הנה לדרך רש"י יותר ממצעת לעת. ומ"ש ואם עבר ושהה עמש"ל ה"ט.

הי"ג תנור וכו' הנה בגמרא גרסינן והשתא דאמר מר כל מידי דקשה לי זיקא וכו' האי בישרא דגדא ושריק וכו' ופרש"י דכלה סוגיין בתנור סתום בכיסוי אלא דחיישינן שמה פתח הפיסוי ויחטה הילכך דגדא דקשה ליה זיקא ולא יפתח הפיסוי וגם שריק שהוא טוח בטיט סביב הפיסוי ואינו מוכן לחתות דה"ל תרתי לטיבותא ד"ה שרי ודברחא ולא שריק דליפא שום חדא לטיבותא ד"ה אסור ודגדא ולא שריק דאע"ג דמוכן לחתות קשה לי זיקא ודברחא ושריק דאע"ג דאינו מוכן לחתות לא קשה לי זיקא וה"ל חדא לטיבותא פלוגתא דר' ירמיה' ורב אשי.

ולפ"ז קשה פניו דרבנו פסק כר' ירמיה דלישנא בתרא דהיינו רב אשי דלישנא קמא למה גמן טעם להתיר דגדא ולא שריק משום שאם יחטה יתחרף הבשר ובגמרא יהיב טעמא משום דקשה לי זיקא.

ויותר קשה מה שגמן רבנו טעם לשריותא דברחא ושריק משום דקשה לי זיקא ובגמרא משמע משום דאינו מוכן לחתות ומדקאמר רבינא האי קרא חייא פניו דקשה לי זיקא כבישרא דגדא דמי אלמא דבישרא דברחא לא קשה לי זיקא.

גם יש לדקדק בדברי רבנו שכ' ב' טעמים תפנס הרוח ויתקשה הבשר ויפסד ויצטנן התנור ויפסיד הבשר ובחדא מינייהו סגי. וראיתי לבעל המאור בפי' סוגיין וא"ל וסוגיין כבישרא דגדא וברחא וכו' פלהו בשפוד של צלי התלוי בתנור עסקינן שאין דרך לחתות את הגחלים שבתנור בעוד שהצלי בתוכו שלא יקטנם את הצלי וכו' וגם אין דרך זה להוציא לחוץ ולהחזירו משום דקשה לי זיקא וזהו טעמיה' של רב אשי שמתיר אפילו דברחא ולא שריק ור' ירמיה' ס"ל דברחא ולא שריק לא קשה לי זיקא ומפיק לי ומחזר לי ואתי לחתויי וה"ר שלמה פירשה בדרך אחרת וכו' ע"כ.

וכפי הנראה דהוקשה לי להרז"ה על פרש"י דמאי האי דקאמר והשתא דאמר מר כל מידי דקשה לי זיקא וכו' האי בישרא דגדא ושריק ש"ד הכי הל"ל והשתא דאמר מר וכו' האי בישרא דגדא אע"ג דלא שריק ש"ד הואיל דקשה לי זיקא וכו' אשי ודלא כר' ירמיה דומיא דאונין של פשתן דלא בעינן שריק ותקשה הו דאונין לר' ירמיה דאין לומר דר"י מוקי להו דאונין בשריק דאיכא תרתי לטיבותא דא"כ אמאי אהז לעיקר טעמא דקשה לי זיקא דקאמר והשתא דקאמר מר וכו' ולא הזכיר פלל טעמא דשריק משא"כ לדרך הרז"ה ניחא דעיקר הטעם דהיכא דשריק שייך טפי קשה לי זיקא ולאו משום דאינו מוכן לחתות.

אָמנם מלשון רבנו נראה דאינו מפרש לא כפרש"י ולא כפי' הרז"ה ושיטה אחרת יש לו בסוגיין מה שלא ביארו כל נושאי פליו דסובר רבנו דכל תנור דלא שריק חנומו מרוב דמש"ה לא שרקוהו שלא יתחרף ומש"ה לא קשה לי זיקא דהרי בלא"ה הרוח מנשב בתנור ואפ"ה דגדיא שרי לרב אשי דלישנא קמא דלא חיישינן לחיתוי דבשר גדי נוח להתחרף אבל דברקא דאינו נוח להתחרף וגם לא שריק דלא קשה לי זיקא אסור.

ודברקא ושריק ס"ל לרב אשי דקשה לי זיקא ושרי דכל היכי דשריק אין חום התנור מרובה וכשיפתחו יפסד הבשר שיצטנן התנור ויתקשה הבשר. ור' ירמיה ס"ל דאין הרוח קשה אלא לבישרא דגדיא ושריק אבל בישרא דברקא אע"ג דשריק אסור דלא קשה לי זיקא וגם פליג וס"ל דבגדיא ולא שריק חיישינן לחיתוי ואינו נוח להתחרף מהרה וללישנא בתרא ס"ל לר"י פרב אשי דלישנא קמא ורב אשי ס"ל דאפילו דברקא ולא שריק שרי משום דאף דברקא נוח להתחרף.

ופריף ולרב אשי דשרי והתניא אין צולין בשר וכו'. ומשני התם בבישרא אגומרי פי' שאין הבשר תלוי באויר התנור אלא שמונח ע"ג גחלים ממש דא"כ ממילא מתחרף הבשר ושפיר חיישינן לחיתוי ואפ"ה פשנצלה כל צרכו מבע"י מותר דשוב לא יחמה.

ומדלא משני בבשר שור ולא שריק אלמא דאין לחלק בין בשר שור לדברקא ואין חוששין לחיתוי דכל שאינו מונח ע"ג גחלים ממש חייס עליה שלא יחרבנו. ומינה דלישנא קמא דמוקים אליבא דרב אשי דברקא ולא שריק מדלא מוקים בבשר שור ואפילו שריק אלמא דהיכא דשריק שניף שליט בי זיקא ואפילו בבשר שור דאע"ג דלא קשה ליה זיקא לבשרא דתורא מ"מ כיון שיפתח התנור נשיב בי זיקא ויצטנן התנור ויפסד הבשר.

ואפשר לומר דאף בבשרא דברקא ס"ל לרב אשי דלא קשה לי זיקא ואפ"ה שרי משום שפא יצטנן התנור הילכף בדשריק לעולם שרי לרב אשי משום דחייס שלא יצטנן התנור אע"ג דלא קשה זיקא לבישרא דתורא ודברקא ובישרא דגדיא שרי אפילו לא שריק משום דחייס שלא יתחרף.

ור' ירמיה דלישנא קמא לא חייש לצנון התנור הילכף אסר דברקא אפילו שריק ובדגדיא ולא שריק אפילו שהוא נוח להתבשל לא חיישינן לחירוף והא דאסר בדגדיא ושריק משום דבישרא דגדיא קשה לי זיקא והיינו מה שרמז רבנו במ"ש ואם טח וכו' ויתקשה הבשר ויפסד ר"ל בשר הגדי (ויש להוסיף דבדשריק שאין חנומו מרובה לא שניף חירוף אפילו לרב אשי ואינו אסור אלא משום זיקא) ולבישרא דברקא נתן טעם שיצטנן התנור ויפסד הבשר.

ובהכי ניחא מה דקאמר עליה רבינא דקרא חזיא ה"ל בבשרא דגדיא דקשה לי זיקא דאתני' הך דרבינא אליבין' דכ"ע דמשמע דהפל מודים דברקא לא קשה לי זיקא. ועיין בתוספות ד"ה התם בבישרא אגומרי וכו' דלדרכנו ניחא בפשיטות דאפילו בתוך התנור שניף לומר בישרא אגומרי כל שאינו תלוי אלא מונח ע"ג גחלים ממש (ובמהרש"א הקשה על דבריהם דאמאי לא הקשו לרב אשי מברייטא דעססיות ותיגרן בדיחוק די"ל דאתני' כב"ש ובאמת לק"מ דשאני דברקא ולא שריק דאפוחי מסח דעתיה משא"כ

בַּעֲסוֹת שְׁצָרִיכִין בִּישׁוּל הַרְבֵּה לְדַרְךְ הַתּוֹסְפוֹת כַּנ"ל הִי"באוּ שֶׁהֵן מִתְבַּשְׁלִין מֵהַר לְדַעַת רַבְּנוּ כַּנ"ל וְאִיפֹא לְמִיחַשׁ טְפִי לְחַתוּי): הִי"ד וְכֵן כֹּל דְּבָר וְכו' רַמְזוּ רַבְּנוּ לְהַדְרָה דְּקָרָא חֲזִינָא וְלֹא כְּתוּבוּ בְּבִיאור דְּהָא אֲפִילוּ דְּבִרְחָא דְּלֹא קָשָׁה לִיה זִיקָא שְׂרִי מִשׁוּם דְּחִינְס לְצַנוּן הַתְּנוּר כַּמ"ש.

וְדַע שְׁהַרִי"ף הִבִּיא רְאִיָּה לְפִסְוֹן כַּר' יְרַמְיָה דְּלִישְׁנָא בְּתָרָא מֵהַד דְּרַבִּינָא דְּאֲתִינָא כַּר"י וְאִפ"ה קָשְׁרִי בְּדִבְרֵי וְשָׂרִיק מִשׁוּם צִינוּן הַתְּנוּר מִשְׁא"כ רַב אֲשִׁי דְּשָׂרִי אֲפִילוּ בְּדִבְרֵי וְלֹא שְׂרִיק י"ל דְּהִינְנוּ מִשׁוּם חִירוּף אֲבָל מִיַּד דְּקָשָׁה לִיה זִיקָא הִיכָא דְּלֹא שְׂרִיק חִירוּף אִימָא דְּאָסֵר כְּמוֹ קָרָא חֲזִינָא הַנְּתוּנָה תוּף הַקְּדָרָה בְּתְנוּר: הַט"ו נְתָן גְּדִי שְׁלָם וְכו' לְפַמ"ש לְ הִי"ג פִּי הַתָּם מִינְתַּח וְחִינְס שְׁלֹא יִתְחַרְף אֲבָל הִכָּא לֹא מִינְתַּח וְצָרִיף שְׂרִיקָה בְּכָל עֲוֹבִיו וְלֹא חֲזִינָשׁ לְחִירוּף.

(סוּגִיָּא זֹו אֲנִדָּא אֲלִיבִי דַּר"י לְלִישְׁנָא בְּתָרָא דְּלַרְב אֲשִׁי מִתּוֹקִם בְּבִשְׁרָא אַגְוִמְרִי) וְכַטַּח דְּשִׂיקָה שְׁלִיט בִּי זִיקָא שְׂרִי וְדָלָא כַּפְרִש"י: הִי"ו אֵין צוֹלִין וְכו'. עֵינִין בְּלַח"מ וְדְבָרִיו נְכוּנִים.

וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דַּא"כ אֲמַאי לֹא מוֹקִי הַדְּ דְּמִשְׁלִשְׁלִין אֶת הַפִּסְח בְּבִשְׁרָא אַגְוִמְרִי פִּינוּן דְּאָרְף בְּדַגְדָּא אֲסוּר בְּבִשְׁרָא אַגְוִמְרִי לַכ"ע (בְּשִׁלְמָא לְפַרְש"י נִיחָא דְּדַחִיקָא לִי לְאֻקְסִים בְּתְנוּר פְּתוּחַ) דִּי"ל דְּקַמ"ל רְבוּתָא דְּגַדְדָּא דְּלֹא מִינְתַּח ה"ל כְּבִרְחָא וְאֲתִינָן לַר' יְרַמְיָה דְּלִישְׁנָא בְּתָרָא כַּמ"ש.

וְעֵינִין בַּכ"מ מ"ש בְּשֵׁם הַרְמ"ךְ וְנִרְאָה דְּלֹא פִּסְק רַבְּנוּ כְּהַדְרָה דְּרַב דְּמַפְרִישׁ בְּבִשְׁלִיל כַּמְב"ד דְּאֲתִינָן כְּחִנְנָא דְּלִית הַלְכָתָא פְּנוּתָהּ וּמִש"ר וְיִהְיֶה רְאוּיִים לְאֲכִילָהּ ר"ל צְלִיָּה כֹּל צָרְכוּ מְדָלָא כְּתַב רַבְּנוּ לְשׁוֹן חֲצִי בִּישׁוּלוֹ כַּמִּש"ל פ"ט וְדָלָא כַּמ"ש ה"ה.

וּמִש"ר שְׁעַל גּוּף הָאֵשׁ הֵם זֵהוּ נְתִינָת טַעַם דְּבִבְרֵי וְלֹא שְׂרִיק דְּאָסוּר בְּתְנוּר בְּנִצְלָהּ כֹּל צָרְכוּ וּמִצְטַמֵּק וְיִפְהָ לֹו וְאִפ"ה בְּבִישְׁרָא אַגְוִמְרִי שְׂרִי וְה"ל כְּמִצְטַמֵּק וְרַע לֹו אַע"ג דְּבִלָּא בִּישְׁל כֹּל צָרְכוּ חֲמִיר בִּישְׁרָא אַגְוִמְרִי טְפִי דְּאֲפִילוּ דְּגַדְדָּא וְשָׂרִיק אֲסוּר כַּמ"ש הַלַּח"מ מִיְהוּ הִיכָא שְׁנִצְלָהּ כֹּל צָרְכוּ אֲדַרְבֵּה בִּישְׁרָא אַגְוִמְרִי קִיל: הִי"ח אֵין נוֹתְנִים וְכו' עֵינִין בַּמ"מ וְכ"מ וְלַח"מ.

וְעֵינִין בְּתוֹס' ד"ה אִיבְעִיָּא לְהוּ שְׁכַתְּבוּ דְּלַפְרִש"י ר"א פְּלִיג לְחַוְמָרָא וְלַפְּנִי רִיב"א ר"א פְּלִיג לְקוֹלָא וְבַפְּנִי הַמְשַׁנָּה לְרַבְּנוּ מְפָרֵשׁ כַּפְרִי"ב אַ וּפִסְק פְּרַבְּנִין עֵינִין בְּמַהְרֵשׁ"א. וְכִינוּן דַּע"כ חֲזַר בּוּ רַבְּנוּ מִפִּירוּשׁוֹ יוֹתֵר נִרְאָה דְּבַחֲזִיבוּרוֹ נְמִי פִּסְק פְּרַבְּנִין אֲלֵא דְּחֲזַר בּוּ וּמְפָרֵשׁ כַּפְרִש"י דְּלַחֲוּמָרָא פְּלִיג וְהִינְנוּ מִש"ר בְּתְנוּר אֹו בְּאֵשׁ נְחִלְקָה דְּאֹו בְּאֵשׁ קְאִי בֵּין אֲפַת וּבֵין אַחֲרָרָה דְּלֹא כְּמוֹ שְׁהַבִּין הַלַּח"מ.

וּמִש"ר וְאֵם בְּשׁוּגַג עֵינִין בַּכ"מ בְּשֵׁם הַרְמ"ךְ וְדְבָרִיו תְּמוּהִים דְּאִי בְּדָלָא עֲבִיד אִסּוּרָא לֹא שְׂרִיק הִיטֵר הַהֲצָלָה וְטַעַם הַהִיטֵר מִשׁוּם כְּבוֹד שְׁבֵת. וּמ"ש ה"ה דִּין הַמְזִיד ק"ו הוּא וּמְפָרֵשׁ הַלַּח"מ בְּדוּחַק שְׁהוּא ק"ו לְדַעַת הַחֲזוּלִקִים עַל רַבְּנוּ וְס"ל דְּתוֹרְמָסִין קָשִׁין לְהַתְבַּשֵּׁל וְאֵין זֶה פְּנוּנָת ה"ה אֲלֵא ר"ל מִשׁוּם דְּגַבִּי פַת שְׂרִיק חֲשָׁשָׁא דְּחִתוּי טְפִי עֵינִין בְּתוֹסְפוֹת דִּי"ח ע"ב ד"ה גְּזָרָה וְכו' וּבְמַהְרֵשׁ"א: סְלִיק פ"ג מַה"ש פָּרְק דַּמַּה"ש ה"א כְּגוֹן הַגְּפַת וְכו' בְּגַמְרָא בְּעִי אִי גְּפַת דְּזוֹתִים תְּנִין אֹו דְּשׁוּמְשָׁמִין ת"ש דַּר"י מְשָׁמִין חַד דְּבִי ר'

ינאי קנפּה שְׁטֵמֵן בַּה אָסוּר לְהַנִּיחָה ע"ג גַּפֶּת שֶׁל זְתִים ש"מ שֶׁל זְתִים תָּנוּ וְדָחָה דְלַעֲנִין אֶסוּקֵי הַבָּלָא דְנֹקָא שֶׁל זְתִים אַבְל לַעֲנִין הַטְּמָנָה אֶפִּילוּ דְשִׁנְמִשְׁמִין.

וְיֵשׁ לְתַמּוּהָ לְמָה הַשְּׁמִיט רַבְּנוּ מִימְרָא דְר"ז וְגַם הַש"ע הַשְּׁמִיטוּ וְהַרְגִישׁ בְּזוּהַ הַמַּג"א ס"י רנ"ז ע"ש. וְעֵינֵינוּ בְּתוֹסְפוֹת ר"פ בְּמָה טוֹמְנִין ד"ה מ"ש מִמִּיחָם וְכו' דְפִשְׁטָא דְבְרֵי יִתָּא מִשְׁמַע דְשָׂרִי לִיתָן מִיחָם ע"ג מִיחָם בְּשִׁבְתָּ בְּשִׁבִיל שְׂיָהִיו מִשְׁנֹפְרִים וְלֹא בְּשִׁבִיל שְׂיִחְמוּ.

וְאִין סְבָרָא לֹאמַר דְּגַפֶּת שֶׁל זְתִים מִסְקוּ הַבָּלָא טְפִי מִמִּיחָם שְׁמוּסִיף הַבָּל בְּנוֹדָאֵי. אִף דִּישׁ לְחַלֵּק דְבְּמִיחָם ע"ג מִיחָם לֹא מוֹכָחָא מְלִתָּא שְׁפִנוּנְתָם שְׂיִחְמוּ אֲלֵא בְּשִׁבִיל שְׂיָהִיו מִשְׁנֹפְרִים מִשָּׂא"כ בְּקִנְפָה שְׁטֵמֵן בַּה דְבַל"ז שְׁמוּר בְּתוֹכָהּ וּבְמָה שְׁנָתָן ע"ג גַּפֶּת גְּלִי דְעַתְיָה שְׂרוּצָה שְׂיִנְחָמוּ אָמְנָם י"ל דְּסוּבְרַ רַבְּנוּ דְהַף מִימְרָא מִשְׁמִי' דְחַד דְּבִי ר' ינאי יְחִידָאָה הִיא וְרַבִּים פְּלִיגֵי עָלֶיהָ וּמִצָּאָנוּ פְּלוּגָתָא זֹו מְפִנְרֶשֶׁת בִּירוּשְׁלַמִי וְז"ל בְּרַתָּה דְר' ינאי הָנֹת מְשַׁמֵּשׁ קוּמְיָה אַבְוָה וְהָוִית מַעְלַת קוּמְיָה תְּבַשְׂלִין רוּתְחִין אָמַר לָהּ הָאִיף אַתְּ עַבְדָּא אָמְרָה לִיָּה כְּמָרָא וְגוֹפְתָא (פִּי) שְׁטֵמְנָתָן בְּדָבָר שְׂאִינוּ מוּסִיף הַבָּל וְנִתְנָתוּ בְּגַפֶּת) אָמַר לָהּ לֹא תִּהְיֶה עַבְדָּה כֹּן אֲלֵא כְּמָרָה גּוֹ קִנְפָּתָא וְיִהְיֶה קוּפְתָא עַל גִּיפְתָּא.

אֲר"ז מְהֵדָא ר' חֲנִינְא פְּלִיג דְּדְרִישׁ ר' אָחָא בְּשֵׁם ר' חֲנִינְא הַגַּפֶּת מְלַמְטָן וְתָבֵן מְכָאן וּמְכָאן אָסוּר וּמוּדָה בַּה ר' ינאי ע"כ. הָרִי דְר"ח הוּא דְס"ל הָכִי אֲלֵיבִי' דְר' ינאי וְרַבְּנָן פְּלִיגֵי עָלֶיהָ וְהִתִּיר ר' ינאי קוּפְתָא עַל גִּיפְתָּא.

וּמִש"ר בְּזִמְן שְׂשַׁלְשָׁתָן לַחֲזִין הַשְּׁמִיט רַבְּנוּ תָּבֵן וּבִירוּשְׁלַמִי הָהֵן תָּבֵן בַּעַל פְּקֻדוֹן הוּא כְּמָה דְאֵתָּ יְהִיב לִיָּה הוּא יְהִיב לָהּ ע"כ. וּמִשְׁמַע דְּאֶפִּילוּ תָּבֵן לַח וְכֹן מִשְׁמַע מְהֵד דְּהַגַּפֶּת מְלַמְטָן וְתָבֵן מְכָאן וּמְכָאן הַנּוֹכַר דְּמַדְנַקִּיט לְדוּגְמָא תָּבֵן אֲלֵמָא דְלַעוֹלָם ה"ל דְּבָר שְׂאִינוּ מוּסִיף הַבָּל אֶפִּילוּ בְּלַחִים וְאוּלֵי פְּלָלוּ רַבְּנוּ בְּכָלֵל עֲשָׁבִים.

וּמִש"ר וְאֶפִּילוּ מַחְמַת עֲצָמֵן עֵינֵינוּ בְּלַח"מ וּבִירוּשְׁלַמִי מִשְׁמַע כְּפַרְש"י דְּקָאָמַר הָתָם לֹא סוּף דְּבָר לַחֲזִין אֶפִּילוּ יְבִשִׁין שְׁנִתְלַחְלַחוּ מִן אֲלִין מוֹכִין לֹא כּוֹבִשִׁין שְׁנִתְלַחְלַחוּ הֵן ע"כ וְלְדָרְוֹ רַבְּנוּ יֵשׁ לְפַרְשׁ דַּה"ק לֹא סוּף דְּבָר לַחֲזִין מִשְׁשׁ אֲלֵא אֶפִּילוּ יְבִשִׁים שְׁנִתְלַחְלַחוּ קֶצֶת מִן אֲלִין מוֹכִין דְּבִינֵי אֲטָמִי דַּה"ל לַחֲזִין קֶצֶת: ה"ב וְיִצְטָרְוֹ לְגַלוּתָהּ וְכו' בִּירוּשְׁלַמִי ר"פ בְּמָה טוֹמְנִין לְפִי שְׁהַדְּבָרִים הָאֵלוּ רוּתְחִין וּמְרִיתְחִין וְהוּא נוֹטְלָן וְהֵן תְּשִׁים לְתוֹף יָדוּ וּמְחִזִּירָן וְהֵן מוּסִיפִין רְתִיחָה לְפִיכָה אָסְרוּ לְטָמוֹן בְּהֵן וְכִרָאב"ע דְּאָמַר קִנְפָּה מְטָה עַל צַדָּהּ וְנוֹטֵל וְכִרְבָּנָן דְּתָמֵן דְּאִינוּן אָמְרִין אִם הִיָּתָה יוֹרָה מְוֹתָר.

וְתַמּוּתְגִינֵן סְפֵק חֲשֵׁכָה סְפֵק לֹא חֲשֵׁכָה מְפִנֵי שְׁלֹא חֲשֵׁכָה הָא אִם חֲשֵׁכָה אָסוּר לְטָמוֹן בְּהֵן. וְתַמּוּן אָמְרִין מְפִנֵי בִיטוּל בַּה"מ.

א"ר בָּא מְפִנֵי הַחֲשָׁד שְׂאִם אַתָּה אוֹמַר לוֹ שְׂהוּא מְוֹתָר אִף הוּא אִינוּ עוֹשֶׂה כָּל צָרְכוֹ מִבַּע"י מְתוּף שְׂאֵתָה אוֹמַר לוֹ שְׂהוּא אָסוּר אִף הוּא עוֹשֶׂה אוֹתָן כָּל צָרְכוֹ מִבַּע"י. מֵאֵי נְפִיק מְבִינֵיהוֹן.

לְטָמוֹן שְׁלֵג וְצוּנֵן ע"ד דְר"ב אִם מְוֹתָר וְע"ד דְּרַבְּנָן דְּתַמּוּן אָסוּר ע"כ. וְה"פ דְּקָאָמַר וְכִרָאב"ע כְּדַמְסִיק בְּבַבְלִי דְכ"ע ס"ל שְׂאִם נִתְקַלְקְלָה הַגְּנוּמָא אָסוּר לְהַחֲזִיר אֲלֵא דְפְלִיגֵי בְּחוּשְׁשִׁין וְכִי הִיכִי דְס"ל לְר"א דְּחוּשְׁשִׁין שְׂמָא יִתְקַלְקַל הַגְּנוּמָא וְיִחֲזִירָנָה בְּאִסוּר בְּטַעוֹת ה"נ

חיישינו שמא לאחר שתשין לתוך ידו מתזרין אע"פ שאסור להחזיר בשבת בדבר שמוסיף הבל משא"כ לרבנו אין חוששין שיחזיר באיסור.

וכרבנו דתמן דאמרו שאם היתה טמונה ביונה דלא שיהי קלקול הגומא מודה ראב"ע דנוטל אלמא דטעמיה דר"א משום חוששין ולא תימא דראב"ע עצה טובה קמ"ל שיטה על צדה באופן שיוכל להחזיר ולית ליה חוששין כדס"ד בבבלי דמדקאמר ביונה מותר אלמא דבגןפה אוסר ר"א ליטול אפילו אין בדעתו להחזיר דס"ל חוששין.

ותמן תנינו וכו' פירוש ולא תידוק מינן דדוקא בה"ש שרי אבל מבע"י אסור ובדבר המוסיף הבל איירי דא"כ בה"ש נמי אסור מהאי טעמא אלא מתני' בדבר שאינו מוסיף הבל ודוק מיניה דמשחשקה אסור משום גזרה שמא יטמין ברמץ.

ותמן אמרין וכו' ר"ל שהם אמרו טעם אחר לאיסור הטמנה בדבר המוסיף הבל מבע"י שלא יהיה יושב ומשמר קדרתו כל היום שלא תרתיח שקורין בל"א אוי"ש לויפ"ן. ור' בא נמן טעם אחר פדי שיכרה להכין צרכי שבת מבע"י ולא יסמוך על הטמנה.

וקאמר מאי בינייהו בין טעמא דר' בא וטעמא דרבנו דתמן אמרין. איכא בינייהו שלג וצונן דמשום ביטול בה"מ איכא ומשום הכנת שבת ליכא שאינם תבשיל.

נמצא לפי הנה טעמים אתני' מתני' אפילו לרבנו דראב"ע. וכן אליבן דר' בא יש לאוקים מתני' דספק חשקה בדבר המוסיף הבל ובה"ש שרי משום דנדאי הכין מבע"י דיצרכו לסעוד בלילה ע"כ.

ובנה תבין דרבנו לפי גרסתו בבבלי דקאמר שמא ירתיח היינו אוי"ש לויפ"ן ויטלנה ויחזירנה פנ"ל טעם הירושלמי לנה פריה אי הכי בה"ש נמי וקנשנית הירושלמי ותמן תנינו ספק חשקה וכו' ולנה תירץ סתם קדרות בה"ש רותחות הן פי' וכבר נחו מבעבוען וכמ"ש רבנו.

אף עדיין הוקשה לרבנו דא"כ מתני' כראב"ע דס"ל חוששין ודלא כרבנו ולנה דקדק רבנו וכתב ויצטרף לגלותה וכו' ויחזור ויכסנה דנדאי אפילו לרבנו דראב"ע דלא חיישינו שמא לאחר שיטלם ותשין לתוך ידו מחזרן פחששת הירושלמי דאליבא דרבנו אין חוששין שיחזיר באיסור הטמנה חדשה אף אפתי איכא למיחש אליבן דרבנו שיחזור ויכסנה באיסור פיון דקיי"ל פסהו ונתגלה מותר לכסותו בשבת בדבר שאינו מוסיף הבל אע"ג שאין טומנים בשבת לכתחלה אלמא דכה"ג לא מחזי פהטמנה חדשה ושפיר חיישינו בדבר המוסיף הבל שיגלה ויחזור ויכסה אף אליבא דרבנו ונה מדוקדק בלשון רבנו וכוננתו.

ועיין בלח"מ דמ"ש וי"ל היינו דוקא בדבר שאינו מוסיף ברור הוא כמ"ש רבנו בהדיא לקמן ה"ד שהרי אינו מוסיף וכו' אלמא בדבר המוסיף אסור ואפ"ה שרי להטמין בדבר המוסיף בה"ש הואיל שסתם קדרות רותחות הן נחו מבעבוען פנ"ל אמנם מ"ש הלח"מ ועוד שנתגלו מחמת עצמן אבל כשהוא עצמו גילם אסור דבריו תמוהים דהא כ"ר לקמן ה"ד כיצד נוטל פסות ומניח פנפי יונה וכ"ש דנוטל פסות ומניח פסות.

ותו דבִּהְדִּיא תַנּוּן רַאב"ע אֹמֵר קַנְפָּה מְטָה עַל צְדָה וְכו' וְחַכ"א נוֹטֵל וּמַחְזִיר וְלֹא חֲמִיר כִּיֶּסֶה לְאַחַר שְׁגִילָה מְנוּטֵל וּמַחְזִיר וְעֵינָן דַּנ"א בְּתוֹסְפוֹת ד"ה כְּסָהוּ וְנִתְגַּלָּה. וּמ"ש הֶלַח"מ וְעוֹד וְשֶׁהוּא כְּדָבָר וְכו' לֹא הִבְנֵיתִי לְשׁוֹן וְעוֹד דְּהֵינּוּ תִירוּצוֹ הֶרְאִישׁוֹן בְּתַת טַעַם וְהוּא הַנְּכוּן כַּמ"ש: וְרַאוּי לְשִׁית עַל לֵב לְמָה הַשְּׁמִיט רַבְּנֵי דִין קַנְפָּה מְטָה עַל צְדָה.

דְּנֻדָּי לַפְרִש"י דְּמִפְרִשׁ לָהּ בְּקַנְפָּה מְלֵאָה גִּיזֵי צְמָר וּמִשׁוּם מְקַצָּה פְּלִיגֵי בְּחוֹשְׁשִׁין נִיחָא הַשְּׁמִטָּה רַבְּנֵי דַלְפ"ז דַּכ"ע מוֹדִים דְּהַטּוֹמֵן בְּמִיזְדֵי דְלֹאֵו מְקַצָּה אֶפְּלִי וְנִתְקַלְקַל הַגְּנוּמָא נוֹטֵל וּמַחְזִיר וְלֹא כְּתָבוּ רַבְּנֵי מַחְמַת רוּב פְּשִׁיטוּתוֹ וִי"ל נָמִי דְרַבְּנֵי פְּסַק פְּחֻכְמִים דָּאִין חוֹשְׁשִׁין וְהִילְכֵף אֶפְּלִיֹו בְּמִקְצָה נוֹטֵל וּמַחְזִיר וְאִם נִתְקַלְקַל הַגְּנוּמָא פְּשִׁיטָא דְאַסוּר לְהַחְזִיר מִשׁוּם מְקַצָּה וְכַבֵּר כ' רַבְּנֵי פַכ"ו הִי"ב דְּגִיזֵי צְמָר מְקַצִּים הֵן.

אֲמַנָּם רְאִיתִי לְרַבְּנֵי בַפִּי הַמְשַׁנָּה דְּמִפְרִשׁ פְּלוֹגְתִּיָּהוּ בְּנִתְקַלְקַל הַגְּנוּמָא וּמִשׁוּם חוֹשְׁשִׁין לְהַטְמִנָּה חֲדָשָׁה בְּמִיזְדֵי דְלֹאֵו מְקַצָּה. לְכֹן נִרְאָה דְרַבְּנֵי פְּסַק דְּמוֹתֵר לְהַחְזִיר בְּנִתְקַלְקַל הַגְּנוּמָא אֶפְּלִיֹו מְטַמֵּינָה לְטַמֵּינָה פַּנ"ל פ"ג הִי"א ע"ש וְדַחָה רַבְּנֵי מִימְרָא דְרַב מְהֶלְכְּתָא מְהֵף דְרִשְׁבֵּ"ג דְּנוֹטֵל אֶת הַסְּדִינָן וּמַנִּיחַ אֶת הַגְּלוּפְקָרִין וּמוֹתֵר לְהַחְלִיף אֶת הַכִּיֶּסוּי וְאִין לָף הַטְמִנָּה חֲדָשָׁה גְּדוּלָה מִזוּ.

וּלְפ"ז מַש"ר וַיִּצְטַרֵף לְגִלוּתָהּ וְכו' ה"ה דְּנוֹטֵלָן וּמַחְזִירָן כַּמ"ש הִירוּשְׁלָמִי וְאַפ"ה לֹא אֲתֵיָא כְּרַאב"ע דְרַבְּנֵי נָמִי ס"ל חוֹשְׁשִׁין אֶלָּא דְהָא דְקֶאָמְרִי נוֹטֵל וּמַחְזִיר מִשׁוּם דַּס"ל דְאַפְּלִיֹו נִתְקַלְקַל הַגְּנוּמָא לִיכָא מִשׁוּם הַטְמִנָּה חֲדָשָׁה וְלִיתָא הָא דְרַב אֶלָּא רַבְּנֵי דְרַאב"ע הֵינּוּ רִשְׁבֵּ"ג.

וְכֹן נִרְאָה לְדִינָא מְדָלָא אֲשַׁכְּחֵן חִילוּק גַּבֵּי הַחֲזָרַת טְמִינָה בֵּין עוֹדוֹן בְּיָדוֹ לְהַנִּיחוֹן ע"ג קַרְקַע כִּי הִיכִי דְאַשְׁכְּחֵן בְּשִׁהֵינָה אֶלָּא אֲשַׁכְּחֵן חִילוּק דְנִתְקַלְקַל הַגְּנוּמָא אֶלְמָא דְחֲזָרַת הַטְמִנָּה קִיל מְהַחֲזָרַת שְׁהֵינָה וּמְטַמֵּינָה לְטַמֵּינָה דְגָרַע מְקַלְקוּל הַגְּנוּמָא נָמִי שְׂרִי.

וְאוּלַי ס"ל לְרַבְּנֵי דְלֹא שְׂרִי אֶלָּא לְהַחְלִיף הַכִּיֶּסוּי וְאַסוּר מְטַמֵּינָה לְטַמֵּינָה אוּ בְּנִתְקַלְקַל הַגְּנוּמָא וְסַתֵּם רַבְּנֵי דְפְּשׁוּט הוּא דְכָל שְׁנִתְקַלְקַל הַגְּנוּמָא ה"ל הַטְמִנָּה חֲדָשָׁה וְכַמ"ש וְהַבּוּחַר יְבַחֵר. כ' ה"ה וְפִי רַבְּנֵי בְּיָדוּעַ הָיָה לְהֵם שְׁבַה"ש טוֹמְנִים בְּכָל דְבָר וְכו' נִרְאָה שְׂרָצָה לְתַרְץ דְמֵאֵי פְּסַקָא דְבַעַל הַש"ס לְהַקְשׁוֹת אֵי הֵכִי בַה"ש נָמִי.

וּלְפַמְש"ל י"ל דְּהַש"ס מְדַקְדַּק כְּפָל הַלְשׁוֹן סְפַק חֲשַׁכָּה סְפַק אִינוּ חֲשַׁכָּה אֶלְמָא דְבּוֹדָאֵי אִינוּ חֲשַׁכָּה אִין טוֹמְנִין וְע"כ אֵינְרִי בְּדָבָר הַמוֹסִיף הֶבֶל. וּמ"ש ה"ה וְעוֹד קָשָׁה לְגִי זֹו שְׂיִקְרָא רְמֵץ דְבָר שְׁאִינוּ מוֹסִיף הֶבֶל אִין זֶה תִּימָה דְדָרְף הַגְּחָלִים שְׂבַרְמֵץ לְהִיּוֹת עוֹמְמוֹת וְכָל רְגַע וְרְגַע מְצַטְנָנִים מִשָּׂא"כ דְבָר הַמוֹסִיף הֶבֶל שְׂבַכְל רְגַע מוֹסִיף חוּם וְכַדְמוּת סְבָרָא זֹו כְּתָבוּ הַתּוֹס' ר"פ בְּמָה טוֹמְנִין ד"ה דְזַתִּים ע"ש תַּדַּע דְהָא מוֹתֵר לְהַשְׁהוֹת וְלֹא חֵיִישִׁינָן שְׂיִרְתִּים וַיִּטְלָנָה וַיַּחְזִירָנָה א"ו דְרְמֵץ אִינוּ מוֹסִיף הֶבֶל: ה"ג וְנִמְצָא חוּתָהּ וְכו' פִי וְהַחוּתָהּ גְּחָלִים בְּשִׁבְתָּ חֵיִיב מִשׁוּם מְכַבָּה וּמְבַעֵיר.

וְעֵינָן בַּלַּח"מ שְׁנַדְחַק לִיִּישָׁב הִגִּי הַשְּׁתָא אַקוּרִי וְכו' וּבְאַמַּת רַבְּנֵי ל"ג לָהּ וְכֹן הִרִי"ף הַעֲתִיק הַבְּרִיָּתָא כַּמ"ש בְּתוֹסְפָתָא סַפ"ד דְשִׁבְתָּ וְלֹא הַעֲתִיק זֶה שְׁהוּא תוֹסְפַת אִינְזָה מְפָרֵשׁ בְּאַמְצַע הַבְּרִיָּתָא.

ורבנו לקמן ה"ה כ' טעם אחר להיתר פנינה ממיחם למיחם ע"ש: ה"ד ומותר לטמון את הצונן וכו' עיין בלח"מ ותירוצו דחוק דהא רמץ אינו מוסיף הבל לדורה רבנו ואולי ר"ל שרמץ מוסיף הבל קצת אלא אין בו פדי להרתים ונה דוסק.

ועיקר הטעם דלא גזרו אלא בדבר שדרכו להטמין דשכית ולא גזרו במידי דלא שכית וכן משמע בגמרא דנ"א. ומש"ר ומותר להחליף וכו' עיין במ"מ וכ"מ ועיין דנ"א בתוספות ד"ה פיצד וכו' דמפרש הר"י דרש"ב"ג פליג את"ק לענין תוספת פסוי ע"ש.

וכמדומה שנדמה להרב המגיד שמש"ר מפני שאינו מוסיף ר"ל שאינו מוסיף פסוי ואין זה פנונת רבנו אלא ר"ל שאינו מוסיף הבל וכנ"ל ה"ב וכן לקמן ה"ה כ' רבנו שאינו מוסיף ולא כ' ת"י הבל ומ"מ מ"ש הכ"מ דהשמיט רבנו תוספת פסוי מפח כ"ש אין זה נכון דא"כ טפי ה"ל להשמיט דין פסוהו ונתגלה דה"ל כ"ש טפי: ה"ה שלא אסרו כו' ר"ל דה"ל מלתא דלא שכיתא ול"ג בי' רבנן פנ"ל ה"ד וע"ל ה"ג: ה"ו ואם הניחו מבפערב עיין במ"מ.

ולי נראה מוצא הדין מהירושלמי הנ"ל ה"א כמרה גו קנפתא ונהיב קנפתא על גיפתא: סליק פ"ד מה"ש פ"ק ה' מה"ש ה"א אפילו אין לו מה יאכל וכו' מדהשמיט רבנו מימרא דרבא דכ"ג ע"ב פשיטא לי נר ביתו וקידוש היום נר ביתו עדיף נראה דלא מפרש רבנו כפי' המ"א סי' רס"ג סק"ד דקידוש היום היינו על היין דא"כ למה לי טעמא דשלום בית תיפוק לי משום דאפשר בפת ותו דעני שאין ידו משגת לנר ביתו וקידוש היום מסתמא ניחא ליה בפת ואין צריף לקדש על היין כמש"ר לקמן פכ"ט ה"ט.

אלא רבנו מפרש דנר ביתו עדיף אפילו מקידוש היום על הפת והיינו מש"ר הקא אפילו אין לו מה יאכל וכו' דאע"ג דחייב לאכול בשבת משום עונג שבת מ"מ פיון דבהדלקת הנר איכא עונג שבת וגם שלום בית עדיף טפי ועיין בתוספות דכ"ה ע"ב בד"ה הדלקת נר וכו' ולדעת רבנו נ"ל דנדאי אב"י דמקשי ויצא משום דפסיקא לי דמי שיש לו על סעודת שבת ונר ביתו הנה חובה שהרי על שלש עברות נשים מתות ובנדאי לא ידליק עטרן לכתחלה אלא דס"ד דר' ישמעאל איירי במי שאין לו אלא על עטרן ופת אפ"ה קנה שמן ונדחה פת לזה פריף ויצא דס"ד דמוטב שיאכל פת בחושף ומירץ רבא דאפ"ה לישב במקום נר עדיף מפת: ה"ד משתשקע החמה וכו' עיין בהשגות הרמ"ך.

ונ"ל פשוט וברור בדעת הר"י ורבנו דבנדאי ה"א דקאר"י אמר שמואל כוכב א' יום וכו' היינו אליבא דר' יוסי דהא אליבא דר' יהודה קאמר רבה אר"י אמר שמואל דתכף משתשקע החמה מתחיל בה"ש והאיף קאמר דכוכב א' בינוני מאותן שלא נראו מבעוד יום הנה לי יום.

אלא נדאי דר"י אמר שמואל אליבא דהלקתא פסק כר' יוסי פדמוכח ממימרא דבין השמשות דר' יהודה פהנים טובלים בו. והא דנחלקו רבה ורב יוסף משמ"י דר"י אמר שמואל לפרש ד"ר יהודה ולא לפסוק כנותי'.

תדע דהנה שיעורים דכוכבים דלא כר' יהודה דהא בגמרא מסיק אליבא דר"י אמר שמואל דבתר דשלים בה"ש דר"י מתחיל בה"ש דר' יוסי וא"כ פיון דמפרש בברייתא דכל זמן שלא נראו ב' כוכבים בינונים הנה נדאי יום פדמפרש ר' יוסי בהקרח תכף

משנראו ב' פוכבים בינונים דמתחיל בה"ש דר' יוסי פכר שלים בה"ש דר' יודא וה"ל נדאי לילה לר' יהודא משיראו ב' פוכבים בינונים.

ועיין בתוס' ד"ה אלא לענין אכילה וכו' דלפי תירוץ השני נראה ברור דבה"ש דר' יודא שלים משיראו ב' פוכבים בינונים והנה נדאי לילה ומעת שיראו ב' פוכבים בינונים עד שיראו ג' בינונים כל המשך ההוא מספקינן בכל הרף עין בבה"ש דר' יוסי עד שיראו ג' פוכבים דאז הנה נדאי לילה לר' יוסי ע"ש.

ובהכי ניחא דהרי"ף ורבנו פסקו כר' יוחנן דאזלינן לחומרא בין בבה"ש דר"י ובין בדר' יוסי הילקף הביאו הך דרבה אר"י אמר שמואל פי היכי שנדע התחלת בה"ש דר' יודא והביאו הך דר"י אמר שמואל דכוכב א' וכו' לידע סיום בה"ש דר' יוסי ונפיר פסק רבנו דמעת שקיעת החמה עד שיראו ג' פוכבים בינונים הנה בה"ש ודברי הרמ"ך תמוהים.

ובזה מתורץ גושניית הלח"מ גם יש קצת תימה וכו' דנדאי אנו לא קיי"ל דכוכב א' יום. ומה שהקשה הלח"מ לדרך ר"ת לק"מ דנדאי אף לדעת חכמי האומות נמי שייך לחלק דסוגי' דפסחים משהתחיל החמה לשקוע וסוגיא דשבת לאחר שתשקע כל החמה ויתפסה כל גופה תחת האופק וזה פשוט.

ונראיתי להרלב"ח פ"ב מהק"ה ה"ט שהאריף שם מאד ביישוב דברי רבנו דהתם והעלה דאם עדיין לא יצא פוכב כלל אז מקדשין הב"ד תכף פיון שיש שהות לומר מקדש והיכא דיצאו ב' פוכבים דה"ל בה"ש וספק לילה אין מקדשין ע"פ ראיתם אלא למחר ע"פ עדים אבל היכא דראוהו ב"ד אחר שיצא פוכב א' אע"ג דהוא נדאי יום אין מקדשין תכף דלמא אדהכי והכי יצא פוכב שני אלא יקדשו למחר ע"פ ראיתם בלא עדים.

וכל זה בראוהו בליל שלשים דיש שהות לומר מקדש כל היום אבל היכא דלא הספיקו לומר מקדש עד ספק חשכה של ליל ל"א אז ב"ד מקדשין אפילו ביצאו ב' פוכבים דזה מקרי חומרא שלא לקדש החדש בזמנו ואין מעברין אא"כ לא הספיקו לומר מקדש עד שחשכה ממש ויצאו ג' פוכבים.

והאריף מאד לבאר דעיקר הדין דכוכב א' יום אפילו אחר שקיעת החמה אלא דלענין שבת אזלינן לחומרא כיון דלפעמים מקדים ולפעמים מאחר ולעולם אין ב' פוכבים נראים קודם השקיעה דנו לחומרא.

משא"כ בק"ה המסור לב"ד אזלינן בתר עיקר השיעור דכוכבים תליא מלתא. ולזה לא הזכיר רבנו שיעור הפוכבים בה' שבת אלא בהק"ה ע"ש.

וכל דבריו דחוקים וכבר הפה על קדקדו הגאון מהר"י אשכנזי בהגהותיו. וגם הוא נכנס בדחוקים ומפרש שמ"ש רבנו שם עד שלא יצא פוכב ליל שלשים ר"ל פוכב לילה דהיינו פוכב קטן ע"ש.

אמנם לענ"ד נראה פשוט בכוננת רבנו דסובר דנדאי כ"ע מודים בין ר"י ובין ר' יוסי דכל זמן שלא נראה פוכב א' בינוני הנה נדאי יום מהא דכתיב ונאנחנו עושים במלאכה מעלות השחר ועד צאת הפוכבים ותהי לנו היום למלאכה והלילה למשמר אלמא דכל זמן שלא יצאו פוכבים הנה יום וע"כ לא איירי קרא בכוכבים גדולים הנראים ביום קודם

שְׁקִיעַת הַחֲמָה אֵלָּא בְּכּוֹכְבִים בִּינוּנִים הַנִּרְאִים אַחַר שְׁקִיעָה וְעֵינַן בְּתוֹסְפוֹת דל"ה ד"ה תְּרֵי תִּלְתָּא מִיל וכו'.

אֵלָּא דר"י מְסַפֵּק לִי אִי תְּכַף מְשַׁעַת יְצִיאַת כּוֹכַב א' בִּינוּנֵי הָהּ לִילָה אוּ עַד שְׁיִצְאוּ ב' כּוֹכְבִים בִּינוּנִים הֵילְכָף בַּה"ש דר"י מְשַׁעַת יְצִיאַת כּוֹכַב א' עַד שְׁעַת יְצִיאַת ב' כּוֹכְבִים וְיִצְיאַת כּוֹכַב א' הוּא בְּשַׁעַת שְׁקִיעָה תְּכַף דְּאִי ס"ד דִּיצִיאַת כּוֹכַב א' מְאַחַר לְשַׁקִּיעַת הַחֲמָה הָאִיף קִאר"י דְּאַחַר הַשְׁקִיעָה הָהּ בַּה"ש כִּינּוּן דְּבִנְדָּאֵי עַד שְׁלֹא יֵצֵא כּוֹכַב א' הָהּ יוֹם כְּדַמוּכַח מְקַרָּא וְלֹא פְּלִיג ר"י אַמְתַּנְיָא דְּרִישׁ בְּרַכּוֹת דְּהַפְּהִינִים אוֹכְלִים בְּתַרוּמָה מְשַׁעַת צ"ה.

ור' יוֹסִי פְּסִיקָא לִי דְּעַד צֵאת הַכּוֹכְבִים הֵינּוּ ב' כּוֹכְבִים אֵלָּא דְּמִסְפָּקָא לִי אִי עַד וְעַד בְּכָלֵל הֵילְכָף ב' כּוֹכְבִים בַּה"ש הֵינְצֵא מְזָה דְּמְשַׁעַת שְׁקִיעַת הַחֲמָה דְּהֵינּוּ עַד זְמַן יְצִיאַת כּוֹכַב א' עַד יְצִיאַת ג' כּוֹכְבִים ה"ל בַּה"ש כַּמ"ש.

וּבְזָה נִתְבְּאַרוּ דְּבָרֵי רַבְּנּוּ בַּה"ק הָ דְּאֵם עֲדִינּוּ לֹא יֵצֵא כּוֹכַב א' דַּה"ל וְנָדָאֵי יוֹם אֶפְיָלוּ לר"י ב"ד אוֹמְרִים מְקוֹדֵשׁ וְאֵם יֵצְאוּ ב' כּוֹכְבִים דַּה"ל וְנָדָאֵי בַּה"ש אֶפְיָלוּ לר' יוֹסִי אִין מְקוֹדֵשׁ וְיַעֲדוּ שְׁנִים לְמַחַר.

אֶבֶל אִם יֵצֵא כּוֹכַב א' דַּה"ל ב"ה לר"י וְיוֹם וְנָדָאֵי לר' יוֹסִי בְּנִדּוֹן דִּידָן דְּלֹא שְׁיִיף קוֹלָא וְחוּמְרָא לֹא הִכְרִיעַ רַבְּנּוּ וְיַעֲשׂוּ הַב"ד כְּמוֹ שְׁיִרְצוּ א"נ דְּלֹא יִקְדָּשׁוּהוּ לְכַתְּחִלָּה וְאִם קוֹדֵשׁוּהוּ מְקוֹדֵשׁ.

מִשָּׂא"כ אִם קוֹדֵשׁוּהוּ בַּבַּה"ש דר' יוֹסִי דְּהָהּ וְנָדָאֵי לִילָה לר"י אִינוּ מְקוֹדֵשׁ מְסַפֵּק. וְלִהְכִי כ' רַבְּנּוּ שָׁם ה"ח וְלֹא הִסְפִּיקוּ וְכו' עַד שְׁחַשְׁכָּה מִשָּׂא"כ בְּאַמְרוּ מְקוֹדֵשׁ בַּבַּה"ש דר' יוֹסִי חוֹשְׁשִׁין מְסַפֵּק שְׁמָא בַּה"ש דר' יוֹסִי יוֹם הוּא וְאִינוּ לוֹקָה כְּשַׁעֲשֵׂה מְלֹאכָה בַּר"ה אוֹר לְיוֹם ל"א (וְאוּלַי סוֹבֵר רַבְּנּוּ דְּלַעֲנִין שְׁבַת הֵיכָא דְּסַפֵּק אִם נִרְאָה כּוֹכַב א' אִסּוּר לְהַדְּלִיק מְשַׁעַת שְׁקִיעַת הַחֲמָה הֵיכָא דְּמִסְפָּקָא לִי שְׁמָא שְׁקַע הַחֲמָה דְּשְׁבַת לְכָל מְסוּר מִשָּׂא"כ בַּק"ה הַמְסוּר לַב"ד הַבְּקִיאִים בְּאַצְטִגְנִינּוֹת כָּל שְׁלֹא נִרְאָה כּוֹכַב א' בְּיָדוּעַ שְׁלֹא שְׁקַעַה הַחֲמָה לַגְּמָרִי) גַּם י"ל דְּסוֹבֵר רַבְּנּוּ דְּגַבִּי ק"ה דְּקִי"ל אִתָּם וְאַפְיָלוּ מְזִידִין הֵיכָא דְּאַמְרוּ מְקוֹדֵשׁ בַּבַּה"ש דר"י מְהֵנִי בְּדִיעְבַּד וְסוֹמְכִין אַדְר' יוֹסִי.

וּמִשָּׂא"כ וְהַעוֹשֶׂה מְלֹאכָה וְכו' עֵינַן בַּמ"מ. וְאַנִּי אוֹמֵר דְּאֵם עֲשֵׂה בְּשְׁנֵי בַּה"ש בְּזְמַן א' אַפְתִּי אִיכָּא לְמִיחַשׁ שְׁמָא עֲשֵׂה מְקַצְתָּה הַיּוֹם וּמְקַצְתָּה לְמַחַר כְּדִאִיתָא בְּמִשְׁנָה מְסַכְתָּ פְּרִיתוֹת דִּי"ט וְנִמְצָא עֲשֵׂה בַּע"ש הַנִּחָה בְּלֹא עֲקִירָה וּבַמ"ש עֲקִירָה בְּלֹא הַנִּחָה וְאִין כָּאֵן חֲטָאת מַמ"נ וְלֹא מְשַׁבַּח לִי אֵלָּא בְּאַיְחַר בְּכַנִּיסָה וְהַקְדִּים בִּיצִיאָה א"נ דְּעֲשֵׂה בְּזְמַן א' שְׁנֵי שְׁיַעוּרִים דְּהֵינּוּ שְׁכַתַּב ד' אוֹתִיּוֹת בַּע"ש בַּה"ש וְד' אוֹתִיּוֹת בְּאוֹתוֹ זְמַן בַּמ"ש בַּה"ש דְּחִיִּיב מַמ"נ.

אִיךָ דְּלָזָה קֹשֶׁה דַּא"כ בְּדִין הוּא שְׁיִהְיֵה חִיִּיב חֲטָאת וְאַשָּׁם תְּלוּי דְּבְּאַיְחַר בְּכַנִּיסָה וְהַקְדִּים בִּיצִיאָה שְׁמָא תְּרוּנוּיָהּ יוֹם נִינְהוּ וְכו' ג' בְּעוֹשֶׂה ב' שְׁיַעוּרִים שְׁמָא שְׁיַעוּר א' שְׁל ע"ש נַעֲשֵׂה בְּלִילָה וְשְׁיַעוּר א' שְׁל מ"ש בַּיּוֹם לָזָה פִּרְש"י בְּהַעֲלָם א' וְאִין כָּאֵן עוֹד אֲשָׁם תְּלוּי אֵלָּא חֲטָאת ע"כ.

ואע"ג דבס"פ הבונה דק"ה פרש"י דא' שחרית וא' בין הערבים דאיפא שְהוּת בִּינְתִים ה"ל פְּשָנֵי הַעֲלָמוֹת הַתָּם הֵינְנוּ בְּשַׁגְגַת שְׁבֵת דְּמִסְתַּמָּא נֹודַע לֹו בִּינְתִים שְהוּת שְׁבֵת מִשָּׂא"כ בְּשַׁגְגַת מְלָאכּוֹת שְׁפִיר מִשְׁפַּחַת לִי הַעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּשָׁנֵי בַה"ש בְּהַעֲלֵם א' דָּאִין זֶה הִכְרַע שְׁיִנּוּדַע לֹו הַמְּלָאכָה בְּשֵׁהוּת שְׁבִינְתִים.

וגם מִשְׁפַּחַת לִי עֲשֵׂה מְלָאכָה בְּשָׁנֵי בַה"ש בְּשַׁגְגַת שְׁבֵת כְּגוֹן שְׁהוּת גּוּפָה שַׁגְגַת שְׁבֵת שְׁלֹו פְּסָבוֹר שְׁעֲדִינּוּ ע"ש הוּא. וּבִמ"ש פְּסָבוֹר שְׁלִילָה הוּא וְאַח"כּ נֹודַע לֹו שְׁפִירָנִי הוּא הָיָה בַה"ש כָּל זֶה פְּשׁוּט בְּכּוֹנֶנֶת רִש"י.

ולפ"ז קָשָׁה דַּה"ל לְרַבְּנּוּ לְבָאֵר דְּאִינְרִי דַּעֲשָׂאָן בְּהַעֲלֵם א' פִּינּוֹן דַּע"כ אִינְרִי בְּאִיחָר בְּכִינְסָה וְהַקְדִּים בִּיצִיאָה וְאִי בַב' הַעֲלָמוֹת חֲזִיב נְמִי אֲשֶׁם תְּלוּי עִם הַחֲטָאֵת (וְאִין לֹוֹמֵר דְּמִשְׁפַּחַת לִי שְׁפַתְב ע"ש בַּה"ש שְׁתִּי אוֹתִיּוֹת וּבְזִמָּן א' בִּמ"ש ב' אוֹתִיּוֹת וְהֵם נִהְגִּין זֶה עִם זֶה כְּמוֹ דְרָף מְשָׁל שְׁפַתְב אֲבָרָם אָב ע"ש וְרָם בִּמ"ש וְגַם תִּכְבַּת בְּר נִהְגָה זַע"ז דְּאִיפָּא חֲטָאֵת מִמ"נ דָּאֵם כְּלוֹ מִן הַיּוֹם הָרִי פְתַב ב' אוֹתִיּוֹת רָם בְּשַׁבֵּת וְאֵם כְּלוֹ מִן הַלִּילָה הָרִי פְתַב אוֹתִיּוֹת אָב בְּשַׁבֵּת וְאֵם מְקַצְתּוֹ מִן הַיּוֹם וּמְקַצְתּוֹ מִן הַלִּילָה הָרִי פְתַב אוֹתִיּוֹת בְּר בְּשַׁבֵּת וְאִין כָּאֵן אֲשֶׁם.

דָּאִין זֶה קוֹשֶׁיָא דְאַפְתִּי אִימָא פְתַב מְקַצְתּוֹ אוֹת בִּיּוֹם וּמְקַצְתּוֹ בְּלִילָה וְאַף בְּאוֹרְג ב' חוּטִין יֵשׁ לְדַחוּת בַּכַּה"ג וְאַף דְּמִשְׁפַּחַת לִי בְּכַתְב ג' אוֹתִיּוֹת ע"ש וּג' אוֹתִיּוֹת בִּמ"ש וְהֵם נִהְגִּין זֶה עִם זֶה בַּכַּה"ג ה"ל לְרַבְּנּוּ לְבָאֵר וְלֹא לְסַתְּוֹם.

וְעִינּוּ בְּתוֹסְפוֹת ד"ה אֵלָא לַעֲנִין אֲכִילָה וְכו' דְּבְזִמָּן שְׁבִין בַּה"ש דַּר' יוֹסִי וּבִין בַּה"ש דַּר"י שְׁהוּא בְּנֹודַע יוֹם לַר' יוֹסִי וּבְנֹודַע לִילָה לַר"י וְלֹא מְסַפְקָא לָן אִי מְקַצְתּוֹ מִן הַיּוֹם וּמְקַצְתּוֹ מִן הַלִּילָה אֵלָא דְּמִסְפָּקָא לָן אִי הִלְכָה כַּר"י אוֹ כַּר' יוֹסִי וּמִשְׁפַּחַת לִי בְּעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּזִמָּן הַזֶּה בַּב' בַּה"ש דְּחֲזִיב חֲטָאֵת מִמ"נ וְאִין כָּאֵן אֲשֶׁם תְּלוּי אָף גַּם כַּה"ג ה"ל לְרַבְּנּוּ לְפָרְשׁ) וְאִין לֹוֹמֵר דְּרַבְּנּוּ לֹא ס"ל הָךְ סְבָרָא דְּחֲזִינְשִׁינּוּ שְׁמָא עֲשֵׂה מְקַצְתּוֹ בִּיּוֹם וְלֹא פְּסַק כַּר' יוֹסִי וְכֵן נִרְאֶה לְכַאוּרָה מְלִשׁוֹן רַבְּנּוּ פ"ח מַה' שַׁגְגוֹת ה"ה חֲלָב וְנוֹתֵר לְפָנֵינוּ וְכו' שְׁבֵת וְיוֹה"כ וְעֲשֵׂה מְלָאכָה בַּה"ש וְכו' ה"ז פְּטוֹר שְׁהָרִי אִינוּ יוֹדַע עֲצָמוֹ שֶׁל חֲטָא וְכו' וּמְדַלָּא כ' הַטַּעַם מִשׁוּם שְׁמָא עֲשֵׂה מְקַצְתּוֹ בְּשַׁבֵּת וּמְקַצְתּוֹ בִּי"ה וְכו'.

אָבֵל זֶה אִינוּ דְּרַבְּנּוּ נְקִיט טַעַם הַפּוֹלָל לְחֲלָב וְנוֹתֵר וְאִינְדָּה וְגַם הוּא פּוֹלָל אֲפִילוּ בְּעֲשֵׂה ב' שְׁיַעוּרִים וּבְהַכְרַח פְּסַק רַבְּנּוּ כַּר' יוֹסִי מְדַפְסַק בַּה' מְחֻסְרֵי פְפָרָה דַּבַּה"ש סְפַק מִן הַיּוֹם וּמִן הַלִּילָה לְטוֹמְאָה וְקָרְבָן וְלָמָּה לֹא נִיחֻוֹשׁ לְשְׁמָא עֲשֵׂה מְקַצְתּוֹ הַיּוֹם וּמְקַצְתּוֹ לְמַחֵר.

וּב"ל דַּעַת רַבְּנּוּ דְּכִינּוּן דַּבַּה"ש דַּר"י הִנֵּה נֹודַע יוֹם לַר' יוֹסִי וְאֵ"כ בְּעֲשֵׂה מְלָאכָה בַּבַּה"ש דַּר"י אֲסוּר לְהִבִּיא אֲשֶׁם תְּלוּי לַר' יוֹסִי מִשׁוּם חֻלוּלִין בְּעֲזָרָה דְּלֹא קִי"ל כַּר"א דְּאָמַר הַמְּתָן לִי עַד שְׁאֲכַנּוּס לְבִיתִסְפַּק. וְכֵן לְהַפָּךְ בַּה"ש דַּר' יוֹסִי הִנֵּה נֹודַע יוֹסִי לִילָה לַר"י וְכִינּוּן דְּבָהָא גּוּפָא מְסַפְקָא לָן אִי הִלְכְתָא כַּר"י וְחֲזִיב אֲשֶׁם תְּלוּי אוֹ כַּר"י וּפְטוֹר אִין לֹו לְהִבִּיא חוּלוּלִין בְּעֲזָרָה מְסַפַּק מִשָּׂא"כ חֲטָאֵת דְּחֲזִיב מִמ"נ בִּין לַר"י וּבִין לַר' יוֹסִי.

הִלְכָף פְּטוֹר מֵאֲשֶׁם תְּלוּי אָף בְּשְׁתֵּי הַעֲלָמוֹת. גַּם י"ל דְּרַבְּנּוּ לְשִׁיטְתּוֹ דְּפְסַק פ"ח מַה' שַׁגְגוֹת דְּהָאוֹכֵל חֲלָב הַפּוֹי פְּטוֹר מֵאֲשֶׁם תְּלוּי דְּבַעֲינּוּ אִיסוּר קְבוּעַ הִלְכָף הַעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּחַד בִּין הַשְּׁמָשׁוֹת פְּטוֹר מֵאֲשֶׁם תְּלוּי.

ולפ"ז הא דכתב רבנו שם דהעושה מלאכה ואינו יודע אם בשבת או בחול חייב אשם תלוי ע"ש ה"ב היינו נוקא בעשה מלאכה בנדאי יום או לילה ומסופק באיזה יום עשה אכל בה"ש פטור ודלא כמ"ש הלח"מ שם דגם בה"ש מקרי קבוע.

ואע"ג דבנדאי רבנו חולק על דעת התוספות כמ"ש הלח"מ שם ע"ש היינו היכא דנודע לו ד"מ בא' בשבת שעשה מלאכה וא"י אם בשבת או בע"ש הוא דאיקרי קבוע משא"כ בעושה בה"ש וכ"ש לדעת התוס' דשם דאין חייבין אשם תלוי אלא על בה"ש דמ"ש א"כ פיון דמחייב חטאת על חד מינייהו לא פסיקא מלתא לחייבו חטאת על של ע"ש ואשם על של מ"ש.

ה"ה ומשי וכו' רבנו מפרש פלך דמתני' משי ועיין בתוס' ד"ה אנו שירא והמהרש"א ומהר"ם מחקו לפר"ת הגירסא תיובתא דרבין ע"ש וילדעתי אין צורך דהערוף פירש בערוף פלך השיראין והפלך והסריקין פלם מין שירא פרנדא אלא שמשונין באריגתו ומפרש שירא פרנדא משי מוכחר ע"ש.

ובהכי ניחא לדרף ר"ת דרבין מפרש פלך דמתני' מטכסא דהיינו פסולת המשי ואב"י פליג דכלך דמתני' שירא פרנדא דהיינו משי מוכחר ולזה מוטיב מהא דמתני' השיראין והפלך והסריקין דמשמע דכלן מין שיראין אלא שמשונין באריגתו וקס"ד דשיראין היינו שירא פרנדא ותיובתא דרבין.

לזה דחה שיראין לחוד דהנה מטכסא דומיא דכלך ושירא פרנדא לחוד. ולפר"י רבין ואב"י לא פליגי והיינו פלך והיינו מטכסא והיינו שירא פרנדא ולפ"ז קושית הגמרא דקס"ד דשיראין לאו היינו פלך וכפרש"י.

ומסיק דשיראין לחוד ושירא פרנדא לחוד. וראיתי לרבנו פ"ג מה' ציצית ה"ב דמפרש דשיראין והפלך בגדי משי ובהשגות שם א"א כמדומה שזהו פלך ולא מיחנור ע"כ ומדלא השיגו הראב"ד פאן נראה דהראב"ד מפרש כפר"י וא"כ מסקנת הש"ס דכלך היינו שירא פרנדא שהוא משי מוכחר ובהכי דברי רבנו נכונים ה"כ אלא דהוקשה לו ה"ת דכתב רבנו סתם בגדי משי דהיינו פלך ולא העתיק השיראין והסריקין שהם מין אחד כפי המסקנא.

וילדעת רבנו י"ל דהעתיק סתם בגדי משי דמשמע כל מיני משי א"נ דרבנו מפרש כפי הערוף ור"ת הנ"ל אלא דפסק פאב"י דכלך היינו שירא פרנדא הואיל דאיתותב רבין אע"ג דדחיק לשנויי ואבע"א וכו' וא"כ פלן מין שירא פרנדא הם.

ומש"ר וצמר הארז וכו' השמיט רבנו פתילת האידן ופתילת המדבר וירוקה שע"פ המים הואיל שאינם דברים ידועים והם נלמדים מפללא דכ"ל שהאור מסכסכת בהן ואולי פתילת האידן שהוא צמר ערבה נכלל בכלל צמר הארז דעשרה מיני ארזים הן בגמ' ר"ה.

ומש"ר וסיב של דקל ומיני העץ הרפים זה נלמד מהא דכל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשטן וסיב של דקל היינו שוכא דארזא ולפ"ז הא דפריף בגמרא שוכא דארזא עץ בעלמא הוא וכן גבי אידן י"ל דה"ק דכיון דעץ בעלמא הוא ה"ל בכלל כל היוצא מן העץ והא תו ל"ל ומשני בעמרניתא וכו' וא"כ עמרניתא אינו בכלל כל היוצא מן העץ

וא"כ שפיר מדליקין בצמח גפן ואין צורך למ"ש התוס' ד"ה בעמרניתא ולקמן בד"ה פל היצא וכו'.

ומש"ר ובגדי שש זה גלמד מהא דתני רמי בר חמא פתילות וכו' ומסיק לא דבויז: ה"ו הפורה דבר וכו' עיין בלח"מ ופשטות לשון רבנו נדאי כפי הרי"ף דאפילו בכרף סביבו שרי להקפות וקושיות הלח"מ יש ליישב דלהכי דקדק רבנו וכו' פדי להוסיף אורה דכיון שהוא צריך לאור הפתילה עבה ונהרי הדבר שאין מדליקין בו מאפיל ומסכסך באמצע והוא צריך לאור פל עובי להכי חיישינו שמה יטה משא"כ במכונן להקפו' ודי לו באור הפתילה הפשר' לבדה לא חיישינו לשמה יטה: ה"ח שמן וכו' השמיט רבנו שמן שרפה משום דפסק כר' חסדא דלא אסרו להדליק שמן שרפה אלא בי"ט שחל להיות ע"ש דת"כ דר"ח בשבת דכ"ד אמנם גם בהי"ט השמיט רבנו דין אין מדליקין בשמן שרפה בי"ט אלא דבפ"ג מהי"ט ה"ה פתב דאין שורפין קדשים בי"ט לענין חלה שנטמאת ע"ש ולכאורה נראה דרבנו הוקשה לו קושיות התוספות דכ"ד ע"ב ד"ה לפי וכו' דאטו לפי שיש מצוה בשרפתה מגרע גרע פיון שהוא מדליק לצורך הנאתו ולזה מפרש דאה"נ היכא דנהנה מהדלקתה מותר להדליק שמן שרפה בי"ט ולא אסרה המשנה אלא היכא דאין צריך לאורה דמה שמדליק משום מצות הדלקת גר י"ט לא מקרי לצורך דומיא דמילה והמוציא מת לקוברו דחשיב משאצ"ל.

ולהכי השמיט דין שמן שרפה דאי לצורך באמת שרי ואי שלא לצורך פלל גלמד מדין אין שורפין קדשים בי"ט שבפ"ג מהי"ט ה"ה וע"ש בלח"מ. ולפמ"ש גיחא דאיירי רבנו בשרפה שלא לצורך פלל דעכ"פ אע"ג דהותרה הבצרה שלא לצורך בעינין מיהות צורך קצת וכדעת התוספות.

ועמ"ש פ"א מהי"ט ה"ד ולפי"ז י"ל דמש"ר דאין שורפין חלה שנטמאת בי"ט אפילו נהנה משרפתה להסיקה תחת תבשילו וה"ה לשמן שרפה והטעם כמ"ש התוספות ד"ה לפי וכו' הנזכר דגזרינו אטו קדשים דאסורי בהנאה אלא שהרבה סתם רבנו דבריו וע"ל פכ"ה הי"ט דאין מטלטלין תרומה טמאה ובנדאי ה"ה לי"ט אלקא דאין מסיקין ואין מדליקין בתרומה טמאה.

ודין טבל טמא עיין מש"ר פ"ו מה' מעשר ה"ב ועיין במי' פ"ב מה' תרומות הי"ד ושם במשנה למלך באריכות ועיין פי"א מה' תרומות הי"ח והי"ט ולפי מה שנסתפק המשנה למלך דהנאת פילוי דטבל אסור מדאורייתא ודתרומה טמאה מדבריהם הי' אפשר לפרש שמן שרפה דמתני' של ישראל שגפלו לו מאבי אמו פהו דאף בחול אסור בהדלקה אלא דסד"א משום מצנת גר ביתו נתיר הדלקה בשמן שרפה פי הכי דמתירין גבי גר חנופה היכא דלית ליה שמן אחר זולת שמושרפה דגר ביתו קודם לגר חנופה ולזה קמ"ל במתני' דאפילו גר שבת וי"ט אסור ושאני גר חנופה דאסור להנות מאורו משא"כ בטבל שהוא אסור מדאורייתא שפיר קאמר בכריתא אין מדליקין בחול ואצ"ל בשבת דפשיטא דמשום מצנת גר שבת דרבנן לא שרינו הנאת פילוי בטבל שהוא מדאורייתא ושפיר הנה ואצ"ל בשבת דהרי צריך גר משום שלום בית שיהנה לאורו ע"ש ותבין.

ומש"ר ושענה עיין במ"מ ובחנם השיג עליו הכ"מ דשפיר מוכח דרבנו אוסר גרות של שענה דאי ס"ד דרבנו מתיר גרות של שענה דמפרש כפרש"י מהו דתימא לפתילה לא

גרות של שענה שלנו מקרי פתילה דא"כ לא הי' לו לרבנו להשמיט הקמ"ל של הש"ס דגר של שענה מותר פדרף רבנו שלא להשמיט מה שזנפר בגמרא בהדיא וזה לא נלמד ממה שלא מנה רבנו שענה בכלל פיסול פתילה דיש מקום לטעות דאע"ג דפתילה ממש של שענה לא משפחת לי' מ"מ גרות שלנו במקום שמן קאי.

א"ו שפן הוא האמת דבמקום שמן קאי אלא רבנו מפרש פתילה של שענה כפשוטו שאין בתוכו פשתן ושפיר ניקח דהשמיטו רבנו אע"ג דזנפר בגמרא בהדיא דהש"ס איצטריף לאשמועין שלא נטעה בפ"י המשנה דשענה מוסב אשלפניו פיסול פתילות משא"כ רבנו דנקיט פיסול פתילות בפ"ע ולא מנה בהדיהו שענה סתמו כפירושו דכשר לפתילה וזה פשוט בכוננת ה"ה למסתפל בלשונו ועיין בתוספות ד"ה עד כאן.

ה"ט חלב שהתיכו וכו' עיין במשנה למלך ובתוס' ד"ה א"ב דר' ברונא שהבינו ג"כ בכוננת רש"י פהבנת המשנה למלך. ויש לקיים דברי הב"י דהוכרח רש"י לפרש שמן דגים דמתני' שמן המסתנו מקרבי דגים ולא קרבי דגים עצמן פינן דתנו דאין מדליקין בחלב מבושל ומדליקין בשמן דגים דתקשה לרב ברונא משנתנו דאי ע"י מערובת תרנויהו שרי ואי בעינייהו אידי ואידי אסור א"ו דחלב מבושל דמתני' היינו ע"י מערובת ושמן דגים היינו המסתנו פי היכי דלא תקשה מתני' לרב ברונא עיין דכ"א ע"א בתוס' ד"ה וחלב.

משא"כ שמן דגים דברייטא מוכרח לומר דהיינו קרבי דגים דר' ברונא דאי ס"ד כפי התוס' א"נ שמן המסתנו קשה למה לי' לבעל הש"ס להמציא איכא בינייהו דר' ברונא ולא מסיימי בחלב מהותף הל"ל איכא בינייהו דמסיימי לענין קרבי דגים גרידא דת"ק דקאמר אין לנו אלא מה שאמרו חכמים אין מדליקין מסתמא מדליקין בקרבי דגים שלא הוזכר במתני' לאיסורא ואפילו בלא מערובת י"ל דמדליקין וסומכוס דקאמר פל היוצא מן הבשר אין מדליקין משמע דאף בקרבי דגים אין מדליקין ומדלא קאמר הך איכא בינייהו אלא דמפרש בעל הש"ס שמן דגים דברייטא קרבי דגים דרב ברונא.

והא דבאמת לא מפרש בעל הש"ס שמן דגים דבריי' דומיא דמתני' משום דהוקשה לי' לשון ת"ק שפת יתר פינן דכבר אמר אין לנו אלא מה שאמרו חכמים אין מדליקין פשיטא דמדליקין בשמן דגים דהזנפר בהדיא להתיר' בשלמא עטרן איצטריף לאפוקי מפלוגתא דר' ישמעאל א"ו דשמן דגים דברייטא פולל אף קרבי דגים וקמ"ל דלא תימא דה"ל דומיא דחלב מבושל פדאית לי' באמת לרב ברונא ובהו נתקיימו דברי הב"י: ה"י מפני שהוא עף ויבא לידי ספגה דקדק רבנו לכתוב פן בנפט דהוא מסוכן יותר משא"כ בצרי דאע"פ שהוא עף נוח לכבות בחול ולכך מותר להדליק צרי בחול ומתנרץ תמיתה התוספות דכ"ו ד"ה ולימא וכיוצא בזה חילקו התוספות דכ"ה ד"ה מתוף בין עטרן לנפט.

ה"ב גזרה שפא יקח וכו' עיין בלח"מ ולא נהירא דהאיך שייך למגזר אטו מוקצה דרבנן אלא פוננת רבנו באמת משום דה"ל מכבה וכ"כ רבנו בהדיא בפ"י המשנה ונהא דסיים רבנו ואסור וכו' איננו מוסב למעלה לנתינת טעם על הגזרה דא"כ ל"ל לרבנו ואפילו פבתה הדר ואפילו נוטף וכו' דאין זה צורך לנתינת טעם אלא מלתא באפי נפשיה הוא ואע"פ שזכר הדין לקמן פכ"ו פתבו רבנו כאן דגם כאן מקומו וכה"ג דין ביטול פלי מהיכנו דלקמן הי"ג נכפל לקמן פכ"ה.

וגם איפא קצת רבותא דאפילו מותר השמן שבקערה ולא בגוף הגר הדולק חשוב נמי מוקצה. ומש"ר ולא ימלא קערה במתני' נקיט בבא שלישיית דשפופרת של ביצה ובגמרא מצריה לתלת בבי והשמיט רבנו שפופרת של ביצה דהוא נלמד בק"ו לרבנן משל חרס ולא איצטריה אלא לר"י מיהו קשה למה לא השמיט נמי דין קערה שהוא נלמד בק"ו לרבנן.

וראיתי לרבנו בפ"י המשנה דגריס ואי אשמועינן בהנה תרתי ה"א בהנה מודה ר"י משום דמפסקא אבל קערה דלא מפסקא אימא מודה לרבנן ומפרש הנה מפסקא משום דלא מחברא פתילה וה"ל פלי בפ"ע ולא חשיב מכבה וזה הפך פרש"י וגרסתו דהנה דלא מפסקו והם בתורה הכולל ונראה ככלי א' לא שייך למגזר ע"ש בפ"י המשנה.

ולפ"ז י"ל דהוקשה לו לרבנו על צריכות הש"ס דל"ל בבא דשפופרת דהוא נלמד לרבנן בק"ו ולר"י בק"ו מקערה דגם קערה לא מאיס פדמוכח מלשון הש"ס בההיא קאמרו רבנן וכו' ומפרש רבנו לתרץ זה דאיצטריה שפופרת לר"י דלא ניזול בתר איפכא נוטה לסברת רש"י דבקערה דמחברא פתילה בדיל מינ' ולא גזרינן ובחרס דמאיס נמי לא גזרינן משא"כ שפופרת דלא מאיס ולא בדיל מינ' דמפסקא גזרינן.

ולפ"ז איצטריה נמי קערה לרבנן לאפוקי מסברת רש"י דבדיל מינ' ולזה כתבה רבנו בבבאור ועיין בתי"ט. הי"ג השמיט רבנו דין פתילת הבגד שקפלה ולא הבהבה דלפי אקומת' דרבא דקיי"ל כר"ע דמדליקין בפתילה שאינה מוחרכת סתמו כפירושו.

ואף לאקומתא דרב אדא אע"ג דקיי"ל צריה שידליק ברוב היוצא וקיי"ל מסיקין בשברי פלים מ"מ קיי"ל כר"ע דקופול מועיל ושרי להדליק אפילו בי"ט שחל בע"ש וג' על ג' מצומצמות וסתמו כפירושו.

וכ' רבנו בשבת דלא שייך בי"ט. הי"ד אין פולין וכו' עיין בלח"מ לקמן הי"ו שתמה למה השמיט רבנו מימרא דרב הונא דבמדורה אפילו עשרה בני אדם אסור.

ונ"ל פשוט בכוננת רבנו דבמדורה משתמש לאורה אפילו לקרות ולפלות מדלא כ' רבנו לעיל פ"ג הי"ט והוא שלא הנה צריה עיון הרבה על דרף שדקדקלכתוב לעיל ה"ב גבי השתמשות לאור הגר דסובר רבנו דגבי מדורה לא שייך שמא יטה דכיון דטעם פיסול הפתילות משום שמא יטה כנ"ל ה"ח וכן מפונרש בירו' ואפ"ה עושין מהן מדורה כנ"ל ה"ז ורבנו גריס בבבביתא בין ע"ג מנורה ובין ע"ג קרקע (דלא כגירס' שלנו ובין ע"ג פירה) אלמא דלא שייך במדורה שמא יטה.

והא דקא"ר הונא ובמדורה אפילו עשרה בני אדם אסור ר"ל במדורה שלא הנצת האור ברובה תה נלמד ממש"ר"ל פ"ג הי"ט ואם לא הודלק האור ברובו אסור להנות בו דפסיק ותני וסתמו כפירושו דאפילו עשרה בני אדם בענין א' אסור.

עוד דקדק שם הלח"מ למה השמיט רבנו מימרא דרבא באדם חשוב ופשוט הוא דרבנו החמיר שכל אדם צריה לעשות עצמו כהדיוט על דברי תורה. ובירושלמי אהך עובדא דר"י בר יוסי אל תאמין בעמך עד יום מותך ע"ש.

הי"ו לפיכך שמש וכו' עיין בהשגות ועיין במ"מ וכ"מ ולח"מ וכל זה דוחק. והב"ח כתב דגירסת רבנו פגירסת הרי"ף דהיינו גי' ר"ת בתוספות הא והא בשמש שאינו קבוע וכו' אבעיא להו שמש קבוע בדמשחא מהו וכו' ומפרש רבנו דע"כ הבעיא ללישנא קמא דללישנא בתרא ע"כ שמש קבוע בדמשחא מותר דאי ס"ד דאסור פנין דבדנפטא ע"כ שרי מק"ו דשמש שאינו קבוע מאי קאמר הא והא בשמש שאינו קבוע לימא סתם הא בדמשחא הא בדנפטא.

א"ו דללישנא קמא קבעי דקס"ד דבלישנא קמא איירי אפילו בדנפטא וקאסר בשמש שאינו קבוע אלא דבעי בשמש קבוע בדמשחא ופסק רבנו ממש פלישנא קמא הואיל דקבעי אליבין' ע"כ תנרף דברי הב"ח וגירסת הב"ח לשיטת רבנו נכונה מסכים לגירסת הרי"ף רבו אמנם עדיין אין זה מספיק אמאי לא קבעי בשמש שאינו קבוע בדנפטא ללישנא קמא דאימא אידי ואידי בדמשחא.

לכן נראה דודאי יש לתרץ רומני' דברייתות על ארבעה אופנים. דרף הראשון דהף ברייתא דשרי איירי בתרתי לטיבותא דהיינו קבוע בדנפטא אבל בתדא לגריעותא אסור וחישינו להטייה.

דרף הב' דהף ברייתא דאסרה איירי בתרתי לגריעותא דהיינו אינו קבוע בדמשחא אבל בתדא לטיבותא שרי. הדרף הג' דטיבותא דנפט עדיף הילקף דנפט שרי אפי' באינו קבוע בדמשחא אסור אפי' בקבוע.

הדרף הד' דטיבותא דקבוע עיקר הילקף שמש קבוע אפילו בדמשחא שרי ושמש שאינו קבוע אפי' בדנפט אסור. ולפי גיר' הרי"ף ור"ת פלישנא בתרא הא והא בשמש שאינו קבוע והא בדמשחא והא בדנפטא קשה אמאי לא קמשני בפשיטות ואבע"א הא בדמשחא והא בדנפטא וכפי דרף הג' הנ"ל.

ויש ליישב על א' משני דרכים או שנאמר דפסיקא לי' לבעל הש"ס דבמשחא וקבוע לא שייך פלה האי הטייה כמו בדנפטא ואינו קבוע ולזה לא מתוקם אידי ואידי בין בשמש קבוע בין בשמש שאינו קבוע והף דשרי בדנפטא אפילו אינו קבוע והף דקאסר בדמשחא אפילו קבוע.

או דלמא שנאמר איפכא דודאי אה"נ דבמשחא וקבוע אסור אע"ג בדנפטא ואינו קבוע שרי דאע"ג דבקבוע לא שייך כ"כ שמה יטה מ"מ בשמן זית י"ל דחישינו שמה יסתפק ממנו. והא דלת מוקים הף ברייתא דאסור בין בשמש קבוע בין בשמש שאינו קבוע משום דקיי"ל בדמשחא וקבוע הלכה ואין מורין פן דלית בי' משום הטייה רק משום שמה יסתפק והיינו בעיני דבעל הש"ס ללישנא בתרא מדלא מוקים ברייתא דקאסרה אף בשמש קבוע אלמא דשרי בין ללישנא קמא בין ללישנא בתרא או דלמא משום דללישנא בתרא הלכה ואין מורין פן ואפשר דללישנא קמא נמי מוקים הף ברייתא דשרי דוקא בדנפטא ורבנו פסק הכל לחומרא.

הי"ז ואסור לפתוח הדלת וכו' עיין במ"מ ומדכ' רבנו כדי שתהא הרוח מנשבת בו משמע דוקא במתכונן להבעיר אבל באינו מתכונן פנין דלא ה"ל פ"ר ברוח מצוי' שרי. וע"ל פי"ב ה"ו.

וכ' רבנו פנגד המדורה בשבת דמשום מבעיר שרי בי"ט וכה"ג בנר שע"ג אילן אסור
בי"ט אבל בנר שאחורי הדלת לא כ' בשבת דה"ה לי"ט: הי"ט התחיל לתקוע שנייה וכו'
עיין בתוספות ד"ה שש תקיעות וכו' ורבנו במתק לשונו נשמר מזה ולא כ' תקיעה שנייה
ועיין בתוספתא פ' בתרא דסוכה.

והשמיט רבנו הא דמקום צנוע יש לחזן הפנסת בראש גגו דקיי"ל כר"ש דמטלטלין
שופר ונחצוצרות וכן השמיטו פכ"ה ופכ"ו ועיין פ"ו מה' פלי המקדש דשם ביאר רבנו
דכל התקיעות שבמקדש בתחצוצרת.

ועיין בתוספות ד"ה ר"י הנשיא וכו' וזה דוחק דפליג ר"י הנשיא אסתמא דפ' החליל
ולדבר רבנו נראה דר"י הנשיא ס"ל בשלישית מדליק וחולץ ור' נתן ס"ל דבשלישית
מדליק ונחיצת תפילין אח"כ כפשטא דסוגיא פ"ד מיתות וכן פסק רבנו פ"ד מה' תפילין
הי"ב דזמן נחיצת תפילין עם שקיעת החמה דהיינו אחר שש תקיעות והדלקת הנר אחר
תקיעה שלישית.

ה"כ תקיעה ראשונה תוקע אותה במנחה זה נלמד ממ"ש כל העושה מלאכה מן המנחה
ולמעלה אינו רואה סימן ברכה לעולם. ומ"ש תקיעה ג' קרוב לשקיעת החמה ר"ל קודם
השקיעה בכדי שיעור צליית דג קטן דמשקיעת החמה מתחיל תכף בין השמשות ואין
מדליקין את הנר בין השמשות ולפ"ז אע"ג דלכתחלה סילק המסלק והטמין המטמין
בתקיעה ג' אפ"ה בנדאי בדיעבד אפילו אחר ו' תקיעות דהיינו בין השמשות טומנין את
הטמין.

ועיין במ"מ ולח"מ שנגדחקו בענין רדיית הפת ואין צורך דהא לאחר ו' תקיעות ה"ל
בה"ש וכל שהוא משום שבות לא גזרו עליו בה"ש במקום מצוה פבוד שבת. גם יש
לפרש פשיטות לשון רבנו דשיעורא הוא דנקיט דשוהה כדי להדביק פת בתנור ולא
שידביקו העם באמת דגם בברייתא לא נזכר לשון קרימת פנים בתנור אלא דיבוק גרידא
והוא שיעור מועט ועיין במג"א סי' רנ"א סק"ד.

ומ"ש וכן תוקעין במ"ש עיין במ"מ ואין להקשות מהא דתנן ספ"ק דחולין דכל מקום
שיש תקיעה אין הבדלה וכל מקום שיש הבדלה אין תקיעה דהנה הנה שש תקיעות דע"ש
חלקינהו בפ' החליל ג' להבטיל העם ממלאכה וג' להבדיל בין קודש לחול וא"כ האי
פלאדכל מקום שיש הבדלה אין תקיעה קאי על הנה ג' תקיעות להבדיל בין חול לקודש
אבל הנה ג' להתיר למלאכה ישנם במ"ש וכ"כ רבנו בבבאור בפי' המשנה ספ"ק דתולין
ע"ש.

הכ"א יה"כ שחל בע"ש כו' הקשה הלח"מ בפ"ק מהתו"מ ה"ז שפסק שם רבנו דאין
חלבי שבת קרבין ביה"כ דבפ' החליל מסקינן דאתנין לאחרים דס"ל אין בין ר"ה לר"ה
אלא ד' ימים בלבד וכינן דרבנו פסק פי"ח מה' ק"ה דאין פוחתין מד' חדשים המעונברים
בשנה דאתני' דלא פאחרים פמבואר בערכין ד"ט האיך פסק רבנו הנה דינים דאתנין
לאחרים דס"ל דלא חיישינן לאד"ו ע"ש.

ולכאורה יש לדחות דממלתא דאחרים שמעינן תרתי חדא דאין דוחין משום אד"ו דאי
ס"ד דדוחין האיך קתני אין בין ר"ה לר"ה אלא ד' ימים. שנית שמעינן דאין מצוה לקדש

ע"פ רא"י' כמבואר בסוגיא דערכין והילכך ס"ל דאין עושין פחות מה' חסרים אפילו בזמן שמשפירין החדש מפני יומי דשעי ונדלתין שני ואין משגיחין על עדי רא"י'.

ואע"ג דפסק רבנו כמתני' דערכין דמצוה לקדש ע"פ הר"א' ודלא פאחרים אפ"ה לענין דאין דוחין משום אד"ו פסק פאחרים דאע"ג דסתמא דאין מוסיפין על מ"ח תקיעות אתינן דלא פאחרים דחה רבנו ה' סתמא מפמה סתמי דחלבי שבת קרבין ביה"כ וסתמא דחולין ועיין בתוספות סנהדרין די"ג בד"ה ור' יוסי.

ובמנחות דצ"ט תנן חל יה"כ להיות ע"ש שער של יה"כ נאכל לערב והבבליים היו אוכלין אותו כשהוא חי פי' דשער של יה"כ שהוא חטאת ואינו נאכל אלא ליום ולילה וכיון דא"א לבשלו בשבת היו צריכים לאכלו חי ע"ש בגמרא.

וכ' רבנו בפי' המשנה וזה דוחה טענת מי שפופר ומאמין שיה"כ לא הי' מעולם ביום א"ו אע"פ שפ"ל מה שאמר בזה במשנה על דרך תנאי אם חל כפר אמרה המשנה הלכה למעשה שהבבליים היו אוכלין אותו חי ולפיכך אין ראוי בכאן להיות מחלוקת וא"א לומר ג"כ שזה הענין שלא נהנה פמוהו והרבה דברים יש בגמרא שמתזיקים זה וסוף הענין מסור בראייה בזמן שיש ב"ד כמ"ש במסכת ר"ה ודע זה ע"כ.

ועיין בתוספות מנחות ד"ק ע"ב ד"ה ב"ט של ר"ה וכו' דהקשו ג"כ דמשמע דר"ה חל בע"ש וע"כ ה' מתני' לא אתינא פאחרים ע"ש. וע"ש בתי"ט שכ' ונ"ל ולא ידעתי מאי קשיא להו טפי על פירושם מעל המשנה עצמה דתנן ואינו דוחה את יום צום ע"כ ובמ"כ לא דק דעיקר קושית התוספות מה שסיימו בדבריהם ומשנה זו שנוייה בערכין וקתני רישא דאין פוחתין מד' חדשים וכו' ומשמע ה"ם דאתינן דלא פאחרים ולהכי לא הקשו התוספות מהא דתנן ואינו דוחה את יום צום דלא מתנינא במסכת ערכין ושפיר י"ל דאתינן פאחרים והרב בעל תי"ט לא העתיק רק ראש דבריהם ותמה עליהם בזה.

הינצא מזה דה' סתמא דערכין ס"ל פאחרים בחדא דאין דוחין משום אד"ו ופליג עליה בהא דאין פוחתין מד' חדשים וכי האי סתמא פסק רבנו ועיין במינ' פ"ג מהק"ה ה"ו דמשמע דעיקר המנין מיום שני כפי' התוספות.

ולפ"ז הא דאוקמינן בפי' החליל דנ"ד ה' דחלבי שבת קרבים ביה"כ פאחרים לא למימרא דליכא שום תנא דסבר פנותיה דנדאי אפילו מאן דלית לי' פאחרים ס"ל נמי דאין דוחין משום אד"ו אלא דניחא לי' להזכיר שם תנא דאית לי' אין דוחין משום אד"ו.

ועיין בתי"ט פי"א דמנחות מ"ז שהקשה אמאי לא פריה הש"ס בסוגיין פי' החליל דנ"ד מה' עובדא דהבבליים היו אוכלין אותו חי דלא שייך תירוץ הגמרא דאתינן פאחרים וכמ"ש רבנו בפי' המשנה והניח התי"ט בצ"ע.

ובנדאי הערה גדולה היא ופליאה נשגבה ואי לא דמסתפינא מגדולת מאור עינינו רש"י ז"ל היתי אומר דנדאי אפילו מאן דפליג אאחרים לענין אד"ו וס"ל דדוחין משום אד"ו היינו על דרך ה' דקיי"ל במסכת ר"ה דמאימין על העדים לקדשו ולעברו ולשון מאימין משמע דהיכא שעמדו העדים בדבריהם ולא חזרו בהם בשום פנים אז צריכים הב"ד לעשות החדש ע"פ הראייה אלא שהם משתדלים בכל יכלתם להכחיש העדים ולדחות משום אד"ו ואם פל זה לא יועיל אז בהכרח מקדשין ע"פ הראייה אף בימי אד"ו

וכ"כ רבנו פ"ג מהק"ה (ובספרי קהלת שלמה הארכתי בזה) ובהכי ניקח דמ"ד דוחין משום אד"ו איננו מכחיש במציאות מעשה רב שהבבליים היו אוכלין אותו חי אמנם להיות שנה מקרה יקרה בשנים רבות בזמן שלא יועיל ההשתדלות ואיננו משה שפיר מקרי ע"ש שבתוף החג מידי דאיתא בכל שנה.

ולפ"ז גם מהך דתני דחלבי שבת קרבים ביה"כ לק"מ דאיצטריה הדין היכא שיקרה יה"כ בא"ו ולא יועיל האיום אלא עיקר קושץ הגמרא מהא דקא"ר זירא מריש ה"א הא דתניא וכו' ומפרש בשבת דקי"ד ע"ב דלר' ישמעאל תוקעין ביה"כ שחל בע"ש פי הכי דלידעו דחלבי שבת קרבים ביה"כ לזימנא אחריתי פשיחול יה"כ בא' בשבת פמו שפרש"י ה"ת ע"ש ומדעבדינן תקנה לתקוע ביום הפורים שתל בע"ש פי הכי שידעו לזימנא אחריתי דחלבי שבת קרבים ביה"כ צריף לומר דשכיח הדבר דיתרמי יה"כ בא' בשבת ואין דוחין משום אד"ו ודלא כמ"ש רש"י בד"ה פי סליקת וכו' וה"ת מפרש למילתך מיהו שמעינן נמי מברייתא ד"כ חל במ"ש ע"כ נראה מלשונו דעיקר הקושץ מהברייתא ומימרא דר"ז שפת יתר הוא.

ולפמ"ש זה אינו דעיקר הקושץ ממימרא דר"ז מתורץ קושיות התי"ט (דנדאי ליכא למימר לדריף רש"י דאע"ג דמעובדא דבבליים מוכח דיה"כ חל בע"ש אפתי לא שמעינן דחל במ"ש ולזה מייתי מהך ברייתא דיה"כ חל במ"ש דשפיר חל יום א' של סוכות בע"ש והיינו דמדייק רש"י דיה"כ חל במ"ש.

דאין זה מספיק דכיון דיה"כ חל בע"ש ולא חיישינן לירקא ומתא כ"ש דחל במ"ש ולא חיישינן למתא) אמנם רבנו פסק בהא פאחרים דאין דוחין משום אד"ו פלל בזמן שמקדשין ע"פ הראייה ודחה הך סתמא דפ' החליל דסברה דאין לה שנה שאין בה ע"ש שבתוף החג וסמך על אינה סתמות ותנאים הנ"ל דס"ל לענגן זה פאחרים.

גם י"ל דאף הך סתמא דפ' החליל לא מכרעת כמ"ד דוחין משום אד"ו עיין בדברי רבנו פ"א מהק"פ הי"ב דנראה מלשוננו שם דמפרש כפרש"י דלכל הלל היו ג' תקיעות ודלא כמ"ש התוספות בד"ה שניר ע"פ דלכל הלל היו ט' תקיעות בג' פרקים וברו' למסתפל בלשוננו שם דמעולם לא שלשו ר"ל לא התחילו לשלש וא"כ לרבנן ליכא יותר מח"י תקיעות בפסח ולר"י ט"ו תקיעות וא"נ בע"פ שחל בשבת ה"ל מ"ח תקיעות לרבנן ולר"י מ"ה תקיעות ולא קשה קושיות הגמרא וליתני ע"פ שחל בשבת דכיון דלא הנה טפי ממ"ח ניקח לי' למתני ע"ש שבתוף החג דקמ"ל דראב"י ולעולם דע"ש שבתוף החג נמי ליתא בכל שנה דאין דוחין משום אד"ו.

וכלה שיקלא וטיריא דבעל הש"ס אמלתא דר' אחא בר חיננא ולפיכך באה פסקא המתחלת ואין מוסיפין על מ"ח בתוף הדברים ואח"כ הדר למלתא קדמייתא לאותיב מלתא דר' אחא בר חיננא וזהו המשך הסוגיא דפריף לר' אחא בר חיננא דליתני ר"ה שקל בשבת דאיכא ג' מוספין דה"ל כ"ז תקיעות וכ"א דכל יום ה"ל מ"ח דליכא לשנויי דר"ה שחל בשבת ליתא בכל שנה דהא ע"ש שבתוף החג נמי ליתא בכל שנה ואין לומר דע"ש שבתוף החג קמ"ל דראב"י דאפתי ליתני נמי ר"ה שחל בשבת לאשמעינן מלתא דר' אחא בר חיננא א"ו דאין תוקעין לכל מוסף ומוסף בפ"ע וקמדה תנא ושייר ומה שייר דהאי שייר ע"פ וצריף לפרש דהמתרץ ס"ל דאע"ג דע"פ ליכא שום רבותא

משא"כ ר"ה שְׁחַל בְּשַׁבַּת דְּלֵא ה"ל לְתַנָּא דִּידֵן לְשִׁיר פִּי הִיכִי לְאַשְׁמוּעִינָן מִלְתָּא דר' אַחָא בַר חִינְנָא אַפ"ה ס"ל דְּאָף מִיַּדִּי דְּלִיכָא רְבוּתָא לָא ה"ל לְתַנָּא דִּידֵן לְשִׁירֵי וְכִינּוּן דְּחִזְיָנָן דְּשִׁיר ע"פ דְּקָשָׁה בְּהֶכְרַח מֵאֵי שִׁיר דְּהָאֵי שִׁיר וצ"ל דְּשִׁיר נְמִי ר"ה שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת וְשִׁפִּיר סְמָךְ תַּנָּא דִּידֵן שְׁנוּכִיחַ מִלְתָּא דר' אַחָא ב"ח (וּבְהִכִּי נִיחָא נְמִי הָא דְּלֵא קְאָמַר בְּגִמְרָא מֵאֵי שִׁיר דְּהָאֵי שִׁיר שִׁיר יֵה"כ שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת דְּאִיכָּא נְמִי מ"ח תְּקִיעוֹת שְׁהָרִי הִנֵּה מְפָסִיק בְּעִבּוּדַת פֶּר וְשַׁעִיר בֵּין מוּסַף יֵה"כ לְאִילוּ וְאִיל הָעֵם וּא"כ אַחַר גָּמַר מוּסַף בְּהֶכְרַח הִנֵּה מְנַסֵּף נְסָפִי מוּסַף וְאַח"כ הִנֵּה מְנַסֵּף נְסָפִי אִילוּ וְאִיל הָעֵם שְׁהֵם עוֹלוֹת וְטַעוּנִים נְסָכִים וְכָל נְסָפִי צִיבּוּר טַעוּנִים שִׁירָה פְּמַבְנָאָר בַּהֲמַעְה"ק וְהַתּוֹמ"מ וְהָרִי פֶּאן כ"ז תְּקִיעוֹת ט' לְמוּסַף שַׁבַּת וּט' לְמוּסַף וּט' לְאִילוּ וְאִיל הָעֵם וּכ"א דְּכֻלְהוּ יוֹמֵי הָרִי מ"ח אֶלָּא דְּבַעַל הַש"ס מְהַדָּר לְמַצּוֹא שִׁיר בְּרוּר אֶפִּילוּ תִימָא דְּאִין תּוֹקְעִין לְכָל מוּסַף וּמִינָהּ מוּכַח דְּשִׁיר נְמִי ר"ה שְׁחַל בְּשַׁבַּת מִשָּׂא"כ שִׁיר יֵה"כ שְׁחַל בְּשַׁבַּת דְּעַל דָּא אָנוּ דְּנִין) וּבְהִכִּי נִיחָא תְּמִיחַת הַתּוֹסְפּוֹת בּד"ה אֵי מְשׁוּם ע"פ לָאו שִׁירָא הוּא תִימָא וְכִי יַעֲמִידְנוּ כר"י פִּי הִיכִי דְּתַקְשָׁה לִי וכו' וכו"ג בְּכַתְּנֻבוֹת אֵי מְשׁוּם חֲצִי כּוֹפֵר לָאו שִׁירָא הוּא וכו' וּבְהִיּוֹת נִיחָא טְפִי וכו'.

ולפמ"ש גַּם הָכָא נִיחָא פִּינּוּן דַּע"פ שִׁירָא הוּא מְנוּכָרַח מִלְתָּא דר' אַחָא ב"ח וְסְמָכָה הַמְשָׁנָה עַל זֶה וְהַשְׁמִיטָה ר"ה שְׁחַל בְּשַׁבַּת דַּה"ל רְבוּתָא דְּרַאב"ח. וּמְדַחָה הַש"ס אֵי מְשׁוּם ע"פ לָאו שִׁירָא הוּא דְּאֶתְאַן לר"י וּא"כ הָאִיךְ סְמָךְ הַתַּנָּא עַל שִׁיר זֶה וְלָא נְקִיט בְּהִדְיָא ר"ה שְׁחַל בְּשַׁבַּת לְאַשְׁמוּעִינָן רְבוּתָא דְּרַאב"ח א"ו דְּבִאָמַת לִיתָא דְּרַאב"ח שׁוּב מְצַתִּי קְרוּב לְזֶה בַּס' פ"ח.

וּמְסִיק דְּאֶפְתִּי שִׁיר ע"פ שְׁחַל בַּע"ש וְעַל זֶה סְמָךְ וְשִׁיר נְמִי ר"ה שְׁחַל בְּשַׁבַּת וּא"כ בְּהֶכְרַח צ"ל דְּמַעוֹלָם לָא שְׁלִישׁוּ ר"ל לָא גָּמְרוּ לְשַׁלֵּשׁ וּכְפַרש"י וְלְזֶה שִׁפִּיר מְקַשָּׁה וְאִין מוּסִיפִין וּכו' וְהָאִיכָּא ע"פ שְׁחַל בְּשַׁבַּת דַּה"ל נ"א.

וְצָרִיךְ לֹאמַר דְּמִיַּד דְּלִיתָא בְּכָל שָׁנָה לָא קְתַנִּי וְלָא הִנֵּה לַפ"ז ע"פ שִׁיר וְהָא דְּלָא נְקִיט ר"ה שְׁחַל בְּשַׁבַּת נְמִי מְשׁוּם דְּלִיתָא בְּכָל שָׁנָה אַע"ג דְּאִיכָּא רְבוּתָא דְּרַאב"ח לָא קְתַנִּי לָהּ וּא"כ הָא דְּנְקִיט ע"ש שְׁבַתוֹךְ הֶחָג נְמִי מְשׁוּם רְבוּתָא דְּרַאב"י צ"ל דְּאִיתָא בְּכָל שָׁנָה וְדוּחִין מְשׁוּם אד"ו וְכָל זֶה אֲלִיכָּא דְּרַאב"ח אֶבְל לְמַסְקָנָא דְּאִיתּוּב שִׁפִּיר י"ל דַּע"פ שְׁחַל בְּשַׁבַּת ה"ל רַק מ"ח תְּקִיעוֹת דְּמַעוֹלָם לָא שְׁלִישׁוּ הִינּוּ לָא הַתְּחִילוּ לְשַׁלֵּשׁ כְּמַשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן רַבְּנוּ פ"א מִהַק"פ וְשִׁירֵי תַנָּא דִּידֵן מְשׁוּם דְּלִיכָּא רְבוּתָא וְנְקִיט ע"ש שְׁבַתוֹךְ הֶחָג אַע"ג דְּלִיתָא בְּכָל שָׁנָה (דְּבִאָמַת אִין דוּחִין אד"ו) מְשׁוּם רְבוּתָא דְּרַאב"י.

אַמְנָם נִרְאָה קֶצֶת דוּחַק לֹאמַר דְּרַבְּנוּ מְפָרֵשׁ מַעוֹלָם לָא שְׁלִישׁוּ לָא הַתְּחִילוּ לְשַׁלֵּשׁ הַפָּךְ מֵהַ שְׁנִירָא מְרִיבָא דְּסוּגְיָא וְע"כ צָרִיךְ לְהַעֲמִיט בְּלִשׁוֹן רַבְּנוּ פ"א מֵהַל' ק"פ כְּפַרש"י דְּלָא גָּמְרוּ לְשַׁלֵּשׁ וּא"כ מוּכַחַת מִתְּנִי דַּפ' הַחֲלִיל דְּדוּחִין מְשׁוּם אד"ו אֶלָּא דְּרַבְּנוּ לָא פָּסַק כְּהָאֵי סְתָמָא כַּנ"ל.

וְאִין לְהַקְשׁוֹת דְּלָמָּה לָא אוּקִים הַש"ס מִתְּנִי דְּהַחֲלִיל כְּאַחֲרִים מֵאַחַר שְׁפִירָץ פִּי קְתַנִּי מִיַּד דְּאִיתָא בְּכָל שָׁנָה וּכו' וּא"כ ע"כ פִּירוּשׁ מְשַׁנְתְּנוּ דִּישׁ לָהּ שָׁנָה שְׁמוּסִיפִין עַל מ"ח כְּגוֹן שְׁחַל ע"פ בְּשַׁבַּת וּמִיּוֹת אִין לָהּ שָׁנָה שְׁאִין בּוּ מ"ח בַּע"ש שְׁבַתוֹךְ הֶחָג מֵאֵי אַמְרַתְּ

דְּהָא יֵשׁ לָהּ שְׁנָה שְׁאִין בּוּ מ"ח פְּגוּן שְׁחַל י"ט רֵאשׁוֹן בַּע"ש דַּא"כ לְאַחֲרִים דְּעוֹשִׁין לְעוֹלָם א' מְלָא וּא' חֶסֶר חָל ע"פ דְּהָאֵי שְׁתָּא בְּשַׁבַּת וְאִיכָּא טְפִי מַמ"ח.

דְּאִין זֶה קוֹנְשֵׁיא דְאַכְתִּי מְשַׁפַּחַת לִי שְׁנָה מְעוֹבְרַת שְׁחַל י"ט רֵאשׁוֹן בַּע"ש וְע"פ דְּהָאֵי שְׁתָּא בַּמ"ש. וְלוּלִי דְמִסְתַּפִּינָא הֵייתִי מְפָרֵשׁ הַסּוּגְיָא הַפָּה פִּרְש"י דְלִרְבִּנּוּ דְאַחֲרִים דַּס"ל מְצֻנָה לְקַדְשׁ ע"פ הֶרְאָגִיהַ אִין דּוּחִין אַד"ו וּמִתְנִי' פְּאַחֲרִים דַּס"ל אִין בֵּין ר"ה לִר"ה וְכו' וּמְפֹרָשׁ בְּעֶרְכִין ד"ט דְלִית לִיהּ מְצֻנָה לְקַדְשׁ ע"פ הֶרְאָגִיהַ וְהָאֵי פְלִלָא דְנִקְטֵט אִין בֵּין ר"ה לִר"ה וְכו' לָאו דְנוֹקָא כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בַּד"ה אֶלְא דְאִיכָּא יוֹמֵי דְשְׁעֵי וְיוֹמֵי דְתַלְתִּין שְׁנֵי וְעֵינּוּ בְּסוּפָה דַּמ"ג ע"ב דְּאִין דּוּחִין מְשׁוּם עֶרְבָה וַא"כ בְּיוֹמֵי דְתַלְתִּין שְׁנֵי וְדַתְלִתִּין שְׁנֵי שְׁפִיר אֶפְשָׁר לְתַמְנָן הַשְּׁנִים שְׁלָא יְחוּל יַה"כ בַּא"ו אֶלְיָבָא דְאַחֲרִים (וּכְשִׁתְּסַפֵּל אֶלְיָבָא דְאַחֲרִים בֵּינּוּ דַּר"ה אִינוּ חָל רַק בְּיָמֵי בַּגַּה"ז א"כ אַף לְפִי הַמְּסַקְנָא דְמִיָּדִי דְלִיתָא בְּכָל שְׁנָה לָא קַחְשִׁיב אַפְ"ה שְׁפִיר תְּנִי וְשִׁיר דְהִיכָא דְחָל ר"ה בְּיוֹם ב' חָל עֶרְב פֶּסַח שְׁלִפְנֵי בַּע"ש וְאִם ר"ה חָל בְּיוֹם ג' חָל ע"פ שְׁלִפְנֵי בְּשַׁבַּת וְהִיכָא דְחָל ר"ה בְּיוֹם ה' חָל יַה"כ לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת וְהִיכָא דְחָל ר"ה בְּיוֹם ז' ה"ל ר"ה שְׁקַל בְּשַׁבַּת וַא"כ אִיכָּא בְּכָל שְׁנָה יוֹם א' שְׁיֵשׁ בּוּ מ"ח תְּקִיעוֹת זוּלַת ע"ש שְׁבַתוֹף הֶחָג אֶלְיָבָא דַּרַב"ח מִיְהוּ אִין זֶה קוֹנְשֵׁיא דַּלְפַּמ"ש אֶלְיָבָא דְאַחֲרִים שְׁפִיר חָל ר"ה בְּיוֹם א' דְּאִין דּוּחִין מְשׁוּם עֶרְבָה וְתוּ דַּתְנָא דִּידֵן נִקְטֵט ע"ש שְׁבַתוֹף הֶחָג שְׁהוּא תְּדִיר מִשָּׂא"כ הֶנָּה שְׁמִי שְׁשֻׁנָה זֹו לָא שְׁנָה זֹו) אִיכָּרָא רַש"י ז"ל נִייד מְפִירוּשׁ זֶה מְחַמַּת סוּגְיָא עֶרוּכָה דְבַמְסַכְתָּ ר"ה ד"כ רְבָא אָמַר הָא דַּתְנִי רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל אַחֲרִים הוּא וְכו' אֶלְמָא דְלְאַחֲרִים אִין דּוּחִין מְשׁוּם אַד"ו.

אַמְנָם י"ל דְרַבָּא לָא בָּא לְתַרְזֵן הֶתֶם הַקּוֹנְשֵׁיא הֶרְאָשׁוֹנָה דְמִקְשָׁה הֶתֶם מְפַרְיִיתָא דְרַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל לְעוֹלָא דְהָא רַבָּא גּוּפָא תִירְצָה הֶתֶם דַּה"ק יְכוּל שְׁמַקְדִּישֵׁין הַחֲדָשׁ לְצוֹרְףָּ וְכו' וְהָכִי הַל"ל אֶלְא אָמַר רַבָּא וְכו' אֶלְא דְרַבָּא בָּא שְׁנִית לְתַרְזֵן הַקּוֹנְשֵׁיא מְפַרְיִיתָא דְרַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל לִר' יוֹחָנָן דְאַמַר מְקַדְשֵׁין לְצוֹרְףָּ לְזַה אֻקִּים הַפְּרִיִיתָא דְלְעוֹלָם אִין מְקַדְשֵׁין לְצוֹרְףָּ אֲתִיָּא פְּאַחֲרִים אֶבְל עֵיבוּר חֲדָשׁ אִית לִי דְהָאִיכָּא יוֹמֵי דְתַלְתִּין שְׁנֵי וְדַתְלִתִּין שְׁנֵי ע"ש בְּתוֹסְפוֹת ד"ה וְאִם וְכו' דִּישׁ שְׁם חֶסְרוֹן הַנִּזְכָּר יוֹמֵי דְתַלְתִּין שְׁנֵי וְכַוְנַנְתֶּם דְהוֹקְשָׁה לְהוּ דְהָא בְּהַכְרַח מְעַבְרִין הַחֲדָשׁ בְּכָל תַּלְתִּין שְׁנֵי לְאַחֲרִים לְצוֹרְףָּ וְכו' ג הוֹקְשָׁה לְהוּ בְּסוּגְיָין ד"ה אֶלְא.

וְהָאֵמַת יוֹרָה דְרַכּוּ דְלְאַחֲרִים דּוּחִין מְשׁוּם אַד"ו וּבְזֶה מְתַנַּרְזֵן נְמִי תְּמִיִּהַת הַתּוֹסְפוֹת בְּמַסְכַּת סְנֵהֲדִרִין דִּי"ג ד"ה וְלַעֲבָרָי' לְאַדָּר ע"ש וְיֵשׁ בְּנִדֵי רֵאָגִי' חֲזָקָה פְּרָאִי מוּצָק דְלְאַחֲרִים דּוּחִין מְשׁוּם אַד"ו שְׁהָרִי בְּמַחְזוֹר קָטָן יֵשׁ רַל"ה חֲדָשִׁים וּכְשִׁתְּחַשׁוּב רַל"ה פְּעָמִים כ"ט י"ב תַּשְׁצ"ג יַעֲלָה ו' אֶלְפִים תַּתְקַל"ט יָמִים י"ו שְׁעוֹת תַּקְצ"ה חֲלָקִים וּכְשִׁתְּחַלְקֵן אֵלוּ הַיָּמִים לַרַל"ה חֲדָשִׁים יַעֲלָה בְּיָדָּהּ קַכ"ד חֲדָשִׁים מְלָאִים וְקִי"א חֶסְרִים.

וּבְמַחְזוֹר הַשְּׁנֵי שְׁנַתְאַסַּף מִן הִי"ו שְׁעוֹת יוֹם שְׁלָם אִין לָהּ יוֹתֵר מִק"י חֶסְרִים וּבְהַכְרַח אִין לָהּ שְׁנָה שְׁיִהְי' בָּהּ יוֹתֵר מְשֻׁשָׁה חֲדָשִׁים חֶסְרִים דְּהָא שְׁשָׁה פְּעָמִים י"ט עוֹלָה קִי"ד וְאִין לָהּ יוֹתֵר מִקִּי"א אוּ ק"י וַא"כ הָאִיךָ פְּיָלוּ אַחֲרִים דְּבְשֻׁנָה מְעוֹבְרַת יֵשׁ בֵּין ר"ה לִר"ה חֲמֻשָּׁה דַּא"כ יִהִי בְּשֻׁנָה מְעוֹבְרַת ז' חֶסְרִים וְהָרִי לְפַמ"ש אִין לָהּ שְׁנָה שְׁיִהְי' בָּהּ ז' חֶסְרִים וְאֶדְרַבָּה יֵשׁ עוֹד ג' אוּ ד' שְׁנִים שְׁאִין בָּהֶם רַק חֲמֻשָּׁה חֶסְרִים.

וְצָרִיף לומר דְּעוֹשִׁין שְׁנַיִם פְּשוּטִים שְׁשָׁה או שְׁבַעַה מה' חֲסָרִים וּלְזָה צָרִיף לַעֲשׂוֹת בְּמַעֲוֹבֶרֶת ז' חֲסָרִים וְקִשָּׁה הַפּוּכִי מִטְרַתָּא לְמָה לִי בִּינּוֹ דְאַחֲרִים עוֹשִׁין פְּסוּדוֹן כֹּל חֲדָשׁ בְּזַמְנֵהוּ לְמָה לְהוּ לַעֲשׂוֹת בְּשָׁנָה אַחַת יוֹתֵר מִשְׁשָׁה חֲסָרִים א"ו הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר דְּבִרְתִּי דְכַמָּה וְכַמָּה צָרִיכִי לְמַלְאוֹת וְלַעֲשׂוֹת שְׁבַעַה מְלָאִים בְּשָׁנִים פְּשוּטוֹת מִשׁוּם אד"ו וְלִכּוֹן עוֹשִׁין ז' חֲסָרִים בְּמַעֲוֹבֶרֶת וְהֵינּוּ דְכִיִּלִּי דְבָרוּב שְׁנַיִם אֵין בִּין (וּבְסַפְרֵי קַהֲלַת שְׁלֹמֹה הָאֲרַכְתִּי) הַמּוֹרָם מְזָה דְמַתְנִי דפ' הַחֲלִיל אֲתֵינּוּ לְאַחֲרִים אֲבָל רַבְּנּוּ פְּסֻק פְּרַבְּנּוּ דְאֵין דוֹחִין מִשׁוּם אד"ו וּמַצָּוָה לְקַדֵּשׁ עַל פִּי הָרֶאֲיָהּ.

ומש"ר י"ט שְׁחַל בַּע"ש תּוֹקְעִין וְלֹא מְבַדִּילִין וְכו' בְּגִמְרָא ספ"ק דְּחֻלִּין הֵיכִי תּוֹקְעִין וּפְרַש"י דְּוָדַי יֵשׁ לְשָׁנוֹת תְּקִיעוֹת שֶׁל י"ט שְׁחַל בַּע"ש מְשַׁאֲרֵי ע"ש הוֹאִיל וַיֵּשׁ ג"כ קְדוּשָׁה בַּיּוֹם הַיּוֹצֵא וְאֶפְלָגוּ אֲמוֹרָאֵי חַד אָמַר תּוֹקְעִין וּמְרִיעִין בְּסוּפּוֹ וְחַד אָמַר תּוֹקְעִין וּמְרִיעִין בְּנִשְׁמָה אַחַת וַיֵּשׁ לְתַמּוּהָ עַל רַבְּנּוּ שְׁהַשְׁמִיט לְגַמְרֵי דִין שְׁנַיִם זֶה לְכֹן נ"ל דְּדַחֲקָא לְרַבְּנּוּ לְפָרֵשׁ גְּוָשְׁנִי הֵיכִי תּוֹקְעִין כַּפְרַש"י דְּמֵאֵי פְּסֻקָא דְצָרִיף לְשָׁנוֹת וְהֵכִי הַל"ל אֵינְתִּמַר י"ט שְׁחַל בַּע"ש ח"א וְכו' אֲלֵא דְרַבְּנּוּ מְפָרֵשׁ דְּהֵנָּה ג' תְּקִיעוֹת לְהַבְדִּיל בֵּין חוּל לְקַדֵּשׁ תּוֹקְעִין כְּמוֹ בְּכָל ע"ש אֲלֵא דְאֵהֲנָה ג' תְּקִיעוֹת לְהַבְטִיל מְלָאכָה דְבִשְׁאֲרֵי ע"ש הֵי תּוֹקְעִין אוֹתָם מְפַנְזָרִים תְּקִיעָה רֵאשׁוֹנָה בְּשַׁעַת מְנַחָה לְהַבְטִיל מְלָאכָה שְׁבַעֲדוֹת וְתְקִיעָה שְׁנַיִם) לְבַטֵּל חֲגִילוֹת וְתַרְיָסִין וּבִי"ט שְׁחַל בַּע"ש אֵין צְוֵרָה לְהֵנָּה ב' תְּקִיעוֹת זוּלַת לְתְקִיעָה שְׁלִישִׁית דְּהַטְמַנַּת חֲמִין וְהַדְלָקַת גַּר וְהֵינּוּ דְמַסְפָּקָא לִיהָ אֵי אֵין תּוֹקְעִין רַק תְּקִיעָה ג' או דמ"מ תּוֹקְעִין תַּר"ת כְּמוֹ בְּכָל ע"ש.

(דְּכָאן נַחֲת רַבְּנּוּ לְבָאָר הֵנָּה דְלַהַבְטִיל וְהֵנָּה דְלַהַבְדִּיל מְקוּמָן בַּה' פְּלִי הַמְקַדֵּשׁ). וְהֵנָּהוּ אֲמוֹרָאֵי תְרַנּוּיָהוּ ס"ל דְּתּוֹקְעִין תַּר"ת אֲלֵא דְחַד אָמַר דְּתּוֹקְעִין תְּקִיעָה אַחַת כְּלוּלָה מִתַּר"ת וְחַד אָמַר דְּתּוֹקְעִין ג' תַּר"ת מְמַשׁ אֲלֵא שְׁהֵם בְּנִשְׁמָה א' ר"ל תְּכּוּפוֹת זוֹ לְזוֹ דְלֹא כְּמוֹ בְּשַׁאֲרֵי ע"ש דְּתּוֹקְעִין מְפַנְזָרִין וְעֵינּוּ בְּתוֹסְפוֹת סוּכָה דנ"ד ד"ה מַהוּ דְתִימָא וְכו' וּלְזָה מוֹתִיב מְבַרְיָתָא דְמִשְׁמַע דְאֵין מְרִיעִין כֹּל וְקוּס"ד דְּתּוֹקְעִין רַק תְּקִיעָה גְּרִידָא וּמְתַרְזַן לָהּ כֹּל חַד לְטַעְמֵי.

וּפְסֻק רַבְּנּוּ כְּרַב אֲסִי דְתּוֹקְעִין וּמְרִיעִין בְּנִשְׁמָה א' הוֹאִיל דְּהַתְקִין רַב אֲסִי בְּהוּצֵל כִּי שְׁמַעְתָּתִי וּמַעֲשֵׂה רַב הֵילֶכְף אֵין הַתְּקִיעוֹת שֶׁל י"ט שְׁחַל בַּע"ש מְשׁוֹנוֹת מְשַׁאֲרֵי ע"ש אֲלֵא דְבִשְׁאֲרֵי ע"ש הֵי מְפַנְזָרוֹת וּבִי"ט הֵי תְכּוּפוֹת וְזֶה דְבָר פְּשוּט דְאֵין צְוֵרָה לְבַדְרִינְהוּ בִי"ט וּפְסֻקָא לִי לְהַבְעִינּוּ אֲלֵא דְבַעֲזֵי אֵי תּוֹקְעִין תַּר"ת וְלֹא הֵנָּה רַבְּנּוּ לְבָאָרוֹ: סְלִיק פ"ה מַה"ש פְּרָק ו מַה"ש ה"א וַאֲע"פ שְׁאֵינּוּ צָרִיף וְכו' אֲלֵא לְאַחַר שְׁבַת עַמְש"ל ה"ח.

וְנִקְיֵט רַבְּנּוּ בְּשַׁבַּת וְה"ה לִי"ט כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בְּכָא מְצִיעָא ד"צ ד"ה אֲבָל אֲלֵא אֲתִי לְאַפּוּקֵי ע"ש. וְעֵינּוּ מ"ש פד"א מַה"י"ט הַד"ד: ה"ב עַכּוּ"ם שְׁעֵשָׂה וְכו' עֵינּוּ בַמ"מ וְלִקְמָן ה"ה וּפְשָׁטָא דְמַלְתָּא דְמַרְחֵץ הַנּוֹזֵר בְּמַסְכַּת שְׁבַת דַּק"ב דְּבָרוּב יִשְׂרָאֵל אֶפְּלוּ בְּאֹרַח בַּמ"ש צָרִיף לְהַמְתִּין בְּכַדִּי שְׁיַעֲשׂוּ עַמְש"ל ה"ו.

וְעֵינּוּ בַכ"מ בְּשֵׁם הַרמ"ך וּבְתוֹסְפוֹת דַּק"ב ד"ה וְאָם. וּמַש"ר וְאָם בְּשַׁבִּיל עֲצָמוּ בְלִבְד מִשְׁמַע דָּאָם עֲשֵׂה בְשַׁבִּיל עֲצָמוּ וּבְשַׁבִּיל יִשְׂרָאֵל אֲסוּר וּבְגִמְרָא וְצָרִיכָא דְאֵי אֲשַׁמוּעֵינּוּ גַר מִשׁוּם דְגַר לֹא גַר לְמַאָה אֲבָל מִיָּם נִגְזוֹר דְלִמָּא אֲתִי לְאַפּוּשֵׁי בְשַׁבִּיל יִשְׂרָאֵל וְכו' רַבְּנּוּ בַפִּי הַמְשָׁנָה וְז"ל וְאֵלוֹ הַשְּׁמִיעֵנוּ מִיָּם הֵינּוּ אוֹמְרִים וְכו' אֲבָל גַּר אֶפְּלוּ הַדְּלִיק בְּשַׁבִּיל

ישראל ובשבילו מותר ע"כ הרי דלא שרי אלא בשביל עצמו בלבד וכן מפורש בירושלמי: ה"ג לוקט עשבים וכו' עיין במ"מ ואין דבריו מוכרחים דיש מקום לומר דאף אב"י לא התיר במפירו שלא בפניו אלא בגר וכבש ותרת"י בעי דנדאי אב"י ס"ל הו סברא דגר לא גר למאה מפת הצריכותא וכמ"ש התוס' בד"ה אמר אב"י וכו' אבל במילוי מים ולקוט עשבים מודה אב"י דחיישינן להוספה אפילו שלא בפניו היכי דאסיק אדעתך דישאל צריף לאותו דבר ועיין בכ"מ ולח"מ.

ולזה לא השמיט רבנו דין כבש לאשמועינן דאפילו בפניו ומפירו אם בשביל עצמו שרי משא"כ בגר דכל המדליק על דעת הרוב מדליק והא דקאמר בגמרא וכבש ל"ל משום מעשה דרשב"ג וזקנים אנדא אליבא דאב"י דס"ל מעשה דכבש שלא בפניו הנה דבל"ז הו צריכותא לא אנדא אליבא דרבא דלרבא איצטריף גר ומים דגר אפילו במפירו ומים דוקא באינו מפירו.

ועיין ברש"י דמפרש מרחץ הנה לי חזמום לא חזמום למאה וקשיא בין לאב"י בין לרבא והיינו במרחץ של זיעה. ולא קמפרש במרחץ של מים חמין דה"ל דבר שדרכו להוסיף דלא תקשה לרבא אלא לאב"י משום דלפמ"ש דלא קשרי אב"י שלא בפניו אלא בגר וכבש אי ס"ד במרחץ של מים אף לאב"י נחא ואפשר דמחלק רש"י בין מילוי מים לחזמום מים דאפילו מרחץ מים מחממין מים רבים בבת אחת.

ה"ד גר הדלוק במסבה עיין במ"מ ומה שהעמיס הלח"מ בכוננתו דהברייתא לצדדין קתני אם רוב ישראל אסור אפילו בידוע שהדליק הנכרי לצורף עצמו ומחצה על מחצה אסור באינו ידוע וכו' ג מתני דמרחץ דמסיים בה במ' מכשירין מע"מ אסור וימתין בכדי שיחמו נמי לצדדין קתני לא נהירא אלא דנדאי מתני דמרחץ וברייתא דגר איירי באינו ידוע ולהכי לא רמי הש"ס מתני דידן אמתני דמכשירין וברייתא דגר דס"ד דמתני איירי בידוע אף לבתר אקומתא דאב"י ורבא מדלא תירצו דמתני בידוע אלמא דמפרשי בבא דכבש באינו ידוע שעושה הנכרי בשביל עצמו בלבד שפיר מותיב ממתני דמרחץ וברייתא דגר. ומשני התם אדעתך דרובא קעביד וה"ל פידוע שנעשה בשביל ישראל משא"כ בסתם שרי בגר וכבש לרבא ולאב"י שלא בפניו.

ומסופק ה"ה אם בידוע נמי אסור ברוב ישראל מדלא אוקמו אב"י ורבא מתניתין בידוע ככבש. או דלמא דבידוע לעולם שרי אלא דדחיקא להו לאמוראי לפרש משנתנו בידוע.

ומעובדא דשמואל נמי ליכא למפשט די"ל דרוב ישראל היו ואפ"ה קשרי שמואל אחר שנתונדע לו שהדליק לצרכו וגם י"ל דמיעוט ישראל הנה אלא שהנכרי הנה מפירו וחי"ש שפא הדליק אף בשבילו דרבא נמי לא שרי גר לא גר למאה אלא בידוע ולזה הניח המ"מ בצ"ע דין זה ועיין בתוספות דקנ"א ד"ה דייקא מתני דיש לפשוט משם אי ספקא אסור או שרי לפי הגירסאות דלקמן ה"ה ע"ש: ה"ה מת שעשו לו וכו' עיין במ"מ וגם הר"ן ה"ה מפרש הו פסקא אסיפא ודלא כפרש"י ארישא ומש"ר והוא שימתין בכדי שיעשו פן משמע נמי ממתני דמרחץ דמסיים בה ר"י אם יש בה רשות רוחץ בה מיד דתולין שמשום הרשות חזמום משמע דבידוע שחזמום בשביל ישראל זה צריף להמתין ישראל אחר בכדי שיחמו.

ועיין בכ"מ ביאור השגת הר"אב"ד ולא מברעא דחיישינן להערמה שיאמר לנכרי בשביל ישראל זה ודעתו בשביל ישראל אחר וימצא הדבר מוכן מיד ועיין עוד לקמן ה"ו. ה"ו עפ"ם שהביא חלילין וכו' לשון הרי"ף מאי במקום קרוב רב אמר במקום קרוב ממש ושמאל אמר חיישינן שמא חוץ לחומה לנו כלומר אע"ג דחזינן להו דעייילי בצפרא לא אמרינן אי לאו דעייילי מאתר קריבא לא הוו עייילי בצפרא אלא אמרינן הנהו מאתרא רחיקא והאי דאתו בצפרא בליליא הנה אלו עד דמטו לחומה וביתו התם וקעייילו השתא ומאי אא"כ באו במקום קרוב ה"ק לא יספוד בהן ישראל אלא ימתין כדי שיבא במקום קרוב ע"ש בס' המאור ובמלחמות ובכ"ן.

ואחריו נמשך ה"ה לפרש דברי רבנו. וז"ל רבנו בפ"ה המשנה ואמרם במקום קרוב מתוך המדינה אבל אם לא היו עמו במדינה אסור לעשות אבל בהן גזרה שמא מחוץ לחומה באו שהוא ר"ה וכו' וכל מה שהתירו ממה שעשו הנכרים בשבת אינו מותר אלא עד שימתין למ"ש בכדי שיעשו וכן אלו החלילין אע"פ שראינום שבאו מן המדינה ע"כ.

ומבואר המשך הסוגיא לדרך רבנו דקס"ד דהש"ס דה"ק עפ"ם שהביא חלילין בשבת לא יספוד בהן במ"ש לאתרא בלי המתנה בכדי שיעשו אא"כ ידוע שבאו במקום קרוב ולזה הוקשה לו מאי במקום קרוב דהא אפתי צריף להמתין בכדי שיובאו במקום קרוב דהרי הביאם באיסור דרף ר"ה וכמו שהקשו התוספות בד"ה אא"כ וכו' ולזה מפרש רב במקום קרוב ממש פי' מתוך העיר שלא הובאו באיסור כלל.

ושמאל פליג וס"ל דאפילו ראינו שהביא מתוך העיר חיישינן שמא הביאם מחוץ לעיר ומקום רחוק וחוץ לחומה לנו ובבבב עייילינהו הילכף לעולם אפילו הביאו מתוך העיר צריף להמתין בכדי שיעשו דהיינו בכדי שיוכל להשיג חלילין אחרים מהמקום היותר קרוב לעיר שיש בו חלילין דכשהוא ממתין כ"כ במ"ש בכדי שהיה יכול להביא חלילין אחרים שוב לא נהנה ממלאכת הנכרי מה שהביא לו חלילין הללו במקום רחוק בשבת וא"כ ה"ק מתני' נכרי שהביא חלילין בשבת אפילו מצד החומה ר"ל מתוך העיר לא יספוד בהן במ"ש גזרה שמא הביאם במקום רחוק עד שימתין במ"ש בכדי שיובאו חלילין אחרים במקום קרוב דאז שוב לא נהנה ממלאכת שבת.

וסובר רבנו דהא דסגי בכדי שיובאו במקום קרוב דוקא בספק אם באו במקום רחוק אבל אם ודאי באו במקום רחוק אסור לספוד בהן עד בכדי שיובאו במקומן. ומסיק בגמרא תנאי כנותי' דשמאל דת"ק דר"י לא תולה לקולא ברשות ה"נ אפילו באו מתוך העיר חיישינן שמא חוץ לחומה לנו ועל דרך זה יש לפרש דברי הרי"ף ופי' הלח"מ דחוק.

ועיין בכ"מ ובהגהות מיי' אמןם נראה פשוט בכוננת רבנו דלא איירי כלל מאיסור תחומין דרבנן אלא מחמת איסור הוצאה והכנסה דאורייתא ועיין פ"ב מהי"ט ה"י דכ' שם הלח"מ דדעת רבנו דמשום איסור תחומין לא בעינן בכדי שיעשו ומן התימה עליו ששכח כאן מ"ש שם.

וגדולה מזו נראה דבי"ט שרי לאמר לנכרי להביאן מחוץ לתחום דה"ל שבות דשבות במקום מצוה ובשבת דאיכא איסור מעביר בר"ה הוא דבעינן בכדי שיעשו. ואני תמה על ה"ש מקילין שהביא המ"מ דחששו לאיסור תחומין ולא חששו לאיסור מעביר ואפילו

לדעת הסוברים דאין ר"ה בזמן הזה מ"מ לא גרע איסור מעביר בכרמלית מאיסור תחומין דנדאי נהי אם יהיבנא לדברי התוס' בד"ה אא"כ וכו' דהוצאה מר"ה לרה"י לא תשיב כ"כ אבל המעביר ומטלטל פמה נכמה אמות בר"ה בנדאי תשיב טובא.

ומבואר דאע"ג דאסור לומר לעפ"ם להביא חלילין דאיכא איסור מעביר מ"מ י"ל דשרי לשלוח שליח אחר הקרובים דליכא רק איסור תחומין וה"ל שבות דשבות במקום מצוה ודלא פהגהות מי"י בשם מהר"מ ו"ל ועיין במ"מ פ"ב מהי"ט ה"י ודבר שאין במינו במחנה וכו' וכן דעת רבנו פ"ו מה"ש בדין החלילין ע"ש וכל זה אינו דנדאי לענין תחומין תולין במקום קרוב לקולא ואין חוששין שפא באו מחוץ לתחום וכן משמעות לשון רבנו שם ואם הביאו מחוץ לתחום אסור דמשמע דוקא בנדאי אבל ספק תחומין מותר ולא דמי לחלילין דה"ל ספק מעביר ועיין בתוספות ביצה דכ"ד בד"ה ולערב וכו' ור"י פירש שאין במינו במחנה וכו' וקשה לר"י וכו' ולפמ"ש שיטת הר"י כי הא דאמרן ואין מקום לקושית התוספות אלא להסוברים דאין ר"ה בזמן הזה משא"כ לשיטת רבנו דס"ל יש ר"ה בזמן הזה ופשטות לשון ר"פ משמע פדרה הר"י דדוקא במחנה בעינן בכדי שיעשו וספקו אסור משא"כ ספק תחומין מותר וגם בנדאי לא בעינן בכדי שיעשו.

וגם מפשטות לשון ר"פ משמע דאף לישראל אחר אסור בכדי שיעשו מדלא ביאר החילוק גבי דבר שיש במינו במחנה על דרך שביאר בתחומין דהבא בשביל ישראל זה וכו' וגם לשון אסורי' בכדי שיעשו דקאי על הפירות משמע לכל אדם מדלא קאמר אסור בכדי שיעשו ועיין לעיל ה"ה והדברים ברורים בכוננת רבנו ובזה נסתלקה תלונת הרמ"ד: ה"ח ישראל וכו' עיין במ"מ שנסתפק במקום מוצא הדין ולדעתי פשוט דיצא לרבנו מסוגיא דפ' פירה דל"ח מאי ולא שפא רבה ורב יוסף דאמרי תרנוייהו מבשל הוא דקעביד מעשה וכו' אבל האי דלא קעביד מעשה אפילו במזיד נמי יאכל רנב"י אמר לאיסורא וכו' ואע"ג דהמסקנא כר"נ מיהו מודה ר"נ דאפי' במזיד אינו אסור עולמות ** (עולמית).

** הו"א דלא קעביד מעשה דנדאי לא פליג אברייתא דעססיות ותורמסין וכמ"ש התו' שם ע"ש ה"נ בנדון דידן דטעם איסור אמירה לנכרי כמשר"ל ה"א כדי שלא תהא שבת קלה בעיניהם בנדאי לא חמיר מפשה קדרה ע"ג פירה דאסור משום שפא יחטה ואפ"ה במזיד מותר בכדי שיעשו הו"א דלא קעביד מעשה ודי בגדר זה שפמילא לא יאמר לעפ"ם לעשות לו שגרי אינו משתפר פלום וכמ"ש פאן רבנו.

ועיין לעיל ה"א דאע"פ שאינו צריך אלא למ"ש אסור וזה נלמד מדקאסרינן בכדי שיעשה משום הערמה אלמא דאסור לומר לעפ"ם שיעשה בשבת מלאכה לצורך מ"ש ועמ"ש פ"א מהי"ט הכ"ד: ה"ט והוא שיהי' שם מקצת חולי וכו' עיין במ"מ בשם השגות ואין ביניהם מחלוקת לדינא דכוננת הרב"ד מקצת חולי ממש וכוננת רבנו במחיוש בעלמא.

מ"נ אפילו במקצת חולי ממש אלא במידי דשייך בי' שחיקת סמנים וכבר בארתי פל' החילוקי דינים לעיל פ"ב ע"ש ודיני שבות דשבות דומים לדיני שבות בה"ש לקמן פ"ד ה"י ולדיני עירובין דלקמן פ"ו מה' עירובין ה"ו: הי"ב וכן השוכר וכו' גרסינן במסכת

מועד קטן די"ב רב תמא שרי להו לאבונגרי דבי ריש גלותא למעביד להו עבידתא
בחה"מ אמר כיון דאגר לא קשקלו שרשווי הוא דקמשרשי לי ולית לן בה.

ופי' ה'ר"ן דהנהו אבונגרי היו נכרים עבדי דריש גלותא שכיר שנה היקפה שרי להו ר'
תמא לעשות מלאכה בח"ה דכיון שאינם מקבלים שכר בשביל מלאכה אלא שמחזיקים
טובה ומוצאים חן בעיני ריש גלותא לית לן בה.

וסובר רבנו דלאו דוקא בח"ה אלא דה"ה בשבת וי"ט שרי שרשווי. והראב"ד בהשגות
ס"ל דלא קשרי אלא בחה"מ אבל בשבת אפילו שרשווי אסור ולא הותר אלא קבלנות
דליכא אשתרושי פלל.

תו גרסינו התם ת"ר אין מדיירין לא בשבתות ולא בי"ט ולא בחה"מ ואם באו מאליהן
מותר ואין מסייעין אותן ואין מוסרין להם שומר לנער את צאנם הי' שכיר חדש שכיר
שבת שכיר שנה מסייעין אותו ומוסרין להם שומר לנער את צאנם רבי אומר בשבת
בטובה בי"ט במזונות בחה"מ בשכר אר"י הלכתא פרבי ע"כ והברייתא הזאת מסייע
לרבנו דקיי"ל פרבי דבשבת בטובה ובנדאי אין לדמות דיור השדה לקבלנות דכל מה
שמדייר טפי מעלי לי ומשתרשא לי ולדעת הראב"ד צריף לחלק דשאני דיור דלא חשיב
מלאכה עיין באשר"י מ' מ"ק ובב"י פי' מפ' שונים.

ועיין במיני' פ"ח מהי"ט הי"א ובמ"מ שם תמה על רבנו למה השמיט דין בשבת בטובה
בי"ט במזונות ונ"ל דרבנו מפרש דאסרו לסייע אותם דלאו שכיר שנה דמחזי כאלו
הישראל מצוהו היום והיינו מש"ר פאן והעכו"ם עושה לעצמו ואם הי' שכיר שנה
והתנה עמו שיתן לו שומר מותר לשפוך לו שומר בק"ה ובשבת וי"ט בנדאי אסור לשפוך
פועלים כמבואר בפכ"ד אלא שאם פכר שכר מע"ש ומע"ט פועל שכיר שנה מותר
למסרו בשבת וי"ט לשמור ובי"ט מותר ליתן להפועל מזונות שיוציא לשדה משא"כ
בשבת דיש איסור הוצאה והכנסה אסור ליתן מזונות לנכרי שיוציאו לר"ה כמבואר
לקמן הכ"א במגיד משנה וכיון שהזכיר רבנו פה דין שכיר שנה דשרי אין צורך להזכיר
דין בשבת בטובה ובי"ט במזונות שכל זה מבואר: הי"ז המשתתף וכו' עיין במ"מ ובלח"מ
ולענ"ד נראה פשוט בלשון רבנו דאינו מפרש כפרש"י לשון ואם באו לחשבון אלא
דאיתנו מתחלה קאי וה"ק דאם התנו מתחלה שיתול הנכרי שכר שבת בין מעט ובין
הרבה והישראל יטול שכר א' בשבת בין מעט בין הרבה דנכרי בדיד' קטרח שרי משא"כ
אם באו לחשבון שמחשב כמה עולה שכר שבת וכמה עולה שכר א' בשבת והמותר
מחלקין ביניהם אסור דנמצא נכרי קטרח בשביל ישראל וזהו שמדקדק רבנו לכתוב אם
מעט אם הרבה לאפוקי באו לחשבון אפילו אם התנו שיבאו בחשבון.

ואח"כ בעי סתמא מאי היכא דלא התנו בתחלה אלא שאח"כ רוצה הישראל ליתן לנכרי
שכר שבת בין מעט בין הרבה והוא יטול שכר יום אחר כנגדו בין מעט בין הרבה ומספקא
לי' אי דיוקא דמציעתא דוקא אם התנו אבל כל שלא התנו אפילו לא באו לחשבון אסור
ורישא אפילו בשלא באו לחשבון או דלמא דיוקא דסיפא דוקא אם באו לחשבון אבל
כל שלא באו לחשבון אפילו לא התנו שרי ורישא כשאנו לחשבון א"נ שאינו ידוע שכר
שבת בפ"ע דמן הסתם ה"ל שכר שבת חלק שביעית וה"ל כבאו לחשבון והא דנקיט אם
התנו מתחלה רבותא קמ"ל דאפילו התנו מתחלה אסור אם באו לחשבון אלא דאם התנו

מתחלה אפילו אם אח"כ אין שִׁכּוּר שֶׁבֶת יָדוּעַ שָׂרִי לְחֵלֶק בְּשָׁנָה וְעַיִן בְּהֶגְהוֹת מִי"ה הִי"ח וְעַיִן בְּתוֹסְפוֹת: הִי"ט וְלֹא יִמְשָׁכְנוּ בְּש"ס שְׁלֹנוּ ל"ג לֵה בְּבְרִייתָא אֶלָּא דְבִהֲלֹכוֹת הֶרִי"ף גָּרִיס לֵה וְעַיִן בְּפִי הַמְּשָׁנָה לְרַבְּנוּ פ"ק דְּשֶׁבֶת דְּמִנְה תְּלַת זִמְנֵי ח"י דְּבָר ע"ש וּבְאוֹתָן שְׁנֵחֶלְקוּ חֲשִׁיב י"ג דְּמִתְנִי' וְה' דְּבְרִייתָא שְׁאֵלָה וּמְכִירָה הֵלְוָא מִתְּנָה אַגְרוֹת וְאִי ס"ד דְּגָרִיס מִשְׁכּוֹן פֶּש לֵהוּ ח"י דְּבָר.

מִיְהוּ נִרְאֶה דִּישׁ שָׁם ט"ס דְּאַחַר שְׁמִנָּה בְּתוֹךְ הַנֶּה י"ג דְּמִתְנִי' אִין מוֹכְרִין לְנִכְרֵי הַיָּאָר הַדָּר מִנְה לֹא יִמְכּוֹר דְּבְרִייתָא אֶלָּא אֶפִיקָמְכִירָה וְעַיִל מִשְׁכּוֹן (וְנִקְיֵט רַבְּנוּ תִּיבֵת בְּשֶׁבֶת מִשׁוּם דְּאִין הוֹצָאָה בִּי"ט: ה"כ הַנּוֹתָן אַגְרָת וְכו' עַיִן בְּכ"מ בְּאַרְיִכוֹת וְנִרְאֶה מְדַבְּרֵי שְׁהֵבִין דְּפִירוּשׁ עַד שִׁיגִיעַ לְבֵיתוֹ שְׁבַדְבְּרֵי ב"ש ר"ל לְבֵית הַבֵּי דְוָאָר וְהָא לִיתָא דְבְּנֵדָאֵי לֹא עָדִיף הַבֵּי דְוָאָר מְקַצֵּצָה וּב"ש פְּלִיגֵי אֶפִילוּ בְּקַצֵּץ עַיִן בְּתוֹסְפוֹת ד"ה אַח"כ קַצֵּץ וְכו' וְהָא דְקָאָמְרֵי ב"ש עַד שִׁיגִיעַ לְבֵיתוֹ ר"ל לְבֵית זֶה שְׁנִשְׁתַּלַּח לּוֹ הָאֲגְרָת מִמֶּשׁ אֶלָּא דְאֵלִיבָא דְב"ה בְּמָקוֹם דְּשָׂכִיחַ בֵּי דְוָאָר תְּכַף פְּשִׁיגִיעַ הָאֲגְרָת לִיד הַבֵּי דְוָאָר ה"ל קַצֵּצָה כִּידוּעַ הַיּוֹם בְּכָל מָקוֹם שִׁישׁ שָׁם בֵּי דְוָאָר יֵשׁ קַצֵּבָה כְּמָה לִיתָן בְּעַד הָאֲגְרָת לְפִי מְרַחֵק הַמָּקוֹם וּלְפִי גִוְדֵל הָאֲגְרָת.

וְגַם כָּל הַשִּׁיקְלָא וְטִירֵיָא שֶׁל הַכ"מ אִי יָדוּעַ בֵּי דְוָאָר אִו לֹא לֹא נִהִירָא דְנֵדָאֵי הַכָּל אֵינְרֵי כִּידוּעַ מָקוֹם דִּירָה שֶׁל הַבֵּי דְוָאָר אֶלָּא שְׁמָא לֹא יִמְצָא הַשְּׁלִיחַ אֶת הַבֵּי דְוָאָר בְּמָקוֹם דִּירָתוֹ אֶלָּא בְּבֵית הַסְּמוּךְ לַחֻמָּה שֶׁהוּלָף לְשֵׁם הַלְכָף בְּעַיִן שִׁיגִיעַ קוֹדֵם חֲשִׁכָה לְבֵית הַסְּמוּךְ לַחֻמָּה שֶׁהוּא הַמָּקוֹם הַיּוֹתֵר רַחוּק שִׁישׁ לַחֻשׁ.

גַּם מִה שֶׁדְּקָדַק הַכ"מ לְשׁוֹן מְדִינָה יָדוּעַ לְכָל בְּקִי בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ שְׁשֵׁם מְדִינָה אֵינְנוּ שָׁם מְחוּז אֶלָּא שָׁם עִיר מְנוֹקֶפֶת חוּמָה וְרֵאשִׁית שְׁבַתוֹף עָרֵי שְׁלִיט אַחַד וְדָרָף הַבֵּי דְוָאָר לְהִיּוֹת בְּמָקוֹמוֹת רֵאשִׁיִּים.

וְכָל מ"ש הַכ"מ בְּזֶה לֹא מְחַנּוֹר וְעַיִן בְּסַמ"ע ס' י"א ס"ב. הִינְצָא מְזֶה דְלֹא כַּמְג"א ס' רמ"ז סק"ו ע"ש.

הַכ"א וְאֶפִילוּ אָמַר לוֹ הַנִּיחֵן וְכו' עַיִן בְּמ"מ שְׁכ' וְאִין בְּזֶה שׁוּם אִיסוּר וְכו' וְנ"ל דְּקַמ"ל רַבְּנוּ רְבוּתָא דְעַפּו"ם שֶׁהֵבִיא חֲפָצִים מִר"ה דְּכִשְׁאוּמֵר לוֹ יִשְׂרָאֵל לְהַנִּיחֵם דְּהִינְנוּ הַנְּחָה וְחֵלֶק מִמְּלֶאכֶת הוֹצָאָה אֶלָּא הוּאִיל דְעַפּו"ם בְּדַנְפְּשִׁי קְטָרַח שָׂרִי דְאִין הָעַפּו"ם מְצֻנָּה עַל שְׁבֶת: הַכ"ה וְקֹדֶשׁ עָלָיו הַיּוֹם כ' הַכ"מ מְדַבְּרֵי רַבְּנוּ שְׁכ' וְקֹדֶשׁ עָלָיו הַיּוֹם נִרְאֶה דְסוּבֵר וְכו' אִין צָרִיף לְדַיִיק דְּמִפְּנֵי רַבְּנוּ וְאֵע"פ שְׁנִתְּנוּ לוֹ מִחֲשָׁכָה מְוֵתֵר.

וּמִש"ר בְּד"א בְּכִיסוֹ וְכו' עַיִן בְּפ"כ בְּאַרְיִכוֹת וְעַיִן בְּדַבְּרֵי רַבְּנוּ לְקַמֵּן פִּי"ט הַט"ו וְהִי"ז בְּמ"ש שָׁם וְעַמ"ש פִּי"ג הִי"ב וְעַיִן בְּפִי"ט הַכ"ד דְּכ' שָׁם ה"ה שְׁדַעַת רַבְּנוּ דְאֶפִילוּ בְּדָבָר הַרְשׁוֹת מְוֵתֵר לְטַלְטֵל פְּחוֹת פְּחוֹת מִד"א וּבְאַמֶּת זֶה אֵינּוּ כַּמ"ש לְקַמֵּן פִּי"ט הַכ"ד ע"ש וְהָאֲמַת יוֹרָה דְרָכּוֹ דְבְּדָבָר הַרְשׁוֹת אִיסוּר לְטַלְטֵל פְּחוֹת פְּחוֹת מִד"א וְהָא דְכ' רַבְּנוּ בְּפִי"ב דְנוֹתָן אֲדָם לְחִבְרוֹ וְכֵן חִבְרוֹ לְחִבְרוֹ לְאוּ פְּשִׁפּוֹנָת הָרֵאשׁוֹן שְׁיָתָן הַשְּׁנִי לְשְׁלִישִׁי אֶלָּא כְּשֵׁאִין פְּנוֹנָת הָרֵאשׁוֹן אֶלָּא לִיתָנוּ לְשְׁנִי וְאַח"כ רוּצָה הַשְּׁנִי מִדְּעַתָּי דְנִפְשִׁי לִיתָן לְשְׁלִישִׁי וְהַשְּׁלִישִׁי מִדְּעַתָּי דְנִפְשִׁי נוֹתָן לְרַבִּיעִי אֲבָל בְּמִתְפַּנּוֹן לְכַתְּחֵלָה לְהַעֲבִיר הַחֲפֵץ פְּחוֹת פְּחוֹת מִד"א אִיסוּר בֵּין בְּאֲדָם אַחַד בֵּין ע"י הַרְבֵּה בְּנֵי אֲדָם וּלְזֶה דְקָדַק רַבְּנוּ בְּפִי"ב וְכַתְּבֵי וְכו'.

חברו לחברו ולא כ' ונחברו לחברו ע"ש ולא שרי לטלטל פחות פחות מד"א אלא דוקא בשעת הדחק או במקום מצנה ועיין בתוספות פ"ה דמ"ד ד"ה מתוך וכו' וכה"ג מחלק רבנו בין בהול דמצ"א לבהול דכ"ס והואיל דעל כ"סו בהול טובא גזרו בח"י דבר דמי שקה"ש אסור לטלטל פחות פחות מד"א כשאר שעת הדחק דומ"א דמצ"א אלא נותן לנכרי דע"כ גזרת מי שקה"ש הוא חומרא אלא דאם א"א באופן אחר אז אף בכ"ס מולכו פחות פחות מד"א משא"כ במצ"א הנה איפכא דכ"ס דאינו בהול כ"כ טפי יש להתיר טלטול פחות פחות מד"א דקיל והותר לצונרף ואין אנו מתירין אמירה לעפ"ם דחמירי.

ובמצ"א דב"א לידו נמי פ"ן דהנה בע"א דלא אפש"ה החמיר רבנו לענין אמירה לעפ"ם ולא שרי אלא טלטול פ"פ מד"א. ומה שהקשה הרמ"ך דטלטול פ"פ מד"א איפ"א נמי שבות דמוקצה י"ל דשבות דאמירה לעפ"ם חמיר תדע דהא ספיקו אסור פנ"ל הי"ז ולעיל ה"ו בתלילין ותו דמאן יזמר דאיירי במצ"א שהוא מוקצה ועיין במ"מ מ"ש בשם הרשב"א ועיין עוד לקמן פי"ב ופי"ט ופ"כ: הכ"ד פירות שיצאו חוץ לתחום וכו' עיין בהשגות ומ"מ ולח"מ ובמ"ע.

והנה דרף המ"מ דחוק לשפש הגירסא ואפילו לפי גירסתו דגריס ההוא בשבת הוא פ"ן דבהכרח לאו משום מעביר בר"ה אסרו אלא משום תחומין כמו שהעלה ה"ה דחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה וא"כ בדין הוא דאף בי"ט אסורים כמו בשבת.

ועיין בלח"מ שיש ט"ס בדבריו מ"ש ואם הם מותרים וכו' ונראה שרבנו סמך על מ"ש פ"א פ"ן דבשבת (מותרים כ"ש בי"ט) ונהפוך הוא דהא בהי"ט איירי רבנו ביצאו ונתרו במזיד דאסורים בשבת וצ"ל ואם הם אסורים וכו' פ"ן דבשבת הם אסורים ה"ה בי"ט.

וכוננתו להוכיח דדעת רבנו דבי"ט נמי אסורים באכילה אע"ג שלא הפסידו מקומן וסמך רבנו שם על מ"ש פ"א. גם הקשה דאי ס"ד דבי"ט אסורים באכילה ולא התיר ר"פ אלא לטלטל אמאי לא משני בגמרא התם לאכילה ה"כא לתחומין ולא תירץ קוש"א זו והפ"ל שדבריו מגומגמין.

ובנדאי דעת רבנו שבי"ט מותרים באכילה דאי ס"ד שאסורים באכילה ממילא ה"ל מוקצה ואסורים בטלטול וכ"ש דהפסידו מקומן פ"דלקמן פכ"ה הי"ט ועיין בט"ז א"ח ס"ס ת"ה וא"כ הקוש"א במקומה עומדת דמ"ש דבי"ט מותרים באכילה ובשבת אסורים.

וי"ל לפי גי' ה"ה דנדאי בשבת אסורים באכילה משום מעביר בר"ה ודוקא ביצאו חוץ לתחום שיקרי מחמת התורה באיסור נראים לאכילה דבעודן חוץ לתחום לא ה"ה יכול לאכול הפירות שיקרי הוא לא ה"ה יכול לילך למקום הפירות משום איסור תחומין ולא ה"ה יכול להביא הפירות לכאן משום איסור תחומין ואיסור העברה הי"לכך התורה הזו מפשי"תו לאכול והואיל שנעשה בתורה זו איסור דאורייתא דהעברה במזיד אסורים באכילה משא"כ ביצאו לר"ה (כמו שבאמת הגירסא בירושלמי) ונתרו אע"פ שנעשה בתורתן איסור דאורייתא מ"מ אין התורה הזו מפשי"תו לאכילה דהא ה"ה יכול לילך לר"ה ולאכלם במקומן שם.

אָבֵל בִּי"ט דְּלִיפָא אִיסוּר מַעֲבִיר רַק אִיסוּר תַּחוּמֵינ דְּרַבְנָן אַע"פ שֶׁהַחֲזָרָה מְפַשְׁרֵתָן לְאַכִּילָה מ"מ לֹא נֶאֱסָרוּ בְּאַכִּילָה דְּלִית לֵי לְרַבְנָן כְּתוּבָה הַתּוֹסְפוֹת בַּד"ה בְּמִזֵּד אֵלָּא דְּלֹא גָרַע מֵהֶבֶא בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל זֶה מוֹתֵר לְיִשְׂרָאֵל אַחַר בְּאִיסוּר תַּחוּמֵינ דְּקִיל כְּנ"ל לְיִשְׁב גִּירְסַת הָרַב הַמַּגִּיד.

וְכַדִּי לְיִשְׁב דְּבָרֵי רַבְנָן לְפִי גִירְסַתְנּוּ נ"ל דְּרַבְנָן מְפָרֵשׁ בְּמִקּוּמוֹן וְנִשְׁלָא בְּמִקּוּמוֹן שְׂפָדְבָרֵי ר' נַחֲמִיָּה דְּלֹא כִפְרֵשׁ"י דְּהֵינּוּ חֲזָרוּ וְלֹא חֲזָרוּ דְּלִהֲכִי מַחֲק רַש"י מְפָרְשֵׁי תַּיְבַת וְחֲזָרוּ וְרַבְנָן גְּרִיס לָהּ.

וה"פ חסורי מחסרא והכא קתני פירות שיצאו חוץ לתחום העיר וחוץ לתוך תחום העיר בשוגג יאכלו במזיד לא יאכלו בד"א שלא במקומן פירות קנו שביתה דרף משל אלה אמה ממזרח העיר ויצאו חוץ לתחום במערב העיר ואם"פ חזרו לתוך תחום העיר ועדיין הם רחוקים יותר מאלה למערב העיר שהרי הם חוץ לאלפים אמה במקום שביתתן וזה מקרי שלא במקומן ובנדאי הנה פירות הפסידו מקומן אלא דמ"מ מותרים באכילה בתוך ד"א שלהן בשוגג ובמזיד אסורים דהחמירו במזיד משום קנסא או משום שפא יוציאנו חוץ לד"א ובשוגג לא קנסו ולא גזרו.

אָבֵל בְּמִקּוּמוֹן כְּגוֹן שֶׁהַפִּירוֹת הִנְחֲזָרוּ לְתוֹךְ הָעִיר או שֶׁקָּנוּ שְׂבִיתָה בְּעִיר דְּלֹא הִפְסִידוּ מְקוּמוֹן וְכַדִּר"פ אֶפִּילוּ בְּמִזֵּד יֹאכְלוּ דֵּה"ל כְּאֵלוּ לֹא יֵצְאוּ. ור' נַחֲמִיָּה פְּלִיג וְאָסֵר בְּמִזֵּד בְּמִקּוּמוֹן דְּלִית לֵי דר"פ וְאֵף בְּשׁוּגַג שְׁלֹא בְּמִקּוּמוֹן גְּזָרָה שְׁמָא יוֹצִיאֵנוּ חוּץ לַד"א.

ואל יחא הפירוש הזה קל בעיניו פי מצאתי און לי בתוספתא פ' בתרא דשבת דאיתא להך ברייתא וה"ג התם פירות שיצאו חוץ לתחום וחוץ בשוגג יאכלו במזיד לא יאכלו. ר' נחמיה אומר חזרו למקומן יאכלו למקום אחר לא יאכלו החזירן חש"ו בין למקומן בין למקום אחר לא יאכלו ע"כ מבואר דלא כפרש"י וזה נפלא.

וּבְהֲכִי מִתְפָּרֶשֶׁת כְּלָה סוּגְיֵין דְּשָׁקִיל וְטָרֵי מֵאֵי בְּמִקּוּמוֹן אֵילִימָא בְּמִקּוּמוֹן בְּמִזֵּד וּפְלִיג ר"ב לְקוּלָא דַּת"ק אוֹסֵר אֵף בְּמִקּוּמוֹן בְּמִזֵּד וְנִחָה הָא קַתְנֵי בְּהִדְיָא וְכו' א"ו חֲסוּרֵי מַחֲסָרָא וְכו' וְנִחָה דְּלָמָּא דַּכ"ע לִית לֵהוּ דַּר"פ וּבְמִזֵּד בְּמִקּוּמוֹן אִיסוּר אֵלָּא דְּפְלִיגֵי בְּשׁוּגַג שְׁלֹא בְּמִקּוּמוֹן גְּרִידָא וּמְסִיק דַּע"כ בְּתַרְתֵּי פְּלִיגֵי.

וְגַם הֶרָאב"ד גְּרִיס וְחֲזָרוּ וּמְפָרֵשׁ כְּפִירוּשָׁן אֵלָּא דְּהַשִּׁיג דֵּה"ל לְרַבְנָן לְמַפְסַק כַּת"ק דַּר"פ דְּנִקָּא בְּשְׁלֹא חֲזָרוּ לְמִקּוּמוֹן אָבֵל חֲזָרוּ לְמִקּוּמוֹן אֶפִּילוּ בְּמִזֵּד יֹאכְלוּ. וְלִדְעַת רַבְנָן י"ל דְּסַמָּךְ עַל מ"ש בְּהִ"ט דְּפִירוֹת שִׁיֵּצְאוּ חוּץ לְמִקּוּמוֹן וְחֲזָרוּ אֶפִּילוּ בְּמִזֵּד לֹא הִפְסִידוּ אֵת מְקוּמוֹן דְּשִׁינָה בְּלִשְׁוֹנוּ הַצַּח מְלִשׁוֹן ר"פ דְּנִקְיֵט פִּירוֹת שִׁיֵּצְאוּ חוּץ לְתַחוּם לְהוֹרוֹת שְׁהִיָּה הַחֲזָרָה בְּמִקּוּמוֹן הִלְכָּה שְׂרֵי בְּמִזֵּד מִשָּׂא"כ הָכָא פִּירוּשׁוֹ דְּחֲזָרוּ לְתוֹךְ הַתַּחוּם וְלֹא חֲזָרוּ לְמִקּוּמוֹן.

א"נ דְּרַבְנָן פָּסַק כְּרַאב"י דְּלַעוֹלָם אִיסוּרֵין עַד שִׁיֵּחֲזָרוּ לְמִקּוּמוֹן שׁוּגְגֵין וְהִטְעַם מִשׁוּם דַּאֵע"ג דְּפִירוֹת אֲנוּסִין הֵן הוֹאִיל דַּעֲבִיד אִיסוּרָא קְנָסִינּוּ וְאִיסוּרֵים בְּאַכִּילָה וּמְמִילָא ה"ל מוֹקָצָה וְהִפְסִידוּ מְקוּמוֹן וְלָכֵן לֹא פָּסַק מִלְתָּא דַּר"פ בְּהִ"ט בְּפִירוֹת שִׁיֵּצְאוּ חוּץ לְתַחוּם אֵלָּא פָּסַק שָׁם דִּין אַחַר דְּפִירוֹת שִׁיֵּצְאוּ חוּץ לְמִקּוּמוֹן וְחֲזָרוּ וְלֹא יֵצְאוּ מֵעוֹלָם חוּץ לְתַחוּם הָעִיר כְּגוֹן דַּמ"מ פִּירוֹת שֶׁקָּנוּ שְׂבִיתָה אֵלָּא מִמְזַרְת הָעִיר וְיֵצְאוּ אֵלָּא ת"ק אִמָּה לְמַעַרְב הָעִיר וְאִם"פ חֲזָרוּ לֹא הִפְסִידוּ אֵת מְקוּמוֹן דֵּהָא הָאִיסוּר שְׁנַעֲשֶׂה בְּהֵן אֵינּוּ מְכַשְׁרֵין לְאַכִּילָה דֵּהָא

תמיד היו בתוך תחום העיר וראוי' לאכילה ומותרים אפילו בשעת יציאתן אלא שבשעת יציאתן הפסידו מקומן אע"פ שמותרים באכילה בתוך ד"א שלקח ולאחר שחזרו לא הפסידו מקומן וא"כ פסק רבנו כר"פ בהך סברא דאנוסין ניהו היכא שלא יצאו חוץ לתחום העיר דאז אין החזרה מפשירתן לאכילה (כפי סברתנו הנ"ל בענין פירות שיצאו לר"ה) אבל פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו נהי דאנוסין ניהו חזרתן מפשירתן לאכילה ואסורים וממילא ה"ל מוקצה והפסידו את מקומן.

ולפ"ז הא דמסיק בגמרא תנאי היא לאו למימרא דר"פ ס"ל כת"ק דנדאי אף אליבא דראב"י משפחת לי' מלתא דר"פ אלא דהא דנקיט ר"פ בלישני' חוץ לתחום הוא דלא אתיני' כראב"י. ולהכי שפיר פסק רבנו כראב"י, וניחא נמי קושני' הלח"מ מה שלא הזכיר רבנו בהי"ט כלל דין אכילה דפשיטא דשרי התם דחזרתן אין מפשירתן.

ועיין במגדל עז ועם היות שדבריו מגומגמין את הטוב נקבל מה שמפרש במקומן ושלא במקומן שבדברי ר"נ דהיינו לקדמותן ממש שגם זה מסכים ונוח בגי' התוספתא הנזכר.

ויש לפרש הטעם דבאדם דנייד פיון שחזר לתוך התחום ה"ל כאלו חזר למקום שביתתו ממש משא"כ פירות דלא נידי כל שלא חזרו למקום שביתתן ממש אע"ג שחזרו לתוך תחום שביתתן מקרי שלא במקומן (ואלו הוציאו הבועלים את פירותיהם חוץ לתחום וחזרו במזיד פיון דהבועלים הפסידו את מקומן אף אם חזרו הפירות למקום שביתת הבועלים אפשר דלא מהני עד שיחזרו למקום שביתתן ר"ל היכא שהי' מקום שביתתן אף אמה ממקום שביתת הבועלים אלא דאפ"ה נגררו אחר הבועלים דהבהמה והפלים כרגלי הבועלים) ולפי דרוך זה נמי יש לפרש סוגיין דת"ק ס"ל דבמזיד לא יאכלו כשלא חזרו חוץ למקומן ממש אבל בחזרו למקום שביתתן ממש אפילו במזיד לא יאכלו כשלא ומתפרשא פלה סוגיין פנ"ל ורבנו פסק כת"ק ואיירי בחזרו לתוך התחום ולא חזרו למקומן ממש ומשיג עליו הראב"ד דה"ל לבאר דבחזרו למקומן ממש אף במזיד שרי ורבנו סמוך על מ"ש בהי"ט דלהכי שונה וכתב שם פירות שיצאו חוץ למקומן וחזרו דמשמע דחזרו למקומן.

א"נ דנדאי הוקשה לרבנו קושני' התוספות בד"ה במזיד וכו' וסובר רבנו דהא דקיי"ל הבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר היי"ט דליכא אלא איסור תחומין וע"ש בביצה בפרש"י) ואע"ג דהני פירות היו חוץ לתחום והבאתן מפשירתן לאכילה מ"מ שרי דתחומין קילי ולא חשיב נמי מוקצה דומיא דאין שוחטין את המדבריות דבסוף ביצה (עיין במג"א ס"ס תקט"ו) דלא אסח דעת' מיני' בה"ש פיון דבאמת נכרי שהביא מחוץ לתחום בשביל נכרי שרי לישראל דלא החמירו באיסור תחומין למגזר על פירות שהובאו בשביל עכו"ם גזרה שמא יבא** (יביא).

** בשביל ישראל דהיא גופא ה"ל שבות דשבות. משא"כ בשבת דאיכא איסור מעביר ד"א בר"ה דאורייתא ולשיטת רבנו דמדבר הנה ר"ה בזמן הזה) הילכך היכא דהביא נכרי פירות מחוץ לתחום אסורים לישראל משום גזרה שמא יביא בשביל ישראל (ודוקא מחוץ לתחום דהבאתן מפשירתן משא"כ עכו"ם שהביאן מר"ה פנ"ל) וה"ל נמי מוקצה בשבת דאסח דעת' מינייהו בה"ש דומי' דפירות מחוברים בי"ט דאסור אף בנתלשו בשביל עכו"ם גזרה שמא תלוש עבוור מכירו ישראל הואיל דה"ל אמירה לעכו"ם שבות

במלאכה דאורייתא והילכך פירות שיצאו וחקרו בשבת אפילו ע"י עפ"ם אסורים ולא משום מוקצה דאפשר דכה"ג הנה מוקצה לחצי שבתאלא דכל שנעשה מלאכה במזיד אפילו ע"י עפ"ם ואותה מלאכה מפשירתו לאכילה אסור וכן משמע דהך ברייתא איירי בשבת מדנקיט לא יאכלו ולא נקיט הפסידו מקומן דבשבת לא שינה הפסידו מקומן וגם הברייתא היא מקומה בתוספתא דמסכת שבת פנ"ל ובי"ט פשיטא דמותר באכילה אפילו היכא דהפסידו מקומן כמו בפירות שפאו מחוץ לתחום.

והא דפריה בעל הש"ס לר"פ היינו ממלתא דר"נ וראב"י דקאמרו בברייתא אחריתא לעולם הם אסורים עד שיחקרו למקומן שוגגין ובי"ט איירי ולענן הפסידו מקומן וטלטול א"נ דאסרו באכילה משום גזרה שפא יוציאנו חוץ למקומו (דהך גזרה לא שייכי בשבת אלא בי"ט) ולזה משני תנאי היא דתניא לענן שבת פירות שיצאו וכו' וע"כ חסורי מחסרה וכו' ומתיר ת"ק במזיד וחקרו למקומן ממש אפילו בשבת וכ"ש בי"ט דלא הפסידו מקומן.

ולזה קדחה דלמא לעולם אימא לך דבמזיד בשבת אפילו במקומן ממש ד"ה אסור אלא דפליגי בשוגג שלא במקומן ומנא לך הא דבי"ט איפא למ"ד דבמזיד במקומן מותר. וקמסיק דמגופא דהך ברייתא דר"נ וראב"י מוכח דת"ק מתיר בי"ט במזיד במקומן.

וס"ל לר"פ כת"ק דר"נ וראב"י בי"ט ונהך ברייתא דשבת מתוקמא לפי המסקנא דבמזיד במקומן ד"ה אסור ובשוגג שלא במקומן לת"ק נמי אסור ופסק רבנו בשבת כת"ק דר"נ ובי"ט כר"פ ותו לא מידי. ועיין בתוספות ד"ה לא הפסידו וכו' ולא דמי למבשל וכו' דהתם הנה איסורא דאורייתא.

והקשה במג"א סי' ת"ה וצ"ע דהא המטביל ומעשר דאיסורי דרבנן ניהו וקנסין בפ"ב דתרומות וצ"ל דנקא בדאית לי פירי אחרניי וקא מיירי בדלית לי פירי אחרניי ע"ש והגאון מ' דוד אב"ד דק"ק ברלין בפ"י הירושלמי ר"פ מי שהוציא והו השיג ועליו וכו' ותמה דא"כ תפשוט הא דבעי בפ"ב דביצה עבר ואפה מהו ת"ש המעשר בשבת וכו' וקדחה דאיפא לאוקים בדאית לי פירי אחרניי ולפ"ד המ"א דמהך דפירות שיצאו חוץ לתחום מוכח דהך דמעשר בדאית לי פירי אחרניי תפשוט בעינא דעבר ואפה דאסור בדאית ליה ושרי בדלית לי ותירץ הגאון קושניית המג"א דלק"מ ממעשר שקודם שעשרו לא הי' ראוי לאכילה משא"כ בפירות שיצאו וחקרו שקודם יציאה היו מותרים לזה לא הקשו התוספות אלא ממבשל דחזי לכוס קודם בישול ע"כ.

ויש לומר דנהי דאיפא לחלק בין פירות שיצאו וחקרו למעשר אפתי קשה קושניית המג"א ממטביל דע"כ איירי מפלים שנטמאו בטומאה מד"ס שאינה צריכה הע"ש מדקאמר בשוגג ישתמש בהן דהיינו לתרומה דאי בחולין אף במזיד ישתמש שאין טבילתן מפשירתן פנ"ל ומסתמא איירי מתני' אף בכלים שנטמאו בשבת והטבילן דה"ל ממש דומיא דפירות שיצאו וחקרו.

וימה שהקשה הגאון הנ"ל על תירוצי המג"א דתפשוט בעינא דעבר ואפה דבדלית לי מותר ניחא כפי סברתו דשאני פירות שיצאו וחקרו שקודם היציאה היו מותרים באכילה והילכך

מותרים במזיד ולעולם דהמעשר אפילו בדלית לי אסור ואפתי אימא דה"ה עבר ואפה אסור בדלית לי פת אחר.

ונהדר בעי למפשט ממטביל דמשמע אפילו נטמא בשבת כנ"ל ואפ"ה אסור במזיד כ"ש עבר ואפה. ודחה דלמא בדאית לי אחרניי משא"כ בעבר ואפה דלית לי אחרניי אע"ג דלא הי' חזי בתחלה מותר ובזה המלצתי בעד המג"א ונתקיימו דבריו דמהו דהמטביל מוכרח לאוקים הו' דפירות שיצאו וחרו בדלית לי פירי אחרניי ואפתי לא תפשוט דעבר ואפה מותר בדלית ליה דלמא עבר ואפה דלא חזי בתחלה אפילו בדלית לי אסור וזה ברור.

ואולם לדרך רבנו לק"מ דלהכי בי"ט פירות שיצאו וחרו מותרים באכילה דלא דמי למעשר ומטביל שנעשה בגופן מעשה מיהו בשבת דאיכא אסור המעביר דאורייתא חמיר ממעשר ומטביל דהתם אסור לאדם המעשר והמטביל גרידא והכא לא יאכלו לשום אדם.

ומיהו קיל ממבשל דאסור אף בשוגג וגם במזיד אסור לו עולמית משום דבמבשל נעשה בגופן מעשה. והנה רבנו פסק לקמן פ"ו מהי"ט ה"י דעבר ואפה מותר פדין ספק מדבריהם וע"ש בלח"מ שהאריך ומה דס"ד דהלח"מ שם דהו' דמעשר מוקים רבנו בדאית לי פירי אחרניי יאן זה מספיק דאפתי נפשטה הבעיא במקצת דעבר ואפה היכי דאית ליה פת אחר אסור וה"ל לרבנו לבאר זה.

וגם מה דמסיק דמעשר מוקים רבנו בדאית לי פירי אחרניי אין זה מספיק לא שרי היכא דאפשר בשאלה ומעשר לא אסור היכי דא"ק בשאלה. ויותר נראה דרבנו מפרש איסורא דשבת שאני דהיינו שבות שבת והא דפסק רבנו דהמעשר בי"ט במזיד לא יאכל י"ל משום מוקצה והא דלא משני בעל הש"ס שאני מעשר משום מוקצה משום דלא ניחא לי לאוקים סתמא דמעשרות כר"י הואיל דסתם לן תנא בשבת כר"ש כדאיתא בריש ביצה.

ועיין בתוספות פירה דמ"ג ע"א ד"ה טבל מוכן וכו' שהקשו אמאי המעשר בשוגג יאכל דהא אתקצו בה"ש ועיין בט"ז א"ח ס"ס תקי"ח וצריך לומר דבאיסור דרבנן כל שנעשה בשוגג לא הנה מוקצה ומיהו במזיד אפילו בי"ט דקיל אוקמוהו חז"ל אדינא דלהוי מוקצה כפראשונה.

א"נ י"ל דהא דקאמר איסורא דשבת שאני ר"ל איסור שהוא גם בשבת אז השבות חמיר משא"כ שבות דעבר ואפה דלא שייך פלל בשבת רק בי"ט. ודע דבירושלמי ר"פ מי שהוציא והו' גרסינן לא אמר אלא החזירוהו הא אם חזר הוא אסור א"ר אחא דר' נחמיה היא דתני פירות שיצאו לר"ה וחרו שוגג יאכלו מזיד לא יאכלו ר"נ אמר בין שוגג בין מזיד לא יאכלו עד שיחזרו למקומן שוגג ע"כ.

ונראה לפרש בלי שום הגה"ה דה"ק לא אמר וכו' ר"ל דמוקים מתני' דוקא ביצא שלא לדעת וחזר שלא לדעת ואתי' מתני' כר"נ דמפרש דת"ק ס"ל דהיכא שיצאו בשוגג יאכלו אפילו חזרו במזיד ופליג ר"נ דבעינן שאף החזרה תהיה בשוגג ולית לי להירושלמי סברא דר"פ דפירות אנוסין הן פינון דמכונן להו אדם המוציאן.

ועל דבר זה הנה אפשר להעמיס בסוגיין ולהמשיך פשט הגמרא מאי במקומן אילימא במזיד ולקולא דת"ק בעי יציאה וחוזה בשוגג ור"נ מקיל אפילו חזרו במזיד וקתני וכו' אלא חסורי מחסרה ול"ג וחזרו ות"ק ס"ל דבשעת יציאתן בשוגג יאכלו וכשחזרו למקומן אפילו במזיד יאכלו ור"נ בעי חזרה בשוגג.

אמנם דברי רבנו מתפרשים דאפילו הזיד בחזרה גרידא ושגג ביציאה אסורים באכילה דודאי עיקר איסור אכילה נמשך מכת החזרה שמכשירתן לאכילה פנ"ל ואפשר נמי דכל שיהא שוגג בחזרה אפילו הזיד ביציאה פינודאין היציאה מכשירתן שרי אם לא שנאמר דכל שהוציאן במזיד דחינהו בידים וקנסין לי' אפילו חזרו בשוגג ולפ"ז ה"ק דאם היציאה והחזרה בשוגג יאכלו אבל בהזיד בחד מינייהו לא יאכלו.

ומ"מ יותר מחנור פדור הראשון דשוגג ומזיד אחזרה גרידא קאי שהוא הגורם האכילה: סליק פ"ו מה"ש פ"ק ז מה"ש ה"א ואלו הן התרישה וכו' שינה רבנו במקצת מסדר המשנה הקדים תרישה לזריעה דבגמרא פריה מפדי מפריב פריב ברישא ונהדר זרעי ליתני חורש ברישא ומשני תנא בא"י קאי זרעי ברישא ונהדר פריב ואח"כ השלים כל י"א מלאכות הפת פסדר המשנה ודורף העולם.

ואח"כ התחיל י"ג מלאכות הבגדים מן גזיזה עד קריעה פסדר המשנה זולת שהקדים עשיית הנירין למיסוף עיין לקמן פ"ט הי"ז דרבנו מפרש דהמיוסוף הוא הכנה והתחלה לאריגה לנה הסמיו רבנו מיוסוף לאריגה.

ואח"כ הקדים בגין וסתירה שלא פסדר המשנה שהוא דומה למלאכת בגדים להרכיב ולהפריד וגם איירי דנקיט שלש זוגות של מלאכת קנין והעדר אורג וכו' והקושר והמתיר ותופר וקורע ובכלהו בעינן מקלקל ע"מ לתקן כמ"ש התוספות בד"ה הקושר סמוך להם בונה וסותר דבעינן נמי סותר ע"מ לבנות.

משא"כ מכבה ומבעיר דלא בעינן מכבה ע"מ להבעיר לדעת רבנו דקיי"ל כר"י במשאצ"ל לזה לא תני להו רבנו בהדא הנה זוגי. וכותב ומוחק משפחת לי' נמי מוחק ע"מ להגיה וגם אין כאן מקומו אלא לקמן במלאכת הכתיבה.

וסמוך להם רבנו מפה בפטיש דמישף שיף במלאכות הכלים והבגין אע"ג דשייף בכל המלאכות. אח"כ חזר רבנו לסדר המשנה וכתב תשעה מלאכות הכתיבה פסדר המשנה מן צידה עד שירטוט אלא דהשמיט מולח ועייל שרטוט כמ"ש ה"ה וכתב שרטוט באחרונה אע"ג דמקומה קודם מלאכת הכתיבה לפי שלא נזכרה במתני' בהדא ועוד פדי להפסיק בין כותב ומוחק למכבה ומבעיר דלא בעינן מכבה ע"מ להבעיר פנ"ל ובחר רבנו בעיבוד שהיא מלאכה פוללת כל מיני עיבוד מליקה ועפיצה וקמיחה והשמיט מליחה שהיא פרטית ובגמרא אמר רבה בר רב הונא האי מאן דמלח בישרא חייב משום מעבד.

אח"כ כתב רבנו המבעיר והמכבה שפדין הוא להקדים מלאכת הקנין שהוא מבעיר דומיא דכל הנה זוגות הנ"ל וכבר הרגיש התי"ט בזה ונתן טעם לסדר המשנה שהקדימה כפוי מפני שהבערה ללא יצאת לדעת ר' יוסי.

ובס' לחם שמים פתב פדי להורות דבעינו מכבה ע"מ להבעיר כר"י וכיון דלא קיי"ל בתרתי כר"י הקדים רבנו המבעיר שהיא מלאכת קנן והשלים בהוצאה שהיא מלאכה גרועה ולהכי באה גם במשנתנו באחרונה: ה"ב פל אלו המלאכות וכו' עיין בכ"מ מה שהקשה בשם הרמ"ך ולק"מ דלהכי לא תשיב במתני' יותר מל"ט מלאכות שאם עשאן פולם בהעלם א' חייב ל"ט משא"כ זורע ונוטע ומכריף ומרביב וזומר שאם עשאן בהעלם א' אינו חייב אלא א' והא דקאמרינן בגמרא היינו זורה היינו בורר היינו מרקד אפיי ורבא דאמרי תרנונייהו פל מלתא דהויא במשפן אע"ג דאיפא דדמי לה תשיב לה צריף לומר דמ"מ הם גפרדים קצת ואין פעולה זו דומה לזו ממש דמיון גמור אלא שהם מתדמים במדרגת אב לתולדה הילכף לולי שהי' במשפן אם עשאן בהעלם א' לא הי' חייב אלא א' והואיל שהי' במשפן חייבין על פל א' וא' משא"כ זורע ונוטע שהוא פעולה א' ממש באילו ובעשבים בין שהיו שניהם במשפן בין שהי' א' מהם במשפן מ"מ חשובים מלאכה א' ממש כמו זה כן זה נאני תמה על הרמ"ך שכ' נטיעה לא היתה במשפן שהרי היו נוטעים אילנות לצבעים ובירושלמי מה חרישה היתה במשפן שהיו חורשין ליטע סממנים וכן חופר הי' במשפן לחפור את הארץ להניח בה היסוד.

אמנם ההבדל שבין מלאכה שהיא מעין אב ובין התולדה לענין ההתראה עיין בתוספות דף ע"ג ע"ב בד"ה משום זורע וכו' דנדאי פן הוא שאם התרו בתולדה לא תגבן אע"פ שלא התרו משום האב דהוא מקרי בונה חייב מיהו מ"מ נ"מ כמו דרף משל השף לשון של מתכות דאם פנונתו להחליק הלשון חייב משום מפה בפטיש ואם פנונתו ליקח הגסורת חייב משום טוחן הילכף היכא שהוא הי' מתפונן ליקח הגסורת והתרו בו משום שף אין זה תשיב התראה די"ל שהוא יודע שאיננו צריף לצחצח הלשון וא"כ צריף להתרות בו שלא ישוף לצורף הגסורת משא"כ בהנהף שהם מעין מלאכה אם התרו בו שלא יטע חייב משום נוטע אפילו אם אין פנונתו שיצמח הנטיעה אלא פדי שיתקשה הקרקע משרשי הנטיעה דמשא"ל חייב משא"כ בתולדה פל שאינו עושאה לצורף האב לא הנה תולדה פלל ואין עליה שום מלאכה והשף פדי ליקח הגסורת אינו חייב משום מפה בפטיש פלל וכה"ג הנוסר עצים להנו' מנסור' אינו חייב משום מחתף פלל והנוסר עצים פדי להחליקן חייב משום מחתף ואינו חייב משום טוחן פלל וזהו ענין גדול הערף אשר העליתי והא דלא קאמר בגמרא אליבא דר"א דנ"מ לענין זה משום דאפטר דר"א סבר משא"ל פטור וא"כ גם באב כה"ג פטור ועיין ריש מסכת בבא קמא: ה"ה המחתף את הירק עיין בכ"מ מה שהקשה בשם הרמ"ך ובתוספות דף קי"ד ע"ב בד"ה אלא לקניבת ירק תירצו זה ועיין במ"מ ריש ה' שביבת עשור.

ומ"ש וכן הלוקח לשון של מתכות וכו' בירושלמי פ' פלל גדול הנה דשחק מלח חסר ופלפלין חייב משום טוחן ומדקאמר חסר ה"ה למתכת. ועיין פ' ד"ג ה"ז אסור לחוף פלי פסר בגרתקון ומפרש רבנו דמשום מפה בפטיש נגע בי' ומיהו בהכרח לא הנה פסיק רישא דאי ס"ד דנדאי גריר א"כ הי' חייב אלא דסובר רבנו דלא הנה פ"ר אלא דמחזי כאילו מלבנן פדרף האומנים אע"פ שאין פנונתו ללבן הפלי אלא להדיח הלכלוף שעליה ואע"ג דבגמרא אוקמו במסקנא הך ברייתאכר' יהודא היינו משום דקתני סיפא לא יחוף בהם שערו אכל רישא ד"ה היא ואף ר"ש מודה דאסור משום מראית עין ורש"י ז"ל בפ' במה טומנין מפרש דגרתקון גריר ונהו פ"ר ולשון הברייתא משמע דאיסורא קתני

ולא חיוּבא גם פרש"י הֵתם דְגַרְתְּקוֹן אָסוּר מִשׁוּם מְמַחֵק וְנִדְעַת רַבְּנֵי דְאִין מִיחּוּק בְּכָלִים אֱלָא בְּעוֹרוֹת כְּמִבְּנָאָר לְקַמְן פִּי"א ה"ו ע"ש.

ולא שְׁיָיֵף בְּזַה טוֹחֵן כַּמ"ש לְעִיל ה"ב: ה"ו וְכוּ לְכָל מְלָאכָה וּמְלָאכָה מְאֵלֵי הָאָבוֹת יֵשׁ לְהֵן תּוֹלְדוֹת בִּירוּשְׁלָמִי פ' פֶּלֶל גְּדוֹל יֵתֵר עֲלֵיהֶן הוֹשְׁטָה (פ"א דְחֻשְׁבֵּי מוֹשִׁיט לְמְלָאכָה בַּפ"ע) וְלָמָּה לֹא תְנִינְתָּה עִמָּהוֹן כָּל הַמְּלָאכוֹת יֵשׁ לְהֵן תּוֹלְדוֹת וְזוֹ אִין לָהּ תּוֹלְדוֹ וְעוֹד שֵׁם ר"ש בְּעֵי תּוֹלְדוֹ הָעֵימּוֹר אִיזוּ הִיא וְכוּ' וּמִכָּל זֶה מִשְׁמַע דְּאִין לָהּ מְלָאכָה שְׂאִין לָהּ תּוֹלְדָה וְכוּן תְּרָאָה לְקַמְן שְׂרַבְּנֵי מְחַפְּשׁ בְּכָל מְלָאכָה וּמְלָאכָה תּוֹלְדָה דִּידָהּ וּבְמַקּוֹם שְׂמַצָּאָה מְבִנְאָר בְּדַבְּרֵי רו"ל פְּתִיבָה וּבְמַקּוֹם שְׂלֵא נִמְצָא בְּבִיאוֹר הַמְצִיא רַבְּנֵי תּוֹלְדָה מִדְּעַתְלִי דְנִפְשֵׁי פֶּאֶשֶׁר אֲנִי עֲתִיד לְהַעִיר עַל כָּל תּוֹלְדָה וְתּוֹלְדָה בְּמַקּוֹמָה: ה"ז א"כ מָה הַפְּרֵשׁ וְכוּ' עֵינִן לְעִיל ה"ב וּמ"ש וְאִם עָשָׂה אָב וְתּוֹלְדוֹתָיו וְכוּ' לְשׁוֹן רַבְּנֵי פ"ז מָה שְׂגָגוֹת ה"ו עָשָׂה תּוֹלְדוֹת שְׂל אָב זֶה וְתּוֹלְדָה שְׂל אָב זֶה בְּהַעֲלָם א' יִרְאָה לִי שְׂהוּא חֲזִיב ב' חֲטָאָת.

וְנִשְׂאֵל הַר"א בְּנֵו שְׂל רַבְּנֵי. דְלָמָּה כ' רַבְּנֵי לְשׁוֹן יִרְאָה לִי וְהוּא גְּמָרָא עֲרוּכָה רִישׁ מְסַכָּת בְּבָא קַמָּא וּבַפ' הַזּוֹרֵק וְכָל מָה שְׂתִּירְצוּ שְׂם מְפָרְשֵׁי דְבְּרֵי דְחוּק.

וּבְשׁו"ת מַהֲר"ב אֲשֶׁפְּנִי תִּירֵץ דַּס"ד א' דְּהָא דְקָאֵמֵר בְּגְמָרָא א"נ שְׂתִי תּוֹלְדוֹת בְּהַדִּי הַדְּדִי חֲזִיב שְׂתִימִים הֵינֵנו דְּנִקָּא בְּשְׂתִי תּוֹלְדוֹת שְׂל שְׂנֵי אָבוֹת שְׂאִינֵם דּוּמִים זֶה לְזֶה כְּמוֹ ד"מ שְׂהַשְׁקָה צְמַחִים וְתִלֵּשׁ מִשָּׂא"כ ב' תּוֹלְדוֹת דְּדַמְיִין אֶהְדְּדִי כְּמוֹ הַמְּחַבֵּץ שְׂהוּא תּוֹלְדֵי בּוֹרֵר.

וְהַבּוֹרֵר שְׂמָרִים מִתּוֹף הַמְּשַׁקִּין שְׂהִיא תּוֹלְדֵי מְרַקֵּד אֲלֵיבָא דַּר"ז בַּפ' תּוֹלִין ה"א דְּאִינוּ חֲזִיב אֱלָא א' פִּינֵן דְּזוֹרָה וּבּוֹרֵר וּמְרַקֵּד דְּמִינֵן אֶהְדְּדִי אֱלָא מִשׁוּם דְּהוּוּ בְּמִשְׁכָּן חֲשִׁיבֵי כַּנ"ל ה"ב הִילְכֵף אִינוּ חֲזִיב ב' אֱלָא אָאָבוֹת מִשָּׂא"כ תּוֹלְדוֹתֵיהֶן פִּינֵן שְׂעַנְיָן א' הֵם אֶפְשֵׁר דְּאִינוּ חֲזִיב אֱלָא א' וְלָזָה כ' רַבְּנֵי יִרְאָה לִי דְּתּוֹלְדוֹתֵיהֶן פִּיזָא בְּהֵן לְמַסְתְּלָקוֹת הָאָבוֹת וְחֲזִיב שְׂתִימִים ע"כ.

וְיֵשׁ לְהַמְתִּיק טְפִי כְּגוֹן שַׁד"מ שְׂף לְשׁוֹן שְׂל מַתְּכוֹת לְהַנּוֹ מְנַסּוֹר' וְאַח"כ שְׂף לְשׁוֹן אַחַר לְהַחְלִיקָה דַּאֲע"ג שְׂהַכֵּל פְּעוֹנָה א' מִמֶּשׁ מ"מ חֲזִיב שְׂתִימִים מִשׁוּם טוֹחֵן וּמִשׁוּם מְכָה בְּפִטְיֵשׁ וְאַפְשֵׁר לְהַעֲמִיס זֶה בְּלְשׁוֹן רַבְּנֵי שְׂעָשָׂה תּוֹלְדָה א' שְׂהוּא שְׂל אָב זֶה וְשְׂל אָב זֶה.

גַּם אֶפְשֵׁר לֹאמֵר אַחַר שְׂנַדְקָדֵק בְּלְשׁוֹן רַבְּנֵי שְׂכ' תּוֹלְדוֹת שְׂל אָב זֶה לְשׁוֹן רַבִּים וְתּוֹלְדָה שְׂל אָב זֶה לְשׁוֹן יַחִיד דְּנִדְאִי מִשְׁפַּחַת לִי שְׂנֵי שְׂגָגוֹת בְּתּוֹלְדָה אוֹ שְׂשִׁגָג בְּמְלָאכָה כְּלָה וְלֹא יַדַּע הָאָב וְהַתּוֹלְדָה א"נ שְׂיַדַּע הָאָב וְשִׁגָג בְּתּוֹלְדָה.

וּבְאִנְפֵן הִרְאֵשׁוֹן מְבִנְאָר דָּאֵם עָשָׂה הַרְבֵּה תּוֹלְדוֹת שְׂל אָב אֶחָד שְׂאִינוּ חֲזִיב אֱלָא א' כַּמ"ש שְׂם רַבְּנֵי קוֹדֵם לְזֶה בְּדַרְךָ וְאַצ"ל מִשָּׂא"כ מִי שְׂיַדַּע הָאָב דְּטַחֲיָנָה אָסוּר וְשִׁגָג וְחַתֵּף יִרְק תְּלוּשׁ וְשְׂף לְשׁוֹן שְׂל מַתְּכוֹת שְׂלֵא יַדַּע שְׂהֵן תּוֹלְדוֹת טַחֲיָנָה אֶפְשֵׁר כַּה"ג סד"א דְּחֲזִיב שְׂתִימִים וְנוֹסֵף ע"ז כְּשִׂשְׂף עוֹד לְשׁוֹן שְׂל מַתְּכוֹת לְהַחְלִיקָה וְיַדַּע שְׂמְכָה בְּפִטְיֵשׁ אָסוּר אֶף שְׂלֵא יַדַּע שְׂשִׂף תּוֹלְדָת מְכָה בְּפִטְיֵשׁ סד"א דְּהִנְהוּ תְּרִי שִׂיפָה שְׂיִיכִי אֶהְדְּדִי קַמ"ל רַבְּנֵי דְּאַחֲתוּף יִרְק וְשִׂיפָה חֲזִיב א' וְאַשִׂיפָה לְהַחְלִיק חֲזִיב א' אַע"פ שְׂיַדַּע הָאָבוֹת דְּאִין מִשְׂגִּיחִין כְּלָל בְּשִׁגָג' הַתּוֹלְדוֹ וּבְתֵר הָאָבוֹת גְּרִירֵי.

וְיֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּמִי שְׂעָשָׂה ב' תּוֹלְדוֹת שְׂל אָב א' א' בְּשִׁגָגַת שְׂכַת וְא' בְּשִׁגָגַת מְלָאכּוֹת וְעָשָׂה תּוֹלְדָה שְׂל אָב אַחַר בְּשִׁגָגַת שְׂכַת אִם נִימָא טַחֲיָנָה גּוֹרְרַת טַחֲיָנָה וְאִינוּ חֲזִיב אֱלָא

א' א"ד פִּינן דס"ס עֶשֶׂה ב' תולדות נפְרָדוֹת א' בְּשִׁגְגַת שְׁבֵת וּא' בְּשִׁגְגַת מְלָאכוֹת יְהי' חֲזִיב שְׁתִּימִים:.

וְעֵינָן פ"ז מה' שְׁגָגוֹת ה"י שְׁנִתְקַשְׁוּ שֵׁם טוֹבָא בְּדַבְרֵי רַבְנֵוּ וּנ"ל דְּוִדָּאֵי בְּבָא לְיַמְלֵהּ אֶפְיֵלוּ יְדִיעוּ גְרִידָא מְחַלְקוֹת דְּהָרֵי הַמְּפָרִישׁ עַל חֵלֶב שְׁאֵכֶל הַיּוֹם לֹא יִבְיָאָנוּ עַל חֵלֶב שְׁאֵכֶל לְמַחֵר כְּמַבְנֵאָר פ"ג מה' שְׁגָגוֹת ה"ג מִיְהוּ אִם הִבִּיא וְהִי' בְּדַעְתּוֹ שְׁיִתְכַפֵּר בּוֹ עַל כָּל חֲטָאֵיו בְּהַעֲלֵם זֶה אֶפְיֵלוּ לֹא נֹדַע לוֹ עַד אַחַר כְּפָרָה כְּפִיפֵר בְּדִיעֵבַד ע"ש פ"ו ה"ט שְׁיִשְׁבְּתֵי בְּטוֹב טַעַם דַּעַת ** (וְדַעַת).

** (ה"ח וְאֶפְיֵלוּ עֶשֶׂה הַל"ט וְכו' עֵינָן בַּפ"ז מה' שְׁגָגוֹת ה"ג שְׁנִשְׁאֵל הַר"א בְּנוֹ שֶׁל רַבְנֵוּ עַל לְשׁוֹן זֶה דַּא"כ דִּידַע לִי לְשֵׁבֶת בְּמֵאֵי וְהָאֵרִיכוּ שֵׁם וּבִלְח"מ שֵׁם הָאֵרִיף וְאִשְׁתַּמִּיטְתָּהוּ לְשׁוֹן רַבְנֵוּ כָּאֵן כְּגוֹן שְׁשִׁכַח שְׁאֵלוֹ הַמְּלָאכוֹת אֲסוּרוֹת דְּמִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְאֶפְיֵלוּ לֹא יָדַע לִי לְשֵׁבֶת בְּלָאוּ אִפ"ה חֲזִיב עַל כָּל א' וּא'.

אֲמַנָם נ"ל דַּלְק"מ דְּכִינָן דְּרַבְנֵוּ פְּסַק דְּתַחוּמֵינ י"ב מִיל דְּאוּרִייתָא עֵינָן לְקַמָּן כַּכ"ז שְׁפִיר י"ל דִּידַע לִי בְּתַחוּמֵינ דִּי"ב מִיל וְעַמ"ש ר"פ כ"ז בְּיִישׁוּב הַסְּוֵגִיא: ה"ט הַעוֹשֶׂה מְלָאכוֹת הַרְבֵּה וְכו' עֵינָן פ"ז מה' שְׁגָגוֹת ה"ח שְׁהָאֵרִיף שֵׁם הַלַּח"מ וְהַנִּיחַ דְּבַרֵי רַבְנֵוּ בַּצ"ע.

וְעֵינָן בְּפִי הַמְּשַׁנֵּה לְרַבְנֵוּ ס"פ אֲמָרוּ לוֹ דְּפְסַק כַּר"ח דְּזִדּוֹן שְׁבֵת וְשִׁגְגַת מְלָאכוֹת אֶפְיֵלוּ ר"ע ס"ל דְּכַגּוּפִין דְּמִי כְּאֵלוּ בָּא עַל ב' נְשִׁים נְדוֹת שְׁמַעְשָׂה הַבְּעִילָהּ א' הִיא וְאִפ"ה הַגּוֹפִין מְחַלְקֵינ ה"נ שְׁבֵתוֹת כְּגוּפִין דְּמִי כִי קַמְבַּעֵי לִי לר"ע שְׁגָגַת שְׁבֵת וְזִדּוֹן מְלָאכוֹת דְּלֹא שְׁיִיף כְּגוּפִין דְּמִי פִּינָן שְׁנַעֲלָם מִמֵּנוּ וְלֹא יָדַע שֶׁהוּא שְׁבֵת הֵנָּה לְהוּ כְּיוֹם א' וּמְסַפְקָא לִי אִי יָמִים שְׁבִינְתִים מְחַלְקֵינ וּפְשִׁיט לִי ר"א מְנַדָּה שְׁבַעֲלָה וְרֵאֲתָה וְטַבְלָה וְחִזּוּר וּבָא עֲלֵיהָ דְּהַיָּמִים שְׁבִינְתִים מְחַלְקֵינ.

וּמְסִיִּים שֵׁם וְאִינָה הַלְכָה אֶלָּא הוּאִיל וְאִין שֵׁם יְדִיעָה בִּינְתִיִּים אִינוּ חֲזִיב אֶלָּא א'. וּפְשׁוּט דְּזֶה מוֹסֵב אֶשְׁלַפְנֵי פְּנֵי דְּהָךְ דְּגוּפִין מְחַלְקֵינ בְּשִׁגְגַת מְלָאכוֹת אִינָה הַלְכָה מְחַמַּת מַתְנֵי' דַּפ' כָּלֵל גְּדוֹל מִשָּׂא"כ הָךְ דְּיָמִים שְׁבִינְתִים מְחַלְקֵינ בְּשִׁגְגַת שְׁבֵת לִיכָּא מֵאֵן דְּפִלִּיג וְא"כ מְפָרֵשׁ רַבְנֵוּ מַתְנֵי' כַּר' חֲסָדָא הוּאִיל דְּשִׁמוּאֵל תְּנִי גְּדָה.

וְלֹא פְּסַק כַּר"ע מְשׁוּם דְּפְשִׁטָּא דְּסַתְמָא ד"פ כָּלֵל גְּדוֹל מְסִיִּעָא לְרַבָּא וְתִירוּץ רַש"י בַּד"ה רַב חֲסָדָא דְּחוּק. אֲמַנָם רַבְנֵוּ נִרְאָה שְׁתִּירֵץ קוֹשְׁיֵינ רַש"י בְּאֶנְפֵּן אַחַר דַּר"ח מְחַלְקֵי בֵּין מְלָאכָה א' מְמֵשׁ וּבֵין מְלָאכוֹת הַרְבֵּה מְעִין מְלָאכָה וְסַתְמָא דַּפ' כָּלֵל גְּדוֹל בְּמְלָאכָה א' מְמֵשׁ דְּלֹא דְּמִי לִב' נְשִׁים נְדוֹת מִשָּׂא"כ ר"ע דְּמִיִּרֵי מְמֵשׁ מְלָאכוֹת הַרְבֵּה מְעִין מְלָאכָה דְּהֵנָּה מְמֵשׁ דּוּמְיָ דִּב' נְשִׁים נְדוֹת שְׁמַעְשָׂה הַבְּעִילָהּ א' וּמ"מ בְּגוּפִים שׁוּגִים וְהָא דְּקָאֵמַר ר"ח מְנָא אֲמִינָא לֵה מְשׁוּם דְּמַדְמָה ב' אוֹתִיּוֹת לְמְלָאכוֹת הַרְבֵּה מְעִין מְלָאכָה א' שְׂאִין אוֹת דּוּמָה לְחַבְרָתָה.

וּבְזֶה נִתְבְּאָרוּ פְּסָקֵי רַבְנֵוּ דְּבְשִׁגְגַת שְׁבֵת פְּסַק אָף בְּמְלָאכָה א' מְמֵשׁ יָמִים שְׁבִינְתִים מְחַלְקֵינ וְאִין גּוּפִין מְחַלְקֵינ כְּמַבְנֵאָר מְלִשׁוֹנוֹ שֵׁם ה"ב שְׁכ' עַל כָּל שְׁבֵת וְשְׁבֵת שְׁשִׁגַּג בּוֹ וְלֹא יִנְקִיט עַל כָּל מְלָאכָה וּמְלָאכָה עַל דְּרָךְ מֵה שְׁפָדִיִּיק רַבָּא מַמְתְּנִי'.

וּבְמְלָאכוֹת מְעִין א' פְּסַק דְּאָף בְּשִׁגְגַת מְלָאכוֹת גּוּפִין מְחַלְקֵינ כַּר"ע. וּמֵה שְׁהַקְשָׁה שֵׁם הַלַּח"מ דָּאֵי ס"ד לְחַלְקֵי בֵּין מְלָאכָה א' מְמֵשׁ לְבֵין מְעִין מְלָאכָה ל"ל לְבַעַל הַש"ס לְאוּקִיָּם

דַּתְרַתִּי בְּעֵי מִינִי ע"ש י"ל לְדַרְכֵנוּ דְנֻדְאֵי אִינְךָ אַמֹרְרָאֵי לִית לְהוּ חִילּוּק בִּינֵיהֶם אֱלָא ר"ח
וְאִיהוּ לֹא רִצָּה לְאוּקְמִים בְּעֵיָא דְמַתְנִיתִין לְעֵנְנֵן גּוּפִין מְחֻלְקִין בְּשַׁגְגַת מְלָאכּוֹת דְּפָסִיקָא
לִי דְכַגּוּפִין דְמוּ לר"ע וְאִין לְהַקְשׁוֹת דְאַפְתִּי גִימָא דר"ע בְּעֵי בְּגוּפִין מְחֻלְקִין וְקִיבְלָה
מִינֵיהּ דְלְדַרְךָ רִש"י נְמִי תַקְשָׁה הָכִי וְע"כ צ"ל דְנִיחָא לִי לר"ח לְאוּקְמִים שְׁלֹא נִסְתַּפֵּק בְּזֵה
ר"ע בְּשׁוּם זְמַן וְכִינּוּן דְאוּקְמִים בְּעֵיָא דר"ע לְעֵנְנֵן יָמִים שְׁבִינְתִינִים מִמִּילָא צְרִיךְ לְאוּקְמִים
דְבַתְרַתִּי פְּלִיגִי (וְעֵינּוּ בְּתוֹסְפוֹת ר"פ פְּלָל גְּדוֹל וְקִשָׁה לְדַרְכֵם דְּבִש"ס מִשְׁמַע דְלְעֵנְנֵן שַׁגְגַת
מְלָאכּוֹת לֹא שִׁינְךָ יָמִים שְׁבִינְתִינִים מְחֻלְקִין וְלְדַרְךָ רִש"י נִיחָא וְכוּ פִי' הִרַע"ב וְעֵנְנֵן פְּגוּפִין
דְמִי מַתְפָּרֵשׁ יָפָה לְדַרְךָ רַבְנוּ בְּפִי' הַמְשָׁנָה כְּנ"ל דְלֹא שִׁינְךָ בְּשַׁגְגַת שְׁבַת) וְלפ"ז מִש"ר
שְׁהַשְׁבַּתוֹת פְּגוּפִין מְחֻלְקִים ר"ל מְלָאכּוֹת שׁוֹנוֹת קָצַת בְּהַצְטָרַף שְׁבַתוֹת: סְלִיק פ"ז מִה"ש
פָּרַק ח מה"ש ה"א הַמְנַכֵּשׁ בְּעֵיקְרֵי אֵילָנוֹת וְכוּ עֵינּוּ בְּכ"מ וְעֵינּוּ בְּדַבְרֵי רַבְנוּ רִישׁ ה'
פְּלָאִים שְׁכ"ר הַמְנַכֵּשׁ וְהַמְחַפֵּה בְּכֻלָּאִים לֹקָה וְע"ש בְּכ"מ בְּאַרְבָּע וְהִנֵּה שְׁכַח הַכ"מ שָׁם
מִה שְׁכַתָּב פֶּאֶן לְחַלֵּק בֵּין מְנַכֵּשׁ בְּעֵשְׂבִים דֵּה"ל זֹרַע וּמְנַכֵּשׁ בְּעֵיקְרֵי אֵילָנוֹת דֵּה"ל חוֹרֵשׁ
וְשָׁם הִחְלִיט דְרַבְנוּ פָּסֵק בְּמְנַכֵּשׁ כְּרַבָּה.

וּדְבָרֵינוּ שָׁם תְּמוּהִים דְלִפִּי מִה דס"ד דְרַבְנוּ פָּסֵק כְּרַבָּה מֵאֵי הָאֵי דְתִירֵץ הֵתָם דְאַפִּילוּ לְפִי
מִה דְאוּקְמִי' הֵתָם פְּלָה כר"ע מ"מ רַבְּנָן פְּלִיגִי עֲלֵיהּ וְכוּ ע"ש דא"כ אַמֵּי לֹקָה הַמְנַכֵּשׁ
בְּכֻלָּאִים פִּינּוּן דְלִית בִּי מִשׁוּם זֹרַע וְקִי"ל כְּמִי דְהַמְקַיִים אִינוּ לֹקָה.

וּמִה שְׁמַסִּינִים שָׁם בְּשָׁם הִירוּשְׁלַמִי דְרַבְּנָן דר"ע מוֹדוּ דְהַמְקַיִים בְּכֻלָּאִים ע"י מַעֲשֵׂה דְוּמִי'
דְהַמְנַכֵּשׁ לֹקָה לֹא נִהִירָא דא"כ ל"ל לְבַעַל הַש"ס לְאוּקְמִי' פְּלָה כר"ע דְשִׁפִּיר מַתּוּקְמָא
כְּרַבְּנָן וּמִשׁוּם הָכִי לְקִי מִשׁוּם דְמַקְיִים ע"י מַעֲשֵׂה אֱלָא נֻדְאֵי דְהַבְבְּלִי פְּלִיגִי עַל הִירוּשְׁלַמִי
וְס"ל כמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בְּמַסְכַּת עֶפְרוֹם דָּף ס"ד ע"א בְּד"ה ר"ע וְכוּ דְאַפִּילוּ ר"ע מוֹדָה
דְהַמְקַיִים בְּכֻלָּאִים וְלֹא קַעְבִּיד מַעֲשֵׂה אִינוּ לֹקָה פִּינּוּן דְאִית לִי לר"ע לֹא שְׁאִין בּוּ מַעֲשֵׂה
אִין לֹקִין עֲלֵיו ע"כ רַבְּנָן דְפְּלִיגִי עֲלֵיהּ ס"ל דְאַפִּילוּ הַמְקַיִים ע"י מַעֲשֵׂה אִינוּ לֹקָה לְזֵה
הַוָּצָרָה לְאוּקְמִים פְּלָה כר"ע.

וְע"ש בְּמַשְׁנֵה לְמַלְךָ שְׁהַשִּׁיג עַל הַכ"מ וְאִין הַשְׁגָּתוֹ מְכַרְעַת דְּמַסְנוּגֵיָא דְעֶפְרוֹם אִין הִכְרַעַ
דְהָא דְמַדְחָה הֵתָם דְרַבְּנָן פְּלִיגִי עֲלֵיהּ דר"ע י"ל דְאַזְדָּא אֲלֵיבְנֵי דר"י מִשְׁא"כ לְרַבָּה י"ל
דְלֹא פְּלִיגִי בְּפָרֵט שְׁהַסְנוּגֵיָא דְעֶפְרוֹם אַזְדָּא אֲלֵיבְנֵי דְרַב נַחְמָן דס"ל כר"י בְּגִמְרָא מְכוֹת
דכ"א ע"ב דא"ל עֲוֹלָא לר"נ וְלִיקְרִי נְמִי מִשׁוּם זֹרַע בִּי"ט א"ל תְּנָא וְשִׁיר ע"ש בְּפִירִש"י
גַּם מִה שְׁהַקְשָׁה מְהָא דְקֶאֱמַרִינוּ שָׁם אֵי רַבְּנָן מֵאֵי אִירָא עוֹקְרִין אֲפִילוּ קִיּוּמֵי שְׁפִיר דְמִי
לְק"מ דְאֵי ס"ד דְלוֹקִין עַל הַקִּיּוּם מְדִאֲוִרֵיָתָא הִי אָסוּר לְסִייעַ לְנַכְרֵי בְּהַרְפַּכְתָּ הָאֵילָן
מִשׁוּם לְפָנֵי עֹנֵר לְמ"ד אָף עַל הַכֻּלָּאִים א"נ כמ"ד אִין קִנְיָן לְנַכְרֵי לְפַמ"ש הַתּוֹסְפוֹת שָׁם
וּבְנֻדְאֵי דְאִין מְלָקוֹת בְּמַקְיִים בְּשַׁדָּה שְׁל נַכְרֵי וּבְשַׁדָּה שְׁל יִשְׂרָאֵל שְׁאִינוּ שְׁלוּ אֱלָא דְאַסוּר
מְדַרְבְּנָן וּמִיָּהּ אֵי קִיּוּם בְּשַׁדָּה שְׁלוּ אָסוּר רַק מְדַרְבְּנָן א"כ בְּשַׁדָּה שְׁאִינוּ שְׁלוּ מוֹתֵר
לְכַתְחֻלָּה תַּדַּע דְאֵי ס"ד דְרַבְּנָן שְׂרִי אָף לְכַתְחֻלָּה א"כ הָא דְתַנּוּן בְּרִישׁ פ"ח דְכֻלָּאִים פְּלָאֵי
זְרַעִים אָסוּרִין לְקַיִים דְלֹא כר"ע וְדְלֹא כְּרַבְּנָן הִיּוּצָא מְזַה דְמַדְבְּרֵי הַמ"ל אִין תְּפִישָׁה עַל
הַכ"מ אָף מִה שְׁהַשְׁגָּתִי אֲנִי כְּנ"ל בְּנֻדְאֵי קִשָּׁה.

וּבְגוּפֵי הַקּוֹשְׁפֵי הֵן לְפִי תִי' הַכ"מ וְהֵן לְפִי תִירוּץ הַלח"מ אַפְתִּי קִשָּׁה דֵּה"ל לְרַבְּנָנוּ לְבָאֵר
דִּין הַמְנַכֵּשׁ בְּעֵיקְרֵי עֲשְׂבִים וְדִין הַמְנַכֵּשׁ שְׁלֹא לְכַפּוֹת הַקְּרַקַּע שְׁיִהְיֵי' חֲזִיב מִשׁוּם זֹרַע

כר"י ועיין בריטב"א מ"ק דגריס המנפש והמשקה מים לזרעים בי"ט (וכן נראה גי' התוס' בד"ה חייב שתיים שפירשו הענין לענין מלקות) וכו' דמש"ה לא אסיק אב"י בתויבב"א משום דרבה לשיטתו דס"ל אין חילוק מלאכות בי"ט ולהכי לא מחייב תרתי ואין ה"נ דאי התרו בי' בין משום זורע בין משום חורש לוקה אלא דמ"מ למאי דדמי טפי מש"ה מתרינן בי' ע"כ.

ולפ"ז יש מקום לומר דנדאי דכ"ע מודים בין במנפש בין במשקה מים דאית ביה משום חורש ומשום זורע אלא דרבה קאמר דמנפש מסתבר טפי משום חורש ור"י קאמר דמשקה מים מסתבר טפי משום זורע עיין בתוספות ד"ה קמרפויי וכו' שגדחקו בזה.

וא"כ יהי פסק רבנו כפי המסתברא. אמנם יותר נראה דרבנו פסק לגמרי כר"י מפח מתני' דכלאים שדחוק אליב' דרבה אמנם במנפש בעקרי אילנות משמעות מתני' ד"פ הבונה דאי' בי' משום חורש וכגון שמכונן ליפות הקרקע ודין המנפש בזרעים דאית בי' משום זורע סמך רבנו על מ"ש לקמן ה"ד כל זרע שקצירתו מצמחת וכו' וכ"ש המנפש בזרעי' והיינו נמי דין הזומר את האילן כדי שיצמח דלקמן ה"ב: ה"ב הזורע כ"ש חייב עיין במ"מ גם מריהטא דסוגיא ה"ל דקאמר אב"י לרבה לדידה קשיא וכו' אי ס"ד דזורע בעי שיעור לק"מ לרבה די"ל דאירי במנפש כ"ש הילכף אינו חייב אלא משום חורש אלא ודאי דזורע בכ"ש.

ודע דמריהטא דלישנא דרבנו משמע דלזומר בעינן שעורא ובזמירה כ"ש אין ביה כדי לצמח וזהו מש"ר הזומר כדי שיצמח ר"ל כדי שיעור צמיחה (ונקט רבנו בשפת דבי"ט ע"י התראה חייב נמי משום חורש עיין בלח"מ): ומש"ר וכן השורה חטין וכו' עיין במ"מ וכ"מ ושמ בגמרא זרק פשתן למים חייב מ"ט וכ"ת משום דמקדח (פרש"י דצומח וה"ל זריעה) א"ה חטין ושעורין נמי הנה אית להו ריבי א"ה שלחין נמי התם קעביד לישא ע"כ.

ולכאורה קשה ממ"נ דאי לפי המסקנא הדר בי' ממאי דס"ד ולית בי' משום זריעה היאך פסק רבנו כפי ההנהגה אמ"נ. ואי לפי המסקנא נמי סובר דמקדח ל"ל טעמא דלישה ואפתי קשה א"ה חטין ושעורין נמי ותו דבסוף פירקין דכ"ר דזרק פשתן ושומשמן למים חייב משום ל"ש ה"ל לבאר דחייב נמי משום זורע דומיא דזומר וצריף לעצים דלקמן ה"ד.

וא"ל דלפי המסקנא אין בפשתן משום זריעה אלא משום לישה גרידא משא"כ בחטין ושעורין דשייך זריעה טפי דא"כ מאי קפריה א"ה חטין ושעורין נמי דלמא רבותא קמ"ל דאפילו בפשתן שייך זריעה ונ"ל דרבנו ז"ל דקדק בלשונו דהנותן זרע פשתן ושומשמן למים תכף חייב משום לישה משא"כ חטין ושעורין דבעינן שרייה זמן מה ואז חייב משום זריעה ובזה מבואר המשך הסוגיא דקא ס"ד דבשריי' אירי ומשום זריעה ולזה פריה א"ה חטין ושעורין נמי ומסיק דמשום לישה ובנתיה בעלמא.

ומוצא דין השומשמן עיין לקמן במ"ש שם: ה"ג כל העוקר דבר מגידולו וכו' בגמרא דף ק"ז ע"ב הושיט ידו למעי בהמה ודלדל עובר שבמעיה חייב ומשמע שם לכאורה דהיינו משום קוצר מיהו הרמב"ן העלה דהיינו משום נטילת נשמה ועיין בש"ש להרשב"א וכן העלה ה"ה לקמן פי"א ה"א ע"ש: ה"ד וכן הזומר והוא צריף לעצים עיין

בלח"מ ועינין מש"ל פ"ז ה"ב דלפ"ז בזומר ביז דה"ל תולד' קוצר שפיר פטור במשאצ"ל ותו דכל שאינו צריך לעצים הנה לי מקלקל דומן' דהחופר גומא וא"צ אלא לעפרה דהרי הוא קלקול לדבר הנתלש ועינין לקמן הט"ו שם גבשושית של עפר וכו' עינין במ"מ ולח"מ ומה שנלענ"ד ביישוב דברי רבנו דדוקא בהגביה מעל הארץ והניחה על גבי יתדות שיהיה מונח פן יום או יומים הוא דה"ל תולש שמבטל היניקה משא"כ במגביה לפי שעה וחוור ומניחו על גבי הקרקע לית בי משום תולש דבזמן מועט עודנו באבו לא ייבש ומש"ה קשרי ר"ל לקנח בו והקיתר הזה נלמד מדברי רבנו ממ"ש פ"א ה"ה וגם לקמן פכ"ו הזכיר קיתר הקנינוח בצרור שמשיר צרורות ודמי לטוחן וה"ה צרור שעלו בו עשבים דה"ל דשא"מ ושרי ועינין בערוף ערוף פופס דמפרש נמי חייב חטאת דלא כפרש"י והאריף שם בנותן טעם והנכון כמ"ש: ה"ד נקיט בשבת דבי"ט לצורך אכילה פטור: ה"ה התולש עולשין וכו' בגמרא מסיק לא צריכא דעביד בארעא דחברין ורבנו סתם ולא חילק עמ"ש רפ"א מה"ש בבואור פ"ר ועינין פ"ז ה"ב: שם וגרונגר' א' מג' בביצה וכו' עינין בהשגות ובכ"מ בשם הרמ"ך ודברי הרמ"ך תמוהים במ"ש ועוד שהיא בעצמו פירש וכו' דבהקדא ביאר רבנו בהש"ע ובה' חמץ ומצה ובה' צרעת שיעור פ"ס ג' ביצים.

ומדלא השיג עליו הראב"ד בכל הנה דוכתי נראה דמוזיה לרבנו בהא דפסק כריב"ב אלא דמשיג כאן משום דס"ל דבהקרח גרונגר גדול מפזית פדמשמע בר"פ המוציא ובהקרח פזית גדול משליש ביצה מסונגיא דכריתות דף י"ג דקאמר אין בית הבליעה מחזיק יותר משני זיתים כמו שהארבתי פ"א מה' עירובין ה"ט.

וס"ל להראב"ד דע"כ שיעור שני סעודות שהם ו' ביצים הם שוחקות וה"ל גרונגר שליש ביצה שוחקת ועינין בלח"מ פ"ב מה' ש"ע ה"ד שס"ד כאן מהא דפסק רבנו פ"ח מהאה"ט דחצי פ"ס הוא ביצה ומחצה שוחקת ולהכי משיג הראב"ד על מש"ר כאן דגרונגר הוא שליש ביצה בינונית.

אמנם כבר בארתי שם דעת רבנו דביצה של טומאת אוכלין היא בלא קליפתה כמבואר פ"ב מהט"א והיינו דאמרן במסכת יומא דאין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת בלא קליפתה והא דאמרן במסכת פרייתות דאין בית הבליעה מחזיק ג' זתים מוכיח דכזית גדול משליש ביצה בלא קליפתה אבל הא ודאי דכזית בציר משליש ביצה בקליפתה וגרונגר דגדול מפזית הוא שליש ביצה בקליפתה מצומצם.

ובלח"מ נדחק במש"ר וכל מקום שנאמר וכו' ואין צורך דרבנו פניל האי פלגא בלשון עצמו שבכל מקום שיאמר רבנו לשון לבשל ביצה כנונתו כגרונגר מביצה של תרנגולת ומעולם לא הזכיר רבנו בלשון ביצה קלה: ה"ו המקבץ דבלה וכו' עינין בכ"מ בשם הרמ"ך ועינין פ"ז ה"ו דבירושלמי תולדות העימור מה היא.

ומסיק הנה דשטח צלין צמוקין מסוסלה בקולטה חייב משום מעמר. כל שהוא נוגע באוכל חייב משום מעמר ע"כ.

ומפּרש רבנו דשרש מלאכות העימור שקושר אגודת שבלים ועושה עומר לא יתפרדו. וכה"ג במושף חבל בתוך התאנים מדובקים זה לזה דהיינו מסוסלה בקולטה הנ"ל א"נ העושה עגול דבלה שהוא דבר המתדבק ולא יתפרדו.

משא"כ המעמיד ערמת חטים או שאר פירות שאינם מתדבקים לית בי' משום עימור. וה"ה לנותן הרבה דבלות לתוך הפלי ולא מירחן זה בזה עד שיסתאזו ויעשו גוף א' ובהו תבין מש"ר לקמן פכ"א הי"א שא"א יכבשם בידו בתוך הקנפה ויבא לידי עימור.

ודלא כמו שנדחק שם ה"ה ע"ש והיינו מה שמסיים בירושלמי כל שהוא נוגע באוכל חייב משום מעמר: ה"ז החולב וכו' עיין במ"מ ובר"פ בכל מערבין מבואר דדגים לאו גידולי קרקע ניהו ועיין בתוספות סנפה די"א בד"ה נגדולו מן הארץ ותירוצם דשם ובמסכת בבא קמא מוכרח ובפ"ז מהמ"ש ה"ג כ"ר אין נלקח בכסף מעשר אלא מאכל אדם שגידוליו מן הארץ או גידולי גידוליו מן הארץ וכו' המתיק רבנו דבהמה נקרא גידולי גידולין הואיל שהן גדלין מירקות גידולי קרקע ולהכי בפ' הפועלים ובמסכת קדושין מפיך להו דלא מקרו גידולי קרקע ממש משא"כ בפ' בפל מערבין דורש דומיא דפרט דה"ל גידולי גידולין ועיין פסחים די"ד הקא בולד נלד עסקינן וכו' ובפ' המשנה שם על דרך בני בנים הרי הם פכנים הרי שם"ד העברה אף גידולי גידולין נקראים גידולי קרקע ועיין בתוספות שבת דצ"ה בד"ה החולב וכו' שפראא פנונתם דכיין דבפ' הפועלים ממעט מדיש החולב והמחבץ והמגבן דלא הוו גידולי קרקע ממש לא הנה תולדה דדישה.

ואין זה הכרע דהתם בעינן דומיא דפרט ממש משא"כ הקא אדרבה אין התולדה דומה לאבממש אלא במקצת כמבואר לעיל פ"ז משא"כ דגים דלא הנה גידולי קרקע כלל הוא דלא שייך בהו דישה כלל.

ומש"ה כ"ר דחולב הוא תולדה דמפרק ואע"ג דבירושלמי משמע דחובל הוא תולדה דשוחט הכניס רבנו חובל דומיא דחולב מסוגיא דשבת דע"ה הצד חלזון ופוצעו וכו' ע"ש בתוספות ד"ה פי היכי וכו' שהקשו דנהי דלא מחייב משום שוחט דכל פמה דאית בי' נשמה וכו' אפתי לחייב משום חובל ותירצו בדוחק דדם חלזון מפקיד פקיד.

ולדרך רבנו מרנוח דבאמת ר"י קא חשיב חובל דהיינו פציעה ולרבנן אין חובל בדגים שאינם גידולי קרקע ועיין בתוספות דף ק"ו בד"ה חוץ מחובל ובתוס' פתובות דף ס' ד"ה מפרק וכו'.

נדחה רבנו הירושלמי מחמת סוגי' הבבליית הנ"ל דמכרעא דחובל משום דש. ועיין בכ"מ בשם הרמ"ך ומה שרצה ליישב קושיות התוספות הנ"ל דחבורת חלזון חוזרת.

זה ליתא דהא מבואר במסכת חולין דכל שיש לו עור לא הדר בריא כמ"ש התוספות בד"ה פי היכי הנ"ל ונהרי חלזון שהוא דג כמבואר במי"ה ה' ציצית יש לו עור כמבואר בשבת דף ק"ח. ומה שהקשה הרמ"ך לדרך רבנו דחולב משום דש וה"ה לחובל א"כ אמאי פטור החובל בשאר שקצים ורמשים ויצא מהם דם ואי משום דהדר בריא לא גרע מחולב דחוזר.

י"ל לדעת רבנו דכל שאין לו עור לא הנה תולדה דמפרק כלל דהיינו שמפרק את הגרעין מקליפתו הילכה בעיניו עכ"פ שיהי' לו עור וכל ב"ח שיש לו עור כל שנצטר הדם אע"פ שלא יצאה ה"ל תולדת המפרק דסופו לצאת.

נדחה רבנו הך פרייתא דבמסכת חולין מהלכתא דסתמא דמתניתין ר"פ ח' שרצים משמע דבאינה אפילו יצא דם פטור. וגם מדפריה בפשיטות מדקתני החובל בהן חייב מפלל דאית להו עור אלמא דבלית להו עור אפילו יצא דם פטור דאל"כ ה"ל מדקתני החובל בהן חייב ושאר שרצים ורמשים פטור אלמא דבנצטר הדם ולא יצא עסקינן ואפ"ה בח' שרצים חייב אלמא דאית להו עור.

ותו מדמדייק התם ושאר שרצים פטור הא הורגן חייב ולא מדייק הא יצא מהן דם חייב וע"כ הך פרייתא דחולין איירי לענין מכות מרדות מדבריהם דביצא מהן דם פטור אבל אסור: ומש"ר ואינו חייב וכו' עיין בהשגות ולכאורה תמוה פיון דמפרש בפרייתא החולב והמתבין והמגבן פגרוגרת ופרייתא זו מסייעא לדעת רבנו ואולי שהראב"ד מפרש דכגרוגרת קאי רק אמגבן דסמיה ליה ודחוק.

וכיון דחזינו דשיעור חולב דדישה אינו פשיעור הוצאה א"כ ה"ה לשיעור חובל אין אנו למדים משיעור הוצאה. וכל עיקר שיעור דישה פגרוגרת לא למדנו אלא מפרייתא זו: ה"ח אבל החובל בחברו וכו' עיין במ"מ שפכתב וה"ה בחובל בבהמת חברו להצקם.

ואני אומר שדיבר רבנו בהנה דדרה הוא לחפול בחברו להצקם דאע"פ שהוא יודע שיהי' מחוייב לשלם לו דמי חבלתו סבור וקניבל משא"כ בחובל בבהמת חברו דלא שייך נקמה דאי החבלה במקום שאינו מפסיד לבהמה אין זה נקמה ואם חובל בדוכתא דהנה מומא הרי מחוייב להכשיר נזקו ואין פאן נקמה.

ומש"ה נמי לא כ' רבנו לקמן פי"ב השורף טליתו של חברו דכה"ג אין פאן נקמה אלא במבעיר גדישו של חברו והשורף דירתו דפטור על טמון באש. ודין הקורע בחמתו שייך אפילו בבגד של עצמו.

ובגוף פי' הראב"ד וכה"ג מי שרי וה"ל מקלקל תמהתי דלמה לי להדר אחר איסור קורע בחמתו תיפוק לי' דאפילו קורע למרמי אימת' להגוי מקלקל מחמת איסור שבת ולפ"ז כל המלאכות בשבת להו קלקול ואין לומר דכל מלאכה שהיא תיקון בחול חייב עליה בשבת דא"כ המבשל בשר בחלב והחורש בשור ונחמור בשבת או הזורע פלאים להגוי מקלקל ואנן תנו במסכת מפות דיש חורש תלם א' וחייב עליה משום שמנה לאנין וחד מינייהו י"ט ובפרייתא המבשל גיד וכו' בי"ט.

וצריך לחלק דבשאר מלאכות דה"ל תיקון גמור חייב משא"כ הכא דה"ל קלקול אלא דאנו באין לכנותו בשם תיקון לפי שהוא הפסת דעת לו וכיון שיש פאן איסור אין פאן הפסת דעת אלא דאפתי קשה דאין פאן הפסת דעת מחמת איסור שבת.

אמנם מלשון רש"י שכ' שהרי מרגיל את יצרו וכו' נראה לפרש דאין הקלקול מצד האיסור אלא מצד עצמו דמאחר שהוא מרגיל את יצרו אין זה נחת לו מה שמשקיט כעסו לפי שעה וקלקולו יתר על תיקונו לקנות מדת הכעס ולפ"ז עיקר הקושיא מסיומא דפרייתא היום אומר לו עשה כה וכו' ובזה נשמר רש"י מקושיא הנ"ל אף אפתי אין זה

מספיק דְּכַל מְלָאכָה שְׁהִיא תִּיקוּן בְּשַׁעְתוֹ וְקִלְקוּל לְאַחַר זְמַן יִהְיֶה פְּטוּר וּא"כ מִי שֶׁשָּׁטְעָה וְתָפַר בְּגָד בְּאִנְפּוֹ שֶׁלְאַחַר זְמַן צָרִיף לְתַפְּוֹר בְּאִנְפּוֹ אַחַר יִהְיֶה פְּטוּר וְזֶה דְּבָר אֲשֶׁר לֹא שָׁמַעְנוּ וְגַם דְּחֹק לְשׁוֹן הַגַּמ' וְכֵה"ג מִי שֶׁרִי דֵה"ל וְכֵה"ג מִי הֵנָּה תִּיקוּן אֶלָּא מְחַנְרָתָא כְּפִי פִי' הָרַב הַמְּגִיד לְדָרְךָ רַבְנוּ: ה"ט לְפִיכָף הַחֹבֵל וְכו' וְא' הַחֹבֵל וְכו' עֵינֵי לְעֵיל מ"ש ה"ז וְדַע דְּלִפִּי הַנְּרָאָה דְּמוּדָה רַבְנוּ דְּהַשׁוּחַט וְצָרִיף לְדָם הַיּוֹצֵא בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה דְּחֵיב מִשׁוּם חֹבֵל כְּפִי מְשַׁמְעוֹת הַיְרוּשְׁלָמִי דְּכֵן מוֹכַח דְּשׁוּחַט וְחֹבֵל שְׁיִכִּי אֶהְדְּדִי מְהֵא דְאַמְרִינֵן בְּכַתּוּבוֹת ד"ז ר"פ מְשַׁמֵּי' דְּרַבָּא שְׂרִי לְמַבְעַל לְכַתְּחִלָּה בִּי"ט מִתּוֹךְ שְׁהוֹתְרָה חֲבוּרָה לְצוּרָה וּפִירֵשׁ"י שְׁחִיטָה ע"ש.

וְאוּלַי בְּנֶצֶר הַדָּם מוּדָה רַבְנוּ דְּמִשׁוּם נְטִילַת נְשָׁמָה נִגְעוּ בִּי וְאִין הַטַּעַם מִשׁוּם דְּסוּף הַדָּם לְצֵאת וְיִתְנַנּוּ לְכַלְבוֹ וְאֵע"ג דְּלִפ"ז נֶצֶר הַדָּם אִין כָּאֵן מְקוּמוֹ אֶלָּא לְקַמֵּן גְּבִי מְלָאכָת שְׁחִיטָה הַשְּׁלִים רַבְנוּ כָּאֵן כָּל דִּינֵי חֹבֵל.

וְנִסְתַּפְקִי לְדָרְךָ רַבְנוּ דְּהַקוֹרֵעַ בְּחֻמְתּוֹ אֵע"ג דְּעֵבִיד אִיסוּרָא חֲשִׁיב מְתַקֵּן לִפ"ז הַצּוּרֵם אֲנִין הַבְּכוֹר בְּשַׁבַּת בְּזִמְן הַזֶּה לְהַתִּירוֹ בְּאֶכִּילָה אוֹ בְּזִמְן הַבֵּית לְהַתִּירוֹ לְזָרִים אִי חֲשִׁיב מִשׁוּם חֹבֵל כְּפִי צָרִיף לְדָמוֹ: ה"י וְהַחֹבֵל לְתוֹךְ הָאִנְקֵל וְכו' עֵינֵי בִּמ"מ וְעֵינֵי בְּרִי"ף וְרַמְב"ן וְרַז"ה וְר"ן בְּאַרְיִכוֹת וּבִש"ש לְהַרְשָׁפ"א וְמָה שֶׁנ"ל בְּיִשׁוּב דַּעַת רַבְנוּ דְּמַפְרָשׁ דְּנֻקְיָא דְּרַב חֲסֵדָא דְּנֻקְיָא בְּשַׁבַּת מִשְׁא"כ בִּי"ט אַף לְתוֹךְ הַקַּעֲרָה מוֹתֵר שְׁדָרְךָ הַחֵלֵב לְהַחְמִיץ וְה"ל מְלָאכָה שֶׁא"א לְעַשׂוֹתָהּ מֵעִי"ט כְּמוֹ שֶׁנֶּזְכַּר סְבָרָא זֹו בְּדַבְרֵיהֶם מִיְהוּ סוֹבֵר רַבְנוּ דְּהֵינּוּ דְּנֻקְיָא אֶלְיָבָא דְּשִׁמוּאֵל דֵּל"ל מְנֻקְיָה אֶבֶל לְדִינֵן דְּקִי"ל מְנֻקְיָה מִחֻמַּת אִיסוּר בִּב"ח וּפְיִרוֹת הָאִיסוּרִים בְּאֶכִּילָה הַיְלִכָף אֶפִּילוֹ לְתוֹךְ הַקַּעֲרָה פְּטוּר אֶבֶל אִיסוּר וְעֵינֵי בְּרַמְב"ן וְכִינּוּן דְּבִי"ט אֶפִּילוֹ לְקַעֲרָה מוֹתֵר לְהַכִּי הַשְּׁמִיט רַבְנוּ הַיְתֵר לְתוֹךְ הַקַּעֲרָה בִּי"ט וְדֵלָא כִּמ"ש ה"ה: הִיא הַזּוֹרָה וְכו' עֵינֵי בִּמ"מ וּבַתּוֹסְפָתָא פ"י דְּשַׁבַּת אֵיתָא בְּהַדְיָא דְּטוֹחֵן וּבוֹרֵר וּמְרַקֵּד וְלֵשׁ וְאוֹפֶה כְּלֵהוֹן שְׁיַעֲוֹרֵן כְּגִרְגֵרַת ע"ש וְלְקַמֵּן הַט"ו: הִיא הַבּוֹרֵר אִנְקֵל וְכו' עֵינֵי בִּמ"מ וּבִכ"מ בְּשֵׁם הַרְמ"ךְ וְהַגָּה בִּפ' כָּלֵל גְּדוֹל דַּע"ד יֵשׁ הַרְבֵּה אַקוּמְתוֹ וְאִינְקוּמְתָא דְּעוֹלָא וְדַר"ח נִדְחוּ מִצַּד הַדִּין וְכִי מוֹתֵר לְאַפּוֹת לְבוֹ בְּיוֹם וְכִי מוֹתֵר לְאַפּוֹת פְּחוֹת מְשַׁעֲוֹר אֲמַנָּם אַקוּמְתָא דַּר"י וְאַקוּמְתָא דְּרַב הַמְּנוּנָא נִדְחוּ מִצַּד לְשׁוֹן הַבְּרִייתָא כִּפְמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בַּד"ה מִתְקִיף אֶבֶל הַדִּין דִּין אֲמַת דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין בֵּינָה לְבִקְנוֹן וְתִמְחוּי וּבֵין נֶפֶשׁ וּכְבָרָה וּבֵין אִנְקֵל מִתּוֹךְ פְּסוּלַת לְבִין כִּמ"א וּבֵין לְאַלְתֵּר וּבוֹ בְּיוֹם וְיֵשׁ מְקוֹם לְזוֹמֵר דְּהַנֶּף תְּלַת אֲמוּרָאִי לֹא פְּלִיגִי לְדִינָא וְהַפֵּל לְחַוְמָרָא דְּבִנְפָה וּכְבָרָה חֲשִׁיב אֶפִּילוֹ אִמ"פ וְלְאַלְתֵּר וּפְמ"א חֲשִׁיב אֶפִּילוֹ בֵּינָה וְלְאַלְתֵּר.

וְלְבוֹ בְּיוֹם חֲשִׁיב אֶפִּילוֹ אִמ"פ וּבִיָּד. דָּאִין לְזוֹמֵר אִיפְכָא הַפֵּל לְקוּלָּא.

דָּאִינוּ חֲשִׁיב אִמ"כ כִּמ"א וּבְנֶפֶשׁ וּכְבָרָה לְבוֹ בְּיוֹם דְּוֹדָאִי לְבוֹ בְּיוֹם כִּמ"א אֶפִּילוֹ בֵּינָה חֲשִׁיב דְּהָרִי הַמְּחַבֵּץ הוּא מְלָאכָה בִּיָּד. וְתוֹ דְּהָא דְּפְרִיף אֲבִי מִיָּדִי אִמ"פ קְתַנִּי הֵינּוּ לְפִי דְּגָרִיס בְּבְרִיתָא שְׁנֵי מִינֵי אוֹכְלִין כְּגִירְסַת הַתּוֹסְפוֹת ד"ה הֵיוּ וְכַנְרָאָה מְדַבְרֵי רַבְנוּ וּמְשַׁמַּע דְּאִירֵי הַבְּרִיתָא אֶפִּילוֹ בְּשְׁנֵי מִינֵי אוֹכְלִין שְׁוִים דֵּה"ל כִּמ"פ הָרִי מְוֹכְרָח דְּבִנְפָה וּכְבָרָה חֲשִׁיב אֶפִּילוֹ ב"ב ** (כב').

(** מניי אוכלין דה"ל כאמ"פ. אלא נדאי דהפל לחומרא פנ"ל ועיין בט"ז א"ח סי' תק"י סק"ג שמשגיג שם על ה"ה באורח ולא ירד לסוף דעתו דיפה השיג ה"ה על הרשב"א דכיון דבפמ"א חייב אפילו ביד ולא לתר אלמא דלאו פלגא הוא דהא מ"מ מותר בי"ט.

וכיון דלאו פלגא הוא ע"כ הא דלא חילקו הפוסקים בין לאלתר ובו ביום בי"ט ודאי גם בו ביום מותר ושפיר פסק הרמ"א כה"ה דאף לבו ביום מותר ונהי מתני' דהבורר קטניות בי"ט ודאי איירי אפילו בנפל לתוכן בי"ט ונהי דכתב ה"ה דנהי פאופה ומבשל לאו למימרא אף אם אפשר לעשות מאתמול רק אם נפל לתוכן בי"ט מותר אף לבו ביום ואשתמיטת' להט"ז פסק הש"ע סי' שי"ט בהדיא דפמ"א לעולם אסור ועוד הארכתי מזה במקום אחר.

ובזה נסתלקה קושית הרמ"ד. ועיין פ' נוטל דף קמ"ב ע"ב בתוספות ובמהרש"א שם ובסוף ספר פני מאירות השיג על מהרש"א באריכות ותורף דבריו שהרמב"ם פ"ג מהי"ט פתב בד"א שאוכל מרובה על הפסולת אבל פמע"ה ד"ה בורר האוכל ואם הי' טורח בברירת הפסולת אעפ"י שהאוכל מרובה בורר את האוכל ופי' הב"י דה"ק דמפרש הא דקאמר במסכת ביצה פמע"ה מי איכא מאן דשרי לאו למימרא דאסור בטלטול כפרש"י אלא דפריד מאי קמ"ל רשב"ג ומשני דקמ"ל רשב"ג בגפיש הפסולת בטירחא וזוטר בשיעורא דאפ"ה אסור הרי דאע"ג דהרמב"ם לא מפרש כפירש"י דפמע"ה א"א אסור לטלטל אפ"ה מפר' הקושיא כפשוטה ולא משבש הגירסא וכן מפרש התירוצ' על הפסולת ה"נ נימא לפר"ת ע"כ תורף השגתו.

ולא ירד פלג לסוף דעת מהרש"א עיין בפ"ג מהי"ט בהגהות מיימ' שפתב צ"ע דגרסינן עלה פמע"ה א"א מי איכא מאן דשרי ופרש"י אף לטלטלו וכו' אבל לדברי רבנו צ"ל דפריד מאי קמ"ל וכדבריו משמע מלשון הספר דקאמר פשיטא עכ"ל וע"ש בכ"מ מ"ש בשם מהרי"ק והדבר נראה לעינים דאי גרסינן פשיטא ליכא לפרש כפירש"י דאדרבה אין זה פשוט דבורר האוכל דהא אסור אף בטלטול והמש"ך דברי מהרש"א דלדור ר"ת דה"ך בד"א דרשב"ג לאו משום טירחא אלא דהיכא דאמעה"פ בטל הפסולת ומותר לטלטלו ולבררו משא"כ בפמע"ה א"א דלא יטול ואסור לטלטלו דא"כ לפ"ז ע"כ הא דמשני התם דזוטר בשיעורא ונפיש בטירחא קאי על האוכל דהא לשון מרובה על האוכל היינו מרובה בשיעור ולפ"ז כיון דמוכרח התירוצ' דקמ"ל דרשב"ג דפמע"ה א"א בורר את האוכל אע"ג דנפיש בטירחא א"כ ע"כ ליכא לפרש הקושיא משום אסור טלטול וכפירש"י דא"כ לא הנה משני מידי.

משא"כ לפירש"י דבד"א דרשב"ג משום טירחא א"כ שפיר יש לפרש תירוצ' הגמרא דה"ק בד"א בטורח אמעה"פ אבל טורח פמע"ה א"א אפילו דזוטר בשיעורא בורר האוכל ושפיר י"ל דבדנפיש הפסולת בשיעורא אסור לטלטל אף האוכל.

ויש להמתיק דבשלמא לדור רש"י דהאבן נפיש בטירחא הואיל דבל"ז צריד להגביה החבית וזוטר בשיעורא שפיר מוקים למסקנא פרשב"ג דאסר בפסולת נפיש בטירחא וזוטר בשיעורא משא"כ לפר"ת דהאבן נפיש בשיעורא וזוטר בטירחא אי ס"ד דמפרש הך דמסכת ביצה אפסולת כפירש"י אין הנדון דומה לראי' דהואיל דאסור בפסולת נפיש

בְּטִירְחָא דְלַמ' מ"מ שְׂרִי בְּאָבִן דְּזוּטֵר בְּטִירְחָא אֶלְא וְדַאי אַאֲנֶכְל קְאִי וְהָהּ רַאִי נְכוּנָה
וּמְמִילָא נְמַשְׁדָּה דְּגָרִיס פְּשִׁיטָא דַּאֲל"כ לָא מְשַׁנֵּי מִיָּדִי.

אַמְנָם אִין הַמְאַמֵּר מִתְהַפֵּד בְּשָׁנָה דַּאֲע"ג דְּגָרִיס הֶרְמֵב"ם פְּשִׁיטָא מ"מ מְפָרֵשׁ דַּאֲפִסְנֹלְת
קְאִי כְּפִרְש"י אַע"ג דְּלֶהֲפֵד מְוֹכְרָח דַּר"ת דְּמְפָרֵשׁ אַאֲנֶכְל קְאִי ע"כ גָּרִיס פְּשִׁיטָא וְדַבְרִי
פ"מ מְבֹלְבָלִים וְכָל מַה שְׁהָאֲרִיף שָׁם הַפֵּל בְּכָלֵל דְּבַרִי מְהַרְש"א וְע"כ צ"ל דַּר"ת גָּרִיס
פְּשִׁיטָא וּלְדַרְדָּה הֶרְמֵב"ם ל"ג לְאָבִן ע"ש.

וְעוּד כ' וַז"ל וְעוּד צְרִיכִים אָנוּ לוֹמֵר בְּדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם הִבִּיאֵוּ הַב"י ס' שִׁי"ט דְּהַנִּי מִקְלִי
בִּי"ט אָבֵל בְּשַׁבַּת אֶפִּילוּ פִסְנֹלְת דְּזוּטֵר בְּשִׁיעוּרָא וּבְטִירְחָא חֲזִיב חֲטָאֵת לַפ"ז ק' מַאי פְּרִיף
מֵאֵן תְּנָא וְכו' דְּהָא בְּשַׁבַּת לַכ"ע אָסוּר לְטָרוּחַ בְּפִסְנֹלְת וּבְאַמֵּת הַטוּר פֶּסֶק דְּאָף בְּשַׁבַּת
מְוֹתֵר לְבָרוּר פִסְנֹלְת דְּזוּטֵר בְּשִׁיעוּרָא וּבְטִירְחָא וְסוּגְיָן מְסִיעָה לִי וְתִיּוּבְתָא דְּרַמְב"ם וְצ"ל
לְדַרְדָּה הֶרְמֵב"ם דְּהַכִּי פְּרִיף דְּבְאַמֵּת אָסוּר לְבָרוּר אָף פִסְנֹלְת מוּעֵט בְּשַׁבַּת אֶלְא דְּטִירְחָא
אָסוּר וְאָף מְוֹקְצָה אָסוּר בְּשַׁבַּת וְהַתִּירוּ אִיסוּר טִירְחָא מִשׁוּם צְנוּרָה הֵינֵן וְלֹא הַתִּירוּ מְוֹקְצָה
וּפְרִיף מֵאֵן תְּנָא דְּהָא ב"ה הַתִּירוּ לְטַלְטֵל מְוֹקְצָה וְה"נ נְתִיר מְוֹקְצָה וְכו'.

וְטַעוּת הוּא דְּאָף כְּשֶׁמְטַלְטֵל הַחֲבִית הֵנָּה מְוֹקְצָה כְּמוֹ שְׁפִירש"י אַמְנָם אִין כְּאֵן שׁוּם רִיחַ
קו' דְּנַדַּאי ס"ל לְהֶרְמֵב"ם דַּאִין אִיסוּר בּוֹרֵר בִּי"ט וְהָא דַּאֲסוּר בְּנֶפֶד וּכְבָרָה מִשׁוּם דְּמַחְזִי
כְּבוֹרֵר לְאוּצָר כַּמ"ש ה"ה.

אַלְא דְּמִיָּתִי רַאִי דְּהִיכָא דְּפִסְנֹל' נְפִישׁ בְּטִירְחָא טִירְחִינֵן בְּאֲנֶכְל דְּנִפִישׁ בְּשִׁיעוּרָא ה"נ
דְּטוּרַח הָאִיסוּר מְרוּבָה כְּפִירש"י אַע"ג דְּזוּטֵר בְּשִׁיעוּרָא טִירְחִינֵן בְּהַתִּירָא וּלַפ"ז מַה
שְׁהַקְשָׁה עוּד שָׁם וַז"ל אָף לַפ"ז קְשָׁה וְכו' אִין לוֹ שַׁחַר דַּאי לֹא הִי צְרִיף לְטָרוּחַ שְׁנִית
בְּחִבִית לֹא הִנָּה טוּרַח הָאִיסוּר מְרוּבָה ע"ש וְטַעַם הָאִיסוּר גְּבִי שַׁבַּת לְהֶרְמֵב"ם הֵינֵנוּ
מִשׁוּם בְּרִירָה מִשָּׂא"כ הַטוּר ס"ל כְּתִי הַתּוֹס' הַשְּׁנִי בְּמַסְכַּת בִּיעָה דִּי"ד ע"ב ד"ה הַבּוֹרֵר
ע"ש וּבְמִקּוּם אַחַר הָאֲרִכְתִּי: הִי"ד אָבֵל מְסוּנֵין וְכו' עֵינֵן בַּמ"מ וּבַלַּח"מ וַז"ל הֶרְשֵׁב"א
בַּש"ש וּמְסוּנֵין אֵת הֵינֵן בְּסוּדְרִין פִּי יֵין עָכוּר דַּא"א לְפָרֵשׁ שְׁמָרִים דְּהָא יֵין קְתַנִּי וְאֵעִפ"י
שְׁהוּא מְשֻׁנָּה כִּינֵן שְׁהוּא בּוֹרֵר גְּמוּר אָסוּר וְגַם א"א לוֹמֵר יֵין צְלוּל דַּא"כ אֶפִּילוּ בְּמַשְׁמַרְת
נְמִי שְׂרִי כְּזַעֲרִי אֶלְא ע"כ אִיגְרִי בִּינֵן עָכוּר כִּינֵן דְּאֶפְשָׁר לְמַשְׁתִּי' הֶכָא ** (צ"ל הַכִּין.

**) אִין כְּאֵן מִשׁוּם בּוֹרֵר וְכִינֵן דְּמַשְׁנֵי קְצַת וּמְסוּן בְּסוּדְרִין שְׂרִי ע"כ. וְכ"כ הַר"ן וְהַקְשָׁה
עַל רַבְּנּוֹ קוֹשְׁיַת הַלַּח"מ (וְעֵינֵן בְּשִׁלְטֵי הַגְּבוּרִים שְׁדַבְּרִי מְגוּמְגִמִין) וְמַה שְׁהַבִּיא הַלַּח"מ
רַאִי דַּע"כ מַשְׁמַרְת דְּבְרִיָּתָא לֹא דוֹקָא דַּאֲל"כ תְּקַשִּׁי בְּרִיָּתָא אַמְתַּנִּיתִין וּבְלָאוּ הַאִי
דְּזַעֲרִי צְרִיף לְאוּקְלִי בֵּין הַגְּתוּת.

יֵשׁ לִינִשְׁב דְּנַדַּאי לֹא שְׁיִיף לְמַרְמֵי דְּרַשְׁב"א אַמְתַּנִּיתִין דְּתַנָּא הוּא וּפְלִיג כִּי הִיכָא דְּפְלִיג
נְמִי ר"א בַּר"פ תּוֹלִין מִשָּׂא"כ לְזַעֲרִי פְּרִיף נִמָּא דְּלֹא ס"ל פְּרַשְׁב"ג מִשׁוּם דְּאֶפְשָׁר
דְּהַלְכָה פְּרַשְׁב"ג אָף בְּבְרִיָּתָא.

אַמְנָם דְּבַרִי רַבְּנּוֹ נִרְאָה דַּאִיגְרִי נְמִי בְּעַפּוּרִין קְצַת וּכְדַעַת הֶרְשֵׁב"א שְׁכֵן פְּתַב כְּדִי שְׁיִהֵן
צְלוּל בְּיוֹתֵר אֶלְמָא דְּבְעַפּוּרִין מִיָּרִי מִשָּׂא"כ בְּצְלוּלִין מְמַשׁ פְּשִׁיטָא דְּמְוֹתֵר לְשַׁמֵּר אֶפִּילוּ
בְּמַשְׁמַרְת דַּאִינוּ בּוֹרֵר כְּלָל אַמְנָם לֹא פֶּסֶק רַבְּנּוֹ פְּרַשְׁב"ג דֵּינֵן מַגְתּוֹ יִהִי מְוֹתֵר אָף
בְּמַשְׁמַרְת דְּנַדַּאי לֹא עָדִיף יֵין מַגְתּוֹ מִיָּן עָכוּר קְצַת וְצְלוּל מְשַׁמְרִים דַּאֲפ"ה בְּסוּדְרִין אִין

ובמשמרת לא אלא דרשב"ג ס"ל כר"א דר"פ תולין דהתם מסיק דמשמר תיב טטאת מתקיף לה רב ששת מי איכא מידי דרבנן מחיבי טטאת ור"א מתיר לכתחלה וקמה הקושיא וא"כ בהכרח למסקנא צריף לאוקמא מתניתין דר"פ תולין ב"ן צלול משמרים ועכור או ב"ן מגתו דאסור לרבנן ור"א מתיר ורשב"ג ס"ל כר"א להכי מתיר במשמרת ואנן קיי"ל פרבנן דמתניתין דבעינן שנוי בסודרין וכדומה לו.

ובזה מבואר המשך הסוגיא דבל"ז ס"ד דבריש פרקין פליגי ב"ן עם שמרים ממש ואפ"ה מתיר ר"א לכתחלה ולרבנן אסור משום דשימר אינו תיב טטאת והא דתנן הכא סתמא פרבנן דמסגנין את היין בסודרין היינו אפילו ב"ן עכור עם שמרים ממש.

ובהכי הנה ניחא לי דרשב"ג כר"א אפילו למאי דס"ד דלא איירי ב"ן מגתו משא"כ לפי מאי דקאמר זעירי דדוקא צלול שרי במשמרת אבל עכורין הצלולין משמרים לא א"כ ע"כ הא דקתני במתני' ומסגנין בסודרין קאי אעכורין הצלולין משמרים וא"כ מתוקמ' מתני' דריש פרקין בעכורין הצלולים משמרים דאפ"ה אסור במשמרת ולא פליג ר"א אלא בעכורין קצת משא"כ בשמרים ממש מודה דאסרו שפיר קשה מהו דרשב"ג דמתיר בשמרים ממש במשמרת.

ומשני בין הגתות שנוי דה"ל דומיא ד"ן עכור קצת: הט"ו וכן הנוסר וכו' עיין בלח"מ ושכח דברי עצמו מ"ש לעיל פ"ק ה"ד ע"ש ועיין מ"ש לעיל פ"ז ה"ב דאם דעתו ליהנות מעצים המנוסרים אינו תיב משום טוחן אלא משום מחתף עיין לקמן פי"א ה"ז.

וענין השיעורין שקתב רבנו נלמד מהתוספתא פ"ג דשבת וז"ל הבורר והטוחן והמרקד והלש והאופה לאכילה פגרוגרת לבהמה כמלא פי הגדי לצבוע כדי לצבוע בו בגד קטן ושאר כל הדברים פשיעור לטומאתן כף שיעור להוציאן ע"כ.

ולפ"ז נרא' דשיעור שחיקת תבלין וסמנים כדי לתבל ביצה קלה פשיעורו להוצאה ורבנו סתם הדברים והנה פתח רבנו בנוסר וסיים במחתף משום דשיעור מדקדק עצים כדי לבשל ביצה קלה משא"כ שיעור הנוסר אפטר שיהנה מהנוסר' לכסות בו דם צפור קטן (פדאי' בפ' פיסוי הדם דק"ה) פשיעור הוצאת עפר ואפר לקמן פי"ח הי"א פ"ן דמכסין בנסורת של חרשין אבל המדקדק דלא חזי לכסוי ה"ל שיעור' פנזפר בהוצאה כדי לבשל ביצה קלה ומתכת חייב בכ"ש: הי"ו המרקד והלש וכו' השיעורין הללו למד רבנו מהתוספתא פנ"ל הט"ו ומ"ש הכ"מ בשם הרמ"ך אומר אני דתיבתא קמותיב וסיוע קמסייע לרבנו דמה דמיון למוציא שופכין כדי לגבל שאין אדם טורח וכו' לגדון דידן שמגבל ודמי למוציא טיט מגובל.

ואפשר נמי דהמוציא שופכין ומתכונן לגבל פי פור חייב ובסתמא הוא דבעינן רביעי' עיין פי"ח הו"ז. ומ"ש רבנו ואין גיבול באפר עיין בהשגות ובלח"מ האריף מאד.

ועיין בלשון התוספתא הבאתיה לעיל ריש פ"ג ובמה שכתבתי שם בדעת רבנו ע"ש. ולפי מ"ש שם אי אפשר להשוות מסקנא דפ' מי שהחשיף עם דברי אב"י דבסוגיין די"ח כמו שעלה על דעת הלח"מ דהא ע"כ צ"ל דס"ל לאב"י דבמידה דלאו בר גיבול חייב משום לש' בשריף' בעלמא לרבי דהא בכרשינין לא שייף צובע.

אָלאַ דּוּדאַי פּסיקאַ לי' לבעל הש"ס דמתני' איירי משום איסור לישה מדנקיט פּרשינין ולקחי מוקים לה רב יוסף פּרבי דמשמע לי' דפּלוגתא דרבי ור"י במהות מלאכת הלישה דלרבי עיקר המלאכה השרייה ולא הגיבול הילכף א' נתן את הקמח וא' נתן את המים ובא השלישי וגיבול השני חייב והשלישי פטור כמ"ש הרא"ש בפ' המביא ע"ש והילכף ס"ל לרבי דשנייה לישה אפילו בדבר שאינו מתגבל כיון דהחיוב על השרייה פדמחיוב רבי בשריית האפר דלאו בר גיבול לפי גירסת ר"י ור' יוסי פליג וס"ל דעיקר מלאכת הלישה הנה הגיבול ואין השרייה מלאכה כלל ודלא כמ"ש הרא"ש בפ' המביא אלא בדבר שאינו מתגבל ליפא חיוב לישה כלל והא דקאמר ר' יוסי לפי גירסת ר' יוסף בההוּ פרייתא דאפר דאינו חייב עד שיגבול דמשמע הא גיבול חייב.

לאו פרייתא בפ"ע היא כמו שהבין הרא"ש אלא סיפא דברייתא דקמח פפי גירסת התוספתא הנ"ל ור' יוסי פליג אפרנונייהו כחדא וה"ק דאינו חייב משום לישה עד שיגבול וממילא בקמח פשיגבול חייב ובאפר לעולם פטור כיון דא"א לגבול דלאו בר גיבול הוא (דלפי הנראה דברייתא בפ"ע היא קשה היא קאמר ר"י עד שיגבול מה שהוא אינו במציאות דהא לאו בר גיבול הוא) ומש"הלא מתוקמא מתניתין כר' יוסי דאליבין' לא שנייה כלל מלאכת לישה בדיו וסמנים ומשמע דמשום לישה נגעו בי' מדנקיט פּרשינין פנ"ל ולזה דחה אב"י דמנ"ל דר"י ס"ל דרק מלאכת גיבול הוא עיקר ולא השרייה ואין במידי דלאו בר גיבול לישה כלל דלמא מודה ר' יוסי דבמידי דלאו בר גיבול חייב אשרייתו משום לישה אלא דפליג בקמח ועפר דשנייה בהו גיבול ואין השרייה תכלית פונותו הילכף פטור אשרייה עד שיגמור הגיבול ומאי אפר עפר ושפיר מתוקמא מתניתין כר' יוסי.

וכיון דמסיק בפ' מי שהחשיף מלח הוּ פרייתא דמורסן דס"ל לר' יוסי דבמידי דלאו בר גיבול לא מחייב אשרייה ואדרבה שרי לכתחלה אלא דגיבול מורסן אסור משום מראות עין וסתם לן תנא פנותי' דר' יוסי ממילא אידחי לי' מילתא דאב"י ואקומתא דר' יוסף קיימא ואע"ג דסתם מתניתין דפ"ק פּרבי סתמא בתרא דפ' מי שהחשיף עדיף ולזה פסק רבנו כר' יוסי והשמיט פּרשינין כפמ"ש לעיל פ"ג ה"ג.

ואע"ג שהתוספות דף י"ח בד"ה אבל חילקו בין מורסן לדיו לא ס"ל לרבנו חילוק זה אלא דאב"י ור' יוסף לא שמיע להו ברייתא דמורסן. ומה שהקשה התוספות שם מהא דאב"י להו לגבול או לעשן עיון פ"א מה' תפילין ה"ד בדברי רבנו דמעשה דיו שמקבצים עשן שמנים וגובלים בשרף ודבש ועושין מהן רקיקין ומייבשין אותם ובשעת פתיבה שורין את הרקיקין במי עפצין ע"ש.

נראה מזה דדיו בר גיבול הוא בתחלת מעשהו אלא דבמתניתין איירי מן השרייה במי עפצים דאז אין ענין לגיבול דהא הוא רוצה שיהא ניתך וראוי לכתובה ולא לגבולו כמו עיסה ואין מקום לקושיות התוספות לפי פירוש זה.

ומה שדחק הלח"מ ממ"ש ה"ה לקמן פ"ט אין לחוש בזה שפכר העיד ה"ה בעצמו שם שצ"ע ואין פירוש זה עיקר ועמ"ש פכ"א הי"א: ומ"ש רבנו ולא בחול הגס המפרשים לא הראו מקום מוצא דין זה.

ואפֿשר שְׁהוֹצִיא רַבְּנוּ מִדִּקְיָי"ל שְׁעוֹר חוֹל הֶגֶס לְעַנְּנֵי הוֹצָאָה כְּדֵי לְעַרְבֵי עִם מְלֵא כַּף סִיד
שֶׁל סִיּוּדִין וְלֹא קִאָמַר כְּדֵי לְעַשׂוֹת פִּי כוֹר אֶלָּא וְדַאי דְלֹא חֲזִי לְגִיבּוּל וְכֵן מִשְׁמַע בִּפְּסִוּי
הַדָּם דְקִאָמַר אֵיזְהוּ חוֹל הֶגֶס כֹּל שְׁהוֹצִיר יְכוּל לְכַתְּשׁוּ אֶלְמָא שְׂאִין הוֹצִיר יְכוּל לְגַבְלוּ
וְלְעַשׂוֹת מְמַנּוּ כְּפִי חֶרֶס בְּלֹא כְּתִישָׁה וּמִינָה דְחוֹל הַדָּק עוֹשֶׂה מְמַנּוּ כְּפִי חֶרֶס וְכֵן גִּיבּוּל
הוּא.

וּמִשׁ"ה נְמִי אָסוּר לְכַסּוֹת בְּחוֹל הֶגֶס דְלֹא בֵּר מִיְגַדֵּל צְמָחִים הוּא שְׂאִין חֲלָקִיו מִתְּדַבְּקִים
וּמִתְּגַבְּלִים מִשׂא"כ בְּחוֹל הַדָּק וְעַפְרָא וְחוֹל הַדָּק אַע"ג דְבַנְי גִּיבּוּל הֵמָּה מ"מ פִּינּוּ דְעַפְרָא חֲזִי
לְכַסּוֹי דָּם צְפוּר קָטָן דְזוּטֵר שְׁיַעוּרָא מְשִׁיעוּר פִּי כוֹר מְשַׁעְרִין בִּי לְחוּמְרָא.

וְחוֹל הַדָּק אַע"ג דְחֲזִי לְכַסּוֹי פִּינּוּ דְחֲזִי נְמִי לְזַבֵּל כְּרִישָׁא דְזוּטֵר טוּבָא חֲזִיב אֲשִׁיעוּר מוּעָט
מִשׂא"כ בְּחוֹל הֶגֶס דְלֹא חֲזִי לְגִבּוּל וְלֹא לְכַסּוֹי וְלֹא לְהַצְמִיחַ בְּעֵינָן שְׁיַעוּר גְּדוֹל וְכֵן מִשְׁמַע
בְּיַרְוִשְׁלָמִי פ' כָּלֵל גְּדוֹל דְגֶרְסִינּוּ הֵהוּ דְחֲשֵׁר (פִּי' מְרַקֵּד) גּוֹרְגוּבְסִין מוּזַח חוֹל עַפְרָא חֲזִיב
מִשׁוּם מְרַקֵּד.

הֵהוּ דְגַבְּלֵי גּוֹרְגוּבְסִין עַפְרָא קְלוּרִין מְלוּגְמָא סְמָנִים חֲזִיב מִשׁוּם לְשׁ ע"כ וּמְדָלָא נְקִיט גַבִּי
גִּיבּוּל חוֹל אֶלְמָא דְלֹא פְּסִיקָא לִי מִשׁוּם שְׂאִין גִּיבּוּל בְּחוֹל הֶגֶס. וּמ"ש רַבְּנוּ וְהַנּוֹתֵן זָרַע
שְׂנוּמְשָׁמִין עֵינָן לְעֵיל ה"ב וּבפ' פִּיצַד מְבַרְכִין אֵיתָא טְרִימָא דְשׁוּמְשָׁמִי מִשְׁמַע דְבַר גִּיבּוּל
הוּא וְעוֹשִׂין מְמַנּוּ טְרִימָא.

אֲמָנָם בְּתוֹסְפָתָא פִּי"ג דְשַׁבַּת גְּרָסִינּוּ נוֹתְנִים מִים לְכָלִי וּבִלְבַד שְׁלֵא יִגְבַּל נוֹתְנִים שְׂנוּמְשָׁמִין
וְאֲגוּזִים לְתוֹף הַדְּבִשׁ וּבִלְבַד שְׁלֵא יִגְבַּל ע"כ. וְרֵאָה לְכַאֲרָה לְפִי הַמְּסַקְנָא דְבַפ' מִי
שְׁהַחֲשִׂיף כְּדִמְסִיק הֶרֶב הַמַּגִּיד מְדַקְשָׁרִי לִיתָן שְׂנוּמְשָׁמִין לְכַתְּחֵלָה לְתוֹף הַדְּבִשׁ אֶלְמָא דְאָף
הַגִּיבּוּל אֵינּוּ אָסוּר אֶלָּא מְדַבְּרִי סוּפְרִים אֲבָל בְּאַמַּת מִשְׁמַע אֵיפְכָא דְלְתוֹף הַדְּבִשׁ הוּא
דְנוֹתְנִים אֲבָל לְתוֹף הַמִּים נְתִינָתָן הוּא גְּבִילָתָן וְחֲזִיב שְׁכָל הַדְּבָרִים שְׁעוֹשִׂין מֵהוּ שְׁמֹן
דְּוִמְיָא דְפִשְׁתָּן הֵם מִתְּעַרְבִים וְנִתְלִין זֶה בְּזֶה בְּנִתְיַנַּת מִים לְחוּד וְהֵינּוּ מִשׁ"ר וְכָל פִּינְצָא
בְּזֶה אֲגוּזִים וְכָל הַנָּף שְׁמָנִים דְקַחְשִׁיב בְּמִתְנִיתִין ר"פ בְּמָה מְדַלִּיקִין: סְלִיק פ"ח מִה"ש
פֶּרֶק ט מִה"ש ה"א הָאוּפָה כְּגִרְגָתָא עֵינָן פ"ח ה"ט"ו עֵנָן הַשְׁעוּרִים וּמִשׁ"ר שְׁיַעוּר הַמְּחַמֵּם
וְכוּ' וְשְׁיַעוּר הַמְּבַשֵּׁל וְכוּ' עֵינָן בְּהַשְׁגוֹת וְדַבְּרֵי הַרְאָב"ד נִפְלָאוּ מְמַנֵּי דְמַאֲחַר שְׁלֵא הַשִּׁיג
לְעֵיל פ"ח ה"ו עַל מ"ש רַבְּנוּ דְשְׁיַעוּר הַמְּגַבֵּל עַפְרָא כְּדֵי לְעַשׂוֹת פִּי כוֹר כְּמוֹ שְׁהַשִּׁיג
הַרְמ"ךְ אֶלְמָא דַּס"ל לְהַרְאָב"ד כַּפְמ"ש לְעֵיל דְאֵין לְזַמּוֹת מְגַבֵּל לְמוֹצֵיא שׁוּפְכִין כְּדֵי
לְגַבֵּל דְאֵין אֲדָם טוֹרַח לְגַבֵּל לְעַשׂוֹת פִּי כוֹר דְכִינּוּ דְחֲזִינּוּ דְטַרַח וְגִיבּוּל דְמִי לְהַמוֹצֵיא טִיט
מְגוּבֵל.

א"כ אָף הֵכָא לֹא הִי לְהַרְאָב"ד לְזַמּוֹת הַמְּבַשֵּׁל סְמָנִים לְמוֹצֵיא סְמָנִים שְׂאִינָם שְׁרוּיִים
דְשְׁעוּרוּ כְּדֵי לְצַבּוּעַ בּוּ בְּגַד קָטָן פִּי סְבָכָא הוֹאִיל שְׂאִין אֲדָם טוֹרַח לְבַשֵּׁל סְמָנִים כְּדֵי
לְצַבּוּעַ מֵהוּ דְנוֹגְמָא לְאִירָא דְכִינּוּ דְטַרַח וּבִישֵׁל ה"ל שְׁיַעוּרָא כְּדֵי לְצַבּוּעַ דְנוֹגְמָא לְאִירָא
וְעֵינָן בְּגִמְרָא דָּף ע"ט דְקַמְדַּמָּה לְהוּ בַּעַל הַשִּׁ"ס אֶהְדְּדִי.

אֲמָנָם עֲדִינּוּ אֵין זֶה מְסַפִּיק בְּיִשׁוּב דְבַרֵי רַבְּנוּ דְאַכְתִּי הַל"ל שְׁיַעוּר כְּדֵי לְצַבּוּעַ דְנוֹגְמָא
לְאִירָא. וְעֵינָן בַּכ"מ מִהַ שְׁהַקְשָׁה בְּשֵׁם הַרְמ"ךְ וְנִרְאָה פְּשוּט דְמִשְׁמַע לִי לְרַבְּנוּ דְאֵין

ללמוד שעור המסמם מים לרחיצה משועורי הוצאה שהם פדי לשוף בהם את הקילור או פדי להדים בהם את המדוכה דאין זה ענגו למים חמין.

וגם אין סברא לשער בגרוגרת או רביעית פיון דלא לשתין קבעי לי אלא לרחיצה לזה למד רבנו מהא דאר"א בפ' מקום שנהגו אסור לאדם שיושיט אצבעו במים בט"ב פדרף שאסור ביה"כ אלמא דרחיצת אבר א' חשוב רחיצה ואפילו אצבע קטנה כמו שהעתיק רבנו בהי"כ ע"ש רפ"ג מהש"ע והא דכתב רבנו פדי לרחוץ בהו אבר קטן דמשמע אבר קטן של גדול ולא דיקמה אותו רבנו לדין הוצאת שמן דה"ל שעורא פדי לסוף אבר קטן של קטן בן יומו.

משום דבנדאי אינו חייב על החימום אא"כ היד סולדת דכל שאין היס"ב חשוב הפשר ולא חימום והיינו פדי שפרסו של תינוק נכזית בו כמבואר לקמן פכ"ב ה"ד וא"ב ** (וא"כ) ** אין חמין ראויין לרחיצת קטן בן יומו.

וכפי הנראה מדברי רבנו דשעור שנתן במחמם את המים הוא שיעור בכמות שיהי' כ"כ מים פדי לרחוץ אבר קטן והשיעור באיכות מבואר לקמן פ' כ"ב ה"ד שיהי' פדי שהיס"ב באמנם בבישול סמנים נקיט רבנו השיעור באיכות שודאי יש סמנים שאינם צריכים בישול כלל כמו קנקנתום ומי עפצים דלקמן הי"ד דבגתינתן לתוף המים חזי לצבוע ויש סמנים שצריכים בישול עד שיקלח המים עין הצבע ויש שבבישול כל דהו סגי לי ויש שצריכין בשולא כבשרא דתורא.

וכה"ג מי שרוצה לצבוע פלי עצם צריף בישול טפי מאלו יצבע כל ** (כלי) ** עץ וגם למשל מי שצריף לצבוע פמראה זהב בתכלית צריף בישול הסמנים טפי מאלו רוצה לצבוע כגון פרפומי וכל זה נכלל בלשון רבנו שבישול כ"כ עד שיהי' ראויין לדבר שמבשלין אותן לו.

ולא הוצרך רבנו לבאר השיעור בכמו' שהוא שיעור דוגמא לאירא שהוא דבר מועט מאד ואין לה בישול פחות ממנו: ה"ג המבשל על האור וכו' עמ"ש לעיל פ"ג ה"ח ומ"ש או דבר שאינו צריף בישול כלל בעכו"ם דל"ח כל שהוא נאכל כמות שהוא קי אין בו משום בשולי עכו"ם וה"ה לענגן שבת.

ואע"ג דלענגן נתבשל כמב"ד לא מדמה רבנו בישול שבת לבישולי עכו"ם ממש מ"מ מה דחזי חי לגמרי מודים רבנו לחנניא. ה"ד א' נתן את האור וכו' עיין בהשגות והרלב"ח תמה בתשובותיו שאלה כ"א על הרב המגיד מה שהביא דברי הגמרא בקדירה חדשה עסקינו כאלו זהו פי' לדברי רבנו ע"ש.

ובדברי הלח"מ לקמן פכ"ג מהי"ט הי"א תמצא יישוב לדברי רבנו ודברי ה"ה ע"ש. ומה שנדחקו שם בלשון הגמרא מפני שצריף לחסמן יש לפרש דכיון דדבר שאינו מתפזר מותר הוצרך לומר דכיון שצריף ליבון גדול פדי לצלות עליהו א"א שלא יחסמן וה"ל פ"ר עיין בתוספות פירה דמ"א ע"ב בד"ה מיתם וכו' ויש.

להעמיס פנונה זו בדברי ה"ה ועיין בתוספות ביצה ד"ה הכא בקדירה חדשה וכו' וקשה לדרבם דא"כ מאי האי דקמשי בגמרא הכא בקדירה חדשה וכו' דכיון דנקט בפרייתא פלו חייבים ומי לא עסקינו דא' הביא את המים קודם שנתלבנה הקדירה ונתחממה דדוחק

לאוקים פְּשֵׁהָהּ שִׁיעוּר חִסוּם בֵּין שְׁפִימַת הַקְדָּרָה לְהַבְאֵת הַמַּיִם (וּכ"ש לַפּמ"ש הַר"י בִּי רַב דְּאִיגְרֵי בְּבָאוּ פְּלָם בְּבַת אַחַת) וּבִיּוֹתֵר קָשָׁה לְדַרְךָ רַבְּנוּ דְּאִי בַקְדָּרָה יִשְׁנָה שְׁיִיף חִסוּם וּא"כ אִי ס"ד דְּבַקְדָּרָה מְלֵאָה מַיִם שְׁיִיף חִסוּם יֵהִי אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּשׁוּם קְדָרָה בִּי"ט וּע"כ מְוַכַּרְח כְּפִי הַתּוֹסְפוֹת וּנ"ל לְיִישָׁב דְּוַדַּי פְּסִיק' לִי לְבַעַל הַש"ס דְּכָל הָעוֹשֶׂה דְּבָר מְצָרְכֵי הַבִּישׁוּל חַיִּיב וּלְהַכִּי לֹא הִקְשָׁה תַּכְּף אֵהָךְ בְּרִייתָא דְּכּוֹלֵן חַיִּיבִים מְשׁוּם דְּגַם הַשׁוֹפֵת קְדָרָה קַעְבִּיד א' מְצָרְכֵי הַבִּישׁוּל אֲלֵא לְבַתֵּר דְּמִשְׁנֵי הָא דְּאִיגְרֵי אִוֵּר לְבַסּוֹף מַש"ה הַרְאִשׁוֹנִים פְּטוּרִים אַע"פ שֶׁעָשׂוּ דְּבָר מְצָרְכֵי הַבִּישׁוּל הוֹאִיל שְׁאִין עֲדִינן בְּעוֹלָם מְלֵאכַת הַבִּישׁוּל כָּל זְמַן שְׁלֹא הִבִּיא אֶת הָאוֹר.

לְזֶה קָשָׁה לִי שׁוֹפֵת הַקְדָּרָה מֵאֵי קַעְבִּיד דְּבַשְׁלֵמָא הַנּוֹתֵן הָאוֹר וְהַעֲצִים כְּדֵי לְבַשֵּׁל יֵשׁ עֲלֵיהֶוּ שֵׁם הַכְּנָה לְבִישׁוּל שְׁבִהְכַרְח צְרִיף לְאֵשׁ וְעֲצִים מִשָּׂא"כ שְׁפִימַת קְדָרָה רִיקְנִית אִין כְּהַ הַכְּנָה לְבִישׁוּל כָּלֵל.

וּמִשְׁנֵי בַקְדָּרָה חֲדָשָׁה וְכו' שְׁמַחְסָמֵן וְכו' דַּה"ל תּוֹלְדַת מְבַשֵּׁל כְּמִבּוֹאָר בִּירוּש' הִבִּיא הַמ"ע הָאֵי מָאן דְּשַׁחִין חֲסַף חַיִּיב מְשׁוּם מְבַשֵּׁל וְכֵן מְבּוֹאָר לְקַמֵּן ה"ו דְּהַמְבַשֵּׁל כְּלֵי אֲדָמָה עַד שִׁיעָשׂוּ כ"ח חַיִּיב מְשׁוּם מְבַשֵּׁל וְכו' וְאַע"פ"י שֶׁלְּבַסּוֹף לֹא נִתְחַסְמָה הַקְדָּרָה כִּיּוֹן שְׁנִיתָן זֶה לְתוֹכָהּ מַיִם קוֹדֵם חִסוּם מ"מ הָרִי נַעֲשִׂית מְלֵאכַת בִּישׁוּל עַל יְדוֹ וְחַיִּיב וְלֹא דְּמֵי לְמַש"ר פ"ה ה"ח נִתְפַּוּיָן לְזֶרֶק אֶת הַחֵץ לְהַרְגֵּ אָדָם וְעַקֵּר אֵילָן בְּהַלִּיכְתּוֹ וְכו' דְּפִטוּר דְּהַתָּם נַעֲשֶׂה מְלֵאכָה אַחֲרַת וְאַע"ג דְּהַמְתַּפְּנִין לְלַקֵּט שְׁחִירוֹת וְלִיקֵט לְבָנוֹת פְּטוּר מ"מ הָכָא חַיִּיב דְּוַדַּי אֵלוֹ הִי כְּוֹנָתוֹ לְחַסֵּם גּוֹף הַקְדָּרָה וּבִישׁוּל אֶת הַמַּיִם הִי פְּטוּר אֲמַנָּם בְּגִדּוֹן דִּידָן דְּבִאֲמַת נִתְפַּוּיָן בְּשְׁפִימַת הַקְדָּרָה לְבִישׁוּל הַמַּיִם וְהַבְּשָׂר וְהַתְּבָלִין וְנַעֲשִׂתָהּ מִחֻשְׁבָּתוֹ אֲלֵא שְׁאִינוּ בָּאִין לְפּוֹטְרוֹ הוֹאִיל שְׁאִינוּ עֵיקֵר גְּרָם לְבִישׁוּל לְהַכִּי אֲמַרִּינוּ כִּיּוֹן דַּס"ס הִי גוֹרֵם בִּישׁוּל אַחַר דְּהִיגְנוּ הַחִסוּם לְכַף הֵנּוּ מַעֲשֶׂה חַשׁוּבָה לְחַיִּיבוֹ מְשׁוּם מְבַשֵּׁל.

גַּם י"ל דְּהַקְשָׁה לִי לְבַעַל הַש"ס דְּבַשְׁלֵמָא הַנּוֹתֵן אֵשׁ וְעֲצִים הֵנּוּ גוֹרֵם לְבִישׁוּל וּמְקַרְב וּמְמַהֵר הַבִּישׁוּל דְּכָל מַה שְׁהָאֵשׁ בּוֹעֵר מְקוֹדֵם יֵהִי הַבִּישׁוּל יוֹתֵר מְהֵרָה מִשָּׂא"כ בְּשְׁפִימַת הַקְדָּרָה רִיקְנִית אִיגְנוּ מְמַהֵר הַבִּישׁוּל וּמִשְׁנֵי בַקְדָּרָה חֲדָשָׁה עֲסָקִינוּ וּמִשׁוּם לִיבּוֹן רַעְפִּי דַּע"ז מְמַהֵר לְבַשֵּׁל מַה שְׁהַקְדָּרָה רִיקְנִית מִתְחַמְמַת וּמִתְלַבֶּנֶת כְּדֵי לְבַדְקוֹן.

וּלפ"ז לְדַרְךָ רַבְּנוּ דְּכָדֵי לְחַסְמֵן אֲפִילוּ בַקְדָּרָה יִשְׁנָה נְמִי מְמַהֵר הַבִּישׁוּל כְּמַה שְׁמַחְסֵם אֶת הַקְדָּרָה וּמְחַמְמָהּ. וְהַרְלַב"ח בְּתוֹשׁוּבָה הַנ"ל גִּדְחַק לְפָרֵשׁ דְּהָא דְּפָרִיף בְּגַמְרָא שׁוֹפֵת הַקְדָּרָה מֵאֵי קַעְבִּיד לֹא פָּרִיף אֵהָךְ בְּרִייתָא דְּכּוֹלֵן חַיִּיבִים דִּידַע לְתַרְץ דְּחַיִּיב מְשׁוּם דַּעֲשֶׂה דְּבָר מְצָרְכֵי הַבִּישׁוּל אֲלֵא דְּפָרִיף אֵהָךְ בְּרִייתָא דְּכּוֹלֵן פְּטוּרִים וּמֵאֵי קַמ"ל דְּהַשׁוֹפֵת הַקְדָּרָה פְּטוּר פְּשִׁיטָא דְּמֵאֵי קַעְבִּיד ע"ש וּמְלַבֵּד שֶׁהוּא דוֹחַק אִין מְקוֹם לְפִירוּשׁ זֶה כָּלֵל לַפּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בַּד"ה הָכָא הַנ"ל דְּכִיּוֹן דְּבַבְרִייתָא פְּטוּרִין כְּבָר יֵשׁ מַיִם בַּקְדָּרָה קוֹדֵם נִתְיַנַּת הָאוֹר וְלֹא שְׁיִיף חִסוּם כָּלֵל וּמְחַנּוֹרְתָא כַּמ"ש.

וּמַש"ר אֲבָל אִם שְׁפֵת וְכו' עֵינן בַּכ"מ בְּשֵׁם הַר"י בִּי רַב וְאִין דְּבָרֵינוּ מְסַפִּיקִים דַּלפ"ז מֵאֵי פָּרִיף בְּגַמְרָא שׁוֹפֵת אֶת הַקְדָּרָה מֵאֵי קַעְבִּיד דְּהָא יֵשׁ לְפָרֵשׁ לְשׁוֹן הַבְּרִייתָא א' מְבִיא וּא' מְבִיא בְּלִשׁוֹן הֵנּוּ וְלֹא נִקְיֵט וּבָא אַחֲרֵי דְּאִיגְרֵי בְּבַת אַחַת דְּקַעְבִּיד מַעֲשֶׂה רַב.

ותו דלמה לא חילקה הברייתא בגנונא דרישא בד"א בבת א' אבל בזה אחר זה לא. והרלב"ח בתשובה הנ"ל דרף בדרף נוטה קצת לדברי הר"י כי רב דרישא איירי שקהם בעצה אחת חוץ המגיס שפא אחר כף וכל זה דוקא היכא שעשו פסדר הבישול משא"כ בסיפא ששינו סדר הבישול ה"ל פאילו פא אחר ואינם בעצה אחת והאריף מאד ונדחק שם והעלה דלהכי כ' רבינו שכל העושה דבר מצרכי הבישול וכו' כדי לתרץ הא דקיי"ל שנים שעשו מלאכה פטורים ויצא זה להרמב"ם כי נושא הבישול מחייב פן שהרי הנותן בשר ע"ג גחלים לא עשה כל הבישול שהאש הובער ע"י אחר דאין לומר דאינו חייב אא"כ הצית האש בעצמו לא משפחת לי' בישול בלא הבצרה וחסרו לו ל"ט מלאכות והאריף עוד לכאר דלא אסרה תורה הכנה לצורה בישול אלא פסדר פעולת הבישול ע"ש.

וכל זה אינו שונה דאין ענין לסדר הזה ויש מקדים זה ויש מקדים זה. ותו דאפתי למה לא יהא חייב הנותן את האור בסיפא שהוא עשה פסדר וכמ"ש הלח"מ.

וגם מה שהוכיח מנושא הבישול דאין לפטור שנים שעשו מלאכה הרי גם האורג צריף לטווי והבונה לקרדום אטו מש"ה יהיו חייבים שנים שעשו מלאכת אריגה ובינו. ובס' טל אורו' רצה ליישב בדרף אחר שהוא מרנוח לדעתו ותמצית דבריו שדקדק בלשון רבנו שכ' פלם חייבים משום מבשל ושינה לשון הגמרא דנקיט סתם פלן חייבין לכו מפרש דבדאי סובר רבנו דאף בבבא דרישא אין הנותן האור והעצים חייבין משום מבשל אלא משום מבעיר ומ"ש רבנו פלם חייבים משום מבשל אאינף קאי ולא ביאר רבנו דין הנותן אור ועצים משום דאין פאן מקומו ולהכי בבבא דסיפא נותן האור חייב משום מבעיר וב' האחרונים משום מבשל והנותן את הקדרה בבבא דרישא חייב משום חיסום דהיינו תולד' מכה בפטיש זהו דרכו והאריף להמתיק דבריו ואין בנ"ט לשבח דמי לחצו לרבנו להוסיף מדילי' משום מבשל לשנות לשון הברייתא ולישאנה דחיקא דקאי רק אהנף בנתינת המים ואילף.

ותו דלא ראיתי לרבנו במקומו במלאכת מכה בפטיש שביאר רבנו דחייבין על חיסום הקדרה והאריף כ' שפסמך רבנו על מ"ש במקומו. וכבר בארנו לעיל דחיסום קדרה הוא תולד' מבשל וליכא לפרש דאין ה"נ דקאי על הנף משפיתת הקדרה ואילף דהא בקדרה מלאה מים לא שייף חיסום לדרף רבנו דאל"כ אסור לבשל בקדרה בי"ט פנ"ל.

לכן נ"ל דנדאי ברישא אף הנותן עצים ואש חייבים משום מבשל ולאו משום מבעיר פינן דלענין הבצרה ה"ל קלקול כמ"ש הלח"מ ואפילו בבבא דסיפא אין הנותן עצים חייב משום מבעיר אלא משום מבשל גרידא דהמבעיר עצים לקדרתו אין לחייבו משום מבעיר אלא במבעיר וצריף לאפרו עיין בפרש"י בפ' הזורק בסוגיא דחובל ומבעיר אינו משנה.

ואין זה דומה פלל לשנים שעשו מלאכה כמו דס"ד הרלב"ח אלא דאם שנים שפתו את הקדרה מקרי שנים שעשו מלאכה משא"כ בנדון דידן בדין הוא שהאחרון חייב כמו א' נתן את הקמח וא' נתן את המים שהאחרון חייב (ועיין מסכת ב"ק א' נתן את האור וא' נתן את העצים האחרון חייב) אלא דאפ"ה הראשונים חייבים בבישול משא"כ בכל המלאכות דהנמנה לאו מילתא היא והאחרון לבדו חייב משא"כ בבישול דיצא לידון

בדבר החדש שכל עיקר מלאכת ביטול אינו עושה ביניים אלא גרמא בעלמא דהרי השופת קדרה בשעת שפיתה אינו מבשל ואלו קדם אחר וסילקו קודם שיתבשל פטור השופת הרי שזמן החיוב בשעת הביטול ואז לאו מידי קעביד ואפ"ה חייב הואיל שגורם הביטול.

והיינו דאמרינו במנחות דנ"ז הניח שאור ע"ג עיסה ונתחמצה מאליה חייב כמעשה שבת ע"ש דאע"ג דאינו מחמץ ביניים חייב על הגרם דומיא דמבשל דחייב אפילו לא היפך בה משא"כ בשאר כל המלאכות דפטור על הגרם אא"כ עשה המלאכה ביניים.

הילכך ברישא פלם חייבים משום מבשל שכל א' עשה דבר מצרכי הביטול ומחמת פעולתו ממהר להתבשל ואפילו השופת הקדרה משום לבון רעפים וכנ"ל משא"כ בסיפא דכל זמן שאין פאן אור לא ממהר במעשהו מלאכת הביטול ואין עליו שם צרכי הביטול כלל אמנם הא נדאי דאף נותן האור חייב משום מבשל בסיפא ובחנם נדחקו כל המפרשים בלשון רבנו והתוספתא דכי היכי דמפרשים הא דקאמר בגמרא האחרון חייב ר"ל האחרון שבביטול.

ולא קחשיב המגיס אע"ג דבנדאי ההגסה אחרי נתינת האור דאין ענין להגסה כלל קודם נתינת האור עמ"ש לעיל פ"ג הי"א וא"כ בהכרח שנים חייבים דהיינו הנותן האור והמגיס ואפ"ה נקיט בברייתא לשון האחרון חייב שר"ל האחרון שבביטול חוץ המגיס שהוא אח"כ פשיטתם הקדרה דאז חייב על ההגסה וזה רמזה התוספתא בלשון ובא אחר והגיס וא"כ פשוט נמי דמ"ש רבנו שנים האחרונים חייבים ר"ל האחרונים שבביטול דהיינו הנותן את האור והנותן את העצים חוץ המגיס: ה"ה הניח בש"ר וכו' עיין בכ"מ בשם הרמ"ד וכבר הראה ה"ה מקום מוצאו וליהכי מציייר בעל הש"ס גצליה משום דלא משפחת לי' בביטול שיתבשל כמב"ד מצד אחד.

ולענין פי' כמב"ד דפירש"י שליש ביטולו פן משמע קצת מהא דקיי"ל כגרוגרת מביצה קלה וגרוגרת שליש ביצה עיין לעיל פ"ח ה"ה אמנם אין זה הכרע והנראה מדעת רבנו דכל שהוא ראוי לאכילה ע"י הדחק חשוב ביטול והיינו מש"ר חצי ביטול ולאו דוקא חצי ממש אלא מקצת ביטולו והראב"ד הסכים עמו ועיין פ"י הי"ד: ומש"ר שכתב והדביק עיין במ"מ ובלח"מ ועיין בתוספות ד"ה ואבע"א לעולם לא וכו'.

ובתוספות ד"ה בשוגג ומה שסיים ה"ה וכ"ש הדביק במזיד אין פאן ק"ו די"ל בשוגג לא קנסוהו במזיד קנסוהו ולולי דברי ה"ה י"ל דרבנו גריס בעי רב ביבי עיין בתוספות ד"ה מתני לה בהדיא וכו' ול"ג לעולם לא תפשוט כגירסת הר"י בד"ה ואבע"א הנזכר דנדאי הבעיא נפשטה דלא התירו במזיד וכיון שאין אנו מתירים לו ליפא חיוב סקילה כמ"ש התוספות בד"ה קודם וכו' ועיין בר"ן דהתוספות לא ס"ל חילוק של רש"י בין מזיד דרדדיה למזיד דהוצאה.

הילכך דוקא בשוגג פסק רבנו דהתירו לו דבשוגג אפשטה משא"כ במזיד דאפשטה לאיסורא מלשון בני המדרש: ה"ו המתיר וכו' עיין במ"מ ולח"מ ולע"ד נראה דרבנו מפרש סיפא יתד של מתכת (דלא כמ"ש ה"ה והלח"מ ודין המבשל פלי אדמה הוציא רבנו מהירושלמי הביאו המ"ע לעיל ה"ד האי מאן דשחין חספ חייב משום מבשל) וידוע

דמי שרוצה לחסם פלי מתכות הוא מלבנו היטב וזורקו לתוך המים ולהפך מי שרוצה להסיר החיסום שיהי רך ונוח למלאכה הוא חוזר ומשליכו לתוך האש עד שיעשה כגחלת ואז הוסר החיסום וזה ידוע לצורפים.

והיכא שמחממו פדי לרפכו ה"ל תולד' מבשל ואם מחממו פדי לצרפו במים ה"ז תולד' מבעיר עיין לקמן פי"ב ה"א באריכות. ובירושלמי המתיה אבר חייב משום מבשל ועיין בתוספות ד"ה מהו דתימא לשרורי מנא וכו' ובפי"ז מהמ"א הי"ט השמיט רבנו דין סיפתא לאתונא משום דבידוע שפונ' העכו' לצרף ה"ל בכלל דין עפוי"ם שבישל ולא נתפנון לבשל ושרי שביאר שם רבנו נאפילו בספק אם נתפנון העכו"ם לרפויי או לצרף תלינו לקולא בבישולי עכו"ם שהם מד"ס והיינו דאמרן ב"מ ***(כמ').

(** עפוי"ם קמ"ל לשרורי מנא קמכוון דתלינו לקולא שדעת העכו"ם לצרף משא"כ לענון שבת חייב משום מבשל. והיינו דקאמר בגמרא מהו דתימא לשרורי מנא קמכוון דלבונו מקשה אותו קמ"ל דהליבון מרפכו אלא דהדר קמיט פשנותנו למים והילכך היכא שלא נתנו למים אחר הליבון חייב משום מבשל עיין פי"ב ה"א.

ומ"ש רבנו הממסס את הדונג וכו' בירושלמי הוה דאיינו גירקרין משיח פילוס. שרי זיפות.

שרי מוסרין ע"כ ופי' שרי ממסס. ורבנו הזכיר פירוש אלו הדברים והם פלם דומיא דכופרא הנזכר בגמרא דנמסין לפי שעה ואח"כ מתקשין מאליהו ואפ"ה חייב משום מבשל: ה"ז וכמה רוחב הסיט וכו' עיין במ"מ ובפני' המשנה לרבנו ולקמן במ"מ הי"ח ועיין בבבאורי רש"ל על הסמ"ג ועיין בלח"מ לקמן הי"י ואולי סובר רבנו דהוא קרוב לב' שלישי זרת עצבות ומעט יותר ומ"מ אין לחייבו מיתה אם לא בשיעור ד"ט שותקות דנפיש פורתא מרוחב הסיט כפול.

ומש"ר הטונה וכו' ה"ה התולש צמר מהחי לא חשיב גוזז כמ"ש רבנו בה' מעילה וה"ה לשבת ואע"ג דהתולש פנה מן העור חייב כפר תירצו בירושלמי פ' פלל גדול דשאני בעור שזהו דרף גזינתו: ה"ח נכן החותף יבלת וכו' עיין במ"מ שתמה ע"ז והניח בצ"ע.

וכדי לתרץ גושפיתו צריף אני להרחיב הדבור דע דרבנו כפי' המשנה לעירובין מפרש יבלת דמתני' ביבלת שבגוף האדם ודלא כפירש"י דאקרבן תמיד קאי וכן נראה מדברי רבנו פה.

ויש ראיי' לדבריו בירושלמי פסחים פ' אלו דברים ובסוף עירובין וז"ל חתיכת יבלתו תמן תנינו חותכין יבלת במקדש וכו' הכא את אמר דוחה והכא את אמר אינו דוחה. ר' סימן וריב"ל בשם בר פדא משום קלקול פייסו א"ר יוסי והו' שהפיסו ע"כ.

והפשט מבואר לדרף רבנו דמשני דהו' דעירובין דשרי איירי ביבלת של פהו שזכה בפייס כדמסיק ר' יוסי והוא שהפיסו הילכך פי היכי שלא יתקלקל הפייס ויצטרכו להפיס פעם שנית לזה התירו שבות במקדש משא"כ בפסחים דאיירי ביבלת של קרבן פסח לא התירו.

ובהכי מתפרש לרבנו הא דאמרן בסוגיין סוף עירובין אלא א"ר יוסף שבות מקדש במקדש התירו וכו' ופירש"י ז"ל ששתמידין וקרבת צבור במקדש הם מבקרין וכו' ולדבר רבנו ניחא טפי דיבולת של פהנים היא שבות מקדש במקדש שהרי בעלי מומין מותרין ליפגס לעזרה משא"כ פסח בעל מום שאין מעיילין אותו לעזרה במומו עד אחר הביקור.

ודע שיש ארבע מיני יבולת המין הראשון הוא יבולת שיש בו עצם וזהו יבולת הנזפר בפתוב והוא מום קבוע בין באדם ובין בבהמה ככ"מ שיהי' בגוף ומנאו רבנו ז"ל בה' ביאת המקדש בתוך חמשים מומין הקבועין באדם ובהמה.

המין השני יבולת שגוף האדם שאין בו עצם והוא הנקרא דלדול ומנאו רבנו פ"ח מה' ביאת המקדש הי"ד בעלי הדלדולין והוא שידלדל העור והבשר או הלחלוחית שיש בעור שידלדל באיזה מקום שיהי' בגוף ה"ז מום ע"כ והוא מפלל תשעים מומין המינוחדים באדם ובבהמה יבולת פנה פשר לגמרי כמבואר בפ' על אלו מומין.

המין השלישי יבולת שבלונו עין ויש בו שער מנאו רבנו בה' איסורי מזבח בכלל כ"ג מומין הקבועין המינוחדים בבהמה ואינו במציאות באדם. המין הרביעי יבולת בלונו העין ואין בו שער מנאו רבנו בכלל הד' חלאים הפסולין משום מבחר נדריה וזה ג"כ אינו שיהי' באדם.

ועיין בתוספות בכורות דל"ח ע"ב בד"ה וסימנה ברקתא דנסתפקו התם אם מום קבוע הוא דבר שמקבל רפואה אלא שאינו מתרפא מאליו א"ד שאינו מקבל תרופה כלל ורצו להכריע דמתרפא מהא דתנו חותכין יבולת בפסח דע"כ היינו שיש בו עצם דה"ל מום קבוע דאי אין בו עצם פשר בבהמה הרי דחתיכה רפואתו ודחו התוספות דאפשר לומר דאיירי ביבולת שבעין בלא שער ע"ש.

ועיין בתוספות גיטין דף ס"ח ע"א ולענ"ד נראה להכריע דמום קבוע אינו יכול להרפא מהא דאיתא בתוספתא פ"ד דבכורות היתה בו יבולת וחתכה אם יש בו עצם ישחט ואם לאו לא ישחט ע"כ הרי בהדיא דלא מהני חתיכה למום קבוע והטעם דבנדאי חוזר וצומח.

הינא מזה דיבולת דמסכת עירובין שהוא בכהן בהכרח הוא מין השני הנ"ל דה"ל מום עובר דאין כל הצ' מומין הנ"ל קבועים. ויבולת דמסכת פסחים היינו מין הד' פנ"ל (דאפילו אי חוזר וצומח פניו דלא מפסל אלא ממבחר נדריה שרי בשעת חתיכה) והנה רש"י פ"י בבכורות ד"מ דלדול הוא חתיכה בשר התלוי' כמו בני אדם שיש להם אצל אונניהם רצועות קטנות של בשר וממעי אמן הו.

משא"כ דעת רבנו פנ"ל וכן כ' בפ"י המשנה ובעלי הדלדולין הו שמתדלדלין מגופן עורות עד שעורותיהן דומין לדוסקיא ע"כ והסמ"ג הביא שני הפירושים. והנראה בכוננת רבנו שהתלתולין שפצד אוננים כפרש"י היינו שומא שאינו פוסל אפילו באדם אלא בעור הפנים ונדקא דלדול שנקלה העור עם מעט בשר או מעט לחלוחית וסופו להתפרק הוא דהנה מום בגוף.

ולשון דלדול משמע כפי רבנו עיין חולין דף כ"ז האבר והבשר המנדלדלין וכו' ה"ד אי דמעלה ארוכה וכו' תנ"ה האבר והבשר המנדלדלין בבהמה ומעורין בחוט השערה

וכו'. ולפ"ז נראה דרבנו דפסק פריש"א דצפון וציצין שפירשו רבן אם נטלן בכלי פטור ואפילו ביד אסור במקום דליכא צערא ה"ה להך יבולת דבמסכת ערובין שפשיחוהו עד מקום שנתפרק ונתדלדל ה"ל דומין דציצין שפירשו רבן דבנדאי אינו חותף היבולת רק עד מקום דיבוק ממש כדי שלא יהי מום משא"כ ציצין דקולף גם במקום הדבוק הוא דשייך לחלק בין פירשו רבן או לא הילקף פסק רבנו ביבולת דאפילו בכלי אסור ואינו חייב וביד נמי אסור הואיל דביבולת ליכא צערא.

(ובס' טל אורות כ' דמדקאמר רש"א צפון וציצין שפירשו רבן משמע דביבולת אפילו לא פירשו רבן פטור וזהו דקדוק בלתי מוכרח והנכון כמ"ש) וכן משמע לשון המשנה דערובין דקאמר ואם בכלי פאן וכאן אסור ולא קאמר חייב אלמא דיבולת דאדם אפילו בכלי פטור אכל אסור.

אלא דיבולת דפסחים דהיינו יבולת דבהמה שבעין דלא הנה דבר המתפרק אלא שומא בעין וה"ל דומיא דשער וצפון שהנוטלן בכלי חייב מדאורייתא ולהכי שקיל וטרי בעל הש"ס שלא לאוקים מתניתין דפסחים בלחה בכלי.

גם נראה דיבולת דאדם לא שייך גזיזה ד"ת דבמסכת שבת בסוגיא דחובל ומבעיר מדייק מדאיצטריף קרא למשרי מילה ש"מ חובל בעלמא חייב ואי ס"ד דשייך גוזז בדלדולאימא איצטריף קרא למשרי מילה אע"ג דה"ל גוזז אלא נדאי דהחותר עור ובשר מגוף האדם אין ענין לגוזז אלא דוקא דבר הנפרד מגוף כצפון שער וה"ה יבולת שבעין בהמה והיינו דקאמר במתניתין ואם בכלי פאן וכאן אסור דאין פאן חייב כנ"ל.

ועיין במיני פ"א מה"קפ הי"א ובלח"מ נתקשה שם וכדי לבאר דברי רבנו ע"פ הסוגיא שבמסכת ערובין צריף אני להרחיב הביאור קצת. דהנה קשה לדרף רבנו דס"ל דליכא חייב בבחתיכת יבולת בכלי א"כ אין הכנה להא דפריף בגמרא ואי רבנן נשקלי' גיהל' ביד ותפשוט דר"א דאר"א מחלוקת ביד אכל בכלי ד"ה חייב דהא ביבולת דאדם ליכא חייבא.

אמנם ראיתי לבעל המאור גירסא אחרת בסוגיין וה"ג ואפתי אי רבנן נשקלי' בכלי תפשוט דר"א דאמר מחלוקת ביד אכל בכלי ד"ה חייב. ולטעמיה נשקלי' ביד.

האי מאי אא"ב איתא לדר"א גזירה יד אטו פלי אא"א ליתא לדר"א נשקלי' גיהל' בין ביד בין בכלי ע"כ וגם לגירסא זו קשה דמאי ענין בכלי חייב ביבולת דאדם וכנ"ל. וגם קשה הא דקאמר אלא לאו ר"א דאמר בעלמא חייב חטאת אלמא דמדמה יבולת דאדם לצפון.

גם קשה קוש' התוספות בד"ה מה לי הוא וכו' לדרף רבנו דמפרש מתניתין ביבולת דאדם לא שייך תירוץ התוספות וקשה מתניתין אפרייתא. ונראה ליישב הסוגיא דקשה לפרש"י בד"ה אילמא וכו' וכגון שעלתה לו בשבת דא"א למשקלי' מאתמול וכו' דלפ"ז ה"מ לשנויי דמתניתין דערובין בעלתה לו יבולת בשבת ומתניתין דפסחים ביבולת שהי מע"ש.

ותו דלפי פרש"י דבעלתה בשבת איירי קשה מה שפירש בד"ה ה"ג ואי רבנן וכו' וטעמא דבכלי לא משום דמכשירין לא דחו אב מלאכה וכו' דכיון דא"א לעשותו מאתמול אפילו אב מלאכה שרי דומיא דשחיטתו וזריקתו.

ובקצאת דבירושלמי פ' אלו דברים מבואר דאפילו בעלתה בשבת מקרי מלאכה שאפשר לעשותו מע"ש וז"ל הרי יבולת שנוקדה בשבת. ומשני מין יבולת ראוי לחתוך מאתמול. הרי שחל שביעי שלו בשבת אין ראוי להזות מאתמול. מין הזניה ראוי להיות מאתמול ע"כ.

אף לפי זה קשה מאי האי דקאמר אילימא רבנן וכו' דהא לרבא דס"ל דליכא לאוקים מתניתין דערובין פרבנן לא מתוקמ' נמי ברבייתא פרבנן מש"ה הוכרח רש"י לפרש דאיירי שעלתה בשבת ולדרף הירושלמי קשה.

ותו קשה לפרש"י בד"ה רבא אמר וכו' אלא מתניתין דקתני שבות וכו' דהא אליבא דר"א בין בידי ובין בכלי איכא חיוב חטאת ולמה חשיב בידי שינוי (ועיין לקמן במ"ש בשם הירושלמי דנבח פאחר דמי אבל לפי מסקנת הירושלמי קשה) וברש"י ד"ה אלו שמשום שבות וכו' נראה שהרגיש בזה ומש"ה כתב אלמא דת"ק משום שבות קאסר להו פ"ל לפירושו דר"א לדברי הת"ק קאמר דחשוב שבות בידי משא"כ אליבא דנפשי' אפילו לפי מה דמוקי' רב יוסף בידי לא חשיב שבות ולפ"ז דברי רש"י בד"ה רבא אמר תמוהים.

ותו קשה הפרש"י דמאי ס"ד דבעל הש"ס לחלק בין בידי ובין בשינוי וגזר יד אטו פלי ולא גזר שינוי אטו פלי פריהטא דשיקלא וטיריא ובמתניתין דפרק המצניע דף צ"ד משמע דשנים הם.

הנוטל צפרניו זו בזו או בשניו וכו' לכן נ"ל בביאור הסוגיא לדרף רבנו דנדאי מתניתין דערובין הנה ניחא לי לרבא לאוקים פרבנן ומשום דאין שבות במקדש אפילו שבות שאפשר לעשותו מע"ש ואפילו הכי בכלי אסור אע"ג דליכא חיובא דאורייתא ביבולת דאדם פנ"ל ה"א דס"ל לרבנן דכל היכא דאפשר לשנויי משנינן ותו דבכלי ה"ל שבות גדול כמ"ש התוספות בד"ה הא בלחה וכו' אלא דהוקשה לרבא ממתניתין דפסחים דאסרו רבנן בלחה בידי ולא ניחא לי לאוקים מתניתין דפסחים במדינה כר' יוסף דסתמא קתני דחתיכת יבלתו אינו דוחה שבת דמשמע אפילו במקדש אלא ודאי דרבנן ס"ל דיש שבות במקדש ומתניתין דערובין כר"א ומשום שינוי והא דנקיט חותכין יבולת במקדש היינו בחברו דאי ע"י עצמו אפילו בידי ה"ל שבות חמור אליבא דר"א כמו בכלי ע"י חברו.

והא דקאמר במתני' במקדש אבל לא במדינה לאו משום דאין שבות במקדש אלא ה"ק דבמקדש לצורך הקרבה שרי ובמדינה ר"ל בכהן שאינו עובד אסור וכו"ג צריך לפרש דף ק"ב ע"ב לפי מה דמוקי' מתניתין קושטין נימא במקדש אבל לא במדינה כר"א ע"ש.

ומביא רבא ראיה לדבריו מברייתא דכהן דאי ס"ד פדרב יוסף דס"ל לרבנן דאין שבות במקדש ומתוקמא ברבייתא פרבנן א"כ אפילו איהו נמי דכין דס"ל לרבנן בעלמא היכא דשייך גזיזה דאורייתא ה"ל בידי רק שבות א"כ אין סברא שיהי' נטילת יבולת בעצמו בידי שבות חמור וע"כ אליבא דר"י מתפרשא מתניתין דחותכין יבולת בידי בין ע"י עצמו בין ע"י אחרים וקשה הברייתא.

אָלאַ נדאי דמתניתין וברייטא ר"א היא ונדוקא ע"י אחרים משום דכל היכא דאפשר לשנויי משנינו משא"כ ע"י עצמו אפילו ביז ה"ל שבות חמור דכנותי' בעלמא היכא דשייף גזיזה חייב חטאת לר"א.

וקדחה דלעולם כר' יוסף ומתניתין אפילו ע"י עצמו וברבנן דאין שבות במקדש וברייטא נמי פרבנן והא דנקיט חבירו פגון שעלתה לו נשיכה בגבו דא"א ליטול בשנינו בעצמו.

ופריף אי רבנן נשקלי' נהלי' בכלי פגירסת בעל המאור הנ"ל א"ו תפשוט דר"א דבכלי ד"ה חייב וה"ל שבות חמור בל"ז ממשנתנו ליכא למידק מדאסר בכלי ש"מ דאיתא לדר"א בן פדת דה"א דהיכא דאפשר לשנויי לשבות יותר קל אף לרבנן משנינו משא"כ לפי מה דאוקים בעלתה לו נשיכה בגבו דמשמע דמתניתין בנבלת בגופו שרי אפילו בעצמו דשבות הותר במקדש ואין לחלק בין שבות לשבות א"כ אי ס"ד דליתא לדר"א אף בכלי שרי אע"ג דחמיר קצת מ"מ אין לחלק בין שבות לשבות.

ופריף וליטעמיה נהי נמי דאיתא לדר"א ומש"ה אסור בכלי דה"ל שבות חמור דגזרינו אטו צפון בכלי או נבלת בהמה דה"ל מלאכה מ"מ אפתי לרבנן לישקלי' נהלי' ביז ע"י עצמו דאע"ג שאינו יכול ליטול בשנינו נשיכה בגבו אפשר ליטול ביזו א"ו דברייטא כר"א ומשום דהיכא דאפשר לשנויי משנינו.

ומשניי אא"ב איתא לדר"א היינו דגזר יד אטו פלי ע"י עצמו משא"כ ע"י אחר לא גזרינו שנינו או יד אטו פלי דאף בכלי ע"י אחר ובצפון ליכא חיוב חטאת לרבנן וכן משמעות לשון רבנו דנקיט צפוניו אא"א ליתא לדר"א נשקלי' בין ביז בין בכלי ע"י עצמו דליכא חיוב פלל לרבנן ותו לא מידי.

א"נ דה"ק דבעצמו שא"א ליטול בשנינו גזרינו שפא לא יוכל ליטול ביזו ויטול בכלי משא"כ ע"י חבירו דיוכל לקציץ בשניולא גזרינו אטו פלי ובזה מתורץ פל קושיות הנ"ל ומש"ה לא חילק רבנו בין ע"י עצמו לע"י אחר כיון דקיי"ל אין שבות במקדש וברייטא מתוקמא כר"א וחויז למקדש ופסק פסתמא דמתניתין ועיין בלשון רבנו בפ' המשנה דפסחים דפסק כמ"ד הא ביז והא בכלי וכל הנך דמתניתין הם מדאורייתא לרבנן הרפכתו והבאתו אבל שבות שאפשר לעשותו מאתמול שרי במקדש לרבנן ור"א פליג וס"ל דהנך פלהו משום שבות ע"ש בלשוננו וקשה דהא חתיכת נבלת בהמה בכלי ע"כ הנה מלאכה כמו שמבואר בסוגי' דערובין דמותיב רב יוסף אקומת' זו.

וכפי הנראה שרבנו נמשך אחר הירושלמי ונ"ל הרפכתו והבאתו מחויז לתחום לא אמר אלא חויז לירושלים אבל חויז לעזרה מותר (פי' דמחויז לירושלים מדאורייתא אסור משום הוצאה מרה"י לר"ה אבל חויז לעזרה דה"ל רק שבות דטלטול וטורח שרי) חתיכ' נבלת תמן תנינו חותכין נבלת במקדש ריב"ל בשם בר פדא מפני קלקול פניסות אר"י והו שפייסו.

ר"ל אמר פאן בלחה פאן ביפשה ריב"ח אמר פאן ביז פאן בכלי ואתי' דר"ל פכר קפרא דאמר אפילו אין צריף לדם ודריב"ח כר"י דאמר והוא שיהי' צריף לדם (פי' הירושלמי סובר דאין שבות במקדש פלל והא דאסרו רבנן בלחה ביז דלית בה משום גזוז טעמיהו משום דה"ל מלאכת חובל ואפילו אינו צריף לדמו משא"כ ריב"ח דס"ל דבעינן חובל

וְצָרִיף לְדָמוֹ אֵין פֶּאן מְלֹאכֶת חוּבְל לְזֶה צָרִיף לְאוּקְיָ בְכָלִי דֵה"ל גוּזוּ) וּפְרִיף חֲתִיכַת יִבְלָתוֹ בְּכָלִי שְׁבוּת (פִּי לֵר"א פְרִיף דֵהֲאִיף קְאָמַר מְשׁוּם שְׁבוּת דְּבִשְׁלָמָא הֲרַכְבְּתוֹ וְהִבְאָתוֹ י"ל דְּפְלִיג ר"א וּס"ל שְׁהֵן מְשׁוּם שְׁבוּת וְכִדְר' נְתָן וְכִרְבָּנָן דֵר"ע פְּמוֹ שְׁמִפְּנֵרֵשׁ בִּירוּשְׁלָמִי לְפָנֵי זֶה וּכְמַש"ר בְּפִי הַמְשָׁנָה דְּבִהָא פְּלִיגִי ר"א וְרַבְּנָן אֵלָא חֲתִיכ' יִבְלָתוֹ הִיאָף קְאָמַר ר"א שְׁהוּא שְׁבוּת וְקוֹשְׁי' זֶה הִיא מַה דְּמוֹתִיב ר' יוֹסֵף בְּסוּגְיָן הַגָּ'ל) וְקוֹשְׁי' זֶה דוּקָא לְרִיב"ח מִשְׁא"כ לֵר"ל י"ל נְמִי דְּבִהָא פְּלִיגִי ר"א וְרַבְּנָן דֵלֵר"א הַחוּבְל וְאֵין צָרִיף לְדָמוֹ (פְטוּר) וּמְשָׁנֵי א"ר אִפְהוּ לָא תְּנִי רִיב"ח אֵלָא הֲרַכְבְּתוֹ וְהִבְאָתוֹ הָא חֲתִיכַת יִבְלָתוֹ לָא (פִּי דְרִיב"ח לָא גָּרִיס בְּפִלְגוּגְתָא דֵר"א וְרַבְּנָן חֲתִיכַת יִבְלָתוֹ וְלָאוּ לְמִימְרָא דְלָא גָּרִיס לֶה בְּמִתְנִיתִין פְּלִל דֵהֲא מְעִיקְרָא רְמִי מִתְנִיתִין אֶהְדְּדִי וְעֵלָה מְשָׁנֵי רִיב"ח פֶּאן בִּיד פֶּאן בְּכָלִי אֵלָא דְלָא גָּרִיס לֶה בְּהָף בְּבָא דְּפְלִיג עֵלָה ר"א אֵלָא ה"ג רִיב"ח בְּמִשְׁנֵינֵנו צְלִינִיתוֹ וְהִדְחַת קִרְבִּיו וְחֲתִיכַת יִבְלָתוֹ אֵין דוֹחִין הֲרַכְבְּתוֹ וְהִבְאָתוֹ מְחוּץ לְתַחוּם אֵין דוֹחִין ר"א אוּמַר דוֹחִין) מִן בְּגִין דוֹ סֵבַר בְּכָלִי הָא אֵין לָא סֵבַר בְּכָלִי שְׁבוּת (פִּי דְמַש"ה קְאָמַר ר' אִפְהוּ דְרִיב"ח ל"ג חֲתִיכַת יִבְלָתוֹ הוּאִיל דְּאוּקְיָ מִתְנִיתִין בְּכָלִי אֵבֵל אֵלוֹ הִי מוּקְיָ בִיד ה"א דְשִׁפִּיר קְאָמַר ר"א דֵה"ל שְׁבוּת דֵס"ל לֵר"א דְחוּבְל וְאֵין צָרִיף לְדָמוֹ פְטוּר וְאֵי מְשׁוּם גוּזוּ אֵין גְּזִיזָה בִיד וְאֵע"ג דֵר"א מְחִיב עַל גְּטִילַת צְפִירָן בִיד) לָא כֵן א"ר אִפְהוּ בְשֵׁם רִיב"ח מַה פְּלִיגִין בְּשִׁנְטָלָן הוּא אֵבֵל אִם גְּטָלָן אַחַר מְאוּסִין הֵן וְהִדִּין אַחַר פְּנֻבַח דְמִי (פִּי דְבְּמִסְכַּת שְׁבֵת מוּקְיָ רִיב"ח פְּלִגוּגְתָא דֵר"א וְרַבְּנָן בְּנֻטָלָן לְעֵצְמוֹ אֵבֵל לְחִבְרוֹ ד"ה פְטוּר וְכֵה"ג מוּקִי ר"א בֵּן פְּדַת בְּפ' הַמְצָנִיעַ וּמְדַמָּה חֲתִיכַת יִבְלָת לְבִהֲמָתוֹ לְגְטִילַת צְפִירָנִי לְחִבְרוֹ) א"ר יוֹסֵי שְׁנִיָא הִיא הֵכָא דְכְתִיב זָבַח (פִּי דְמִדְחָה ר"י דְאַפִּילוֹ תִימָא דְמִתְנִיתִין דְפְסָחִים בִיד אִפְ"ה בְּהִכְרַח לָא קָרִי לִי ר"א שְׁבוּת וְצָרִיף לְהַגִּיָה הַמְשָׁנָה א"נ דֵהֲא דְקְאָמַר ר"א אֵלוֹ שְׁהֵן מְשׁוּם שְׁבוּת לָא קָאֵי אַחֲתִיכַת יִבְלָת אֵלָא אֲשָׁאֲרִי דֵאֵע"ג דְאַדָּם הַנּוּטֵל לְחִבְרוֹ אֵינוֹ יְכוּל לְתַקַּן שִׁפִּיר וּמְאוּסִין הֵן דְחָס עֲלֵי שְׁלֵא יִצְטַעַר מִשְׁא"כ בְּבִהֲמָה מְתַקַּן הֵיטֵב.

וּלְשׁוֹן דְכְתִיב זָבַח הוּא מְגוּמָגָם פְּאֵלוֹ מְקָרָא הוּא דוֹרֵשׁ אֵבֵל הַפְּנִנָה בְּרוּרָה דֵה"ק שְׁאֲנִי הֵכָא דְאִירִי בְּזָבַח) הִיּוּצָא מְזָה לְפִי מְסַקְנַת הִירוּשְׁלָמִי דֵע"כ ר"א בל"ז לָא קָאֵי אַחֲתִיכַת יִבְלָתוֹ וּמִתְנַרְץ קוֹשְׁי' ר"י וְלֵהֲכִי תִרְאָה בְּבִבְלִי פ' אֵלוֹ דְּבָרִים דְּמוּקִים לְפִי הַמְסַקְנָא הָא בִיד וְהָא בְּכָלִי וְלָא חָשׁ לְקוֹשְׁי' רַב יוֹסֵף וּפְסַק רַבְּנֵי כְהֵף מ"ד דֵהֲא בִיד וְהָא בְּכָלִי דְאֵין שְׁבוּת בְּמִקְדָּשׁ פְּלִל וּבִיד בְּכָל גְּוֹנָא מוֹתֵר וּבְכָלִי דֵה"ל אַב מְלֹאכָה וְכֵן הֲרַכְבְּתוֹ דְחִיב מְדְאוּרִיָתָא כְּמ"ש רַבְּנֵי פִי"ח מֵה"ש הִי"ו וְדֵלָא כְּמ"ש הִלַּח"מ דֵהֲרַכְבְּתוֹ שְׁבוּת וְכֵן הִבְאָתוֹ מְחוּץ לְתַחוּם יֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּתַחוּמֵין דִי"ב מִיל פִּינָן שְׁפִינִים רַבְּנֵי וְאֵין שְׁבוּת בְּמִקְדָּשׁ פְּלִל.

א"נ י"ל דְרַבְּנֵי פְסַק כֵר' יוֹסֵף הִילְכָף הִבְאָתוֹ מְחוּץ לְתַחוּם דֵה"ל שְׁבוּת בְּמִקְדָּשׁ בְּמִדִּינָה אָסוּר וְה"ה לְחֲתִיכַת יִבְלָת בִּיד חוּץ לְמִקְדָּשׁ דְּאָסוּר וְאַפִּילוֹ הֲרַכְבְּתוֹ מִירוּשְׁלָיִם לְעִזְרָה דֵה"ל שְׁבוּת נְמִי אָסוּר דְשְׁבוּת מְקִדָּשׁ בְּמִדִּינָה אָסוּר פֶּל שְׁאֲפִשֵׁר לְעִשׂוֹתוֹ מֵע"ש.

וְכֵן הִבְאָת סִפִּין בֵּין קִרְנֵי הַפְּכָשׁ הוּא שְׁבוּת מְקִדָּשׁ בְּמִדִּינָה הַנּוֹצֵרָף רַבְּנֵי לִיתָן טַעַם דְּמַחְמַר פְּלֵאֲסֵר יָד וְהִקְדָּשׁ פְּסָחוֹ בְּשֵׁבֶת דְּמוֹתֵר אָף לְכַתְּחֵלָה פְּמִבְנָאָר פְּכ"ג מֵה"ש הִי"ד אֲפִילוֹ לָא שְׁכַח מֵע"ש לְזֶה הַנּוֹצֵרָף רַבְּנֵי לְטַעַם זְמַנּוֹ קְבוּעַ וּבְזָה מִתְנַרְץ פֶּל מַה שְׁהַקְשָׁה הִלַּח"מ פ"א מֵהַק"פ.

ועיין פ"ו מהק"פ ה"ו ונהלא איסור הניגון וכו' וכפי מ"ש לעיל ה"ל הניגון טמא שקל ז' ש'לו בשבת מלאכה שאפשר לעשותו מע"ש כיון דמין הניגון ראוי מאתמול ואפ"ה לא כ' רבנו משום דה"ל שבות מקדש במדינה.

משום דנהי דהטמא אינו יכול לכנוס לעזרה אפתי אפשר שיעמוד הטמא בהר הבית והמזה בעזרה לזה הוצרכו ליתן טעם מפני שביום וכו' אינו זמן הקרבן ע"ש והא דלא תירצו בגמרא אידי ואידי בלחה בידי ושאיני יבלת דבהמה דפסחים דגורנין אטו כלי דאסור מדאורייתא.

יש לחלק בין גזרה דיבלת דאדם בכלי אטו צפון בכלי ובין גזרה בידי אטו בכלי, א"נ דמתניתין דערובין מתפרשא בין דיבלת דאדם ובין דיבלת דבהמה ולפ"ז ניקא טפי בנישוב הסוגיא ה"ל.

גם י"ל דכלה סוגיין אזלא דלא פרש"פ א"ד דס"ל בצפון שפירשה רובה אף בכלי ליפא חיוב חטאת והילכך ס"ד דבתיבת יבלת אדם בכלי איפא חיוב חטאת וגזר יד אטו כלי משא"כ לדין דקיי"ל פרש"פ א"ע"כ הא דנקיט בברייתא חבירו חותכו אבל איהו לא אתי כר"א ומשום דכל היכא דאפשר לשנויי משנינן א"נ דלרבותא נקט דאפילו חבירו שרי עיין בתוספות ד"ה שעלתה לו ודלא כמפרש"פ אלא דכיון דאין שבות במקדש כלל אפילו ע"י חבירו שרי אפילו היכא שיכול ליתלבו בעצמו.

נדע שאין בלשון רבנו הכרע בתיבת צפון ע"י חבירו בכלי אם חיים חטאת או לא וכמו שהעירוני על זה לעיל: ה"י שהוא אנה ד"ט עמ"ש לעיל ה"ז: ה"א המכבס וכו' פי' אפילו לא כסס וסחט דבגד שרייתו הוא פיבוסו כדמסיק בפ' דם חטאת משא"כ בעור כדמסיק התם אלא אמר רבא כל כבוס דל"ל כפוס לא שמייה כבוס ועיין בלח"מ פ"ח מהמע"ק ה"א ולקמן פכ"ב הי"ח.

ומש"ר ה"ז תולדת מלבן משום דליבון לא דמי לצביעה שהצובע נותן צבע חדש ומלבן מסיר הלכלוך ומחזירו לצבע הישן ועיין במ"מ ולח"מ וכו"מ ובתוספות שבת דף קי"א בד"ה הא מסוכרייתא.

ומש"ר שהסחיטה וכו' כמו שהגסה וכו' הדמיון הוא שאע"פ שזולת ההגסה הנה התבשיל מתבשל אלא שע"י ההגסה ממהר להתבשל כה"ג הסחיטה ממהרת הניגוב והליבון. ומ"ש רבנו ואין סחיטה בשער עיין במ"מ שכ' ומיהו איסורא איפא וכן מוכח מהא דקאמר רב אשי אפילו תימא יש סחיטה בשער והנינו ע"כ מדברייהם דאי מדאורייתא אין כאן שנוי ופסק רבנו פרב אשי: הי"ב והמנפץ את הגידין עיין בפס"ג שכתב שהוציא רבנו דין זה דרף דמיון מהא דאמרינן בירושלמי הנה דנפסיס סיב הוצין גומא חייב משום מנפס: הי"ד העושה עין הצבע וכו' עיין במ"מ וכבר בארתי היטב לעיל פ"ח הי"ו ובזה תבין מה שאסז הראב"ד בהשגתו פרשינו והראב"ד לשטתו דס"ל יש גיבול בדיו מפרש התוספתא משום לש.

ולענין קושית הראב"ד מבישול סמנים י"ל דמשפחת לי' מבשל עפצים לעשות צבע שחור שקל זמן שלא נתן לתוכו קנקנתום אינו חייב משום צובע כמו שבארתי לעיל פ"ט ה"א באריכות: הט"ו עיין לקמן הי"ט.

העושה את הלכד בירושלמי ההו דעביד חבלין ההו דעבד ממזור חייב משום טוה ועיין בתשובות הרלב"ח שכ"א שהאריה בנישוב דברי רבנו ותמה על הראב"ד וכ' שם דאינו חייב משום אורג דאין אריגה אלא אחר טוניה וחסכת מסכה משא"כ בלכדין ע"ש ותו דאריג' היא הפנסת וקליעת חוטין משא"כ בלכד ועיין בסוף מס' ב"ק מאי ארוג תקי וכו' מאי בגדים נמטי ע"ש: הי"ו העושה שני בתי גירין וכו' עיין במ"מ ולח"מ והאמת יורה דרכו שהשיטות חלוקות דלפרש"י עשיית הגירין הוא הכנה לאריגה ולהכי הקדים התנא מיסוד לבתי גירין משא"כ לדרה רבנו פנ"ל פ"ז ה"א וענין הגירין לדרה רבנו הוא אריגה מלאה נקבים משא"כ מלאכת האריגה שמחבר ומרפיב חוטים תכופי' זה לזה ועיין בתי"ט שהאריה ולא הרגיש בשינוי הזה.

ולדרה רבנו צריה לפרש הא דר"פ האורג מאי בגירין אמר אבני תרתי בבתי גירא ונדא בגירא דה"ק דלא בעינן שיעשה שני בתים בשני גירין עד שיהיו ד' בתים אלא שני בתים סגי ועיין בלשון רבנו פ' כלל גדול ובמסכת פלים שגרא שגראו רגין מכניסין החוטים בבתי גירין ומש"ה הקדים נמי רבנו בתי גירין למיסוד.

ומש"ר או סבכא או שפרג מטא וכו' בירושלמי פ' כלל גדול ע"ש: הי"ח המיסוד וכו' שיעור המיסוד נלמד משיעור אריגה עיין בתוספתא רפ"ט דמדמה להו לענין המיסוד ג' חוטין בתחלה והינינו אליבא דר"א ע"ש: הי"ט וכן הקולע וכו' המפרשים לא הראו מקומו וביירושלמי ס"פ המצניע הקולע ג' נימין באדם חייב משום אריג ועיין בשפת דס"ד שכן עני קולע ג' נימין וכו' ובפרש"י שם (ומסוגל' דשם נלמד נמי דין טוניה בנוצה ושער הנ"ל הט"ו) ועיין בתוספות דצ"ד ע"ב ד"ה וכי דרה אריגה וכו' ואין קליעה פחות מג' נימין: ה"כ הבוצע וכו' עיין בהשגות ומ"מ ואני תמה על הראב"ד דכיון דקחוינו דמלאכות קנין נמנו לשנים אורג ותופר אע"פ ששניהם משותפים במלאכת הקבוץ א"כ ה"ה להעדר שלקם הסותר והבוצע בדין הוא שיימנו שנים אע"פ שגשתתפו בענין הפרוד.

והענין מה שפירש הראב"ד עיין בירושלמי פ' כלל גדול דמשמע דהחותר חוטין מן הארוג ה"ל תולדת מחתף ע"ש. ומש"ר והסותר את הקליעה עיין לעיל הי"ט ובתוספות ר"פ במה אשה: סליק פ"ט מה"ש פרק י מה"ש ה"א קשר הגמלים היינו קיטרא דקטרי בזממא גופא ודאיסטרידא גופא ועיין בלח"מ לקמן ה"ב ולפענ"ד נראה דרבנו מפרש דקיטרא דזממא גופא היינו מה שמכניס בחוטם הבהמה טס של ברזל וקושרו קשר אמיץ וחקק כמעשה אומן והוא ג"כ קשר של קיימא.

ובאותו קשר קושר ג"כ קשר של אומן את הרסן שהוא קיטרא דקטרי בזממא ואינו קשר של קיימא. ולפ"ז מש"ר לקמן וכן כל פיוצא באלו הקשרים לצדדין קתני דכל הקשרים שהו מעשה הדיוט דומיא דקשר רצועה וחקבל ודלי אע"פ שהו של קיימא או קשרים שהו שאינו של קיימא דומיא דקשר הרסן אע"פ שהו מעשה אומן.

בשני מיני קשרים אלו פטור אבל אסור ואינו חייב אא"כ בקשר אומן של קיימא ובזה מתורץ קושית הלח"מ. וענין קשר אומן הוא קשר שאינו יכול להנתק אפילו בכח בין שעשאו אומן בין שעשאו הדיוט וקשר שיכול להנתק בכח אפילו עשאו אומן פטור ואין מקום לתמיהת הרמ"ד וקשר שאינו יכול להנתק בכח אפילו יכול להתירו באחת מידי חשיב קשר דלית הלכתא כר"מ: ה"ב נפסק החבל וקשרו וכו' בבבביתא חבל דלי שנספס

לא יֵהא קוֹשְרוֹ אֶלָּא עוֹנְבוֹ וּבְדִלִי קְבוּעַ מִיַּיְרִי כַּמִּשָּׁה ה"ה לְקַמְן ה"ג וְאַפִּי"ה אִינוּ אָסוּר אֶלָּא לְכַתְחֻלָּה וְלִיפָּא חַיִּיבָא שְׂאִינוּ קֹשֶׁר אֲנִימָן וְכַה"ג חֻבֵּל דְּלִי כְּמַבְנֹאֵר לְעִיל ה"ב.

וְנִפְסָקָה רְצוּעָה גִלְמַד מְעוּבָדָא דִּר' יִרְמְל' עֵינִין בְּהַרְי"ף:ה"ג וְקוֹשְרִין לְפָנֵי הַבְּהֵמָה אוֹ בְּרַגְלָהּ. נִרְאָה דְּרַבְּנֵנוּ מְפָרֵשׁ דְּבָרֵי רַאב"י בְּשָׁנֵי אֹפְנִים אוֹ שְׂקוּשֶׁר הַחֻבֵּל לְפָנֵי בְּהֵמָה אוֹ שְׂקוּשֶׁר צַד א' בְּאַבוּס וְצַד אֶחָד בְּרַגְלָהּ דְּהָא לִיפָּא לְמִיחַשׁ שְׂמָא יִתִּיר א' וְנִינִיחַ הַשָּׁנֵי דְּוָמְל' דְּכָל הֵנָּה תַּרְתֵּי אֶסִּירֵיית' דְּפִתְחֵי חֲלוּק וְנוֹדוֹת ז"ן.

וּמִשָּׁה"ה לֹא מְפָרֵשׁ רַבְּנֵנוּ כִּפְרֵשׁ"י דְּטַעַם אִסוּר חֻבֵּל דְּעֵלְמָא מִשׁוּם אִסוּר קִשְׁיָה אֶלָּא מִשׁוּם מְוַקְצָה גְּרִידָא וְגָרִיס כְּגִירְסַת הַרִי"ף הֵכָּא בְּחֻבֵּל גְּרִידֵי דְּאָמַר שְׂמוּאֵל פְּלִי קִינְאֵי וְכו' מִשָּׁא"כ בְּחֻבֵּל דְּעֵלְמָא שְׂהוּא מְוַקְצָה בְּעֵינֵינוּ שְׂיֵהָא קֹשֶׁר צַד א' מִבְּע"י בְּפָרָה אוֹ בְּאַבוּס דַּה"ל יִיחִיד וְעֵינֵינוּ בְּתוֹסְפוֹת דַּה"ה הֵתָּם חֻבֵּל וְכו' וְלִדְרָף רַבְּנֵנוּ גִיחָא דְּבַנְדוֹן דִּידוֹן דְּלֹא שְׂיֵיף מִשׁוּם קוֹשֶׁר אֶלָּא מִשׁוּם מְוַקְצָה לֹא שְׂיֵיף לְמַגְזֵר שְׂיֵיף חֻבֵּל דְּגִרְדֵי מְוַקְצָה מִשׁוּם גְּזָרָה אִטּוּ חֻבֵּל דְּעֵלְמָא.

אֶלָּא דְּלַעִיל דְּמִשׁוּם קוֹשֶׁר נִגְעוּ בִּי שְׂפִיר שְׂיֵיף לְצַד דְּגִזְרִינוּ חֻבֵּל דְּגִרְדֵי אַע"פ שְׂהוּא חָשׁוּב וְלֹא מְבַטֵּל לִי וְלֹא הֵנָּה קֹשֶׁר שֶׁל קִינְאֵי. אִטּוּ חֻבֵּל דְּעֵלְמָא דְּמְבַטֵּל לִי וְהוּא קֹשֶׁר שֶׁל קִינְאֵי וְאַפִּילוּ בְּחֻבֵּל דְּעֵלְמָא שְׂיֵיחֲדִינְהוּ מְאַתְמוּל אִסוּר מִשׁוּם דְּכִינּוֹן דְּמְבַטֵּל לִי ה"ל קֹשֶׁר שֶׁל קִינְאֵי בְּדִלִי קְבוּעַ מִשָּׁא"כ בְּנִדּוֹן דִּידוֹן דְּקֹשֶׁר פָּרָה בְּאַבוּס דְּלֹא שְׂיֵיף קִשְׁיָה אֶלָּא מְוַקְצָה וּבְזָה מְתוּרָץ קוֹשְׁיֵית הַרְמ"ךְ וְהַלַּח"מ: ה"ד בְּכַרְמְלִית וְכו' נִרְאָה דְּדַדְקָק רַבְּנֵנוּ לְהוֹרוֹת דְּדוּקָא בְּכַרְמְלִית מִשָּׁא"כ בְּנִפְסָקָה בַּר"ה לֹא יִקְשׁוּר בְּגָמִי וְלֹא מִשׁוּם אִסוּר קִשְׁיָה נִגְעַת בִּי דְּלֹא שְׂיֵיף קִשְׁיָה בְּגָמִי דְּמִנְתִּיק וְכַמִּשָּׁה הַרְאָב"ד בְּהַשְׁגוֹת לְעִיל ה"ג אֶלָּא דְּלֵהֲכִי אִסוּר בַּר"ה דְּכִינּוֹן דְּמִנְתִּיק גְּזָרָה דְּלֵמָּא מְנַתִּיק וְנִפְל וְאַתִּי לְאַתּוּי וְלֵהֲכִי נִקְיֵט בְּגָמְרָא בְּכַרְמְלִית.

וְגַם לְהוֹרוֹת דְּדוּקָא בְּכַרְמְלִית דְּלֹא מִינְטֵר לִי וְגִנְאֵי לוֹ לִילָף יִחַף לְבֵיתוֹ מִשָּׁא"כ בְּבֵית וּבְחֻצֵר אִסוּר לוֹ לְכַרְוֹף עָלָיו גָּמִי לְצֵאת בּוֹ לַר"ה אוֹ לְכַרְמְלִית וְחֻצֵר שְׂאִינוּ מְעוֹרְבֵת מִשׁוּם הַף גְּזָרָה דְּלֵמָּא מְנַתִּיק וְנִפְלֵל וְאַתִּי לְאַתּוּי וְלֵהֲכִי לֹא הִתִּיר רַב יוֹסֵף לְאַפְיֵי לְקֹשֶׁר בְּגָמִי בְּחֻצֵר הַמְּעוֹרְבֵת לְצֵאת בּוֹ לַר"ה מִשׁוּם דְּכִינּוֹן דְּמִינְטֵר אִסוּר לְצֵאת בּוֹ דְּלֵמָּא נִפְל וְאַתִּי לְאַתּוּי וְנִדְרֵי פְּרִיף מְדַקְאֵמַר שְׂבָקִי אֶלְמָא דְּמְוַקְצָה הֵנָּה וְהָא מְנָא הוּא וְכו' וּבְזָה מְתוּרָץ קוֹשְׁיֵית ה"ה הָא דְּהַשְׁמִיט רַבְּנֵנוּ דִּין אִסוּר הַקִּשְׁיָה בְּגָמִי בַּר"ה וּבְחֻצֵר וְהַדְּבָר פְּשוּט מִשׁוּם דְּכִינּוֹן דְּלֵאוּ מִשׁוּם אִסוּר קִשְׁיָה נִגְעַת בִּי אֶלָּא מִשׁוּם גְּזָרָה דְּלֵמָּא מְנַתִּיק וְאַתִּי לְאַתּוּי אִינוּ כָּאֵן מְקוּמוֹ אֶלָּא לְקַמְן פִּי"ט ה"ה וְשֵׁם גִלְמַד מִדְּבָרֵי רַבְּנֵנוּ ע"ש וְע"ש ה"ח דְּכָל שְׂאֶסְרוּ חֻכְמִים לְצֵאת בּוֹ לַר"ה אִסוּר אֶפְילוּ בְּחֻצֵר שְׂאִינָה מְעוֹרְבֵת וְשְׂאִינֵי בְּנִדּוֹן דִּידוֹן דְּהוֹמֵר בְּכַרְמְלִית דְּוָמְל' דְּכַבּוּל וּפְאָה נְכָרִית וְדוּמְל' דְּמִי שְׂהַחֲשִׁיף אֶבֶל בַּר"ה דְּאוּרִייתָא אוֹ בְּחֻצֵר דְּמִינְטֵר אִסוּר כְּנ"ל וּבְהֲכִי גִיחָא מַה שְׂנַדְחַק הַרְמ"ךְ וְהַלַּח"מ.

וְאוּלַי דִּין נִשְׁמָטָה לוֹ רְצוּעָה וְכו' נְמִי הִינְנוּ בְּכַרְמְלִית שְׂמַאחַר שְׂנַשְׁמַט רְצוּעוֹת הַתְּפִירָה מְוַשְׁכֵּם וּמְחַזְזֵרֵם לְמְקוּמָן עַד שְׂיִלָּף לְבֵיתוֹ ע"י הַדְּחַק וְלֹא חָשִׁיב תְּפִירָה פִּינוֹן שְׂאִינוּ עוֹשֶׂה נְקִיבִים חֲדָשִׁים וְאִינוּ קוֹשֶׁר וְהוּא בְּתוֹסְפָתָא מִמֶּשׁ פִּלְשׁוֹן רַבְּנֵנוּ וְהַעֲתִיקָה בַּש"ע ס' שִׁי"ז וּבְחֻצֵר תְּמָה הַט"ז שֵׁם וְעֵינֵינוּ לְקַמְן ה"ט (וְנִקְיֵט בְּשִׁבְת דְּבִי"ט בְּעֵינֵינוּ מוּכָן) ה"ה לְפִיכָף חֻבֵּל שְׂנַפְסָק וְכו' עֵינֵינוּ בַּכ"מ בְּשֵׁם הַרְמ"ךְ וְהֵן הֵן דְּבָרֵי הַתוֹסְפוֹת בְּמַסְכַּת פְּסָחִים דִּי"א

ע"א ד"ה כוּרָה עָלָיו פּוּנְדָא וכו' וּלְדַרְךָ רַבְּנוּ נִרְאָה דְּבַמְתַּנִּיתִין אֵינְרִי בְּקוּשֵׁר הַדְּלִי
בְּמִשְׁיחָה אַרְנוּפָה עַד פִּי הַבְּאָר דְּמִסְתַּמָּא לֹא מְבַטֵּל לִי מַחְמַת שְׁהוּא דַּק וְלֹא תְּזִי לְשֹׂאב
בּוּ תְּדִיר בְּדִלִי קְבוּעַ הִילְכָה לֹא ה"ל קָשֶׁר שֶׁל קִינְיָא וְשָׂרִי.

משא"כ בְּמִשְׁיחָה קְצָרָה לְקִשּׁוֹר רֵאשִׁי הַחֲבֵל דְּמְבַטֵּל לִי אֶסוּר לְקִשּׁוֹר וְעֵינִיבָה שְׂרִי
וְאוֹרְחָא דְּמִלְתָּא נְקוּט רַבְּנוּ דְּעוֹנְבִים בְּמִשְׁיחָה מְשׁוּם שְׂבִחְבָּל עַב א"א לְהַדֵּק וְלְקִשּׁוֹר
רֵאשִׁי הַחֲבֵל שְׁנַפְסָק גַּם נִרְאָה דְּרַבְּנוּ מְפָרֵשׁ עֵינִיבָה דְּרַבְּנָן ע"י פְּסִיקָא דְּאִין תְּקַנָּה לְעוֹנֵב
שְׂנֵי קְצוּוֹת הַחֲבֵל עֲצָמוּ דְּאִז יִתְקַצֵּר הַחֲבֵל ע"י הָעֵינִיבָה וְלֹא יִגִּיעַ עַד הַמִּים מִשָּׂא"כ ע"י
פְּסִיקָא אִין הַחֲבֵל מִתְקַצֵּר כֹּלָה הָאִי וּבְזָה אִין צְוֹרָה לִמ"ש הִלַּח"מ.

וּמִלְשׁוֹן ה"ה שְׂכַתְּב וּמַעֲשֵׂה הָעֵינִיבָה יְדוּעַ נִרְאָה לְכַאוּרָה שְׁנַתְּכֻנּוֹן דֹּא"א לְעוֹנֵב הַחֲבֵל
לְבַדּוֹ דְּאִם יַעֲנוֹב שְׂנֵי הַקְּצוּוֹת ה"ל קָשֶׁר וְאִם יִקְשֶׁרֶם וְע"ג הַקָּשֶׁר עֵינִיבָה נְמִי ה"ל קָשֶׁר
וּבְהַכְרַח צְרִיף לְפִסִּיקָא אֲמַנָּם הַיּוֹתֵר נְכוּן כִּמ"ש: ה"ו נִימַת כְּפוֹר וכו' עֵינִין מ"ש לְעִיל
פ"ט ה"ח בְּאַרְיִכוֹת וּלְכַמ"ש שָׁם ה"ל קְשִׁירַת נִימָא מְלֹאכָה שְׂאֲפָשֶׁר לְעֲשׂוֹתוֹ מִע"ש
אֲפִילוּ בְּנַפְסָק הַנִּימָא בְּשִׁבְתָּ דְּשָׁם קְשִׁירָה רְאוּנָא מְאַתְמוּל וְלִהְכִי לֹא מְשַׁנֵּי בְּעַל הַש"ס
דְּהָא דְּתַנְיָא עוֹנְבָה בְּנַפְסָקָה מִע"ש.

וּלפ"ז בְּהַכְרַח אִין הַיּוֹתֵר לְקְשִׁירָה אֲלֵא מְשׁוּם דְּאִין שְׂבוֹת בְּמַקְדָּשׁ וּקְשִׁירַת נִימָא בְּתַחֲלָה
דְּאֶסוּר מְשׁוּם דִּה"ל קָשֶׁר שֶׁל קִינְיָא דְּאוֹרִינְיָא. וּלפ"ז יֵשׁ לְפָרֵשׁ הָא דְּמְשַׁנֵּי כָּאֵן בְּאַמְצַע
כָּאֵן מִן הַצַּד דְּקְשִׁירָה מִן הַצַּד הַיְיָנוּ קְשִׁירָה בְּתַחֲלָה שְׂבִיבָה שְׂנַתְּכֻנּוֹן שְׁהִיא בְּרֵאשִׁי הַיְיָתֵד דִּה"ל
קָשֶׁר שֶׁל קִינְיָא שְׂנִינְיָחוּנוּ כִּף מִשָּׂא"כ קְשִׁירָה בְּאַמְצַע שְׁהוּא רַק לְפִי שְׂעָה וְאַח"כ יִתְחַלְּפוּנוּ
וּבְזָה אִין צְוֹרָה לִמ"ש ה"ה דְּרַבְּנוּ פְּסִיקָא כְּלִישְׁנָא קְמָא ה"ח הַפּוֹתֵל חֲבָלִים וכו' עֵינִין בִּמ"ע
שְׁהִרְאָה מְקוּם מוֹצֵא בִּירוּשְׁלַמִּי פ' וְאֵלוּ קְשִׁירִים וְלִיתָא שָׁם אֲלֵא דִּין חוֹתְלוֹת שֶׁל תְּמָרִים
מִתִּיר וּמְפָקִיעַ וְחוֹתֵף הַנ"ל ה"ג וְהוּא בְּבַבְלִי דָּף קמ"ז וּפְרַש"י מְפָקִיעַ סוֹתֵר שְׂרָשְׁרוֹת
הַחֲבֵל.

וְנִרְאָה דְּכִינּוֹן שְׂהַפְקִיעָה חָשׁוּב הַתְּרָה ש"מ דְּהַפְתִּילָה חָשִׁיב קְשִׁירָה. וְדַע דְּקִלְיעָה ה"ל
תּוֹלְדָה דְּאוֹרְג וְאִין קִלְיעָה פְּחוֹת מַג' נִימִין וּפְתִילָה תּוֹלְדָה דְּקוּשֵׁר וְדִלָּא כְּבֹאוּרִי הַסְּמ"ג
שְׂכַתְּב דְּשִׁיעוֹר קִלְיעָה שְׂנֵי חוּטִין: ה"ט וְהוּא שְׂקָשֶׁר וכו' עֵינִין בְּכ"מ בְּשָׁם הַרְמ"ך וְהוּבָא
בְּטוֹר וּבש"ע וְאֵנִי אוֹמֵר דְּאִין עֵינִין לְקְשִׁירָה זֹו דְּתַפְיָרָה לְמִלְאכְתָּ קוּשֵׁר שְׂכַל עֵינְרָה
שְׁהוּא קוּשֵׁר וּמְחַבֵּר שְׂנֵי דְּבָרִים נְפָרְדִּים וְעֵינִין בִּירוּשְׁלַמִּי פ' פְּלָל גְּדוּל נִרְאָה מְשָׁם דְּלֹא
שְׂיָיָף קְשִׁירָה בְּתַפְיָרָה אֵא"כ קָשֶׁר שְׂנֵי צְדָדִי הַחוּטִין לְהַדְּדִי אֲבָל הַקוּשֵׁר צַד א' מְכָאֵן וְצַד
א' מְכָאֵן אִין זֶה מְלֹאכְתָּ קְשִׁירָה.

וּלְפִי זֶה הָא דְּאֲמָרֵן פ' פְּלָל גְּדוּל הָאִי מָאֵן דְּעֵבִיד חֲלִתָא וְחֵיטִי לְפּוּמִי וכו' הַיְיָנוּ נְמִי
דְּנָקָא בְּקוּשֵׁר שְׂנֵי צְדָדִי חוּט לְהַדְּדִי. וּמ"ש רַבְּנוּ וְהַמּוֹתֵם וכו' עֵינִין בִּמ"מ וְעֵינִין לְעִיל ה"ד
וּכְפִי הַנִּרְאָה מִלְשׁוֹן רַבְּנוּ שְׂפִנוּנְתּוֹ כְּדָרְךָ הַחֵיטִי וְשִׁמוּתְחִין אֶת הַחוּט לְהַחֲלִיקוֹ וּלְפַעְמִים
מְמַרְחִין אוֹתוֹ בְּשַׁעֲוָה וּלְפַעְמִים בְּלֹא שַׁעֲוָה וְהוּא הַכְּנָה וְתִיקוּן לְתַפְיָרָה כְּדִמְיוֹן הַהַגְּסָה
לְבִישׁוּל וְדִלָּא כְּפִרְש"י.

(וְנָקִיט בְּשִׁבְתָּ דְּלֹא מְשַׁכַּח בְּמַזִּיד וְהַתְּרָה דֹּא"כ בל"ז חֵיטִיב אִם תְּפֵר אַח"כ): ה"י הַקּוּרְעַ
בְּתַמְתּוֹ וכו' עֵינִין לְעִיל פ"ח ה"ח. וּמִש"ר וְהַפּוֹתֵם וכו' עֵינִין בְּכ"מ בְּשָׁם הַרְמ"ך וּלְדַרְךָ

רבנו דמפרש משום קורע אין להקשות מהא דתנו הקורע ע"מ לתפור דמשמע לכאורה דלא משכחת קריעה באופן אחר לחיובא.

דע"כ לאו דוקא דהא הקורע בתמתו חייב וכו' במוחק דנקיט ע"מ לכתוב והמוחק להגיה נמי חייב ע"ש: הי"א המדבק נגירות וכו' המפרשים לא הראו מקומו. ועיין בירושלמי פ' כל כתבי עלה מתניתין דמצילין תיק הספר דקאמר שם דטפלה פגופו דמי וכה"ג לענין תפילין בפ' הקומץ ס"ל לר' יהודא דתפילין של יד שפתבו על ד' עורות צריף לדבקן ונחשיב הדיבוק פמו תפירה ובר"פ אלו עוברין משמע דדיבוק נגירות בקולן של סופרים חשיב אומנות ע"ש ועמ"ש לעיל פ"ז ה"ו ומדמה לה רבנו לתופר שהוא מחבר דברים נפרדים ע"י השלישי שהוא החוט וכה"ג בנדון דידן ע"י קולן של סופרים משא"כ בקושר: הי"ב א' נתן את האבן וכו' עיין בתוספות ד"ה ה"ג המצדד וכו' ואין בדבריהם הכרע דכיון דמסתת חשיב גמר מלאכה כ"ש מצדד ואדברה מדנקיט בבבביתא רק תרי גונוי בגין דמיצעי ודעילאי אלמא דתתאי לאו משום בונה ואין בגין בלא טיט המסחר.

והובאו דברי שמואל כאן דאיירי בבונה קודם פיסקא דמסתת ומפה בפטיש הואיל דמסיק עלה הבריתא דהוית משום בונה. ועיין בתוספות ד"ה וליטעמך וכו' ובתוספתא שפדינו גרסינו פלה מילתא משמיה דר' יוסי ע"ש ומדמקשה מינה בעל הש"ס ש"מ דלא פליגי רבנו עלי' א"נ דהלכתא פנותי' ודלא כמ"ש הרמב"ן.

ועיין בש"ש לרשב"א שגמשה אחרירי הירושלמי ונדחק בזה והוא לא ראה בגוף התוספתא ע"ש: הי"ג וכן המגבן וכו' עיין במ"מ וכוונתו דיש מפרשים דרבנו פליגי אכלה מילתא דר"א דאף חולב ומחבץ ומגבן הוה משום שבות כמ"ש לעיל פ"ח ה"ז גבי חולב ודלא כמ"ש הלח"מ: ומ"ש רבנו המכניס יד הקרדום וכו' הנה בגמ' אפלו רב ושמואל בתלת במסתת ובלול ושופתא ובשולשתן חייב רב משום בונה ושמואל משום מפה בפטיש ומצריף להו בעל הש"ס ע"ש דמבואר דמסתת דמי טפי לבונה מלול ולול דמי טפי לבונה משופתא.

וא"כ קשה לרבנו דפסק לקמן הח"י דמסתת ה"ל משום מפה בפטיש הואיל דר' יוחנן ס"ל פנותי' דשמואל וכן ריב"ל פ' פלל גדול דף ע"ה האף פסק בלול ושופתא משום בונה. הן אמת דבתוספות ד"ה אכל בהנה וכו' פתבו דמקמייתא ובתרייתא נמי לא ידעין מציעתא פנונתם מבוארת דע"כ צריף לומר דאיכא שום סברא דלול דמי טפי לבונה ממסתת ואיצטריף לשמואל או דאיכא שום סברא דשופתא דמי טפי לבונה מלול ואיצטריף לרב וא"כ י"ל לדרף רבנו דלול דמי טפי לבונה ממסתת (וכן משמע קצת לשון הגמרא דגבי מסתת קאמר דרף בגין בכף וגבי לול נקיט לשון דדמי לבגין) הילכף פסק רבנו במסתת כשמואל ובלול כרב.

אבל הא ודאי קשה האף פסק בשופתא כרב דודאי ליכא למימר דגם בשופתא איכא שום סברא דדמי טפי לבונה ממסתת דא"כ ה"ל לבעל הש"ס למעביד צריכות' אליכא דרב גרידא בלאו רבותא דשמואל.

ונ"ל דרבנו מתרץ קושניית התוספות ד"ה אכל בהנה הנ"ל בסברא זו דבהכרח כל הנה תלת דמיין קצת לבונה וגם דמיין קצת למפה בפטיש אלא דלענין בונה דמי טפי מסתת

והדר לול והדר ושנפתא אלא דגם לענגן מפה בפטיש דמי טפי מסתת מכלהו כמו שהיא האמת לדרה רבנו ולהכי שפיר איצטריו מציעת' הך דלול דסד"א בקנה תרתי הוא דקאמר שמואל משום מפה בפטיש בשנפתא משום דלא דמי לבונה משא"כ בלול.

ובמסתת אע"ג דדמי טפי לבונה מלול מ"מ הואיל דדמי למפה בפטיש דמיון יותר חזק משא"כ בלול דלא דמי למפה בפטיש כמו לבונה ר"ל דמסתת דמי לבונה ודמי למפה בפטיש טפי ולול אע"ג דלא דמי כ"כ לבונה מ"מ יותר לא דמי למפה בפטיש כנ"ל ובהכי ניחא קושיותנו הנ"ל והא דלא עביד בעל הש"ס פלהו צריכותא אליבא דחד מ"ד משום דפסיקא לי' דלענגן בונה הוא דדמי לול טפי משנפתא משא"כ לענגן מפה בפטיש שקולים הן וא"כ שפיר קשה לרב ל"ל לול דהשתא ושנפתא משום בונה כ"ש לול פיון דלענגן מפה בפטיש שקולים ניהו ולשמואל קשה ל"ל שנפתא ולזה הוצרה לחדש דאיצטריו דתא משום רבותא דרב וחדא משום רבותא דשמואל.

ותו לא מידי: הי"ד העושה נקב וכו' עיין בכ"מ ובלח"מ ועיין מ"ש לעיל פ"ז ה"ז בשם מהר"ב אשכנזי דלא כלח"מ וגוף הסברא של הלח"מ דחויגי' דא"כ בקל הל"ח מלאכות היכא דה"ל גמר מלאכה כמו האופה שהוא גמר מלאכת הפת והאורג יהי' חייב משום מפה בפטיש והאמת יורה דרכו דלא דמי לזומר וצריף לעצים דחייב שמים משום שנמשך מפעולתו ב' מלאכות זריעה וקצירה וכן החותה גחלים שהוא מכבה ומבעיר וכה"ג הזורק חץ והרג אדם ועקר אילן דחייב משום שוחט ומשום קוצר משא"כ העושה פעולה א' הדומה למלאכה מל"ח מלאכות אע"פ שהיא גמר מלאכה אין לחייבו אף משום מפה בפטיש וכן מבואר בירושלמי פ' פלג גדול ר"י ור"ל עבדין הוו בהדא פירקא תלת שנין ופלוג אפקין מיני' ארבעין חסר א' תולדין על כל חדא וחדא מן דאשפחן מיסמוף סמכין הא דלא אשפחן מיסמוף עבדוני' משום מפה בפטיש ע"כ ולפ"ז פשוט דלרב דחייב משום בונה אין לחייבו משום מפה בפטיש אע"ג דהנה גמר מלאכה.

וגם אין לומר דאף רב מודה דאם התרו בו משום מפה בפטיש גרידא חייב בלול ושנפתא אלא במסתת סובר רבנו שהוא דומה למפה בפטיש מצד העצם דכמו שהמפה בפטיש פוננתו להחליק ולרדד הטסין ה"נ המסתת פוננתו להחליק האבן ולא שהדמיון הוא מחמת דה"ל גמר מלאכה הילקף במסתת אינו חייב משום בונה פיון דדמי בעצם למפה בפטיש משא"כ בלול ושנפתא דמי טפי לבונה אלא מחמת שהם גמר מלאכה חייב משום מפה בפטיש אם התרו בו משמ' וה"ה לכל המלאכות שהם גמר מלאכה אם לא התרו בי' משום אב שלה אלא משום מפה בפטיש חייב וזה נכלל במש"ר לקמן הי"ו והיינו הא דאמר רבה ור"ז כל מידי דאית בי' גמר מלאכה חייב משום מפה בפטיש.

דזה אינו דכיון דמסתת דדמי נמי לבונה אינו חייב משום בונה הואיל דדמי טפי למפה בפטיש א"כ ה"ה לכל מלאכת גמר מלאכה דיש לה אב אין לחייבה משום מפה בפטיש כלל וכמשמעות הירושלמי הנ"ל דכל שיש לה סמוכין אין לחייבה משום מפה בפטיש.

לכן נ"ל דרבנו סובר דאף רב מודה דקודם דמתניתין ה"ל משום מפה בפטיש ולא נחלקו אלא בעושה נקב בלול של תרנגולים דדמי לבונה הילקף מחייב לי' רב משום בונה דכל היכא דאשפחן מסמוף סמכין משא"כ העושה נקב במקום דלא שנייה בגין חייב משום מפה בפטיש אפילו לרב.

דודאי הא דפריד בגמרא והאנו תנו המסתת והמכה בפטיש אין פוננתו דכיון דתנו תרתי אלמא דמסתת לאו היינו מכה בפטיש דזה אינו דא"כ אף לרב תקשה הא דתנו הבונה והמסתת אלא נדאי דנקיט האב והתולדה ע"ד דתני החורש והמנכש וכו' אלא דהקושל' מסדר המשנה מדהקדים המסתת למכה בפטיש ואין דרד לבאר התולדה קודם לאב.

ולפ"ז בהכרח נמי מה שאיחרה מתניתין הקודם למכה בפטיש דה"ל משום מכה בפטיש לא משום בונה וכבר הרגישו התוספות בזה בד"ה העושה נקב וכו' ורבו סובר דמודה רב בקודם דה"ל מכה בפטיש אלא דפליג בנקב לול לחודא וכ"כ רבנו בפ"ה המשנה ע"ש.

ודלא כפרש"י דמפרש דקודם דמתניתין היינו נקב העשוי למלאות דלא שייך ביה מכה בפטיש שאינו גמר מלאכה ונוקב היינו נקב שאינו עשוי למלאות ולדעת רבנו אין הבדל ביניהם וקודם דמתניתין היינו שנוקב במקדח והנוקב בקוץ או בספין קרוי נוקב.

והא דפריד בגמרא ת"ש הקודם וכו' נ"ל לפרש לדרד רבנו דלא כפרש"י דדחוק לפרש"י לשון בשלמא לרב מחזי כמאן דחר חנרת' וכו' וגם התוספות נדחקו בזה. ועיין בתוספות ד"ה לול וכו'.

נראה מדבריהם דס"ל לשמואל דלית לי הא דאמר רבה דף קמ"ו דנקב הלול חשיב פתח להכניס ולהוציא וס"ל לשמואל דפתח העשוי להכניס ולהוציא הנה תולדה דבונה שכן עושים בבנין פתח גמור להכניס ולהוציא ולצאת ולבא משא"כ משום מכה בפטיש חייב אפילו בפתח שאין עשוי להכניס ולהוציא כל מידי דאית בי' גמר מלאכה דומי' דנקב הלול משא"כ פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא וגם איננו גמר מלאכה פטור לשמואל הילכך בנקב החבית דלקמן דף קמ"ו דלא הנה גמר מלאכה אינו חייב אלא דאסור משום גזרת נקב הלול.

ולא נהירא דכיון דס"ל לשמואל דנקב הלול אינו עשוי להכניס ולהוציא ואפ"ה חשיב גמר מלאכה חייב משום מכה בפטיש א"כ גם נקב החבית חשיב גמר מלאכה ותיקון פלי דלא גרע מהצר צורה והמגרד כל שהוא ותו דרב דס"ל דנקב הלול משום בונה ואיהו לא בעי פתח להכניס ולהוציא מדחייב בשןפתא משום בונה כמ"ש התו' בד"ה בשלמא וא"כ מלתא דרבה דקמ"ו דלא כמאן.

אמנם דעת רבנו נראה איפכא דמשום בונה לא בעינו נקב העשוי להכניס ולהוציא וכן משמע קצת לשון הגמרא בהא קאמר רב משום דדמי לבנין דעבדי לאוירא ולא נקיט דעביד לעיולי אנירא ולאפוקי הבלא כמ"ש לקמן דקמ"ו וכן משמעות לשון רבנו שפתח פדי שיכנס להן האורה ולא פתח לשון פדי שיכנס האורה ויצא ההבל כמ"ש לקמן רפכ"ג והיינו משום דפתח קטן העשוי להכניס אורה לחוד חשיב בונה כמאן דחר חורתא לבנינא.

אמנם משום מכה בפטיש בעינו שיהא הנקב גדול להוציא ההבל דאז מקרי גמר מלאכה והיינו הא דאמרן בדרף קמ"ו דיש אומרים דאין מוסיפין משום דזימנין דלא תקנ' מעיקרא ואמי לארוחתי בי' ע"ש המורם מזה דהעושה נקב כשיעור להכניס ולהוציא חייב משום מכה בפטיש בלול של תרנגולים והיינו הא דכתיב ** (דכתב).

(** רבנו לקמן רפכ"ג והא ודאי דחייב משום בונה אלא דה"ק רבנו דאם עשה נקב גדול פנה חייב אף משום מכה בפטיש אם התרו בי' א"נ דה"ק רפכ"ג דכל נקב העשוי להכניס ולהוציא דומיא דנקב הלול חייב משום מכה בפטיש משא"כ בנקב הלול דחייב משום בונה.

אמנם העושה נקב קטן להכניס אורה לבד חייב משום בונה ולא משום מכה בפטיש: והיינו דפליגי רב ושמואל בעושה נקב קטן בלול דחייב לרב ולשמואל פטור עד שיהי' נקב גדול להכניס ולהוציא פנין דלית לי' משום בונה.

אמנם הא ודאי דלא מחייב רב משום בונה אלא בנקב הלול דעביד לאוירא דמחזי כמאן דחר חורתא לבנינא להאיר משא"כ העושה נקב בעץ או במתכת אין ענין למלאכת בונה ואינו חייב אלא משום מכה בפטיש כמש"ר לקמן הי"ו מיהו בעינן שיהי' בנקב כדי להכניס ולהוציא כמש"ר לקמן הי"ו ומש"ר שם העושה נקב כל שהוא לאו דוקא כ"ש ממש דהא בעינן פשיעור להכניס ולהוציא כדאמרו בגמרא דקמ"ו זמנין דלא תקני' מעיקרא ואתי לארווחי בי'.

א"נ דבדעתו להוסיף אפ"ה חייב משיעשה כל שהו והוא שיהי' אותו המעט פשיעור להכניס ולהוציא ובגמרא דף ק"ג ע"ב הקודח כ"ש המגרד כ"ש המעבד כ"ש הצר בכלי צורה כ"ש ר"ש אומר עד שיקדח ויגרד ויעבד ויצור פלה וע"ש בתוספות דלשון כ"ש לאו דוקא דהא ודאי במעבד איכא שיעורא כדי לעשות קמיע אלא דנקיט כ"ש לאפוקי מדר"ש דס"ל דבעינן שישלם כל מלאכת תיקון אשר במחשבתו ויקדח כל הצורך קמ"ל דאפילו קדח מקצתו חייב והוא שיהי' המקצת פשיעור דהיינו כדי להכניס ולהוציא.

ובהכי ניחא דאף רב מודה דקודח דמתניתין משום מכה בפטיש והיינו בשארי קדיחה דלאו בלול פגון בעצים ובכלים דאע"ג דיש בנין בכלים היינו דווקא בעשיית הפלים אבל אין בנין וסתירה בכלים אחר היותם עיין סברא זו בבעל המאור ולהכי סידר רבנו הקדוש לקודח בתר מכה בפטיש ואפילו בבנין כל שאינו עושה נקב להאיר אלא להכניס ולהוציא חייב משום מכה בפטיש ובזה נתבאר פל פסקי רבנו ואין בהם סתירה והא דקאמר רבה דבעינן פתח העשוי להכניס ולהוציא אתי אליבא דכ"ע ומשום מכה בפטיש דלא פליגי רב אלא בנקב הלול גרידא לחייב משום בונה ואפילו אינו עשוי אלא להכניס אוירא דהיינו אורה גרידא.

והמשך הסוגיא ת"ש הקודח וכו' ישלפרש על דרך הא דאיתא במנחות דף נ"ז דקשקיל וטרי התם בהניח בשר ע"ג גחלים ונצלה בו כגרוגרת בשנים ושלשה מקומות אי מצטרף ומייתי ראיה מהא דתנן הקודח כ"ש חייב ה"ד אילימא במקום א' כ"ש למאי חזי אלא לאו בב' וג' מקומות דחזי לצירוף.

ויקמדה לעולם במקום א' דחזי לבבא דאקלידא ופרש"י לשון של מפתח שראשו חד ותוחבן בחור התיבה ופוחח ונוצל ע"ש (ועיין בשבת דפ"ט ע"ב אבל עצים דחזי לבבא דאקלידא אפילו כ"ש קמ"ל ורש"י גריס כפא דאקלידא ופי' שן של מפתח אמנם בערוף ערוף קלד גריס בתרנוייהו בבא דאקלידא) וכפי הנראה דהיינו שן של המנועול שעליו

יָסוּב הַמִּפְתָּח וְע"כ לְדַרְךָ רַש"י אֵינְרִי בְדִשְׁבָקִי בְּגוֹנִי הַלְשׁוֹן שֶׁל מִפְתָּח פִּינֵן דְרַש"י מְפָרֵשׁ קוּדֶחַ דְּמִשְׁנַתְנוּ בְּנִקְבַּ הַעֲשׂוֹי לְמִלְאוֹת דְּלֹא חֲשִׁיב גְּמַר מְלֹאכָה עַד שְׁיִמְלֵאנָה.

(וְקִשָּׁה דְלִפִּי מַה דַּס"ד הֵתֵם לְאוּקְיָם בְּקוּדֶחַ בְּב' וּג' מְקוּמוֹת דְּאִפְתִּי לֹא ה"ל גְּמַר מְלֹאכָה וְלִרְב אֶפְיָלוּ בְּנִקְבַּ א' סְגִי דְמַחְזִי כְּמֵאן דְּחָר חוֹרְתָא) וְלִפ"ז נִרְאֶה דְגַם הָא דְמִשְׁנֵי בְּסוּגְיָן דְּבִזְעָה בְּרַמְצָא דְּפִרְזָלָא וְשִׁבְקִי בְּגוֹנִי הֵינּוּ הֵךְ דְּבִבָּא דְּאִקְלִידָא שְׁקִדְחַ בְּמִסְמַר וְהִנִּיחוּ שֵׁם לְשׁוֹן הַמִּפְתָּח מִשָּׂא"כ אִי לֹא שִׁבְקִי בְּגוֹנָה לֹא חֲזִי לְהַכְנִיס וְלִהְיוֹצִיא.

אַבְל בְּקוּדֶחַ בְּב' וּג' מְקוּמוֹת ס"ד הֵתֵם דְּחֲשִׁיב נִקְבַּ הַעֲשׂוֹי לְהַכְנִיס וְלִהְיוֹצִיא הוֹאִיל וְחֲזִי ע"י צִירוּף וְכָל זֶה לְשִׁמּוּאֵל אַבְל לִרְב נִקְבַּ פֶּל שֶׁהוּא מַחְזִי חֲזִי כְּמֵאן דְּחָר חוֹרְתָא לְבִנְיָנָא וְלִהְכִי נִקִּיט בְּמִתְנִיתִין כ"ש הוֹאִיל דְּמִשְׁפַּחַת חַיִּיבָא בְּקוּדֶחַ כ"ש הֵיכָא שְׁפִינְוֹנְתוּ לְהָאִיר וְאִפ"ה סִידֵר רַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ קוּדֶחַ בְּתַר מְכָה בְּפִטְיֵשׁ הוֹאִיל דְּזֵהוּ עֵיקַר הַתּוֹלְדָה הֵיכָא דְּלֹא שְׁיִיף בְּנִינָא וְנִדַע דְּאֵלִיבָא דְּרַב הֵיכָא דְּבִזְעָה בְּרַמְצָא דְּפִרְזָלָא וְשִׁבְקִי בְּגוֹנִי נְמִי חַיִּיב מִשׁוּם בּוֹנָה דְּוִמְיָא דְּשׁוֹנְפִינָא וְהַתּוֹקֵעַ מְסַמֵּר בְּעֵץ הַנֶּ"ל הִי"ג וְלִזְנָה הַשְּׁמִיט רַבְּנֵי מְסַקְנָא זֹו דְּאִזְדָּא אֵלִיבָא דְּשִׁמּוּאֵל.

וּבִיָּאָר דְּהֵיכָא דְּחָר חוֹרְתָא לְהָאִיר בְּכ"ש סְגִי וּמִשׁוּם מְכָה בְּפִטְיֵשׁ סְגִי בְּכ"ש בְּאִנְפֵּן שְׁיִינָא לְהַכְנִיס וְלִהְיוֹצִיא וּמִתְנַרְץ גְּוִשְׁיָתָהּ הַכ"מ וְעֵינֵן לְקַמֵּן הִי"ו בִּיָּאִיר הַסּוּגְיָא בְּאִנְפֵּן יוֹתֵר מְרוּנָח. שֵׁם הַמַּחְזִיר דְּלֵת שֶׁל בּוֹר וְכו' עֵינֵן לְקַמֵּן פַּכ"ב מֵהַלְכוֹת שְׁבַת הַכ"ה מַה שְׁהַקְשָׁה שֵׁם ה"ה וּבִלְח"מ שֵׁם.

וּבְכ"ח א"ח חֲתַר לִיִּשְׁבַּב בְּסִי' ש"ח דְּהֵרִי"ף וְרַבְּנֵי מְפָרְשִׁים דְּלִפִּי מְסַקְנָת רַבָּא בְּר"פ פֶּל הַפְּלִים הָדָר בִּי מְמַאי דַּס"ד מְעֵיקְרָא דְּבָלוּל שֶׁל תְּרַנְגוּלִים הַמְּחַנְבֵּר לְקַרְקַע חֲשִׁיב בְּנִינָא וְסִתִּירָה דְּנִדְאִי לֹא שְׁיִיף בְּנִינָא וְסִתִּירָה בְּהוֹצָאתָהּ הַצִּיר מִן הַחֹר וְחֲזַרְתוּ אַא"כ תּוֹקֵעַ הַצִּיר בְּחֻזֵּק אוֹ הַמְּפָרֵק צִיר הַתּוֹקֵעַ בְּחֻזֵּק.

הֵילִכְפָּה בָּלוּל דְּשְׁיִיף בְּנִינָא וְסִתִּירָה הֵיכָא שְׁתּוֹקֵעַ בְּחֻזֵּק גְּזַרִּינָא שְׁלֵא יִטּוּל שְׁמָא תּוֹקֵעַ בְּחֻזֵּק וְלֹא יִחְזִיר שְׁמָא יִתְקַע מִשָּׂא"כ בְּשִׁינְדָה תִּיבָה וּמְגַדֵּל דְּאֶפְיָלוּ תּוֹקֵעַ אִינוּ אֵלֹא מְדַרְבְּנָו פִּינֵן דְּאִין בְּנִינָא וְסִתִּירָה בְּכָלִים: מוֹתֵר לִיִּטּוּל פִּינֵן דְּאִין סִתִּירָה וְאִפ"ה אֲסוּר לְהַחְזִיר גְּזַרְתָּהּ שְׁמָא יִתְקַע וּמַחְזִי כְּמֵאן דְּעֲשָׂה פְּלִי מַחְדָּשׁ וַא"כ הָא דְּקֹאֲמַר רַבָּא גְּזַרְתָּהּ שְׁמָא יִתְקַע קָאִי בִּין אֵלּוּל וּבִין אֲשִׁינְדָה תִּיבָה וּמְגַדֵּל ע"כ.

וְאִין דְּבָרֵי מְסַפִּיקִים דְּבִזְדָּאִי הַתּוֹקֵעַ אֶפְיָלוּ בְּתִלוּשׁ חֲזִיב כַּמ"ש רַבְּנֵי. וְתוּ דְּהָא בְּבוֹר וְדוֹת וְיִצְיַע מְחֲזִיב רַבְּנֵי מִשׁוּם בּוֹנָה אֶפְיָלוּ לֹא תִקַּע הוֹאִיל דְּמַחְבְּרִי לְאַרְעָא וְעֵינֵן בְּט"ז סִי' ש"ח ס"ט דְּרַצָּה לְחַלֵּק בֵּין פְּלִי שְׁחַבְּרוּ אַח"כ וְהוּא דְּחוּק ע"ש.

וּמַה שְׁנִלְעַנ"ד דְּהֵרִי"ף וְרַבְּנֵי לְשִׁיטְתִּיהוּ אֲזִלוּ דַּס"ל דְּתִלוּשׁ וּלְבִסוּף חֲבָרוּ כְּתִלוּשׁ דְּמִי עֵינֵן בְּמִסְכַּת חוֹלִין דְּפ"ט"ז וּבְאֲשָׁרֵי שֵׁם תְּמַה עַל הֵרִי"ף דְּהָא תִלוּשׁ וּלְבִסוּף חֲבָרוּ הֵנָּה אִיבְעִיָא דְּלֹא אִפְשָׁטָא לְרַבָּא ע"ש וְאַחַר הַהִסְתַּכְלוּת בְּסוּגְיָא דְּהֵתֵם לַק"מ דְּהֵנָּה פֶּל יְסוּד הַבְּעִיָא דְּרַבָּא סוֹכְבַּ עַל הַהֲצָעָה שְׁהֲצִיעַ שֵׁם רַבָּא דְּתִלוּשׁ וּלְבִסוּף חֲזִיבְרוּ לְעֵנִן עַכּו"ם ה"ל כְּתִלוּשׁ וְלְעֵנִן הַכָּשֵׁר זְרַעִים תְּנָאִי הִיא וְאִיכָּא לְמ"ד דְּהֵנָּה כְּמַחְבְּרֵי הֵילִכְפָּה מְסַפְקָא לִי אֵלִיבָנִי דְּהָאִי תְּנָא לְעֵנִן שְׁחִיטָה אִם נִדְמָה לְעַכּו"ם אוֹ לְהַכָּשֵׁר זְרַעִים.

אָמנָם לַרַב פִּפְּא דְמַסִּיק הֵתָם הָא בְּכֹחַל מְעָרָה וְכוּ' דְאָף לְהַכְשֵׁר זְרַעִים זַכ"ע דַּה"ל כְּתִלוּשׁ א"כ אַזְדָּא לִי אִיבְעָיָא דְרַבָּא וְקִי"ל בְּכָל תּוֹרָה כְּלָה דְתִלוּשׁ וּלְבַסּוּף חִיבְרוּ לָאו כְּמַחְנֹבֵר דְּמִי וְעִינֵי פִי"ב מַהט"א דְּפֶסֶק רַבְּנֵי כַר"פ וּמַש"ה פֶּסְקוּ בְּשַׁחֲטָה דְּכְתִלוּשׁ דְּמִי.

הַמּוֹרֵם מִזֶּה דְדָלַת הַלּוּל הַמְּחֻבֵּר לְקַרְקַע חֲשִׁיב כְּתִלוּשׁ וַא"כ לֹא חֲשִׁיב בְּנִינְן אִם לֹא הִיכָא דְתַקַּע וְהָא דְאָמְרוּ בַר"פ כֹּל הַפְּלִים קְסָבֵר יֵשׁ בְּנִינְו בְּקַרְקַע דְּבָרֵי יַחִיד הֵם אַבְּל הַמְּסַקְנָא מְדַרְבְּנֵן הוּא וּמִשּׁוּם גְּזֵרָה שְׁמָא יִתְקַע.

וְהָא דְמַחְיִיב רַבְּנֵי בְּהַחְזֵרַת דְלַת בּוֹר וְדוּת וְנִצִּיעַ פְּפִי הַבְּרִייתָא דְבַעֲרוּבִין דַּק"ב שְׁבוּר וְדוּת הֵן חֲפִירָה בְּקַרְקַע וְדַלְתִיהֶן לְמַעְלָה כְּעִין פְּסוּי פְּדַתְנָא פְּסוּי בּוֹר וְדוּת. וְכֵן הִצִּיעַ פְּתַחוּ מְלַמְעָלָה עִינֵי בְּמַסְכַּת ב"ב ר"פ הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת דִּישׁ תְּרֵי גִּוּוּנָא יִצִּיעַ בְּרַקָּא וְאַפְתָּא ע"ש בְּפִי הַרִי"ף וְרַבְּנֵי דְמַפְרָשִׁים אַפְתָּא גַּג הַקְּמוּר שַׁע"ג הַבַּיִת וְאִין פְּתַחוּ מִן הַצַּד אֱלָא שְׁיֵשׁ כְּמִין אַרְבּוּבָה בַּתְּקָרָה שְׁבַבִּית שְׁהוּא קַרְקַע שְׁל אַפְתָּא.

וְאֵע"ג דְּפֶסֶקוּ הֵתָם דְּהַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת מְכַר אֶת הָאֻפְתָּא וְנִצִּיעַ דְּמַתְנִיתִין הִינְנוּ בְּרַקָּא. מ"מ לֹא יִפְּלֵא לְפָרֵשׁ יִצִּיעַ דְּבְרֵייתָא דְהִכָּא אַפְתָּא כְּתַרְגוּמוֹ שְׁפַתְחוּ כְּעִין פְּסוּי לְבֵית דְּוּמִי דְבוּר וְדוּת מַש"ה חֲיִיב דַּה"ל עוֹשֶׂה אֶהָל קְבוּעַ אַע"פ שְׁלֹא תַקַּע וְאִין אֶהָל אֱלָא מְלַמְעָלָה דַּמַּש"ה אֶסוּר לְנִטּוֹת אֶהָל אַרְעִי מְלַמְעָלָה גְּזֵרָה אֶטּוּ אֶהָל קְבַע מַש"א"כ אֶהָל עֲרָאִי מִן הַצַּד שְׁרֵי הִילְכָף בְּפַתַח הַלּוּל דְּמֵן הַצַּד אִינוּ חֲיִיב אַא"כ תַּקַּע וּלְהַכִּי נִקְיֵט בְּבְרֵייתָא חִיּוּבָא דְּנָקָא בְּדַלְתֵי בּוֹר וְדוּת וְנִצִּיעַ.

וְעִינֵי בַפ"ק דְּבִיצָה בְּסוּגִי דְּמַסְלָקִין אֶת הַתְּרִיסִין דְּמַפְרָשׁ רַש"י דְּהַחְנוּיּוֹת הֵן כְּמִין אַרְגֹּז שְׁאִינוּ מְחֻבֵּר לְקַרְקַע וְהָא דְקָאֻמֵר הֵתָם וְאַפִּילוּ בְּתִים נְמִי ר"ל חְנוּיּוֹת שְׁבַבִּתִים וְאַחֲרֵי נְמַשֵּׁף הַטַּא"ח ס' תַּקְט"ז מִשּׁוּם דְּלִשְׁטִיתִייהוּ אֲזִלוּ דִישׁ בְּנִינְו בְּהַחְזֵרַת דְלַת הַמְּחֻבֵּר לְקַרְקַע.

אָמנָם מְלִשׁוֹן רַבְּנֵי בְּפִי הַמְּשַׁנָּה מְשַׁמַּע דְּמַפְרָשׁ בְּדַלְתֵי חְנוּיּוֹת מְשַׁשׁ הַמְּחֻבֵּרִים לְקַרְקַע וּבְדַלְתֵי בְּתִים מְשַׁשׁ שַׁכ' שֵׁם תְּרִיסִין הֵם הַנְּסָרִים שְׁנוּעֲלִין בְּהֵן פְּתַחַי הַחְנוּיּוֹת וְכוּ' וְאַפִּילוּ הֵם לְנַעֲוֹל בֵּית שְׁבַתוֹף הַחֲצָר וְכוּ' ע"ש.

וּלפ"ז הָא דְאָמְרוּ בְּגִמְרָא הֵתָם מ"ד טַעֲמִייהוּ דַּב"ה מִשּׁוּם דְאִין בְּנִינְו בְּכָלִים וְכוּ' וְאַפִּילוּ בְּתִים נְמִי וְכוּ' הִינְנוּ דְאָף דְלַתוֹת הַבַּיִת חֲשִׁיבֵי כְּלִים כְּדִין תְּלוּשׁ וּלְבַסּוּף חִבְרוּ וְכוּ' כֹּכ רַבְּנֵי לְקַמֵּן פַּכ"ה ה"ו דְלַתוֹת הַבַּיִת אַע"פ שֶׁהֵן כְּלִים וְכוּ' ע"ש בַּמ"מ.

וְעִנֵּן גְּזֵרַת שְׁמָא יִתְקַע עִינֵי בְּעֲרוּף עֲרֹף צִיר שְׁכַתָּב מַחְזִירִין צִיר הַתַּחְתּוֹן בְּמַקְדָּשׁ וְכוּ' פִי צִיר גְּוֹקְבֵן הַדְּלַת וְקוּבְעִי בּו עַץ חַד כְּדִי לְהַכְנִיסוּ בְּאֶדָן לְחֹזֵר לְכָאן וּלְכָאן וְאִם יִצָּא מִן הַדְּלַת מַחְזִירִין אוֹתוֹ בְּשַׁבַּת ע"כ.

נִרְאֶה כְּפוֹנְתוֹ שְׁנַשְׁמַט הַצִּיר מִמְּקוֹם חַבּוּרוֹ בְּדַלַת וּלְהַכִּי חֲיִישִׁינְו שְׁמָא יִתְקַע בְּחֻזֵק וְדִלָּא כְּפִי רַש"י שְׁנַשְׁמַט מְחֹזֵר הָאֻסְקוּפָה דְאִין שְׁיִיף לְתַקְנֵעַ הַצִּיר בְּאַסְקוּפָה שְׁהַרִי צִרִי לְהִיּוֹת חָלוּל בֵּין הַצִּיר לְחֹזֵר הָאֶדָן שְׁיִסּוּב הַדְּלַת עַל צִירֵיו וְכֵן נִרְאֶה מְלִשׁוֹן רַבְּנֵי בְּפִי הַמְּשַׁנָּה סוּף עִירוּבִין וְאִם נִשְׁמַט מִכָּפַף שְׁלָה וְכוּ' לְפִי שְׁהוּא צִרִיף לְחִיּוּק יוֹתֵר בְּלִי סַפְק ע"ש.

ובזוה תבין ההבדל בין ציר התחתון לעליון דכיון שהדלת מכבדת למטה אפילו אין הציר קבוע בחזקת בדלת יכולה הדלת להתקנים משא"כ ציר העליון אם נשמט מהדלת תשמט הדלת ויצא הציר מנקב המשקוף ואיפא למיחש טפי לתקיעה בשגם יש חלל קצת בין הדלת למשקוף כדי שיוכלו לסלק הדלת ע"י הגבחה למעלה ועיקר חזיוק הדלת ע"י ציר העליון.

והיינו טעמא דאין נוטלין ואין מחזירין דלתות לול ותריסי חנויות המתחברים לקרקע דכיון שבשעת סילוק התריסין דרוך הצירים להשמט מהנקבים שבדלתות גזרה שמא יתקע להותיר הצירים כדי לנעול לשמרו והא דלא נקיט גזרה שמא יסתור ויפרק הצירים התקועים משום דקיי"ל דשא"מ מותר ופרצה דחוקה מותר לכנס לה בשבת אע"פ שמשיר צורות פנו דלא הנה פ"ר אלא מש"ה אסור ליטול דחיישינן שמא יחזיר הצירי כדי לנעול לשמרו ויתקע במתכונן (ורש"י ז"ל נשמר מקוש' זו ומפרש גזרה שמא יתקע וה"ל מכה בפטיש דהוקשה לי דאי משום בונה ה"ל לאסור ליטול משום גזרה שיפרק תקוע דה"ל סותר ולדרבנו לק"מ דלא גזרינן אטו סותר דה"ל דשא"מ) ומש"ה בדלתות הקבועי בקרקע אסרו תחלתו משום סופו על דרוך הא דאמרן במסכת ביצה דתריסין התירו סופו משום תחלתו והיינו ביש להם ציר באמצע דלא שייך שמא יתקע עיין בט"ז סימן תקט"ז שיש כעין בליטה בדלת והציר בגוף המשקוף דלא שייך בי נשמט הציר אלא דאפ"ה הי' בדין לאסור החזרה משום גזרה אטו ציר מן הצד אלא דהתירו סופו משום תחלתו.

כה"ג בדלתות חנויות שיש להם ציר מן הצד ובדלתות הלול אסרו תחלתו משום סופו שמא יתקע משא"כ בדלתות שינדה תיבה ומגדול דה"ל כחננויות שבבית פינו דאפשר לטלטלן למקום המשומר הילכך לא אסרו אלא החזרה גרידא משום שמא יתקע אבל לא אסרו תחלתו משום סופו ובזוה מתורץ קושיות ה"ה והלח"מ הנ"ל ונתבאר פל פסקי רבנו: הי"ו המנפח בכלי זכוכית וכו' אע"ג דהעושה פלי אדמה חייב משום בונה שאני המנפח בכלי זכוכית דכבר הי' לו תנאר בית קבול קודם הנפיקה.

ומ"ש רבנו והמגרד כ"ש היינו שמגרד פלים והיינו הא דבפ' במה טו מנין דף נ' חוץ מפלי כסף בגרתקון ומ"ש רבנו בין בעץ וכו' קאי על העושה נקב גרידא אבל המגרד חתיכת עץ חייב משום טוחן בצריף לנסורת או משום מחתף פדלקמן פי"א ה"ז ועמ"ש לעיל פ"ח הט"ו ולעיל פ"ז ה"ה.

ומ"ש רבנו והעושה נקב וכו' עמ"ש לעיל הי"ד באריכות גם יש ליישב הסוגיא באופן אחר דנדאי דברי רבנו נראין לכאורה פסותרים זא"ז שפכת והעושה נקב כ"ש וכו' ואח"כ פתח וכל פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא אלא דבעינו שיעורא פדאמרן בשבת דקמ"ו זמנין דלא תקני מעיקרא ואתי לארווחי בי' וכבר העירותי על זה לעיל.

לכן נ"ל לפרש דהעושה נקב שאינו עשוי למלאות אלא נשאר פתוח הוא דבעינו שיהי' להכניס ולהוציא אבל העושה נקב העשוי למלאות חייב בכ"ש ולאו מתורת פתח אלא דכיון שהוא תיקון פלי ונהרי הוא צריף לנקב לתחוב בו איזה דבר ה"ל גמר מלאכה וחייב משום מכה בפטיש והיינו קודם דמתני' דהוא משום מכה בפטיש אליבא דרב דלא פליג

רב אלא בנקב הלול העשוי להאיר דחייב משום בונה אפילו אין בו להכניס ולהוציא ומש"ה שיעורא דמתניתין בכ"ש דחזי אליבא דרב לבבא דאקלידא פדמסיק במנחות.

והיינו הא דפרקי בעל הש"ס תנו הקודם כ"ש חייב משום מפה בפטיש ובנקב העשוי למלאות דחזי לבבא דאקלידא בשלמא לרב דס"ל דעייל שונפתא בקופינא חייב משום בונה וה"ה התוקע יתד בנקב מש"ה חייב הקודם כ"ש דה"ל קדיחת הנקב גמר מלאכת מפה בפטיש והכנסת היתד בנקב ה"ל מלאכה אחרת דהיינו מלאכת בונה והיינו דקאמר משום דמחזי פחר חורתא לבנינא שהעושה נקב כדי לבנות בתוכו ה"ל הנקב תולדת מפה בפטיש והכנסת הבנין בתוכו מלאכה אחרת שהיא מלאכת הבנין.

אלא לשמואל כיון דס"ל שונפתא בקופינא ה"ל תולדת מפה בפטיש א"כ קדיחת הנקב ותחיבת היתד ה"ל מלאכה א' ולא ה"ל קדיחת הנקב גמר מלאכה. ולזה משגי דבוע' ברמזא דפרזלא ושקני' בגנוני' דה"ל גמר מלאכה ורבנו פסק פרב דה"ל הקדיחה גרידא כדי למלאות תולדת מפה בפטיש ומתורץ נמי קושניית הכ"מ דלעיל הי"ד: הי"ז המפיס שחין עיין במ"מ ובכ"מ בשם הרמ"ד.

ועיין בתוספות שבת ד"ג ד"ה הצד נחש וכו' הקשה בה"ג וכו' ותירץ ר"ת דשמואל אליבא דר"ש קאמר וכו' ולי' לא סבירא לי' ע"ש ונ"ל בה"ג פכ"ד דשבת כופין קערה על הגר וכו' ועל עקרב שלא תשונה א"ר יהודה מעשה בא לפני ריב"ז בערב ואמר חוששני מחטאת והא דאמרינן בכל דוכתא ר"י היא דאמר משאצ"ל חייב עלה לא אשכחן לה עיקרא אלא מהא וממאי דכי פליגי ת"ק ור"י בהא מתניתין במשאצ"ל פליגי דאמרינן בפ' ח' שרצים איבא דמתני לה אהא הצד נחש וכו' מאן תנא אמר ר"י אמר רב ר"ש היא דאמר משאצ"ל פטור עלה ובסוף פ' האורג קפושטינן לה לההיא ממאי דפטור ומותר מהא ועל עקרב שלא תשונה וכו' אלמא דכי פליגי במתניתין במשאצ"ל פליגי דת"ק דאמר כופין משאצ"ל פטור ור"י מחייב ומעשה נמי לפני ריב"ז ואסר.

א"ה קשי' דשמואל אדשמואל הכא קאמר וממאי דפטור ומותר דתנו כופין וכו' אלמא במשאצ"ל ס"ל כר"ש דשרי והא קיי"ל דשמואל במלאכה שאצ"ל כר"י ס"ל דאסר דבפ' פירה אמר ר' ששת וכו' בדשא"מ ס"ל כר"ש ובמשאצ"ל כר"י.

אמרי לעולם כר"י ס"ל מיהו במידי דאית בי' הניק אמר בהא בודאי לא מודינא לר"י גבי גחלת של מתכות וכו' שלא יזוקו בה רבי ה"נ וכו' נחש שלא יזוקו בי' רבי דאלת"ה מפדי ר"י מחייב משאצ"ל ל"ש גחלת של מתכות ל"ש של עץ פהדי גינהו וכו' מ"ש דשרי של מתכות ואסר של עץ וכו' אלא וכו' גחלת של עץ לית בי' הניק רבי מ"ט פמה דלא פביא אית בי' סומקי וקחזו לי' רבי ולא אתו לאתזוקי בי' וכו' ע"ש ולכאורה קשה דאפתי האיר קאמר שמואל דהמפיס מורסא מותר דאתני' נמי כר"ש דס"ל משאצ"ל פטור ומשמעות לשון בה"ג משמע דדוקא משום הניק רבי שרי ולא משום צערא דיחיד.

אמנם נראה פוננת בה"ג פשוטה דמהך דהפסת מורסא לא קשה לי' די"ל דשמואל ס"ל דאתני' אפילו כר"י אלא דהמפיס להוציא ליקח לא מיקרי פתח העשוי להכניס ולהוציא

א"נ דאָתני' כר"ש ומשום דה"ל דשא"מ ולית לי' לשמואל הא דאמר ר"י אומר רב דהפסות מורסא ה"ל משאצ"ל.

אלא דמהך דצינת נחש שפיר קשי' לי' לבה"ג דכיון דכל עיקר מה שידענו דס"ל לר"י משאצ"ל חייב לא למדנו אלא מהך דכופין על עקרב וכו' וכיון דס"ל לשמואל דמשאצ"ל חייב כר"י ואין לזה עיקר אלא מהא ע"כ מפרש שמואל פלוגתא דכופין על עקרב כר"י א"ר משום משאצ"ל וקשי' דשמואל אדשמואל וכו' מוכן המשך דברי בה"ג א"ה קשי' דשמואל אדשמואל דכיון דלית לה עיקרא למלתא דר"י אלא מהא שפיר קשה וזה פשוט בכוננתו.

ולדך דרבנו צ"ל דשמואל פליג אדר"י אומר רב אף בצינת נחש ועיין בתוספות שבת דף צ"ד בד"ה את המת במטה שראו מקומות אחרים דמחייב ר"י במשאצ"ל ועיין בבעל המאור שראה ג"כ כמה מקומות ופסק רבנו כשמואל דפסיקא מילתא מה שא"כ מלתא דרב דאיפא תלת לישגי אליבין' וס"ל לשמואל דחשיב דשא"מ כיון שאין פוננתו לצוד אלא להנצל מנשיכתו ונהרי אפשר בעולם להנצל מנשיכתו בלא צידה כגון שיעשה גדר בינו לבין הנחש הילקף אע"פ שצדו ממש חשיב דשא"מ ולא הנה פ"ר על דרך מה שבארנו ריש ה' שבת בבבאור דשא"מ ופ"ר ובפרט במלאכת צידה שאינה פעולה מורגשת בידיים דומין' דחרישה וזריעה אף בהרהורא דליבא תלי' מלתא ונהרי שנעל הבית ולא ידע שיש צבי בתוכו חשיב מתעסק דומין' דכסבור שהוא תלוש ונמצא מחובר ה"נ הצד נחש ואין פוננתו שיהי' פבוש ת"י אלא כדי שלא יזיק חשיב מתעסק ולא מקרי מלאכת מחשבת ומש"ה התירו צידת עקרב ולא התירו הריגת עקרב דההריגה חשיב פ"ר.

וכה"ג המפיס מורסא להוציא לחה אינו מתפנין שיהי' הנקב להכניס ולהוציא ונקב העשוי להוציא לבד דה"ל שבות שרי במקום צערא. אמנם המפיס לעשות פה עשה מלאכת תיקון ומלאכת הרפואה וחיוב משום מכה בפטיש כנ"ל הי"ד דכל דלית לה סמכין חייב משום מכה בפטיש וה"ה מלאכת הרפואה שעשה פתח להכניס ולהוציא כנ"ל הי"ד: הי"ח המצדד וכו' עיין מ"ש הי"ב והי"ג ועיין בכ"מ בשם הרמ"ך וכפי הנראה דגי' הרמ"ך הי' תמאי בעי צררי ועפרי ולזה כתב צורות ועפר וגו' רבנו כגי' דידן צדודי ועפרי ופי' שיהי' ע"ג קרקע בתולה פדך: יסודות הבנין לאפוקי עפר תיחות וכן פי' בערוף ערוף צד וזה בכלל מ"ש רבנו והושיבה במקום הראוי לה:.

ומ"ש רבנו אבל אם הסירן דרך עסק פטור דכה"ג לא חשיב פ"ר אלא מתעסק דומין' דנעילת הבית הנ"ל הי"ז כיון שאין פוננתו להסירם מעל הבגד אלא ללקט בעלמא וכה"ג בקוצר ואינו מתפנין ליפות הקרקע כנ"ל ריש ה' שבת וגם בארנו פ' ח' דלא חשיב תולדה אלא א"כ מכונן לשם פעולת האב עיין מ"ש פ"ז מה"ש ובסמוך: שם המנער טלית חדשה וכו' עיין בכ"מ ד"ה הלוקט וד"ה המנער ונראה שרמז דקשה בדברי רבנו שכתב לעיל ואם הסירן דרך עסק פטור דמשמע אבל בנתפנין להסירם אע"ג דלא קפיד חייב דה"ל משאצ"ל דומין' דהצד שלא לצורך דלקמן הכ"א ואמאי הקא באינו מקפיד מותר אע"פ שמתפנין לנפיץ כדאמר בגמרא נפוצו לי' באפלי'.

ותו דלמה בהסיר יבולת פטור והכא באינו מקפיד מותר. ונ"ל דרפנו מפרש הסוגיא דהסרת האבק מותר לכתחילה אפילו קפיד עלי' והא דקאמר ר' הונא המנער טליתו חייב היינו במנער להסיר החוטין הלבני' ודוקא בסדתי ואנפמי אבל ביבולת גדולים אפילו בעתיקי וחינורי וסומקי חייב ולהכי לא מסיק בעל הש"ס אהה דאקופי גלימא ולא אמרו אלא באנפמי וכו' והיינו דקאמר בגמרא עולא איקלע לפומבדיתא חזי רפנו דקמנפצי גלימיהו פי' מאבק שעליהם א"ל קמחלו רפנו שבתא דמתנפצי גם חוטים לבנים א"ל נפוצו לי באפני' דאנו לא קפדינו אחוטין אלא אאבק וה"ל דשא"מ ולא מקרי פ"ר.

וכן הו' עובדא דכומתאי דנפצינהו מטל ולענין חוטין ה"ל דשא"מ והיינו מ"ש רפנו ואם אינו מקפיד על החוטין אלא שמנער משום אבק וטל שרי פדין דשא"מ אבל בלקיטת יבולת ביצים בעינו שיהי' מתעסק ואפ"ה פטור אבל אסור משא"כ במתפנון אפילו לא קפיד חייב דומי' דהצד לשחק דלקמן הכ"א.

הי"ט שדרה מינו לצוד וכו' לאפוקי חגבים וגזין דלקמן הכ"ד. ומ"ש או לגינה או לחצר נראה דדוקא בגינה וחצר קטנים פדלקמן ה"כ דדוחק לומר דרשב"ג לא מחלק אלא בביבירין דלפי הסברא הישרה אין חילוק בין גינה וחצר לביבירין.

, ומ"ש לבריכה של מים היינו ביבירין של דגים הנזכר במסכת ביצה ובירושלמי ס"פ האורג אמר רב סכרא דנהרא שרי א"ר יודן בהאי דטסיס ולדעת רפנו נ' דה"ק רב שמונתר לספור הנהר בי"ט (ובמשנה פכ"ג דכלים מצודת הסכרי') ואין בו משום צידת דגים וקמפרש ר"י בהאי דטסיס שהמקום רחוב שיוכל הדג לעופף ולשוט (נאשר תעורף בשמים תרגם ירושלמי דטייסיא) ומינה דלא חשיב צידה בדגים אלא אם נלה בספל שבתוף הספל הוא ניצוד ועומד ואח"כ כששולה אותו מספל חייב משום שוחט פדלקמן פי"א ה"א ע"ש.

ומ"ש רפנו עד שנגנס לטרקנין רחב וכו' היינו ביביר גדול ואע"פ שאינו גדול כל כך עד שצריף לומר הבא מצודה וניצוד אותו אלא שהביביר גדול כל כך עד שצריף לרדוף אחר הצבי ולצודו ביצים דהיינו שאינו יכול להשיגו בשחי' אחת פדלקמן ה"כ ודלא כמ"ש הלח"מ לקמן פ"ב מהי"ט דה"ה מפרש דדעת רפנו דאידי ואידי חד שיעורא דכל שאין יכול להגיע בשחי' אחת חשיב הבא מצודה וניצוד אותו וזה דוחק גדול הן מצד הענין בעצמו דנראה לעין כל שאין השיעורי' שונים והן מצד לשון הרמב"ם דמבואר שם בהי"ט מלשון רפנו דאפילו בביבירין גדולים (דהיינו שאינו יכול להשיג בשחי' אחת) נמי שרי ליצוד בי"ט כל שאינם גדולים כל כך עד שאומרים הבא מצודה וניצודנו אלא האמת יורה דרכו דרפנו לא ס"ל כפי שיטת התוספות בד"ה הלכה וכו' אלא סובר דהא דארשב"ג במתניתין דשבת זה הפלל מחוסר צידה וכו' ר"ל דאם מחוסר צידה כל זהו דהיינו פשיעורא דרב אשי פטור אבל אסור ואינו חייב עד שיהי' צידה גמורה דומיא דארי בגורזקי אמנם בי"ט דלית בי' משום צידה דצידה היא מלאכת אנוש נפש הוא דמפרש בעל הש"ס דהא דקאמר רשב"ג זה הפלל מחוסר צידה אסור שאינו מחוסר צידה מותר לא מקרי מחוסר צידה אלא במחוסר מעשה דהבא מצודה וניצודנו וה"ל מוקצה וזה ברור בכוננת רפנו יע"ש.

ומ"ש הלח"מ דלמ"ה השמיט רבנו החילוק שבין צפור דרור פשוט לדעתתי דסובר רבנו דלפי מה דמסיק רב אשי דבעינן צידה גמורה בשחי' אחת בנדאי אפילו צפור שאינו דרור אינו ניצוד בבית בשחי' אחת ופטור וע"כ ברייתא בביבא קטן ממש פועין מגדול שקורין שטיי"ג בל"א: ה"כ פל מקום וכו' בגמרא איפא עוד א"נ פל היכא דאיכא עוקצי עוקצי קרי ביבא גדול ורבנו השמיטו שהיא בכלל ה' איקנומתא דכל שייכול להגיע בשחי' אחת וממילא משמע דלא יכול לאשתמוטי בעוקצי משא"כ שיעור דנפל טולא דכתלי אהדדי הוא אפילו בחדר ארוך הרבה וקטן שיהי אע"פ שאינו יכול להגיע בשחי' אחת מ"מ פיון שאין הצבי יכול לרוץ אנה ואנה ולהשמיט מצדדי האדם הרודפו מחמת קורבת דופןי הרחוב עד שאף אם יהיה בנחת ושיגהו בין המצרי' והיינו טעמא דשעורא דנפיל טולא דכתלי אהדדי דמחמת צל הפתלים וקורבתם טובא מתנירא הצבי לרוץ בצדדי הרודפו ובזרע מלפניו ושיגהו בלא טורח ובהכי ניחא קצת קושני' התוספות והלח"מ דצל הפתלים יבעתוהו להשמיט בצדדי הרודף ומ"ש ומקום שהיא גדול מזה לצדדין קתני דבעורף בעינן שיהא נוח לכפוש לפי ערכו וכנ"ל הי"ט: הכ"א אחד שמנה שרצים עינין בהשגת הראב"ד פ"א ה"ד ועמ"ש שם באורף: הכ"ב המשלח פלבים וכו' עינין במ"מ ובפרוץ ערף אש הביא שני הפירושים ובנדאי פשוט בכוננת רבנו דאינו מפרש כפרש"י מדכתב לקמן הכ"ד דחולה פטור וסתם חולה היינו דאישתא והשמיט רבנו דין אובצנא דנדאי גדר החולה מבואר בה' ביאת המקדש לענין מומין דהוא פל שרועד מחמת חליו ובגדון דידן היינו פל שאינו יכול להשמיט דומיא דחגר הסמוך לי ואף חולה מחמת עייפות שאינו יכול להשמיט חולה מיקרי דזיל בתר טעמ' דמש"ה מחמת אובצנא חייב הואיל דיכול לרבוני וכל כה"ג דעביד לרבוני אפילו מחמת אישתא חייב לזה סתם רבנו דבחולה ממש דלא עביד לרבוני פטור.

אמנם דין זה שכתב רבנו פאן לאו היינו דין אובצנא כמו שהבין ה"ה דאין במשמעות הלשון מ"ש רבנו שעמד בפניו והבהילו עד שנתעלה ועיף בחמת בהלה אלא שעמד בפניו להבהילו שלא יברח ובתוף כף יתפשוהו הפלבים.

ותו דלפי הבנת ה"ה מנ"ל לרבנו דחייב בתפשו הפלב דלמא אינו חייב עד שיתפשנו בעצמו דהא קיי"ל דשבימת בהמתו בלאו ולא בסקילה וכת'. אלא פוננת רבנו מפולשת לחפש תולדה למלאכת צידה כמ"ש לעיל פ"ז ה"ו ע"ש וסובר נמי רבנו דנדאי השולח פלבים ואינו מסייע פטור פדין שייסה בו פלב ונחש שכתב רבנו פ"ג מה' רוצח ה"י ע"ש אלא דהיכא שהוא מסייע ועמד לפניו והבהילו הוא דחייב ואע"ג דלגבני' רוצח אף בכה"ג פטור פדין זרק חץ ובא אחר וסילק את התריס שכתב רבנו שם הי"א שאני הכא לענין שבת דחייב פדין זה אינו יכול וזה אינו יכול ועמידתו להבהיל קחשיב מעשה פדין ישב א' על הפתק ומלאהו דחשיב ישיבתו צידה ומעשה גמורה.

ותו דאלו תפס בו האדם ממש לא הי' נקרא תולדת צידה אלא צידה ממש וכיון דקיי"ל דכל המלאכות יש להן תולדות פנ"ל פ"ז ה"ו בהכרח אף בכה"ג חייב דאין לנו תולדה בדמיון קרוב יותר מזה וזה ברור בכוננת רבנו.

מבואר מזה דכ"ש מי שפרס מצודה בשבת וניצודו חיות ועופות מאליהן דפטור ומש"ה לא הזכיר רבנו בפרקין חייב לפריסת מצודה אלא דוקא בנעל דקעביד מעשה ואע"ג

דאיטא בתוספתא פי"ג דשבת הפורס מצודה ע"ג בהמה חי ועוף אע"פ שנוכנסין לתוכה פטור לבהמה חי ועוף אם היו נכנסין לתוכה חייב עינין בתוס' שבת דף י"ז ע"ב בד"ה אין פורסין מצודות סיפא דברייטא היכא דבשעת פריסתו נכנסו דה"ל פחו ומעשה גמורה להכי חייב.

ועינין שם בש"ש לרשב"א. אמנם הא נדאי דאסור לפרוס מדרבנן מצודה בשבת אפילו רואה שאין פאן חי ועוף שיצודו בשעת פריסה משום דאע"ג דלית לן שביתת פלים היינו למלאכ' אחר' אבל למלאכתו אסור כמ"ש ה"ה פ"ו הי"ד וכן מוכרח מ"ש רבנו פ"ג ה"ב ופורסין מצודות וכו' משחשכה דמוכח מנייה דבשבת אסור.

וקא דכ' רבנו דין פורסין מצודות בע"ש אע"ג דאין זה רבותא כיון דאפילו בשבת אין פאן חיובא דאורייתא (והרי מהאי טעמא השמיט רבנו דין פרשיגין כמ"ש לעיל פ"ג ה"ב ע"ש) היינו משום דדיוקא קמ"ל דאין פורסין מצודות בשבת אע"פ דבשעת פריסה לא קעביד מידי ולא חשיב נדאי גורם למלאכת צידה דשמא לא יצוד וסד"א דאפילו בשבת שרי מדרבנן.

מה שא"כ דין נתינת חטים לתוך רחיים של מים שפיר השמיט רבנו כמ"ש לעיל פ"ג ה"ז ע"ש הואיל דאף בשבת אינו אלא מדרבנן ודיוקא לא איצטריף רבנו לאשמועינן אסור נתינת החטים לתוך הרחיים בשבת כיון דבשעת נתינה גורם לטחינה בנדאי פשוט הוא לאסור מדרבנן.

הכ"ג ומותר לו לישיב במקומו וכו' במשנה לא הוזכר זה בהדיא ורבנו הוציא זה מהתוספתא וז"ל ישיב א' על הפתח ונמצא צבי בתוכו אע"פ שמתכוון לישיב עד שתחשף פטור מפני שקדמה צידה למחשבה אין לה שיהי' חייב אלא שקדמה מחשבה לצידה למה זה דומה לנועל את המגדול ונמצא צבי בתוכו ולמתכסה בטלית ונמצא צפורית לתוכה אע"פ שמתכוון לישיב עד שתחשף פטור מפני שקדמה צידה למחשבה אין לה חייב אלא המתכוון לצוד ע"כ.

וכי היכי דבישב על הפתח שלא במתכוון ונמצא צבי בתוכו מותר הואיל דבשעת עיקר הצידה דהיינו בשעת ישיבתו לא היתה מחשבה ה"נ בבא אחר וישיב בצידו דבשעת ישיבתו לא היתה צידה כיון שכבר ניצוד ועומד מחמת ישיבת הראשון חשיב כי קדמה צידה למחשבה.

וגדולה מזו איתא בירושלמי נתפונן לגעול בעדו ובעד הצבי מותר ע"כ. והטעם פנ"ל הי"ז דכל עיקרמלאכת צידה איננה מלאכה בינדים מצד העצם כמו טחינה וקצירה אלא מצד המקרה כשיש צבי בתוכו ונועל ומתפונן לצבי אבל בלא פנונה אין עלי' שם מלאכה כלל ומש"ה אין לה שחייב אלא המתפונן לצוד ומי שאינו מתפונן לצוד פטור אע"ג דהנה פסיק רישא עוד שם בירושלמי ראה תינוק מבבעע בנהר ונתפונן להעלותו ולהעלות גמלה מותר ורבנו כתב דין זה פ"ב הי"ו ראה תינוק שנופל לים פורש מצודה ומעלהו אע"פ שהוא צד הדגים עמו ומ"מ נראה מלשונו דלכתחלה לא יחשוב להעלות אף הנמלה מדלא הוזכר בבבלי היתר לגעול בעדו ובעד הצבי אבל הא נדאי היכא דנעל בעדו ואינו מתפונן לצבי שרי אע"ג דהנה פ"ר.

ומ"ש נשם רבנו שמע שטבע תינוק בים ופירש מצודה להעלותו והעלה דגים בלבד פטור מפלוס דהיינו פטור ומותר היינו ממש דין התוספתא הנ"ל דחשיב צידה שאין עמה מחשבה ע"ש בלח"מ שלא ידע מקומה.

הינצא מזה דדעת רבנו אמצעית בין דעת הרמב"ן והרשב"א שהביא ה"ה דמותר לנעול ביתו לשמרו אע"פ שיודע שצבי בתוכו אלא שאסור להתפונן בשעת הנעילה אף על שמירת הצבי.

ועיין בלח"מ שהאריך ואין פאן קוש' דבתוספתא קמייירי היכא דישב א' על הפתח ולא ידע שיש שם צבי דחשיב מתעסק ופטור דאין שוגג אלא בשגגת שבת ושגגת מלאכות ומותר נמי לישוב עד שתחשף וזהו ממש דין נועל את ביתו לשמרו.

ומתניתין מדמה לזה דין בא השני וישב בצדו אע"פ שידע השני שיש בתוכו צבי ואע"פ שמתפונן לו מ"מ הואיל בשעת עמידתו לא חשיב צידה מותר לישוב עד שתחשף פיון דקדמה צידה למחשבה מחמת הראשון וכנ"ל.

וגם מ"ש הלח"מ דרף הדמיון דהשומר שמצא פתח פתוח בשבת ותוכו צבי שניצוד מאתמול מותר לעמוד על הפתח כדי שלא יברח וכו'. ישמקע הדבר דנדאי כה"ג חייב דה"ל צידה ומחשבה הבאים כאחת והרי שפוחם ונועל בי"ט כל היום פלו לוקה על כל נעילה ונעילה ודבריו מגומגמין.

ידע שמ"ש רבנו ומותר לישוב עד הערב וכן מ"ש משמר עד שתחשף לאו למימרא דאסור ליטלנו עד שתחשף משום צידה דהא כבר ניצוד ועומד הוא אלא דאסור ליטלנו משום מוקצה וכ"כ הרשב"א: הכ"ד או קטן בגמרא לא נזכר קטן אמנם בתוספתא פי"ג הצד חגר חולה קטן פטור.

ומ"ש רבנו המפרק וכו' עיין במ"מ ודחק דאטו לא איירי בתוספתא בפוחת הדלת ולא נגע בי' ואפ"ה פטור אבל אסור וטעם האיסור פשוט דעינינו הרואות דכל מלאכה שחיבין על עשייתה חייבין ג"כ על ביטולה כמו אורג ובוצע.

קושר ומתיר. תופר וקורע.

כותב ומוחק. בונה וסותר.

מבעיר ומכבה. וכן הי' בדין שיהי' חייבין על הפירוק כמו על הצידה.

אלא שלא בא מפרק בכלל מנין המלאכות משום דכל מלאכת העדר חשיב מקלקל ואינו חייב אלא על מנת לעשות התיקון כמו קורע ע"מ לתפור וכן פלם משא"כ מפרק דלא משפחת לי' מפרק ע"מ לצוד הילכף ה"ל מלאכת קלקול מיהו מ"מ הא נדאי דפטור אבל אסור פדיון כל המקלקלין ומ"ש רבנו יוני עלי' עיין במ"מ ועיין במ"ש רבנו פי"ג מה שחיטה ה"ח לענין שילוח הקן.

ואולי דרבנו מפרש הא דקאמר בבבביתא ועופות שקננו בטפיחין ובבירות על פלהון קאי דדוקא יוני שובך יוני עלי' שקננו בטפיחין ובבירות או שקננו בפרדס כפי הגי' בגמרא חולין אבל יוני עלי' שקננו בעלי' הנה מזמן ואין חילוק בין עלי' שדרין בה מבית ואז הם נקראים יוני הרדסאות וכן נראה קצת מלשונו פי"ג מה"ש ודין שילוח הקן לענין זה

ממש כמו לענן שבת ע"ש: הכ"ה רמשים וכו' עמ"ש לעיל הי"ז והכ"ג והי"ג מ"ש רבנו ואע"פ שאינם ממתין פי' דאלו ממתים מותר אף להורגן אע"פ שההריגה היא מלאכה מצד העצם ועיין בתוספות שבת דף קכ"א ע"ב בד"ה כל המזיקין ולפי מה שכתבנו לדרך רבנו ניחא טפי דיש חילוק גדול בין הריגה לצידה.

ונראה דמש"ה האריה רבנו כיצד הוא עושה וכו' או מקים עליהם או קושרן דהאריה רבנו בלשוננו טפי מלשון המשנה דנקטה כופין עלי' את הקערה גרידא אלא דבא רבנו להורות דנזקא צידה פי' ההיא דכופה עלי' כלי דלא עביד מעשה בגוף הדבר הנזכר או שמקום ומסבבו באבנים וכלים שניצוד מאליו או שקושרין עליהו מסביב דומי' דקושרין לפני בהמה שכי' רבנו לעיל ה"ג אבל לצודו ממש ולאחזו בידו ע"י בית יד ולהשליכו למקום הנזכר דכה"ג מקרי מלאכה מצד העצם אסור דומי' דהריגה.

ובהכי ניחא נמי הך לישנא דר"י אמר רב דמוקי' מתניתין כר"ש ומשום משאצ"ל דס"ד דכופין קערה לאו דנזקא וה"ה לצידה בידים דלא מיתוקמא לי' כר' יהודה (ונקיט בשבת דאין צידה בי"ט עיין פכ"ו ה"ו): סליק פ"י מה"ש פ"ק י"א מה"ש ה"א כל הנזקל נשמה וכו' עיין בלח"מ ולענ"ד נראה דמשמע לי' לרבנו דע"כ לא פליגי במתכונן שיתווסו ** (שיתווס).

** בית השחיטה דבכה"ג הנה מודה שמואל דמחייב תרתי דומי' דזומר וצריה לעצים ובהכרח פליגי בדשא"מ וכיין דלא ה"ל פ"ר דמשפחת לי' שחיטה נפשטא נדחו דברי רב מהלכתא ורב לטעמי' דס"ל ב"פ במה מדליקין בדשא"מ כר' יהודה ע"ש ולית הלכתא פנותי'.

אמנם אפילו במתכונן אני חוכך בזה אם יש בו משום צובע פיון דהנה צבע שאינו מתקנים עיין פ"ט הי"ג. ותו דהנה ממש דומי' דקוצר שאינו מחייב משום מיפה את הקרקע עיין מ"ש לעיל פ"ח ה"א וריש פ"א.

ומ"ש רבנו החונק וכו' ה"ז תולדת שוחט נ"ל הטעם דנוחר ומעקר הווי אבות כמו שוחט דאיכא נטילת נשמה ממש שהוא רביעית דם שהנפש יוצאת בו משא"כ בחונק שאינו מוציא את הדם הוא הנפש אלא נטילת נשמה רוחניית חשיב תולדה.

ומ"ש רבנו לפיכך אם העלה דג וכו' עיין מ"ש לעיל פ"י ה"ט ואיני יודע טעם למה שהשמיט רבנו הא דקאמר רב אשי והוא דעביד רירי. ואולי הואיל שאינו שיעור מבןרר במהות ואיכות הינכש ואינו ניכר אם לא שנגדוק הדג אמיוכל לחיות וזהו בכלל דברי רבנו.

ומ"ש רבנו הושיט ידו וכו' עיין בשבוע שישות לרשב"א יישוב הסוגי' לדרך רבנו: ה"ב רמשים וכו' עיין בלח"מ. ועיין בר"ן פ"ק דשבת ועיין בתוספות דף ק"ז ע"ב ד"ה יש ספרים דגרסי' נראה שלא הי' גורסים ונהרי פרעוש דפרה ורבה אלא הי' גירסתם והתניא הצד פרעוש בשבת ר"א מחייב ור"י פוטר מ"ט מחייב ר"א לאו משום דפרה ורבה נאפ"ה פוטר ר"י ומחקו הך סיומא.

ולפ"ז י"ל דהכי פריף והתנא הצד פּרעוּש וכו' אע"ג דדמי בחד צד לאילים מאדמיים
שְהו גְדוּלֵי קַרְקַע עֵינָן לְעֵיל פ"ח ה"ז דמַצַּד זַה יֵשׁ לְחַיִּיב טְפֵי בְּפִרְעוּשִׁים מְבַדְּגִים: ה"ד
חָה וְרַמֵּשׁ עֵינָן בַּלַּח"מ.

והנה פפי הנראה מלשון הרז"ה דלא גריס הא דגרסינו בספרים דידן הא מני אילימא ר"י
וכו' אלא דגריס מתיב ר"י וכו' וקלב שוטה בכל מקום הנהו הוא דשרי אבל אחרני לא
ע"ש. ואין להקשות דלפי גירסא זו מאי קמותיב ר"י דלמא הוּ בְּרִינְתָא כר' יהודא וריב"ל
אמר לה אנא דאמרי כר"ש די"ל דדחיקא לי לאוקים מילתא דריב"ל כר"ש פינן דאנן
קיי"ל כר"י במשאצ"ל ועינן בתוספות ד"ה ברצין אמנם הרמב"ן גריס ואנא מתריצנא
לי לשון זכר דהיינו מילתא דריב"ל וכפירש"י ולפי גירסא זו נתיישבו דברי רבנו.

וכן מסתבר דזה הלשון הא מני אילימא ר"י וכו' איננו מלשון הגמרא אלא תוספ' אינה
מפרש שפא בפנים דהאיך ס"ד דבאין רצין אחריו ליפא פיקוח נפש דאפתי הנה ספק
פיקוח נפש שפא ישןף לו אדם אחר ועינן בפ' בתרא דיומא דמפקחין את הגל בספק יש
שם אדם ואת"ל יש שם שפא נכרי ואת"ל ישראל שפא מת.

ע"ש דדחוי' היא שפא אצל ספק נפשות ועינן לעיל פ"ב הי"ז ובלח"מ דמכבין ומפסיקין
את הדליקה אפילו לחצר אחרת דהנה ספק פיקוח נפש מפל זה מבואר דגירסא זו הא
מני אילימא ר"י לאו אליבא דהלכתא.

ועינן בכ"מ בשם הרמ"ד. והוקשה לי להרמ"ך לשון כל המזיקין שכתב רבנו דמשמע
אפילו צרעה ופרעוש אמנם רבנו סמך על מ"ש סוף פ"י רמשים המזיקי' פגון נחשים
עקרבים וכיוצא בהן.

וענין הדריסה לפי תמו שהזכיר רבנו נ' דהיינו שמונתר להתפונן ולילף עליהו לדרסן
ולרצצן ולהחלישן קצת דרף הילוכו באופן שלא יהי' פ"ר ר"ל שלא יתפונן להורגן או
לדורסן בכת פדי שיעור הריגה הילכף אפילו הורגן מותר דה"ל דבר שא"מ ובדין הנה
שאסור מדבריהם להתפונן לדרסם משום גזרה אטו הריגה עינן בתוספות שבת דף י"ב
ע"א ד"ה נוטל וזורק וכו' דה"ל דומי' דגזרה זו אלא דמשום צערא דרבים לא גזרו כמו
בגלות של מתכת דרבנן הותר לכבות משום צערא דרבים ובזה נתבאר דברי רבנו מה
שנדחק בזה הרב המגיד: ה"ה המפשיט וכו' עינן במ"מ אמנם פירוש הא דאמרו בגמרא
לעבדו בכמה אין פירושו דשיעור עיבוד בכמה כמו שהבין ה"ה אלא ה"פ המוציא עור
פדי לעבדו בכמה ונגיד עליו ריעו דקאמר התם שלא לעבדו בכמה.

מיהו הרש"ל גריס המעבדו בכמה א"ל ל"ש לעבדו בכמה א"ל ל"ש ולפי גירסא זו שפיר
לפינן שיעור העיבוד משיעור הוצאה ושיעור הפשט משיעור עיבוד. אמנם פפי
המתבאר במסקנת הסוגי' שם לענין הוצאה דחמש עורות הן מצה דבןשלא דהיינו עור
הלח פפי מה שהופשט דאפתי לא חזי לעיבוד שיעורו פדי לצור בו משקולת קטנה.

ומצה יבשה דחזי לעבוד כמעובד דמי ושיעורו פדי לעשות קמיע. וכן חזקה פדי לעשות
קמיע.

ודיפתרא פדי לכתוב עליו גט. וקרטובלא שיעורו ה' על ה' ע"ש.

ולפז"ק דנהי דשיעור מעבד ילפינן מהוצאה דה"ל כדי לעשות קמיע בדין הוא במפשיט דבשעת הפשט ה"ל בןשלא שיהי' שיעורו כדי לצור משקולת קטנה. הגם שראיתי בערוף ערוף בשל דמפרש בןשלא העור שנעצב כמו שהוא בלא מלח ונתבשל ונפסד כשמלישיין אותו על משקל ייבש מאד עכ"ל ולפ"ז העור בשעת הפשט שעדיין לא נתבשל ונפסד שפיר שיעורין כדי לעשות קמיע.

אמנם קשה לזה לשון רבנו לקמן פח"י הי"ד שכתב המוציא עור שלא נתעבד כלל אלא עדיין הוא רך שיעורו כדי לצור משקולת קטנה דנראה לכאורה דמפרש בבןשלה כפירש"י והאמת יורה דרכו דנדאי רבנו מפרש כפי' הערוף דמ"ש הערוף העור שנעצב וכו' ונתבשל ונפסד אין פנונתו שנתבשל העור ממש ונתקשה על דרוף מה שפרש"י בקרטובלא אלא פנונתו מפולשת מהא דתנן במסכת ביצה נותני' העור לפני הדורסן עיין לקמן פ"ג מהי"ט ה"ד דמבואר דכל מי שמפשיט את העור ואינו מעבדו בו ביום או מולחו קצת הוא נפסד ושוב לא חזי לעיבוד עד שמשום זה התירו סופו משום תחלתו ליתן לפני הדורסן לעבד קצת או למלוח ע"י הערמה כדי שיתקשה קצת עד שיהי' ראוי לעיבוד אבל אם יום יעצבנו יפסד ויתרפו מאד ושוב לא יהי' ראוי לעיבוד והיינו בןשלא לפי' הערוף עור שנעצב בלא מליחה ומחמת זה נתבשל מאליו הלחלוחי' שבו ונתרפו טובא עד שנפסד ואינו ראוי לעיבוד והיינו מה שהאריך רבנו ז"ל לקמן פח"י הי"ד בלשונו עור שלא נתעבד כלל ועדיין הוא רך להורו' שלא נתעבד כלל אלא ע"י דריסה ולא ע"י מליחה קצת עד שעדיין הוא רך לגמרי כמו בשעת הפשטה וכבר נפסד מעיבוד דהיינו בןשלא ומינה דייקנו דהיא דנתעבד מאתמול קצת ע"י מליחה פורתא או אפילו ע"י דריסה וכדומה לו עד שנתקשה מעט אע"פ שאינו מלוח כל צרכו מ"מ שיעורו כדי לעשות קמיע ובהכי ניחא הא דלא הזכיר רבנו פח"י ה"ד בבבאור דין מצה דלאו בןשלה פינן שהוא נלמד מכלל לשונו הצח ובהכי ניחא דשיעור הפשט הוא כדי לעשות קמיע פינן דבשעת הפשט עדיין לא בןשלה וראוי' לעיבוד וזה ברור ועיין עוד לקמן פח"י ה"ד מ"ש שם בהתחלפות השיעורים הללו ואינה מהן יותר גדול.

ומש"ר ואחד המולח או המעבד ר"ל שאר עיבודי' פקמיתה ועפיצה ואינה חוץ משלש אלה עיין פ"א מה' תפילין ה"ז ועיין לקמן ה"ו: ומש"ר ואינה מוחק וכו' אע"ג דלעיל כ"ר פ"ט ה"ז דהגוזז מן השלח חייב משום גוזז התם בצריף לגינה והכא בצריף לעור דומיא דהנוסר כדי להנות מנסורת חייב משום טוחן ואם להנות מהעץ הננסר חייב משום מחתף ואפשר דבצריף לגינה ולעורות חייב שתיים דומי' דזימר וצריף לעצים.

ומש"ר אחר מיתה ר"ל דמחיים אינו חייב משום מוחק דאין הפשט ומחיקה מחיים ומיהו לאתר מיתה חייב אף משום גוזז ואם מוחק פשיעור קמיע ואין בגינתו כדי רוחב הסיט פפול חייב רק משום מוחק וכן להפ"ד: ה"ו המפרק וכו' כבר בארנו לעיל פ"ז ה"ו ובכמה מקומות דרבנו למד מן הירושלמי דכל אב יש לו תולדה ובכל מקום אשר מצא תולדה מפורש' בבבלי וירושלמי ותוספת' כתבה ובמקום שלא מצא מפורש המציא מדעתו הרחבה תולדה דומה לאב במקצת ולא דמיון גמור שיהי' אב כמותו.

ודע דביש ספרים גרסינן במי' המפרק מן העור כדי לעשות קמיע חייב ובדפוס ויניצה עם הכ"מ ל"ג לה וכן מסתבר לכאורה למחוק בבא זו דכיון שמפרק דוכסוסטוס מן העור

והקלף בדין הוא שיהי' שיעורו כדי לכתוב עליו מזוזה כדי דוכסוסטוס או כדי לכתוב עליו ושמע בדין קלף.

ויש לקיים הגירסא פשנאמר דנדאי שיעור קמיע קטן משיעור מזוזה ושמע וכינו דקלף ודוכסוסטוס חזי נמי לקמיע הילכך חייב המפרק על שיעורא זוטא ואע"ג דלענין הוצאה אינו חייב על קלף ודוכסוסטוס אלא על שיעורא רבא דמזוזה ושמע היינו פהא דאמר אביי דף ע"ח דכל מילתא דלא שכיחא ושכיחא אלו בי' רבנן בתר שכיח אפילו לקולא וכל זה לענין הוצאה משא"כ העושה מלאכה בידים דאחשבי' ועיינינו רואות דקטרא הילכך חייב אשיעור קטן ע"ל פ"ט ה"א ופ"ק הי"ו לענין שיעור בישול סמנים וגבול פי פור דאע"פ דקיי"ל דאין אדם טורח לגבל פי פור ולצבוע דוגמא לאירא לענין הוצאה מ"מ במלאכת בישול וגבול חייב על השיעור הקטן דכיון שעינינו רואות שיעור קמיע המלאכה אחשבי' לשיעורא א"כ ה"ה קא בנדון דידן דקחזינו דפירק כדי שיעור קמיע חייב בשיעורא זוטא.

ומש"ר הדורס על העור עיין בסמוך ובפ"ג מהי"ט. ומש"ר המרפכו בידו ומושכו ומשנה אותו בירושלמי מה עיבוד הי' במשפן שהי' משרטטין בעורו' מה משרטטין לון מסרגלין לון ומשמע לרבנו דאין זה שרטוט ממש שהוא מלאכה בפ"ע אלא סרגול זה הוא השואה שהזכיר רבנו: ה"ז והוא שיתכונן עיין בהגהות מי".

ומש"ר וכן המגרד עיין במ"מ ועיין מש"ל פ"י הי"ו דהמגרד בפלים דווקא הוא דחייב משום מכה בפטיש ע"ש ומש"ר הנוטל קיסם וכו' עיין במ"מ ובלח"מ. וכדי ליישב דברי רבנו נ"ל דנדאי רבנו עשה יסוד מוסד בפשט סוגיין מהתוספתא פ"ג דביצה דגרסינן התם רא"א נוטל אדם קיסם לתצות בו שני וחכ"א לא יטול אלא מן האבוס של בהמה ובלבד שלא יקטמנו לתצות בו שני ואם קטמו בשבת חייב חטאת בי"ט סופג מ' ע"כ.

עיין באשרי שכ' שמהתוספתא הזאת מוכח דבאבוס של בהמה איפא חייב חטאת לר"א לכן מפרש רבנו האי ושוןי שלא יקטמנו דקאי על אבוס של בהמה ודלא כפרש"י. ומה שדחה הרא"ש פירוש זה מדנקיט ולפתח את הדלת דלא שייך באבוס של בהמה אין זה דחיי' אלא לפי מה שהבין הרא"ש דאבוס של בהמה שפתוספתא היינו לחין (ובכלי פי היכי דלא תקשה לר"י דסבר אןכלי בהמה אין בהם משום תיקון פלי דמילתא דר"י ביד) אמנם דעת רבנו נראה לפי המסקנא דסוגיין דג' חלוקים יש בדבר בקיסם של עץ לתצות בו שניו אפילו ביד מודים רבנן דחייב.

ובאבוס של בהמה דקשין הוא דפליגי ר"א ורבנן וה"ה בעצי בשמים קשין דלר"א בקטמו לתצות בו שניו חייב ולרבנן פטור אבל אסור. ומינה דבקיסם של אבוס ובשמים לחין לר"א פטור אבל אסור בקוטמו לתצות בו שניו ולרבנן מותר.

וחות דרבא בקוטמו להריח בקשין לר"א פטור אבל אסור ולרבנן מותר לכתחלה ואתאן מלתא דר"י בכלהו פרבנן דאןכלי בהמה לחין מותר אפילו לקטום לתצות וקשין שרי להריח ואסור לתצות.

וקיסם חייב חטאת לתצות ונתבארו פסקי רבנו. וכינו דהאי ושוןי דבריייתא איירי באבוס קשין אין זה תימה שיהי' חזי לפתוח את הדלת דהא משפחת לי' עצי בשמים דחזי לקתמי

דַּנְרָגִי וְנִחְצִינִי וְכ"ש דְּחֻזֵי לְפִתּוּחַ הַדְּלֶת דֵּהֲיִינוּ לְכַבֵּא דְאֶקְלִידָא הַנּוֹפֵר פ"י הִי"ו ע"ש וְגִירְסַת הַבַּה"ג לְכַפֵּא דְאֶקְלִידָא דֵּהֲיִינוּ שֵׁן הַמִּפְתָּח דְּנֻדְאֵי אַבּוּס קְשָׁה חֻזֵי לְזֵה וּבַהֲא רֵוּנְחָא שְׁמַעְתָּתָא דְרַבְּנֵן ס"ל דְאֶבּוּס קְשָׁה כִּיּוֹן דַּמ"מ שֵׁם אוֹכְלִין עָלֵיו וְחֻזֵי נְמִי לְרַכּוּכֵי אֵין בּוּ מִשּׁוּם תִּיקוּן כְּלֵי מְדַאוּרֵייתָא.

וְעֵינֵן בְּשַׁבַּת דָּף קַמ"ו ע"ב הַאי טְרַפָּא דְאַסָּא אָסוּר מ"ט אר"י גְזַרְהּ מִשּׁוּם מְרֻזָּב רַב אֲשִׁי אָמַר גְזַרְהּ שְׁמָא יְקָטוּם מֵאֵי בִּינְיָהוּ א"ב דְקָטִים וּמִנְחָה. וּפְרַש"י שְׁמָא יְקָטוּם וּמִתְקַן מְנָא כְּדִתְנִי' לְחֻצוֹת בּוּ שְׁנֵי חֲזִיב חֲטָאת וְהוּא דְבַר תִּימָא לְאוּקְיָם מְלִתָּא דַּר' אֲשִׁי אֶלְיָבָא דַּר"א (וּכְבָּר הַרְגִישׁ בְּזֵה הָר"ן פ' הַמְבִיא וְתִירֵץ בְּדוּחַק) וּלְדַעַת רַבְּנֵינוּ נִיחָא דְבְקִיסָם אֶפְיָלוּ לְרַבְּנֵן חֲזִיב חֲטָאת (וְעֵינֵן בְּדַבְרֵי רַבְּנֵינוּ פַּכ"ג ה"ג שְׁכ' אָסוּר לְסַתְּנוּם נֶקֶב הַחֲבִית בְּצָרוּר קָטָן אוֹ בְּקִיסָם וְהָר"ן בַּפ' חֲבִית הַבֵּין מְדַבְרֵי רַבְּנֵינוּ דְפָסַק כַּר' יִרְמִי' דְאַפְיָלוּ קָטוּם וּמִנְחָה אָסוּר וְלֹא יִרְדְּתֵי לְסוּף דַּעְתּוֹ.

וּמַה שֵׁנ"ל בְּרוּר בְּכֻנַּת רַבְּנֵינוּ דְמִפְרָשׁ אֵיפְכָא אֵיפְכָא בִּינְיָהוּ דְקָטִים הַעֲלָה וּמִנְחָה וְרוֹצָה לְסַתְּנוּם בְּגַבְעוּל גְרִידָא דְמִשּׁוּם מְרֻזָּב לִיכָא וּמִשּׁוּם שְׁמָא יְקָטוּם אֵיכָא דְאַפְתִּי חֲזִינְשֵׁינֵן שְׁמָא יְקָטוּם מִן הַגַּבְעוּל עֲצָמוּ וַא"כ שְׁפִיר פָּסַק רַבְּנֵינוּ כְּרַב אֲשִׁי) וְתוּ דְכִיּוֹן דַּס"ל לְחַכְמִים דְאַסוּר לִיטּוֹל קִיסָם שֶׁל עֵץ לְחֻצוֹת בּוּ שְׁנֵי אֶלְמָא דְגְזַרְיֵנוּ נְטִילָה אִטּוּ קְטִימָה מְכָלֵל דְבְקִימָה חֲזִיב חֲטָאת עֵינֵן בְּתוֹס' בְּמִשְׁנַתְנוּ ד"ה וַחכ"א דֵּהֲשִׁיגוּ עַל פְּרַש"י דְטַעַם אִיסוּר נְטִיל' עֲצִים מִשּׁוּם מְוַקְצָה אֶלְא הֵינֵנוּ מִשּׁוּם גְזַרְהּ שְׁמָא יְקָטוּם וְכ"נ מְלִשׁוֹן רַבְּנֵינוּ בַּפ' הַמְשַׁנָּה.

וְרֵאִיתִי לְבַעַל מְגִינֵי שְׁלֵמָה שְׁהַרְבָּה לְהַשִּׁיב עַל דְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת הַלְלוּ עַד שְׁפָתַי עֲלֵיהֶם דְבַעֲלֵי תוֹסְפוֹת דְמַסְכַּת בֵּיצָה הֵם תוֹסְפוֹת מְלֻקְטִים יַעֲזוּן שֵׁם בְּאוֹרְהוּ. וְאֵין אֲנִי רוֹאֶה קוֹשֵׁי בְּדַבְרֵיהֶם לְפִי דְרַבְּנֵינוּ הַנִּזְ"ל דְרַבְּנֵן ס"ל לְהַחֲמִיר בְּנְטִילַת קִיסָם לְחֻצוֹת אִטּוּ קְטִימָה לְחֻצוֹת דְאֵיכָא חֲזִיב חֲטָאת מִשָּׂא"כ נְטִילַת הָאֶבּוּס לְחֻצוֹת לֹא גְזַרְיֵנוּ אִטּוּ קְטִימָה דְאֶבּוּס לְחֻצוֹת כִּיּוֹן דְאֵיהוּ גּוּפָא פְטוּר אֶבֶל אָסוּר.

וּר"א אַע"ג דְמַחֲמִיר וְס"ל דְאַף בְּקָשִׁין חֲזִיב חֲטָאת מ"מ מְקִיל לְעֵינֵן זֵה דְלֹא גְזַר נְטִילָה לְחֻצוֹת אִטּוּ קְטִימָה לְחֻצוֹת אַע"ג דְגְזַר ר"א קְטִימָה לְהַרִיחַ אִטּוּ קְטִימָה לְחֻצוֹת דְקְטִימָה בְּקְטִימָה מְחֻלֵּף טְפִי וְאֵין זֵה דְבַר תִּימָא דַּאע"ג דְרַבְּנֵן מְקִילִין בְּקָשִׁין מ"מ ס"ל דְכָל הֵיכִי דְאַסוּר מְדַאוּרֵייתָא גְזַרְיֵנוּ נְטִילָה לְחֻצוֹת אִטּוּ קְטִימָה לְחֻצוֹת וְאַפְיָלוּ בְּיַד אָסוּר מְדַאוּרֵייתָא מִשּׁוּם תִּיקוּן כְּלֵי דְלֹא מְצִינוּ בְּשׁוּם מְלָאכָה חֲזִילוּק בֵּין בְּיַד וּבֵין בְּכִלֵי זוּלַת בְּגִזְזָה שֵׂא"א לְעֻשׂוֹת בְּשִׁלְמוֹת בְּיַד מִשָּׂא"כ בְּנִדּוֹן דִּינֵן כִּיּוֹן דְזֵהוּ שְׁלֵמוֹת הַמְלָאכָה כְּשִׁקוּטְמוּ בְּיַד בְּנֻדְאֵי מְחִיבֵנוּ דְלֹא גָרַע מְעוֹשָׂה כְּלֵי גְרוּעָה בְּיַד וְלֹא נִחְלְקוּ רַבְּנֵינוּ אֶלְא בְּאֶבּוּס קָשִׁין דְאַף אַחֲרֵי שְׁנִתְקַשׁוּ לְדַעַת רַבְּנֵן תּוֹרַת אֲוֹכְלֵי בְהֵמָה עֲלִיהֶן מְדַאוּרֵייתָא וְאֵין בְּהֵן מִשּׁוּם תִּיקוּן כְּלֵי הַיִּלְכָּף גְזַרוּ נְטִילָה אִטּוּ קְטִימָה בְּיַד.

וְהִנֵּה הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהָרַא"ש כְּלֵהוּ פָּסְקוּ בְּסַתְמָא דִּין שׁוֹבֵר אָדָם אֶת הַחֲבִית אֶפְיָלוּ דְלֹאוּ בְּמוֹסְתְּקֵי וְהֵינֵנוּ מִשּׁוּם דַּאע"ג דְאַלְיָבָא דַּר"א מְוַכְרַח לְפִי הַמִּסְקָנָא מְדַגְזַר קְטִימַת בְּשָׂמִי' קָשִׁין לְהַרִיחַ אִטּוּ לְחֻצוֹת ה"ה דְגְזַרְיֵנוּ שְׁבִירַת חֲבִית לְאַכְוֹל גְרוּגְרַת אִטּוּ שְׁבִירָה לְתַקַּן מְנָא מִשָּׂא"כ לְרַבְּנֵן אַע"ג דַּמְש"ה הַתִּירוּ קְטִימַת בְּשָׂמִים קָשִׁים לְהַרִיחַ הוֹאִיל דַּס"ל דְקְטִימַת בְּשָׂמִים קָשִׁין לְחֻצוֹת הוּא מְדַבְרֵיהֶם מ"מ אֵין הִכְרַע דְאַפְשָׁר אֶפְיָלוּ אֵלוּ הִי

סוברים דקטימת בשמים קשין לחצות דאורייתא אפ"ה היו מתירין קטימה להריח (נהר"ן בפ' המביא פתב דטעמיהו דרבנן גבי שבירת חבית משום דשובר לתמן מנא הוא נמי מדרבנן ע"ש אמנם מ"ש אני יותר נכון) ולפ"ז סברת רבנן הפוכה מסברת ר"א דר"א גזר קטימה להריח אטו קטימה לחצות ולא גזר נטילה לחצות אטו קטימה לחצות.

ורבנן גזרו נטילה לחצות אטו קטימה לחצות אע"ג דלא היו גוזרים קטימה להריח אטו קטימה לחצות עיין פכ"ג ה"ב. וכה"ג נמי גזרו רבנן קטימה לחצות דאבוס קשים אטו קטימה לחצות דקיסם משום דלרבנן מסתבר לגזור טפי לחצות אטו לחצות אפילו נטילה לחצות אטו קטימה לחצות משא"כ שבירת החבית לאכול גרוגרת שהוא דומי' דקטימה להריח לא גזרו אטו שבירת חבית לתמן מנא שהוא דומי' דקטימת קיסם לחצות ור"א ס"ל איפכא דטפי יש לגזור קטומה אטו קטימה דהיינו קטימה להריח אטו קטימה לחצות אע"ג דלא גזר נטילה לחצות אטו קטימה לחצות.

והוכרח רבנו לקמן פכ"ג ה"ב לפסוק הך דשובר את החבי' כפשטא אפילו דלאו מוסתקי ולהשוות פלוגתא בסברות הפוכות בין ר"א ורבנן משום דבברייתא בפ' חבית דף קמ"ו תניא רשב"ג מביא אדם חבית של יין ומתיז ראשה בסיף דלא שייך לאוקים במוסתקי דחבית רעועה אין דרף להתיזה בסיף.

ועו' תניא התם חותלו' של גרוגרו' ותמרים מתיר ומפקיע וחותר וכן קיי"ל בכל התורה פלה כר"ש דדשא"מ מותר ולא גזרינו שמה יתפנון. איברא לפי מה שנתראה מדברי רבנו פ"ד מהי"ט הי"א שפסק שם בהדיא דלא נתינו עצים אלא להסקה ע"ש ואפ"ה פסק שם פ"ב מהי"ט הי"ג והי"ד דרטיבא אסור ויבשמתא שרי ועיין מ"ש אני שם בס"ד משום דסובר מה לי לצלו' בו מה לי לצלו' בגחלתו ולפ"ז אין צורך לדחוק פנ"ל דמש"ה אסרו רבנן נטילת קיסם לחצות אטו קטימה לחצות אלא דנדאי פינון דלא גזרו רבנן שבירת חבית דהיינו דומי' דקטימה להריח אטו קטימה לחצות כ"ש דלא גזרו נטילה אטו קטימה אלא משום מוקצה נגעו בי וכפרש"י דשפיר ה"ל מלתא דרבנן אלקבא דהלכתא ודלא כמ"ש התוספות בד"ה וחכ"א ה"ל.

ומש"ה השמיט רבנו דין איסור נטילת קיסם לחצות דבין בשבת ובין בי"ט פשוט לאיסור מתורת מוקצה וכו' נתבארו דברי רבנו בשלמות: ה"ח נקיט בשבת דבי"ט הנה מוקצה): ה"ט הפותב וכו' בתוספתא פי"ב הפותב אות א' גדולה אע"פ שיש במקומה פדי לכתוב ב' אותיות פטור המוחק אות א' גדולה פדי לכתוב ב' אותיות חייב זה חומר במוחק שאין בכותב ובכותב שאין במוחק הפותב לקלקל חייב והמוחק לקלקל פטור נפלה דיו ע"ג ספר ומחקה שענה ע"ג פנקס ומחקה אם יש במקומה פדי לכתוב ב' אותיות חייב והמוחק לקלקל פטור.

אין לה שחייב אלא המוחק ע"מ לכתוב והמוחק ע"מ לתמן כ"ש ה"ז חייב ע"כ. ואע"ג דקיי"ל כל המקלקלין פטורים אפי"ה הפותב לקלקל חייב כפמש"ר שאין חייבו על מקום הפתב וכו' דמלאכת הפתיבה הוא הפתב והקלקול בעור וכה"ג לא משפחת תיקון במבעיר אלא בצריף לאפרו' שהוא מתקן העצים שיעשו אפר וכה"ג החובל וצריף לכלבו שהוא מתקן בהוצאת הדם משא"כ אפילו המבעיר עצים לקדרתו חשיב מקלקל כפרש"י שמשקלקל העצים ומתקן המאכל שבקדרה וה"ה בנדון דידן איפכא שמתקן הפתב ומקלקל

העור לא חשיב מלאכת קלקול וזהו מה שנתפונן רבנו לתרץ במ"ש שאין חיובו וכו':
ה"י הפותב אות כפולה וכו' עיין במ"מ ודבריו ברורים דודאי פנונת רבנו דאינו חייב
אלא דוקא באות כפולה שיש לה משמעות ומש"ה האריה רבנו נכתב כל הנהו זוגות
שבאלפא ביתא שיש להן משמעות והוסיף דד סס שלא נזכרו בגמרא (ומזה יש לדקדק
דמן נוי העמודים לא יאמר בנפרד נו כמו שתאמר מן עבי שחקים עב אלא הנפרד ניו
כמו מן ערי עיר) אמנם מסתימות לשון רבנו לעיל ה"ט הפותב ב' אותיות חייב משמע
דבשתי אותיות נפרדות חייב אפילו אין להם משמעות כמו מי שכתב דרה משל עין אלה
שאין להם שום מובן.

וכן מבואר בירושלמי פ' הבונה וז"ל תני בשם ר' יהודא פתב שני אותיות שונים והן שם
חייב כגון שש תת גג רר חח ורבנן אמרי שתי אותיות בכל מקום. אשפחת אמר קלת
וחמרת על דר"י קלת וחמרת על דרבנן.

קלת על דר"י פתב שתי אותיות שונים והן שם על דעתה דר"י חייב ע"ד דרבנן פטור.
קלת על דרבנן שתי אותיות מ"מ אעפ"י שאינם שם ע"ד דרבנן חייב ע"ד דר"י פטור
ע"כ.

ולפ"ז קשה דהאיה אחז רבנו חומרא דר"י וחומרא דרבנן. ועיין בתוספות ד"ה אא
דאארה וכו' שפתבו דת"ק דברייתא דהיינו ר' יהודא דמתניתין קפטר בשתי אותיות
משם א' ומיהו מ"מ פסק רבנו כר' יהודא דברייתא לענין שש תת גג וכו' דחייב הואיל
דת"ק דמתניתין סבר כנותה ומיהו קשה דהא ת"ק דמתניתין מחויב אפילו באא דאארה
כמו שפרש"י במתניתין בין משם א' שתייהן אלפין והי' לו לרבנו לפסוק כמותו.

ואין לומר דרבנו מפרש דברי ת"ק דמתניתין בין משם א' פשיש לו מוכן כמו שש תת
גג וכו' ויהי' ת"ק דמתניתין ר"י דברייתא דא"כ דומי' דידה' האדנקיט ת"ק דמתניתין בין
משתי שמות היינו גמי דוקא בשיש לו מוכן כמו דן גד דודאי דחוק לפרש המשנה לצדדין
בין משם א' היינו דוקא ביש לו מוכן ובין משתי שמות היינו אפילו באין להן מוכן וא"כ
האיה פסק רבנו לעיל ה"ט דמשתי שמות לעולם חייב דמשמע אפילו אין להן מוכן דלא
כת"ק דמתניתין.

ותו קשה דמלשון רבנו בפ' המשנה נראה דר"י דמתניתין לא פליג את"ק דמתניתין אלא
אדר' יוסי הוא דהשיב סתירה לדבריו ועיין בלשון ותורה פירושו דר' יוסי פליג את"ק
דמחייב על שתי אותיות משום פותב ואיהו ס"ל דהא דגמירא לן בסדר המשנה קדמונית
דפ' כלל גדול שהיתה שגורה בפי התנאים דהפותב שתי אותיות חייב היינו משום רןשם
ולא משום פותב ונ"מ היכא דכתב אגרת נאח"פ פתב שתי אותיות דחייב שתיים לר' יוסי
משום פותב ומשום רןשם והיינו הא דקאמר ר' יוסי לא חייבו ב' אותיות אלא משום
רןשם (ופרש"י דחוק דמפרש דר' יוסי מחמיר דאפילו רשם ב' רןשמות חייב דאין לשון
ר' יוסי סובל פירושו) ולזה השיב לו ר' יהודה דהא מצינו שם קטן משם גדול ובכה"ג
בדאי מודית לי דקמחייב משום פותב דאטו מי שבדעתו לארוג בגד שלם אינו חייב עד
שיארוג כל הבגד ובהא ודאי מודה ר' יוסי דחייב מי שיארוג ב' חוטין (דלא פליג ר' יוסי
בהא אלא ר"ש בבבביתא דק"מ ע"ב) וכיון דע"כ כה"ג חייב משום פותב א"כ הא דקיי"ל
הפותב שתי אותיות בהכרח משום פותב נגע בי' ולא משום רןשם.

ולפ"ז קשה מנ"ל לבעל הש"ס לדקדק דבשתי אותיות משם א' לא מחייב ר' יהודה מדלא נקוט ר' יהודה בלשונו שש מששה דכיון דר' יהודה לאו אמלת' דת"ק קאי ולא בא לסתור אלא דברי ר' יוסי דאיברי בשתי שמות דומ' די"א וי"ב שעל הקרשים ע"ש בפי המשנה.

ונ"ל ליישב דרבנו מפרש הא דקאמר במשנתנו בין משם אחד ובין משתי שמות. דלא כפרש"י שר"ל ממין אות א' או ממין ב' אותיות.

אלא הכי פירושו בין שהשתי אותיות הן שם א' כמשמעו כמו ג' דן והן שהם משתי שמות ראשי תיבות שאין להם מוכן וכן מסתבר דנקוט במתניתין דרף לא זו אף זו משא"כ לפי פרש"י ה"ל זו ואצ"ל זו.

וכן משמעות וירושלמי הנ"ל דנקוט והן שם חייב וכו' ב' אותיות מ"מ אעפ"י שאינם שם וכו' הרי דפירוש שם כמשמעו שיש להם מוכן והכונה הזו מבוארת בלשון רבנו שכתב הפותב אות פפולה פעמים והוא שם א' הרי שפירו' והוא שם א' כמשמעו ואין ר"ל אות פפולה שהרי כבר כתב אות פפולה פעמים ולפ"ז לא איירי ת"ק דמתניתין כלל בשתי אותיות הדומות אלא משתי אותיות ממש ובין שהם שם א' או לא חייב ופסק רבנו כנות' לעיל ה"ט.

ולענן שתי אותיות הדומות פסק רבנו כרבי' דר"י דאין הלכה פתליד במקום הרב פיון דאין הכרע מדברי ת"ק דמתניתין דפליג עלי' דר"ג רבי' דר"י ולענן אא דאאזרף ריהטא דסוגין דת"ק דברייתא פוטר ובזה נתישב פסק רבנו.

אמנם פשוט הוא דרש"י נ"ל הוכרח לפרש לשון משם א' שבמשנתנו ממין א' מהא דפריף בגמרא אלא ר' יהודה שתי אותיות והן שני שמות הוא דמחייב שתי אותיות והן שם א' לא מחייב דלפי פירוש רבנו נהפוך הוא דהא נח מנחור הן שם אחד.

וליישב הלשון הזה לדרף רבנו נראה דר' יהודה דמתניתין היינו ת"ק דמתניתין כנ"ל ומדקאמר בין משם א' בין משתי שמות רצה בעל הש"ס לדקדק על דרף מה שמדקדק בירושלמי אדרבנן דברייתא דהתם וה"ק אלא ר"י שתי אותיות בלתי דומות אעפ"י שהן שתי שמות הוא דמחייב משא"כ בשתי אותיות דומות אפילו הן שם א' לא מחייב ואעפ"י שהעיקר חסר מן הספר דהל"ל שתי אותיות שוין והן שם א' לא מחייב מ"מ הענין מתנוצץ כפרק דכוננת הש"ס היא זאת מספקת עם הירושלמי הנ"ל (ויש מן המדקדקים שתמהו על הרבוי אותיות בשני סימני הרבים ואולי לדעתו אותות הוא רבוי אות א' פפולה ואותיות הוא ב' אותיות בלתי דומות וכן בירושלמי נראה שזהו ההבדל ביניהם אלא שהמדפיסים ערבבו הענין שם ע"ש ולפ"ז צ"ל דהגירסא בסוגין אלא ר"י ב' אותיות וכו' ב' אותות והן שם א' וכו' והמדפיסים קלקלו המכוון ובהכרח צריף לגרוס בחלוקה שני אותות אף לפי פרש"י ונשפיר יש לפרש כנ"ל) ודע דעל א"א דאאזרף פטור אע"ג דדעתו להוסיף ולכתוב אאזרף מ"מ הא אכתי לא עביד מידי אכל כתב שתי אותיות בלתי דומות כמו י"ג מיגדל אעפ"י שאין להם מוכן חייב כנ"ל וכן משמעות לשון רבנו פ"א הי"ד שכ' שם משיכתוב שתי אותיות חייב דמשמע אפילו אינם שם א' מדלא ביאר מיהו היינו דוקא אם דעתו להוסיף דאם אין דעתו להוסיף בהכרח אינו חייב אא"כ יש

לו צורך באותיות הללו או שיוכנו בר"ת או סימניות כמו י"א וי"ט שכ' רבנו בפי' המשנה או בכה"ג שפיתבו התו' דצריך לשתת אותיות אינה שיהיו עיני לקמן הי"א כגון שהיא סופר ורופה להראות נוי פתיבתו הוא דחייב משא"כ שלא לצורך פלל בכלל מתעסק הוא כמ"ש לעיל רפ"א: הי"א הכותב אות א' וכו'.

דע דבד"ו עם הכ"מ הגי' סא בדברי רבנו וכן פיוצא בזה בשאר אותיות חייב הכותב אות א' בארץ וכו' אמנם בדפוסים חדשים השמיטו תיבת חייב וזו הג' נראת שיהיה לפני הרב המגיד שהביא ראי' לדברי רבנו ממתניתין ולא הרגיש בקושני' פלל.

אמנם בס' טל אורות ראה הג' סא חייב ונתקשה בה והאריך מאד ואנכי אעתיק תמצית דבריו בקיצור וז"ל וקשה לי ע"ז דהא במשנה פ' הבונה איתא בהדני' נתפנון לכתוב ח' וכתב ב' זייני"ן פטור בשלמא הכותב אות א' סמוך לכתב וכתב ע"ג כתב י"ל דרבנו פסק פתידיא באות א' סמוך לכתב כר"א דמחייב א' על האריג ולחומר א' וכתב ע"ג כתב כר' יהודא ועיני בתוספות ד"ה אמר רב חסדא דשפיר פסק רבנו או כר' יהודה לדעת ר' חסדא או בדברי הפל לדעת ר' אחא ב"י וכוונת רבנו כשמתקן בכתב האחרון כמו בגט חייב.

אלא במתפנון לכתוב ח' וכתב ב' זייני"ן דליכא מאן דפליג אמתניתין ודאי קשה. ואין לומר שיש ט"ס בדברי רבנו וצ"ל פטור במקום חייב בשלשתן זה אינו דהא כ' רבנו נתפנון לכתוב ח' וכו' וכן פל פיוצא בזה דמשמע ה"ה שארי אותיות ולא דוקא ב' זייני"ן ובגמרא מסקינן דנתפנון לכתוב אות א' ועלו בידו שתיים חייב בדלא בעי זייני' ועיני בתוספות ד"ה נתפנון שהעלו דנקיט ח' לרבנותא דדוקא כ' ב' זייני"ן האב' אותיות אחרות דלא בעי תגי' חייב אפילו נתפנון לאחת.

ויש ליישב דרבנו איירי בכתב ב' זייני"ן בתגי' שלהן וה"ה שאר ב' אותיות ושפיר כ' חייב. ועי"ל דרבנו איירי בנתפנון לכתוב אות ח' וצריך עוד לאות שהרי נתפנון לדבר איסור דהיינו ב' אותיות.

ואין להקשות דא"כ דרבנו ל"ל פתרוץ התוספות הראשון בד"ה נתפנון אלא ס"ל דבנתפנון לדבר האסור חייב א"כ הדרא לדוקתא קושני' התוספות הראשונה מאי איירא נתפנון לכתוב ח' אפילו נתפנון לכתוב ז אחר פטור.

וי"ל דרבנו מתרץ קושני' התוספות הראשונה בתירוץ התוספות השני דנקיט ח' לרבנותא להורות דכתב ב' אותיות אחרות דלא בעי זייני' אע"ג דהשתא מיהו לא נתפנון אלא לאחת משא"כ אלו הנה נקיט נתפנון לכתוב ז אחד לא הנה דייקנן מיהו דוקא כתב ב' זייני' הא כתב ב' אותיות אחרות חייב משום דה"א דיוק אחר ולגופי' איצטרך דוקא נתפנון לכתוב ז' א' פטור הא נתפנון לכתוב ב' זייני' חייב אע"ג דבעי זייני' הא נתפנון לכתוב א' וכתב ב' אחרות דלא בעי זייני' לעולם פטור.

לכך נקיט נתפנון לכתוב ח' להורות הדיוק דכתב ב' אותיות אחרות חייב בהנה דלא בעי זייני' וממצית פנונת רבנו דבנתפנון לדבר איסור שצריך לאיזה שתי אותיות שיהיו אעפ"י שלא נתפנון השתא אלא לאחת וכתב שתיים חייב אפילו ב' זייני"ן דבעי זייני' דזיון לא

מעפב אָמנם פֿשלאַ נְתפּוֹן רק לאות אחת אעפ"י שפֿתב מאות ח' ב' זיינין פֿטור פֿינן דְבְעֵי זיוני לא נגמרו האותיות ולא נעשה מחשבתו.

ואין להקשות דא"כ למה משני בגמרא הא דבְעֵי זיוני וכו' יתרץ הא בנתפון לדבר האסור והא בלא נתפון אלא לאות אחת. וי"ל דע"כ צריף הגמרא לחלק בין בְעֵי זיוני דאל"כ תקשה קושני' התוספות הנ"ל דמאי אינר' נתפון לכתוב ח' אפילו זיי"ן א' נמי וצ"ל דבא להורות הדיוק דבכתב ב' אותיות דלא בְעֵי זיון חייב.

תדע דבנעשה מחשבתו לא בְעֵי זיון מדקאמר רב ששית פגון שנטלו לגגו של ח' נעשאו ב' זיינין חייב תיפוק לי' דבְעֵי זיון אלא ודאי היכא דנעשית מחשבתו ובנתפון לאיסור חייב בלא זיון ועל ה"ה יש לתמוה שלא הרגיש בכל זה ע"כ לשון הטל אורות בקיצור נמרץ.

והנה לא אטריח א"ע בסתירת דבריו מינר' ובי' לפי שראיתי שהוא מגדול הפורח באויר וגירסא זו לא תתכן בשום פנים. דמה שרצה להעמיס מענין אותיות דבְעֵי זיוני הן לענין עיפוב והן לענין לכתחלה היינו לשיטת רש"י ותוס' דמפרשי' מימרא דרבא במנחות דכ"ט ע"ב שבָעָה אותיות צריכין ג' ג' זיונין ואלו הן שעטנז גץ לענין ס"ת שלעולם צריכין האותיות הללו תגין ורבנו דעת אחרת עמו דמפרש למימרא הנ"ל אשתי פרשיות שבמזוזה שיש בהן שבָעָה מיני אותיות שצריכין ג' תגין עיין פ"ה מה' תפילין ומזוזה וס"ת ה"ג דמנה שם נ"ן דנפשא וב' זייני"ן דמזוזה וג' של דגף ואלו השלש אותיות אין להם אלא גג אחד ומשמע דדוקא הנה אכל שארי נוני"ן וגמין וזיינין לא בְעֵי תגין ודברי רבנו לקוחים מדברי הגאון בעל שימושא רבא הביאו בהגהת מי"א פ"ב מהלכות תפילין אמר רבא כל אלפי ביתא תגין וכו' והי' לו איזה גירסא בגמרא שאיננה לפנינו.

והובא ג"כ בטו"ח סי' ל"ח ע"ש שהרגיש הטור ולא הי' לו להזכיר שעטנז גץ וכו' ועיין בב"י שם ודבריו אינם מספיקים והאמת עד לעצמו הלא תראה שבפ"ז מה' ס"ת ע"ש ה"ח לא הזכיר רבנו פלל תגין דשעטנז ג"ץ וכן פ"ב מה' תפילין לא הזכיר תגין דשעטנז גץ לא גדולים ולא קטנים אלא שרבנו מפרש לה אמזוזה גרידא כפירוש השימושא רבא ובהכרח הא דבְעֵי זיוני הנזכר בסוגיין מפרש רבנו באופן אחר כדלקמן פיון שדעת רבנו דאין מתייגין הזייני"ן פלל בס"ת ותפילין זולת קצתן במזוזה ע"ד הסוד.

גם מה שרצה להעמיס בלשון רבנו שמ"ש והמתפון לכתוב ח' דהיינו שהוא צריף לכתוב ב' אותיות אינה שיהיו דה"ל פוננה לדבר האסור אלא שעטה הוא מתפון לכתוב אות ח' הוא דחוק להעמיס בלשון פוסק אעפ"י שהתוספות העמיסו פן בלשון המשנה שדרכה לסתום.

ותו דמ"ש דרבנו פסק כר"א באחת על האריג ואות א' סמוך לכתב הרי כ' רבנו לעיל ה"ט כתב אות א' להשלים הספר חייב דמשמע דוקא להשלים הספר כתירוץ הש"ס להשלים שאני ובביאור פסק רבנו לעיל פ"ט הי"ח בין שהי' מקצת הבגד ארוג וארג על הארוג שיעורו ב' חוטין פרבנן דר"א וגם שם כ' דאם ארג חוט אחד והשלים בו הבגד חייב דלהשלים שאני דמהיכי תיתי יפסוק רבנו פייחידאה.

וכן מ"ש דרבנו פסק בכתב ע"ג פתב כר' יהודה הרי בהדני' כ' רבנו לקמן הי"ו העביר דיו ע"ג דיו פטור ובפ"א מה' תפילין פסק בהדניא דלא כר' יהודה ובפ"ג מה' גירושין ה"ד פתב וכל גט שכתבו שלא לשמה אעפ"י שהעביר עליו קולמוס לשמה אינו גט ע"ש בכ"מ הרי מבואר דפסק כר' חסדא וכרבנן.

הרי נראה בעליל דגירסת חייב ט"ס הוא וכדאי הוא ה"ה לסמוך עליו אפילו שלא בשעת הדחק דנראה מדבריו דלא גריס לה. וראיתי בעל שער אפרים שאלה פ' שנתקשה ג"כ בתביבת חייב ועלה בדעתו לומר דרבנו ה"י גורס במשנתנו חייב מדלא פנילינהו עם פטורי הנזכרים לעיל מינן' במתניתין ואני תמה דהאיך יפרש כל הסוגיא דמוכח דגרסינו בשלשון במשנתנו פטור.

ואולם לקונשי' הטל אורות דהאיך פתב רבנו וכן פיוצא בזה ובגמרא מסיק דבשאר אותיות דלא בעי זיוני חייב וכה"ג נתעורר בעל שער אפרים דלמה השמיט רבנו הך ברייתא דנתפנון לכתוב א' וכתב ב' חייב.

נ"ל פשוט וברור דרבנו מפרש הא דמשני בגמרא הא דבעי זיוני כפשוטו דהך ברייתא דתניא חייב דבעי זיוני ר"ל שהיא צריה לכתוב שני זייני"ן ואע"ג דנקיט נתפנון לכתוב א' וכתב ב' מתפרש דומיא דברייתא הנזכרת בסוגיין הרי שהי' צריה לכתוב את השם ונתפנון לכתוב יהודה וטעה ולא הטיל בו דל"ת וכו' שפוננתו לכתוב יהודה הי' בטעות כה"ג מתפרשא ברייתא שהי' צריה לשני זייני"ן ונתפנון בטעות לכתוב אות ח' וטעה ולא הטיל חטוטרות של ח' שעלתה בידו שני זייני"ן חייב ומשנתנו בהי' צריה לכתוב ח' ולא בעי זיוני וזה הפשט ברור לדעת רבנו דלא מתפרש בתגין כנ"ל ותירוץא דרב ששת פגון שנטלי' לגזו של ח"ת ועשאו ב' זייני"ן מסייע לפי' רבנו ולדרך רש"י קשה דדוחק לפרש דאירי בתיגינהו עיין בסמ"ג ה' גיטין שהרגיש בזה ונדחק ליישב דהא דקאמר הא דבעי זיוני שרוצה הסופר למיגם והא דלא בעי זיוני שאין רוצה הסופר למיגם והך דרב ששת בשאינו רוצה הסופר למיגם ויש מפרשים דהך דרב ששת אירי בתיגינהו וי"מ הך דרב ששת אירי בכתב סתם דאין צריה תגין וברייתא אירי בס"ת תפילין ומזוזות דבעי זיוני ע"כ לשון הסמ"ג אמנם לדרך רבנו ניקא בפשיטות.

ולפי מה שבארנו הך ברייתא דתני חייב לאו ד"ה היא אלא תליא בפלוגתא דאיתא בכריתות דף י"ט ע"ב הב"ע כגון שאבד מלקט מלבו שנתפנון ללקט תאנים ושכח וסבר ענבים בעינא והלכה ידו על התאנים דר"א סבר הרי נעשתה פנונתו ור' יהושע סבר הרי לא נעשתה פנונתו ומחשבתו אבל מתעסק דהיינו נתפנון ללקוט תאנים וליקט ענבים ד"ה פטור וא"כ הך ברייתא דמחייבי היכא דבעי זיוני דהיינו אבד מלקט מלבו אתיין לר' אלעזר משא"כ לר' יהושע אפילו בכה"ג פטור ואידך ברייתא דפטור ד"ה היא דה"ל מתעסק ולא מפעיל' נתפנון לכתוב ח' וכתב תרי זיינין אלא אפילו נתפנון לכתוב ב' אותיות וכתב ב' אותיות אחרות פטור דומיא דנתפנון ללקט שחורות וליקט לבנות דפטור כמ"ש רבנו פ"א ה"ט דנדאי אין לדמותו לנתפנון ללקט תאנה זו ולקט זו פמותה דחייב דהתם פינון דרוצה בזו רוצה נמי בזו פינון שאין הקבדל ביניהם משא"כ בנדון דידן דאיכא בנדאי קפידיא וכשתי מינים הן.

ולפמ"ש פ"א ה"י דאפילו ליקדם בשתי מינים פטור כ"ש אבד מלקט מלבו בשתי מינים
נמצא פסק ההלכה דבין ליקדם ובין אבד מלקט מלבו ובין מתעסק במין א' חייב בשני
מינים פטור וא"כ הך ברייתא דחייב הנה דלא פהלכתא דנדון דידן דמי לשני מינים פנ"ל
ומש"ה השמיטה רבנו ופסק דבכל גוונא פטור דהך ברייתא אתאן לר' אליעזר ולית
הלכתא פנותי.

איברא בנדון שהזכירו התוספות שהי' צריף לכתוב איזה שתי אותיות שיהיו נתפנון
לכתוב ח' וכתב שתי אותיות אחרות נמי יש לומר דפטור שיהי לא נעשה פנונתו
ומחשבתו דבהכרח בשעה שרצה לכתוב ח' הי' מכונן בדעתו אות ח' ונסתר תירוץ התוס'
השני והדרא קושניית התוס' הב' לדוכתא אף דאפשר לומר דכיון שנתפנון לכתוב איזה
שתי אותיות שיהיו חשיבי כמו מין א' וכאלו נתפנון ללקט תאנה זו ולקט זו דחייב.

מיהו לדרף רבנו אין התחלה לקושני' השני' שבתוספות פנון דלא מצריף תגין פנ"ל.
אמנם ליישב קושניית התוס' הראשונה רואה אני דברי מהרש"א דבנתפנון לכתוב זיין א'
וכתב ב' או נתפנון לזרוק ב' וזרק ד' אין רבותא דפטור שמעולם לא נתפנון לכתוב ב'
זינין ולזרוק ד' וכה"ג בנתפנון לכתוב ב' אותיות וכתב ב' אותיות אחרות נמי פשיטא
דפטור מתורת מתעסק פנ"ל אלא דקמ"ל מתני' רבותא שהמתפנון לכתוב אות ח' שיהי
נתפנון לכתוב ב' זינין שפן דרף פתיבת הח' שפתיבין ב' זינין ואח"כ מושף חטוטרת
המצרפן וסד"א דמקרי נתפנון לכתוב ב' זינין קמ"ל דפטור הואיל ונתפנון לכתוב אות
אחת שהוא דבר הפטור ולא אמרינו דכתיבת אות ח' מקרי מתפנון לדבר החייב הואיל
שכותב מתחלה שני זינין ועשניית החטוטרת אח"כ יהי חשיב כאלו מוחק השני זינין
אחרי אשר כבר נעשה איסור פתיבת שתי אותיות וסד"א דכותב אות ח' לעולם חייב אם
לא שכתבה באופן זה שכתב זיין אחת ועשה החטוטרת וחיבר לה הזיין השני' אבל
העושה ב' זינין ואח"כ חטרינהו יהי חייב וכל זה קמ"ל במשנתנו דמ"מ הואיל ואין
פנונתו לשתי אותיות פטור ומתורץ קושניית התוס' הראשונה והנה לפמ"ש לעיל ה"י
דקיי"ל דעל א"א דאאזרף פטור ח"כ הך דאמרן במתניתין נתפנון לכתוב ח' וכתב ב'
זינין פטור היינו אפילו אם נתפנון לכתוב בלשון תרגום דמלת זו בלשון תרגום פמלות
נע ונד בלשון הקודש.

ולחכי לא משני בעל הש"ס רומי' דמתניתין אברייתא דהך ברייתא דנקטה חייב פגון
שנתפנון לכתוב מ' פתוזה וכתב כו או צ' וכתב י"נ או ט' וכתב נ"ו או ש' וכתב עו ומש"ה
חייב פדין הפותב ב' אותיות בלתי דומות אעפ"י שאינם שם מוכן דהך בברי' נקיט ב'
אותיות משא"כ במשנתנו שהם אותיות דומות דומיא דאא דאאזרף הילכף פטור.

דזה אינו דע"כ טעמא דמתני' לאו מש"ה ואפ"י בלשון תרגום פנ"ל נמי פטור משום תורת
מתעסק דאל"כ מאי איירא נתפנון לכתוב ח' וכתב ב' זינין"ן אפ"י נתפנון לכתוב ב' זינין"ן
בלה"ק וכתבן נמי פטור אלא ודאי משום מתעסק נגע בי' ואפ"י הי' פתוב אותיות גו'
והשלימן בב' זינין עד שנעשה תיבת גוזז נמי פטור מתורת מתעסק: הי"ג המגיה אות
א' וכו' לפמ"ש לעיל צ"ל שהוא בתוך הפתב דעל שני זינין גרידא פטור כמו על א"א
דאאזרף ופסק רבנו כאקומתא דרב ששת והוא ג"כ בתוספתא פתב אות א' ועשאו שתיים
חייב ואקומתא דרבא איירי בהגיה אות א' והשלימו לספר ולא חש רבנו להאריף דפשוט

הוא דדין הגהה פדין הפתיכה: הי"ד קטן אוחוז וכו' עיין בתוספתא ומבואר שם דה"ה א' שוגג וא' מזיד דהאוחוז ביד וכותב הוא העיקר: הט"ו עלי ירקות בתוספתא: הי"ו הקורע על העור וכו' בתוספתא שפדינו נמי הגירסא הפוכה אלא שרבנו סמך על הירושלמי כמ"ש ה"ה מפני שג"י הירושלמי מספיק אל הסברא ישרה שקריעה שהיא רשימה בחיתוף בעומק הנה פתב המתקנים משא"כ ברשימה.

נדע דבפ"ד מה' גיטין ה"ז פסק רבנו דלענן גט אף רשימה פשר ותמה עליו הרב המגיד אמנם נלענ"ד פשוט דסובר רבנו דכל דבר שהוא מחמת דיו שיהי' נזכר היטב שנה דין גט לדין שבת ועיין פ"ד מה' גיטין ה"א דגבי גט שיחור פשר בדיעבד אלמא דכתיבה מעלייתא היא ומש"ה חייב בשבת בשיחור כנ"ל הט"ו.

אמנם כל דבר שהוא מחמת דבר הנכתב עליו שהוא אינו דבר המתקנים כמו המשורט על פשרו תבנית פתב או הרושם על העור דבשבת פטור מ"מ בגט פשר פיון דלא בעינו דבר המתקנים בגט ואפילו פתב על עלי ירקות פשר לפי מה דקיי"ל כר"א דעדי מסירה פרתו וע"כ הא דקאמר בתוספתא דעל עלי ירקות פסול וכן הא דאמר בירושלמי דרושם על העור פסול אתיין למ"ד עדי חתימה פרתו ובדליפא עדי מסירה.

ומ"ש רבנו המעביר דיו וכו' בגיטין בעי מיניה ר"ל מר' יוחנן עדים שאינם יודעין לחתום מהו שיכתבו להם בסיקרא ויחתמוכתב עליון הנה פתב או אינו פתב א"ל אינו פתב א"ל והלא למדתו רבנו פתב עליון הנה פתב לענן שבת א"ל וכי מפני שאנו מדמין נעשה מעשה ופירש"י וכי מפני שאנו מדמין ואומדין מאנמד לבנו להחמי' נעשה מעשה להקל אפילו לענן שבת אם בא מעשה לידינו בזמן בה"מ לא הייתי סומך על דברי להביא חולין לעזרה ע"כ.

ומדברי רבנו נראה בפשיטות דחייב חטאת ואינו מפרש כפרש"י אלא דה"ק דאע"ג דגמירי לן לענן שבת דהנה תיקון וחיוב על דרך דמיון קצת שהרי מצינו בשבת דחיובין על התולדה של אב אע"ג דלא דמי ממש לאב דמיון גמור אלא דמיון קצת ומ"מ לא נעשה מעשה לענן גיטין שאין עלי' שם פתיכה גמורה וכן נראה בירושלמי דפרקין דגרסינן א"ל ר' יוחנן מפני שאנו עסוקין בה' שבת אנו מתירין אשת איש והיינו כמ"ש: הי"ז רושם וכו' עיין במ"מ ואין דבריו נכונים דרושם הנזכר בדברי ר' יוסי היינו העושה סימניות שונים שהזכיר רבנו ה"י ע"ש ורושם שהזכיר רבנו פאן הוא מלאכת הצעירים ולעיל פ"י הי"ו כ' רבנו דהצד בכלי צורה הנה לי' תולדת מפה בפטיש אבל המצייר על הנזיר ועל הפותל הוא תולדת כותב והוציא זה רבנו מסברא דנפשי' להמציא תולדה לכותב כמ"ש פ"ז ה"ו ובכמה מקומות וכה"ג המציא רבנו תולדה למשרטט שרטוט חרשי העצים ואבנים ואפילו בלא צבע חייב דהא עיקר מלאכת השרטוט דכתיבה הוא בלא צבע: סליק פי"א מח"ש פרק י"ב מה"ש ה"א והוא שיהי' צריך לאפר וכו' עיין בכ"מ בשם הרמ"ד ודרף הרמ"ד בדרף התוספות ודרף רבנו כפרש"י ועיין מ"ש באנרף ריש פ"א מה"ש ביישוב שיטת רש"י לתרץ קושיות התוספות.

ומ"ש הרצ"ד בהשגות א"א ואם העביר תחת תבשילו חייב שתים הנה בירושלמי פ' במה מדליקין הבעיר ובשל אית תנני תני חייב שתים ואית תנני תני חייב א' מ"ד חייב ב' משום מבעיר ומשום מבשל מ"ד אחת היינדא היא ר' יהודה אומר משום מבעיר ור'

יוסי אומר משום מבשל וקשני על דר' יוסי הבערה למדה על כל מלאכות שבתורה אינו חייב משום מבעיר אלא משום מבשל.

עוד שם אברים ופדרים שהי' מתאפלין ע"ג מזבח כל הלילה ע"ד דר"י דאמר משום מבעיר ניקח ע"ד דר' יוסי דאמר משום מבשל מה בישול יש פאן. מפנין שהיא רוצה באיפולן כמבשל הוא ע"כ (ור' יהודה ור' יוסי הנזכרים אמוראי גינהו שאין דרף התנאים לפרש הכרייתא והגאון מ' דוד נדמה לו דתנאי גינהו ותמה בזה דר' יוסי ס"ל הבערה ללאו יצתה ור' יהודה ס"ל דשא"מ אסור ע"ש) הינצא מזה דמ"ד חייב אחת ס"ל דלא דמי כלל לזמר וצריף לעצים דנמשך לו ב' תועליות נטיעה וקצירה ודוקא בצריף לעצים (ומתורץ קושניית התוספות דשם דבאין צריף לעצים אין לו אלא תועלת א') משא"כ בגדון דידן שלא נמשך לו תועלת מהבערה זולת תועלת הבישול ועיין פ"ט ה"ד דדעת רבנו לחייבו משום מבשל גרידא דקלקול הוא אצל עצים כפרש"י.

משא"כ המבעיר להתחמם ולהאיר חייב משום מבעיר דחשיב תיקון בגוף המלאכה שהוא עושה מן העצים גחלים ומן הבר שלקהבת. והא דקאמר פוק תני לברא ולא מוקי בצריף להאיר ולהתחמם ולשפך חמתו משום דהנהו תיקון מקרי ולא שייך לשון כל המקלקלין פטורין חוץ וכו' כמ"ש בריש פ"א ע"ש משא"כ בצריף לאפרו אע"ג דמתקן העצים לעשותן אפר מ"מ קלקולו יתר על תיקונו ושייך לשון חוץ ועיין מ"ש פ"ח ה"ח.

שם המחמם את הברזל וכו' עיין בהשגות שכ' א"א וקמה לא משום מבשל ומ"ש ה"ה דאין לחייבו כלל משום מבשל תמוה כמ"ש הלח"מ דהא בהדיא כתב רבנו פ"ט ה"ו דהמחמם את המתכת עד שתעשה גחלת חייב ה"ז תולדת מבשל וגם מ"ש הלח"מ ביישוב זה דבפעולה ראשונה דמרפי רפי חייב משום מבשל ולכסוף שנעשה אש חייב משום מבעיר נהפוך הוא בלשון רבנו דלגבי תולדת מבשל כתב לשון עד שתעשה גחלת וכאן כתב המחמם את הברזל סתם וכן מסתבר דבצירוף לא בעינן עד שתעשה גחלת כמשמעות הסוגיא דפ' פירה דסתם מיחם אינו מתחמם עד שתעשה גחלת ואפ"ה פריף נהרי מצרף ובחזמום לרפכו דדוע לצורפים שאין המתכת מתרפף להכותו בקורנס עד שתעשה גחלת וגם כפי הנראה מלשון רבנו דלא שייך צירוף אלא בברזל גרידא ולא בשארי מתכות) ועיין מ"ש לעיל פ"ט ה"ו דכל שמחממו לצרף חייב משום מבעיר וכל שמחממו לרפף חייב משום מבשל.

ולפ"ש י"ל דמאי דשדי סינפתא לאתונא שאז נעשה גחלת ממש מסתמא דעתו לרפכו וחייב משום מבשל וגם שם בארנו יישוב סוגיא זו ותירוץ קושניית התוספות בד"ה מהו דתימא דע"ד ע"ב ע"ש והעיקר דאינו חייב משום מבעיר אא"כ נתפנון לצרף.

ומ"ש בהשגות א"א והמחמם וכו' הוא מפה בפטיש וכו' צירוף דרבנן הוא עיין במ"מ ועיין מ"ש פ"ז ה"ו ולא אנשכח רבנו תולדה אחרת למבעיר ומכבה זולת מלאכות הצירוף וכבר בארנו שכל מלאכה שאפשר לדמותה לאיזה אב אין לחייבה משום מפה בפטיש כנ"ל עיין פ"י ה"ד ולהיות שראיתי שהלח"מ נדחק מאד בדברי ה"ה והרבה להשיב לכן צריף אני להאריף קצת בבאיור דברי ה"ה עיין במשנה למלך פ"א מה"ש ובמה שכתבתי אני שם דדעת התוספות דבכל מידי דאסור מדאורייתא אוסר ר"י דשא"מ אפילו בלא אפשר ולא קמכוון ובמידי דרבנן מודה ר"י בלא אפשר ולא קמכוון ולא קאסר אלא

בְּמִידֵי דְאַפְשָׁר וְלֹא קִמְכוּנוֹ ע"ש הַיֵּטֵב וְנִהוּ הוֹכַחְתּוּ שֶׁל הָרַב הַמַּגִּיד מְסוּנְיָא דַּפ' פִּירָה דְכִינּוּ דְצִירוּף דְהֵתָם ה"ל לֹא אֶפְשָׁר וְלֹא קִמְכוּנוֹ וְאַפ"ה אִוְקְמוּהָ כַר"ש וְדָלָא כַר"י אֶלְמָא דַּס"ל לְבַעַל הַש"ס דְצִירוּף דְאוּרְיִיטָא.

אִיהָ דְהֵי מְקוּם לְהֶרְאָב"ד לְחֻלּוֹק דְלַעוּלָם דְהַסְנְיָא דַּפ' פִּירָה ס"ל צִירוּף דְרַבְּנָן וְאַפ"ה לֹא מִתּוֹקְמָא כַר"י דַּאֲע"ג דְמוֹדָה ר"י בְּמִידֵי דְרַבְּנָן וְלֹא אֶפְשָׁר וְלֹא קִמְכוּנוֹ דְשָׂרֵי הִינּוּ הֵיכָא דְלֹא הָנָה פְּסִיק רִישָׁא.

וּלְהַכִּי הִנְצִירָה לְאוּקְיָ' כַר"ש דַּאֲע"ג דְמוֹדָה ר"ש בְּפְסִיק רִישָׁא וְלֹא יְמוֹת הִינּוּ דְנוֹקָא בְּמִלְאָכָה שְׁצִרִיכָה לְגוּפָה אֲבָל בַּמְשַׁאצ"ל מִתִּיר ר"ש אֶפִּילוּ פְּסִיק רִישָׁא כְּמִבְּנוֹרָא בְּסוּגְיָ דְהַבּוּנָה דַּף ק"ו ע"א דְקִמְשַׁנִּי לֹא צִרִיכָא דְעֵבִיד בְּאַרְעָא דְחַבְרִין וְכִתְבוּ שָׁם הַתּוֹסְפוֹת דַּה"ל פ"ר וּמְשַׁאצ"ל.

מִשָּׂא כַר"י לֹא מִתּוֹקְמָא דְכִינּוּ דְהָנָה פ"ר אֲסוּר פִּינּוּ דְאַלְיָבָא דַּר' יְהוּדָה אֵין חִילוּק בֵּין מִשָּׂא"ל וּבֵין מְשַׁאצ"ל. לְזֵה הַכְּרִיחַ הָרַב הַמַּגִּיד דַּע"כ מוֹדָה הֶרְאָב"ד דְצִירוּף דַּפ' פִּירָה לֹא הָנָה פ"ר דְהָא מְסַקִּינָן הֵתָם דְשְׂמוּאֵל ס"ל בַּמְשַׁאצ"ל כַר"י וּבַדְשָׂא"מ כַר"ש וְאַפ"ה ס"ל הֵתָם דְאַפִּילוּ שְׂעוֹר לְצַרְף מְוֹתָר וְאֵי ס"ד דְהָנָה פ"ר אֲמַאי קִשְׂרֵי שְׂמוּאֵל דְאַסֵּר בַּמְשַׁאצ"ל אֶלָּא וְדַאי דְלֹא הָנָה פ"ר וְקִשְׂהָ אֲמַאי לֹא אִוְקְמוּהָ כַר"י אֶלָּא ע"כ דְצִירוּף דְאוּרְיִי' וּבְזֵה נִתְבְּאַרוּ דְבָרֵי ה"ה הַמְּשִׁיף מְסַפִּיק.

וּבְהַכִּי נִיחָא מַה שְׁהַקְשָׁה הַלַּח"מ אֲבָל קִשְׂהָ לְזֵה שְׂבִיּוּמָא וְכו' אֲמַאי לֹא קְאָמַר דַּר"י מוֹדָה בְּזֵה הַצִּירוּף ע"כ. וְאֵין זֵה קוּשְׁיָ' דַּאֲע"ג דְפְּלִיג אַבְיֵי וְס"ל צִירוּף דְרַבְּנָן וְכַמ"ש ה"ה א"נ דְצִירוּף עֲשֻׁשִׁיּוֹת לַד"ה דְרַבְּנָן וְכַמ"ש הֶרְמֵב"ן מ"מ לֹא שָׂרֵי לְכַתְחֻלָּה לַר' יְהוּדָה דַּה"ל אֶפְשָׁר וְלֹא קִמְכוּנוֹ פִּינּוּ דְאַפְשָׁר כְּדַרְבִּי בִּיבֵי בַּעֲשֻׁשִׁיּוֹת שְׁלֹא הִגִּיעַ לְצִירוּף כַּמ"ש אֲנִי לַעֲלִיל פ"א ה"ה ע"ש מִשָּׂא"כ צִירוּף דַּפ' פִּירָה דְמֵי לֹא אִיגְרֵי כְּגוֹן שְׁצִרִיף לְהַפְשִׁיר הַמַּיִם תְּכַף וְא"א לוֹ לְהַמְתִּין עַד שְׂיִצְטַנּוּ הַמַּיִם וְצִרִיף גְּמֵי לְהַפְשִׁיר מֵימַם הַרְבֵּה עַד שְׂיִמְלֹא הַפְּלִי כְּלָה שְׁפִיר מִתּוֹקְמָה כַר"י אֵי ס"ד דְצִירוּף דְרַבְּנָן.

גַּם מַה שְׁהַקְשָׁה הַלַּח"מ וְקִשְׂהָ דְהָרֵי הוּא עֲצָמוֹ כְּתַב לְמַטָּה וְכו' וְאֵין לוֹמַר דְהָנָה פ"ר וְכו' אֵין זֵה קוּשְׁיָ' כְּלָל לְמַבִּין דְכּוֹנֶנֶת ה"ה לְהַשִּׁיג עַל הֶרְאָב"ד דַּס"ל בְּהַדְיָא בְּהַשְׁגוֹת דְשִׁינְיָהּ פ"ר בְּצִירוּף וְא"כ הֵי מְקוּם לְהֶרְאָב"ד לֹמַר דְסוּגְיָ דַּפ' פִּירָה ס"ל צִירוּף דְרַבְּנָן וְאַפ"ה לֹא מִתּוֹקְמָא כַר"י מִשּׁוּם דְהָנָה פ"ר כַּנ"ל לְזֵה הַכְּרִיחַ ה"ה דַּע"כ יוֹדָה הֶרְאָב"ד דְצִירוּף דַּפ' פִּירָה לֹא חָשִׁיב פ"ר אֲבָל אֵין ה"נ דְדַעַת רַבְּנּוּ דַּפ"ר שְׂרֵי בְּצִירוּף כַּמ"ש ה"ה לְקַמּוֹן גַּם מַה שְׁהַקְשָׁה הַלַּח"מ וְעוֹד קִשְׂהָ בַּמ"ש שְׂדַעַת רַבְּנּוּ כְּדַעַת הֶרְמֵב"ן וְכו' כְּבָר בְּאַרְנוֹ דְצִירוּף דְבַמְסַכְתָּ יוֹמָא ה"ל אֶפְשָׁר וְלֹא קִמְכוּנוֹ וְלֹא מִתּוֹקְמָא כַר"י.

וּמַה שְׂרַצָּה הַלַּח"מ לְהַעֲמִיס בְּכּוֹנֶנֶת ה"ה דְבְּצִירוּף דְכָר שְׂאִינוּ פְּלִי דוּמְלָ' דַּגְחֻלַת מוֹדָה ר"י אֲבָל בְּצִירוּף עֲשֻׁשִׁיּוֹת וּמִיחָם שְׁהֵם פְּלִים לֹא מוֹדָה ר"י עֲדִינּוּ לֹא יֵצֵא בְּזֵה יְדֵי חוּבַת קוּשְׁיוֹתֵי דַּאֲפִתֵי קִשְׂהָ מִנ"ל לַה"ה דְסוּגְיָ דַּפ' פִּירָה מוֹכַחַת דְצִירוּף דְאוּרְיִיטָא דְלִמָּא אֶפִּילוּ צִירוּף פְּלִים דְרַבְּנָן אֶלָּא וְדַאי פְּסִיקָא לִי לַה"ה דַּאי ס"ד דְצִירוּף פְּלִים דְרַבְּנָן הֵי מוֹדָה ר"י דְמוֹתָר וְא"כ פִּינּוּ דַּס"ל לְרַבְּנּוּ כְּהֶרְמֵב"ן דְצִירוּף עֲשֻׁשִׁיּוֹת דְרַבְּנָן אֲמַאי לֹא מִשְׁנֵי בְּגִמְרָא יוֹמָא דְמוֹתָר אֶפִּילוּ בְּמִדְיָנָה כַּפְרָש"י וְהָרֵי הַמ"מ גוֹרֵס וְאֵין שְׁבוּת בְּמַקְדָּשׁ.

ותו דכינן דאשפחן עששיות דלאו פלים אמאי לא מוקי' במסכת יומא בהנה עששיות דלאו פלים. ותו דלפ"ד דמשום תיקון פלים נגעו בי' ה"ל לרבנו לסמוך מצרף תולדה למפה בפטיש דבעגנו הבצרה וכבוי אין סברה לחלק בין פלים לגחלת אלא מחונרתא כמ"ש ביישוב דברי ה"ה.

עוד פתב ה"ה ולזה יראה לי דעת רבנו נוטה במ"ש פ"ב מהי"כ וכו' נראה בכוננתו שרצה להכריע דעת רבנו פסברת הרמב"ן ואתיין דברי אבני אליבא דהלכתא מהך דפ"ב מהי"כ והדברים קשים להולמן.

ונראה שנתפונן ה"ה מדלא הזכיר רבנו בלשונו בהי"כ והוא שלא יתפונן לצרפם אי ס"ד דהא דאמרן התם צירוף דרבנו היינו אליבא דאבני אבל אנן קיי"ל צירוף דאורייתא ואפ"ה שרי התם מחמת דה"ל דשא"מ אע"ג דהנה פ"ר דלא שינו פ"ר בצירוף ה"ל לרבנו לבאר והוא שלא יתפונן א"ו דלא שינו גבי עששיות צירוף כלל וכוננת צירוף וכדעת הרמב"ן ואע"פ שאין זה הכרע גמור דיש מקום לומר דמ"ש רבנו התם כדי להפג צינתו יש בכת הלשון הזה ונקא כדי להפיג צינתו ולא במתפונן לצרף אף שמ"מ לא הי' לי לרבנו לסתום והואיל שאין זה הכרע גמור לזה פתב ה"ה לשון יראה לי דעת רבנו נוטה.

ועיין שם בלח"מ פ"ב מהי"כ שפתמה שם על דברי רבנו שפתב הטעם דאין שבות במקדש דהוצרף אבני לטעם זה אליבא דר' יהודה דס"ל דשא"מ אסור מדבריהם בשפת כפמ"ש התו' בד"ה הני מילי משא"כ לר"ש אפ"ל במדינה מותר ונכנס שם בדוחק ליישב דברי רבנו דנדאי ס"ל לרבנו דצירוף עששיות הנה פ"ר כפי הס"ד דתוספות בד"ה הני מילי משא"כ צירוף המיחם דפ' פירה לא הנה פ"ר ואבני רצה לתרץ דאפילו פ"ר שרי לר"י ולזה פריף מי אמר אבני הכי וכו' פי' וע"כ מודה אבני מיהות אליבא דר"י אפ"ל מקמי דהדר בי' דפ"ר אסור.

ולזה משני ה"מ בכל התורה פלה אבל הכא דאינו מתפונן ה"ל צירוף דרבנו אע"ג דהנה פ"ר וכסברת ה"ה דגבי צירוף לא שינו פ"ר. ותמה שם על הרב המגיד שפתב דצירוף עששיות ס"ל לרבנו דאפילו במתפונן ה"ל דרבנו דא"כ למה תלה אבני הדבר בשאינו מתפונן דאפילו מתפונן אין שבות במקדש והניח בצ"ע ע"ש.

ותירצו דחוק דאין סברא לומר דהמקשה והמתרץ פליגי בסברא זו אי פ"ר דצירוף מקרי פ"ר או לא פ"ר דפסיקא לי' לרבנו דלא חשיב פ"ר כמ"ש ה"ה ואי ס"ד דהמקשה סובר דחשיב פ"ר מנ"ל לרבנו דפ"ר דצירוף פטור דאימא המתרץ נמי ס"ל דפ"ר דצירוף חייב אלא דמשני דלא חשיב צירוף פסברת הרמב"ן.

אמנם מה שנראה פשוט בכוננת רבנו שם דנדאי אף המקשה ידע דצירוף עששיות לא הנה פ"ר פ"ר פ"ר שאפשר בעולם להפשיר המים בלא צירוף כמ"ש ריש פ"א בבבאור פסיק רישא אלא דהקשו לאבני דס"ל אליבא דר"י דשא"מ אסור מן התורה וליכא לשנויי דמילה בצרעת ה"ל פ"ר דהא מקמי' דהדר בי' לא שאני לי' בין פ"ר או לאו.

ולזה משני דצירוף עששיות דרבנו כפי הרמב"ן ואין שבות במקדש ואף על גב דהסוגיא אנדא אליבא דר"י מ"מ אף לר"ש צריף לומר דאין שבות במקדש דהא שמואל דס"ל

בדשא"מ כר"ש וקמתיר במיחם אפילו שיעור לצרף אפ"ה קאסר לכבות גחלת של מתכת
אם לא בר"ה משום היזק רבים וע"כ היינו משום גזרה גחלת של מתכת אטו גחלת של
עץ משא"כ במיחם דלא מיחלף בגחלת של עץ שרי דלענגן צירוף ה"ל דשא"מ וא"כ גם
עששיות מלובנות מחלפו בגחלת של עץ ומתורץ קושיות הלחם משנה כמ"ש לעיל ריש
פ"א מה' שבת בבבאור פ"ר ע"ש.

גם מה שהניח הלח"מ בצ"ע דברי ה"ה דשם לק"מ דע"כ הוצרך אפ"י לאוקים באינו
מתפונן דאי במתפונן הי' משליך העששיות אחת אחת לתוף המים דבענגן אחר לא
משפחת לי' מתפונן לשיטת הרמב"ן ומעיקרא בנדאי ס"ד דשייך בעששיות צירוף
מדאורייתא ולפי מה דמשני פסקרת הרמב"ן ע"כ איירי במשליך כל העששיות בבת
אחת דה"ל דשא"מ.

עוד כתב ה"ה וממ"ש שהיו מחממין מעיה"כ וכו' ר"ל דמלשון גמרא יומא מוכח דביה"כ
אסור לחמם העששיות אלמא דצירוף דאורייתא דהא אין שבות במקדש א"ו שהחמום
הוא תולדת מבעיר ומה שפנים ה"ה אע"פ שיש לדחות ר"ל דאפשר לומר דשבות
שאפשר לעשותו מאתמול לא דחי שבת ועיין מ"ש אג"י בזה פ"ט ה"ח.

ומ"ש הלח"מ עוד כתב ה"ה בסוף דבריו עיין בסמוך פ"ב: ה"ב אבל המכה וכו' עיין
בהשגות ובכ"מ בשם הרמ"ך וסברת ה"ה נכונה דכה"ג לא מקרי פ"ר כמ"ש ריש פ"א
מה' שבת שהרי אפשר לכבות הגחלים בדברים קרים בלא מים באופן שלא יהי צירוף
וכל שאפשר בשום אופן לא הנה פ"ר כמו הך דמזלף בטפין דקין.

עוד כתבנו שם דמלאכה שהיא שלא לצורך כלל לא מקרי פ"ר וכ"כ הערוך לענגן פ"ר
דלא ניקח לי'. ועיין מ"ש פ"ז מה"ש ה"ב שכל תולדה שלא עשאה לצורך האב אין עלי'
שם מלאכה כלל ע"ש.

ומה שפדמה לה ה"ה לקטימת קיסם להריח עיין בלח"מ שהקשה דהא בקיסם מותר
לגמרי ודבריו תמוהים לכאורה דלרבנן דמתירין לקטום להריח לכתחלה ס"ל דבקטמו
לחצות פטור אבל אסור.

אמנם לפמ"ש לעיל פי"א ה"ז באריכות דאפילו אי הנה ס"ל לרבנן דקטמו לחצות חייב
אפ"ה הי' מותר לקטום להריח דומי' דשובר את החבית אע"ג דלאו מוסתקי יש לקיים
קוש' הלח"מ ע"ש ותבין.

אמנם תירוצ הלח"מ תמוה דכל ענגן הבערה וכבוי דמתכת משום צירוף נגע בי' ואם אין
צירוף אין כבוי מיהו יש לתרץ קושיותו דהך דשובר את החבית וקוטם להריח לא הנה
פ"ר פלה האי משא"כ בכבוי גחלת דה"ל ממש כמו כבוי לצרף.

ולפמ"ש לעיל ה"א טעמא אחרינא אית בי' דגזרינן גחלת מתכת אטו גחלת של עץ וכה"ג
גזרו קטימת בשמים לחצות אטו קטימת קיסם לחצות פנ"ל פי"א ה"ז. ועיין פ"ד מהי"ט
ה"ו שכתב רבנו דין ממתקין את החרדל בגחלת של מתכת והטעם דכל שאינו מתפונן
לצרף אין עלי' שם מלאכה פנ"ל ונהא דלא גזרו אטו גחלת של עץ משום דגחלת של עץ
גופא אינו אלא מדבריהם פמסקנת הסוגיא דהתם מידי דהנה כבשרא אגומרי אלא דרבנן
אסרו משום דאפשר.

ומ"ש הרמ"ך ובגמרא לא אמרו כי אם אסור ולא חייב וכו' נראה דמפרש אבל לצרף אסור במתכונן עיין בתוס' ד"ה ל"ש. ואין זה הכרע די"ל דהא דפריה ולצרף לכתחלה מי שרי דמשמע דאסור ניקח לי דס"ד דה"ל משאצ"ל שמתכונן לצרף כדי שיתפשוטו המים וס"ד דהמקשה דלצרף ממש קאמר וקמפרש לי' אלא אי איתמר וכו' ועוד יש דרכים אחרים שם ואין להאריך ומה שכתב רבנו והמסתפק עיין מ"ש לקמן ה"ד: ה"ד שגם פיו מותר.

ראיתי לרבנו בפי' המשנה דאין מדליקין בשמן שרפה וז"ל ואסור לנו למעט שום דבר מן השמן שבגור לפי שהוא מקרב זמן פיו וועיקר אצלנו אפילו גרם פיו אסור ע"כ נראה פונתו דהמסתפק משמן שבגור משום גרם פיו נגע בי' (ודלא פדעת התוספות במס' ביצה לחלק בין המסתפק לגרם פיו דהמסתפק מקרי מכבה בשעת מעשה שתכף בשעת ההסתפקות מכחיש אור הגר שאינו מביהיק כבראשונה) וקיי"ל דגרם פיו אסור.

וכ"כ בפ' פירה סוף הפ' וז"ל ואסור לתת מים אפילו בע"ש וכ"ש בשבת לפי שהוא ממהר פיו הניצוצות והעיקר גרם פיו אסור פאשר הודעתיה ע"כ. אמנם בפ' כל כתבי עלה דמתניתין דפורסין עור של גדי כתב וז"ל ור' יוסי סבר גרם פיו אסור אפילו בשעת נפילת האש ואין הלכה כר' יוסי עכ"ל נראה מזה שהוא מחלק דגרם פיו בעלמא אסור ובשעת הדליקה מותר.

ודברים הללו קשים להולמן דכיון דהמסתפק מן השמן שבגור חייב אלמא דגרם פיו דאורייתא וקיי"ל במשאצ"ל כר"י אמאי שרינו גרם פיו בשעת הדליקה. ותו דבסוף פ' פירה מסיק רב אשי אפילו תימא רבנו ושאיני הכא מפני שמקרב את פיו ולפי דרכו של רבנו בפ' המשנה הל"ל שאני הכא דליכא פסידא דדליקה.

ותו דבפ' כל כתבי נראה איפכא דבשעת הדליקה יש להחמיר טפי משום דאי שרית לי' אתי לכבויי. ואולם כפי הנראה מלשון רבנו פה דכל גרם פיו שהוא גורם לכבות את הדבר הדולק וממהר ומקרב פיו אסור הילכך אין נותנין מים תחת הגר לקבל ניצוצות הנ"ל פ"ה הי"ג שהרי הניצוצות עצמן שהם חלקי פתילה הניתזין מלונכלין בשמן ודולקין מתכבין קודם זמנם במים ואע"פ שאיננו מכבה בידים אלא גורם שהמים יכבו אותן מ"מ שבות מיהו איכא ואסור מדבריהם.

אבל המסתפק משמן שבגור שהרי הוא גורם שהפתילה הדולקת תמהר לכבות ובגדים קעביד לי' חיובא נמי איכא. אף מניעת הדליקה מחלק שעדיין איננו בוער לא חשיב גרם פיו ממש וגרם פיו כהוא שרי והיינו מ"ש רבנו כדי שלא תעבור הדליקה וכה"ג כל הנהג הנזכרים פה כמו נתינת מים מן הצד שכלם למנוע שלא ידלקו ולא משום פסידא דדליקה שרי דנדאי בשעת הדליקה יש לחוש טפי דאי שרית לי' אתי לכבויי אלא הטעם משום דכל גרם פיו למנוע הדליקה שרי והיינו מ"ש רבנו בפ' המשנה דר' יוסי סבר דגרם פיו אסור אפילו בשעת נפילת האש ר"ל בשעת התחלת הדליקה דחשיב מניעת הדליקה מדבר שעדיין לא אחז בו האור.

(ועיין בירושלמי ס"פ פירה דמוקי הך מתניתין דפ' פירה כר' יוסי ומשום גרם פיו משום דהירושלמי איננו מחלק בין מניעת הדליקה לכבויי דבר הדולק אבל אנו קיי"ל

כָּרַב אֲשֵׁי דְמוֹקִין' כְּרַבְנֵן וּמִפְּנֵי שְׁמִקְרַב אֶת כַּבּוּיָיו שֶׁל דָּבָר הַדּוֹלֵק כַּנ"ל) וְאֵעִפ"י שְׁכַשְׁהֶפְלֵי חֶרֶס מִתְבַּקְעִים יִכְבוּ אִף הַגְּחָלֹת הַדּוֹלֵקֹת וְכֵן בְּנִתְיַנֵּת מִיָּם עַל הַצַּד שֶׁיִּזְלוּ הַמַּיִם לְצַד הַדּוֹלֵק וַיִּכְבוּ מִמֶּשׁ מִקְרֵי דְשֵׁא"מ שֶׁהָרִי אֵין פְּנוּנָתוֹ לְכַבּוֹת אֶלָּא שְׁלֵא תַעֲבוֹר הַדְּלִיקָה וְלֹא חֲשִׁיב פ"ר גְּמוּר דְּאֶפְשָׁר שְׁלֵא יִתְפַּשְׁטוּ הַמַּיִם לְצַד הַבְּעִירָה.

וּכ"ש לִפְמ"ש רִפ"א דְדָמִי לְהֵךְ דְּאֶפְשָׁר לְזַלְף בְּטַפִּין דְקִין וְלֹא חֲשִׁיב פ"ר כָּלֵל שֶׁהָרִי אֶפְשָׁר בְּעוֹלָם לְמָנוּעַ הַדְּלִיקָה מִהַחֲלָק הַבְּלִתִּי דוֹלֵק בְּלִתִּי כַּבּוּי דְבָר הַדּוֹלֵק וּמִש"ה נָמִי לֹא חֲשִׁיב פ"ר הֵךְ דְּמַנְעֵר אֶת הַטְּבָלָא דְלִקְמָן ה"ו שֶׁהָרִי אֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לְהַשְׁלִיךְ הַנֵּר אֶלָּא לְהַסִּירוֹ מֵעַל הַשְּׁלֶחַן וְאֶפְשָׁר בְּעוֹלָם לְהַסִּיר הַנֵּר בְּלִתִּי שְׁפִיכַת הַשָּׁמֶן מִשֵּׁא"כ נֵר שְׁאֲחֹרֵי הַדֶּלֶת חֲשִׁיב פ"ר כָּל שְׁפוֹתַח כְּדָרְכוֹ (וְאִפ"ה חֵיבָא לִיכָא כְּדִין פ"ר דְחֲשִׁיב מְדַקְאָמַר לִינִיט עֲלֵה רַב דְּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵיהֶם וּכ"כ רַבְּנֵי פ"ה הִי"ז לְשׁוֹן אָסוּר מִשׁוּם דְחֲשִׁיב כַּבּוּי כְּלֹאֲחַר יָד וּגְרַם כְּבִיבּוּי דְרַבְּנֵן כְּדֹאֲמַרִּינֵן דָּף ק"כ עֲשִׂינ' הוּא דְאָסוּר גְּרַמִּי שְׂרִי מְדֹאֲרֵינָא) וְגַם ה"ל אֶפְשָׁר וְלֹא קִמְכוּנוֹן דְאָסוּר דְאֶפְשָׁר לְפִתּוּחַ הַדֶּלֶת בְּנִחַת מִשֵּׁא"כ בְּהֵךְ דְּמַנְעֵר אֶת הַטְּבָלָא דְלֹא אֶפְשָׁר וְלֹא קִמְכוּנוֹן הִילְכֵךְ פִּינוֹן דְלֹא הֵנָּה פ"ר שְׂרִי לְכַתְּחִילָהּ וּבְזָה תִּמְצָא יִישׁוּב לְקוֹשְׁיָא הַרמ"ך דְלִקְמָן ה"ו וְהֵךְ דְּפִתּוּחַ דֶּלֶת כְּנֶגֶד הַמְדוּרָה עִמ"ש לְעִיל פ"ה הִי"ז דְבִמְתַּכּוּנוֹן אֵינְרִי וּבְאֵינוֹ מִתְכַּוֵּן שְׂרִי פִינוֹן דְלֹא הֵנָּה פ"ר ע"ש: ה"ו טְלִית וְכו' עִמ"ש לְעִיל ה"ד וְעִינֵן בַּמ"מ וּבְשִׁלְטֵי גְבוּרִים כְּתַב טַעַם לְהַשְׁמִטַת הָרִי"ף מִשׁוּם דְקִי"ל דְכָּגֵד שְׂרִינִיתוֹ בְּמַיִם זֶהוּ כְּיָבוּסוֹ וְרָצָה לְהַעֲמִיס בְּדַבְּרֵי רַבְּנֵי דְהֵךְ דְנוֹתָן מִיָּם מִן הַצַּד קָאֵי עַל ס"ת לְבַד מִשׁוּם דְבָעוֹר לֹא שְׂיֵךְ כְּיָבוּס אֲמַנְם לְשׁוֹן רַבְּנֵי וְאִם כְּבָתָה כְּבָתָה בְּלִשׁוֹן נִקְבָּה מִשְׁמַע דְמוֹסָב אֲטִלִית וְלֹא אִס"ת שְׁפִינִים בְּהַ רַבְּנֵי וְאִם כְּבָה כְּבָה בְּלִשׁוֹן זָכָר.

וְעִינֵן לְעִיל פ"ט הִי"א מִיָּהוּ נִתְיַנֵּת מִיָּם מִן הַצַּד לֹא חֲשִׁיב שְׂרִינִי עִינֵן פ"ג מַה' שְׁבִיתַת עֲשׂוֹר ה"ו וְאֵין שְׂרִינִי לְפִי שְׁעָה אֶלָּא בְּזִמְנֵן מְרוּבָה כְּפּוּס וְעוֹד דְדִשֵׁא"מ הוּא וְלֹא הֵנָּה פ"ר: ה"ח הוֹצָאָה וְהַכְּנָסָה וְכו' עִינֵן בְּלַח"מ וְרַבְּנֵי דְחָה זֶה מִכַּח הָא דְאֲמַרְן בַּר"פ קָמָא דְשִׁבְתָּ אָמַר רַב אֲשֵׁי תַנָּא הוֹצָאָה הַכְּנָסָה קָרִי לִי וְגַם רַבִּינָא מְסִיק דְקִתְנֵי יִצִיאוֹת וּמְפָרֵשׁ הַכְּנָסָה לְאַלְתֵּר וְאֵין דְרָךְ לְשִׁנוֹת הַתּוֹלְדָה קוֹנְדָם הָאָב וְע"ש בְּתוֹסְפוֹת ד"ה מִי לֹא עֲסָקִינוּ וְרַבְּנֵי לֹא ס"ל כְּתִירוּץ הָרִיב"א אֶלָּא דְבִאֲמַת הַנֵּר בִּי רַב אֲשֵׁי מַמָּה דַס"ד מְעַיקְרָא אַבוֹת מֵאֵי גִיְהוּ יִצִיאוֹת אֶלָּא דְאִף הַכְּנָסָה אָב וְסוּגֵי' דְהַזּוֹרֵק נָמִי אֲזָדָא לְפִי הַס"ד וְכֵן מִשְׁמַע בִּירוּשְׁלַמִי פ"ק דְשִׁבְתָּ מִנִּין שְׁהוֹצָאָה קְרוּי' מְלֹאכָה שְׁנֹאֲמַר אֵל יַעֲשֵׂנוּ עוֹד מְלֹאכָה וַיִּכְלָא הָעָם מִהִבִּיא וְגו' א"ר חֲזִיָא אִף הַכְּנָסָה אֶת ש"מ כְּשֵׁם שְׁנֹמְנְעוּ הָעָם מִלְהוֹצִיא מִבִּתְיָהוּן וְלִיתָן לְגוֹזְבָרִים כְּךָ נִמְנְעוּ הַגּוֹזְבָרִים לְקַבֵּל מִיָּדָם לְהַכְּנִיס לְלִשְׁכָּה ע"כ.

וְכִינֵן דְהַכְּנָסָה הִנֵּי בְּמִשְׁכָּן חֲשִׁיבָא וְכַתִּיבָא ה"ל אָב. וּמ"ש הַלַּח"מ בְּיִישׁוּב דְבָרֵי רַב הָאֵי גָאוֹן אֵין לוֹ מְקוֹם בְּלִשׁוֹנוֹ דְמְעַיקְרָא לֹא אִסְתַּפַּק לְהוּ וְכו' וְכַוּוֹנָתוֹ פְּשׁוּטָה לִפְמ"ש הַרְשָׁב"א בְּשִׁבְעַת שִׁיטוֹת דְמֵאֵן דְגָרִיס הִיכָא כְּתִיבָא גָרִיס נָמִי וּמִמָּאֵי דְבְשִׁבְתָּ קָאֵי כְּפִי גִירְסַת רַש"י וְכו' ג וְהָא בְּהָא תְלִי' וּלְפ"ז קוֹשְׁיָא רַב הָאֵי הוּא קוֹשְׁיַת הַתּוֹסְפוֹת בַּד"ה וּמִמָּאֵי וְכו' ע"ש בַּש"ש: ה"י אִו הַמּוֹשִׁיט וְכו' עִינֵן בַּכ"מ בְּשֵׁם הַרמ"ך.

אֵיבְרָא דְבָרֵי הַרמ"ך תְּמוּהִים דְהוֹשְׁטָה זֹו אֵינְנָה הוֹשְׁטָה הַנּוֹפְרֵת ר"פ הַזּוֹרֵק דְהֵתָם אֵינְרִי בְּמוֹשִׁיט מְרַה"י לְרַה"י דְרָךְ רַה"ר וְהוֹשְׁטָה הַנּוֹפְרֵת פֶּה הִיא בְּמוֹשִׁיט מְרַה"י לְרַה"ר אִו אֵיפְכָא דְנִדְאֵי אִף כַּה"ג חֲזִיב מְדַקְאָמַר בְּמִתְנִיתִין חוֹמֵר בְּמוֹשִׁיט מְבִזְרֵק וְלֹא אֲשַׁכַּח חוֹמֵר

בזורק ממושיט ובתוספתא פ"ק דשבת מפנרש א' המוציא מרה"י לר"ה וא' המכניס מרה"ה לרה"י וא' המושיט וא' הזורק חייב.

וענין ההושטה איננה פפי מה שגדר ה"ה שהוצאה מקרי פשהאדם המוציא מגביה החפץ והושטה מקרי פשמגרה ע"ג קרקע דההוא מגרר מקרי והזכירו רבנו לקמן פי"ג הי"א (ובכה"ג המגרר מרה"י לרה"י דרף רה"ר אפילו בדיוטא אחת פטור) אלא ענין המושיט שהוא עומד במקומו ומטלטל בידו החפץ מרשות לרשות הן בהגבהה והן בגרירה דומין דמתניתין דריש פרק קמא דשבת מה שאין פן הוצאה פשהאדם מהלך מרשות לרשות ונושא או גורר החפץ ומשום הכי לכו עזאי דסבירא לי' מהלך פעומד דמי המוציא והמכניס פטור ומושיט וזורק חייב.

וענין בלחם משנה ואין דבריו מוכרחים דהא מצינו בהושטה שהיא תולדה דהוצאה חיוב במושיט מרה"י לרה"י מה שאין באב וא"כ אימא נמי דלא בעינו שיושיט כל הקנפה וגם מראה מקום ה"ה אינו מספיק דמגרר ויוצא לחוד והושטה לחוד כנ"ל אלא דהדין מוכח מהושטת הקרשים מעגלה לעגלה ואנרף הקרשים י"א ורוחב העגלה ה"א ובין עגלה לעגלה ה"א שנמצא כל קרש הי' בולט ב"א נחצי לכל צד שפשהיה מושיט מעגלה לעגלה הרי נעקר כל הקרש מרה"י זה לרה"י שפצדו אמנם מרה"ה שבינתים לא נעמק פלו ומש"ה אמרינו דהושטה חייב אף מרה"י לרה"י דרף ר"ה ואי ס"ד דחייבין על הושטה מרה"י לר"ה אפילו לא נעקר פלו דקמא ה"ל החיוב הואיל שנעמק מרה"י לר"ה שבינתים או מחמת מה שנעמק מרה"ה לרה"י.

וענין בירושלמי פכ"ג דקאמר התם ריב"ל בשם רבי יתר עליהן הושטה ולמה לא תנינתה עמהון כל המלאכות באחת וזו בשמים כל המלאכות יש להן תולדות וזו אין לה תולדות ע"כ פי' דהוקשה לי' דה"ל למתני הושטה מרה"י לרה"י דרף ר"ה לאב בפ"ע פיון שאיננה תולדה דהוצאה דכה"ג בהוצאה פטור ומשני דכל המלאכות באחת וכו' פדאמרן בירושלמי פ' הזורק ר' אחא בשם ר' מיישא בלבד ע"י שנים בכל אתר אתה אומר שנים שעשו פטורין והכא אתה אומר שנים שעשו חייבין.

שנייא היא שפך היתה עבודת הלויים במשכן ע"כ. והאף שלא ראיתי לרבנו דין מחודש זה דהושטה דוקא ע"י שנים ואדרבה מפשטות לשונו משמע דבזה יכול וזה יכול שנים שעשו פטורין אפילו בהושטה ולא סמך רבנו על הירושלמי בזה הואיל ולא נזכר בבבלי מ"מ למדנו מהירושלמי דפי' ההושטה פדברי פשהאדם עומד במקומו ודלא כמ"ש ה"ה והינו מ"ש רבנו המושיט בידו: הי"א קנפה וכו' ענין במ"מ.

ויש לתמוה דלפי פסק רבנו דאגד פלי שמי' אגד קשה תיובתא דרב ביבי בר אביי מסיפא דברייתא דהגונב פיס בשבת דאמאי המגרר ויוצא פטור דכיון דאגד פלי שמי' אגד קדם לי' איסור גניבה לאיסור שבת וע"כ צריך לומר דאיירי בנספא וליכא שנצין או דכריף עליהו והאיך פתב רבנו פ"ג מה' גניבה דין הי' מגררו ויוצא סתם ולא הזכיר דאיירי בנספא ודלית לי' שנצין (ודע דבמסכת כתובות דל"א פריף נמי אהף בכא דהי' מגרר ויוצא ה"ד אי שמגררו לר"ה איסור גניבה ליכא ואי לרה"י או לצידוי ר"ה לרבנו דהלכתא פנותיהו איסור שבת ליכא.

ומוקי לה רב אשי פגון שצירף ידו למטה מג' וקניבלה נגם זה לא הנפיר רבנו וצירף לומר דפסק פריבין דמסיק התם דבר"ה נמי קנה לענין גניבה ע"ש בתוספות ד"ה ובר"ה נמי קנה וכו' והלכתא פריבין לגבין ר' אהא בכל התורה פלה ודלא כמ"ש שם המשנה למלך פ"ב מה' גניבה הי"ו ע"ש דנדאי פפי מהשהוכחנו סובר רבנו דאע"ג דלא הנה קננו בר"ה בשום דוקתא מ"מ קנה לענין גניבה.

וכ"כ הרשב"א בשבע שיטות דסוגיין דמסכת שבת אנדא אליבא דרבינא ודלא כפרש"י דאיירי בצירף ידו למטה מג' ע"ש) ואין לתרץ דבמסכת פתובות דל"א איתא תרתי לישנא אליבא דר' אבין דס"ל התם הזורק חץ מתחלת ד' לסוף ד' וקרע שיראין בהליכתו פטור אע"ג דההיגזק הי' קודם הנחה וליפא חיוב מיתה משום איסור שבת עד שעת הנחה מ"מ פטור דעקירה צורף הנחה היא ונחשיב בת אחת וללישנא קמא דהתם הטעם משום דא"א להנקה בלא עקירה ולפ"ז ה"ה המעביר ספין ד"א בר"ה וקרע שיראין בהליכתו נמי פטור וללישנא בתרא הטעם משום דאי פעי לאהדורי לא מצי מהדר לה משא"כ במעביר דמצי מהדר חייב בתשלומין ע"ש.

וא"כ הא דמותיב רב ביבי בסוגיין היינו ללישנא בתרא דבמעביר חייב וה"ה למגרר דמצי מהדר קדים איסור גניבה לאיסור שבת מקרי והצורף לאוקים בנספא ודלית לי' שניצין משא"כ ללישנא קמא דהתם משום דעקירה צורף הנחה היא קושני' רב ביבי מעיקרא ליתא דאע"ג דאיסור גניבה קדים פינו דא"א להוציא פלו' בלא הוצאת מקצתו פטור ורבנו פסק ללישנא קמא דהתם ולהכי העתיק הבבא בפשטה.

דלפ"ז קשה דבמסכת פתובות מתיב רב ביבי אהף דר' אבין מרישא דברייתא דהגונב פיס בשבת חייב דאיסור גניבה קדים ואמאי נימא הגבהה צורף הוצאה היא דליכא למימר דאיירי בהגביה להצניע ונמלך להוציא דכה"ג פטור לענין שבת כמ"ש רבנו לקמן פי"ג הי"ב.

ומסיק דרישא איירי בעמד לפוש והנה מצי לאפלוגי בדידן' אלא מגרר איצטריכא לי' וע"ש בתוספות ד"ה מגרר וכו' דאין דברייהם מוכרחים להשיב על דברי רבנו די"ל דאה"נ לפי מה דמסיק מגרר ויוצא איצטריכא לי' שוב אין צורף לאוקין' כן עזאי דמהלך פעומד דמי ונשפיר מתוקמא פרבנו בעומד לפוש) ואיך כתב רבנו פי"ב מה' גניבה הי"ו בבא דרישא בפשטה ולא ביאר דאיירי דוקא בעמד לפוש.

דאין לתרץ כמ"ש ה"ה שם דתיובתא דרב ביבי דהתם אנדא ללישנא קמא משא"כ ללישנא בתרא לק"מ כמ"ש התוספות התם בד"ה הכא נמי וכו' ורבנו פסק ללישנא בתרא. דהא לפמ"ש מוכרח דרבנו פסק ללישנא קמא.

וא"כ רבנו שהעתיק רישא וסיפא דברייתא בפשטה קשה ממ"נ אי פסק ללישנא קמא הואיל דסתם סוגי' דכתובות אנדא אליבין' קשה רישא ואי פסק ללישנא בתרא מפח סתם סוגי' דשבת קשי' סיפא (בשלמא לרב ביבי לא קשה אע"ג דבמסכת שבת מותיב ללישנא בתרא ובמסכת פתובות ללישנא קמא דכן דרף האמוראים למיזק דרף תפשוט פחד לישנא וזיל הכא קמדחי לי' וכו' או דמקשה דרף ממ"נ דקשה רישא וצ"ל ללישנא בתרא ותקשה סיפא וכן איפכא משא"כ על פסקי רבנו ודאי קשה ממ"נ) ודחוק לומר דרבנו

פסק פלישנא קמא ולהכי פסק הסיפא כפישטה ובאמת מוקן רישא בעמד לפוש והיננו מיש רבנו שם והגביהו שם ברה"י ואח"כ הוציא לר"ה דה"ל לרבנו לפרש (ועיין בתוספות ד"ה נימא הגבחה וכו' דיש לומר דרבנו ס"ל דבהגבחה כל דהו סגי לענין מכירה כנראה מלשוננו בה' מכירה ומש"ה השמיט הך דעומד לפוש גם י"ל דסובר רבנו דהא דס"ד דבעל הש"ס דהגבחה צורך הוצאה היא אע"ג דאפשר בגרירה משום דס"ד דאיירי ברישא בכיס קטן ולפי מה דמסיק במיצעי פיון דאפשר בגרירה לא חשיב הגבחה צורך הגבחה.

אמנם היותר קרוב בכוננת רבנו) נ"ל ליישב דודאי רבנו פסק פלישנא קמא ודלא כמ"ש ה"ה פי"ב מה' גניבה והטעם הואיל דסתם סוגי' דכתובות אודא ללישנא קמא. וגם הסוגי' דפ' הגוזל דקי"ו ע"א דגרסינן התם בראשונה היו אומרים המטמא והמדמע חזרו לומר אף המנסף מעיקרא סברו כדר' אבין דאמר זרק חזן וקרע שיראין בהליכתו פטור שעקירה צורך הגבחה היא ולכסוף סברו כרבי ירמיה דאמר משעת הגבחה קניא ונתחייב ממון ומתחייב בנפשו לא הנה עד שעת ניסוף ע"כ אלמא לפי מה דס"ד מעיקרא דהגבחה צורך ניסוף הוא פטור כדר' אבין אע"ג.

דשאני ניסוף דאפשר לאהדורי משא"כ בזורק. וסובר רבנו דר' ירמיה לא פליג אדר' אבין כמ"ש ר"ת בתוספות כתובות ד"ה שעקירה צורך הגבחה אלא טעמא דר' ירמיה דשאני זורק שא"א לעקירה בלא הגבחה משא"כ בניסוף דאפשר לניסוף בלא הגבחה דלא כר"ת והא דקאמר מעיקרא סברו כדר' אבין היינו דאפתי לא הנה ס"ד פלל לחלק בהך סברא דאי אפשר להגבחה בלא עקירה ואפשר לניסוף בלא הגבחה כמו דס"ד דהמקשה במסכת כתובות דל"א אהא דרב חסדא יאמר מודה ר' נחוניא בגונב חלבו של חברו מהך דר' אבין (ובהכי ניחא הא דפסק רבנו כר' אבין פי"ב מה' גניבה הי"ו וגם פסק כר' ירמיה פי"ז מה' חובל ה"ו ע"ש וכן תראה בהלכות מאכלות אסורות דלית לי' לרבנו דהגבחה צורך ניסוף הוא א"ו אפשר לניסוף בלא הגבחה ע"ש ועיין בתוספות כתובות ד"ה ה"ב דהקשו דהא הגבחה נמי לאו צורך הוצאה ממש היא אף ללישנא קמא דהא אפשר להנקה בלא הגבחה דהיננו ע"י גרירה ותירצו בדוחק דמ"מ שם עקירה עלי' ולדרך רבנו נראה דסובר דרב ביבי במסכת כתובות לא ס"ד פלל לחלק בדר' אבין לא פלישנא קמא ולא פלישנא בתרא אלא דכל שהוא לצורך חיוב מיתה מקרי התחלה אע"ג שאפשר לבא לידי חיוב מיתה בלעדה וכפי ס"ד דהמקשה במסכת כתובות לרב חסדא וכפי הסוגי' דפ' הגוזל דקאמר מעיקרא סברו כדר' אבין.

ולפ"ז מלתא דר' אבין מתפרש בשלשה דרכים או שנאמר דכל צורך הגבחה חייב אפילו אפשר להנחה להתקיים זולתה וגם מצי לאהדורי ולזה קשה קושני' רב ביבי בכתובות וצריך לאוקן בעמד לפוש וה"ה דה"מ לאוקן פלישנא קמא אלא שרצה לדחות פי הכי דלא תפשוט כדרב חסדא דהא בל"ז מצי לשנויי פלישנא בתרא כמ"ש התוספות.

וללישנא קמא לק"מ לא קושני' רב ביבי דכתובות ולא קושני' רב ביבי דשבת. וללישנא בתרא קשה קושני' רב ביבי דשבת.

אמנם רב ביבי אליבא דנפשי' לית לי' לא פלישנא קמא ולא פלישנא בתרא אלא תופש מילתא דר' אבין כפשוטו דאפילו אפשר להנחה להתקיים זולתו חשיב התחלה ולהכי

הקשה בפשיטות במסכת שבת דס"ד דאיתותב ר' אבין מרישא דבריינתא ונשפיר קשה לי בפשיטות מסיפא דבריינתא.

ולפ"ז רבנו ז"ל דפסק פלישנא קמא ניקא לי הפל ונשפיר פסק הבריינתא בפשטה רישא וסיפא: הי"ב במעות צורין לו בסדינו שבת דף קמ"ז ע"א ובתוספתא פ"ק דשבת: הי"ג ופיה למטה אבל פיה למעלה ד"ה חייב ד"צב ע"ב והוא נלמד מקללא שפן דרף המוציאין: הי"ד המוציא משא וכו' רבנו לשיטתו דמפרש דרף עליו למעלה מראשו וע"כ לאו היינו שתופס בידיו למעלה מראשו ויש אומר בין המשא לראש שאין זה דרף הוצאה כלל א"ו צריף לחלק כמ"ש רבנו וכן משמע במסכת ב"מ דף ק"ה ע"ב בדרף הוצאה ע"ג ראשו.

ולענן השגת הראב"ד ועיין לקמן ריש פט"ו: הט"ו שהוא עומד בצדן וכו' עיין בהשגות ונראה דעת הראב"ד דהוקשה לי הך מתני' דהיו שנים מקצת ד"א של זה דלקמן הי"ו דמשמע דמותר לכתחלה לטלטל פחות מד"א אסוג' דהמוציא תפילין ומי שהחשיף בדרף דמשמע דטלטול פחות פחות מד"א אסור שלא במקום הדחק ולזה מפרש הראב"ד דהך מתניתין דהיו שנים מקצת אמותיו איירי בשבת שם ובניצא חוץ למקומו דלא מסתבר לי להראב"ד לחלק בין טלטול פחות מד"א לטלטול פחות פחות מד"א דכי היכי דשייף למגזר בטלטול פחות פחות מד"א שפא יעבירנו ד"א בבת אחת כה"ג נמי שייף למגזר פחות מד"א אטו ד"א.

אמנם קשה לדרף הראב"ד הא דתנן בפ' בתרא דערובין עומד אדם ברה"י ומטלטל ברה"ה וכ"ש לפמ"ש הראב"ד לקמן ריש פט"ו דאם הוציא חוץ לד"א חייב ע"ש דדחוק לאוקימם הך מתני' בשוכת ברה"ה ויוצא חוץ לתחום.

אבל רבנו מחלק ביניהם כמ"ש ה"ה דדוקא פחות פחות מד"א שהוא צריף להעביר החפץ ד' הוא דגזרינן משא"כ כשאינו צריף לטלטל רק פחות מד"א לא שייף למגזר ודוקא ד"א הוא דגזרינן אטו הן נאלכסון פדלקמן הי"ט וטלטול פחות פחות מד"א אסור אפילו ע"י הרבה ב"א שלא במקום מצוה והא דכתב רבנו לקמן הי"ז לפיכך מותר וכו' איירי באין פונת הראשון ליתן לשני וכן דייק לשון וכן חברו לחברו כמ"ש לעיל פ"ו הכ"ב וקמ"ל רבנו דחפצי הפקר אינם קוני' שביטה אבל במתכוין דמי קצת לשנים שעשו מלאכה וגם שייף למגזר שפא יעבירנו הוא בעצמו פיון שהוא צריף להעביר החפץ טובא.

ומ"ש רבנו שהוא עומד בצדן עיין במ"מ נראה מדעתו דסובר דר"י ורבנן בתרתי פליגי דפליגי במי שיצא חוץ לתחום דלרבנן יש לו להלף ח"א ולר"י אם כבר הלף ד"א לצד א' אסור לו להלף בצד שני פיון שבייר לו.

ופליגי נמי בעומד ברה"ה לענן טלטול דלרבנן מותר לו לטלטל תוך ח"א כשמניח בינתיים ואינו מטלטל יותר מד"א בבת אחת. ולר' יהודה אם בירר לו וטלטל ד"א לצד מזרח שוב אסור לו לטלטל לצד מערב אפילו הניח בינתיים.

ולא נהירא כלל דנדאי הא דקאמר ר"י אם בירר לו היינו רק בניצא חוץ לתחום (וישן בדרף לרבנן דר"י בן נורי) לענן להלף משא"כ העומד ברה"ה שיש לו רשות להלף בכל הרה"ה אין ענן לברירה דר' יהודה שאם כבר טלטל חפץ א' ד"א לצד מזרח אסור לו

בְּלֹא הֶכִי לְטַלְטֵל אוֹתוֹ חֲפִץ לְצַד מְעַרְב דְּהֵינּוּ טַלְטוּל פְּחוֹת פְּחוֹת מִד"א דְּאָסוּר שְׁלֵא
בְּמָקוֹם הַדְּחָק אֲבָל חֲפִץ אַחַר מוֹתֵר לְטַלְטֵל לְצַד מְעַרְב וְכֵן בְּכָל הַר"ה וְהוּא שְׁלֵא יְטַלְטֵל
חֲפִץ א' פְּחוֹת פְּחוֹת מִד' וְהֵינּוּ דְּאָמְרִינֵן בְּגַמ' דְּלַעֲגֵנָן טַלְטוּל לֹא נִחְלְקוּ ר"י וְרַבְּנָן דְּד"א
אֵין טְפִי לֹא.

וְאֶפִּילוּ אוֹתָן הַמְקַצֵּת מְפָרְשִׁים שֶׁהֵבִיא ה"ה דְּלַרְבָּנָן מוֹתֵר לְטַלְטֵל בְּכָל שְׁמֹנֶה פְּשָׁנָח
בֵּינֵתֵי הֵינּוּ דְּוָקָא בְּמִי שְׁאִין לוֹ אֶלָּא ד' אֲמוֹת דְּחֻשֵׁיב לַרְבָּנָן אוֹתָן שְׁמוֹנֶה אֲמוֹת מְקוֹמוֹ
מִמֶּשׁ (קְרוֹב לְדַעַת הֶרְאָב"ד בְּהַשְׁגוֹת) אֲבָל בְּנִדּוֹן זֶה שֶׁפִּתְבּוּ רַבְּנּוּ בְּעוֹמֵד בַּר"ה לֹא שְׁיִיךְ
כָּלֵל שְׁמֹנֶה אֲמוֹת לַרְבָּנָן וְאַף לַרְבָּנָן אָסוּר לְטַלְטֵל בְּתוֹךְ ח"א דְּהֵינּוּ טַלְטוּל פְּחוֹת פְּחוֹת
מִד"א דְּאָסוּר שְׁלֵא בְּמָקוֹם הַדְּחָק.

אֲמַנָּם רַבְּנּוּ כְּפִי הַנִּרְאָה מִפְּשָׁטוֹת לְשׁוֹנוֹ דְּאֶפִּילוּ בְּמִי שְׁאִין לוֹ אֶלָּא ד' אֲמוֹת נְמִי לְטַלְטֵל
מוֹדֵי רַבְּנָן דְּאָסוּר בְּתוֹךְ ח"א חֲפִץ אֶחָד כְּנ"ל וְנִדּוֹן דִּינָן בְּהֵימָר טַלְטוּל תּוֹךְ ד"א הַקְּרוֹבִים
אֵלָיו לְאִיזָה רוּחַ שְׁיִרְצָה הוּא מְוַסְּכָם בֵּין לַר"י וּבֵין לַרַבְּנּוּ וְטְפִי לֹא וְהֵינּוּ מִדְּבַרֵיהֶם הוּא
דְּגִזְרִינֵן טַלְטוּל פְּחוֹת פְּחוֹת מִד"א אֵטוּ ד"א דְּאֵלוּ מִדְּאֻרֵינֵי' כָּל שְׁעָמַד לְפִוּשׁ מְטַלְטֵל
טוֹבָא נְמִי דְּהָא דְּכִתִּיב אֵל יוֹצִיא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בְּכָל פְּעַם שְׁעוֹמֵד לְפִוּשׁ קוֹנָה מְקוֹם חֲדָשׁ.
וּבִירוּשׁ' פ' מִי שֶׁהוֹצִיאָוּהוּ עָלָה דְּמִתְנִיתִין דְּמִי שְׁיִשֵּׁן בְּדֶרֶךְ. ר"ז בְּשֵׁם ר"ח טְעַמֵי דַר"י
בֵּן נוּרִי מְאֵחַר שְׁאֵלוּ הִי עַר הִנֵּה קוֹנָה שְׁבִיתָה יֵשֵׁן לֹא קָנָה לוֹ שְׁבִיתָה אֵין לוֹ אֶלָּא אֶלְפִים
אִמָּה לְכָל רוּחַ.

רַבִּי יוֹדָא אָמַר אֶפִּילוּ עַר וְלֹא קָנָה לוֹ שְׁבִיתָה אֵין לוֹ אֶלָּא אֶלְפִים אִמָּה לְכָל רוּחַ. אַתְיָא
דַר"י כְּרִיב"ן דַר"י בֵּן נוּרִי אָמַר אַחַר שְׁאֵלוּ הִנֵּה עַר הִנֵּה קוֹנָה שְׁבִיתָה הִנֵּה עַר וְלֹא קָנָה
לוֹ שְׁבִיתָה אֵין לוֹ אֶלָּא אֶלְפִים אִמָּה לְכָל רוּחַ.

ר' הוּנָא אַר"נ בַּר יַעֲקֹב בְּעֵינָא גַר שְׁטַבֵּל לְאַחַר שֶׁהָאִיר הַמְזַרְחַח מְאֵחַר שְׁאֵלוּ הִי עַר הִי
קוֹנָה לוֹ שְׁבִיתָה מָה אָמַר כְּאוֹמֵר רִיב"ן נִשְׁמַעֵינָה מִן הֵדָא דְּאָמַר ר"נ בְּשֵׁם רִיב"ל הִלְכָה
כַר"י ב"נ. בְּיָרֵר לוֹ מִבַּע"י חוֹזֵר בּוֹ מִבַּע"י בְּיָרֵר לוֹ מִשְׁחָשְׁכָה חוֹזֵר בּוֹ מִשְׁחָשְׁכָה בְּיָרֵר
לוֹ מִבַּע"י וְקִידָשׁ עָלָיו הַיּוֹם נִשְׁמַעֵינָה מִן הֵדָא לֹא יִכְנָס דַר"מ ר"י אוֹמֵר יִכְנָס.

לֹא עַל הֵדָא אִמָּרָה אֶלָּא עַל רִישָׁא דְּפִרְקָא מִי שֶׁהוֹצִיאָוּהוּ עַפְו"ם אוֹ רוּחַ רְעָה אֶתְ אַמְרֵית
עָלָה א"ר בּוֹן מוֹדָה ר"י שְׁאֵם בְּיָרֵר לוֹ שְׁאֵינּוּ יָכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ ע"כ. וְה"פ דַר"ז מְפָרֵשׁ
פְּלוּגְתָא דְרִיב"ן וְרַבְּנָן בְּמִי שְׁיִשֵּׁן בְּדֶרֶךְ (בְּגוֹנוֹנָא דְרִישָׁא דְּמִי שְׁיִשֵּׁב בְּדֶרֶךְ) (דְּפִלִּיגִי ר"מ
וּר"י) שְׁיִשֵּׁן בְּתוֹךְ תַּחֲסוּם שָׁל עִיר וְקַמְפָּרֵשׁ טְעַמָא דְרִיב"ן בְּיִשֵּׁן שְׁאֵלוּ הִי עַר הִי קוֹנָה
שְׁבִיתָה בְּפִירוּשׁ עִם אֲנָשֵׁי הָעִיר הִילְכָף בְּיִשֵּׁן שְׁלֵא קָנָה שְׁבִיתָה עִם אֲנָשֵׁי הָעִיר אֵין לוֹ
אֶלָּא אֶלְפִים אִמָּה מְמָקוֹמוֹ וְלֹא יִכְנָס וְכַדְמִסִּיק ר' יְהוּדָא דְּאֶפִּילוּ עַר וְלֹא קָנָה לוֹ שְׁבִיתָה
עִם אֲנָשֵׁי הָעִיר נְמִי אֵין לוֹ אֶלָּא אֶלְפִים אִמָּה מְמָקוֹמוֹ וְלֹא יִכְנָס דְּכַדְמִסִּיק ר' יְהוּדָא דְּאֶפִּילוּ
אָמַר אֲלִיבָא דְרִיב"ן דְּקָאֵמַר אַחַר שְׁאֵלוּ הִי עַר הִי קוֹנָה שְׁבִיתָה בְּפִירוּשׁ עִם אֲנָשֵׁי הָעִיר
כְּדַמְפָּרֵשׁ ר"ז מִלְתֵי דְרִיב"ן אֶלְמָא דְעַר שְׁלֵא קָנָה שְׁבִיתָה בְּהֵדָא עִם אֲנָשֵׁי הָעִיר לֹא
יִכְנָס כְּדַר"מ וְלֹא תִימָא דְטְעַמֵי דְרִיב"ן דְּבַעַר דְּהֵינּוּ יֵשֵׁב ס"ל יִכְנָס כַר"י דְּוָוָקָא בְּיִשֵּׁן
הוּא דְאֵין לוֹ אֶלָּא אֶלְפִים אִמָּה מְמָקוֹמוֹ אֶלָּא דְּוָדָאֵי אַף בְּיִשֵּׁב ס"ל לְרִיב"ן לֹא יִכְנָס כַר"מ

והא דנקיט במלתין דריב"ן ישן משום מלתא דרבנן דדוקא בינן אין לו אלא ד"א משא"כ בינשב בודאי יש לו אלפים מיהותממקומו.

ואח"כ קבעי רב הונא בגר שטבל בשבת ומדמה ליה לישן שלא קנה שביתה בין השמשות אלא דמספקא ליה אם נאמר כדברי ריב"ן בינן וקפשוט דהלכתא כריב"ן. ואחר כך קאמר דפשיטא ליה במי שינשב מבע"י תוה תחנמו של עיר דאם בירר לו מבע"י לקנות לו שביתה עם אנשי העיר דיכול לחזור בו מבע"י לקנות שביתה במקומו או איפכא וכן אם בירר לו משחשכה אחר בין השמשות יכול לחזור בו משחשכה אלא דבבירר לו מבע"י מבע"י ליה אם חוזר בו משחשכה וקפשיט ליה מפלוגתא דר"מ ור"י במי שאינו יודע אם הוא בתוה תחום העיר דה"ל כאלו בירר לו מבע"י לקנות שביתה במקומו ואלו בירר לו חוזר בו משחשכה ואלו בירר לו מלא יכנס.

ואח"כ קאמר דהא דאמר ר"י במשנתנו שאם בירר לו שאינו יכול לחזור בו לא קאי אמלתא דרבנן דריב"ן דלפי מה דמסיק לעיל דבין ישן ובין ישב ולא קנה לו שביתה דין א' להם וכינן דס"ל לר' יהודה יכנס אע"ג שלא נתכונן לקנות שביתה בעיר ממילא קנה א"כ ה"ה לישן שקונה שביתה ולא ס"ל כריב"ן אלא ודאי דר' יהודה אמי שאין לו אלא ד"א דריש פרקין קאי וכדאמר ר' בון בריש פרקין עלה דמתניתין דמי שהוציא והוה הוא דקאמר ר' יהודה.

מבואר מזה דאי ס"ד כדברי ה"ה דפלוגתא דר"י ורבנן לענין טלטול בעומד בר"ה לא הי' צריך לאוקימם מלתא דר"י אהו דריש פרקין אלא הוא הדבר אשר דברתי דלענין טלטול לא שייך כלל ברירה דח"א פנ"ל ולא פליגי אלא לענין הגלגל במי שאין לו אלא ד"א וזהו מה שרצינו לבאר ופסק כר"י לקמן פכ"ז הי"א לענין הגלגל הואיל דסתם לן תנא פנותי' במי שיצא חוץ לתחום או מי שהחשיף דאפילו אמה אמת לא יכנס דה"ל מחלוקת ואח"כ סתם דהלכה כסתם.

וע"ש שתמה ה"ה דאמאי לא יכנס פנין שיש ברירה בידו לברור לו ד"א לצד התחום ומתיר שפנין שנה מהלך ורוצה לילך נראה כבורר אל עבר פניו וכסברא זו פתב הר"ן וכבר העיד ה"ה בעצמו שנה דוחק.

ותו דודאי ברירה דר"י לאו במחשבה תליא מלתא דמחשבה וכ"ש מעשה מוציא מידי מחשבה וכדקיי"ל בירר לו משחשכה חוזר בו משחשכה ואפילו כפר הלך ג"א לצד מזרח מותר לו לחזור ולהלך אמה א' לצד מערב אלא ברירה דר' יהודה היינו בפועל שאם כפר הלך ד"א לצד מזרח לא ילך לצד מערב ורבנן פליגי עלי' בהא וס"ל דיכול לחזור בו ומש"ה ס"ל להלך ח' גמי שרי.

וטרם ניישב דברי רבנו נעורר במה שקשה לדרך הראב"ד דא"כ הרי שיצא חוץ לתחום אמה אחת יש לו ברירה או לחזור לתחומו או להרחיק עוד ד"א וכשמרחיק עוד ד"א נעומד שם הרי קונה ד"א חדשים ומותר לו להרחיק עוד ד"א וכן עד כמה מילין וכה"ג יהי' מותר לו לחזור למקומו לאט לאט מפכת הבלעת תחומין דדין תחום העיר ודין ד"א שלו אחד הוא כמבואר פכ"ז הט"ו ובהשגות שם ע"ש.

וכן בירושלמי דערוובין ד"א שְאָמְרוּ תַחום הֵן אוּ אֵינָם תַחום וכו' ע"ש. ונהי דאינו יכול להרחיק לכתחלה מ"מ אם כָּבֵר הֶרְחִיק לֵאט לֵאט וְקָנָה בְּכָל פַּעַם ד"א חֲדָשִׁים יְהִי מוֹתֵר לוֹ לְהֵלֵךְ לְמִקוּמוֹ מִפְּתַח הַבְּלַעַת תַּחוּמֵי.

לכן נ"ל ליישב דנדאי אם נפרש הא דתנו מי שייצא חוץ לתחום אפילו אמה אחת ביוצא לדעת וכמו שפי' רש"י דלק"מ קונשין' הראב"ד מהה' דנהרדעי (ועי' במלקמו' ה' ס"פ מי שהוציא והו' שנדחק ג"כ בקונשין' זו ועיין בתוספות ערוובין דף מ"ד ע"ב בד"ה ומר סבר שרצו לחלק מחמת קונשין' זו דשאני הה' דנהרדעי שצריה ליתן לו ארבע אמות חדשות ע"ש.

ולדבר רבנו נדאי דליכא לחלק כה"ג דהא רבנו כ' בהדיא פכ"ז הט"ו שהיא מרחיק ונפנה וחוזר למקומו הרי שאין נותנין לו מקום חדש אלא חוזר למקומו ראשון והדברי' ברורי' בטעמן דכינן שמתירין לו להרחיק מפני כבוד הבריות עד מקום שיקלה הריח א"כ אחרי שנפנה צריה להרחיק נמי עד מקום פלות הריח לאיזה צד שיהי' ואמאי לא נתיר לו שישוב למקומו כיון דבל"ז צריה להרחיק ואינו מרבה בהילוף.

ועיין בתוס' ערוובין דמ"ד ע"א בד"ה או דלמ' וכו' ויש ליישב קונשיתם לדבר רבנו דשאני מחיצה של בני אדם שהכניס' בהיתר גמו' ודרך פניסתו מסויימ' משא"כ במי שייצא חוץ לתחום דהכניס' תלוין' בבחירתו וכמ"ש לקמן) ובנדאי רש"י ז"ל נשמר מקונשין' התוספות בד"ה ומר סבר הנ"ל דרש"י ז"ל מחלק בין הה' דנהרדעי שייצא ברשות וה"ה היוצא שלא לדעת הוא דאמרינן הבלעת תחומין מלתא הוא דכינן שחזירתו בהיתר מקרי יצא שלא לדעת וחוזר שלא לדעת דלא הפסיד את מקומו משא"כ במי שייצא לדעת אמה אחת חוץ לתחום לא מהני הבלעת תחומין אלא שיהי' חשוב חזרה שלא לדעת ואפתי כיון שייצא לדעת הפסיד את מקומו כמבואר בר"פ מי שהוציא והו' ור"א דס"ל והוא באמצען ס"ל דמי שעומד על מצר התחום מותר לו לילך ב"א לצד חוץ לכתחלה ולא מקרי יציאה פלל והיינו טעמא דפלוגתא דת"ק ור"א אבל ביצא שלא לדעת אף ת"ק מודה דיקנס.

ועל דבר זה יש לפרש נמי דעת רבנו התם פכ"ז הי"א דאיירי ביצא לדעת וכן משמע קצת מלשונו שכתב סתם מי שייצא חוץ לתחום ובה"יב שם פתב מי שייצא חוץ לתחום שלא לדעת ע"ש וא"כ כי היכי דטעמיהו דרבנן דר"א דבאמה אחת לא יכנס משום דכינן שפשהו עומד בסוף התחום אין לו בחירה לילך ד"א לאיזה צד שירצה דמקום שביתתו שבתוף העיר מבטל בחירתו (משא"כ לר"א דס"ל והוא באמצען ולא בבחירתו תליא מלתא מותר לו לצאת ב"א חוץ לתחום פנ"ל) ה"נ נתנו לו חקמים ד"א לצד חוץ והפקיעו הבחירה שלו כדי שיהי' נקרא יציאה חוץ לתחום.

וע"ש פכ"ז הט"ו בהשגות דלפמ"ש אה"נ דמודה רבנו להראב"ד ביוצא חוץ לתחום שלא לדעת אלא שאין דבר רבנו להעתיק דין מחודש מה שלא נזכר בגמרא בהדיא: אמנם לשון הגמרא דף מ"ה ע"א ע"כ ל"פ רבנן עלי' דר"א אלא בדבר הרשות אבל בדבר מצוה ל"פ משמע דבדבר הרשות אפילו יצא שלא לדעת פליגי וכן פי' שם הר"ן בהדיא דבדבר הרשות היינו בין שוגג ובין מזיד ע"ש ולפ"ז צ"ל דרבנו מחלק בין הה' דמי שייצא חוץ לתחום אמה אחת ובין מלתא דנהרדעי דמי שייצא חוץ לתחום אפילו

שלא לדעת פיון דבבחרתו תליא מלתא מה שהוא בוחר לעצמו לילף לתוף התחום חשיב חזרה לדעת (משא"כ לר"א דמקומו מסוניים לא חשיב חזרה לדעת) ולא נתנו לו חז"ל הבחירה לכנוס לתוף התחום כדי שיהי' נקרא חזרה לדעת ואע"פ ששכנס אין לו אלא ד"א.

משא"כ הך דנהרדעי שחזרתו ברשות חכמים עדיף דכי היכי דיציאה ברשות עדיף מיציאה שלא לדעת דהיוצא שלא לדעת אין לו אלא ד"א והיוצא ברשות יש לו אלפים אמה ה"נ חזרה ברשות עדיף מחזרה שלא לדעת ואע"ג דקיי"ל פנהרדעי דיש לו ברירה לחזור ברשות לתוף התחום וברירה זו חשיבא פחזרה לדעת מ"מ בחזרה דלאו ברשות לית לי ברירה תדע דהך דנהרדעי חשיב ברשות מפני כבוד הבריות שהרי מותר למרחיק לפנות לחזור למקומו משא"כ ביצא שלא ברשות דכיון דכבוד הבריות דוחה לא מעשה שפותרה חשיב כיציאה ברשות.

ועוד יש לחלק דבהך דנהרדעי פיון שבהכרח אנו מתירין לו להרחיק ואם לא נתיר לו לכנוס לתחום א"כ אחרי אשר יפנה ירשיע כשיחזור בהכרח למקומו באיסור פנ"ל הילף מוטב שנתיר לו לחזור לתחומו ויקנה תחומו הראשון ושוב לא יבא לידי איסור בחזרתו משא"כ במי שיצא חוץ לתחום אמה אחת דבמה שאנו מפקיעי' הבחירה ש"ל לא יבא לידי איסור דהרי אותן ד"א של צד חוץ מותר לו להלך בהן ובזה מיושב יפה אף השגת הרמב"ד שבפ' כ"ז הט"ו.

גם נתקשה שם ה"ה במ"ש רבנו ואם פלטה מדתו במקצת העיר שהרי אפי' לתחלת העיר אינו מגיע (לשון ה"ה אינו מדוקדק בדברי ה"ה דנדאי השוכת בבקעה יש לו ד"א וחוז לד"א אלפים וא"כ פלטה מדתו ג"א בתוף העיר) ועיין בכ"מ ודבריו תמוהים והפשט פשוט לדעתי דנדאי כשמציניני תחומי העיר מצינינין באלפים אמות בינונית ואפילו אדם גדול שבעיר אסור לו להלך חוץ לציון התחום משום לא פלוג משא"כ זה ששבת בבקעה מהלך אלפים פסיעות לפי מצעדי גבר דנדאי לא חמירי תחומין דרבנן מד"א דטלטול דאורייתא דמודדין באמה ש"ל ושפיר משפחת לי' שפלטה מדתו בתוף העיר ואפ"ה לא קנה שביתה עם אנשי העיר הואיל ששבת חוץ לציון משום לא פלוג ועיין עוד לקמן שישבתי הלשון ה"ה באופן אחר שם במקומו.

ואולם בפ"ו מה' ערובין הי"א פסק רבנו לענין קניית עירוב כר"א ע"ש בהשגות ובמ"מ ודברי ה"ה נכונים וכן מוכח מסוג' דערובין דף נ"א ע"ב דמסיק אלא א"ר הונא ברי' דר' יהושע ל"ש אלא באילן שתחתיו ח"א אבל באילן שתחתיו ז"א הרי מקצת ביתו ניכר וכ"פ רבנו פ"ז מה' ערובין ה"ו וא"כ הרי שמתפונן לקנות שביתה באיזה מקום בהכרח צריך שיסיים ביתו ואי ס"ד דקניית עירוב ד"א לאיזה רוח שירצה ה"ל כמי שאומר הרני קונה שביתה בתוף ח"א דלא קנה והא"י קנה לו העירוב אלא נדאי דהעירוב קונה לו ב"א לכל רוח דשפי' סיים מקומו.

והרמב"ד לשיטתו דמפרש הך דר"ה ברי' דר' יהושע באופן אחר עיין בהשגות פ"ז מה' ערובין ה"ה. ובזה נתבארו דברי רבנו מה שלכאורה נראה דפסק בסד דנכתא פרבנן פאן ובפכ"ז פסק כר"י ובפ"ו מה' ערובין כר"א והפל ניחא בס"ד: ומ"ש רבנו שהיא פמדת

אנרד אדם וכו' עיין בכ"מ ואין דבריו נראין דלחייבו מיתה וחסטאת אולינו לקולא ולא לחומרא דהאיך נחייבהו מיתה וחסטאת מספק.

ואין לומר כפרש"י ופסק לקולא כר"מ דנדאי הלכה כר"י לגבין ר"מ בין לקולא ובין לחומרא. וכבר עלה בדעתי דרבנו מפ' א"ב ד"א מצומצמות דלר"י בעינן שיהי' פורתא טפי מד"א פדקאמר פדי שיטול מתחת מרגלותיו ויתן תחת מראשותיו דהיינו שפושט ידיו ח"א לכאן וחצי אמה לכאן ויש חלל מקום ד' בין תחלת מקום הראשון לסוף מקום השני וגם ר"י נמי מפרש פשטא דקרא אל יצא איש ממקומו כשיעור מקום פישוט ידיו ורגליו אלא דבעי שיהי' חלל ד'.

ולר"מ אפילו פשוטל מצד מרגלותיו ונותן תחת מראשותיו או מתחת מרגלותיו עד צד מראשותיו שיש בין סוף מקום החפץ הראשון עד סוף מקום השני ד"א נמי חייב ופסק רבנו כר"י כמשמעות לשונו לקמן הי"ט דבעינן חלל ה"א וג' חומשין.

שוב מצאתי בשאלתות פ' בשלח דגריס א"ב ד"א מצומצמות של קדש דר"מ סבר פדי פישוט ידיו ורגליו אמה דידן ור"י סבר באמה של קדש וקמייתי עלה מסקנא דרב משרשיא דבגדול באמה דידן ובגנס באמה של קדש ע"ש.

נראה דמפרש דבעי מיני' מר"פ דהלכתא האיה ודאי סתם לן רבנו הקדוש. וכן גריס בה"ג ה' ערובין ובנדאי זהו גרסת רבנו וכיון דהלכתא כר"מ בגדול כמסקנת הש"ס שפיר כ' רבנו שיעורא דפישוט ידיו ורגליו.

וראיתי בס' נ"י שתמה על מ"ש רבנו לקמן הי"ט דחייב על שיעורא דה"א וג' חומשין בשנה והאיך נחייבהו על בציר משיעורא מיתה וחסטאת כיון דלפי חכמי המדות שיעור האלכסון גדר ל"ב שהוא טפי וה"ל לרבנו לקרב החשבון לאידך גיסא שיהי' ה"א וב' שלישי שמרובעו לב"א ותשיעי' ע"ש.

ונ"ל לפמ"ש ה"ה לקמן ספי"ז בשם הרשב"א דאמה שזקת יתירה על עצבה חצי אצבע ע"ש. ומה שאנו משערין בשזחק לחומרא ועוצב לחומרא לאו להרבות בשיעורי' אלא לפי שא"א לכונן הטפח האמתי אלא או לגמרי מרנוח או לגמרי עוצב והטפח האמתי הוא אמצעי ביניהם נמצא הטפת שזחק עודף על טפח האמתי רבע אצבע לאמה.

וכשאנו מודדין ה"א וג' חומשין שזקת עולה נוסף על ה"א וג' חומשין אמתיים אצבע ורבע וג' חומשי רבע נמצא אנרד הקו ה"א וג' חומשין אמה ואצבע וב' חומשי אצבע דהיינו ה"א וע"ט חלקי ק"כ מאמה.

וכשתרבעהו ה' פעמים ה' יעלה כ"ה ה' פעמים ע"ט וע"ט פעמים ה' יעלה תש"צ חלקי ק"כ דהיינו ו"א וע' חלקי ק"כ. ע"ט קכ"י"ן פ' ע"ט קכ"י"ן עולה ו' אלפים רמ"א חלקי י"ד אלפים ת' וכשתחבר הכל יעלה ל"ב אמה נרמ"א חלקי י"ד אלפים ת' דהיינו חלק ס' בקירוב והוא קירוב דק מאד ולקולא.

וכ"ש אם נאמר שהשזחק עודף על העוצב חצי אצבע ועל האמתי רבע אצבע עוצב שנמצא אנרד הקו ה"א וג' חומשין אמתיים ואצבע וב' חומשין עוצבין שהם תרע"ב חלקי תפ"ה מאצבע אמתי שהם כ"ח חלקי תפ"ה מאמה אמתי נמצא אנרד הקו ה"א

ושי"ט חלקי תפ"ה אמתיים שפרובעו ל"ב אמה וב' אלפי של"ו חלקי רל"ד אלפים
רכ"ה דהיינו ל"ב אמה וחלק מאה בקירוב שהיא קירוב יותר דק מאד ולקולא.

ואולם מוצא הדבר הזה דאמה שוחקת עודפת על העוצבת חצי אצבע הוא ממשנה פי"ז
דכלים הובאה במס' מנחות דצ"ח ובכורות דף מ' (ושם מפורש שחצי אצבע זה בגודל)
ובפסחים דפ"ו וכמ"ש ה"ה.

וקשה מנ"ל להרשב"א דהיינו שיעורא בין אמה שוחקת לאמה עוצבת דמפשטא דסוגי'
נראה דאותן ב"א שפשושן הבירה היו פדי שיעזירו בהן האומנין ולא יבאו לידי מעילה.
ותו דטפי ה"ל להרשב"א לומר דאותן ג"א היתה של משה עצבה לחומר וזו שעל קרן
מזרחית צפונית היתה חצי אצבע אמתית וזו שעל קרן מזרחית דרומית היתה על של
משה אצבע היא שוחקת והיתה האמתית משמשת היכא דשייך קולא וחומר ואל"כ
שוחקת עודפת על העוצבת אצבע.

ותו דמאי פריף בעל הש"ס ותתתי ל"ל ומשני חד לכספא ודהבא וחד לבניינא דה"ל
לתרץ דזו שעל קרן מזרחית צפונית היתה אמה שוחקת למדוד בו לחומר וזו שעל קרן
מזרחית דרומית היתה שיעזירו האומנין עלי' שלא יבאו לידי מעילה דליכא למימר
דהקשה לו דל"ל זו שעל קרן מזרחית דרומית דה"ל להאומנין להחזיר על זו היתה
חצי אצבע דא"כ לפי מאי דמשני דאותה היתה אצבע היתה לבניינא שאינו דבר יקר
והחמירו על האומנין להחזיר עלי' הו' מצי לשנויי דהחמירו אף לכספא ודהבא להחזיר
על אותה היתה אצבע ואותה היתה חצי אצבע היתה לצורך מדידת אמה שוחקת
לחומר.

וראיתי לרבנו פ"ח מה' מעילה ה"ה שכ' כשפוסקין עם האומנין לבנות וכו' פוסקין עמהן
וכו' באמה בת כ' אצבעות וכו' ומחשבין להם באמה גדולה בת כ"ד אצבעות פדי שלא
יבאו לידי מעילה מפני שאין מדקדקין במשיחה וכו' הכ"מ ובגמרא אמרו חד לכספא
והבא ויש לתמוה על רבנו שהשמיטו ע"כ.

משמע מלשוננו דמהך דחד לבניינא ניחא לי' להכ"מ שהזכירו רבנו והדברים תמוהים
דהא לפי פרש"י היו נותנין לאומנין באמה בת כ"ד אצבעות ומחזירין באמה בת כ"ה
אצבעות אלא שגראה בעליל דרבנו מפרש הא דקאמר במשנה ולמה היתה א' גדולה וא'
קטנה קאי על אמה בת ה"ט ובת ו"ט דעלמא (דדחיקא לי' לפרש אחת קטנה על אותה
של משה) ולא היו האומנין מחזירין כלל על אמות של שושן הבירה.

ולפ"ז הא דפריף בגמרא ותתתי ל"ל הוקשה לי' דתרנונייהו אמות דשושן ל"ל. ומשני חד
לכספא ודהבא וחד לבניינא פירוש שהרי שהקדיש פך וכו' אמות פספא ודהבא היו
מודדין על זו היתה חצי אצבע והמקדיש לבניינא היו מודדין על זו היתה אצבע והטעם
דבהקדש ונדרים הולכין אחר לשון בני אדם ובאותו זמן היתה אמה הנהוגה יתרה על
של משה אצבע לבניינא שמוודין בהרנוחה וחצי אצבע לכספא ודהבא שמצמצמין בהן
ומש"ה השמיט רבנו תרנונייהו אמות דשושן הבירה משום שהכל לפי הזמן והמקום
אזלינן בתר לשון הנודר ולפ"ז שפיר מדקדק הרשב"א דכיון דבין הך דכספא ודהבא
שמוודין העולם עצבות לבין הך דבניינא שמוודין שוחקות איכא חצי אצבע אלמא

דְּשׁוּחָת יְתִירָה עַל הָעוֹצָבֶת חֲצֵי אֶצְבַּע אַבְל אִמָּה שֶׁל מֹשֶׁה וְדַאי הִיְתָה אֲמִיתִית שֶׁל תּוֹרָה: וְנִשׁ לְהִמָּתִיק פִּי רַבְּנוּ דְּלִפְרָשׁ"י דְּהֵיוּ מַחְזִירִין הָאֲנָמְנִין בְּאִמָּה שֶׁל שׁוֹשָׁן מָה הוֹעִילוּ חֲכָמִים בְּתַקְנָתָם דְּאִכְתִּי פִּינּוּן שְׂיַדְעוּ הָאֲנָמְנִי שְׂיַחְזִירוּ בְּמִדָּה גְּדוּלָּה יוֹסִיפוּ עַל שְׂכָרָם בְּיִקָּר מִשָּׂא"כ לְדַרְךָ הַרְמַב"ם שֶׁהֵיוּ פּוֹסְקִין בְּאִמָּה בַּת ה"ט בְּהַכְרַח לֹא יִהְיוּ מִיִּקְרִי שְׂכָר אֲנָמְנָתָם פְּשִׁיעוֹר אִמָּה בַּת ו"ט דְּאִזְ הָנָה בְּכַדִּי אֲנָאָה וְכַה"ג הָאֲרַכְתִּי בְּמָקוֹם אַחַר בְּטַעַם הַבְּעָלִי מוֹסִיפִים חֲנֻמֶּשׁ וְעֵינֵי פ"ד מַה' תְּמוּרָה הִי"ג: הִי"ו וּבְלִבְד שֶׁלֹּא יוֹצִיא וְכו' פִּי אֶפִּילוּ לֹא יִטְלֹטֵל ד"א בְּב"א דְּטִלְטוּל פְּחוֹת פְּחוֹת מְד"א אֲסוּר כְּנ"ל הִט"ו ע"ש: הִי"ז וְאֵע"פ שֶׁהַחֲפֵץ הוֹלֵךְ כְּמָה מִלִּין עֵינֵי בְּהַשְׁגוֹת.

וְעֵינֵי בְּמ"מ וְאִין דְּבָרֵינוּ מְסַפִּיקִין דְּנָהִי אִם נִפְרָשׁ דְּבָרֵינוּ מְנוֹתָר לְאָדָם לְעַקוֹר חֲפֵץ בְּר"ה בְּחֲפֵץ שֶׁל הַפְּקָר דְּסָמָךְ רַבְּנוּ עַל מ"ש בַּה' י"ט מ"מ מ"ש רַבְּנוּ וְאֵע"פ שֶׁהַחֲפֵץ הוֹלֵךְ כְּמָה מִלִּין לֹא יִתְכַּן בְּשׁוּם פְּנִים וּבְמִתְנִיתִין קַתְנֵי וְאֶפִּילוּ חוּץ לְתַחוּם וְכַמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בְּד"ה הֵכָא חֲבִית דְּהַפְּקָר דְּפִי אָף חוּץ לְתַחוּם דְּקִאר"י הֵינְנוּ מְמָקוֹם שְׁבִיתַת הַמֵּיִם אַבְל חוּץ לְתַחוּם שֶׁל הָאָדָם הַזּוֹכֶה בּוּ בְּרֵאשׁוֹנָה לֹא ע"ש דַּא"כ לֹא מִשְׁפַּחַת לִי שְׂיִהְיֶה הַחֲפֵץ הוֹלֵךְ ב' מִלִּין וְכ"ש כְּמָה מִלִּין אִם לֹא הִיכָא שֶׁלֹּא נִתְפַּנּוּן לְזָכוֹת בּוּ לֹא לְעַצְמוֹ וְלֹא לְאַחֲרִים כְּמִסְקֵנַת הַתּוֹסְפוֹת וְכַה"ג ה"ל לְרַבְּנוּ לְבָאָר וְלֹא לְסַתְּנָם.

וְאָף לְפִי שִׁיטַת רִש"י בְּמִסְכַּת בֵּיצָה דְּל"ט ד"ה הָרִי הֵן פְּרָגְלֵי כָּל אָדָם וְעֵינֵי בְּתוֹסְפוֹת עֵרוּבֵין דְּמ"ה ע"ב ד"ה בִּי"ט וְשָׁם דְּמ"ו ע"א ד"ה נְהָרוֹת) שְׁפֵן נִרְאָה בְּלִשׁוֹן רַבְּנוּ פ"ה מַהִי"ט שֶׁכ' גְּבִי נְהָרוֹת הַמוֹשְׁכִין לְשׁוֹן פְּרָגְלֵי כָּל אָדָם וְגְבִי חֲפֵצֵי הַפְּקָר לְשׁוֹן פְּרָגְלֵי מִי שְׁזוֹכֶה בָּהֶן וְכֵן גְּבִי בּוֹר שֶׁל עוֹלֵי רְגְלֵי לְשׁוֹן פְּרָגְלֵי הַמְּמַלָּא אֶלְמָא דְּמִפְרָשׁ כְּפִרְש"י ז"ל דִּישׁ הַבְּדֵל בֵּין לְשׁוֹן פְּרָגְלֵי כָּל אָדָם וּבֵין לְשׁוֹן פְּרָגְלֵי הַמְּמַלָּא) הֵינְנוּ דְּוָקָא בְּמִדֵּי דְּנִיידִי פְּגוֹן מֵיִם שְׁנִתְמַלְאוּ בְּשִׁבְתַּת מְנִהְרוֹת הַמוֹשְׁכִין הוּא דְּמִשְׁפַּחַת לִי שְׂיִלְכוּ כְּמָה מִלִּין אַבְל לְשׁוֹן חֲפֵץ שְׁפַתְבּ רַבְּנוּ דְּלֹא הָנָה מִיִּדֵי דְּנִייד וְדַאי דְּהָנָה פְּרָגְלֵי הַזּוֹכֶה בָּהֶן וְהֵאִיךְ אִפְש' שְׂיִלְךָ כְּמָה מִלִּין אִם לֹא הִיכָא דְּלֹא נִתְפַּנּוּן שׁוּם א' מִהֵן לְזָכוֹת בּוּ וְה"ל לְרַבְּנוּ לְבָאָר.

וְאִין לוֹמֵר דְּאִיירִי בְּחֲפֵץ שֶׁל הַפְּקָר וְכַגוֹן שְׁפָל א' נוֹתְנוּ לְחַבְרוּ בְּמִתְנָה דַּה"ל בְּכָל פְּעַם פְּרָגְלֵי מִי שְׁזוֹכֶה בָּהֶן דְּהֵא בְּהֵדִיא פְּסַק רַבְּנוּ פ"ה מַהִי"ט הִי"ד פְּרָגְלֵי הַמְּמַלָּא עֵינֵי שָׁם בְּמ"מ שֶׁכ' דְּרַבְּנוּ פְּסַק כְּר"נ וְלֹא נְהִירָא אֶלְא דְּוִדַאי רַבְּנוּ פְּסַק כְּר"ש דְּהֵלְכְתָא פְּנוּתִי בְּאִסוּרָא אֶלְא דְּרַבְּנוּ מְפָרֵשׁ כְּפִי פִי ר"ת בְּתוֹסְפוֹת בֵּיצָה דְּל"ט ע"ב בְּד"ה הֵכָא ע"ש דְּר' שְׁשֵׁת ס"ל דְּהַמְּגַבִּיָּה מְצִיאָה לְחַבְרוּ קְנָה חַבְרוּ וּמ"מ פִּינּוּן דְּמַכְחוּ בְּאֵה קַנְיָן ה"ל פְּרָגְלֵי הַמְּמַלָּא וּמְכ"ש בְּגִדוֹן דִּידָן אַחֲרֵי שְׁפַכְרָ זְכָה בּוּ הַזּוֹכֶה הֵרָאשׁוֹן אֵע"פ שְׁנִתְנוּ בְּמִתְנָה לְחַבְרוּ ה"ל פְּרָגְלֵי הַזּוֹכֶה הֵרָאשׁוֹן.

וְאָף לְדַרְךָ ה"ה דְּפ' רַבְּנוּ כְּר"נ מוֹכַח מִיְהוּת מְפִלּוּגְתָא דְּר"נ וְר"ש דְּמִי שְׁזָכָה בְּחֲפֵץ הַפְּקָר וּנְתָנוּ לְחַבְרוּ דַּה"ל פְּרָגְלֵי הַזּוֹכֶה הֵרָאשׁוֹן. וְעַם הִיּוֹת שְׂרֵאִיתִי לְרַבְּנוּ בְּפִי הַמְּשָׁנָה פ' בְּתֵרָא דְּעֵרוּבֵין דְּמוּקֵי מְלִתָּא דְּר"י בְּחֲפֵצֵי הַפְּקָר וְכַמ"ש ה"ה מ"מ לְפַמ"ש לְעֵיל הִט"ו בְּיִיָּשׁוּב הַשְּׁגַת הַרְאָב"ד הַזֹּאת דְּרַבְּנוּ ס"ל דְּטִלְטוּל פְּחוֹת פְּחוֹת מְד"א אֲסוּר שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם הַדְּחָק אֶלְא דְּאִיירִי רַבְּנוּ כְּשִׁנּוּתְנוּ הֵרָאשׁוֹן לְשָׁנִי שֶׁלֹּא עַל דַּעַת שְׂיַתְנָנוּ הַשְּׁנִי לְשִׁלִּישִׁי דַּה"ל טִלְטוּל פְּחוֹת מְד"א דְּשָׁרִי וְלִהְכִי שְׂיָנָה רַבְּנוּ לְשׁוֹן הַמְּשָׁנָה וְלֹא כְּתַב וְחַבְרוּ לְחַבְרוּ אֶלְא כְּתַב וְכֵן חַבְרוּ לְחַבְרוּ.

לפ"ז י"ל דר' יהודה ע"כ איגרי בשעת הדחק) וכן משמע בירושלמי דערובין דמוקים מתניתין בתינוק של ספנה) במתפונן הראשון להעביר החפץ טובא (א"נ בי"ט ומוליכו אותה מד"א) להכי צריף לאוקן בחפצי הפקר.

משא"כ לדבר רבנו בלא מתפונן כ"א מהן אלא ליתנונו במתנה לחברו שפיר מתקמו דבריו אפילו בחפץ דלאו הפקר שנתנו במתנה א' לחברו ואפ"ה הולך כמה מילין פיון דכל א' מהן מטלטלו בתוך ד"א דלא גרע פירות היוצאין חוץ לתחום מאדם היוצא חוץ לתחום שיש לו ד"א נמצא כל מי שזוכה בהן מותר לו לטלטלם בתוך ד"א שלו (ובהכי ניתא קונשינ' הלח"מ דאע"ג דהראב"ד פסק כריב"ן דחפצי הפקר קונה שביתה אפ"ה לא השיג פאן פיון דכ"א מהן מטלטל פחות מד"א לי' בי' משום תחומין אלא דמפרש מלתא דר' יהודה דמתיר שלא במקום הדחק בי"ט וקמטלטל טובא) איברא אם נאמר דדין פירות שיצאו חוץ לתחום שאין להם ד"א דדוקא אדם הוא דאית לי' כשיעור תחתיו ע"כ צריף לפרש דברי רבנו בחפצי הפקר שלא נתפונן שום א' מהם לזכות בו.

ומה שהקשה הלח"מ יש ליישב דכוננת ה"ה שפן דעת הראב"ד לפסוק כר' יהודה בשעת הדחק דאין הלכה כר"י בן נורי בשעת הדחק עיין לקמן פ"ה מה' י"ט ה"י שתמה שם ה"ה על הראב"ד דאשתמיטתי גמרא ערוכה דאין הלכה כריב"ן לחומרא אמנם לדעתי פשוט דהראב"ד אינו מפ' כפרש"י דלחומרא היינו בחפצי הפקר דאין זה חומרא דאע"ג דהנה חומרא לזוכה בהן הנה קולא לאותן שהן בתוך התחום של מקום שביתת החפצי הפקר אלא ה"ק דאי אשמועינו הלכה כריב"ן ה"א בין לקולא בין לחומרא דבכ"מ שנוחלקו בערובין הלכתא כריב"ן אפילו היכא דמחמיר ריב"ן קמ"ל הלכה כדברי המקיל ונסתיע הראב"ד מדברי בה"ג דהשמיט פלוגתא דר"נ ור"ש (ודלא כמו שהבין ה"ה דנתפונן הראב"ד להלכות הרי"ף ותמה עלי' דאשתמיטתי דברי הרי"ף בפ' מי שהוציא והו' אלא נתפונן לה"ג וכן תראה בה"ג פ"ק דערובין דפסק בדין ישן בדרף כריב"ן ולא הזכיר דדוקא לקולא) וגם השמיט מתני' דכרגלי הממלא ע"ש.

ולפ"ז בנדון זה דה"ל שעת הדחק אין הלכה פאמרו לו דס"ל כריב"ן משום דה"ל חומרא והלכה כר"י דמקיל בשעת הדחק: הי"ח הואיל ויש לו לאדם וכו' עיין בלח"מ ובחנמ' נכנס בדחוקי' ועשה חלוקה שלישי' והאמת דכל שיש ביניהם ד"א מקרי יתר מד"א שיהרי פבר יצא החפץ חוץ לד"א וכן מתפרש פשוטות לשון ה"ה דכל שיש בין שני המקומות ד"א מכונן הרי יצא חוץ למקומו אלא דמ"ש ה"ה וחקמים התירו ד"א בלבד ר"ל לטלטל בתוך הד"א בלבד (ועמ"ש לעיל הט"ו אבל העיקר דכל שיש בין התחלת מקום הראשון להתחלת מקום השני ד"א נמי חייב אלא שרבנו גורס כג' השאלות ובה"ג פנ"ל) תדע דאי ס"ד דיש פאן ג' חלוקות האיה פתב רבנו לקמן הי"ט הי' ביניהם עד ד"א מותר יתר מד"א אסור קשיין אהדי א"ו שאין פאן אלא ב' חלוקות דכל שיש ביניהם ד' מקרי יתר מד': הי"ט נמצא פאן ג' מדות עיין בהשגות ועיין בכ"מ בשם הרמ"ך.

ואנכי המצאתי ציור אחד להסביר הטעם למה ליפא למגור בפחות מד"א וגזרינו ביתר מד"א אטו ה"א וג' חומשיין דודאי ד"ת אנו נוהגין לו ד"א מרובעות כמו טבלא מרובעת לאיזה רוח שירצה ונמצא משתפר הנוית ויש לו באלקסון הי"א וג' חומשיין אבל ביושר

הרביבוע אין לו אלא ד"א גרידא שְהרי אין אנו נותנים לו ה"א וג' חומשין בעיגול אלא ד"א מרובעות.

והא דקאמר רב אקא דאין המעביר חייב עד שיעביר הן ואלכסון היינו במעביר רק העברה אחת כמו בצירור שלפנינו שעשינו במחוגה חצי עיגול ד"ב"ט"ר"ו" על מרפז אקד ורוחב צעדי המחוגה ה"א וג' חומשין עד \$צירור בספר\$ שיהי' קו דא"ו י"א אמות וחמש.

ונניח שהאדם עומד על נקודת א' המרפז הילפף במעביר העברה אחת מנקודת א' עד נקודת ט' אנו נותנים לו מרובע אזט"ח. ואם מעביר העברה אחת מנקודת א' עד נקודת ב' נותני' לו מרובע אגב"מ.

ואם מעביר מנקודת א' עד נקודת ד' אנו נותנים לו מרובע אשד"ז. וכן פשוט למבין שכל שמעביר העברה אחת מן המרפז א' עד קו העגולה יהי' לאיזה נקודה שיהי' אנו נותנים לו מרובע שיהי' קו ההעברה אלכסון מרובע ד' על ד' פינו שהברירה ביזו לברור לו מרובע לאיזה רוח שירצה ולהטות המרובע לפאות העולם פאנת נפשו דרך ראש תור מש"ה לא משפחת לי' חייב בהעברה אחת אם לא שיעבור יותר מה"א וג' חומשין.

ופשוט הוא שאלו הי' מצויין לפניו המרובע שפירר לו (פדרך ציון התחומין) הי' מותר לו לטלטל בכל המרובע הלוך ושוב כל היום פלו כמו למשל אם העביר החפץ מנקודת א' לנקודת ב' (שפהעברה זו פירר לו מרובע א"ג ב"מ כמ"ש) מותר לו לטלטל החפץ מנקודת ב' לנקודת ג' ומנקודת ג' לנקודת מ' באלכסון (שהוא ג"כ ה"א וג' חומשין) ומשם לנקודת א' וכן כל היום פלו הלוך ושוב כמו שירצה בכל השטח אגב"מ דהנה ד"א כרה"י הן.

אמנם לפי שהאדם העומד בבקעה ובר"ה איננו יכול לכונן הרוחות וכשרוצה לילך למזרח שהוא בצירור שלפנינו קו א"ט הוא טועה והולך באלכסון קו א"ב לימין או קו א"ר לשמאל פי כל משלש בא"ר הוא מזרח (וכל משלש בא"ס דרום וכל משלש סא"ל מערב וכל משלש לא"ר צפון) הילכך גזרו חז"ל שלא יטלטל יותר מד"א דאל"כ נפיק חורפה מיני' שאם למשל יטלטל קו א"ט שפירר לו בזה מרובע אזט"ח וכל זמן שלא יעמוד לפוש אסור לו להוציא החפץ אפילו משהו חוץ למרובע אזט"ח וכיון דעביד למטעי בין קו א"ט לקו א"ב כמ"ש חיישינן שפא יטלטל בשטח בז"ט חוץ למרובע דרך הולכהאו דרך חזרה בשטח זי"א שנמצא הוציא החפץ חוץ למרובע וסגיב.

וכן אם יטלטל החפץ מנקודת א' לנקודת ח' ד"א ואח"כ בעודו מהלך ולא יעמוד לפוש יחזור לנקודת א' ומשם יטלטל משהו חוץ לנקודת ז' באמצע קו ב"ז יותר מד"א הרי העביר החפץ מנקודת ח' יותר מה"א וג' חומשין וסגיב (וכה"ג תוכל לצייר בדעתך בתמונה הנכחית דנפיק מיני' חורפה ע"י טעות כל היכי שיברור לו ע"י העברה של ה"א וג' חומשין) מש"ה גזרו חז"ל שלא יטלטל יותר מד"א בלא אלכסון שנמצא אם יטלטל מנקודת א' לנקודת מ' ד"א אף אם יטעה אח"כ ויעביר ד"א מנקודת א' לנקודת ז' ויחזור לנקודת א' ויטעה להעביר מנקודת א' לנקודת ח' לא אמי לידי אסור העברה דאורייתא שְהרי מנקודת א' לנקודת ח' ליכא טפי מה"א וג' חומשין.

מאי אַמרתָ שְׁמא יטלטל על קו ח"א ועל קו ז"א (שְׁנַמְצָא בְּזֶה בִּירַר לֹו מְרַנְבֵע אַזְט"ח)
וְאַח"כּ יטלטל ד"א בְּתוֹף שְׁטַח גז"א (שְׁנַמְצָא מַעְבִּיר חוּץ לְמְרַנְבֵע וְחִיב). זֶה אֵינוֹ דְבִין
פְּנִיו לִימִינוֹ לֹא עֵבִיד אֵינֶשׁ דְּטַעֵי וְכִינֹן שְׁטַלְטַל קו א"ח וּפְנִיו פְּלַפִּי אוֹת ח' שׁוֹב לֹא יטַעֵה
לְטַלְטַל בְּתוֹף שְׁטַח גז"א.

משא"כ אלו היינו מתירים לו לטלטל ד"א ומשהו פניו דברוח א' אדם טועה חיישינו
שְׁמא יטלטל לצד מזרח ד"א ומשהו חוץ לנגודת ז' פורתא ויחזור ויטלטל חוץ לנגודת
ח' פורתא (דהכל לפניו וכל המשלש בא"ר הוא מזרח) ונמצא העביר החפץ יותר מה"א
וג' חומשין שהרי מנגודת ז' לנגודת ח' ה"א וג' חומשין נמצא בין אותן ב' נגודות
הרחוקי משהו מנגודת ז"ח יש טפי מה"א וג' חומשין וא"א להסביר הענין טפי במכתב
אף המבין בין מדעתו שהדברים ברורים: סליק פי"ב מה"ש פי"ג מה"ש ה"א מקום
שיש בו ד"ט על ד"ט עיין במגיד משנה פאן ולקמן פי"ד הי"ז והנראה ברור בכוננת רבנו
דמי שעוקר מע"ג אדם וכלים ותפצים וב"ח שבתוף הרשות או מניח עליהם שהרי אותן
התפצים עצמן אינם רשות ואפילו מונחים בר"ה אינם חולקים רשות לעצמן בהיותן
גבוהים ג' שיהיו מקום פטור או פרמלית פשרתבין ד' דהואיל דניידי ואינם קבועים
בקרקע נעשו טפלים לגבי הרשות ובכה"ג הוא דבעינן שיהי' הנחה ע"ג מקום ד' אבל
לא בעינן רשות ד' רצוני לומר דכל שעוקר או מניח בהרשות עצמו חייב ואפילו עקר
והניח ע"ג משהו ומש"ה קנה הנעוץ ברה"י דקבוע בקרקע פדלקמן פי"ד הי"ז וכן חורי
רה"י שהן בעצמן רשות חשוב חייב בכל שהוא וכן לקמן פי"ד הי"ח בעמוד ט' בר"ה פניו
דהלכתא גמירא לן דהנה רשות הרבים חייב עליו אפילו אינו רחב ד' פניו שעוקר ומניח
בר"ה עצמו והא דכתב פאן רבנו דבעינן עקירה והנחה ע"ג מקום ד' בין בר"ה ובין
בר"ה היינו דוקא בעוקר ומניח ע"ג תפצים שבתוף הרשות דכיון שאינם רשות כל
שאין בהן רחוב ד' חשיב כמנוח באויר עיין לקמן פי"ד הי"ח וה"ז שפתבתי מלתא
בטעמא: ה"ב ואעפ"י שלא הניח ועיין בתוספות שבת דף ג' ע"א בד"ה מ"ט ידו לא גייה
וכו' ודעת רבנו פדעת התוספות דלא מקרי ידו של אדם מקום ד' אא"כ ידו בחד רשות
עם גופו משא"כ אדם העומד בר"ה וידו פשוטה לרה"י ובתוכו** (ובתוכה).

(** חפץ לא חשיב כמנוח ברה"י הלכך אם בא אדם העומד בר"ה ועקר מתוף ידו של
זה והניח בר"ה פטור וה"ה באדם העומד בר"ה הי שעקר מתוף ידו של זה דרך הילוכו
והוציאו לר"ה פטור והטעם דידו בטר גופו גרידא ולא חשיב לא כר"ה ולא כר"ה אא"כ
ידו במקום גופו דאז חשיב כמנוח ואם עקר חברו מידו והוציא או שהוא עצמו אחר
שעמד הלה והוציא הוא דחייב וכפי הנראה מלשון רבנו דלא בעינן ידו של עני תוף
עשרה טפחים ודלא פהירושלמי שהביא ה"ה והטעם דכיון דקיי"ל המעביר חפץ דרך
עליו חייב פרבא סובר רבנו דכי היכי דלא בעינן בשעת העברה שיהי' החפץ תוף עשרה
ה"ה בשעת עקירה והנחה אעפ"י שאין נראה פן מלשון רש"י ז"ל: ה"ג מפני שמתשבתו
וכו' עיין לעיל פי"ב הי"ג ועיין בלח"מ ונראה פשוט שדעת רבנו פדעת התוספות במס'
שבת דצ"ב בד"ה המוציא בפיו וכו' דדוקא אוכלין וכ"כ התוספות בערובין דצ"ט ד"ה
מתשבתו וכו' וכ"כ רש"י בשבת דק"ב ד"ה מתשבתו שצריך לאכלו בהליכתו ואחשבי'
להוצאה זו בפיו משא"כ אותה המתשבה שחישב להוציא בפיו לא מהני דא"לכ בטל
לגמרי הא דקיי"ל דבעינן עקירה ממקום ד' שהרי כל העוקר ממקום פל דהו הרי מתפונן

לעקור ולפ' מ"ש רבנו וחישוב להוציא האוכל וכו' פנונתו בזה דאלו לא נתפנון להוציא אלא לאכול מקרי דבר שאינו מתפנון וכה"ג לא הו' פ"ר פינון דלא ניחא לי' וגם הנה דומיא דפנין לספלים פנ"ל פ"א ה"א וקרוב לזה כ' הלח"מ אבל הא ודאי מה שמסיים רבנו מפני שמחשבתו וכו' אין זה האי מחשבה שחישוב להוציא אלא האי מחשבה שצריך לאוכלה בהליכתו.

ומ"ש רבנו או רקק וכו' עיין בערובין דף צ"ט בד"ה הוא סבר וכו' ובמהרש"א שם האריך להשיב על גרסתנו במסכת פלים ר"מ מטמא ר"י מטהר ר' יוסי אמר היפה ביה וכו' ע"ש ובאמת הר"ש גרס בהדיא פגירסא זאת ומפרש לה כפירש"י ומסיים וכמו שהיא שנוי' פאן פה הוא המסקנא בפ' המוציא תפילין נראה דסובר הר"ש דלפי מה דמסיק מןחלפת השיטה ור' יהודא מטהר אפילו היפה ביה לק"מ דאע"ג דלענין שבת אע"ג דלא היפה ביה הנה פקקור מ"מ לענין טומאה אע"ג דהנה פקקור ס"ל לר' יהודא דאפילו רוק עקור כל זמן שלא יצא מפיו לא חשוב משקה אלא דלפי מה דס"ד מעיקרא דר' יהודא מחלק לענין טומאה בין היפה ביה ללא היפה ביה וכיון דמטמא בהיפה ביה ע"כ ס"ל דרוק שבפה חשיב משקה אלא דלהכי מטהר בלא היפה ביה משום דלא הנה פקקור שפיר קשה מתניתין דערובין דקחשיב ר' יהודא לא היפה ביה פקקור וזה מבואר בלשון הר"ש שפתבור' יהודא סבר דכל זמן שלא יצא הרוק מפיו לא חשיב משקה ור' יוסי מטמא בהיפה וכו' שפצקור הרוק ומטהר בלא היפה דכל זמן שלא נצקור לא חשיב משקה עכ"ל ומתורץ קושני' המהרש"א.

והא דהחליפו דר' יוסי בדר' יהודא ולא החליפו דר"מ בדר' יהודא ור' יוסי פדקאי קאי ומטהר נראה משום דמלתא דר' יוסי בל"ז בעי היפה דבסיפא דהה מתניתין תנן הי' פונדיון לתוף פיו ר' יוסי אומר אם לצמא טמא ופי' הר"ש מתוף שהפונדיון וכו' ורוק הבא מפונדיון חשיב משקה ע"כ.

ואי ס"ד דר' יוסי מטהר אפילו היפה ביה הא ודאי דלא עדיף רוק הבא מפונדיון מהיפה ביה. ולפי מה דס"ד מעיקרא דר' יהודא מחלק בין היפה ביה וכו' ס"ד להגיה בסיפא ר' יהודא אמר אם לצמא טמא דה"ל הגהה אחת אף מתמת קושני' דר' יהודא אדר' יהודא צריך להגיה שתי הגהות ולחלופי דר' יהודא בדר' יוסי משא"כ אלו הי' מהפך דר"מ בדר' יהודא צריך להגיה שלש הגהות דהיינו להגיה עוד בסיפא רמ"א אם לצמא טמא.

גם מה שרצה המהרש"א להעמיס בכוננת הרמב"ם והרע"ב בפ' המשנה דמסכת ערובין דאין הלכה כר"י בלא היפה ביה הוא דחוק מאד וגם לא יתכן דא"כ למה השמיט פאן רבנו דין היכא שנתלש הרוק שבפיו והיפה ביה דלא יחלף ד"א אלא ודאי הפנונה מפולשת בדבריהם דרבא יהודא לא קאסר אלא בהיפה ביה מיהו רבנן פליגי עלי' דאפילו בהיפה ביה גמי שרי והלכתא פנותייהו.

ואע"ג דרבנו פסק פ"ט מה"טא ה"ז מי שהי' אוכל תרומה בנדים טמאות פגון דבלה שלא הוכשרה וכו' אם היפה וכו' שהרי בטמא ביד מפני שעקרו. ואם לא היפה טהורה שהמשקה שבפיו קודם שיהפכו או ימוצצנו להוציא דומה למים שלא נתלשו אלא הן עדיין בקרקע שאין מתטמאין ואין מטמאין אלא ברצון כמ"ש וזה אין רצונו אלא ליטול הצרור ע"כ.

פ'י לְדַבְרֵי שְׁאִין הָרוּק מְקַבֵּל טוֹמְאָה מִן הַיָּד שְׁלֵא בְרָצוֹן אֲבָל כְּשֶׁהָרוּק כְּעֶקוֹר וּמְקַבֵּל טוֹמְאָה שְׁלֵא בְרָצוֹן מְטַמֵּא וּמְכַשֵּׁר הָרוּק אֶת הַדְּבִלָה אֲפִילוּ שְׁלֵא בְרָצוֹן אֶלְמָא דְבַהֲיָפָה חֲשׂוֹב כְּעֶקוֹר לְעֵנֵן טוֹמְאָה.

אפ"ה פסק רבנו לעננו שבת פרבנו דר' יהודה דאע"ג דחשוב כעקור לעננו טומאה לא חשיב כעקור לעננו שבת דהיפוף הרוק ממקום למקום ועודנו בתוך פיו לא חשיב עקירה מע"ג מקום ד' אלא בשעת פליטתו הוא דחשיב עקירה תדע מדקבעי רבא בהוא ברה"י ופי אמה ברה"ה ובעיא זו ה"ה בהוא ברה"ה ופיו ברה"ה לעננו רקיקה כמ"ש בטא"ח סי' ש"ן ע"ש אלא דבמהלך מרשות לרשות ורוק ברה"י בזמן שקלו ברה"י פטור דלא אמרינו מחשבתו משנה לי' מקום אלא בשעת פליטה ועיין בתוספות ערוכין דף כ' בד"ה לא יעמוד וכו' מבואר דלעננו שבת כ"ז שהמשקה בפיו בטלה אלא דבגמרא מקשה לר' יהודה בדרף כ"ש דכינן דלעננו שבת חשוב כעקור כ"ש לעננו טומאה.

וכפי הנראה מלשון רבנו בפי המשנה דלא גריס בסוגיין אע"ג דלא היפף בה ומפרש מתניתין דוקא בהיפף בה דכן משמעות לשון משנתלש רוקו וכו' וגריס נמי והתנו ר"מ מטמא ור' יהודה מטהר ור' יוסי אומר היפף בה וכו' פפי הגרסא דמתניתין דכלים.

ומשני מוחלקת השיטה וגרסינו ר' יוסי מטהר ור' יהודה אומר היפף בה וכו' (ואפ"ה פסק כר' יהודה לעננו טומאה לגבי ר' יוסי עיין בת"יט משום דהלכה כדברי המכריע ולפ"ז סובר רבנו דכה"ג לא חשיב הכרעה שלישית אלא הכרעת דור שלישי עיין בראב"ן ובערוף ובתוספות פסחים) ואף אי גרסינו אע"ג דלא היפף בה י"ל דלרונחא דמלתא פריף דהכא אוסר בלא היפף ולעננו טומאה מטהר אפילו היפף בה.

ומשני מוחלקת השיטה ומתניתין נמי דוקא בהיפף בה אמנם אף לפי גירסת רש"י ופירושו נחא דפי' מוחלקת השיטה חזר בו ר' יהודה וא"כ לאחר חזרה סבר ר' יהודה דלא אסור לעננו שבת אא"כ היפף בה ואנן קיי"ל כרבנו דלעננו שבת אפילו היפף בה לא חשיב עקירה: ה"ו בתוף ג' סמוך לארץ וכו' עיין בכ"מ בשם הרמ"ד ומה שהקשה הרמ"ד מדלא פריף רבא לר' אבהו מידי אלא איכפל תנא וכו' אין זה קושיא דכינן דר' אבהו ע"כ ס"ל אגד יד שמי' אגד וכמ"ש התוספות האיה יסתור רבא דבריו אליבן סברא דנפשי' ותו דאפשר דהקשה רבא לר' אבהו מקמין דקם בשיטתן דאבני.

גם מה שהקשה מהו דלכתא ומיתנא פטור לק"מ דאין לדמות מעביר לזורק דזורק דה"ל הנחה ממילא בעינו הנחה מעלייתא שלא יהי' בינו לאהדורי משא"כ במעביר דכל מעביר אפשר להדורי ואפ"ה חייב הואיל שעושה הנחה ביניים ואין מקום קלל למה שהביא סיוע לדעת הראב"ד מהא דאמר רבא תוף ג' בעינו הנחה ע"ג משהו דאשתמיטת' דכפ' המוציא ד"פ מבואר בהדיא דמעביר לא בעינו הנחה ע"ג משהו והיינו משום שעושה הנחה ביניים עיין לקמן הי"ו.

והא דקיי"ל ידו בתר גופו גריר היינו למעלה מג' אבל למטה מג' אדרבה מתורת לבוד חשיב כמנוח כמ"ש התוספות ד"ה התם וכו' בשם ר"י ועיין פט"ו ה"א: ה"ח לפיכך אם יצא וכו' עיין בלח"מ שהאריך.

אָמָנָם פֿשוט דרײַשׁ"י מִפֿרשׁ מִלְחִי' דר' אילעאי בִטעוֹן מבע"י וְאִינוּ חֲזִיב עַד שְׁיַעֲמֹד וְיִחְזֹר וְיַעֲקֹר וְיִנָּיִם כִּמְפֹרָשׁ בְּלִשׁוֹן רש"י ז"ל וְרַבְּנֵנוּ מִפֿרשׁ בְּהִי טֵעוֹן בְּרִשׁוֹת זֶה וְנִתְפָּנֵן לְהוֹצִיא לְרִשׁוֹת שְׁנִי וְאִינוּ חֲזִיב עַד שְׁיַעֲמֹד לְפִוּשׁ בְּרִשׁוֹת שְׁנִי דִּנְקָא שְׁהִיְתָה הָעֵקֶרָה מְשַׁעָה רִאשׁוֹנָה לְכַוֵּנָה זֶה לְעַמּוּד בְּרִשׁוֹת שְׁנִי מִשׂא"כ אִם עֵמֵד בְּרִשׁוֹת רִאשׁוֹנָה לְאַחַר שְׁיַצֵּא וְנִכְנַס כְּמָה פְּעָמִים וְנִמְלֵךְ לְהַנִּיחַ בְּרִשׁוֹת רִאשׁוֹנָה פֿטוֹר שְׁלֵא הִיְתָה עֵקֶרָה מְשַׁעָה רִאשׁוֹנָה לְכַף וְהִיְנֵנוּ דְקָאָמַר בְּגִמְרָא מֵאֵי קמ"ל וכו' הָא אָמְרָה ר"י תְּדָא זִימְנָא וְכו' דְנִדְאֵי בְּלֵא עֵמֵד לְפִוּשׁ כָּלֵל פֿשִׁיטָא דְפֿטוֹר דְּאִין פֿאַן הִנְחָה אֱלָא ע"כ קמ"ל ר' יוֹחָנָן דְּאִפִּילוּ עֵמֵד בְּרִשׁוֹת הָרִאשׁוֹן פֿטוֹר עַד שְׁיַעֲמֹד בְּרִשׁוֹת שְׁנִי וְהָא נָמִי אָמְרָה ר"י תְּדָא זִימְנָא וְעֵינֵן לְקַמְן הִי"ב.

ה"ט ה"ז פֿעוֹקֶר וּמְנִיחַ וְכו' עֵינֵן בְּכ"מ בְּשֵׁם הֶרֶם"ךְ וְכַוֵּנָת הֶרֶם"ךְ לְהַשִּׁיג עַל לִשׁוֹן רַבְּנֵנוּ ה"ז פֿעוֹקֶר וּמְנִיחַ דֶּהֱל"ל גְּזֵרָה שְׁמָא יַעֲקֹר וְיִנָּיִם וּבְחִנּוּם תְּמָה עָלֵיו הַכ"מ אָמָנָם בְּמ"ש הַלַּח"מ יֵשׁ יִישׁוּב לְקַוְשֵׁי הֶרֶם"ךְ.

גַּם מ"ש הַלַּח"מ דְּאִיְרֵי רַבְּנֵנוּ בְּמִי שְׁהִיְתָה חֲבִילְתוֹ עַל כְּתִפּוֹ מֵע"ש בְּרוּר הוּא דַע"כ לֵא אִיְרֵי רַבְּנֵנוּ בְּעַקֶר בְּעֵצְמוֹ בְּשִׁבְתָּ דַא"כ ***(דְּרַבִּי. **) אִפִּילוּ רַץ בְּהָ פֿטוֹר אֲבָל אָסוֹר אֱלָא דְאִיְרֵי רַבְּנֵנוּ בְּמִי שְׁהִיְתָה חֲבִילְתוֹ עַל כְּתִפּוֹ שְׁהִטְעִינוּ חֲבָרוּ בְּשַׁעַת הִילּוּכוֹ דְלֵא קַעֲבִיד הַנְּטָעוֹן עֵקֶרָה וּבְהִכֵּי נִיחָא סִיּוּם דְּבָרֵי רַבְּנֵנוּ לְפִיכָף וְכו' וְהָא דְכ' רַבְּנֵנוּ אִינוּ חֲזִיב עַד שְׁיַעֲמֹד ר"ל עַד שְׁיַעֲמֹד וְיִחְזֹר וְיַעֲקֹר וְיִנָּיִם עֵינֵן לְעֵיל ה"ח וְעֵינֵן מ"ש לְקַמְן הִי"ב: ה"י פְּחוּת מְד"א וְעֵמֵד וְכו' פֿאַן מְבִנְיָא בְּהַדְרָא בְּדַבְרֵי רַבְּנֵנוּ דְטִלְטוּל פְּחוּת פְּחוּת מְד"א אָסוֹר דְּכָל פֿטוֹרֵי דְשִׁבְתָּ פֿטוֹר אֲבָל אָסוֹר עֵינֵן לְעֵיל פ"יב ה"טז: ה"ב וְכֵן הָעוֹקֶר חֲפִץ וְכו' עֵינֵן בְּלַח"מ וְנִרְאָה מְדַבְרֵיו דְּבַהֲנִיחוּ פֿשְׁהוּא עוֹמֵד וְנִטְלוּ מִמֶּנּוּ כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד כ"ש דְּפֿטוֹר אֲבָל אָסוֹר הַמְּטָעִין וְזֶה אִינוּ דָּאז בְּנִדְאֵי הַנְּטָעוֹן גְּרִידָא חֲזִיב וְהַמְּטָעִין פֿטוֹר מְפִלוּם דְּאִין זֶה חֲשִׁיב עֵקֶרָה מַה שְׁעוֹקֶר הַחֲפִץ מֵעַג"ק וּמְנִיחוּ ע"ג אָדָם הָעוֹמֵד בְּאוֹתוֹ הָרִשׁוֹת וְלֵא דְמִי לִידוֹ דְהִיכָא דְפֿשֵׁט הָעֵנִי יְדוֹ לְפָנִים וְנִתְּנָן ב"ה לְתוֹכָה עֶקֶר ב"ה הַחֲפִץ מֵעַג"ק ר"הִי וְהַנִּיחַ בְּתוֹף יְדוֹ שֶׁל עֵנִי שְׁאִינוּ חֲשׁוּב לֵא רַה"י וְלֵא רַה"ר וְהוֹאִיל שְׁכַוֵּנָת ב"ה שְׁיִגְמֹר הָעֵנִי הַמְּלֵאכָה אָסוֹר.

וְכֵן הַמְּטָעִין אֶת חֲבָרוּ בְּשַׁעַת הִילּוּכוֹ דְקַעֲבִיד הַמְּטָעִין עֵקֶרָה מֵעַג"ק ר"הִי וְהַנִּיחוּ ע"ג אָדָם דְּנִייד חֲשִׁיב עֵקֶרָה שְׁעוֹקֶרוּ מֵעַג"ק מְקוּם מְנוּחָה וְנִתְּנוּ ע"ג דְּבַר הַמְּהַלְף. מִשׂא"כ הָעוֹקֶר מֵעַג"ק קַרְקַע ר"ה וְהַנִּיחוּ ע"ג אָדָם הָעוֹמֵד בְּר"ה לֵא חֲשִׁיב עֵקֶרָה אִפִּילוּ אִם בְּדַעְתּוֹ שְׁיִוְצִיא הַנְּטָעוֹן הַחֲפִץ לְר"הִי וּפֿטוֹר הַמְּטָעִין מְפִלוּם דְכָה"ג נָמִי בְּיְדוֹ שֶׁל עֵנִי לְמַטָּה מִג' הָעֵנִי גְרִידָא חֲזִיב וּב"ה פֿטוֹר מְפִלוּם שְׁהַרִי ב"ה עֶקֶרוּ מִרַה"י וְהַנִּיחוּ בְּר"הִי תִדַע דְּאִי ס"ד דְּאָף בְּכָה"ג נָמִי ב"ה פֿטוֹר אֲבָל אָסוֹר א"כ מְשַׁפְּחַת לִי בְּמִתְּנִי דְרִישׁ מְכִילְתִּין עוֹד אַרְבַּע חֲלוּקוֹת שְׁיִהְיֵי אֶחָד מֵהֶן חֲזִיב וְהַשְּׁנֵי פֿטוֹר אֲבָל אָסוֹר וְהִילְכָף לֵא מְשַׁפְּחַת לִי שְׁיִהְיֵי הַמְּטָעִין פֿטוֹר אֲבָל אָסוֹר אֱלָא בְּהִטְעִינוּ כְּשֶׁהוּא מְהַלְף דָּאז חֲשִׁיב עֵקֶרָה מַה שְׁעוֹקֶרוּ מֵעַג"ק קַרְקַע מְקוּם מְנוּחָה וְנִתְּנוּ ע"ג אָדָם הַמְּהַלְף וּמִתְּפָנֵן שְׁיִוְצִיאָנוּ חוּץ לְד"א דְכָה"ג נָמִי בְּמִתְּנִיתִין דְּהַב"ה נִוְתָן לְתוֹף יְדוֹ שֶׁל עֵנִי וּמִתְּפָנֵן שְׁיִוְצִיאָנוּ הָעֵנִי לְחוּץ חֲשִׁיב עֵקֶרָה אַע"ג דְכ"ז שְׁלֵא הוֹצִיא הָעֵנִי אֶת יְדוֹ לֵא קַעֲבִיד ב"ה מִיְדֵי בְּעוֹד הִיזְ בְּר"הִי ה"נ

אע"ג דכ"ז שלא הלה הנטען ד"א לא קעביד המטעין מידי מ"מ חשיב עקירה הואיל
שעקר מע"ג קרקע ונתפונן שיוציאנו חוץ לד"א.

גם נראה מדברי הלח"מ דהנטען פטור מכלום וכ"כ הרב ר' דוד ערמאה דהנטען אינו
עושה שום דבר ואינו עושה איסור כלל ע"ש. ולא נהירא עיין לעיל ה"ט דמבואר דדוקא
רץ ביה הוא דפטור מכלום אבל במהלך במשא שעליו ד"א בר"ה אסור גזירה שפא יעקור
וניחם דנדאי כל מלאכת הוצאה יש לה שלשה חלקים.

העקירה. וההוצאה מרשות לרשות או ההעברה ד"א בר"ה.

וההנחה. ואינו חייב עד שיעשה שלשתן הילכך בגדון דידן פטור המטעין אע"ג דקעביד
עקירה והנחה הואיל ולא עשה ההעברה שפינתים וכן פשעושה עקירה והעברה ואינו
עושה הנחה כנ"ל ה"ח או דלא עביד עקירה שהטעינו חברו פשהוא מהלך אע"ג דעביד
העברה והנחה פטור אבל אסור מדבריהם אפילו עקירה גרידא כמו נתן ב"ה לתוף ידו
של עני הפשוטה לרה"י וכן באינה גרידא דכל חלק מהן אסור משום גזירה שפא יעקור
ויוציא וניחם אלא דברץ ביה דאיכא הפירא לא גזרינו שפא יעקור וניחם.

והא דכ' רבנו שהרי יש פאן עקירה בלא הנחה אע"ג דהמטעין קעביד נמי הנחה חוץ
לד"א מ"מ אינו לוקה מכות מרדות על ההנחה דכל שבגופו חייב חטאת הוא דבבבירו
פטור אבל אסור משא"כ הנחה זו שאפילו עשה הנטען בידיים או שעמד לפוש נמי פטור
פינון שהטעינו חברו הילכך פטור הפורק מכלום ואינו לוקה מכות מרדות אלא על
העקירה דקאחי לידי חיוב.

וכ"ז דוקא בבבירו משא"כ בבמה כה"ג מותר לכתחלה פדלקמן פ"ד דבמחמר דקיל לא
גזרו רבנן בכה"ג וכיון דהבהמה איננה עושה לא עקירה ולא הנחה ומה שפורק אדם
מעליה לא חשיב הנחה פינון שלא עקרה הבהמה וגם עקירה של האדם להטעינה בשעה
שמהלכת הוא אדעתה דהכי שיפורק מעליה קודם שתעמוד הילכך שרי.

ונראה מדעת רבנו לקמן דבעינן פריקה וטעינה בשעת הילוכה ובחזא מינניהו לא סגי
משום דחיישינן שפא פשיטעין אותה תעמוד קצת זמן ולא אדעתה או איפכא. וכל זה
פשוט וברור דעיקר המלאכה נקראת ההעברה כל שהיא נעשית ע"י בהמה שרי משא"כ
שיטלטל אדם לאחר שיעקור מהבהמה בעודה מהלכת אע"ג דלא עביד עקירה אסור
ואפילו יחזור וניחם ע"ג בהמה פשהיא מהלכת ועיין לקמן פ"ד: הי"ג קלטו אחר בידו
עיין בלח"מ ולא נהירא והעיקר בכוננת רבנו דאפילו אדם העומד במקומו כל שהי' החפץ
הולך ח' אמות וקלטו אחר בסוף שש ה"ל הנחה שלא נתפונן לה אם לא היכא שנתפונן
שיקלטנו אחר דאז אע"ג שלא הייתה יד הקולט פשוטה בשעת עקירה ונמצא אותו המקום
שנח בו הי' בשעת עקירה אויר בעלמא מ"מ מחשבתו משונו' לי' מקום ולפ"ז שנינו
מחשבתו משונו' לי' מקום אף בקלטה אחר ומ"ש רש"י ז"ל נעקר ממקומו ה"ה בעקר
ידו וקלטה.

אבל לקמן הט"ו איירי בידו של חברו פשוטה בשעת עקירה הילכך אע"ג דלא אחשבי'
לידו ואפילו נתפונן לזרוק שמנה וזרק ד' נמי חייב שהרי הייתה ראויה לנוח בשעת עקירה
במקום שנתה דהיינו בידו הפשוטה ועיין לקמן הט"ו: הי"ד הזורק חפץ וכו' עיין בלח"מ

ולפמ"ש לעיל ה"ו לק"מ דדוקא ההנקה שאינו עושה בינדים לא חשיבא הואיל ואגדו בינודו משא"כ העקירה שעושה בינדים כמו במעביר חשיבא עקירה ועיין פ"ב מה' שגגות ה"א שהקשה שם הלח"מ אמאי השמיט רבנו דין תחלתו וסופן שגגה דזורק דהנה רבותא ואשתמיטת' מ"ש רבנו פ"ו מה' שגגות ה"ח דמבואר שם דה"ה זורק וגם מבואר שם דסתם לשון המוציא משמעו מעביר או זורק ואעפ"י שבארנו לעיל ה"ב דיש ג' חלקים להוצאה אפ"ה היכא שתחלתו וסופו שוגג חייב אעפ"י שהעבר' שבאמצע היתה במזיד כיון שהי' שוגג בשעת התחלה ובסופה דהיינו בשעת עקירה והנחה וגם העביר ד"א בשוגג כמבואר פ"ו מה' שגגות ה"ח ע"ש:הט"ו ואם נעקר וכו' שאעפ"י שהיתה ידו פשוטה ולא קלטת' מ"מ הרי לא היתה נחה בינודו אלו לא נעקר ממקומו עיין לעיל ה"ג: הי"ו הזורק וכו' עיין לעיל ה"ו ולקמן הכ"א והי"ז: הי"ז המעביר ד"א בר"ה וכו' פוננת רבנו ברורה מ"ש שד"א בשני ר"ה מצטרפים דבעינו שיהיו ד"א בשני ר"ה מלבד הרשות שבינתיים.

ואולם הרלב"ג על התורה פ' יתרו ביאר שהרה"י שבינתיים מצטרף להשלים הד"א דכיון דכתיב שבו איש תחתיו אל יוציא איש ממקומו נמצא הרי הוציא החפץ ממקומו הראשון ותמה שם על דעת רבנו וכתב ולא תהינה בשום פנים תחתיו אלו הד"א מר"ה שרה"י מפסיק ביניהם אם לא יחתוך האיש שהוא ולזה נפלאנו על הר"מ ז"ל וכו' ע"ש.

ואחר פל הלעג הזה נראים דברי רבנו נכונים מפת אידך ברייתא דהתם דתניא מר"ה לר"ה ורה"י באמצע רבי מחייב נחכמים פוטרין דמשמע בין ברה"י קטן ובין ברה"י גדול יתר מד"א נמי חכמים פוטרין.

וגם דעת רש"י ז"ל פדעת רבנו כמבואר בלשוננו אם עבר ד"א בר"ה וכו' ע"ש. וגם מפ' רש"י דקמ"ל רשויות מצטרפים ר"ה זה ור"ה זה ודלא כר' יוסי דאמר לשתי רשויות פטור ואי ס"ד דרה"י שבאמצע נמי מצטרף א"כ אין זה ענין להך דר' יוסי ומהיכי תיתי יהי' הרה"י שבינתיים הפסק.

ופשט הסוג' קשה לדרך הרלב"ג דמפרש רשויות מצטרפות דאף הרה"י מצטרף ואין זה רבותא לפי סברתו שהרי הוציא החפץ מתחתיו. וכל זה גרם להרלב"ג מה דס"ד דהך דרשא דר"מ במסכת ערוובין דמ"א משבו איש תחתיו היא דרשא גמורה בפ"ה הפסוק ובבבאור אפרו פ' הזורק ד"א בר"ה גמרא גמיר' לי' ונהרי מי שעקר מר"ה והניח בסוף ד' בכרמלית או במקום פטור אעפ"י שהוציא החפץ מתחתיו בהכרח מודה הרלב"ג דפטור הואיל שלא הניח בר"ה וה"נ לדעת רבנו בעינן עכ"פ שיהי' מעביר פשיעור תחתיו בשני ר"ה דגם שהעברה שבאמצע העקירה והנחה הוא חלק ממלאכה כנ"ל הי"ב.

ואולם מה ששינה רבנו לשון הברייתא דנקטה הזורק וכו' ואחז לשון המעביר להשמיענו רבותא דמהלך לאו פעומד דמי ולאפוקי מבו עזאי ומברי' לא שמעינן אלא דקלוטה לאו כמי שהונח' דמי לאפוקי מדר"ע אבל שפיר אתי' כבן עזאי אבל לעיל הי"ו הוצרך רבנו למנקיט הזורק משום דבעי לאפולגי בדין נח ע"ג משהו משא"כ במעביר דלא בעינן הנחה ע"ג משהו כנ"ל ה"ו.

אָמַנְם מִדְּלֵא הַזְּפִיר רַבְּנוּ בְּלִשׁוֹנוֹ וְרַה"י בְּאַמְצַע פְּפִי לְשׁוֹן הַבְּרִייתָא נִרְאָה לְכַאוּרָה דְּמַפְרֵשׁ רַבְּנוּ קמ"ל רְשׁוּיּוֹת מְצַטְרָפוֹת לְאַפּוּקֵי מַדְר' יוֹסִי וְכַפִּירֵשׁ"י הֵילְכָּהּ פִּינּוּ דְלִקְמָן פַּח"י הַכ"ד פֶּסֶק רַבְּנוּ כַר' יוֹסִי אֶלְיָבָא דְרַבָּה דְהִיכָא דְרַה"י מְפָסִיק אֵין רְשׁוּיּוֹת מְצַטְרָפוֹת לִית הַלְכְּתָא פְּהַךְ בְּרִייתָא הִיכָא דְרַה"י בְּאַמְצַע אֶלָּא דּוֹקָא הִיכָא שְׁהַרְשׁוֹת שְׁפִינְיָהּוֹן פְּרַמְלִית אוּ מְקוּם פֶּטוּר וּלפ"ז מ"ש רַבְּנוּ לְעִיל הִי"ו וְכֵן הַזּוֹרֵק מַר"ה לַר"ה וְרַה"י בְּאַמְצַע פֶּטוּר מִתְפָּרֵשׁ אֶפִּילוּ עֵבֶר ד"א בְּשִׁנֵּי הַר"ה פִּינּוּ שְׂרַה"י בְּאַמְצַע מְפָסִיק.

אִךְ מְסַתְּמוֹת לְשׁוֹן רַבְּנוּ שְׁכ' בְּרִשׁוֹת שְׁפִינְיָהּוֹן מִשְׁמַע אֶפִּילוּ רַה"י וּלפ"ז בְּהַכְרַח לֹא מִפ' רַבְּנוּ קמ"ל רְשׁוּיּוֹת מְצַטְרָפוֹת כַּפִּירֵשׁ"י לְאַפּוּקֵי מַדְר' יוֹסִי דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין הַךְ דַּר"י דְּהוֹצִיא חֲצֵי שְׁעֵעוֹר לַר"ה זֶה וְחֲצֵי שְׁעֵעוֹר לַר"ה זֶה וּבֵין הַךְ דְּהִיכָא דַּה"ל עֶקְרָה בַר"ה זֶה וְהַנְּחָה בַר"ה זֶה.

וְעֵינּוּ בְּתוֹסְפֹתָא ר"פ הַזּוֹרֵק דִּין ב' סְרִטְיוֹת זֹו לְמַעְלָה מִזֹּו וְהוּא בְּכֻלָּל דִּין זֶה: הִי"ח וְאַפִּילוּ הוֹשִׁיט לְמַעְלָה מִי' וְכו' נִרְאָה מְלִשׁוֹן רַבְּנוּ דַּכ"ש הַמוֹשִׁיט לְמַטָּה מִי' דְּחֲזִיב וְעֵינּוּ בְּתוֹסְפֹתָא דַּף ד' בַּד"ה אֶבֶל לְמַעְלָה מִי' שְׁנֹסְתְּפָקוּ בְּזֶה אִי יֵשׁ חֲזִיבָא בְּמוֹשִׁיט לְמַטָּה מִי'.

וְעֵינּוּ בְּתוֹסְפֹתָא ר"פ הַזּוֹרֵק ד"ה פִּיצַד וְכו' שְׁפַתְבוּ בְּשֵׁם הַיְרוּשְׁלָמִי דְלָמ"ד לְמַטָּה מִי' פְּלִיגִי לֹא גְרַסִּינּוּ פִּיצַד אָמַנְם בְּגוּף הַיְרוּשְׁלָמִי רְאִיתִי בְּהַפְּךָ וְה"ג בְּיְרוּשְׁלָמִי ר"פ הַזּוֹרֵק שְׁמוּאֵל אָמַר ל"ש אֶלָּא לְמַטָּה מִי' אֶבֶל לְמַעְלָה מִי' אֶסוּר.

מִלְתִּי דַר' אֶלְעָזָר אָמַר אֶפִּילוּ לְמַעְלָה מִי' מְוֹתֵר דַּא"ר אֵילָא בְּשֵׁם ר' אֶלְעָזָר מְעַגְלוֹת לְמַד ר"ע וְעַגְלוֹת לְאוּ לְמַעְלָה מִי' אֵינּוּן. אֵית דְּחֲנִי פִּיצַד וְאֵית דְּלֵא חֲנִי פִּיצַד עַל דְּעַתִּי דַר"א אֵית פֶּאן פִּיצַד ע"ד דְּשְׁמוּאֵל לִית פֶּאן פִּיצַד ע"כ וְהַגָּאוֹן מַהֲר"ד הִגִּיחַ לְשׁוֹן הַיְרוּשְׁלָמִי ע"פ דְּבַרֵי הַתּוֹסְפֹתָא וְגָרִיס שְׁמוּאֵל אָמַר ל"ש אֶלָּא לְמַטָּה מִי' אֶבֶל לְמַעְלָה מִי' מְוֹתֵר פִּי אַדְר"ע קָאִי דְּטַעְמִי דַר"ע מְשׁוּם דְּקְלוּטָה פְּמִי שְׁהוֹנְחָה דְּמִי אֶבֶל דַּכ"ע לֹא יִלְפִינּוּ זּוֹרֵק מְמוֹשִׁיט.

וּבְמִלְתִּי דַר"א הִגִּיחַ אֶפִּילוּ לְמַעְלָה מִי' אֶסוּר לַר"ע מְשׁוּם דְּיִלְיָהּ זּוֹרֵק מְמוֹשִׁיט וּמַש"ה ע"ד דְּשְׁמוּאֵל לִית פֶּאן פִּיצַד דְּלֵא קָאִי אֶדְלַעִיל מִינֵי' סִיּוּמָא דְּמִלְתָּא דְּרַבְּנּוּ דְּבַגְזוֹן טְרָאוֹת לְמַעְלָה מִי' אֶפִּילוּ ר"ע מוֹדָה דְּזוֹרֵק פֶּטוּר (וְעוֹד גְּרַסִּינּוּ הֵתֵם בִּירוּשְׁלָמִי עַלִּי דְּבַבָּא דְּזוֹ פְּנֵגֵד זֹו הַמוֹשִׁיט וְהַזּוֹרֵק מִזֹּו לְזוֹ פֶּטוּר רַב אָמַר לִית פֶּאן פֶּטוּר אֶלָּא מְוֹתֵר עַל דְּעַתִּי דְּרַב לְמַעְלָה מִי' מְוֹתֵר ע"ד דְּשְׁמוּאֵל לְמַעְלָה מִי' אֶסוּר ע"כ ע"ש שְׁהַגִּיחַ.

וּלְדַעַתִּי הַפֶּשֶׁט פֶּשׁוּט דַּע"ד דְּשְׁמוּאֵל דַּס"ל פֶּל פֶּטוּרֵי דְּשַׁבַּת פֶּטוּר אֶבֶל אֶסוּר לְבַר מְתֻלָּת הֵילְכָּהּ לְמַעְלָה מִי' גְּמִי פֶּטוּר אֶבֶל אֶסוּר) וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְקַנִּיִם גְּיָרֵסֵת הַיְרוּשְׁלָמִי וְאַדְרַבְּנּוּ קָאִי דְּשְׁמוּאֵל קָאֻמַר ל"ש אֶלָּא לְמַטָּה מִי' הוּא דְּפֶטְרֵי רַבְּנּוּ מְשׁוּם דַּס"ל דְּמוֹשִׁיט לְמַטָּה מִי' פֶּטוּר אֶבֶל לְמַעְלָה מִי' ד"ה חֲזִיב דְּיִלְפִינּוּ זּוֹרֵק מְמוֹשִׁיט וְטַעְמִי דַר"ע דְּמַחֲזִיב אַף לְמַטָּה מִי' מְשׁוּם דַּס"ל קְלוּטָה פְּמִי שְׁהוֹנְחָה דְּמִי וּלפ"ז דְּבַרֵי שְׁמוּאֵל הֵם מְמֵשׁ כַּפִּי קוֹשְׁיֵית הַתּוֹס' בַּד"ה אֶבֶל לְמַעְלָה מִי' הַנְּ"ל וְר"א אָמַר אֶפִּילוּ לְמַעְלָה מִי' פֶּטְרֵי רַבְּנּוּ מְדַקְאֻמַר ר"א מְעַגְלוֹת לְמַד ר"ע מְפָלֵל דְּרַבְּנּוּ לֹא יִלְפִי זּוֹרֵק מְמוֹשִׁיט אֶבֶל לְמַטָּה מִי' אֶפְשֵׁר דַּכ"ע קְלוּטָה פְּמִי שְׁהוֹנְחָה דְּמִי.

ולפ"ז היינו דמסיק דשמואל לא תני פיצד דתנא דסיפא דמחלק בין מושיט לזרק דלא כר"ע ודלא פרבנן כמ"ש התוספות בד"ה אבל וכו' הג"ל (משא"כ אליבא דרבה דס"ל למטה מי פליגי אבל למעלה מי ד"ה פטור דלא ילפינן זורק ממושיט א"כ שפיר י"ל דמושיט למטה מי חייב ונגרסינן פיצד ונגזונטראות דמתניתין היינו למטה מי דשפיר ילפינן למטה מי מעגלות דר"כ"ש) אמנם מה דמסיים ועגלות לאו למעלה מי אינון משמע דרוצה להוכיח דר"ע מחייב בזורק למעלה מי וע"כ צריף להגיה דברי הירושלמי וכדי למעט בהגהה יש למחוק תיבת מותר מדברי ר"א ופליג אדשמואל דקאמר דלמעלה מי אסור ר"ל פטור אבל אסור ומלתא דר"א דאפילו למעלה מי פליג ר"ע וכדעת התוספות דבבא דסיפא למעלה מי.

ובירושלמי משמע דאין חיוב במושיט אלא בשנים ורבנו השמיטו עיין בתוס' דף ג' ד"ה בעשותה: ה"כ שכח ופשט ידו וכו' עיין בכ"מ בשם הרמ"ך ובדברי ה"ה יש יישוב לקושיותו דלשון באור ר"ה היינו למטה מי פדלקמן פי"ד ה"ג.

ונראה שסובר רבנו פדרף רש"י דאע"ג דבמזיד דרב ביבי התירו היינו משום דהתם נדאי אתי לידי איסור סקילה משא"כ ה"כא דליבא אלא חשש דלמא שדי (ובחזושי הלכות שלי הארכת ביאור הסוגיא לדרף רש"י וכל זה לפי דעת הרב המגיד לעיל פ"ט ה"ה אבל לפמ"ש אני שם אף מזיד דרב ביבי לא התירו).

ועיין לקמן פד"א ה"ט. וכל זה דוקא בהוציא ידו משחשכה אבל בהוציא ידו מבע"י אפילו במזיד ולמטה מי מותר להחזיר אפילו לחצר אחרת דכיון דהנה בעי דלא אפשטה נקטינו לקולא.

משא"כ במזיד משחשכה דלכלהו שינויאי קנסינן פסק רבנו שפיר דאסור להחזירה: הכ"א המתפונן לזרק ח' וכו' עיין במגיד משנה וגי'רסת רבנו ופירושו ראיתי בש"ש לרשב"א פ' פיצד הרגל גריס רב האי גאון נתפונן לזרוק ח' וזרק ד' עד שיאמר בכל מקום שתמצה תנוח אף גירסא שלפנינו נתפונן לזרוק ד' וזרק ח' וכו' גם ביאר הרשב"א במסכת שבת דגריס אמר מר הרי כתב שם משמעון מי דמי התם כל כמה דלא כתב שם לא מכתוב שמעון.

ומשני ה"נ כל כמה דלא זריק לי ארבע לא מזדקא לי תמניא. ומפ' הרשב"א דבמאי דקאמר ולא היינו דא"ל רבינא לרב אשי אינו סותר הפשיטות הראשון דנתפונן לזרוק ח' וזרק ד' חייב אלא דהדר בעל הש"ס לזקזק אמר מר וכו' ופריף מי דמי וכו' פי' דהתם אי אפשר לכתוב שמעון עד שיכתוב שם וינוח ואח"כ יגמור כל התיבה שמעון משא"כ ה"כא שהרי אפשר לזרוק ח' אעפ"י שלא ינוח בסוף ד'.

ומשני ה"נ וכו' פי' דנהי דאפשר לזרוק ח' שלא ינוח בסוף ד' מ"מ אי אפשר מיהות לזרוק ח' שלא יעבור בסוף ד' ע"כ גרסת הרשב"א ופירושו ולפ"ז נתקיים הפשיטות ונתבאר לשון רבנו שהדבר ידוע וכו' עד שיעבור וכו' ולא חשב שתעבור בו וכ"ש שתנוח וכו' ועיין מ"ש לעיל פ"א ה"ח החילוק שבין נתפונן לזרוק ח' וזרק ד' וביין נתפונן לזרוק ד' וזרק ח'.

וניש להקשות לפי דרך רבנו דהא ע"כ רבינא דאותיב לרב אשי אי להכי קבעי לי וכו' ס"ל דנתפנון לזרוק ח' וזרק ד' פטור דאל"כ בנתפנון שתנוח בסוף ד' גימא בתחלת ר"ה קלוטה כמי שהונחה דמי וה"ל כתב שם משמעון וכי אזלה תו ד"א לחייב משום מחשבתו ראשונה וכמו שפתבו התוספות בד"ה הרי כתב שם משמעון וכו' ולדרך רבנו וגירסתו קשה.

(ואין לתרץ דסובר רבנו דשפיר מותיב רבינא דנהי דאמרינן קלוטה כמי שהונחה דמיא ונהרי כתב שם משמעון מכל מקום אחרי שנתנה בסוף ד' אין לחייבו תרתי דהא ודאי מי שנתפנון לכתוב שמעון שהרי כותב שם משמעון ואח"כ גומר אותיות עון למשלום תיבת שמעון אין סברא שיהי' חייב שנים אחת על ב' אותיות שם ואחת על ג' אותיות עון.

דבאמת זה טעות דנודאי כה"ג פלה בהעברה שהרי שנתפנון לזרוק ח' וזרק ח' לא מחייב תרתי אפילו אי אמרינן קלוטה כמי שהונחה בסוף ד' דבזה מודה ר' יהודא פינון דהפל מלאכה אחת אלא טעמי' דר' יהודא דוקא בזורק מרה"י לרה"ר ועברה ד"א בר"ה דע"י קלוטה בתחלת ר"ה ה"ל מלאכת אב דהוצאה ואח"כ פשהלכה ד"א בר"ה ה"ל התולדה דמעביר ור' יהודא מחייב אתולדה במקום אב ולא דמי לכותב שמעון) ומה שנ"ל ביישוב שיטת רבנו דנודאי יש לתמוה בדברי התוספות הללו דנהי דרבינא לית לי הפשיטות דנתפנון לזרוק ח' וזרק ד' סייב אלא סובר דפטור בהכרח תקשה לרבינא קושית הגמרא ואמאי הרי כתב שם משמעון וליכא לשנויי תירוץ הגמרא כפי פי' רש"י דמי דמי התם דכל כמה דלא כתב וכו' משא"כ ה"כא כמה וכו' בתמי' דהא אפשר לזרוק שמנה באופן שלא תנוח בסוף ד' דנודאי תירוץ זה לא שייך אלא אליבא דרבנן משא"כ אליבא דר' יהודא דס"ל קלוטה כמי שהונחה דמי הרי דמי ממש לשם משמעון דהא אי אפשר שזרוק שמנה שלא תנוח בסוף ד' ע"י קלוטה וא"כ ע"כ אליבא דר' יהודא פשיטות דבעל הש"ס קיימת דנתפנון לזרוק ח' וזרק ד' סייב ומאי האי דמקשה רבינא לרב אשי אליבא דר' יהודא.

אלא ודאי האמת יורה דרכו דאע"ג דס"ל לר' יהודה קלוטה כמי שהונחה דמי היינו דוקא במקום שנתפנון שתנוח דמחשבת' אחשבי' לקלוטה כמי שהונחה וה"ה דאמרינן קלוטה באומר בכל מקום שתתרה תנוח משא"כ מי שנתפנון לזרוק שמנה לא אמרינן קלוטה בסוף ארבעה ועיין סברא זו בתוספות ערובין דף צ"ח ע"ב ד"ה אלא וכו' ובתוספות שבת דף פ' ע"א בד"ה והאמר רבא וכו'.

ובהכי ניחא דשפיר קמותיב רבינא אף אליבא דר' יהודא דהיכא שנתפנון שתנוח בסוף ד' בר"ה מודה ר' יהודא דלא אמרינן קלוטה כמי שהונחה דמי בתחילת ר"ה הפך מחשבתו אם לא באומר בכל מקום שתתרה תנוח.

והשתא דאמרינן להכי אין הוכחה פלל דסובר רבינא דנתפנון לזרוק ח' וזרק ד' פטור דאפילו תימא דחייב מ"מ ע"י קלוטה לא אמרינן דתהני פאלו נחה בתחלת ר"ה הפך מחשבתו ובזה נתיישבו דברי רבנו (ועיין בתוספות שבת דף ה' ע"ב ד"ה בשלמא לכו עזאי וכו' דלפי סברא זו ניחא פל מה שנתקשו שם התוספות דלר"ע דס"ל קלוטה כמי שהונחה אמאי הזורק ד"א בר"ה סייב ולא אמרינן כמי שהונחה דמי בתוך ד' וכה"ג במהלך לכו עזאי וכל מה דמספקא לי לריב"א התם.

ולפמ"ש בנדאי מש"ה לא אמרינו קלוטה כמי שהונחה ומהלך פעומד בתוך ד' הואיל שלא נתפנון לנום בתוך ד' אבל עומד ממ"ש או קלטה אחר בנדאי פטור) ובההיא דלעיל הי"ו פתב הרב ר' דוד ערמאה דלדעת רב האי דנתפנון לזרוק ח' וזרק ד' פטור לא משפחת לי חייב בנח ע"ג משהו אא"כ באומר בכל מקום שתראה תנוח וכה"ג בהך דלעיל ה"ד שנתפנון להכניסה לחצר שבצדה דמשמע דאם זורק הפירות לר"ה חייב לדעת רב האי איירי שדעתו הי' רק לפנותם מחצרו שהרי נתקיימה מחשבתו.

ומסיים הרב מ' דוד ערמאה שהי' נראה לו לפרש דההיא דלעיל הי"ו אפ"ש לפרש דדוקא בשנעקר או נתגלגל לרה"י השני שנעשה מחשבתו הוא דחייב בנח ע"ג משהו ואע"ג שפתב רבנו לשון אעפ"י שנעקר וכו' דמשמע דכ"ש חייב בלא נעקר מ"מ יש לפרש דה"ק אעפ"י שנעקר וכו' מ"מ חייב פיון שנעשה מחשבתו אבל אי לא נעקר פטור דלא נעשה מחשבתו ואע"ג דרבנו פתב פ"א דנתפנון לזרוק ח' וזרק ד' חייב מ"מ י"ל הואיל שהכל ברשות אחד משא"כ המתפנון לזרוק לרשות וזרק לרשות אחר שבאמצע אפ"ש דאף רבנו מודה דפטור וא"כ מ"ש רבנו אע"פ שנעקר וכו' היינו דוקא בנעקר דנעשה מחשבתו.

תדע דהא המתפנון לזרוק מרה"י לרה"י נתפנון לעשות דבר המותר וכאלו נתפנון לזרוק שמים וזרק ד' דפטור ע"כ תנרף דבריו. ופירושו דחוק ובאמת הך דזורק מרה"י לרה"י ור"ה באמצע דה"ל בנתפנון לעשות דבר המותר צריך לפרש דברי רבנו שלא נתפנון לזרוק לרה"י אלא דומי' דהך דלהוציא פירות מחצרו דחייב כאלו אומר בכל מקום שתראה תנוח: הכ"ב זרק לתוך ד"א וכו' עיין במ"מ ודעת רבנו דלא פדעת הרשב"א מדלא חילק ברישא בין נח או לא אלא דברי שא סובר רבנו דאפילו לא נח פטור אפילו באומר בכל מקום שתראה תנוח פיון דמפח זריקתו נפל תוך ד' אלא שמעצמו נתגלגל במקום מדרון או מחמת הרוח הילקף פטור ובסיפא אעפ"י שמפח זריקתו עברה ד' היכא דלא נחה כלל פטור והיכא דנחה ע"ג משהו חייב והיינו דוקא תוך ג' כנ"ל הי"ו: סליק פ"ג מה"ש פ"יד מה"ש ה"א מדברות ויערות עיין במ"מ ועיין בכ"מ בשם הר"א בנו של רבנו דרבנו מפרש איפכא מפרש"י והפלל דכל מקום הפקר לכל אדם כמו שנוקמים ורחובות וה"ה למדבר ארץ לא זרועה (לאפוקי בקעה הזרועה בין בימות החמה בין בימות הבשמים דלקמן ה"ד שאינה מופקרת להילוך רבים) אפילו אין רבים מצויים בה תדיר חשיב ר"ה.

לאפוקי בזמן שישאל שרוים בתוכה וענני כבוד מקיפים אותם ואהליהם תכופים וסמוכים זה לזה אין לו דין ר"ה. וה"ה ליערות שהוא מקום המפקד לכל אדם ואע"ג דאין בין אילן לאילן יו"א לא גרע מבין העמודים דלקמן ה"ו והרשב"א דס"ל יערות הן פרמלית לשיטתו דלקמן ה"ו כמ"ש ה"ה דסובר גמי דבין העמודים פרמלית.

ורבנו אינו מפרש לשון פרמלית כפרש"י מלשון יער וכרמל אלא לשון פארמלית כמ"ש בפ"י המשנה ריש מסכת שבת ור"ל פאלמנה שאינה בתולה ולא אשת איש ועיין בתוספות ערוכין דף ו' ד"ה פיצד.

ומ"ש רבנו ובלבד שיהי' רחב הדרך י"ו אמה בנדאי ה"ה להשוק ר"ה עצמו בעיני י"ו אמה כמ"ש לקמן ה"ו אלא ר"ל דאפילו אם השוק רחב טובא כל שאין ברוחב הדרכים

המפולשין להן י"ו אמה לא הנה ר"ה פינון שישוק מוקף ואין הרבים מהלכים אלא דרך הדרכים מפולשים וה"ה ליער ומדבר המוקפין ואין דרך המפולש להן י"ו אמה.

והיינו הא דאמרנו בערובין דף י' ירושלם אלמלא דלתותי ננעלו' בלילה חייבים עלי משום ר"ה הואיל וכל שערי ורחובותי היו ברוחב י"ו אמה ודלא כפרש"י משום שס' רבוא בוקעים בה וע' לק' ה"ו: ומ"ש רבנו ואיזהו ר"ה וכו' וה"ה לעמוד ובור שהן בכלל תל וחרץ ודוקא שאין בהם יתר מבית סאתים דאל"כ דינם פכרמלית לעגנו טלטול פדלקמן פ"יו ולא נקרא הר נגיא אא"כ מתלקט י' מתוך ד' דלא ניח' תשמקשת' להילוף רבים פדאיתא בערובין דף נ"ח.

ומ"ש רבנו וכן המקום המוקף וכו' עיין בכ"מ ומ"ש הכ"מ ונראה דה"ה נמי וכו' דכל שאינו מפולש משער לשער וכו' לא נהירא ומדין מבוי עקום הנזכר בערובין דף י' אליבא דרב דהלכתא פנותי משמע דאפילו זה שלא פגד זה חשיב ר"ה עיין שם.

גם מ"ש רבנו שדלתותי ננעלות בלילה לאו דוקא דה"ה בראויות לנעול אע"פ שאין ננעלות פדלקמן פ"יו ה"י ע"ש: ומ"ש רבנו ומבואות וכו' ולחי ברוח רביעית דעת רבנו דדוקא היכא דיש לחי ברוח רביעית הוא דה"ל רה"י גמורה משא"כ בהכשר קורה דאעפ"י שמתר לטלטל בתוכו כמו בר"ה גמורה מ"מ אם זרק מר"ה לתוכו פטור דמדאורייתא ה"ל פרמלית דקורה משום הפירא פדלקמן פ"ז ה"ט.

ולקמן ה"ד פתב רבנו שאין לו לחי או קורה וכו' דאז ה"ל פרמלית גמורה דאסור לטלטל בתוכו משא"כ ביני לוי קורה דלא הנה פרמלית גמורה פינון דמתר לטלטל בתוכו כמו ברה"י. ודין זה דמבוי סתום חשוב פרמלית מדאורייתא והיינו קרן זווית הסמוכה לר"ה הוא מוכרח בפשטות הסוגי' דמסקת ערובין דצ"ד במשנה דחצר שנפרצה במלוא' לר"ה המטלטל מתוכה לר"ה ומר"ה לתוכה פטור אלמא דהנה פרמלית גמור' מדאורייתא וכן לפי מסקנת הש"ס התם דר"ה לא מחייב אלא במקום מחיצה שנפרצה ובצידי ר"ה הוא דחשיב לר"ה ולא קאמר ר"ה מתוכה אלא אידי דקאמרו רבנן מתוכה מוכח מיהות דרבנן הכי קאמרי לי' מי לא קמודית לן היכא דטלטל מר"ה לתוכה דפטור מפני שהיא פרמלית צידי ר"ה נמי ל"ש וכו' אלמא דתוכה חשיב פרמלית מדאורייתא אליבא דכ"ע.

ובתוספות שם ד"ה חייב דר"ה וכו' נדחקו לפרש דה"ק רבנן מי לא קמודית לן היכא דנפלו פולהו מחיצות שאין לרבים כח שם אסור לטלטל מתוכה לר"ה ופטור משום דהנה פרמלית ה"ה במקום מחיצה היכא דנפל חדא מחיצה.

משום דהוקשה להו להתוספות סוגי' דערובין דף י"א ע"ב דמשמע דג' מחיצות הנה בודאי דאורייתא רה"י גמור אליבא דכ"ע מיהו פשטות הסוגי' משמע פדברי רבנו דאפילו לא נפלו פלהו מחיצות קפטרן רבנן מתוכה לר"ה ויישוב סוגי' דערובין לדעת רבנו עיין לקמן.

ועיין בכ"מ בשם הרמ"ך והנה גם הרמ"ך מפרש דה' מתניתין דחצר שנפרצה דמתוכה לר"ה פטור בפשוטו דלא פדעת התוספות עיין לקמן פ"ז ה"ט בכ"מ בשם הרמ"ך אלא דהוקשה לו סוגי' דערובין ד"א ע"ב ולזה מחלק הרמ"ך בין מבוי סתום הפתוח לר"ה דאז ה"ל פכרמלית ובין מבוי סתום הפתוח לפכרמלית וכן דעת הרשב"א הביאו המגדל עז

פי"ז מה' שבת הלכה ה' ע"ש וא"כ מתני' דפ' פל הגגות איגרי בפתוח לר"ה ויהי סגני' דבערובין די"א איגרי במבוי הפתוח לפרמלית ורצה לדקדק מדקמארכו ב"ש לחי וקורה אלמא דבעינן ד' מחיצות מדאורייתא למתני רה"י אבל בג' מחיצות ופתוח לכרמלית לא הנה רה"י מדאורייתא דאי ס"ד דג' מחיצות הפתוחו' לפרמלית הנה רה"י מדאורייתא תסגי בחדא לחי או קורה וקדחה לעולם בג' מחיצות הנה רה"י מדאורייתא לזרוק אלא דרבנן החמירו לטלטל עד שיהי' ד' מחיצות גמורות.

וכה"ג מדקדק לב"ה דס"ל ג' מחיצות דאורייתא דאי ס"ד דבב' מחיצות פתוחות לכרמלית ה"ל רה"י מדאורייתא בדין הוא דהיכא דאיכא ג' מחיצות לא לבעי הפירא קלל. וקדחה דלעולם דב' מחיצות דאורייתא ואפ"ה לטלטל בעינן ג' מחיצות וגם הכירא.

ועיין בערובין דף י"ב ע"ב אר"י מבוי שלא נשתתפו בו וכו' ומפרש לה הרמ"ך והרשב"א במבוי סתום הפתוח לר"ה היקף בעינן ד' מחיצות ולזה הקשה רב ששת דמאי איגרא לא נשתתפו אפילו נשתתפו בו נמי וכי פכר עושאו רה"י וכיין דקורה משום הפירא אפילו נשתתפו בו במבוי סתום הפתוח לר"ה נמי אסור לטלטל בתוכו כיין דאכתי הנה פרמלית מדאורייתא.

ומסיק דה"ק מבוי שאינו ראוי לשיתוף דהיינו שפתוח לר"ה (ודלא כפרש"י במבוי מפולש דס"ל להרמ"ך דשתי מחיצות דאורייתא ואפילו לא הכשירו אפילו בקורה חייב הזורק לתוכה מר"ה) דלא מהני ביה שיתוף אפילו הכשירו בקורה דאין פכר עושאו לכרמלית רה"י.

היקף הכשירו בקורה פטור ואם הכשירו בלחי חייב דלחי משום מחיצה משני' לי רה"י ואהני השיתוף לטלטול נרבא פליג וס"ל דאף לחי משום הפירא. ופריף לרבא מהא דמתני' הזורק למבוי יש ** (צ"ל יש לו לחי חייב אין לו לחי פטור).

** לו לחי פטור אין לו לחי חייב וקס"ד דע"כ בפתוח לר"ה דאי בפתוח לכרמלית אפילו אין לו לחי חייב אלמא דלחי משום מחיצה. וקדחה ה"ק אינו צריף אלא לחי ובמבוי סתום הפתוח לכרמלית חייב אפילו לא הכשירו בלחי אבל אם צריף לחי ונדבר אחר במבוי המפולש לכרמלית וכמ"ד שלש מחיצות דאורייתא אפילו הכשירו בלחי פטור דלחי משום הפירא.

ובזה נתבארו דברי הרמ"ך בשלמות דמשיג על דברי רבנו לקמן דמבוי שהכשירו בקורה מותר לטלטל בתוכו והזורק לתוכו פטור קשה ממ"נ אי פתוח לר"ה לא מהני קורה אף לטלטל ואי פתוח לכרמלית הזורק לתוכו חייב דקיי"ל אפילו ב' מחיצות דאורייתא כב"ה וכ"ש בג' מחיצות דאף האי תנא דחצרות של רבים ומבואות שאינם מפולשין דמצריף ג' מחיצות בפתוח לכרמלית מודה מיהות דחייב ובכאן משיג על דברי רבנו דסתם דבריו דמשמע אפי' פתוח לכרמלית בעינן דוקא לחי ברום רביעי' ואע"ג דרבנו רצה למנקיט רה"י גמורה המותר בטלטול כנ"ל אפתי קשה דה"ל למנקיט קורה ברום רביעית ופתוח לכרמלית דה"ל נמי רה"י גמורה לדעת הרמ"ך.

וליישב דעת רבנו נראה דנדאי דוסק לפרש פדעת הרמ"ך דמבוי סתום הפתוח לר"ה לא מהני לי' הכשר קורה דזהו דבר חדש שלא מצינו בשום דוקתא. אלא סובר רבנו דמבוי

סתום בין פתוח לר"ה ובין פתוח לכרמלית ה"ל פרמלית דאורייתא ומותר לטלטל בתוכו ומתוכו לר"ה ולרה"י מדאורייתא והיכא דעביד ליה הפירא בקורה אפתי ה"ל פרמלית מדאורייתא והזורק לתוכו פטור אלא דה"ל רה"י מדרבנן לטלטל בתוכו ומתוכו לרה"י והיכא שהכשירו בלחי ה"ל רה"י מדאורייתא.

ובהו סוגי דערובין דף י"א ע"ב הי' לרבנו גירסא אחרת כמו שהעיד עלי' הרב המגיד לקמן פי"ז ה"ט שהיא גירסת ר"ח דגריס אסור במקום חייב וה"פ למימרא דקסבר ב"ש ד' מחיצות מדאורייתא בעינן לטלטל דאז ה"ל רה"י אבל ג' מחיצות ה"ל ר"ה מדאורייתא ואסור בטלטול דאי ס"ד דג' מחיצות ה"ל פרמלית ומותר בטלטול מדאורייתא תסגי בחדא להפירא ול"ל לחי וקורה.

וקדחה דלזרוק מג' הוא דאסור מדבריהם פדין פרמלית אבל מדאורייתא פטור דלא הנה ר"ה ואפ"ה לטלטל בעינן ד' מחיצות גמורות עד דלהני רה"י גמור וכה"ג מדקדק לב"ה דס"ל דבחדא מינייהו סגי אלמא דבג' מחיצות מותר לטלטל מדאורייתא דה"ל פרמלית דאי ס"ד דאף ב' מחיצות ה"ל פרמלית מדאורייתא פדין הוא דבג' מחיצות אף הפירא לא נבעי.

וקדחה דלעולם דאף ב' מחיצות ה"ל פרמלית ואסור לזרוק רק מדבריהם מיהו לטלטל החמירו חכמים עד דאיכא שלש מחיצות וגם הפירא. ומיהו רבנו פסק דבעינן ג' מחיצות דדחיקי בעלמא הוא נאנן קיי"ל כסתם ברייתא דמבואות שאינן מפולשין שבערובין דף י"ב ע"ב ודלא כר' יהודה דס"ל ב' מחיצות דאורייתא אלא כרבנן דפליגי עלי' עינן בערובין דף צ"ה.

והו סוגי דמסכת ערובין די"ב ע"ב מתפרשה דפריה רב ששת דאפילו נשתתפו נמי הכשירו בקורה ה"ל פרמלית. ומשני דה"ק מבוי שאינו ראוי לשיתוף פי' שפרצתו יותר מעשר או שנפרץ מצדו כלפי ראשו ושאר פסולי מבוי שהרי אינו ראוי לשיתוף ואסור לטלטל בתוכו (ודלא כפרש"י במבוי מפולש) הכשירו בלחי הזורק לתוכו חייב אע"פ שאסור לטלטל בתוכו דמ"מ רה"י הוא מדאורייתא פנין דלחי משום מחיצה.

ורבא פליג וס"ל דאף לחי משום הפירא ובעינן פס ד' ברוח רביעית דלהני רה"י מדאורייתא. ופריה עלה מבריתא.

ומשני דה"ק אינו צריך אלא לחי דהיינו שיש לו פס ד' ברוח רביעית דה"ל רה"י אלא דצריך רק לחי למעט מעשרה טפחים (א"נ דדופן הרביעי הפרוץ אין בו יותר מ' שהרי בלחי משהו ממעט רוחב י') הלכך הזורק לתוכו חייב, אבל הצריך לחי ודבר אחר שפתחו יותר מ' שהרי צריך למעט רוחב הפתח הלכך אע"פ שהכשירו בלחי נמי פטור דאין בלחי תורת מחיצה וה"ל פרמלית כמקדמ.

ולפ"ז י"ל הא דקאמר רבנו לקמן פי"ז ה"ט שאם הכשירו בקורה אפילו אם מותר לטלטל בתוכו הזורק לתוכו פטור ואם הכשירו בלחי אפילו רחב יתר מעשר ואסור לטלטל בתוכו ואפילו אינו ראוי לשיתוף נמי הזורק לתוכו חייב: ה"ב ספינה וכו' בפ' הזורק דף ק' ומ"ש או מגדול וכו' עינן ערובין דל"ד ע"ב ומ"ש וכוננת עינן שבת דף ח': ה"ג עובי

הפתלים וכו' עיין לקמן ה"ח ולעיל פי"ג ה"א:ה"ד פגון מבוי וכו' עיין לעיל ה"א: ה"ו בור שבפרמלית וכו' עיין בהשגות.

ובשבע שישות להרשב"א פ' הזורק דף ק' ע"א אהא דקאמר התם תנ"ה הזורק מן היים לאיסרטיא וכו' פתב וז"ל ואיכא למידק אדמסייע לי ** (לי.) ** מדר"ש לותבני מדרבנן דפטרין אלמא דמיא מבטלי מחיצה.

וניש מי שתיגרז דעל פרחיה אין טעם פלוגתתם מפח הא דמיא מבטלי מחיצה דא"כ לפלגו בבור מלא מים דעלמא ומדאפלגי בבור שבבים אלמא דטעמי דת"ק משום דס"ל דבור עמוק י' ורחב ד' שבפרמלית ה"ל פרמלית וכדעת הרמב"ם.

אמנם הראב"ד תפס עליו דשאני הכא דהמים צפין עליו וה"ל הכל מקום א' אבל בור שבפרמלית ביבשה הנה רה"י אליבא דכ"ע. ואומר אני שהרמב"ם סמך על התוספתא דמכילתין פי"א דשבת דתנן אסרטיא ע"ג בקעה זרק מן האסרטיא לבקעה פטור ר"ש אומר אם יש במקום שזרק עומק י"ט סגיב.

אלא שיש לדקדק על הרמב"ם מהא דקמשני רבא ד"ח ע"ב זימנין משני לי' הוא ועירובו בכרמלית ואמאי קרי לי' ר"ה לפי שאינו רה"י וא"כ בהניח עירובו למטה מי' דהיינו בבור עמוק י' אמאי אינו עירוב פינו בבור בכרמלית ה"ל פרמלית ודחוק לומר דהך פרייתא אתני' כר"ש דא"כ הל"ל ור"ש היא על דרך מה דקאמר בשנויניא אחרניא ורבי היא וכו'.

ועוד קשה להרמב"ם דהא בפ' הדר אמרינן סלע שבבים גבוה י' ורחב ד' אין מטלטלין מתוכו לים וה"ה לספינה שבבים. ודחוק לומר דהתם מפני שחלוק מן היים לגמרי וניכר שזה ים וזה סלע וספינה דלפ"ז היינו צריכין לומר דהא דאמרו דתל גבוה י' ורחב ד' עד בית סאתים מטלטלין בתוכו איירי בתל בר"ה.

לכן י"ל דבתל כ"ע ל"פ ומוזדים חכמים בתל שבפרמלית שהוא גבוה ונראה מרחוק חולק רשות לעצמו ולא נחלקו ר"ש ורבנן בתוספתא אלא בחריץ שאינו ניכר מרחוק אבל בתל וכ"ש סלע שבבים וספינה דכ"ע ה"ל רה"י ע"כ לשון הרשב"א ובזה נתבאר דברי הראב"ד ונתנישבו דברי רבנו אף לפי גירסת המגיד משנה דגריס ורחב ד'.

ומה שהקשה הרשב"א לדרך רבנו מהא דקמשני רבא ד"ח לא ידעתי מאי דוחקני דשפיר מתוקמ' פרבנן דר"ש ובנתפנון לשבות בכרמלית והבור עומד ומובלע בר"ה סמוך לכרמלית הילכף למטה מי' דה"ל הבור רה"י אין עירובו ועירוב ולמעלה מי' ה"ל הוא ועירובו בכרמלית.

וכה"ג מה שהקשה הראב"ד מסוגני' דפ' בפל מערבין בשמעתת' דנתנו בבור אפילו עמוק מאה אמה שבלי ספק נתפנון להא דאמרינן דל"ד ע"ב לא צריכא בבור דקאי בכרמלית ונתפנון לשבות למעלה ורבי היא וכו' ואי ס"ד דבור שבפרמלית פרמלית כמ"ש רבנו אפתי קשה פשיטא הוא ועירובו במקום אחד.

וגם זה לק"מ דבהדיא פתב רבנו בפ' המשנה וז"ל ועוד אמרו נתנו בבור והוא שיהי' הבור פרמלית ומקום שביתתו בר"ה עכ"ל הרי שמפרש רבנו דנתפנון לשבות למעלה

בר"ה ונהבור מןבלע בפרמלית הסמוך לר"ה דאפילו עמוק מאה נרחב ד' ה"ל פרמלית
כפי דעתו פה נרבי היא וכו'.

אמנם בתשובת רבנו לחכמי לונגיל הדר ב' וסובר דדוקא בבור שאינו רחב ד' הוא דהנה
פרמלית ולהיו' שדברי התשובה סתומין וסתומין אמרתי לבארה בקצרה עיין לשונה
במגדל עוז.

ותורה דבריו לא (אמר) אלא בבור שהוא ג' מחיצות וכו' פ' דפולגתא דר"ש ורבנו בין
בור שבים ובין בבור שבקעה כמבוא' בתוספתא הנ"ל דע"כ איירי ברחב ד' מדקמחיב
ר"ש.

וע"כ איירי בזורק מן האיסרטיא לבור שבשפת איסרטיא שיש לו ג' מחיצות מקרקע
האיסרטיא והדופן הרביעי פרוץ לתוך הים או לתוך הבקעה דר"ש סבר דבור פנה שיש
לו ג' מחיצות ה"ל רה"י נאפילו מלא מים אין המים מבטלין המחיצות.

ורבנו ס"ל דכל דבר המוקף ג' מחיצות אפילו פרוץ לכרמלית ה"ל פרמלית כנ"ל ה"א.
אבל בור בעל ד' מחיצות בנדאי חולק רשות לעצמו אפילו בפרמלית וגירסת הספר צ"ל
אם אין בו ד' דהואיל ולא חלק רשות לעצמו ובעלמא הנה בור כה"ג מקום פטור היכא
דהנה בר"ה משא"כ בפרמלית דה"ל מדאורייתא מקום פטור מצא מין את מינו ונניעור
עיין בערוכין דף ט'.

והו' מתניתין דערוכין נתנו בבור אפילו עמוק מאה אמה איכא לאוקים בב' אופנים או
בור שאין רחב ד' ועומד בפרמלית דה"ל פרמלית וכשנתפנון לשבות למעלה בר"ה
הסמוך לו כנ"ל.

ואפשר ג"כ להעמידה בבור רחב ד' בפרמלית דה"ל ר"ה והוא נתפנון לשבות למעלה
בפרמלית ומסיק דאופן הראשון יותר מחנוור דאז איכא רבותא במה שעמוק מאה אמה
נאפ"ה איננו מןבדל מפרמלית וה"ל פרמלית כמוהו ולא רה"י ולא מקום פטור.

משא"כ לדור השני דה"ל רחב ד' ורה"י מה לי מאה אמה או עשרה טפחים. ויש לפרש
הרבותא לדור הראשון דאפילו עמוק מאה לא הנה מקום פטור ולא שרי אלא לרבי
דוקא דה"ל פרמלית אע"ג דלא ניחא תשמית' ותו לא מידי שם או שאין ברחבה י"ו
אמה וכו' במגיד משנה הביא לשון ההשגות א"א נ"ל במקום שאין ר"ה קבועה בו ע"כ
נסיים ה"ה שדבריו סתומים.

וכוננת הראב"ד פשוטה דס"ל פדעת התוספות בערוכין דף ו' ע"ב בד"ה וכי תימא וכו'
וכמ"ש ה"ה לעיל ה"א בשם הרשב"א והתוספות דמבואות המפולשין שארפן לאורה
ר"ה אפילו אין ברחבן י"ו אמה ה"ל ר"ה פיון דבקעי ב' רבים לא גרע מבין העמודים
משא"כ ברחבן לאורה ר"ה ע"ש בתוספות אמנם לפמ"ש לעיל ה"א שדעת רבינו דכל
מקום המופקר לכל העולם שרחבו י"ו אמה חשיב ר"ה ולא תלי כלל בבקיעת רבים א"כ
לא שייך לחלק בין אורכו לאורה ר"ה או לא ומבואות המפולשין לר"ה שנתרים בלחי
וקורה וצ"פ דלקמן פי"ז ה"ג היינו באינם רחבים י"ו אמה.

וְדִין שְׁנֵי פְתָלִים שֶׁב־ר"ה דְּלִקְמָן פִּי"ז ה"י אֶפְיָלוּ אֵינָם רְחָבִים י"ו אָמָה פִּינּוֹן שְׁהֵם עוֹמְדִים בְּתוֹךְ ר"ה ה"ל כְּבִין הַעֲמוּדִים דְּחָשִׁיב ר"ה גְּמוּרָה הוֹאִיל שֶׁר"ה מְקִיפּוֹ מְכַל צַד מִשָּׂא"כ מְבֹאוֹת הַמְּפֹנְלָשִׁין שְׂאִין בְּרַחְבּוֹ י"ו אָמָה אֶפְיָלוּ עוֹמְדִים בְּאַמְצַע ר"ה לֹא בְּטֵל חֲלָל הַמְּבֹוֹי לְגַבֵּי ר"ה דְּחֲלָל הַמְּבֹוֹי שְׂיִיף לְבָנֵי מְבֹוֹי וְאֵינוֹ מוֹפְקָר לְרַבִּים כֹּל שְׂאִין בְּרַחְבּוֹ י"ו אָמָה (וְעֵינָן לְקָמָן פ"חֵי הַר"ד דר"ה הִנֵּה הַפֶּסֶק בֵּין שְׁתֵּי רְשׁוּיֹת מִשָּׂא"כ הַפְתָּלִים וְהַעֲמוּדִים) וְקוֹשְׁיָת הַתּוֹסְפוֹת בִּד"ה וְכִי תִימָא הַנְּ"ל יֵשׁ לִינְשִׁיב כְּפִי תִירוּץ הַתּוֹסְפוֹת הָרֵאשׁוֹן דְּשָׁם וְגַם י"ל דְּהַסְנֵגְלִי אֲזַלְאֲלָפִי מַה דְּמָסִיק בְּעִירוּבֵין דְּרַף י' וְהִיא הַנּוֹתְנַת וְכו' ע"ש: ה"ח וְאֵין מְשַׁגְיָחִין עַל מִדַּת אֲרָכּוֹ וְכו' ע"י בִּמ"מ בְּשֵׁם הָרֵאָבֶ"ד וְהָר"ן וְ"ל פ"ק דְּשַׁבַּת כְּתִב מְקָשׁוּ הָכָא הָא דְקִי"ל דְּבַעֲיָנָן בִּר"ה עֲקִירָה וְהַנְּחָה מִע"ג מְקוּם ד' הִיכֵי דְמִי דְאֵי לְמַטָּה מִג' אֶפְיָלוּ אֵינוֹ רְחָב ד' כְּאַרְעָא סְמִיקְתָּא דְמִי וְה"ל ר"ה וְאֵי לְמַעְלָה מִג' וְלְמַטָּה מִי' אֵי רְחָב ד' ה"ל כְּרַמְלִית וְאֵי אֵינוֹ רְחָב ד' ה"ל מְקוּם פְּטוּר וְאֵי לְמַעְלָה מִי' אֵי רְחָב ד' ה"ל ר"ה וְאֵי אֵינוֹ רְחָב ד' ה"ל מְקוּם פְּטוּר.

וְתִירֵץ הָרֵאָבֶ"ד דְּלֹא מְשַׁכְחָתָ לִי אֲלֵא בְּבַעֲלֵי קֵיָם שְׂאֵינָם חוֹלְקִין רְשׁוּת לְעַצְמָן א"נ בְּעַמּוּד גְּבוּהָ ט' מְצֻנְמָצְמוֹת ע"כ. אֲמָנָם דַּעַת רַבֵּינוּ נִרְאָה דִּה"ה לְכָל הַחֲפָצִים וְכָלִים וְאַבְנִים שֶׁבְּקִרְקַע ר"ה שְׂאֵינָם קְבוּעִים בְּקִרְקַע וּמִתְטַלְטְלִים אֵינָם בְּטָלִים לְגַבֵּי קִרְקַע שְׂיִהִיו כְּמוֹ גּוֹף הַקִּרְקַע שְׂיִהִי' סְגִי בְּכָל שְׂהוּ פְּדִין הַנְּחָה בְּרְשׁוּת עַצְמוֹ דְּסְגִי בְּכ"ש כְּנ"ל פִּי"ג ה"א דְּכִינּוֹן דְּעֲשׂוּיָי' לְהַתְטַלְטֵל לֹא חָשִׁיב הַנְּחָה עַל גְּבִיָּהֶם כֹּל שְׂאִין בְּרַחְבָּם ד'.

וְגַם אֵינָם חוֹלְקִין רְשׁוּת לְעַצְמָם שְׂאֵם רְחָבִים ד' יִהִיו כְּרַמְלִית מְפָנֵי שְׁכָל דְּבַר הַמְּתַטְלְטֵל אֵינוֹ מְבַטֵּל קִרְקַע עוֹלָם שְׁתַּחֲתִיו מִתּוֹרַת ר"ה שֶׁאֵע"פ שְׁבַעֲוֹדוֹן מוֹנְחִים אֵין רַבִּים דוֹרְסִים שְׁתַּחֲתִיָּהֶם מ"מ פִּינּוֹן דְּנִיָּדֵי יֵשׁ לְקִרְקַע שְׁתַּחֲתִיָּהֶן תּוֹרַת ר"ה וְה"ל מַה שְׁמֹנְחָ עַל גְּבִיָּהֶן מוֹנְחָ בְּאוּרֵי ר"ה.

וּבְאֵין בָּהֶם ד' דְּלֹא חָשִׁיב' הַנְּחָה אֶפְיָלוּ הִכֵּי פְטוּר אֲבָל אֲסוּר דְּאֵין עֲלֵיהֶם תּוֹרַת רְשׁוּת שְׂיִהִיו מְקוּם פְּטוּר. וְכֵן מְבֹאָר בְּגִמְרָא דְּכַוְוֹרַת רְחָבָה ד' שְׂאִין בְּגְבֻהָהּ י' הַזּוֹרֵק אוֹתָהּ חָיִיב דְּאֵין כְּרַמְלִית בְּכָלִים וְעוֹד שָׁם בְּגִמְרָא דְּרַף ז' דְּקוֹנְפָה פְּחוּתָה מִי' מוֹתֵר לְטַלְטֵל מִתּוֹכָהּ לִר"ה לְכַתְּחֵלָה וְעֵינָן בְּתוֹסְפוֹת ד"ה ע"א בִּד"ה כָּאֵן לְמַטָּה מִי' שְׁכַתְּבוּ בְּבִיאוּר דְּאֵין כְּרַמְלִית מְכָלִים וְכַוְוֹנְתָם דְּבְטֵל לְגַבֵּי הָרְשׁוּת וְדִלֵּא כִּמ"ש בְּהַגְהוֹת אֲשֶׁר"י פ"ק דְּשַׁבַּת וְנ"ל וְכֵן קוֹנְפָה גְּבוּהָ י' וְרַחְבָּה ד' הָנִי רַה"י גְּמוּרָה פְּחוּת מְכָאֵן הוּא מְקוּם פְּטוּר דְּאֵין כְּרַמְלִית בְּכָלִים ע"כ דְּאֵי ס"ד דִּה"ל מְקוּם פְּטוּר אֲדַרְבָּה קִשָּׁה קוֹשְׁי' הַתּוֹס' טְפִי אֲלֵא כַוְוֹנְתָם שְׁכַתְּלוּ לְגַבֵּי הָרְשׁוּת שְׁמֹנְחָ בּוֹ וְה"ל ר"ה.

וְכֵן תִּרְאָה שְׂהַמְשִׁיל רַבְּנּוֹ הַכְּרַמְלִית בְּתֵל וְחָרִיץ וּמְקוּם הַמְּנוֹקָף דְּקַבִּיעֵי בְּקִרְקַע וְכֵן הַמְשִׁיל מְקוּם פְּטוּר בְּהַנְּךְ וְה"ה לְקוֹצִים וּבְרַקְנִים וּגְלָלִים שְׁהֵן אֲשַׁפּוֹת שֶׁב־ר"ה שְׂאֵינָם עֲשׂוּיִם לְהַפְנוֹת וְכַקְבִּיעֵי דְמִי הַקְּלָפָה מְבַטְלִין הַקִּרְקַע שְׁתַּחֲתִיָּהֶן מִתּוֹרַת ר"ה וְחוֹלְקִין רְשׁוּת לְעַצְמָן.

מִשָּׂא"כ בְּדַבְרֵים הַעֲשׂוּיִים לְהַתְטַלְטֵל דְּבְטֵלִין לְגַבֵּי הָרְשׁוּת וּמִיָּהוּ בְּעֵינָן שְׂיִהִי' מְקוּם ד' דִּה"ל הַנְּחָה חֲשׁוּבָה הוֹאִיל שְׂאֵינָם הָרְשׁוּת עַצְמוֹ מִשָּׂא"כ בְּדַבְרֵי הַמְּנוּחָ ע"ג ר"ה עַצְמוֹ כְּמוֹ עַמּוּד גְּבוּהָ ט' חָשִׁיב הַנְּחָה גְּמוּרָה אֶפְיָלוּ אֵין בּוֹ ד' וְכֵן פִּרְש"י וְהַתּוֹסֵף נִדְּחָקוּ בְּזָה בְּכַמָּה מְקוּמוֹת וּמַה שְׁכַתְּבִיתִי הוּא מוֹכְרָח בְּדַעַת רַבְּנּוֹ וְעֵינָן עוֹד לְקָמָן הִי"ז אֲנֹפֵן אַחֲרָ:

ה"ט גג הסמוך לר"ה וכו' עיין במסכת ערובין דף פ"ד ע"ב ב"רש"י ותוספות שנדחקו בזה בפירושים שונים וכוונת רבנו פשוטה כמ"ש ה"ה בשם הרשב"א פגון שיש בקעה סמוך לר"ה ובתוך הגיא בית וחסר והגג בולט חוץ לגיא סמוך לר"ה ואינו בגובה י' מטרקע ר"ה אבל מטרקע הגיא הוא גבוה טובא דה"ל רה"י גמור ואסרו להשתמש בגג הואיל דחזי לרבים לכתוף קצת אפילו אינו גבוה מטרקע ר"ה ט' מצומצמות מ"מ מחזי ככרמלית וצריף לקבוע סולם קבוע מטרקע החצר שבתוך הגיא על הגג דה"ל היפר שיהא רה"י גמור ודברי הלח"מ תמוהים ותורף הפוננה כמ"ש וביאור הסוגיא על דרך זה עיין לקמן פ"ד מה' ערובין הכ"ד באריכות דאיירי פשיש הפסק חצר בין גג לר"ה עיין שם.

ומ"ש רבנו נעץ בגובהו וכו' עיין בלח"מ שביאר באריכות מ"ש ה"ה א"נ שלא מיצטו וכו' ולשונו מגומגם ותורף פוננתו דה"ה מספק אם נתינת טעם של רב אשי שראוי לתלות ביתד ולהשתמש הוא טעם פולל אף ליתד גבוה יותר מג' ולית לי' לרב אשי סברת רב אדא דיתד שגבוה ג' ממעט מחמת דה"ל מקום פטור אלא דבין למטה מג' ובין למעלה מג' יהיב רב אשי טעמא דתלה עלה מידי ומשתמש וא"כ הא דבעי רב אחא מלאו פלו ביתדות ר"ל שמלא כל העמוד דכיון שאינו נוח לתלות בהו אף אותן שלמעלה מג' אינם ממעטין.

או דלמא דנדאי יתד שלמעלה מג' אף אי לא חזי לתלות בו ממעט לרב אשי מחמת טעמא דרב אדא דה"ל מקום פטור ורב אשי הוא דקיהיב טעמא ליתד שלמטה מג' וא"כ הא דבעי רב אחא מלאו פלו ביתדות ר"ל כל האנף שלמטה מג' ולא שמלא כל העמוד דנדאי אותן שלמעלה מג' ממעטין מטעמי' דרב אדא והיינו מ"ש ה"ה אי נמי שלא מיצטו.

אף דלזה הוקשה לבעל לח"מ לשון שלא מיצטו שכ' ה"ה דה"ל אי נמי שלא מילאו לזה כ' הלח"מ דנדאי אף לפי האי נמי סובר הרב המגיד דבעי דרב אחא במילא כל העמוד ואע"ג דפסיקא לי' דאותן שלמעלה מג' ממעטין מתורת מקום פטור כפי טעם רב אדא אפתי קבעי אי הנה שלטה מג' ממעטין וסיים הלח"מ שנה הפי השני הוא עיקר.

והדברים תמוהים דלפי פירוש השני דהנה שלמעלה מג' מודה רב אשי דממעטין מדר' אדא א"כ ממילא אין מודדין אלא מן היתד העליון ולמעלה ולא יזה ענין יסתפק רב אחא אם הנה דלמטה מג' מעטו דענין המיעוט שבדברי רבנו שאם נעץ יתד למטה מג' לא הנה העמוד רה"י עד שיהי' גבהו י"ג טפחים ואם נעץ יתד בגובה ששה טפחים לא הנה העמוד רה"י עד שיהי' בגובהו י"ו טפחים ומה זה חשב הלח"מ משנה דהנה שלמעלה מג' מעטו ולא אותן שלמעלה מג' הא אין לה לומר בכוננת ה"ה אלא כפי לשון הראשון שפי' הלח"מ שלא מילאו אלא למטה מג' גרידא.

ומ"ש הר"ב ד' ולדברוי מאי גבוה ארוכה מבעי לי' נראה שבהין מדברי רבנו דעל גובהה של יתד קאי אבל הפשט פשוט דקאי על גובה מקום הנעיצה. והנה יש פדמות ראי' לפי רבנו דעל מיעוט בגובה קאי מדסידר בעל הש"ס הו' מימרא בפרק זה גבי דיני מיעוט בגובה דבר הלמד מענינו הוא דאלו לפרש"י דאיירי במיעוט ברנחב ה"ל לבעל הש"ס לסדר מימרא זו בפרק עושין פסין דכ"ה גבי דיני מיעוט ברנחב.

אמנם בגוף פי' הסוגיא כבר העיד המ"מ בעצמו שהוא דחוק ונראה לפרש דרבנו סובר דיתד הזה הבולט באויר ר"ה ה"ל ר"ה גמור לדעת רב אשי הואיל וראוי לתלות בו ורבים משתמשי' עליו ולא הנה האי יתד מקום פטור כמ"ש ה"ה ועיין לקמן הי"ז בדין הנוף ודלא פדעת התוספ' בשבת ד"ד ע"ב בד"ה באילן וכו' דס"ל דהיתד חולק רשות לעצמו לפי גובהו משא"כ לדעת רבנו פינן שיש אונתחת היתד אינו מבטל הסרקע שמתחתו מתורת ר"ה אם לא דבר הקבוע בקרקע כנ"ל ה"ח ורבנו גורס איפכא מפרש"י דאביי ורבא אמרי אעפ"י שגבוהין ג' נמי אינם ממעטין מ"ט דלא משתמש' להו לרבים ולא הנה היתד ר"ה.

ורב אשי קאמר דאפילו אינם גבוהים ג' דלא ניחא תשמישתין מ"מ יש להן דין ר"ה דאפשר דתלי בי' מידי כמו כלי שגבהה ג' ומשתמש בה. וכינן שיש ליתד דין ר"ה ממעט בגובה העמוד דהטעם שעמוד גבוה י' ורחב ד' ה"ל רה"י הואיל וראש העמוד רחוק י' מקרקע ר"ה הו' לי' כאלו מוקף מחיצות גבוהים י' (ודלא פדעת רש"י ו"ל כמ"ש בתשובת חכם צבי שאלה ה' דטעמא דעמוד ותל דה"ל כמוקף מחיצה מתורת גוד אסיק) וא"כ פינן שהיתד ה"ל ר"ה תופס היתד עד עשרה טפחים מן היתד ולמעלה וה"ל כאלו העמוד פרוץ לר"ה וכאלו אין לעמוד מחיצות גבוהים עשרה הילכף ה"ל ראש העמוד פרמלית והבן זה (ואף לדרך החכם צבי פשוט דלא אמרינן גוד אסיק אא"כ גבוה העמוד י' מקרקע ר"ה) דהילכף אין מודדין אלא מן היתד ולמעלה ואפילו מלאו פלו בידות דלא ניחא תשמישתין אפ"ה ממעט הואיל וראוי לקשור ולתלות בהן חשיבי כר"ה וזה פירוש נאה ומתקבל: ה"י חורי רה"י וכו' עיין במגיד משנה ועיין לקמן מ"ש הח"י: הי"ד וכרמלית באמצע פטור לשון ה"ר דוד ערמאה אבל אסור משום העברת אויר הפרמלית דנראה פמוציא מרה"י לפרמלית ע"כ: הט"ו הי' עומד וכו' לשון הרד"ע ה"ה בעומד בכרמלית דפטור דכיון שהוא עומד שם ה"ל כנח דרך העברתו אלא שהחידוש הוא שאפילו במקום פטור אסור להחליף ע"כ.

ומ"ש רבנו וכן אם הכניס וכו' לכאורה הוא כבא שאינה צריכה ועיין לקמן ריש פט"ו: הי"ו עמוד בר"ה וכו' עיין במ"מ שכתב שדעת רבנו פדעת רש"י ו"ל דבעמוד אע"פ שהקצר גבוה ג' לא חשיב מחיצה שהגדיים בוקעים בו לפי שאין דרך להתחבף בכה"ג ולעבור תחת שיפועו שאינו אלא מעט.

וה"ה בביציאת דמישן אמרינן גוד אחית דבקיעת דגים לא חשיב בקיעה ומש"ה השמיט רבנו דין ביציאת דמישן דכיון דסתם לעיל ה"ב דספינה חשיב רה"י משמע בכל גוונא אפילו אין בתחתיתה רוחב ד'.

אבל נעץ קנה בר"ה ובראשו טרסקל דה"ל מחיצה שהגדיים בוקעים בה לא אמרינן גוד אחית וחשיב לי' מקום פטור פרבנו דפליגי עלה דר' יוסי בר יהודה ומש"ה פסק רבנו לקמן דאם זרק ונח ע"ג פטור בין שזרק מר"ה ובין שזרק מרה"י דה"ל הנחה במקום פטור.

ולפ"ז מ"ש רבנו לקמן הכ"א הזורק דף ונח ע"ג יתדות וכו' היינו דוקא באופן שיהי' רה"י וכמו שכתב ה"ה לקמן בשם הרשב"א בפותל המוקף לרה"י והיינו מה שכתב רבנו

ונעשה רה"י שר"ל באופן שיהי' נעשה רה"י ואין זה גזרת המאמר שסתם זרק דף וכו' נעשה רה"י אלא הוא תנאי שזרק באופן זה שיהי' נעשה רה"י.

אמנם תינהא קחזינא הקא דלקמן פט"ו ה"ג פתב רבנו ולמה אינו חייב מפני שלא נחו המים וכתב שם הרד"ע וז"ל צ"ע דהאיך הוא רה"י וקא ה"ל מחיצה שהגדניים בוקעים בה ונלע"ד לתרץ דכי בעינו מחיצה שאין הגדניים בוקעים בה היינו בקרקע דאי לא המחיצה אין פאן שום דבר אבל בכאן פינון שהוא גבוה י' ורחב ד' לא בעינו מחיצה כלל וזה מוכרח עכ"ל.

ולפ"ז ניחא בפשיטות הך דהקא דעמוד זה שיש בגובה קצר שלו ג' ה"ל מחיצה שהגדניים בוקעים בה ואפילו הכי ה"ל על גביו רה"י גמורה דלא בעינו מחיצה כלל (ועיין בתוספות שבת דף צ"ט ע"ב בד"ה זרק דף וכו' שקתבו ג"כ חילוק זה דעל גביו ה"ל רה"י אע"ג שהגדניים בוקעים בו אבל תחתיו לא ע"ש) וכן ניחא בפשיטות הך דלקמן הכ"א דזרק דף ונח ע"ג יתדות חשיב ע"ג הדרך שפיר רה"י אע"פ שהגדניים בוקעים בו תחתיו וא"כ הפלי ששל גביו חשיב מונח ברה"י (דבחפץ מונח על גבי דף לא שייך קושיות התוספות בד"ה זרק דף ה"ל) ואפ"ה פטור הואיל ונעשיית מחיצה עם נוחת הכלי באין בב"א.

ולפ"ז מ"ש רבנו לקמן הח"י בנעץ קנה ובראשו טרסקל היינו באין הטרסקל רחב ד'. וכדעת אית מפרשי שהביא רש"י ז"ל במסכת ערובין דל"ג ע"ב בד"ה הקא לא הדרן מחיצות וכו' ע"ש והואיל שאינו רחב ד' הוא דה"ל מקום פטור והזורק בין מר"ה ובין מרה"י או ד"א בר"ה ונח ע"ג פטור והיינו מה שסיים רבנו בלשונו שאין ר"ה אלא עד י' דהילכך ה"ל מקום פטור (משא"כ אי איירי רבנו בטרסקל רחב ד' ואפ"ה ה"ל מקום פטור הואיל דלא אמרינן גוד אחית הל"ל מפני שה"ל מחיצה שהגדניים בוקעים בה ולא ה"ל רה"י ומה זה נתינת טעם שאין ר"ה אלא עד י') אבל בטרסקל רחב ד' ס"ל לרבנו דה"ל רה"י גמור דומי' דצינור דכל למעלה מי' לא בעינו מחיצה כלל.

והטעם דכיון שראש הטרסקל גבוה י' ומפולג י' מקרקע ר"ה לא בעינו מחיצות כלל וכמ"ש לעיל ה"ט האי טעמא ולא מתורת גוד אסיק. תדע דקא תל המתלקט י' מתוך ד' חשיב רה"י אע"ג דלא מינכרא מחיצות ולא שייך לומר גוד אסיק אלמא דכל שמפולג בגובה י' מקרקע ר"ה לא בעי מחיצות כלל.

ועם היות ששיטה זו יש לה פנים מסבירות בלשון רבנו מ"מ לכאורה אין לה מקום כלל ודברי הרב מהר"ד ערמאה יתפלאו בעיני כל מעיין שהוא הפך סוגי' הש"ס בשלשה מקומות אשר אני עתיד לבארם וכי היכי דלא לשויגיה לרב ה"ל לטועה בדבר משנה דאשתמיטתי הנה סוגיות ובתלת זימני הנה חזקה דלא טעי אינשי אמרתי לבאר הנה סוגיות אחת לאחת לדעת הרב ה"ל.

ונה יצא ראשונה במסכת שבת פ"ק דף ה' התינח טרסקל ברה"י אלא טרסקל שבר"ה רה"י הוא לימא דלא כר' יוסי בר יהודה וכו' פאן למעלה מי' פאן למטה מי' אלמא דלמעלה מי' הוא דס"ל לר' יוסי דה"ל רה"י ומתורת גוד אחית ובטרסקל רחב ד' ואפ"ה פליגי רבנן עלי' במסכת שבת דק"א ופותרין משום דס"ל דה"ל מחיצה שהגדניים בוקעים בו ולא אמרינן גוד אחית אלמא דאפילו למעלה מי' בעינו מחיצות (דאין לומר דפסק

רַבְּנוּ כֹר' יוֹסִי וְהַטְעַם הוּאִיל דְּסוּגְיָ דְהַזֹּרֵק דְּרַף וְהַנִּיחַ ע"ג יְתִדוֹת אֲתָאן לר' יוֹסִי דַא"כ אַמְאֵי נְקִיט רַבְּנוּ לְקַמְן הִי"ח נְעִץ קִנְהָ וְכו' פְּטוּר וּבְטָרְסָקְלָא שְׁאִין בּוּ ד' הִל"ל חִיבֵיבּוּטְרְסָקְלָא שְׁיֵישׁ בּוּ ד' אֶלְא ע"כ דְּרַבְּנוּ מְפָרֵשׁ פְּלוּגְתָא דר' יוֹסִי וְרַבְּנָן בְּטָרְסָקְלָא שְׁאִין בּוּ ד' פְּנ"ל) יֵשׁ לִינִישׁב סוּגְיָא זֹו לְשִׁיטַת ה"ר דָּוִד עֲרַמְאָה ע"ש בְּתוֹסְפוֹת ד"ה פֶּאן לְמַטָּה מִי' שְׁהַנִּיחַתוּ בְּקוֹשְׁנֵי דְקָאֲרִי לִי מֵאֵי קָאֲרִי לִי דְאֵטוּ לֹא יָדַע דְּמִלְתָּ דר' יוֹסִי לֹא מִתְפָּרֵשׁה אֶלְא לְמַעְלָה מִי' וּמִתְנִיתִין לֹא מִתּוֹקְמָא אֶלְא לְמַטָּה מִי' וְעֵינָן בְּשִׁבְעַ שְׁיִטוֹת לְרִשְׁבָּ"א שְׁנִדְחַק לְפָרֵשׁ דְּהַמְקָשָׁה ס"ד נְמִי דְּמִתְנִיתִין לְמַטָּה מִי' אֶלְא דס"ד דְּכִי הִיכִי דְאֶמְרִינָן גּוּד אַחִית לְמַעְלָה מִי' לְשׁוֹנְיָ רַה"י ה"ה נְמִי לְמַטָּה מִי' נִימָא גּוּד אַחִית לְשׁוֹנְיָ פְּרָמְלִית (וְהָא דְקָאֲמַר טְרַסְקָל בַּר"ה רַה"י הוּא ר"ל פְּרָמְלִית כִּי הָא דְאֶמַר עֲוֹלָא דְרַף ו' ע"ב פְּרָמְלִית הוּא וְאַמְאֵי קָרִי לִי רַה"י לְפִי שְׁאִינוּ ר"ה) וְלָזָה מְשַׁנֵּי הַמְתַּרְץ מִתְנִיתִין לְמַטָּה מִי' וְאִין פְּרָמְלִית בְּכָלִים וְהוּא דִּנְחַק בְּלִשׁוֹן הַמְתַּרְץ וְעֵינָן בְּשׁו"ת מַהֲרִ"ט בְּחִדוּשֵׁי עַל מְסַכַּת שְׁבַת) אָמְנָם בְּתוֹסְפוֹת יְשָׁנִים תִּירְצוּ דְמַעֲיָקְרָא ס"ד דְּמִתְנִיתִין אֵינְרִי לְמַעְלָה מִי' וְשׁוּלֵי הַפְּלָפְלָה לְמַטָּה מִי' וּל"ל גּוּד אַחִית וְהָהּ שׁוּלֵי הַפְּלָפְלָה ר"ה ע"כ.

וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים דַּל"כ מֵאֵי הָאֵי דְקָאֲמַר נִימָא דְלֹא כֹר' יוֹסִי אֵטוּ לְרַבְּנָן דר' יוֹסִי נִיחָא הָא ה"ל מְקוּם פְּטוּר מִשָּׂא"כ לְפַמ"ש הַתּוֹסְפוֹת יְשָׁנִים דס"ד דְּשׁוּלֵי הַפְּלָפְלָה לְמַטָּה מִי' שְׁפִיר הָהּ נִיחָא לִי לְרַבְּנָן דְּהַנְּחָה בְּשׁוּלֵי פְּלָפְלָה הִיא בַר"ה וּבְהִיכִי נִיחָא דְהַמְקָשָׁה ס"ד דְּמִלְתָּא דר' יוֹסִי ע"כ אֵינְרִי בְּשׁוּלֵי הַפְּלָפְלָה לְמַטָּה מִי' וְסוּבַר ר' יוֹסִי דְאֶמְרִינָן גּוּד אַחִית וְה"ל רַה"י וְרַבְּנָן לִית לְהוּ גּוּד אַחִית.

מִשָּׂא"כ בְּשׁוּלֵי הַפְּלָפְלָה לְמַעְלָה מִי' לֹא הָוּוּ פְּלִיגֵי רַבְּנָן עֲלֵי דר' יוֹסִי דְכָל לְמַעְלָה מִי' לֹא בְּעֵינָן מַחֲיָצָה פְּלָל. וְכַה"ג ס"ד נְמִי דְּמִתְנִיתִין בְּפִי הַפְּלָפְלָה לְמַעְלָה מִי' וְשׁוּלֵי לְמַטָּה מִי' דְּמִסְתָּמָא פְּלָפְלָה שְׁבִיד הָאָדָם הוּא בְּאִנְפֹן זָה.

וְחִדְשׁ הַמְתַּרְץ דְּמִתְנִיתִין בְּפִי הַפְּלָפְלָה לְמַטָּה מִי' וְלֹא אֶמְרִינָן גּוּד אַחִית דְאִין פְּרָמְלִית בְּכָלִים. שְׁנִית סוּגְיָ דְּמִסְכַּת שְׁבַת דְּרַף ק"א דְּבִיּאָתָא דְּמִישָׁן לְפִי פִרְש"י דְּמוֹכְחָא פְּלָה סוּגְיָ דְלֹא אֶמְרִינָן גּוּד אַחִית בְּמַחֲיָצָה שְׁהַגְדִּים בּוֹקְעִים בָּהּ.

יֵשׁ לְפָרֵשׁ נְמִי לְפִי דְּרַבְּנוּ הַנְּ"ל דְּהַנְּךָ בִּיּאָתָא דְּמִישָׁן עֲשׂוּיִין קְנִים קְנִים וְהַמִּים נְכַנְסִים לְתוֹכָהּ כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בְּשֵׁם ר"ח ע"ש וְהַמְחִיצוֹת פְּרוּצוֹת וְלָזָה מְקָשָׁה דְּנִימָא גּוּד אַחִית וְיִהְיֶה מוֹתֵר לְטַלְטַל בְּתוֹךְ בִּיּאָתָא כִּי הִיכִי דס"ל לר' יוֹסִי בְּנַעֲץ קִנְהָ וּבְרַאשׁוֹ טְרַסְקָל דַּע"פ שְׁשׁוּלֵי הַטְּרַסְקָל תוֹךְ י' אַפ"ה ה"ל רַה"י מִתּוֹרַת גּוּד אַחִית וּמְשַׁנֵּי דְּתַנֵּי עֲלָהּ נְחַכְמִים פּוֹטְרִין דְּלִי לְהוּ גּוּד אַחִית.

וְלָזָה פְּרִיף אַבְיֵי וְאֵת לֹא תְסַבְּרָא דְאֶמְרִינָן גּוּד אַחִית דְּהָא בְּהָךְ דְּעַמּוּד שְׁיֵישׁ בְּגוֹבַהּ הַקְּצָר שְׁלוֹ ג' וְאַפ"ה ה"ל רַה"י ס"ד דַּה"ל מִתּוֹרַת גּוּד אַחִית וְהָךְ בְּרִיּוֹתָא דְּעַמּוּד סְתָמָא הִיא וְלִיכָא מֵאֵן דְּפִלִּיג עֲלָהּ א"כ ע"כ אַף רַבְּנָן דר' יוֹסִי ס"ל דְּאֶמְרִינָן גּוּד אַחִית וְהָא דְאֶפְלָגוּ עֲלֵי דר' יוֹסִי ע"כ הֵינְנוּ בְּטָרְסָקְלָא שְׁאִינוּ רַחֲב ד' וְאַפְּ"י שׁוּלֵי לְמַעְלָה מִי'.

וּמְשַׁנֵּי בְּעַל הַש"ס מִיּוֹדֵי אִירְיָא וְכו' (וְדִלָּא כַּפְרֵש"י דְּסִיּוּמָא דְּמִלְתָּ דְאֶבְיֵי הוּא וּמְסַקְנָא דְּסוּגְיָן דְּלֹא פְּרַב הוּנָא אֶלְא שְׁנוּיָא הוּא וּסְתָם גְּמָרָא הוּא דְּדַחָה דְּבַרֵי אַבְיֵי וּמְסִיק פְּרַב הוּנָא) הָתָם גְּבִי טְרַסְקָל שְׁשׁוּלֵי הַטְּרַסְקָל תוֹךְ י' וְה"ה לְבִיּאָתָא דְּמִישָׁן שְׁאִינוּ בָּאִים

לטלטל בתוכה ומחיצותי פרוצות שפיר ס"ל לחכמים דלא אמרינן גוד אחית דה"ל מחיצה שהגדלים בוקעים בה משא"כ ה"כא גבוי עמוד דה"ל מחיצה שאין הגדלים בוקעים בו למעלה אלא תחתיו וכל למעלה מי' מודים חכמים דר' יוסי דלא בעינן מחיצה כלל.

ופריה בעל הש"ס ונהרי ספינה נמי (ואין ספינה זו ביציאת דמישן כפרש"י שהוא דחוק דעד השתא קרי לה ביציאת' והשתא למה שינה שמה לקראת ספינה) ואדלעיל קאי דקאמר ספינה עושה לה מקום ד' ופרש"י במחיצות קטנות ושואב דרף אותן מחיצות דה"ל רה"י מתורת גוד אחית והאיכא בקיעת דגים וכו' ומשני דמחיצה תלויה מותרת במים ולפ"ז מסקנת הסוגיא פדעת הר"ד ערמאה דכל למעלה מי' לא בעי מחיצה כלל משא"כ תחת העמוד והטרסקל וה"ה ביציאת' דמישן דחשיב כמו תחת העמוד והטרסקל דהנהו להו מחיצה שהגדלים בוקעים בה לא אמרינן גוד אחית ומש"ה השמיט רבנו דין ביציאת' דמישן שפשוט הוא לקמן פי"ו דבעינן מחיצות גמורות.

שלישי סוגיא דערובין דל"ג האי אילן היכי דמי וכו' ומסיק דכלפלה משלימתו לארבעה וכו' ואפ"ה לא חשיב רה"י הואיל דלא הדרן מחיצת'. יש לפרש נמי לפי דרכנו הנ"ל אחר שגערור מה שיש להקשות לפי שיטת רש"י ו"ל דמאי האי דפריה בעל הש"ס כמאן דלא כר' יוסי בר יהודה דאימא דלעולם דאתאן לר' יוסי ובאמת אמרינן גוד אחית וכשהכלפלה משלימתו לד' ה"ל רה"י גמורה ואפ"ה עירובו עירוב דאע"ג שאינו יכול ליטול העירוב בין השמשות דה"ל עקירה מרה"י אפתי יכול הוא ליטול בין השמשות את הכלפלה עם העירוב שבתוכה דה"ל עקירת חפץ וביתול מחיצה בבת אחת דפטור שיש לדמותו להך דלקמן ה"ך דעקירת חפץ ועשיית מחיצה בבת אחת וה"ה הנחת חפץ וביתול מחיצה בבת אחת דפטור אלמא דבעינן שיהי' קודם העקירה ואחר ההנחה יהי' המחיצה קנימת הוא דמחייב וה"ה נמי דבעינן שיהי' אחר העקירה המחיצה קנימת שנמצא עוקר דבר מן הרשות מה שאין פן פשעוקר הכלפלה אין כאן רשות עיין בגמרא דף ק' ע"ב (הגם דלדעת רש"י יש לחלק בדוחק) וסובר רבנו דאה"נ דבהכי מתוקמא דודאי ה"ל רה"י גמור דכל למעלה מי' לא בעינן מחיצה כלל אלא דמש"ה עירובו עירוב הואיל דאי בעי נטל הכלפלה והעירוב בתוכה משא"כ אם יש באילן ד' אפילו תלאו בכלפלה אין עירובו עירוב שיהי' אינו יכול ליטול העירוב ולא הכלפלה.

והא דפריה כמאן דלא כר' יוסי היינו כפי' ה"ש מפרשים דמדנקיט סתם טרסקל היינו אפילו אין ברחבו ד' וקס"ד דאפילו שולי הכלפלה למעלה מי' חשיב הנחה ואיירי בזורק מרה"י נח על גביו וסובר ר' יוסי דאע"פ שאין ר"ה למעלה מי' מ"מ חשיב כאלו מונח בר"ה פדין המעביר חפץ דרף עליו והמניח חפץ בר"ה על פתח חבירו דה"ל הנחה הילכך פינון שהקנה מונח על ר"ה חשיב כאלו מונח בר"ה (ודוקא הזורק בכותל נח למעלה מי' באויר הכותל או בזיו קטן שבאויר הוא דה"ל מקום פטור משא"כ בקנה המונח בר"ה ובראשו טרסקל) אלמא דלא בעינן הנחה ע"ג מקום ד' ואמאי קאמרת גבי נעץ קורה בר"ה גבוהה י' צריה שיהי' בראשה ד' (משא"כ הך דכלפלה לא קשה ליה דשאני אילן שהוא מחובר לקרקע וחולק רשות לעצמו דה"ל מקום פטור ואלו הניחו לעירוב ע"ג אילן שאין ברחבו ד' לא חשיב הנחה והכלפלה הרי היא באויר לא חשיב כאלו מונחת ע"ג קרקע אלא דחשיב מקום ד' מתורת חוקקין אלא דהך דנעץ קורה חשיב כמו הך

דְּנַעַץ קָנָה) וְכִינּוֹן שֶׁהַקּוֹרָה מְוַנַּחַת ע"ג קַרְקַע חֲשִׁיב הַנְּחָה וְלִזְה מְשַׁנֵּי הֶתֶם גְּבִי טְרַסְקָל הַדְּרָן מְחִיצוֹת וְה"ל כְּלֵי בֵּית קַבּוּל דְּחֲשִׁיב כְּמָקוֹם ד' כַּמ"ש הַפּוֹסְקִים בְּדִין אָגוּז ע"ג כְּלֵי דְלֹא בְּעֵינָו שְׁיִהְיֶה בְּכֵלֵי מָקוֹם ד' מִשָּׂא"כ הֵכָא בְּקוֹרָה דְלֹא הַדְּרָן מְחִיצוֹת בְּעֵינָו מָקוֹם ד' לְמַעְלָה מִי' (מִשָּׂא"כ לְמַטָּה מִי' מִתּוֹרַת קְלוּטָה דְאִין הַקּוֹרָה חֲשִׁיבָא מָקוֹם פְּטוּר שְׁהָרִי הִיא נְעוּצָה בְּקַרְקַע וְעוֹמֵד לְהַתְטַלְטֵל כֹּל שְׁלֹא בִּיטְל' לְגַבֵּי קַרְקַע כַּנ"ל ה"ח).

מִיְהוּ רַבְּנָן פְּלִיגֵי עֲלֵי דר' יוֹסִי וְס"ל דְּכָל שְׁמֻנְחָה לְמַעְלָה מִי' חֲשִׁיב מָקוֹם פְּטוּר (וְדוּקָא בְּאֵדָם חֲשִׁיב דְּרָף עָלָיו דְּיִלְפִינָו מִמְשַׁכְּנָן) וְהֵינּוּ מ"ש רַבְּנָו הַח"י שְׁאִין ר"ה לְמַעְלָה מִי' כְּפִי פִירוּשׁ הַסּוּגְיָא זֹו לְפִלּוּגְתָא דר' יוֹסִי וְרַבְּנָן.

וְאִין זֶה תִּימָה דְּבִמְסַכְת שַׁבַּת קס"ד דְּהַמְקַשָּׁה דְאִינְרֵי בְּטְרַסְקָל רַחֲב ד' וּבְזוּרְק מר"ה וְנָח עַל גְּבִיּוֹ וּבִמְסַכְת עֲרוּבִין ס"ד דְאִינְרֵי בְּטְרַסְקָל פְּחוֹת מִד' וּבְזוּרְק מִרָה"י אוֹ ד"א בִּר"ה וְנָח ע"ג דְּכֹן דְּרָף הַש"ס בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת לְפִלְפֵל בְּלִישְׁנָא דְמִשְׁתַּמַּע לְתַרֵּי אִפִּי וְזִיל הֵכָא קְמַדְחֵי לִי וְכו'.

גַּם י"ל דְּאֵף בְּמִסְכַּת שַׁבַּת פְּסִיקָא לִי לְבַעַל הַש"ס דְּפִלּוּגְתָא דר' יוֹסִי וְרַבְּנָן בְּזוּרְק מִרָה"י אוֹ ד"א בִּר"ה וְנָח ע"ג טְרַסְקָל הַגְּבוּהָ י' וְאִינוּ רַחֲב ד' דְּרַבְּנָן פּוֹטְרִים הוּאִיל וְנָח ע"ג מָקוֹם פְּטוּר דְלֹא אֲמַרִּין גוּד אַחִית הוּאִיל שְׁהַגְדִּיִּים בּוֹקְעִים בּוֹ וְלר' יוֹסִי ס"ל גוּד אַחִית וְהִילְכָף חֲשִׁיב כְּאֵלוֹ יֵשׁ מְחִיצוֹת לְקוֹפָה עַד הַקַּרְקַע וְה"ל בְּדַמְיוֹן הַנּוֹחַן ע"ג כְּתַפְּיוֹ שֶׁל אָדָם לְמַעְלָה מִי' דְּחֲשִׁיב הַנְּחָה בִּר"ה וּמִשָּׂא"ה קָשָׁה לִי דָּף ה' לְפִי מַה דַּקס"ד דְּבְעֵינָו טְרַסְקָל רַחֲב ד' דַּא"כ רַה"י הוּא.

וְכֹן בְּהַדְּפָה סוּגְיָא דְּבִיציָאָת' דְּמִישָׁן פְּרִיף דְּכִי הִכִּי דַס"ל לר' יוֹסִי גוּד אַחִית בְּטְרַסְקָל שְׁאִינוּ רַחֲב ד' ה"נ נִימָא בְּבִיציָאָת' וְלִהְיוּ רַה"י וְנָחָה מִהַד דְּחַכְמִים פּוֹטְרִים וְקַס"ד מִשּׁוּם דַּל"ל גוּד אַחִית. וּפְרִיף אֲבִי מִהַד דְּעַמּוּד אֶלְמָא דַכ"ע ס"ל גוּד אַחִית אֶלָּא טַעֲמִייהוּ דְּרַבְּנָן מִשּׁוּם דְּמְוַנַּח בְּאוּרֵי מָקוֹם פְּטוּר וְלֹא דְמִי לְאָדָם דְּחֲשִׁיב עַל כְּתַפְּיוֹ כְּמוֹ הַנְּחָה בְּקַרְקַע.

וּמְשַׁנֵּי מִיְדֵי אִירָא וְכו' דְּשָׁאנֵי הַדְּ דְּעַמּוּד דְלֹא חֲשִׁיב כְּלָל מְחִיצוֹת שְׁהַגְדִּיִּים בּוֹקְעִים בְּהָ דְּכָל לְמַעְלָה מִי' לֹא בְּעֵינָו מְחִיצוֹת. א"נ י"ל אִיפְכָא דָגַם הַדְּ סוּגְיָא דְּעִירוּבִין מִתְפָּרְשָׂא בְּטְרַסְקָל רַחֲב ד' וּבְזוּרְק פְּחוֹת מִד"א בִּר"ה וְנָח ע"ג וְכַגּוֹן שְׁשׁוּלֵי הַטְּרַסְקָל לְמַטָּה מִי' וְגַם בְּהַכְרַח אִינְרֵי הַסּוּגְיָא בְּשׁוּלֵי הַפְּלִפְלָה לְמַטָּה מִי' וּמִשּׁוּם הִכִּי לֹא חֲשִׁיב הַנְּחָה בִּרָה"י הוּאִיל שְׁשׁוּלֵי הַפְּלִפְלָה תּוֹף י' עֵינָן בְּתוֹסְפוֹת ד"ה וְרַבֵּי וְכו' אֶלָּא דְּחֲשִׁיב מָקוֹם ד' מִפְּחַ חוֹקְקִין וְלִזְה פְּרִיף כְּמֵאן דְלֹא כר' יוֹסִי כַפְרֵש"י וּמְשַׁנֵּי הֶתֶם הַדְּרָן מְחִיצוֹת כַפְרֵש"י דְּהֵכָא גְבִי כְּלִפְלָה דַצ"ל גוּד אַחִית וְגַם חוֹקְקִין וְתַרְתִּי לֹא אֲמַרִּין.

וְלפ"ז מ"ש רַבְּנָו לְקַמְן שְׁאִין ר"ה אֶלָּא עַד י' הֵינּוּ בַכָּה"ג שְׁפִי הַפְּלִפְלָה לְמַעְלָה מִי' וְסוּבְר רַבְּנָו דְּאֵלִיבָא דְּרַבְּנָן דְּפוֹטְרִין אֶפִּילוּ בְּזוּרְק ד"א בִּר"ה נְמִי פְּטוּר דְּכִינּוֹן דְּפִי הַפְּלִפְלָה הָיִי לִי מָקוֹם פְּטוּר לֹא בְּטָלוּ שׁוּלֵי לְגַבֵּי ר"ה כִּינּוֹן דְּמַפְסְקוֹ מְחִיצוֹת בֵּין אוּרֵי ר"ה וְנִבְּנָו זֶה.

הָרִי בְּאֵרְנוּ דַעַת הָרַב מִהֲרַר"ד עֲרַמָּאָה בְּיִשׁוּב הַסּוּגְיָו הַנ"ל וְיֵשׁ לְזֶה פְּנִים מְסִבִּירוֹת בְּכּוֹנוֹת רַבְּנָו. אֲמַנְם עַל כָּל זֶה אִין דְּבָרֵי הַרד"ע מְוַכְרַחִים דְּיֵשׁ לְפָרֵשׁ דַּעַת רַבְּנָו כְּדָרָף פִּרְש"י כַּנ"ל וְיָמָה שְׁהַקְשָׁה לְקַמְן פט"ו דְּאֲמַאי חֲשִׁיב צִינּוֹר הַבּוֹלֵט בְּאוּרֵי ר"ה וְרַחֲבֵו ד'

רה"י פִּינּוּן דה"ל מְחִיצָה שְׁהַגְדִּים בּוֹקְעִים בְּהַיָּשׁ לְתַרְזֵן ע"פ מ"ש הַתּוֹסֵף בְּעֶרְוֵבִין דפ"ט
בד"ה בְּמַחֲצוֹת דְזִיז וּגְזוּטָרָא הַבּוֹלְטִין בְּאֹרֵר ר"ה וּפְתוּחִים לרה"י חֲשִׁיבֵי חוּרֵי רה"י
ע"ש בְּאֹרֵרָה וּא"כ הֵךְ צִינּוֹר פִּינּוּן שְׂבָמָקוֹם שְׂמֹנֶחַ ע"ג הַפּוֹתֵל וְהַגַּג חֲשִׁיב רה"י הִקְלָפָה
הַאִי בְּלִיטָה דְצִינּוֹר הַפְּתוּחָה אֵלָיו חֲשִׁיבָא חוּרֵי רה"י וְדִנְקָא בְּיַשׁ בְּצִינּוֹר ד' אָבֵל בְּאִין
בְּצִינּוֹר ד' פִּינּוּן שְׂגָם אוֹתוֹ חֵלֶק הַצִּינּוֹר שְׁהוּא מְנַחַח עַל הַפּוֹתֵל לֹא חֲשִׁיב רה"י מְחַמַּת
עֲצָמוֹ שְׂאִינוֹ רָחֵב ד' נְאִין הַבְּלִיטָה פְּתוּחָה לַגַּג בְּרוֹחֵב ד' הִקְלָפָה ה"ל מְקוֹם פְּטוֹר.

ולפ"ז הָא דְכַתְּבַר רַבְּנּוּ לְקַמֵּן הַכ"א זָרַק דָּף וְכוּ' הִינּוּ בְּאֹפֶן שְׁנַעֲשֶׂה רה"י פּנ"ל פְּגוּן
שְׁהַדָּף נַח בְּשֹׁה אוֹ תוֹף ג' אֲצֵל פּוֹתֵל רה"י דה"ל חוּרֵי רה"י לַגְבֵי רֹאשׁ הַפּוֹתֵל. וְעֵינּוּ
בְּגִמְרָא דצ"ט ע"ב בְּעֵי ר' מְרִדְכִי וְכוּ' וּפְסָק רַבְּנּוּ פְּרָבָא דְהָא דְדַחֵי בְּדַאִיפָא מְרִשָּׂא
וְחַרִיצָא דְחוּלָּה בְּעֵלְמָא הִיא וְעֵינּוּ לְקַמֵּן הִי"ז: הִי"ז נַעֲץ קָנָה בְּרַה"י וְכוּ' עֵינּוּ בַמ"מ וְתִמְמָה
עַל רַבְּנּוּ וְכוּ' עֵינּוּ מ"ש לְעֵיל רַפִּי"ג וְלְעֵיל בְּפִרְקִין ה"ח דְּבִאֲרָנוּ דַעַת רַבְּנּוּ דְכָל הַעוֹקֵר
מְרַה"י עֲצָמוֹ אוֹ מְר"ה עֲצָמוֹ לֹא בְּעֵינּוּ מְקוֹם ד' דְּכִינּוּ דְקִי"ל חוּרֵי רה"י כְּרַה"י וְעַמּוּד
ט' בְּר"ה אֲפִילוֹ אִינוֹ רָחֵב ד' ה"ל ר"ה לְמַאי הִלְכְּתָא אִי לֹא מְשׁוּם דְחֲשִׁיב ע"ג עֲקִירָה
וְהַנְּחָה וְהָא דְבְּעֵינּוּ מְקוֹם ד' הִינּוּ בְּעוֹקֵר וּמִנִּיחַ ע"ג חֲפָצִים דְּנִינְדוּ שְׁהֵם בְּאֶחָד מְשִׁתִּי
רְשׁוּיּוֹת שְׁהֵם בְּטָלִים לַגְבֵי הַרְשׁוּת וְאִינֵם בְּעֲצָמָן רְשׁוּת וְכ"כ הֲר"ן פ"ק דְּשִׁבְתָּ ע"ש
(וְעֵינּוּ בְּהַזְרֵק דצ"ט ע"ב דְּהַזְרֵק מְר"ה וְנַח ע"ג פּוֹתֵל גְּבוּהָ י' וְאִינוֹ רָחֵב ד' הַמְּוֹקֵף
לְכַרְמְלִית חֲזִיב) וּלפ"ז הָא דְפָרִיף בְּגִמְרָא נִימָא רַב חֲסִדָּא דְאָמַר פְּרַבִּי מְשׁוּם דס"ד דְאִיִּרִי
בְּזִיז הַבּוֹלֵט בְּתוֹף רה"י דְּנֻדָּא לֹא גָרַע מְחוּרֵי רה"י וְאִפ"ה בְּעֵינּוּ הַנְּחָה ע"ג מְקוֹם ד'.

וְלָזָה מְשִׁנֵי דְבִרְה"י עֲצָמוֹ דכ"ע ל"פ כְּדַר"ח אֲלֵא דְפִלְגִי בְּזִיז הַבּוֹלֵט לר"ה דְּרַבִּי סָבֵר
דְּה"ל רה"י וְרַבְּנּוּ ס"ל דְּלֹא הִנָּה רה"י וְר"ה בְּנֻדָּא נְמִי לֹא הִנָּה אֲלֵא שְׂדָבֵר הַמְּוֹטֵל עָלָיו
חֲשִׁיב כְּמֹנֶחַ בְּאֹרֵר ר"ה וְכִינּוּן שְׂאִין בְּרוֹחֵב הַזִּיז ד' לֹא חֲשִׁיב מְקוֹם ד' וּפְטוֹר (מְשִׂא"כ
בְּיַתֵּד הַנ"ל ה"ט דְּחֲזִי לְמִשְׁמִישׁ רַבִּים דְּתִלִּי בִי מִיַּד ה"ל ר"ה גְּמוּרָה פְּמוֹ עַמּוּד ט' וְרַבִּים
מְכַתְּפִים עָלָיו.

וּלְפַמ"ש לְעֵיל הִי"ו דְקָנָה הַנְּעוּץ בְּקַרְקַע לֹא חֲשִׁיב כְּמַחְוֶבֶר לְקַרְקַע הוֹאִיל וְלֹא בְּטָלָה
לַגְבֵי קַרְקַע דֹּא"כ לֹא ה"ל הַקָּנָה בְּעֲצָמוֹ רה"י וְשִׁפִּיר קִשְׂהָ נְבָעֵי הַנְּחָה ע"ג מְקוֹם ד' צָרִיף
לְחֵלֶק דְּהַמְנִיחַ ע"ג דְּבֵר הַמְּוֹנָח ע"ג קַרְקַע חֲשִׁיב הַנְּחָה ע"ג מְקוֹם ד' אֲלֵא דְבְּגִמְרָא פְּרִיף
אִידוֹ שְׁלֵ אָדָם דְּלֹא נִינְח ע"ג קַרְקַע (וְהִינּוּ דְאֲמָרֵן בְּגִמְרָא גּוּפוֹ נִינְח יָדוֹ לֹא נִינְח) וְכֹה"ג
בְּזִיז הַבּוֹלֵט מִן הַפּוֹתֵל בְּעֵינּוּ מְקוֹם ד' וּלפ"ז פְּרִיף בְּעַל הַש"ס לְרַב חֲסִדָּא דְלֹא ס"ד לְחֵלֶק
בֵּין קָנָה לְזִיז וּמְשִׁנֵי בְּדַר"ח דכ"ע ל"פ וְשִׂאנִי זִיז דְסָבְרִי רַבְּנּוּ דְלֹא שְׂדִינּוּ נּוּפוֹ בְּתַר עִיקְרוֹ
לְמִימַר דְחֲשִׁיב הַזִּיז כְּמֹנֶחַ ע"ג קַרְקַע הוֹאִיל שְׁהַרְה"י שְׂמַחְוֶבֶר בּוֹ מְוַנְחַת ע"ג מְקוֹם ד'
וְה"ה נְמִי בְּזִיז הַבּוֹלֵט לְצַד רה"י בְּעֵינּוּ נְמִי מְקוֹם ד' דְּרַבְּנּוּ לֹא חֵלֶק רִישׁ פִּי"ג בֵּין ר"ה
לְרַה"י אֲלֵא דְאֹרְחָא דְמִקְלָתָא נְקִיט דְזִיז בּוֹלֵט לר"ה וְה"ל דְּוִמְנָה דְאֵילָן הַעוֹמֵד בְּרַה"י
וְנוּפוֹ נוֹטָה לר"ה: וְכִינּוּן דְּהַנּוֹף לֹא חֲשִׁיב מְקוֹם ד' דְּלֹא שְׂדִינּוּ בְּתַר עִיקְרוֹ מְש"ה פְּתַב
רַבְּנּוּ סְתָם וְזָרַק וְנַח עַל נּוּפוֹ פְּטוֹר דְּבִין אִם זָרַק מְרַה"י אוֹ ד"א בְּר"ה לְעוֹלָם פְּטוֹר דְאִין
הַנּוֹף הוֹלֵף אַחַר עִיקְרָה וְלֹא חֲשִׁיב לֹא רה"י וְלֹא מְקוֹם ד' וּמְחַמַּת שְׂאִינוֹ רָחֵב ד' ה"ל מְקוֹם
פְּטוֹר (וְעֵינּוּ בְּתוֹסְפוֹת דָּף ד' ע"ב בְּד"ה בְּאֵילָן וְכוּ' וּבְחִידוּשֵׁי גַפ"ת הָאֲרַכְתִּי דְכָפִי הַנְּרָאָה

מדעת רבנו דבנוף וזיו הבולט למעלה מי' אם רחב ד' ה"ל רה"י או מקום פטור פנ"ל הי"ו ואם אינו רחב ד' ה"ל בנדאי מקום פטור.

וזיו ונוף הבולטים למטה מי' לעולם בטלי לגבי ר"ה ואינם קובעים רשות לעצמן (אלא שאם אינו רחב ד' לא תשיב הנקה ע"ג מקום ד') דאזירא דהאי גיסא ודהאי גיסא מבטל לי' מלהוי פרמלית.

א"נ דזיו הבולט לתוף רה"י בנדאי לא גרע מחורי רה"י וקא דבעינן ברה"י הנקה ע"ג מקום ד' היינו בתפצים דניידי או באדם שאוחז דף קטן ביזו והניח ע"ג אלא דזיו הבולט לר"ה דלא תשיב ר"ה בעינן הנקה ע"ג מקום ד'.

מיהו יותר נראה כמ"ש דזיו הבולט לרה"י נמי בעינן מקום ד' ושאני חורי רה"י שמונח בתוף החור תשיב פמונח ע"ג קרקע) ומה שהקשו התוספות בד"ה באילן דה"ל לאוקמא באילן שפלו עומד ברה"י י"ל דאזרחא דמילתא נקט דומי' דזיו הבולט מן הבית שהבית רה"י והזיו בר"ה.

ועיין בתוספות שם שהקשו אמאי נקיט זיו כ"ש ונראה דפלוגמא דידהו בין בזרק ד"א בר"ה ובין בזרק פחות מד"א דלרבי תשיב הנוף רה"י ולעולם תייב ולרבנן לא תשיב הנקה ע"ג מקום ד' ולעולם פטור משא"כ בנוף רחב ד' דלא פטרו רבנן בזרק ד"א בר"ה (דלא הנה הנוף פרמלית פנ"ל ועיין בתשו' מהרי"ט) נהרי סתמא קתני וחקמים פוטרם.

ועיין בתוספות ד"ה אמר אביי דף ח' ע"א ובאמת לדרף רבנו לק"מ עיין לעיל ה"י ובמ"מ שם דסובר רבנו דחור לצד ר"ה לא תשיב רה"י כלל ולא הווי טעמייהו דרבנן משום דבעינן הנקה ע"ג מקום ד' אלא דהתוספות לשיטתם עיין דף ז' ע"ב בד"ה ונהלכה וילדרף רבנו לק"מ כמ"ש לקמן הי"ח: הי"ח נעץ קנה בר"ה עיין בהשגות ובמ"מ ודברי המ"מ דחוקי' דמה זה נתינת טעם דמש"ה דבר גבוה ג' רשות לעצמו בר"ה הואיל ואינו תופס אלא עד י' אלא הטעם הואיל שאינו מוקף מחיצות.

ובאמת דברי הרמב"ד תמוהים הן מ"ש דרה"י לא הנה דלא אמרינן גוד אחית וכו' דתיפוק לי' דאינו גבו' י' והן מ"ש ור"ה נמי לא הנה דלא חזי לכיתוף אלא פרמלית וכו' והא קיי"ל דאין פרמלית בכלים פנ"ל ה"ח אלא דהרמב"ד שיטה אחרת יש לו כמ"ש הר"ן פ"ק דשבת וילדעת רבנו פשוט דטרסקל למטה מי' בטל לגבי ר"ה ותייב אלא דוקא למעלה מי' דה"ל מחיצה שהגדיים בוקעים בה וה"ל מקום פטור הוא דפטור בין אם זרק מר"ה או מרה"י לדרף הרב המגיד הג"ל הי"ו.

וילדרף הרד"ע איירי רבנו בטרסקל שאינו רחב ד' וטעמי' דר' יוסי משום דס"ל גוד אחית וכאלו אין הטרסקל מונח ע"ג ראש הקנה באויר מקום פטור אלא גוד אחית מחיצו' הטרסקל עד קרקע ר"ה הילקף אע"ג שאין ר"ה למעלה מי' ה"ל פמונח ע"ג כתיפו של אדם דתשיב הנקה בר"ה (ונחשיב נמי פמונח ע"ג מקום ד' דומי' דנעץ קנה ברה"י הג"ל ה"ז) ורבנן פוטרם חדא דלא אמרינן גודא אחית במחיצה שהגדיים בוקעים בה ותו דה"ל באויר מקום פטור ולא דמי דכתפו של אדם פנ"ל הי"ו ולזה אחז רבנו הטעם שאין ר"ה אלא עד י' להורות דאפילו בטרסקל ארוף וגבוה י' דאין גדיים בוקעים בו נמי פטור ונקיט טרסקל לרבותא אע"ג דהדרן מחיצות וה"ל הנקה תשובה.

א"נ דאיינר רבנו בטרסקל רחב ד' ושויליו למטה מי' ונקיט רבנו טעם שאין ר"ה למעלה מי' להורות דאפילו אם זרק ד"א בר"ה או מרה"י נמי פטור פיון דפי הפלפלה ה"ל מקום פטור כמ"ש לעיל הי"ו באריכות ואע"ג דע"ג הטרסקל ה"ל מקום פטור אפ"ה פטור אבל אסור משום גזרה שמהא יפול בר"ה וכ"כ הרד"ע.

ומ"ש רבנו פגון שזרק תלב וכו' עיין דף ז' בתוספות ד"ה וטח וכו' ועיין מ"ש לעיל הי"ז דחשיב מקום ד' הואיל שמונח ע"פ הפותל הדבוקי בקרקע. ומ"ש רבנו ונח בחור כ"ש עיין במ"מ פאן ולעיל ה"י ודבריו נכונים ועיין מ"ש לעיל הי"ז ליישב קושני' התוספות בד"ה אמר אבני אלא דהתוספות לשיטתם שפסח קושני' שבד"ה נהלכה הוכרחו לפרש דאיינר בחורי מפולשי מרה"י וברה"י רחבי' ד' והולכין ומתקצרין.

ולדבר רבנו יש ליישב קושני' התוספות בד"ה נהלכה דודאי חור שלמעלה מי' דה"ל רה"י צריף להיות רחב ד' בשלשה רחקיו דהיינו באורך ורוחב וגובה דאז הוא חשוב מקום ד' משא"כ אם אחד משלשה רחקיו פחות מד' וא"כ איירי פלוגתא דר"מ ורבנו בחור שרחב ד' בשני רחקיו ואין בו ד' במרחק השלישי ומש"ה אית לי' לר"מ דחוקקין (ובחדושי גפ"ת בארתי דהתוספ' לשיטתיהו א"א לתרץ בכה"ג ושם הרביתי להקשו' על דברי מהרש"א בתוספ' זה שהם תמוהים דקס"ד דבעינן שיהי' בחור עצמו גובה י' ע"ע ** (אולי צ"ל ע"ש).

(** ואין להקשות דא"כ מאי פסקא דתלמודא לאוקים בכותל דלית בי' חורין פלל נוקים בכותל דאית בה חור כ"ש ממש וכה"ג הקשו התוספות לשיטתם ותיקצו דאי ס"ד בחור כ"ש ממש אמאי למטה מי' כזורק בארץ הא בעינן הנחה ע"ג מקום ד' ולדבר רבנו הנ"ל הי"ז דבחורי רה"י לא בעינן מקום ד' ה"ה נמי אליבא דאבני בחורי ר"ה (ולכאורה יש ליישב דלשון כזורק באויר היינו דפטור ומותר משא"כ בנח בחור כ"ש דנקיט נחכמים פוטרם ה"ל פטור אבל אסור ולפ"ז היינו דפריף בגמרא וכ"ת מתניתין דלית בה ד' על ד' אפתי קשה אמאי ה"ל כזורק באויר דפטור ומותר כדין הזורק מרה"ה למקום פטור והאר"י וכו' נחכמים פוטרם בחור כ"ש דפטור אבל אסור דחור בחור מיחלף ובהכי ניחא דאין צורך לדחוק כמ"ש רש"י מפסח סתם מתני' ר"מ.

אמנם לפמ"ש לעיל דטעם פטור אבל אסור דהזורק ונח על גבי טרסקל דגזרינן שמהא יפול נסתר זה דא"כ ע"כ אף הזורק למעלה מי' אסור שמהא יפול על הארץ. אף עי' בגמ' שבת דצ"ט ע"ב דפריף הא קממעט מד' אמות וכו' דמשמע דבד' אמות מצומצמות עסקינן ע"ש בפרש"י ותוס' שפיר ליכא למיחש שמהא יפול באמצע דאז ה"ל זריקה פחות מד"א דשרי וליכא למיחש שמהא ידבק למטה שיהי' הוא זורק פלפי מעלה.

איברא לא צריכא לכל זה) וניחא בפשיטות דגם לפי שיטתנו הנ"ל הי"ז דוקא בחורי רה"י לאבעינן הנחה ע"ג מקום ד' דכיון שמונח בחור על ענבי הפותל חשיב פאלו מונח בקרקע תחת ענבי הפותל דה"ל הנחה ברה"י משא"כ בחורי ר"ה דליכא למימר דחשיב פאלו מונח תחת ענבי הפותל דאז ה"ל הנחה ברה"י וע"כ לא מתוקמ' אלא בחור שיש בו ד' על ד' באורך ורוחב דה"ל מקום ד' אלא דפריף וכ"ת דלית בי' ד' על ד' בגובה ושפיר פריף דהא ס"ל לר"מ דחוקקין: הכ"א הזורק דף וכו' דברי רבנו מתפרשים בנח

הדף סמוך לכותל רה"י דה"ל כחורי רה"י א"נ דכל למעלה מי' לא בעינו מחיצה כלל פנ"ל הי"ו באורה:.

ומ"ש ה"ה בשם הרשב"א היינו באופן זה שהדף ביושר או תוף ג' לראש הפותל פנ"ל: הכ"ד בין שלא הי' ברחבו ד' טפחים וכו' בגירסתנו רב אשי אמר וכו' סד"א ה"מ וכו' אבל היכא דלא הנה ארבעה וכו' דהיינו טפחים וכפי' רבנו ולפי הנראה דרש"י הי' גורס ארבע דלקי מפרש אמות.

ופירוש רבנו מרנוח דהיינו דקאמר היכא דלא הנה ד' מפסעו פסעו לי' דהיינו שרוב העם מדלגין עליו ואין מהלכין בתוכו דשיעור הילוף אדם ד' טפחים (נצמח מהא דקי"ל תלתא גברי כתיב אמתא יתיב דה"ל ד"ט לאדם אחד) וכ"כ רבנו לקמן פט"ו ה"ט שאין אדם יכול לעבור שם: סליק פי"ד מה"ש פט"ו מה"ש ה"א ואם הוציא פטור וכו' עיין בהשגות פאן ולעיל פי"ב ה"ד ודעת הראב"ד בפי' מימרא דרבא דהמעביר דרף עליו פדעת התוס' בשם ר"ח ועיין שבת ד"ת ע"ב בד"ה לימא תהוי תיובת' דרבא ועיין בערובין דצ"ח בד"ה והאמר רבא) דהיינו שהאדם עומד במקומו בר"ה ומעביר החפץ בידו מימינו לשמאלו (נגד גופו או למעלה מראשו רק העיקר שהאדם עומד במקומו) וקמ"ל דלא נימא הואיל שהאדם עומד במקומו אע"פ שמעביר בידו לא חשיב העברה וה"ל פאלו נח ע"ג גופו קמ"ל דמעביר בידו פאלו מהלך בגופו דמי.

ולנה הקשו בשבת דף ח' מהא דאדם העומד במקומו על אסקופת מקום פטור ועקר מר"ה והניח ברה"י דפטור ואי ס"ד דהעברה ביד חשיב כמהלך הנה לי' פמוציא מחנות לפלטיא דרף סטיו דסייב.

ולנה משני התם במלתא דרבא לא נחה ידו הכא נח ופי' הראב"ד לעיל פי"ב הי"ד דהיינו שאדם העומד במקום פטור. כשהעביר בידו מרה"י לר"ה נחה ידו קצת בלא נענוע ע"ג אסקופה באויר משא"כ אם לא נחה ידו כלל אלא העביר בבת א' מר"ה לרה"י אע"פ שהאדם עומד על האסקופה חייב אלא דרבא מוקי' הברייתא בנחה ידו בינתיים (וכה"ג בערובין דצ"ח איירי באדם העומד על האסקופה פרמלית ופריף המקשה אי הכי תוף ד"א נמי נגזור שמה יעביר בידו בבת אחת מר"ה לרה"י ולא ינוח בינתיים אלא ודאי דליתא הך דרבא ולא חשיב העברה בידו כמהלך ואח"כ פריף דניחו' שמה ילך ברגליו לר"ה ויעיין בה ויעייל ברגליו לרה"י ע"ש.

וכה"ג בערובין דצ"ט פריף בהך דהכא דאדם העומד במקומו ברה"י ומטלטל בידו בר"ה דפטור אלמא דהעברה ביד לא חשיב כמהלך ותיובתא לרבא) זהו פי' הראב"ד ואין פן דעת רבנו דלעיל פי"ד הט"ו כ' רבנו הי' עומד במקום פטור וכו' דמשמע מלשוננו דהמעביר בידו אע"פ שלא נח בינתיים פינן שעומד במקום פטור חשיב כמנוח.

ולפ"ז יש מקום לומר דבערובין דצ"ח ודצ"ט קס"ד דהמקשה דמלתא דרבא במעביר דרף עליו והאדם עומד במקומו כפר"ח וכיון דהמתרץ ג"כ קם בסבא זו מהדר לשנויי באופן שיתקיימו דברי רבא אף באדם העומד במקומו ומעביר דרף עליו.

אף בשבת דף ח' משני התם לא נח פי' דמלתא דרבא איירי בדלא נח האדם ולא עמד במקומו אלא שמהלך ומעביר ע"ג ראשו כפרש"י משא"כ הכא בעומד במקום פטור נח

(דדחיקא לי' לרבנו לפרש הברי' בנחה ידו בינתיים כפי' הראב"ד) ולפי מסקנא זו דריש מס' שבת שפיר י"ל הא אם הוציא פטור אבל אסור הואיל דעמד במקומו ברה"י ולא הנה תיבתא דרבא דאיירי במהלך ולפ"ז הא דפסק רבנו לעיל פי"ב הי"ד דהמעביר למעלה מראשו חייב היינו במהלך פפי המסקנא בשבת ד"ח וכן משמעות לשונו שם למסתכל שם ונתיישבו דברי רבנו.

גם י"ל דברי רבנו באופן אחר עיין בשבת דף ג' ובתוספות שם ד"ה מ"ט ידו לא נתיח וכו' דהמתבאר שם מדעת רש"י ו"ל דידו של אדם הפשוטה לרשות אחרת לא תשיבא פנח ע"ג קרקע משא"כ ידו של אדם שהיא באותו רשות במקום גופו תשיב פנח וכ"כ הרשב"א בשבע שיטות בישוב דעת רש"י ו"ל ולפ"ז אין צורך לומר דידו בתר גופו גרידא אלא דאפילו אם נאמר דידו לאו בתר גופו גרידא ואם פשט הב"ה ידו לחוץ והניח ידו ע"ג מקום ד' שבר"ה פגון ב"ח וחפצים פנ"ל הי"ז חייב דידו תשיבא כר"ה אלא דמשום הכי במתניתין פשט ב"ה ידו לחוץ ונטל העני מתוכה שניהם פטורים הואיל שלא נח' ידו.

ולפ"ז הא דקאמר אב"י בשבת דף ג' ע"ב פשיטא לי ידו של אדם אינה לא כר"ה ולא כרה"י היינו לומר דידו של אדם שהיא פשוטה לרשות אחרת אינה נזרקת אחר גופו ובטלה לגבי רשות שהיא פשוטה לתוכה וכמו שפרש"י ורש"י לשיטתו אמנם בשבע שיטות להרשב"א הביא בשם ר"ח גירסא הפוכה כר"ה לא דמי מידו דב"ה וכרה"י לא דמי מידו דעני ומפרש דהכי קאמר אב"י דידו של אדם איננו פפי הרשות שהיא פשוטה אליו דכר"ה לא דמי מידו דב"ה שפשט לחוץ ואי ס"ד דה"ל כר"ה א"כ ב"ה חייב אפילו נטל העני מתוכה וכה"ג מהא דפשט עני ידו לפניו ונטל ב"ה מתוכה מוכח דלא תשיבא כרה"י דאל"כ אמאי פטור העני ע"ש ולשיטת רש"י אין זה מוכרח דשפיר יש לומר דידו של ב"ה הפשוטה לר"ה תשיב כר"ה ואפ"ה הב"ה פטור מחמת דידו לא נתיח ע"ג קרקע.

ועיין בתוספ' ערובין דף ד' בד"ה לא יעמוד וכו' שמבואר מדעתם דס"ל דידו של אדם הפשוטה לרשות אחרת תשיבא מקום פטור ע"ש והיינו פדעת ר"ח דגריס גירסא הפוכה בדברי אב"י דאין ידו של אדם תשובה פרושות שפשוטה בו משום דידו בתר גופו גרידא (וגם בתר הרשות הפשוטה לתוכה הלכך לא הנה לא רה"י ולא רה"ר אלא מקום פטור) והנ"מ בין שני הפירושים דלפי דרך התוספ' דידו של אדם הפשוטה לרשות אחרת תשיבא מקום פטור א"כ בנדון דידן דעומד אדם ברה"י ומטלטל ברה"ה בידו הרי תשיב עקירה מרה"ה ומעביר ד"א דרך מקום פטור והנחה ברה"ה ובדין הוא דפטור אבל אסור דאין פאן העברה ד"א ברה"ה.

(ובהוצאה כה"ג שעומד במקום פטור ומוציא בידו מרה"י ומניח ברה"ה אפילו כחצובה שהמקום פטור לנוכח ר"ה ורה"י ולא העביר ידו ע"ג מקום פטור (דומנ' דאסקופה) נמי חייב פדין המוציא מרה"י לרה"ר דרך מקום פטור דחייב וכן משמעות לשון רבנו פי"ג ה"ב לפיכך אם עקר וכו' משא"כ במעביר דאע"ג דהמעביר דרך מקום פטור חייב בעינן מיהות ד"א ברה"ה עיין לעיל פי"ג הי"ז) והיינו מ"ש רבנו מפני שהוא ברשות אחרת פי' ואין פאן העברה ד"א ברה"ה דידו ה"ל מקום פטור.

והא דפריה בגמרא לימא תהוי תיובתא דרבא היינו ע"כ לדרה רש"י ו"ל דינודו של ב"ה הפשוטה לר"ה חשיב ר"ה אלא דטעמין דמתניתין דריש מסכת שבת מפני דלא חשיב פמונח פנ"ל וא"כ אדם העומד ברה"י ומעביר בינודו ברה"ה חשיב שפיר מעביר ד"א ברה"ה לזה שפיר קשה אמאי פטור אלא ודאי דהמעביר דרה עליו פטור ועיין בשבת דף צ"ב דמסיק דרבא ס"ל בינוד חשיב למטה מג' ומתניתין למעלה מג' ופרש"י דטעמא דרבא משום דלא נח ולא משום אגד גופו ועיין שם בתוספ' ד"ה התם למעלה מג' דהוכיחו דרבה דמוקי מתניתין כר"ע ס"ל דאגד גופו שמי' אגד ולפ"ז י"ל דהא דפריה בגמרא לימא תהוי תיובתא דרבא היינו משום דרבא לשיתתו דס"ל אגד גופו לאו שמי' אגד א"כ אדם העומד ברה"י ומטלטל בינודו ברה"ה חשיב מעביר ואמאי פטור א"ו משום דהמעביר דרה עליו פטור משא"כ רבנו דפסק פרבה רבי' דרבא דס"ל אגד גופי' שמי' אגד לא קשה מידי דשאני המעביר דרה עליו דילפינן ממשא בני קהת ועיין שבת דצ"ב) ושפיר ה"ל מעביר ד"א ברה"ה משא"כ הרי שעומד ברה"י ומטלטל ברה"ה דה"ל ידו מקום פטור לא הנה מעביר מפני שהוא ברשות אחרת.

ואין להקשות דא"כ דרבנו פסק אגד גופו שמי' אגד האיה פסק רבנו לעיל פי"ג ה"ו דלמטה מג' חשיב הא נח במקום פטור די"ל אין זה קושני' עי' בתוספ' שבת דצ"ב ד"ה התם למעלה שפיתבו בשם הר"י דאפילו למ"ד אגד יד שמי' אגד.

מ"מ תוף ג' חשיב הנחה ובגמרא שבת דף פ' דבמעביר אפילו הנחה ע"ג משוהו לא בעינן (וגם משמעות לשון רבנו נראה לעיל פי"ג ה"ו דדוקא הנחה הוא דחשיבא למטה מג' אבל פשט ב"ה את ידו לחוץ למטה מג' ונתן העני לתוכה פטור ב"ה דלא חשיב עקירה) ולפ"ז י"ל דהא דקאמר רבא המוציא פירות לרה"ה בין בהי' עומד ברה"ה והיתה ידו פשוטה לרה"י למטה מג' והטעינו חברו והוציא ובין בהי' עומד ברה"י והוציא ידו לרה"ה למטה מג' והיינו דפריה עלי' בגמרא בתרתי והתנן פשט ב"ה וכו' או שנתן וכו' אלמא דלא חשיב לא הנחה ולא עקירה.

ומשני דטעמא דרבא משום דלא נח וכפרש"י אבל לדינן דקי"ל כרבה דאגד יד שמי' אגד מתוקמ' הך בבא או שנתן לתוכה והכניס אפילו למטה מג' ודלא כרבה ודרה זה השני עיקר דלדרה הראשון קשה מהא דפסק רבנו פי"ב ה"י דהמושטי בינודו ד"א ברה"ה חשיב עיין מ"ש שם דהיינו דרה עליו לפי פר"ח וע"כ צריה לחלק בין הך דהתם להך דהקא מפני שהוא ברשות אחרת חשיב ידו מקום פטור ולא ה"ל מעביר ד"א ברה"ה פלל.

ולדרה ר"ח והראב"ד צריה לחלק בין מושיט מאחריו לצד פניו ובין מושיט מימינו לשמאלו דאז דווקא בהגיע החפץ נגד גופו חשיב פמונח אע"פ שמונע בינודו ובזה יש מקום נמי לדרה ראשון הנ"ל.

ומ"ש רבנו בהמה וכו' עיין לקמן פי"ז הל"ב: ה"ג עומד אדם ברה"ה וכו' עיין בסוגיא פרש"י ותוספ' ובמהרש"א. והתוספ' הביאו ראי' לגירסת רש"י במתניתין למטה מי' טפחים מן התוספתא דלא שרי אלא בצינוור למטה מי' לצרף.

ונה לשון התוספתא פ"ו דעירובין ה"ג צינור המקלח לר"ה אחד מים ואחד זין קולט בין ביז ובין בכלי ושותה ובלבד שלא יצרך פיו עם פי הקבית עם רשות הגג למעלה מי"ט וישטה אבל מצרף הוא פיו לצינור למטה מי"ט ושותה:.

ולא יצרך אדם ידו עם הפותל ועם המזחילה אם רשות הגג למעלה מי"ט אבל מצרף הוא ידו לצינור למעלה מי"ט ושותה אם יש פי הצינור ד"ט על ד"ט אסור שאין מטלטלין מרשות לרשות ע"כ. ונראה פירושו לדרך רש"י ותוספ' דברי שא דאיירי מצרופו פיו ופי הקבית לצינור הוא דלמעלה מי' אסור ולמטה מי' שרי.

ובסיפא מצרופו יד לצינור מותר אף למעלה מי' כל שאין בצינור ד' על ד' אבל בפותל ומזחילה אפילו צרופו יד אסור למעלה מי' אבל למטה מי' אפילו בפותל ומזחילה שרי צרופו יד.

והמה מפרשים כל צרופו שפסוגין צרופו פיו וכלי ומש"ה פתבו דבתוספתא לא שרי צרופו פיו וכלי למעלה מי' בצינור ולמטה מי"ד במזחילה אלא צרופו יד. ולפ"ז אין סתירה מהתוספתא לגירסת הרי"ף דגריס למעלה מי' במתניתין וגריס נמי מ"מ (ודלא כמו שהעתיק ה"ה ומ"מ) דפירושא דמתניתין בקולט מן האויר למעלה מי' ובמזחילה שאיננו בולט ג' מן הפותל ונקא קולט אבל צרופו יד אסור וכדאוקים ר"נ במזחילה של י"ג טפחים פחות מג' סמוך לגג (וכן גי' הרי"ף) ובכה"ג מתפרש' התוספתא דאסרה צרופו יד בפותל ומזחילה למעלה מי' ונקא פתוח ג' סמוך לגג והא דמסיים במתניתין ומן הצינור מ"מ היינו אפילו צרופו יד ונקא כשאין בצינור ד' על ד' כמבאר בתוספתא ובסוגין ובהכי מתפרשים דברי רבנו דמ"ש ובלבד שלא יגע בצינור היינו בצינור שיש בו ד' על ד' כמו שפסיים וכן אם הי' בצינור וכו' וקלט ממנו וכו' דהאי וקלט ממנו היינו צרופו יד וממנו ממש (דברי שא נקיט לשון וקולט מן האויר וכאן לשון ממנו) ודלא כמו שהבין הלח"מ דמ"ש רבנו וקלט ממנו ר"ל קליטה מן האויר דז"א דא"כ האיה פתב רבנו ולמה אינו חייב ובקולט מן האויר אין סברא לחייב (ועיין מ"ש לעיל פי"ד הי"ו באריכות) אלא דאיירי רבנו בצרופו יד ואפ"ה אינו חייב כמו שפסיים רבנו דמים בצינור לא חשיב הנחתו הואיל דננידי ונזחלין ומינה דבצינור שאין בו ד' על ד' אפילו צרופו יד שרי ובזה אין צורך למ"ש ה"ה דרבנו גרס ומ"מ דשפיר גרס מ"מ פגירסת רש"י והרי"ף רבו ולפ"ז הא דאמרן בגמרא תנא אם יש בצינור פיסקא הוא ואמתניתין קאי וכפרש"י א"נ דאדיוקא דברייתא קאי עיין במהרש"א שכתב אבל קשה דאפתי נימא דקאי תנא אדיוקא דברייתא כמו אדיוקא דר"נ ע"כ ודבריו תמוהין דלפי גי' רש"י בפרייתא לא יעמוד אדם ברה"י ומשום דלא עירבו אין הבדל בין אי' בי' ד' או לית בי' ד' עיין בערוובין דף ע"ז דצדו א' שנה לארץ נותני' לזה שתשמישו בנחת ופי' רש"י כל כמה דלא גבוה י' קרי שנה לארץ ופשטא דמלתא אפילו בכותל שאין בעוביו ד' אמןם לדרך רבנו י"ל דגריס לא יעמוד אדם ברה"ה ושפיר קאי אדיוקא דברייתא (משא"כ לדרך רש"י צריך לפרש דיוקא דברייתא דכל שרחוק ג' מן הגג לא שייך לגג העליון ומש"ה שרי באין בו ד' א"כ ה"ה ביש בו ד' נמי שרי) אמןם מדלא הזכיר רבנו דין צרופו פיו ופי הקבית בצינור שאין בו ד' למעלה מי' לאיסור נראה דלא סמוך על התוספתא דמתלקה בין צרופו פיו לצינורו יד דבנדאי אין שום הבדל ביניהם אם קולט מעל גבן ביזו או בפיו וכלי דהפל

חשיב עקירה ובהכרח רישא דתוספתא מתפרש' בצניז' שאינו בולט ג"ט כעין מנחילה וסיפא בצניז' הבולט ג"ט וזהו ההבדל שפין רישא לסיפא דבנדאי אין הבדל בין צירוף פיו לצירוף ידו ועיין בתורת חיים שהאר"י בבבאור דברי רבנו: ה"ד זיו וכו' ועיין במגיד משנה והלח"מ נדחק בבבאור דבריו ובש"ע העתיק דין רבנו בסי' שנ"ג ומפרש דבריו בשני זיוין של שני בעלי הבתים לפני שתי חלונות וכשלא ערכו זה עם זה הילקף אם יש בזיו העליון רוחב ד' דיש עליו תורת רשות וה"ל האי זיו בדמיון פותל רחב ד' שפין שתי חצרות שיתבאר לקמן פ"ג מה' ערובין הט"ו פן האי זיו יכולין להשתמש בו בני החלון העליון ובני החלון התחתון ואוסרים זע"ז להשתמש בזיו שאין שתי רשויות משתמשין ברשות א' ולפ"ז ע"כ בריה לאוקים פגון שהזיו העליון בתוך י"ט לזיו התחתון דאל"כ ה"ל לבני חלון העליון בפתח ולבני חלון התחתון בזריקה ונותנים לזה שפנתת והי' מותר לבני חלון העליון להשתמש בזיו העליון ואיירי נמי אפילו אין בזיו התחתון רוחב ד' דהא החלון משלימתו לד' ואפילו אין ברוחב הזיו עם החלון ד"ט מ"מ קי"ל דבימא כמאן דמלי דמי ניש על הזיו התחתון תורת רה"י ואוסר על זיו העליון ונדקא ביז זיו לפני החלון התחתון דאי ליכא זיו כלל אין החלון התחתון אוסר על הזיו העליון פינן דקי"ל דאין אדם אוסר על חברו דרף אור עיין לקמן פ"ד מה' ערובין הכ"ד דנדקא היכא שב' גזוטראות ממש זה תחת זה אז אסרי אהדדי משא"כ השתא שיש זיו משהו לפני החלון התחתון נהרי הוא רה"י מדין חורי רה"י אוסר למעלה על הזיו העליון פינן דקימי בתוך י' אהדדי ע"ש וכינן שא"א לבני החלון העליון להשתמש בזיו העליון אסורי' בני חלון העליון להשתמש בזיו התחתון אעפ"י שזיו התחתון אין בו ד' וה"ל מקום פטור קדין פותל שאין בו ד' שפין ב' חצרות ששניהם מותרים להשתמש עליו מ"מ הרי אי אפשר לבני החלון העליון להשתמש בזיו התחתון כי אם דרף מעבר הזיו העליון והוא אסור ובני החלון התחתון פשיטא דאסורים להשתמש בזיו העליון.

אמנם בזיו התחתון אפשר דשרי להו דמקום פחות מד' אינו נאסר ואם אין בשניהם ד' מותר לבני החלון העליון להשתמש בזיו העליון שהרי ***(שהוא)** כנגד חלונו דה"ל הזיו התחתון חורי רה"י אעפ"י שמה שמניח בזיו העליון הרי הוא כמנוח ע"ג זיו התחתון דבתוך י' אהדדי קיימי מ"מ מותר דכנגד חלונו הוא חורי החלון העליון ובצדדי הזיו העליון נמי מותר שהרי צדדי זיו התחתון לא הנה רה"י ואין צדדי הזיו התחתון אוסרי' עליו (מיהו נראה דאין בני חלון העליון יכולים להשתמש בזיו התחתון כנגד חלון התחתון ובני זיו התחתון בזיו העליון נגד חלון העליון דה"ל חורי הרשות) אם יש בזיו התחתון רוחב ד' ואין בעליון ד' אפ"ה אסור לבני החלון העליון להשתמש בצדדי זיו העליון אעפ"י שאינו רחב ד' נאסר דכינן דבתוך י' קיימי אהדדי מה שמניח על זיו העליון חשיב כמנוח ברשות התחתון ואינו מותר אלא נגד חלונו דחשיב כחורי רה"י משא"כ אם יש בזיו העליון רוחב ד' חשיב רשות בפ"ע ואין עליו שום חורי החלון והיינו מ"ש ה"ה ואפשר שאף רבנו לכה נתפונן.

והדרף השני הוא דעת הריטב"א הביאו בב"י א"ח סי' שנ"ג שאין פאן אלא חלון אחד שלפניו זיו העליון וזיו התחתון איננו לפני חלון אלא דכינן שהוא יוצא על אור ר"ה ניש לבעל החלון זיו עליון אינו נוח לו להשתמש בזיו שתחתיו ונותנים הזיו התחתון לבני ר"ה דניחא תשמישת' דידהו הלכה אוסר הזיו התחתון על זיו העליון דהזיו התחתון

חשיב של בְּנֵי ר"ה וְאִין ב' רְשׁוּיֹת שְׁהֵם הִזִּי הַתְּחַתּוֹן וְהַחֲלוֹן מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּרִשׁוֹת א' שְׁהוּא הִזִּי הָעֲלִיּוֹן וְיֵשׁ כַּח בְּנֵי ר"ה לְאַסּוֹר הִזִּי הָעֲלִיּוֹן כִּינּוֹן שְׁהוּא בְּתוֹף אֲוִיר ר"ה הָעוֹלָה עַד לְרְקִיעַ אַעפ"י שְׁהוּא לְבְנֵי חֲלוֹן בְּפֶתַח וְלְבְנֵי ר"ה בְּזִרְיָה וְדוֹקָא בְּיֵשׁ זִיז תְּחַתּוֹ דְּאָז מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּאֲוִיר שְׁלִמְעָלָה מִי' וְאֲוִיר הִזִּי עוֹלָה עַד לְרְקִיעַ מִשְׁא"כ אִם אִין לְהֵם זִיז אִין ר"ה תּוֹפְסֵת לְמַעְלָה מִי' (וְלֹא דְמִי לְדִין זִיזוֹ דְּלִקְמָן פ"ד מֵה' עֲרוּבִין הִי"ז דְּהֵתֵם בּוֹלְטִין לְחֶצֶר שְׁלֵהֵם וְהוֹצִיאוּ הִזִּיזוֹן בְּרִשׁוֹת וּמְדִין חֲלֻקָּה נִגְעוּ בִי' בֵּין בְּנֵי חֶצֶר וּבְנֵי עֲלִי' ע"ש מִשְׁא"כ כִּי פֶּאן שְׁמָה שְׁהוֹצִיָּא זִיזוֹן עַל אֲוִיר ר"ה כְּשִׁיעוֹר מְקוֹם חָשׁוּב שְׁלֹא בְּרִשׁוֹת) וְהִי נִרְאָה לְכֹאזְרָה דְּדוֹקָא כְּשִׁישׁ בְּזִיז הַתְּחַתּוֹן שִׁיעוֹר מְקוֹם חָשׁוּב שְׁרַחֲב ד' הוּא דְּאוֹסֵר אֲמָנָם דַּעַת ה"ה נִרְאָה דְּכִינּוֹן שְׁהִזִּי הָעֲלִיּוֹן בּוֹלְט טְפִי מְזִיז הַתְּחַתּוֹן וְאִי אֲפֹשֶׁר כָּלֵל לְבְנֵי זִיז הָעֲלִיּוֹן לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּזִיז הַתְּחַתּוֹן כְּשִׁאִינוֹ רַחֲב ד' הִלְכָּה אוֹסֵר דַּעפ"י שְׁאִין מְקוֹם פְּטוֹר נֶאֱסֵר אַפ"ה אוֹסֵר עַל זִיז הָעֲלִיּוֹן מִשְׁא"כ כְּשִׁאִין בְּשִׁתִּיחָן ד' דְּאֲפֹשֶׁר לְבְנֵי חֲלוֹן לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּזִיז הַתְּחַתּוֹן שְׁנִיחָם מְוַתְּרִים וְיִהְיֶינּוּ תְּרוּנוּיָהוּ לְגַבֵּי חֲלוֹן שְׁכָל שְׁאִין בְּזִיז הָעֲלִיּוֹן ד' נוֹחַ לוֹ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּזִיז הַתְּחַתּוֹן דְּלִיכָא הֶפְסֵק מְקוֹם ד' בֵּין זִיז הַתְּחַתּוֹן לְחֲלוֹן הִלְכָּה אִין ר"ה תּוֹפְסֵת לְמַעְלָה מִי' (מִשְׁא"כ הִיכָא שְׁזִיז הָעֲלִיּוֹן רַחֲב ד' שְׁהוּא הֶפְסֵק בֵּין חֲלוֹן לְזִיז הַתְּחַתּוֹן וְה"ל הִזִּיז הַתְּחַתּוֹן לְבְנֵי רַח"ר בְּהֶכְרַח וְאוֹסֵר אֲפִילוּ אִין בּוֹ ד) וְאִם יֵשׁ בְּתְחַתּוֹן ד' וְאִין בְּעֲלִיּוֹן ד' יִהְיֶינּוּ נְמִי הַתְּחַתּוֹן לְבְנֵי ר"ה דְּכָל זִיז רַחֲב ד' הִינְצִיא בְּאֲוִיר עַל פְּנֵי ר"ה וְאִינְנוּ סְמוּךְ לְחֲלוֹן ה"ל לְבְנֵי רַח"י בְּשִׁלְשׁוּל וְלְבְנֵי ר"ה בְּזִרְיָה וּשְׁנִיחָם אֲסוּרִים בּוֹ בְּשִׁבְתָּ (כָּל שְׁאִינְנוּ בְּפֶתַח מִמֶּשׁ לְבְנֵי רַח"י אַעפ"י שְׁהוּא בְּתוֹף י' לְחֲלוֹן וְלְמַעְלָה מִי' לְר"ה הוֹכְדַעַת הַכ"מ לְקָמָן פ"ד מֵה' עֲרוּבִין הִי"ו ע"ש וְאֲפִילוּ לְדֶרֶךְ רַח"י דְּהֵתֵם י"ל כִּינּוֹן דְּאֲוִיר ר"ה הוּא שְׁלֵהֵם וְהוֹצִיָּא שְׁלֹא בְּרִשׁוֹת לֹא יִהְיֶינּוּ לִי אֵלָא הִיכָא דְּהִנּוּה בְּפֶתַח גְּמוּר ע"ש) וְאוֹסֵרִים עַל הִזִּיז הָעֲלִיּוֹן מְצַדְדֵי חֲלוֹן הִיכָא דְּלֹא הִנּוּה חוֹרִים דְּאֲוִיר הִזִּיז הַתְּחַתּוֹן עוֹלָה עַד לְרְקִיעַ וְאוֹסֵר כָּל מֵה שְׁהוּא בְּאֲוִיר שְׁלוֹ הוֹאִיל שְׁהִזִּיז הָעֲלִיּוֹן בּוֹלְט לְתוֹף אֲוִיר שְׁאִינוֹ שְׁלוֹ וְכַ"ל.

וְזִהוּ הַדֶּרֶךְ הַשְּׁנִי שְׁכִינּוֹן ה"ה וּמְתוּרְיָ תְּמִיחַת הֶלְחָם מִשְׁנָה. וְהִנּוּה הַדֶּרֶךְ הַשְּׁנִי הִנּוּה נִרְאָה עֵינְקֵר דְּלְדֶרֶךְ רִאשׁוֹן קָשָׁה דַּה"ל לְרַבְּנוֹ לְבָאָר דְּדוֹקָא בְּדִקְוֵימִי בְּתוֹף י' אַהֲדָדִי.

וְגַם לְשׁוֹן רַבְּנוֹ אִם יֵשׁ בְּזִיז הָעֲלִיּוֹן שְׁלִפְנֵי חֲלוֹן מִשְׁמַע שְׁאִין הַתְּחַתּוֹן לְבְנֵי חֲלוֹן. וְתוֹ דְּאִי ס"ד דְּאִינְרִי בְּשִׁתִּי חֲלוֹנוֹת שְׁלֵ בְנֵי בְּעֲלֵי בְּתִים שְׁלֹא עָרְבוּ אִין כִּינּוֹן מְקוֹמוֹ אֵלָא לְקָמָן בַּה' עֲרוּבִין וְתוֹ דַּה"ל לְרַבְּנוֹ לְבָאָר דָּאִם אִין בְּשְׁנִיחָם ד' אַפ"ה אֲסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְזֵה כְּנִגְדַּ חֲלוֹנוֹ שְׁלֵ זֵה בְּמְקוֹם דַּה"ל חוֹרֵי הָרִשׁוֹת.

וְאִנִּי תְּמַה עַל הָרַב ב"י שְׁהַעֲתִיק בַּש"ע כְּפִי דְּרַף הָרִאשׁוֹן וְעִזַּב דְּרַף סְלוּלָה שְׁכָל מִשְׁמַעוֹ לְשׁוֹן רַבְּנוֹ בְּאֲדָם אֲחָד וְנִקְיֵט הַפֵּל בְּלִשׁוֹן יְחִיד מִהַשְׁתַּמְּשׁוֹת בְּעַל חֲלוֹן הָעֲלִיּוֹן. וְרַח"י ז"ל פִּירֵשׁ בְּעִנְיָן אַחַר וְסִייעָתָא לְפִי רַבְּנוֹ מְצַאֲתִי מְפוֹרֵשׁ בִּירוּשְׁלַמִי עָלָה דְּמַתְּנִיתִין דְּזִיז שְׁלִפְנֵי חֲלוֹן וְז"ל לֹא אֲמַר אֵלָא אֲחָד אֲבָל שְׁנַיִם אֲסוּר שְׁאִין שְׁתֵּי רְשׁוּיֹת מִשְׁתַּמְּשִׁין בְּרִשׁוֹת אֲחָד כְּשִׁאִין בְּהֵן רַחֲב ד' אֲבָל יֵשׁ בְּהֵן רַחֲב ד' הִדָּא דְּמַר ר' אֲחָא בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן זִיזוֹן וּכְתָלִים שְׁגָבוּהִין י' וְרַחֲבִין ד' מְוַתְּרִין לְכֹאֵן וְלְכֹאֵן וּבְלִבְד שְׁלֹא יִחְלִיפוּ ע"כ וְטַעוֹת דְּמוּכָח הוּא וְגִירְסָא הַפּוּכָה וְצ"ל כְּשִׁישׁ בְּהֵן רַחֲב ד' אֲבָל אִין בְּהֵן רַחֲב ד' הִדָּא דְּמַר ר' אֲחָא בְּשֵׁם ר"י זִיזוֹן וּכְתָלִים שְׁגָבוּהִין י' וְאִינָם רַחֲבִים ד' וְכו') (וְגַם בִּירוּשְׁלַמִי פ' חֲלוֹן

הובאו דברי ר' יוחנן הללו זיזין וכתלים שגבוהין י' ורחבים ד' ושם הגיה הגאון מהר"ד ואין רחבים ד' וכאן בפ' המוציא מקנים הגירסא דאין בו ד' חשיב חורי רה"י ויש בו ד' חשיב מקום פטור והוא הפך הגמרא דזין (והסברא) ובתוספות עירובין דפ"ט בד"ה במחיצות שקלי וטרו דזיזי הגבוה י' ורחב ד' ה"ל מקום פטור והביאו ראי' מהירושלמי הנה דזיזין הגבוהין י' חשיבי מקום פטור ונדחקו לפ' דכתלים ר"ל אבנים הפולטים מן הפתלים בדמיון זיזים ובלתי ספק שהמה ראו דברי ר' יוחנן שבירושלמי פ' חלון לזה פירשו דנקיט רחב ד' לרבועא וכ"ש פשאין רחבי ד' ואלו ראו דברי ר' יוחנן הללו בפ' המוציא תפילין דנקיט בהדיא פשאין בהן רחב ד' אבל יש בהן רחב ד' ה"ל דא"ר יוחנן וכו' ע"כ היו שולחים יד להגיה שגירסא הפוכה היא והמכונן פדעת רבנו ועיין פ"ד מה' עירובין הי"ז: ה"ח שגני בתים וכו' או שיהי' ביניהם עירוב וכו' עיין במג"א סי' שנ"ג שהקשה מהא דקיי"ל דכנתל שבין שתי תצרות מערבין שנים וכו' ומירץ דאיירי פששני הפתים פתוחים למבוי אהד ודרף שם ערבו ובצדם השני ר"ה ע"ש ואין הלשון סובל פוננה זו ותו דכה"ג ה"ל קרן זוית הסמוכה לר"ה עיין לעיל פי"ד ה"ד.

ואין צורך לדחוק בזה דאפשר לומר פיון דקיי"ל ביתא כמאן דמלי דמי וסלון שבין ב' בתים אפילו למעלה מי' חשיב כפתח יכולים לערב זה עם זה ואע"ג דקיי"ל חריץ שבין ב' תצרות עמוק י' ורחב ד' מערבין ב' ערובין התם החריץ הוא אסור לתרנוייהו דה"ל לזה בשלשול ולזה בשלשול הלכך אינם יכולים לערב שיזרקו מזה לזה דרף אויר החריץ שהוא משותף ועולה עד לרקיע משא"כ הכא שיכולים לערב לזרוק מזה לזה דרף אויר מקום פטור דאין ר"ה תופסת למעלה מי'.

א"נ דהא דאין מערבין א' בחריץ שבין שתי תצרות היינו שכל שלא הניח נסר רחב ד' קודם בין השמשות אפילו הניח בשבת אסור להשתמש תשמיש תשוב דרף פתח אבל לזרוק מזה לזה אה"נ דמותרים לערב.

ה"ט בור בר"ה וכו' ראיתי בתוספתא פ"ז דעירובין וז"ל בור בר"ה אין בינו לפותל ד"ט כדי שיהיה אדם בני חצר מותרים בני עלי' אסורים אם יש בינו לפותל ד"ט כדי שיהיה אדם בני חצר אסורים בני עלי' מותרים.

באר שלפני החלון משלשל וממלא ממנו בשבת ובלבד שלא יהא בינו לפותל ד"ט כדי שיהיה אדם אם יש בפי הבאר ד"ט על ד"ט בין כף ובין כף משלשל וממלא הימנו בשבת.

בור שבין ב' תצרות משלשל וממלא הימנו בשבת ובלבד שלא יהא בינו לפותל ד"ט כדי שיהיה אדם אם יש בפי הבור ד' על ד' אסור שאין מטלטלין מרשות לרשות. אחת המים שלפני החלון משלשל וממלא ממנה בשבת ובלבד שלא יהא בינה לפותל ד"ט כדי שיהיה אדם זה הי' מעשה באמה של פלטרין ואמר רשב"ג הואיל ואין בינה לפותל ד"ט כדי שיהיה אדם בין כף ובין כף משלשל וממלא ממנה בשבת ע"כ.

ובבא ראשונה איירי בבור רחב ד' ועמוק י' שהוא רה"י ומלא מים הלכך אם אין בינו לפותל ד"ט דה"ל לבני חצר כפתח ולבני עלי' בשלשול נותנים לבני החצר. (וכשאין חוליותו גבוה י' דאי חוליותו גבוה י' תרנוייהו אסורים דה"ל לזה בזריקה ולזה בשלשול

פְּדִין בּוֹר שְׁבִין חֲצַר לְמַרְפֶּסֶת פְּדִלְקָמֶן פ"ד מה' עִירוֹבִין הִי"ת) וְאִם יֵשׁ בֵּינוּ לְכֹנֶתֶל ד"ט
שְׁאֲסוֹר לְבָנֵי הַחֲצַר לְטִלְטֵל מְרַה"י לְרַה"י דְּרָף רַה"ר נוֹתְנִים לְבָנֵי עֲלִינִי וְהוּא שְׁיַעֲשׂוּ לָהּ
חוֹלִי גְבוּהָ י' כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ וְלְבָנֵי חֲצַר אֲסוֹר אֶף לְאַחַר שְׁיַעֲשׂוּ חוֹלִיאַ א"נ דְּבָנֵי עֲלִינִי
מְוֹתְרִים לְמִלְאוֹת ע"י הוֹצָאָת זֵיו וּמְמִלְאִים דְּרָף נֶקֶב הַזֵּיו שְׁנִמְצָא אִינוּ מְטִלְטֵל דְּרָף אֲוִיר
ר"ה וְנָה עֵיקָר.

וּבְבֵא שְׁנִינִי בְּבֵאָר שְׁאִין בּוֹ ד' לְפָנֵי חֲלוֹן עֲלִינִי וְאִין כָּאן בְּנֵי חֲצַר הֶלְכָּה אִם אִין בּוֹ ד'
דַּה"ל מְקוֹם פְּטוֹר אֲסוֹר לְמִלְאוֹת דְּרָף זֵיו דְּכִינּוֹן שְׁאִין בְּבֵאָר שְׁיַעֲוֹר מְקוֹם חֲשִׁיב חוֹרֵי
ר"ה א"נ דְּלֹא נִיחָא תְּשַׁמְיִשְׁתִּי וְחִיּוּשֵׁינוֹ דְּלָמָּא יְפוּל לְר"ה שְׁבִשְׁנֵי צְדָדִין אֲבָל אִם יֵשׁ בּוֹ
ד' דַּה"ל רַה"י וְשְׁיַעֲוֹר מְקוֹם חֲשׁוּב מְוֹתֵר לְמִלְאוֹת דְּרָף זֵיו אֲפִילוּ מְוֹתֵר לְמִלְאוֹת ד'.

וּבְבֵא שְׁלִישִׁית בְּבוֹר שְׁבִין ב' כְּתִלֵי חֲצָרוֹת וְאִין בּוֹ ד' דַּה"ל מְקוֹם פְּטוֹר שְׁאִינָם אוֹסְרִים
זַע"ז פְּדִין כְּנֹתֶל פְּחוֹת מִד' שְׁבִין שְׁנֵי חֲצָרוֹת הֶלְכָּה כָּל שְׁאִינָה מְוֹתֵר לְשְׁנִינָה
לְמִלְאוֹת אַעפ"י שְׁפִתְחִיָּהּ פְּתוּחִים לְשִׁבְלִיל אֲבָל אִם יֵשׁ בְּפִי הַבוֹר ד' עַל ד' אוֹסְרִים זַע"ז.

וּבְבֵא רְבִיעִית מְבֹנְאֶרֶת וּכְשֵׁאִין בְּאַמַּת הַמַּיִם כְּשִׁיעוֹר כְּרַמְלִית כָּל שְׁאִינָה מְוֹתֵר לְמִלְאוֹת ד"ט
מְוֹתֵר וּכְדִלְקָמֶן הִי"א. וְע"פ הַתּוֹסֵפֶת הַזֶּה הִי' נִרְאָה לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי רַבְּנּוֹ לְקָמֶן פ"ג מַה'
עִירוֹבִין הַכ"ג בְּבֵאָר שְׁבִין ב' חֲצִירוֹת שְׁאִין בּוֹ ד' עַל ד' דַּה"ל מְקוֹם פְּטוֹר וּס"ל לְשִׁמּוּאֵל
דְּכָל שְׁמֹנְפִלְגָת ד"ט שְׁהוּא מְמַלָּא דְּרָף שְׁיַעֲוֹר מְקוֹם חֲשׁוּב בְּעֵינֵינוּ זֵיוֹן וְרַב ס"ל דְּאִין אָדָם
אוֹסֵר עַל חֲבֵרוֹ דְּרָף אֲוִיר כִּינּוֹן שְׁאִינּוֹ מְשַׁתְּמֵשׁ בְּגוֹף הַקְּרָקַע שְׁבִין הַבוֹר לְכֹתֵל מִשֶּׁא"כ
בְּחוֹרְבָה שְׁבִין ב' בְּתִים שְׁהִיא רַה"י מִש"ה אִם שְׁנִינָהּ יְכוּלִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ ע"י זְרִיקָה
אוֹסְרִים זַע"ז אֵת גּוֹף הַרְשׁוֹת כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ שֶׁם הִי"ז וְהָא דְּמִיִּיתִי בְּעַל הַש"ס הֵתָם סִיִּיעָתָא
מִהָד דב' בְּתִים וּבִינֵיהֶם ג' חוֹרְבוֹת הֵינּוּ מְדוּזָה מְשַׁתְּמֵשׁ בְּסִמּוּכָה אַעפ"י שְׁאֲוִיר הַחוֹרְבָה
הַסְּמוּכָה פְּרוּץ לְאֲוִיר הָאֲסוֹר אֲלֵמָּא דְּאִין אָדָם אוֹסֵר עַל חֲבֵרוֹ דְּרָף אֲוִיר ע"ש הֵיטֵב וְתִבִּין
וְעֵינֵינוּ לְקָמֶן הִי"ד: הִי"א אַמַּת הַמַּיִם וְכו' לְשׁוֹן הַרִי"ף ת"ש לְשׁוֹן יָם וְכו' הַב"ע דַּאִי לִי
גִּידוּדֵי שְׁהֵם כְּמוֹ פְּסִין וְאוֹתָן הַפְּסִין הֵם מִב' רוּחוֹת וְלִמְעָלָה מִן הַמַּיִם מְכַשִּׁירוֹת לְטִלְטֵל
בְּחֲצַר אֲבָל מְחִיצָה צְרִיקָה תוֹף הַמַּיִם לְהַכְשִׁיר וְלְהוֹצִיא וְלִמְלָאוֹת הַמַּיִם מְתוּכּוֹ עַכ"ל
וְעֵינֵינוּ בְּלַח"מ וּלפ"ז מ"ש רַבְּנּוֹ וְמַהוּ לְטִלְטֵל בְּחֲצַר ר"ל שְׁאִם נִשְׂאָר בְּצִדֵי הַמַּיִם פְּסִין
כָּל שְׁהוּא מְוֹתֵר לְטִלְטֵל בְּאֲוִיר הַחֲצַר לְמַעְלָה מִן הַמַּיִם כְּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן הַרִי"ף וּפְשׁוּט
הוּא נְמִי דְּאִיִּירִי שְׁנִפְרִץ כְּנֹתֶל הַחֲצַר דְּאִי ס"ד דִּישׁ לְחֲצַר כְּתִלִים גְּבוּהִים י' א"כ כִּינּוֹן
דְּאִיִּירִי בְּאִין בְּגוֹבְהָה י' הִרִי מְחִיצוֹת הַחֲצַר בּוֹלְטוֹת חוּץ לְמַיִם טֶפַח וּמְוֹתֵר לְמִלְאוֹת דְּלִיכָּא
לְפָרֵשׁ שְׁהֵאמָה וְלְשׁוֹן הַיָּם פְּרָצוּ קְרָקַע הַחֲצַר מִתַּחַת הַכְּתִלִים וְעָשׂוּ חֲרִיץ בְּקְרָקַע הַחֲצַר
וְיוֹצְאוֹת מִתַּחַת הַכְּנֹתֶל שְׁפָנְגָדָה דַּלפ"ז אִינוּ נוֹפֵל לְשׁוֹן רַבְּנּוֹ אִם נִשְׂאָר מִצַּד הַפְּרָצָה פֶּס
מְכָאן וְכו' וְכֵן מְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן רַבְּנּוֹ שְׁכַתְבָּה אִם יֵשׁ בְּגוֹבְהָה י"ט (וְלֹא כ' עֲמוּקָה י"ט כְּמוֹ
שְׁהַעֲתִיק בַּש"ע ס' שֶׁנ"ו) דְּאִיִּירִי בְּאַמַּת הַמַּיִם שְׁהִיָּתָה שׁוֹטְפָת בְּחֲצַר וְהִיא גְבוּהָה י"ט
מְקָרְקַע הַחֲצַר וְכֵן מְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן הַגְּמָרָא מְעַשֶּׂה בְּאַמַּת הַמַּיִם שְׁהִיָּתָה בְּאֵה מְאָבֵל לְצִפּוּרֵי
מְשַׁמַּע שְׁהִיא כְּעֵנֵן לְשׁוֹן יָם שְׁהוּא שְׁטָף מִיָּם שְׁאִין לוֹ חֲרִיץ בְּקְרָקַע הַחֲצַר וּפּוֹרֵץ
הַכְּתִלִים אֲבָל אַמַּת הַמַּיִם הַמְּהַלְכָת בְּחֲרִיץ שְׁבְּקְרָקַע הַחֲצַר תַּחַת הַכְּתִלִים לֹא ס"ל לְרַבְּנּוֹ
כְּדַעַת רַש"י דַּה"ל כְּרַמְלִית אֲלֵא דְּכֹתֶל שַׁע"ג גִּידוּן מְשׁוּם מְחִיצָה כְּדִין מְחִיצָה תְּלוּנָה
הַמְּתַרֶת בְּמַיִם וְלֹא גְרִיס רַבְּנּוֹ לֹא בְּמִתְנִיתִין וְלֹא בְּבִרְיָתָא א"ר יְהוּדָא כְּנֹתֶל שַׁע"ג תְּדוּן

משום מחיצה וכן התוספות לא גרסו לי' וכמ"ש התי"ט (ואע"ג דגבי בור שפין ב' תצרות אין הפותל שע"ג מתיר דהתם הוא ממלא ממש מחצר חבירו ומש"ה קורה ד' מתיר דאין דלי מהלך יותר מד"ט וה"נ בגדון דידן אסור למלאות סמוך לפותל אבל בתוך החצר סובר רבנו דודאי מחיצה תלויה מתרת) וכן משמע בירושלמי דהך דאמת המים לא איירי בפרוזה תחת הפתלים דגרסינו התם עלה דמתניתין דאמת המים מתניתין בעמקה י' ורחבה ד' ובפרוזה מפאן ומפאן נפרצה מרוק אחת נותן לחי וקורה מפאן נפרצה מפאן ומפאן נותן לחי וקורה מפאן ועושה צורת פתח מפאן ע"כ ואין ענין כלל לחי וקורה וצ"ה באמת המים שפתח הפתלים וע"כ איירי בגפרץ במילואו ונפלו הפתלים משני צדדים כדמיון מבוי מפורש וכן לא גרסינו בירושלמי במתניתין אר"י פותל שע"ג תדון משום מחיצה ע"ש ואיירי הירושלמי בחצר שארפה יתר על רחבה ענין לקמן פי"ז ה"ח וענין הלחי וקורה וצ"ה שהזכיר בירושלמי בודאי איננו לענין למלאות דהא בהדיא קתני במתניתין דאסור למלאות אא"כ עשה מחיצה אלא לענין טלטול החצר דהוקשה לו נמי דנקיט במתניתין אין ממלאין ומשמע דמותר לטלטל נהרי נפרצה החבר במלואו ולזה מפרש דלענין טלטול בחצר יש תקנה בלחי וקורה וצ"ה א"כ מן הדין תורה שיהי' מותר אף למלאות מן המים העוברים בחצר שכל מה שהוא ברה"י ה"ל כרה"י אלא דהואיל דעריבי מיא אסור למלאות משום מראית עין עד שיעשה מחיצה להיכר שנגדלו המים וכן משמע התם בירושלמי דאיירי מטלטול ומלוי ע"ש ודלא כמ"ש הרמב"ד והאמה לא דקדקו בה על טלטול החצר וכו' ובהדיא דקדקו בה בירושלמי ולפ"ז מ"ש רבנו ומהו לטלטל בכל החצר קאי בודאי על אמה שגבהה י"ט וברחבה עד עשר דאי ליכא פסין כלל אסור כיון שגפרץ במלואו משני צדדיו וכתב רבנו היתר פסין פסין סתם חצר שאין ארפה יתר על רחבה ואעפ"י דגבי מבוי מפורש בענין לחי מפאן וצ"ה מפאן מ"מ בחצר סגי בפסין משהו משני צדדיו ומ"ש הלח"מ דיש תימה בדברי רבנו איך לא הזכיר פס משהו להתיר המים כשהפרצה פחות מעשר אין זה קוש' כלל דודאי המסקנא לא קיימי הכי דמעיקרא דלא אסיק אדעת' דפס רחב ד' חשיב כשני פסין משהוין הוצרך לחלק דהא דהכשיר ר' יהודא תלמיד שמואל בדרא דרעונתא משום שהקילו במים משא"כ לפי מה דמסיק מ"מ קשיא דשמואל אדשמואל ומשני דפס רחב ד' חשיב כשני פסין ניחא הך עובדא דבדרא דרעונתא דאיירי בפס ד' ומנ"ל להמציא חילוק חדש: ולפ"ז הי' נראה דודאי היכא שהפרצה יתר מעשר לא מהני פסין וכמ"ש רבנו שכל יתר מעשר פרצה היא ומפסדת המחיצות וכפי תמיהת הלח"מ אלא שדברי רבנו ומהו לטלטל וכו' קאי על פחות מי' שבהלכה ט"ו וגם מ"ש רבנו ואם אין בגובהה י' וכו' ממלאין ממנה בלא מחיצה היינו נמי דוקא ביש פסין דאל"כ אסור לטלטל וכ"ש למלאות והא דפריה בגמרא ממלא הוא דלא מפליגו אבל טלטולי מטלטלינו וכו' ה"ק דאת אמרת דאפילו ביתר מעשר מטלטלינו דהא פרצה היא ומפסדת המחיצות ומשני דאי' לי' גידודי והמים שוטפין עליהם ונראים קצת בחצר ואפ"ה אסור למלאות כיון שהשטף רחב עשר אמות ונראה כפריז.

אמנם מדעת הלח"מ נראה דקאי אף אהך דהיתה ברחבה יתר מעשר וסובר רבנו דכשגפרץ לחרמלית מהני פסין לפרצה יותר מעשר ואעפ"י שלא נהירא דין זה בשאר פרמלית י"ל דשאני הך פרמלית דים וכמ"ש ה"ר דוד ערמאה שפיון שאין שם דריסת

הַרְגֵל וְאִין רַבִּים בּוֹקְעִים בּוֹ סָגִי בְּהִיתָר פְּסִין אַע"פ שֶׁהַפְּרָצָה יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר עַכ"ל תּוֹדַע דְּהָא רַבְנּוּ פְּסִק לְקַמְן פִּי"ז ה"ה דְּמַבּוּי מְפֻלְשׁ צִדּוֹ א' לִים וְצִדּוֹ א' לְאַשְׁפָּה דְּרַבִּים שְׂאִינוּ צָרִיף שׁוּם הִיתָר וְע"כ הָא דְחָשִׁיב בְּגִדּוֹן דִּינּוּן פְּרָצָה לִים הוֹאִיל שְׁהַמִּים שׁוֹטְפִין בְּגוּף הַקְּצֵר חָשִׁיב פְּרָצָה הַלְכָף סָגִי בְּפִסִּין אֶפְיָלוּ לְפְרָצָה יוֹתֵר מִי' לְעִנְיָן טַלְטוּל הַחֲצָר אֲלֵא לְעִנְיָן לְמִלְאוֹת לֹא מְהִי הַפְּסִין לְפְרָצָה יוֹתֵר מִי' (שֶׁהוּא פְּרוּץ בְּמִלּוֹאוֹ) וְה"ה לִישׁ בְּהַ פֶּה כְּשִׁיעוֹר אֲבָל פְּחוֹת מֵעֶשְׂרָה וְאִין בְּהַ כְּשִׁיעוֹר מְהִי הַפְּסִין אֶף לְמִלְאוֹת וּמ"ש הַכ"מ וְדַבְּרִי רַבְנּוּ נוֹטִי לְדַבְּרִי הַרְשָׁב"ם וְכו' דְּבָרֵי רַחֲוִקִים טוֹבָא מְכֻנְנָת רַבְנּוּ וּמ"ש פְּרוּר בְּכֻנְנָתוֹ לְפָל הוֹלֵף יִשָּׁר וְדַבְּרֵי בְּנוֹיִים עַל אֲדָנִי יְרוּשְׁלָמִי וּמ"ש דֹּאִי לִי גִידוּדִי בְּלִשׁוֹן זָכָר קֹאִי עַל הַפּוֹתֵל: הִי"ד אַמַּת הַמִּים וְכו' עֵינָן בַּלַּח"מ שְׁנַדְחַק מְאֹד בְּבִיאוֹר דְּבָרֵי רַבְנּוּ וְלַעֲנֵ"ד נִרְאָה פְּשׁוּט דֹּאִין רַבְנּוּ מְפָרֵשׁ קִנְיָנִית הַגְּמָרָא וְתַהֲוִי חוּרֵי פְּרָמְלִית כְּפִי רְש"י דְּלַפְמ"ש רְש"י בַּד"ה בֵּין הַחֲלוּנוֹת לְמַבּוּי אִו לְחֲצָר וְכו' דְּמִשְׁמַע שֶׁהָאֵמָה עוֹבְרַת בְּרַה"י סוֹבֵר רַבְנּוּ דְּאֵמָה הָעוֹבְרַת בְּחֲצָר שְׂאִין בְּהַ כְּשִׁיעוֹר מוֹתֵר לְמִלְאוֹת וְלֹא הֵנָּה חוּרֵי פְּרָמְלִית אֲלֵא חוּרֵי רַה"י כְּנ"ל הִי"א וְתוֹ דְּמֵאִי פְּסִקָא דְּהֵאִי אֵמָה הִיא כְּשִׁיעוֹר בְּשׁוּם מְקוּם.

אֲלֵא רַבְנּוּ מְפָרֵשׁ דְּפָרִיף בְּגְמָרָא לְזַעֲרֵי דְּמוֹקִי לְהַ בְּאַמַּת הַמִּים גּוֹפָא אַמֵּאִי בְּפָחוֹת מְכָשִׁיעוֹר מְשַׁלְשֵׁל דְּלִי וּמְמַלֵּא פִּינּוּ דְּהֵאִי אֵמָה קִינְיָמָא בְּתוּף שְׁבִיל פְּרוּץ שְׁבִין הַחֲצָרוֹת שְׁהֵרִי הַשְׁבִּיל פְּרָמְלִית וְתַהֲוִי הָאֵמָה חוּרֵי פְּרָמְלִית לְשְׁבִיל.

וּמְשַׁנֵּי אִין חוּרִין לְפְרָמְלִית. וְרַב אֲשִׁי מְשַׁנֵּי כְּפִי גְרַסַת הַמְּגַדֵּל עַז אֶפְיָלוּ תִימָא יֵשׁ חוּרִין לְכַרְמְלִית אֲלֵא פֶּאֵן הַבְּרִייתָא אֵיירִי בְּסַמְכָה תוּף ג' לְכַתְלִים דְּכָל תוּף ג' כְּלָבוּד דְּמִי וּכְאֵלוּ אִין פֶּאֵן שְׁבִיל כְּלָל אֲלֵא הָאֵמָה גְרִידָא פֶּאֵן בְּמִנְפְּלֶגַת הוּא דִּישׁ חוּרִין.

וְרַבִּינָא מְשַׁנֵּי כְּגוֹן דְּעַבִּיד לְהַ אַרְבַּע נִיפְקִי אַפּוּמָה וּכְפִי גְרַסַת הָעָרוּף וּפִירוּשׁוֹ עָרָף נָפֵק וְנ"ל כְּגוֹן דְּעַבִּיד לְהַ ד' נִיפְקִי אַפּוּמִי פִירֵשׁ גִּיפּוּפִי דְּהוֹנּוֹן כַּד' מְחִיצוֹת עַל פִּי הָאֵמָה דְּהוּא אוֹתוֹ מְקוּם שְׁנַחֲלַק בְּמְחִיצוֹת רַה"י עַכ"ל וְהָא דְּמַסִּיק בְּגְמָרָא וְאַזְדוּ רַבְּנָן לְטַעֲמֵיהוּ וְרַשְׁב"ג לְטַעֲמֵי אֲכֵלָה מְלֵתָא קֹאִי דְּפְלִגְמָא דְּרַשְׁב"ג וְרַבְּנָן כְּשִׁיעוֹר אַגְפִּים אִו כְּשִׁיעוֹר אֵמָה אֲזָלוּ לְשִׁיטְתוֹן וּפְסִק רַבְנּוּ כְּשִׁיעוֹר הָאֵמָה כְּרַשְׁב"ג דְּסַתְמָא דְּבְרִייתָא דְּאֵמָה שְׁפָאָה מְאָבֵל לְצִיפּוּרֵי אֲתִינִי כְּנוֹתִי וְהַבְּד"א שְׁכַתְבַּת רַבְנּוּ הוּא כְּפִי תְרוּץ רַב אֲשִׁי וְתְרוּץ רַבִּינָא דְּבַאֲמַת קִינְיָ"ל יֵשׁ חוּרֵי לְכַרְמְלִית כְּנ"ל פִּי"ד ה"ו דְּבוּר שְׁבַכְרְמְלִית הָרִי הוּא כְּפַרְמְלִית.

וּמָה שֶׁהַקְּשָׁה הַלַּח"מ דְּכִינּוּן דְּפִסִּק רַבְנּוּ כְּזַעֲרֵי מְשַׁמַּע דַּס"ל דְּבַרְשׁוּיּוֹת דְּרַבְּנָן אֲסוּר לְהַחֲלִיף וּלְקַמְן ה"ד מְשַׁמַּע דְּמוֹתֵר לְהַחֲלִיף (מְדַנְקִיט רַבְנּוּ שְׁהֵרִי דְּרָף מְקוּם פְּטוּר הוּא מְמַלֵּא פִירוּשׁ וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכְנִיס לְתוּף הַסְפִּינָה עַד שִׁינּוּחַ מְעַט בְּיָדוֹ בְּמְקוּם פְּטוּר.

הָאֵף שְׂאִין זֶה הוֹכַחָה דְּהָא אַפ"ה אֲסוּר לְהַחֲלִיף עַד שִׁיעֶשֶׂה זִיז לְהַפִּירָא מִיְהוּ בְּפִי הַמְּשַׁנָּה לְרַבְנּוּ אֵהָף מְתַנִּיתִין דְּכֻתֵּל שְׁבִין ב' חֲצָרוֹת כְּתַב בְּהַדְיָא דְּמוֹתֵר לְהַחֲלִיף בְּרִשׁוּיּוֹת דְּרַבְּנָן וְכֻן פְּסִק הָרִי"ף) אִין זֶה קוֹשֵׁי דְּאַפִּילוּ מֵאֵן דַּס"ל דְּמוֹתֵר לְהַחֲלִיף שְׁפִיר מְתוּקָם הַבְּרִייתָא בְּאַמַּת הַמִּים גּוֹפָה וְכַמ"ש הַלַּח"מ וְאִין לְהַקְשׁוֹת דְּלַפְמ"ש פְּשֻט הַסּוּגִיָא לְדְרָף רַבְנּוּ קֹשָׁה אַמֵּאִי לֹא אוֹקִים בְּעַל הַש"ס פְּלִגְמָא דְּבְרִייתָא כְּשִׁיעוֹר הַפְּלֶגַת הָאֵמָה מִן הַפּוֹתֵל וּבְאַמָּה שְׂאִין בְּהַ כְּשִׁיעוֹר דִּי"ל דְּסַתְמָא אַמַּת הַמִּים יֵשׁ בְּהַ כְּשִׁיעוֹר הַלְכָף לִיפָא לְאוֹקִים אֲלֵא בְּאַמַּת הַמִּים גּוֹפָא אִו בְּאַגְפִּי לְהַחֲלִיף.

ועיין בלח"מ לעיל ה"ט שהקשה השיעורי אהדדי ותירוצו נכון דנדאי מוכרח מהה דלעיל ה"ט דקרקע עולם שאין בו ד' חשיב מקום פטור דאל"כ האיך ממלא מרה"י לרה"י דרף פרמלית (ואע"ג דפסק רבנו לקמן פי"ז הי"ט דלא פרב אחלי היינו דוקא במבוי שמתרחב מתוכו ויש בתוכו ד' על ד' וכמ"ש שם הכ"מ וכן משמע מלשון רבנו פי"ד ה"ז דמקום המוקף שאין בו ד' על ד' ה"ל מקום פטור) אלא דאפ"ה בנדון זה היכא שמפולגת מן הפותל ג' טפחים אעפ"י שכל אגף לבדו הוא מקום פטור מצטרפין האגפים והאמה וה"ל הפל פרמלית פינו דנפיק מתורת לבוד (ועיין לקמן פי"ח הכ"ד ודוק) וה"ל פרקק מים המהלכת בכרמלית אפילו עמוק י' פינו דיש חורים לפרמלית.

והוציא רבנו דין זה מהא דאמרינו בגמרא אלא באגפ"י להחליף דקשה טובא לדרף רש"י דאפתי נימא דרב דימי תנאי היא ומה שתיירץ רש"י דברשויות דרבנן לא בטל מקום שיש בו ג' נהפוך הוא דהרי מצא מין את מינו וניעור פמבואר בערויבין דף ט' בסוג' דבין הלחיים גם קשה טובא לדרף רש"י דהאמה עוברת ברה"י פנ"ל ואין מקום פטור ברה"י ולדרף רבנו ניחא בפשיטות דכינן דהאמה עוברת בשביל פרוץ הלכף לרבנן אסור ביש באגפיה ג' ואין פירוש האגפים כפי רש"י שיש לה אגפ"י גבוהים ג' (דהיינו אליבא דאב"י בערויבין דף ט' דס"ל דליתא פללא דרב דימי אלא במקום גבוה ג' ודלא פרכא) אלא קרקע עולם שבין האמה לפתלים קרויים אגפים וכ"כ הערוף בערף אגפ"י גדוה"י פדכתיב והירדן מלא על כל גדוה"י ע"כ ומש"ה לק"מ לרב דימי דאע"ג דכל מקום פחות מד' ה"ל מקום פטור מ"מ היכא דאי באגפ"י ג' אסור להחליף דכינן דנפיק מתורת לבוד חשוב ומצטרף שיהי' הפל פרמלית ורשב"ג לטעמי' דס"ל לבוד בארבעה ופסק רבנו בהה מלתא פרכנן ומש"ה מפרש הא דא"ר אשי פאן בסמוכה פאן במפולגת במפולגת ג' וגם הראב"ד בהשגות נראה דמפרש אגפ"י כפי זה אלא שנמשך לשיטתו הנ"ל הי"א דהאמה חשיבא חורי פרמלית לשאר האמה מקום מוצאה הלכף מפ' הנה ניפקי כפי רש"י (ובאמת המים שיש בה פשיעור ולהחליף ע"ג אגף פחות מג' אפשר דמודה רבנו לפי דעת ה"ה דמותר להחליף ברשויות דרבנן אלא דרבנו לא איירי לענין להחליף וניחא לי' איקנומת' דזעירי דפשיטא דברייתא הכא משמע וכלהו אמוראי שקלי וטרי בה) ודע דבירושלמי פריף עלה דמתניתין דאמת המים וכו' לא נמצאו שתי רשויות משתמשות ברשות אחד ומשני תיפתר שהי' בתים מצד אחד עכ"ל פירוש דלפי איקנומתא דירושלמי הנ"ל הי"א שהאמה ממלאת כל החצר ועמוקה י' ה"ל הפסק בין הבתים שבשני צדי החצר פדין חריץ רחב ד' ועמוק י' ומערבין שנים וא"כ אפי' אם יעשו מחיצה לאמה אוסרים זע"ז פדלקמן פ"ג מה' ערויבין הך"ג ע"ש ולזה משני שהיו בתים מצד א' ויכולים לערב דרף חלונות הבתים הלכף מותרים למלאות ולפ"ז לדרף רבנו אינם אוסרים זע"ז משום דקיי"ל דאין אדם אוסר על חברו דרף אומר כמ"ש לקמן פ"ג מה"ע הך"ג באריכות דכ"ש כשאנה מפולגת ד' ע"ש ולפמ"ש לעיל ה"ט צ"ל דרבנו איירי באין בה פשיעור פרוחב דאי ברחבה ד' ואינה עמוקה י' היו אוסרים זע"ז א"נ ביש פתחים לשביל או שהחלונות למטה מי' ועירבו: ה"ט פצוצרה וכו' גבוהה י"ט ע"ג המים וכו' ודלא כמ"ש התוספות בעירויבין דף י"ב ע"ב בד"ה הב"ע בשם התוספתא דקיי"ל כר"י שצריך הניכר ומ"ש רבנו שהרי על הפרמלית וכו' ועיין בתוספות ד"ה הני תימי וכו' דלדרף ה"ה ניחא דאה"נ קאמר קמ"ל דאע"ג דלא תימי פחו בכרמלית לא גזרינן: ה"ט חצר וכו' עיין

במגיד משנה ומ"ש לפיכך כתב פלשון הברייטא וכו' והדברים תמוהים דלפמ"ש ה"ה דעיקר פירוש ארון וקטין היינו שמנה על שמים וכפי' רש"י ובין לרבה ובין לר' זירא ד"א דמתניתין בארון וברוחב נהפוך הוא דלישנא דמתניתין משמע כל שאין בו ד"א בארון אפילו אריה וקטין בעי עוקה ולישנא דברייטא הי' משמע דכל שאין בתשפרתו ד' על ד' בעי עוקה אבל יש בתשפרתו ד' על ד' אפילו אריה וקטין לא בעי עוקה אלו הי' נקיט בברייטא לשון פחותה כפי לשון רבנו ולזה מפ' רש"י דעיקר הא דקאמר מתניתין קשיית' מדנקיט במתניתין לשון פחותה דמשמע בחסר שיעורא אבל אריה וקטין לא בעי עוקה אבל בברייטא דנקיט לשון שאין בה ד' על ד' משמע שאיננה חסר' שיעורא אלא אריה וקטין בעי עוקה.

ולפ"ז לשון רבנו פחותה מד' על ד' כ"ש דמשמע דחסר' שיעורא אבל אריה וקטין לא בעי עוקה ואדרבה נראה מדבריו דפסק כראב"י וכו' זירא ומש"ה כתב טעם מפני שיוצאים לר"ה במהרה ולא תימימי מציא ומתורץ קושני' הלח"מ הראשונה והשני' מיהו קשה דכפי' המשנה לרבנו פסק פרבנו ולפ"ז צ"ל דרבנו מפ' אריה וקטין דלא כפי' רש"י אלא כפי' רב האי גאון ור"ח והראב"ד דבנדאי היכא דרחב שמים וארון שמנה או ארון שמים ורחב שמנה ראוי' נמי לזילוף דכל כף יש אבק ועפר בהנה פמו במקום ד' על ד' מרובע והטעם שהביא הב"י בשם הריטב"א חלוש ע"ש ואלקבא דר"ז היכא דארוה ח' ורחב ב' פינון שהמים נזולים בארון טובא פשיטא דתימימי מציא אלא אפילו רחב ב' וארון ד' נמי תימימי מציא דנדאי אין המים מתפשטים בארון ורוחב כל שטח החצר אלא במקום זחילתו נבלעים ומה שהקשה מדלא קניהיב במתניתין שיעורא לפותיא של חצר אין זה קושיא דסתם חצר עכ"פ ד' טפחים כדי הילוף אדם ואין השופכין של סאתים שהיא כלי המחזקת חצי אמה על קצי אמה בגובה שלשה חומשי אמה מתפשטים יותר מיהו היכא דארוה ב' אפילו רחב ח' נמי בעינו עוקה אלקבא דר' זירא שהרי אין המים נזחלים על ארון ד' ואינם נבלעים אלא דנדאי אף רבה אי' לי' דר' זירא דטעם בליעה נזכר בברייטא וגם סתם גמרא דפ"ח ע"א נקיט טעמא דתימימי מציא אלא דר"ז ל"ל דרבה הלכך בארון ח' ורחב ב' דכ"ע לא בעי עוקה ובארוה ב' ורוחב ח' דכ"ע בעינו עוקה אלא דקמפלגי בארון ד' ורחב ב' דלרבה בעי עוקה דלא חזי לזילוף ור"ז לית ליה דרבה ולא בעי עוקה ופריה לרבה מברייטא דחצר ואכסדרה דקס"ד דאין האכסדרה מהלכת על פני פלה פדרה כל האכסדרות ומדנקיט מצטרפין לד"א משמע שאין החצר עם האכסדרה ארופים יותר מד"א וא"כ אין בתשפרתה ד' על ד' ומשני באכסדרה מהלכת ע"פ פלה איירי והדר פריה לר' זירא מברייטא דמפורש בה דבעינו ד' על ד' בתשפרתה.

ומשני דברייטא אתאן לרבנו דס"ל נמי הך דרבה ושפיר פסק רבנו פתחמים דס"ל אף טעמא דרבה ומש"ה כתב פלשון הברייטא דבעינו ד' על ד' אף דהנה אמינא דאפילו ארון רק ב' ורחב טובא נמי שרי לזה כתב רבנו טעם מפני שהן יוצאין לר"ה במהרה להורות דעכ"פ בעינו נמי שיהי' בארון ד"א וכדר"ז וכ"ש בארון ח' ורחב ב' פנ"ל ולא ממעט רבנו אלא קצר ורחב אפילו בימות הגשמים וכ"ש ארון ד' ורחב ב' וכנ"ל ומתורץ נמי קושני' הלח"מ הראשונה ושני'.

ומ"ש רבנו פדי שלא תראה העוקה בר"ה עיין בלח"מ מה שהקשה בשם ב"י ואין דבריו מוכרחים ולו יהיבנא כדבריו דדברי רבנו מתפרשים משום חשדא מ"מ לק"מ דנדאי העוקה זו המחזקת סאתים על התנאר שהזכירה רבנו (חצי אמה על ח"א ברום גח"א הנלמד משיעור מקנה אמה על אמה ברום ג' אמות מחזקת מ' סאה נמצא חצי אמה על קצי אמה ברום ג' אמה עולה י' סאה ונחמשו ק"א על ח"א ברום ג' חמישית אמה) היא מקום פטור כיון דחורי ר"ה לאו כר"ה דמי ואעפ"י שיצויר עוקה המחזקת סאתים ואין בעמקה ג"ט דה"ל ר"ה ממש מ"מ כיון דיש תקנה לעשות עוקה עמקה ג"ט ע"כ הא דנקיט תקנת הקמירה משום חשדא.

ואני תמה על ה"ר יונתן מפרש הרי"ף והב"ח והט"ז שאחזו בלשונם שיעוקה זו בר"ה היא פרמלית ובאמת שיעור עוקה מצומצם המחזקת רק סאתים דאיירי בי' במשנתנו לא תהי' פרמלית בשום פנים אלא או ר"ה או מקום פטור (ואנו למדנו מסוגל' זו דתשפורת ד"א על ד"א הוא שיעור זילוף סאתים לדעת רבנו ושיעור בליעה לרש"י ואם באנו לשטוח עוקה זו ע"פ כל החצר ושטח חצי אמה על חצי א' הוא חלק ס"ד משטח החצר נמצא עובי המים לזילוף ובליעה חלק ס"ד מן ג' חומשי אמה דהיינו ג' חלקי ש"ף מאמה שהם ע"ב חלקי ש"ף מאצבע דהיינו עובי רבע אצבע פחות חלק מ' מאצבע הוא שיעור בליעה ונ"מ לענין שיעור בליעת רביעי' מים ובמקום אחר הארכנו בזה).

ומ"ש הרב המגיד וכן מוכחת לכאורה וכו' פשוט בכוננתו שר"ל דרבנו מפ' כפר"ת בתוספות ד"ה תנא ודלא כפי' רש"י דהך ברייתא קאי אעוקה וה"ה לביב פנראה מלשון רש"י בד"ה להא וכו' וכמ"ש המהרש"א אבל לדרכו רבנו והתוספות קאי על ביב גרידא וזה מוכרח מדאיירי ר"נ בעוקה דליכא למימר דרבנו מפרש אף אעוקה כפי' רש"י דא"כ בימות הגשמים בעוקה של סאה שופך ושונה בה פדי מדתה ומדברי רבנו משמע דאינו שופך ושונה (והלח"מ הסיב דברי ה"ה לכוננה אחרת ומ"ש הרב המגיד לקמן דאי לא ר"נ למה הי' מחלק וכו' הוא הדבר אשר דיבר הלח"מ דסובר ה"ה דאפיי ור"נ לא פליגי ודלא פדעת רש"י והרא"ש ומש"ה הכריח מדברי ר"נ דכוננת אפיי אפילו פורים מוסב על סאתים) וההבדל שבין ביב לחצר נראה מלשון הירושלמי שהביב הוא משופע והלכך בימות החמה לעולם אסור משא"כ בימות הגשמים כיון דאדם רוצה שיבלעו במקומן וה"ל דשא"מ וגם משום מראית עין ליכא פנין דכל הצינורות מקלחין שרי כיון דהביב קמור משא"כ בחצר שאין בתשפורתו ד' על ד' כל דליכא עוקה כיון שאינו קמור אסור משום דמחזי כמאן דשפך להדיא לר"ה אפילו בימות הגשמים: ה"כ לא ימלא וכו' עיין במגיד משנה ועיין בט"ז סי' שנ"ז (וענין החלפה זו שכתב ה"ה תמוה דהא לא נח במקום פטור ועיין בתוס' ד"ה ר' יהודא וכו' אם לא שנאמר דא"א להכניס לתוך הספינה עד שינוח בידו מעט באויר מקום פטור) מיהו פשוט לשון רבנו משמע שהרי דרך אויר מקום פטור ממלא ומש"ה לא הי' צריך זיז פלל אלא דבעינן זיז משום הפירא וכמ"ש הט"ז דלא בעינן נקב בזיז וכפי הנראה לכאורה מלשון רבנו שכתב והוא בתוך הספינה וכו' דמפרש שאיננו ממלא מתוך הספינה אלא עומד ע"ג מקום ד' וממלא (ואפשר דאה"נ דאסור להכניס הדלי לתוך הספינה אלא שישתה שם במקומו ונדוקא מקום ד' דה"ל פרמלית אבל פחות מד' ה"ל חורי רה"י עיין לעיל ה"ד וכן משמע בירושלמי פ' הזורק ע"ש דאיירי במשתמש חוץ לספינה ולמעלה מי' הי' מותר לעמוד ע"ג הפותל ולשתות

אָלאַ שְׁצַרְיָה זיז משום הַיִּפְרָא אַף מִסְתַּפִּינָא דְכָל גְּדוּלֵי רֵאשׁוּנִים מְפָרְשִׁי לְהַכְנִיס לְסַפִּינָה לְכֹן יֵשׁ לְפָרֵשׁ שְׁעוּמָד ע"ג מְקוּם ד' וּמְמַלָּא וּמְחַלְיָה (שֶׁהוּא מְקוּם פְּטוּר וְלֹא דְמֵי לְשַׁאֲרָא נְסָר הַבּוּלֵט בְּאֹוִיר פְּרָמְלִית דְּבַנְי פְּרָמְלִית אֹוִסְרִים מִשָּׂא"כ בְּיָם דְּלֹא שְׁיָיָה לְוֹמֵר בְּנֵי הַיָּם אֹוִסְרִים עָלָיו תַּדַּע דְּמְבוּי שְׁפָלָה לָיִם לֹא בָּעֵי מְחִיצָה כְּנ"ל הֵי"א אָבָל פְּחוּת מִד' אֵינְנוּ חוֹלֵק רְשׁוּת לְעַצְמוֹ וְה"ל כְּעוּמָד בְּאֹוִיר פְּרָמְלִית (א"נ חוֹרֵי ר"ה) וְלִמְעַלָּה מִי' סְגִי בְּזִיז כ"ש כְּנ"ל וְלִפ"ז הֵנָּה זִיזוּן אֵינָם מְגֻנָּקִים כְּלָל וְהֵבִין זֶה: הַכ"א הַקּוּרָא בְּסִפְרָא וְכו' שְׁיָנָה רַבְּנוּ לְשׁוֹן אִיִּסְקוּפָה דְּצַרְיָה לְאוּקִים בְּאִיִּסְקוּפָה אֲרֻנְפָה אוּ כְּכֹן עֲזָאֵי וְדַבְרֵי רַבְּנוּ מְתַפְרָשִׁים בְּכַרְמְלִית שְׁאִין בְּצִדוֹ ר"ה כְּלָל וּמ"ש רַבְּנוּ וְכֹן אִם נִתְגַּלְגַּל לְרַה"י אֶפְשָׁר לְוֹמֵר דְּרַבְּנוּ מִפ' מִתְּנִי' דְּלֹא חִילְקָה בֵּין תוֹף ד"א לְחוּץ לְד"א כְּמוֹ שְׁחִילְקָה הַבְּרִיִּיתָא אֵינְרִי בְּנִתְגַּלְגַּל לְרַה"י.

וּמ"ש רַבְּנוּ וְאִם נַח בָּהּ וְכו' עֵינֵן פִּי"ג הֵי"ו וְסַמָּה רַבְּנוּ עִמְ"ש שְׁמ"ש ה"ה וְעוֹד שְׁמ' מִתּוֹף הַסּוּגָ' דְּדוֹנְקָא כְּתַבֵּי הַקּוּדֵשׁ וְכו' אֵין זֶה מְנוֹכַח עֵינֵן בְּתוֹס' ד"ה אָלָא אָמַר אַבְיֵי וְכו' וּבִירוּשְׁלָמִי לֹא סוּף דְּבַר סִפְרָא אָלָא אֶפִּילוּ פְּסוּקִיאַ: סְלִיק פִּט"ו מִה"ש פְּרָק ט"ז מִה"ש ה"ב סְלַע שְׁבִיִּים וְכו' עֵינֵן בִּמ"מ וּבִלְח"מ וּפְשׁוּט בְּכֹוֹנֵת ה"ה דְּמִשְׁמַע לִי מְדַכְתָּב רַבְּנוּ חִילּוּק זֶה עַל דִּין סְלַע שְׁבִיִּים אֵינּוּ מוּסַב עַל עֲמוּד וְקַרְפָּה.

וְכֹן מ"ש רַבְּנוּ שְׁנֵיהּ דְּבַר שְׁאֵינּוּ מְצוּי אֵין זֶה הֶעֱתַק לִמ"ש בְּגִמְרָא מִים לְתוֹכוֹ לֹא שְׁכִיחַ דְּמִשְׁמַעוֹת הַגְּמְרָא דְּתוֹכוֹ שְׁכִיחַ טְפִי אַע"פ שְׁמַקְרַפֵּה לְכַרְמְלִית נְמִי שְׁכִיחַ עֵינֵן בְּתוֹסְפוֹת ד"ה וּמ"ט דְּלֵמָּא וְכו'.

אֵיבְרָא דַּעַת רַבְּנוּ דְּדוֹנְקָא מִתּוֹכוֹ לָיִם הוּא דְּחָשִׁיב לֹא שְׁכִיחַ הוּאִיל שְׁהוּא דְּבַר שְׁאֵינּוּ מְצוּי מִשָּׂא"כ מְקַרְפֵּה לְכַרְמְלִית דְּמֵאֵי אֲוִלְמִי' דְּהָא מְהָא וְלַעֲנִין קוּשְׁי' הַתּוֹסְפוֹת יֵשׁ לִיִּישֵׁב לְדַרְךָ רַבְּנוּ כְּפִי"ש הַתּוֹסְפוֹת בְּמִסְכַּת שְׁבֵת ד"ו בְּד"ה אַרְבַּע רְשׁוּיוֹת ע"ש: ה"ג כְּמָה הוּא בֵּית סָאָה וְכו' עֵינֵן בִּמ"מ שְׁפַתְבּ דְּהֵנָּה שִׁירִיִּים הֵם ה' שְׁבִיעִית ** (שְׁבִיעִיּוֹת).

(** וְלִפ"ז הַמְרֻבָּע עוֹלָה יִתֵר עַל בֵּית סְאֵתִים כ"ה חֲלָקִי מ"ט וְלִקְוֹלָא לֹא דַק וּבְפִי' הַמְשָׁנָה לְרַבְּנוּ מְפָרֵשׁ הָא דְאַמְרֵן בְּגִמְרָא א"ב דְּבַר מוּעֵט שְׁיָדוּעַ בְּחֻכְמַת הַחֲשָׁבוֹן שָׂא"א לְהוֹצִיא הַגָּדֵר הָאֵמֶתִי מִמְּסַפֵּר בְּלִמֵּי נִגְדָר אָלָא בְּקִירוּב פְּחוּת קִימְעָא אוּ יִתֵר קִימְעָא וְתַנָּא דְאַמְרוּ לוֹ מְקִיל בְּקִירוּב יִתֵר מְעֵט וּר"ע מְחַמֵּיר לְקַרֵּב פְּחוּת מְעֵט וְא"כ פִּינּוֹן דְאַפְסָקָה הַלְכָתָא כּו"ע אָסוּר לְטַלְטֵל מְקַרְפֵּה שְׁשִׁירֵי ה' שְׁבִיעִי' אָלָא שְׁיַעוּר הַשִּׁירִים ב' שְׁלִישִׁים כְּדַעַת הִירוּשְׁלָמִי אוּ פְּנִירְתָא טְפִי בְּאֹנְפֹן שַׁע"כ פ' יֵהִי הַמְרֻבָּע בְּצִיר פּוּרְתָא מִבֵּית סְאֵתִים וְסִתְּמֵם רַבְּנוּ לְחוּמְרָא: ה"ד כְּדֵי שְׁיָהֵ' ק' עַל נ' וְכו' עֵינֵן בִּמ"מ שְׁאָחַז לְשׁוֹן ר"א דְּבַרִּיִּיתָא וְלֹא דַק דְּהָא אֶפְסָק' הַלְכָתָא כּו"ע יוֹסִי אָלָא שְׁרַבְּנוּ מְפָרֵשׁ בְּפִי' הַמְשָׁנָה הָא דְאַמְרוּ בְּגִמְרָא אֵיבָא בֵּינֵיהוּ רִיבּוּעָא דְרַבְּנֵן כְּפִי' הַתּוֹס' וְדִלָּא כְּפִרְשִׁי דְּלִפִּי פִרְשִׁי דְּבַרִּי רַבְּנוּ הֵם כּו"ע א דְּבַרִּיִּי' מִשָּׂא"כ לִפִּי' הַתּוֹס' שְׁפִיר פְּסַק רַבְּנוּ כּו"ע יוֹסִי: ה"ה מְקוּם וְכו' עֵינֵן בִּמ"מ שְׁהֵנִיחַ בְּצ"ע וְגַם בְּב"ח נְדַחַק מְאֹד וְאֵנִי רֹאֶה דְּבַרִּי רַבְּנוּ בְּרוּרִים ע"פ הַתּוֹסְפֵתָא פ"ב דְּעֵרוּבִין כְּלָל אַר"ש ב"א כְּלָל אֹוִיר שְׁהוּא תְּשַׁמִּישׁ לְבֵית דִּירָה פְּגוֹן דִּיר אוּ סִהַר אוּ חֲצַר אוּ מוֹקָצָה אֶפִּילוּ בֵּת עֲשָׂרָה כּוּרִין מוֹתֵר וְכָל בֵּית דִּירָה שְׁתַּשְׁמִישׁוּ לְאֹוִיר פְּגוֹן בְּוִרְגָּנִין שְׁבַשְׁדָּה יוֹתֵר מִב"ס אָסוּר ע"כ הֵרִי כְּשִׁמְתְּפוֹנוֹן לְגִדְוֹר הַקְּרַפֵּה לְשֵׁם דִּיר וְסִהַר וּבֵית הַעֲצִים חָשִׁיב תְּשַׁמִּישׁ בְּגוֹף הַקְּרַקַּע: ה"ו בֵּית סְאֵתִים מוֹתֵר וְכו' הֵינְנוּ פְּלִישְׁנָא בְּתַרָּא וְלִקְוֹלָא דְאַתְנִי'

אליבא דר"ש דקיי"ל פְּנוּתֵי בַפ' פֶּל הַגְּגוֹת וְכֵן פִּי רַבְּנוּ לְקַמֵּן פ"ג מה' ערוּבִין הִי"ח: ה"ז
מְקוֹם שֶׁהַקֶּרֶף וְכו' עֵינֵי בְּהַשְׁגוֹת וּבַמ"מ וּבַלַּח"מ וְכָל דְּבָרֵיהֶם אֵינָם מְסַפִּיקִים וּבְבֵית יוֹסֵף
ס' שֵׁנ"ח פֶּתַח וּבַא"ז פֶּסֶק כְּרַבָּה דְּמַקְוֵל בְּעָרוּבִין וְצ"ל שֶׁהוּא גּוֹרֵס אֲוִיר קִירוֹי מִתִּירוֹ
פְּלוּמֵר שֶׁהוּא נִיֶּתֶר ע"י קִירוֹי וְכֵן גּוֹרֵס הַרְמַב"ם (וּבַעַל הַמְּאֹר מְבִיא גִירְסָא זֹו וְכֵן גְּרִיס
בְּסוּף סוּגְיָין זֶה אֲוִיר מְחִיצוֹת מִתִּירוֹ וְזֶה אֵין אֲוִיר מְחִיצוֹת מִתִּירוֹ אֶלָּא שֶׁהָרִז"ה מְפָרֵשׁ
מִתִּירוֹ כְּלָשׁוֹן מִיִּתְרוֹ וְרַבְּנוּ מְפָרֵשׁ כְּמִשְׁמָעוֹ) וּמִיָּהוּ בְּהָא דְאָמַר ר"ז וּמוֹדִינָן בְּקַרְפֵּי
שְׁנַפְרִץ וְכו' דְאָסוּר מ"ט דְאֲוִיר חֲצַר מִיִּתְרוֹ ע"כ לֹאמַר דְגָרְסִי מִיִּתְרוֹ כְּגִירְסַת רִש"י
דַּא"א לְגָרוֹס מִתִּירוֹ בְּשׁוּם פְּנִים וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק דְּהֵאִיף אָמַר ר"ז וּמוֹדִינָן וְכו' לְמֵאן מוֹדָה אֵי
לְרַבָּה הָא רַבָּה מִשְׁרֵי שְׁרֵי וְכו' אֶלָּא וְכו' דְרַבָּה מוֹדָה וְכו' וְהֵינּוּ דְלֵא קָאָמַר וּמוֹדִינָא אֶלָּא
וּמוֹדִינָן פְּלוּמֵר בֵּין לְדִידֵי וּבֵין לְרַבָּה אָסוּר דְּבָהָא לֹא פְּלִגְיָנָן ע"כ וּמְדִלָּא הַזְּפִיר רַבְּנוּ פְּלִל
עֲנִין מְקוֹם מְחִיצוֹת נִרְאָה מְנוֹכַרְח דְּרַבְּנוּ לֹא גְרִיס לִר"ש נָמִי הָא אֵיפָא אֲוִיר מְקוֹם מְחִיצוֹת
אֶלָּא גְרִיס לְרַבְּנָן נָמִי וְהֵאִיפָא אֲוִיר מְחִיצוֹת (דְּכַה"ג בְּסוּף סוּגְיָין גִּירְסִינָן זֶה אֲוִיר מְחִיצוֹת
מִתִּירוֹ וְלֹא גִירְסִינָן אֲוִיר מְקוֹם מְחִיצוֹת) וְהֵכִי פִירוּשׁוֹ דְאֲבִי פְרִיָּה לְרַב יוֹסֵף כְּמֵאן כְּר"ש
הוּא דְקָשָׁה לָּהּ דִּתְשַׁתְּרֵי דְאֲטוֹ אֲוִיר הַמְּוֶתֶר לוֹ אוֹסְרוֹ אֶפִּילוֹ לְרַבְּנָן נָמִי קָשָׁה דְנָהִי דְאֵין
אֲוִיר הַחֲצַר מִתִּירוֹ שֶׁהוּא אָסוּר לוֹ אֶפְתִּי אֲוִיר מְחִיצוֹת הַחֲצַר שֶׁכְּנֶגֶד הַפְּרָצָה יֵהָא חֲשׁוּב
כְּאֵלוֹ גְּדַר בָּהּ עֶשֶׂר אַמּוֹת לְשֵׁם דִּירָה פְּנ"ל ה"ה (דֹּאע"ג דְּנִנְרַע יוֹתֵר מִב"ס אָסוּר פְּנ"ל
ה"ו וְאֵין אֲוִיר מְחִיצוֹת מְקוֹם הַפְּנוּי מִתִּירוֹ שְׁאֵנִי הֵתֵם דְּכָל הַהִיקָף הִי לְשֵׁם דִּירָה וְהֵאִיסוּר
מְצַד עֲצָמוֹ שֶׁהִזְרִיעָה מְבַטְלַת אֶת הַהִיקָף) וְא"כ אֶפִּילוֹ בְּקַרְפֵּי יֵתֵר מִב"ס נָמִי אֲוִיר
מְחִיצוֹת מִתִּירוֹ תַּדַּע דַּאֲר"ח קַרְפֵּי יוֹתֵר מִב"ס שְׁנַפְרִץ בְּמִלּוּאוֹ לְחֲצַר וּנְפָרְצָה חֲצַר כְּנֶגְדוֹ
(וְכֵן גְּרִיס הַרְז"ה) הוּא דְקַרְפֵּי אָסוּר דְאֵין אֲוִיר חֲצַר מִתִּירוֹ מִשָּׂא"כ הֵיכָא דְלֹא נְפָרְצָה
הַחֲצַר אֲוִיר מְחִיצוֹת הַחֲצַר מִתִּירוֹ דְחֲצַר מ"ט אֵילִמָּא מְשׁוּם דְאֵית לִי גִיפּוּפִי (וּקמ"ל
רְבוּתָא דְחֲצַר מוֹתֶרֶת אַע"פ שְׁנַפְרִצָה הוּאִיל דְאֵית לִי גִיפּוּפִי) וְהָא זִמְנִין מְשַׁכַּחַת לִי
אֵיפָא בְּנִפְרָצָה הַחֲצַר בְּמִלּוּאוֹ וְנִפְרִץ הַקַּרְפֵּי כְּנֶגְדוֹ אֶלָּא וְדֹאֵי דְאֶפִּילוֹ בְּנִפְרָצוֹ שְׁנִיָּהֶם
בְּמִלּוּאוֹן זֶה לְזֶה אֶפִּילוֹ הֵכִי חֲצַר מוֹתֶרֶת דְאֲוִיר מְחִיצוֹת הַקַּרְפֵּי מִתִּירוֹ וְקַרְפֵּי אָסוּר
הוּאִיל שְׁנַפְרִצָה חֲצַר כְּנֶגְדוֹ אֵין אֲוִיר מְחִיצוֹת מִתִּירוֹ (אַעפ"י שְׁבִהְכֶרֶח הַפְּרָצָה שֶׁכְּנֶגְדוֹ
אֵינְנָה ע"פ פְּלָה בְּמִלּוּאוֹהָ וּמִהֲנִי לְחֲצַר מ"מ לֹא מִהֲנִי לְקַרְפֵּי) כֵּינּוּ שְׁבִהְכֶרֶח בְּעֵינֵי נֶגֶד
הַקַּרְפֵּי מְחִיצוֹת הַעֲשׂוּיִין לְשֵׁם דִּירָה וּלְהֵכִי לֹא נִקִּיט אֵיפָא בְּנִפְרִץ הַקַּרְפֵּי כְּנֶגְדוֹ דְאֵז
בּוֹדֵאֵי הַחֲצַר מוֹתֶרֶת מְחִיצוֹת גִּיפּוּפִי הַקַּרְפֵּי שֶׁכְּנֶגְדוֹ וּבְהֵכִי נִיחָא פֶּסֶק רַבְּנוּ דְאֶפִּילוֹ בְּקַרְפֵּי
יֵתֵר מִב"ס אֲוִיר מְחִיצוֹת שֶׁכְּנֶגְדוֹ מִתִּירוֹ אִם לֹא הֵיכָא שְׁנַפְרִצָה הַקַּרְפֵּי כְּנֶגְדוֹ דְאֵז אֵין אֲוִיר
הַחֲצַר מִתִּירוֹ וְהַגְּה"ה זֹו מְנוֹכַרְחַת לְשִׁיטַת רַבְּנוּ לְמַסְתַּפֵּל הֵיטֵב וְעֵינֵי בַב"ח סִימָן שֵׁנ"ח
שֶׁהֵשִׁיג עַל הַב"י וְהַגִּיָּה בְּאֶנְפֵן אַחַר וְגַם לְדַרְפּוֹ צ"ל כַּמ"ש: ה"ח בְּנָה בּוֹ עֲמוּד וְכו' עֵינֵי
בַב"מ בְּשֵׁם הַרְמ"ךְ שֶׁנִּרְאָה דְגְרִיס אֵף בְּהַךְ בְּבֵא דְעֲמוּד הוֹעִיל וְלֹא הוֹעִיל דְלֹא כְּגִירְסַת
רִש"י דְגְרִיס מִיָּהוּת בְּהַךְ דְעֲמוּד מִיָּעוּט וְאֵינּוּ מִיָּעוּט וְכֵן מְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן ה"ה שֶׁכְּתִב וַיֵּשׁ
גִּירְסָא אַחֲרַת שְׁגוֹרְסִי הוֹעִיל וְלֹא הוֹעִיל בְּכָל חוּץ מִטְּחוֹ בְּטִיט וּגִירְסָא זֹו מְגוֹמְמָת דְהָא
קִי"ל דְבְעֵינָן שִׁיגְדוֹר עֶשֶׂר אַמּוֹת לְשֵׁם דִּירָה וְדוֹחֵק לְאוּקִים בְּעֲמוּד אֶרְנֵף עֶשֶׂר אַמּוֹת
וְרַחֵב ג"ט אֶלָּא וְדֹאֵי דְגִירְסִינָן מִיָּעוּט וְאֵינּוּ מִיָּעוּט כְּגִי רִש"י ז"ל וְלַעֲנִין קוֹשְׁיֵי הַרְמ"ךְ
לְפַמ"ש רִש"י ז"ל בְּנָה בָּהּ עֲמוּד אֶפִּילוֹ בְּאַמְצַע י"ל דְלִשׁוֹן אֶפִּילוֹ שֶׁכְּתִב רִש"י מוֹסֵב עַל
עֲמוּד רַחֵב ד' מִשָּׂא"כ בְּעֲמוּד פְּחוֹת מַג' לֹא מִתּוֹקְמָא אֶלָּא דוֹקָא בְּאַמְצַע דְאֵי מִן הַצַּד לֹא

גִּרְע מְטִיחָה בְּטִיט כַּמ"ש הרמ"ך אוֹלָם לְפִי הַמְבֹאָר מְלִשׁוֹן רַבְנוּ דְמַפְרָשׁ הֵךְ דְעַמּוּד מִן הַצַּד (וַיֵּשׁ לִיתָן טַעַם לְדַבְרֵיו דְסוּבָר דְבִאֲמָצַע אֲפִילוּ רַחֲב ד' לֹא הָיָה מִיעוּט עַיִן בְּתוֹסְפוֹת עִירוּבֵין דַּכ"ב בַּד"ה בּוֹר וּפְסִין וְכו' וְנִתְרוּצָם דְחֻק) צָרִיךְ לְחַלֵּק בֵּין הֵךְ דְעַמּוּד וְשְׂאִינְנוּ עַל פְּנֵי כָּל הַפְּתוּל (דְאִילוּ ע"פ כָּל הַפְּתוּל אֲפִילוּ פְחוּת מַג' ה"ל מְחִיצָה חֲדָשָׁה וְהָיָה מִיעוּט) אֲלֵא פְדָמוֹת בְּלִיטָה הֵיִלְכָה כָּל שְׂאִין בּוֹ ג"ט פְּמֵאן דְלִיתָא דְמִי מִשָּׂא"כ בְּטִיחָה בְּטִיט עַל פְּנֵי כָּל הַפְּתוּל שְׁפִיר הָיָה מִיעוּט.

וּמ"ש רַבְנוּ וְכֵן אִם הִרְחִיק וְכו' בְּדָפוּס וַיִּנְיָצִיָּא הַגִּירְסָא בְּדַבְרֵי רַבְנוּ הִרְחִיק מִן הַפְּתוּל ג"ט וְעָשָׂה מְחִיצָה מְעוֹט פְּחוּת מַג' לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם ע"כ שְׁהַפֵּל בָּבָא אַחַת וּלפ"ז הִי מְקוּם לוֹמֵר דְגִירְסַת רַבְנוּ הוֹעִיל וְלֹא הוֹעִיל פְּגִירְסַת רַש"י וּמִש"ה כְּתִב לְשׁוֹן לֹא עָשָׂה כְלוּם וְלֹא כְּתִב לְשׁוֹן לֹא הָיָה מִיעוּט אֲמָנָם אִין מְקוּם לְגִירְסָא זֶה בְּדַבְרֵי רַבְנוּ מִכְּמָה פְּנִים וְעִיקַר הַגִּירְסָא כְּמוֹ בְּדָפוּס חֲדָשׁ הִרְחִיק מִן הַפְּתוּל ג' וְעָשָׂה מְחִיצָה הָיָה מִיעוּט פְּחוּת מַג' לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם וְזוֹ הִיָּתָה גִירְסַת הָרַב הַמַּגִּיד בְּדַבְרֵי רַבְנוּ וְלִהְיֵי כְּתִב דְרַבְנוּ גּוֹרֵס בְּבָבָא זֶה מִיעוּט וְאִינוּ מִיעוּט מִיְהוּ מַה שְׁנִדְחַק הָרַב הַמַּגִּיד לִיִּישׁב לְפִי גִירְסַת רַבְנוּ קִוְשִׁין רַש"י ו"ל דְלָמָּה יִגְרַע מְחִיצָה זֶה מְטִיחָה בְּטִיט נ"ל בְּרוּר דְנִדְאֵי בְּעָשָׂה רַק מְחִיצָה אַחַת אֲפִילוּ הִרְחִיק מִן הַפְּתוּל ג' לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם דְלֹא עָדִיף מְעַמּוּד בְּאֲמָצַע דְלֹא הָיָה מִיעוּט כַּנ"ל וְאִי בְּעָשָׂה מְחִיצָה ע"פ כָּל הַפְּתוּל אִפִּי הִרְחִיק פְּחוּת מַג' הָיָה מִיעוּט דִּישׁ כְּאִן מְחִיצָה חֲדָשָׁה וְלֹא גִרְע מְטִיחָה בְּטִיט אֲלֵא דַבְרֵי רַבְנוּ מִתְפָּרְשִׁים בְּעָשָׂה ג' מְחִיצוֹת דְבוּקוֹת לְפְתוּל וְהַפְּתוּל דּוֹפֵן רַבִּיעִי עַד שְׁבִין הַמְחִיצוֹת יֵשׁ חֲלָל מְרֻבָּע ג"ט עַל ג"ט דַּה"ל מִמֶּשׁ דּוֹמֵן דְעַמּוּד הַנ"ל וְלִשׁוֹן מְחִיצָה בְּלִשׁוֹן יַחֲדִיד שְׁפִיר מִתְפָּרְשׁ הֵיקַף שְׁלֵם דַּכָּה"ג כְּתִב רַבְנוּ לְקַמֵּן הִי"ב לְשׁוֹן מְחִיצָה עַל הֵיקַף שְׁלֵם וְכֵן יִתְבָּאֵר לְקַמֵּן הִי"ו ע"ש וְעַיִן בְּלִשׁוֹן רַש"י ו"ל בְּסוּגִיָּין בַּד"ה ה"ג מוֹדָה לִי ר"ש וְכו': ה"ט הִרְחִיק מִן הַתַּל ג' וְכו' עַיִן בַּח"מ וַיֵּשׁ ט"ס בְּדַבְרֵיו וְהִגִּהַת דְבְרֵיו רַבְנוּ ו"ל גְּרִיס בְּגִמְרָא אוֹ שְׁעָשָׂה מְחִיצָה עַל שְׁפַת הַתַּל וּפְרִירוּשׁוֹ לְמַטָּה לְאוֹתָן הַדְּרִים לְמַטָּה מִן הַתַּל וְהָא דַּאֲר"ח וּמוֹדָה לִי רַב שְׁשֵׁת שְׁאֵם עָשָׂה מְחִיצָה עַל הַתַּל ר"ל לְאוֹתָן הַדְּרִים עַל רֵאשׁ הַתַּל וְכו' רַבְנוּ שְׁעוֹשָׂה מְחִיצָה וְכו' וְתוֹרָף פְּנוּנְתוֹ שְׁרַבְנוּ מְפָרְשׁ כַּפְרֵש"י בְּקַרְפָּף שְׁיֵשׁ לוֹ ג' מְחִיצוֹת וְהַתַּל הוּא מְחִיצָה רַבִּיעִי וְעָשָׂה מְחִיצָה עַל שְׁפַת הַתַּל אוֹ לְמַטָּה בְּקַרְקַע סְמוּךְ לַג' לְתַל חֲשִׁיב כְּמְחִיצָה ע"ג מְחִיצָה וּלפ"ז צ"ל דַּאֲע"פ דְמְחִיצָה ע"פ כְּלָה תוֹף ג' חֲשִׁיב מִיעוּט כַּנ"ל מ"מ לֹא הוֹעִיל דְגַם בְּטַחוּ בְּטִיט לֹא הוֹעִיל אַע"ג דְהָיָה מִיעוּט מִשָּׂא"כ בְּרַחוּק ג' חֲשִׁיב כְּמְחִיצָה תוֹף מְחִיצָה וְהוֹעִיל.

וּמְדַהֲשְׁמִיט רַבְנוּ הָא דַּאֲר"ח וּמוֹדָה לִי רַב שְׁשֵׁת וְכו' נִרְאָה דְלֹא פָּסַק כְּרַב שְׁשֵׁת וְסוּבָר דְרַב הַמְנוּנָא פְּלִיג אֲפִילוּ בְּעָשָׂה מְחִיצָה ע"ג מְחִיצָה וְדַר בְּאוּרֵי הַעֲלִיּוֹנָה וּלפ"ז יֵשׁ מְקוּם לְפָרֵשׁ דַּבְרֵי רַבְנוּ הַכֵּל לְאוֹתָן הַדְּרִים ע"ג הַתַּל וְכֵן כָּל הַסּוּגֵי וְלֹא אֵינְרֵי כָּלֵל מְקַרְפָּף אֲלֵא מִתַּל גְּרִידָא יוֹתֵר מַב"ס וְדִלֵּא כַּפְרֵש"י וְכֵן מְסַתְבֵּר וּמ"ש רַבְנוּ הִרְחִיק מִן הַתַּל ג' אַע"ג דְבְּגִמְרָא נִקִּיט הִרְחִיק מִן הַתַּל ד' מְלִתָּא דְפְסִיקָא נִקִּיט לְאִפּוּקֵי מְפְלוּגְתָּא דְרַבָּה וְרַבָּא תַּדַּע דְהָא לְעַנְיָן אִיסוּר אַחַז בְּגִמְרָא לְשׁוֹן פְּחוּת מַג' לְאִפּוּקֵי מְפְלוּגְתָּא הַנ"ל.

וּמ"ש רַבְנוּ נְבִלְעָה מְחִיצָה וְכו' הֵינּוּ אֲפִילוּ בְּשִׁבְתָּ פְדַמְפּוֹרֵשׁ בְּגִמְרָא וְסָמוּךְ רַבְנוּ עַל מ"ש לְקַמֵּן הַכ"ב דְמְחִיצָה הַנְּעָשָׂה בְּשִׁבְתָּ שְׁלֵא לְדַעַת מוֹתֵר לְטַלְטַל בָּהּ: ה"י רַחֲבָה וְכו' עַיִן בַּח"מ וְלִשׁוֹן ה"ז כְּמִןקַפְּתָ לְדִירָה בְּכַף הַדְּמִיּוֹן שְׁפִיר מְשִׁתְּמַע אַעפ"י שְׁלֵא הֵיקַף לְדִירָה

ממש אלא לשם דבר אחר מ"מ פינון דפתח ולבסוף הוקף חשיב פהוקף לדירה:הי"א
רחבה וכו' עיין בחי' ה"ר דוד ערמאה שגדחק בזה ושיטת רבנו פשוטה פפי שיטת רש"י
ז"ל דהלחי זו מפת מיגו אחשבי לרחבה הוקף לשם דירה: הי"ב יחיד ששבת בבקעה
וכו' מבואר מלשון רבנו דאפילו עשה מחיצה גמורה נמי אסור ביחיד כל שהיא יותר
מב"ס ואין פן דעת רש"י ז"ל דמפרש בהדיא בד"ה נותנים לו ב"ס במחיצה זו של שתי
גרידא או של ערב גרידא אבל במחיצה מעליית' פמה דבעי וכ"כ הרא"ש ז"ל ומשמעות
הברייתא הכי משמע.

אמנם רבנו ז"ל סמך אהא דמסיק בגמרא חכמים היינו ת"ק איכא בינייהו יחיד בישוב
ומסתמת לשון רבנו לקמן פי"ח משמע דפסק פתכמים דאפילו יחיד בישוב עושה
מחיצה של שתי או של ערב וא"כ אין הפרש בין הוקף חבלים למחיצה גמורה וא"כ
לשון הברייתא דמשמע כפרש"י היינו אליבא דת"ק אבל לדין דקיי"ל פתכמים בהכרח
מתפרש ה' דדרש ר"נ משמך' דשמואל יחיד נותני' לו ב"ס אפילו במחיצה גמורה פינון
שאין חילוק ביניהם מיהו ה' ודאי דדוקא ביחיד ששבת בבקעה ועשה לו מחיצת עראי
לפי שעה דאלו במחיצת קבע דה"ל מקום דירה ממש מותר אף ביתר מפדי צרכו.

ומ"ש רבנו ישראל לאפוקי עכו"ם כמ"ש ה"ה: הי"ד ג' מקומות המוקפין שלא לשם
דירה וכו' רש"י לשיטתו הג"ל הי"ב מפרש לה בהוקף חבלים ולהכי מפרש נמי פגון
שעירבו דסובר רש"י דאפילו הוקף חבלים חשיב מקום דירה לאסור כמו מקום פיתא
פינון שפרוצים זה לזה במקילואן (ואין רחב הקרפף פחות מחמשים אמה פנ"ל ה"ד וחשיב
פרצה) ואוסרי' זע"ז אמנם לדרך רבנו בהוקפו אפילו במחיצות גמורות שלא לשם דירה
קיי"ל דכל הקרפפו' רשות א' הן נהרי ששבת בחורבתו שפחצר חבירו אינו אסור כל
שאין קביעותו שם ומש"ה אינם אוסרים זע"ז אע"פ שלא עירבו.

ומ"ש רבנו לפיכך אם שבת יחיד וכו' אע"ג שדרך רבנו לפסוק פפי ואם תמצ' לומר
שבש"ס שאני הכא דמסיק והלכתא בעיין לקולא עיין פרש"י שגדחה הואם תמצ' לומר
ועיין פי"ז הכ"ב: הט"ו וכל מחיצה שאיננה עשויה לנחת עיין במגיד משנה שהטיב לראות
דלפי גרש"י העשויה לנחת בין לפי דרך ראשון ובין לפי דרך תשוב' הגאונים צריך
לומר דהיינו רק לענין הוקף לשם דירה וביתר מב"ס אבל לגי' רבנו דמשמע דלא הנה
מחיצה בשום ענין דומי' דמחיצה שאיננה יכולה לעמוד ברוח מצוי' ואינה דקחשיב רבנו
צריך לגרוס שאיננה עשויה לנחת (עיין מ"ש לעיל ה"ה בשם התוספתא) אמנם פי' הרב
המגיד על שאיננה עשויה לנחת איננו נוח לי דנדאי כדבריו פן הוא דלמה יגרע מתל וסלע
ובור.

וראיתי בערוף ערוף ערוס דגרי' שם כל מחיצה שאיננה עשויה לנחת ומפרש מחיצות
חזקות שרירות וקנימות דקביעי וקנימי ועשויות לנחת ע"כ והוא פי' נחמד דומיא דכלי
עץ העשויה לנחת מלשון מנוחה וזהו פוננת רבנו דאפילו מחיצה שיכולה לעמוד ברוח
מצויה כל דניידא כמו בדמיון מקום מוקף ג' מחיצות ונגד הרוח הרביעי מושכין קרונות
עגלות ** (ועגלות) ** כל היום לא חשיב מחיצה הואיל שאיננה נחה.

וענין פירא דבי תורא דחשוב מחיצה שאיננה עשויה לנחת עיין בערוף ערוף פרא שהוא
חריץ שרובצין בו הבהמות שהי' בצד א' של מחוץ ומג' צדדים היתה מוקפת חומה

(ע"ש ש'שסתר ד"ע בערך ערס הנ"ל וגריס העשוני' לנחת) שְהרי הבהמות מבטלין הַחריץ ונחשיב הַחריץ מחיצה שאיננה עשוני' לנחת דלא הוית מחיצה קבועה וכן הנה קנים שתחב רבא היו נדים אנה ואנה ובעינן מיהות מחיצה שתהי קבועה עכ"פ לכל יום השבת קביעו' חשוב והיינו טעמא דמחיצה העשוני' לצניעות לפי שעה ולא קביעא.

ומ"ש רבנו שאין בגבחה י"ט עיין בלח"מ ועיין מ"ש לעיל פט"ו: הי"ו פל מחיצה וכו' משמע דכפרוץ מרובה על העומד אפילו העומד רחב ד"ט אסור אף נגד העומד דהך ברייתא שבמסכת עירובין די"ו שלש מדות במחיצות לענן פלאים אתמר עיין בה' פלאים וברנ"ה.

ומ"ש רבנו והוא שלא יהי הפרוץ וכו' עיין במ"מ ובלח"מ. וי"ל בכוננת הרב המגיד דסובר דבהכרח אם איתא לדרב אליבא דרבי יהודה דמכשיר בפסי ביראות איתא נמי לדרב יוסף פפי הבגנן אב וא"כ ליכא למימר דרב פהנא דחה דברי רב יוסף אף אם איתא מלתא דרב דהאיכא בגנן אב (דהא ליכא למימר דרב פהנא מוקי' הברייתא אליבא דר"מ דליכא בגנן אב דר' יוסף דא"כ בל"ז הי' יכול לדחות הספיעת' דהך ברייתא אתאן לר' יהודה ובפתחי' שיש להן צה"פ) אלא נדאי דרב פהנא מדחה דברי רב ודברי רב יוסף וא"כ למה דחה רב פהנא בפתחי' שימאי ולא קמדחה דאיירי בפתחים וסלוננו' שהם יותר מעשר א"ו דצ"ה מהני אפילו בפרוץ יותר מעשר המרובה על העומד.

מיהו יש לדחות דר' פהנא מדחה מלתא דר' יוסף גרידא אף אם איתא מלתא דרב ולהכי לא מתוקמא בפתחים של יותר מעשר דאין להם היתר פלל אליבא דרב אלא מתוקמא בפתחי' שימאי ולא חייש רב פהנא לבגנן אב דר' יוסף (אמנם מריהטא דלישנא של רבנו משמע דאפילו בפרצו' פחות מעשר פל שפרוץ מרובה לא מהני צ"ה לענן שבת אע"פ שמהני לענן סנפה וכמ"ש ה"ה דכל פרצה פחות מי' חשוב פפתח בלא צ"ה וא"כ צ"ה לא מעלה ולא מוריד ועיין בתוספות ד"ה אילימא בעשר) ומ"ש ה"ה נדע וכו' יש צ"ה מועילה אפילו בפרוץ מרובה וכו' פדין הכשר מבוי מפולש וכו' לא דק דהתם העומד מרובה דפלי מחיצה שכתב רבנו היינו פל התיקף ד' מחיצות דבעינן שיהיו בצירוף עומד מרובה ואין זה יוצא מן הכלל זולת פסי ביראות שסמך רבנו על מ"ש לקמן פי"ז בהדגא: הי"ח פיצד וכו' עיין לעיל הי"ב ועיין לקמן פי"ז הכ"א ענין עומד מרובה משני רוחות ובגמרא דף י"ו ע"ב: ה"כ וצורת הפתח וכו' עיין בלח"מ וכבר קדמוהו הרא"ש ז"ל שהקשה קושני' זו על רב האי גאון שהוא ראש מפרשי הפירוש הזה.

ונראה לי דהמקשה קס"ד מדנקיטנעץ ד' קונדיסין בארבע פנות השדה ולא נקיט בארבע זוויות השדה אלא נדאי שהקונדיסין נעוצים באמצע פנות השדה והזמורה מתוחה עליהם מן הצד עד שזוויות הזמורה בולטות פועין גאם בקרנות חוץ לקונדיסין ומש"ה הוקשה לו דכה"ג חשיב פתח מן הצד ולזה משני אלא על גבן שהזמורה מתוחה מקונדיסין לקונדיסין שנמצא הקונדיסין בקרנות המקום המוקף בזמורה: הכ"א והוא שלא ינודו וכו' עיין מ"ש לעיל הט"ו ועיין במ"א: הכ"ג ולא יעמוד אותן וכו' עיין בלח"מ ותורה פונותו דלפי הנראה מלשון ה"ה דקושני' הגמרא והא דר' נחמני' לדעת הנה ר"ל לדעת ר' נחמני' נדאי קשה דאין הקושני' זו נופלת אהא דמשני' פאן לדעת וכאן שלא לדעת שע"כ פירושו דהך דסנפה שלא לדעת העומד ואין ענין לדעת דר' נחמני' לזה משא"כ לפי דרך הכ"מ דפי'

לדעת דר' נחמ' לדעת העומדי' אלא דרבנו נפקא לי' דבעינן דעת המעמיד מעובדא דבני גננא (וכה"ג איפא למילף מעובדא דבני פירקא שמשמא הם לא היו מתכונני' בתורתם אלא ללכת לדרךם אלא שהמכניס הי' מצפה) לא קשה אליבא דאמת הא דקיי"ל גבי סופה דמותר לדעת המעמיד דיש לחלק דבשפת התמירו טפי א"נ בסופה שהמעמיד עושה מצוה ואי אפשר לו לעשות באופן אחר הקילו דסגי בשלא לדעת העומד גרידא: סליק פי"ו מה"ש פ"ק י"ז מה"ש ה"ב שדין תורה וכו' עיין במ"מ ובמש"ל פי"ד ה"א ולקמן ה"ט: ה"ג עושה לו צ"ה וכו' עמש"ל פי"ד ה"ו ולקמן ה"י.

ומה ש"ר מבוי עקום עיין במ"מ בשם הרשב"א דמבוי עקום פ"עין ח' תורתו פסותם אבל רש"י פירש בהדיא מבוי עקום דהנה בנהרדעא ורמו עלי' חומרא דרב וחומורא דשמואל שהיתה צורתה פ"עין ח' (ודלא כמו שפירש מבוי עקום דאפילו ביה רב ושמואל ד"ו ע"א שעשויה פ"עין ד') ולשון והצריכה דלתות משמע לכאורה כפרש"י דמבוי העשויה פ"עין ד' סגי בדלת מצד א' אליבא דב"ה אליבא דחננאי ולד"ה הרשב"א צ"ל דפי' דלתות שני דלתות מצד א' ולא דלת מפאן ודלת מפאן ה"י דלתות מפאן ודלתות מפאן.

גם יש הפרש לפי שיטת רש"י הנה דלתות הן בעקמימותה וכן הא דאמרן ד"ו דלמ"ד תורתו כמפולש בעינן צ"ה היינו בעקמימותה ולחיינו בפילושים. וכן משמעות הא דאמרן די"ח פ"ק בודיא אותבי' בעקמימותה.

אבל מסתימות לשון רבנו משמע דה"ל כשאר מבוי מפולש וסגי בצ"ה מפאן ולחי מפאן ולפ"ז הא דכ"ה בודיא ואותבי' בעקמימותה היינו שלא הי' מכשיר כל המבוי אלא צד א' עד מקום עקמימות.

והיינו נמי דקאמר דאפילו למ"ד תורתו פסותם בעינן מיהות לחי מצד זה ולחי מצד זה והאי בודיא פ"עין דנשיב בי' זיקא לא חשיב אפילו כמו לחי: ה"ד מבוי שהוא שנה וכו' עיין בהשגות וזהו ג"כ דעת רבנו אע"פ שלא ביאר דכה"ג לקמן ה"ה גבי אשפה לא ביאר שיהי' בגבהו י"ט וסתמו כפירוש: ה"ה מבוי שצדו א' וכו' רש"י פירש שהי' צדו א' פלה לים וצדו א' לאשפה וצד א' סתום ומצד א' לחי אבל רבנו מפרש כפשוטו שהוא מבוי מפולש מצד א' לים ומצד א' לאשפה ועיין בערוך ע"ה אצל כגירסת רבנו: ה"ו מבוי מפולש וכו' עיין בהשגות.

והנה תנרף הסוגי' לפרש"י דמעיקרא ס"ד דר"י משמין דשמואל אמרה וס"ל במבוי שפלה לחצר שלא עירבו אפילו לא נפרץ החצר כנגדו המבוי אסור דנראה מבחוץ ושנה בפנים אינו נידון משום לחי משא"כ במבוי שפלה לרחבה שאין בה דיורין הילכך אפילו נפרצה הרחבה כנגדה נמי שרי דלא חשוב מפולש פ"עין שפלה לאמצע רחבה וזה שלא כנגד זה.

ורב פליג וס"ל במבוי שפלה לחצר נראה מבחוץ נידון משום לחי אבל בנפרץ כנגדו אפילו עירבו דהיינו רחבה וזה שלא כנגד זה נמי חשיב כמפולש. ולבסוף מסיק דמשמין דרב אמרה הילכך ברחבה דה"ל עירבו אפילו נפרץ הרחבה כנגדו נמי שרי הואיל שהוא זה שלא כנגד זה וכלה לאמצע הרחבה חשיב פסותם ונהי דמבוי שפלה לחצר איירי נמי

בְּזֶה שֶׁלֹּא כָּנָגַד זֶה דְּלֹא חָשִׁיב כַּמְּפֹלֵשׁ אֲלֵא דְהַאֲסוּר מִשּׁוּם שֶׁלֹּא עִירְבוּ וְהִ"ה בְּלֹא נִפְרָץ
הַחֲצֵר כָּנָגְדוּ אֲלֵא דְלִרְבוּתָא נִקְיֵט דְאִפִּ"ה הַחֲצֵר מְוַתְרַת דְּאִין פְּאֵן פִּילּוּשׁ אֲלֵא אִסּוּר
הַמְּבּוּי מִשּׁוּם דְּלֹא עִירְבוּ דְנִרְאָה מִבְּחּוּץ לֹא חָשִׁיב לְחִי.

וּלפ"ז הָא דְאֲמַרְן בְּסוּגְיָא גּוּפָא אַר"י אָמַר רַב וְכו' לֹא מְשַׁנְתָּנוּ הוּא זֶה אֲנִדָּא לְפִי הַמְּסַקְנָא
דְּטַעֲמִי דְרַב מִשּׁוּם דְּלֹא עִירְבוּ וּמִשְׁנֵי אֲבָל הֵכָא דְקַדְרְסֵי רַבִּים וְכו' קמ"ל רַב שְׁרִיּוּתָא
דְּחֲצֵר וּפְרִיָּה דְשְׁרִיּוּתָא דְחֲצֵר נְמִי שְׁמַעִינוּ מִמַּתְּנִיתִין דִּה"ל רַה"י לְשַׁבַּת.

וּמִשְׁנֵי דְקמ"ל דְאֲפִילוּ זֶה כָּנָגַד זֶה נְמִי הַחֲצֵר מְוַתְרַת וְאִירִי רַב בְּזֶה כָּנָגַד זֶה וְאִפִּ"ה טַעַם
הַאֲסוּר מִשּׁוּם דְּלֹא עִירְבוּ דְאִי מִשּׁוּם מְפֹלֵשׁ מֵאִי אִירִיָּא לֹא עִירְבוּ אֲפִילוּ עִירְבוּ נְמִי וְהָד
דְּרַחֲבָה נְמִי אִירִי אֲפִילוּ זֶה כָּנָגַד זֶה וְדִלָּא כְּרַבָּה וְהִינְנוּ דְפְרִיָּה דְלִרְבָּה דְמוֹקֵן הָד דְרַחֲבָה
בְּזֶה שֶׁלֹּא כָּנָגַד זֶה וְהִ"ה הָד דְחֲצֵר דְמַתּוּקִים מִשּׁוּם דְּלֹא עִירְבוּ וְלֹא מִשּׁוּם מְפֹלֵשׁ אִירִי
בְּזֶה שֶׁלֹּא כָּנָגַד זֶה א"כ מֵאִי קמ"ל דְשְׁרִיּוּתָא דְחֲצֵר שְׁמַעִינוּ מִמַּתְּנִיתִין דִּה"ל רַה"י לְשַׁבַּת
וְאִסּוּר הַמְּבּוּי מִמַּתְּנִיתִין דְחֲצֵר גְּדוּלָּה וְכו' וּמְסִיק דְקמ"ל רַב לְטַלְטֵל וְכו' וּפְשוּט הוּא
דְּלֹא פֶסֶק רַבְּנוּ כְּפִי הַס"ד דַּא"כ אֲלִיָּבָא דְרַב דִּהֲלַכְתָּ פְּנוּתֵי לְגַבְיָי שְׁמוּאֵל אֲפִי פְּלָה
בְּאֲמַצְעֵי הַרְחֲבָה וְזֶה שֶׁלֹּא כָּנָגַד זֶה נְמִי ה"ל כַּמְּפֹלֵשׁ אֲלֵא כְּפִי מַה דְּמְסִיק דְמַתְּנִיתִין
מִשְׁמֵי דְרַב וּפֶסֶק נְמִי כְּרַבָּה דְלֹא מַתּוּקִים מַלְת' דְרַב יְהוּדָה אֲלֵא דְנוֹקָא בְּמְבּוּי שְׁפָלָה
בְּאֲמַצְעֵי רַחֲבָה שֶׁל רַבִּים וְזֶה שֶׁלֹּא כָּנָגַד זֶה (וּבְמִיָּי) דְפּוּס יַעֲסַנִּיץ גְּדַפְס בְּסוּף הַסְּפָר צִיּוּר
מְבּוּי שְׁפָלָה לְצַדֵּי רַחֲבָה כְּעִין מְבּוּי עֲקוּם בְּצוּרַת ד' וְטַעוּת הוּא דַּא"כ אִין הַבְּנָה לְמַה
שְׁאֲמָרוּ בְּגַמְרָא פְּעַמִּים בּוֹנָה מַצַּד א' וְעִיקָר הַצִּיּוּר שְׁהַמְּבּוּי פְּלָה לְצַד הַרְחֲבָה וּפְתַח
הַרְחֲבָה כָּנָגַד פִּילּוּשׁ הַמְּבּוּי זֶה שֶׁלֹּא כָּנָגַד זֶה) אֲמַנְם מ"ש רַבְּנוּ לְקַמְן הִי"ח אִין זֶה הַעֲתַק
לְמִימָרָא דְרַב בְּמְבּוּי שְׁנַפְרִץ לְחֲצֵר דְמַלְתָּא דְרַב בְּשֶׁלֹּא עִירְבוּ וְזֶה שֶׁלֹּא כָּנָגַד זֶה וְדַבְרֵי
רַבְּנוּ מִתְּפָרְשִׁים בְּשַׁעֲרֵיבּוּ וְזֶה כָּנָגַד זֶה וְקמ"ל רַבְּנוּ שְׁרִיּוּתָא דְחֲצֵר וְדִין לֹא עִירְבוּ גְּלַמַּד
מ"ש רַבְּנוּ לְקַמְן פ"ג מַה עִירוּבִין הַכ"ד בְּדִין חֲצֵר קַטְנָה שְׁנַפְרָצָה לְגְדוּלָּה ע"ש וְכמ"ש
הַכ"מ לְקַמְן (וּמ"ש פְּאֵן הַכ"מ דְכּוֹנֵנַת ה"ה בְּמ"ש שְׁאֵלָה מִן הַהֲלָכוֹת ר"ל הַלְכוֹת הָרִי"ף
לֹא דַק וּפְשוּט בְּכּוֹנֵנַת ה"ה שְׁנַתְּפוּנוּ לְשַׁנֵּי הַסּוּגְיוֹת סוּגְיָא דְרַחֲבָה וְסוּגְיָא גּוּפָא אַר"י אָמַר
רַב) וְהִרְאָב"ד יֵשׁ לוֹ שִׁיטָה אַחֲרַת בְּסוּגְיֵין דִּהִיכָא דְעִירְבוּ ה"ל הַמְּבּוּי וְהַחֲצֵר כְּעִין בְּנִין
א' יוֹצֵא וְא' גְּכֻנְס דְמַהֲנֵי מְחִיצוֹת זֹו לְזֹו וּבְרַחֲבָה שְׁיֵשׁ בָּהּ דִּיּוּרִין עֵי בְּתוּס' בְּשֵׁם הַר"י
וְדַרְךָ רַבְּנוּ כְּדַרְךָ רַש"י.

וּמַה שְׁיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְדַרְךָ רַבְּנוּ דְפֶסֶק כְּרַב דְכִשְׁלֵא עִירְבוּ אִסּוּרֵי כְּדַפְסֵק לְקַמְן דִּין חֲצֵר
קַטְנָה וְכו' אַע"ג דְפֶסֶק לְקַמְן הַכ"ב דְנִרְאָה מִבְּחּוּץ וְשׁוּנָה מִבְּפָנִים חָשִׁיב לְחִי וּבְגַמְ' הַקְשׁוּ
זֶה ד"ט וְתִירְצוּ דִּהָד דְחֲצֵר קַטְנָה אִירִי בְּנִכְנָסִין פְּנוּתֵי קַטְנָה לְגְדוּלָּה וְרַבְּנוּ לֹא בִיָּאֵר זֶה
עֵינֵין לְקַמְן הַכ"ב: ה"ז וְיִהְיֵי אֲרַכּוּ מַד"א וְכו' וְלְקַמְן הִי"ז סְגִי בְּפֶס ד"ט דְשְׁאֲנֵי תַחֲלַת מְבּוּי
מְסוּף מְבּוּי כֵּן תִּירְצוּ בְּגַמְרָא: ה"ח אֲלֵא בֵּית א' וְחֲצֵר א' וְכו' עֵינֵין בְּמ"מ שְׁכ' נ' שְׁרַבְּנוּ
מְפָרֵשׁ בְּתִים וְחֲצֵרוֹת אוֹ חֲצֵרוֹת וּלפ"ד י"ל דְשְׁמוּאֵל דְאָמַר אֲפִילוּ בֵּית וְחֲצֵר אוֹ חֲצֵר
קָאֵמַר וְכו' וְסַתֵּר פִּי זֶה מְדַבְרֵי רַבְּנוּ בַּה עִירוּבִין אֲבָל מְמַקְוֵמוּ הוּא מְוַפְרָךְ דַּא"כ מֵאִי
הֵאִי דְקָאֵמַר ר' יוֹחָנָן אֲפִילוּ חֲנוּרָבָה דְלִיפָא לְפָרֵשׁ חֲנוּרָבָה גְּרִידָא מְדַמְסִיק הֵתָם ה"נ לֹא
גְּזַרְיָנוּ דְלָמָּא אֲתִי לְאִפּוּקֵי מְאִנֵי דְחֲנוּרָבָה לְחֲצֵר וְכו' גַּם מַה שְׁמַסִּיק ה"ה דְבַעֲיָנוּ ב' בְּתִים
פְּתוּחוֹת לְגוּף הַמְּבּוּי וְגַם ב' חֲצֵרוֹת (וּבְתוּף כָּל חֲצֵר בֵּית דְאִין חֲצֵר בְּלֹא בֵּית) עֲדִינֵין קִשְׁיָה

מסונג' דפ' ר"א דמילה דפריד סוף סוף בית איפא בתים ליפא אלמא דאין הבתים פתוחים למבוי עצמה עיין בתוספות בד"ה ניקתו וכו' שכתבו אבל בתים פסתומים חשיבי פיון שהתצר מפסיק וכו' ומה שנ"ל פשוט בכוננת רבנו דמפרש בתים ותיצרות שיהיו שתי תצרות פתוחות למבוי ובכל תצר בית א' שהרי יש פאן ב' בתים וב' תצרות לאפוקי אם אין פאן אלא בית א' אע"פ שפתוח לשתי תצרות ואותן התצרות פתוחו למבוי א"נ שאין פתוח למבוי אלא תצר א' ובתוכה שני בתים לא מהני וכן פי' רש"י בעירובין דף י"ב ע"ב ע"ש בתוספות ושמואל סבירא לי' דאפילו בית א' פתוח לעצם המבוי ותצר שבתוכה בית דהוי לי' ב' בתים ותצר א' נמי מהני ור' יוחנן ס"ל דאפילו תורבה ותצר.

הן אמת דהסנג' דפ' ר"א דמילה דפריד סוף סוף בית איפא בתים ליפא קשה לדרד' זה לכאורה אבל י"ל דנדאי הא דאמרן דסגי בב' תצרות שבכל תצר בית א' היינו דוקא היכא דנשתתפו במבוי דשפיר מקרי בתים ותצרות פתוחות לתוכו שיש יכול להוציא ולהכניס מן הבתים ומן התצרות למבוי משא"כ היכא דלא נשתתפו נתקו התצרות ונעשו בתים דלא גרע למבוי שעירבו בו תצרות דפסק רבנו לקמן פ"ה מה' עירובין הט"ו דה"ל פאלו אין התצרות פתוחות למבוי דאע"פ דקיי"ל כר"ש דתצר ומבוי רשות אחד הוא עיין בפ"ה מה' עירובין ה"ק דפתח שאינו רגיל חשיב כסתום הילכף היכא דלא נשתתפו ה"ל הפתח שבין תצר למבוי אינו רגיל ולזה הקשה ר"ח חוזהא דאפילו לא עירבו נמי נהי דפתח שבין תצר למבוי הנה לי' פתח הרגיל (הואיל שפתח שבין תצר לבית אינו רגיל) פיון דאסור להוציא מבית לתצר וחשיב תצרות פתוחות לתוכו אפתי להווי פתחי בתים פסתום ואין פאן בתים וא"כ לא משפחת לי' מבוי הנתינת בלחי וקורה אא"כ נשתתפו דאז אפשר להוציא מבית למבוי הוא דחשיב בתים פתוחי למבוי (דבשלמא בעירבו לא קשה לי' דהא ליפא בתים דהא סוף כל סוף אסור להוציא מן הבתים למבוי וחשיב פתחי הבתים פסתומין לגב' מבוי דשפיר ידע דאפשר דמבטלו בני שאר התצרות רשות המבוי לגב' בני תצר א' שעירבו דקיי"ל שנים שעירבו נוטלין רשות ואיפא בתים משא"כ בשלא עירבו דאף אם יבטלו כל בני המבוי את רשותם שבמבוי לגב' בני תצר א' אפתי שנים שלא עירבו אינם נוטלין רשות ואוסרים זע"ז) ומשני אפשר דמבטלי פוליהו בני מבוי את רשותם לגב' חד מבני התצר דהיינו שבני התצר הנה יבטלו רשות תצרן ורשות המבוי לגב' חד מינייהו ואח"כ יבטלו כל בני המבוי רשותן שבמבוי לגב' אותו הנוטל רשות הראשון ופריד ס"ס בית איפא בתים ליפא שהרי אי אפשר שיוציאו משני בתים למבוי ומשני אפשר דמצפרא ועד פלגי דיומא וכו' ופריד דמ"מ לא משפחת לי' שיהיו שני בתים פתוחו בהיתר למבוי בשעה חדא.

ולזה מסיק רב אשי דנדאי מקרי בתים פתוחי לתוכו אע"פ שאסור להוציא מן הבתים למבוי בהיתר דמי גרם לתצרות שאסרו זע"ז את המבוי הבתים (ואינם גריס ה"ה וכן גי' הרנ"ה ודלא פגירסת רש"י וליפא ופירושו דרד' בתמיה כמ"ש ה"ה לקמן פ"ה מה' עירובין הט"ו ע"ש).

הילכף אין זה סברא לומר דפתחי הבתים חשיבי כסתום דהא כל האיסור שבתיצרות שלא עירבו ושל מבוי שלא נשתתפו נמשך מחמת פתחי הבתים הילכף חשיבי כפתוחות אע"ג שאסור להוציא מן הבתים למבוי או לתצר ומש"ה בשלא עירבו חשיב בתים

ונחצרות פתוחו' לתוכו משא"כ בשעירבו דניתקו הנחצרות וכשסתפל בדברינו אלה תמצא יישוב מספיק לכל מה שנדחקו התוספות בד"ה ניתקו (ועיין במהרש"א) וישבתוס' בד"ה אפשר ונתתישב בזה השגת הראב"ד דלקמן פ"ה מה' עירובין הט"ו דשפיר אתני' דברי רב הללו אליבא דהלכתא.

והמורם מזה דמבוי שפתוח לתוכו ב' נחצרות ולכל חצר שני בתים משפחת לי' שיהי' ניתר בלחי וקורה אע"פ שלא נשתתפו וכגון שלא עירבו משא"כ במבוי שפתוח לתוכו ב' נחצרות ובכל חצר בית א' או אפילו בחצר א' ב' בתים ובחצר שני בית א' כינו דניתק החצר לא מהני לחי וקורה אא"כ נשתתפו ורבונו נקיט כאן מלתא דפסיקא דאם אין כאן אלא בית א' או חצר א' לעולם לא מהני לחי וקורה אע"פ שנשתתפו והא דפסק רבנו פ"ג מהלכות עירובין הי"ט דמותר להוציא מחצר שעירבה למבוי עמ"ש פ"ה מה' עירובין הט"ו:ה"ט מבוי שאין ברחבו ג"ט וכו' עיין בכ"מ ועמ"ש לעיל פט"ו הי"ד ומ"ש רבנו מבוי שהכשירו בקורה עמ"ש פי"ד ה"א: ה"י שני פתלים וכו' עמ"ש לעיל פי"ד ה"א: הי"א מותר לטלטל וכו' עיין בכ"מ ואין דבריו מוכרחים בכוננת הרי"ף דאינו נופל על הלשון והלכתא מותר תחת הקורה ובין לחיים כרבא כינו דתחת הקורה הוא מוספם לאביי אמנם בסוגי' דפ"ק דשבת דף ט' ע"א משמע לכאורה פדעת הראב"ד דקאמר התם וכ"ת דלית בי' ד' על ד' והא ר"ח ב"ג אומר רב תוף הפתח וכו' ופירשו התוספות דליכא לאוקני' בפתוח לר"ה דא"כ פתח נעול נמי פלפנים אלא ע"כ לכרמלית ומשני הכא באסקופת מבוי אסקינו חציו מקורה וכו' וא"כ מדנקיט פתח פתוח פלפנים אלמא דתחת הקורה מותר אפי' פתוח לכרמלית ומש"ה לא מתוקמא לי' אלא במבוי מקורה משא"כ במבוי שיש לו לחי בחצי האסקופה אפי' פתח פתוח ה"ל פלחויז כינו דפתוח לכרמלית.

אמנם לשי' רבנו י"ל דהא דמשני הכא באסקופת מבוי וכו' היינו בפתוח לר"ה דוקא ודוקא תחת הקורה הוא דפתח נעול ה"ל פלחויז מה שא"כ בלחי אפי' פתח נעול נמי הנה פלפנים היכא שפתוח לר"ה כינו דלחי משום מחיצה וכן מצאתי בתוספות ישנים שם ונ"ל והא דלא אוקמיה בלחי כדס"ד וכגון שהלחי באמצע האסקופה ואין משם עד הדלת ד' ותירץ מהר"ם דלמי הנה משום מחיצה ואפילו נעול הנה פלפנים ואע"ג דליכא ד' כמו בתקנה ד' דאפילו נעול יורד וסותם עכ"ל מבואר מזה דמפרשים מסקנא דגמרא בפתוח לר"ה.

ומדלא מפרשים בפתוח לכרמלית וכנ"ל לדורו הראב"ד אלמא דס"ל דתחת הקורה הפתוח לכרמלית אפי' פתח פתוח אסור וכדעת רבנו: הי"ב שהלחי עביו כ"ש עיין במ"מ ואע"ג דכ' רבנו לקמן הי"ג דשיעור עובי הקורה כ"ש וא"כ אף בקורה נימא שהיא כשטח שלא ימצא אלא בגולם ומ"ש קו' משטח אין זה קושיא דכינו שצריף שתהיה הקורה בריאה פדי לקבל אריח בהכרח יש לו עובי קצת וה"ל גשם בעל שלשה רחקים ועיין בתוספות ד"ה אכל קורה שתירוצם הראשון הוא פדעת רבנו וכמ"ש ה"ה ותירוצם השני בשם ה"ר אברהם נתפוננו להראב"ד: הי"ז נפרץ בו פרצה וכו' עיין במ"מ ודבריו מגומגמין.

ועיין באשרי שכ' דהרי"ף הביא הך דר' אמרי ור' אסי והשמיט פלוגתא דר' חננין ור' הונא מפלל דס"ל פרצת המבוי בעשר אפילו לית לי' גידודי וכו'. ולפ"ז נראה דט"ס הוא מה

שְׁנֵדפס בְּאַלְפִּסִי ד"ו אַהֲרָה מְלִתָּא דר' אַמִּי ור' אַסִּי וְאַוּקְמוּהָ בְּדַאִי לִי גִידוּדִי פִּי פְּעִין מְסַגְרַת שְׁלֵא יוּכְלוּ בְּנֵי ר"ה לְעַבְרָר שָׁם וְכוּ' דַּאִין זֶה מְלִשׁוֹן הֶרִי"ף אֶלָּא לְשׁוֹן אֵיזָה מְפָרֵשׁ אוּ אֵיזָה מְשִׁיג.

וּמַה שֶׁנ"ל בְּכּוֹנוֹת הֶרִי"ף וּרְבֵנוּ שֶׁהִשְׁמִיטוּ פְּלִגְגָתָא דר' חֲנִין ור' הוּנָא דְמְפָרְשִׁים מְלִתָּא דר' חֲנִין בְּמִבּוּי שְׁנִפְרִץ מְצִדוֹ וְנִשְׂאָר פֶּס ד' עוּמַד בְּרֵאשׁוֹ וְהִיכָא דְנִפְרִץ מְרֵאשׁוֹ בְּקֶרֶן זְוִית (דְּהִינּוּ לְדֶרֶךְ רַבְּנוּ דְלַעִיל פִּי"ד ה"כ סְמוּךְ לְקֶרֶן זְוִית וְעֵינִן בְּתוֹסְפוֹת ד"ה אֶחָד זֶה דְּתִירוּצָם אֵינּוּ מְסַפִּיק לְשִׁיטַת רַבְּנוּ דס"ל אֶפְיִלוּ אֵין הַפְרָצָה בְּקֶרֶן זְוִית מִמֶּשׁ פְּעִין ג"ם אֶלָּא שֶׁהִיא שְׁלֵא בְּאַמְצַע וְאֵין לָהּ פְּצִים וְע"כ צְרִיךְ לִיְשֵׁב לְדֶרֶךְ רַבְּנוּ דְהָא דְקָאֻמַר) בְּאַרְבְּעָה ר"ל כְּשֶׁאֵין הָעוּמַד שֶׁבְּצִדוֹ מְרַבֵּה עַל הַפְּרוּץ.

וּפְסַק רַבְּנוּ כר' חֲנִין וְכַדְעַת הֶרֶן"ה הוּאִיל דר' הוּנָא ברי' דר"י דְהוּא בְּתָרָא ס"ל כְּנוֹתִין ד"ה ע"ב הִילְכֵהּ מִתּוֹקְמָא מְלִתָּא דר' אַמִּי ור' אַסִּי אֶפְיִלוּ בְּדִלִית לִיה גִּידוּדִי (ר"ל מְסַגְרַת כַּנ"ל) וְגַם דִּין נִפְרִץ מְרֵאשׁוֹ הִשְׁמִיט רַבְּנוּ שֶׁזֶה נִלְמַד מִמ"ש לְקַמֵּן הַכ"א דְמִשְׁמַע דְּהִיכָא דַּאִין הָעוּמַד מְרַבֵּה עַל הַפְּרוּץ חֲשִׁיב פְּרָצָה מִן הַצַּד הוּאִיל דְּפִתְחָא בְּקֶרֶן זְוִית לֹא עָבְדִי אֵינְשִׁי, וְשִׁיעוּר פְּרָצָה זֶה מְרֵאשׁוֹ הִינּוּ אֶפְיִלוּ בַּג"ט.

דְּהָא דְנִקְיֵט ר' הוּנָא בְּאַרְבְּעָה הִינּוּ אֵלִיבָא דר' אַחֲלִי וְלֹא קִי"ל כְּנוֹתִין כַּמֶּש"ר לַעִיל ה"ט. וּמִש"ה נִקְטוּ ר' אַמִּי ור' אַסִּי שִׁיעוּר ג"ט בְּלֹא נִשְׁתַּיִר פֶּס ד' (וְעֵינִן בִּירוּשְׁלַמִי דְאַפְסָקָה הִלְכְתָּא דְמִבּוּי שִׁישׁ לוֹ כַּמָּה פְּתַחִים וּפֶס ד' דְנוֹתֵן קוּרָה בֵּא' מִהוּ וּמִתָּר וְהִינּוּ ע"כ שְׁלֵא נִפְרִץ בְּקֶרֶן זְוִית) וּבְזֶה נִתְבָּאֵר הַשְּׁמַטַת רַבְּנוּ.

הִ"ח נִפְרִץ הַמְּבּוּי וְכוּ' כְּבָר בְּאַרְנוּ דְבָרֵי רַבְּנוּ הִלְלוּ ה"ו וְעַמְש"ל הַכ"ב: הִ"ט מְבּוּי שֶׁהִיוּ לוֹ שְׁבִילִים וְכוּ' דְקִדְק רַבְּנוּ לְכַתּוּב שְׁבִילִים וְלֹא נָקִיט פְּרָצוֹת מִשׁוּם דְּדוּקָא בְּבַקְעוּ בִי רַבִּים כַּנ"ל הִ"ז אֵלִיבָא דר' חֲנִין וּמְסוּגָיָא זֶה דְמִבּוּי הָעֵשׂוּי' כְּנִדְל יֵשׁ סִייעָתָא לַמ"ש רַבְּנוּ לַעִיל ה"ג: ה"כ כְּנִדְל הַחֲצָר דְקִי"ל קוּרָה מִשׁוּם הִיפֶר.

וּמ"ש שֶׁהִיא לְפָנִים מִן הַלְחֵי דוּקָא קָאֻמַר דְכְּנִדְל הַלְחֵי דְפְרוּץ לְרֵאשׁ הַמְּבּוּי מְצָא מִין אֵת מִינוּ וְנִיעוּר כַּנ"ל הִ"א וְעֵינִן לְקַמֵּן הַכ"ב: הַכ"א מְבּוּי שֶׁהוּא רָחֵב כ"א וְכוּ' עֵינִן בְּתוֹסְפוֹת ד"ה עוֹשֶׂה פֶּס שֶׁפְּתָבוּ אֵי אֵיכָא מְרֵאשׁ הַפֶּס שֶׁל צַד פָּנִים עַד הַפּוֹתֵל הָאֲמָצְעִי שֶׁל מְבּוּי יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר וְכוּ' וְלְכַאוּרָה אֵין מְדוּקְדָק לְשׁוֹן אֵי אֵיכָא וְכוּ' שֶׁפְּתָבוּ כְּמִסְתַּפֵּק דְהָא כִּינּוּ דְקִי"ל אֵין מְבּוּי נִתְתַּרַת בְּלַחֵי וְקוּרָה אַ"כ אֶרְכּוּ יֵתֵר עַל רָחֵבוּ וְא"כ כִּינּוּ שְׁרוֹחֵב הַמְּבּוּי כ"א ע"כ אֲוֶרֶךְ הַמְּבּוּי טְפִי מַכ"א וּבְנִדְאֵי אֵיכָא מְרֵאשׁ הַפֶּס עַד הַפּוֹתֵל יוֹתֵר מִי"ו אַמָּה.

וְדוּחַק לֹאֻמַר דְאַפְיִלוּ אֵין בְּאַרְכּוּ י"ד אַמָּה אַפ"ה נִתְתַּרַת בְּלַחֵי וְקוּרָה דְהִיא פֶּס עוֹשֶׂאֻוּ שְׁנֵי מְבּוּאוֹת שְׁנִמְצָא כ"א מִשְׁנֵי הַמְּבּוּאוֹת אֶרְכּוּ יֵתֵר עַל רָחֵבוּ דְמִשְׁמַעוֹת הַגְּמָרָא דְפֶס זֶה בֵּא רַק לְתַמְנָן פְּתַח הַמְּבּוּי אֶבֶל גּוּף הַמְּבּוּי לֹא בְּעֵי תִיקוּן) אֲמַנְם לְדֶרֶךְ רַבְּנוּ הַנ"ל ה"ג דְמְבּוּי עֶקוּם פְּעִין ח' תוֹרְתוֹ כְּסִתוּם י"ל קוּשְׁנִית הַתּוֹסְפוֹת דְנִדְוֹן דִּינִן דוּמָה לְמְבּוּי עֶקוּם בְּצוֹרַת ת' דְתוֹרְתוֹ כְּסִתוּם: הַכ"ב לַחֵי הַבּוּלֵט וְכוּ' עֵינִן בַּמ"מ שֶׁהֵנִיחַ דְבָרֵי רַבְּנוּ בַּצ"ע וְיֵשׁ עוֹד קוּשְׁי' בְּדְבָרֵי רַבְּנוּ שֶׁהִשְׁמִיט דִּין לְקִי הַמוֹשֵׁף מְדַפְּנוּ שֶׁל מְבּוּי הַנּוּז' בְּגְמָרָא ד"י ע"א דְלִיכָא לְמִימַר דְהִינּוּ מ"ש רַבְּנוּ כָּאֵן לַחֵי הַבּוּלֵט שֶׁר"ל שְׁבּוּלֵט בְּאוּרֶךְ הַמְּבּוּי חוּץ לְמְבּוּי דְהִינּוּ לַחֵי הַמוֹשֵׁף דְאַפְתִּי ה"ל לְבָאֵר דְבִישׁ בְּאַרְכּוּ ד' אֵינּוּ מִתִּיר.

ותו דְּנודאי לחי המושף מתפרש דוקא שאין חודו של לחי מכסה פל עובי הדופן כמ"ש רש"י דאז ה"ל נראה מבחוץ משא"כ במכסה פל עובי הדופן אינו נראה לא מבחוץ ולא מבפנים ולא חשיב לחי פלל (תדע מהא דלעיל ה"כ דמניח הקורה פנגד הקצר אלמא דצד הארוך לא חשיב לקי אע"ג דקיי"ל לחי העומד מאליו פשר) ולשון לחי הבולט שכ' רבנו אם יתפרש מלשון לחי המושף הי' פשטות משמעותו אפילו מכסה פל עובי הדופן.

ותו קשה דמאי קמ"ל רבנו במ"ש לחי הבולט פשר דהיינו שבולט ברוחב המבוי דפשיטא דמהני דליכא למימר דקמ"ל רבנו דמהני מדין לחי העומד מאליו וכפרש"י דמדכתב דין לחי הבולט ודין לחי העומד מאליו משמע דתרי מילי נינהו (ועיין בתורת חיים שפתב שלחי הבולט לדעת רבנו היינו שהוציא בנינו בפאת ביתו לשם לחי והואיל שהוא מבנין המבוי הוא דנידון משום מבוי פשיט' בו ד' אמות ולדרכו הי' ניחא דין לחי שרחב הרבה שכ' רבנו לקמן ומתורץ קושניית הרב המגיד אף אפתי קשה דהל"ל לקי הבולט שאין בו ד"א) וראיתי בב"ח סימן שס"ג שרצה ליישב דברי רבנו ע"פ הגירסא של ה"ר יהונתן דגריס בדרף י' אמר ר' הונא לחי המושף עם דופןו של מבוי פחות מד"א נידון משום לחי ומשתמש עם חודו הפנימי ד"א נידון משום מבוי ומותר להשתמש בכלו וכו' ומיירי במבוי שצדו א' ארוך וצדו א' קצר דמבוי גדול מותר בנראה מבפנים ומבוי קטן הוא נותר בנראה מבחוץ ודוקא בדאיכא ד"א משא"כ בדליכא ד"א אין פאן מבוי קטן ואסור להשתמש בין הלחיים וענין לחי הבולט ברוחב נמי בודאי המבוי מותרת אפילו הבליטה רחבה ד"א והיא ג"כ פחות מחצי רוחב המבוי אלא דכדי להשתמש בין הבליטה הזו לדופן שפנגדו אם יש ברחבו ד"א מהני לקי אחר להתירו משא"כ בפחות מד"א דהל"ל בין הלחיים אסור ולא מהני לחי אחר להתירו דאין עושין לחי ללחי ע"כ תנרר דבריו ע"ש באריכות.

ויסבור לתמן ולא תיקון דאפתי למה השמיט רבנו הנך חילוקי' שבבחי הבולט ולחי המושף בין יש בהן ד"א לאין בהן ד"א לענין להשתמש פנגד הלחיים דאע"ג דקיי"ל בין הלחיים מותר היינו דוקא בפתוח לר"ה וה"ל לרבנו לחלק בפתוחי' לכרמלית.

ותו דלדרכו אין הבנה להא דקאמר רב אשי ממ"נ אי עומד נפיש נותר בעומד מרובה על הפרוץ ואי פרוץ נפיש נידון משום לחי הרי מבואר דמלתא דרב הונא מתפרשה לענין היתר גוף המבוי.

ומה שנ"ל ביישוב דברי רבנו דסובר דכל החילוקים בין יש ברחבו ד' ובין אין ברחבו ד"א היינו אליכא מ"ד לחי משום הפירא משא"כ למ"ד לחי משום מחיצה ליתא להא דרב הונא בדין לחי הבולט דאטו היכא דסותמו טפי גרע עיין בתוספות ד"ה ד"א נידון משום מבוי שנדחקו בזה וקמ"ל רבנו דכל לחי הבולט אפי' רחב ד' אמות פשר ואע"פ שלא הועמד לשם לחי (גם אפשר לומר דגבי לחי הבולט אפילו לא סמכו עליו מע"ש נמי מהני שפיון שהוא מגוף המבוי אין פאן פרצה במלואו פלל) ומש"ה סתם רבנו דלחי שהוא רחב הרבה נידון משום לחי אפילו יש ברחבו יותר מד"א דלחי משום מחיצה אם לא היכא שהוא יתר מחצי רוחב המבוי דאז נידון משום עומד מרובה על הפרוץ ונ"מ דאי משום לחי בעינין שיהי' בתים ונצרות פתוחים לתוכו ויהיה ארכו יתר על רחבו משא"כ בעומד מרובה על הפרוץ דמהני בכל גוונא והיכא שפרוץ פועמד נ"מ נמי דאי

הנה משום לחי מותר להשתמש נגד הלחי היכא דפתוח לר"ה משא"כ בעומד מרובה על הפרוץ דאסור נגד עובי הפרוץ כדן תוף הפתח צריף לחי אחר להתירו ופסק רבנו לקולא דה"ל לחי ונלמד זה מהא דרב אשי שפסוגין.

והוה דלחי המושף גריס רבנו כג"ל רש"י ודלא כמ"ש הב"ח ורב הונא לטעמין דס"ל לחי משום היפר פנ"ל אבל למ"ד לחי משום מחיצה אין הפרש בין לחי ארוף ד"א או לא דלעולם בין הלחין אסור וכנ"ל ה"כ וענן לחי המושף מתפרש במבוי שקתליו שונים ודלא כמ"ש הב"ח צד א' ארוף וצד א' קצר ואצל הפתח הועמד לחי ארוף ד"א והוא נראה קצת מבחוץ שהלחי מושף קצת כלפי פנים כאשר עיניו רואות בציור א' דלקמן משא"כ בלחי המושף פפי פרש"י אפשר דלא מהני כלל לדרף רבנו דכיון דלחי משום מחיצה בעינון שימעט הלחי חלל המבוי.

ומש"ה השמיט נמי רבנו דין מבוי שרצפו בלחין פחות פחות מג' במשף ד"א דתהוי כמבוי וצריף לחי אחר להתירו עיין בפרש"י ד"ט ע"ב דנחלק עם רבותיו אם מלחי הפנימי ולפנים שרי לטלטולי או לא (דלדרף רבותיו מתורץ קושניית התוס' בד"ה ולרשב"ג וכו') דלמ"ד משום מחיצה בודאי שרי לטלטל כנגד כל הלחין אפילו שיש בהן ארוף ד' היכא דפתוח לר"ה והיכא דפתוח לכרמלית אפילו אין בהן ארוף ד' נמי אסור לטלטל דמצא מין את מינו וניעור.

ומ"ש רבנו ולחי שהוא נראה מבפנים הנה ציור נראה מבחוץ ומבפנים הוא כעין ציור א' וציור נראה מבפנים ואינו נראה מבחוץ הוא כעין ציור ג' וציור ו' וציור נראה מבחוץ ואינו נראה מבפנים הוא כעין ציור ב' שהוא מוסכם לדעת רש"י ותוספות אמנם לדרף רש"י גם כפי ציור ה' חשוב נראה מבחוץ ושנה מבפנים והתוספות נחלקו בזה עיין בהגה' מ"י וכן נראה דעת רבנו לפמ"ש לעיל דכיון דלחי משום מחיצה בעינון שיהיה הלחי ממעט חלל המבוי וציור ה' איננו ממעט כלל בחלל המבוי ועיין בתשובת הרלב"ח סי' י"ד ועיין בב"ח סי' שס"ג שהשיג על הב"י בארוף ודבריו נכונים.

ודעת הריטב"א הביאו הרלב"ח דגם כפי ציור ד' חשיב נראה מבחוץ ושנה מבפנים. וכ' הרלב"ח שאין זה דעת רש"י אלא דהא דפריף בגמרא קטנה נמי תשתרי בנראה מבחוץ ושנה מבפנים היינו דרף אידי הואיל שהגדול' משתרי תהני נמי לקטנה ע"ש (ודעת רבנו בלי ספק כדעת הרלב"ח דכפי ציור ד' לא חשיב לחי כלל כל שאינו ממעט בחלל המבוי) ציור בספר \$ כפמ"ש (ו) ובאמת בנדון זה ראיתי מבוכה גדולה בדברי רבנו דכיון דפסק דנראה מבחוץ ושנה בפנים חשיב לחי א"כ בהכרח קשה קושניית הגמרא דקטנה נמי תשתרי בנראה מבחוץ וצריף לומר דמתניתין דחצר קטנה שפנרצה לגדולה איירי בנכנסין פותלי קטנה לגדולה כפי מה דמשני ר' זירא.

וראיתי לרבנו שפסק לקמן פ"ג מה' עירובין ה"ד הוה מתניתין דחצר קטנה שפנרצה לגדולה כפשטה ולא ביאר דהיינו דוקא בנכנסין פותלי קטנה לגדולה כפי מה דמשני ר' זירא.

וראיתי לרבנו על פי הריטב"א הנ"ל וס"ל דציור ד' לא חשיב נראה מבחוץ ושנה מבפנים וכנ"ל הוקשה לו דאין הבנה לקושניית הגמרא דקטנה נמי תשתרי בנראה מבחוץ

והספרת הרלב"ח לדרף רש"י דאידי דמהני לקטנה מהני נמי לגדולה הוא דחוק לזה
מפרש רבנו דהמקשה ס"ד שגפרץ פותל המשומר שבין הגדולה לקטנה במילואה אף
פגד עובי פותלי הקטנה כאשר עיניו רואות בתמונה זו (שפותלי הקטנה נרשמו חלולים)
והינינו דפריה דמהני עובי פותלי הקטנה לחיים לחצר הקטנה דה"ל ממש כעין ציור ב'
דעובי הדופן חשיב לחי ותירץ ר' זירא שפותלי קטנה נכנסים לגדולה כפי ציור ח' דא"כ
אין פאן לחי אלא הוא בדמיון ציור ד' דלא חשיב לחי דהמקשה ס"ד מדנקיט במתניתין
דצ"ב חצר גדולה שגפרצה לקטנה משמע שגפרצה הגדולה ע"פ כל הקטנה אף נגד עובי
הפתלים של הקטנה כעין ציור ז.

ותירץ לו המתיר דאפ"ה פוננת המשנה בנכנסין פותלי קטנה וכו' כעין ציור ח' ומש"ה
דייק רבנו בלשונו הצח לקמן פ"ג מה' עירובין הכ"ד ושינה לשון המשנה וכתב חצר
קטנה שגפרצה לגדולה במלואה דלשון במלואה משמע דהינינו רק פגד מלוי חלל הקטנה
כפי ציור ח' ורק חצר הקטנה גפרצה ולא הגדולה.

וראיתי בירושלמי דגרסינן התם התיב ר' חסדאי והתנינו חצר גדולה שגפרצה לקטנה
וכו' ויעשו פותלי גדולה פלחיים אצל קטנה והותרה הקטנה. ומשני א"ר אבא ב"ח תיפתר
במשוכין יותר מעשה ע"כ וענין זה קשה ההבנה ונ' פירושו דאף המתיר ס"ד כפי ציור
ז אלא דאיירי שהפצה יותר מעשר ואפ"ה הגדולה מותרת דדירי גדולה בקטנה
פדאמרן בפ' כל גגות דצ"ב לענין פלאי פרום וגיטין ותפלה דנמי גדולה מותרת וקטנה
אסורה אע"ג דלא שייך בהו פלל דין לחי וכן בקרפפות דהתם שבהכרח רותב כל קרפף
לא פחות מחמשים אמה פנ"ל פי"ו ה"ד ע"ש בגמרא דצ"ג אר"י ג' קרפפות וכו' ואפ"ה
מהני גיפופין לגדולה שתהיה מובדלת מהקטנה.

וגם לדרף זה יש ישוב לדברי רבנו ובהכי מתורץ קושיות התוס' דצ"ב ד"ה גפנים ע"ש
גם מנישב קושין התוס' דפ"ט ד"ה נקטן ע"ש: הכ"ה וכן שתי קורות וכו' עיין בהשגות
ומ"מ וכ"מ והגהות מיי' ולקמן פ"ה מה' סוכה הכ"א ובלחם משנה שם.

ואני אומר דהפליגו דברי רבנו לכוננה אחרת ובאמת ס"ל לרבנו פדעת מהר"מ שהביא
בהגהות מיי' דמחמיר טפי מדעת הראב"ד ובעיניו שיהיו מתאימות ודבוקות ממש וג"ט
שזכר רבנו במרחק הגובה קאמר וגם סיפא דלישנא של רבנו ועלתה זו בכוננה עד
שיעשו זו בצד זו משמע נמי דאין אומרים רואין אלא שיהיו מתאימות ממש במשך.

ויותר נראה דה"ק רבנו דאע"ג שנמשך הגובה גרידא אין ביניהם ג"ט וגם במשך גרידא
אין ביניהם ג"ט אלא שבאלכסון המשך והגובה יש ביניהם ג"ט לא מהני והינינו מ"ש
רבנו ולא יהי' ביניהם ג"ט פשרואין וכו' עד שיעשו זו בצד זו דבוקה ממש ולפ"ז סובר
רבנו בשתי קורות המתאימות כל שאין ביניהם ג"ט חשיב מתאימות מיהו בירושלמי
משמע פהראב"ד ועיין בב"ח סי' שס"ג: הכ"ט אע"פ שלא יאחוז וכו' עיין לעיל רפט"ו
בהמה שהיתה רובה מבחוץ וראשה מבפנים אוכסין אותה ובגמרא עד שיהא ראשו ורובו
בפנים הואיל וצנארו ארוך ע"ש במ"מ דבגמרא ד"כ מסיק תנ"ה ר"א אוסר בגמל הואיל
וצנארו ארוך ולפ"ז אפשטה בעיניו והלכתא דהיכא דנקיט מנא ונקיט לה סגי בראשה
לבד בשאר בהמה זולת בגמל עד שיהיה ראשה ורובה והא דתנו ובלבד שתהא פרה
ראשה ורובה מבפנים היינו היכא דנקיט מנא ולא נקיט לה והא דתניא לא ימלא וכו'

איירי באבוס גבוה י' פדלקמן הל"ב: ה"ל אלא בא"י בגמ' דכ"א א"ד אר"י בר אבא אמר רב אין פורגנין ופסי ביראות לא בבבל ולא בח"ל וקיי"ל פלישנא בתרא.

מש"ר אבל בשאר ארצות אדם וכו' משמע דבא"י שרי אף לאדם וכמ"ש התוספות בד"ה מידי דחזי: הל"ב ויוציא הדלי לאבוס וכו' עיין במ"מ ועיין ברש"י ותוספות ורפנו תפש שיטה אחרת וכבר הרגיש ה"ה מה שיש מן הקנשי בדבריו מה שהשמיט תירוץ הגמרא דלמא הדר מעייל לה שהיא מוכרח לפי מה דקיי"ל פי"ג הי"ב פרב ספרא ואין בזה התנצלות במ"ש ה"ה שרפנו לא רצה להאריף דבמקום שאמרו להאריף אינו רשאי לקצר.

אמנם כפי הנראה דרפנו שינה במכוון לשון הגמרא שכתב ויוציא הדלי לאבוס ומן האבוס לקרקע ר"ה שנמצא עושה הנקה באבוס ואח"כ עוקר מקרקע האבוס לר"ה דבזה מתורץ קושיות הש"ס מדר' ספרא דבגמרא פריף לפי מה דקאמר אב"י דהחשש הוא שמה בעוד הדלי בידו ומתפונן להניחו באבוס ביני לביני יתקלקל האבוס ויניח הדלי בר"ה דשפיר קשה מדרב ספרא משא"כ לדרף רפנו שאחר שיעשה הנקה באבוס אח"כ יוציאנו מן האבוס לר"ה כדי לתקן האבוס לא שייף מלתא דרב ספרא והא דבאמת לא משני בגמרא כה"ג שתיירן רפנו י"ל דהש"ס רצה לתרץ אף אליבא דר"ש דס"ל דמשאצ"ל פטור וא"כ הרי שעוקר מן האבוס להניח בר"ה ואיננו צריף להוציא הדלי אלא כדי לתקן האבוס חשיב משאצ"ל ופטור לזה צריף לתרץ דלמא הדר מעייל משא"כ לדרף רפנו דפסק לעיל פ"א ה"ז כר"י דמשאצ"ל חייב שפיר מתרצה קושית הגמרא כפמ"ש רפנו: הל"ה והוא שלא תהי' באלקסון וכו' עיין במ"מ ובכ"מ ומ"ש הכ"מ תמוה דפ"י משנתנו שנפרץ משתי רוחותיה א"א לפרש באופן אחר אלא שנפרץ בקרן זוית ממש קצת מפותל זה וקצת מפותל זה וכ"כ הר"ן (ע"ש באנרף ביאור כל הסוגי' וגירסתו כג' התוספות פי לית לי' בג' אבל בד' אית לי' גם מפרש הא דאמרו בגמרא וקירוי' בארבע ר"ל שהתקרה נשארה שלמה וגירס' זו ופירושים הללו נראה בכוננת רפנו לפי פירושו באכסדרה בבקעה זולת בפירוש קירוי' באלקסון אין דעת רפנו פדעת הר"ן (ה) ועמ"ש רפנו בפ"י המשנה ועיין בתי"ט וכפי הנראה מלשוננו בפ"י המשנה שאם קירות הבית מונחות באלקסון מקרן מזרחית צפונית לקרן מערבית דרומית הילקף אם נפרץ הבית בקרן מערבית דרומית או מזרחית צפונית חשיב קירוי' באלקסון ואסור משא"כ אם נפרץ הבית בקרן מזרחית דרומית או מערבית צפונית שנמצא הקורה מכווננת נגד אלקסון הפרצה אמרינו פי תקרה יורד וסותם.

ונראה דה"ה אם הקורות מונחות בין שר ממזרח למערב ונפרץ מזוית מזרחית צפונית פי תקרה יורד וסותם הפרצה הצפונית ואין פאן אלא פרצה אחת במזרח וחשיב פפתח ומש"ה לא מתוקמא מתני' אלא כשקירוי' באלקסון מקרן מ"צ לקרן מערבית דרומית ונפרץ בקרנות מזרחית צפונית או מ"ד.

ועל דרף זה מתפרשים דברי רפנו פה דכשיש קורה מלמעלה על אנרף הפרצה בין שהיא על אלקסון הפרצה או בין שר שנמצא יורד וסותם הפרצה מרום אחת וה"ל פרוץ רק מרום א' מותר לטלטל בכלו והוא שלא תהי' הקורה באלקסון הפכי לזוית הפרצה ר"ל שהתקרה געוצה מקרן צ"מ לקרן ד"מ והפרצה בקרן צפונית מזרחית.

ולפ"ז אין הַפְּרֵשׁ לְדַעַת רַבְּנֵנוּ בֵּין אִם נִפְרָץ הַקְּרִוּי אוּ לֹא דְכָל שְׁהַקְּרִוּי יוֹרֵד וְסוֹתָם הַפְּרָצָה בְּקֶרֶן זְוִית אוּ מְרוּחַ א' שְׂרִי אִם לֹא שְׁהַקְּוֹרָה בְּאַלְכֶסוֹן הַפְּרָצָה אֲסוּר (ולפ"ז יֵשׁ לְפָרֵשׁ הָא דְקָאֵמַר שְׁמוּאֵל כְּגוֹן שְׁנִפְרָץ בְּקֶרֶן זְוִית וְקִרְוִיו נְעוּץ בְּאַרְבַּע ר"ל בַּד' רוּחוֹת הַבַּיִת דְּהֵינּוּ בִּינְשֵׁר וְאַפ"ה לֹא אֲמַרִּינּוּ פִּי תַקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתָם דְּבִאֲכֶסְדָּרָה בַּת ג' מְחִיצוֹת לִית לִי לְשְׁמוּאֵל פִּי תַקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתָם וְזֶה נוֹטָה לְדָרָךְ הַרְזִי"ה דְּמִפְּרֵשׁ וְקִרְוִיו בַּד' עוֹמֵד כְּנֶגֶד ד' כּוֹתְלִים בְּרִיבּוּעַ דְּלֹא מְתוּקְמָא לְשְׁמוּאֵל בְּקִרְוִיו בְּאַלְכֶסוֹן דַּא"כ אֲפִילוּ מְרוּחַ אַחַת נְמִי) וְלִשׁוֹן הַגְּמָרָא נוֹחַ מְאֹד לְדָרָךְ זֶה וְרוּחוֹתָא שְׁמַעְתָּתָא דְּשְׁמוּאֵל מְשַׁמַּע לִיהַּ מִתְּנִיתִין שְׁקִירְוִיו בַּד' ר"ל כְּנֶגֶד ד' כּוֹתְלִים בְּרִיבּוּעַ וּמִש"ה דְּנוֹקָא בְּנִפְרָץ מִב' רוּחוֹת דְּאָז ה"ל פִּי תַקְרָה שְׁסָמוּף לְפָרָצָה בְּדַמְיוֹן אֲכֶסְדָּרָה וְלֹא אֲמַרִּינּוּ פִּי תַקְרָה מִשַׁא"כ מְרוּחַ אֶחָד דְּבִאֲרַבַּע אֲמַרִּינּוּ פִּי תַקְרָה אֲפִילוּ בִּינְתֵּר מִי וְרַב ס"ל דְּהֵיכָא שְׁקִירְוִיו בְּאַרְבַּע אֲמַרִּינּוּ פִּי תַקְרָה וְאִין כָּאֵן פְּרָצָה אֲלֵא מִצַּד א' כְּנ"ל וְשְׂרִי אֲלֵא דְאַיְרִי שְׁקִירְוִיו בְּאַלְכֶסוֹן הֵילְכָךְ דְּנוֹקָא מְשַׁתִּי רוּחוֹת מִשַׁא"כ מְרוּחַ א' פִּינּוּ דְרַב מוֹקִי' מִתְּנִיתִין בְּפָחוֹת מְעַשֵּׂר ה"ל פְּתַח אַע"פ שְׁקִירְוִיו בְּאַלְכֶסוֹן דְּלֹא שְׁיִיף פִּי תַקְרָה מִשַׁא"כ מִב' רוּחוֹת דְּפְתַחְתָּא בְּקֶרֶן זְוִית לֹא עֲבָדִי אֵינְשִׁי: הֲל"ו שׁוֹחֲקוֹת וְכו' עֵינִין בַּמ"מ וּבַמ"ש פִּי"ב הַט"ו: סְלִיק פִּי"ז מַה' שְׁבַת פֶּרֶק י"ח מַה"ש ה"א הַמוֹצֵיא דְּבַר וְכו' בְּמִשְׁנֵה לְמַלְךְ הַשְּׂרִישׁ דְּכָל מְלִתָּא דְּשָׁכִיחַ וְלֹא שְׁכִיחַ דְּאֲזַלִּינּוּ בְּתֵר שְׁכִיחַ לְקוֹלָא בְּהוֹצֵיא סְתָם מִיהוּ אִם נִתְפַּנּוֹן לְדָבָר שְׁאִינוּ שְׁכִיחַ חֵיִיב בְּשִׁיעוּרָא זוּטָא פְּדִין הַמוֹצֵיא לְזַרְע וְלְדוּגְמָא וְלִרְפוּאָה.

וְהֵיכָא דְשִׁיעוּרָא דְשָׁכִיחַ זוּטָר אֲפִילוּ אִם נִתְפַּנּוֹן לְדָבָר שְׁאִינוּ שְׁכִיחַ חֵיִיב בְּשִׁיעוּרָא זוּטָא פְּדִין הַמוֹצֵיא תָּבֵן כְּמֵלֵא פִי פְּרָה לְגַמְל. אֲלֵא דְמִסְפָּקָא לִי בְּמִידֵי דְשָׁכִיחַ וְשָׁכִיחַ דְּאֲזַלִּינּוּ לְחוּמְרָא בְּתֵר הַף דְּזוּטָר שִׁיעוּרָא אִם נִתְפַּנּוֹן לְהַף דְּנִפִּישׁ שִׁיעוּרָא מַהוּ קִי נִימָא דְּאֲזַלִּינּוּ לְקוֹלָא וּלְפ"ז הַנֶּה דְּמִוֶּרְסוֹן וְגַרְעִינּוּ דְּלִקְמֵן ה"ו ה"ל שְׁכִיחַ וְשָׁכִיחַ וּמִסְתַּמָּא אֲזַלִּינּוּ לְחוּמְרָא בְּתֵר שִׁיעוּרָא דְּזוּטָר אוּ דְלִמָּא דְּאֲזַלִּינּוּ לְחוּמְרָא וּלְפ"ז הַנֶּה דְּמִוֶּרְסוֹן וְגַרְעִינּוּ הַשְּׁכִיחַ הוּא שִׁיעוּרָא דְּנִפִּישׁ וּמִסְתַּמָּא אֲזַלִּינּוּ לְקוֹלָא אַא"כ נִתְפַּנּוֹן לְשִׁיעוּרָא זוּטָא וְהֵנִיחַ הַדְּבָר בְּסַפְקָא וְעֵינִין לְקַמְּן ה"ו וְה"ז שְׁהַכְרַעְתִּי דְּאֲזַלִּינּוּ לְקוֹלָא.

וְדַע דְּכָל מִיּוֹדֵי שְׂרָאוּי לְמַאֲכַל אָדָם אַע"פ שְׂרָאוּי ג"כ לְבַהֲמָה וְאֵיכָא שִׁיעוּרָא בְּהַמָּה דְּזוּטָר מְכַרְוֹגְרָת וּלְפַמ"ש רַש"י דַּע"ו דְּשִׁיעוּרָא פִּי גְדִי זוּטָר מְשִׁיעוּרָא פִּי טְלָה וְשִׁיעוּרָא פִּי טְלָה מְבוֹאֵר שָׁם בְּגַמְרָא דַּה"ל כְּגַרְוֹגְרָת) אֲזַלִּינּוּ בְּתֵר שִׁיעוּרָא דְּאָדָם וְהַטַּעַם דְּכָל מִיּוֹדֵי דְּחִזִּי לְאָדָם חֲשִׁיב שְׁכִיחַ וְאֲזַלִּינּוּ בְּתֵרֵי לְקוֹלָא וּבְזֶה אִין צְוֹרָךְ לַמ"ש רַש"י דַּע"ו דְּלַחִים כְּגַרְוֹגְרָת מְשׁוּם דְּלַחִים לֹא חִזִּי לְגְדִי אֲלֵא מְשׁוּם דְּכִינּוּ דְּחִזִּי לְאָדָם ה"ל לֹא שְׁכִיחַ לְבַהֲמָה וְכֵן תִּרְאֶה לְקַמְּן ה"ג שְׁכ' רַבְּנֵנוּ הִיוּ לַחִים כְּגַרְוֹגְרָת מְפַנִּי שְׁהֵם אוֹכְלֵי אָדָם וְלֹא כְּתִיב מְפַנִּי שְׁאִינָם רַאוּיִים לְגְדִי.

וְדִין חֲצִי שִׁיעוּרָא עֵינִין פִּי"ד מַהמ"א: ה"ב וְאִם הִי קְרוּשׁ וְכו' דַּעַת רַבְּנֵנוּ כְּפַרְש"י בַּד"ה בְּכּוֹזִית דְּאַתְנִי' ר' נֶתָן כַּת"ק דְּמִתְּנִיתִין וּבְשׁו"ת יַד אֵלִי שַׁד"ו הַאֲרִיף בְּזֶה וְהַקְּשָׁה עַל רַבְּנֵנוּ מִן הַיְרִוּשְׁלָמִי דְּרִישׁ פְּרָקִין דְּקָאֵמַר אַתְנִי' דַּר' נֶתָן כַּר"ש דְּאָמַר כְּלָן בְּרַבִּיעִית וּבְאַמֶּת י"ל דַּס"ד דְּהַיְרִוּשְׁלָמִי כְּדַבְּרֵי ר' יוֹסֵף דְּבַעֲזִי לְאוּקְמֵי מְלִתֵּי דַּר' נֶתָן וּבְשִׁיטָה כַּר"י בַּר יְהוּדָא אֲבָל לְפִי מְסַקְנַת אַבְיִי לֹא הָוֵה מְלִתָּא דַּר' נֶתָן בְּשִׁיטָה וְהַלְכְּתָא כְּנוֹתֵי דִי"ל הַטַּעַם אֲפִילוּ

תימא זין דקליש כונית הנה יותר מרביעית אפ"ה אינו חייב אלא על כונית דבבציר מהכי לא חשיב דאף רובע רביעית שמים בכד טעמין משום חשיבות.

ומ"ש רבנו ונחלב טמאה בירושלמי חלב הדא דתימר בחלב בהמה טהורה אבל חלב בהמה טמאה כדי לקחול עין אחת. ומ"ש רבנו טל וכו' עיין במ"מ ובירושלמי מים כדי לשוף בהן את הקילורית אר"א הדא דתימר באילין מיא דטלא ברם באילין דידן כדי להדיח פני המדנפא ולענ"ד נראה דרבנו מפרש הא דקאמר אבבי בגלילא שנו כפי התוספות בשבת דמ"ז בד"ה בגלילא שנו שעשירים היו והיו שותין זין והנה שתייתו נמי לא שכיחי ע"ש ורבא משני דבכל המקומות אין שתיין המים שכיח דכל המשקין שתייתן מרפא ומשביע אבל מים אינם משביעים עין ** (עיין).

(** בערוף ערוף טל ולפ"ז אין הכרע מסוגיין שיתלוקו על ר"א דירושלמי דאפשר דכלהו מודים דמים דמתניתין במים של טל דחזי לשוף הקילור אלא דהוקשה להו דאפתי שתייתן שכיח טפי ותירצו דשתייתו לא שכיח ושפיר פסק רבנו פרבא דבכל מקום אין שתייתו שכיח ואזלינן בתר רפואתו במים של טל ובשאר מים כדי להדיח מדוכה.

ומ"ש רבנו וקילור כדי לשוף במים בגמרא דע"ז ע"ב בעי רב אשי כדי שיפה או כדי אחיזה ושיפה תיקו ובהכרח בעיין לקולא שלא לחייב מיתה וחטאת ודלא כפרש"י וכדי אחיזה ושיפה זוטא שיעורא פשהוא שף במים קודם שיאחזנו בידו מרבה קצת בשיעור הקילור מה שיעור ממנו ויתדבק במקום שמונח משא"כ אם פבר אוחזו בידו זוטא שיעור הקילור.

ומ"ש רבנו דבש כדי ליתן על ראש הפתית שינה רבנו מלשון הברייתא דנקיט על פי הפתית משום דבעי רב אשי אי אמורשא דקמא דכתית קאמר הנקרא פה הפתית לזה אחז רבנו הלשון ראש הפתית דהיינו פומה דכלה פתית ולקולא נדע דבירושלמי גרסינן תני דם כדי לקחול עין אחת ר"י בר בון בשם ר"י בדם עטלף שנו דבש הדא דאתא אמר בהון עתיקא ברם בהן דידן כדי לבשל ביצה קלה ורבנו השמיט זה דהך דדם אתא לרשב"ג דף ע"ח ומאי ניהו דמא דכחוששתנא ופרש"י דם עטלף ורבנן פליגי עלי' וכן הך דדבש שאינו ראוי לאכילה אלא להסקה מבואר ממ"ש רבנו ה"ד: ה"ג ואם הוציא וכו' עיין במ"מ דגרסי רב אושעיא שהוא רבו דר' יוחנן מיהו אף לפי גירסתנו דגרסינן ר"ל נמי ניחא דאף לפי מה דמסיק פי פליגי במוציא עצה ואיפקא איתמר לא הדר ביה ממאי דקאמר מעיקרא באורתא אר"י הכי לצפרא הדר ביה ובהכי ניחא דלא תקשה הלכתא אהלכתא עיין בתוספ' ד"ה אכילה וכו'.

ומ"ש רבנו עלי שום עיין לעיל ה"א. ומ"ש רבנו אם יש בשניהם כמלא פי פרה פי והוציא סתם דאלו הוציא לפרה אפילו פלה עצה חייב ועיין לקמן ה"ו וה"ז: ה"ד טרופה בשמן וכו' עיין ד"פ ע"ב ודפ"ט ע"ב דשיעור עצם ושיעור קנה שוים ותרונייהו בטרופה בשמן ונתונה באלפס ומ"ש רבנו המגיע לראשי אצבעותיו בגמרא בעי רב אשי קשר העליון או קשר התחתון תיקו ופסק רבנו לקולא פנ"ל ה"ב ומש"ה שינה לשון הברייתא דנקטה לקשרי אצבעותיו דהיינו קשר העליון מקום חיבור האצבעות לכף יד וכפרש"י: ה"ה ומצטרפין וכו' עיין במ"מ שכ' ויש לרבנו שם פי' אחר נראה פוננתו דפשוט הוא שיש מין מאכל שראוי להם מיני תבלין הללו להצטרף ולמין מאכל אחר ראוי הרבה

אחרת והיינו מה דמשני בגמרא הכא נמי חזי למתק דלעגנו שבת פל מיני תבלין מצטרפין דחזי לשום מאכל בעולם שטוב לו הצטרפות הנה למתק משא"כ מלתא דחזקני דאיירי בנפלו ג' מיני תבלין לתבשיל מנוחד הוא דבעינו שנימתיקו פלם תבשיל זה ועיין בתוספות עפ"ם דס"ו בד"ה ורבא אמר הא מני ר"מ היא דלפי מה דקיי"ל פרבא ליתא לדחזקני לפרש"י וא"כ בלא"ה ניחא ע"ש.

ומ"ש רבנו פלפל כ"ש רש"י מפירש פלפלת אינו פלפול שלנו שהוא בכלל תבלין ולדרף רבנו צ"ל דאינו בכלל תבלין. ומ"ש רבנו ריח טוב כ"ש היינו שמן שבברייתא דיש לו ריח טוב משא"כ סתם שמן שיעורו פנ"ל ה"ב ולפ"ז מדלא השמיט רבנו ארגמן שהוא בכלל ריח טוב לפרש"י נראה דמפירש ארגמן טוב בתכלית המראה דחזי להראות דונגמא לאירא פדלקמן ה"כ.

ומ"ש רבנו מיני מתכות הקשים כגון נחשת וברזל וכן מפירש בתוספתא לאפוקי עופרת ובדיל דלא חזי לדרבן קטן שהם רפין. ומ"ש רבנו גחלת וכו' בגמרא מסיק דשלהבת דמתניתין בדאדניי אדויי ורבנו לא חילק עיין לקמן פכ"ט הכ"ז יישוב דעת רבנו ודע דהרי"ף והרא"ש ובריושלמי ל"ג במתניתין ה"ב פבא דהמוציא גחלת אלא בברייתא ובתוספתא גרסינן המוציא גחלת כ"ש: ה"ו המוציא זרעוני גינה עיין במ"מ וכ"כ רבנו בפ' המשנה ופי' פחות מכרוגרת דאל"כ אין זה שיעור.

ומ"ש רבנו המוציא מורסן וכו' בתוספתא פ"ט דשבת ועיין במשנה למלך ה"א (ועיין פ"ח הי"ו) שכ' דהמוציא מורסן סתמא שיעורא פגרוגרת דהשכים דידי' הוא לאכילה ולא נהירא דהא לעיל ה"א מבואר דאין מצטרף המורסן לאוכלין א"ו דמסתמא לא חזי למאכל אדם ואפ"ה היכא שמתכוון להוציא לאכילת אדם דאכילה ע"י דחק שמה אכילה וה"ל כמו מוציא תבן קטניות לפרה דחייב.

ואע"ג דהמוציא תבן לגמל משערין כמלא פי פרה וא"כ ה"נ אמאי לא לחייב אפילו הוציא לאדם בכדי שיעורא זוטא דמלא פי גדי וצ"ל דמלא פי גדי נפיש ודלא כפירש"י ה"נ"ל ה"א א"נ דגם לבהמה לא חזי דה"ל לא שכים ולא שכים לזה אולינו בטר מחשבתו לקולא וה"ה בשכים ושכים ודלא כמ"ש המשנה למלך ה"א.

והא דלולבי זרדין משנימתיקו כמלא פי הגדי אפילו הוציאן לאדם משום דמשנימתיקו שכים טפי לבהמה אי נימא דמלא פי גדי זוטר ואי נימא דנפיש צריף לומר דלא חזי לאדם פלל משנימתיקו ועיין ה"ז ועיין ה"י: ה"ז המוציא גרעינין וכו' עיין פרש"י ובמ"מ ונ"ל דרבנו מפירש דאחרים אומרים חמש פליג על שיעור לאכילה וכן משמע בתוספתא פ"ט דגרסינן גרעינין לנטיעה שתיים לבהמה כמלא פי חזיר אחת אחרים אומרים לחשבון חמש ובריושלמי פ' המוציא נמי גרסינן גלעינין לנטיעה שתיים אם לבהמה כמלא פי חזיר כמה הוא מלא פיו אחת אחרים אומרים חשבון חמש ונראה ג"כ מלשון התוספתא וירושלמי דפי' לאכילה שבסוגיין היינו לאכילת בהמה דאינו ראוי לאכילת אדם פנ"ל ה"א וכן מסתבר דאל"כ מאי ענין שיעור אכילה למלא פי חזיר ולשון חשבון שמנוזכר בירושלמי ותוספתא מגומגם ולדרף רש"י צ"ל דט"ס הוא וחסר פבא לחשבון שתיים אחרים אומרים וכו' ולדרף רבנו צריף למחוק מדברי אחרים תיבת חשבון).

והא דפסק רבנו פאחרים משום דקשה לי מתניתין דכל האוכלין מצטרפין לכגברוגרת חוץ מגרעיניהן ואי ס"ד דשיעור גרעינין אחת כמלא פי חזיר תיפוק לי דחייב משום גרעין משא"כ אלביא דאחרים ניקא דמתוקמ' מתניתין כגון שאין בגרעינין פשיעור שהם פחות מחמשה.

ולפ"ז מוכרח דסובר רבנו דהנה שיעורי דגרעינין פלם שוין בשכיחות הילכף אם הוציא סתם אזלינן בתר שיעורא דזוטר מינייהו ואפ"ה אזלינן בתר מחשביתו פדין שכיח ושכיח או אינו שכיח ואינו שכיח ה"ל ה"ו דאי ס"ד דמסתמא אזלינן בתר שיעורא דנפיש אפתי קשה למה פסק רבנו פאחרים דלעולם אימא לה תנא דידן ס"ל כת"ק היכא דחיישב לאכילה ואפ"ה קאמר חוץ מגרעיניהן בסתמא דאזלינן בתר שיעורא דנפיש ואין פשיעור בגרעין אחד ודלא כמ"ש המ"ל לעיל ה"א.

ומ"ש רבנו אם לזריעה שמים עיין לעיל הי"א שרצה המ"ל להמשיך דברי רבנו על דרך פ"ה התוספ' בד"ה אם לנטיעה ואין דבריו מוכרחים דאפשר לומר דרבנו מפרש הא דאמרינן בגמרא גבי זרע קשואין ודלועין ופול המצרי לפי שאין אדם טורח להוציא נימא א' לזריעה היינו אפילו מוציא הנה זרעים לזריעה גרגיר א' נמי בטלה דעתו אצל כל אדם ונדוקא היכא שזרוע אדם טורח לזבל קלח א' ויש לחלק בין חטה אחת לגרעינין והנה זרעים דחטה נשרש' טפי וחיביבא עיין בירושלמי (ואפשר דצריף לשבר הגרעין ואין אדם טורח לשבר גרעין א') ומ"ש רבנו המוציא אזוב וכו' בתוספת' פ"ט חבילי אזוב הסיאה והקורנית שהכניסן לאכילה כגורגרת לבהמה כמלא פי גדי לעצים פשיעור עצים להזאה פשיעור הזאה ע"כ ונראה דהזאה על אזוב גרידא קאי ומש"ה אחז רבנו אזוב גרידא: ה"ח ושאר הצבעין וכו' בגמרא ד"צ לפי שאין אדם טורח וכו' משא"כ בסמנין שרניין.

ומ"ש רבנו בן מ' יום עיין בתוספות ד"ה מי רגלים: ה"ט המוציא דיו וכו' עיין במ"מ ובירושלמי פ' המוציא ונ"ל המוציא דיו אם בקולמוס פדי לכתוב ב' אותיות אם בכלי צריף יותר ע"כ וזה מבואר פדברי רבנו ועל דרך זה מבואר פ"ה דברייטא תנא ב' אותיות פדיו ב' אותיות בקולמוס ב' אותיות בקלמרין פ"ה דבעינן פדי לכתוב ב' אותיות דממילא בעינן שיהי' בדיו ובקסת פורתא טפי מבקולמוס ובהכרח גם בקולמוס צריף קימעא טפי משיעור ב' אותיות מה שמתדבק בקולמוס אלא דבברייטא קמ"ל דאף אם הוציא בדיו ובקסת חייב ולא אמרינן דמחוסר טבילת הקולמוס אבל הא ודאי דגם ה' ברייטא ס"ל פדעת הירושלמי ובעי' דרבא אם מצטרף בב' מקומות: ה"י ובמקום וכו' עיין בהשגות ודעת רבנו כפרש"י דבמקום שיש נשים צנועות אפילו הוציא לאינן צנועות חייב פשיעורא זוטא דחזי לצנועות דלא פדעת השגות גם משמע מלשון רבנו דוקא בהוציא או להתקשט אבל סתמא אפי' בכפרים נמי חייב אשיעורא זוטא דחזי לכחול עין א' לרפואה דתרנוייהו שכיחי ואזלינן לחומרא ואפ"ה בהוציא בהדיא להתקשט אזלינן לקולא ודלא כמ"ש המ"ל ה"א וכמ"ש לעיל ה"ז.

ומ"ש רבנו פדי לעשות נקב רבנו העתיק המשנה פצורת' דמשמע דנקב דזפת וגפרית איננו נקב קטן דשענה ובגמרא הובאו בריותו' עלה דמתניתין דאף ה' דזפת וגפרית הוא נקב קטן אלא דנקב דשענה זוטר טפי פנקב של יין וגם זה נלמד מלשון רבנו אמנם

הרש"ל מחק שם הגי'רסא ע"ש רבנו השמיט לשון של יין גם השמיט לשון הברין' שפשוף שבראש קנה של ציידין דב'אור הוא: הי"א שער וכו' עיין בתוספות ד"פ ע"ב ד"ה המוציא שער.

ומ"ש רבנו עפר נאפר בירושלמי פ' המוציא תני שמואל עפר נאפר פדי לכסות בו דם צפור קטנה ע"כ ואע"ג דחול הדק נמי חזי לכסוי י"ל דשיעור זיבול פרישה זוטא טפי ולחומרא א"נ דשכיח טפי דאז אזלינן בתרא אף לקולא:

הי"ב זכוכית וכו' סובר רבנו דאידי ואידי חד שיעורא הוא א"נ הא בזכוכית חדה וקא בשאניה חדה דנדאי מתניתין ובריינתא לא פליגי: הי"ג מצמר גפן וכו' בתוספתא פ' המוציא וז"ל המוציא צמר גפן וכו' ושאר כל הנטוין כמלא הסיט כפול עיין פ"ט ה"י.

ומ"ש רבנו הבגד וכו' בספר טל אורות תמה למה השמיט רבנו שיעור מפץ בששה טפחים פשיעורו לטומאה ע"ש ולא הביט לשון הגמרא הבגד והשק והעור פשיעור לטומאה פד שיעור להוצאה ולא נזכר מפץ לענין שבת: הי"ד המוציא עור וכו' דברי רבנו הללו בארתי בשלמות לעיל פי"א ה"ה ועיין בתוספות ד"ה פדי וכו' ובמגיני שלמה האריף ואין צורך דאפילו אם נאמר דשיעור גט בציר מה' על ה' ובציר מיני' שיעור קמיע והקטן שבכלם שיעור משקולת קטנה מ"מ המוציא סתם אזלינן בתר מלתא דחזי לי' ושכיח אף לקולא ובמתכונן להוציא אזלינן בתר שיעורא זוטא לחומרא וכמ"ש המ"ל ה"א.

ומ"ש רבנו שמשקלה שקל כתב זה רבנו במקום ריבועא דריבועא דפומבדיתא שהוא משקל שלא נודע לנו וסובר רבנו דהיינו הפחות שבמשקולת ומשמע לי' דשקל הוא הפחות שבמשקולתמהא דתנן פי"ב דכלים דינר שנפסל והתקינו לתלותו בצנאר בתו טמאה וכן סלע שנפסלה והתקינה להיות שוקל בה טמאה עד כמה תפחות ויהא רשאי לקיימה עד שני דינרין פחות מכאן יקוץ ע"כ ומדנקיט פחות מכאן יקוץ משמע קצת דאין משקולת פחותה משקל וכן משמע מדנקיט בדינר לתלות בצנאר בתו אלמא דלא חזי למשקולת ואפשר שכ' רבנו שקל שהוא משקל לפי העת והזמן עיין ריש ה' שקלים: הט"ו המוציא קשר מוכסן וכו' עיין בתוספות ד"ה והמוציא וכו' וסובר רבנו דקמ"ל מתניתין אף משקלהו למוכס כר' יהודה: הט"ז או חולה מראה מקום הרב המגיד לא מיחנור אמנם רבנו ז"ל הוציא זה מסוגיא דיומא דס"ו ע"ב אפילו תימא ר' נתן חלה שאני ומדמה רבנו חולה דאדם לרבנן לחולה דבהמה לר' נתן: הי"ז המוציא תינוק חי וכו' עיין בתוספות דצ"ד ד"ה אבל וברש"ל ועיין בתשובת הרלב"ח סי' נ"ט שהאריף דאיירי רבנו בתינוק שנוטל אחת ומניח א' (אבל תינוק הגורר משרבט נפשי' כבהמה וה"ל פלוגתא דר"ל ורבנן ובתינוק קטן בן יומו אפילו לר' נתן חייב דאין לה פפות גדול מזה ומודה ר' נתן בכפות) דמשום הכי פטור על התינוק: הי"ח המוציא חגב חי עיין במ"מ שגראה דלא גריס טהור בדברי ת"ק ועדיין אין זה מספיק ונ"ל דפסק רבנו כר"י דסובר רבנו דלא כפרש"י דנדון דידן חשיב כמאכילו בידים דאין זה סברא שהנותן דבר טמא חי לקטן לשחק בו יהי חשיב מאכילו בידים משום חששא דלמא מייית ודלמא אכיל לי' אלא דכלה סוגיין אנדא אליבא מ"ד קטן אוכל גבלות ב"ד מצווין להפרישו וכיון דפסק רבנו סוף המ"א דאין ב"ד מצווים להפרישו (ע"ש במ"ל ועיין במ"ל פי"ז מהמ"א)

ממילא נדחו דברי ת"ק ונהלכה כר"י ונחזר בו רבנו ממ"ש בפ"ה המשנה: הי"ט פטור כרב ששית באיסורי וכן פסק בה' טומאת צרעת לעגון אחת משלש ע"ש פ"י: ה"כ ולכל פינוץ בזה פ"ה פגון שהוציא עור שנגמר עיבודו לצור בו משקנולת קטנה דאע"ג דלא שכיח אחשבי' אבל המצניע מדי דלא חזי כמו פחות מפגרוגרת לאכילה בטלה דעתו כמ"ש המ"ל לקמן הכ"א: הכ"ב דבר וכו' ראיתי במ"ל סוף ה' אבל שהקשה על דברי רבנו הללו דפסק כל שאינו פשר להצניע חייב ומש"ה פסק גמי דלא כר"י דס"ל המוציא ממשמשי עפ"ם כ"ש אע"ג דפסק רבנו דמשאצ"ל חייב משום דמשמשי עפ"ם ה"ל דבר שאינו פשר להצניע כמו עצי אשרה דפטור אפילו הוציא פשיעור טומאתו וא"כ קשה האף פסק רבנו לעיל הי"ח דהמוציא פזית מן המת חייב דהא מת לא חזי למידי והאר"ה שם להוכיח דאירי רבנו במוציא פזית מן המת עפ"ם אע"ג דסתמות לשון רבנו משמע בכל מת ע"ש (ונסתיע מהירושלמי עלה דמתניתין וכן פזית מן המת וז"ל את המת במטה חייב ד"ה).

לא כן תני אף ריח רע כ"ש וא"ר אילא אף ר"ש מודה בה ומודה ר"ש באסורי הנאה א"ר יודן תיפתר במת עפ"ם ושאינו בו ריח רע והוציאו לכלבו. תני קצי זית מן המת וחצי זית מן הנבלה ופחות מפע"דשה מן השרץ חייב ור"ש פוטר מ"ט דר"ש פבר נתמעטה הטומאה מ"ט דרבנן פהיא דר' יודן תיפתר במת עפ"ם ושאינו בו ריח רע והוציאו לכלבו ע"כ.

ולפי שהלכה זו קשה ההבנה בלא הגהה אמרתי להאר"ה בבבאורא. את המת וכו' ד"ה דאף ר"ש מודה ברישא דחייב דהמוציא מת שלם לקברו חייב משצ"ל ולא פליג ר"ש אלא אסיפא דכזית מן המת שאינו טעון קבורה כמ"ש המ"ל סוף ה' אבל.

ודלא כמסקנת הפבלי פוטר ה"ה ר"ש אף במוציא מת לקברו. ופר"ה לא כן תני וכו' וא"ר אילא וכו' דסובר רב אילא דר"ש מחייב במשאצ"ל ומש"ה מחייב במוציא ריח רע או איסורי הנאה כ"ש אע"ג דפליג אשיעורין וס"ל דלא נאמרו כל השיעורין הללו אלא למצניעיהן אבל בסתמא בעינן שיעור חשוב מכל מקום בהנה דלא שייך שיעור חשוב מודה דחייב המוציא סתם בכ"ש ונהא במתניתין פוטר ר"ש במוציא פזית מן המת דה"ל ריח רע ואיסורי הנאה.

א"ר יודן וכו' דנדאי במת ישראל דאסור בהנאה ובמת שיש לו ריח רע מודה ר"ש דחייב אלא דפליג אדרבנן במת עפ"ם וכו' דס"ל לרבנן בכזית פשיעור טומאתו ור"ש בעי שיעור חשוב לאכילת פלב ולפי מסקנא זו י"ל דהיינו טעמא דמודה ר"ש ברישא דחייב אפילו אם לא הוציאו לקברו.

תני וכו' מ"ט דר"ש דקס"ד דע"כ לא אירי בחצי זית גרידא דא"כ מ"ט דרבנן א"ו דאירי במוציא חצי זית מפזית ואי ס"ד דר"ש פוטר בכזית מאי קמ"ל בבבביתא דר"ש פוטר בכחצי זית א"ו דפליגא בבביתא אמתניתין וס"ל דר"ש מחייב בכזית א"כ מ"ט דר"ש דפטר בחצי זית מפזית שהרי נתמעטה הטומאה א"ו בחצי זית גרידא א"נ בחצי זית מפזית ומחצה א"כ מ"ט דרבנן.

ומשני לעולם בתצי זית גרידא אבל בכזית מודה ר"ש דחייב פההיא דר' יודן וכו' הילכף מחייבי רבנו שפינון שמתפונן להוציאו לכלבו אחשבי' לפחות מפשיעור וחיוב פדין המוציא לזרע וכו' ור"ש לטעמין דס"ל דלא נאמרו כל השיעורין אלא למצניעיהו אבל פחות משיעור טומאתן אפילו המצניע פטור) אמנם רואה אני דקושנית המ"ל לק"מ דמש"ה המוציא את המת חייב דהיא הוצאה חשובה מן התורה לפנות הטומאה ומשאצ"ל חייב אע"ג דאסור בהנאה ולא חזי ולא מידי משא"כ במשמש עפוי"ם פיון דאסור בהנאה וגם טומאתו מד"ס כמש"ר האה"ט פטור לגמרי דלא קיי"ל כר"י דס"ל טומאת משמשי עפוי"ם דאורייתא מקרא ונלא ידבק בידה מן החרם אע"ג דדם נדה טמא מן התורה אפ"ה פטור שאין מצניעין כמותו בשום פנים ולא חזי ולא מידי משא"כ במת דכונתו מת עפוי"ם חזי הילכף חייבי' על הוצאתו הואיל דהשתא נמי הוצאתו חשיבא להציל מן הטומאה גם י"ל דשאני כזית מן המת דמטמא באהל הוא דהוצאתו חשיבא אע"ג דלא חזי מידי משא"כ בשאר הטומאות דלא חזי אין הוצאתו חשיבא שאפשר שיהי' בבית ולא יגע בהו נזה עיקר: הכ"ד בהעלם א' וכו' עיין בתוספות ד"ה בהעלם א' וכו' תירוץ הר"י ועמש"ל פי"ד ה"ו: הכ"ו לאכילה פטור וכו' לכאורה נראה פירושו דכיון דהוציא פחות מפשיעור לזריעה וחסור וחיוב עליו לאכילה נדחית הילכף אע"פ שתפחה אחר שחישב לאכילה פטור מחמת ספק דלקמן הכ"ז אא"כ תפחה ואח"כ חישב עליו לאכילה וכמ"ש ה"ה ולפ"ז קשה ברישא נמי היכא דהוציא פשיעור לאכילה וצמקה נדחית הילכף אע"פ שחישב לזריעה אחר שצמקה פטור מחמת ספק אא"כ חישב לזריעה ואח"כ צמקה ועיין בתוספות ד"ה או דלמא וכו' נהרי לשון הגמרא משמע דצמקה ואח"כ חישב לזריעה.

לכן נראה דנדאי אין כאן דחוי אע"פ שצמקה קודם שחישב לזריעה פיון שלא נדחית משיעור אחרון וה"ה נמי שחישב לאכילה ואח"כ תפחה וכמ"ש התוספות דלא שייך דחוי אלא בבבא דלקמן הכ"ז אלא מש"ה סובר רבנו דחיוב לאכילה ואח"כ תפחה פטור פיון דבשעה שחישב לאכילה (שאין מחשבה לחצי שיעור כמ"ש המ"ל הכ"א) ה"ל כאלו חישב לעשות דבר המותר ונעשה דבר האסור דפטור עיין פ"א ה"ח.

ואע"ג שמתחלה חישב לזריעה ועשה עקירה במחשבת איסור הרי עשה הנחה במחשבת היתר אלא שמאליו תפחה ונעשה פשיעור הילכף פטור ומהאי טעמא הוא דקאמר הרב המגיד דמוכרח הוא שנעשית כגורגרת קודם שימלך עליה משא"כ ברישא אע"ג שצמקה קודם מחשבתו הרי עשה עקירה במחשבת איסור וגם הנחה.

ועיין במהרש"א שנדחק בזה ותירץ בדוחק דאין סברא לימלך לאכילה קודם שתפחה וכו' וסברא זו לא ידענא דאטו אין דרף בני אדם לאכול פחות מפשיעור ויותר תמוה מה שכ' עוד שם דאין סברא לימלך לזריעה קודם שצמקה פיון שיש בו שיעור אכילה דאטו אין זורעים פשיעור והנכון כמ"ש דדעת התוספות פדעת רבנו דבנמלך לאכילה קודם שתפחה לא שייך בעיא דדחוי דאפילו תימא אין דחוי אצל שבת אפ"ה פטור פדין חיוב לעשות דבר המותר ועשה דבר האסור משא"כ בהך בעיא דצמקה שפיר קשה להו דה"ל לבעל הבעיא לאיבעי מיהות היכא דצמקה ואח"כ חישב לזריעה.

ולפמ"ש י"ל קושנית התוספות דכה"ג חשיב דחוי הואיל שחסור וחיוב מחשבת איסור משא"כ בהך דלקמן שעשה הנחה במחשבתו ראשונה ונהרי נדחית מחשבתו ולפ"ז בהך

בְּבֹא דְלִקְמֹן אִם אַחַר שְׁתַּפְּחָה חֲזוֹר וְחִיָּשׁב לְאַכִּילָה חֲזִיב (מִשָּׂא"כ לְפִי תִירוּץ הַתּוֹסְפוֹת) דְּלִדְרָפְנוּ עֵיקֶר הַדִּיחוּי תְלוּי בְּמַחְשָׁבָה שְׁהַמְחַשְׁבָה נְדַחִית וְהִבְנֹזָה: הַכ"ז זָרַק פְּזִית אוֹכְלִין וְכו' עֵינֵן בַּמ"מ וּבַמ"ל.

וּנ"ל לְיִישׁב הַגִּירָסָא פְּזִית תְּרוּמָה לְדָרְךָ רַבְּנֹו. עֵינֵן בְּשִׁיטָה דַר"ח סָגַן הַפְּהָנִים דְקִי"ל דְּאִין טְוּמָאָה עוֹשָׂה פִּיּוּצָא בּוּ דְאִין אוֹכְלֵי מְטַמָּא אוֹכְלֵי וְאִין מִשְׁקָה מְטַמָּא מִשְׁקָה וְאִיפָּא נְמִי תַנְאִי הָתָם דַּס"ל טְוּמָאָת מִשְׁקִין לְטַמָּא אַחֲרִים דְרַבְּנֹו.

וּפְרָש"י דַּלפ"ז לָא מִשְׁפַּחַת לִי רַבִּיעֵי ד"ת אֶלָּא שְׁלִישֵׁי שְׁרָץ כְּלִי וְכְלִי אוֹכְלֵי וְאוֹכְלֵי מִשְׁקָה. וְאִיפָּא הָתָם תַּנְאִי דַּס"ל מְדַאוּרֵייתָא אִין טְוּמָאָה לְמִשְׁקִין כָּל עֵיקֶר וּלפ"ז לָא מִשְׁפַּחַת לִי שְׁלִישֵׁי בְּתֵרוּמָה מְדַאוּרֵייתָא א"ו דְּסוּבְרָה הָאִי תַנְאֵי כַּמ"ד הָתָם בְּתֵרוּמָה וְקִדְשִׁים טְוּמָאָה עוֹשָׂה פִּיּוּצָא בּוּ דְמִשְׁפַּחַת שְׁלִישֵׁי שְׁרָץ כְּלִי וְכְלִי אוֹכְלֵי וְאוֹכְלֵי אוֹכְלֵי וְאִיפָּא וְאִיפָּא ג' דְרַבָּא ס"ל הָתָם דְּבְתֵרוּמָה אִין טְוּמָאָה עוֹשָׂה פִּיּוּצָא בּוּ הֵינֵנו דְּנוֹקָא אֶלִּיבֵי הַנְּדָךְ תַּנְאִי דַּס"ל יֵשׁ טְוּמָאָה לְמִשְׁקִין מְדַאוּרֵייתָא מִשָּׂא"כ לְמ"ד אִין טְוּמָאָה לְמִשְׁקִין כָּל עֵיקֶר ע"כ טְוּמָאָה עוֹשָׂה פִּיּוּצָא בּוּ בְּתֵרוּמָה דַּל"כ לָא מִשְׁפַּחַת לִי שְׁלִישֵׁי בְּתֵרוּמָה מְדַאוּרֵייתָא.

וְהִנֵּה עֵנֵן טְוּמָאָה עוֹשָׂה פִּיּוּצָא בּוּ בְּתֵרוּמָה הֵינֵנו שְׂיֵהָל דְּבָר הַמְטַמָּא אֶת הַשְּׁנִי ג"כ תְּרוּמָה כַּמ"ש רַבְּנֹו בְּפִי הַמְשַׁנָּה מְסַכַּת טְהוּרוֹת פ"ב מ"ז דְּדוֹקָא שְׁלִישֵׁי שֶׁל תְּרוּמָה עוֹשָׂה רַבִּיעֵי בְּקִדְשׁ מִשָּׂא"כ חוֹלִין שְׁנַעְשׂוּ עַל טְהוּרוֹת תְּרוּמָה אִינוּ עוֹשָׂה רַבִּיעֵי בְּקִדְשׁ וְאֶפְּלוּ הִי הַשְּׁנִי וְהַשְּׁלִישִׁי קִדְשׁ אִינוּ עוֹשָׂה רַבִּיעֵי בְּקִדְשׁ הוֹאִיל וְהוֹרָאֵשׁוֹן שֶׁל חוֹלִין שְׁנַעְשׂוּ עַל טְהוּרוֹת תְּרוּמָה ע"ש וְה"ה בְּנִדּוֹן דִּידֹן אִין טְוּמָאָה וְעוֹשָׂה פִּיּוּצָא בּוּ אֶלָּא תְּרוּמָה מְתֵרוּמָה וְכֹן מִשְׁמַעוֹת פְּשָׁטָא דְקִרָא דְכִתִּיב בְּחוֹלִין הוּא טְמֵא וְאִינוּ עוֹשָׂה פִּיּוּצָא בּוּ שְׁהַמְיַעוּט הוּא בְּזָה שְׁעוֹשָׂה וּמִינָהּ מִשָּׂא"כ בְּתֵרוּמָה שְׁעוֹשָׂה הַתְּרוּמָה פִּיּוּצָא בּוּ וְלֹא שְׁנַעְשׂוּ מְחוֹלִין דְּהָא אִין חוֹלִין עוֹשָׂה פִּיּוּצָא בּוּ.

וּבְהִכִּי נִיחָא דְרַבָּא רוּצָה לְאִיבְעֵי אֶלִּיבָא דַּכ"ע מְדַמְצָטְרַף לְעֵנֵן טְוּמָאָה יִצְטָרַף נְמִי לְעֵנֵן שְׁבַת לְהִכִּי לָא מְצִי לְמַבְעֵי בְּכּוּזִית אוֹכְלִין שֶׁל חוֹלִין דְּלֹא שְׂיֵיף הַבְּעִיָּא לְמ"ד אִין טְוּמָאָה לְמִשְׁקִין כָּל עֵיקֶר דַּל"כ לְמֵאִי אַחְשָׁבֵי לְהַךְ פְּחוֹת מְכַבִּיצָה דְּטוּמָאָת עֲצָמוּ מְעִיקְרָא הִנֵּה לִי וְאִינוּ מְטַמָּא אַחֲרִים מְדַאוּרֵייתָא פִּינֹן דְּאִין טְוּמָאָה עוֹשָׂה פִּיּוּצָא בּוּ וְאִין טְוּמָאָה לְמִשְׁקִין כָּל עֵיקֶר וּמִשׁוּם הָא דְאַחְשָׁבֵי לְטַמָּא אַחֲרִים מְדַרְבְּנֹו בְּנִדְאִי אִין סְבָרָא לְחִיבּוֹ חֲטָאָת וּמִיתָה לְעֵנֵן שְׁבַת לְהִכִּי נְקִיט רַבָּא פְּזִית תְּרוּמָה דְּשִׁפִּיר אַחְשָׁבֵי לְטוּמָאָת אַחֲרֵי אַף לְמ"ד אִין טְוּמָאָה לְמִשְׁקִין כָּל עֵיקֶר פִּינֹן דְּבְתֵרוּמָה טְוּמָאָה עוֹשָׂה פִּיּוּצָא בּוּ מְדַאוּרֵייתָא מִשָּׂא"כ רַבְּנֹו לְשִׁיטְתוֹ דְּפָסֶק כַּמ"ד טוּמָאָת עֲצָמוּן שֶׁל מִשְׁקִין דְּאוּרֵייתָא שִׁפִּיר אַחְשָׁבֵי לְטַמָּא אַחֲרִים אַף בְּאוֹכְלֵי חוֹלִין וְהַשְּׁמִיט תִּיבַת תְּרוּמָה: הַכ"ח שְׁהַפְּלִי טְפִלָּה לוֹ עֵינֵן בְּהַשְּׁגוֹת וְעֵינֵן בַּמ"מ שְׁפַתְבּוּ וְהִכִּי מִשְׁמַע פ' נוֹטֵל נִרְאָה פְּנוֹנְתוֹ מְהֵךְ דְּהַמוּצִיא מֵת וְכִיס תְלוּי לוֹ בְּצוּאָרוֹ שְׂאִין צוּרָךְ לְמַת בְּכִיס וְכֹן יֵשׁ לְדַקְדַּק מְהֵךְ דְּחִי בְּמִטָּה דְּאִיירִי שְׂאִינוּ לָא כְּפוֹת וְלֹא חוּלָה וְאִינוּ צָרִיף לְמִטָּה וְלִדְעַת הַרָּאב"ד יֵשׁ לְחַלֵּק דְּהַנְּדָה ה"ל הָאֲדָם וְהַמַּת עֵיקֶר מִשָּׂא"כ אוֹכְלִין פְּחוֹת מְכַשְׁיַעוֹר לָא חֲשִׁיבֵי שְׂיִתְבַּטֵּל הַכְּלִי לְגַבְּן הִיכָא שְׂאִינָם צָרִיכִין לְכָלִּים.

ומ"ש רבנו נאפילו הוציאן בתוך פפו עיין בתוספות ד"ה המוציא וכו' נסובר רבנו דלפי מה דקיי"ל אגד פלי שמי' אגד ואגד יד לאו שמי' אגד אין פאן רבותא היכא שהוציא קנפת הרוכלין בכלי שהרי אין חיוב ההוצאה עד שהוציא כל הכלי דאז נגמר הוצאת כל המינים בבת אחת אלא אפילו הוציא בכפו דסד"א שתכף פשהושיט מקצת ידו נגמר הוצאת מין א' וכל מה שמושיט והולך יהיו המינים מחלקין כמו תמחויין קמ"ל דאפ"ה פטורדשם הוצאה אחת היא וע"כ רבא דס"ל אגד פלי וכו' מפרש מתניתין בהוציאן בכפו: סליק פי"ח מה' שבת פרק י"ט מה"ש ה"ב לחזקו עיין במ"מ ונראה דסמך רבנו אהא דמסיק בסורא אמרו ד"ב בפומבדיתא אמרין ד"ד הרי שאפילו טובא שרי פל שנעשו לנוי והיינו נמי טעמא דחזקהו פלו במסמרות דשרי הואיל שאין פנונתו לחזק אלא כדי שלא תהא קרקע אוכלתו וכן בעשאו פמין פלבוס וטס ויתד שאינו נקרא מסמר וכן כשתפרו מבפנים אינו קרוי סנדל וכן חזקהו בעור מלמטה וקבע בו מסמרות מלמעלה דה"ל לנוי ולא לחזק וכל זה פלול בלשון רבנו בקצרה.

ומ"ש רבנו ומותר לצאת כו' בגמרא קמרא עילוי הימנייא מהו ונראה דרבנו מפרש כפי רבנו הלוי דמותר ועיין בתוספות ד"ה תרי הימניני ולהכי השמיטו רבנו ועוד שם בגמרא אמר רב אשי האי רסוקא וכו' ופי' בערוף ערוף נסוף שהוא חגור של עור ומפרש רבנו דהנהו מפרחיתא הם כדי להדקן וה"ה לקמרא וזהו מ"ש רבנו והוא שלא יהא רפוי: ה"ה והאיש פטור אע"פ דגבי טבעת שיש עלי' חותם מותר דגבי איש לא שייך גזרה דלמא שליף ומחוי שאני מחט נקובה דלא מיהדק וחישינו דלמא נפל ואתי לאתויי דשייך גם באיש ועיין באשר"י שהקשה לדעת הרי"ף (שהוא דעת רבנו דמפרשים וחילופיהן באיש גם אמחט ודלא כפי' רש"י) ותמיהני האף יתחייב האיש חטאת במחט שאינה נקובה הוצאה פלאחר יד הוא ותו דבשלמא בטבעת וכו' באיש הנה תכשיט ביש עלי' חותם ובאין עלי' חותם הנה משאוי אכל במחט בין נקובה בין שאינה נקובה ה"ל משאוי לאיש ע"כ.

ונראה ליישב לדרפם דהוצאת מחט שאינה נקובה באיש תחוב לו בשערו לא חשיב פלאחר יד דכמו שתיירץ בגמרא גבי טבעת לפעמים שאדם נותן וכו' ה"ה גבי מחט לפעמים כשאדם רוצה להוציא מחט שאינה נקובה לאשתו תוחבו דרף עראי בשערו וחשיב הוצאה פדרכו דכה"ג נמי צריך לומר גבי אשה שאם הוציאה מחט נקובה בבגדה דחייבת משום דחשיב הוצאה שלפעמים כשרוצת להוציא מחט נקובה לבעלה תוחבתו בבגדה וגם מה שהקשה דכל מיני מחט ה"ל משאוי לאיש נראה פשוט בכוננת הרי"ף ורבנו דענין הוצאת מחט נקובה דאיש לאו היינו דומי' דהוצא' חייט מחטו בבגדו הנזכר לקמן הך"א דהתם תוחבו בבגדו לסימן אומנתו ולא הנה דרף מלבוש ותכשיט ופטור משא"כ מחט נקובה דכאן ענינה הוא לחבר צדדי הבגד והוא דרף מלבוש וקישוט לאנשים ומש"ה פטור אלא דמ"מ אסור לכתחלה משום דלא מיהדק פנ"ל (א"נ משום דלא מבטל לי' לגבי' מלבוש עיין לקמן הי"ג וה"ד) והואיל דה"ל הוצאת מחט נקובה דרף מלבוש מש"ה נמי אינה חשובה הוצאה פלאחר יד כמו הוצאת מחט דאנמן וכן מבואר בירושלמי דגרסינן התם תני לא יצא החייט במחטו התחובה לו בבגדו וכו' ואם יצא פטור דר"מ וכו' מחלפא שיטת' דר"מ דתנן ואם יצאה חייבת חטאת והכי הוא אומר הכין אמר ר' יוחנן תמן דרף הוצאה בנשים ברם הכא טפלין יוצאין בקף ע"כ מבואר פי

הוצאת מחט נקובה היא באופן שהיא דרך מלבוש וקישוט ונחשיב דרך הוצאה בנשים אעפ"י שהאשה בושה לצאת בטבעת שיש עלי חותם ומחט נקובה מ"מ לפעמים דרך עראי מוציאה באופן זה כפי המסקנא דסוגיין משא"כ הוצאת האמן שהוא פדרך התינוקת חשיב הוצאה שלא פדרך וכלאחר יד.

מבואר מזה דמחט נקובה ומחט שאינה נקובה הם פלים נפרדים שמחט נקובה הוא כלי המחבר בגדי איש והוא מלבוש ותכשיט לו והאשה דרך עראי איננה בושה ללבושו ולהוציאו לבעלה הילכך גבי אשה חשיב משוי אע"ג דחשיב הוצאה פדרך וחיבת ולהפך מחט שאינה נקובה שהוא כלי מתכשיטי אשה שיש בראשו טס של זהב כמ"ש והאיש איננו בוש לתחבו בשערו ולהוציאו לאשתו דרך עראי ונחשיב לגבין משוי פיון שאיננו ממלבושיו וקישוטיו ועיין בב"ח סי' ש"א שגדחק לדרך הרי"ף ורבנו דהוצאת מחט ודאי חשיב פדרך ע"ש והנכון כמ"ש והיינו מה דכיל רבנו כל היוצא בדבר שאינו מתכשיטיו וכו' דהיינו נקובה לאשה ושאינה נקובה לאיש והוא שהוציאו פדרך זה בשערו וזו בפגדה וכל היוצא בדבר שהוא מתכשיטיו וכו' היינו מחט נקובה דאיש דלא מיהדק וכו"ל וכן אשה שיוצאת וכו' היינו מחט שאינה נקובה דאשה דאע"ג דמהדק אסור.

וכל דבר שהוא תכשיט וכו' פגון אצעה דהיינו בירית ודכונותי מחט שאוגרת בה שערה הנז' בגמ' ד"ס בפסקא ולא במחט שאינה נקובה וכו' דלאו אורחא לשלופי נמי מותר ע"י בטור ובש"ע סי' ש"ג ורבנו לא הזכיר אלא מחט שאינה נקובה דאיירי בה מתניתין כפי מה שהי' בימי חכמי המשנה בטס של זהב להתקשט ולא לאגור ואינה נלמד מפלגא וכן היא דמשמע התם בגמרא דהיא דאין בה טס של זהב (או נוי וקישוט אחר) וגם אינה אוגרת בה שערה דלא הוה מלבוש פלל חייבת משום משוי עיין במגיני שלמה וגם זה נלמד מפלג דברי רבנו ועיין בש"ש לרשב"א: ה"ו בזמן שאינם תפורין עיין בהשגות ובמ"מ ובפני המשנה לרבנו נמי מפרש תפורין דמתניתין זה בזה וכפי הנראה דמפרש שהטופפות תפורין בשבבא והסנביטין תפורין בטופפות ולא בשבבא ולפ"ז מ"ש כאן בזמן שאינם תפורין ר"ל אפילו אם הטופפות תפורין בשבבא כל שאינם תפורין זה בזה אסור.

ובגמרא עניות עושות אותן של מיני צבעונים ועשירות עושות אותן של זהב וכסף והנה רבנו כ' לשון בלחיים של זהב משמע לכאורה דשל כסף ושל צבעונים שרי דכיון דלא חשיבא לא חיישינו דלמא שלפה ומחונייא וכן משמע בירושלמי דגרסינן התם עלה דמתניתין דטופפות וסנביטין תכשיטין למה אסורין א"ר בא ע"י שהנשים שחצניות הן והיא מתרתן לחברתה והיא שכהה ומתלכת בהן ד"א עד פדון תכשיטין של זהב ואפילו תכשיטין של כסף וכו' ומסיק משמין דר' זעירא לא תאסר ולא תשרי ע"כ הילכך לא הורה רבנו איסור בתכשיטין של כסף אבל קשה טובא דהא מסיים רבנו דכל הנה הנזכרים בהלכה זו משום גזרה דלמא נפל ויותר תמוה דבהה דעטרה של זהב מפורש בגמרא דנ"ט דטעמי דרבנן משום דלמא שלפה והאיה כתב רבנו משום גזרה דלמא נפל.

ונראה ליישב דרבנו פסק לקמן ה"י דכלילא שרי ע"ש בגמרא דאשה חשובה היוצאת בעיר של זהב אין דרפה למישלף לאחוניי והוקשה לי לרבנו דהנה אמוראי דשרו בכלילא האיה יחלקו עלי דרבנן בעיר של זהב עיין בש"ש להרשב"א שהרגיש בזה

ונדחק לחלק בין עיר של זקב לכלילא ורבנו סובר דהא דאמרן בגמרא דר"א ורבנן שנתלקו בעיר של זקב משום דר"א סובר דאשה חשובה לא שלפה ורבנן ס"ל דשלפה היינו אליבא מאן דאסר כלילא משא"כ הנה אמוראי דשרו כלילא ס"ל דטעמייהו דרבנן משום דלמא נפל ובדלא מיהדק פי היכי שלא לדחות סתמא דמתניתין מהלכתא.

ולפ"ז מש"ר בלחנים של זקב לרבנותא נקיט דאפילו אשה חשובה נמי אסור פשאנים תפורין משום דלמא נפל וה"ה לכבלים דגנאי הוא לה למישלף ואינם אסורים אלא משום חשש נפילה ועיין הי"ח: ה"ז ולא בצלוחית של פלייטין בגמרא דף ס"ה אוקמו בשיטה דרבי ור"א ורשב"א פלהו ס"ל דכל מידי דמגנניא ב"ל לא אתי לאחוויי פירוש דאינהו ס"ל דכל תכשיט שהוא מסתיר מומה וכשהיא שולפתה נגלה מומה וה"ל גנאי ס"ל להנהך תנאי דלא חיישינו לאישלופי וכל כה"ג שיטה היא לית הלכתא פחד מינייהו הילכה פסק רבנו בהלכה זו בין בכובלת וצלוחית של פלייטין ובין בכבול ובין בשן של זקב לאיסור דלא כהנהך תנאי והנה רבנו מפרש שן תותבת ושן של זקב דמתניתין דתרתמי מילי נינהו עיין בפ"ה המשנה ודלא כשום א' משני פירוש רש"י במשנתנו וכן העלה הרשב"א בשבע שיטות ע"ש ומה שהוקשה לרש"י ז"ל דאי ס"ד בשן תותבת דמתניתין הוא שן של עצם ממש ואפ"ה קאסרי רבנו האיד קאמר ר' זירא דבשל כסף ד"ה מותר והיינו משום שדומה לשאר השניים דלא אתי לאחוכי עלה וכפ"ל רבותיו של רש"י או משום דלא חשיב ולא אתי לאחוויי וכל הנהך טעמי שייכי מכ"ש בשן תותבת ממש עד שמחמת זה נדחק רש"י במתניתין לפרש בשן תותבת להתירא קאמר או דחידא נקיט.

תירץ הרשב"א בש"ש דשאני שן של כסף דכיון דלא מינפר לא חיישינו דלמא שלפה ואי משום דלמא נפל ואתי לאתויי נמי לא חיישינו דלא חשיב לה ואזלא לבי אומנא בעביד לה אחרינא דלא כסיפא לה מלתא לגלות מומה לאומן שהאומן לא ירגיש במומה שדרפן של נשים לעשות להן תכשיטין של כסף בצורת כל הדברים משא"כ שן תותבת דאי מתעביד לה האי לא משפחא אחרינא אי נפיל אתי לאתויי ע"כ.

ומצאתי און לדבריו ז"ל בירושלמי דפריה התם אמר ר' יוסי מסתברא בשן של זקב שעמדה לה ביוקר לא תצא די נפלה מחזרא לי שן תותבת מאי אית לה ומשני עוד היא מבהתא מימר לנגרא עביד לי חורא היא נפלה לה ומחזרא לי ע"כ מבואר דפי' שן תותבת ושן של זקב תרתמי מילי נינהו כפי' רבנו והרשב"א (ותיובתא דפרש"י) ובתרונייהו אסרי רבנו והיינו דפריה דשן תותבת שאין דמיו יקרים אמאי אסור.

ומשני שמחמת שהיא בושא לומר לאומן שיעשה לה אחר (פדי שלא לגלות מומה) הילכה שפיר חיישינו דאי נפיל אתי לאתויי ואפ"ה בשן של כסף מותר דלא מבהתא וכמ"ש הרשב"א שלא ירגיש בזה האומן.

אמנם רואה אני שאין זה פנונת רבנו בטעם היתר שן של כסף מפני שאינו ניפר דהל"ל מפני שאין דמיו יקרים ולא כסיפא לה לילף לאומן שיעשה לה אחר וגם גוף הסברא דחוקה דנהי דלענן משלפא ומחוני' יש לחלק בין של כסף לשל זקב פנ"ל ה"ו בשם הירושלמי מ"מ חששא דדלמא נפל ואתי לאתויי מסתברא דשייף אף בשן של כסף וגם ליכא למימר שנתפנון רבנו כמ"ש מפני שאינו ניפר לשיטת רבותיו של רש"י הנ"ל דאפתי נהי דלא מחכו עלה נחוש דלמא שלפה ואתי' לאחוויי פמו דחיישינו בכל תכשיטי

אשה (דלפי הנראה דרבנו פסק דאפילו בתכשיטי פסוק ומשי חיישינו לאתנוני ודלא כהירושלמי הנ"ל ה"ו ואדרבה בתכשיטי זקב לא חיישינו לאשלופי כנ"ל ה"ו) פיון דפסק רבנו דחיישינו במידי דמיגנניא דלמא אתי לאחווי עיין במהרש"א דלדרה רבותיו של רש"י ז"ל רבנו דמתירין בשל פסוק אית להו נמי דמידי דמיגנניא לא מחווייא אלא נראה פוננת רבנו דשן של זקב דמינכר שיילה לה חברתה ואתי לאחוויי משא"כ בשן של פסוק דלא מינכר דלא שיילה לה חברתה ליכא למיחש דאתי לאחוויי שאין אשה שלפה ומחווייא אא"כ חברתה שואלתה וסברא זו מפנרשת בר"ן ולפ"ז צריה לומר דשן של פסוק מיהדק דאל"כ אפתי נחוש דלמא נפיל ומש"ה מפרש רבנו דשן של זקב ושל פסוק הם חיפוי שן ולא שן ממש דומי דשן תותבת כדי לתרץ קושני הנ"ל דמש"ה שן תותבת אסור משום דלמא נפיל והיא מבהתא מימר לנגרא וכו' משא"כ בשן של פסוק דמיהדק וגם לא מינכר דליכא למיחש לאשלופי אבל שן של זקב אפילו מיהדק פיון דמינכר שיילה לה חברתה ואתאי לאשלופי: ומ"ש רבנו פל אלו וכו' משום דקטלא ונזמים ופאה נכרית אפשר לומר משום נפילה או משום שליפה וכוכלת וצלוחית של פלייטין איירי אפילו מיהדק (כמש"ר הקבועה על זרועה) מדמתיר ר"א וה"ה לכבול מדמת' רשב"א ואפ"ה אסור דחיישינו לאשלופי במידי דמיגנניא וה"ה שן של זקב ושל פסוק דאיירי אפילו בחיפוי דמיהדק כנ"ל מיהו שן תותבת בודאי לא שייך בי משום שלפא ומיחויא אלא בדלא מיהדק.

והא דלא חשבי רבנו לעיל ה"ו בהדני הנך דמשום נפילה משום דניחא לי לסומכו לדין שן של זקב. ה"ט ולא תצא זקנה וכו' עיין בלח"מ שהניח דברי רבנו בצ"ע וכל דבריו תמוהים דמ"ש דלפי הנראה פאן פסק רבנו דכל מידי דמיגנניא לא אתי לאחוויי ולעיל פסק פתכמים דלית להו פל מידי דמיגנניא וכו' היא שגיאה גדולה דאין הנושאים שונים דלעיל פסק רבנו דעבידא אשה דשלפא תכשיט נאה לאחוויי אף אל פי דמיגנניא בשליפה ופאן פסק רבנו שדבר שאינו תכשיט לה אלא גנות לא עבידא דשלפא מחמת חוקא והתם הגנות פשתשלוף והכא הגנות פשלא תשלוף והתם השליפה להתפאר והכא השליפה להטמין ולהסר בןשפתה.

גם מ"ש הלח"מ כמו שמבואר בפ' במה אשה דמזה הטעם אסרו שן של זקב וכו' אטו אי לאו משום חוקא ליכאלמיחש דלמא שלפא לאחוויי ולא אמרו רבותיו של רש"י ז"ל טעמא דחוקא אלא משום דס"ל דמידי דמיגנניא לא שלפא אף אליבא דרבנו וכמ"ש מהרש"א הילכף אי לאו משום חוקא לא שלפא וכבר בארנו לעיל ה"ז דקיי"ל דחיישינו לשליפה במידי דמיגנניא הילכף שפיר שן של זקב אסור משום דלמא שלפא ומיחווייא אע"ג דפסק פאן רבנו דלא חיישינו דלמא שלפא מחמת חוקא והא דשן של פסוק מותר משום דכיון דלא מינכר לא שיילה לה חברתה ולא שלפה כנ"ל ה"ז ומ"ש הלח"מ נעוד קשה וכו' דהא בגמרא אמרו איפכא וצריכא דאי אשמעינן דידה משום דלא מאיס וכו' מותיב תיובתא לרבנו ממה דקס"ד דהא באמת קמ"ל מתניתין דלא חיישינו לאשלופי מחמת חוקא והוא לא ראה מ"ש רבנו בפ"י המשנה וז"ל ואלו השמיענו שלה היינו אומרים שלה שאינם מאוסין לה מותר אבל של חברתה שהן מאוסין לה ושמא יש לה לחברתה בראשה חולי הנקרא חולי השועל והוא מריטת השער וכינצא בה אסור ואלו השמיענו של חברתה היינו אומרים של חברתה שהוא ממינה מותר אבל של בהמה

שאינה מינה אסור עכ"ל הרי דלא מפרש רבנו אפילו הס"ד שבש"ס מפת חוכא כפרש"י (דנדאי דוחק הוא דמאי חוכא שייך בשל חכרתה פל שאינו של זקנה לילדה) אלא מפרש דחיישינן שמא ימאס בעינה שתחוש שמא יש לחכרתה חולי השועל (הנקרא בלשון התורה נתק עיין בפ"ה המשנה לרבנו מ' נגעים) ותשלון בר"ה וכה"ג בשער של בהמה (א"נ דסד"א דשער של בהמה חשוב משוי ולא תכשיט) לזה קמ"ל מתניתין דכיון שישצאת בהן לשם תכשיט לא חיישינן שמא אח"כ תהי נפשה קצה בהן משום מיאוס משא"כ הך סברא דחוכא לא סבירא לי' לרבנו פלל דנדאי פל הנה וישן של זקב תכשיט גמור הוא דאלו הי' מאוס וחוכא בטלה דעתה אצל כל אדם וה"ל משוי כמו טבעת שיש עלי' חותם לאשה דחשיב משוי ולענין ביאור הסוג' לדרך רבנו אמת הוא שקשה קושני' הכ"מ דהאיך תני שיקרא משום אידי ואפילו לפי גירסת ה"ה ושלטי הגבורים כדי נסבא עדיין אינו נוח.

ועיין בב"ח סי' ש"ג שכתב שגיל רבנו כגיל התוספות ובלבד שלא תצא זקנה בשל ילדה וילדה בשל זקנה ומדלא נקיט ולא ילדה בשל זקנה מפרש רבנו דנדאי לאיסורא ואיך להתיירא ולזה פריך בשלמא זקנה בשל ילדה איצטריך לאשמעינן לאיסורא דסד"א שבה הוא לה ולא מחכו עלה קמ"ל דאפ"ה חיישינן דמחכו עלה ושלפה אלא ילדה בשל זקנה פשיטא דמותר פיון דגנאי הוא לה נדאי דלא מחכו עלה ומשני אידי וכו' ע"כ.

ועדיין לא יצא י"ח ביאור דא"כ האיך כ"ר ששבח הן לה ושמא תחלוץ ותראם לחכרתה דהכי הל"ל אע"פ ששבח הן לה שמא ילעיגו עלי' ותחלוץ ומה ענין לשון ותראם לחכרתה שמשמעותו להתפאר.

וגם גוף הסברא דילדה בשל זקנה דמיגנניא ליכא חוכא הואיל שאינה מתפארת דחוקה ולפמ"ש האמת יורה דרכו דנדאי רבנו מפרש נדאי לאיסורא ונדאי להתיירא כמ"ש הב"ח אלא דלא ס"ל לרבנו פלל סברא דחוכא פנ"ל דאלו הי' לה גנאי וחוכא ה"ל משוי אלא דקושני' הגמרא כפשוטו בשלמא זקנה בשל ילדה שבה הוא לה וחיישינן דלמא שלפא ומיחוייניא והיינו דאיצטריך לאשמעינן דשבח הוא לה דסד"א אין זה שבה ולא שלפא קמ"ל דשבח הוא לה אלא ילדה בשל זקנה פשיטא דגנאי הוא לה ולא שלפא ומיחוייניא ומאי קמ"ל ומשני אידי וכו' נקיט סיפא להתיירא.

ומש"ר וכל שהוא אריג בגמרא איכא תרי לישני ונ"מ לענין היכא דמטנפין ופסק רבנו לקולא בשל דבריהם ועיין פרש"י ולקמן הח"י: הי"א והוא שיהי' קשור באזנה ואפילו מיהדק בעינו קשירה וכתב ר"ד יוחנן עיין בגמרא: הי"ב ולא תמן לכתחלה בשבת עיין במ"מ ועיין בתוספות עירובין דק"ב ד"ה רטייה והשמיט רבנו חלוקי' אלו בין פירשה ע"ג קרקע ובין ע"ג פלי שאין פאן מקומו.

ועיין בסוגיין בתוספות ד"ה ובלבד שלא תמן וכו' וראיתי בירושלמי פלוגתא מפורשת וז"ל ר' ינאי פתר לה בפלפל וגרגיר מלח וחבריניא פתרין לי' על פלהון ע"כ ומדהתחיל רבנו בהלכה בפ"ע דין פלפל וגרגיר מלח נראה דפסק כר' ינאי וכדעת ה"ר פורת משום שחיקת סמנים ולא משום הערמה ולפ"ז מש"ר לקמן הי"ג גבי קיסם דאם נפל לא יחזיר לאו משום הערמה אלא משום גזרה שמא יקטום עיני פ"א ה"ז ואע"ג דרבנו פסק ככ"א הכ"ד דמותר ללעוס את המסטיכי לריח הפה יש לחלק דבמסטיכי לא שייך שחיקת סמנים

בגופן אלא משום לתא דגזרת רפואה אפילו היכא דלא שייכא שחיקת סמנים משום לא פלוג היילקה היכא שלועסו לריח הפה שרי ותו שהוא דרף אכילה משא"כ בפלפל וגרגיר מלח שייך שחיקת סמנים בגופן היילקה אפילו לריח הפה אסור ובהכי ניחא נמי קוששית התוספות על ה"ר פורת דכי היכי דשייך למגזר התם משום שפא ימרח שייך פמי למגזר קא משום שחיקת סמנים דכל שנפל ע"ג קרקע תשיב פלכתחלה כמו שפירש"י בעירובין ואפילו תימא דטעמא דרטייה שנפלה ע"ג קרקע משום דמימאסה בקרקע ואתי למרוחי משא"כ בפלפל וגרגיר מלח לא תשיב חזרה פלכתחלה.

י"ל דמתניתין כר"י וכתירוץ השני שבתוספות ד"ה רטייה הנז' ולזה השמיטה רבנו (וגם י"ל דאף חברייהא דר' ינאי לא ס"ל טעמא דהערמה והא דפתרין לי' אכלהון לאו משום חד טעמא אלא טעמא דפלפל וגרגיר מלח משום רפואה וטעמי' דמוכין משום מוקצה עיין בגמרא שבת דמ"ח ולר' ינאי תשיב הכנה) ומה שכתב רבנו בקיסמין שפאזניהו וכ"ש חוטין שפאזניהם דליכא למיחש לנפילה פלל והיינו דנקיט במתניתין ואפילו קיסמין דלא מיהדק אפ"ה שרי דאי נפיל לא אתי לאתויי וחוטין צבועין מבואר בגמרא לאיסור וזה נלמד מדין חוטין שפאזניהו הנ"ל ה"י.

ומ"ש רבנו וברעלו' וכו' בפ"י המשנה מפרש דהיינו פעמונים שפאזארן או בכסותן. ומ"ש רבנו ופורפת בתחלה על האבן וכו' פן משמעות לשון אבני דרק על המטבע גרידא הוא דאסור וצריף לומר דאירי באבן שהיינו מבע"י דאל"כ גם אבן הנה מוקצה ובירושלימי תנא רשבג"א ל"ש אלא מטבע ואבן הא באגוז מותר מפני שהוא מטלטל עיין פכ"ה ה"י: הי"ג יוצא אדם תוספתא פ"ו ועיין לעיל ה"ב.

ומ"ש רבנו ובמוף וכו' בתוספתא שם יוצאין במוף ובספוג שעל מפה ובלבד שלא יכרוף עליהן חוט ומשיחה יוצאין בקליפת השום וכו' יוצאין באגד שע"ג מפה וקושרו ומתירו בשבת וכו' והוקשה לרבנו דכיון שיוצאין באגד שע"ג מפה למה אסור לכרוף חוט ומשיחה לזה תירץ שהרי החוט ומשיחה וכו' דכיון שהם תשובין לא מבטל להו ולא תשיבי דרף מלבוש משא"כ באגד שאוגד האספלגית גופא: הי"ד שנתפונן משקלו וכו' עיין ברי"ף דגריס אמר רב יימר משמי' דרב והוא דאיפונן ותקיל לרפואה אמר שמואל שמעתי שמצא אבן מכוננת לא שפחתה ולא הותירה וכו' והלכה כר"מ מדמתרצין אליבא והוא דאיפונן ועוד דאמר רב אשי משקל דמשקל מהו מכלל דבמשקל כר"מ ס"ל ופסק רבנו פרב לגב' שמואל דלא בעינן שמצא אבן מכוננת וכו' ובמשקל דמשקל פסק לחומרא וכן פסק הערוף ערף אבן תקומה.

ומ"ש רבנו ואיזהו קמיע מןמחה וכו' בסוג' זו רבו הפירושים עיין ברש"י ותוספות והר"ן והר"ן ושלטי הגבורים ואני באתי לבאר הסוג' לדרף רבנו ושלא להאריף בפירושים אחרים.

תלת קמיע לתלתא גברא תלת תלת זימנא שריפא בג' ביצת החרגול לג' בני אדם החולים בשחלה ובג' שני שועל לג' בני אדם החולים בשנינתא ובג' מסמרי צלוב לג' חולים בזרפא אתמחי גברא לכל החלאים אף פשיטו אבן תקומה לעובריה ואתמחו הנה ג' קמיעין לתלותן לג' חלאים הנ"ל אף בלא דעת הרופא המןמחה הנה.

תלת קמיע לתלתא גברי חד חד זימנא גברא אתמחי לכל מיני קמיעין שבעולם וקמיע לא אתמחי אפילו ביצת חרגול לשיחלא אם לא ע"פ צווי הרופא המומחה הזה. חד קמיע לתלתא גברי שריפא לג' בני אדם החולים בשיחלא בג' ביצת החרגול קמיע אתמחי שתולין ביצת החרגול לחולה שיחלא אף בלא צווי הרופא וגברא לא אתמחי לשאר קמיעין ופשיטא לי' לרב פפא נמי דדוקא חד קמיע לג' גברי הוא דאתמחי קמיע לכל אדם משא"כ היכא דריפא ג' פעמים לאדם אחד בביצת החרגול לשיחלא אפילו קמיע לא אתמחי דשמא אינו מסוגל אלא לאדם זה.

וכה"ג נמי אם ריפא ג"פ לאדם א' בביצת החרגול לשיחלא וג"פ לשני בשן שועל לשינתא וג"פ לשלישי במסמר הצלוב לזרפא גברא הוא דאתמחי לכל הקמיעין אשור יאמר כי הוא זה והנה קמיעין לא אתמחו לכל אדם שלא ע"פ צווי הרופא הזה.

כי קמבעי ליה לר"פ היכא שריפא אדם א' ג"פ בשן שועל לשינתא ובמסמר הצלוב לזרפא ובביצת החרגול לשיחלא מי נימא דאתמחי גברא לכל קמיעין שבעולם דאין סברא דאתרמי שג' רפואות הללו מסוגלין לאדם זה דוקא או דלמא דאפ"ה אמרינן דהאי גברא הוא שמקבל רפואה בנקל ואפתי לא אתמחי האי רופא לכל אדם.

ולפ"ז מפרש רבנו דהך ברייתא דכל שריפא ושינה ושילש קאי לאמתויי גברא שריפא בשלשה מיני רפואות ומדנקיט סתמא מספקא לי' לרב פפא אי אפילו לחד גברא נמי אתמחי רופא ונהך ברייתא דכל שריפא לג' בני אדם פאחד איירי בקמיע אחת ודוקא לג' בני אדם כנ"ל ופסק רבנו בבעיא דרב פפא לחומרא ודוקא אדם שריפא ג' בני אדם וכו': הט"ו אנקטמין וכו' פטורין משום דה"ל הוצאה פלאחר יד: הי"ו שצובעין בשמן בתוספתא פ"ו דשפת גרסינן בשמן וכן נראה שהי' גירסת רש"י ותוספות: הי"ז הפר והפסת וכו' עיין במ"מ ובכ"מ ויותר נראה מלשון רבנו אם היו רפין ודקין כמו הבגדים דדוקא רפין ממש אבל בי מיצעי דהיינו עבין ה"ל כמו שק עבה ולא שרי שמואל אלא בשעת הגשמים אבל קשין ממש לעולם אסור: הי"ח יוצאין בזגין וכו' השמיט רבנו הפנים יוצאין בקשרים שהוא מין סגולה נעלמת בבו שיש לו געגועין וכו' והוא בכלל מש"ר לעיל הי"ג.

ומש"ר ויוצא העבד וכו' אבל לא בחותם של מתכת אפילו בחצר שאינה מעורבת דקיי"ל כר' אבהו דכיפה של צמר תנן ולא חילק רבנו בין דעביד לי' רבי' לעביד איהו לנפשיה דמדקאמר בגמרא לימא הא דעביד לי' רבי' וכו' וקדחה אלמא דלא ניחא לי' לבעל הש"ס לחלק בהכי.

ובגמרא ת"ר ג' דברים נאמרו באיסטמא וכו' וראיתי לרבנו פ"י מה' פלאים ה"ך שפכת ציץ של עור וכו' ועיין פ"ה מה' תענית הט"ו שפכת וכן גזרו על עטרות פלות וכו' אבל של גדיל מותר וכו' נראה דבא למעט איסטמא וכו"ש הואיל דסבר ר' יוחנן פנותי' במסכת סוטה ע"ש במ"מ ובה' נגעים השמיטו רבנו ונראה משום דמפרש רבנו דמש"ה אינה מטמאה בנגעים שאין החוטין רחבין פאנרף גריס ואף הציץ שתולין בו החוטין אין בו כגריס עיין פ"ג מה' צרעת ה"ו וה"ח ושם פי"ב ה"ט.

אָמַנָם מֵהַשְׁמִיט רַבְּנוּ פֶּאן דִּין אִיִּסְטָמָא צָרִיף טַעַם דְּלִיפֵּא לְמִימַר שֶׁהוּא בְּכֻלָּל מִשׁ"ר ה"ט דְּכָל שֶׁהוּא אָרִיג לֹא גָזְרוּ וּמְפָרֵשׁ רַבְּנוּ דַּמְש"ה לֹא גָזְרוּ עַל הָאָרִיג דְּלֵא חֲשִׁיב וְלֹא מִשְׁלָפֵא דְּהָא אֶפְיָלוּ בְּכַבּוּל שֶׁל צָמֵר חֲזִינְשִׁינּוּ דְּשִׁלְפֵא וּמְחֻוּיָא כַּנּו"ה ז'.

וְרֵאִיתִי בְּתוֹסְפָתָא פ"ה דְּהִיּוּצָא בְּאִיִּסְטָמָא חֲזִיב חֲטָאת וְהִי אֶפְשֵׁר לֹוֹמַר דְּפָסֵק פִּי הָאִי תַנָּא דְּהוּהָ מִשׁוּי גְּמוּר אָף מ"מ ה"ל לְבָאָר וְתוּ דְּלֵא ה"ל לְפָסוּק פִּי הָאִי תַנָּא נְגִד סוּגְיָן. לְכֹן נִרְאָה דְּאִיִּסְטָמָא הוּא בְּכֻלָּל פְּבוּל מִמֶּשׁ דְּגַם פְּבוּל הוּא תַּחַת הַצִּיץ שֶׁל מִתְכַּת כַּמְש"ר בְּפִי הַמְּשָׁנָה אֵלֵא שְׂיִתְרָה עָלָיו אִיִּסְטָמָא הַחוּטִין הַמְּדוּלְדָּלִין וְסוּבְר רַבְּנוּ דְּלַעֲנִין שֶׁבַת הֵינּוּ הָף מִמֶּשׁ.

וּמִשׁ"ר פְּמִנְהָג אֲנָשֵׁי הַמְּקוּם זֶה פִּירוּשׁ לְכִיסֵי בְּבִלְיִתָּא שְׁמִנְהָג אֲנָשֵׁי בְּבָל לְקַפֵּל וּלְדִידְהוּ ה"ל לְהַתְנַאוּת וְשָׂרִי פְּדַמְסִיק רַב פָּפָא: ה"כ אֲבָל טְלִית הַמְּצוּנִיּוּצָת וְכו' עֵינָן בַּמ"מ וְצָרִיף טַעַם לְמָה הַשְׁמִיט רַבְּנוּ דִּין אִם נִפְסֵק חוּט א' בְּפַרְמְלִית דְּאִין צָרִיף לְפָשְׁטוּ.

וּנ"ל דְּבַגְמָרָא יְבָמוֹת אַהֵף דְּאִין ב"ד יְכוּלִין לְעַקּוֹר דְּבָר מִן הַתּוֹרָה אֲמַרִּינוּ הֵתָם דְּבָעֵי לְאוֹתִיב' סְדִין בְּצִיצִית וְשׁוֹפָר וְסוּפָה וְלוּלָב אֵלֵא דְּשָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה שְׂאֲנִי וְהַקְשׁוּ שָׁם הַתּוֹסְפוֹת דְּסְדִין בְּצִיצִית ה"ל קוּם עֲשֶׂה דְּוָמְנ' דְּהַמּוּצִיא ** (דְּהַמּוּצִיא) ** כְּלָאִים בְּבַגְדוֹ פּוֹשְׁטוּ אֶפְיָלוּ בַּשּׁוּק וְהָעָלוּ שָׁם הַדְּבָר בְּקוֹשְׁנֵי עֵינָן בַּמ"א סִי י"ג שֶׁהָאָרִיף.

וַיֵּשׁ לְתַרְץ דְּנֻדָּאֵי לְמ"ד צִיצִית חוֹבַת גְּבָרָא הוּא לֹא בְּעֵי לְאוֹתִיב כְּלָל מְסָדִין בְּצִיצִית דְּמֵאן יֵימַר דַּב"ש דְּפּוֹטְרִין סְדִין בְּצִיצִית מִתִּירִים לְלָבְשׁוּ בְּלֹא צִיצִית דְּאִימָא דְּאוֹסְרִין לְלַבְּנָשׁ בְּלֹא צִיצִית שְׁלֵא לְעַקּוֹר דְּבָר מִן הַתּוֹרָה וְגַם מוֹסְרִין לְלַבְּנָשׁ סְדִין בְּצִיצִית מִשׁוּם פְּסוּת לִילָה וּמִשׁוּם גְּזֵרָה פְּמִבְּנֹאָר פ' הַתְּכַלֵּת אֵלֵא דְּמֵאן דְּבָעֵי לְאוֹתִיב סְדִין בְּצִיצִית הֵינּוּ אֵלֵיפֵּא דַּמ"ד צִיצִית חוֹבַת מְנָא דְּשִׁפִּיר עוֹקְרִים ד"ת וְלַהֵף מ"ד לֹא קָשָׁה קוֹשְׁנֵי הַתּוֹסְפוֹת דְּלֵא חֲשִׁיב קוּם עֲשֶׂה פִּינּוּ שְׂאִין בִּיטוּל הָעֲשֶׂה נִתְּלָה בְּלִבִּישָׁתוּ.

וּבַגְמָרָא בְּרַכּוֹת ד"כ מְסִיק דְּכַבּוּד הַבְּרִיּוֹת דּוּחָה ל"ת שֶׁבַתּוֹרָה בְּשָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה וְאִינוּ דּוּחָה בְּקוּם עֲשֶׂה. הֵינָצָא מְזָה דְּלִמ"ד צִיצִית חוֹבַת גְּבָרָא אֲסוּר לְצִאת בְּטְלִית שְׂאִינְהָ מְצוּנִיּוּצָת מִשׁוּם כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת אֶפְיָלוּ בְּחוּל וּלפ"ז הָא דְּמְסִיק בְּמִסְכַּת מְנַחוֹת לְלִישְׁנָא בְּתָרָא בְּכַרְמְלִית דְּדַבְרֵיהֶם מְדָלֵא חֲזִינְשׁ כְּלָל לְאִיִּסוּר צִיצִית שֶׁהוּא מְדַאוּרִיּוּתָא הֵינּוּ מ"ד צִיצִית חוֹבַת מְנָא.

דְּחֲשִׁיב לְעֲנִין צִיצִית שָׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה שְׂאִין בִּיטוּל הָעֲשֶׂה תְּלוּי בְּלִבִּישָׁתוּ וּלפ"ז פִּינּוּ דְּפָסֵק רַבְּנוּ פ"ג מֵה' צִיצִית ה"י דְּחוֹבַת הָאִישׁ הוּא (דַּה"ל מְצוּנָה שְׁבַחֲוּבָה עֵינָן רִישׁ פ"ה מֵה' שְׁבַת) חֲשִׁיב קוּם עֲשֶׂה א"כ אֶפְיָלוּ בְּפַרְמְלִית פּוֹשְׁטוּ מִשׁוּם בִּיטוּל מְצוּת צִיצִית וְאִין לְדִין זֶה שְׂיִיכוֹת כְּלָל בְּהַלְכוֹת שְׁבַת.

גַּם הַשְׁמִיט רַבְּנוּ פּוֹלִינְיָאָר דְּמִתְנִיּוּתִין (עֵינָן בְּהַגְהוֹת מִי"א אוֹת י') וּמְפָרֵשׁ בַּגְמָרָא דְּהֵינּוּ מְכַבְּנָת' וּבְפִי הַמְּשָׁנָה לְרַבְּנוּ שֶׁהוּא עָגוּל סְבִיב הָרֵאשׁ גַּם בְּפַרְיִיָּתָא וְלֹא תַצֵּא אִשָּׁה בְּמִפְתַּח שְׁבִידָה וְאִם יָצְתָה חֲזִיבַת חֲטָאת וְרַבְּנוּ סְמָף עַל מֵה שְׁפָלָל לְעֵיל ה"ה: הַכ"א וְלֹא שְׁוֹלְחָנֵי וְכו' וְגִירְסַת רַבְּנוּ הַפּוּכָה מְגַרְסַתְנוּ דְּגִרְסִינּוּ גַבִּי צָבַע בְּצוּאָרוּ וְגַבִּי שְׁוֹלְחָנֵי בְּאֲזָנוּ וּבְתוֹסְפָתָא פ"ק גִּרְסִינּוּ גַבִּי נָגַר וְסוּרְק צוּאָרוּ וְגַבִּי צָבַע וְשְׁוֹלְחָנֵי אֲזָנוּ וְכֹן בִּירוּשְׁלָמֵי גִרְסִינּוּ בְּצָבַע וְשְׁוֹלְחָנֵי אֲזָנוּ) עֵינָן בַּמ"מ לְמָה פָּסֵק רַבְּנוּ כַּר"מ נְגִד ר' יְהוּדָה וְנִרְאָה לִי

ליתן טעם דבירושלמי פריה מחלפא שיטתו דר"מ כנ"ל ה"ה ומשני ר' יוחנן תמן דרף הוצאה בנשים וכו' ור' מנא אמר לה סתם פ"י דר' מנא לא גריס דר"מ אלא סתמא הוא ול"ק דר"מ אדר"מ הילפף אע"ג דפסק רבנו פשינוניא דר' יוחנן כנ"ל ה"ה מ"מ סמך אדרב מנא דסתמא איתמר ופסק כת"ק לגבין ר' יהודה דאמן דרף אומנתו פטור: הכ"ג ולובש זוג שני וכו' בגמרא מסיק אלא מחנוורתא פדשניין מעיקרא דהיינו דפליגי בשבת זמן תפילין וא"כ פנין דרבנו פסק פ"ד מה' תפילין דשבת לאו זמן תפילין הוא קשה דהאיך פסק כת"ק מיהו בפ"ד מה' תפילין לא הזכיר רבנו מלתא דר' שמואל בר יצחק דמקום יש בראש להניח שני תפילין משמע דלא פסק פנותי' וא"כ שפיר י"ל דת"ק ור"ג פליגי בדרב שמואל בר יצחק.

ומש"ר ואם הי' בימי הגזרה וכו' מפרש רבנו כפי' הב' של רש"י ולפ"ז לרבנותא קאמר דאפילו לכסותן במקומן או לשמרון עד הערב כדי להכניסן בלילה אינו צריך וכ"ש להכניסן דרף לבישה אינו צריך ביום דיש ספנה טפי וכן פרש"י דבין מעט ובין צבתים פטור: הכ"ד ומוליכן פחות פחות מד"א ה"ה פתב דרבנו פסק לקולא בטלטול פחות פחות מד"א אפילו לדבר הרשות ואני תמה עליו דהאיך ס"ד לפרש פן דברי רבנו פ"יב ה"ז דאי ס"ד דמותר אפילו לדבר הרשות א"כ למה התירו חז"ל שיכניסם זוג זוג דה"ל שבות כמבואר לעיל הי"ד דהיוצא בתפילין פטור אבל אסור פנין דאפשר להכניסם בהיתר פ"פ מד"א.

ואדרבה התירו טפי שבות דהכנסה משבות דטלטול פחות מד"א. ותו דאמאי בחדשות שהם ספק קמיע אינו נזקק להם פנין דאפשר להכניסם בהיתר ועיין לעיל פ"ג מה' שבת ה"י דמבואר בדברי רבנו דטלטול פחות פחות מד"א פטור אבל אסור והעיקר כמש"ל פ"ב הט"ו דמ"ש רבנו פ"ב הי"ז וכן חברו לחברו היינו פשאין הראשון נותנו לשני על דעת שיתן השני לשלישי ומש"ה לא פתב רבנו לשון וחברו לחברו אלא לשון וכן חברו לחברו ע"ש.

אמנם צריך טעם שפפי הנראה מדברי רבנו דהולכה פ"פ מד"א או ע"י נתינת חברו לחברו שקולים הן ובגמרא משמע דת"ק ור"ש פליגי הי' מינייהו עדיף וא"כ דברי רבנו דלא פמאן. ואפשר דסמך רבנו על מה שהקדים הולכה פ"פ מד"א דמשמע דהיכא שהוא מתירא מפני הספנה בתקנה זו הוא שיתן לחברו וחברו לחברו.

א"נ דסובר רבנו דהא דקאמר בגמרא דלת"ק פחות מד"א עדיף לאו דוקא אלא דשקולים הן לת"ק ואפ"ה נקיט תקנתא דפחות מד"א שהוא דבר המצוי אלא דר"ש דקאמר תקנה דחוקה דחברו לחברו שלפעמים לא משפחת לי' שיהיו כמה בני אדם מצויים ע"כ דס"ל דחברו לחברו עדיף ושפיר פסק רבנו כת"ק דשקולים ניגהו דבפחות מד"א חיישינן לשכחה ובחברו לחברו אוישא מלתא.

ומש"ר בד"א וכו' דברי רבנו ממש פדברי הרי"ף וכבר השיג על הרי"ף הר"ן ה"ה פ"י השגת הראב"ד ע"ש והרמב"ן התנצל בעד הרי"ף דפסק פרבא דמוקים פלוגתא דר"מ ור"י בטרח ולא טרח דר"י וסתם מתניתין ס"ל דטרח אינש הילפף אסור בחדשות וברייתא דאפנה דשמואל ניחא אליבין דרבא דכל שרצועותיהן מקושרות בנדאי כולה האי לא טרח דאי ס"ד כפי' מסקנת הש"ס דאף באינם קשורות לא טרח אלא דמש"ה

אסור מפני שאין קושרין בשבת וא"כ טעמין דר"י משום דס"ל עניבה פועין קשירה דידהו אסור וא"כ הנה סתם מתניתין דלא פהלקתא ותו דאב"י ורבא הלכה פרכא ע"כ תנרף דברי הרמב"ן ולפ"ז שפיר נדחו דר"א מהלקתא ותשובת רבנו לחכמי לונגיל לאו רבנו חתים עלה.

גם יש לי להביא ראיה לפסק רבנו דלפי דעת הראב"ד דחדשות שאינם מקושרות הו נדאי תפילין אלא שאי אפשר להכניסן מפני שאין קושרין בשבת האיה נקיט במשנתנו בד"א בישנות אבל בחדשות פטור דמשמע פטור מכל וכל ולמה לא יחשיף עליהן כמ"ש הראב"ד והאיה נקיט לשון פטור ואפילו תימא דנקיט פטור בשעת הסכנה אכתי לפי מסקנת הש"ס חסורי מחסרא וה"ק בד"א בספנת עפוי"ם וכו' האיה נקיט פטור פיון דמחוייב להכניסן פ"פ מד"א א"ו דפשוטא דמתניתין משום דטרח אינש וכדעת הר"י רבנו.

איברא אף לפי מה שהגיה רבנו בה' ציצית ופסק כר"א דשזורין ופסוקין פשרים י"ל דהא דמטיק והשתא דתני אבוה דשמואל וכו' דכ"ע לא טרח אינש לעשות תפילין ולקשרן וכו' ג בחוטין שזורין ופסוקין לא טרח אינש ופשרים כר"א אבל תפילין שאינם קשורין ודכונתי חוטין שזורין גרידא ולא פסוקין פסולין מספקא.

(ומעיקרא ס"ד דרבא דחדשים אפילו קשורין פסולים פדין תפילין שאינם מן המומחה דלא כמ"ש התוספות בד"ה וכי אדם משא"כ בישנים שניכר שהלה בהן אדם פשרים) וה"ה לחוטין שזורין ופסוקין דהשתא שפיר נקיט במתניתין פטור והא דפריף בגמרא וליענבינהו מיענב היינו שיטלטלם פחות מד"א דרף לבישה דקס"ד פיון דשרי בתפילין ונדאין שבות גמור בדין הוא שנתיר שבות דשבות בספק תפילין ומשני ר"ח עניבה פסולה בתפילין והילכף אפילו יענבם ה"ל ונדאי תפילין פסולים ואפילו שבות דשבות אסור ופסק רבנו כר"ח רביה דאב"י (דהא דקיי"ל מאב"י ורבא ואילף היינו פשחלקו עם תלמידיהם ולא עם רבותם).

דכה"ג פסק רבנו פרכא לגבין אב"י פי"ח הכ"ד) דשפיר הנה מתניתין אליבא דהלקתא דפטור לגמרי אע"ג דקיי"ל עניבה שרי. הילכף אפילו אם נודה דחזר בו רבנו ממ"ש בה' ציצית ותשובתו לחכמי לונגיל אמתית אפ"ה יש לקיים פסק רבנו שבכאן.

והא ונדאי ל"ק לדרף רבנו דנהי דהנה ספק תפילין אמאי לא הצריכוהו חז"ל להחשיף דלא הטריחוהו פלה האי. תדע דהא התירו חז"ל שבות דלבישה פדי שלא להטריחו להחשיף כ"ש בנדון זה שלא התירו שבות מספקא שלא הטריחוהו להחשיף: הכ"ה ובספנה וכו' בתוספתא סוף עירובין והינו בספנת עפוי"ם דלא אפשר לטלטל פחות מד"א: סליק פי"ט מה' שבת פ"ק כ ה"א לפיכך וכו' עיין בלח"מ ודבריו תמוהים ונדאי שבימת בהמתו אסור מדאורייתא דה"ל לאו הבא מכלל עשה מקרא דלמען ינוח ופטור דקאמר רבנו ר"ל פטור ממיתה וחסאת ואסור מן התורה ואפילו אינו מחמר אחריה אלא הא דנקיט בגמ' מחמר משום דבעינו דעת בעלים דבנדאי אין לו עון אם בהמתו עושה מלאכה שלא מדעתו אמנם לאו דלא תעשה מלאכה מפרש רבנו דקאי רק אחריתה גרידא שעושה מלאכה הוא ובהמתו ולא קאי פלל אמלאכת בהמתו גרידא הילכף אין המחמר עובר בלאו אלא בלאו הבא מכלל עשה ובהכי ניחא מה שהקשו התוספות בד"ה בלאו

וכו' מלאו דלא תענה ומפרש רבנו דהא דאמרן בגמרא אתה ל"ל הוא ניהו דמחייב בהמתו לא מחייב ר"ל דדוקא פשהו עושה עם בהמתו כמו מלאכת התרישה הוא דמחייב אבל בהמתו גרידא לא מחייב עיין במגן המצות שורש י"ד ובמב"ן ובמ"א שנסתייע שם הרמב"ן מסוגל' דספ"ק דעירובין בלאו דאל יצא ע"ש ודברך רבנו י"ל דה"ק דאדם העומד בסוף התחום אל יצא ממקומו במשא שפידו דהוצאה ותחומין פתיכי אהדדי ובחידושי לס' מגן המצות הארכתי: ה"ג ששא ישאיל וכו' עיין בכ"מ בשם הר"ן ובכר בארנו לעיל ה"א דמדאורייתא אין איסור אא"כ בהמתו עושה מלאכה מדעתו אבל שלא מדעתו לא עדיף מקטן שאין אביו מצווה להפרישו אע"ג דכתיב בנה אלא דשאלה ושכירות חשיב כמו מדעתו ורבנו השמיט טעם נסיוני דסובר דהוא דוקא למ"ד מחמר חייב חטאת דחמיר איסורא הוא דחיישינן לחששא רחוקה א"נ דתרי מתלת נקיט ולא רצה להאריך פיון דלא נ"מ לדינא.

ומ"ש רבנו עד עשרה בדמיה עיין פ"ח מה' עבדים ובלח"מ שם ובכורות דף ג': ה"ה מקום שנהגו וכו' כתב ה"ה מקום שלא נחשדו על הרביעה ולפ"ז אין פאן מקומו אלא דסובר רבנו דמשום לתא דשבת נגעו בי' עיין בגמרא: ה"ז מהלך בה פחות מד"א עיין פי"ט הכ"ד ופי"ב הט"ו וכבר בארתי לעיל פ"ו הכ"ב דברי רבנו הללו בשלימות הגם שהי' מקום לומר דבמציאה שבאה לידו לא דחינו פשיטות' דלישא קמא מקמי' ספקא דלישא בתרא וה"ק רבנו מחשיף וה"ה לכל הנה תקנות הנ"ל ואם א"א הוא דמוליקה פחות מד"א מ"מ פשטות לשון רבנו משמ' כמ"ש שם ועיין מ"ש פי"ג הי"ב: ה"ח מותר למשנה וכו' מש"ר נסוגר לפלב בירושלמי פ"ב דביצה פלב יוצא בסוגר שלו והוא חיה קטנה הנזפרת בסוגר עיין במשנה סוף פלאים וכפי הנראה מלשון רבנו דפסק בהך דמחליפין לפני רבי לחומר' דבין שמירה פחותה ובין שמירה מעולה חשוב משוי ודלא כר"י בר יוסי דמתיר סוס באפסר עי' בש"ש לרשב"א אלא דסוס באפסר חשיב משוי עי' בפ"ה המשנה לרבנו דמפרש אפסר היינו חבל שקושרין על פיות הגמלים והיינו מש"ר פגון שקשר חבל בפ"ה הסוס הנה משוי ודלא כר' ישמעאל וכ"ש נאקה באפסר דאפי' ר"י מודה דחשיב משוי ונ"ל הטעם דפסק דלא כר"י משום דסתמא דברייתא לובדקים וגמל יוצאין באפסר משמע דהנה אין אבל סוס ופרד לא (ואע"ג דבירושלמי פסק הלכה כר"י דחה רבנו הירושלמי דהלכה מפלל דפליגי וקיי"ל כסתם ברייתא דבסוגרין) ומש"ה השמיט רבנו דין פרד דכיון דלית הלכתא כר"י לא ידעינן שיעור פרד גם השמיט רבנו דין לובדקים בפרומבאי פיון דבברייתא פליג וס"ל דאפילו לובדקים דהיינו חמור אמצעי בין חמור הבר וחמור היישוב כמש"ר בפ"ה המשנה) נמי באפסר נסובר רבנו דבין לובדקים ובין חמור שעסקיו רעים פל דסגי לי' באפסר הנה פרומבאי משא והפל לפי עזות החמור.

ולהכי סתם רבנו דחמור שדי לו בחבל דהיינו אפסר אם הוציאו בשיר של ברזל דסוס וה"ה לפרומבאי דחשיב משוי דקיי"ל כרב וכ"ש גמל דסגי לי' נמי באפסר אם הוציאו בנאקה דחשיב משוי דהא לר"י דסגי לסוס באפסרלא חשיב שיר משוי ואפ"ה חשיב נאקה לגמל משוי לפי מה דס"ד למעוטי גמל בחוטם עיין ברי"ף והר"ן והרמב"ן.

ועיין בה' פרה שכ"ר דפרה שקשרה במוסרה אם אינה מורדת הנה עול. וכפי הנראה דפסק רבנו גמלי שכיין ואינם יוצאין פרושין וכשמואל רבי דר' הונא ודלא פהרי"ף עיין בתוספות ד"ה במתניתא וכו' ויש לזה פנים דלפמ"ש דלא קיי"ל כר"י אין למדין הלכה ממעשה מןליאות של בית רבי: ה"י ולא יצא גמל וכו' בגמרא אמר רבה בר רב הונא יוצא גמל במטוטלת הקשורה לו בשלייתו ורבנו השמיטה ואולי סובר רבנו דאייירי בקשורה יפה וקמ"ל דלת חיישינן שמה תפיל השילי וזה נלמד ממ"ש רבנו הי"ג: הי"ב ובמטולניות וכו' עיין בהשגות וע"כ מפרש הרמב"ד תותרי דלא כפי' הרי"ף אלא כפרש"י דאין לומר דמפרש כפי' הרי"ף אלא דס"ל דלית הלכתא פרב הונא דא"כ הא"ף יחלק רב הונא אדרב ושמואל דתרונייהו מודים דלנוי אסור וע"כ לפי פי' הרי"ף צריך לחלק בין נוי לנוי כדכ"ה לקמן הי"ג: הי"ג בקרסטל שבפי' בגמ' מחלק דלקטנים שרי משום צער וזה נלמד מדין מרדעת דשרי משום צער ועיין לקמן פ"ו ה"ז: הי"ד פשם שאדם מצווה וכו' עיין במ"מ שהגזית דברי רבנו בצ"ע ועיין בלח"מ ובהשגות הביאן המגיד עז.

ומה שנ"ל ברור בכוננת רבנו דהנה ר"ע ס"ל במס' פרייתות דגר תושב בשבת הרי הוא פישראל ב"ט ואיפא מ"ד התם שהוא פישראל בכה"מ ונראה פירושו לדרה רבנו דאסור לעשות בפרהסי' ושרי בצניעא פדין חה"מ ור"ש ס"ל פישראל בחול ואפסקה הלכתא התם כר"ש וכמ"ש רבנו פאן דגר תושב מותר לעשות מלאכה בשבת לעצמן בפרהסיא פישראל בחול וסובר רבנו דה"פ ברייתא הנזכרת במסכת יבמות דדריש קרא דבפרשת משפטים וינפש בן אמתה והגר בעבד עפ"ם שהוא פגר תושב אתיין לר"ע דס"ל גר תושב בשבת פישראל ב"ט ואיצטריף האי עשה לעבד תושב שנינו ממלאכת עצמו דר"ע לשיטתו דלא איירי פלל מאזקה לרבו וה"ה נמי והגר דכונתי' פגר תושב ואזקה דלא מעשה כל מלאכה וכו' עבדה ואמתה דדברות ראשונות ועשה דלמען ינוח עבדה ואמתה דדברות אחרונות קאי אעבד מהיל דנדאי אין זה קוש' דהא השנה הפתוב עבד לאשה בכל התורה פלה דאפ"ה כתב רחמנא עשה ול"ת מיוחדת דסד"א רשות רבו עליו וכל זה לדעת ר"ע משא"כ לפי מה דקיי"ל כר"ש דליפא לאוקים קרא והגר לגר תושב מלאכת עצמו דשרי וע"כ אזקה היא למלאכת רבו ובשכירו ולקיטו (דבסתם גר תושב דינו פפ"ם ואין שליחות לעפ"ם אלא אמירה לעפ"ם שבות) וא"כ ליפא לאוקים בעבד גר תושב פדעת הרמב"ד קרא דוינפש בן אמתה דהיינו שכירו ולקיטו ממש אלא ע"כ דאייירי בן אמתה מהיל ולא לאזקה עצמו שזה פבר שמענו בדברות ראשונות ואחרונות אלא להזהיר רבו עליו והמשה דברי רבנו שנאמר למען ינוח שורה וחמורה וינפש בן אמתה וכו' פי' מקיש בן אמתה לשורה וחמורה שהיא אזקה לרבו ומסיק עבד ואמה וכו' ע"כ איירי בעבדים שפלו דליפא לאוקים בעבד גר תושב ולעצמו שהרי קיי"ל דמותר כר"ש.

ולפיכא לאוקים בעבד אינו מהיל לרבי פדמסיים הואיל וגר תושב וכו' א"כ לא מתוקם תיבת והגר אלא פגר תושב לרבו וזהו ע"כ בשכירו ולקיטו וא"כ כ"ש עבד אינו מהיל דאסור לרבו ומסיים בלשוננו ואפילו הי' הגר זה עבדו וכו' הרי דלעצמו אפילו עבד שרי ולא מתוקם בן אמתה בעבד אינו מהיל לא לעצמו ולא לרבו וע"כ מתוקם בעבד מהיל ולרבו: סליק פ"כ מה' שבת פרק כ"א מה"ש ה"א נאמר בתורה תשבנות עיין במ"מ והלח"מ נדחק בבבאור דבריו ומה שנלע"ד פשוט בכוננת ה"ה דפי' הראשון שדבר תורה

שאר בְּעַמְלֵי שְׂאִינוֹ מְלֹאכָה אֶסְרָה תוֹרָה שְׂיַעֲסֹק כָּל הַיּוֹם וְהַקְפִּידָה שְׂיִנּוּחַ מִיְהוּ וְדַאי הַשְּׁבוּתִים הִלְלוּ אֵינָם אֶסוּרִים מִן הַתּוֹרָה שְׂיַעֲשֶׂה אוֹתָם פְּעֻמִּים וְשִׁלַּשׁ בְּיוֹם אֲלֵא הַקְפִּידָה הַתּוֹרָה שְׂיִנּוּחַ וְלֹא יַעֲמֹל כָּל הַיּוֹם הַהוּא אֲפִילוֹ בְּדַבְרֵי הַמְּוֹתָרִים וְאִין בְּהֵם שְׁבוּת אֲלֵא שְׂפָדֵי לְהַשְׁלִים פְּנוּנַת הַתּוֹרָה אֶסְרוּ חֻכְמִים דְּבָרִים רַבִּים כָּל דְּבַר שְׁנֵרְאָה כְּמֹלֵאכָה וְכִמְה דְּבָרִים גְּזָרָה אִטּוּ מְלֹאכָה שְׂמַחְמַת גְּזָרִים הִלְלוּ אָדָם בּוֹדֵל מִהַרְבֵּה דְּבָרִים וְיוֹשֵׁב בְּטַל בְּמִנוּחָה שְׁלֵמָה וּמְקַיִם מְצוֹת שְׁבִיתָה וּמְנוּחָה וְדָרָךְ הַשְּׁנֵי דְהָא דְקֹאֲמַר רַבְנּוּ תַּשְׁבּוּת אֶסְמַכְתָּ בְּעֵלְמָא הוּא וְלֹא הַקְפִּידָה הַתּוֹרָה כָּלֵל עַל הַמְּנוּחָה אֲלֵא מַה שְׂאֶסְרוּ חֻכְמִים הוּא גְּזָר ל"ט מְלֹאכּוֹת וְסִידָר רַבְנּוּ בְּסִדָר צַח כָּל הַשְּׁבוּתִים לְכָל מְלֹאכָה וּמְלֹאכָה כְּסִדָר הַל"ט מְלֹאכּוֹת וְהַתְחִיל בְּשְׁבוּתֵי אָב הִרְאִישׁוֹן שֶׁהוּא חוֹרֵשׁ: ה"ב כָּל הַמְּשׁוּה גְּנוּמוֹת וְכוּ' עֵינּוּ בַמ"מ וּבְקֹאֲמַת בְּהַךְ דְּהַמְּכַבֵּד אֶת הַבֵּית וְהַמְּפָנָה אֶת הָאוֹצָר שֶׁהוּ בַּבֵּית וּמְשׁוּם גְּזָרַת בּוֹנֵה לֹא רָצָה רַבְנּוּ לַעֲשׂוֹת לְהֵן מְדוֹר בַּפ"ע אִיכְלָלוּ בְּהִדְיָ אֵינְךָ דְּהַשְׁנוּאֵת גּוּמוֹת בְּשִׁדָּה שֶׁהוּ מְשׁוּם לְתַא דְּחוֹרֵשׁ וְעֵינּוּ בַכ"מ לְקַמֵּן ה"ג בְּשֵׁם הַרִיב"ש וּמְסִיִּים דְּכָל הַפּוֹסְקִים אֶסְרוּ הַכְּפִיּוּד מְשׁוּם פ"ר וְהַדְּבָרִים תְּמוּהִים דְּהָא מוֹדָה ר"ש בַּפ"ר דְּחִיִּיב וּבְבִיאוֹר אֶמְרִינּוּ פ' הַמְּצַנִּיעַ דְּלַרְבָּנּוּ אִין בְּהֵן אֲלֵא מְשׁוּם שְׁבוּת וְאֲפִילוֹ לְדַעַת הָעָרוּךְ דַּפ"ר דְּלֹא נִיחָא לִי שְׂרִי עֵינּוּ בַתּוֹסְפוֹת דָּף ק"ב בַּד"ה לֹא צְרִיכָא וְכוּ' לֹא מְשַׁכְּחַת לִי אֲלֵא בְּאַרְעָא דְּחַבְרִין אֲבָל בְּאַרְעָא דִּידְיָ מְסַתְּמָא נִיחָא לִי אֲלֵא הָעֵיקָר כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת דָּף קמ"א בַּד"ה דְּלֵמָא וְכוּ' דְּגִזְרִינּוּ שְׂמָא יִשְׁכַּח וְיִבֵּא לְהַשְׁוֹת גְּנוּמוֹת עֵינּוּ שֵׁם שְׁנֵה מְוֹכְרָח וְהָא דְּזִינְלוּף שְׂרִי לַר"ש מְשׁוּם דְּנִדְאֵי לֹא שְׂיִיךְ לְגִזְרֵי דְּשֵׁא"מ אִטּוּ מִתְּכּוֹנֵן דַּא"כ יְהִי אֶסוּר כָּל דְּבַר שְׂאִינוֹ מִתְּכּוֹנֵן אֲלֵא הָעֵיקָר כַּמ"ש ה"ה לְקַמֵּן ה"ג דְּכִשְׁהוּא עוֹסֵק בְּגוּף הַקְּרַקַע כְּמוֹ הַמְּפָנָה חַת הָאוֹצָר וְהַמְּכַבֵּד וְשִׁיפַת רוּק חִיִּישִׁינּוּ שְׂמָא יַעֲלֶה עַל דְּעַתּוֹ לִיִּפּוֹ הַקְּרַקַע וְיִתְכּוֹנֵן מִשֵׁא"כ בְּגִרְיָה שְׂאִין פְּנוּנַתוֹ אֲלֵא לְבַטַל הָאָבֶק לֹאוּ שְׂיִיךְ לְמַגְזֵר כָּלֵל שְׂמָא יִתְכּוֹנֵן.

וּבְגִמְרָא דָּף קמ"א אֶמַר רַבָּא לֹא לִיצִיד אֵינְשׁ כּוּבָא דְּלֵמָא אֲתִי לֹאֲשׁוּוֹי גּוּמוֹת וְהַשְּׁמִיט רַבְנּוּ שְׁנֵה גְּלַמֵּד בַּק"ו מְשִׁיפַת רוּק וְסִיכַת קְרַקַע כ"ש בְּגִדוֹן זֶה שֶׁהוּא רוֹצֵה לְהַעֲמִיד הַכּוּבָא בִּישְׁרָ שְׁלֵא תְהִי עֲמִידָתָה בְּאַלְכֶסוֹן דְּשְׂיִיךְ לְמַגְזֵר טְפִי: ה"ג וְאֶסוּר לְכַבֵּד עֵינּוּ בַמ"מ וּבַלַח"מ גְּדַחַק וְדַבְרֵי אֵינָם מְסַפִּיקִים דְּהָא גְּבִי סִיכַת קְרַקַע גְּזָרִינּוּ רַצוּף אִטּוּ שְׂאִינוֹ רַצוּף וְכֵן מְפֹרֵשׁ בַּתּוֹסְפָתָא לֹא יִתֵּן אָדָם שְׁמֵן ע"ג טְבֵּלָא שֶׁל שֵׁישׁ לְפִי שְׂאִין סַפִּין וְאִין נוֹפְחִין וְאִין מְדִיחִין קְרַקַע בִּי"ט וְכ"ש בְּשִׁבְתָּ ע"כ וְקְרַקַע שֶׁל שֵׁישׁ הֵיִינוּ רַצְפָּה וְהַרְבַּ הַמְּגִיד גְּדַחַק לְפִי שְׂאִין בְּהֵם צוֹרֵךְ כ"כ כְּמוֹ בְּכַבּוּד אֲמַנְם נִרְאָה הָא דְּאֶמְרִינּוּ אִין סַכִּין דְּהֵיִינוּ מְדַבְרִיָּהֶם אֵיִרִי בְּרַצְפָּה אֲבָל בְּקְרַקַע שְׂאִינָה רַצוּפָה ה"ל פ"ר וּמִש"ה גְּזָרִינּוּ רַצוּפָה אִטּוּ שְׂאִינָה רַצוּפָה דְּאוֹרִיָּתָא מִשֵׁא"כ בְּכִיבּוּד שְׂאִינָה רַצוּפָה אֵינְהָ אֲלֵא מְשׁוּם שְׁבוּת כַּנ"ל ה"ב דְּלֵא הֵנּוּ פ"ר.

וְעֵינּוּ לְקַמֵּן פַּכ"ו הִי"ט דְּפֶסֶק רַבְנּוּ כְּרַבָּנּוּ דְּגִזְרִינּוּ אַבּוּס שְׂפַכְלִי אִטּוּ אַבּוּס שְׂבַקְרַקַע וְאוּלֵי סוּבֵר רַבְנּוּ דָּאֵר בְּכִלֵי שְׂיִיךְ קִצַּת גְּזָרָה דְּאֲשׁוּוֹי גּוּמוֹת א"נ כַּמ"ש הַתּוֹס' דָּף ק"מ ע"ב בַּד"ה אֲבָל ע"ש: ה"ה הַמְּשַׁקָּה וְכוּ' הַתְּחִיל רַבְנּוּ בְּשְׁבוּתֵי אָב הַשְּׁנֵי שֶׁהוּא זוֹרַע וּמַה שְׂהַתִּיר רַבְנּוּ בְּחִצָר בְּפִשְׁטוֹת גְּדַחְקוֹ ה"ה וְהַכ"מ פִּינּוּ דְּאֵיכָא לְמַגְזֵר דְּלֵמָא תְרוּ בִי פִּיתְנָא וְלַענ"ד לַק"מ דְּנִדְאֵי אֶמְיָמַר לֹא אֶסְרָ לְהוּ אֲלֵא הוֹאִיל דְּנִדְאֵי הוּוּ תְרוּ פִּיתְנָא דַּה"ל טְרִיחָא שְׁלֵא לְצוֹרֵךְ שְׁבַת מִשֵׁא"כ לְמַגְזֵר דְּלֵמָא תְרוּ בִי פִּיתְנָא לֹא שְׂיִיךְ דְּאִין זֶה מְלֹאכָה וְלֹא

מחייב רבנו סוף פ"ח אלא בשורה זרע פשתן משום לש וכיון דליפא למגור בחדר אטו שפא ימלא לגינתו ולחורבתו שהרי אסור להוציא מרה"י לר"ה הילקף שרי: ה"ו התולש וכו' התחיל רבנו בשבותי אב השלישי שהוא קוצר ומ"ש רבנו מפני שהוא פתולש היינו מ"ש רבנו לעיל ה"א מהן מפני שהן דומים למלאכה ולא משום גזרה ועיין לקמן הי"א ועיין בתוספות דף מ"ג ע"ב בד"ה דחשיב ובגמרא אסור לאדם להלך ע"ג עשבים בשבת והאינדא דקיי"ל כר"ש הפל שרי בין לח ובין יבש וכבר כתבו רבנו פ"א ה"ה: ה"ח ואם אין גבוהין ג' הרי הן פארץ רבנו השמיט משוניתא וניגרא וקרן זוית ואיפומא דכל זה נלמד ממלתא דרבה דכל שהוא תוף ג' לארץ מותר לישוב עליו אע"פ שפא מפח איסור ועיין בט"ז סי' של"ו: ה"ט שפא יחתוך זמורה וכו' בגמרא ביצה גזרה שפא ילך חוץ לתחום ופריה נימא תחומין דאורייתא אלא גזרה שפא יחתוך זמורה ואע"ג דרבנו ס"ל תחומין י"ב מיל דאורייתא ניתא לי' למנקט גזרה זו אטו חיוב סקילה.

ומ"ש רבנו וצדדי צדדין מותרין עיין במ"מ שרצה להעמיס דזה מוסב על אילן ג"כ. ובאמת ראיתי להרי"ף והרא"ש וכן הטור בסי' ש"ה שלא הזכירו הלכתא זו אלא על בהמה גרידא זולת הרב ב"י סוף של"ו הזכיר דין צדדין גבי אילן ואין צדדין דאילן וצדדין דבהמה דומין דצדדי בהמה חשיב צד בהמה עצמה דדוקא לישוב ע"ג שייך גזרה דשפא יחתוך זמורה משא"כ אילן דאין חילוק בין צדו ובין ע"ג דשייך שפא יתלוש גם בצדו אלא חשיב צדדי אילן יתד התקוע באילן וכה"ג דבר הפוטל על צד בהמה חשיב צדדי צדדין אלא דבגמרא מדמה דכי היכי דלא גזרינו צד בהמה אטו גבו ה"נ לא גזרינו יתד התקוע באילן אטו אילן גם אפשר לפרש שצדדי צדדין דבהמה היינו פרסה תחת בהמה דכה"ג איתא במנחות דף יו"ד גבי בהן דבעינו עליו חשיב צדדי הבהן צדדין ומסת לבהן צדדי צדדין ע"ש ולפ"ז צריך לפרש הא דמשני בגמרא לאו בחדר אגון לקי דלא כפי הערוף ערוך חבר גואלקי ששק קטן המונח על השק הגדול לכונן המשקל חשיב צדדי צדדין ע"ש באורח אלא כפרש"י דכששולף המסמר אינו משתמש בבהמה פלל) ועיין בתוספות ד"ה והלכתא צדדים וכו' ובשבע שיטות לרשב"א תירץ דודאי אפיי דמוקים פלוגתאיהו בצדדי צדדין ס"ל כת"ק דאין עולין ואנן לא קיי"ל כאפיי אלא פרשב"א ע"ש ועיין בדברי רבנו לקמן פ"ד מה' סנפה ה"ו דפסק כת"ק וליפא למימר דאיירי רבנו בדכייפי לאילן דחשיב צדדין דאפתי ה"ל לפרש דהיכא דחק בי' באילן אפילו אם אינה יכולה לעמוד בדפנות שבידי אדם נמי עולין לה פדיו צדדי צדדין.

לכן נראה דודאי רבנו מפרש דהיכא דחייק באילן חשיב צדדים ולא צדדי צדדים דהסקך מונח על האילן גופא אלא דהיכא דכייפי לאילנא חשיב משתמש באילן גופא פגון ששרקיעו' הסנפה הוא האילן עיין בתוספות ד"ה שתיים וכו' ובהכי ניתא דלא הדר בי' בעל הש"ס ממאי דס"ד מעיקרא דהיכא דכייפי לאילן חשיב משתמש באילן גופא ולק"מ לרבא אלא דביתר הכי פריה בעל הש"ס מדפליג רשב"א וס"ל עולין אלמא דלא איירי בדכייף לאילנא אלא בדחק בי' וש"מ צדדין תנאי היא.

וקאמר אפיי דצדדין דבהמה דכ"ע אסור אלא דהך דחק באילנא יש לדמות לצדדי צדדין דבהמה וכו"ל ורבא פליג וס"ל דאין לחלק בין צדדין לצדדי צדדין ואנא דאמינא פרשב"א. והדר פריה לרבא מהך דכלפלה אלמא דיש חילוק בין צדדין דאילן לצדדי

צָדָדִין דְּאִילָן וּמִשְׁנֵי דְהֵתָם מְשֻׁם דְּלֹא חֲשִׁיב צָדָדִין כְּלָל וּבִתְרָה הֵכִי אַפְסָקָה הִלְכְתָּא גְבִי
בְּהֵמָה דְצָדָדִין אֲסוּרִין וְצָדָדִי צָדָדִין מוֹתְרִין (וא"כ פִּינָן דְקִי"ל כַּת"ק ע"כ לִיתָא לְדַאבְיָי
וְדַמִּי דְחֵק בְּאִילָנָא לְצָדָדִי בְּהֵמָה וּמִתּוֹרַץ קוֹשְׁיָי' הַתּוֹסְפוֹת) וּבְהֵכִי נִיחָא מַה שְּׁמַחְדָּשׁ רַב
אֲשִׁי הָאִי דְרָגָא וְכו' דָּאף גְבִי אִילָן יֵשׁ חִילּוּק בֵּין צָדָדִין לְצָדָדִי צָדָדִין מִיְהוּ הָא וְדַאי הִיָּינוּ
דְּנֻקָּא בְּדָלָא נְיִיד אִילָנָא אָבֵל אִי נְיִיד אָפִילוּ עֲשָׂרָה צָדָדִין אֲסוּר וּמִש"ה הַשְּׁמִיט רַבְּנוּ
הִתְרַת צָדָדִי צָדָדִין דְּאִילָן שֶׁהוּא פְּשוּט דְאָפִילוּ צָדָדִי צָדָדִין דְּבִהֵמָה דַּס"ד לְדַמּוֹת לְצָדָדִי
אִילָן שְׁרֵי וְדִין אֲסוּר צָדָדִין בְּאִילָן מְבֻנָּאָר מִמ"ש לְקַמְן פ"ד מַה' סוּפָה וּמִמ"ש לְעֵיל וְאִין
מִשְׁתַּמְשִׁין בְּמַחְנֻבֵּר לְקַרְקַע כְּלָל.

וּמ"ש רַבְּנוּ עֲלָה בְּאִילָן וְכו' עֵינָן בַּמ"מ וְעוֹד שֶׁם אַקוּמְתָא בְּגַמְרָא דְבְּקֻסְיָנָן שׁוּגַג אֲטוּ
מְזִיד קַמְפְּלָגִי וְקִי"ל דְּלֹא קֻנְסִינוּ כְּנ"ל פִּי"ג ה"כוּמ"ש רַבְּנוּ וּבְבִהֵמָה וְכו' עֵינָן בַּמ"מ
אָמְנָם בִּירוּשְׁלַמִּי דְבִי צִיָּה מְפֻנָּרֵשׁ דְּבִבְהֵמָה אִם עֲלָה יִרְד: ה"י פִּיצַד כו' עֵינָן סוּף ה' רוֹצַח
וּשְׁמִירַת נֶפֶשׁ דְּפֶסֶק כַּמ"ד צַעַר ב"ח דְּאוֹרְיִיתָא הִילְכָף עַכ"פ אֲסוּר לְהַנִּיחָם ע"ג בְּהֵמָה
וְדִלָּא כַּר"ג בְּסוּגְיָנָן הִילְכָף הִיכָא שֶׁהֵם שְׁקִין גְּדוּלִים וּמְלֵאִים פְּלִי זְכוּכִית אָנוּ מִתִּירִין לוֹ
שְׁבוֹת דְּמוֹקְצָה לְפָרוֹק כְּדַרְכוֹ דְּבַמְקוֹם פְּסִידָא אָנוּ מִתִּירִין לוֹ שְׁבוֹת דְּרַבְּנָן תַּדַּע דְּהָא לְפִי
מַה דַּס"ד דַּר"ג דְּצַעַר ב"ח דְּרַבְּנָן לֹא פִּירַק הַמְשָׂא מְשֻׁם פְּסִידָא וְעֵבֵר עַל אֲסוּר צַעַר
ב"ח דְּרַבְּנָן (וְאִין זֶה חֲשׁוֹב שֶׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה כַּמ"ש לְעֵיל פִּי"ט ה"כ) וְתוּ דְכִי הִיכִי דְהִתִּירוּ
לְמִי שֶׁהִתְשִׁיף בְּדָרְךָ שְׁבוֹת מְשֻׁם דְּאָדָם בְּהוּל עַל מְמוֹנוּ וְאִי לֹא שְׁרִית לִי עֶבֶיד אֲסוּרָא
דְּאוֹרְיִיתָא ה"נ אִי לֹא שְׁרִית לִי נִיחָם עַל הַחֲמוֹר וְעֵבֵר עַל צַב"ח דְּאוֹרְיִיתָא.

מִיְהוּ דְּנֻקָּא אָנוּ מִתִּירִין שְׁבוֹת דְּמוֹקְצָה לְפָרוֹק כְּדַרְכוֹ דְּקִיל אָבֵל אִין מִתִּירִים לוֹ שְׁבוֹת
דְּבִיטוּל פְּלִי מַהִיכְנוּ דְּמַחְזִי כְּסוּתָר כְּדַלְקָמָן כַּכ"ה הַכ"ג אֲלֵא דְהִיכָא דַּא"א לוֹ לְפָרוֹק
כְּדַרְכוֹ אָנוּ מִתִּירִין לוֹ אָף בִּיטוּל פְּלִי מַהִיכְנוּ וְכַמ"ש ה"ה (וְכֵן בְּשָׂקִים קְטַנִּים וְכֻלִּים
הַמְשַׁתְּבָּרִים הִיכָא דַּא"א לוֹ בְּכָרִים וְכִסְתוֹת נְמִי פּוֹרַק כְּדַרְכוֹ) וְהִיָּינוּ דְּפָרִיף בְּגַמְרָא וְהָא
מְבַטֵּל פְּלִי מַהִיכְנוּ וּמוּטָב לְהִתִּיר לוֹ לְפָרוֹק כְּדַרְכוֹ בְּשִׁלְפִי רַבְּרֵי דְאֲסוּר מוֹקְצָה קִיל
וּמִתּוֹרַץ קוֹשְׁיָי' הַלַּח"מ דְּאִיצְטְרִיף לְאוּקִי' בְּשִׁלְפִי זוּטְרִי וּפְרִיף בְּגַמְרָא מְבַרְיִיתָא דְּטָבֵל
וְעֲשִׂישִׁית דַּס"ד דְּאִיִּירִי אָפִילוּ בְּשִׁלְפִי זוּטְרִי וְאִפ"ה אֲסוּר לְהִבִּיא פְּרִים וְכִסְתוֹת מְשֻׁם
בִּיטוּל פְּלִי מַהִיכְנוּ לְפִי שְׁעָה א"נ מְשֻׁם הַצֵּלָה שְׂאִינָה מְצוּי' (א"נ מְשֻׁם דְּאִין פְּלִי נִיטֵל
אֲלֵא לְצוֹרֵף דְּבַר הַנִּיטֵל) עֵינָן בְּכִירָה דַּף מ"ג וּמִשְׁנֵי דְלֵהֲפֶסֶד מוּעֵט לֹא חֲשָׁשׁוּ וּלְפ"ז י"ל
דְּאִפִּילוּ בְּעֲשִׂישִׁית שְׁבִשְׁקִין קְטַנִּים סוּבֵר רַבְּנוּ דְאִינוּ מַנִּיחַ פְּרִים וְכִסְתוֹת וְכו' וְהִיָּינוּ מְשֻׁם
דְּאֲסוּר בִּיטוּל פְּלִי מַהִיכְנוּ לְפִי שְׁעָה א"נ הַצֵּלָה שְׂאִינָה מְצוּי' שְׁלֵא בְּמַקוֹם הַפֶּסֶד מְרוּבָה
עֵינָן לְקַמְן כַּכ"ה ה"כ"ג וְעֵינָן בְּבַעַל הַמְּאוּר וּבְמַלְחָמוֹת בְּאַרְיִכוֹת וְכֵן מִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן רַבְּנוּ.

וְהַשְּׁמִיט רַבְּנוּ תִּיבַת טָבֵל הַנְּזַפֵּר בְּבַרְיִיתָא מְשֻׁם דְקִי"ל בְּכִירָה דַּמ"ג טָבֵל מוּכָן הוּא
אַצֵּל שְׁבַת ע"ש בְּתוֹסְפוֹת וְעֵינָן לְקַמְן כַּכ"ה ה"ה: הִי"א הַמְּדַבֵּק וְכו' שְׁבוֹתֵי אָב ד' שֶׁהוּא
מְעַמֵּר עֵינָן בַּמ"מ וְכִבֵּר בְּאַרְתֵּי לְעֵיל פ"ח ה"ו דַּעַת רַבְּנוּ.

וְעֵינָן בַּלַּח"מ שְׁנַדְחַק בְּלִשׁוֹן הַרְשָׁב"א וּדְבָרֵינוּ תְּמוּהִים דְּאֲדַרְבָּה לְדַעַת הַרְמַב"ן אֲסוּר
לְתוֹף פְּפוּ פְּדִין בּוֹרֵר וּמַנִּיחַ בְּיָדוֹ וְלֹא שְׁרֵי אֲלֵא לְאַכּוֹל מִיָּד וּבְחֻנָּם גְּדַחַק שְׁהַרְשָׁב"א
בְּשִׁבְעַת שִׁיטוֹת כ' שֶׁכ' מוֹרוֹ הָרַב ז"ל שֶׁהוּא רַבְּנוּ יוֹנָה רַבּוֹ שֶׁל הַרְשָׁב"א כְּגוֹן שְׁנַתְּפָרוּ
וְכו' וְהַרְמַב"ן פִּי' בְּאִנְפוֹן אַחַר מְשֻׁם בּוֹרֵר וְלִזְזָה מִתְּחִלָּה הַעֲתִיק הַרְשָׁב"א בְּסִפְרוֹ דְּבַר

המנספם מקל הפוסקים דאם נתפזרו אסור ואח"כ כתב הורו רבותי דהיינו רבנו יונה דבמקום א' שרי כמו שהאריך בשבע שיטות להביא רא' לדברי רבו מהך שפדף קמ"ב ונשדי לאבן וננקטני בידים וכו' ע"ש ואח"כ מסיים הרשב"א להחמיר אף פדעת הרמב"ן דבנתפזרו לתוף עפר וצורו אפילו במקום א' אסור.

ומ"ש רבנו וכן אין מקבצין את המלח לשון הגמרא אפ"י אמר אין עימור אלא בגידולי קרקע ומפרש רבנו דאפ"ה שבות איכא ולפ"ז ה"ה לגיבול באפר דלעיל סוף פ"ח ודישה שלא בגדולי קרקע שבפ"ק ה"ז נמי פטור אבל אסור: הי"ב מפרק וכו' שבותי אב ה' שהיא דש עיין בה' הרי"ף באנרף ועיין בתוספות דף קמ"ד ע"ב ד"ה ה"נ ולדרף רבנו י"ל דלפי מסקנת רב פפא הדרין למלתא קמיתא דאפילו סחיטה ממש שרי בשאר פירות: הי"ג כבשין וכו' ה"ה דג לצירו.

ומ"ש רבנו אבל מרסק בגמרא גרסין נותן ומיהו בתוספתא ספ"ד דשבת גרסין מרסק. ומ"ש רבנו השום וכו' נראה מלשונו דדיקה בכלי ושחיקה ביד ועיין מ"ש לעיל פ"ג ה"ב באריכות.

ומ"ש רבנו לפיכך וכו' תשובת שאלה שנשאל עלי' רבנו ופשטה מסוגיין הביאה הב"י בטור א"ח סימן שכ"א ע"ש: הי"ד המולל עיין בתוספתא סוף פי"ו: הט"ו פירות שזבו וכו' בגמרא מסיק אליבא דר' יהודה דקיי"ל פנותי דאף לסתם הינצא מהן אסור ומשמעות לשון רבנו דדוקא לדורכן הו' דאסור ונ"ל דסובר רבנו דלפי מסקנת הש"ס הלכה כש"ל בית מנשיא בר מנחם ודחה ר"פ ע"ש ומ"מ פסק רבנו כש"ל בית מנשיא בר מנחם לעיל הי"ב בתותי ורמוני והסביר שם הטעם דאע"ג דבשאר פירות בטלה דעתן כמסקנת ר"פ מ"מ בתותים ורמוני אע"ג דבטלה דעתן של בית מנשיא בר מנחם דשאני ערביא דהוה אתרא אפ"ה היכא דאחשבינהו פיון דאיכא מיהות מיעוטא שפוחטין דהיינו של בית מנשיא לא בטלה דעתן וגזרינן אטו זיתים וענבים ומש"ה פסק רבנו דבסתם אזלינן בתר רובא דעלמא דאינם עומדין למשקין ולא קיי"ל כר"י בסתם אע"ג דקיי"ל פנותי בתותים ורמוני למשקין: הט"ז זיתים וענבים וכו' נ"ל הטעם דפסק הגאון פנותיהו מדאפסקה הלכתא פ"ק דשבת די"ט כר' ישמעאל והיינו משום דמתניתין אתיני פנותי אע"ג דיש לדחות פי פליגי במחוסרין שחיקה מ"מ מדמה ריב"ח דיקה מבע"י לשחיקה משתחשף פנ"ל פ"ג ה"ג מכ"ש הך מלתא דר"א ור"ש דנדאי אתיני מתניתין פנותיהו אלא דריב"ח לא שמיע לי הכריתא: הי"ז זורה וכו' כלל רבנו שבותי ג' אבות וז"ט** (ו' ז' ט').

(**) זורה בורר מרקד דשייכי אהדדי כמ"ש רבנו פ"ח הי"א וכבר בארתי דברי רבנו הללו בשלמות לעיל פ"ח הי"ד. ומ"ש רבנו וכן המחבץ וכו' עיין בתוספתא נותנין שונמשין ונאגוזים לתוף הדבש ובלבד שלא יגבל וכו' אבל מחבץ הוא מעשה קדרה ואוכל ע"כ ומפרש רבנו גיבול זה דהיינו חביצה ולא לישא מדמסיים בה אבל מחבץ וכו' וענין חביצה זו לדעת רבנו שכל מאכל השרוי במשקה ומקבץ המאכל ומגבלו לסחוט ממנו המשקין חשיב כבורר האוכל מתערובת המשקה: הי"ח המחטף וכו' שבותי טוחן האב השמיני.

ומ"ש רבנו לפיכך וכו' ומתירין וכו' הרב המגיד הוקשה לו מה שפסיים רבנו שאין טחינה אלא בפירות וי"ס שאין טחינה בפירות וכתב שלא הבין שום א' משתי הגנוסות אכל הראשונה נראית יותר.

וכתב הכ"מ דלגנוסות השני' הוקשה לו דהא שחת וחרובין פירי גינהו ואסור ומש"ה הכריע פנוסות הראשונה אלא דעדיין הוקשה לו דהא דלועין נמי פירי הם ומש"ה פתב שאינו מבין שום א' מהגנוסות ותירץ הכ"מ דגנוסות השני' עיקר והוא נתינת טעם אדלעיל מיני' דמש"ה פטור בשחת וחרובין ואינו חייב לפי שאין טחינה בפירות ע"ש ודוחק דנדאי משמע דנתינת טעם הוא למה אסור ריסוק שחת וחרובין ומותר חיתוף דלועין ונבלה (וכבר השיג עליו הט"ז סי' שכ"ד וכ' שם דסובר רבנו דאין חייב טחינה אלא היכא דמסתף ירק כדי לבשלו למחר דאינו לצורך אכילה היום ומש"ה אסור ריסוק שחת וחרובין פינו דחזי לאכילה קודם ריסוק חשיב ריסוק זה שלא לצורך אכילה פטוחן והיינו מה שפסיים רבנו שאין טחינה בפירות דהיינו דבר הנאכל בשבת כמו דלועים דה"ל לצורך אכילה בשבת ע"ש ולשון שאין טחינה בפירות משמע איפכא דדבר הראוי לאכילה קודם טחינה לא שייך בי' טחינה.

וגם מה שרצה הט"ז להעמיס בלשון רבנו המסתף את הירק כדי לבשלו היינו למחר לא מיחנור דאטו לא משפחת לי' בשגגת שבת כדי לבשלו היום. ותו דאטו הטוחן חטים לצורך היום פטור) ומה שפירא פשוט בכוננת ה"ה דלפי המתבאר בסוגי' דאליבא דרב הונא איירי ה' דשחת וחרובין בדאקושי וזה דלועין ונבלה ברכיכי ולר' יהודא איפכא ה' שחת וחרובין ברכיכי וזה דלועין ונבלה באקושי ולפ"ז הגנוסות הראשונה אתני' כר"י דה' דלועין ונבלה הקשים דלא חשיב פרי שרי דאין טחינה אלא בפירות והגנוסות שניה כר' הונא דה"ל דלועין ונבלה רכיכי ופירי והוקשה לו שתי הגנוסות דלגנוסות הראשונה קשה דהא ה'ף לשון של מתכת ומאן דסליק סילתי חייב אע"ג דלא הנה פירי ולגנוסות השני' קשה דהא המסתף ירק דק דק חשיב טחינה אע"ג דהוי פירי וכן סתם טחינה בחטין דה"ל פירי.

ולזה הכריע ה"ה פנוסות ראשונה דאתני' כר"י דהלקתא פנותי' הואיל דקם רב הונא בקוש' וכן טוחן דל"ט מלאכות שהיא בחטין הנה טחינה בפירות. ומש"ה הקשה נמי ה"ה דכינון דקיי"ל כר"י ה"ל לרבנו לבאר דוקא בנבלה קשה אכל רפה אסור.

ובאמת קשה נמי דה"ל לרבנו לבאר דדוקא חרובין רפין דומי' דשחת אסור אכל קשין שרי. גם קשה קוש'י' השואל להרשב"א שהובא בכ"מ דלמה יצא רבנו לידון בטעם חדש מפני שפירא פטוחן ועוב הטעם הנזכר בגמ' דמטרח באוכלא לא טרחינו והתירוץ שתירץ הכ"מ תמה תמה אקרא דאטו רבנו ז"ל בדה תורה חדשה מלבנו מה שלא הוציא מדברי חז"ל.

גם קשה בדברי רבנו דדין מתירין אלומו' לא אתני' כר"י ולא פרב הונא וכמ"ש ה"ה. ומה שתירץ הכ"מ דפי' דארזי אלומו' קטנות דוחק מלבד שארי דחוקים אשר יראה ויבין המעיין בצדק ובב"ח סי' שכ"ד רצה ליישב דברי רבנו ע"פ הגירסא שבקצת ספרי הרי"ף ומפרש אליבא דר"י דפקעין הן בינונית וכפין קטנות וזירין גדולות הילכך בקטנות פספוס נמי שרי ובגדולות להתיר נמי אסור ובבינונות מתירין ולא מפספסין וטעמא

דַּרְבָּא קָאֵי רַק אַבְיָנוֹנוֹת דְּמַתִּירִין חֲשִׁיב שׁוּוּיֵי אוּכְלֵי וּפְסוּס חֲשִׁיב טְרַחָא בְּאוּכְלָא וּמָה שְׁמִסִּיִּים רַבְּנֵי אַבְל לֹא אַלְנוֹמוֹת גְּדוּלוֹ ר"ל אַפִּילוּ לְהַתִּיר ע"ש.

וּגַם זֶה דְּנוֹחַ פְּנ"ל וְהָאִי קְאָמַר הוּוּ פְקָעִין וְהוּוּ זִירִין הוּוּ אֵיל שְׂאֵלוּ גְדוּלוֹת וְאֵלוּ בִּינוּנוֹת וְלָמָּה לֹא הוּוּ פְקָעִין וְכַפִּין שְׁהוּ בִּינוּנוֹת וּקְטִנוֹת וְתוּ דְאִין הִבְנָה לִפ"ז לְהָא דְקָאָמַר ר"ח אֵלִיבָא דְרַב הוּנָא שׁוּוּיֵי לֹא מְשׁוּיֵין טְרוּחֵי מְטַרְחִינֵן וְע"כ צ"ל דֵּהוּא נְתִיבַת טַעַם הוּוּ דְאַרְזֵי קָשִׁין.

וְתוּ דְלִשׁוֹן רַבְּנֵי אַבְל לֹא אַלְנוֹמוֹת גְּדוּלוֹת מְשַׁמַּע דְּאַפְסוּס גְּרִידָא קָאֵי. וְגַם גִּירְסָא שְׁבַקְצַת סְפָרֵי הָרִי"ף לֹא נִהִירָא וְגַם אִין זֶה גִּירְסַת רַבְּנֵי כַּמ"ש לְקַמֵּן.

וּכְדֵי לִיַּשֵּׁב דְּבָרֵי רַבְּנֵי צָרִיף אֲנִי לְהַרְחִיב קְצַת דַּע שְׁרַבְּנֵי אִינְנוּ מְפָרֵשׁ שׁוּוּיֵי אוּכְלֵי כַּפְרֵש"י מְשׁוּם אוּלְיָדֵי אֲנָכְל וְכֹן אִינְנוּ מְפָרֵשׁ טְרוּחֵי בְּאוּכְלֵי כַּפְרֵש"י מְשׁוּם טְרַחָא שְׂלֹא לְצוּרָה דְלֹא מְצִינֵי שְׂרַשׁ לְטַעַמֵּי הִלְלוּ וְרַבְּנֵי זֶה דְרַכּוֹ תְּמִיד לְעִינֵן בְּטַעַמָּא דְמַלְתָּא לְכָל הַשְּׁבוּתִים שְׂאָסְרוּ חו"ל וְלִסְמַכְם לְאָב אֶחָד מְל"ט אַבוֹת וּמְפָרֵשׁ רַבְּנֵי דְאִיסוּר פְּסוּס הַנְּזַכָּר בְּסוּגְיָן הִינְנוּ דוּמְלֵי דְרִיסוּק שַׁחַת וְכַמ"ש לְקַמֵּן לְשׁוּנוּ בְּפִי הַמְּשַׁנָּה וּמְשׁוּם גְּזַרְתַּי טְחִינָה נִגַּע בִּי וְלִזְהָ מְפָרֵשׁ דְּאֵלִיבָא דַּר' יְהוּדָה שׁוּוּיֵי אוּכְלֵי לֹא חֲשִׁיב טְחִינָה אֵלֹא טְרוּחֵי בְּאוּכְלֵי דְסוּבְרַב רַב יְהוּדָא דְאִין טְחִינָה אֵלֹא בְּפִירוֹת שְׁהוּ אוּכְלִין קוּדָם הַטְּחִינָה וְרַב הוּנָא ס"ל אִיפְכָא דְשׁוּוּיֵי אוּכְלֵי דְמִי טְפִי לְטְחִינָה אַבְל טְרוּחֵי בְּאוּכְלֵי שְׂרִי דְאִין טְחִינָה בְּפִירוֹת.

וּשְׁנִיָּהֶם לֹא לְמַדוּהוּ אֵלֹא מַגּוּף מְלֹאכַת הַטְּחִינָה שְׁהִיא בְּחַטִּין דְּאִיתָא בְּבִרְכוֹת דַּל"ו קְמַחָא דְחִטָּא רִי"א בַּפֶּה"א וְרַב נַחֲמָן אוֹמַר שְׁהַנ"ב דֵּהוּוּ אֵיל דְּאִית לִי עֲלוּיֵי אַחְרִינָא בְּפַת לֹא מְבָרְכִין עֲלֵי בַּפֶּה"א אֵלֹא שְׁהַפֶּל וְכו' וּבַגְּמָרָא בְּרַכּוֹת דָּף ל"ז הַפּוּסָא אֵת הַחֲטָה מְבָרַךְ עֲלֵי בַּפֶּה"א עִינֵן בְּדְבָרֵי רַבְּנֵי פ"ג מַה' בְּרַכּוֹת דֵּהִינְנוּ דְנוֹקָא בְּכוּסָא חַטִּין שְׂלוּקִין דְּכָל שְׁהוּא נֶאֱכָל מְבֹוּשָׁל מְבָרְכִין עֲלֵיו חֵי שְׁהַנ"ב וּפְסָק' דְּמַלְתָּא דְדָגָן חֵי וְקַמַּח חֵי מְבָרְכִין שְׁהַנ"ב דֹּאֵע"ג דְּחֲשִׁיב אֲנָכְל דְּאֵלוּ לֹא הִיוּ חֲשׁוּבִין אֲנָכְל לֹא הִיוּ מְבָרְכִין עֲלֵיהֶן כָּל כַּמ"ש רַבְּנֵי פ"ח מַה' בְּרַכּוֹת ה"ז הַפְּלִפְלִין וְהַנְּגַבִּיל בְּזִמְן שְׁהֵם רְטוּבִין מְבָרַךְ עֲלֵיהֶן בַּפֶּה"א אַבְל בְּזִמְן שְׁהֵם יְבֻשִׁים אִינוּ מְבָרַךְ עֲלֵיהֶם כָּל מְפָנֵי שְׁהוּ תְּבִלִין וְאִינֵן אֲנָכְל וְכֹן אוּכְלִין שְׂאִינֵם רְאוּיִין לְאַכִּילָה אִינֵם טְעוּנִים בְּרַכָּה ע"כ אֵלֹא דֹאֵע"ג דְּחֲשִׁיבֵי אֲנָכְל הוּוּ אֵיל וַיֵּשׁ לְהֵם עֲלוּי אַחַר בְּפַת אִינוּ מְבָרַךְ עֲלֵיהֶם בַּפֶּה"א וְר' יְהוּדָה ס"ל דְּאַפִּילוּ דְבָר שְׂיֵשׁ לוֹ עֲלוּי מְבָרְכִין עֲלֵיו בַּפֶּה"א.

הַיֵּצֵא מִיָּהוּת מְזָה דְּטְחִינָה בְּחַטִּין הֵם בְּדְבָר שְׁהִי אוּכְל קוּדָם טְחִינָה וְהוּוּ ג"כ אֲנָכְל אַחַר טְחִינָה וְאִין בָּהּ עֲלוּי אַחַר הַטְּחִינָה אֵלֹא שְׁהַעֲלוּי יְהִי אַחַר הָאֵפִי' שְׂאֵחַר הַטְּחִינָה פְּשִׁיחֵי' פַת וּבְזָה תְּבִין הָא דְאָמַר רַב פְּפָא הָאֵי מֵאֵן דְּפָרִים סִילְקָא חֲזִיב מְשׁוּם טוּחֵן וְכַתְּבוּ שְׂם הַתּוּסְפוֹת דַּע"ד ע"ב דְנוֹקָא בְּסִילְקָא שְׂרִיף טְחִינָה אַבְל שְׂאָר אוּכְלִין שְׂרִי ע"כ וּבְרִוּר בְּכּוּוּנְתָם שַׁר"ל סִילְקָא וְכָל דְדָמֵי לִי וְדְבָר זֶה צָרִיף בִּינָה יְתִירָה דְמָה נְשַׁתְּנָה סִילְקָא מְשָׂאָר אוּכְלִין וּבְמָה יוּדַע אִיפּוֹא אִיזְהוּ אֲנָכְל דְדָמֵי לְסִילְקָא.

וּלְפַמ"ש נְרָאָה בְּרִוּר דְדָמִיוֹן פְּרִימַת סִילְקָא לְטְחִינַת חַטִּים הוּוּ דְמִיוֹן חֲזַק דְּאִיתָא בַּגְּמָרָא בְּרַכּוֹת דָּף ל"ח ע"ב בְּשִׁלְמָא כָּל שְׁתַּחֲלִתוּשְׁהַנ"ב שְׁלָקוּ בַּפֶּה"א מְשַׁפְּחַת לִי בְּפָרְבָא וְסִילְקָא וּקְרָא וְכו' מְבֹוּשָׁל מְזָה דְסִילְקָא נֶאֱכָל כְּמוֹת שְׁהוּ חֵי וּמְש"ה מְבָרְכִין עֲלֵי

שהנ"ב אלא שאין מְבַרְכִין עָלָיו בפה"א מִפְּנֵי שֵׁישׁ לוֹ עֲלוּי אַחַר הַבְּיָשׁוּל הֲרִי שֶׁהוּא מִמֶּשׁ כְּדָמוֹת הַחֹטִין שֶׁהוּא מְעַיְקָרָא אֲנָכֵל וְגַם אַחַר הַפְּרִימָה אֵין לוֹ עֲלוּי אֲלָא הָעֲלוּי יְהִי אַחַר הַבְּשׁוּל שֶׁאַחַר הַפְּרִימָה פְּשִׁיחָהּ שְׁלוּק וּבְזָה מְבֹאֵר מְאֹד מ"ש רַבְּנֵי הַמְּחַסְפָּה אֵת הַיָּרֵק דִּק דִּק לְבָשְׁלוֹ שְׁנַמְצָא טְחִינָה זֶה מִפְּשִׁיחָתוֹ לְעֲלוּי הַבְּיָשׁוּל וְחָשִׁיב תִּיקוּן מִשָּׂא"כ יָרֵק הַנֶּאֱכָל כְּמוֹ שֶׁהוּא חֵי וְאֵין לוֹ עֲלוּי בְּבִישׁוּל לֹא חָשִׁיב חִיתוּכֵי טְחִינָה וְתִיקוּן וְדוּקָא בְּיָרֵק שֶׁרְאוּי לְאַכִּילָה חֵי דְוָמְנִי דְחֹטִין מְבֹאֵר מְזָה דְסִילְקָא דְמִי לְחֹטִין בְּכָל הַדְּמִיוֹנוֹת.

אֲמַנָּם רִיסוּק שְׁחַת וְחַרוּבֵין דְרַכְיָכֵי וְחִיתוּף גְּבֻלָּה וְדִלּוּעֵין דְאַקוּשֵׁי דְתַרְנוּנֵיהּ לֹא דְמוּ מִמֶּשׁ לְטְחִינַת חֹטִין בְּזָה נְחֻלְקוּ רַב יְהוּדָה וְרַב הוּנָא דר"י ס"ל דְרִיסוּק שְׁחַת וְחַרוּבֵין שֶׁהֵיוּ רְאוּיִי לְאַכִּילָה קוֹדֵם הֲרִיסוּק דְרַפְיָה אֲלָא הֲרִיסוּק עוֹשֵׂאן מְעוֹלָה טְפִי חָשִׁיב דוּמָה לְטְחִינָה וְהֵינּוּ טְרוּחֵי בְּאֲנָכְלֵי לֹא טְרַחֲנִין מִשָּׂא"כ בְּדְאַקוּשֵׁי דַה"ל שׁוּוּיִי אֲנָכְלֵי לֹא דְמִי לְטְחִינָה דְהֵתָם הֵיוּ הַחֹטִין רְאוּיִים לְאַכִּילָה קוֹדֵם הַטְּחִינָה מִשָּׂא"כ הֵכָא דְהֲרִיסוּק עוֹשֵׂאֵו אֲנָכֵל וְאֵין טְחִינָה אֲלָא בְּפִירוֹת.

וְרַב הוּנָא ס"ל דְאַטְרוּחֵי בְּאֲנָכְלָא טְרַחֲנִין דְכִינּוּ דְמְעַיְקָרָא אֲנָכֵל וְסוּף אֲנָכֵל לֹא הֵנָּה הַטְּחִינָה תִּיקוּן גְּמוּר אֲלָא לְתַעֲנוּג וְשָׂרֵי וְלֹא דְמִי לְטְחִינַת חֹטִין כְּדִי לְאַפּוֹת דְחָשִׁיב עֲלוּי וְתִיקוּן שַׁע"י הַטְּחִינָה מְחֻזֵי לְאַפּוֹת אֲבָל שׁוּוּיִי אֲנָכְלֵי לֹא מְשׁוּוּיִין דְחָשִׁיב תִּיקוּן מַה שְׁנַעֲשֶׂה אֲנָכֵל וְהֵינּוּ דְסוּבְרֵי אֵין טְחִינָה בְּפִירוֹת דְדָבָר שֶׁהוּא פְּרִי קוֹדֵם טְחִינָה כְּמוֹ לְאַחַר טְחִינָה ה"ל כְּמוֹ יָרֵק הַנֶּאֱכָל חֵי וְאֵין לוֹ עֲלוּי בְּשִׁלְיָה וְלֹא חָשִׁיב טְחִינָה.

וּלפ"ז פָּסֵק רַבְּנֵי כר"י וּכְגוֹסְסָא רְאִישׁוּנָה שֶׁהַכְּרִיעַ ה"ה שֶׁאֵין טְחִינָה אֲלָא בְּפִירוֹת וְהוּא גְּמִינַת טַעַם דְהִילְכַף שְׁחַת וְחַרוּבֵין שֶׁהֵם פְּרִי וְרְאוּיִים לְאַכִּילָה קוֹדֵם רִיסוּק דְבְּרַפִּין אֵינְרִי מְחֻזֵי טְחִינָה מִשָּׂא"כ בְּגְבֻלָּה וְדִלּוּעֵין דְאַקוּשֵׁי וְלֹא הֵיוּ פְּרִי וּבְהִכֵי גִיחָא דְלֹא הִנְצָרָה רַבְּנֵי לְפָרֵשׁ בְּחַרוּבֵין דְרַכְיָכֵי וּגְבֻלָּה דְאַקוּשֵׁי דְכָל זֶה גִּלְמַד מִגְּמִינַת טַעַם שֶׁכַּתֵּב שֶׁאֵין טְחִינָה אֲלָא בְּפִירוֹת (וְכִמוֹ שֶׁאַחֲזָה מְשַׁנְתָּנוּ בְּרַפִּין שְׁחַת וְחַרוּבֵין וּבְקִשִּׁין גְּבֻלָּה וְדִלּוּעֵין אֲלֵמָא דְסַתְמָא הִכֵי אֵיתְנִייהוּ דַּאל"כ לְפָלוֹג וְלִיתְנֵי בְּדִידֵי).

אֲחַז גְּמִי רַבְּנֵי לְשׁוֹן הַמְּשֻׁנָּה וּבִיאַר בְּגִמְיַנַת טַעַם שֶׁנֶּתַן דְהִנְהוּ רַפִּין וְהִנְהוּ קִשִּׁין) וְלִשׁוֹן בְּפִירוֹת שֶׁכ' רַבְּנֵי פִי' אֲנָכְלִין דְכִיּוֹצָא בְּזָה בְּפִירוֹת קוּרָא רִי"א בַּפֶּה"א פְּרִי הוּא אֲלֵמָא דְאַרְף רַף שֶׁל דְקָל נִקְרָא פְּרִי הוּאִיל דְחֻזֵי לְאַכִּילָה וּבִלְשׁוֹן רַבְּנֵי פ"א מַה' פְּלֵאִים כָּל שֶׁהִזְרַעִים אֵינָם נֶאֱכָלִין אֲלָא הַפְּרִי שֶׁל אוֹתוֹ הִזְרַע כְּמוֹ זֶרַע הַלֶּפֶת וְכו' וְנִקְרָאִים יָרֵקוֹת שֶׁהֵן מְתַעֲלִין ע"י שְׁלִיקָה פְּרִי וּבְגִמְרָא גְּדָרִים הַנּוֹזֵר מִפִּירוֹת הָאֲרִץ נֶאֱסַר בְּגִדוּלֵי קִרְקַע אֲבָל סֵתָם פְּרִי מְשַׁמַּע כָּל מִינֵי אֲנָכְלִין שֶׁבְּעוֹלָם גְּמַצִּינוּ לְמַדִּים שִׁמ"ש רַבְּנֵי אֵין טְחִינָה אֲלָא בְּפִירוֹת הֵינּוּ דוּקָא פִירוֹת שֶׁהֵם מְתַמְקְנִים ע"י טְחִינָה מִשָּׂא"כ בְּיָרֵק הַנֶּאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חֵי לֹא חָשִׁיב הַטְּחִינָה תִּיקוּן כָּלָל וְכִמוֹ שֶׁבִיאַר זֶה רַבְּנֵי בַמ"ש הַמְּחַסְפָּה אֵת הַיָּרֵק כְּדִי לְבָשְׁלוֹ.

וְכֵן הֵי כָּלָלָא אֵינּוּ אֲלָא בְּאֲנָכְלִין דְאֵין חֲיִיבִין עַל טְחִינַת דְבָר הַנֶּאֱכָל אַא"כ הֵי רְאוּי לְאַכִּילָה קוֹדֵם הַטְּחִינָה אֲבָל הֵא וְדַאי דְשִׁינָה טְחִינָה בְּתַבְלִין שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְאַכִּילָה וְהַשָּׁף לְשׁוֹן שֶׁל מְתַכַּת וְהֵי מֵאן דְסִלְתֵי סִילְתֵי דְכָל שֶׁהוּא תוֹלְדָה לְאָב אֵינּוּ דוּמָה לְאָב מִמֶּשׁ אֲלָא דְכִינּוּן שֶׁהֵי מְעַיְקָרָא ג"כ תַּבְלִין וְאַח"כ נַעֲשׂוּ תַבְלִין גִּידוּכִין וְתִיקוּן חָשִׁיב טְחִינָה מִשָּׂא"כ שׁוּוּיִי אֲנָכְלָא לֹא חָשִׁיב טְחִינָה כָּלָל דְפְּנִים חֲדָשׁוֹת בְּאוֹ לְכָאן דְמְעַיְקָרָא לֹא הֵנָּה

דה"ק מתירין פקיעי עמיר דהיינו אגודות קטנות של עמיר לח ופספוסים לא דחשיב מיטרח באוכלא שגראא פטוחו ומפספסין את הכפין דהיינו עמיר יבש דחשיב שוויי אוכלי והוא שיתקני אגודה קטנה אבל אין מפספסין את הזירין שהן אגודות גדולות אפילו של עמיר יבש דלית בי' משום טחינה הואיל דנפיש טרחייהו ושיעור לשון המשנה פאלו אמרה מתירין פקיעי עמיר ומפספסין פקיעי כפין אבל לא את הזירין אפילו של כפין ובהכי ניקחא הא דלא נקיט במתניתין מתירין פקיעי עמיר וזירין ומפספסין את הכפין דאזי הי' משמעוהו דכל כפין מפספסין אפילו זירי כפין ובנה מבואר מ"ש רבנו וכפין הוא מין הפקעין פי' דכפין דמתניתין דהתירו לפספס היינו פשהם מין מן הנאגדים באגודה קטנה אבל הזירין אסורים לפספס אפילו של כפין.

ובהכי ניקחא נמי אליבא דרב הונא דה"ל למנקיט מתירין ומפספסין פקיעי עמיר וכפין אבל לא את הזירין אלא משום דאזי ה"א דהכי קאמר בשל עמיר הוא דמתירין ומפספסין אף את הכפין אבל בשל זירין אין מתירין ומפספסין פקיעין וכפין אלא פקיעין גרידא משא"כ השתא דפליגינהו בתרי בבא משמעוהו פאלו אמר מתירין פקיעי עמיר אבל אין מתירין פקיעי זירין דבבא דאבל לא את הזירין מוסב גם אבבא ראשונה ונקיט בבא דמפספסין את הכפין לגופא וכ"ש פקיעי עמיר ובבא דמתירין פקיעי עמיר נקיט משום דיוקא דבזירין אפי' פקיעין ואפילו התרה נמי אסור דכיון דאסור לפספס משום שוויי אוכלי הילכף לא חזי לבהמה ואסור אפילו להתיר מתורת מוקצה כאבנים כמ"ש רבנו פכ"ה ה"ו.

ולפמ"ש דברי רבנו הם ממש כלשון המשנה דמתירין אלומות של עמיר דהיינו בין גדולים ובין קטנים ופספוסים לא דבעמיר לח חשיב מטרח באוכלי ואח"כ כתב רבנו ומפספס בידו אלומות קטנות דהיינו של עמיר קשה הצריף פספוס אבל לא אלומות גדולות אפילו של עמיר קשה דאע"פ דלית בי' משום לתא דטחינה דחשיב שוויי אוכלי מ"מ אסור מפני הטורח שבהו דנפיש טרחייהו כנ"ל ושיעור לשון רבנו מתירין פקעין וזירין של עמיר ומפספס את הפקעין אבל לא את הזירין פירוש של עמיר קשה הצריף פספוס.

ועי"ל דהוקשה לו לרבנו הא דפריף בגמרא תנו אין מרסקין את השחת וכו' ת"ש מחתכין את הדלועין וכו' דמשמע דדוקא לרב הונא ולר"י פריף ובל"ז הנה ניקחא לי' אע"ג דס"ד דחרובין דומי' דשחת ודלועין דומי' דנבלה ואידי ואידי ברכיכי.

אלא ודאי דס"ד דבעל הש"ס לחלק דריסוק שחת הנה טירחא טפי דריסוק הוא דק דק ודמי קצת לטחינה משא"כ חיתוף נבלה ודלועין לא הנה טירחא פלה האי דחיתוף הן חתיכות גדולות א"נ דס"ד דבעל הש"ס לחלק דשאני שחת וחרובין שהם מאכל בהמה דשחת ידוע שהוא מאכל בהמה ומש"ה הקוצר לשחת מפסיק לפאה וכן חרובין עיין פ"א מה' מעשרות ה"ט החרובין אינם חייבין במעשרות אלא מדבריהם לפי שאינן מאכל אדם ובירושלמי פ"ב דמעשרות מפורש החרובין מאכל בהמה הן ואפילו לפמ"ש הכ"מ שם איננו מאכל השנה לכל נפש משא"כ בדלועין ונבלה שהן מאכל אדם דלועין ידוע לכל שהוא מאכל אדם ובגדרים הנודר מן הירק מותר בדלועין וכן נבלה עיין פ"ג מהט"א הי"ג דסתמא אכילת אדם הוא ואין צריף מחשבה ומש"ה דלועין ונבלה רכיכי טפי

וְחִתּוּף לֹא הָיָה כִּי דַק דַּק וּבְצִיר טְרַחֲנִיהוּ מִשָּׂא"כ בְּשַׁחַת וְחֲרוּבֵינּוּ דְלֹא רַפְיָכִי כְּלֵה הָאֵי וְרִסּוּק הוּא דַּק דַּק מִשָּׂה אֲסִירֵי וּבְהֶכִי הֵנָּה נִיחָא לִי לְבַעַל הַש"ס לְחַלֵּק אֵי לֹאוּ מְלַתְנִיָּהוּ דְרַב הוּנָא וְרַב יְהוּדָה (תַּדְעָ דְאֵי ס"ד דְּנַבְלָה דְּוּמְנָ' דְּדְלוּעֵין פְּדַמְשַׁנִּי בַעַל הַש"ס אֲלִיבָא דְר"י א"נ דְּשַׁחַת דְּוּמְנָ' דְּחֲרוּבֵינּוּ פְּדַמְשַׁנִּי בַעַל הַש"ס אֲלִיבָא דְרַב הוּנָא קָשָׁה לִפְלֹג וְלִתְנִי בְּדִידִי') אֲלֵא דְפָרִיף לְרַב הוּנָא דַס"ל טְרוּחֵי בְּאֲוֹכְלֵי טְרַחֲנִינּוּ אֲפִילוּ טִירְחָא מְרוּבָה בְּכַפֵּין שֶׁהוּן אֲלֻמּוֹת גְּדוּלוֹת מְוַתֵּר לְפַסְפָּס אַמְאֵי אֵין מְרַסְקִין שַׁחַת וְחֲרוּבֵינּוּ וְכֵן לְרַב יְהוּדָה דַס"ל דְאֵין מְפַסְפָּסִין פְּקִיעֵי עֲמִיר שֶׁהוּן אֲלֻמּוֹת קַטְנוֹת אֲלֵמָא דְלֹא טְרַחֲנִינּוּ בְּאֲוֹכְלֵי כָּל קָשָׁה לִי לְבַעַל הַש"ס חִתּוּף נְבִלָה וְדְלוּעֵין מִשָּׂא"כ לִילֵי דְבָרֵי רַב הוּנָא וְרַב יְהוּדָה אֲפִשָׁר לְפָרֵשׁ בְּפִשְׁטוֹת דַּה"ק מִתְנִיתִין דַּהּוּן הֵן פְּקַעֵין וְהֵן הֵן זִירִין פְּקַעֵין תְּרֵי וְזִירִין תְּלַת וְכִיפִין דְאַרְזֵי וְה"ק מִתִּירִין פְּקִיעֵי עֲמִיר וְה"ה לְפַסְפָּס וְכַפֵּין נְמִי מְפַסְפָּסִין אֲבָל לֹא אֵת הַזִּירִין דְנִפִּישׁ טְרַחֲנִיהוּ בֵּין זִירִין שֶׁל עֲמִיר וּבֵין זִירִין שֶׁל דְאַרְזֵי וְהַטַּעַם דַּהּוּן טְרוּחֵי בְּאֲוֹכְלֵי וְהֵן שְׁוִיֵי אוֹכְלֵי טִירְחָא זוּטָא שְׂרִי וְטִירְחָא רַבָּה אָסוּר וּבְהֶכִי נִיחָא דְרִסּוּק שַׁחַת וְחֲרוּבֵינּוּ נִפִּישׁ טְרַחֲנִיהוּ וְאָסוּר וְחִתּוּף נְבִלָה וְדְלוּעֵין זוּטָר טְרַחֲנִיהוּ וְשְׂרִי וְדַחֲקָא לִי לְרַבְנּוּ לְאוּקְנָ' מִתְנִיתִין דְחִתּוּף דְלוּעֵין וּנְבִלָה בְּגוֹרְיָאֵת' זוּטָרֵי וּבְשָׂר פִּילֵי וּמִשָּׂה פֶּסֶק כְּפִי הַס"ד דְבַעַל הַש"ס וְלֹא סָמָךְ עַל שְׁוִיָּי' דַּחֲקָא לְהֶכִי מְפָרֵשׁ מִשְׁנַתְנוּ כְּפִשׁוּטוֹ דְטִירְחָא רַבָּה אָסוּר וְטִירְחָא זוּטָא שְׂרִי וּבְהֶכִי נִיחָא דַסְתָּם רַבְנּוּ דְמְפַסְפָּסִין אֲלֻמּוֹת קַטְנוֹת בֵּין שֶׁל עֲמִיר לַח וּבֵין שֶׁל עֲמִיר קָשָׁה דַּהּוּן דְאַרְזֵי וְאֵין מְפַסְפָּסִין אֲלֻמּוֹת גְּדוּלוֹת הֵן שֶׁל עֲמִיר לַח וְהֵן שֶׁל עֲמִיר קָשָׁה דַּהּוּן דְאַרְזֵי.

וּלפ"ז יֵשׁ לְקַיָּים הַגְּיָרָסָא שְׂאֵין טְחִינָה בְּפִירוֹת דְכָל דְבָר הַנְּאָכֵל כְּמוֹת שֶׁהוּא חֵי לֹא שְׁיָיָךְ בִּי טְחִינָה דְלֹא הֵנָּה דְוּמְנָ' דַּחֲטִין שְׁטַחֲנִיתּוּ הוּא לְצוֹרָף בִּישׁוּל וְהוּא נְתִיבַת טַעַם דַּמְש"ה רִסּוּק שַׁחַת וְחֲרוּבֵינּוּ אָסוּר רַק מְדַבְרֵיהֶם וְחִתּוּף דְלוּעֵין וּנְבִלָה מְוַתֵּר מִשׁוּם דְמַרְנוּנִיָּהוּ ה"ל פְּרִי וְאֵין בְּהֶם מִשׁוּם טְחִינָה אֲלֵא דַּאֲפ"ה רִסּוּק שַׁחַת וְחֲרוּבֵינּוּ אָסוּר מְדַבְרֵיהֶם הוּאֵיל דְנִפִּישׁ טְרַחֲנִיהוּ וּפְלוּגְתָא דְרַב הוּנָא וְרַב יְהוּדָה לֹא שְׁיָיָכָא כָּל מִשׁוּם לְתָא דְטְחִינָה אֲלֵא מִשׁוּם טִירְחָא דְרַב יְהוּדָה סָבַר דְשְׁוִיֵי אוֹכְלֵי שְׂרִי דַה"ל טִירְחָא לְצוֹרָף וְאֲפִילוּ בְּאֲלֻמּוֹת גְּדוּלוֹת דְנִפִּישׁ טְרַחֲנִיהוּ וְטְרוּחֵי בְּאֲוֹכְלֵי דַה"ל שְׁלֵא לְצוֹרָף אָסוּר אֲפִי טִירְחָא זוּטָא וְרַב הוּנָא ס"ל דְשְׁוִיֵי אוֹכְלֵי אָסוּר דַּחֲשִׁיב טִירְחָא לְצוֹרָף אֲבָל טִירְחָא שְׁלֵא לְצוֹרָף שְׂרִי אֲפִילוּ טִירְחָא מְרוּבָה דְכָל טִירְחָא שְׁלֵא לְצוֹרָף לֹא חֲשִׁיב טִירְחָא אֲלֵא הַתַּעֲסָקוֹת מִיהוּ אֲנִן קִי"ל דְבֵין לְצוֹרָף וּבֵין שְׁלֵא לְצוֹרָף טִירְחָא נִפִּישָׁא אָסוּר וְטִירְחָא זוּטָא שְׂרִי וְרַבְנּוּ נִתְּנָן טַעַם כִּי הֵיכִי דְלֹא תִקְשָׁה אַמְאֵי רִסּוּק שַׁחַת וְחֲרוּבֵינּוּ פְטוּר וְלֹא חֲשִׁיב טְחִינָה וְרִסּוּק נְבִלָה וְדְלוּעֵין שְׂרִי לְזֵה תִירָץ דְאֵין טְחִינָה בְּפִירוֹת.

וְעֵינִן בַּמ"ש הַר"ד עֲרַמָּאָה כִּינְצָא בְּזֵה שֶׁהוּא נְתִיבַת טַעַם דַּמְש"ה רִסּוּק שַׁחַת וְחֲרוּבֵינּוּ אֵינוּ אָסוּר אֲלֵא מִשׁוּם גְּזֵרָה וְחִתּוּף דְלוּעֵין וּנְבִלָה שֶׁהֵן חֲתִיכוֹת גְּדוּלוֹת שְׂרִי דְלֹא גְזֵרִינּוּ גְזֵרָה לְגְזֵרָה.

עוֹד כָּתַב דַּמ"ש רַבְנּוּ מְפַסְפָּסִין אֲלֻמּוֹת קַטְנוֹת מִשׁוּם דַּקִּי"ל כַּר"י דְדוּקָא פְּקִיעֵין שֶׁהוּן תְּרֵי תְּרֵי אָסוּר אֲבָל חַד חַד לֹא חֲשִׁיב טִירְחָא כָּל וְהֵינּוּ אֲלֻמּוֹת קַטְנוֹת שֶׁכַּתַּב רַבְנּוּ וְעֵינִין אֵין זֵה מְסַפִּיק דְלָמָּה הַשְּׁמִיט רַבְנּוּ דִּין דְאַרְזֵי דְשְׂרִי אֲפִילוּ אֲלֻמּוֹת גְּדוּלוֹת דְשְׁוִיֵי אוֹכְלֵי מִשְׁוִיָּינּוּ לְכֵן נִרְאָה עֵיקָר כַּמ"ש דַּתְּרֵי תְּרֵי חֲשִׁיב אֲלֻמּוֹת קַטְנוֹת כְּפִי לְשׁוֹן רַבְנּוּ

בפי' המשנה אלא דפסק רבנו דבין טרוחי באוקלי ובין שוויי אוכלי טירחא נפישא אסור וטירחא זוטא שרי: ה"כ ובקערה וכו' תרתי בעינן ביזד הספין ובקערה אבל ביזד הספין ומכתשת אסור משום גזרה שמא יטחון דק דק אבל ביזד הספין ובקערה ה"ל גזרה לגזרה וכו' נראה מדקאמר ר"י תרתי אסור אלמא דאיירי בקערה עיין פ"ג מהי"ט הי"ב שהקעתיק רבנו קערה במקום מדוד של עץ הנזכר בדברי ב"ה במסכת ביצה דף י"ד לענן מלח בי"ט דחשיב שנוי וה"ה לתבלין בשבת דאלו במכתשת חיובא איכא: הכ"א פגון איזוביון ופואה בגמרא דף ס"ו מאי קשרים קשרי פואה אמר אבני אמרה לי אם תלתא מוקמי תמשה מסו וכו' אלמא דפואה רפואה היא ולעיל הי"ט תבילי פואה קוטם ואוכל מין אחר הוא מין אזוב והרד"ע גרס סיאה לעיל הי"ט ועיין לקמן פכ"ו הי"ח ובגמרא דקכ"ח.

ומ"ש רבנו פגון לענה אולי היינו גרגירא שבגמרא דק"ט: הכ"ב פגון הפסבא בגמרא דף ק"ט ע"א פוסבא וכו' אין בהן משום רפואה ומ"ש רבנו והאזוב פן מוכח מהתוספתא שכתב רבנו לעיל ועיין בגמרא דק"ט ע"ב ה'פרש בין אזוב לאיזובין: הכ"ג ולא שמן נרד עיין בתוספות ד"ה למימרא וכו' וסובר רבנו דס"ד דבעל הש"ס באינו מתפונן לרפואה ור"ש לטעמי' דדשא"מ מותר ולפי המסקנא אפילו במתפונן לרפואה הואיל באתרא דרב שקיח מישחא הילכף אע"ג דקיי"ל כר"ש פיון דרבנו איירי במתפונן לרפואה כמ"ש בהדיא בעינן שיהי' במקום שהפריאי סכין אותו עיין בגמרא ברכות דל"ח ומ"ש רבנו נגפה ידו בגמרא בפס ידו אבל גב ידו שרי כמ"ש רבנו פ"ב ה"ה: הכ"ד אבל בולע וכו' בתוספתא פי"ג דשבת החולש בגרונו לא יערענו בשמן אבל נותן שמן הרבה לתוף אניגרון וכולע ורבנו מתיר אפילו שלא ע"י אניגרון כפי משמעות סוגיין דלא יגמע ופולט תנו ורבא הדר בי' ועיין ברכות דל"ו בתוספות ד"ה לא יערענו: הכ"ה אין נותנים יין וכו' דף ק"ח ע"ב ומ"ש רבנו מי שלקה וכו' דין ההיתר במקדש עיין פ"י מה' פלי המקדש ה"ט דאין פאן מקומו משום דיש בדין זה ג"כ משום ייתור בגדים ע"ש: הכ"ו ונותנים מוה יבש וכו' ה"ה גרס קשיא מוה אמוה ובסוגיין גרסינן קשיא פתייתין אפתייתין והיינו הך כפרש"י והשמיט רבנו איסור גמי יבש דקיי"ל אפילו לח אסור פסתמא דמתנייתין וכנ"ל הכ"ה והיתר ספוג יבש נלמד ממ"ש רבנו לעיל פי"ט הי"ג דיוצאין במוה ובספוג שע"ג המכה ומשמע דאפילו אם נפל יחזיר ע"ש: הכ"ז רטיי' וכו' העתיק רבנו דין זה פאן גבי שבותי טוחן ולא סידרו גבי שבותי מרח עיין בתוספות ד"ה ומחזירין ועיין בהשגות ובהגהות מיי' הראה מקום מהירוש' דמותר ליתן רטיי' ע"ג מפה שנתרפאה נ' פונתו להציל רבנו מהשגות הראב"ד ולא נהירא דאי במפה שנתרפא' אפילו במדינה שרי וה"ה הגיה ומחזירין ולפ"ז קשה דה"ל לרבנו להזכיר ואם בתחלה פאן וכאן אסור הגם די"ל דלשון ומחזירין משמע דוקא חזרה אמנם עכ"ז לולי דברי ה"ה הי' נ"ל דסובר רבנו דכל שפירשה עג"ק חשיב פהנחה לכתחלה עיין לעיל פ"ג הי"י והא דקתני מתנייתין מחזירין דמשמע אבל לא מניחין היינו בפירשה ע"ג פלי וכו' וילפי מסקנת הש"ס לא שמיע לי ואין הלכה כר"י והתירו סופו משום תחלתו פדאימא פ"ק דביצה מותר גמי להניחו לכתחלה ומש"ה גמי לא הזכיר רבנו לעיל פי"ט הי"ב ואם נפל לא תחזיר דחזרה מע"ג קרקע בכלל מ"ש ולא תתן: הכ"ח ואין מתעמלין וכו' עד שייגע ויזיע בפסחים דל"ז פת עמילה שבוועטין אותו ומ"ש רבנו או שיהלך וכו' בתוספתא ספי"ז אין רצין בשבת כדי להתעמל אבל מטייל כדרכו אפילו כל היום פולו ואינו חושש.

ומ"ש רבנו בקרקע דימוסית שבא"י פן משמע בגמרא דקאמר חמרא פרוניתא ומיא דיומסית קיפחו עשרה שבטים מישראל: הכ"ט מפני שכל אלו צער הן רש"י פ"א משום רפואה ורבנו סובר משום צערא מדנקיט מים רעים ושבטים ותו דאי משום רפואה אפילו לא אשתהו אסור לבעל חטטין וכן הו' דקורדומ' דמשום צערא מדמה רבנו להנהו בדאשתהי דוקא: ה"ל ואם ה' ידיו וכו' פרש"ב"ג מדסיים עלה רב שמואל בר יהודה עבדת לי' אמ' מגררתא דכספא: ה"ל א ואסור לדחוק פרוסו עיניו במ"מ ובהגהות מיי' נראה דגריס איפקא דרב ששת אסור ולפי גירסת הספרים אפשר לומר דרבנו מפרש אסנפי ינוקי כפי הערוף בערוף אסנפי ע"ש וא"כ הוא בכלל ומותר ליתקן שכ' רבנו ודין זה הוציא רבנו מהתוספתא פ"ד דשבת ספין כל מיני סיכות אבל אין משקין את המעיין ואין חונקין בשבת והב"ח סי' שכ"א כתב דרבנו מפרש ואין מעצבין את הקטן דומ' דאפקטיון והא דאמרן בגמרא בחומרי שדרה היינו לפי מה דס"ד דהיינו הו' דלפופי ינוקא ע"ש וזה דוחק גדול ודין אין מעצבין כתב רבנו לקמן פכ"ב הכ"ו גבי שבותי בונה.

ומ"ש רבנו ולהעלות אונים עיניו בכ"מ ולפי גירסת הספרים צריף לומר דא"ד בסם בחול איירי ועצה טובה קמ"ל לרפואה דבסם ליכא מאן דשרי דנדאי אונים לא ה"ל חולי שיש בו סנה ולפ"ז ללישנא קמא אין דרוף רפואה בסם ור"ח דמתיר ס"ל כל"ק וכתב רבנו בין ביז בין בכלי דאלו כ' רבנו ביז ה"א לאפוקי פלי אבל השתא משתמע לאפוקי בסם דלא: ה"ל שבותי מרקד שהוא אב התשיעי ומש"ר שיקרי אינו מתפונן פן פ"א רש"י דמתניתין ר"ש היא: ה"ל שבות אב עשירי שהוא לש ויהשלים רבנו פרוק זה בשבותי עשר מלאכות שנתבארו תולדותיהן בפ"ח.

ומ"ש רבנו והוא שיהי' רו' מפרש ה"ה דברי רבנו דבקשה אסור אף ע"י שינוי וברו' בעי שינוי וכ"כ הרי"ף דבעבד אסור אף ע"י שינוי אפילו אליבא דר"י בר יהודה ולפ"ז נשארה קושני' הלח"מ ולולי דברי ה"ה ה' אפטר לקיים גירסת הספרים לדרו' רבנו דפריף והאמרת אין גובלין קלי דמשמע כל קלי אפילו לא הביא שליש ותו דמ"ש דבקלי אסור ובשתיית מותר פיון דבתרנוייהו לא שייף גיבול דאורייתא ומשני דבשתיית רפה מודה רבי והוא דמשנה ומינה דלר"י בר יהודה אף עבד שרי ע"י שינוי ולפ"ז תפרשו דברי רבנו דרו' מותר בלא שינוי ועבד בעי שינוי אמנם פשוט דברי רבנו משמע כמו שהבין ה"ה וכדעת הרי"ף רבו לכן נראה פ"א הסוגי' לדרו' רבנו דמשני הא בעבד לכ"ע אסור והא ברכה מודה רבי דמותר לגבול מעט מעט כמו בקלי לר' יוסי ומינה דלר' יוסי אפילו טובא שרי ע"י שינוי דאח"כ נותן את הקומץ ובהכי ניחא הו' דכתוב על פנקסיה דלוי דאיירי בגיבול הרבה שתיית רפה ע"י שינוי דאח"כ נותן את החומץ דלא אתני' פרבי דאינו מתיר אלא על יד על יד דלשון ושון מוסב על פלוגתא דידהו במעט מעט: ה"ל ד ונותנין מים וכו' בהגהות מיי' תמה על דברי רבנו וכ' שיש ט"ס בדבריו וכבר בארתי פ"ח הי"ו דרבנו פסק כר"י בר יהודה דסתמא דמתניתין פנותי' ע"ש: ה"ה שמה יבא לידי פתישת קטניות וכו' ביאור דברי רבנו דאפי' מידי דלא שייף בי' לישא נמי אסור המראה במקום שאינם יכולים להחזיר דמתוה שהוא מלעיטה במקום שאינה יכולה להחזיר חיישינו שמה יבא לידי פתישת קטניות שהיא תולדה דטוחן כדי שלא תחנק הבהמה מיהו אפילו במקום שיכולה להחזיר אסור ליתן לה מים וכרשינו בבת אחת משום גזרת לישא שייבא ללוש כדי שתהא נוח לה לבלוע ומרתי בעינו שיתן לה מים

בפ"ע וכרשינין בפ"ע במקום שיכולה להחזיר ונקיט רבנו דינן' הללו גבי שבותי לישה
אע"ג דמישף שיניכי נמי לשבותי טחינה דנטר רבנו עד דנקיט שבותי לישה למנקיט
שבותין הללו דאסירי משום טחינה ולישה (ומ"ש רבנו ג' או ד' ימים עיין בתוספות פ'
הפועלים גבי מ' סאה לגמל) הל"ו ויוני הבית היינו יוני הרדיסאות עיין בדברי רבנו סוף
הלכות שחיטה לענין שילוח הקן ולעיל פ"י הכ"ד: סליק פרק כ"א מה' שבת פרק כ"ב
מה"ש ה"ב אבל בחמי טבריא וכו' עיין במ"מ ובלח"מ ומה שהקשה הלח"מ דמלשון
רבנו משמע דבחמי טבריא מותר להשתטף ואסור לרחוץ והל"ל דאפילו לרחוץ מותר
וגם משמע מלשונו דבמי מערה מותר להשתטף ואלקבא דר"י דקיי"ל פנותי' אסור אפי'
להשתטף.

רואה אני דע' רבנו דסובר דאפי' ר"י לא קאסר להשתטף אלא בחמי האור כמבואר
מלשון רבנו בד"א בחמי האור וכו' אבל מי מערה שהם חמין מחמת עצמן דומי' דחמי
טבריא מותר להשתטף דטעמא מאי במי מערה אסור לרחוץ משום דמטללא ואתי לידי
זיעה משא"כ בשטיפה שהוא שואב בכלי ממי מערה ושופף ע"ג שרי דדוקא תוף המערה
נפיש הבל' שהוא מכוסה ובחמי טבריא שאינם מכוסים מותר אפילו לרחוץ אלא דנקיט
רבנו מלתא דפסיקא דמותר להשתטף בכל חמי טבריא אפי' אותן שבמערות וממ"ש
רבנו ואסור לרחוץ במים חמין שבמערות שמעינו מנה דבחמי טבריא שאינם במערות
מותר אפילו לרחוץ.

ומה שהקשה הלח"מ דאמאי אוקמו מתניתין כר"ש פיון דמצי לאוקני' אפי' כר"י לדרף
הרי"ף ורבנו דבחמי טבריא שבמערות עסקינו וכן הקשה בשבע שיטות להרשב"א ויש
לנישב לדרף רבנו דכיון דלשון ר' יהודה בחמין אסור בצונן מותר אפשר לפרש דדוקא
בצונן ממש מותר אבל בחמין אפילו חמי טבריא אסור להכי ניחא לי' לאוקני' כר"ש ופסק
רבנו כי הך סתמא דמתיר מיהות בחמי טבריא פיון דאפשר דר"י נמי מודה בהא ואפילו
תימא דפליג ר"י בחמי טבריא נמי אפשר לומר דלא אפסקה הלכתא כר"י אלא בחמי
האור אבל בחמי טבריא קיי"ל כר"ש כי האי סתמא.

תדע דהא ר' יוחנן דפסק הלכתא כר' יהודה איהו ס"ל הלכה כסתם משנה (ואע"ג דר'
יוחנן מוקים סיפא דהרוחץ במי מערה כר"י בן חכנאי עיין ברמב"ן פרק פירה מ"מ
אע"ג דהך דנסתפג בעשר אלונטית יחידאה היא מ"מ רישא דהרוחץ במי מערה סתמא
היא וכן דחה הרשב"א בשבע שיטות דברי הרמב"ן ז"ל ע"ש) וכן הא דמוקים רב איקא
מתניתין דאנשי טבריא כר"ש עיין בתוספות פירה דל"ט ע"ב ד"ה אמר רבה בב"ח אמר
ר"י ולהרמב"ן שם (ואע"ג דפסק רבנו כר"י מ"מ העתיק לקמן ה"ג לשון המשנה הרי
אלו פחמין שהוחמו בשבת ואסורין ברחיצה ובשתני' לענין איסור רחיצת פניו ידיו
וברגליו דעלה דמתניתין דוקא הוא דקשה אימא סיפא משא"כ על דברי רבנו וכן נראה
מלשונו בפ' המשנה) ועיין פ"א מהי"ט הי"ז.

עוד הקשה הרשב"א בז' שיטות ואין זה מחנור שהזיעה יותר מותרת מן הרחיצה דלא
נאסרה זיעה אפילו בחמי האור אלא משום גזירה דרחיצה. כדאיתא בפ' פירה וכיון
דרחיצה דחמי טבריא מותרת כ"ש הזיעה בהן אלא ודאי דמי מערה דחמי האור קאמר
ע"כ.

וק"ו פריכא הוא דנהי דזיעה בלא רחיצה קיל מרחיצה אפתי היכא דאיכא תרתי רחיצה וזיעה תמור מרחיצה בלא זיעה מש"ה רחיצה במי מערה דה"ל רחיצה וזיעה דמיא טפי למרחץ ואדרבה מקום שהביא הרשב"א יש להביא ראיה דע"כ במי מערה דחמי טבריא איירי דאי ס"ד דמתניתין בחמי האור איירי מנ"ל לדקדק מלשון הרוחץ לאפוקי משפתף דהא שפיר נופל לשון הרוחץ על שטיפה פדמפרש רב איקא רחיצה דאנשי טבריא להשתטף והוא מוכרח בלי חולק אלא ודאי דמי מערה דמתניתין דומיא דחמי טבריא וכדעת הרי"ף ור"ן ואון שהביאו התוספות דק"ט בד"ה רוחצין במי גרר וכו' ודיעבד דמתניתין קאי על מי מערה גרידא משא"כ מי טבריא אפילו לכתחלה שרי דליכא למימר דאף מי טבריא דיעבד ומשנתנו נשנית קודם שהתירו מי טבריא בפ' פירה ד"מ דא"כ ל"ל למתני כלל מי מערה דהשתא מי טבריא אסורין כ"ש מי מערה דמטללא אלא ודאי דמי טבריא שרי לכתחלה ומי מערה דיעבד ולא נקיט מי טבריא אלא לגלויי דדומיא דידהו מי מערה וע"כ טעם איסור מי מערה משום דמטללא ושפיר מוכרח דדוקא רחיצ' אבל להשתטף אין חילוק בין מי מערה לחמי טבריא וע"כ איירי מתניתין ברחיצה ממש ושפיר מדקדק מפלל דלהשתטף שרי (ועיין בש"ע סי' שכ"ו שהביא דעת בעל התרומות והסמ"ג דאסור לרחוץ בחמי טבריא שבכלי דמיחלף בחמי האור ונראה שהוציאו דין זה שהם מפרשים מי מערה החמין מעצמן כפי הרי"ף ורבנו והוקשה להם קושני' הלח"מ דלמה לא מוקן' מתניתין כר"י לזה מפרשי' דלהשתטף שנמצא שואב בכלי חשיב כחמי האור ולא מתוקמא אלא כר"ש.

אבל קשה דלפ"ז מנ"ל דלהשתטף שרי דלמא רבותא קמ"ל דאפילו הרוחץ דיעבד אין וכ"ש המשטטף דמיחלף (ואפשר דמש"ה דקדק רבנו לאשמעינן היתר שטיפה בחמי טבריא לאפוקי מדעת הפוסקים הללו) ובירושלמי פ' פירה בראשונה היו טומנין את החמין מע"ש ונכנסין ורוחצין בשבת נחשדו להיות וכו' ואסרי להו רחיצה והתירו להו זיעה נחשדו וכו' ואסרו להו רחיצה וזיעה וכו' פשנתגדרו היו מתירין להו והולכין עד שהתירו להו מי מערה וחמי טבריא ע"כ מבואר מזה דמי מערה הו דומי' דחמי טבריא' וכפני' הרי"ף ורבנו ע"ש: ה"ג ונמצא פרוחץ עיין במ"מ ובתוספות ד"מ ע"ב בד"ה מפני ומ"ש רבנו ואסורין ברחיצה ובשתי' עיין מ"ש לעיל ה"ב: ה"ד מביא אדם וכו' גירסת רבנו כגי' הרי"ף א"ר יצחק בר אבדימי ש"מ תלת וכו' ש"מ הפשרו אין זה בישולו וכו' ה"ר"ן דמפרשי' דהפשרו בכלי שני אין זה בישולו.

ומ"ש רבנו ומחמם בגד שם ת"ר מיחם אדם אלוטית וכו' והשמיט רבנו הך דקנומקום של חמין דאף בחול אסור משום סכנה וגם השמיט הך דאמבטי של פרפים וכן הרי"ף השמיטו וה"ר"ן נתן טעם להשמטתם ע"ש: ה"ה אמבטי וכו' עיין במ"מ ובכ"מ באריכות והב"ח והט"ז הגיהו בלשון הרב המגיד ואמבטי זה פלי שני הוא ויפה פיונו בכוננת ה"ה שנמשך תמיד אחרי הרשב"א ובשבע שיטות להרשב"א כ' דאמבטי דידן הנה פלי שני ולא דומיא דאמבטי הנזכר ד"מ ע"ב בפ' של שמן שהוא פלי ראשון וכן פירשו הגאונים וכ"כ הרמב"ם ז"ל ע"כ לשון הרשב"א ודלא כמו שהבין הכ"מ בכוננת ה"ה ותמה עליו ויותר תמו' על הלח"מ שלא ראה דברי רבנו דלקמן ה"ו דאוסר בכל פלי ראשון ולא ראה כל הלחץ של הכסף משנה.

ולפ"ז לפי מה שהבין ה"ה בכוננת רבנו שדעתו פדעת הרי"ף דלפי המסקנא פליג ר"ש בן מנסיא ארישא והלכה כב"ה ממש קיי"ל באמבטי פלי שני שדינו פדין פוס פלי ראשון דצונן לתוף חמין אסור ומ"ש רבנו לקמן ה"ו והוא שלא יהי בכ"ר קאי אצונן לתוף חמין גרידא כמ"ש הכ"מ וכיון שפכת רבנו מפני שהוא מחממן הרבה משמע דאיירי במים הרבה ולא חילק בהדיא בין מים מרובי' למועטין שאין זה שיעור ברור והפל לפי חמימות המים שאם אינם חמין כ"כ פדי להחם אלא פדי להפשיר שרי כמ"ש רבנו גבי מוחם לשון פדי להפשירן ופסק נמי פפי אקומתא דרב אדא דאע"ג שנדחו דבריו שאין זה פונת המשנה מ"מ הדין דין אמת.

אמנם קשה טובא לדרף ה"ה הא דנקיט רבנו וכן לא יתן לתוכו פה של שמן דע"כ איירי באמבטי פלי ראשון אלא ודאי דרבנו איירי באמבטי פלי ראשון ונדקא אמבטי של מרחץ דחן מו רב הוא דאסור בפף של שמן אע"ג דמפסיק פלי עיין בתוספות ד"ה שאני התם משא"כ במיחם דשרי ע"י הפסק פלי ולא אסר רבנו לקמן ה"ו אלא לצוק דהיינו מערה ולפי המבואר לעיל ה"ד דאין חילוק בין מים לשמן בהכרח דה"ה קיתון של מים אסור ליתן לתוף אמבטי וע"כ בהכי איירי רבנו אע"פ שלא כתב אין נותנין לה קיתון של מים צוננים ונגיד עליו ריעו וגם מש"ר לקמן ה"ו ומותר לצוק וכו' משמע דעד השתא לא איירי במערה אלא בהפסק פלי וכל הלכה זו איירי בהפסק פלי הוא דשרי חמין לתוף צונן אבל במערה אפילו חמין לתוף צונן אסור.

ומ"ש רבנו והוא שלא יהיה בכ"ר קאי אף אחר חמין לתוף צונן וכן כתב הב"ח דאחרונן קאי (אלא שלדרכו קשה דמ"ש אמבטי דשרי ע"ש ולפמ"ש ניקח) ולפ"ז אמבטי הנזכר בדברי ב"ה בכ"ר איירי וקיי"ל כר"ש בן מנסיא בבבא דסיפא וכדעת התוספות בד"ה מי סברת.

וניחא נמי מה שהשמיט רבנו החילוק שבין מים מרובין למועטים דמדפריה בעל הש"ס אלא בשבת רחיצה בחמין ליפא ומדלא משפחת בצוננים מרובים א"ו דפסיקא ליה לבעל הש"ס דליתא לדאבני ולא קיי"ל כמתניתין אלא כר"ש בן מנסיא וב"ה דלא חילקו בין מרובין למועטים א"נ פדעת ר"ת שבתוספות ד"ה נותן אדם חמין לתוף צונן היינו מועטים למרובים וא"כ פיון דקיי"ל כר"ש בן מנסיא אין חילוק בין רב למעט ואע"פ שדחוק בעיני להשוות מחלוקת בין הרי"ף ורבנו מ"מ לחץ פשוטות לשונו מורה כמ"ש.

ואף לדעת הרי"ף יש ליישב דברי רבנו דחמין לתוף צונן אפילו באמבטי שרי ובצונן לתוף חמין בכוס אפילו לערות שרי ובמיחם לערות אסור ובאמבטי אפילו מפסיק פלי אסור עיין בר"ן.

והנה רבנו השמיט מתניתין דמוליגאר הגרוף דשרש הדבר דכל להפשיר שרי וכדי לחמם אסור דחשיב נתבשל בשבת ע"י תולדות האור: ה"ו ואם יצק התבשיל וכו' עיין במ"מ ודקדק פן מלשון רבנו מדלא כ' ומותר לצוק מן הקדרה לתוף הקערה שהתבלין בתוכה.

ולפמ"ש לעיל ה"ה דצונן לתוף חמין בכ"ש שרי וחמין דכ"ר לתוף צונן אסור אע"פ שאלו עירה חמין דכ"ר לתוף כ"ש ואח"כ נתן לתוכה צונן שרי אע"ג דהנה החמין מתאה גבר אלמא דאיסור חמין דכ"ר לתוף צונן מתורת עירו: ה"ט ונותנים תבשיל וכו' בגמרא

מ"ד דלמא אתי לאשוויי גנמות קמ"ל וכינן דבאמת שרי העתיקו רבנו פאן דרף אידי דנקיט מים יפים ברעים אידי דצונגין בתמה ולא חש להעתיקו אצל שבותי חורש ועיין בפ"ה המשנה לרבנו: הי"ב ותומין צ"ל וחומץ וכן הוא בגמרא דק"מ וכתב רבנו ותכלין במקום אמיתא הנזכר שם והא דקאמר בגמרא וממשיך לתוכו אמיתא מאי אמיתא לא קאי אשום אלא הוא פיקסא אהו דשחליים דלעיל מינה והשלים פאן רבנו שבותי אב י"א דהיינו אופה והתחיל בשבותי אב י"ב דהיינו גוויז: הי"ג אסור לרחוץ את הידים וכו' ואע"פ שמשיר את השער ונדאי לא חשיב פ"ר כמ"ש ה"ה דא"כ חיובא פמי איפא מדאורייתא אלא דכה"ג לא חשיב פ"ר כמ"ש לעיל פ"א ה"ה ע"ש.

והתחיל רבנו שבותי אב י"ג המלבן בהט": הט"ו ואין מכסין וכו' היינו דסודר הנזכר בגמרא דאסור אפילו אפליגא דכוכבא עיין בתוספות ד"ה מ"ש מפרינקא ולקמן הל"ג. הט"ז ואם הערים וכו' עיין במ"מ ואין בזה בנ"ט לפסוק פיהידאה לקולא אמנם בירושלמי גרסינו אית תני תני מציל ואח"כ מוזמן ואית תני תני מוזמן ואח"כ מציל מ"ד מציל ואח"כ מוזמן מ"ד מערימין ומ"ד מוזמן ואח"כ מציל מ"ד אין מערימין ע"כ.

משמע מזה דהערמה זו לזמן אורחין כדי להציל אח"כ שרי אפילו לת"ק דאמר אין מערימין ודלא כפרש"י ונשפיר פ' רבנו כת"ק גם י"ל דסובר רבנו דאף ת"ק לא אסר הערמה אלא לכתחלה אבל בדיעבד אם הערים מותר וכן נראה מלשון הרמ"א סי' של"ה ע"ש במ"א.

הי"ז המכספס את הסודר וכו' עיין בלח"מ ומשנה למלך שתמהו על ה"ה והלח"מ שלח יד להגיה ולענ"ד פשוט בכוננת ה"ה דמ"ש שאם הגירסא היא כג"י רש"י הדבר מוכרע דהתם בהכרח אסודר קאי ולא אכתנייתא דהווי מיירי בהו ואמר אמאי לא פשיט מר מסודר שנתפונן בזה ה"ה לשתי הכרחיות חזא פפי מה שהבינו הלח"מ והמ"ל דלשון התם מתפרש טפי על סודר ולא אכתנייתא דאיירי בהו.

שנית דרף הש"ס כפרוצה לפשוט וללמוד דבר מדבר אחר והדר קמדתה מקדים בלשון הדחיין את המלמד ללמד דשאני בדבר המלמד שהוא פך משא"כ בדבר המלמד שאינו פך וא"כ ה"נ מדאקדים בעל הש"ס התם מחזי פאולידי חינורא משא"כ הכא דלא מחזי פאולידי חינורא אלמא דהתם מחזי פאולידי חינורא על דבר המלמד קאי דהיינו סודר ולא תפשוט מיני פתנייתא דלא מחזי פאולידי חינורא.

ובזה מוכן דלפי גירסת הרמב"ן הכא מחזי פאולידי חינורא התם לא מחזי וכו' מחמת הכרח הראשון משמע פדעת הרמב"ן דלשון הכא קאי אכתנייתא דחמיר טפי ומחמת הכרח השני מדקדים הכא מחזי פאולידי חינורא משמע דעל דבר המלמד קאי דהיינו אסודר וכינן שלפי ג"י זו שני עדים המכחישים זה את זה נמצא הדבר תלוי בשיקול הדעת (דאלו היתה הגי' התם לא מחזי וכו' הכא מחזי וכו' הי' משמע כפי' הרמב"ן): הי"ח ואין מגרדין וכו' עיין במ"מ שתמה על דברי רבנו וראה זה מצאתי בתוספתא פ"ד דשבת אין מגרדין לא מנעלים ישנים ולא סנדלים ישנים אבל סכין ומקנחין אותן אין סכין לא מנעלים חדשים ולא סנדלים חדשים ולא יסוף את רגלו והוא בתוך המנעל ולא יסוף את רגלו והוא בתוך אכל סוף הוא את רגלו ונותנו למנעל סוף את רגלו ונותנו לסנדל סוף אדם עצמו שמן ומתעגל ע"ג קטבלא חדשה ואינו חושש ע"כ וכפי הנראה שבריייתא

זו הובאה בגמרא דף קמ"א ע"ב אלא שקינצרו אותה פדרה הש"ס לקצור משניות וכ"ש בריתות ולפי גירסת הש"ס נראה דבהה בבא דאין מגרדין אפילו חדשי אסור אלא דלעגן סיכה ישנים שרי ודוקא חדשים אסור וכמ"ש רבנו לקמן פכ"ג ה"י ע"ש והעגן הוא דסנדלים ישנים רפוכי טפי פדתנו במסכת ביצה אין נותנים העור לפני הדורסן וכו' דעגן דריסה זו היא חלק עיבוד לרפה את העור והילכה מנעלים ישנים מחמת דריסת הרגל תמיד מתרפכים והילכה פיון שעיקר מלאכת העיבוד היא פדי לרפכו פמבואר בלשון רבנו לקמן פרק כ"ג ה"י הילכה שנייה במנעלים חדשים דקשי' עיבוד טפי משא"כ בישנים משא"כ לעגן כיבוס בהפה דשנייה טפי ברפין ולא בקשין פדאייתא בזבחים דף צ"ד הילכה ס"ד דר' ינאי דמותר לגרד מנעל חדש הקשה אבל לא את הישן דרפיה ודמי לכיבוס (ודלא כפי' רש"י דקילפו וחשיב ממחוק מדכתב רבנו דין זה פאן גבי שבותי כיבוס) מיהו לפי מה דאיתותב ר' ינאי אפילו בסנדליו חדשים דקשין טפי נמי שנייה כיבוס מיהו מ"מ עיבוד לא שנייה בישנים דרפוכי פמשמעות התוספתא וכמ"ש רבנו לקמן פכ"ג ה"י.

ובהכי ניחא לשון רבנו ואין מגרדין לא מנעלים ולא סנדלים חדשים (פי' וכל שפן ישנים דרפוכי ושנייה בהו ליבוס טפי) אבל סכין ומקנחין את הישנים דאין בסיכה משום כיבוס מיהו דוקא את הישנים אבל חדשים אסור לסוף מחמת שבות עיבוד פדלקמן פרק כ"ג הלכה י' (ועיין פרק י"ג מה' צרעת הלכה א' כתב רבנו דכל פלי עור מטמאי' בנגעים בין קשה ובין רך והכ"מ לא הראה את מקומו והוא גמרא ערוכה בפ' דם חטאת לפי מה דמסיק דנגעו מחלחלא ומדכתב רבנו שם ה"ד דעורשאינו מעופד אינו מטמא בנגעים נראה מוכרח דבעור מעופד איירי שם ה"א ושנייה קשה בעור מעופד וכמ"ש) והנה רבנו פסק פ"ח מהמעשה"ק ה"ב אחד הבגד וא' העור הרך וא' השק טעונים כיבוס אבל העור הקשה הרי הוא פצע וגורר הדם מעליו והקשה שם הלח"מ וז"ל וקשה דבהלכות שבת פכ"ב גבי מנעל של עור כתב רבנו ז"ל סתם אסור לכבס והי' לו לחלק שם בין רך לקשה דקשה ודאי מותר דליכא כיבוס פדאמרינו הקא עכ"ל ונראה לע"ד דלק"מ דבזבחים דף צ"ד מסיק רבא דקרא בקשין דנגעו מחלחלא ומתניתין ברפין דבר כיבוס הוא פי פליגי בקשין וקיי"ל פרבנו ונהא דקיי"ל נותן עלי' מים עד שתכלה אפילו ברפין משום דכל כיבוס דלית בי' פספוס לאו שמי' כיבוס והילכה נמי שכשוף מנעלים אפילו רפין שרי דלית בי' פספוס וכבוס ברפין ד"ה אסור וכבוס בקשין שרי לרבנו ואח"כ מסיק בגמרא דריש רבא מותר לכבס מנעל בשבת ונהדר אוקי אמורא עליה דשכשוף שרי וכבוס אסור א"כ ע"כ הא דדריש מעיקרא דכבוס שרי היינו בקשין וברבנו דאי ס"ד ברפין הנה לי' דלא פמאן ודלא פמתניתין אלא ע"כ בקשין וא"כ לפי מה דמסיק אפילו בקשין פבוס אסור ואע"ג דקיי"ל פרבנו בקשין לעגן דם חטאת דלא שנייה פבוס מדאורייתא מכ"מ מדבריהם אסור לעגן שבת גזרה אטו רפין פי היכא דבגירוד אסור בין רך ובין קשה פפי ברייתא דר' חייא הנ"ל גם י"ל דהא דדרש רבא מותר לכבס מנעל בשבת משום דס"ד דאע"ג דלעגן דם חטאת חשיב פבוס לעגן שבת לא חשיב פבוס אלא דאית בי' פספוס דהיינו סחיטה וכיון דאין סחיטה בעור פנ"ל פ"ט הי"א לית בי' פבוס פכל מדאורייתא לעגן שבת ונהדר אוקי אמורא עלי' דאסור לכבס מדרבנו וא"כ אין חילוק בין רך לקשה וגם פפי הנראה מפשטות לשון רבנו פ"ט הי"א דלא קיי"ל פרבא דבגד

שְׁרִיטוֹ הַיָּא כְּבוֹסוֹ עֵינַי בְּתוֹסְפוֹת זְבָחִים דָּף צ"ד בּד"ה מְקַנְחָה וְכוּ' וּא"כ עֵינֵי קָרָב פְּבוֹס
הַסְחִיטָה לְעֵנִי שְׁבֵת הַיִּלְכָּף לֹא מִשְׁכַּחַת כָּלֵל כְּבוֹס דְּאוֹרֵינִי תֵּא בְּעוֹר וּמְדַבְרֵיהֶם הַכֹּל אֲסוּר
אֲפִילוֹ קָשִׁין לְכַבֵּס וְזֶה מוֹכֶרֶת בְּדַעַת רַבְּנֵינוּ שְׁפָתַי אֲבָל לְכַבֵּס אֲסוּר דְּמִשְׁמַע דְּאֲפִילוֹ בְּרַפִּין
לִיפֵּא חַיּוּבָא לְעֵנִי שְׁבֵת וְעֵינַי לְקַמֵּן הַכ"א: הֵי"ט מִי שֶׁנִּתְלַכְלְכָה וְכוּ' בְּתוֹסְפוֹתָא פִּי"ז
דְּשְׁבֵת מְקַנְחִין בְּזַנְבֵי הַסּוּס וְכוּ' וּבְלִבְדֵי שְׁלֵא יִקְנַח בְּיָדוֹ בְּמַפָּה וְכוּ' מְפָרֵשׁ רַבְּנֵינוּ דְּנוֹקָא
בְּנִתְלַכְלְכָה בְּטִיט מִשָּׂא"כ קִינוּחַ יָדַיִם בְּמַפָּה שְׁרִי דְלֹא אֲתִי לְכַבֵּס וְעֵינַי בְּהַגְהוֹת מִי"י: הַכ"א
שְׁתֵּי מְטָהְרוֹת וְכוּ' טַעְמָא דְּרִישָׁא פְּשוּט כַּמ"ש הַכ"מ אָמְנָם מ"ש הַכ"מ בְּטַעְמָא דְּמַצִּיעַתָּא
וְסִיפָא נוּטָה לְדַעַת הֶרְאָב"ד וּלְדַרְךָ רַבְּנֵינוּ נִרְאָה דְּמַצִּיעַתָּא אֵינִי פֶּגוֹן שְׁקִילוּחַ מִיָּם רַבִּים
בְּאִים לְבִיב וְעַדִּין לֹא נִתְמַלֵּא הַבִּיב עַד מְקוֹם הַנְּקָב שְׁבַבִּיב אֲלֵא שְׁחֹשֵׁשׁ שְׁיִתְמַלֵּא וְיִקְלַח
דְּרָף הַנְּקָב וְיִצִּיף אוֹכְלִין וְכֻלִּים שְׁבָצַד נֶקֶב הַבִּיב הַיִּלְכָּף שְׁרִי שְׁאִין הַפְּקָק שְׁרוּי בְּמִים
וְקַמ"ל דְּלֹא גְזָרִינוּ שְׁמָא בִּינֵי לְבִינֵי יִתְרַבּוּ הַמִּים עַד מְקוֹם הַנְּקָב דַּה"ל גְּזָרָה לְגְזָרָה
מִשָּׂא"כ בְּסִיפָא שְׁהַבִּיב מְקַלַּח דְּרָף הַנְּקָב לְצַד זֶה וְרוֹצֵה לְפּוֹקְקוֹ כְּדִי שְׁיִתְמַלֵּא הַבּוֹר וְיִצִּיף
לְצַד הַב' לְתוֹף הַבּוֹר שְׁנַמְצָא הַפְּקָק שְׁרוּי בְּמִים: הַכ"ב אֲסוּר לְתַמְנֵן בֵּית יָד מִרְאָה מְקוֹם
ה"ה וּמ"ע תְּמוּהָ דְּנִרְאָה דְּמִשׁוּם קוֹשֶׁר נִגְעוּ בִּי וְאִין עֵנִי לְכָאן וְאוּלֵי הוֹצִיא זֶה רַבְּנֵינוּ
מִהָא דְּתַנּוּ מְקַפְלִין אֶת הַכֻּלִּים אֲפִילוֹ ד' וְה' פְּעָמִים וְהֵינּוּ לְשַׁבְּרֵן שְׁבָרִים שְׁבָרִים שְׁזָכַר
רַבְּנֵינוּ אוֹ מְמַקּוֹם אַחֵר.

וְהַשְּׁלִים רַבְּנֵינוּ שְׁבוּתֵי מַלְבִּין הָאֵב י"ג וְדִילֵג אֵב י"ד שֶׁהוּא מְנַפֵּץ שְׁאִין לוֹ שְׁבוּתִין וְהִתְחִיל
בְּשְׁבוּתֵי אֵב ט"ו שֶׁהוּא הַצּוֹבֵעַ וְדִילֵג ז' מְלֹאכּוֹת הַטּוֹוָה וְהַעוֹשֶׂה גִירִין וְהַמִּסְף וְהַאוֹרֵג
וְהַבּוֹצֵעַ וְהַקּוֹשֶׁר וְהַמְתִּיר שְׁאִין לָהֶם שְׁבוּתִין וְהִתְחִיל בְּשְׁבוּתֵי אֵב כ"ג שֶׁהוּא הַתּוֹפֵר:
הַכ"ג לְהַעֲבִיר סָרֵק הֵינּוּ נְמִי כּוֹחֶלֶת דְּמִתְנִיתִין עֵינַי מ"ש לְקַמֵּן פַּכ"ג הֵי"ב וְהִתְחִיל רַבְּנֵינוּ
בְּשְׁבוּתֵי אֵב כ"ד שֶׁהוּא הַקּוֹרֵעַ: הַכ"ד מִי שֶׁנִּסְתַּבְּכוּ בִירוּשָׁלַיִם פ' כָּלֵל גְּדוּל ר"ז בְּשֵׁם רַב
הוּא נִסְתַּבְּכוּ בְּגִדֵי בְּקוֹצִין ה"ז מְפָשְׁרֵן בְּצַנְעָה וּבְלִבְדֵי יִקְרַע פִּי בְּצַנְעָה מִשׁוּם
מִרְאִית עֵינַי שְׁלֵא יֵאמְרוּ קוֹרֵעַ בְּכּוֹנְנָה וּבְלִבְדֵי שְׁיִפְרִישׁ בְּנַחַת שְׁלֵא יִקְרַע דָּאז אֲפִילוֹ אִם
נִקְרַע לֹא הָוָה פ"ר עוֹד שֵׁם כֻּלִּים מִבֵּית הָאֵמֶן לּוֹבֶשֶׁן וְאִם יִתְקַרַע יִתְקַרַע.

וְהִתְחִיל רַבְּנֵינוּ שְׁבוּתֵי אֵב כ"ה וְד"ו שֶׁהֵם בּוֹנֵה וְסוֹתֵר: הַכ"ה כָּל הַדְּלָתוֹת וְכוּ' עֵינַי לְעִיל
פ"י הֵי"ד בְּיָאוֹר דְּבָרֵי רַבְּנֵינוּ שְׁבָכָאן וְיִיָּשׁוּב לְקוֹשְׁנֵי ה"ה וְיֵמָה שֶׁהַקְּשָׁה הַלַּח"מ י"ל דְּהֵתֵם
מְחִזִּי כְּתוּבָה בְּחֻזָּה דְּחֻשִׁיב בְּנִין מִשָּׂא"כ פִּירוּק דְּלָתוֹת שֶׁהַדְּלָת תּוֹסֵב עַל צִירָה בְּרִינוּחַ
לֹא מְחִזִּי כְּסוֹתֵר וּמְפָרֵק דְּבָר תְּקוּעַ: הַכ"ט כָּל אֵהֵל וְכוּ' עֵינַי בַּמ"מ וּבְעָרוּבִין דָּף ק"ב
ע"ב וּבְרִש"י וְתוֹסְפוֹת שֵׁם וּבְגִי' הַגְּאוּנִים לִיתָא כָּלֵל הַף תְּנַאי שְׁלִישִׁי וְכִי אִין בְּפָחוֹת מַג'
סְמוּף לֵגַג נְמִי לֹא אֲמָרֵן וְכוּ' וְאִף לְסָפְרִים דְּגָרְסִינוּ אֲתִי כַר' אֲלַעְזָר דְּמַסְכַּת סוֹפָה וְלִית
הַלְכָתָא כְּוֹתְמִי וְלִזָּה רַמְזוֹ הָרַב הַמַּגִּיד וְעֵינַי בְּתוֹסְפוֹת שְׁבֵת דָּף קל"ח ע"ב ד"ה שְׁאִין וּלְקַמֵּן
הַלְכָה לְמ"ד: ה"ל כִּילַת חֲתָנִים וְכוּ' עֵינַי בַּמ"מ וְגִי' ה"ה עֵינַי בְּתוֹסְפוֹת ד"ה שְׁאִין וּלְעִיל
הַכ"ט: ה"ב הַנוּטָה פְּרוּכַת וְכוּ' הַלַּח"מ נִתְקַשָּׁה בְּהַכְּנַת דְּבָרֵי רַבְּנֵינוּ וְכּוֹנְנַת רַבְּנֵינוּ מְפִלְשָׁת
דְּסוּבֵר שְׁאִין אֵהֵל מִן הַצַּד אֲלֵא מְלַמְעֵלָה כַּמ"ש הַגְּהוֹת מִי"י לְעִיל ה"ל בְּשֵׁם רִש"י אֵהֵל
דְּפָקָה הַחֲלוֹן הַיִּלְכָּף אַע"ג דְּקִי"ל לְעִיל הַכ"ט דְּמִתְרַ לְנִטוֹת טְלִית וּפְרָכַת שְׁיֵשׁ לְהוֹ
כְּסָסִין וְלִתְלוֹתָן ע"ג יְתִדוֹת כִּינּוּן שָׂא"א לְאָדָם לְהַגְבִּיהַ צַד א' שֶׁל הַפְּרָכַת מִן הָאֲרִץ וְצַד
הַשְּׁנִי מְנַחַח עַל הָאֲרִץ עַד שְׁיַעֲשֶׂה אֲלֵכְסוֹן וְאֵהֵל הַיִּלְכָּף בְּפְרָכַת קִטְנָה שְׁאֲפָשֶׁר לְאָדָם אַחַד
לְאוֹחֲזָה בְּשְׁתֵּי יָדָיו מְפִנְסוֹת שְׁרִיפִינוּ שְׁיִכּוֹל לְהַגְבִּיהַ מְעַט מְעַט וְכָל פּוֹרְתָא שְׁמַגְבִּיהַ

יעמוד בין אשר עד שלא יהי אהל טפח אבל בפרכת גדולה יותר מכדי פישוט ידי אדם א"א לאדם א' להגביה בשום פנים לנטותה שלא יעשה אהל הילקף תולין אותה שנים דזה אוחו בצד זה וזה אוחו בצד זה ומגביהו בנחת וביושר כנ"ל באופן שלא יעשו אהל טפח משא"כ בכילה שיש לה גג קצת א"א שלא יעשו אהל מעט פחות מטפח ויצטרף לגג משהו להשלים לאהל טפח הילקף אפילו י' בני אדם אסור ועיין ברש"י ז"ל שכתב על דברי הגמרא לא ידעתי פירושו ומ"ש ברור בכוננת רבנו בפירוש הסוגיא: סליק פרק כ"ב מה' שבת פרק כ"ג מה"ש ה"א העושה נקב וכו' עיין מ"ש לעיל פ"י הי"ד באריכות ומסתימו' לשון רבנו משמע דאסור למברז חבית בבורטא עיין בגמרא.

וכאן התחיל רבנו שבותי אב כ"ז עד לקמן ה"י: ה"ב שובר אדם את החבית וכו' עיין בגמרא דסתמא כר' נחמ' ובדרוסות ולא קיי"ל כהאי סתמא פיון דלית הלכתא כר' נחמ' ועיין פ"א ה"ז: ה"ג לפיכך אסור וכו' עיין לקמן פ"ז מהלכות י"ט שפסק רבנו כר"י בר' יהודא דמערימין לשתות מן החדש ובהשגות תמה עליו ובאמת רבנו טעמו ונימוקו עמו דפסק כר"י בר"י משום דסתמא דגמרא בשבת דף קל"ט ע"ב פריף מהו ברייתא דהערמה דאתי' כר"י בר"י אהא דקאמר בגמ' והוא דתלה בה רמונים ומשני התם לא מוכחא מלתא אלמא דהלכתא כר"י בר"י בהערמה דלא מוכחא מלתא ומשום הכי כתב רבנו שם פ"ז מה"י ט"ח שאין הערמה זו נקרת לרואה ונראה דרבנו מפרש דלא מוכחא מלתא דלא כפי' רש"י דאין הפל יודעים שיש לו מן הישן אלא משום דהרואה אומר שהקדש טוב לו מן הישן משא"כ בתלית משמרת ולא נתן בה רמונים נקרת לרואה שתלאה לשמרים ומש"ה אסור דפסק רבנו פ"ג מה"י ט"ז ע"ש.

ולפ"ז קיי"ל דמותר להערים באיסור דרבנן כל היכא דאיכא פסידא היכי דלא מוכחא מילתא. ואפ"ה גבי מערים בעירוב תבשילין אסור בדיעבד כמ"ש רבנו הטעם פ"ו מה"י ט"ז שם תתיר למערים נמצאו הפל מערימין וישתקע שם עירובי תבשילין אבל בכל דוכתא מותר להערים כמו מליחת בשר לצלי ע"ג העור לקמן פ"ג מה"י ט"ז וכו' שפיייל רבנו פ"ז מה"י ט"ח דכל פיוצא בזה מותר אפילו לגבא דלאו צורבא מרבנן כמו הו' הערמה דמליחת בשר לצלי שהיא מותרת לכל אדם ובזה נכלל ג"כ דין העברה במבא שפעה הערמה באיסור דרבנן משום פסידא דגנבים ומש"ה נמי מותר להערים להצניע בנקב החבית משום פסידא (דבר שאינו ממרק שהוא דרבנן) ואפילו אי לא צורבא מרבנן ואחר שהצניעו מותר ליתן משקין לתוך החבית פיון דלא מוכחא מלתא אבל בודאי בחבית שמקלח אסור להערים להצניע דמוכחא מלתא (ועיין בב"ת א"ח סימן שי"ד ומ"ש עיקר) ומפרש רבנו דהנהו רבנן דאמרי לי' לרב אשי חזי מר האי צורבא מרבנן דהערים וכו' נמי ידעו דמותר להערים באיסור דרבנן היכא דלא מוכחא מלתא אלא דסליק אדעתיהו דצורבא מרבנן ראוי להחמיר טפי והשיב להם רב אשי דהערמה בדרבנן שרי אפילו לצורבא מרבנן דכ"ש דלא מוכחא מלתא דהערמה דהרואה אומר צורבא מרבנן לא אתי למעביד הערמה לכחלה ובודאי פוונתו הי' להצניע ולישן ודלא כמו שנדחק ה"ה לדרך רבנו דצורבא מרבנן אהעברה במבא גרידא קאי.

ומ"ש רבנו בקיסם עיין לקמן ה"ו: ה"ד לפיכך אסור להשמיע קול של שיר וכו' בתוספתא פ"ד דשבת אין מקרקשין לא את הזוג ולא את הקרקש לתינוק בשבת.

ובתוספתא דיומא אינהו אצבע צרדא זו אצבע גדולה של ימין בפה לא בנגל ולא בכנור
מה היו אומרים שיר המעלות לשלמה אם ד' לא יבנה בית ע"כ.

פירוש שמכניס אצבעו בפיו ומנגן ע"ד הוגרום בן לוי. ובירושלמי פ"ק דיומא רב הונא
אמר באצבע צרדא בפה ור' יוחנן אמר באצבע צרדא ביז מתניתין פליגא על ר"י בפה
לא בנגל ולא בכנור פתר לה נעימה הנאמרת באצבע צרדא אומרה בפה לא בנגל ולא
בכנור ע"כ פי' שהי' מנגן ביז ואח"כ מוזמר בפה.

ורב הונא ס"ל דנדקא אצבע צרדא בפה דשירה בפה לא שניף למגור שמא יתקן כלי
שיר אבל אצבע צרדא ביז דהיינו אחת פנגד אחת שהזכיר רבנו אסור ור' יוחנן ס"ל
דאפילו אחת פנגד אחת שרי ולא קאסר אלא הפאת אצבע בלוח או ע"ג קרקע ופסק
רבנו פרב הונא דפשוטא דברייתא פנותי'.

ועיין בכ"מ שכתב ואין להקשות מהא דמכיס לפני כ"ג באצבע צרדא דשאני מקדש שאין
בו משום שבות ולא נהירא דלשכת כ"ג אע"פ שהיתה בעזרה בהכרח היתה פתוחה לחול
שקרי הי' ישן בה כל ז' ימים וכל ליל יה"כ הי' יושב ודורש וכו' ואומרים לו אישי כ"ג
עמוד וקפג וכו' ואין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד.

ואף שבות מקדש במדינה לא חשיב דהתעוררות הכ"ג מחמת ספק שלא יראה קרי אפשר
דלא חשיב פלל שבות מקדש עיין פ"ט מה' שבת ה"ח. ועיין בסוף ה' בית הבחירה שכתב
רבנו שפליל שבת לא הי' ביז שומרי הבית אבוקה של אור וכתב הכ"מ ואע"ג דאין
שבות במקדש שאני הקא דאפשר בגרות הדולקות מע"ש והשיג עליו המ"ל ממ"ש
מהרי"א בפסקים וכתבי' סי' קנ"ד נ"ל דבשבת שרי להקיש אגודלו באצבעו לשחק
התינוק וכו' וראי' מדתנן בקש להתנמנם פרחי כהונה מכין לפניו וכו' לא מדייק עלה
משום דאין שבות במקדש אלמא דלית בי' שבות פלל.

ואי ס"ד פדעת הכ"מ דשבות שלא לצורך אסור במקדש ה"ל למהרי"א להכריח
בפשיטות דכיון דאפשר לעורר את הכ"ג באופן אחר ואפ"ה הותרה הפאה באצבע צרדא
אלמא דלית בי' שבות פלל וכו' ע"ש.

וכל הדברים יגעים דאה"נ דר' הונא אסור ביז אחת פנגד אחת פנדרה המשוררים ומפרש
בפה ולא חשיב שבות במקדש פללודברי מהרי"א נפלאו ממני וגם דעת הכ"מ תמוה
דנדאי אין שבות במקדש פלל אפילו היכא דאפשר בענין אחר ולענין קושיותו י"ל גמי
דבהר הבית לא חשיב שבות מקדש א"נ דשבות חמור דטלטול גר הדולק שא"א שלא
יטה נהרי הוא מכבה ומבעיר פדין המסתפק מן השמן שפנר ושבות חמור לא התירו
במקדש נהרי הנחת רטייה לכתחלה אסור במקדש עיין לעיל פכ"א הכ"ז ופ"ט ה"ח.

וראיתי לרבנו בה' עיה"כ שכ' לשון מפין אותו באצבע צרדא דמשמע לכאורה דמפין את
הכה"ג והוא תמוה דנהי דס"ל דהפאה ביז אסור הל"ל מפין לפניו באצבע צרדא בפה.
וע"כ צריך לפרש לשון אותו לפניו והפאה זו בפה א"נ ביז ושללא פנדרה המשוררים
וכמשמעות לשון רבנו פאן וסמך שם על מ"ש פה ואין להאריך פאן יותר: ה"ו פעושה
מרזב בשבת עיין במ"מ ובכ"מ ודברי הכ"מ אינם נראים דהא לקמן ה"ז גבי זמורה
הקשור' בטפיח כ' רבנו טעם שמא יקטום פרב אשי.

והנכון כמש"ל פי"א ה"ז דרבנו מפרש דאף ר' אשי ס"ל גזרת מרזב אלא דנחלקו בקטום ומנח ורוצה לסתום בגבעול והיינו מש"ר לעיל ה"ג בקיסם וכו' וכרב אשי ע"ש באריכות: ה"ז חופפין אותו בחול ובנחור וכו' פי' שהנמינו מבע"י דאל"כ ה"ל מוקצה ועיין בגמרא ובמ"ש פ"א ה"ה.

ומש"ר ואסור להקדים דעת ההשגות דאלו הי' בו משום שבות דמכה בפטיש בדין לאסור אף לצורך היום א"ו דלא חשיב תיקון כלל ואסור שלא לצורך היום משום טירחא שלא לצורך.

ודעת רבנו להסמיה כל השבותין לאבות מלאכות וס"ל דהותר שבות זה משום צורך היום ועל צורך היום לא גזרו: ה"ח אסור להטביל וכו' עיין לקמן פ"ד מהי"ט הי"ז י"ח דשם פתב רבנו כמה דרכים להקותר מדלין בדלי טמא וכלי שנטמא בי"ט או בולד הטומאה ונדדה מערמת ומטבילין מגב לגב ומחבורה לחבורה וסובר רבנו דכל הנהגה היתרים הם דוקא בי"ט כמסקנת הש"ס ואבע"א רבנו וכלה מתניתין בשבת נמצא דבשבת לא שרי אלא השקה בכלי אבן אבל לא בכלי המקבל טומאה שהרי משקין טמאים מטמאין פלים וה"ל טבילה כמ"ש התוס' במס' ביצה די"ח ע"ב ד"ה ושוין ע"ש אלמא דאע"ג דהשקה בכלי עץ ה"ל פלי שנטמא בשבת וגם ה"ל פלי שנטמא בולד הטומאה וגם ההשקה חשיב הערמה כמו מדלין בדלי טמא אפ"ה אסור בשבת וכן מפורש בהנהגה בריתות פלי שנטמא בי"ט וכלי שנטמא בולד הטומאה בי"ט וכן הו' בריתא דמדלין בדלי טמא איירי בהכרח בי"ט דבהכי ניחא תמיהת התוס' שם בד"ה מדלין בדלי טמא שפירוצם דחוק ולכמ"ש ניחא דמתני' בשבת ובריי' בי"ט ולפי מה דמוקים בגמ' מתניתין בי"ט וכרבי בהכרח בריתא דמדלין בדלי טמא בי"ט וכרבנו וכן הו' דנדדה מערמת בי"ט איירי אבל בשבת אסור כמו טבילת פלי ע"ג מימיו.

והותר טבילה מגב לגב ומחבורה לחבורה הנ' במשנתנו סובר רבנו דקאיירי בי"ט ונלא ארישא קאי וכן מפורש בתוספתא פ"ב דביצה מטביל הוא מגב לגב ומחבורה לחבורה בי"ט ע"ש אבל בשבת מ"מ חשיב כמו מתקן.

ועיין בשו"ת הרלב"ח שי"ו שהאריך שם ותורף דבריו דרבנו פסק טעמי' דרב ביבי בי"ט וטעמא דרבא בשבת דלא שייך תיקון בי"ט כל מה שהוא לצורך י"ט ע"ש. ולכמ"ש נומתק דמש"ה בשבת הפל אסור דמ"מ חשיב כמתקן משא"כ בי"ט דאסור משום גזרת שפא ישקה ומצוה לטהר ברגל (ודלא כפרש"י שפא משקה להו עד י"ט שהוא פנוי אלא גזרה שפא ישקה אותו בטומאתו כמש"ר לשון זה לקמן פ"ד מהי"ט) ובהכי ניחא דכלי שנטמא בי"ט לא שייך הו' גזרה וכן פלי שנטמא בולד הטומאה וטבילה מגב לגב שהו' טהורים מן התורה לא שייך בהו' מצוה לטהר ברגל ונלא גזרו בהו'.

ומש"ה נדה שאין לה בגדים להחליף ביון שא"א לה להטבילין קודם י"ט שהרי יחזרו ויטמאו ממנה בלבישתה מערמת וטובלת. וכן מדלין בדלי טמא וטובלין פלי ע"ג מימיו דלא שייך למגור בהא שפא ישקה בטומאתו ולא יטהרנו קודם הרגל דלא סמכא דעתין להשהותו שפא לא ינדמן לו בי"ט מים טמאים להשקה ושפא לא יצטרך לדלי טמא זה וכן מפורש בברייתא דתנא פנותין דרב ביבי דטעמא דשפא ישקה שייך בי"ט ולדרך רבנו לא שייך בשבת דאין מצוה לטהר פלים בשבת אלא טעמא דשבת משום דמחזי

במתקן ועינין במ"מ פ"ד מהי"ט ועינין לקמן הט"ו: ה"ט אין מגביהין וכו' עינין לקמן הי"ד
ובמ"מ שם והרלב"ח בתשובה הנ"ל כ' דלפי טעם זה דמחזי כמתקן הי' מותר בי"ט פל
שהוא לצורך י"ט פנ"ל ה"ח משא"כ טעם דאסור להקדיש אף בי"ט שייך והיינו מש"ר
לקמן הי"ד ועוד מפני שהו' כמתקן אותם בשבת דתביב בשבת שפת יתר הוא דהא
בהלכות שבת קיימינו אלא להורות בשבת שייך תיקון ולא בי"ט.

נאמת שדקדוק נכון הוא וזו הערה גדולה לכל מקום אשר המצא ומצא בדברי רבנו תי'
בשבת כמו שהעירותי על זה בכמה מקומות. אמנם לדעתי איפא עוד נ"מ בין הטעמים
דהיכא דקרא שם לת"מ של דמאי פדלקמן הי"ו דמשום הקדש ליכא ומשום דמחזי
כמתקן איכא.

א"נ במפריש מעשר ראשון ולא הפריש מ"ש דמשום מתקן ליכא דאפתי בטבלי' קאי
הפירות הנשארים וגם המעשר עצמו איננו מתקן שעדיין הוא טבול לת"מ ומשום הקדש
איכא (אבל ליכא למימר דנ"מ במי שהפריש מקצת תרומות ומעשרות דלדעת רבנו פ"ג
מה' תרומות ה"ז ופ"א מה' מעשר אינה תרומה כלל ונהו טבל וא"כ אין פאן לא משום
מתקן ולא משום הקדש ולדעת הראב"ד שם שמעשרותיו מתקנים אית בי' משום הקדש
וגם משום תיקון שהרי מתקן התרומה עצמה ע"ש) ועינין בפ' נוטל דקמ"א רי"א אף
מעלין את המדומע בק"א ופרי' ואמאי הא קמתקן ומשני תרומה בעינא מחתא משמע
דכה"ג לא חשיב מקדיש דאותה סאה שמעלה אין לה דין הקדש ודאי ואלכא דרבנן
דקיי"ל פנותיהו חשיב תיקון ועינין בהשגות.

ונלע"ד דפשט הסוגיא פשיטא דאסור בי"ט משום דמחזי כמתקן ואע"ג דלא שייך תיקון
בי"ט דהא הוא לצורך י"ט פנ"ל מ"מ פנין שאינו צריך אלא לחולין ואינו צריך לתרומה
ונמצא מה שתיקן את התרומה עצמה הוא שלא לצורך ולזה משני ליתן לכהן בו ביום
דנמצא גם תיקון התרומה לצורך י"ט קמ"ל דאפ"ה אסור מתורת מקדיש.

ומש"ה לא פתב רבנו רבותא זו פאן בה' שבת דבשבת דאסור משום מתקן אפילו לצורך
גמי אסור ואין הפרש בשבת בין נותנו לכהן בו ביום או לא אלא לענין י"ט שייך לחלק
בין תיקון לצורך או שלא לצורך ושם ביאר רבנו דין זה ספ"ד מהי"ט ע"ש.

ובמ"מ שם: ה"י לפיכך וכו' עינין לעיל פכ"ב הי"ח ודילג רבנו צידה שחיטה והפשטה
שאין להם שבותין והתחיל פאן בשבותי אב ל"א המעבד ואח"כ בהי"א התחיל בשבותי
אב ל"ב שהוא מוחק: הי"א ואפילו בשןמן וכו' עינין במ"מ ודבריו דחוקים והכ"מ בראותו
דוחק דברי ה"ה רצה ליישב באופן אחר וגם דבריו דחוקים ואין אני רואה קושיא כלל
דלא אסר רבנו לעיל ה"ג אלא בקיסם וצורר משום שמא יקטום וכנ"ל פי"א ה"ז משא"כ
בדבר רב כמו שענה ומישחא דאינו אסור אלא משום לתא דמירוח.

ותו דבדבר מאכל מותר להערים פנ"ל ה"ג ובמישחא דמשום גזרת מירוח אסור להערים
שמא יבא לידי מירוח. הי"ב לפיכך אסור לכהן וכו' דילג רבנו מחתה שאין לו שבותים
והתחיל באב ל"ד שהוא כותב והכניס רבנו כוחלת בכלל שבותי כותב ותמה עליו בשלטי
הגבורים דבגמרא נדחו דברי האומר כוחלת משום כותבת והלח"מ הוסיף קושי דדברי

רַבְּנוּ סוֹתְרִים זא"ז דְּלַעֲלֵל פכ"ב הכ"ג כְּתֵב רַבְּנוּ דְּהַעֲבֵרַת סָרְק מְשׁוּם צוֹבַעַת כְּמִסְקֵנַת הַש"ס.

וּלְדַעֲתִי לַק"מ דְּהָא דְדַחָה בְּגַמְרָא וְכִי דָרַף פְּתִיבָה בְּכַף הַיָּינוּ לְסַתּוֹר דָּאִין זֶה טַעַם דַּר"א דְּמַחְיֵיב כִּינּוּן דְּלֹא דְמִי מְמַשׁ לְכַתִּיבָה לְהִיּוֹת תּוֹלְדָה אֲבָל אֵלֵיבָא דְרַבְּנָן שְׁפִיר הֵנּוּ בְּכָלֵל שְׁבוּתֵי פּוֹתֵב וְכֵן מְסִיק בִּירוּשְׁלָמִי דְּכּוֹחַלַת מְשׁוּם פּוֹתֵבַת וְסוֹבֵר רַבְּנוּ דְּהַעֲבֵרַת סָרְק שֶׁהוּא אֶצְבַּע הַנִּיפֵר מְשׁוּם צוֹבַעַת כְּדַקְאָמַר רַשְׁבֵּי"א בְּפִרְיֵיתָא וּבְכּוֹחַלַת אֵיכָא שְׁבוּתֵי אֶפִּילוּ בְּאֶצְבַּע דְּלֹא מִינְכָרָא שְׁאִין כִּינּוּתָהּ לְאֶצְבָּע מ"מ מְחֻזֵי כְּכַתִּיבָה.

וְהָא דְמוֹקִיָּם בַּעַל הַש"ס אֵלֵיבָא דַּר"א מְשׁוּם צוֹבַע ר"ל דְּאֵינְרִי ר"א בְּכּוֹחַלַת בְּדָבָר הַצּוֹבַע וְרַבְּנוּ סָתָם דְּכָל כְּחִילָה אָסוּר מְשׁוּם פְּתִיבָה וְכְמִסְקֵנַת הַיְרוּשְׁלָמִי. אֲמַנָּם רְאִיתִי עוֹד בִּירוּשְׁלָמִי דְּפּוֹקֶסֶת מְשׁוּם צוֹבַעַת וְלֹא הִבְנֵיתִי כָּלֵל וְרַבְּנוּ הַעֲתִיק גְּוַדְלַת וּפּוֹקֶסֶת לַעֲלֵל פכ"ב הכ"ו גְּבִי שְׁבוּתֵי בּוֹנָה אַע"ג דְּמִישְׁוֵף שְׁיִיכִי נָמִי לְטוֹנוּיָהּ וְאֵרִיגָה דַּאֲע"ג דָּאִין דְּרַף טוֹנוּיָהּ וְאֵרִיגָה בְּכַף מ"מ חֲשִׁיב שְׁבוּתֵי כַּנ"ל כִּינּוּן דְּדְמִי לְבוֹנָה טְפִי מְדַמְחֵיב ר"א מְשׁוּם בּוֹנָה וְלֵיכָא נ"מ אִם הֵם ג"כ שְׁבוּתֵי אוֹרְג וְטוֹנָה וְלֵהֲכִי לֹא חֲזִינֵשׁ רַבְּנוּ לְהַעֲתִיקָם גְּבִי שְׁבוּתֵי אוֹרְג וְטוֹנָה וְלַעֲשׂוֹת לָהֶם מְדוֹר בַּפ"ע שְׁאִין לְאוֹרְג וְטוֹנָה שְׁבוּתֵי זוּלְתָם.

וּמַש"ר לְקִנּוּת וְלַמְפֹּר עֵינֵן בְּתוֹסְפוֹת בֵּיצָה דַּל"ז בַּד"ה מְשׁוּם מְקַח וּמְמָרָ: הִי"ג א' הַמּוֹכֵר בְּפָה בֵּיצָה דַּכ"ז ע"ב אִין פּוֹסְקִין דְּמִים לְכַתְחֵלָה עַל הַבְּהֵמָה בִּי"ט ע"ש וּבְשִׁבְתָּ דַּקמ"ט בְּנֵי חֲבוּרָה הַמְּקַפִּידִים זַע"ז עוֹבְרִים מְשׁוּם מְדָה וּמְשׁוּם מְשַׁקֵּל וּמְשׁוּם מְנִין.

וּמַש"ר בֵּין בְּכָלֵי מְדָה שָׁם ** (שָׁם קנ"ז. **) וּמוֹדְדִין אֵת הַמְּקַנָּה וְכו': וּמוֹדְדִין אֵת הַמְּטִלִית וְכו' וַע"כ לֹא שְׁרִי אֵלָא לְדָבָר מְצֻנָּה אֲבָל לְדָבָר הַרְשׁוּת אָסוּר כְּדַמְסִיק שָׁם.

וּמַש"ר בֵּין בֵּיז שָׁם רַבָּה בַּר רַב הוּנָא יְתִיב בְּאַוּוֹנָא דְמֵיָא וּמְשַׁח לִי וְכו': הִי"ד וְאִין מְגַבִּיהִין וְכו' עַמְש"ל ה"ט. וּמַש"ר וְאִין מְעַשְׂרִין וְכו' מְפָרֵשׁ רַבְּנוּ דְּסִיקְרָתָא מְשׁוּם פּוֹתֵב וְדַלָּא כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בְּחַגִּיגָה ד"ח ד"ה מְשׁוּם סִיקְרָתָא שֶׁהוּא מְשׁוּם צוֹבַע ע"ש דְּלִדְרָכָם דַּה"ל מְשׁוּם צוֹבַע שְׁפִיר קָשָׁה תִּפּוֹק לִי מְשׁוּם מְקַח וּמְמָרָ דַּה"ל מְשׁוּם לְתָא דְכַתִּיבָה מַשְׂא"כ לְדָרַף רַבְּנוּ דְּסִיקְרָתָא מְשׁוּם פּוֹתֵב נִיחָא לִי לְמִימַר דְּדְמִי טְפִי לְכוֹתֵב מִמָּה שְׁנַאָמַר דַּה"ל הַקְּדָשׁ וְדְמִי לְמְקַח וּמְמָרָ מְשׁוּם לְתָא דְכוֹתֵב וְעֵינֵן בְּשִׁבְתָּ דַּק"ג א"ר יוֹסִי לֹא חֲזִיבוּ שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת אֵלָא מְשׁוּם רוּשָׁם וּבְפִי הַמְּשַׁנָּה שָׁם לְרַבְּנוּ וּמַש"ר כָּף אִין מְקַדְשִׁין מִי חֲטָאֵת הַגַּם דְּוַדָּאִי מְצָא רַבְּנוּ דִּין זֶה מְפּוֹרֵשׁ בְּמִקּוּם מְפּוֹלָא מְמַנּוּ מ"מ כֵּן מְסַתְּבַר מְהָא דְקִי"ל דְּהַתְּקִינוּ שְׁלֹא יִהְיוּ מוֹעֲלִין בְּמִי חֲטָאֵת כְּדִי שְׁלֹא יִמְנַע מְסַפֵּק הַיָּיָה אֵלְמָא דְבָדִין הוּא שְׁיִמְעֵלוּ בַּהּ מַד"ס וְגַם קִי"ל דְּמִתְרַ לִיטְוֹל שְׁכַר מִיְלוּי וְאָסוּר לִיטְוֹל שְׁכַר קִידוּשׁ.

מִיְהוּ נִרְאָה דְּאָף בְּלָאוּ הָאִי טַעְמָא דְּדְמִי לְהַקְּדָשׁ נָמִי אָסוּר לְקַדְשׁ דְּאָפֵר פְּרָה מְוִקְצָה הוּא כִּינּוּן דָּאִין הַיָּיָה בְּשִׁבְתָּ. וְתוּ דְּדְמִי לְגִיבּוֹל וְאֵע"ג דָּאִין גִּיבּוֹל בְּאָפֵר שְׁבוּתֵי אֶפְשָׁר דְּהֵנָּה: הַט"ו הַמְּגַבִּיָּה וְכו' לְשׁוֹן הַרִי"ף יְרוּשְׁלָמִי וְכַלְנֵן שְׁעֵשׂוּ בֵּין אֲנוּסִין בֵּין שׁוּגְגִין בֵּין מְזִידִין מִה שְׁעֵשׂוּ עֲשׂוּי וְשְׁמַעִינוּ מִינָה דְמָאן דְּעֵבֵר וְאִקְנִי בְּשִׁבְתָּ אוּ בִי"ט הַקְּנָאֵתוּ הַקְּנָאָה וְעֵינֵן בַּלַּח"מ פ"ו מַהִי"ט ה"י וּבַמ"ש אֲנִי סַפ"ו מַה"ש.

וְמַה שְׁ"ר מְעַשְׂרִין אֵת הַדְּמָאִי וְכו' הַשְּׁמִיט רַבְּנוּ לַעֲלֵל ה"ח דִּין אִין מְטַבִּילִין אֵת הַפְּלִים בַּה"ש וְרְאִיתִי בְּתוֹסְפוֹתָא פ"ב דְּשִׁבְתָּ פְּלִים שְׁנַטְמָאוּ בַּה"ט אִין מְטַבִּילִין אוֹתָם בַּה"ש

רש"ש אומר אף בחול אין מטבילין אותם בה"ש מפני שצריכין הע"ש וכלים שנטמאו בולד הטומאה מטבילין אותן בה"ש ע"כ פי' דכלי שנטמא בולד הטומאה אין צריה הע"ש ואפשר דאפילו בשבת נמי שרי דומיא דתיקון דמאי דרבנן דמותר בה"ש עיין פכ"ד ה"י: הי"ו מי שקרא שם וכו' בירושלמי כניי מתניתין לא יתנום בשבת ומפרש רבנו בפ"ה המשנה דה"ק לא יטלום ע"מ ליתנום אבל גטילה גרידא שרי דמנפרש ועומד הוא אלא שהאסור בנתינה פדתנו אין מוליכין חלה ומתנות לפהו בי"ט פירוש לדבריו דאסור ליטול שמה יתן.

ומבבא דסיפא מבואר דבלמודים מותרים ועמ"ש ספ"ד מהי"ט: הי"ז אסור להפיס וכו' עיין במ"מ ובכ"מ. וילשון רבנו בפ"ה המשנה שיעור זאת המשנה כה ומפיס עם ביתו ועם בניו על השלחן בשבת אבל לא עם אחר ובחול מותר להפיס עם אחר ובלבד שלא יתפונן לעשות מנה גדולה נגד מנה קטנה משום קוביא.

פי' לפירוש דמש"ה נקבע' משנה זו במסכת שבת דנדאי כל שאסור משום קוביא אף בחול אסור אלא היכי דלא שייך איסור קוביא בחול בשוות אפ"ה אסור בשבת משום לתא דכתיבה פיון שמקפידים חשיב הפסה אבל עם בניו דליכא בחול משום איסור קוביא באינם שוות הואיל שאינם מקפידים אין עליו שם הפסה כלל ומותר אפילו בשבת ובזה יש סתירה לדברי הכ"מ דאי ס"ד דשייך קפידא בבניו ובני ביתו באינם שוות ואסור בחול משום קוביא אין הפרש בין בניו לאחרים בשבת ששוות ושם הפסה עליו ואסור בשבת: הי"ח פיצד וכו' עיין בגמרא דדוקא חשבונות של עבר מקרו חשבונות של מה בכף וכמו שהמשיל רבנו וכן משמע בתוספתא פ' בתרא דשבת מיהו בכלל שיחה בטלה הן בחול וכ"ש בשבת ואסור להרבות בהן: הי"ט לפיכך וכו' התחיל רבנו בשבתי אב ל"ה שהוא מחיקה וסובר רבנו דאיסור שטרי הדיוטות משום לתא דמחיקה ודלא כפרש"י משום לתא דמקח וממכר שהוא אטו פותב א"נ משום ממצוא חפציה וכמ"ש הגהות מיי' וילדרכם גיחא הך איקנומתא דכתב אפנתל ומיתתי דלמ"ד שמה יקרא לא חיישינו דגודא בשטרא לא מיחלף דק"ס דמ"ד שמה יקרא לא חייש במשנתנו למחיקה כלל וגם כתב של מנין אורחין ופרפראות לא חשיב כלל שטרי הדיוטות דאין זה ענין מקח וממכר ומצוא חפציה אלא דאפ"ה בכתב ע"ג נייר אסור בכלל שארי שטרי הדיוטות אבל בפתוב אפנתל דלא מיחלף בשטרי שרי.

ולנה דחה הש"ס דנהי דלא הנה בכלל שטרי הדיוטות גיחוש שמה ימחוק. משא"כ לדבר רבנו קשה לכאורה מתחלה מאי קסבר וכי ס"ד דמ"ד שמה יקרא לית לי' גזרה שמה ימחוק דהא כל עיקר איסור שטרי הדיוטות משום חששא דשמה ימחוק.

ויש ליישב דמעיקרא ס"ד דעיקר גזרת שמה ימחוק לא שייך אלא בפנקסאות וחשבונות ומשום לתא דידהו נאסרו שאר שטרי הדיוטות הילכך פתב אורחין ופרפראות שע"ג הפנתל דגודא בשטרא לא מיחלף איננו בכלל הגזרה דזהו חששא רחוקה דשמה לא יזמין כל צרכו וימחוק פדי שלא יקראם השמש.

ודחה המדחה דחששא טובה היא ומ"ד שמה יקרא ליהוש שמה ימחוק. וילדבר רבנו גיחא קושיות התוספות בד"ה ולמ"ד דלפי איקנומתא ראשונה דאיכא בינייהו דכתוב בפנתל ומדלי מכלל דבמיתתי חיישינו למחיקה וא"כ בדמיתתי חשיב שטרי הדיוטות ממש שפיר

קשה נחוש שמא יקרא דנהי דגודא בןגודא מיסלף גודא בןגודא מיסלף ואסור דמדלי אטו דמיתתי וניחא נמי קושני' התוספות בד"ה אלא.

דהנכרח לחדש דאפילו בדמיתתי פליגי ומ"ד שמא יקרא סובר דלא שיני' שמא ימחוק כלל בכתב אורחין ופרפראות אפילו בפותל ומיתתי דאלו הי' סובר דמתפאי אסור ה"ה דמדלי דגודא בןגודא מיסלף.

ואין להקשות דלפ"ז האיד' מסיק בגמרא דפליגי בכתוב אפותל ומדלי אבל במיתתי חיישינן שמא ימחוק דא"כ מ"ט דרב ביבי דשרי במידלי נחוש שמא יקרא במיתתי בשלמא לדרה התוספות דאיסור פותל ומיתתי משום שמא ימחוק ואיסור שטרי הדיוטות משום מקח וממכר ניחא דמשום מקח וממכר גזרו בכל שטרי הדיוטות אבל דמידלי אטו מיתתי חשיב גזרה לגזרה משא"כ לדרה רבנו קשה) די"ל דלפי מה דמסיק דמלתא דרבה תנאי היא שפיר י"ל דרב ביבי לית לי' גזרת שמא יקרא כלל ולא קאסר אלא בשטרות דשיני' בהו מחיקה והא דפרי' לאיקומתא ראשונה בפשיטות ומ"ד שמא ימחוק נחוש שמא יקרא משום דהא דמסיים עלה בגמרא והתניא לא יקרא לאור הני מוסב על שני השנושיות דבהכרח טעמא דרבה או משום דחייש שמא יעלה בסולם ויטה או בכלי ארון.

או משום דגזר קריאה לאור הני דמידלי אטו דמיתתי ולא פלוג וא"כ קשה ממ"נ אי טעמא דרבה משום שמא יכבה בגובה נחוש שמא ימחוק ואי טעמא דרבה משום דגזר מידלי אטו מיתתי א"כ מ"ד שמא ימחוק נחוש שמא יקרא בפותל ומיתתי.

ובזה מתורץ קושיות הרשב"א בש"ס שהקשה לדרה הר"י פורת והרי"ף דמעיקרא תרתי פרי' עלה איקנומתא דכתב אפותל ומדלי ובתר הכי דהדרינו להאי איקנומתא ואתי לפרוקי מה דקשה לי' מעיקרא ואמרינו ודקשיא לך דרבה תנאי היא הכי הל"ל ודקשיא לך למ"ד שמא ימחוק נחוש שמא יקרא קסבר גודא בשטרא לא מיסלף ע"כ.

ולפמ"ש ניחא דהא דקאמר בגמרא ודקשיא לך דרבה כולל שתי הקושיות שהם בדרה ממ"נ ורב ביבי דלית לי' דרבה לא ס"ל גזרת שמא יקרא כלל דלא גזרינו גזרה לגזרה וגם שמא ימחוק בדמידלי לא חייש.

ובהכי ניחא מה שדחוק לדרה ה"ר פורת דבין רב ביבי ובין אבבי תרנוייהו פליגי אדרבה. ולפמ"ש רב ביבי הוא דפליג אבל אבבי ס"ל דרבה אלא דסובר דטעמא דרבה לאו משום שמא יכבה למעלה אלא דגזר דמידלי אטו מיתתי ולהכי נקיט אבבי חששא דשמא יקרא.

ולפ"ז אבבי נמי מוקים פלוגתייהו דרבנו ורב אתא במלתא דרבה וסובר דרבנו אסרו בכותל ומדלי אטו שמא יקרא במיתתי וברייתא קמייטא כר' אחא ואין צורך למה שדחק ה"ר פורת דאליבא דאבבי לא מוקים פלוגתייהו בדרבה ועיין עוד לקמן בסמוך.

ומ"ש רבנו חקוקין על הטבלא במ"מ סתם הדברים ודבריו תמוהין דמשמע מדבריו דדעת רבנו פדעת ההלכות דפסק פאבבי וזה לשון הרי"ף איפא בינייהו דכתוב אפותל ומדלי למ"ד שמא ימחוק לא חיישינן ולמ"ד שמא יקרא חיישינן ולית הלכתא פרב ביבי משום דפליג עלי' דרבה דאמר אפילו גבוה שתי קומות וקיי"ל הלכתא פרבה והא דתנאי מונה אדם וכו' מכתב שע"ג פותל ולא מכתב שע"ג טבלא ופנקס אוקמונא בדחייק מיחוק דגודא בשטרא לא מיסלף אבל פתב מיכתב אסור בין מדלאי בין מתפאי ע"כ.

ולפי מה ששהבינו ה'רנ"ה וה'רשפ"א בשבע שיטות בפי דברי ה'רי"ף דמפרש כפי ה"ר פורת דכ"ע לית להו דרבה וקמפלגי אי גודא בשטרא מיחלף ומש"ה הלכתא פאביי ולא מטעמי אלא משום דקיי"ל ברבה וכיון דקיי"ל ברבה צריף לאוקני' ברייתא קמייתא אליבא דהלכתא ובדחייק מיחק וא"כ מינה שמינינו דבטבלא ופנקס אסור בדחייק וא"כ האיך פסק רבנו בדחייק בטבלא שרי.

הגם דיש מקום לומר דאביי מוקים נמי ברייתא קמייתא בדכתב מכתב וכרב אתא ואיהוסי"ל ברבנו דברייתא בתרייתא מיהו התוספות כתבו בהדיא וצריף לאוקים ברייתא דלעיל בדחייק למ"ד גודא בשטרא מיחלף נראה פירוש לדבריהם משום דאי ס"ד דברייתא קמייתא הנה סתמא כרב אהא ה"ל לאביי למפסק כרב אהא.

והא דכתבו התוספות לעיל לדרף רש"י דברייתא קמייתא מתוקמא שפיר בדכתב אפנתל ומדלי אע"ג דאליבא דרב ביבי דאית לי' דרבה צריף לאוקים נמי בדחייק פי היכי דתהוי סתמא פהלקתא עיין במהרש"א שהרגיש בזה ולדעתו לק"מ דשפיר פסק רב ביבי ברבנו אע"ג דברייתא קמייתא אתי' כרב אהא וה"ל למפסק כסתמא מ"מ סמך רב ביבי אאידיך סתמא דלא יקרא לאור ה'ר דמשמע אפילו גבוה טובא וכדרבה משא"כ לדרף ה"ר פורת דאביי דלית לי' דרבה ע"כ לא משמע לי' סתמא דלא יקרא אלא במיתתי ע"כ צריף לאוקים סתמא זו בדחייק דאי ס"ד כדרב אהא ה"ל למפסק כרב אהא וכן מבואר בלשון ה'רי"ף דמוקני' סתמא קמייתא ברבה ובדחייק אלמא דחקיקה דטבלא ופנקס אסור.

ואף לפי מה ששהבין הרמב"ן בכוננת ה'רי"ף בס' המלחמות דאביי ס"ל ברבה הילכף בכתב אפילו מדליא אסור ולהכי נקיט שמא יקרא למעט חקיקה דכנתל גרידא ורב ביבי לית לי' דרבה להכי נקיט שמא ימחוק למעט אף פתוב בפנתל ומדלי ודכ"ע גודא בשטרא לא מיחלף ע"ש.

כ"ש דקשה פנ"ל דא"כ אליבא דאביי מתוקם סתמא קמייתא בדחייק ושמינינו דחקיקה דטבלא ופנקס אסור. ויותר נראה דרבנו מפרש כפרש"י וה'רנ"ה דרב ביבי אית לי' דרבה ופסק רבנו כרב ביבי וסתמא קמייתא כרב אהא ולית הלכתא פנותי' דקיי"ל כסתמא דלא יקרא לאור ה'ר פנ"ל וכמ"ש ה'רנ"ה באריכות דלפי שיטתו בדכתיב אפילו בפנתל אסור ובדחייק אפילו טבלא ופנקס שרי ע"ש.

וכ"ש לדרף הרשפ"א בשבע שיטות דמפרש הא דמסיק דכתב אפנתל ומדלי מוסב אברייתא קמייתא דמונה אדם וכו' דאתי' כרב אהא ודלא פהלקתא אבל רב ביבי ואביי פליגי בדחייק אטבלא ופנקס וס"ל לרב ביבי דלא מיחלף חקיק' בכתיבה ע"ש.

ולפ"ז פסק רבנו כרב ביבי וברייתא קמייתא נדחה מהלכה כפי מסקנת הש"ס ואיתוקמא בדכתב ושפיר פסק רבנו דחקיקה דטבלא שרי והא דכ' רבנו כד' יקרא בשטרי הדיוטות ר"ל שהי' גופא שטרי הדיוטות דשייף בה שמא ימחוק ומש"ה לא כתב רבנו גזרה שמא יקרא בשטרי הדיוטות ואין פוננת רבנו לפסוק פאביי אלא כרב ביבי וכן מסתבר דרבנו מפ' הסוגי' כדרף הרשפ"א דלפי דרף ה"ר פורת קשה פנ"ל דהאיך ס"ד דפליגי בכתב אפנתל ומדלי דא"כ אמאי שרי רב ביבי נמי דגודא בשטרא לא מיחלף אפתי גודא בגודא מיחלף פיון דמיתתי שייף מחיקה וה"ל בכלל שטרי הדיוטות.

וּכְבָר בְּאַרְנוּ דְלִפִּי מַה דְּמַסִּיק דְּמַלְתָּא דְרַבָּה תַנְאֵי הִיא לִית לִי לְרַב בִּיבִי גְזֵרָה שְׁמָא יִקְרָא
פְּלִל וְכוּ בְּהֶכְרַח רַב אָחָא דְמַתִּיר לִית לִי גְזֵרָה שְׁמָא יִקְרָא פְּלִל וּבְחַקִּיקָה אֲפִילוּ בְּטַבְלָא
וּפְנִקְס שְׁרִי וּא"כ נ"מ גְּמִי חַקִּיקָה דְטַבְלָא וּפְנִקְס דְאַלְיָבִי דְרַב בִּיבִי דְפִסְק פְּרַב אָחָא
בְּהֶכְרַח מוּקִי בְּרִייתָא קַמְרִיתָא בְּדַכְתִּיב וּכְרַב אָחָא דְאִי בְּדַחֲסִיק פְּרַבְּנֵן לְמָה יִפְסֹק כּר"א
דַּה"ל יַחֲדָאָה.

וּאֲבִי דְפִסְק פְּרַבְּנֵן לְמָה נּוֹקִים בְּרִייתָא קַמְרִיתָא פְּרַב אָחָא מוּטָב לְאוּקִים פְּרַבְּנֵן וּבְדַחֲסִיק
וּמִינָה דְטַבְלָא מִיחְלַף בְּהֶכְרַח וּא"כ לְמָה לִי לְהַש"ס לְאוּקִים דְפְּלִיגִי בְּתַרְתִּי בְּדַכְתִּיב
אֲפֹתֵל וּמְדִלִי וּבְדַחֲסִיק מוּטָב לְאוּקִים דְפְּלִיגִי בְּטַבְלָא גְרִידָא אִי חַקִּיקָה בְּכַתִּיבָה מִיחְלַף
אוּ לָא אָבֵל דַּכ"ע אִית לְהוּ דְרַבָּה דְגְזֵרִינֵן מִדְּלִי אֲטוּ מִיתְתִּי וְלָא תַקְשָׁה לְהוּ בְּרִייתָא
קַמְרִיתָא דְלָא מְתוּקְמָא בְּדַכְתִּב לְפִי מַה דַּס"ד דְּלִכָּא מֵאֵן דְּפְּלִיג אֲדַרְבָּה.

וּא"כ ע"כ מְתוּקְמָא בְּחַקִּיקָה אֲלֵמָא דְטַבְלָא וּפְנִקְס מְחַלִּיף מְשׁוּם דְרַב בִּיבִי מוּקִים הָךְ
בְּרִייתָא פְּרַב אָחָא דְלִית לִי דְרַבָּה וּבְדַכְתִּיב וּלְעוֹלָם דְחַקִּיקָה בְּכַתִּיבָה דְטַבְלָא לָא מִיחְלַף
וּפִסְק רַבְּנֵן פְּרַב בִּיבִי לְקוּלָא.

וְעוֹד דְּמִשְׁמַע דְּהָאִי רַב בִּיבִי קָשִׁישׁ מְאַבְיִי. וְתוּ דְּמַעֲיָקְרָא ס"ד דְּבַכְתִּב בְּפֹתֵל וּמְדִלִי דַּכ"ע
אָסוּר וּבְדַחֲסִיק בְּטַבְלָא פְּלִיגִי אִין סְבָרָא לֹאמֵר דְּפְּלִיגִי בְּכַתִּב אֲפֹתֵל וּמְדִלִי וּבְדַחֲסִיק
בְּטַבְלָא ד"ה אָסוּר זְהוּ מַה שֵׁנ"ל בְּבִיאוּר דְּבָרֵי רַבְּנֵן.

וּמִש"ר אָף לְקִרוֹת וְכוּ' אַע"ג דְּלָא קִי"ל כּר' גְּחֻמֵּי דִּינְהִיב טַעְמָא בְּכַתְּבֵי הַקְדָּשׁ אִין קוּרִין
בְּשִׁטְרֵי הַדְּיוֹטוֹת מְבַעֲיָא אֲלָא פְּרַב וְדוּקָא בְּשַׁעַת בֵּית הַמְּדַרְשׁ וּמְשׁוּם בִּיטוּל בַּה"מ מ"מ
סְמָךְ רַבְּנֵן דִּין זֶה פֶּאֵן בְּהַדְּיָה שְׁבוּת דְשִׁטְרֵי הַדְּיוֹטוֹת דְּדַמְיִין אַהֲדוּדִי: ה"כ נְפִלָה דְלִיקָה
וְכוּ' דִילְג רַבְּנֵן שְׁרִטוּט וְהַבְּעָרָה שְׁאִין לְהֵם שְׁבוּתִים וְהַתְּחִיל בְּשְׁבוּתֵי אָב ל"ח שְׁהוּא
מְכַבָּה וְכַפִּי הַנְּרָאָה מְלִשׁוֹן רַבְּנֵן דְּדוּקָא בְּנְפִלָה דְלִיקָה בְּבֵית שְׁבַחְצָר זֹו וְרוּצָה לְהַצִּיל
לְחַצְרָא אַחֲרָת הוּא דְאָסוּר לְהַצִּיל בְּכֻלִּים הַרְבֵּה אוּ בְּכֻלִּי אַחַד כַּמָּה פְּעָמִים יוֹתֵר מְשַׁלֵּשׁ
סְעוּדוֹת.

אָבֵל בְּנְפִלָה דְלִיקָה בְּבֵית מוֹתֵר לְהוֹצִיא מִן הַבֵּית לְחַצְרָא אֲפִילוּ כַּמָּה פְּלִים יוֹתֵר מַג'
סְעוּדוֹת. וַיֵּשׁ לֹאמֵר הַטַּעַם ע"ד מ"ש ה"ה לְקַמֵּן הַכ"ה בְּשֵׁם רִשְׁבִּי"א דְכִינוּן שְׁאִין אָנוּ
מַתִּירִים לוֹ אֲלָא דְרַף לְבִישָׁה רְמִי אַנְפְּשִׁיָּה וּמִיְדַכְּר וְלָא אֲתִי לְכַבּוּיִי ה"נ בְּגִדוֹן דִּין הוּאִיל
וְאִין אָנוּ מַתִּירִים לוֹ לְהַצִּיל אֲלָא לְאוֹתָהּ חַצְרָא רְמִי אַנְפְּשִׁי' וּמִיְדַכְּר.

וַיֵּצֵא לְרַבְּנֵן דִּין זֶה מֵהָא דְקָא"ר אָבָא דַּק"כ אִידי וְאִידי בְּבָא לְקַפֵּל פֶּאֵן לְאוֹתָהּ חַצְרָא פֶּאֵן
לְחַצְרָא אַחֲרָת אֲלֵמָא דְלְאוֹתָהּ חַצְרָא מוֹתֵר לְקַפֵּל מִבֵּית לְחַצְרָא שְׁעִירְבוּ מִיְהוּ סוּבֵר רַבְּנֵן
דְּלְחַצְרָא אַחֲרָת מוֹדָה ר' אָבָא לר' הוּנָא דְשְׁרִי לְהַצִּיל יוֹתֵר מַג' סְעוּדוֹת וְכַמִּש"ר לְקַמֵּן
הַכ"ב כ"ג וְדָלָא כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בַּד"ה אִידי וְכו'.

וּמַה שְׁהַקְשׁוּ בְּתוֹסְפוֹת דַּא"כ הַל"ל אִידי וְאִידי בְּחַצְרָא אַחֲרָת וְכַאֵן לְהַצִּיל וְכַאֵן לְקַפֵּל אִין
זֶה הֶכְרַח דְּנֻדָּאִי מְתַנִּיתִין לָא מְתוּקְמָא אֲלָא בְּאוֹתָהּ חַצְרָא דְלִישְׁנָא דְמַתְנֵי לְהִיכֵן מְצִילִין
אוֹתוֹ לְחַצְרָא הַמְעוֹרְבָת מְשַׁתְּמַע מִבֵּית לְחַצְרָא שְׁעִירְבוּ דְאלוּ מְחַצְרָא לְחַצְרָא ה"ל לְמִימֵר
מְחַצְרָא לְחַצְרָא שְׁעִירְבוּ פְּלִשׁוֹן רַבְּנֵן שְׁצָרִיכִי הַחַצְרוֹת לְעָרַב זַע"ז אוּ לְהַשְׁתַּתֵּף בְּמַבּוּי
וּלְשׁוֹן חַצְרָא הַמְעוֹרְבָת לָא מְשַׁתְּמַע שְׁעִירְבוּ בְּנֵי חַצְרָא זֹו עִם בְּנֵי חַצְרָא זֹו אֲלָא שְׁעִירְבוּ בְּנֵי

הַחֲצֵר לְבַדָּם וּפְסָק רַבְּנוּ כַר' אַבָּא מִשְׁמִי' דְרַב מִשּׁוּם דְרַב רַבּוּ שָׁל ר' הוּנָא וְשִׁפְרִי קִבְעֵי ר' הוּנָא בְרִי דְר"י אָף אֲלִיבֵי דְר' אַבָּא (וּמ"ש ה"ה וְכָתְבוּ בְתוֹסְפוֹת וְכו') וְאַף מְדַבְּרֵי רַבְּנוּ וְכו' פְּשׁוּט הוּא דְלִחְצֵר אַחֲרֵת חֲמִיר טְפִי עֵינֵי בְתוֹסְפוֹת שְׁבֵת דִּי"ט ע"ב ד"ה וְחַד מְצִיל וְכו' אֲלָא פְּנוּנַת ה"ה שְׂאֵם נִפְלָה דְלִיקָה בְּחֲצֵר זֹו מְוַתְרִים בְּנֵי חֲצֵר אַחֲרֵת לְהַצִּיל כַּמ"ש הַתוֹסְפוֹת ר"פ כָּל פְּתָבֵי ע"ש) וְעֵינֵי לְקַמְן הַכ"ב בְּדַבְּרֵי ה"ה: הַכ"ב בַּד"א וְכו' כ' ה"ה וְתִי רַב הוּנָא וְכו' נִרְאָה דַּעְתּוֹ דְרַבְּנוּ פְּסָק פְּרַב הוּנָא וְנָה אֵינּוּ אֲלָא דְפְּסָק כַר' אַבָּא אָמַר רַב וְכַמְש"ל ה"כ.

הַכ"ג וְכו' עֵינֵי בַמ"מ וּבְתוֹסְפוֹת דִּי"ט ד"ה וְחַד הַנְּ"ל וּבַש"ש לְרִשְׁבָּ"א: הַכ"ד וְאֵין זֶה שְׂכַר שְׁבֵת וְכו' עֵינֵי בַמ"מ שְׁנִדְחַק לְפָרֵשׁ דְבָרֵי רַבְּנוּ שְׁהַנְּתִינָת טַעַם מוֹסָב לְמַעְלָה דַּמְש"ה מְוַתֵּר לְאַחֲרִים לְהַצִּיל לְעַצְמָן אַע"פ שְׂאֵין לְהֵם הַפְּסָד הוּאִיל שְׂאֵין שְׁם מְלָאכָה וְכו' וְהוּא דוֹחַק וְיוֹתֵר נִכּוֹן דְּנֻדָּי אַע"ג דְּאִסּוּר לְיִטּוּל שְׂכַר שְׁבֵת בְּעַד שְׁמִירַת הַתִּינוּק הַכָּא שְׂרִי פִּינּוּן שְׁזָכָה הַמְצִיל לְעַצְמוֹ אֵין זֶה אֲלָא שְׂכַר מַה שְׁנֻוֹתָן לֹו בְּמַתְנָה וְחֲשִׁיב הַבְּלָעָה כְּמוֹ שְׂכִיר חֲדָשׁ וְשְׂכִיר שְׁבוּעָה.

וְנָהוּ מַש"ר דַּמְש"ה לֹא חֲשִׁיב שְׂכַר שְׁבֵת דְּכִינּוּן שְׂאֵין פָּאן מְלָאכָה וְלֹא אִסּוּר ה"ל כְּמוֹ שְׂכַר שְׁמִירַת הַתִּינוּק דְּמְוַתֵּר בְּהַבְּלָעָה: הַכ"ה אִם הִי' יַה"כ בַּע"ש עֵינֵי בַמ"מ וְעַמְש"ל פ"ה הַכ"א. וּמַש"ר וְעוֹטָף וְכו' עֵינֵי בַכ"מ וּדְבָרָיו נִכּוֹנִים וְכוֹן מְסַתְפֵּר מַמ"ש רַבְּנוּ וְהָרִי הוּא שְׁלֹו כְּמוֹ הַמְּאָכֵל אֲלֵמָא דְּבָכָל אֲנָפִן זָכָה הַמְצִיל דְּחֲשִׁיב יִיאוּשׁ בְּעֵלִים אַע"פ שֶׁהִי' פְּנָאֵי לְבַעְעִלִים לְהַצִּיל ע"י פְּשִׁיטָה וּלְבִישָׁה: הַכ"ו וּבַלְבָּד וְכו' עֵינֵי בְּמַלְחָמוֹת ה' לְהַרְמֵב"ן.

וּמַש"ר וּבַחֹזֵל וְכו' בְּגַמְרָא מְגִילָה אַפְּסָקָה הַלְכָתָא פְּרִשְׁבָּ"ג וְהַשְׁמִיט רַבְּנוּ פְּתַב יוֹנִית שְׁפָכֵר אַבְד זָכָרוֹ כַּמ"ש ה"ה. אָמְנָם בַּפ"ב דְּמְגִילָה הַזְּכִיר רַבְּנוּ דְּמְגִילָה שְׁפָתְבָה יוֹנִית כְּשֶׁרָה וְצ"ל דְּלִשׁוֹן יוֹנִית לֹא נִשְׁתַּקַּע וּמִינָה אֵיירֵי רַבְּנוּ בַה' מְגִילָה מִיְהוּ לֹא הַכְּשִׁיר רִשְׁבָּ"ג אֲלָא פְּתַב יוֹנִית וּלְשׁוֹן יוֹנִי דָּאז חֲשִׁיב יַפְת אֲלֵקִים לִיפְת אָבֵל פְּתַב אֲשׁוּרִית וּלְשׁוֹן יוֹנִי לֹא מְכַשִּׁיר זֹולַת בְּמְגִילָה דְּכַשֵּׁר פְּתַב זֶה וּלְשׁוֹן אַחַר לְמִי שְׁמִפִּיר בָּהּ וּבַלְבָּד שְׁלֹא יִהְיֶה פְּתוּב בְּלִשׁוֹן זֶה נִקְרָא בְּלִשׁוֹן אַחַר וּמַש"ה הַשְׁמִיט רַבְּנוּ פָּאן לְשׁוֹן יוֹנִי דְּכִינּוּן דְּלֹא מְתַכְּשֵׁר אֲלָא בְּכַתֵּב יוֹנִית וְכַתֵּב יוֹנִית כְּבָר נִשְׁתַּקַּע וּמַש"ה הַשְׁמִיט נְמִי רַבְּנוּ בַהֲאָה"ט לְעַנּוּן טוֹמָא' יוֹדִים דִּין פְּתִיבָה יוֹנִית וּבִירוּשְׁלָמִי מִשְׁמַע דְּכָל שְׂאֵינּוּ מְטַמְּא אֶת הַיְדִים אֵין מְצִילִין.

וּמַש"ה פְּסָק רַבְּנוּ דְּכַתֵּב אַחַר אֵין מְצִילִין. וְכוֹן בְּגַמְרָא דַּקֵּט"ו מְקַרָּא שְׁפָתְבוּ תַרְגוּם וְכַתֵּב עֵבְרִית מְצִילִין וְהָדָּ בְּרִייתָא כַּמ"ד מְצִילִין וְלַמ"ד אֵין מְצִילִין מְקַרָּא שְׁפָתְבוּ תַרְגוּם ה"ה לְכַתֵּב עֵבְרִית.

וְאַע"ג דְּמְגִילָה כְּשֶׁרָה בְּכָל לְשׁוֹן אַפ"ה אֵין מְצִילִין מְגִילָה וְכוֹן אֵינְנָה מְטַמְּאָה אֶת הַיְדִים הוּאִיל שְׁפָסוּלָה לְמִי שְׂאֵינּוּ מְפִיר בָּהּ וְכַמ"ש הַתוֹס' מְגִילָה ד"ח ד"ה עַד ע"ש. וּמַש"ר אֲפִילוּ הִי' שְׁם עֵירוּב וְלֹא דְמִי לְאַוְכְּלִין וּמִשְׁקִין דְּכִינּוּן שְׂאֵין קוֹרִין בּוֹ לֹא הִנּוּה צוֹרֵף הַיּוֹם כָּלָל: הַכ"ז הִיוּ פְּתוּבִים וְכו' בְּגַמְרָא מֵאֵי תַנְיָא א"ר אָשִׁי וְכו' וּבְתוֹסְפוֹתָא דְשְׁבֵת מְפוֹרָשׁ דְּמְצִילִין הַפְּתוּבִים בְּסַם וְסִיקְרָא וְקוּמוֹס וְקַנְקַנְתוּם וְהַשְׁמִיט רַבְּנוּ קוּמוֹס וְקַנְקַנְתוּם דְּמַלְתָּא דְּפְשִׁיטָא הוּא פִּינּוּן דְּכַשֵּׁרִין בַּס"ת וְכַמְש"ר פ"ת מַה' תְּפִילִין ה"ד ע"ש בַּכ"מ.

אלא אפילו סם וסיקרא שהם שארי מיני צבעונין שפסולין אפ"ה מצילין. ומש"ר גליון של ספרים סתמו כפירושו בדגניז ושידי פדמסיק בגמרא והשמיט רבנו דין ספרי מיני דאף בחול אסור לקיימן ופשטא דאין מצילין אותן.

הכ"ח פגון ניהי בנסוע וכו' פי' פגון פרשת ניהי בנסוע שחסר כמ"ש ה"ה. ומש"ר ומצילין תיק הספר וכו' משמע אפילו אינם תפורין לספר ואע"ג דלעגנן טומאת ידים פסק רבנו בהא"ט דשאנים תפורין אינם מטמאין את הידים ודין הצלה דומה לדין טומא' ידים פנ"ל הכ"ו שאני הכא כיון שצריך להציל את הספר ואסור לאחזו ערום מותר להציל התיק ואפי' אם יש לספר מטפחת דלמא אדמפיק לי' מתיק לא יהא פנאי להציל ולא גרע מתיק של תפילין שיש בתוכו מעות שמתן להציל בחפזון עם המעות דאדוקי והכי נפלה דליקה וכמ"ש בגמרא דקי"ז אבל אין מביאין תיק שיש בתוכו מעות להציל ס"ת דאדוקי והכי לשידינהו וכן משמעות לשון רבנו.

והשמיט רבנו שבתי הוצא דהיינו דיני פרמלית שפבר נתבאר לעיל מן פי"ג עד פכ"א באריכות נמצא מנין המלאכות שאין להם שבותין ט"ו גיפוז טווייה ונירין. הנסקה אריגה ובציעה.

קושר ומתיר וצידה. שחיטה והפשט והמחתה.

שרטוט והבערה והוצאה שנמנו השבותין שלה במקומה. והמלאכות שיש להן שבותין כ"ד ונתבארו בפכ"א שבתי עשר מלאכות הנזכרים בפ"ח.

ואח"פ בפכ"ב ביאר שבתי ח' מלאכות. ובפרקין ביאר שבתי ו' מלאכות מפה בפטיש ומעבד ומזחק וכותב ומזחק ומכבה.

ומ"ש ה"ה בהקדמה שבפכ"ג נתבארו שבתי ד' מלאכות ט"ס הוא ע"ש: סליק פרק כ"ג מה' שבת פרק כ"ר מה"ש ה"א שנאמר אם תשיב משבת וכו' מהאי קרא לא נשמע מידי די"ל עצות חפציה מלאכה ממש אלא דהביא רבנו להורות דסיפא דקרא וכבודתו קאי אשבת וכן בגמרא מייתי סיפא דקרא גרידא.

מיהו בי לקוט שמעוני הביא על האי קרא אם תשיב וכו' תנא לא יטייל אדם וכו' ע"ש ועיין שבת דקי"ג וערובין דל"ח. ומש"ר לפיכך וכו' עיין שבת דק"ג וקנ"א דכל שאסור לעשותו בשבת אסור להחשיף בשבילו זולת דברים שהיו מותרים ע"י מחיצה ובנרגנין פדלקמן ה"ג וכל שאינו זכאי בחשיכתו אינו רשאי באמירתו ועמש"ל פי"א מהש"ע ה"ב.

ה"ג שהבהמה קורא לה וכו' בתוספות ד"ה אין מחשיכין פתבו טעם בנרגנין אבהמה ורבנו פתב טעם אחר (ובטלה קטן לא שייכי שני הטעמים) משום דהוקשה לרבנו לפי גירסתו דגריס מחשיכין ה"ל לאתויי סייעתא דק"ג ע"ב מהאי ברייתא למלתא דר"י אמר שמואל דס"ל ה' סברא דנרגנין להכי מפרש רבנו דמחשיכין דבהמה משום שקורא לה שהוא היתר פשוט וליכא סייעתא למלתא דר"י דהשתא מיהות ליכא בנרגנין ואפ"ה קשרי רב יהודה משום שאלו הי' בנרגנין הי' יכול להביא בהיתר וליכא למשמע מינה דבריי: ה"ה להביא לו ארון ומכריכין בגמרא דק"ג מסיק אליבא דר"י למיגזא לי' גלימא וכ"כ ה"ה ורבנו פתב לשון המשנה כצורתה.

ומש"ר ובלבד וכו' עיין במ"מ ור"ל שלא יזכיר לו השער שבמקום פלוני הקצה האחרון. ומש"ר שכל וכו' דק"נ ע"א: ה"ז מלקות משום דעושה חבורה עיין בסנהדרין דל"ה בתוספות ד"ה אין רציחה וכו' ולענין מה שנסתפק המ"ל אם הרודף אחר נערה המאורסה ניתן להצילו בנפשו בשבת הי' נראה לצדד דאע"ג דעשה דמיתת ב"ד לא דחי שבת היינו משום שאפשר לקיים העשה אחר השבת משא"כ ברודף דחשיב כעשה שזמנו קבוע וחובות שקבוע להם זמן.

מיהו יש לדחות דבבן סורר ומורה שכל ימיו ג' חדשים ואם לא נגמר דינו עד אחר ג' חדשים פטור כמבואר בסוף ה' ממרים ומי לא משפחת לי' שבאו עדים בע"ש ואין הב"ד דנין בע"ש משום דבעיניו הלנת דין ואין מענין דינו ולמחר א"א למקטלי' כדאימא בסנהדרין דל"ה ואחר השבת יעברו ג' חדשים וכה"ג נמי בכלל לא תבערו אע"פ שהשעה עוברת.

ויש לדחות. מיהו פיון דבסנהדרין מפיק לי' מג"ש דמושבותיכם אזהרה לב"ד מסתבר דהיכי דגלי קרא גלי אכל דין ניתן להצילו בנפשו שמשורה לכל אדם איננו בכלל הלאו. ה"ט גזרה וכו' אע"פ שדבר זה נאסר מחמת לתא דהוצאה וה"ל לרבנו לסדרו בפכ"ג ולא בפרקי' דאיירי משבותים דלית בהו לתא דמלאכה מ"מ פיון שלא נאסרה שמירה בהחלט אלא ספוק וריקוד סידרו רבנו פה אצל היתר שמירה: ה"י כל הדברים וכו' בכ"מ נדחק לפרש דהוציא רבנו דין טרוד ונחפז מהא דתנן ספק חשכה מערבין עירובי חצירות.

ושותא דמרן לא ידענא דמשפחת לי' עירובי חצרות בה"ש דלית בי' שבות כלל שגבו הפפרות מבע"י והם בחדר א' ובה"ש מניח אותן בכלי אחד ודלמא דאה"נ דאסור להוציא מבית לבית דרך חצר את הפפרות.

וכה"ג מה שהקשה ה"ה ממ"ש דאין מערבין עירובי תחומין בה"ש איננו מוכן דאי מטלטל העירוב ד"א בה"ש אסור דה"ל מעביר ד"א ומלאכה גמורה ואי תוף ד"א מה שקורא לו שם עירוב אין זה שבות וטעם ספק חשכה אין מערבין משום שאין העירוב קונה אלא מבע"י.

ואולי סוברים ה"ה והכ"מ דעירובין חשיב שבות דמחזי כבונה ביתו במקום העירוב או פעושה שותפות בה"ש וכל זה דחוק. גם מה שהראה ה"ה מ"מ מוצא הדין שאם עירב לדבר הרשות עירובו עירוב מה ענין לכתחלה לדיעבד וגם אין ענין טרוד ונחפז שבדברי רבנו שזמנו בהול כמו שהבינו ז"ל אלא זה ביאור למש"ר או דוחק וכן נראה ממה שסיים רבנו אבל אם לא הי' שם דוחק וכו' ולא הזכיר רבנו כלל ענין טרוד ונחפז דהיא היא.

והפוננה מפולשת שסובר רבנו הן לענין שבות בה"ש והן לענין אמירה לעפושם בשבות דלעיל פ"ו ה"ט והן לענין עירובי תחומין דלקמן פ"ו מה' עירובין ה"ו בכלן שזה שעת הדחק וצורך גדול לכמו דבר מצוה ואב לכלם עירובי תחומין דל"ה דמשיני הא בפרה גבנא והא במרא דמתא הרי דאלו שהן משום הדחק טרוד לברוח מפרה גבנא ונחפז ללכת למרא דמתא חשיב כמו דבר מצוה כמ"ש הר"א בנו של רבנו.

ומש"ר לפיכך אין מעשרין את הודאי ולא חשיב דבר מצוה אע"ג דתנן במסכת ביצה דל"ה ואלו הן משום מצוה אין מגביהין תו"מ מ"מ לא דמי לשופר ולולב שהווא צורך מצוה וצמנה קבוע וכה"ג בנדאי אסור לערב תחומין כדי שימחר להפריש מעשרות במ"ש דכה"ג לא חשיב מצוה: הי"א קטן וכו' בב"ח א"ח סי' שמ"ג רצה לחלק דכאן איירי רבנו בקטן שהגיע לחנופה ע"ש.

והרד"ע בספרו דחה חילוק זה דלשון רבנו בסוף המ"א אע"פ וכו' מצוה על אביו לגעור בו כדי לחנכו וכו' אלמא דאף בקטן שהגיע לחנופה איירי ואפ"ה אין ב"ד מצווין להפרישו אפילו באיסור דאורייתא וכן מה שתיירץ הכ"מ דאנהיחו אביו קאי דחה הרד"ע דגם בהמ"א לא משמע דממחין ביד אביו אלא שמצוה לאביו לגעור בו ואם לא גער בו אין ממחין בידו ומסיק הרד"ע דרבנו איירי כאן בקטן העושה לדעת אביו עיין לעיל פי"ב ה"ז ולפ"ז ג' חילוקים יש בדבר שלא על דעת אביו אף באיסור דאורייתא אין מצווין להפרישו ומצוה לאביו לחנכו אפילו באיסור דרבנן ועל דעת אביו יש חילוק בין דאורייתא לרבנן ולהאכילו בידים אף בדרבנן אסור (ופי' על דעת אביו שדעת התינוק לעשות רצון אביו ואביו לא צינה אותו וכמ"ש ה"ה לעיל הי"ב) וכן עיקר.

ועיין במ"ל סוף המ"א שהביא כמה ראיות לדברי רבנו דלהאכילו בידים אף באיסור דרבנן אסור. גם הביא רא"י מסוג' דהמוציא חטב חי ועמש"ל פח"י הח"י דרבנו פסק כר"י דסובר דלא חשיב מאכילו בידים ע"ש ולפ"ז הא דפריה בגמרא אי הכי טהור נמי צ"ל דקס"ד דמדאורייתא עובר על כל תשקצו וב"ד מצווין להפרישו כדין איסור דאורייתא אע"ג דבאמת קי"ל דאף לכתחלה שרי לאוכלן חיים כמש"ר בה' שחיטה.

אמנם מ"ש המ"ל שם ראיה מהא דאסור לסוף ערל קטן בשמן של תרומה ותינוקת של גדה ע"ש. אין הנדון דומה לרא"י דשאני תרומה שהתורה הזהירה על משמרת תרומה ואין טעם האיסור משום לתא דקטן אלא שהגדול מוזהר לשמרה וכה"ג יש לתמוה על הרשב"א בשבע שיטות פ' חרש שהקשה לדעת הפוסקים דמידי דרבנן מותר להאכיל לקטן בידים מהא דתנן אין מערבין בטבל דרבנן אע"ג דמערבין לגדול ביה"כ הואיל דחזי לקטנים וה"נ טבל דרבנן חזי לקטנים להאכילן בידים ותיירץ בדוחק דשאני לגדול ביה"כ דהעירוב חזי אלא דאריא הוא דרבע עלי' איסורא דיומא משא"כ בטבל דרבנן דהאיסור של טבל גורם ע"ש באריכות ותמהתי עליו דנדאי שאני טבל דאסור להאכילו בידים משום לתא דהנאה של כילוי ואפילו להאכיל לבהמתו אסור ולא משום לתא דקטן ואפתי מנ"ל דבאיסור דרבנן דשרי בהנאה לא ספינו לקטן בידים.

ומדסידר רבנו דינים הללו דהיתר שבותין בה"ש ודיני קטן בפרקין קודם לדיני שבותי מוקצה נראה לדקדק דשבותי מוקצה אסורין בה"ש דעיקר מוקצה בה"ש. ובקטן נראה איפכא דאף לצוות אותו שרי דלא גרע אמירה לקטן מטלטול מן הצד משא"כ בשארי שבותין לא גרע אמירה לקטן מאמירה לעכו"ם שלא בשעת הדחק ומקום מצוה: הי"ב ומפני מה וכו' עיין בהשגות וכן פרש"י במסכת ביצה דל"ו ד"ה אטו טלטול וכו' והאי דלא גזרו על טלטול כלים ואוכלים מפני שלא יוכלו לעמוד בה ולבטל עונג שבת ושמחת י"ט ע"כ ובאמת אין טעם זה מספיק לחלק בין מחמה לצל דכלי שמלאכתו לאיסור ובין

מחמה לצל דכלי שְמלאכתו להיתר דתרנוייהו לאו לצוּרָה היום הוא וְשִׁינָהּ לְמַגְזֵר בְּהוּ מְשׁוּם לְתָא דְהוּצָאָה.

וְהָא דְאָמְרוּ בְּגִמְרָא אִטּוּ טְלִטּוּל לְאוּ צוּרָה הוּצָאָה הוּא הֵינּוּ אֲלִיבָא דב"ש דְּאוּסֵר הוּצָאָה שְׁלֵא לְצוּרָה בִּי"ט דְּשִׁפִּיר הָוָה מִיגְדֵר מְלִתָּא שְׁלֵא יְטִלְטֵל דְּבָר שְׁלֵא לְצוּרָה אֲנָכֵל נָפִישׁ (וְעֵינָן בְּמִסְכַּת בֵּיצָה דָּף י"ב ע"א וּבְתוֹסְפוֹת ד"ה דְּלִמָּא וְדוּק) אָבֵל עֵיקֵר אִיסוּר טְלִטּוּל בְּשִׁבְתָּ בְּהִכְרַח יֵשׁ לוֹ טְעָמִים אַחֲרִים וּכמ"ש רַבְּנֵי וּמְרָאָה מְקוּם מוּצָא טְעָמִים הִלְלוּ שְׁפִתְבּ רַבְּנֵי מְהָא דְאָמְרִינָן בְּשִׁבְתָּ דָּף קכ"ג ע"ב בְּרָאשׁוּנָה הָיוּ אוֹמְרִים שְׁלִשָּׁה כְּלִים נְטִלִין בְּשִׁבְתָּ מְקֻצָּע שֶׁל דְּבִילָה וְזוּמָא לִיסְטְרִין וְסִפִּין קִטְנָה הִתִּירוּ וְחִזְרוּ וְהִתִּירוּ וְחִזְרוּ וְהִתִּירוּ וְחִזְרוּ וְהִתִּירוּ עַד שְׁאָמְרוּ כָּל הַכְּלִים נְטִלִין בְּשִׁבְתָּ חוּץ מִיַּתֵּד שֶׁל מַחְרִישָׁה וּמִסֵּר הַגְּדוּל וּמִסִּיק מֵאֵי הִתִּירוּ וְחִזְרוּ וְהִתִּירוּ וְחִזְרוּ וְהִתִּירוּ אָמַר רַבָּא הִתִּירוּ דְּבָר שְׁמֵלֵאכְתּוּ לְהִיתָר לְצוּרָה גּוּפוּ וּלְצוּרָה מְקוּמוּ וְחִזְרוּ וְהִתִּירוּ מִחֲמַה לְצַל וְחִזְרוּ וְהִתִּירוּ דְּבָר שְׁמֵלֵאכְתּוּ לְאִיסוּר לְצוּרָה גּוּפוּ וּלְצוּרָה מְקוּמוּ אֵין מִחֲמַה לְצַל לֹא וְעַדִּינָן בְּאֲדָם א' אֵין בְּשִׁנֵּי בְּנֵי אָדָם לֹא עַד שְׁאָמְרוּ כָּל הַכְּלִים נְטִלִין בְּשִׁבְתָּ אֲפִילוּ בְּשִׁנֵּי בְּנֵי אָדָם ע"כ.

וְכֵינָן שְׁבִהְכְּרַח צְרִיף לְחֻלְקָא בֵּין מִחֲמַה לְצַל דְּכִלֵּי שְׁמֵלֵאכְתּוּ לְאִיסוּר וּבֵין מִחֲמַה לְצַל דְּכִלֵּי שְׁמֵלֵאכְתּוּ לְהִיתָר מְזָה לְמַד רַבְּנֵי טַעַם הַשֵּׁנִי דְּלִמְנָן הֵי"ג דְּחִיּוּשֵׁינָן שְׁמָא כְּשִׁיעֲסוּק בְּטִלְטוּל כְּלֵי שְׁמֵלֵאכְתּוּ לְאִיסוּר יָבֵא לְעֲשׂוֹת בְּהֵן מְלֵאכָה וּמֵהָאֵי טַעֲמָא עֲלָה בְּדַעְתָּם לְכַתְּחֵלָה לְהִתִּיר כְּלֵי שְׁמֵלֵאכְתּוּ לְהִיתָר אֲפִילוּ מִחֲמַה לְצַל וְלְאִיסוּר כְּלֵי שְׁמֵלֵאכְתּוּ לְאִיסוּר אֲפִילוּ לְצוּרָה גּוּפוּ וּלְצוּרָה מְקוּמוּ.

וְהַהֲבָדֵל שְׁבֵין מִחֲמַה לְצַל וּבֵין לְצוּרָה גּוּפוּ וּמְקוּמוּ גַבֵּי כְּלֵי שְׁמֵלֵאכְתּוּ לְהִיתָר (הָאֵף דִּישׁ מְקוּם לומר לפי דָּרָה רש"י וְהִרְאָב"ד מְשׁוּם לְתָא דְהוּצָאָה לֹא הִתִּירוּ אֲלֵא לְצוּרָה הַיּוֹם זֶה דְּחֻסָּק אֲלֵא י"ל) כְּפִי טַעַם הִרְאָשׁוֹן שְׁפִתְבּ רַבְּנֵי שְׁפִל מִחֲמַה לְצַל אוּ שְׁלֵא יִגְנַב וְלֹא יִשְׁבֵר חִיּוּשֵׁינָן שְׁבִיּוֹם הַשְּׁבִתָּה שְׁהוּא פְּנוּי יָבֵא לְסַדֵּר כְּלֵי הַבַּיִת פְּסָא וּמִטָּה וּמְנוּרָה וְשִׁלְחָן בְּפָנוֹת הַבַּיִת וְיִסִּיעַם מְזוּיֹת לְזוּיֹת וְגַם גַּל שֶׁל לְבָנִים יִסְדְּרֵם עַל מְכוּנָם וְנִמְצָא אֵינְנוּ שׁוֹבְתֵי כָּל הַיּוֹם וּבְטֵל לְמַעַן יְנוּחַ מִשָּׂא"כ לְצוּרָה גּוּפוּ וּלְצוּרָה מְקוּמוּ דְּלִיכָא לְמִיחַשׁ בְּכַה"ג.

וְהַהֲבָדֵל שְׁבֵין כְּלִים לְכָלִים כְּבָדִים הַנְּיֻטְלִים בְּשִׁנֵּי בְּנֵי אָדָם דְּנִפִּישׁ טְרַחֲנֵיהוּ שְׁעָלָה עַל דַּעְתָּם לְאִיסוּר מְשׁוּם טִירְחָא יְתִירָה בְּשִׁבְתָּ לְפִי שְׁעָה אע"פ דְּלֹא שִׁינָהּ בְּזָה לְמַעַן יְנוּחַ פִּינּוֹן שְׁשׁוֹבְתָ כָּל הַיּוֹם וְגַם בְּעֵידִנָּא דְּטִרְחָא בִּי אֵין בְּזָה לְתָא דְּמְלֵאכָה כָּלֵל דְּאֵין עַל הַטִּירְחָא שֶׁם מְלֵאכָה מ"מ שִׁינָהּ בְּטִרְחָא טַעַם ג' שְׁפִתְבּ רַבְּנֵי לְקַמְן שְׁאֲצֵל הַטִּירְחָא לְשִׁבְטִלִין מְמֵלֵאכָה כָּל יְמֵי הַשְּׁבִיעִי יֵשׁ הִיכָר שְׁבִיתָה בְּמָה שְׁיִנּוּחוּ בְּשִׁבְתָּ מְטִירְחָא יְתִירָה וְדִיבּוּר וְהִילּוּף שְׁלֵא לְצוּרָה וּמֵהָאֵי טַעֲמָא הֵי' בְּדִין לְאִיסוּר הַכָּל חוּץ מִשְׁלֵשׁ כְּלִים קִטְנִים הַנְּ"ל עַד שְׁרָאוּ שְׁהוּא שְׁבִיתָה שֶׁל צַעַר וְהִתִּירוּ כְּלֵי שְׁמֵלֵאכְתּוּ לְהִיתָר לְצוּרָה וְעַדִּינָן הֵי' קוּשָׁה הַדְּבָר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכִלֵּי הִיתָר פִּינּוֹן שְׁאִיסוּר לְהַצְנִיעַם שְׁלֵא יִגְנְבוּ וְלֹא יִשְׁפְּרוּ לְזָה הִתִּירוּ כְּלֵי שְׁמֵלֵאכְתּוּ לְהִיתָר אֲפִילוּ מִחֲמַה לְצַל וְעַדִּינָן הֵי' אוֹסְרִים כְּלֵי שְׁמֵלֵאכְתּוּ לְאִיסוּר מְשׁוּם טַעַם הַשֵּׁנִי וְחִזְרוּ וְהִתִּירוּ אֲפִילוּ כְּלֵי שְׁמֵלֵאכְתּוּ לְאִיסוּר לְצוּרָה גּוּפוּ וּמְקוּמוּ שְׁלִפְעָמִים אֵין לוֹ כְּלֵי הִיתָר וְה"ל שְׁבִיתָה שֶׁל צַעַר וְחִזְרוּ וְהִתִּירוּ אֲפִילוּ כְּלִים כְּבָדִים כָּל שְׁהוּא לְצוּרָה וְאִיסוּר כְּלִים הַכְּבָדִים שְׁלֵא לְצוּרָה מְשׁוּם טַעַם הַג' וְכִלֵּי אִיסוּר מִחֲמַה לְצַל מְשׁוּם טַעַם ב' וּלְצוּרָה שְׂרֵי דְּכֵינּוֹן דְּלֹא שְׁבִיתָה לִי אֲלֵא לְצוּרָה רְמֵי אֲנַפְשֵׁי' וּמִיְדַכָּר וְאִיסוּר טְלִטּוּל

אֲבָנִים וְכַדוּמָה לְהֵן מְשׁוּם טַעַם א' פִּנ"ל: סָלִיק פָּרַק כ"ד מַה' שְׁבַת פָּרַק כ"ה מַה"ש ה"א יֵשׁ כְּלֵי וְכו' פֶּגוֹן פּוֹס וְכו' בִּיצָה דָף כ"א ע"ב וְלִטְלִינְהוּ אֲגַב פֶּסָא וְכו' וְקַעְרָה שְׁבַת דַּק"ד הִנְהוּ קַעְרוֹת הָאִיף מְטִלְטְלִינָן וְכו' וְסַפִּין דַּק"ג ע"ב וְסַפִּין קַטְנָה שַׁע"ג הַשְּׁלַחֵן וְקוֹרְדוֹם קכ"ב ע"ב אר"י קוֹרְנוֹס שְׁל אֲגוּזִים וְכו' וְעֵינָן בְּר"ן מִסְכַּת בִּיצָה וּבְרַז"ה וְרַמְבַּ"ן וְדַבְרֵי הַרְז"ה נִרְאִין דְּטַעְמָא דְאַסוּר בִּי"ט מְשׁוּם דְּלֹא נִתְּנָו עֲצִים אֲלֵא לְהַסְקָה וְה"ל מְּוֹקְצָה וְקִי"ל כר' נַחְמָן דִּישׁ מְּוֹקְצָה בִּי"ט וְסוּגְיָ דְשְׁבַת דְּמוֹקְיָ לָהּ כב"ש אֲזֵלָא אֲלֵיבָא דְאִינְךָ אֲמוֹרָאֵי דְלִית לְהוּ מְּוֹקְצָה אֲפִילוּ בִי"ט וְלֹא אֲסֵרוּ לְסַמְוָה בְּבַקְעַת אֲלֵא מְשׁוּם גְּזֵרָה י"ט אֲטוּ שְׁבַת ע"ש וְעֵינָן פֶּאן בלח"מ: ה"ב פֶּגוֹן מְכַתְּשַׁת שְׁבַת קכ"ד ע"ב מְּדוּכָה אִם יֵשׁ בָּהּ וְכו' וְרַחֲמִים הֵינְנוּ רַחֲמֵי שְׁל גַּד לְדוּף פְּלַפְלִין: ה"ד לְאַכּוֹל בָּהּ הֵינְנוּ צָרִיף לְגוֹפָה וְלִישַׁב בְּמִקְוָה הֵינְנוּ צָרִיף לְמִקְוָמוֹ וְשְׁלֵא תִּגְנַב דַּק"ד ע"ב מַר שְׁלֵא תִּגְנַב וְהֵינְנוּ בְּשָׁבִיל עֲצָמָה וּמִן הַחֲמָה וְכו' הֵינְנוּ מַחֲמָה לְצַל דַּה"ל בְּשָׁבִיל עֲצָמָה וְה"ה מִן הַגְּשָׁמִים שְׁלֵא תִתְּפַח: ה"ו פֶּגוֹן אֲבָנִים וּמַעוֹת שְׁבַת דַּק"ב ע"ב אֲבָן שַׁע"פ הַחֲבִית וְכו' מַעוֹת שַׁע"ג הַכֵּר וְכו' וּמ"ש קָנִים וְקוֹרוֹת שְׁבַת קכ"ה ע"ב סְנָאָר שְׁל קוֹרוֹת הָהּ ע"ש וְדָף קכ"ד ע"א וּבְמִסְכַּת בִּיצָה מ"ש אֲבָן גְּדוּלָה הֵינְנוּ אֲסִיתָא הַנְּזַפֵּר בְּסוּף עִירוּבִין וְעֵינָן בַּמ"מ וְכ"כ הַתּוֹסְפוֹת שְׁבַת דָף ל"ה פְּדַבְרֵי רַבְּנוּ וְעֵינָן לְקַמְן הִי"ח: ה"ז קוֹרְנוֹס וְכו' הֵינְנוּ שְׁל זְהָבִים וְשְׁל נִפְחִין וְכר"א בַּר אַבָּא אר"י בְּדָף קכ"ג וְלַקְמָן ה"ט גְּרַסִּינָן שְׁלַבְּשָׁמִים וְכ"כ הַרד"ע וּמ"ש אֵת הַמְּכַתְּשַׁת קכ"ד ע"ב אֵייתִי לִי שׁוֹתָא לְכַהֲנָא וּמְפָרֵשׁ רַבְּנוּ מְכַתְּשַׁת: ה"ט הַמְּוֹקְצִים לְסַחֲרָה שְׁבַת דָף נ' בְּשָׁל הַפְּתַק שְׁנוּ דְכָל שְׁעוּמָדִים לְסַחֲרָה קַפִּיד עַלְיֵיהוּ שְׁיֵהִיו חֲדָשִׁים וּמ"ש רַבְּנוּ וְכִינְצָא בְּהוּ לְכַלּוֹל אֲוִקְלָא דְקַצְרֵי שְׁבַת דַּק"ג ע"ב וְעֵינָן ה"ז: ה"י פֶּגוֹן גַּר וְכו' עֵינָן בְּתוֹסְפוֹת פִּירָה דַּמ"ה ע"ב ד"ה אִין לְנוּ שְׁהַקְשׁוּ מַהָּא דְמַחֲתִּינָן אֵת הַנְּבִלָה וְכו' וְתִרְצוּ דְנַר שְׁהַדְלִיקוּ דְחֵינָי בִּינְדִים וּמ"ש וְהַמְּנוּרָה אֲפִילוּ שְׁל מַתְּכַת דְּלֹא מְאִיס פִּירָה דַּמ"ה וּמ"ש וְהַשְּׁלַחֵן פִּירָה דָף מ"ד וְעֵינָן בְּתוֹסְפוֹת שָׁם: הִי"א אִם הַנְּצַרְף לְהוּ סוּבַר רַבְּנוּ דְּמְּוֹקְצָה מַחֲמַת מִיָּאוּס אֲסוּר מַחֲמָה לְצַל וְכוּן לְקַמְן פכ"ו הִי"ג לֹא הַתִּיר אֲלֵא לְהוֹצִיא גְרָף שְׁל רְעִי מַחֲצַר שְׁיוֹשְׁבֵין בָּהּ.

וּמ"ש רַבְּנוּ שְׁל נֶפֶט לְרַבּוּתָא וְכו"ש דְּמַשְׁחָא עֵינָן פִּירָה דָף מ"ו ע"א: הִי"ב כָּל הַפְּלִים וְכו' דַּקְדָּק רַבְּנוּ לְהַקְדִּים בְּרִישָׁא בֵּין שְׁנַתְּפָרְקוּ בְּשְׁבַת וְכו' דַּמַּע"ש הָהּ רַבּוּתָא טְפִי וּבְסִיפָא הַקְדִּים בֵּין מְּוֹקְצָה דְּשְׁבַת הָהּ רַבּוּתָא טְפִי כְּמִסְקַנְתָּ הַגְּמָרָא וְלֹא זֹ אִף זֹ קַתְּנִי וּבפ"ב מַה' י"ט פֶּסַק דָּאִין מְּסִיקִין בְּשַׁבְרֵי פְלִים מְשׁוּם דְּקִי"ל כר' נַחְמָן בְּרִישׁ בִּיצָה דִּישׁ מְּוֹקְצָה לִי"ט וְאִין מְּוֹקְצָה לְשְׁבַת: הִי"ג כָּל פְּסוּי הַפְּלִים וְכו' עֵינָן בְּהַשְּׁגוֹת וְכוּנְנַת דְּבָרֵי הַרְאָב"ד דְּמַעֲיָקְרָא ס"ד דְּפִלְגֵי בְּשַׁבְרֵי תַנּוּר יֵשׁן הַמְּחַוְּבָר לְקַרְקַע דְּסוּבַר ר' יוֹסִי דְּכַתְּלוּשׁ דְּמִי וְכוּן מְּשַׁמַּע בְּתוֹסְפוֹתָא פַּט"ו דְּשְׁבַת דְּגְרַסִּינָן הַתָּם שַׁבְרֵי תַנּוּר יֵשׁן אִין נְטִלִין בְּשְׁבַת דְּבָרֵי ר"מ ר' יוֹסִי אֲוִמַר נְטִלִין הַעֵיד ר' יוֹסִי מְשׁוּם רַאב"י עַל שַׁבְרֵי תַנּוּר יֵשׁן שְׁנִיטְלִין בְּשְׁבַת וְעַל כִּיּוֹסִיּוֹ שְׁאִין צָרִיף בֵּית יָד.

שׁוּב רָאָה לְשׁוֹן הַבְּרִייתָא כְּפִי גִירְסַתְּנוּ בַּגְּמָרָא דָף קכ"ה ע"א דְּגְרַסִּינָן שַׁבְרֵי תַנּוּר יֵשׁן הַרִי הוּן כָּל הַפְּלִים הַנְּיִטְלִים בְּחֲצַר מְּשַׁמַּע דְּבַתְּנוּר תְּלוּשׁ אֵיירִינָן וְא"כ שְׁפִיר י"ל דְּרַבִּינָא פֶּסַק כְּרַאב"י בְּתַנּוּר תְּלוּשׁ דְּעָלָה הוּא דְּקַמְסָהִיד ר' יוֹסִי בְּשֵׁם רַאב"י דָּאִין צָרִיף בֵּית אַחִיזָה וְאע"ג דר' יוֹסִי בְּוֹדָאֵי ס"ל דְּאַפִּילוּ חִיבְרוּ נְמִי אִין צָרִיף בֵּית יָד אִיהוּ הוּא דְּקַמְיִיתִי

סְיִיעָתָא לְדַבְרֵי דְכִינּוֹן דַּס"ל לְרַאב"י דְכִינּוֹסֵי תַנּוּר תְלוּשׁ שְׁאִין לֹו בֵּית יָד שְׁרֵי מְדַמָּה ר' יוֹסִי דֵה"ה בְּכִינּוֹסֵי תַנּוּר שְׁחִיבְרוּ לְקַרְקַע.

ולפ"ז מְפָרֵשׁ הֶרְאָב"ד הָא דְמַסִּיִּים רַבְנּוּ כִּינּוֹסֵי תַנּוּר וְכוּ' הֵינּוּ בְּתַנּוּר תְלוּשׁ (וְעֵינּוּ לְמַפָּן פַּכ"ו ה"י) אָמְנָם ה"ה מְפָרֵשׁ דְבָרֵי רַבְנּוּ בְּתַנּוּר שְׁחִיבְרוּ וּמְחַלְקֵי בֵּינוּ וּבֵין חֲבֵית הַטְּמוּנָה וְעֵינּוּ בְּסִפְרָא הַמְּאֹר וּבְמַלְחָמוֹת וְדַעַת הֶר"ן פְּדַעַת ה"ה ע"ש וּבְגִמְרָא דַּק"ו ע"ב ב' גִּינְרָסָאוֹת ע"ש: ה"ד שְׁנֵי דְבָרִים וְכוּ' דְבָרֵי רַבְנּוּ הִלְלוּ צְרִיכִים בְּיָאוּר רַחֲב אֵיתָא בְּמַסְכַּת בִּיצָה דָּף כ"א ע"ב אֵין מְזַמְּנִין אֵת הָעַפּוֹ"ם בְּשִׁבְתָּ מְשׁוּם שְׁיִוְרֵי כּוֹסוֹת שְׁאֲסוּרִין בְּהִנְאָה וּפְרִיָּה וְלִטְלִינְהוּ אַגַּב כְּסָא מִי לָא אָמַר רַבָּא מְטַלְטְלִין כְּנוּנָא אַגַּב קִיטְמָא אַע"ג דְּאִיפָּא עֲלֵי שְׁבָרֵי עֲצִים וּמְשַׁנֵּי הָכָא אִיסוּרֵי הִנְאָה גִּינְהוּ וּפְרִיָּה וְלִהְיֵי כְּגַרְף שְׁל רְעֵי וּמְשַׁנֵּי וְכִי עוֹשִׂין גְּרָף שְׁל רְעֵי לְכַתְחֻלָּה.

וְהַקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּמֵאֵי פְרִיָּה מְכַנּוּנָא דְהֵתָם הָוֵי לִי בְּסִיס לְדַבְרֵי הָאֲסוּר וּלְדַבְרֵי הַמְּוֹתֵר מִשָּׂא"כ הָכָא דְהָוֵי לִי בְּסִיס לְדַבְרֵי הָאֲסוּר גְּרִידָא דְמִשְׁמַע לְהוּ דְטַלְטוּל הַכְּנוּנָא לְצוּרָה גּוֹפּוֹ וּמְקוּמוֹ וּתְיַרְצוּ דְנִיצוּצוֹת לָא חֲשִׁיבֵי לְגַבֵּי הַכּוֹס וְאֵין סְבָרָא שְׁיִהְיֵי הַכּוֹס בְּסִיס לְנִיצוּצוֹת.

ור"ת תִּירָץ דְגַם הֵתָם לָא חֲשִׁיבֵי שְׁבָרֵי עֲצִים שְׁיִהְיֵי הַכְּנוּנָא בְּסִיס לְהֵם אֵלָא שָׂאפ"ה הִי צְרִיָּה לְנַעְרָם אִי לָאו אַגַּב קִיטְמָא דְאִי אֶפְשָׁר לְנַעְרָם שְׁלָא יִתְפַּזֵּר הָאֶפְרָ דְרָה נִקְבֵי הַכְּנוּנָא וְה"נ בְּשִׁוְרֵי כּוֹסוֹת אִי אֶפְשָׁר לְנַעְרָם וְשְׁרֵי ע"כ.

וְדַבְרֵי הַתּוֹ' הִלְלוּ בְּנוֹיִין עַל אֲדָנֵי הַסּוּגִיָּא דַּפ' נוֹטֵל דָּף קַמ"ב נוֹטֵל אֲדָם אֵת הַכְּלַפְלָה וְהָאֲבֹן בְּתוֹכָהּ וּפְרִיָּה וְאֵמֵאֵי תְהֵוֵי כְּלַפְלָה בְּסִיס לְדַבְרֵי הָאֲסוּר וּמְשַׁנֵּי בְּכַלְפָּלָה מְלֵאָה פִּירוֹת עֶסְקִינּוּ וּפְרִיָּה וְלִשְׁדִּינְהוּ לְפָרֵי וְנִישְׁדֵי לְאֲבֹן וְנִינְקִטִּינְהוּ בְּיָדִים וּמְשַׁנֵּי בְּפִירוֹת הַמְּטַנְפִין וּפְרִיָּה וְלִנְעִרִינְהוּ נְעוּרֵי וּמְשַׁנֵּי בְּכַלְפָּלָה פְּחוּתָה עֶסְקִינּוּ דְאֲבֹן גּוֹפָא נַעֲשֶׂה דוֹפֵן לְכַלְפָּלָה וְכַתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּאֲבֹן חֲשִׁיב טְפֵי מְנִיצוּצוֹת וְחֲשִׁיב' הַכְּלַפְלָה בְּסִיס לְאֲבֹן וְסִבְרָא לְהוּ לְתוֹסְפוֹת מְדַפְרִיָּה בְּפִשְׁיטוֹת וְתִהְיֵי כְּלַפְלָה בְּסִיס לְדַבְרֵי הָאֲסוּר אַע"ג: דְּאִיפָּא לְאוּקִים בְּשׁוֹכַח דּוּמִיָּא דְסִיפָא דְאֲבֹן שְׁעַל פִּי הַחֲבִית וּבְסִיס שְׁעַל גְּבֵי הַכּוֹס אֵלְמָא דְאֶפִּילוּ בְּשׁוֹכַח אוּ מִינֵחַ בְּשִׁבְתָּ חֲשִׁיבָא הַכְּלַפְלָה בְּסִיס לְדַבְרֵי הָאֲסוּר כֹּל זְמַן שְׁהָאֲבֹן מְוַנַּח עֲלֵי וְאַע"פ שְׁלָא הִנּוּחַ עֲלֵי בֵּן הַשְּׁמֻשׁוֹת וּמְשׁוּם הַכִּי ק' לְהוּ לְהַתּוֹסְפוֹת דְּלִהְיֵי הַכּוֹס בְּסִיס לְנִיצוּצוֹת בְּעוֹדֵן בְּתוֹכָהּ אַע"פ שְׁלָא הָיוּ הַנִּיצוּצוֹת בְּכּוֹס בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת גַּם מִשְׁמַע לְהוּ לְתוֹסְפוֹת דִּישׁ חִילוּק בֵּין בְּסִיס לְדַבְרֵי הָאֲסוּר וּלְדַבְרֵי הַמְּוֹתֵר וּבֵין בְּסִיס לְדַבְרֵי הָאֲסוּר גְּרִידָא מְדַמְשַׁנֵּי הָכָא בְּכַלְפָּלָה מְלֵאָה פִּירוֹת עֶסְקִינּוּ דְאֵז הָוֵי לִי הַכְּלַפְלָה בְּסִיס לְדַבְרֵי הָאֲסוּר וּלְדַבְרֵי הַמְּוֹתֵר וְשְׁרֵי וּמְשׁוּם הַכִּי קִשָּׁה לְהוּ דְמֵאֵי פְרִיָּה מְכַנּוּנָא לְנִיצוּצוֹת וּתְיַרְצוּ דְנִיצוּצוֹת לָא חֲשִׁיבֵי כְּאֲבֹן לַעֲשׂוֹת בְּסִיס.

ור"ת תִּירָץ דְאֶפְשָׁר שְׁבָרֵי עֲצִים לָא חֲשִׁיבֵי לַעֲשׂוֹת בְּסִיס אֶפִּילוּ לָא הִי קִיטְמָא שְׁהוּא דְבַר הֵיטֵר עֲמוֹ אֵלָא דְאִי לָאו קִיטְמָא הִי בְּדִין לְנַעְרָם אַע"ג דְּלָא הָוֵי בְּסִיס כְּהָא דְפְרִיָּה בַּפ' נוֹטֵל וְלִנְעִרִינְהוּ נְעוּרֵי אַע"ג דְּלָא חֲשִׁיבָא הַכְּלַפְלָה בְּסִיס כֵּינּוּן שְׁיֵשׁ עֲלֵי פִירוֹת וְה"ל בְּסִיס אַף לְדַבְרֵי הֵיטֵר וּמְחַמַּת שְׁלָא יִתְפַּזֵּר הַקִּיטְמָא דְהָוֵי לִי בְּדַמְיוֹן פִּירוֹת הַמְּטַנְפִין הוּא דְשְׁרֵי וְה"ה בְּשִׁוְרֵי כּוֹסוֹ' דַּא"א לְנַעְרָם כֵּינּוּן דְּלָא הָוֵה בְּסִיס בְּדִין הוּא שְׁיִהְיֵי מְוֹתֵר.

ובגמרא שבת דמ"ז רבי התיר לטלטל מחמה באפרה וקס"ד דהאפר מוקצה ופריה והתנו
נוטל אדם את הכלכלה והאבן בתוכה ואר"י בכלכלה מלאה פירות עסקינו היא אינה
מלאה פירות לא ומשני ה"נ דאית בי קרטין דה"ל דומי' דכלכלה מלאה פירות ואבן
בתוכה.

ופריה וקרטין בי רבי מי חשיבי אלא אמר אבני מידי דהוי אגריף של רעי אמר רבא שתי
תשובות בדבר חדא גרף של רעי מאיס והאי לא מאיס ועוד גרף של רעי מיגלי והאי
מיפסי אלא אמר רבא מטלטלין פנונא אגב קיטמא ואע"ג דאיפא עליה שברי עצים פי'
ובאפר מוכן עסקינו וכתבו התוספות בשם ר"ת דע"כ שברי עצים חשיבי טפי מאבן
שבכלכלה מדלא מסייע לי' ממתינתין דכלכלה (ולכאורה דברי ר"ת שבכאן ושבמסכת
ביצה ה"ל סותרים זא"ז וצריף לומר דנדאי אבן שבכלכלה גרידא עושה בסיס וחשיב
טפי משברי עצים אבל אבן לגבי פירות בטל טפי משברי עצים לגבי' קיטמא ועדיין הוא
מגומגם) ופריה והתנא ושון שאם יש בה שברי פתילה שאסור לטלטל ומשני בגלילא
שנו ופי' רש"י שחשובין להן שברי פתילה והתוספות פירשו שאין השמן חשוב להן
ע"כ.

אמנם רבנו ז"ל לא חילק כלל בין בסיס לדבר האסור ולדבר המותר לבסיס לדבר האסור
גרידא דבין סמוכים זה לזה ובין זה על זה או זה בזה דינם שנה דאם צריף לדבר האסור
אסור ובצריף לדבר המותר שרי ועיין לקמן פכ"ו הי"ג דכתב רבנו דהיתר טלטול פנונא
אגב קיטמא אע"פ שיש עלי' שברי עצים משום דה"ל גרף של רעי ועי' בהשגות ובמ"מ
שם ורבנו לא ס"ל כדעת הראב"ד דאפר שהוסק מע"ש מוכן הוא דא"כ הי' בדין שהואיל
שצריף לקיטמא שהוא דבר המותר הי' מותר לטלטלו אפילו בלאו טעמא דגרף של רעי
אלא רבנו סובר דדוקא אפר שהוסק מעי"ט הוא מוכן משא"כ אפר שהוסק מע"ש אינו
מוכן אלא א"כ הכינו מבע"י וייחד לו קרן זוית כמו עפר דדוקא בי"ט דעת' עלי' מאתמול
מסתמא לכסוי הדם ובהכי גיחא מה שהוא דוחק לדרף רש"י ותוספות והראב"ד
דמעיקרא ס"ד דאפר מוקצה הוא ואח"כ במלת' דרבא קאמר דמטלטלין אגב קיטמא
וה"ל לפרש אגב קיטמא שהוסק מע"ש או שהכינו מבע"י וייחד לו קרן זוית א"ו דאף
לפי המסקנא נמי איירי באפר מוקצה אלא דגם רבא ס"ל כפאב"י דמשום גרף של רעי
ועד כאן לא קשה לי' לרבא אלא באפר מחמה שריחו טוב ומכוסה אבל אפר פנונא מאיס
ומגליא וכמ"ש המגדל עז לקמן ודיבר בזה המקום נכונה ומש"ה מותר לטלטל הפנונא
אגב קיטמא כיון שא"א לנער שברי העצים שלא יתפזר האפר ולזה פריה מהא דתנו
ושון שאם יש עלי' שברי פתילה שאסור לטלטלה פי' ותהוי כגרף של רעי ותירץ
בגלילא שנו שחשוב להם שברי פתילה ולא הוי כגרף של רעי.

וגם סובר רבנו דדין בסיס לדבר האסור לא שייף אלא בהניח עליו בה"ש אבל ניצוצות
שבכוס ששטה ממנו העפום בשבת לא חשיב בסיס לדבר האסור ומש"ה פריה בגמרא
דכי היכי דמותר לטלטל פנונא בצריף לדבר המותר להוציא הקיטמא שהוא גרף של רעי
אע"פ שמטלטל האסור דהיינו השברי עצים עמהם הואיל שא"א לנערם ה"נ בצריף
לכוס יטלטל הניצוצות שא"א לנערם ודלא כמו שנדחקו התוספות לחלק דניצוצות לא

חשיבי ואין לחלק בין רב למעט א"ו דאין מוקצה לחצי שבת ולא שינה גבי שיורי הכוס
בסיס.

ומשני דאיסורי הנאה חמירי טפי ופריה דאפתי אף הניצוצות עצמן מותר לטלטל דה"ל
כגרף של רעי ומשני דמ"מ אין מומנין עפ"ם שאין עושין גרף של רעי (מיהו רבנו פסק
דמומנין לעפ"ם בשבת פ"ו הכ"א וקאינה אמוראי דפליגי עלי' דרב אהא וס"ל דאף
איסורי הנאה מותר לטלטל אגב הכוס וא"כ שרי להדיח הכוס ולטלטלו ולא הנה גרף
של רעי פלל) אבל בדבר איסור המונח על הפלי בה"ש חשיב בסיס אפילו איסור מועט
ואפילו מנער האיסור פנ"ל ה"י והיתר מחמה באפריה היינו בשוכח או בהניח בשבת
ולזה לא נעשה בסיס ומותר לטלטל לצורה דבר המותר ופריה מהו דכלפלה דאסור
לטלטל לצורה הפלפלה את האבן שבתוכה הואיל דאפשר לנערו אם לא בכלפלה מלאה
פירות ומשני דאית בי' קרטין דא"א לנערה שלא תפזרו הקרטין והיינו דפריה קרטין
בי' רבי מי חשיבי ושפיר קשה לנערינהו.

והא דפריה בפ' נוטל ותהני כלפלה בסיס לדבר האיסור כבר הרגיש בזה הרשב"א בשבוע
שיטות קשי' לי דילמא בשוכח הוא וכו' דכלה מתני' בשוכח האבן שע"פ החבית וכו'
וי"ל דע"כ משנתנו קשה דאפילו נוקים בשוכח אמאי נוטלה והאבן בתוכה לנערינהו
נעורי כמו באבן שע"פ החבית ומעות שע"ג הכר וכדאקשינו למאי דאוקי ר' יוחנן
בכלפלה מלאה פירות וכיון שפן לא דק לאקשויי אי בשוכח ננערה ואי במניח נעשה
בסיס ע"כ.

מיהו זה נמשך ממילא פיון דס"ל לרבנו דכלי שיש עליו דבר איסורה ודבר מותר מותר
לטלטלו לצורה דבר המותר הילכף לא נעשה בין השמשות בסיס לדבר האיסור והילכף
במניח פירות ואבן בה"ש לא נעשה בסיס ואם סיקלו ממנו האבן והפירות מותר לטלטל
הכלי אלא שרבנו לא מחלק כלל בין דבר חשוב ואינו חשוב אלא הפל תלוי שיהי'
הטלטול לצורה דבר המותר ויאחז בידו דבר המותר אבל פשאוחז בידו דבר האסור
אעפ"י שמשלטלו לצורה דבר המותר אפ"ה אסור כמ"ש לקמן הט"ו וחילוק זה מוכרח
עיין בתוספות שבת דף מ"ג ע"ב בד"ה דכ"ע טלטול מן הצד וכו' דחילקו בזה כי היכי
דלא תקשה דרב אדרב א"ו דטלטול מן הצד לצורה דבר המותר וילצורה דבר
האסור אסור אבל טלטול ממש אפילו לצורה דבר המותר אסור וקיי"ל כר"א בן תנאי
בפ' כל הכלים דף קכ"ג ועיין עוד לקמן הי"ו: הט"ו פיצד פגה וכו' עיין בתוספות ד"ה
פגה ובד"ה האי פוגלא דנדחקו טובא לאוקי' במניח ע"מ ליטלה בשבת דאי במניח ממש
נעשה בסיס ואי בשוכח ליכא מאן דאסר ודחוק הוא לידון בדבר הקדוש ורבנו סתם
הדברים דמשמע אפילו במניח והאמת יורה דרכו דסובר רבנו דלא שינה לומר בסיס
לדבר האיסור אלא בכלי וכמשמעות לשון רבנו לעיל ה"י ולקמן הי"ו באבן שפחבית
וכו' לפי שעיקר הכלי עשווי' לקבל חפצים וכיון שהניח עלי' דבר איסור בין השמשות
בטל לגבי החפץ משא"כ פגה ופוגלא לא שינה לומר שנעשה בסיס לתבן ועפר וקיי"ל
המוציא פחות מפשיעור בכלי פטור אף על הכלי משא"כ המוציא עלי' שום פחות
מפגורגרת מונחים על תבן כמלא פי פרה אין סברא שיהי' פטור על התבן.

ומש"ר והגתלים ננצרים באופן דלא הוה פ"ר עיין במ"מ וכ"מ. ומ"ש אכל אם הי' פפר וכו' כמסקנת רב אשי דקמ"ב דלא אמרו פפר ותינוק אלא למת בלבד ועיין לעיל הי"ד: הי"ו פלפלה וכו' עיין בהשגות והמ"מ פתב שרבנו יש לו גירסא אחרת ואפשר לקיים דברי רבנו ע"פ גי' הספרים עיין בתוספות ד"ה ה"נ בפירות המתטנפין וא"ת ואפתי יטלם בידו וכו' ותירוצם דחוק אמנם יש ליישב קושיותם דנדאי רישא דומל' דסיפא פגון שיהאבן למעלה והיינו האדפריה בגמרא דכינן דהאבן על הפירות ננצרינהו להכי נניד רב ואוקים בכלפלה פחותה.

ובהכי מדוקדק לשון רבנו שכתב והאבן בתוך הפירות דהיינו שהפירות מקיפין אותו מפל צד דאלו האבן למעלה קשה ננצרינהו ואי האבן למטה קשה יטלם בידו משא"כ כשהאבן באמצע א"א לנערו מבלי שיתפזרו מקצת הפירות (נדדף רש"י והראב"ד דחוק קצת דבפירות המתטנפין פגון תותים וענבים א"א לנער האבן מטה למעלה שישחטו הפירות ויפסדו לגמרי) ובעל הש"ס לא ניחא לי' לאוקים מתניתין כשהאבן באמצע דאז לא יהי' דומל' דסיפא אכל רבנו פסק אקומתא זו וכן בפ' פירה דמ"ז מביא אקומתא דר' יוחנן דמשמע דיש לה מציאות לפי המסקנא.

וגם הדין אמת הוא כשהאבן באמצע אע"ג דלא ניחא לי' להש"ס לאוקים בהכי: הי"ט או מעשר ראשון וכו' רבותא דהקדומו בפרי או בשבלים השמיט רבנו וסמך על מ"ש במקומו בה' מעשר. ומש"ר הואיל וראוי לעניים עיין בתוס' ד"ה דאי בעי: הכ"א נדבדף וכו' עיין במ"מ דגריס רב אשי ועיין בתוספות דקכ"ה ד"ה ואזדו לטעמייהו שתירצו שני תירוצים או דגרסינן רב אשי או פתירוץ הכ"מ והכ"מ לא השגיח שה"ה גורס רב אשי ובחנם השיג עליו.

מיהו רבנו ס"ל פתירוץ השני שבתוספות אפילו תימא דגרסינן רב אשי ** (צ"ל אסי) ** ועיין פכ"ו ה"ט וה"י: הכ"ג ביצתה וכו' אע"ג דאין מוקצה ונולד בשבת שאני ביצה משום הקנה דרבה עיין פ"א מהי"ט ועיין בהשגות ובמ"ע גם י"ל דה"ל דשא"מ: הכ"ד נותנים פלי וכו' עיין במ"מ שמפרש דמביא רבנו ראני' שאם נתן מותר לטלטלו דאי ס"ד אסור למה אין עושין לכתחלה ומה הפסד יש בעשייתו.

והרד"ע השיג שאלו הי' אסור לטלטלו איכא הפסד דביטול פלי מהיכנו אלא הפירוש כמ"ש המ"ע דמוסב למעלה דהילכף אין נותנים לפי שאין עושין גרף וכו'. וכן העתיק בש"ע סי' של"ח ע"ש בט"ז ומ"א ובטא"ח ובב"ח שכתבו ליישב קושיות' הכ"מ דמש"ה אסור ליתן לכתחלה משום ביטול פלי מהיכנו ומאי אמרת שהרי מותר להוציא גרף הא אין עושין גרף לכתחלה וא"כ מ"מ"נ אין נותנים דאו שייבטל פלי מהיכנו אם לא יוציאנו או שעושה גרף לכתחלה להוציאנו והוא קצת דחוק.

ואין לתרץ דאף שמותר להוציא גרף של רעי מ"מ אסור לטלטלו אחר הוצאה דהא אמרינן במסכת ביצה דל"ז אמר שמואל גרף של רעי ועביט של מימי רגלים מותר להוציאן לאשפה וכשהוא מחזירן נותן בו מים ומחזירו ונתנית המים הללו לדעת האוסר מוקצה מחמת מיאוס כפרש"י אכל לדידן שרי להחזירו כדרכו ומש"ה השמיט רבנו נתינת המים.

ותירוץ הא"נ שבכ"מ נכון הוא. גם י"ל דאין פל דלף שאינו ראוי גרף של דעי דיש דלף שאינו ראוי לרחיצה ואינו מאוס ומש"ה נקוט בגמרא הטעם משום בטיול פלי מהיכנו ולפ"ז י"ל דכי ריקניא דאבני הי' הדלף שיורד לתוכם מתמאס משריית הטיט ובכל רגע ורגע היו מתמאסים יותר ואמר לי' רבה עגיל פוריניך להתם והמתן עד שיתמאס טובא ותוציאנו.

וא"ל אבני וכי עושין גרף של רעי בשבת משום פבוד שבת הילכף מותר להוציא תכף עד שלא יתמאסו והלקה פאבני וכמ"ש הכ"מ ומש"ה פתב רבנו שאם נתן מותר לטלטלו במים המאוסים שבו פי' שהולכין ומתמאסין מפני שאין עושין וכו' להמתין עד שיתמאסו ממש בגרף.

א"נ דמש"ה מותר לטלטל המים המאוסין שבפלי להיות שופך ושונה שלא יעשה לכולך בבית דמאוס טובא בגרף של רעי וע"ד מ"ש הרמב"ד: הכ"ה פורסין וכו' אפילו באינו צריף למקומו ואפילו אבנים דלא חזינו וכן פנורת אע"ג דלית בי' דבש דלא קיי"ל כר' יצחק.

ומ"ש ובלבד דקיי"ל כר"ש דדשא"מ מותר וקיי"ל כר"י דהך פנורת הנה מוקצה אפילו לר"ש עיין בגמרא דכ"ג: הכ"ו בהמה וכו' במסכת ביצה בכור שנפל לבור ושם מבואר דאסור להעלותו דשבות חמור ביזים העמידו דברייהם במקום צב"ח דאורייתא ומפרש רבנו בטיול פלי מהיכנו שמטילו במים ודלא כפרש"י מחמת קושיות הרשב"א: ותו דלדרך רש"י לא הי' צריף לחדש צב"ח דאורייתא דנדאי דרבנו עדיף ובנדאי נוח לבהמה שתעמוד ע"ג פרים ותו דכל מה דלא הנה פ"ר שרי דשא"מ ועיין במ"מ ועמ"ש פי"ג מה' רוצח: סליק פרק כ"ה מה' שבת פרק כ"ו מה"ש ה"א וחבלי וכו' לאפוקי שאר חבלים דהווי מוקצה אם לא שייחדם לתשמיש מבע"י עיין לעול פ"י ה"ג: ומ"ש רבנו מפני שהן תקועין פי' ואסור להוציא דבר התקוע בחוזק דהנה סותר עיין פ"י הט"ו ודלא כפרש"י מפני שאין ניטלין אפילו בחול מפני פובדן הילכף פל מלאכתן לך דרש"י נמשך לשיטתו דכלי קינאי ה"ל פכלי שמלאכתו להיתר משא"כ לדרך רבנו דה"ל פכלי שמלאכתו לאסור ה"א קיי"ל פכ"ה ה"ו דאפילו פלים הניטלין בשני אדם ניטלין לצורך גופן ומקומן לזה הנצרך רבנו ליתן טעם לאסור טלטול הכובדים אפילו לצורך גופן ומקומן משום לתא דסותר: ה"ב מכבודות וכו' עיין שבת דף צ"ה בתוספות ד"ה והאידנא וכו' ולדרך רבנו י"ל פינן דרב ס"ל כר"י בדבר שא"מ דכל מילי דמר עביד כרב וכו' נאי ס"ד דטעמא דר"א להתיר מחמה לצל משום דס"ל כר"ש הנה לי' לאפלוגי בעלמא בדשא"מ.

ומ"ש רבנו שהרי שפין וכו' ומש"ה דוקא לבנים אבל אבנים שאינם חלקים ואינם ראויים לשיבה אסור עיין פרק פירה דמ"ג: ה"ג פלי שנתרועע וכו' רש"י פי' משום מתקן מנא וכן משמע במסכת ביצה דל"ב ע"ב דתנן אין שוברין את החרס ומפרש בהדיא בגמרא משום מתקן מנא.

ורבנו שפינדר דין זה פאן גבי דיני מוקצה בהכרח מפרש הברייתא בתולש חתיכה שאינה חלקה דלא קפיד לתקן מנא דמ"מ חזי לסמוך ולכסות וקמ"ל דאפילו לסמוך ולכסות דחשיב צריף לגופו אפ"ה חשיב נולד ולא מבע"י פלי שלם אלא אפילו נתרועע: ה"ד אבן

וכו' דעת רבנו פדענת התוספות בד"ה ואם לאו פהכרע ע"ש והשמיט רבנו מימרא דרבא אסור למשמש בצרור בשבת משום דבמסקנא דפ"א ע"ב לא חיישינן להשחרת נימין: ה"ז סולם של עליין' וכו' עיין במ"מ ויש לעורר דלפמ"ש רבנו לקמן פ"ה מהי"ט ה"ד דברה"י שרי אע"פ שכל דבר שאסור משום מ"ע אפילו בחדרי חדרים אסור משום שמחת יו"ט התירו וא"כ בשבת דלא שייך שמחת שבת דהא אסור לו ליטול הב"ח דהוה מוקצה ולא חזי לאכילה ואסור לצודם מש"ה אף ברה"י אסור פדין כל דבר שאסור משום מ"ע דאפילו בחדרי חדרים אסור ול"ל לרבנו לחדש משום גזרת צידה אמנם לפמ"ש התוספות במסקת ביצה ד"ט ע"ב בשם הר"א מבורגיל דבשבת לא שייך גזרת הטחת גגו ובנדאי כל שאסור בי"ט כ"ש בשבת זולת מוקצה ונולד והוצרה רבנו לחדש גזרת צידה.

ובהכי נחא קושיות התוספות שם ד"ה מאי דקשרי וכו' דבפ' חלון איירי בסולם של שובה וכל שאין מטלטלו משובה לשובה דלא שייך גזרת צידה שרי ולהכי נקיט במתניתין בש"א אין מוליכין הסולם משובה לשובה דבשבת משובה לפותל שרי ובי"ט דשייך חשש הטחת גגו נקיט לרבנותא דאע"ג דשובכו מוכיח עליו אסור ועיין בתוס' ד"ה אין מוליכין וכו' ולקמן בפ"ב מהי"ט ההו"ז יתבאר לה דדעת רבנו דלא נאסרה צידה בי"ט אלא משום מוקצה והא דתנא הצד יוני שובה חייב היינו בשבת או בי"ט שלא לצורה אוקל נפש עיין פ"א מהי"ט ה"ד.

וראיתי לעורר פאן דבמס' שבת דס"ד גרסינן אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מ"ע וכו' ופריה תנו ולא בזוג אע"פ שפקוק ותניא אידה פוקק לה זוג שבצנארה ומטיילת עמו בחצר ומשני תנאי היא דתנא שוטחן בחמה אבל לא פנגד העם ר"א ור"ש אוסרין והנה רבנו פסק פכ"ב ה"כ כר"א ור"ש דס"ל פרב וכן משמעות לשון רבנו פ"ה מהי"ט ה"ד (ודין צינור שעלה בו קשקשי' ממעכן בצנעא הנזכר בכתובות ד"ס השמיט רבנו והרי"ף והרא"ש הביאוהו ודחק לומר דרבנו סובר דמלתא דרב פליגא אדרב יוסף ועיין בר"ן פ' חבית שע"פ דבריו יש ליתן טעם להשמטה זו שאין הלכה כר"י) וכן פ"ג מה' עפ"ם ה"ז פסק רבנו פרב שכתב שם אלא ישב ואח"כ יטול דזהו פ"א אם אינו נראה פמשתחה לעפ"ם ודלא כפרש"י (והכ"מ נמשך אחר פרש"י ונדחק שם) וא"כ האיד פסק רבנו פ"כ מה"ש הי"ג דפוקק לה זוג שבצנארה ומטיילת בו בחצר אע"ג דפסק פ"כ מה"ש ה"ט דלא תצא בזוג הפקוק שבצנארה דמחזי כמאן דאזיל לחינגא ובגמרא מסיק תנאי היא והאי תנא דפוקק לה וכו' פליג אדרב.

שוב ראיתי לבעל המאור סוף פ' במה אשה שתפס תפיסה זו גם על הרי"ף ע"ש. וגם בש"ע יש סתירה זו עיין במגן אברהם סי' ש"א סמ"ה שהרגיש בזה ורצה לתרץ דבמידי דרבנו לא חיישינן בחדרי חדרים וכדעת התוספות במסקת כתובות ד"ס ולפ"ז צ"ל דהא דפריה בגמרא אדרב מברייטא דפוקק לה וכו' משום דרב סתמא קאמר אפילו במידי דרבנו ואנו קי"ל פרב יוסף במידי דרבנו.

מיהו לדעתי אין דברי התוספות מוכרחים דמלתא דרב יוסף לא פליגא אדרב דרב איירי בדבר שאסור משום חשדא שיחשדוהו הרואים שעושה איסור כמו השוטח פסותו שיחשדוהו שפיבס וכן טיול הבהמה בזוג שיחשדוהו שרוצה למכרן בשבת וכן המגביה

טבעת בפני עכו"ם שיחשדוהו שמשמתנה והמוליך סולם שיחשדוהו שרוצה להטיח גגו מה שא"כ מלתא דרב יוסף דאין פאן חשד אלא שאסור בפרהסיא לזלזל באיסור שבת בפני ע"ה ובצנעא התירו משום פסיקא וכה"ג הרבה דינים בכה"מ שמוותרים בצנעא ואסורים בפרהסיא ולא פליג רב בהא ודברי התוספות נפלאו ממני.

ועיין בבאר שבע בשו"ת סימן כ' שהאריף בזה ודרף בדרף המ"א ואין דבריו מספיקים. ועיין בשו"ת חוות יאיר סי' ק"ן שחתר ליישב דכשהיא מטיילת בחצר לא מחזי כלא כמאן דאזיל לחינגא על דרף מ"ש התוספות דמ"ה ד"ה אומר רב וכו' וחילוק זה מוכרח מהא דמסיק פ"ק דעכו"ם אלא אימא אם אינו נראה כמשמתנה לעכו"ם ובירושלמי פ"ט דכלאים גרסינו בההו דפרצופין ובההו דנתפזרו מעות ואם הי' מקום צנוע מותר ומש"ה אוקמוה דלא פרב ע"ש ובמקום אחר הארכתי) אף עדיין אין זה מספיק דא"כ למה אוקמוה בגמ' פתנאי, ונ"ל ע"פ מה דגרסינו בדפוס ברלין דס"ד ותנאי אינך פוקק לה זוג בצנאר ומטייל עמה בחצר דפירושו שהאדם מטייל עם הבהמה בחצר דבהמה לשון נקבה.

ולעיל דף נ"ג ע"א גרסינו בברייתא ופוקקין לה זוג בצנארה ומטיילת עמו בחצר דיש לפרש שהבהמה לבדה מטיילת עם הזוג בחצר דזוג לשון זכר ולפ"ז י"ל דהנהו שתי ברייתות חלוקו' דההו ברייתא שבדף נ"ג ס"ל דדוקא הבהמה לבדה מטיילת בחצר דאז לא מחזי כלא כמאן דאזיל לחינגא פיון שאין האדם עמה להוציאה לר"ה ומש"ה פסק רבנו לעיל פ"ך ומטיילת בו בחצר כההו ברייתא דפ' במה בהמה אכל הו' ברייתא דפ' במה אשה הוכרח בעל הש"ס לאוקי' פתנאי וזה יישוב נכון מאד אם הגירסאות הללו מר בר רב אשי חתים עלייהו.

גם י"ל דהנהו רש"י מפרש טעם איסור זוג שאינו פקוק משום השמעת קול בשבת ולדעת רבנו אין זה טעם דלא אסרו אלא קול של שיר ותו דכל דשא"מ שרי ונהרי הפנים יוצאין בזגין אע"פ שאינם פקוקין גם אין סברא פלל שיהי' האדם מוזהר על שבות בהמתו ואין ענין פלל לגזרת שמא יתקן פלי שיר הואיל שבהמתו משמעת קול בזוג דרף הגילוכה.

לכן מפרש רבנו דאיסור זוג שאינו פקוק שפן דרף מוכרי הבהמות להשים זוג בצנאר הבהמה ולהשמיע קול שישמעו מרחוק ויבאו הקונים ולפ"ז י"ל על א' משני דרכים או שנאמר דאף בזוג הפקוק בר"ה יש בו משום מ"ע כמאן דאזיל לחינגא והילכך אסור נמי בזוג שאינו פקוק בחצר דאע"ג שאין רואה מ"מ פיון דמשמיע קול ישמעו העומדים בר"ה ויסקרו דמוליקה לחינגא וא"כ לדרף זה דאף זוג הפקוק בר"ה יש בו משום מ"ע שפיר קשה לרב דא"ל אפילו בחזרי חזרים אסור.

א"נ י"ל דנדאי לא מחזי כמאן דאזיל לחינגא אלא זוג שאינו פקוק בר"ה אלא דגזרו זוג הפקוק בר"ה אטו שאינו פקוק וגזרו על זוג שאינו פקוק בחצר אטו ר"ה אבל לא גזרו פקוק בחצר אטו זוג שאינו פקוק בר"ה ולפ"ז לא קשה מידי אליב' דרב דנדאי אפילו יש רואה בחצר לא מחזי כלא כמאן דאזיל לחינגא פסברת התוספות לענין השוחט בגומא אלא דפקוק בר"ה ואינו פקוק בחצר מיחלף באינו פקוק בר"ה וגזרו ה' אטו ה' אכל פקוק בחצר דלא מיחלף לא שייך למיגזר וה' דפריף בגמרא לרב משום דרב ס"ל בפ' במה בהמה דתולין טרסקל לבהמה בחצר ולא גזרינו שמא תצא לר"ה ע"ש דנ"ג וה' א

דקאמר רב פסווגין כל שאסרו חכמים לצאת בו לר"ה אסור לצאת בו לחצר לא קאי אלא אפרקין דבמה אשה אבל בפרק במה בהמה לא גזר חצר אטו ר"ה ולפ"ז אליבא דרב צ"ל דזוג שאינו פקוק בחצר אינו אסור משום גזרה אלא משום דמחזי כמאן דאזיל לחינגא וכדרף הראשון הנ"ל לזה אוקמוה בגמרא כתנאי.

משא"כ לפי מה דפסק רבנו פשמואל ור"י דאף בדיני במה בהמה אסור בחצר אטו ר"ה אם לא במקום צערא כמו מרדעת שפיר י"ל דאפילו יש רואה בחצר לא מחזי כמאן דאזיל לחינגא וכדרף השני הנ"ל ושפיר פסק רבנו דמטיילת בו בחצר אע"ג דפסק רב ובזה נתקיימו דברי כל גדולי הפוסקים.

ועיין לקמן ה"ט וה"י: ה"ח דלת וכו' עיין במ"מ ודבריו מגומגמין דהאף אפשר לפרש דברי רבנו דקאמר שאם היו גבוהים מעל הארץ אע"פ שאינם קשורים ותלויים ולא משפחת לי גבוהים מן הארץ אלא ע"י קשירה ותלי' ואין ראשו מגיע לארץ תדע דאי ס"ד דמשפחת לי גבוהים מן הארץ בלא קשירה ותלי' א"כ מאי פריה בגמרא ורמינהו דלת הנגררת וכו' בזמן שקשורין ותלויין וכו' ומאי רמיא דמתניתין קאמר דגבוהים מן הארץ סגי אע"ג שאינם קשורים ותלויים ובריית' קאמרה דקשורין ותלויים שרי אע"פ שאינם גבוהים אלא ודאי דלא משפחת לי גבוהים מן הארץ אא"כ קשור ותלוי דאי מנח על איזה דבר גבוה מן הארץ ואינו קשור ותלוי מאי מועיל גבוהותן הן לדרף רש"י משום דמחזי כבונה והן לדרף רבנו משום מוקצה וס"ל דהכנה גרידא לא מהני אא"כ קשור ותלוי והי' לה ציר והיינו מ"ש רבנו ואם לאו אין נועלין בהן בהעדר בחינה אחת או שלא הי' לה ציר שאין עלי' תורת פלי פלל או שאינה קשור' ותלוי' דלא הוה הכנה שיש בה מעשה.

וע"כ מה שסיים ואם היו גבוהין מעל הארץ היינו שהגביהן מעל הארץ ע"י קשיר' ותלי' אז נועלין בהן אע"פ שלא הי' להם ציר מעולם. ומ"ש רבנו והיא נגררת שנוטלין אותה וסותמין בה נראה שפא לתרץ קושני' התוספות בד"ה מיתבי וכו' דאין פלי נגררת כמ"ש רש"י שהיא מוטלת בארץ כשפותח דא"כ ענין נגררת הוא הפך גבוהה מן הארץ ולדעת רבנו ענין נגררת הוא שאינה נפתחת פדרף הפתחים שיש להם ציר שצד אחד דבוק למשקוף והצד השני נפתח וננצל אלא שהוא מגבי' הדלת לגמרי מתוך הפתח וכן נראה מלשון רבנו בפלי המשנה שפתח והדלת שבמוקצה אין לה ציר אבל אם יש לה ציר אפילו נשטט או נשבר מותר לנעול בה ואמרם גבוהים אפלי כ"ש וכל זה כשלא היו קשורים בקשר דבוק בפתלים אלא עראי מגביהין אותן ומחזירין אותן ע"כ פלי לפירושו דדלת דאיירי בה מתני' אין לה ציר פלל אבל אם הי' לה ציר ונשבר פרבא או נשטט פאפיי מותר לנעול בה אפלי אינם גבוהים מעל הארץ וסיים דכל זה דבעינן גבוהה מן הארץ כשהם קשורים דרף עראי עד שאינם נפתחים ע"י הקשר פדרף הדלתות אלא מגביהין אותן וכו' דהיינו דלת הנגררת דאלו נפתחת ע"י קשירה פדרף הדלתות אז מה לי ציר של עצ או של חבל דכל שאינה נגררת אלא נפתחת אפילו אינם גבוהים מעל הארץ שרי ובזה מתורץ קושני' התוספות בד"ה מיתבי הנ"ל: ה"ט דלת וכו' עיין במ"מ והתוספות בד"ה דלת אלמנה אוקמוהו בשיש להן ציר ואין לשון רבנו סובל זה דמשמע דכל שיש לה ציר תורת פלי עלי' כמו אם יש לה פן ונגר שיש בראשו קלוסטרטא הקנים הנזכרים

לעיל ה"ז לכן נראה דרבנו גרס פגירסת הרי"ף דגרס דלת אלמנה שאינה נגרת ע"ש
בבעל המאור ומש"ה שינה רבנו בלשונו וכתב ששומטין אותה ונועלין בה ולעיל ה"ח
כתב שנועלין אותה וסותמין בה דפי' נגרת כמש"ל ה"ח אבל דלת אלמנה שומטין
אותה ופותח ממש כמו הפתחים שיש להם ציר שצד א' דבוק למזוזה וכן נועלין בה
כראוי וזהו ענין הפן ואסקופה שעלי' שומטין אותה והאסקופה היא לה לבסיס באופן
שתפתח ותנעל פדרפה וזה ברור בכוננת רבנו ואיירי בדלת אלמנה שלא הי' לה ציר
מעולם ומש"ה בעי אסקופה אבל דלת משתי לוח' שאינה נגרת שרי אפילו אין לה פן
ולא הי' לה ציר מעולם ומ"ש רבנו וכן נגר וכו' שהוא פלי ענין תורת פלי היינו שיש לו
צורה כמו פלי וכן נראה דסולם של עלי' הנ"ל ה"ז אין לו תנאר פלי כלל ואולי שהוא
כמו קורה שנועצים בו יתדות ומטפסין ועולין עיין בתוספות שבת דף ככ"ו ע"ב בד"ה
וכ"ת וכו' ודעת הרמב"ן בפ' תורת פלי פדעת רבנו והביא ראי' מהירושלמי דתורת פלי
היינו תנאר פלי ע"ש ועיין לקמן ה"י: ה"י נגר וכו' עיין בגמרא שבת דף ככ"ו דמסקינן
ר"י סבר לי' פנותי' בחדא ופליג עלה בחדא דרשב"ג סבר לי' דאפילו חריות שאין עליהם
תורת פלי סגי בתיקון לחודא ור' יוחנן ס"ל דבחריות שאין עליהם תורת פלי בעינן
קשירה ולפ"ז יש לתמוה על רבנו דפסק לעיל ה"ז כר' יוחנן דבעינן שיהי' על הקנה
תורת פלי (וכן בקנה שמוסקין בה הזיתים אלא שחילק ביניהם דזה מלאכתו לאיסור וזה
מלאכתו להיתר) וכן פסק לעיל פכ"ה ה"ג דבעינן בכיסוי הפלים תורת פלי וכו' יוחנן
והאיך פסק רבנו לעיל פכ"ה הכ"א בחריות של דקל פרשב"ג דאין צריך לקשר אע"פ
שאין עלי' תורת פלי.

ועיין בתוספות דכ"ו ע"א בד"ה ר' יהודה אומר וכו' שהקשו דשמואל אדשמואל דפסק
בהך דחריות פרשב"ג ובנגר כר' ידבעינן קישור והעלו דס"ל לשמואל דבחריות דלא
שייך אלא איסור מוקצה גרידא לא בעינן קישור אבל בנגר דשייך גם איסור בנזן ס"ל
דבעינן קישור וצידדו שם דגם בקנה שייך בנזן והא דפריך בגמרא לר"י מחריות אקנה
משום דר"י ס"ל דבנגר וקנה לא שייך בנזן ע"ש ואין בזה מזור לדברי רבנו דמדסידר
רבנו דיני נגר וקנה פאן גבי דיני מוקצה ולא כתבן לעיל גבי שבתי בונה מכלל דס"ל
דלית בהו אלא משום מוקצה גרידא והדרא קוש' לזכותי' מ"ש חריות דלא בעי קשירה
ונגר וקנה בעינן קשירה או תורת פלי.

וראיתי לבעל המאור בפ' כל הפלים שהקשה ג"כ מלתא דשמואל אהדדי ותיירז הרמב"ן
דשאני חריות שהן עצמן עשויות לישבה והא דפריך בגמרא לר' יוחנן מקנה אחריות
משום דר' יוחנן אמר בכל פיסוי הפלים אפילו יש להם בית אחיזה דבעינן תורת פלי
אלמא אפילו שהן עומדין לכיסוי מחמת הבית אחיזה בעינן תורת פלי ולא מהני מה
שעשויוין לכה לזה שפיר קשה דהא לרשב"ג בחריות שעשויוין לכה לא בעינן תורת פלי
(ע"ש שמש"ה הרמב"ן דמסקנת הגמרא דר' יוחנן ס"ל פרשב"ג בחריות העשויוין לכה
וה"ה לכיסוי הפלים העשויוין לכה ופליג בנגר וקנה וכו' ר"ל דאפשר דאף רשב"ג בעי
בנגר וקנה תורת פלי אלא הואיל דלא אשכחן בדברי רשב"ג בהדיא נקיט בגמרא דפליג
והא דנקיט ר' יוחנן והוא שיש תורת פלי עליהן לא קאי על פיסויים שיש להם בית
אחיזה ע"כ והסיום הזה דחוק דלפי פתיחת דבריו ניחא בפשיטות המשך הסוגי' לפי
המסקנא דר' יוחנן דס"ל בכסוי הפלים שיש להן בית אחיזה דבעינן תורת פלי ע"כ פליג

אדרשפ"ג בתריות וכינון דמצריה ר' יוחנן בכסוי הכלים שיש להן בית אחיזה תורת כלי כ"ש בקנה ונגר והא דקאמר בגמרא וכ"ת ה"נ דאיכא עלי תורת כלי פי' בקנה ומי בעי רשפ"ג תורת כלי והתניא תריות וכו' אע"ג דיש לחלק דתריות עומדין לישבה מ"מ פיון דשמעינו לי בתריות אי ס"ד דבעי רשפ"ג בקנה תורת כלי הו"ל לפרש.

וכבר מבואר לעיל פכ"ה הכ"א דרבנו ס"ל הו' סברא דתריות עומדין לישבה מדמצריה למדום בנדבך ולא בתריות כמ"ש ה"ה שם ולפ"ז י"ל דרבנו פסק דלא פרשפ"ג ודלא כר' יוחנן אלא פשמואל דרב אסי דס"ל ישב אע"פ שלא חישב ס"ל פשמואל דכ"ש חישב עיניו בתוספות שבת דף נ' ד"ה אם יצא ומש"ה בנגר וקנה שאין עליהם תורת כלי אסור משא"כ בתריות שעומדין לישבה.

ולפ"ז מ"ש רבנו לעיל פכ"ה הי"ג דכל כסוי הכלים נישטלין בשבת והוא שיש תורת כלי עליהן לא היינו בכסוי כלים שיש להן בית אחיזה כר' יוחנן אלא איירי בכסוי כלים שאין צריכין בית אחיזה דאז אם יש עליהן תורת כלי לא בעינו התקינן לכה משא"כ בכסוי קרקעות דבעינו תורת כלי ובית אחיזה דמהני בית אחיזה שלא יהי' כמחנפר לקרקע וכו' נתיישבו כל פסקי רבנו דבתריות שעומדין לישבה סגי בהכנה והא דבעינו בכסוי כלים תורת כלי דוקא שאין להם בית אחיזה אבל בנגר שהוא פועין קורה ולא מוכחא מלתא דלנעילה עומד הילכך בעינו תורת כלי דהיינו קלוסטר' וכן בקנה ואם אין בהן תואר כלי אזי בקשירה גרידא סגי כדבר יהודה דפסק שמואל פנותי' וענין קשור ותלוי לדעת רבנו דלא כפרש"י דמפרש קשור היינו שהחבל ארוך וכלו נגרר בארץ ותלוי היינו שאינו נגרר כלל בקרקע ואפילו ראשו אחד אינו מונח בארץ אלא מסתיים ממש דבוק לארץ אלא שאפ"ה ליכא אור בינו לארץ דזהו נקרא גבוה מן הארץ פנ"ל ה"ת.

ומדברי רבנו נראה דמפרש קשור היינו שיש קשר בנגר דהו' נישטל ואגדו עמו שהזכיר רבנו ונזכר בגמרא עלה דמתניתין דנגר שיש בראשו גלוסטר' דאגדו מוכח עליו וה"ל פועין תריות דסגי בהכנה ורבנו ס"ל דבעינו קשור ותלוי בדלת ופסק רבנו כר"י אמר שמואל דאפילו אינו תלוי בדלת אגדו מוכיח עליו.

ולעיל בפכ"ב ה"ל גבי פקק החלון פסק רבנו דסגי בהכנה ולא בעינו קשירה משום דפקק החלון יש תורת כלי עליו ואע"פ שיש עליו תורת כלי בעינו הכנה משום דפקק שייך בי' בנזן וכן פתב רבנו בפ"ה המשנה דפקק היינו מפה שהוא בגד ממש וכ"ה ה"ה ולפ"ז ראית ר' אבא בר כהנא מקנה דרף כ"ש אע"ג דקנה אין עלי' תורת כלי וכן מוכח במסקנא דרש ר"י נפקא הלקה כר"א מתיב ר' עמרם ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין ומדלא מחלק דפקק דמשנתנו באין עלי' תורת כלי והתם מירי בטפיח שהוא כלי ממש א"ו דפסיקא לי' דפקק דמתניתין יש עליו תורת כלי ולא הוצרכו רבנו לבאר זה שם בדיני בונה והא דרצה בעל הש"ס לדמות פקק לנגר אע"פ"י שבנגר לא שייך בנזן עיניו בתוספות בד"ה והמונח וכו' ובתוספות ד"ה בין קשור וכו' ומיהו לעיל בדלת ה"ח לא סגי בקשירה גרידא אא"כ תלוי בפותל ומחמת פובדו אין אגדו מוכיח עליו ודלא כבעל המאור.

ומדלא חילק רבנו קלל בין מקדש למדינה נראה ברור דמפרש כפרש"י דהלכה כר"י בנגרר ולא במנוח ונגרר דהיינו אפי' קשור גרידא מותר אף במדינה ומנוח אסור אף במקדש.

והראב"ד מפרש ניטל באגדו היינו שהנגר קשור בבריח וניטל עם הבריח ויש בלשון ההשגות ט"ס ואינו מפני האגד וצ"ל ואינו מפריד האגד וכוננת הראב"ד פשוטה ואין בזה פדי השגה לפירוש רבנו דמפרש ניטל באגדו דהיינו קשור ולא תלוי ועיין בלשון הרי"ף דגריס אמר רבא והוא שקשור ותלוי בדלת ופריה מעובדא דר' טבלא שהי' קשור ותלוי בעיברא דנשא ומשני דהתם הי' ניטל באגדו ולפ"ז פסק הלכה דניטל באגדו שרי אע"פ שאינו תלוי בדלת וכל שאינו ניטל באגדו אע"פ שקשור ותלוי בעיברא דנשא לא מהני ומש"ה פתב רבנו דין קשור ותלוי בדלת להורו' דאפילו קשור ותלוי בעיני דוקא בדלת ונידוק מינה דבעיברא דנשא לא מהני אבל באמת בניטל באגדו לא בעיני.

והשמיט רבנו דין נקמז דאפסקה הלכתא כר' יהודה דאסור משום דמחזי כבונה ופלי נקמז עיין בערוף בשם רבנו האי שהוא מין נעיצה בחונק דמחזי כבנין ואין פאן מקומו והוא נקלל בדברי רבנו לעיל פכ"ב הכ"ו.

** (אולי צ"ל כ"ה) ** והא דאמרו בגמרא כל שקשור ותלוי וראשו מגיע לארץ יש לפרש לדרף רבנו שהנגר עומד לנעוץ בתוף המפתן בחר שבו עד הארץ כמ"ש התוספות דכ"ו ד"ה וכי תימא הילכף בעיני ראשו מגיע לארץ שיהי' ראוי לנעוץ בארץ בעודו קשור ותלוי ודלא כפרש"י.

ועיין בכסף משנה שהאריה ודבריו תמוהים דלפי מה דס"ד דאיירי שהנגר נשמט א"כ מאי איירא דתלי בעיברא דנשא אפילו בדלת נמי אסור כמ"ש רבנו בהדיא והנכון כמ"ש דהיכא דקשור ותלוי בעיברא דנשא וא"א לנעול בו בעודו קשור ותלוי הילכף אם ניטל ואגדו עמו שרי ואי לא אסור דלא חשיב אגדו מוכיח עליו כל שאינו קשור ותלוי בדלת דאז אפילו ניטל בלא אגדו בשעת נעילה שרי אמנם אם נשמט בשעת פתיחה ואגדו קבוע בדלת אסור ותו לא מדי: הי"א מנורה וכו' עיין במ"מ ובכ"מ ועיין בתוספות ביצה דכ"ב ד"ה ובית היקל וכו' וסובר רבנו פתירוץ התוספות הראשון דיש חילוק בין שבת ל"י"ט ומשום שמחת י"ט התירו עיין לעיל פכ"ב הכ"ו ובהי"ט פ"ד הי"ב וכן פתב הר"ן ה"ה פ' פירה והיינו מ"ש רבנו שפא יחזירנה בשבת שפכל מקום שהזכיר רבנו תיבת בשבת פירושו ולא בי"ט באשר העירותי על זה בכמה מקומות ודלא כמ"ש הר"ן בפ' פירה לדעת הרי"ף ע"ש ופסק רבנו כר"ל לגבין ר"י כמ"ש הכ"מ דר"ח קם בשיטתו ותו דר"ח רבו של ר' יוחנן ותו דכינון דהורה ר"ל בצידו מעשה רב.

אמנם מ"ש הכ"מ דדעת רבנו לאסור גדולי משום מוקצה וה"ה בדלית לי' חידקי דוחק להעמיס בכוננת רבנו דאין מוקצה מחמת פונד כמ"ש רבנו פכ"ד ה"ה והחילוק שפתב הכ"מ בין מנורה לאבן וקורה לא ידעתי ותו מדהשמיט רבנו הך דקרונו' מכלל דלא פסק כר"ח בקרונו' אלא במנורה גרידא משום גזרה אטו חוליות אלא דהוקשה לי' לרבנו למה גזר ר"ל בגדולה אטו חוליות ולא גזר בקטנה ומ"ש רש"י דזרפה של גדולה להיות של חוליות דחוק לזה מפרש רבנו דגם אפני ס"ל פרבה ורב יוסף ומש"ה בגדולה דאיכא למיגזר אטו חוליות וגם קביעות מקום אסור אבל קטנה דליכא קביעות מקום וכילה דלא

שְׁיִיף לְמִיגְזֹר אֶטוּ חֲזָרָה שְׁרִי וְנִקְיֵט רַבְנוּ טַעַם מְפָנִי כְּנִבְדָּה שֶׁהוּא הַהֲבָדֵל בֵּין גְּדוּלָה לְקִטְנָה וְגַם נִקְיֵט טַעַם שֶׁנִּרְאִי כְּבַעֲלַת חֲזָרָה: הֵי"ב מְנַעֵל שֶׁע"ג הָאִמּוּם שׁוֹמְטִין אוֹתוֹ בְּשִׁבְתָּ דְקִדְקָ רַבְנוּ לְכַתְּנֹב תִּי בְּשִׁבְתָּ לְרַבּוּתָא עֵינִן בִּירוּשְׁלָמִי סַפ"ק דְּבִיבְצָה וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּבִמְנַעֵל הָעוֹמֵד לְסַחֲרָה אֵין שׁוֹמְטִין בִּי"ט דְּמִן קֶצֶה הוּא מִשָּׂא"כ בְּשִׁבְתָּ דְלַעוֹלָם שְׁרִי.

וּמ"ש רַבְנוּ מְכַבֵּשׁ וְכו' עֵינִן בִּמ"מ וְנִרְאֶה דְלִשְׁיַטַּת רַש"י פְּלִיג ר' יְהוּדָה אֲסִיפָא לְקַנְלָא מִשָּׂא"כ לְדַעַת רַבְנוּ ר"י דְּמִחְמִיר בְּמִן קֶצֶה ע"כ פְּלִיג אֲרִישָׁא לְחוּמְרָא דְמְכַבֵּשׁ שֶׁל ב"ב אֵין מִתִּירִין אֲלָא אִם כֵּן שֶׁהִי מְוֹתֵר מִע"ש.

וּמ"ש רַבְנוּ וְכֵן גִּיזֵי צְמָר וְכו' עֵינִן בִּמ"מ שְׂדַעַת רַבְנוּ כְּדַעַת הָרִי"ף רַבּוּ וְנִסְתִּיעוּ מֵהֶסּוּגָא שְׂבִדָּף מ"ח וְכִי מְפָנִי שְׂאִין לוֹ קִנְפָה שֶׁל תְּבִין וְכו' וְע"כ לֹא מִיִּירִי בְּמוֹכִין שֶׁל הַפְּתַק כִּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בִּד"ה וְכִי מְפָנִי וְכו' וְאֵינָם מְחַלְקִין בֵּין גִּיזֵי צְמָר לְמוֹכִין כְּמוֹ שְׂחִילְקוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּאוֹתוֹ דִּיבּוּר ע"ש.

וּמ"ש רַבְנוּ וְהַשְּׁלַחִין וְכו' עֵינִן בְּתוֹסְפוֹת דָּף מ"ט ע"ב בִּד"ה אֲבָא שְׁלֵחָא וְכֵן פֶּסֶק הָרִי"ף בְּשֵׁם רַב שְׁרִירָא גָּאוֹן: הֵי"ג כָּל דְּבָר מְטוּנָף וְכו' גִּי הָרִי"ף חֲצָר נְמִי גֵרָף שֶׁל רַעִי הוּא וּמְשַׁנֵּי בְּחֲצָר אַחֲרַת וְהֵאֵי צוּאָה אֲוִקְמוּהָ בְּגַמ' בְּצוּאָה שֶׁל תְּרַנְגוּלִים וְדַכּוּנְתִי דְלֹא חֲזִי לְמֵאֲכַל בְּהֵמָה.

וּמ"ש רַבְנוּ מְטַלְטְלִין כְּנוֹנָא וְכו' עֵינִן לְעֵיל פַּכ"ה הֵי"ד וְהַכ"ד. וּמ"ש רַבְנוּ וְאֵין עוֹשִׁין גֵּרָף וְכו' בְּשִׁבְתָּ עֵינִן לְעֵיל הֵי"א וּבְדוּדָי אֶפְיָלוּ בִי"ט אֲסוּר כְּמוֹ שְׂפַתָּם רַבְנוּ לְעֵיל פַּכ"ה הַכ"ד אֲלָא דְגֵרָף שֶׁל רַעִי דְאֵיִרִי בְּהָ פֶּאן שֶׁהוּא אֶפְרָ כְּנוֹנָא מְוֹתֵר בִּי"ט דְאֶפְרָ פִּירָה מוֹכֵן הוּא בִי"ט: הֵי"ד שְׁמֵן וְכו' דְקִדְקָ רַבְנוּ לְכַתְּנֹב בְּדִינִים אֵלוּ תִי בְּשִׁבְתָּ דְכֵלֵן אֲסוּרִי בִי"ט זוּלַת בְּחֻבִית שְׁנַתְּגַלְתָּה וְכו' דְשִׁיף אָף בִּי"ט לֹא כְּתַב רַבְנוּ תִי בְּשִׁבְתָּ.

וְהִנֵּה רַבְנוּ מְפָרֵשׁ שְׁמֵן שֶׁל בְּדִין כְּפִי הַתּוֹסְפוֹת בִּד"ה שְׁמֵן וְהַשְּׁמִיט מְחַצְלוֹת שֶׁל בְּדִין שְׂדִינָם כְּדִין שְׂאָר הַכֵּלִים שְׂמֵלֵאכְתָּן לְאִסוּר וְכֵן פְּרָכִי דְזוּזֵי לְפִי הַתּוֹסְפוֹת דֵּה"ל מְוֹקֶצֶה מְחַמַּת מִיֹּאֵס שְׁרִי אֲבָל לְפָרֵשׁ"י ה"ל מְוֹקֶצֶה מְחַמַּת ח"כ כְּדִין כֵּלִים הַמְּוֹקֶצִי לְסַחֲרָה וְדַבְרֵי ה"ה תְּמוּהִים שְׂכַתְּבֵי וְכו"ש לְכֵלִים הַמְּוֹכְנִים לְסַחֲרָה וְכו' מִיֵּהוּ פְּרָכִי דְזוּזֵי לְפָרֵשׁ"י לְכַסּוֹת בְּהֵן הַסַּחֲרָה אֶפְשָׁר דְלֹא חֲשִׁיב מְוֹקֶצֶה מְחַמַּת ח"כ וְדִינֵי עוֹ לְחַלְבָּה וְכו' עֵינִן פ"א מִהֵי"ט.

וּמִש"ר הוֹאִיל וּמְסַרְיָחוֹת וְכו' עֵינִן בְּתוֹס' ד"ה אֲלָא בְּגִרּוּגְרוֹת וְכו' דִּמ"ה ע"א. וּמִש"ר פִּיּוּצָא בּוֹ קְמִיעַ וְכו' בְּתוֹסְפֵתָא פ"ה דְשִׁבְתָּ קְמִיעַ שְׂאִין מְוֹמְחָה אֵע"פ שְׂאִין יוֹצְאִין בּוֹ בְּשִׁבְתָּ מְטַלְטְלִין אוֹתוֹ בְּשִׁבְתָּ: הֵט"ו אוֹצָר שֶׁל תְּבוּאָה וְכו' עֵינִן בְּהַשְּׁגוֹת וְכַוּוֹנָתוֹ לְהַשְּׁיֵג דְלִיכָא לְמִימַר דֵּאֵה"נ דְרַבְנוּ פֶּסֶק כְּאִיקוּמְתָא דִּר"ח וְכֵן סְתָמָא דְגֵמְרָא ר"פ מְשִׁילִין מְשַׁמַּע כֵּר' חֲסָדָא דִּד' וְהֵי קוֹפּוֹת אֵין טְפִי לֹא וְלֹא פֶּסֶק כְּסִיפָא דְמַתְנִיתִין דְאֶתְיָנִי כֵר"י דְלִית הַלְכָתָא כְּוּוֹתִי וְכִיּוּצָא בְּזָה כְּתַב בְּעַל הַמְּאוּר דִּי"ל דְכִיּוֹן דְקִי"ל כֵר"ש בְּמִן קֶצֶה בְּהַכְרַח צְרִיף לְאוּקְיָם סְתָמָא כְּוּוֹתִי כְּדִאֲמָרוֹן בְּרִישׁ מְסַכַּת בִּיבְצָה גְּבִי שְׁבַת סְתָם לֵן תְּנָא כֵר"ש וּפְשִׁט הַמְּשַׁנָּה כֵר"ש.

וּלְזָה תִּירָץ ה"ה דְרַבְנוּ גְרִיס כְּגִירְסַת ר' אֲחָא מְשַׁבְּחָא גָּאוֹן דְלֹא גְרִיס וְאֵי בְּעֵי אֶפְיָלוּ טוֹבָא וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דֵּא"כ קִשְׁיָא רִישָׁא אֲסִיפָא דְבְרִישָׁא נִקְיֵט ד' וְהֵי אֲבָל טְפִי לֹא וּבְסִיפָא

נקיט אבל לא יגמור דמשמע אבל כל שאינו גומר אפילו טובא נמי ומש"ה נראה דהנכרח ר"ח לפרש הסיפא שלא יתחיל באוצר וקא בהא תליא דלפי מה דמפרש שמואל שלא יגמור את האוצר צריך לומר אפילו טובא נמי, די"ל לדעת הגאון דסיפא איירי באוצר קטן אלא דר"ח דמפרש ד' מאוצר קטן הנכרח לפרש הסיפא שלא יתחיל באוצר.

ועיין בתוספות שבת ד"ס ע"ב ד"ה השתא חמש וכו' דקא בהא תליא דלא שייך לומר כדאמרי אינשי אא"כ היכא דאפילו טובא נמי ועיין במשנה למלה פ"ח מה' לולב ה"ז ע"ש ולפ"ז צ"ל דהגאון לא ס"ל סברת התוספות הזאת וליישוב קושיות התוספות צ"ל דרב אחא גאון ס"ל דכל היכא דמדקדק הכי בגמרא אנדא אליבא דרב חסדא.

אמנם בפי המשנה לרבנו כתב ואמרו ד' וה' על דרך הרבוי כאילו אמר אפילו מנין גדול ובתנאי שלא יגמור וכו' ואם הנצרך אדם לפנות לא יפנה יותר מד' וה' אלא כל חד וחד מפני הנפשי' ע"כ.

נראה מזה בבבאור דגריס ואי בעי אפילו טובא וד' וה' דקתני על דרך ההפלה מיהו מה שפסיים ואם הנצרך וכו' מגומגום טובא. ודבריו שפכאן הם ג"כ ממש כדבריו בפי המשנה.

וכבר עלה על דעתי לומר דהנה בגמרא בעי למעט בהילוף עדיף או למעט במשוי עדיף ופרש"י דלרב חסדא קבעי כוונתו מן הלשון דנדאי אף אליבא דשמואל דס"ל אפילו טובא נמי שייך למבעי אי עדיף להציל שמה קופו' בפעם אחד או כמה פעמים אלא דלישנא דסוגיא משמע דאזיל אליבא דרב חסדא ומדקדק מלשון המשנה ד' וה' אין טפי לא והנה רבנו והר"ף השמיטו בעיניו זו דכיון דלא אפשטה כל היכי דבעי עביד ולפ"ז קשה בסוגיין דקא מציינו לאוקים מתניתין באופן מרנוח דה"ק מפנין ד' או ה' קופות בפעם אחת וחוזר ומפנה עד שגומרין ובלבד שלא יגמור ויכבד קרקעיתו ובהכי ניחא בפשיטות קא דנקיט ד' וה' דסד"א דאוצר מעשרים קופות דקא ממש מפנין בהילוף ארבע פעמים אבל לא ארבע בהילוף חמשה פעמים דלמעט בהילוף עדיף מש"ה נקיט ד' וה' לאשמועינן דכל היכי דבעי עביד אף די"ל דקא דלא משני בעל הש"ס הכי משום דא"כ תפשוט הך בעיני דלקמן אבל לפי המסקנא דקיי"ל דכל היכי דבעי עביד מוקי באמת רבנו מתניתין בכה"ג.

אמנם זהו דבר שלא ניתן להאמר עיין ברש"י פ' האומנין ד"פ ע"ב דשיעור משוי אדם בינוני שלשים קבין דהיינו חמש סאין הילכך בשלמא אי קופה דמתניתין היא בת סאה הי' מדוקדק דנקיט ד' וה' לאשמועינן דכל היכי דבעי עביד וקמ"ל דאפילו הי' שרי בבת אחת שהוא המשוי היותר גדולה שפכת האדם לנשאה מותר להפיש במשוי וקמ"ל דמותר להפיש בהילוף לפנות ד' בפעם אחד ומש"ה נקיט ד' וה' ולא נקיט ב' וג' דנקיט ה' שהוא המשוי היותר גדולה ואפשרית משא"כ לפמש"כ התוספות דבירושלמי מפרש שיעור קופה של שלש סאין א"כ א"א לפנות בפעם א' ד' וה' קופות (ויש להעמיס זה בכוננת התוספות דנתפוננו לתרץ קוש' זו) לכן נראה דרבנו מפרש דקא דקאמר שמואל ואי בעי אפילו טובא נמי לאו למימרא שאם רוצה מפנה אפילו טובא אלא פי' דאי בעי אם צריך לפנות שאין המקום מספיק ונקיט ד' וה' כדאמרי אינשי על דרך ההפלה דנדאי ד' וה' קופות מספיקים לאורח אחד אלא (דכיון דאפשטה בגמרא דהכל לפי האורחים

כְּדָרָךְ רַבְּנוּ לְפָסוּק כּוּאֵת"ל א"כ) הָא דְקָאָמַר שְׁמוּאֵל וְאִי בְּעֵי אֶפְיָלוּ טוּבָא נְמִי הֵינְנוּ בְּאוֹרְחִים מְרַנְבִּים מִשָּׂא"כ בְּאוֹרְחֵי א' אֶפְיָלוּ עַל דְּרָךְ הַהִפְלָגָה סְגִי בַד' וְה' קְנוּפוֹת וּלְפ"ז בְּעֵינָא בְּתַרְיִיתָא חַד גְּבַרָא מְפַנֵּי לִי לְכַלָּה וְכו' קָאִי אַף אֲלִיבָא דְשְׁמוּאֵל וּפְסוּק רַבְּנוּ לְחַוְמָרָא וְהָא דְקָאָמַר שְׁמוּאֵל וְאִי בְּעֵי אֶפְיָלוּ טוּבָא נְמִי הֵינְנוּ דְנוֹקָא ע"י אֲנָשִׁים הֲרַבָּה וּמִשָּׂה הַשְּׁמִיט רַבְּנוּ שְׁעִיעוֹר קְנוּפָה דְנוֹדָאֵי הַפֵּל הוּא לְפִי הַצְּנוּרָךְ וְעֵינֵן בַּט"ז סִי' שֶׁל"ג שְׁהִשְׁיֵג עַל הַכ"מ וּלְפ"ד מ"ש רַבְּנוּ אָסוּר לְהַתְחִיל וְכו' ר"ל דְאָפִי' הַתְחִלָּה מוּעָטָת אָסוּר וּלְעוֹלָם דְאָפִילוּ הַתְחִיל מִבַּע"י לֹא יִגְמֹר בְּשֶׁבֶת.

וּמִשָּׁר וְעוֹשֶׂה שְׁבִיל מוּסָב לְמַעְלָה שְׁלֵא לְדַבֵּר מְצוּהָ וּבְרִייתָא בְּהַכִּי אֵינְרִי כַּמ"ש הַכ"מ וְכו' מְפָרֵשׁ בַּר"פ מְשִׁילִין וְהַשְּׁמִיט רַבְּנוּ שְׁעִיעוֹר תְּבוּאָה צְבוּרָה לְתַף דְאֲתִינֵי' כַּר"י דְאִיתָא לִי מְוַקְצָה וְכו"כ הַרְזוּ"ה: הִי"ו מְאָכַל לְעֵזִים וְכו' כֵּן הִיא הַגְּיָרָסָא בְּמַתְנִיתִין.

וּמִשָּׁר אֵת הַחֲרָדֵל עֵינֵן בַּמ"מ וְכו"מ וּלְפַמ"ש הַתּוֹסֵף בַּד"ה רְשָׁב"ג אִיכָּא תְּלַתָּא תְּנָאֵי דַת"ק דְּמַתְנִיתִין אוֹסֵר בְּלוּף וְחֲרָדֵל וְרְשָׁב"ג מִתִּיר בְּשִׁתִּינֵן וְת"ק דְּבְרִייתָא אוֹסֵר בְּלוּף וּמִתִּיר בְּחֲרָדֵל וְהַלְכָה כְּהַמְכָרִיעַ.

וּמִשָּׁר אֵת הַעֲצָמוֹת עֵינֵן בְּתוֹסְפוֹת ד"ה מְטַלְטְלִין וְצ"ל כְּגוֹן שְׁלֵא הִי וְכו' וְעֵינֵן בְּתוֹסְפוֹת דְקַמ"ג ד"ה עֲצָמוֹת וּבַמ"ש פ"א מַהִי"ט הִי"ד. וּמִשָּׁר אֲבָל הַתְּפֵל עֵינֵן בַּרְד"ע: הִי"ז מְפַנֵּי שְׂאִין אֵלוּ וְכו' מִיְהוּ אִם יֵשׁ לוֹ פִּילִין וְעוֹרְבִין שְׂרִי וְכו' מְשַׁמַּע בְּגַמְרָא.

הִי"ח חֲבִילֵי סִיאָה וְכו' עֵינֵן בְּתוֹסְפוֹת ד"ה הַכְּנִיסֵן וְעַמְש"ל פַּכ"א הַכ"א וְשֵׁם הִי"ט: הִי"ט לְפִיכָף תְּלֵאֵי וְכו' רַבְּנוּ מְפָרֵשׁ כַּפְרֵש"י וְדָלָא כַּמ"ש ה"ה בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א: הַכ"א מֵת הַמְּוֹטֵל בַּחֲמָה עֵינֵן בְּתוֹסְפוֹת ד"ה דַּכ"ע וְעַמְש"ל פַּכ"ה הִי"ד: הַכ"ב הִי' מוּטֵל בַּחֲמָה וְכו' עֵינֵן בַּכ"מ וְלֹא דַק דְּהַפְּנוּנָה פְּשׁוּטָה שְׁאִילוּלֵי הַמְּטוֹת הִיוּ הַמְּחַצְלָאוֹת נוֹפְלוֹת ע"פ הַמֵּת אַף מַחֲמַת שְׁהַמְּטוֹת בֵּין הַמְּחַצְלָאוֹת וְהַמֵּת בֵּין הַמְּטוֹת נִמְצָא הַמְּחַצְלָאוֹת עוֹשִׂין כְּעֵין גַּג וְזוּהוּ ג"כ עֵינֵן זְקִיפַת הַמְּטוֹת שְׁכַשְׁהַמְּטָה אֵינְנָה בְּזַקִּיפָה עֵדִינֵן יְפָלוּ הַמְּחַצְלָאוֹת ע"פ הַמְּטוֹת הַנְּמוּכּוֹת אַף בְּזַקִּיפַת הַמְּטוֹת יֵשׁ כְּדִי מְשַׁעֲנַת לְמַחְצְלָאוֹת שְׁיֻכְלוּ לְעַמּוֹד בְּזַקִּיפָה בְּאַלְכֶסוֹן וְעוֹשִׂין גַּג וְטָרָם שְׁנֹשְׁמָטִין וְהוֹלְכִין הִיוּ הַמְּחַצְלָאוֹת נְסֻמְכוֹת ע"ג הָאֲנָשִׁים בְּזַקִּיפָה וְאַחַר שְׁנֹשְׁמָטוּ מְשַׁתְּפְּעִין וְזוּהוּ ג"כ כְּפוֹנֵת רִש"י.

וּלְעַנְנֵן מַה שְׁהַקְשָׁה הַכ"מ דְּבַגְמָרָא מְשַׁמַּע דְּהַף בְּרִייתָא אֲתִינָא כַּמ"ד אֵין כְּלֵי נִיטֵל אֱלָא לְדַבֵּר הַנִּיטֵל נִרְאָה לִינְשֵׁב דְּרַבְּנוּ מְפָרֵשׁ דְּרַב שֵׁשֶׁת אָמַר לְהוּ פּוֹקוּ וְאָמְרוּ לִי לְרַב יִצְחָק דְלִית הַלְכָתָא פְּנוּתִיף דְאֵת קְסָמְכַת עֲלָה בְּרִייתָא דְתַנִּי שִׁילָא דְקָאָסְרָה לְעֵשׂוֹת אֵהֵל עֲרָאֵי בְּשֶׁבֶל הַמֵּת אֱלָא ע"י הַעֲרָמָה וְהוֹקְשָׁה לִי לְרַב יִצְחָק תְּמִיחַת הַתּוֹסְפוֹת בַּד"ה חַם לְהֵם מְלַמְטָה דְבִלָּא שׁוּם חוּם מֵאֵי אִיסוּר אִיכָּא בְּהַבָּאת הַמְּטוֹת לְזוּהוּ מְפָרֵשׁ ר' יִצְחָק דַּמְש"ה בְּעֵינֵן חַם לְהֵם מְלַמְטָה הוֹאִיל שְׁבִשְׁעַת נְטִילַת הַמְּטָה תְּכִלִּית כְּפוֹנֵתָם בְּשֶׁבֶל הַמֵּת שְׁהוּא דְבַר שְׂאִינוּ נִיטֵל וְאֵין כְּלֵי נִיטֵל אֱלָא לְדַבֵּר הַנִּיטֵל מִש"ה בְּעֵינֵן חַם לְהֵם מְלַמְטָה דְאֵזוּ הִנְהוּ נְטִילַת הַמְּטוֹת בְּשֶׁבֶל חֲסִי אֲבָל רַב הוֹנָא כְּפָר תַּרְגָּם לְשִׁמְעַתִּיף דְרַב שְׁמוּאֵל ב"י דְהִיא מְשׁוּם דְאֵין עוֹשִׂין מַחֲצִיזָה לְמַת בְּשֶׁבֶל הַמֵּת.

וּכְתִירוּץ הַתּוֹסְפוֹת דְאֲחַמְרוּ רַבְּנֵן שְׁלֵא יְהִי הַבָּאת הַמְּטוֹת לְשֵׁם אֵהֵל לְמַת אֲבָל לְעוֹלָם דְכִלֵּי נִיטֵל לְצוּרָךְ דְבַר שְׂאִינוּ נִיטֵל וּבְהַכִּי מְתוּרָץ קוֹשְׁנֵי' הַתּוֹסֵף בַּד"ה כְּפָר תַּרְגָּמָה וְכו'.

ואפשר דהרי"ף השמיטו דמפרש דאין עושין הערמה זו אלא היכא דליכא כפר ותינוק ואין להם מקום לטלטלו והוא מלתא דלא ושכיחא להשמיט: הכ"ג שהוא לא תסור פן פרש"י וכן מפרש בפ' הקומץ.

ומ"ש ואם הי' להן מקום אחר וכו' דמפרש כבוד הבריות כבוד החיים וממילא היכא דאפשר להשמיט דליכא כבוד הבריות אסור: סליק פירק כ"ו מה' שפתפירק כ"ז מה"ש ה"א היוצא חוץ לתחום וכו' הקשו המפרשים דא"כ מאי פריה בפ' פלל גדול דידע לי' לשבת במאי ומשני דידע לי' בתחומין ואלקבא דר"ע והל"ל דידע לי' בתחומין די"ב מיל ואלקבא דכ"ע.

ואין זה קושיא דמציאות רחוק הוא שאיש אשר אין לו שום ידיעת בית רבו משום מלאכה מי גילה לו רז זה דתחומין י"ב מיל מדאורייתא בשלמא תחומין דאלפים אמה אלקבא דר"ע יודע מחמת הציון שעושין מודדי התחומין אבל אלקבא דרבנן אפילו יודע דתחומין דאלפים לא תשיב ידיעה כיון שהוא מד"ס דסברא זו מוכרחת מדלא משני בגמרא דידע לי' בשבותין כגון מוקצה ומקח וממפר ורכיבת הסוס א"ו דכה"ג לא תשיב ידיעה: ה"ב פטבלא מרובעת עיין במ"מ ונדעתי בדבר זה דנדאי הברירה ביזו לרבע התחומין לכל צד שירצה כמו שאם דרוף משל בוחר לעצמו התחום שילף לקרן מזרחית דרומית אלפים אמה ולצד מזרח אלפים ת"ת הרשות ביזו וכן יכול להטות את המרובע כמו שירצה.

אלא שבאם ד"מ הולך בקרן מזרחית דרומית אלפים ת"ת אז אסור לו לילף לצד מזרח אף פסיעה אחת יותר מאלפים שהרי אין לו אלא השתפרות זוית א' ומש"ה מציינין התחומין ואז ע"י ציון זה פל בני העיר נישלה בחירתם ואין להם אלא מרובע א' ואסור לו לילף חוץ לציון פלל ועיין לקמן ה"ד: ה"ד וכן השוכת בבקעה וכו' נראה ברור מזה דדעת רבנו דאף השוכת בבקעה יש לו אלכסון ואע"ג דלעיל ספ"ב בארתי דאסור לטלטל מדבריהם אלכסון ד"א משום חשש טעות שיברור לו מרובע זה וילף במרובע זה נוטה ממרובע הראשון ע"ש.

שאני התם דגזרינו אטו חשש איסור דאורייתא משא"כ הכא בתחומין דרבנן לא גזרינו. ומש"ר ממקומו ר"ל מד"א שלו שהם מקומו וכדעת הרשב"א אמנם אין לו ד"א אלא מצד אחד כר"י.

ולענן דיר וסתר נראה דפליג רבנו על הרשב"א וכמ"ש ה"ה: ה"י הי' בא למדינה וכו' עיין בהשגות ונראה דס"ל דישב הנה רבותא טפי מיין דסד"א כשהוא ער צריף לקנות שבייתה ולדרף רבנו ק"ו הוא מיין ועמש"ל פי"ב הט"ו.

ובדין חפצי הפקר מ"ש בהשגות עיין לעיל פי"ב ה"ז: הי"א מי שיצא וכו' עיין לעיל פי"ב הט"ו שהארכתי שם גם יש לפרש דמ"ש רבנו ואם פלטה מדתו בחצי העיר כפשוטו דנדאי השוכת אמה אחת חוץ לציון העיר והוא רחוק אלפים ואמה אחת מתוף העיר נהרי יכול לילף אלפים ת"ת לעבר פניו כדן השוכת בבקעה פנ"ל ה"ד נמצא מהלך ת"ת פחות אמה בתוף העיר ואפ"ה לא קנה שבייתה עם אנשי העיר כיון שהוא חוץ לציון ובני העיר אין להם ברירה פנ"ל ה"ב: הי"ב מי שיצא וכו' עיין בהשגות ונרשם בטעות דאין

פֶּאן מְקוּמוֹ אֵלֶּא לְקַמְן הִי"ד וְדִין שׁוֹגֵג שְׁדוּמָה לְהוֹצִיאֹהוּ עִכּו"ם וְרוּחַ רְעָה נִלְמַד מֵעֲוֹבָדָא דְנִחְמָנִי דָּף מ"ג ע"ב: הִי"ד מִי שְׁיֻצָא וְכו' עֵינִן בְּהַשְׁגָּה לְעֵיל הִי"ב שְׁפֶאן מְקוּמָה וְעֵינִן בְּבַעַל הַמְּאֹר טַעַם הַרְּאָב"ד וְאִין דְּבָרֵיו מְנוֹכְרִים כַּמ"ש ה"ה.

וְיֵשׁ קֶצֶת רֵאִי לְדַבְרֵי רַבְּנֵי דְהָא שְׁמוּאֵל ס"ל דְּהַשׁוּבָת בְּבִקְעָה וְהַקִּיפּוּהוּ עִכּו"ם בְּשַׁבַּת אֲסוּר לְהִלָּף בָּהּ יוֹתֵר מֵאֲלָפִים וְאִיהוּ פָּסֵק בְּדִיר וְסֵהַר כַּר"ע דְּאֶפִּילוּ דִּיר וְסֵהַר הַבְּנוּיִים מֵע"ש מִי שְׁיֻצָא לְתוֹכָן שְׁלֵא לְדַעַת אִין לֹא אֵלֶּא ד"א וְכ"ש אִם נַעֲשׂוּ דִיר וְסֵהַר בְּשַׁבַּת.

וּמֵהִיכִי תִיַּתִּי נֹאמֵר אֲלִיבָא דְרַב דַּס"ל דְּבִנְתְּנוּהוּ בְּדִיר וְסֵהַר אֶפִּילוּ הַקִּיפּוּהוּ בְּשַׁבַּת מְהִלָּף אֵת פְּלָה שְׁיֻסְבּוֹר סְבָרָא הַפּוּכָה דְּבַהֲקִיפּוּהוּ בְּשַׁבַּת מְהִלָּף יוֹתֵר מֵאֲלָפִים וְעַדִּיף מִשַׁבַּת בְּבִקְעָה: הַט"ו פֶּל מִי וְכו' עֵינִן בְּהַשְׁגָּוֹת וְלַעֲיֵל הִי"א וְכַבֵּר יִשְׁבְּתִי דְבָרֵי רַבְּנֵי לְעֵיל פִּי"ב הַט"ו בְּאַרְיִכוֹת ע"ש: סְלִיק פְּרָק כ"ו מֵה' שַׁבַּת פְּרָק כ"ח מֵה"ש ה"ג וְשַׁתִּי מְחִיצוֹת וְכו' עֵינִן בְּהַשְׁגָּוֹת וּבְמַגְדֵּל עֵז וּלְפִי מֵה דְקִי"ל ג' מְחִיצוֹת דְּאוֹרִיִּתָא דְלֹא כַר' יְהוּדָה וְא"כ ב' מְחִיצוֹת ה"ל ר"ה מִמֶּשׁ עֵינִן לְעֵיל פִּי"ד פְּשׁוּט הוּא דְכָל שְׁיֵשׁ לֹא תִקְרָה ה"ל פְּרָמְלִית כְּמוֹ ג' מְחִיצוֹת וּלְקוֹלָא: ה"ה הָיוּ ג' כְּפָרִים מְשׁוּלְשִׁין וְכו' עֵינִן בְּהַשְׁגָּוֹת וּבַמ"מ וְלִהְיוֹת שְׂרָאִיתִי מְבוּכָה בְּדִינִים הִלְלוּ בְּדַבְרֵי רַבְּנֵי וְהַפּוֹסְקִים צָרִיף אֲנִי לְהַרְחִיב הַדִּיבּוּר עֵינִן בְּגִמְרָא דַּנ"ה א"ר הוּנָא עִיר הָעֵשׂוּי פְּקָשֶׁת וְכו' וּבַתּוֹסְפוֹת ד"ה פְּחוֹת וְכו' נִרְאָה דַּה"ה נְמִי לְדִידָן אִם אִין בֵּין יֵתֵר לְקָשֶׁת אֵלֶּא אֲלָפִים דְּמוֹדְדִין לֹא מִן הָיֵתֵר אֶפִּילוּ יֵשׁ יוֹתֵר מִד' אֲלָפִים בֵּין שְׁנֵי רֵאשֵׁי הַקָּשֶׁת וְכו'.

וּמִדְסָתָם רַבְּנֵי לְקַמְן ה"ח וְלֹא חִזְקָא מִשְׁמַע דְּלִית לִי כְּסָבְרַת הַתּוֹסְפוֹת אֵלֶּא דְכָל שְׁיֵשׁ בֵּין שְׁנֵי רֵאשֵׁי הַקָּשֶׁת יוֹתֵר מִד' אֲלָפִים אֶפִּילוּ אִין בֵּין יֵתֵר לְקָשֶׁת אֲלָפִים נְמִי מוֹדְדִין מִן הַקָּשֶׁת וְכֵן נִרְאָה דַּעַת ר"ח עֵינִן בַּתּוֹסְפוֹת דַּנ"ה ע"ב בַּד"ה וְאִם לָאוּ וְכו' דְּתִירָץ ר"ח דְּאִיִּרִי בְּקָשֶׁת כְּצוּרַת ח' וְכַבֵּר הַרְגִישׁ הַמְּהַרְשֵׁ"א דְּאֶפְתִּי הָאִיף קְאָמֵר דְּמוֹדְדִין מִן הַקָּשֶׁת דְּאֶמְאִי לֹא נִמְדוּד רְחוּק פְּחוֹת מֵאֲלָפִים מֵאֲמַצַּע הַקָּשֶׁת ע"ש א"ו כַּמ"ש דַּר"ק לִית לִי הָאִי סְבָרָא שְׁאִינְגָה מְנוֹכְרַת וְהַחִילּוּק בֵּינֵיהֶם מְבֹאָר פְּאָשֵׁר עֵינִיף לְנוֹכַח יְבִיטוּ בְּשַׁתִּי הַתּוֹמוֹת הִלְלוּ דְבִשְׁלֵמָא בְּתוֹמוֹתָא א' שְׁאִין בֵּין שְׁנֵי רֵאשֵׁי הַקָּשֶׁת יֵתֵר מִד' אֲלָפִים שְׁפִיר מוֹדְדִין מִן הָיֵתֵר שְׁיֵהִל' \$ צִיּוֹר בְּסִפְרָא \$ מוֹתֵר לְכָל בְּנֵי הָעִיר לְהִלָּף בְּכָל שְׁטַח תְּחוּם הָיֵתֵר שְׁהוּא מְרוֹבַע אַגְד"ו.

דְּכִינֵן דְּתְחוּם רֵאשׁ הַקָּשֶׁת הַצְּפוֹנִי הוּא מְרוֹבַע אַבְד"ה וְתְחוּם רֵאשׁ הַקָּשֶׁת הַדְּרוּמִי הוּא מְרוֹבַע בַּגַּה"ו א"כ הָרִי מוֹתֵר לִילָף לְבָנֵי רֵאשׁ הַקָּשֶׁת הַצְּפוֹנִי בְּכָל מְרוֹבַע בַּגַּה"ו דְּרָף בְּתִים דְּהִינְנוּ שְׁיִלְכוּ דְּרָף בְּתִים עַד נִקְוֹדַת ג' שְׁבָרָאשׁ הַקָּשֶׁת הַדְּרוּמִי וּמִשָּׁם יִלְכוּ בְּכָל תְּחוּם בַּגַּה"ו וְכַה"ג בְּנֵי אֲמַצַּע הַקָּשֶׁת יְכוּלִים לִילָף בְּכָל תְּחוּם בַּגַּה"ו דְּרָף בְּתִים.

וְכֵן לְהִפְּךָ בְּנֵי רֵאשׁ הַקָּשֶׁת הַדְּרוּמִי וּבְנֵי אֲמַצַּע הַקָּשֶׁת יְכוּלִים לִילָף בְּכָל מְרוֹבַע אַבְד"ה דְּרָף בְּתִים עַד שְׁיִבְאוּ לְנִקְוֹדַת א' שְׁבָרָאשׁ הַקָּשֶׁת הַצְּפוֹנִי וּמִשָּׁם בְּתוֹף פֶּל תְּחוּם וּמִשָּׁה"ה הַתְּרַנּוּ לְהֵם לְבָנֵי רֵאשׁ הַקָּשֶׁת הַזֶּה לִילָף לְרֵאשׁ הַקָּשֶׁת הָאֲחֵר דְּרָף הָיֵתֵר אֶפִּילוּ שְׁלֵא דְרָף בְּתִים מִשׁוּם מְגוּזוּ דְּאִי בְּעֵי הַזֶּר דְּרָף בְּתִים דְּלָמָּה נֶאֱסוּר לְהֵם דְּרָף קְרוּבָה בֵּינוּ שְׁמוֹתֵר לְהֵם דְּרָף רְחוּקָה.

משא"כ פְּשִׁישׁ בֵּין שְׁנֵי רְאֵשֵׁי הַקָּשֶׁת יִתֵּר מִד' אֲלָפִים אַע"פ שָׁאִין בֵּין יִתֵּר לַקָּשֶׁת ב' אֲלָפִים מ"מ אִין מוֹדְדִין לָהֶם מִן הַיִּתֵּר פְּאֵשׁ עֵינֵיהָ רֹאוֹת בְּתַמּוּנָה ב' דַּאע"ג דִּיכּוּלִין בְּנֵי רְאֵשֵׁי הַקָּשֶׁת לְבֹא לְאִמְצַע הַיִּתֵּר דְּרָף בְּתִים דְּהֵינּוּ דְּרָף אִמְצַע הַקָּשֶׁת מ"מ נְהֵי דִיכּוּלִין לְהֵלֵף עַל כָּל הַיִּתֵּר בְּהַיִּתֵּר מ"מ תּוֹף כָּל תַּחּוּם הַיִּתֵּר אֵינָם יְכוּלִים לִילֵף דְּרָף בְּתִים פְּאֵשׁר חֲגָתֵי בְּמַחּוּגָה קָשֶׁת טסע"נ נְכַחֵי לַקָּשֶׁת הָעִיר עַד שְׁבִינּוּ וּבֵין קָשֶׁת הָעִיר מְרַחֵק ב' אֲלָפִים אִמָּה וְנִמְצָא קָשֶׁת טסע"נ בְּתַחּוּם הָעִיר פְּשִׁמוֹדְדִין לְבְנֵי הָעִיר מִן הַקָּשֶׁת נִמְצָא אַע"פ שְׁתּוֹף כָּל הַמְרַבֵּעַ זַחַט"י יְכוּלִים כָּל בְּנֵי הָעִיר לְהֵלֵף דְּרָף בְּתִים עַד שְׁיִבְאוּ לְנִקְוֹדַת ז' רֹאשׁ הַקָּשֶׁת הַצְּפוֹנִי וְכֵן יְכוּלִים כָּל בְּנֵי הָעִיר לְהֵלֵף דְּרָף בְּתִים לְנִקְוֹדַת לְמ"ד רֹאשׁ הַקָּשֶׁת הַדְּרוּמִי וּמִשָּׁם בְּכָל תַּחּוּם כַּלמ"נ וְכֵן יְכוּלִים כָּל בְּנֵי הָעִיר לְהֵלֵף דְּרָף בְּתִים עַד אִמְצַע הַקָּשֶׁת וּמִשָּׁם יִלְכוּ בְּכָל שְׁטַח חַכְס"ע שֶׁהוּא בֵּין קָשֶׁת הָעִיר וּבֵין קָשֶׁת טסע"נ צִיּוֹן תַּחּוּם הַקָּשֶׁת עַל כָּל זֶה בְּשׁוּם אֲנָפֶן אֵינָם יְכוּלִים לִילֵף תּוֹף שְׁטַח סע"מ שֶׁהוּא חוּץ לְתַחּוּם כָּל בְּתֵי הָעִיר וְהֵאֵיף כְּתַבּוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּמִשׁוּם מִיגוֹ דְּאֵי בְּעֵי הַדֵּר דְּרָף בְּתִים וְהִי מוֹתֵר לְמִדּוֹד מִן הַיִּתֵּר שָׁאֵז אָנוּ מוֹדְדִין לָהּ כָּל מְרַבֵּעַ זַחַט"נ שְׁבִכְלָלוּ שְׁטַח סע"מ אֲשֶׁר בְּשׁוּם פְּנִים לְבֹא לְתוֹכוֹ דְּרָף בְּתִים.

אַלָּא דְּהַתּוֹסְפוֹת ס"ל דְּהוּאֵיל שְׁיְכוּלִים לְהֵלֵף עַל כָּל הַיִּתֵּר דְּרָף בְּתִים ה"ל כְּפֹאֵלוּ כָּל חָלָל הָעִיר מְלֵא בְּתִים עַד הַיִּתֵּר וּמוֹדְדִין מִתַּחּוּם הַיִּתֵּר וְאִין זֶה מוֹכֶרֶת כַּמ"ש שַׁר"ח וְרַבְּנּוּ חוֹלְקִים בְּדַבָּר זֶה וְטַעֲמָם וְנִימוּקָם עִמָּם.

וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר בְּאַרְנוֹ מַחְלֻקֶת הַזֶּה נְשׁוּב וְנִתְפְּלֵא בְּדַבְרֵי רַבְּנּוּ דְּהֵנָּה בְּגִמְרָא דַּנ"ז ע"ב אִוקְמוּ הָא דְּתַנּוּ וְכֵן ג' כְּפָרִים הַמְשׁוּלְשִׁים בְּעוֹמְדִים כְּחֻצּוֹבָה וַיֵּשׁ בֵּין ב' הַחִיצוֹנִים כְּמֵלֵא כְּפָר הָאִמְצָעִי וּרפ"ג אִמּוֹת וּשְׁלִישׁ נְכֵמָה יְהִי בֵּין הַחִיצוֹן לְאִמְצָעֵי אֲלָפִים אִמָּה.

וּפְרִיף דַּמ"ש מְעִיר הָעֵשׂוּיָה כְּקָשֶׁת דְּמוֹדְדִין מִן הַיִּתֵּר אֲפִילוּ בֵּין קָשֶׁת לַיִּתֵּר יוֹתֵר מֵאֲלָפִים. וּמִשְׁנֵי דְּהֵתָם מִיגוֹ דְּאֵי בְּעֵי הַדֵּר דְּרָף בְּתִים.

וּפְרִיף דְּאִמָּאֵי בַג' כְּפָרִים הַמְשׁוּלְשִׁים הֵם כְּעִיר אַחַת אֲפִילוּ יֵשׁ בֵּין הַחִיצוֹנִים יוֹתֵר מִד' אֲלָפִים וּמ"ש מְעִיר הָעֵשׂוּיָה כְּקָשֶׁת. וּמִשְׁנֵי הֵתָם לִיכָא לְמִימַר מְלֵי הָכָא אִיכָא לְמִימַר מְלֵי.

וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת קוֹנְשִׁיאַ עֲצוּמָה דְּאִמָּאֵי לֹא נִימָא אַף בְּעִיר הָעֵשׂוּיָה כְּקָשֶׁת מְלֵי כְּפֹאֵלוּ אִמְצָעִית הַקָּשֶׁת נְתוּנָה בְּיִתֵּר וְאֵלוּ הִיָּה הַפְּסָק בֵּין רְאֵשֵׁי הַקָּשֶׁת לְאִמְצַע הַקָּשֶׁת כְּמוֹ ג' כְּפָרִים הַמְשׁוּלְשִׁים אִמְרִינּוּ מְלֵי וְאֵטוּ בְּשִׁבִיל שְׁכָל הַקָּשֶׁת בְּנוֹי גָּרַע דְּלֹא נִאָּמַר מְלֵי.

וְתִירְצוּ בְּתוֹס' ג' תִּירוּצִים. הַתִּירוּץ הָרִאשׁוֹן לְפִי מַה שֶּׁהִבִּינוּ כָּל הַמְּפָרְשִׁים וְהַפּוֹסְקִים דְּוַדַּאי לֹא אִמְרִינּוּ מְלֵי לְעַגְנָן שְׁנַמְדוֹד לְבְנֵי הַכְּפָר הָאִמְצָעִי מְכַנְנָד הַכְּפָרִים הַחִיצוֹנִים אֲלֵא לְעַגְנָן שְׁיֵהִיו בְּנֵי הַכְּפָרִים הַחִיצוֹנִים כְּכָפָר א' וְלְבְנֵי כְּפָר הָאִמְצָעִי מוֹדְדִין מִמְקוֹמָן דְּלִיכָא לְמִימַר רֹאוּ אִין כְּפֹאֵלוּ הִיא בֵּין הַחִיצוֹנִים לְצַד מְזַרְחָ דַּא"כ אִתָּהּ מְפָסִיד לוֹ מִן הַמְּעַרְבַּב וְה"ה בְּעִיר הָעֵשׂוּיָה כְּקָשֶׁת אִם אִין בֵּין יִתֵּר לַקָּשֶׁת יוֹתֵר מֵאֲלָפִים אֲפִילוּ יֵשׁ בֵּין שְׁתֵּי רְאֵשֵׁי הַקָּשֶׁת יוֹתֵר מִד' אֲלָפִים אִמְרִינּוּ מְלֵי לְעַגְנָן שְׁמוֹתֵר לְבְנֵי רֹאשׁ הַקָּשֶׁת הַצְּפוֹנִי לִילֵף אֲלָפִים חוּץ לְרֹאשׁ הַקָּשֶׁת הַדְּרוּמִי.

וכתב הרש"ל שתירוץ זה אליבא ברי' דרב הונא דס"ל דבעינן עירוב תחומין משני צדדין עינין בתוספות ד"ה פחות הנ"ל אבל אליבא נכד רב הונא אז מותר אף לבני אמצע הקשת לילה אלפים חוץ לימתר ולאו מתורת מלי אלא מיגו דאי בעי הדר דרף בתים.

והמהרש"א פתב דהתוספות כתבו אליבא דרבא נכד רב הונא לדמיון בעלמא דאפילו אי לאו טעמין דהדר דרף בתים דאין הימתר לבני אמצע הקשת לילה לתחום הימתר אפ"ה הי' מותר לבני ראש הקשת הנה לילה לתחום ראש הקשת האחר מתורת מלי והכל הולך אל מקום א'.

ולפ"ז נמשך מתירוץ התוספות הנה דלבני כפר האמצעי מודדין ממקומו והאיה פתב רבנו הרי שלשתן כמדינה אחת. ותו דנהי דלא ס"ל לרבנו סברת התוספות בד"ה פחות הנ"ל אפתי הנה ליה לבאר בעיר העשויי' פקשת שאם יש בין שתי ראשי הקשת יותר מד' אלפים אפ"ה מותרין בני ראש הקשת הנה לילה אלפים אמה חוץ לראש הקשת השני וגם בגוף הענין התירוץ הנה דחוק לפרש הא דתנו עושה האמצעי את שלשתן להיות כאחד דלפ"ז הל"ל עושה האמצעי את שניהם להיות כאחד.

גם תמוה למה האמצעי שקרוב תוף אלפים לשני החיצוניים יהי' מובדל למדוד לו ממקומו ושני החיצוניים הרחוקים יהיו ככפר אחד. ובירושלמי פסקא וכן ג' כפרים המשולשין שמואל אמר בעשויים שורה בר קפרא אמר בעשויים חצובה הי' דנו אמצעי מן דמר בעשויים שורה הנהו אמצעי מן דמר בעשויים חצובה פי דנו אמצעי אמר שמואל אחנה דר' ברכי' אין תמשח מן הנהו אמצעי אי תמשח מן הנהו הנהו אמצעי ע"כ א"כ למה נבחר אחת מהן לקראה בשם אמצעית והיא שכלם בתוף אלפים זה לזה בודאי שלשתן פעיר א' נאטו משום האשהאמצעית יותר קרובה והיא תוף קמ"ג ושליש לכפרים משום זה יגרע פחה למדוד לה בפ"ע וה"ל להש"ס לחלק דהיא שכלם קרובים זה לזה תוף אלפים אז שלשתן פעיר א'.

שנית תירצו התוספות דגבי עיר העשויי' פקשת לא אמרינן מלי הואיל שבאמצע הקשת רחוק יותר מאלפים מן הימתר משא"כ ה"א שהכפר האמצעי בתוף אלפים אמה והנה זה התירוץ בנוי על דעת התוספות בד"ה פחות הנ"ל וכבר בארנו דרבנו לית לי' הך סברא.

שלישית תרצו התוספות דגבי עיר העשויי' פקשת ליכא למימר מלי לפי שאין אויר הימתר מספיק לכל הבתים שבקשת ולפ"ז היכא דכפר האמצעי גדול מן האויר שבין שתי החיצונות נמי לא אמרינן מלי ולפ"ז ה"ל לבאר דין זה.

ותו דגוף התירוץ דחוק דבעיר העשויי' פקשת ויש בה פרצות עד שיכולים הבתים לכנס לתוף אויר הימתר אמרינן מלי ומחמת שהוא פלו' בנוי למה יגרע. ואחרי שבארנו שבהכרח רבנו איננו סובר כשום א' מתירוצי התוספות נשארה קושני' התוספות בד"ה ה"ה תמיהה קיימת לדף רבנו.

לכן נ"ל ברור בדעת רבנו אחר שנדקדק בלשונו שכתב ומודדין לה אלפים אמה לכל רוח מחוץ לשלשתן שהוא שפת ית' דאחר אשר כתב הרי שלשתן כמדינה אחת פשיטא שמודדין אלפים מחוץ לשלשתן.

וגם שפת יתר זה איננו מלשון המשנה לכן נ"ל שרבונו ביאר לנו בזה ענין נחמד ליישב קושני' התוספות שאין אנו מודדין אלפים אמה מפנגד הפפרים החיצונים אלא לכל כפר וכפר אנו מודדין אלפים אמה סביב לו ומותרים כל בני שלשת הפפרים לילה בכל השלשה תחומין אבל אין אנו מודדין תחום א' לשלשתן לעשות אותם כפר א' ממש.

וכדי להסביר דבר זה ציירתי לה התמונה הזאת שבין שני פפרים \$ ציור בספר החיצונים יותר מד"א וקו ד"ט הוא ארוך אלפים עד סוף תחום כפר חיצון הצפוני וכן קו ל"נ ארוך אלפים עד סוף תחום כפר הדרומי ומרחק ט"ל הוא העודף על ד' אלפים אמה שבין שתי פפרים החיצונים וכתב רבנו שמודדין אלפים חוץ לשלשתן דהיינו שאנו מודדין תחום כפר האמצעי מרובע א"ב ח"ס שהוא תחום המזרחי וכן מדדנו תחומי כפר החיצון הצפוני לצד דרום ולצד מזרח עם הקרן שהוא מרובע ג"ט ק"ר וכן מדדנו תחומי כפר חיצון דרומי לצד צפון ולצד מזרח שהוא מרובע ל"פ ש"ת ובכל שלשה התחומין הללו מותרין כל בני שלשה הפפרים להלך משא"כ בשטח י"כ ר"ש שהוא חוץ לכל שלשה התחומין אסורים לילה משא"כ אלו היינו אומרים שנגמדות תחום אחד לכל השלשה הפפרים כאלו כפר האמצעי בין שתי החיצונות אז היינו מודדין כל תחום ה"צק"ת והיו מותרים לילה בשטח יכר"ש.

ובזה מתורץ קושני' התוספות דאין אנו אומרים מלי עד שיהי' מותר לילה בשטח י"כר"ש כאלו באמת כפר האמצעי נתון בין החיצונים אלא שאנו מודדים לכפר האמצעי התחום ממקום שהוא אלא הואיל שפפר האמצעי בתוך אלפים לכפריים החיצונים ותחום כפר האמצעי נכנס לתוך בין החיצונים שהוא שטח זמח"ס שקו ח"ס הוא סוף תחום כפר האמצעי רחוק אלפים ממנו הילכך פינן שהתחום בתוך קמ"א ושליש לכפריים החיצונים שקו ד"ז וקו מ"נ הוא קמ"א ושליש אמרינו דהתחום כמאן דמלי דמי ומה שתחום כפר האמצעי בתוך הפפרים כאלו גוף הפפר נתון בין הפפרים דנותנין קרפפות להם ונעשו שלשתן כפר א' עד שמותר לבני כפר הצפוני לילה בתוך כל תחום כפר הדרומי הן דרך שטח דונ"ע והן דרך הפפר האמצעי ודרך תחומו וכן מותרים בני כפר האמצעי לילה בכל תחומי הפפרים החיצונים באופן שלא יעברו דרך שטח יכר"ש שהוא חוץ לשלשת התחומין.

וכה"ג נמי גבי עיר העשויה כקשת מותר לבני ראשי הקשת לילה בתחומי בני ראש הקשת השני ובתחומי אמצע הקשת כמו שעיינו רואות בתמונה ראשונה זולת בשטח סעי"מ שבתמונה ראשונה שאין כל בני העיר יכולים לעבור בו דלא שייך לומר מלי שיהי' אמצע הקשת נתון ביתר ונגמדות מן היתר דתיתי לא אמרינו דהואיל דהתחום של אמצע הקשת מגיע עד היתר אנו רואין כאלו התחום מלא בתים ונגמדות תחום לתחום והיינו הא דאמרינו בגמרא התם ליכא למימר מלי משא"כ הכא אמרינו מלי כאלו תחום כפר האמצעי מלא בתים שמחמת זה מצטרפים הפפרים החיצונים עם כפר שלישי להיות שלשתן כאחת שיהי' מותר להם לילה בכל השלשה תחומין אבל אע"פ שאנו רואין כאלו התחום מלא בתים אעפ"כ אין אנו נותנין תחום לתחום ומש"ה אסורים לילה בשטח יכר"ש וכשתסתכל בלשון התוס' בד"ה התם וכו' תראה שתירוצם הראשון מתפרש על דרך זה ומעולם לא עלה על דעת התוספות לומר שפפר האמצעי מובדל ואינם יכולים

להלכה בתחום הפפרים החיצונים ומ"ש התוספות כשפאים בני חיצונה זו להלכה דרף חיצונה האחרת כוונתם שאף פפר החיצונה רשאי להלכה דרף האמצעית על דרף הירושלמי הנ"ל דבעשויים חצובה הי דנו אמצעי וכל שנים מהם נקראים חיצונים ולא רצו התוספות למעט אלא שאין רואין האמצעית פאלו עומדת בין החיצונות למדוד להם משם ולפ"ז אין צורך לסברת מגו דבעי הדר דרף בתים אלא ביש בין קשת ליתר יותר מאלפים דאז לא שינה לומר מלי וכן יש לפרש דברי הרא"ש ודעת אותם הפוסקים דאין שלשתן נעשים עיר אחת כנ"ל תמוה (אחר פתבי זה ראיתי בשו"ת חוות יאיר סי' קנ"ה שהאריה בדברי התוס' הללו ונלאיתי להעתיק לשונו רק אעתיק ראשי פרקים מה שהאריה שם לבאר דעל כ"פ לא תגרע עיר העשויי' פקשת מאלו הי' עקמימותה פשוט שאף אם היא גדולה פאנטוכיא הולכין עד אלפים לקצה השני נכון הוא.

אמנם יש בזה תנאי דוקא כשמסבב דרף בתים אבל אסור לילה דרף היתר מראש הקשת הנה לראש הקשת השני כל שיש ביניהם ד"א אמה ועוד יותר ולדעת ברי' דר' הונא אפילו אין ביניהם ד"א אמה כל שישבין יתר לקשת יותר מב"א אסור לילה דרף היתר אלא דוקא דרף בתים: עוד כתב בהסברת התירוץ הראשון שבתוספות ד"ה ה"ה וכו' דלא אמרינו מלי לענגן שנמדוד לאמצעי מבין פפרים החיצונים והביא רא' לזה מהא דאמרינו כמה? הא בין חיצון לאמצעי אלפים שאז בין האמצעי לחלל שבין החיצונים פחות מאלפים משא"כ כשיש בין האמצעי לחלל שבין החיצונים אלפים דאז יש בין האמצעי לחיצוני יותר מאלפים לא אמרינו מלי ואין זה רא' דנדאי הפירוש שפמה יהא בין חיצון לאמצעי באורך ולא באלכסון וכמ"ש דאז אמרינו מלי פאלו התחום מלא בתים.

וכן בס' נ"י כתב דהנה מצי למיפרך דלמה גבי עיר העשויי' פקשת מודדין אלפים בין שר מיתר לקשת וכאן מודדין באלכסון וזה ליתא כמ"ש. שוב הקשה על דברי התוספות דלענגן שנמדוד לבני ראש הקשת הנה אלפים חוץ לראש הקשת השני אין צורך לומר מלי דלמה יגרע מאלו הי' עקמימותה פשוט כנ"ל ואין זה קוש' דנהי דמותר לסבב דרף בתים אפתי לילה בין שר ע"ג היתר אסור אי לאו דאמרינו מלי ובהכי ניתא נמי מה שרצה לסתור דבריו בס' נ"י מהו דחומת העיר שנפרצה דאע"ג דמותר לילה דרף בתים מ"מ פשהולך דרף הפרצה אין עולה לו מדת העיר מן המנגן ע"ש.

שוב הקשה על דברי התוספות מ"ש ובלבד שלא יהא יותר מאלפים דנה סותר מ"ש התוספות בד"ה פחות ולא ראה דברי מהרש"ל ומהרש"א הנ"ל ובס' נ"י סתר דבריו על דרף מ"ש מהרש"ל וגם הוא לא ראה דבריהם אמנם מה שסיים בעל חוות יאיר ביישוב קוש' זו דבאמת לפי המסקנא ס"ל להתוספות בעיר העשויי' פקשת דאיכא בתים אפילו יש בין ראשי הקשת יותר מד"א ובין יתר לקשת יותר מאלפים אפ"ה אמרינו מלי ומודדין לבני צד זה מצד אחר.

ותמה על הפוסקים שהשמיטו דין זה הוא דבר שלא ניתן להאמר דכל יותר מאלפים לא שינה מלי כלל דענגן מלי פאלו התחום מלא בתים ולא עלה זה על דעת התוספות אלא כוונתם בדברי מהרש"א או בדברי מהרש"ל.

גם מה שהקשה על הטור דהל"ל שאם אין בין החיצונים ד"א אז מודדין להאמצעות מבין
פפרים החיצוני' וכן הקשה המ"א סי' שצ"ח ואין זה הכרח כלל בדברי התוספות די"ל
גבי ג' פפרים שאין ביניהם פתים לעולם אין מודדין להאמצעות פי אם מחומותי'.

אמנם לעגנו למדוד לאמצעי' מהפפרי' החיצונים עצמן לחוץ היטב את אשר דיבר דנדאי
ס"ל להתוס' דשרי וכןנת התוספות כמו שבארתי לעיל. אמנם מה שסיים ולענ"ד דאפילו
ג' פפרים המשולשין ואין מפל אחד לחברו אלפים אין מודדין מאמצע הריוח שבין שני
הפפרים וכו' טעות הוא דאפילו אם יש בין החיצונות יותר מאלפים ופחות מד"א פיון
שתחומי הפפרים החיצונים מתפגשים ליכא נ"מ אי מודדין לאמצעי' מחומותי' דכיון
שהיא מותרת בתחומי הפפרים החיצונים מותרת נמי בתחום של החלל שבין החיצונים
וליכא נ"מ אלא פשיש בין החיצונים יותר מד"א לעגנו שטח יכר"ש פנ"ל ולפ"ז גם על
הטור אין להתפלל דמ"ה פתב שהאמצעית מודדין לה מחומותי' למעט תקום החלל
שבין החיצוני' שטח יכר"ש אבל גם הטור מודה דבני האמצעי מותרין בתחומי החיצונה
ובאמת דכוננת התוספות דגם לבני החיצוני' אסור להלך בתחום של האויר שבין
החיצוני' ומ"ש בס' נ"י לסתור זה דא"כ ה"ל להתוספות לתרץ בפשוטו וכו' אין זה קוש'י'
כלל דבאמת זהו פנונתם והכריחו זה דלא שייך לומר מלי ליתן תחום לתחום ואין
להאריך בסתירת דבריהם ומ"ש נכון והאמת עד לעצמו ואפילו למתעקש שאין זה פנונת
התוספות אעפ"כ דברי רבנו בנדאי מתפרשים על דרך הזה) ועיין בהשגות דס"ל דלא
אמרינו מלי ונותניו ב' קרפפו' אלא קרפף א' אמנם מדברי המגדל עז נראה שהבין בכוננת
הראב"ד שהבין מדברי רבנו שיהי' בין החיצוני' רפ"ג ושליש גרידא בלא גוף האמצעית
(וגם הרמ"א הוסיף בש"ע תי' מלבד רוחב העיר האמצעי) וטעות הוא ויתר דבריו
מגומגמין ובאמת שיעור לשון רבנו על דרך מושף עצמו ואחר עמו וה"ק אם יש בין
האמצעי ובין כ"א מהחיצוני' (באר"ה) אלפים אמה או פחות מכן (ויש בין האמצעי) ובין
שנים החיצונים (פרו"ח) רפ"ג וכו' וכ"כ הרד"ע.

ומ"ש רבנו מודדין לה מחומותי' הנה בתשובת חוות יאיר העתיק לשון הרשב"א בעבודת
הקדש וז"ל עיר העשויה' פקשת ויש בין שני ראשי' ששת אלפים אמה ואר"ה צלעי
הקשת אלף אמה ועיר אחרת יושבת פנגד חוץ ליתר שלה רחבה אלף אמה ורחוקה מן
היתר אלף אמה בני הקשת אינם יכולים לכנס לעיר היושבת פנגד אבל בני אותה העיר
הולכי' אפילו לקשת וכו' וכ' עליו החוות יאיר שא"א לפרש דבריו כלל אפילו אם ס"ל
דכל יותר מד' אלפים בין שני ראשי הקשת לא מהני מה שאין אלפים בין קשת ליתר
והניח דבריו בתמה ע"ש ואשתמיטת' דגמרא ערוכה היא במסכת עירובין דס"א רב
ספרא אמר עיר העשויה' פקשת הנה לכו בני גדר יורדין לחמתן ואין בני חמתן עולין
לגדר ומפרש הרשב"א כפרש"י דחמתן עיר העשויה' פקשת הנה ויש בין שני ראשי הקשת
יותר מד' אלפים ולא ס"ל לרש"י כסברת התוספות בד"ה פחות הנ"ל ע"ש בתוספות
ד"ה עיר והרש"ל מיישב פרש"י בשם התוספות שאנץ דבני חמתן עשויה' פקשת וביניהן
אלף ובני חמתן הדרים בקשת יש להן עד היתר ג"כ אלף נמצא שפלתה מדתן בתחלת
העיר ואין להם פל העיר ובני גדר מודדין מן החומה וכלתה מדתן בסוף החמתן ויש להם
פל העיר וסיים דאדרבה על דעת התוספות קשה וצריך לתרץ שהי' חמתן באלכסון ע"ש
והמהרש"א פתב שלא הבין דברי הרש"ל נראה פנונת המהרש"א פשוטה דאין לומר

דגדר הי' עיר שישבה ולבסוף הוקפה שמודין לה מחומותי והבתים שבתוכה רחוקים מן החומה הילכך בני חמתן אינם יכולים לילך לתוך הבתים של גדר ובני גדר שמודין לה מחומותי נכנסין לתוך הבתים שבחמתן דא"כ לא הי' צריך בעל הש"ס לצייר דחמתן עיר העשוני' פקשת היתה אלא הל"ל דזו מודדין לה משיבתה וזו מחומותי האף שפוננת רש"י פשוטה דבשני עיירות לכ"א מודדין מחומותי ודווקא לומר דזו חומתה רחוקה מהבתים וזו חומתה קרובה ומש"ה מוקן' רב ספרא בעיר העשוני' פקשת דמודדין להם מפתח ביתם.

ולפמ"ש י"ל דדין עיר העשוני' פקשת שאין לבני הקשת אלא אלפים בלא אלכסוןם פיון שא"א לרבע התחומין חוץ מראשי הקשת שיש להם תחומין עם אלכסון ולפ"ז בתמונה זו שהמשיל הרשב"א שבין אמצע הקשת ליטר אלה אמה ובין היטר לגדר אלה אמה ורוחב היטר ששת אלפים נמצא קו א"ב ב"א ת"ק פיון שעיר גדר רחבה אלה אמה ונמצא אין בני חמתן יכולי' לכנס תוך \$ ציור בספר \$ העיר גדר פיון שמודין להם מן הקשת משא"כ בני גדר שיש להם לילך בתחומי הקרנות בכל מרובע זב"ה ובכל מרובע וג"ח נמצא שנקנסים לעיר חמתן ויש להם כל העיר פדיון מי שיש לו בתוך תחומו עיר גדולה פנינה ברוחב שמהלך את כל רחבה.

ולחכי המשיל הרשב"א שרוחב היטר ששת אלפים דאלו הי' רוחב היטר חמשת אלפים פיון שעיר גדר רחבה אלה אמה נמצא הי' קו א"ב ב' אלפים והי' תחום ראש הקשת א' מגיע עד עיר גדר ולפ"ז י"ל דמש"ה לא רצה בעל הש"ס לתרץ פגון שזו ישבה ולבסוף הוקפה וזו הוקפה ולבסוף ישבה דאין מודדין לה מחומותי דאפתי אין זה מקרי אין בני חמתן עולים לגדר פיון שמתר להם לכנס לתוך החומה.

ולפמ"ש דמוכח דס"ל לבעל הש"ס דאין נותני' אלכסון לעיר העשוני' פקשת נחא בפשיטות קושני' התוספות בדרך נ"ה ד"ה ואם לאו דשפיר כל שיש בין שני ראשי הקשת יותר מד"א מודדין מן הקשת בעיגול ואין נותנים מרובע ליטר של מקום המתקצר ואין שם ד' אלפים פיון שאין אלו הבתים בראשי הקשת וכי היכי שבפער מרובעת אין נותנים קרוז נזית ואלכסון אלא לבית שבמקצוע) מיהו בציון א' ה"ל נותני' תחומין ואלכסון לראשי הקשת) מיהו הא ודאי שמוטרים בני כל העיר העשוני' פקשת לילך בכל תחומיו מסביב דרך בתים אלא שהם אינם יכולים לכנס לתוך תחום של אמצע היטר היכא שהיטר יותר מד' אלפי וכיון דאין נותני' מרובע למקום המתקצר ליכא נ"מ מידי לפמ"ש במה שאנו אומרים מודדין מן הקשת דאפ"ה מותרים בני ראשי הקשת הנה להלך בכל תחומי אמצע הקשת וראש הקשת השני דרך בתים וה"ה בני אמצע הקשת מותרין לילך בתחומין של ראשי הקשת דרך בתים אבל לא דרך אמצע היטר שהוא חוץ לתחומי כל העיר פשיש ביתר יותר מד"א.

ולענן מה שהקשינו על תירוץ התוספות השלישי דלמה יגרע מחמת שהוא כלו פנוי דלא אמרינו מלי י"ל בדעת התוספות דנדאי גרע שהרי קיי"ל דאנשי עיר קטנה מהלכין במקצת עיר גדולה ואנשי עיר גדולה מהלכין בכל עיר קטנה ואלו יש פרצה בתוך העיר הגדולה נגד עיר קטנה הי' בצורת ג' פפרים והיו נידונים כעיר אחת והשתא שכלו פנוי גרע ותו דכיון שאינה יכול להכניס כל הבתים שבקשת לתוך היטר א"כ הי' מינייהו

מפקת ועל כל בית ובית שבקשת תוכל לומר שיהא מן אותן שלא ירדו לתוכן ובנה יש קצת פנים מסבירות דמש"ה בני ראשי הקשת מותרים לילה זה בתחומו של זה דמלי באיזה בתים שתראה אבל בני אמצע הקשת אסורים פינון שבהכרח אתה מצייר בדתה ושנשארים קצת הבתים במקומן ואותם בתים אסורין הי מניניהו מפקת ובנה נתנישב קצת תירוץ התוס' הראשון אמנם שיטת רבנו כפמ"ש היא יותר מבןרת.

ובתוספתא איתא הוי ג' מגדלין והאמצעי מובלע ביניהם אם אין בין שנים החיצונים קמ"א ושליש מכניסן לאמצע ומרבע פנגדן ומודד מהן ולהלן אלפים אמה (או היא בבא דמתניתין) הוי נראים שורה באחרים ביניהם אם אין בין שורה החיצונה קמ"א ושליש מכניסן לאמצע ומרבע פנגדן ומודד מהן ולהלן אלפים אמה וצורתו כזה \$ ציור בספר \$ פ' פשאין בין שורה לשורה יותר מאלפים.

ובירו' גרסי' הוי שנים מה שידון לכאן ולכאן פ' כזה \$ ציור בספר \$ מה צריכה לון קשה' שנים מהלכין אבל אם הי מהלך .

אחד נידון לכאן ולכאן פ' שאם האמצעית במרחק שנה להחיצונו העליונו' כמו להחיצונו' התחתונו' אז לא קמבעי לי' פי קמבעי לי' כשהוא לשנים מהם תוף אלף אמה ולשנים מהם תוף אלפים מי נימא דשדינן לי' בתר קרוב ולא בתר רחוק או דלמא שדינן לי' לכאן ולכאן וה"ל פלם כעיר אחת וכיון דלא אפשטה קיי"ל לקולא ולהכי השמיט רבנו דינן' אלו ולא חילק: ה"ח היתה עשוני' כמין ג"מ וכו' ארבעת אלפים וכו' פבר נתבאר באריכות לעיל ה"ה ואין להקשות דלפי מ"ש א"כ אפילו יש ד"א נמי נמדוד מן היתר פל שצאין יותר מד"א וכן לשון הגמרא משמע דבד"א מצומצמות אין מודדין מן היתר די"ל פל שצאין פאן עירוב תחומין אסור לילה דרף היתר אלא דרף בתים.

נדברי הכ"מ תמוהים: ה"ט דקה וכו' ולפ"ז הא דאמרן בגמרא דס"א הנהו עביד דקה פ' והי' נחל ביניהם: הי"א לא פחות ולא יתר וכו' עיין במ"מ שהביא פרש"י אמנם מלשון רבנו בפ' המשנה נראה לפי שבכל מדידה יהי' קרוב שנותן ראש החבל השני רחוק מעט מסוף החבל הראשון וא"כ גמירא לן שיהי' ארבעים קרובים ונמצא כשהחבל ארוך מנ' אמה מתמעט מדת הקרובים וממעט במדת התחום וכשהחבל קצר מזה מרבה הקרובים והתחום ומ"ש רבנו והוא שיש בעמקו פחות מד' אלפים פשוט הוא דגירסת רבנו וכי חוט המשקולת יורד פנגדו עד פמה אמר אבימי עד ד' כג' הרי"ף וכמ"ש ה"ה והוא פ' נחמד דאין שייף לשאול פמה הנה אין חוט המשקולת יורד פנגדו דכל שאינו שנה ממש ה"ל אין חוט המשקולת יורד פנגדו ועיין בתוספות ד"ה וכי וכו' ובד"ה אבל וכו' שנדחקו דכל פחות מד"א לא הנה שיפוע אפילו הגיא עמוק רק נ' אמה וד"א חשיב שיפוע אפילו עמוק ב' אלפים ודרף רבנו מרנוח ואע"ג דפסק פלישנא בתרא דרב יוסף דאיירי כשהחוט יורד פנגדו אפ"ה פסק באחרים פשאין חוט המשקולת יורד פנגדו פינוודללישנא קמא קיי"ל באחרים וי"ל דלישנא בתרא לא פליג ומימרא דשמואל ל"ש אלא שצאין חוט המשקולת וכו' מפרש רבנו בכותל וכמ"ש ה"ה: הי"ג הי' גיא מעוקם וכו' נראה מלשון רבנו דאיירי בגיא שאינו רחב מחמשים דאח"כ הוא שביאר רבנו דין רחב יותר מחמשים ולפ"ז ליכא למימר דאיירי במתלקט י' מתוף ה' פינון דבהר מבליעו אמאי בגיא מקדרין ואי באינו מתלקט י' מתוף ה' הרי הוא כמישור ומודדו מדידה יפה ואפילו

בגיא מתלקט י' מתוך ד' מבליעו דבקה לא הטריחוהו להבליעו ולא רצו להחמיר בקידור שייעלה מדתו הרבה משא"כ בגיא דנות להבליעו מבליעין ודלא כמ"ש הרשב"א.

לכן נראה דאיירי בגאי מתלקט י' מתוך ה' וענין גיא מעוקם שראש הגיא האחד גבוה מראש הגיא השני שא"א להבליעו פגון שעומד בשפולי הר שנמצא מניח החבל באלכסון וממעט התחום הילקף מוטב לקדר.

ולפ"ז מגיא מעוקם המתלקט י' מתוך ד' דמפסיד טובא בקידור אומדו והולף לו ורבנו לא פתב אלא דין הנזכר בגמרא פדרךכו תמיד ובהכי ניחא לשון התוספתא ה' גיא מעוקם וא"א להבליעו עיין בתוספות ד"ה ואם וכו' ודוחק להעמיס בדברי רבנו הפי' השני שברש"י והעיקר כמ"ש דנדאי דין גיא והר שנים אלא שבגיא עקום א"א להבליעו ופשוט הוא דגיא מתלקט י' מתוך ה' ורחבו תמשים אמה אין בעמקו יותר מנ' טפחים וכל שעמק יותר אומדו פנ"ל ובגיא עמק אלפים ויותר אין חוט המשקולת יורד פנגדו או שחוט המשקולת יורד פנגדו ועמק ד"א שא"א לקדר ולא להבליע וגם הוא ממלא כל התחום שא"א להיות צופה ומבליעו אז הוא מפסיק ואסור לעבור עליו דרך גשר משא"כ בקה לא שייך דינ' הללו דאפילו יהי' במציאות הר גבוה אלפים (מה שבאמת אפילו הרי הלבנה שבמקור גילוס אינם גבוהים כ"כ) פשהם מפסיקין ע"פ כל התחום א"א לעבור דרך עליו ומש"ה לא נזכרו דינים הללו בקה.

ומ"ש רבנו ה' גיא רחב מתמשים וכו' איירי במתלקט י' מתוך ד' שא"א בקידור ואם הולף ע"פ כל התחום שא"א להיות צופה ומבליע פשאין בעמקו אלפים אומדו והולף לו ואם עמק אלפים מפסיק ורבנו לא פתב אלא דיני הנזכרים בגמרא בהדיא כמ"ש ועיין הט"ו: הי"ד הגיע לפותל וכו' במתלקט י' מתוך ה' או יותר אבל כל שאינו מתלקט י' מתוך ה' מודדו מדידה יפה באלכסון וכשחוט המשקולת יורד פנגדו מודדו ממש כמ"ש ה"ה: הט"ו באורך ה"א אבל פחות מכאן מודדו מדידה יפה ודלא כמה שנסתפק ה"ה.

ומ"ש אומדו דלא הטריחוהו להבליע פנ"ל הי"ג ואם א"א לאומדו אפשר דמבליעו כמ"ש הראב"ד ומ"ש רבנו מקדורו ובסמוך הי"ו פתב בהרים או בגיאיות נראה מבואר דגיא שאינו יכול להבליע ע"פ כל התחום מקדורו וכן בזה שאפשר להבליעו ע"י צפי' אינו מקדורו עיין לעיל הי"ג: הי"ז שומעין לו בתחום שריפה עיין במ"מ ובכ"מ ובפ' המשנה לרבנו ודברי הכ"מ נכונים אם נפרש דמוחזקין דקאמר רבנו היינו תחומין המוחזקין ע"י הדיוטות אבל אם נפרש מוחזקין ע"פ מומחזין ניחא בפשיטות דמעיקרא קאמר רבנו שסומכין רק על המומחה בין שריפה בין שמיעט כמ"ש בגמרא וקדר קאמר דאם הי' לנו תחומין מוחזקין ע"פ מומחה אז אין שומעין למומחה שני אלא בתחום שריפה: הי"ח אפילו בתק"פ עיין בהשגות וה"ה רצה להעמיס בכוננת הראב"ד שאין חשבון רבנו מדוקדק על דרך חכמי המדות ואני תמה מאד דכיון שהחשבון האמתי תקפ"ה כמ"ש ה"ה הרי חשבון ת"ר שהזכיר הראב"ד יותר רחוק מן האמת וגם ענין הבריירה זו שהזכיר הראב"ד או ת' או ת"ר הוא תמוה דבחשבון לא שייך בריירה.

לכן נ"ל דהראב"ד מפרש ה' דאמרן בגמרא פמדת עיר באלכסונה דהיינו אלכסון העיר ודלא כפי' רבנו אלכסון התחומין ומש"ה במתא דהנה תרי אלפי משתפר בעיר ת' לכאן

ות' לְכָאן וּבְמִתָּא דְהוּה תְּלַת אֲלֵפֵי מִשְׁתַּכֵּר ת"ר וְזוּהוּ מ"ש הֶרְאָב"ד ת' או ת"ר הַפֶּל לְפִי גִנְדֵל הָעִיר אָנוּ תוֹלִין שֶׁהֶרְאִישׁוֹן לֹא רִיבַע אֶת הָעִיר.

וּלְעֲנִין מַה שֶׁהִקְשָׁה הָרַב הַמַּגִּיד דַּה"ל לְרַבְּנוּ לְוֹמֵר תַּקֵּפ"ה וּג' חֲנוּמְשִׁין י"ל דְּסוּבְר רַבְּנוּ דְּבִהְכֵרַח הֶרְאִישׁוֹן נָתַן מִיְהוּת אֶלְכֶסוֹן לְאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁהוּא ה"א וּג' חֲנוּמְשִׁין וְנִמְצָא הַחֲשׁוּבּוֹן מְכֻוֹן מְאֹד וְיֹתֵר נִרְאָה דַּט"ס הוּא: הִי"ט אֶפְיָלוּ עֶבֶד עֵינֵין בְּתוֹסְפוֹת עִירוֹבִין דַּנ"ט ד"ה אֶפְיָלוּ: סְלִיק פֶּרְק כ"ח מַה' שְׁבַת פֶּרְק כ"ט מַה' ש"ה לְאַכּוֹל וְכו' לְהַתְחִיל וְכו' דְקִדְק רַבְּנוּ לְכַתְּוֹב בְּקִידוּשׁ לְאַכּוֹל וּבִהְבַדְדָּלָה לְהַתְחִיל כְּדִלְקָמֵן הִי"ב: ה"ז פִּיצַד וְכו' הִנֵּה סוּף פ"ז מַה' בְּרִכּוֹת כְּתַב רַבְּנוּ וְז"ל אַע"פ שֶׁאֵין בְּרִכּוֹת הַמְּזוּן צְרִיכָה יֵין אִם בִּיְרֵךְ עַל הֵינֵן כַּמ"ש צְרִיךְ שְׂיָדִיחַ כּוֹס שֶׁל בְּרִכָּה מִבְּפָנִים וְלִשְׁטוֹף אוֹתוֹ מִבְּחוּץ וְיִמְלָאנוּ יֵין חַי וְכִיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ לְבִרְכַת הָאֲרֵץ נוֹתֵן לְתוֹכוֹ מַעַט מִיַּם וְהֵינֵנו כַּר' יוֹחֲנָן דְּאָמַר אָנוּ אֵין לָנוּ אֶלָּא ד' בְּלֶבֶד הַדְּחָה שְׁטִיפָה חַי וּמְלֵא וּכְגִירְסַת הָרִי"ף בְּמַסְכַּת בְּרִכּוֹת דַּנ"א אָמַר ר' חֲנַן וּבְחַי א"ר שֶׁשֶׁת עַד בְּרִכַּת הָאֲרֵץ וּבְהִכֵי נִיחָא הָא דְאָמְרֵן בְּרִכּוֹת דָּף נ' אַרִיב"ח מוֹדִים חֲכָמִים לַר"א בְּכוֹס שֶׁל בְּרִכָּה דְאֵין מְבָרְכִין עָלָיו עַד שְׂיִתֵּן לְתוֹכוֹ מִיַּם וְכו' וְלֹא אַבְרַחַם הַמְּזוּן קָאֵי אֶלָּא אַבְרַחַם בַּפֶּה"ג שֶׁמְבָרְכִין עַל הֵינֵן שֶׁכָּבַד נָתַן לְתוֹכוֹ מִיַּם בְּבִרְכַת הָאֲרֵץ וְדִלָּא כְּמוֹ שֶׁנִּדְחַק ה"ר יוֹנָה בְּדַעַת הָרִי"ף וְעֵינֵין בְּתוֹסְפוֹת ד"ה מוֹדִים וְכו'.

וּמַה שֶׁהִקְשָׁה ה"ר יוֹנָה מֵהָא דְמִשְׁמַע ר"פ הַמוֹצִיא יֵין כּוֹס שֶׁל בְּרִכָּה צְרִיךְ רִבְעֵי רַבִּיעִית כְּדִי שְׂיִמְזַגְנוּ וְיַעֲמֹד עַל רַבִּיעִית דַּא"כ בְּשַׁעַה שְׁנוֹתֵן הֵינֵן בְּכוֹס מִיַּם רִיבְעֵי רַבִּיעִית רַבִּיעִי כְּלִי עַד שֶׁמִּגִּיעַ לְבִרְכַת הָאֲרֵץ וְאָנוּ בְּעֵינֵן חַי וּמְלֵא ע"ש בְּתוֹסְפוֹת ד"ה כְּדִי וּלְפַמ"ש נִיחָא דְנִשְׁמַר מִזֵּה רַבְּנוּ דְמִפְרָשׁ הֵךְ דְּסוּף פ' שֶׁלְשָׁה שְׁאֶכְלוּ לְעֲנִין כּוֹס שֶׁל בְּרִכַּת הַמְּזוּן שֶׁבְּעֵינֵן שְׂיִהֵי' חַי וּמְלֵא וּמוֹזַג לְתוֹכוֹ מַעַט מִיַּם בְּבִרְכַת הָאֲרֵץ וְהֵךְ דַּר"פ הַמוֹצִיא יֵין אֵינִירִי בְּכוֹס שֶׁל קִידוּשׁ דְּלֹא בְּעֵינֵן חַי כְּלָל וּמַש"ה לֹא הִזְכִּיר רַבְּנוּ כָּאֵן חַי כְּלָל.

שׁוּב רְאִיתִי בִירוּשָׁלַיִם ס"פ שֶׁלְשָׁה שְׁאֶכְלוּ ר' זַרְיָקָא בְּשֵׁם רִיב"ח מוֹדִים חֲכָמִים לַר"א בְּכוֹס שֶׁל בְּרִכָּה שֶׁהוּא נוֹתֵן לְתוֹכוֹ מִיַּם. כ"ש גְּהִיגִין רַבְּנוּ בְּהֵינֵן כְּסָא דְקִידוּשָׁא כְּהָדָא דַּר' זַרְיָקָא בְּשֵׁם רִיב"ח ע"כ מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְלֹא שְׂיִיךְ חַי גְּבִי כּוֹס שֶׁל קִידוּשׁ אֶלָּא גְּבִי כּוֹס שֶׁל בְּרִכַּת הַמְּזוּן מִשׁוּם שֶׁבַח הָאֲרֵץ מִיְהוּ אָנוּ קִי"ל כְּרַב שֶׁשֶׁת דְּנוֹתֵן לְתוֹכוֹ מַעַט מִיַּם בְּבִרְכַת הָאֲרֵץ מִשָּׂא"כ בְּכוֹס שֶׁל קִידוּשׁ לֹא בְּעֵינֵן חַי כְּלָל כְּפִסְוִגְי' דַּר"פ הַמוֹצִיא יֵין וְדִלָּא כַּמ"ש ה"ה דְּדִין כּוֹס שֶׁל בְּרִכַּת הַמְּזוּן וְכוֹס שֶׁל קִידוּשׁ אֶחָד הוּא גַם בְּכָאן כְּתַב רַבְּנוּ דְאוּחַז בִּימֵינוּ וּמַגְבִּיהוּ מַעַל גְּבִי הַקְּרַקַע טַפַּח שֶׁהוּא מְכַלֵּל עֲשָׂרָה דְבָרִים מִשָּׂא"כ בְּכוֹס שֶׁל בְּרִכַּת הַמְּזוּן פֶּסֶק כַּר' יוֹחֲנָן דְּלֹא בְּעֵינֵן אֶלָּא הַדְּחָה שְׁטִיפָה חַי וּמְלֵא וְיִצָּא לְרַבְּנוּ דִין זֶה מֵהָא דְקָאֵמַר ר' יוֹחֲנָן רִאשׁוֹנִים שְׁאֵלוּ שְׂמַאל מַהוּ שְׁתַּסִּיעַ לִימִין בְּכוֹס שֶׁל בְּרִכָּה וְשֵׁם בִירוּשָׁלַיִם אֶת שְׁמַע מִיְנָה תְּלַת אֶת שְׁמַע מִיְנָה שֶׁהוּא צְרִיךְ לְתַפְסוֹ בְּיָמִין וְצְרִיךְ שְׂתַהֵא יְדוּ גְבוּהַ מַעַל הַשְּׁוֹלְחָן טַפַּח וְצְרִיךְ שְׂיִתֵּן עֵינָיו בּוֹ ע"כ וְסוּבְר רַבְּנוּ דְשְׂאֵלַת הֶרְאִישׁוֹנִים הִיְתָה בְּכוֹס שֶׁל קִידוּשׁ כִּי הֵיכִי דְלֹא תִקְשָׁה דַּר' יוֹחֲנָן אַדְר' יוֹחֲנָן וְכֵן מִשְׁמַע שֵׁם בִירוּשָׁלַיִם דְּאֶפְסוֹ שֶׁל קִידוּשׁ קָאֵי שְׂאֵלַת הֶרְאִישׁוֹנִים וְפִי' שֵׁם הַר"א דְמִן כְּרַח שְׂתַהֵא יְדוּ גְבוּהַ מַעַל הַשְּׁלֶחָן טַפַּח דַּל"כ ל"ל סִיּוּעַ דִּיִּסְמוּךְ יְדוּ עַם הַכּוֹס עַל הַשְּׁלֶחָן וּמִן כְּרַח שְׂיִתֵּן עֵינָיו בּוֹ דַּל"כ יִסְמוּךְ קוּבַד"ו עַל הַשְּׁלֶחָן מִיְהוּ רַבְּנוּ לֹא הִזְכִּיר כָּאֵן שְׂיִתֵּן עֵינָיו בּוֹ דְּנִדְאֵי פִי' הַר"א דְחֻק דְאַפְיָלוּ יִסְמוּךְ עַל הַקּוּבַד"ו יְכוּל לִיתֵן עֵינָיו בּוֹ אֶלָּא ה"פ דְכִיּוֹן שְׂצְרִיךְ

להגביה בידו אחת בלא סיוע והוא מלא צרי' ליתן עיניו בו שלא יסמוך וזהו פשוט משא"כ דין שימתן עיניו הנזכר בעשרה דברים משמע משום היסח הדעת וזה לא מוכרח מדברי ר' יוחנן ואנו לא קי"ל פהנה עשרה דברים שפברייטא זולת הנזכרים בדברי ר' יוחנן.

ומ"ש רבנו ומשקה לכל בני חבורה וכו' ברכות דף נ"א וי"א אף משגרו וכו' וסובר רבנו דר' יוחנן לא פליג כ"א על עשרה דברים ולא פליג על הי"א וכן משמע התם בגמרא דר"ל דלא שדיר לילתא לאו פדין עביד וגם בסוף פ"ז מה' ברכות לעגן פוס של בה"מ מסיים רבנו וישתו לשון רבים דמשמע כל המסובין ועיין בדברי ה"ר יונה בפנים ותראה איך נתיישבו כל הערותיו: ה"ח אבל אם קידש כו' עיין במ"מ ונלענ"ד דהנה בפסקים דק"א ע"א סבר מינ' ה"מ מבית לבית אבל ממקום למקום לא בחד ביתא אמר ר' עגן זימנין סגיאיין וכו' ונחית מאיגרא לארעא והדר מקדש ושם דק"א ע"ב א"ר חסדא הא דאמרת שנוי מקום צריף לברך ל"ש אלא מבית לבית אבל ממקום למקום לא ותניא פנותי וא"כ קשיני אהדי ואין לומר דרב חסדא איירי לעגן ברכה על היין ושמואל איירי לעגן קידוש דהא רב קאמר ידי יין לא יצא וידי קידוש יצא אלמא דלעגן ברכת היין גרע טפי שנוי מקום אלא נדאי דממקום למקום דשמואל היינו מחדר לחדר שבבית א' וממקום למקום דרב חסדא היינו באותו חדר מזוית לזוית ועיין בתוספות ד"ה אבל ממקום למקום וכו': ה"ט ומברך המוציא ומקדש פי' דכי היכי דהמקדש על היין ברכת יין קודם לקידוש ה"ה למקדש על הפת ומ"ש אין מבדילין וכו' עיין פסחים דק"ו ע"ב בתוספות ד"ה מקדש אריפתא וכו': ה"י ואסור לו לאדם ה"ה תמה על מ"ש הראב"ד א"נ דאי לא קידש בלילה קאמר ופשוט הוא דמעולם לא נתפנון הראב"ד לומר דפשוט הברייטא איירי בהכי כמו שהבין ה"ה אלא פנונתו דאפילו תימא דדרשא דאת יום דרשא גמורה היא מ"מ קרא לא אתי אלא דאי לא קידש בלילה אבל קידושא רבה דאסמכוהו אקרא זה אסמכתא בעלמא היא.

מיהו בגוף העגן דברי ה"ה נכונים ביישוב דברי רבנו: הי"ב ואח"כ מברך ברכת המזון דלא כר' יהודה דס"ל מפסיקין לשבתות והפסקה דר"י היינו עקירת השלחן דהיינו בה"מ כמ"ש התוספות ד"ק בד"ה מפסיקי' וכו' ומיהו לעגן הבדלה קי"ל כר' יוסי דאין צריף להפסיק פלל ואוכל בלילה ומברך ברכת המזון ואחר כך מבדיל ועיין בהשגות ובמ"מ ואין להקשות דא"כ אמאי משני דק"ב ע"ב אין לו שאני לימא דבה"מ והבדלה אחת היא די"ל דמעיקרא ס"ד דכל שתי קדושות אע"ג דחדא מלתא הוא אין מסדרין על פוס א' הילכף הוקשה לי נמי מקידושא ואבדלתא ולפי מה דמסיק דהבדלה וקידוש דחדא מלתא היא מסדרין על פוס א' י"ל דאף בה"מ והבדלה שרי ומיהו י"ל דברי רבנו דהוקשה לי קושני' התוספות בד"ה מיתבי ומפרש דנדאי ממתניתין לק"מ פיון דאיירי באוכל מבע"י שאין צריף להפסיק לאכילה ונמצא כשם מברך בה"מ אסור לשנות פוס של בה"מ קודם הבדלה דבשתי' מפסיקין להבדלה הילכף ה"ל להבדלה צורה שתי' ומסדרין על פוס א' משא"כ בגומר סעודתו ע"ש סמוך לחשכה ע"כ איירי ר' יוסי שיכול לשנות פוס של בה"מ מבע"י דבנדאי אסור לשנות קודם קידוש פשהגיע זמנו הילכף פיון דקידוש לאו צורה שתי' הוא אסור לסדר עליו שתי קדושות דהנה הפסק משא"כ הך ברייתא

דמתוקמא דמתחיל לאכול בליזה פדי לסדר על פוס א' כמ"ש התוספות בד"ה מניחו שפיר קשה לי דלכתחילה אין להתיר לו לאכול ולסדר שתי קדושות על פוס א'.

ומשני דאפ"ה הא עדיף פדי שלא לברך בה"מ בלא פוס. ולפ"ז לא קיי"ל פהה ברייתא פנין דקיי"ל אין בה"מ טעונה פוס פנ"ל ה"ז אבל באוכל מבע"י פנין דהבדלה צנרף שתיני' שרי פנ"ל משא"כ בקידוש דאם יש שהות מבע"י לברך בה"מ ולשתות אסור לסדר שתי קדושות על פוס א' ואי אין שהות אז צריף לקדש תחלה קודם שיברך ברכת המזון דאקדומי יומא שבתא מקדמינן עיין דק"ה ע"ב ובזה נמלט רבנו מהשגת הרמב"ד: דהיי"ג הי' אוכל וכו' עמ"ש לעיל הי"ב ומ"ש רבנו שתי מצו' של תורה פן משמע בסוטה ד"ח דמביא פמה דברים שהן דאורייתא ועיין במ"ע וי"ל לפמ"ש ה"ה לקמן דקידוש י"ט מדבריהם היינו הא דאמרן בגמרא הבדלה וקידוש חדא מלתא היא דאין פאן אלא הבדלה דאורייתא ורצה רבנו למעט הא וגם למעט יבנה"ה שמסדרין על פוס א': הי"ח פשם שמקדשין וכו' ה"ה פתב דקידוש י"ט מדבריהם וכו' נראה מדלא מנה בריש ה' י"ט מ"ע לקדש י"ט פי היכי שמנה בריש ה' שבת וכמו שמנה שביתת פל יום מי"ט למ"ע בפ"ע ועוד דזכור את יום השבת לא קאי אי"ט: הכ"ב וחותם בהבדלה וכו' מדלא פתב רבנו נוסח ההבדלה בי"ט שחל במ"ש משמע דפסק פפומבדיתא שבדף ק"ד ע"א דרבים נינהו ולא מצרכי לומר בין קדושת שבת לקדושת י"ט הבדלת: הכ"ה ואין מברכין על גר של עפ"ם וכו' דיני בשמים של עפ"ם ושל מתים ושל עפ"ם פבר נתבאר פ"ט מה' ברכות ה"ח"ט (ושם ה"ט פתב הכ"מ אהא דבשמים של מסבת עפ"ם דנלמד ממ"ש בסמוך ונראה שנתפנון אהה ברייתא דהי' מהלף חוץ לברך אשתמיטת' לשון הגמרא ברכות דנ"ב ע"ב הקא בפסוקה של עפ"ם) ועיין במ"מ שכתב גירסת הרי"ף משונה ואין צנרף דנדאי ריהטא דסוגי' הכי אזלא בשלמא גר של עפ"ם איכא לאוקים בהדליקו מעפ"ם ומשום דלא שבת אלא בשמים מ"ט ולפי מה דמסיק יש לאוקי' אפילו בהדליקו מישראל ובגר של מסבה: הכ"ו או עפ"ם מישראל המפרשים נדחקו דמאי קמ"ל בעל הש"ס פשיטא וי"ל דקמ"ל אפילו הדליק עפ"ם מנר של ישראל שהדליקו בשבת בשוגג אפ"ה שרי דלא גזרו אלא בעפ"ם מעפ"ם דשכיח גבייהו גר שלא שבת משא"כ בישראל דלא שכיח.

ומ"ש רבנו הי' מהלף וכו' עיין במ"מ וכיוצא בזה פתב הרמב"ן בטעם השמטת הרי"ף מחצה על מחצה ועיין לעיל פ"ו ה"ד וה"ז אף לפמ"ש לקמן יש לחלק ביניהם) ונ"ל ליתן טעם אחר להשמטה זו עיין במ"א סי' רצ"ח שנתקשה טובא דהא פל קבוע פמחצה על מחצה דמי ובמ"כ לא דק דלא איירי פלל במהלף חוץ לברך ורואה גר א' דולק אלא שהולף לפני הברך ורואה אור גרות הרבה הדולקים בכל בית ובית ונהנה מכלם פאחד ובנדאי אפי' במיעוט ישראל ידוע שיש בתוך האור הנניית גרו של ישראל אלא שבטל במיעוטו וכן להיפך ברוב ישראל בטל האור של עפ"ם והילכך אפילו מחצה על מחצה גמי מברך פל שלא נתבטל אורו של ישראל על דרך מה שאמרו בגמרא דף נ"ג לעולם דאיסורא גמי איתא וכי קמברך אתוספת דהתיבא קמברך וכן נראה ממ"ש רבנו ספ"ט מה' ברכות הי' מהלף חוץ לברך והריח ריח טוב אם רוב העיר עפ"ם אינו מברך ואם רוב ישראל מברך נתערב ריח שמברכין עליו בריח שאין מברכין עליו הולכין אחר הרוב ע"כ הרי שפסוק ענין זה לדין תערוכת ריח.

ולפ"ז אין ענגן להך דהי' מהלך חוץ לכרף וראה תינוק נאבוקה בידו הגזפר באידך
ברייטא לענגן זה ומש"ה השמיטוה הפוסקים דהתם פשוט הוא דכל דפריש מרובה פריש
ובמחצה על מחצה צריף לשילי' דכל היכא דאפשר בשאלה לא סמכינו ארנבא ודלא
כמו שנתקשה המגן אברהם.

ולפ"ז י"ל דהא דאמרינן בגמרא מחצה על מחצה נמי מברך היינו דוקא בידיע בבירור
שהוא מחצה על מחצה אבל אפילו אם ידוע לנו שישושי הכרף מחציתם עפ"ם ומחציתם
ישראל אין לכרף מספקא שמה אורו של עפ"ם רב מאור ישראל נאבוקו' יותר גדולי'
ובגמרא לא באו אלא לתרץ רומי' דרישא וסיפא (אבל בהך ברייתא הי' מהלך חוץ לכרף
והריח ריח וכו' לא קשה רישא אסיפא די"ל דנקיט משום דר' יוסי פליג אף ארוב ישראל)
ובבא דסיפא מיותרת לגמרי א"ו דבידיע שהוא מחצה על מחצה מברך תדע דהיכא
דמספקא לן אינה אור יותר מבהיק אין מברכין מספקא דהא גבי בשמים אין איסור אלא
בבשמים של מסכה וכן באור של עפ"ם שהדליק מישראל שרי נאפ"ה ברוב עפ"ם
איסור ותיישינו שמה כל האור והריח של איסור ולא אמרינן סמוך מיעוטא דעפ"ם
שהדליקו מישראל למיעוטא דישראל.

ומ"ש רבנו אור של בה"מ וכו' עיין במ"מ וגירסת רבנו פגרסת הגאון הביאו הרשב"א
בארבע שיטות ל"ק הא דאיכא חננא הא דליכא חננא ואבע"א הא דאיכא סיהרא הא
דליכא סיהרא ואבע"א הא דאיכא אדם חשוב הא דליכא אדם חשוב ומכרש רבנו דבשני
תירווצים הראשונים מתרץ בין רומי' דבה"כ בין רומי' דבה"מ אמנם בשנויי' בתרא
דמשני אפילו איכא סיהרא היכא דאיכא אדם חשוב שרי וכיון דלא שייך אדם חשוב
בה"כ צ"ל דבה"כ פגון דאיכא חננא ופסק רבנו פלישנא בתרא ומטעם דבעינן אור
העשוי להאיר על דרך שצריף בבשמים העשויי' להריח עיין פ"ט מה' ברכות ה"ז מיהו
לפי גירסת ה"ה נתיישבו דברי רבנו טפי: הכ"ז אלא על אור ששבת עיין בכ"מ בשם
הרמב"ן וראיתי להעיר דבברכות דנ"ג פריף אי הכי ישראל מפותי נמי לא שבת וכי
תימא הך איסורא אזל לי' וכו' אלא הא דתניא המוציא שלהבת חייב מה שעקר לא הניח
ומשני לעולם דאיסורא נמי איתא וכי קמברך אתוספת דהתירא קמברך ועיין לעיל פי"ח
ה"ה דפסק רבנו המוציא שלהבת פטור ולא חילק דדוקא בדאדיני' אדויי נגד מסקנת
הש"ס במ' ביצה דל"ט ונ"ל דסובר רבנו דנדאי לפי המסקנא קיי"ל דאיסורא אזיל לי'
והא אחרנא הוא תדע דע"כ הך בריי' דהמוציא שלהבת פטור נקיט חמשה דברים
בשלהבת וחד מנייהו הגחלת כרגלי הפעלים ושללהבת בכל מקום דהיינו כרגלי כל אדם.

ונה לא שייך לענגן אדיני' אדויי דאינו יכול לאדויי כ"א פורתא חוץ לתחום ובהדיא כתב
רבנו פ"ה מה' י"ט הי"ו והשללהבת כרגלי מי שהי' בידו לפיכך המדליק גר או עץ מחברו
מוליכו לכל מקום שהוא הולך ע"כ ואי ס"ד דאיסורא נמי איתא האיף יכול להוליך חוץ
לתחום האי פורתא קמא.

וכן הנה דאין מועלין בשלהבת ושללהבת של עפ"ם מותרת והמונדר הנאה מותר בשלהבת
ע"כ לא מתפרשי' אלא שמוותר להדליק משלהבת המונדר ושלעפ"ם אין מועלין אם
הדליק משל הקדש ואי ס"ד דכשמדליק ממנו איסורא נמי איתא אמאי שרי הא נהנה
מגוף האיסור עצמו וא"כ ע"כ האי ברייתא סברה דאיסורא אזיל לי' וא"כ אין צורך

לאוקים בדאדיני' אדויני דאפילו אם הוציא בקיסם נמי פטור לפי סברת הש"ס פאן דמה שערק לא הניח.

והו' בריתא דסבירא לה המוציא שלקהבת חייב ע"כ משום דסברה דאיסורא נמי איתא ומה שערק הניח. והו' דבמסכת ביצה שקלו וטרו אמוראי ליישב רומן' דבריתות ולאוקי' הו' בריתא דפטור בדאדיני' אדויני אע"ג דמנכרח דהו' בריתא דפטור סברה דאיסור אול' לי' בהכרח משום דסבירא לי' להנה אמוראי דאפ"י תימא איסורא אול' לי' אפ"ה בשלהבת שהוא דבר שדרכו תמיד להתחדש בכל רגע ורגע חשיב עקירה ונהנה לענין שבת ומש"ה אוקמו בדאדיני' אדויני מיהו אנון קיי"ל כסתמא דגמרא דברכות דס"ל בפשיטות דאי אמרת איסורא אול' לי' לא חשיב הנהה מה שערק וא"כ ניחא בפשיטות הו' דפטור המוציא שלקהבת כיון דבהכרח תנא דהאי בריתא ס"ל דאיסורא אול' לי' פנ"ל והלקתא פנותי' דסתמא דמתניתין דמסכת ביצה ס"ל הגחלת כרגלי הבעלים והשללהבת בכל מקום.

וא"כ אלביא דאמת קיי"ל דאיסורא אול' לי' ואפ"ה כותי מכותי אסור גזרה משום כותי ראשון ועמוד ראשון (ועיין בתוספות ד"ה וכ"ת) ולפ"ז אפילו גר שהדליק ישראל בשבת נמי איסורא אול' לי' אלא דאסור במ"ש משום דמחזי דהאי גהורא הוא אסור משא"כ במדליק גר מנר (תדע דאפילו גר עצמו נמי אמרינן איסורא אול' לי' דאל"כ מאי פריד' מבריתא דהמוציא שלקהבת דהתם הנה שלקהבת עצמו והוא הנה גר מנר ומש"ה אינו מדקדק בפשיטות דאמאי גר שהדליקו בשבת אסור אלמא דאיסורא נמי איתא אי הכי כותי מכותי נמי דהי' יודע להשיב דהתם מחזי פחד גהורא ועיקר הקושני' דמ"ש כותי מכותי מישראל מכותי) מיהו בעפ"ם שהדליק בשבת מנר ששבת אע"ג דנדאי איפא היתרא פשיטא לי' דאין מברכין על העיקר דהתוספת מרובה על העיקר ונהנה הרוב איסור פנ"ל הכ"ו.

ולפמ"ש יש לפקפק בסברת הרמב"ן דא"כ לא משכחת גר שיבדילו עליו ביה"כ דאפילו עששיו' הדולקו' מעי"כ גהורא קמא אול' לי' והאי אחרניא ה"ל כאור היוצא מן אבנים או דכל אור הנולד מן האור ה"ל כתחלת ברייתו ופנים חדשות ולא דמי לאור היוצא מן העצים וא"כ אפילו תימא דסובר הרמב"ן דנהורא קמא דאיסורא איתא מ"מ מותר לברך על גר שהדליק ישראל מעפ"ם דהאי תוספת היא אור הנולד מן האור דלא חשיב כאור היוצא מן העצים: סליק פ"ק כ"ט מח' שבת פ"ק ל מה"ש ה"ד אסור לקבוע סעודה וכו' עיין בהשגות ובמ"מ וכ"מ ובירושלמי פ"ק דכתובות אין נושאין בע"ש מפני כבוד שבת ומפרש רבנו דמתוך שהוא טרוד במשמה ושמחה ימעט בכבוד שבת וה"ה לכל סעודה של משמה וכו"ג פי' הרשב"א בארבע שיטות בשם גאון הו' עובדא דשמי משפחות שבמסכת גיטין.

ומיהו סובר רבנו דאפילו סעודה דלאו של שמחה אין קובעין אע"ג דקיי"ל כר' יוסי בר"פ ערבי פסחים דמותר לאכול עד שתחשך: הי"ב אסור להתענות וכו' עיין תענית די"ט. ומ"ש רבנו לעזרן ומתנגנים ומבקשים וכו' היינו כת"ק דהתם ולאפוקי מר' יוסי דפליג וס"ל לעזרה ולא לצעקה: הי"ג אין צרין וכו' ובבריתא מסיים ואם התחילו אין מפסיקין וכ"כ רבנו פ"ב מה"ש.

ומ"ש רבנו אין מפליגין וכו' עיין במ"מ תשובת רבנו לתכמי בכל ונראה דאין תחומין אלא בר"ה גמור במקום שאסור לטלטל פינן דילפינן תחומין מקרא דאל יצא איש ממקומו וקרינן אל יוציא דאיירי בר"ה אבל ברה"י אפילו עיר גדולה פאנטוכ' שרי וה"ה למקום פטור.

ובכרמלית פי היכי דגזרו רבנן בהוצאה גזרו נמי בתחומין הילקף אין מתחילין ביים לכתחלה ואם התחילו אין מפסיקין דלא אסרו חז"ל ג' ימים קודם לשבת אלא בימים מלוחים והא דאמרינן בעירובין דף מ"ג עמוד גבוה י' ורחב ד' לא תבועי לה דארעא סמיכתא הוא פי תבועי לה בעמוד גבוה י' ואינו רחב ד' שאני הכא דה"ל רה"י ומקום פטור שיש תחתיקו ר"ה.

והא דקאמר התם ספינה מאי ה"ק אי ס"ד תחומין למעלה מי' בר"ה דאורייתא אז תחומין ביים למעלה מי' אסור מיהות מדבריהם בכרמלית משא"כ אי תחומין למעלה מי' בר"ה דרבנן אז בכרמלית מותר לכתחלה.

ומ"ש הכ"מ ודבריו אלה בנהרות של מים מתוקים וכו' דבריו תמוהין דנהי דאסור להפליג ג' ימים קודם לשבת משום עונג שבת מיהו אם הפליג אף בימים מלוחים לא שייך תחומין לדעת רבנו.

ומ"ש רבנו ולדבר מצנה מפליג ביים אפילו בע"ש אע"ג דבגמרא משמע דאפילו בשבת שרי פינן דאין תחומין למעלה מי' י"ל דאסור בשבת משום שט גזרה שפא יעשה חבי' של שייטין ועיין בתוספות שבת די"ט ע"א ד"ה אין מפליגין שהכריחו סברא זו מסוגיא דאמר למינם בעינא ועיין בתוס' עירובין דמ"ג ע"א ד"ה הלכה שהאריכו בזה ואין דעת רבנו פדעתם ע"ש: סליק הלכות שבת הלכות עירובין פרק א' ה"א חצר וכו' פתב ה"ה ודעת רבנו שכל מה שהוא רה"י גמור ד"ת והוקף לדירה לא גזרו בי' חכמים להצריף בו מחיצות יותר ובלח"מ הקשה מדידן' אדידן' על דבריו שבהקדמה שפתב דאף ברה"י גמורה החמירו חכמים וכו' ע"ש ובמ"כ לא ירד לסוף דעת ה"ה פלל דבהקדמה נתפונן לדיני קרפף יתר מב"ס ויתר הדינים הנזכרים בפ"ו שהם מדאורייתא רה"י גמורה והזרק מר"ה לתוכה חייב ואפ"ה צריף תיקון במחיצותיו שייגדור עשרה לשם דירה או קרוויי מתירו וכן גג הסמוך לר"ה הנזכר פי"ד ה"ט שצריף סולם קבוע להתירו.

אמנם פאן איירי ה"ה מרה"י שהוקף לדירה כמ"ש בבבאור דבהא סובר רבנו דלא גזרו חכמים ועיקר פנונת ה"ה לבאר דמבוי שיש לה ג' מחיצות מקום פטור הוא מדאורייתא וזה מ"ש פמבואר פי"ז ע"ש ה"ב וה"ט והל"ה דכיון דכל פרמלית הוא מקום פטור מדאורייתא ואשכחן דגזרו רבנן על מקום פטור לעשותו פרמלית אבל ברה"י שהוא מוקף לדירה לא גזרו.

ומ"ש רבנו וכן הדין במבוי וכו' עיין במ"מ ולח"מ ובאמת לשון שפל המבוי רה"י אינו מדוקדק על מבוי שהכשירו בקורה עיין פי"ז ה"ט ופי"ד ה"א אלא שרבנו אינו מדקדק פאן וכל מה שמוותר לטלטל בתוכה קורא רה"י.

ומ"ש רבנו וכן הדין במדינה וכו' עיין במ"מ ובלח"מ לא השגיח במ"ש רבנו שפלה רה"י הוא אמנם בגוף הענין פכר בארנו דגם מבוי שהכשירו בקור' לאו רה"י הוא אלא דכל

מה שמוֹתָר לְטַלְטֵל בְּתוֹכוֹ קוֹרָא רַה"י אֶלָּא דַּה"ה הַקִּישׁ מִדַּעַת קִצַּת מְפָרְשִׁים דַּס"ל דִּירוּשְׁלִים פְּרָמְלִית מִמֶּשׁ הִיא הוֹאִיל שְׁמִפְנֵי לְשֵׁת בְּרוּחַב י"ו אַמָּה וְאַפִּילוּ עִירוֹב לֹא מְהַנִּי לְזֶה כ' דַּעַת רַבְּנֵי כַפְרֵשׁ"י דְּמַהֲנֵי עִירוֹב לְמַדִּינָה כַּמ"ש לְקַמֵּן ה"ב: ה"ג וְכֵן יוֹשְׁבֵי אֱהָלִים וְכו' עֵינֵן בַּמ"מ וּבִתְּוֹסְפֵתָא שְׁבִינֵינוּ פ"ב מַה' עִירוֹבִין הַגִּי' הַפּוֹכָה מַגִּי' הִירוּשְׁלָמִי שְׁהִבִיא ה"ה וי"ל לְדַעַת רַבְּנֵי דְשִׁינְרָא הַנְּזַפְרָת בִּתְּוֹסְפֵתָא הֵינֵנוּ בְּשִׁינְרָא שְׁיִושְׁבִין בְּקִבְעוֹת וְזֶהוּ דִּין יוֹשְׁבֵי אֱהָלִי וְסָכוֹת שְׁהַזְפִּיר רַבְּנֵי וּמַחְנָה דְּתוֹסְפֵתָא הֵינֵנוּ מַחְנָה הַיּוֹצֵאת לְמַלְחָמָה אֶבֶל בְּשִׁינְרָא עֲרָאִי וּמַחְנָה עֲרָאִי שְׁאִינָם יוֹצֵאִים לְמַלְחָמָה הַדִּין בְּהַפָּדָה: ה"ד וּמִפְּנֵי מַה וְכו' עֵינֵן בַּלח"מ וְאִין דְּבָרֵינוּ מְסִיפִינָא דְאַפְתִּי לְרַבְּנֵן דַּס"ל דְּסָגִי בְּשִׁינְרָא וְלֹא חִיִּישִׁינֵן שְׁיִשְׁתַּפַּח תּוֹרַת עִירוֹב לְתִינְקַת אִין טַעַם לְעִירוֹבֵי חֲצִירוֹת.

אַמְנָם י"ל דְּאֵלוּ לֹא תִיקְנוּ עִירוֹבֵי חֲצִירוֹת נְפִיק חֲנוּרְבָא מִינֵי דְכִינֵן שְׁסִבּוּרִי שְׁהַשְׁוִיקִי וְרַחוּבוֹת שְׁבִתוּף מְדִינָה מְוֹקֶפֶת ר"ה הֵן יֵאמְרוּ דְמַהֲנֵי עִירוֹב לר"ה גְּמוּר בְּמַדִּינָה שְׁאִינָה מְוֹקֶפֶת חוּמָה מַש"ה תִּיקְנוּ עִירוֹבֵי חֲצִירוֹת דְכִינֵן דְּחִזּוּ דְאַף בְּחֲצִירוֹת שְׁהֵם רַה"י גְּמוּר הַצְּרִיכוּ חִזּוּ"ל עִירוֹב בְּזֶה יְבִינוּ דְעִירוֹב מִשׁוּם הַיִּכָּר וְיַדְעוּ שְׁהַשְׁוִיקִים וְרַחוּבוֹת שְׁבִתוּף מְדִינָה מְוֹקֶפֶת רַה"י הֵן מִשְׁא"כ אֵלוּ לֹא הֵינֵנוּ מְתַקְנִים עִירוֹבֵי חֲצִירוֹת הִי' הַעֵם מְחַזְקִים סְבָרְתָם דְּבַהֲכַרְח פִּינֵן שְׁאִין מְעַרְבִין בְּחֲצִירוֹת וּמִשְׁתַּתְּפִין בְּמַבּוֹאוֹת מְכָל דְמַהֲנֵי עִירוֹב לר"ה.

וְדַע שְׁכַפִּי הַנְּרָאָה בְּהַשְׁקָפָה רֵאשׁוֹנָה לְמַסְתַּכַּל בְּלִשׁוֹן רַבְּנֵי לְקַמֵּן ה"ה וְה"ו דְעִיקָר הַעִירוֹב הוּא לְתַקֵּן לְהוֹצִיא מִבֵּית לְחַצֵּר דְהֵינֵנוּ מְרִשׁוֹת הַמִּינְחָד לְרִשׁוֹת הַמְּשׁוֹתָף וּבְעִירוֹב זֶה נַעֲשׂוּ גַם הַבְּתִימִים רִשׁוֹת הַמְּשׁוֹתָף וְה"ל הוֹצֵאָה מְרִשׁוֹת הַמְּשׁוֹתָף לְרִשׁוֹת הַמְּשׁוֹתָף וּבְאַמַּת קִי"ל דְאַסְרוּ לְהוֹצִיא מִבֵּית לְבֵית שְׁבַצְדוּ אֶפִּילוּ אִין חֲצֵר בִּינֵיהֶם אַע"ג דַּה"ל מְרִשׁוֹת הַמִּינְחָד לְרִשׁוֹת הַמִּינְחָד וְצ"ל דְגָזְרוּ נְמִי בְּהָא דְבְּשַׁעָה שְׁמוּצִיא מִבֵּיתוֹ לְבֵית שְׁכֵנוֹ וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּבֵית שְׁכֵנוֹ מְחִזִּי כְּמֵאן דְמוּצִיא מְרִשׁוֹת מִינְחָד לְרִשׁוֹת מְשׁוֹתָף: ה"ח אִין מְעַרְבִין וְכו' עֵינֵן בַּמ"מ וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה הַקִּישָׁה הַרְזוּ"ה עַל הַרִי"ף לְמַה הַשְּׁמִיט דִּין נִיטְלָה כְּדִי תִלְתָּה וְתַפְרָה בְּקִיסָם וּלְפִי הַנְּרָאָה דְהוֹקֶשָׁה לְהוּ לְהַרִי"ף וְרַבְּנֵי קוֹשְׁנֵי' הַתּוֹס' בַּד"ה כְּדִי וְכו' וְלֹא נִיחָא לְהוּ כַּתִּי' הַתּוֹס' וְהַרִי"ש דְכְּדִי חִלָּה לִיכָּא אִיבָה דְאַפְתִּי שְׁיִיף אִיבָה בְּמַה שְׁזֶה הַפְּרִישׁ מִן הַעִיסָה וְזֶה מִן הַכֶּפֶר וְכֵן בְּהָא דְתַפְרָה בְּקִיסָם לֹא שְׁיִיף אִיבָה לְזֶה מְפָרְשִׁים דַּר"י בֶּן שְׂאוּל וְרַב פְּהֵנָא ס"ל דְטַעַם כְּפָר שְׁלֵמָה מִשׁוּם חֲשִׁיבוֹת וְאַנֵּן קִי"ל כְּרַב אֲשִׁי דְבַתְרָא הוּא דַּס"ל מִשׁוּם אִיבָה וּמִשׁוּם שְׁמָא יַחְזוֹר דְבָר לְקַלְקוּלוֹ בְּכָל גְּוֹנָא אֲסוּר אֶפִּילוּ הִיכָא דְלֹא שְׁיִיף אִיבָה: ה"ט שְׁהֵן כְּשִׁשָׁה בִּיצִים וְכו' עֵינֵן בְּתוֹסְפוֹת עִירוֹבִין ד"פ בַּד"ה אַגַּב אוֹרְחָא וְכו' שְׁהַקְשׁוּ מַהָּ דְקִי"ל בְּכַרִּיתוֹת אִין בֵּית הַבְּלִיעָה מְחִזִּיק יוֹתֵר מִב' זֵיתִים וְא"כ זֵית ה"ל כְּחִצֵּי בִּיעָה.

מִדְקִי"ל בְּיוֹמָא דְאִין בֵּית הַבְּלִיעָה מְחִזִּיק יוֹתֵר מִכְּבִיעָה וְקִי"ל דְגְרוּגְרַת גְּדוּל מְבִיעָה וְהַעֲלוּ לְפִי הַמְּסַקְנָא דְלֹא קִי"ל כַּר"ש וְכו"כ הַתּוֹסְפוֹת בְּיוֹמָא ד"פ בַּד"ה וְשִׁיעֲרוּ וְכו' וְלַפ"ז יֵשׁ לְתַמְנֵה דְבַהֲכַרְח ח"י גְרוּגְרַת ה"ל יוֹתֵר מִתְּשַׁעָה בִּיצִים וְעֵינֵן ג"כ בַּכ"מ.

וְלַעַנ"ד נְרָאָה לְיִישָׁב דְסוּבֵר רַבְּנֵי דְוַדָּאִי הָא דְאַמְרֵן בְּיוֹמָא ד"פ דְאִין בֵּית הַבְּלִיעָה מְחִזִּיק יוֹתֵר מִכְּבִיעָה דְנוֹקָא קְאָמֵר דְאֵלוּ הִי' מְחִזִּיק פְּוֹרְתָא טְפִי לֹא מְתַרְצָא דְמַנְלָן דְכְּבִיעָה מְטַמָּא טוֹמְאָת אוֹכְלִין אֶבֶל הָא דְאַמְרֵן בְּמַסְכַּת פְּרִיתוֹת אִין בֵּית הַבְּלִיעָה מְחִזִּיק יוֹתֵר מִשְׁנֵי זֵיתִים

לאו דוקא אלא ר"ל דאין בית הבליעה מחזיק ג' זיתים דבהכי מתרצא קושנייתו דשוב לא משפחת שש חטאת פיון דעל דם אין חייבין משום פגול ונותר וגם לא משפחת פגול ונותר בחד זית ולא משפחת שש חטאת אלא בג' זיתים כזית נותר וכזית פגול.

אין לשון אין בית הבליעה מחזיק יותר מב' זיתים דחוק עינין בתוספות פסחים דק"ה ע"ב ד"ה ש"מ טעמו פגמו משום דליפא שתי רביעית קרי לי פוס א' וכן פ"ד ממסכת חלה מ"ד הנוטל חלה מן הקב וכו' דכל שהוא פחות מקבים קרי לי קב וה"ה בגדון דידן כל שהוא פחות מג' זיתים קרי לי ב' זיתים.

תדע דע"כ בית הבליעה מחזיק יותר מב' זיתים דהא ע"כ פותבת מחזיק ב' זיתים ואפשר יותר מדפריד בפשיטות והקתני יה"כ וכו' וכותבת אי' בי' שני זיתים וביומא דע"ט מסיק אלא ש"מ פותבת הגסה שאמרו פחות מפביצה מפביצה משפיעא ככותבת מייקבא דעתה וא"כ פיון דבית הבליעה מחזיק פביצה הרי מחזיק יותר מב' ביצים ** (צ"ל זיתים) ** והאלק' יודע ועד שאחר כתבי זאת ראיתי במ"א סי' תפ"ו קצת הדברים.

ובהכי ניקח הכל באופן מרנוח דלא כמו שנדחק המ"א דהנה רבנו פסק פ"ב מהט"א כחכמים דר' דוסא דכביצה בלא קליפתה מטמא טומאת אוכלין ולפ"ז בהכרח דא דקא"ר אפנה במסכת יומא דאין בית הבליעה מחזיק יותר מפביצה היינו מפביצה בלא קליפתה וא"כ אעפ"י דמוכח דג' זיתים הם יתרים על ביצה בלא קליפתה אין זה סתירה להא דקיי"ל דביצה עם קליפתה הנה פשולש גרוגרת דהנה טפי מג' זיתים וי"ל דגם התוספות לא הוקשה להו אלא אליבא דר"ש דס"ל דביצה עם קליפתה מחזיק ג' גרוגרת ושלש שמיני' דה"ל עכ"פ קרוב לג' זיתים נחצי ודחוק לומר דקליפה של ביצה יהי קרוב לשביעי' ביצה ועינין בתוספות ס"פ גיד הנשה אבל לריב"ב שפיר יש ליישב הך מיקרא דח"י גרוגרת אליבא דהלכתא.

וגם לקושניית הכ"מ י"ל לפמ"ש רבנו בפ"ח מהאה"ט דשיעור חצי פרס הנה פביצה ומחצה שזחקות עם קליפתן י"ל דהנה פשתי ביצים בינוני' בלא קליפתן ולפ"ז שפיר הנה חצי חצי לדברי הכל אלא דהא דקאמר רבי פמה ועוד א' מעשרים בביצה לאו בא לפרש דברי ר' יוסי כפי פי' התוספות בד"ה שבעה וכו' וע"ש ובמקום אחר הארכתי.

ואגב ראיתי לבאר דברי הטור א"ח סי' ת"ט שכתב שיעור שתי סעודות בינונית שמנה ביצים והרב המשביר תמה שם דאתני' דלא כמאן ושלח ידו להגיה חמשה ביצים ושלש ובט"ז כתב פיון שבאנו להגיה יש להגיה ששה ביצים וכו"ב וכו' ודבריו תמוהים דבהדיא פסק הטור סי' תרי"ב דשיעור חצי פרס ב' ביצים.

והב"ח נדחק ליישב הגי' וכתב שסמך הטור על מה שכ' התוספות בעירובין ד"פ ד"ה אגב דר"מ ור"י פליגי אדר"ש וריב"ב ע"ש באריכות וגם הוא לא דק דבהכרח לפי מסקנת התוספות הנה שיעור שתי סעודות לר"מ ור"י טפי מט' ביצים כנ"ל.

ונראה ליישב דעת הטור אחר שנדקדק דבסי' ת"ט גבי שיעור עירובי תחומין כ' שמנה ביצים ולא ביאר שהן ח"י גרוגרת ובסי' שס"ח לענין שתופי מבואות כתב בזמן שהן עד ח"י וח"י בכלל שיעורו כגרוגרת לכל א' אם הן י"ט ומי"ט למעלה שיעורו ב' סעודות שהן ח"י גרוגרת ולא ביאר שהן ח' ביצים אלא ודאי דאין השיעורים שוין וסמך הטור

על הא דאיתא בירושלמי פ' חלון רב אמר מרובין שבועה עשר ומועטין ששה עשר אר"י כל שאלו נחלקו ויש בו פגרוגרת לכל א' מרובין ואם לאו מועטין ומפרש הטור דהא דקאמר מועטין י"ו היינו שי"ו גרוגרת הן שיעור ב' סעודות וכן נראה ממ"ש הטור בסי' שס"ח עד ח"י וח"י בכלל שיעורו פגרוגרת וכו' ואם הן י"ט ומי"ט למעלה וכו' משמע דח"י עצמן קרי לי' מועטין ולפ"ז הא דפריה בגמרא ח"י ותו לא אימא מח"י ואילך היינו דפריה דח"י עצמן ה"ל לקרות מועטין וכו' ולפ"ז תרתי ריפתא איכריית' דקאמר רב בבבלי לענן עירובי תחומין ע"כ היינו שיעור י"ו גרוגרת פפי דעת רב גופי' בירושלמי דהיינו שמנה ביצים דח"י גרוגרת הם ט' ביצים ופסק רבנו לענן שיתוף פשמואל הואיל ולא נזכרו דברי רב בבבלי ולענן עירובי תחומין פסק רב ובנדאי לא נחלקו רב ושמואל במציאות אי ח"י גרוגרת הם שיעור ב' סעודות או י"ו גרוגרת אלא מפרש הטור דרב בירושלמי ס"ל דשיעור שיתוף מבואות פפי מזונו לחול ושמואל בבבלי ס"ל דשיעור שיתוף ח"י גרוגרת פפי מזונו לשבת דהנה טפי לדעת ר"מ דפסק הטור פנותי' (ולדעת הטור ניקח בפשיטות דזית הנה חצי ביצה בלא קליפתה וגרוגרת הוא פחצי ביצה בקליפתה) וקיי"ל בעירובי תחומין כרב ובשיתוף פשמואל.

וקרוב הדבר להשמע דאף ר"ש וריב"ב לא פליגי אדר"מ ור"י בשיעור ב' סעודות דהן ח' ביצים לחול וט' לשבת לר"מ ולר"י איפכא אלא דאפ"ה ס"ל לר"ש שתי ידות לכפר על דרוך מה דאיתא במסכת גיטין ד"ע אמר ליה אלי' לר' נתן אכול שליש ושטה שליש והנח שליש לכשתכנס תעמוד על מלואה וכן ריב"ב דס"ל ששה ביצים היינו שתי שלישי סעודות שבת שהוא ט' ביצים א"נ כסברת המיני' בה' דיעות פ"ד דיפחות כמו רובע משבעתו דתלתא רבעי סעודת חול מכונן לשני שלישי סעודת שבת ובזה הושו דעת אליהו במסכת גיטין לדעת המיני' ולא פליגי בלהו תנאי במציאות: הי"א עשרה אגוזים וכ"כ רבנו בה' מתנות עניים.

עוקלא תבלין וכו' עיין במ"מ וטעם החולקי' בעוקלא תבלין מבואר מדפריה בגמרא אילימא משום דקתני בהנה תבלין ותבלין לא בני אכילה ניהו אטו הקא וכו' ומפרשי' אלא ודאי דכי נקיט רב אמתניתין וכן לעירוב קאי אשארא חוץ מחטין ושעורים ושפיר י"ל דנקיט אברייתא נמי אשארא חוץ מתבלין ולפ"ז גם בחיטין ושעורין אין מערבין.

ודעת רבנו בהפ"ד דכי היכי דמערבין בחיטין ושעורין הואיל וראוי לאכילה ע"י דבר אחר לבשל במים ה"נ הא חזי ללפת בו צלי ומעיקרא ס"ד דרב ס"ל דבעינן דבר הראוי לאכילה פמות שהוא וכן הוא בירושלמי לדעת ר"מ אבל לפי המסקנא בנדאי לא גרע ממים ומלח וכן נראה דמערבין בנדגן חי פנ"ל ה"י אלא ששיעורו מזון שתי סעודות וכן נראה מלשון רש"י בד"ה לא בני אכילה ניהו וס"ל לרב יוסף וכו' משמע דאין פן המסקנא וכן פתב הרי"ף וכן לעירוב אברייתא דעוקלא תבלין אבל אמתניתין דאין פוחתין לעני בגורן לא מתנייא אחיטין ושעורין דאי חשיב אוקל שיעורין כב' סעודות אלא אב' רביעי' יין.

ומ"ש רבנו חזן ליתרא אע"ג דרב יהיב שיעורא פמלא אוזליתא דאיכרא היינו משום דרב לטעמי' דס"ל חזיזי בפה"א ואנן קיי"ל פנינוקא דבי רב דלאו פרי חשוב וה"ל בכלל שאר ירק א"נ דאידי ואידי חד שיעורא הוא פיון דרב קאמר וכן לעירוב.

והנה רבנו השמיט גודגדניו' וכפניות וסמך על מ"ש דאין מערבין אלא במידי דחזי ללפת הפת וכן סתמא כפירושו דאיירי באותן תבלין הראוי' ללפת ביהו. ומ"ש רבנו וכל האוכלין וכו' עיין בהשגות ואין ראיותיו מכריחים דמה שהקשה דא"א שזה מביא זין וזה שמן וכו' י"ל דרבנו מייירי באוכלין ולא במשקין א"נ דאיירי פשוטן פכ"י קטנים לתוך סל א' ומיהו אין צורך לכל זה עיין בתוספות דף ע"א ד"היין ושמן שבה מתוך מה שרמז הראב"ד משמעת' דב"ה שהי' שותף לשכניו.

וכן מהך דנתמעט האוכל אין הכרע כמ"ש לקמן פ"ה ה"ו: הי"ב לטרא וכו' רש"י פי' עוקלא שמינית שפליטרא ולקטרא הוא לוג ואין זה דעת רבנו ולבאר מוצא מקום המתלקת ארחיב הביאור.

גריסין בפ' הספינה דפ"ט ע"ב ומה משורה שהיא א' מל"ו בלוג (ולגן' רבנו פ"ח מה' גניבה היא א' מל"ג בלוג ע"ש) הקפידה עליו תורה ק"ו להין ונחצי ההין ושלישית ההין ורביעית ההין ולוג נחצי לוג נחצי תומן ועוקלא (ול"ג ורביעית נחצי תומן שהרי התומן שמינית הקב דהיינו חצי לוג וא"כ רביעית הלוג היינו חצי תומן) והוא מכונן למדות הלח הנזכרים שם באידך ברייתא הין וכו' נחצי לוג ורביעית הלוג ושמינית הלוג דחצי תומן שבברייתא ראשונה היינו רביעית הלוג ועוקלא הוא חצי רביעית דהיינו שמינית הלוג אלא דלא נקט בברייתא ראשונה קורטוב דבא למנקט מדות היתרות על משורה משא"כ קורטוב שהוא א' מס"ד דבציר ממשורה ולאו ק"ו הוא.

נדבר זה מאמת הגי' שמביא שם הרשב"ם דגרסינן וכמה הוא עוקלא א' משמנה ברביע דהיינו שמינית הלוג ומזה הוציא רבנו דעוקלא הוא חצי רביעית וכן הוא בהקרח גי' רש"י דמפ' עוקלא שמינית הלוג.

ולפ"ז קשה טובא לגי' רבנו ורש"י דמאי האי דפריה התם תומן ועוקלא לא ליעבד וכמו שהרגיש בזה הרשב"ם שם והגיה א"ה חצי תומן ועוקלא לא ליעבד וגריס וכמה הוא עוקלא א' מחמשה ברבע כגי' ר"ח ע"ש.

ולפי הנראה מלשון רבנו פ"ק מה' גניבה דגריס במדות היבש סאה תרקב חצי תרקב קב וחצי קב ורובע ותומן ועוקלא שפן כתב שם סאה וחצי סאה ורבע סאה וקב וחצי קב ורובע הקב וחצי רובע ושמינית הרובע וליכא במדות היבש חצי תומן דהיינו רביעית של תורה ונ"ל הטעם דאסור לעשות מדת היבש קטנה דאי' בגמרא ב"ב דפ"ט ע"א ת"ר הי' מבקש ממנו ליטרא וכו' שוקל לו רביע ליטרא מאי קמ"ל דמתקנינן מתקלא עד הכי עיין שם ברשב"ם והרי"ן מיגאש רבו של רבנו בחידושו לב"ב כתב ששמע מפי רבו הרי"ף פפי פי' ר"ש דשמינית ליטרא לא עבדינן שמתחלה ברביע ליטרא אע"פ שהוא כפל ממנו פינן שבמראה קרובי' זה לזה ושאי' מדות תומן ועוקלא דנפיש טפי אבל משקולות זוטרי טובא ע"כ וכיוצא בזה כתב הרמב"ן בשם הרי"ף.

ולפי גי' רבנו ניקח דמש"ה אין עושין במדת היבש חצי תומן דמתחלה בתומן או בעוקלא והא דבמדות הלח עושין חצי תומן משום דכל מלתא דהנה במקדש דהיינו רביעית של תורה כדאי' במנחות דף פ"ח אבל עוקלא בתומן לא מחלה במדות היבש והיינו טעמא

נמי דבמדות הלח אין עושין חצי עוקלא ואפילו רביעית עוקלא אין עושין אלא שמינית עוקלא שהוא קנורטוב דכיון דזוטר טובא מיחלף אפילו פשהוא ארבעה פעמים פכה.

ולפ"ז קשה לפי גי' ר"ח דגריס עוקלא א' מחמשה ברביע דהאי קאמר ר"פ דמדות קטנות בקיאי בהו אינשי והסברא הפוכה דאם במדות גדולות טעו אינשי ברביע במדות קטנות טעו טפי והאיך אפשר לומר דבמדות קטנות אפילו בחומשא לא טעי אלא נראה דקושני' הגמרא באופן זה דכיון דבמשקולות אין עושין שלשה רבעי ליטרא משום דמיחלף בחצי ליטרא דה"ל תלתא או בליטרא דה"ל ריבועא ואמרת נמי דבמדות טעי אינשי ברבעא כמו במשקולת א"כ פי היכי דבמשקולת קטנות אין עושין שמינית ה"נ חצי תנמן ועוקלא לא ליעבד במדות הלח פי היכי דאמרת שאע"פ במשקולת גדולה לא טעי עד רבעא ואפ"ה במשקולת קטנה טעי עד פלגא (ואע"ג דחצי תנמן הי' במקדש אפתי קשה דעוקלא לא נעביד דלא הוית במקדש) ולזה משני ר"פ דמדות קטנות בקיאי בהו אינשי טפי ממשקולת קטנה ולא טעו עד פלגא וכתירוץ הרי"ף ה"ל ואפ"ה במדות היבש אין עושין חצי תנמן פיון דאפשר למדוד פעמים בעוקלא משא"כ במדות הלח דצריכין לעשות עוקלא למדוד בו עוקלא עושין נמי חצי תנמן דהנה במקדש פיון דבמדות לא שניף טעות פלה האי הרי בארנו פי' הסוגיא דרף רבנו נרש"י ועיין עוד לקמן ומ"מ מוצא שיעור העוקלא שהוא שיעור התבלין לעירוב.

אמנם ביאור שיעור ליטרא שהוא שיעור הירק וחזונו לעירוב שפתיב ה"ה שיש לו מקום מוצא במסכת ב"ב לא ידעתי פוננתו ואולי פוננתו דהואיל דפריף הש"ס שלא נעשה עוקלא כמו שאין עושין במשקולת שמינית הליטרא ומש"ה פתיב רש"י דליטרא היא לוג ובאמת אין הנושאים שנים דליטרא דאירינן בה הוא פלי מדה ולא פלי משקל.

ומצאתי בירושלמי דתרומות פ"י ע"ה דמתניתין כל גרב שהוא מחזיק סאתים אם יש בו משקל עשרה זוז ביהודה שהן חמש סלעים בגליל דג טמא צירו אסור ואמרין ע"ה התם כמה סאתה עבדא כ"ד לוגין וכמה לוגא עביד תרתין ליטרין וכמה ליטרא עבדה מאה זיניו נמצא כל זין וזין א' מתתק"ס ע"כ פי' שבכל ליטרא עשרה פעמים עשרה זוז נמצא בלוג עשרים פעמים עשרה זוז ובסאתים מ"ח לוגין הרי כ"פ מ"ח עולה תתק"ס ונמצא הדג טמא חלק א' מתתק"ס מפל הגרב.

הימצא מיהות מבואר בהדיא דליטרא חצי לוג פדעת רבנו ודלא כפי' רש"י וראיתי לרבנו ספט"ו מה' מ"א שפתיב דג טמא שפכשו עם דג טהור הפל אסור אא"כ הי' הטמא א' ממאתים מן הטהור וכתב שם הלח"מ דפסק כר' יהודה דס"ל רביעי' בסאתים שהוא חלק קצ"ב ע"ש ונ"ל לכונן החשבון דרבנו כפי' המשנה כ' דשיעורו א' מאלף והיינו כר' יוסי בר בון דהורה א' מאלף בירושלמי והיינו על דרף הא דאמרן בערובין דפ"ג אייתי חלתה ושדי עלי' דחלק כ"ד מתתק"ס משלים עד אלף ועל דרף זה לר' יהודה דס"ל רביעי' בסאתים חלק כ"ד מקצ"ב משלים למאתים וקיי"ל כר' יהודה דריהטא דסוגי' בחולין דף צ"ט פנותי'.

שוב ראיתי במסכת סוטה דף ח' ע"ב דגריס רש"י רובע וחצי רובע תנמן ועוקלא ופרש"י תנמן ועוקלא משקלות קטנות הן ושיעורן בב"ב פ' הספינה ע"כ נראה פשוט מדגריס חצי רובע דתנמן איננו שמינית הקב דהיינו חצי לוג אלא מדה קטנה היא יתרה רובע על

עוֹכְלָא וְעוֹכְלָא הוּא שְׁמִינִית הָרֹבַע וְכִף שְׁמָה תוֹמָן כְּמוֹ שְׁאִין טַעַם לְשֵׁם עוֹכְלָא וְא"כ שְׁפִיר פְּרִיָה בְּגַמְרָא א"ה תוֹמָן וְעוֹכְלָא לֹא לִיעֵבֵד.

וְאֶפְשָׁר שְׁזַהוּ ג"כ פ"י רַבְּנוּ בַה' גְּנִיבָה דְגָרִיס חֲצִי רֹבַע וְהַשְׁמִיט תוֹמָן דְכִיּוֹן דְהֵאֲדִינָא לֹא בְקִיָּאֵי אֵינְשֵׁי בְּמַדוֹת קַטְנוֹת הִלְלוּ הִילְכֵהּ אֲסוּר לַעֲשׂוֹת תוֹמָן וְעוֹכְלָא וְגַם זֶהוּ דְרַף נָכוֹן מְאֹד בְּיִשׁוּב הַסּוּגִי' לְדְרַף רַבְּנוּ וְרַש"י וְהַבּוֹחֵר יִבְחֵר.

וּמ"ש רַבְּנוּ וּמְנָה וְכו' הוּא בְּיָאוּר שְׁיַעוּר הַדְּבָל' לַעֲרֹב וְרֵאִיתִי לְרַבְּנוּ בְּפִי הַמְּשַׁנֵּה פ"ח דְּפִיָּאָה שְׁפָתַב מְנָה מְשַׁקֵּל מְאֹה דִּינְרִין וְהַדִּינְר שְׁשֵׁה דְרַכְּמוֹנִי' אוֹ זֹזִים מְזוּזִי זְמַנָּם וּמְשַׁקֵּל הַזֹּז מֵהֶם ט"ז גְּרָגְרִי שְׁעוּרִי' ע"כ נִרְאֶה מְנָה דְזוּז הֵינּוּ מְעַה הַנּוֹכְרַת כְּאֵן וְנִמְצָא לִיטְרָא שְׁמִשְׁקָלָה ל"ה דִּינְר הֵנָּה מְשַׁקְלָה ר"י מְעִין דְּהֵינּוּ ר"י זֹז וְקָשָׁה הָא דְאֶמְרָן בִּירוּשְׁלָמִי הַגָּ' לְדִיטְרָא מְשַׁקְלָה מְאֹה זֹז וְדוֹחַק לֹא מְדָה שְׁשֵׁמָה לִיטְרָא מְלֵאָה מִים אוֹ יִין מְשַׁקְלָה ר"י זֹז וְאֵם הִיא מְלֵאָה צִיר מְשַׁקְלָה מְאֹה זֹז וְיֵהֵ' צִיר קַל יוֹתֵר מִחֲצִי הַמִּים וְגַם מִסְתַּבֵּר דְּצִיר יוֹתֵר כְּבֵד מִן הַמִּים מִחֲמַת מְלַחוּ.

לְכֵן נִרְאֶה דְזוּזִין שֶׁל יְהוּדָה הֵינּוּ סְלַע מְדִינָה שֶׁהֵן חֲצָאֵי דִינְר וְסְלַעִים שְׁבַגְלִיל הֵיּוּ כְּפָל הַזֹּז וְנִמְצָא לִיטְרָא שֶׁל צִיר מְשַׁקְלָה מְאֹה זֹזִי יְהוּדָה דְּהֵינּוּ חֲמִשִּׁים דִּינְר יוֹתֵר עַל מְשַׁקֵּל לִיטְרָא מִים וְיִין שֶׁהֵם ל"ה דִּינְר (וְרֵאִיתִי בְּשׁו"ת חוֹט הַשְּׁנִי ס"י צ"ז גְּסַתְבָּה בְּזַה טוֹבָא וְנִדְמָה לוֹ שְׁלִיטְרָא שֶׁהַזְּכִיר רַבְּנוּ כְּאֵן הוּא שֵׁם מְשַׁקֵּל וּבְאֶמְת הוּא כְּלִי מְדָה גַם הַרְבֵּה לְהַשִּׁיב מְלִיטְרָא שֶׁהַזְּכִיר רַבְּנוּ בְּפִי הַמְּשַׁנֵּה פ"ק דְּשִׁבְעִי' מ"ד וְהֵיא דְּהֵתָם הוּא שֵׁם מְשַׁקֵּל מְצָרִי גַם בְּעַנְיֵן הַזֹּזִין הַרְפִּיב נִכְרְדִי דִּישׁ זֹז בְּלִשׁוֹן רַבְּנוּ שֶׁהוּא מְעַה וְיֵשׁ זֹז שֶׁהוּא דִּינְר צִירִי וְיֵשׁ זֹז מְצָרִי וְהַפֵּל לְפִי הַעֲנִיָּן).

וּמ"ש רַבְּנוּ מִן הַמִּים אוֹ מִן הַיִּין הוּא בְּדְרַף קִירוֹב וּבפ"ק דְּעַדִּיּוֹת פָּתַב שְׁרַבְעִית יִין מְשַׁקְלוֹ בְּעַרְף כ"ו דְּרֵהֶם מְצָרִים וּמִן הַמִּים קִירוֹב ל"ז דְּרֵהֶם נִמְצָא דְרֵהֶם מְצָרִי הוּא בְּעַרְף שְׁנֵי חֲלָקֵי דִינְר וְעֵינִין בַּפ"ח מִמְּסַכַּת בְּפוּרִים שְׁפָתַב שֶׁהַסְּלַע מְשַׁקֵּל כ"ד דְּרַכְּמוֹן וְכָל דְּרַכְּמוֹן י"ו גְּרָגִיר שְׁעוּרָה וְדְרַכְּמוֹן מְצָרִי ס"א גְּרָגִיר שְׁעוּרָה וְעוֹד הֵאָרִיף שֵׁם וְיֵשׁ שֵׁם כְּמָה ט"ס ע"ש אָף מְבֹאָר כַּמ"ש דְּדְרֵהֶם מְצָרִי קִירוֹב ל"ב חֲלָקֵי דִינְר וְעֵינִין פ"י מַה' אִישׁוֹת ה"ט שְׁזוּז הַנּוֹכֵר בְּכָל מְקוֹם הוּא דִּינְר מְשַׁקֵּל צ"ו שְׁעוּרָה וְאִין זֶה זֹז שֶׁל יְהוּדָה הַגָּ' ל כַּמ"ש.

וְעֵינִין בְּקַדוּשֵׁין דִּי"ב וּבְרִי"ף שֵׁם בְּאַרְיִכוֹת דְּזוּזָא דְּשִׁשְׁרָנְג הוּא דִּינְר זֶהָב שֶׁל עַרְבֵיִים דְּהֵינּוּ דִּינְרָא עַרְבָא הַנּוֹכֵר בְּבְכוּרוֹת דַּמ"ט ע"ש: הַט"ו אָבֵל לֹא בְּגַבּוּלִין בְּתוֹסְפָתָא מְעַרְבִין בַּמ"ש בִּירוּשְׁלָיִם אָבֵל לֹא בְּגַבּוּלִין וְעֵינִין לַעֲיֵל כַּכ"ה מַה"ש הִי"ט לַעֲנִין מְוַקְצָה הַזְּכִיר תְּרוּמָה טְמֵאָה לְרַבּוּתָא אַע"ג דְּמִוֹתָר בְּהַנָּאָה עֵינִין שְׁפַת דָּף כ"ה הֵנָּה מְוַקְצָה אָבֵל לַעֲנִין עֲרֹב פְּשִׁיטָא דְלֹא מְהַנִּי וְהָא נָקִיט לְרַבּוּתָא דְּמְעַרְבִין בַּמ"ש בִּירוּשְׁלָיִם אַע"ג דְּמִוֹן גְּבוּהָ הוּא מִשָּׂא"כ לַעֲנִין מְוַקְצָה פְּשִׁיטָא דְכָל שְׁמוֹתָר בְּאַכִּילָה לֹא הֵנָּה מְוַקְצָה: הִי"ו פִּיצַד וְכו' עֵינִין בְּהַשְּׁגוֹת וּבַמ"מ כְּוֹנֵת ה"ה דְּלַדְעַת רַבְּנוּ סְגִי בְּחִלָּה שְׁלָמָה לְכָל א' אֶפְיָלוֹ כְּאִסְרָא וְאֶפְי' הֵן מוֹעֲטִין שְׁאִין בְּכָל הַפְּכוּרוֹת אָף כְּדִי גְּרוּגְרַת אַחַת וְדִלָּא כְּמוֹ שְׁנִדְחַק הַלַּח"מ לְהַגִּיה וְאֶפְיָלוֹ מוֹעֵט דְּהוּא שְׁפַת יֵתֵר דְּפְשִׁיטָא דְּכְאִסְרָא מוֹעֵט טוֹבָא מְכַרְוֹגְרַת שְׁהָרִי גְּרוּגְרַת שְׁלִישׁ בִּיצָה כַּנ"ל ה"ט וְנִמְצָא בְּתוֹף רַבִּיעִית שֶׁהוּא בִּיצָה וּמְחַצָּה יֵשׁ ד' גְּרוּגְרַת נְחֲצִי וְכִיּוֹן שְׁמִשְׁקָל רַבִּיעִית י"ז וּמְחַצָּה דִּינְרִין הָרִי גְּרוּגְרַת קִירוֹב לַד' דִּינְרִין שְׁפָל

דינר כ"ד איסרין וה"ל איסר חלק צ"ו מגרוגרת בקירוב ונמצא לפי דעת הראב"ד צריך לדחוק דהא דתנו פפר פאיסר וכו' פשיש פחצר קרוב לאלף ת"ת בתי' דאז הם ח"י גרוגרת א"נ פשיזה נותן פאיסר והשני נותן פת גדול מיהו אפשר לומר דהא דקאמר הראב"ד ומסתברא וכו' לא קאי על עירוב חצרות דנדאי לא בעינו פשיעור ח"י גרוגרת אלא דקאי על חלה שנהגו לגבו' שהיא במקום עירובי חצרות ובמקום שיתוף פדלקמן הי"ט הילכך מטילין עלי' חומר שיתוף שיהי' ח"י גרוגרת וחומר עירוב שיהי' פת ושלמה ולא בא הראב"ד אלא להשיג דבכפר שלם לכלהו סגי מיהו נראה פשוט דגם רבנו מודה בזה כמבואר מלשונו לקמן ה"כ אף שאין הכרע דגבית קמח יהי' עדיף מגבית פרוסות ואפשר דוקא בא' מזכה פת שלם לכלם הוא דמהני וכמ"ש ה"ה והיא דאין א' מזכה לכלם בעינו שיגבה מכ"א פת שלמה ולא קמח ופרוסה.

ומיהו לפי מנהגנו עכשיו שגובין קמח והפעלי בתים נותני' קמח במתנה לזה שגבה ואח"כ מזכין פת שלמה לכל בני העיר בנדאי מהני פדלקמן ה"כ ואין בזה מחלוקת. ומ"ש רבנו בכלי א' עיין הי"ח.

ומ"ש רבנו בבית א' מבתי החצר דפ"ה ע"ב אימא עירובי חצרות בבית שפחצר וכו'. ומש"ר אפילו בית שער של יחיד עיין במ"מ ובכ"מ רצה ליישב דברי רבנו לפי הגירסא שלנו וכל דבריו אינם מובנים דאדרבה לר' יוחנן דס"ל הדר בבית שער דיחיד אוסר כ"ש דהנותן עירובו בבית שער דיחיד הנה עירובו עירוב וע"כ מתניתין לא מתוקמא אלא בבית שער דרבי' וכבר תמה עליו הב"ח בסי' ש"ע וסיים ולפי שרב גדול הי' ומימיו אנו שותים לא מזיגנא רישא אבי סדיא עד דמהפיקנא בנכותי' ודבריו דחוקים טובא ע"ש באריכות ונלענ"ד ליישב דברי הכ"מ אחר שנגיה בלשונו שיש שני ט"ס דמוכח דא מ"ש אלמא פי תנו והדר שם אוסר ונה אינו משנה וצ"ל והדר שם אינו אוסר גם מ"ש דמאי דאמר הנותן עירובו בבית שער דיחיד אינו עירוב ונהפוך הוא וצ"ל ה"ז עירוב דהכי קאמר ר"י לפי גירסתנו וכן הגיה הב"ח אלא שסיים דאף לפי הגהה זו לא יתיישבו דבריו פאשר נראה לעין כל מעיין ולדעתי יתיישבו דבריו אחר שנאמר דהכ"מ מחלק בין הנושאים דבית שער דיחיד הנזכר בדברי ר' יוחנן פירושו אפילו הבית שער עצמו הוא של רבי' אלא שהוא בית שער ליחיד שרק הפנימי דורס עציו ובית שער הנזכר בדברי ר' יהודה היינו שהבית שער עצמו הוא של יחיד אע"פ שהוא בית שער לרבים שרבי' דורסי' עליו הרי יש פאן ד' חלוקים בית שער של יחיד והוא דריסת רבים או דריסת יחיד ובית שער של רבים והוא דריסת רבים או דריסת יחיד וסובר הכ"מ דמתניתין דנקיט סתם בית שער ולא חילקה לא מתוקמא באופן א' מאלו ד' חלוקים בלבד אלא דאליבא דר' יוחנן דדריסת יחיד לא חשיב בית שער מתוקמא מתניתין בדריסת רבים ובין שהיא עצמה של יחיד או של רבים ולר' יהודה דס"ל דבשל יחיד עירובו עירוב מתוקמא מתניתין בשל רבים ובין בדריסת יחיד ובין בדריסת רבים הילכך פיון דקיי"ל כר' יוחנן דדריסת יחיד לא חשיב בית שער ומתוקמא מתניתין בדריסת רבים אפי' היא עצמה של יחיד (דאי ס"ד דמתני' דוקא בדריסת רבים ושל רבים כה"ג ה"ל לפרש ולא לסתום) ע"כ לא קיי"ל כר' יהודה דבשל יחיד עירובו עירוב ובזה יובנו דבריהכ"מ דמש"ה פסק רבנו פאן דאפילו בבית שער של יחיד אין עירובו עירוב והוא שיהיו דריסת רבים וסיים הכ"מ דמ"ש רבנו לקמן פ"ד דבית שער דרבים אינו אוסר

דמשמע לכאורה דבית שער של יחיד לא חשיב בית שער ונהו עירובו עירוב זה אינו דנדאי אפילו של יחיד אינו אוסר פינו דנהו דריסת רבים אלא דאע"ג דלענן להניח בו עירוב הנה של יחיד רבותא טפי דהא ר' יהודה פליג בשל יחיד מ"מ לענן איסור הנה של רבים רבותא טפי דאפילו רבים לא אסרי ועוד תי' דאה"נ דמייירי רבנו לקמן אף בשל יחיד דלא נקיט אלא דריסת רבים ולא הנצרה רבנו לבאר פאן דין דריסת יחיד דנה גלמד ממ"ש לקמן פ"ד ה"ט דלאו שמי' בית שער זהו מה שעלה במצודתי ביישוב דברי הכ"מ.

אמנם לדעתי יש ליישב דברי רבנו לפי הגי' שלנו באופן מרונח דהוקשה לי לרבנו לפרש"י לשון הגמרא מאי קמ"ל תנינא הנותן עירובו בבית שער דאדרבה ה"ל לאותובי תנו הנותן עירובו בבית שער מאי לאו אפילו בית שער דיחיד וגם לשון המתרץ בית שער דיחיד וכו' איצטריף לי דלא תנו והל"ל מהו דתימא אפילו בית שער דיחיד קמ"ל ולשון דלא תנו איננו ערב דנדאי מה דתנו סתמא משמע אפילו דיחיד.

גם הוקשה לי לרבנו קושני' התוספות דף ע"ה ע"ב ד"ה ור' יוחנן ומירוצם לא נוח לו. ותו דמאי האי דכנייל ר' יהודה דכל מקום שאמרו הדר שם אינו אוסר אין עירוב המנח בו עירוב ונהרי קיי"ל דמקום פיקא גורם עיין עירובין דע"ג וא"כ בית הבקר ובית התבן אינם אוסרים ואפ"ה אם הניח בהן עירוב ה"ז עירוב אלא נדאי דה"ק ר' יהודה דכל מקום שאמרו שאם דר בו מהני הדירה לאסור אז אם הניח בו עירוב אע"פ שאינו דר בו ה"ז עירוב ומש"ה מהני עירו' בבית הבקר אפילו אינו דר בו הואיל ואם דר בו אוסר משא"כ בית שער ומרפסת דאפילו דר בו אין אוסר הקלפה היכא דאינו דר בו לא הנה עירובו עירוב ובהכי ניחא דנדאי פסיקא לי לבעל הש"ס דמתניתין לא איירי בבית שער דיחיד דקיי"ל כר' יוחנן וכן ר' יהודה לא פליג אדר' יוחנן אלא ה"ק דכל מקום שאם דר בו אינו אוסר הוא דאין עירובו עירוב באין דר בו ומינה דכ"מ שדר בו אוסר עירובו עירוב אפילו לא דר בו חוץ מבית שער דיחיד דאע"ג דלא שמי' בית שער ונהדר בו אוסר אפ"ה אין עירובו עירוב וכפסק רבנו דהך חוץ אדיוקא קאי דאע"ג דבית שער דיחיד אוסר כדלקמן פ"ד אפ"ה אין עירובו עירוב כשאין דר בו אבל בית הבקר וכו' דאוסר הנה עירובו עירוב אפילו אין דר בו דאי בדר בו בבית הבקר שם בית עליו כדלקמן פ"ד ה"ח ואוסר ופשיטא דנהו עירוב דלאו בית הבקר הוא.

וטעמא דמלתא פשוט למבין דמש"ה בבית הבקר אפילו אין דר בו פינו שמיניחין שם העירוב העירוב עושאו בית דירה דה"ל מקום פיקא. ובזה יומתק הא דקאמר רב יהודה חוץ מבית שער דיחיד דאע"ג דמהני דירה לאסור אפ"ה אין מניחין בו העירוב דמאי אמרת שהעירוב עושאו בית דירה ומקום פיקא דא"כ ה"ל בית שער דרבים דכלם שותפין בעירוב: הי"ז אפילו בית קטן עיין בהגהות מיי' והשמיט רבנו בית שער דהוא כ"ש מאויר הנצור ועיין בכ"מ שכתב דמ"ש רבנו ואם הניח הפלי בהצור לאו דוקא אלא שלא רצה לכתוב וצריך להגביה וכו' דאז הי' משתמע דמוסב על אויר המבוי דהגבהה מהני ודוחק הוא דא"כ הי' אומר אלא א"כ מגביה וכו' ועוד דהל"ל ומניח הפל וכו' או מרפסת וצריך להגביה וכו' אבל אם הניחו באויר מבוי וכו' אלא נדאי דכוננת רבנו דדוקא באויר חצר צריך הגבהה משא"כ בבתיים ניצא זה לרבנו דכינון דטעם הגבהה משום היקר

כדעת הגאונים א"כ אי ס"ד דאף בבית בעינן היכר למה קאמר שמואל חבית של שיתופי מבואות צריף הגבקה דגם עירוב צריף הגבקה מכלל דלא בעינן הגבקה אלא באויר הקצר ולא שיקף בעירוב ומזה יצא להם לגאונים דהגבקה משום היכר דאי ס"ד משום זיכוי מאי אירג' שיתוף אפילו עירוב נמי פשמזכה יצטרף הגבקה.

ומ"ש רבנו מחצרות למבוי לעיל הי"ו בנוסח העירוב פתב מבית לבית ולא פתב מבית לקצר לפי שאין דרוך בתים להיות פתוחין זה לזה שפני הבתים מקפידין וא"א לטלטל מבית לבית אלא דרוך קצר וא"כ בכלל לשון מבית לבית הוא ג"כ מבית לקצר משא"כ חצרות שהם פתוחות זו לזו אלו הי' אומר מחצר לקצר משתמע דרוך פתחים ולא דרוך מבוי וכשהוא אומר להוציא ולהכניס מחצרות למבוי דפירושו גם מבוי לחצרות א"כ מערב ג"כ רשויות החצרות וה"ל בכלל זה ג"כ מחצר לקצר דרוך פתחים ועיין ברש"י עירובין דע"א ע"ב ד"ה מערבין בחצרות ובגמרא דע"ג ע"ב ולקמן הי"ט ועיין לקמן פ"ה הט"ו: הי"ח חלקו וכו' פתב המ"מ וכן נראה משם למעלה מזה וכו' היינו דמ"ח ע"ב לא קאמרו ב"ה התם אלא בפני כלים וכו' והרי אוקמוה מלתא דב"ה אליבא דשמואל בהותירן: הי"ט המשתתפין במבוי וכו' הנה בגמרא דע"א ע"ב מייתי פלוגתא דר"מ ורבנן דר"מ ס"ל מערבין ומשתתפין במבוי ורבנן ס"ל או מערבין או משתתפין ופרש"י מערבין בחצרות הפתוחות זו לזו דרוך הפתחים שפיניהם ומוכרח הוא דאי ס"ד דאיירי בעירוב בני כל חצר וקצר לעצמן מאי האי דקאמרו רבנן או מערבין וכו' דמהיכי תיתי מהני עירוב של בני הקצר לעצמן לענין המבוי דכינן שלא עירבו החצירות זו עם זו הרי אוסרי' זה על זה במבוי שהחצרות למבוי כבתים לקצר וליכא לפ' דה"ק רבנן או מערבין בקצר ואסורים במבוי או משתתפין במבוי ואין צריכי' עירוב בקצר ול"פ ר"מ ורבנן אלא אי סומכין אשיתוף במקום עירוב דהא בהדיא גרסינן בגמרא אמר רב גידל א"ר ה"ק או מערבין בקצר בפת ומותרים פאן וכאן וכו' וכן מוכח לקמן בגמרא דף ע"ג ע"ב דקאמר רישא וסיפא ר"מ ומציעתא רבנן וכו' אלמא דלרבנן פשעירבו חצרות מותרין במבוי אפי' לא נשתתפו והיינו ע"כ פשעירבו חצרות זו עם זו לפי מה דגרסינן במתני' פתוחות זו לזו.

ולפ"ז יש לתמוה דכינן דקיי"ל כר"מ ה"ל לרבנו לפסוק דאפילו עירבו חצרות זו עם זו נמי בעינן שיתוף בפתוחות זו לזו וכן להפך ולא ראיתי לרבנו שהזכיר דין זה כלל אלא דיני עירוב החצירות כ"א לעצמה במקום שיתוף.

הגם שראיתי בירושלמי פ' הדר דגרסינן תני מערבין ומשתתפין כא' דר"מ וחכ"א מערבין בחצרות או משתתפין במבוי אם מערבין בחצירות מותרים בחצרות ואסורים במבוי ואם נשתתפו במבוי מותרים פאן וכאן אמר להן אף אתם משפחי' עלינו ה' עירובין ע"כ נראה מבואר דאיירי בעירוב החצרות כ"א לעצמה ודלא כפרש"י שפפי הנראה היא היא הך ברייתא דבסוגיין אבל מה אעשה שהדבר מוכרע מכל הנדו ראיות הנ"ל דביאור הסוגיא כפרש"י והבבלי חולק על הירושלמי.

ואין בזה פדי להעלות ארוכה מה שנראה מדברי רבנו לקמן פ"ה ה"ג דפסק פרב דלא תני פתוחות זה לזה וא"כ רב מפ' מתניתין בעירבו החצרות כ"א לעצמה כמו שפי' רש"י בהדיא לדעת רב דאפתי אע"ג דלא גריס רב פתוחות בהכרח צריף רב לפרש פלוגתא

דר"מ ורפנו פגון שפערבו תצרות זו עם זו דרף תלונות או דרף סולמות וכמ"ש התוס' שם ד"ה פל שיתוף וכו' וד"ה עד שיהיו וכו' ודוחק לומר דרפנו סובר דאליבא דרב דלא תני פתוחות דקשה קושני' התוספות בד"ה פל שיתוף ובד"ה עד שיהיו ודחיקא לי' תירוצי התוספות אלא נדאי דרב מפירש פדעת הירושלמי הנ"ל אבל פשערבו תצרות זו עם זו דרף תלונות וסולמות בנדאי מותרים במבוי דמנ"ל הא.

ותו דא"כ הל"ל בגמרא דמש"ה לא תני רב פתוחות. ותו דבהדיא א"ר גידל משמני' דרב או מערבין בתצר בפת ומותרים פאן וכאן.

ותו דהיא גופא קשי' דכיון דפ' רבנו פרב דלא תני פתוחות והיינו משום דלא משפחת לי' שיתוף בפתוחות דאין המבוי נותרת בלחי וקורה וא"כ ה"ל לרבנו לבאר דין זה דכל מבוי שחצרות פתוחות זו לזו איננה נותרת בלחי וקורה ויישוב קושני' זו עינין לקמן סוף פ"ב מה' עירובין ושם הארכתי.

ודין אם נשתתפו ביני עינין לקמן פ"ה הי"ד וכפי הנראה דכי היכא דבעינן שיתוף בפת לסמוך עליו משום עירוב ה"ה דבעינן שיהי' מונח בבית וחלה שלמה וכל חומרי עירוב. וטעם שיתוף שלנו בבה"כ עינין בש"ע ועינין לעיל הי"ו דלא גרע מבית האוצר דהעירוב עושאו בית דירה למקום פיקא ועינין פ"ו ה"ד: הכ"א נפל עליו גל בגמרא מוקני' לה אליבא דרבי פגון דבעי מרא ונחצינא דהנה מלאכה וכ"כ רבנו לקמן פ"ו הי"ד וכאן סתם רבנו וטעמו ונמימוקו עמו דדוקא גבי עירובי תחומין דאין מערבין אלא לדבר מצנה הוא דלא גזרו על דבר שהוא משום שבות בה"ש משא"כ בעירובי תצרות ושיתוף דמערבין לפעמים אף לדבר הרשות ואז אפילו שבות אסור וסובר רבנו דעירובי תצרות עצמו לא תשיב דבר מצנה וכמ"ש הכ"מ פכ"ד מה"ש ה"י עינין מ"ש שם.

ועינין לקמן הכ"ב ולקמן פ"ג ה"ח ומשפחת שיתוף לצורה מצנה להביא ספין למילה וכיוצא בזה: הכ"ב אם א"א לו להוציא העירוב אא"כ עושה מלאכה וכו' מלתא דפסיקא נקיט דאז אינו עירוב אפילו אם עירב לדבר מצנה אבל אם אפשר להוציא ע"י שבות לפעמי' ה"ז עירוב אם עירב לדבר מצנה ולקמן פ"ו ה"י דקדק בלשוננו הצח ואחז איפקא אם יכול להוציא או בלא עשיית מלאכה ה"ז עירוב פנין דאין מערבין עירובי תחומין אלא לדבר מצנה לעולם שרי כמ"ש לעיל הכ"א.

ומ"ש רבנו הפריש וכו' דנקא בכה"ג דהנה נדאי טבל כל בין השמשות וסעודה שאינה ראוי' מבע"י בנדאי הוא דאין מערבין בה. משא"כ בעירב בתרומה ספק טמאה או בשתי פפרות אחת טהורה ואחת טמאה הנזכר לקמן פ"ו הט"ו י"ל דהנה עירוב פנין דקיי"ל מערבין בין השמשות לכתחלה אע"ג דספקא הוא ושאיני עירובי תחומין דאין מערבין בה"ש לכתחלה אלא בדיעבד ספק עירוב פשר ומש"ה לא הנפיר רבנו דין זה פאן ועינין עוד לקמן פ"ו שהעירותי על פמה דינים הנזכרים שם ואין פאן מקומם: סליק פ"א מה' עירובין פרק ב מה' עירובין ה"א וגם הוא מותר וכו' עינין בלח"מ לקמן ה"ו דמפירש דהיינו דנקא בשקדמו הם והחזיקו דאל"כ פשהו מטלטל הרי מחזיק וחוזר מבטולו.

וכן נראה דעת התוס' בעירובין דכ"ו ע"א ד"ה ונהתן וכו' שכתבו דליכא לאוקני' מתניתין במבטל בהדיא רשות ביתו דא"כ אמאי לא מצא לו חבר אלמא דאסור לו להכניס

וילהוציא תחלה דה"ל חוזר מביטולו ולא מהני לי' הך סברא דהנה אורח לגבייהו כשהוא מוציא תחלה דה"ל חוזר מביטולו ולא אורח וכוננת התוספות להקשות דנוקים מתניתין בביטול רשות ביתו ואסור לו דקאמר ר"א היינו קודם שהחזיקו.

מיהו בירושלמי פ' עושין פסין קאמר על דעתין דר"א יעשה פאכסניא ויהא מותר ומשני קנס קנסי' ר"א ע"כ נראה דקשין לי' דנהי דס"ל לר"א המבטל רשות תצרו רשות ביתו נמי ביטל אפתי אמאי אסור לו ומדלא משני דאסור לו להוציא תחלה פדרה התוספות וכן פרש"י בהדיא דכ"ו ע"א בד"ה אנשי תצרו וכו' ועיין ברש"י דס"ט ע"ב ד"ה דהוי אורח וכו' ולמה לי לדחוקי דקנס קנסי' ר"א אלמא דדחיקא להו לאוקים מתניתין בשלא החזיקו תחלה וכיון דאיירי אפילו בהחזיקו הם תחלה מכלל דמשום קנסא הוא דעד פאן לא קאמר ר"מ מי שנתן רשותו והוציא אסור אלא קודם שהחזיקו כדמוקמינו בדרף ס"ט ע"א וקדלקמן ה"ו ולפ"ז לדידן דקיי"ל דלא כר"א דקנסי' נראה לומר דאף להוציא תחלה שרי לו כשמבטל רשות ביתו דהנה פאורח לגבייהו ולא חשיב חזקה וחזר' מה שמוציא מבית שאינו שלו לחצר שאינו שלו ולא שניף פלוגתא דר"מ ור"י אלא במי שביטל רשות תצרו גרידא דאז כשמוציא מביתו לחצר חשיב חזקה ובהכי ניחא בפשיטות דהוצרה לחדש בירושלמי דקנסא קניס ר"א דלא מתוקמא מתניתין אפילו בשלא החזיקו תחלה וא"כ דברי רבנו מתפרשים כפשוטו וגם הוא מותר וכו' אפילו קודם שהחזיקו ולא שניף בזה שוגג ומזיד פלל דמותר אף לכתחלה כיון דאורח הוא ולקמן ה"ו איירי רבנו בביטול רשות תצרו גרידא דאז אסור לו להוציא מביתו לחצר לכתחלה ושניף בזה שוגג ומזיד וזה ברור בכוננת רבנו: ה"ג בטלו אלו המערבין וכו' פירוש אם בטלו רשות קצר או סתם הוא מותר מביתו לחצר והו' אסורים מפל הבתים לחצר ואם ביטלו רשות ביתם בהדיא אז הוא מותר אף בביתם ועיין לקמן ה"ד: ה"ד אחד שעירב וכו' עיין בהשגות ונ"ל ליישב דברי רבנו דהוקשה ליה קושני' התוספות בד"ה בעא מיני' וכו' ולזה מפרש רבנו דיש חילוק בין הנושא' דפלוגתא דר"א ורבנן בס"פ עושין פסין היינו היכא שמבטל זה שלא עירב את רשותו סתם דר"א ס"ל המבטל בעין יפה מבטל וה"ל כאלו מבטל לכל א' וחכמים ס"ל דבעינן שיפרש שמבטל לכל א' ואם לא פירש פלן אסורין דאמרינן לגבי' כל חד וחד אימא לזה לא ביטל וקיי"ל כרבנן וכמ"ש רבנו לעיל ה"ב.

ופלוגתא דאביי ורבה בענין אחר דאביי ס"ל דאין צריף לבטל לכל א' וא' אלא דהיכא דביטל לאחד מהם אז אעפ"י שפלן אסורי' מחמת שחלק זה שלא עירב אסור עליהם מ"מ זה האחד שעירב שנטל רשות מזה שלא עירב מותר לטלטל בכל החצר כיון שאותן שלא עירבו ביטלו רשותם אליו ואינם אסורים עליו וגם אלו שעירבו אין רשותם אסור עליו כיון שעירבו ויש לו פח ברשותם הילכך הוא מותר וכלם אסורים.

ורבה פליג וס"ל דכיון שאין עירוב בין רשויות הנה שעירבו ובין רשות זה שלא עירב שביטל רשותו הילכך אסורים הרשויות' זה על זה ומש"ה אפילו האחד מן המערבים שנטל רשות אסור לטלטל עד שיבטל רשות לכל אחד ואחד.

ובהכי ניחא דעת רבנו דפסק פאביי ומש"ה כתב דהאחד שלא עירב מבטל רשות לאחד שעירב שיהי' אותו האיש שעירב מותר בכל החצר כיון שאין לו אדם שאסור עליו דעם הנה עירב וזה ביטל רשותו נגדו ודקדק רבנו בלשונו לכתוב האחד שלא עירב בה'

הידיעה להורות דין ודוקא פשרק אחד מהן לא עירב משא"כ אם יש שנים שלא עירבו לא מהני אם יבטל אחד מהן רשותו לאחד מן המערבין וזה פשוט ומיהו א' מן המערבין אינו יכול לבטל רשות לאחד שלא עירב אפילו אליבא דאבני ולא אמרינו דיש פח בידו לבטל זכות העירוב שלו לגבין זה שלא עירב ויהי זה שלא עירב מותר בכל הקצור פיון שאין רשות אוסר עליו דזכות רשויות הנה שעירבו ביטלו פנגדו והטעם דנהי דיש פח ביד האדם לבטל רשותו אין פח בידו לבטל זכות העירוב שיש לו ברשויות אחרים דיש לומר דהנה אחרים לגבין דידין עירבו עמו והוא נוח להם והשני קשה להם ואינם רוצים לערב עמו והבן זה.

ופסק רבנו פאבני אע"ג דמלתא דאבני קם בקושין מ"מ הלכתא פנותי פיון דלא איתותב בתיובמתא פידוע ליודעי דרכי הפסק וכן בעל הש"ס מהדר לשנוני פלה ברייתא אליבא דאבני אחרים דקם בקושין ותו דלפי מה דמסיק דהוה בבא דשנים שלא עירבו נותנים רשותם לשנים שעירבו קמ"ל אליבא דאבני דלא גזרינו דלמא אתי לבטולי להו א"כ לא מתנייא שנים שלא עירבו נותנים רשות לאחד שעירב או לאחד שלא עירב די"ל דזה רבותא טפי דאפילו שנים שלא עירבו נותנים רשות לשנים שעירבו אע"ג דשנים בשנים מיחלף טפי וסד"א למגזר שמה יבטלו שנים שעירבו לגבי שנים שלא עירבו וכ"ש דשנים שעירבו מבטלין רשות לאחד שעירב דליכא למגזר בתר איפכא ותו דאחד שעירב פשיטא דאינו יכול לבטל פח השותפות שלו דהראשון נוח לו והשני קשה הימנו משא"כ פשמבטלין שניהם שעירבו שיהו למגזר טפי פנ"ל והילכך הלכתא פאבני פדרה הפוסקים לפסוק כמ"ד דקם בקושין ויתרץ הקושין.

ותו דהלכה פמאן דמיקל בעירוב ועיין במגדל עזו שבמקום הזה דבריו נכונים ויש להעמיס דברינו בכוננתו וזה ברור. ודע דהנה בברייתא נקיט או לא' שלא עירב ומפרש בגמרא דקמ"ל דלא קנסינו להו פדי שלא תשתכח תורת עירוב ורבנו השמיטו וזה נלמד ממ"ש רבנו לקמן ה"ה בדין שנים שרויים בקצור ולא עירבו דמהני ביטול וכן השמיט רבנו דין ב' שלא עירבו אינם נותנים רשות לשנים שלא עירבו אפילו אמר קני על מנת להקנות וזה ג"כ נלמד מסתימות לשון רבנו דלעולם אין שנים נוטלין רשות.

גם נראה מסתימות לשון רבנו דשנים השרויים בקצור זה הנוטל רשות מותר אף בשל חבירו ודלא כמ"ש ה"ה לעיל ה"ג בשם הרשב"א: ה"ה ומבטלין וחוזר ומבטלין וכו' עיין בלח"מ לקמן ה"ו שהקשה דברי רבנו אהרן דתיירצו איננו מוכן פמו שהעיד בעצמו שצריך להתיישב בדבר.

מיהו קושנייתו לק"מ די"ל דהא דקאמר לימא כתנאי ר"ל דמלתא דשמואל הנה כתנאי דר"מ בהכרח פליג עלי דכיון דסבר ר"מ הוציא בשוגג חוזר ומחזיק ברשותו כ"ש דמבטלין וחוזר ומבטלין משא"כ מלתא דרב לא אתי פתנאי דאע"ג דס"ל לר' יהודה דאם הוציא בשוגג אינו אוסר היינו משום דלא פירש בהדיא להחזיק ברשות משא"כ מבטלין וחוזר ומבטלין דמפרש הביטול בהדיא יש לומר דמודה ר' יהודה.

ותו דלפי האמת מסקינן דרב ושמואל בפלוגתא דר"א ורבנו קמפלגי ורב פרבנו ומש"ה פסק רבנו פרב כמ"ש הגהות מיי' (ודלא כפרש"י דרב ס"ל פרבנו דהמבטל רשות חצרו לא ביטל רשות ביתו אלמא לא מסתלק לגמרי למהני פבו חצר אחרת דבאמת קיי"ל

כר"י וא"כ אפילו תימא כר"א דמסתלק לגמרי אפ"ה חוזר ומבטל דאף מחצר לחצר מבטלין אלא ה"ק דרב ס"ל פרבנו דהמבטל בעין רעה מבטל הילקף ס"ל דלא הוי ביטול הראשון לכל השבת ומש"ה חוזרין ומבטלין משא"כ שמואל דס"ל כר"א דהמבטל בעין יפה מבטל לחלוטין הילקף אין חוזרין ומבטלין) ולפי זה לק"מ לרב ממלתא דר' יהודא דס"ל בשוגג אינו אוסר דאע"ג דהמבטל בעין רעה מבטל לעננו זה דלא הנה הביטול לכל השבת אפ"ה אם החזיק בשוגג לא תשיב חזרה אלא דלפי מה דס"ד דרב ס"ל אפילו כר"א ואין טעם ר"א משום דבעין יפה מבטל ולכל השבת אלא משום דבית בלא חצר לא מתדר לי' מהדר לאוקני' כתנאי מלתא דר"י דכינון דמלתא דר"א לא פליגי אדבר ע"כ הך תנא דבריייתא דפ' חלון דע"ט ר"י היא דמקיל בביטול וס"ל דעין יפה הוא אבל למסקנא יש לאוקים מלתא דר' יהודא פרב ונהך ברייתא דפ' חלון דע"ט ר"א היא: ה"ו מי שביטל וכו' עיין לעיל ה"א וה"ה מ"ש ביישוב קושני' הלח"מ ובגמרא דס"ט פליגי ר"מ ור' יהודא בפי שלא נתן רשותו והוציא במזיד אם יכול לבטל ומסתימות לשון רבנו משמע דפסק כר"מ דכן נראה פשטות סתם מתניתין דר"פ הדר כר"מ ועיין לקמן הי"ו ותו דהלכה בדברי המיקל בעירוב: ה"ז אהד מבני חצר וכו' עיין בתוספות ד"ה אהד מבני החצר דאוקמו הך ברייתא כמ"ד בית התבן אוסר ולדין דקיי"ל מקום פיתא גורם כדלקמן פ"ד ה"ח צריף לאוקים כמ"ש ה"ה בשם הרשב"א שפא היורש נדר עמהם ומ"ש ה"ה בשם הרשב"א דאם הניחו לא מבני החצר מבע"י מותר אעפ"י שלא עירב על דירה זו פונתו אע"פ שעירב קודם שמת המוריש וכמ"ש הכ"מ אלא שיש ט"ס בדברי הכ"מ וצריף להיות משמע מדבריו שאפילו עירב קודם שמת המוריש וכו' ופשוט נמי דא' מבני חצר שלא עירב חשוב א' מן השוק.

ועיין ברא"ש ולפמ"ש רבנו לקמן פ"ד הי"ג איכא לאוקים נמי בלא הסיע מלבו ונדעתו לחזור: ה"ח ששרויין במערה הכי גרסת רבנו ומ"ש שיהרי הוא פירוש עיין בתוספתא ד"ה ת"ש וכו': ה"ט ישאל וכו' הלח"מ נדחק בכוננת ה"ה וכוננת ה"ה פשוטה שהוא מבואר בדברי רבנו לקמן פ"ה הי"ו ע"ש: ה"י וישאל וכו' עיין בלח"מ ונאני אומר דנדאי בהשאיל לישאל פסיקא לי' לרשב"א דלאו כל כמינה לאסור אלא בעכו"ם דסד"א דאף בשאלה שייף גזירת שפא ילמוד ממעשיו ויאסור לזה האריף הרשב"א בראייו דשרי ועיין הי"ב: ה"א ב' חצרות וכו' הנה בגמרא אוקמה כר"ע דס"ל רגל המותרת במקומה אוסרת שלא במקומה וקיי"ל נמי כראב"י דהילקף הפנימית שרי כראב"י והחיצונה אסורה כר"ע משא"כ אליבא דרבנו דר"ע פינון דהפנימית מותרת כדראב"י אע"ג דשכיח דדייר אפ"ה שרי מתורת לא פלוג כמ"ש התוספו' בד"ה התם וה"ל רגל המותרת במקומה מהיכי תיתי יאסרו על החיצונה ואע"ג דשכיח דדייר תהני החיצונה מותרת משום לא פלוג וא"כ קשה דלפי מה דפסק רבנו לקמן פ"ד הי"ט פרבנו דר"ע תהני החיצונה מותרת.

ונ"ל דבעירובין דע"ה ע"ב קאמר ר"א דעכו"ם הרי הוא פריבם פשדר בפנימי' ואוסר על שני ישראלים הדריבם בחיצונה ומסיק דטעם האיסור מפני הרואים את העכו"ם עובר על בני החיצונה יסברו שהוא דר עמהם וכינון דידעי דלא אוגיר דאי איתא דאוגיר מפעא הוי פעי יטעו דעירוב מהני במקום עכו"ם וכן פסק רבנו לקמן פ"ד הכ"ב ועיין בש"ע סי' שפ"ב סי"ז שיפה השיגו עליו האחרונים) והילקף מהאי טעמא שייף נמי לאסור

בגדון דיין שְהוֹאָה שְלִשְׁתּוֹן בְּקִצְר הַחִיצוֹנָה יִסְבּוֹר שְשִׁלְשִׁתּוֹן דְרִין בַּחִיצוֹנָה וַיֵּשׁ בַּפְּנִימִית
אֲנָשִׁים אַחֲרִים וְאֵתִי לְמַטְעֵי דְעִירוֹב מְהֵנִי בְּמָקוֹם עַפּו"ם הִלְכָהּ הַחִיצוֹנָה אֲסוּרָה אֲפִילוּ
לְרַבָּנָן דְר"ע לְפִי מַה דְקִי"ל כַר"א דְעַכּו"ם הָרִי הוּא פְרָבִים מְפָנִי הַטּוֹעִים.

אָבֵל הַפְּנִימִית מוֹתֶרֶת בְּמָקוֹמָה דְלִיכָא לְמִיחַשׁ מְפָנִי הָרוּאִים פִּינּוֹן שְאִין דְרָף בְּנֵי הַחִיצוֹנָה
לְעַבּוֹר בַּפְּנִימִי וְגַם הַנְּכַסֵּס בַּפְּנִימִי הָרִי רוּאָה שְאִין דִּיּוּרִי בַּחִיצוֹנָה וּבְהִכְרַח א' מְהֵם דְר
בַּחִיצוֹנָה אָבֵל הַחִיצוֹנָה שְתַמִּיד עוֹבְרִי עֲלֵי בְנֵי פְנִימִי שְיִיךְ מְפָנִי הָרוּאִים שְיִסְבּוֹר שְכָלּוֹן
דְרִים בַּחִיצוֹנָה וְעוֹד אַחֲרִים דְרִים בַּפְּנִימִי וְעֵינָן בְּבַעַל הַמְּאוּר ר"פ הֶדֶר שְיֵשׁ לְהַעֲמִיס
בְּכּוֹנְנָתוֹ כַמ"ש וְעֵינָן בְּמַגֵּן אַבְרָהָם ס' שַׁפ"ב ס"ק י"ג י"ד וְהַט"ז שְם ס"ק ט"ז גְדַחַק
בְּפִי מֵאֵן דְלֹא יָדַע וְהַנְּכּוֹן כַמ"ש וּלְפ"ד הַט"ז קָשָׁה נְהִי דִיִּסְבּוֹר שְיִשְׂרָאֵל וְעַפּו"ם
בַּפְּנִימִית אַפְתִּי ה"ל רְגַל הַמּוֹתֶרֶת בְּמָקוֹמָה: הִי"ב וְאַפִּילוּ הִי שְכִירוֹ וְכו' יִשְׂרָאֵלִי ה"ז
מְשָׁכִיר וְכו' בְּגַמְרָא דַס"ד ע"א אַר"י אָמַר שְמוּאֵל דְשְכִירוֹ וּלְקִיטוֹ נוֹתֵן עִירוֹבוֹ וְדִיּוֹ וְרַבְּנּוּ
לֹא הִזְכִּיר דִּין זֶה פֶּאֶן אֱלָא לְעַנְיָן שְכִירוֹת וְכֵן מְשַׁמַּע מְפַשְׁטוֹת לְשׁוֹנוֹ לְעֵיל ה"י דְאִין לְהֵם
תְּקַנָּה אֱלָא שְיִשְׁכְּרוּ.

וְעֵינָן בְּתוֹסְפוֹת דַס"ו ע"א ד"ה מְעַרְב וְכו' שְכַתְּבוּ דַר' יוֹחָנָן פְּלִיג בִּירוּשְׁלַמִי אֲדַשְׁמוּאֵל
וְנִדְחָקוּ לְהַשְׁוֹי הַבְּבִלִי וְהִירוּשְׁלַמִי וְאוּלַי דַמַש"ה סְמָךְ רַבְּנּוּ עַל הִירוּשְׁלַמִי וּפְסַק כַר'
יוֹחָנָן דְהַלְכְתָא פְנוּתִי לְגַבִּי שְמוּאֵל וְתוֹ דְבִירוּשְׁלַמִי אֲפִסְקָה הַלְכְתָא בְהַדְיָא כַר' יוֹחָנָן
ע"ש וְכֵן פְּשֻטָא דַסוּגִיָא דַס"ב ע"א מְשַׁמַּע דְאִין עִירוֹב מוֹעִיל בְּמָקוֹם עַפּו"ם וְכו' יוֹחָנָן
דִירוּשְׁלַמִי.

מִיְהוּ מ"מ קָשָׁה הַדְּבָר לְדַחֲוֹת מִמְרָא דְשְמוּאֵל הַנּוֹכְרֶת בַּבְּבִלִי בְלֹא חוֹלַק מַחֲמַת הַלִּין
טַעֲמֵי בְשַׁגֵּם דְקָאֻר עֲלֵה ר"נ כַּמָּה מְעַלְלִי הָא שְמַעְתָּתָא. לְכֵן נִרְאָה דְרַבְּנּוּ מְפָרֵשׁ מִמְרָא
דְשְמוּאֵל בְּשְכִירוֹ וּלְקִיטוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְבַהֲכִי נִיחָא קוֹשְׁיִי הַתּוֹסְפוֹת ד"פ ע"א בַד"ה אֵתִי
לְקַמִּי וְכו' ע"ש וְסוּבֵר רַבְּנּוּ דַאֲע"ג דְאִשְׁתּוֹ שֶׁל אָדָם מְעַרְבֶת שְלֹא מְדַעְתּוֹ מְשַׁל בַּעַל
פְּדִלְקָמֵן פ"ה ה"ה מ"מ שְכִירוֹ וּלְקִיטוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל אִינוּ מְעַרְב אֱלָא מְשַׁל עַצְמוֹ וְזֶה נִלְמַד
מַמ"ש רַבְּנּוּ לְקַמֵּן פ"ד ה"ב ע"ש וְה"ה עִירוֹב שֶׁל שְכִירוֹ וּלְקִיטוֹ מְהֵנִי לְעַרְב רְשׁוֹת
הַבְּעָלִים: הִי"ג ב' יִשְׂרָאֵלִים וְכו' עֵינָן בְּתוֹס' דַס"ד ע"ב בַד"ה דְאֵתִי עַפּו"ם וְכו' וּמִסְתִּימוֹת
לְשׁוֹן רַבְּנּוּ נִרְאָה בֵּין שְעִירְבּוֹ בֵּין שְלֹא עִירְבּוֹ וְעֵינָן בַלַח"מ וְתִירוּצוֹ אִינּוּ מוּכָן לִי דְהֵתֵם
נְמִי בִידּוֹ לְבַטֵּל רְשׁוֹת אֱלָא נִרְאָה דַאֲע"ג דְשְׁנַיִם שְלֹא עִירְבּוֹ אִינּוּ כֹּוֹלִים לְזַכּוֹת בְּבִיטוּל
רְשׁוֹת מ"מ זוֹכִין ע"י שְכִירוֹת דְאֵלִים טְפִי דְבִיטוּל רְשׁוֹת הָזֶה סִילוּק וְלֹא זַכְיָן מִמִּילָא
וּשְכִירוֹת דוּמָה לְקַנְיָן.

, וְכַה"ג נְמִי יֵשׁ לְחַלַּק בֵּין עִירוֹב לְשְכִירוֹת דְהַשׁוֹכֵר מְעַפּו"ם וּמַת שְאִין הִירוּשׁ אֹסֵר
וְדִלֹא כַמ"ש הַט"ז ס' שַׁפ"ב ס"ק ט' וְהִרְאִיוֹ שְהֵבִיא אִינּוּ מְכַרִיחוֹ דַמ"ש דְאַפִּילוּ בְּחֵיּוֹ
מְצִי לְמַהֲדַר בִּי הָא קִי"ל שְם סְעִיף ו' דְאִינוּ יָכוֹל לְחַזוֹר מְשְכִירוֹתוֹ עַד שְיִחְזִיר הַדְּמִים.

וְכֵן מְהֵא דְקִי"ל שׁוֹכֵר כְּמַעְרַב אִין רֵאִי דְהָא קִי"ל שְם ס"ה דְשׁוֹכְרִין אֲפִילוּ בְשַׁבַּת
וְדִלֹא כַמ"ש הַט"ז ס"ק ז' אֱלָא הֶרְבוּתָא דַאֲע"ג דְאִין מְעַרְבִין בְּשַׁבַּת מוֹתֶר לְשַׁפּוֹר וְכֵן
מְפּוֹרֵשׁ בְּגַמְרָא דַס"ו אֲלָמָא דְלֹא לְכָל מִילֵי שׁוֹכֵר כְּמַעְרַב וְזִיל בְּתַר טַעֲמִי דְגַבִּי עִירוֹב
עַם הָאֲבַנְשַׁתְתָּף וְלֹא עַם הִירוּשׁ אָבֵל בְּשְכִירוֹת הָאִיךְ יָכוֹל הִירוּשׁ לְמַחֲוֹת וּלְבַטֵּל הַמְּכַר
שְמְכַר אֲבִיו לְחַלוּטִין בְּמַחֲזִיר כְּסָף וְאִינּוּ יָכוֹל לִירֵשׁ מְאָבִיו אֱלָא זְכוּת שְהִי לְאָבִיו וְכַבֵּר

מכר אביו כל חלקו לענן איסור שבת ופוק חזי מאי עמא דבר שאין שוכרין רשות בכל דור ודור משר בן השר הראשון ששכרו ממנו והנח להם לישראל אם אינם גביאים וכו' ויש לי על זה חבילות של תשובות ואין פאן מקומו להאריך: הט"ו חצר וכו' עיין בתורת חיים שפיאר הסוגי' לדרך רבנו דאירי רב במבוי שצדו א' עכו"ם וישאלים הרבה מצדו השני וכפי' התוספות ופתחי חצרות ישראלים פתוחים למבוי ויש חלונות בין חצר לחצר דאעפ"י שפשהו מערבין דרך החלונות נעשו פאנשי בית אחד ומותרים להוציא ולהכניס דרך החלונות אפ"ה אסורים להשתמש במבוי אף עפ"י שהם אינם אסורים זה על זה במבוי מ"מ אסורים להשתמש במבוי עד שישפרו רשות מן העכו"ם והטעם כדמסיק משום דאסור לעשות יחיד במקום עכו"ם פ"י דדוקא בשני ישראלים הדרים בבית אחד עם העכו"ם בחצר הוא דקשרי ראב"י פדין יחיד במקום עכו"ם דמלתא דלא שכיחא הוא משא"כ רבים אסורים לעשות יחיד במקום עכו"ם ע"י עירוב דאי שרית כה"ג בטלה תקנתא מה שתיקנו חז"ל לשפור מן העכו"ם פדי שלא ילמד ממעשיו ועכו"ם לא מוגיר דלעולם יעשו ע"י עירוב יחיד במקום עכו"ם וקאמר אביי אמר רב אפילו בחצר דאי לא אמר סד"א דבחצר א' של ישראל קאמר וטעמא משום דאין בתים ונחצרות פתוחים לתוכו ותרנוניהו צריכי וכו' אבל השתא דאמר אפילו בחצר ע"כ הטעם משום דאסור לעשות יחיד במקום עכו"ם וא"כ בהרבה ישראלים איירי ע"כ תנרף דבריו ע"ש באריכות.

וסיים דהא דנקיט חלונות משום דאין דרך להיות פתחים בין חצר לחצר וזה דוחק דנדאי דרך לעשות פתחים מחצר לחצר פדתנו חמש חצרות פתוחות זו לזו אמנם יש ליישב בפשיטות דרב לשיטתו דס"ל בדרך ע"ג ע"ב דלא תנו פתוחות דכל שהן פתוחות זה לזה לא חשיב בתים וחצרות פתוחי לתוכו וא"כ מאי איירא משום דאסור לעשות יחיד במקום עכו"ם בלא"ה נמי אין המבוי ניתרת בלחי וקורה דליכא חצרות פנין דדירת עכו"ם לאו שמה דירה והנה חצרות חשויים בחצר אחד משא"כ דרך חלונות שפיר חשיב בתים וחצרות אפילו עירבו כמ"ש התוספות בד"ה הנה אמינא וכו' ועיין בתוספות דע"ד ע"א ד"ה עד שיהיו וכו' ולפי מה דס"ד דבחצר א' איירי נקיט דרך חלונות מבית לבית שאין דרך לעשות פתחים גם י"ל דאף לפי מה דס"ד נמי מתפרשים דברי רב בהרבה חצרות ישראלים וקס"ד דמותר לעשות יחיד במקום עכו"ם אלא דכשמערבין דרך חלונות הפל כבית אחד שוב לא חשיב חצרות פתוחות לתוכו ומש"ה נקיט חלונות דאלו בפתוחות זו לזו אפילו לא עירבו נמי חשיב כחצר א' ובחלונות דוקא פשעירבו לעשות יחיד (ועי' בתוספ' דע"ד ד"ה עד שיהיו וכו' ה"ל דלפי"ז צריף לאוקימם פלוגתא דר"מ ורבנן פשעירבו דרך סולמות דוקא ולא דרך חלונות) אלא דכיון דאמר רב אפילו בחצר צריף לומר דאסור לעשות יחיד וכו' ולפ"ז אין הכרע לומר דכשמערבין דרך חלונות לא חשיב בתים וחצרות פתוחים לתוכו א"נ אפילו תימא דאף לפי המסקנא נמי כל שעירבו דרך חלונות חשיבי כחצר א' אפ"ה שפיר נקיט רב דאין מערבין במבוי דרך חלונות משום דאסור לעשות יחיד במקום עכו"ם דאי לאו משו' האי טעמא שפיר חשיב בתים וחצרות לתוכו דדירה שמה דירה עכו"ם וכמ"ש התוספ' בד"ה מבוי וכו' ונקיט דרך חלונות לאשמועינן רבותא דאפילו דרך חלונות חשיב הפל כחצר א' וה"ל יחיד במקום עכו"ם א"נ דבפתוחות זו לזו חשיב הפל כחצר א' אפילו לא עירבו

וה"ל כל בני הקצור יחידים במקום עפ"ם כמ"ש התוספות בד"ה מבוי בשם הר"י ואין העפ"ם אוסר עליהם ומותרים לערב דרך פתחים שביניהם ודוקא דרך חלונות דקודם שעירבו אינם חשובים כיוחדים במקום עפ"ם לגב"ל מבוי הוא דאסורים לערב ולעשות יחיד במקום עפ"ם ע"י העירוב ובהכי רוחא שמעפ"תא ומתנרצים כל קושיות התוספות.

אמנם ראוי לשום על לב למה לא נזכר בדברי רבנו דין זה דהיכא דעירבו כל החצרות שבמבוי דרך חלונות שאין המבוי נפתח בלחי וקורה וגם ה"ל לבאר היכא שהחצרות פתוחות זו לזו אין המבוי נפתח בלחי וקורה אפילו לא עירבו כמ"ש רש"י דע"ד ע"א ד"ה בתים וכו' ואפילו לפי דעת ר"ת בתוספות ד"ה הנה אמינא וכו' ה"ל לרבנו מיהות לבאר דאם עירבו ופתוחות זו לזו אין המבוי נפתח וכו' וליכא למימר דרבנו לא פסק כרב לענ"ן זה דאע"ג דקיי"ל פ'נתי' דבעינן בתים ונחצרות וכו' מ"מ לא קיי"ל פ'נתי' לענ"ן דמשום דפתיחי אהדדי חשיבי פתחור א' וכמ"ש הרא"ש בשם הר"מ ע"ש דהא עינינו רואות דרבנו פסק לקמן פ"ה ה"ג כרב דלא תני פתוחות וע"כ היינו משום האי טעמא דכל דפתיחי אהדדי חשיבי פתחור א' ע"ש.

ועיין מ"ש לעיל פ"א הי"ט בנדון זה ושם ייעדתי לה לבאר בכאן הדבר בשלמות. ועתה אבאר כ"ז ה' הטובה עלי עיין בתוספות דע"א ע"ב ד"ה בפת שהעלו דלדרך רש"י ל"מ"ד בפת דכ"ע לא פליגי וא"כ מודה ר"מ דעירוב גרידא סגי אלא דפליגי בשיתוף גרידא ולפ"ז להך מ"ד צריך לומר לא תני פתוחות אלא שהקשו דלפ"ז הלשון דחוק דקתני ר"מ מערבין בחצרות ומשתתפין במבוי (ועיין בת"ח שהביא גירסת התוספתא משתתפין במבוי ומערבין בחצרות ובהכי מדוקדק הלשון לדרך רש"י) ולזה תירץ הר"י בנשתתפו בפת דאלמדה הוא דלא פליגי אבל בעירבו בפת פליגי ולזה הקשו פ"ן דקיי"ל דשיתופי מבואות אף בפית שבחצר (וכן מסקנת התוס' דמוכח פן מהירושלמי וכן פסק רבנו פ"א הי"ז) א"כ במה יודע איפוא איזהו שיתוף ואיזהו עירוב אטו שפא גרים והעלו בדוחק דאיירי כגון שלא עירבו כל החצירות בבת אחת ע"ש והילכך מחמת לחץ הגז סובר רבנו כפרש"י דאף בעירבו החצרות זע"ז בפת לא פליגי אלא דהא דקאמר ר"מ מערבין בחצרות ומשתתפין במבוי דמשמע דבעירוב גרידא לא סגי היינו שמערבין כל חצר לעצמה ורבנן קאמרי דאו מערבין כל חצר לעצמה ומותרים בחצר או משתתפין ואין צריך עירוב ובין קאמר משא"כ עירוב כל חצר לעצמה לא סגי ביין וכפי הירושלמי שהבאתי לעיל פ"א הי"ט ע"ש וכל זה ל"מ"ד בפת לא פליגי.

אלא דהא דקאמר בגמרא דמערבין בחצר בפת ומותרים פאן ופאן היינו אליבא מ"ד בפת פליגי וס"ל לר"מ דבעינן שיעירבו שני פעמים פעם א' להתיר החצרות ופעם א' לשתף המבוי דאליב"ל הך מ"ד אין קושיו' התוס' מוכרחת דשפיר י"ל דעכ"פ בעינן שתי עירובין לר"מ ובחז"ל לא סגי בין שתכנה לו שם שיתוף או שם עירוב ואליבא דהך מ"ד אנדא שיקלא וטירא דלקמן דע"ג ע"ב דקאמר רישא וסיפא ר"מ וכו' ובפתוחות זו לזו נעירבו לחצרות זו עם זו אבל רבנו פסק כמ"ד בפת לא פליגי דלא גרסינן פתוחות כלל דאילו עירבו זה עם זה דכ"ע לא פליגי דמהני אלא המשנה מתפרשת בעירובו כ"א לעצמה וכמו שפרש"י אליבא דרב ופ'לוגתא דר"מ ורבנן נמי בעירבו החצרות לעצמן ופליגי בשיתוף גרידא עיין דע"ג ע"ב בתוס' ד"ה כל שיתוף וכו' ובמהרש"א דלפ"מ ש לא מתוקם

פְּלוֹגְמָא דר"מ וּרְבִנּוֹן בְּעִירְבוּ דְרַף חֲלוּנוֹת וְסוּלְמוֹת לְהַד מ"ד דְּבַפְת לָא פְּלִיגִי וּבְהִיבִי נִיחָא
הָא דְהַשְׁמִיט רְבִנּוֹ דִּין עִירְבוּ חֲצָרוֹת דְרַף פְּתֻחִים דְלָפִי מַה דְקִי"ל בְּפַת לָא פְּלִיגִי וְשִׁיתוּף
הוּא כְּנ"ל וּמַש"ה לָא נִקְיֵט רְבִנּוֹ לְקַמֵּן פ"ה ה"ג פְּתוּחוֹת וְנִיחָא נְמִי הָא דְהַשְׁמִיט רְבִנּוֹ
דִּין חֲצָרוֹת פְּתוּחוֹת לְעִנְיָן שְׂאִין הַמְּבוּי נִיחָא בְּלַחֵי וְקוֹרָה דַס"ל לְרְבִנּוֹ פְּדַעַת הָרָא ש"
בְּשֵׁם הַר"מ הַנ"ל דְלָא קִי"ל כְּרַב לְעִנְיָן זֶה דְמִשּׁוּם דְפְתִיחֵי אֶהְדְּדִי חֲשִׁיבִי כְּחֶצֶר א' אֶלָּא
דְרְבִנּוֹ לָא תְּנִי פְּתוּחוֹת כְּרַב וְלָא מְטַעְמִי אֶלָּא מִשּׁוּם דְפָסֵק כַּמ"ד בְּפַת לָא פְּלִיגִי וְהָא דְלָא
מְשַׁנֵּי בְּגִמְרָא דַמַש"ה לָא תְּנִי רַב פְּתוּחוֹת מִשּׁוּם דַס"ל בְּפַת לָא פְּלִיגִי מִשּׁוּם דְבְּהִדְיָא
קְאָמַר רַב גִּידְל מְשַׁמֵּי דְרַב דַה"ק מְעַרְבִין בְּחֲצָרוֹת בְּפַת וּמִוְתָרִין פֶּאן וְכָאן וְכַמ"ד בְּפַת
פְּלִיגִי וּלפ"ז נִרְאֶה דְרְבִנּוֹ פָּסֵק כַּמ"ד בְּפַת לָא פְּלִיגִי דְאֵלִיבֵי מְתָרְצָא הַבְּרִייתָא שְׁלֵא
בְּדוּחַק וּבִינֵי פְּלִיגִי וְקִי"ל כַּר' מְאִיר וְדָלָא כַר' יוֹחֲנָן דְאָמַר נִהְגו כַּר"מ וְאוֹרֵי' לָא מוֹרִינּוּ
דְאֶפְשֵׁר אַף ר' יוֹחֲנָן לָא קְאָמַר אֶלָּא אִי תִימָא דְפְּלִיגִי בְּפַת.

וּלפ"ז נִסְתַּר הָא דְאָמַרְן לְעִיל דַמַש"ה נִקְיֵט חֲלוּנוֹת דְפְּתוּחוֹת מְמַש לָא חֲשִׁיב בְּתִים
וְחֲצָרוֹת דַאע"ג דְרַב לְטַעְמֵי דַס"ל הִכִי וַס"ל כַּמ"ד בְּפַת פְּלִיגִי כְּנ"ל. מ"מ רְבִנּוֹ דְלָא ס"ל
כְּרַב ה"ל לְמִנְקַט פְּתֻחִים.

מִיְהוּ יֵשׁ מְקוּם לֹאמַר דְאָף לְמ"ד בְּפַת פְּלִיגִי מ"מ לָא פְּלִיגִי עַל הַבְּרִייתָא שְׁבִירוּשְׁלָמִי
דְּוִדָּא עִירוּב חֲצָרוֹת הַפְּתוּחוֹת זֹו לְזוּ מְהִנֵּי לְטַלְטַל בְּמְבוּי כִּי הִיכִי דְמַהֲנֵי עִירוּב הַבְּתִים
דְרַף חֲלוּנוֹת לְעִנְיָן הַחֶצֶר וּלפ"ז לר"מ הִיכָא דְעִירְבוּ בְּחֲצָרוֹת זֶה עִם זֶה וְלָא עִירְבָה כֹּל
חֶצֶר לְעֶצְמָה לָא מְהִנֵּי לְטַלְטַל בְּחֶצֶר דְשִׁיתוּף הוּא וְלָא עִירוּב וְאֵנּוּ קִי"ל כַּר' יוֹחֲנָן דַס"ל
נִהְגו הָעַם כַּר"מ וְלִכְתַּחֲלָה אִין מוֹרִין וְאִי עֵבִיד לָא מְחִינּוּ וְהִינּוּ מ"ש רְבִנּוֹ אִם נִשְׁתַּתְּפוּ
וְכוּ' וּמְדָלָא כ' רְבִנּוֹ וְאִין מְעַרְבִין אֶלָּא כ' וְאִין צְרִיף לְעַרְב מִשְׁמַע שְׁהַרְשׁוּת בִּידָם לְעַרְב
וְלִכְרַף וְלָא הָוָה בְּרַכָּה לְבַטְלָה מִשּׁוּם דְאָף עַל גַּב דְלִכְתַּחֲלָה אִין מוֹרִין לְעַרְב מ"מ אִי
עֵבִיד לָא מְחִינּוּ וְכוּ' אֶמְנָם לְרְבִנּוֹ נְמִי אִם עִירְבוּ חֲצָרוֹת זֶה עִם זֶה שִׁיתוּף הוּא וְלָא שְׁנִיף
בְּזֶה לֹאמַר אוּ מְעַרְבִין אוּ מְשַׁתְּפִין דְזֶה וְזֶה שִׁיתוּף הוּא אֶלָּא מְעַרְבִין דְקְאָמְרוּ רְבִנּוֹ הִינּוּ
שְׁמַעְרַבִין כֹּל חֶצֶר לְעֶצְמָן וְהָא דְאָמַר רַב גִּידְל אָמַר רַב אוּ מְעַרְבִין וּמִוְתָרִים פֶּאן וְכָאן
הִינּוּ שְׁבִנֵי אוֹתוֹ הַחֶצֶר שְׁעִירְבוּ מִוְתָרִין אַף בְּמְבוּי מִצַּד עֶצְמָן שְׂאִינָם אוֹסְרִים זֶה עַל זֶה
בְּמְבוּי וּמַש"ה נִקְיֵט אוּ מְעַרְבִין בְּחֶצֶר בְּלִשׁוֹן יְחִיד וּמִשְׁפַּחַת לָהּ כְּגוֹן שְׂאִין חֶצֶר אַחַר
בְּמְבוּי אֶלָּא אוֹתוֹ חֶצֶר וְהַכְּשִׁירוּהָ בְּפָסִין אוּ בְצו"ה פְּדַעַת דַאפ"ה לר"מ בְּעִי עִירוּב וְשִׁיתוּף
חֶצֶר לְהַתִּיר בְּחֶצֶר וְחֶצֶר בְּמְבוּי וְלְרְבִנּוֹ בְּחֶצֶר סְגִי וְה"ה נְמִי בְּמְבוּי שְׁהַכְּשִׁירוּ בְּלַחֵי וְקוֹרָה
וּכְגוֹן שְׁבִיטְלוּ שְׂאִרֵי חֲצָרוֹת רְשׁוּתָם לְאוֹתוֹ הַחֶצֶר ס"ל לְרְבִנּוֹ דְהַעִירוּב מִתִּיר אַף לְעִנְיָן
מְבוּי.

וּלפ"ז הָא דְאָמַרְן לְקַמֵּן רִישָׁא וְסִיפָא ר"מ מִשּׁוּם דַס"ד דַע"כ הָא דְתִנּוּ פְּתוּחוֹת לָאוּ
לְמִימָרָא שְׁחַמְשָׁתָן פְּתוּחוֹת לְמְבוּי וּפְתוּחוֹת זֹו לְזוּ דַא"כ מ"מ נִאִם עִירְבוּ בְּחֲצָרוֹת זֹו עִם
זֹו וְלָא עִירְבוּ לְעֶצְמָן ה"ל שִׁיתוּף וְאִמָּאִי מִוְתָרִים בְּחֲצָרוֹת וְאִסוּרִים בְּמְבוּי וְאִם עִירְבוּ גַם
לְעֶצְמָן הָרִי יֵשׁ פֶּאן עִירוּב וְשִׁיתוּף וּמִוְתָרִים אַף בְּמְבוּי וְאִי בְּשְׁעִירְבוּ חֲצָרוֹת רַק כ"א
בְּפִנֵי עֶצְמָה א"כ לְמָאִי הִלְכְתָא נִקְיֵט פְּתוּחוֹת אֶלָּא וְדָאִי דְמִתְנִיתִין מִתּוֹקְמָא בְּחַמְשׁ חֲצָרוֹת
פְּתוּחוֹת זֹו לְזוּ דְהִינּוּ זֹו לְפָנִים מְזוּ וּפְתוּחוֹת לְמְבוּי בְּרֵאשׁ הַחִיצוֹנָה הִילְכָה נִקְיֵט דַאִם
עִירְבָה כֹּל אַחַת לְעֶצְמָה מִוְתָרִים כ"א מְהֵם בְּחֶצֶר שְׁלֵהֶם דְרַגְל הַמְּוִתֶרֶת בְּמְקוּמָה אִינְנָה

אוסרת שלא במקומה וכלם אסורים במבוי אע"ג דאין בגי הפנימיות יכולים להשתמש במבוי שאינם יכולים לעבור דרך התצור החיצונה ונהיה פתחיהם פסתום לגבי מבוי מ"מ אף בגי התצור החיצונה אסורים במבוי כר"מ דבעינן עירוב ושיתוף וכה"ג בפ"ק א' מהם ולא נשתתף במבוי אסורים אף בגי החיצונה במבוי וכר"מ.

ומש"ה לא תני רב פתוחות משום דלפי מה דס"ד לא משפכת שיתוף בכה"ג כיון שא"א להוציא דרך פתח למבוי (משא"כ בתצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות פל' א' מהן למבוי דאפשר להוציא דרך פתחים למבוי חשיב שיתוף אפילו נשתתפו דרך פתחים שביניהם) ולכסוף מסיק משום דכה"ג לא חשיב בתים ופתוחות פתוחים לתוכה אבל בחמש תצרות שפתוחות כ"א למבוי ופתוחות זו לזו מודה רב דלא חשיבי פתח א' משום דפתיחי אהדדי ומש"ה שפיר השמיט רבנו דין תצרות פתוחות זו לזו דנה נלמד ממ"ש דבעינן בתים ותצרות וגם ניחא הא דהשמיט רבנו דין עירוב תצרות זו עם זו דנדאי כה"ג שיתוף הוא.

ולפ"ז בנדון דידן נקיט חלונות משום דדרך פתחים נעשים פתחיד במקום עכו"ם וכתצור אחד חשיב א"נ דאיירי בתצרות שבכל א' מהן דר יחיד ורוצים כלם לבטל רשותם במבוי לגבי חד מינייהו אלא שרצונם להשתמש בכל התצרות ומש"ה מערבין דרך חלונות ומסתלקין מן המבוי שנמצא פתחיהם למבוי פסתום דמי ונמצא אין פאן אלא פתח אותו יחיד שנטל רשות וה"ל יחיד במקום עכו"ם משא"כ אלו הי' מערבין דרך פתחים שביניהם ה"ל הפל פתח א' וא"א לעשות יחיד במקום עכו"ם ואפ"י לשיטתו דס"ל בעובדא דלחמן בר ריסקא דס"ג ע"ב דעושין יחיד במקום עכו"ם מהדר לאוקים רק במבוי ומשום בתים ותצרות נאנן קיי"ל כדמסיק דאין עושין וכו' נאפילו פתח וכתבא דפליג התם ע"ש ושיטה זו דלא כדעת התוספות הנ"ל אלא דישאלים הדריס פתח אוסר עלייהו העכו"ם במבוי דמלתא דשכיחא הוא ומש"ה לא מתוקמא דרך פתחים דאז אוסר התצור כיון שכלם מותרים פתח ה"ל רבים ונהו זה.

(והרי"ף גריס בהד"א דאסור לעשות רשות יחיד במקום עכו"ם ע"ש). ועיין מ"ש לעיל פי"ז מה"ש ה"ח ולקמן פ"ה הט"ו: סליק פ"ב מח' עירובין פרק ג מה' עירובין ה"ב הי' חלון עגול וכו' עיין במ"מ בשם הרשב"א ולענ"ד נראה פשוט להגיה בדברי הרשב"א במקום מ"ש ד' טפחים צ"ל ד' חומשיין וכוונתו פשוטה דכשהקף החלון י"ז טפחים פחות חומש דאז האלקסון ה' טפחים וג' חומשיין פשיעור אלקסון מרובע ד' על ד' וכשתסיר מן הנקודה התחתונה ד' חומשיין למטה וד' חומשיין למעלה נשאר ד' טפחים עיין בתוספות דע"ו ע"א ד"ה ושנים וכו': ה"ג פותל וכו' עיין במ"מ ובירושלמי מפנרש דפריה ולמה לי רחב ד' נאפילו אינו רחב ד' ומשני בגין מתניתין דא דבתרה אלו עולין מכאן ואוכלין ואלו עולין מכאן ואוכלין ע"כ: ה"ד ועשה סולם וכו' עיין במ"מ ופשוט הוא לפמ"ש רבנו לקמן פ"ו דפי' מימרא דר"נ אמר רבה בר אבבה דהסולם ממעט הפותל וכמ"ש ה"ה שם ונהרי מפנרש בדברי ר"נ דסולם כ"ש ממעט ודלא פאפ"י דמצריה סולם רחב ד' לזה פסק רבנו דלא פאפ"י ובדין חנוכי הסולם עיין במ"מ לקמן ה"ז: ה"ה בנה מצבה וכו' עיין במ"מ ופשוט הוא דרבנו לא גריס ואם יש בשליבה העליונה ד' דכה"ג לא מצריה רבנו ד' לא בזיו ולא בסולם (ועיין בתוס' ד"ה אם יש באיצטבא) ולהיות שראיתי הלח"מ

מתקשה טובא בדברי רבנו הללו צריך אני להרחיב קצת בבניאור דינים הללו וישלשה חילוקים יש בדבר.

קדא דין היזו דכל זיו שבאמצע הכותל ואין ממנו למטה י"ט וגם אין ממנו לראש הכותל י"ט הנה מיעוט דכל פחות מי"ט בגובה אפשר לאדם לטפס עליו ולעלות לראש הכותל דרוך היזו.

שנית דין הסולם שצורתו ידוע שתוחבין שליבות של קנים בשני קנים עבים ונשען באלקסון לראש הכותל וכיון שא"א לעמוד על ראש השליבה העליונה הילקף בעינו שיהי' תוף ג' לראש הכותל דה"ל פלבוד דאע"פ שיכול לטפס מן השליבה שני לראש הכותל שאין ביניהם י"ט מ"מ אין השליבה שני ממעטת כמו היזו דשאני זיו שהוא דבוק לפותל משא"כ השליבה שני שיש אור בינה ובין הפותל שהרי הסולם עומד בשפוע הילקף לא תשיב מיעוט אם לא תוף ג' דה"ל לבוד.

שלישית דין מצבה ע"ג מצבה דהיינו פעין ספסל ע"ג ספסל ואין המצבה תחתונה רחבה מן העליונה עד שיוכל לעלות עליו כמו במדרגת הסולם אלא שהעליונה רחבה כמו התחתונה וכן מדמה לה בגמרא לסולם זקור וכה"ג נמי סולם ששליבותיו פורחות שפירש רבנו מדרגות של עץ איננו כצורת הסולם אלא שלוקחין שני נסרים ועושין בהן חריצין ותוחבין נסרים בחריצין שהוא בדמיון מצבה ע"ג מצבה ואיננו עומד בשפוע אלא ביושר ועולין בו מנסר לנסר ופשוט הוא דאירי שהמצבה העליונה למעלה מי"ט מן הקרקע דאי ס"ד שהיא תוף י"ט מן הקרקע א"כ דל התחתונה מהכא ואמאי לא תמעט העליונה פדיון זיו דהא בהכרח אירי שהעליונה תוף י' לראש הכותל והמצבה התחתונה בהפרת תוף י"ט לקרקע והילכף אעפ"י שבכותל גבוה עשרים טפחים ממעטין שני זיון אעפ"י שיש בין זיו התחתון לזיו העליון יותר מג"ט היינו משום דהנה זיון זה שלא כנגד משא"כ המצבות שהן זה כנגד זה לא מהני אא"כ הן תוף ג' אהדדי דה"ל פלבוד או שיהי' המצבה התחתונה רחבה ד' דאז נות לעמוד עלי' אעפ"י שהמצבה העליונה כנגדו ממש ובזה ניחא מה שנתקשה הלח"מ ולפ"ז י"ל דהא דנקיט ויש בעליונה ד' רבותא היא דאע"ג דמעכב טובא לעמוד על התחתונה פיון שהעליונה רחבה טפי אפ"ה פל שהוא תוף ג' ה"ל פלבוד וממעטין והבן זה ועיין לקמן ה"ט ולקמן ה' י"ג: ה"ו פותל וכו' עיין בהשגות ומ"מ וכפי הנראה שהרב המגיד לא ראה גירסא שלנו דגרסינן בהדיא ד' על ד' וזה הי' גירסת ההשגות אבל גירסת רבנו ופירושו כמ"ש ה"ה והא דאמרו בגמרא פיון דאותבין' בהדי' ארווחי ארווחי ולא אמרינן לבוד מסולם לזיו דסולם וזיו הנה תרתי קולי הילקף אפילו תוף ג' לא מהני משא"כ מסולם לפותל וממצבה למצבה אמרינן לבוד פנ"ל ועי' מ"ש ה"ה ולקמן הי"ג: ה"ז וכן הסולם וכו' עיין במ"מ ועיין בתוספות ד"ה אי הכי וכו' דע"ז ע"ב ולעיל פכ"ו מה"ש ה"ז.

ומ"ש רבנו הי' קשין וכו' רבנו לשיטתו הנ"ל ה"ד וה"ה דלא בעינן בסולם רחב ד' ליפא לפרש כפרש"י אלא כמ"ש ה"ה: ה"ח הי' אילן וכו' אע"ג דלא התירו שבות בין השמשות אלא במקום מצנה עיין מ"ש לעיל פ"א מה' ערובין הכ"א שאני הכא דאיהי' לן הו' סברא דפתחא הוא ואריא הוא דרבע עליה: ה"ט פותל וכו' עיין בלח"מ ולפ"ז מפרש רבנו דה"ק אם יש באורך המיעוט ד"ט משני צדדי הפותל מערבין א' דלא גרע מחלון שמקצתו תוף

יא ומש"ה שניהם משתמשים בכל עובי הפותל אבל אם אין אורך המיעוט ד' משני צדדים
אלא מצד א' שעקר חולי מעוביו אז א"א להשתמש בכל הפותל כיון שאין החצרות
יכולים לערב א' ואוסרין זה על זה כדיון לזה בקושי ולזה בקושי אלא אינו משתמש אלא
מצד הנמוך דה"ל בנחת לזה ובקושי לזה כדלקמן הט"ו.

ורש"י פירש דמקום המיעוט שהוא נמוך מעשרה לא חשיב רשות כיון שאין גבוה י'
אפילו נפרץ משני עברי הפותל ואין זה דעת רבנו כמ"ש לקמן בפרקין מיהו לשון הגמ'
אינו מדקדק לדרך רבנו דאין זה דבר והיפוכו והכי הל"ל אם המיעוט מעבר לעבר
משתמש בכל הפותל פלו ואם לאו אינו משתמש אלא פנגד המיעוט לכן נראה דהא
דקאמר רבינא פגון שעקר חולי מראשו אפרתי בבי קאי וה"ק דאם עקר חולי מראשו
בחצי עוביו ויש באורך העקירה ד"ט דאז יכול לטפס ולעלות על קרקע מקום העקירה
שהוא תוף י' טפחים לקרקע עולם ומשם יעלה על ראש הפותל הילקף מותר להשתמש
בכל הפותל פלו וכגון שיש מיעוט גם בצדו השני דאז מערבין אחד משא"כ אם אין באורך
מקום העקירה ד"ט דאז לא הנה מיעוט ואינו משתמש בפותל הגבוה כיון שאינם מערבין
א' ואוסרים זה"ל לזה וזה בקושי ואינו משתמש אלא בעובי קרקע מקום העקירה
ונה ביאור נכון.

ואע"ג דגבי מיעוט זיו וסולם ומצבה לא מצריף רבנו רחב ד' פנ"ל ה"ה החילוק פשוט
דהתם יכול לעמוד על זיו משהו ורחב גופו של אדם שהוא ד"ט (פנ"ל פט"ו מה' שבת
ה"ט ששיעור הגילוף ד"ט) מתרחב באויר שבצדדי היזו משא"כ בנדון דידן שצריף לטפס
נגד חלל מקום העקירה צריף שיהא בחללו ד"ט כשיעור הגילוף.

ולולי דברי ה"ה לעיל הדה"ו הייתי מפרש דמיעוט הזה שזכר פאן בדברי רבנו לא איירי
במיעוט עקירת חולי גרידא אלא ה"ה לכל המיעוטים הנזכרי בפרקין זיו וסולם ומצבה
שצריף שיהי' בכלן אורך ד' וזה מוסב למעלה על כל מיני מיעוט ולפ"ז הי' מקום לומר
דהא דקאמר בגמ' אם יש בשליבה התחתונה ד' פ' ברוחב ויש בעליונה ד' באורך ולזה
לא ביאר רבנו אורך העליונה שהוא נלמוד מפלגא דכ"ל פה על כל המיעוטים אף אני
מבטל דעתי נגד דעת ה"ה: הי"ג ואין מערבין שנים וכו' עיין בלח"מ ובירושלמי מפורש
אית תניי מערבין שנים ואין מערבין א' ואית תניי מערבין א' ואין מערבין שנים
מאן דאמר מערבין ב' ואין מערבין א' פחות מפאן בנסר מאן דאמר מערבין א' ואין
מערבין ב' פחות מפאן בחלל הרי מבואר שכל שהחלל פחות מד' אין מערבין שנים כדעת
רבנו.

ומ"ש רבנו פגון הסל והספל וכו' עיין במ"מ והלח"מ נדחק בדבריו מאד והניח בצ"ע
וע"כ אי אפשר לפרש דברי ה"ה אלא דה"ק שכל מיעוט אפילו רחב ד' אשר איננו דבוק
בגוף הפותל כזיו ומצבה צריף שיהי' פחות מג' לראש הפותל.

גם י"ל דאף במצבה ומדרגות של עץ נמי סובר ה"ה דבעינן שתהי' המדרגה העליונה
והמצבה העליונה תוף ג' לראש הפותל לפמ"ש לעיל ה"ה דהמצבה העליונה למעלה
מי"ט ומש"ה כשהמצבה התחתונה רחבה ד' נוח לו לטפס ולעלות על מדרגה העליונה
ונה עיקר המיעוט המצבה העליונה שהיא תוף ג' ולפ"ז אפילו המצבה התחתונה תוף
י"ט לקרקע ותוף י"ט לראש הפותל איננה מיעוט אי לאו מדרגה העליונה שהיא תוף ג'

לראש הפנתל וזה פירוש נוח בדברי רבנו ולפ"ז שפיר פניל הרב המגיד דכל מיעוט
שהוא בצד הפנתל אפילו חברו לקרקע צריף שיהי' תוף ג"ט ושאני זיו שהוא יוצא מן
הפנתל ממש שפיר ממעט כל שהוא תוף י"ט לראש הפנתל וכמ"ש הלח"מ לעיל ה"ה
חילוק זה ותו דזיו חולק רשות לעצמו ומודדין משפתו למעלה ע"י פי"ד מה' שבת ה"ט
(ועיין בתורת חיים דכתב שדעת רבנו דזיו בעי סולם דאל"ה מ"ש ממצבה והארץ
לדקדק פן מדכתב רבנו הפנתל בה' הידיעה אמנם אין זה דעת הרב המגיד כמ"ש בהדיא
לעיל ה"ו) מיהו אין הכרח בדברי רבנו די"ל דסובר רבנו דסל וספל ממעטין אף בפנתל
אפילו אין בהן ד' אלא דלעיל נקיט רבנו מיעוטין דזיו וסולם ומצבה וסתירת הפנתל
דשייכי רק בפנתל גרידא ואח"כ נקיט מיעוטין דשייכי בחריץ גרידא ומסיים במיעוטין
דסל ופסל ** (צ"ל וספל) ** דמישף שייכי אתרוננייהו ומש"ה נטר להו ושנאן לבסוף:
הי"ד היו זו בצד זו פ"י לאו בסמוכין ממש אלא בדיוטא אחת אם יש ביניהם פחות מג"ט
היינו במקרק הרוחב או במקרק הגובה ועיין לקמן בפרקין: הט"ו פנתל וכו' עיין במגיד
משנה שכתב שדעת רבנו כפרש"י ו"ל דכל שפחות מי"ט חשוב שנה לארץ ואע"ג דר'
נחמן נקיט לשון שנה לארץ י"ל דמלתא דפסיקא נקיט אף אליבא דרב חסדא דס"ל גידוד
ה' ומחיצה ה' אינם מצטרפין וא"כ לא משפחת לי' בכותל שבין שתי חצרות שיהי' לאחד
מהן פחות מי"ט דא"כ אוסרים החצרות זע"ז דפרוצות אהדדי ואע"ג דאנן לא קיי"ל
כרב חסדא פמו דאפסקה הלכתא דצ"ג גידוד ה' ומחיצה ה' מצטרפין אפילו לחצר
העליונה מ"מ ניחא לי' לר"נ לומר מלתא דפסיקא אף אליבא דרב חסדא.

ומ"ש התוספות בד"ה פנתל דאיכא נמי נ"מ אליבא דרב חסדא לענין לטלטל מהפנתל
לעליונה תוף ד' אמות מוכח דס"ל פדעת הרב המגיד דזו שתשמשה קשה אסורה בו אף
מן החצר ולא נהירא פלל פיון דקיי"ל כר"ש דכל החצרות רשות אחת הן ומותר לטלטל
פלים ששבתו בחצר שעירבו לחצר שלא עירבו ולא גרע ראש הפנתל מגוף החצר השני'
וא"כ לא נ"מ מידי דכלים ששבתו בחצר שניהם מעלין ומורידין.

ולהוציא ולהכניס לבתים מראש הפנתל ליכא נ"מ דהא בל"ז אסור להכניס ולהוציא
פלים ששבתו בבית מבית לחצר פיון שהחצרות פרוצות זו לזו עיין לקמן פ"ה ה"ד ועיין
בערובין דצ"ג ע"ב גבי פנתל שבין שתי חצרות שנפל דאמר רב אין מטלטלין בו אלא
בד' אמות ופרש"י דרב לטעמי' דס"ל אם עירבו שתי רשויות הן ונחשיב פנפרצה
במילואה למקום האסור לה משא"כ אליבא דר' יוחנן לא נ"מ מידי לענין טלטול ד' אמות
דאסור להוציא לגמרי מן הבתים לחצר ומ"ש התוספות התם בד"ה אין מטלטלין דנ"מ
לר"ש בכלים ששבתו בבית עיין במהרש"א דהיינו בכותל שנפרצה בשבת דאית' בחצר
פלים ששבתו בבית שהוציאם קודם שנפרץ מה שא"כ בנדון דידן לא מתפרשים דברי
התוספות שבד"ה פנתל הנ"ל אלא אליבא דרבנן דר"ש אכל דברי הרב המגיד שכתב פן
אליבא דהלכתא דקיי"ל כר"ש תמוהים.

אמנם מדכתב רבנו לשון ושנה לארץ אליבא דהלכתא אע"ג דלא קיי"ל כרב חסדא נראה
דס"ל לרבנו דבעינן שיהי' לזה בנחת גמור דהיינו בתוף ג' טפחים משא"כ היכא דלזה
בזריקת גובה קצת אע"ג דה"ל לשני בזריקה גמורה אפ"ה שניהם אסורים פי הכי דס"ל
לרב לקמן הי"ו דלזה בזריקה ולזה בשלשול שניהם אסורים אע"ג דשלשול נוח טפי

ועיין מה שפתי לקמן פ"ד הי"ו דזה מוכרח לדעת הכ"מ דכל שאינו לזה בפתח גמור ולזה בזריקה שניהם אסורים ושם ביארנו ג"כ דאפשר דאף לזה בפתח ולזה במקצת זריקה נותנים לזה שבפתח אלא שאין זה מוכרח די"ל דוקא תרתי בעינינו לזה בפתח גמור ולזה בזריקה גמורה כפשטות לשון רבנו.

והא דקאמר בגמרא דפ"ד אי הכי אימא סיפא פחות מכאן לחצר דמשמע דלפי מה דס"ד דמאי מרפסתבני עליי' ניחא אע"ג דלא הנה בפתח גמור לבני החצר וכו' ברייתא דזיון שבדף פ"ד דזיו שלמטה מי' לבני החצר אע"ג דלא הנה בפתח ממש עיין לקמן פ"ד הי"ו שבארתי שם דכל דבר שהוא בתוך רשות בני החצר בתוך י"ט ואיננו בתוך י"ט לעליי' שאני דחורבה מחזיר לבעלים משא"כ בכותל שבין שתי חצירות ע"ש ועיין פ"ד הי"ח ושם ה"ד: הי"ו הי' הפותל וכו' בדין לזה בשלשול ולזה בזריקה פסק רבנו פרב והיא דלזה בשלשול ולזה בזריקה ושלשול נראה לכאורה מלשון רבנו לקמן הי"ז דנותנים לזה שבזריקה ועיין לקמן פ"ד הי"ח והכ"ד.

וראיתי לבעל המאור שכתב וז"ל לזה בשלשול ולזה בזריקה פלוגתא דרב ושמואל וקיי"ל פרב באסורי ואית דבעי מימר דהלקתא כשמואל מדאמר רבה דפ"ח ומותבינו אשמעתין וכו' ב' גזונטראות וכו' ואי אמרת יש דין גזל בשבת פלומר וצריף השבה אמאי שתיקה אסורים דס"ד בבאין בני התחתונה למלאו' בע"כ והדין סברא דרב אדא בר אבהו דמתרץ לה אליבא דשמואל ומדמוקמינו לה בסוף פרקין פנותי' אלמא דהלקתא פנותי' דשמואל.

ולא מכרעא הדא מלתא דהא אמרינו לקמן בשמעתין דהכא דכל לזה בשלשול ולזה בזריקה ושלשול אף רב מודה דנותנים אותו לזה שבשלשול הילכף איתא לשנויי' דרב אדא אף אליבא דרב עכ"ל ואין דבריו מוכרחים לפסוק מיהות דלזה בשלשול ולזה בזריקה ושלשול נותנים לזה שבשלשול די"ל דשנויי' דרב אדא אזיל לפי המסקנא דהתם בנשתתפו מש"ה ניחא לרב דלזה בשלשול ולזה בזריקה ושלשול שניהם אסורים אלא לשמואל קשה ומוקי' בבאין למלאו' דה"ל לתרנוייהו בשלשול.

ולקמן הוקשה לי בפשיטות דנהי דלזה בזריקה ולזה בזריקה ושלשול שניהם אסורים לרב אפתי אמאי יאסור רשות שאינו שלו. ונראה פוננת בעל המאור משום דבנדאי בלא מילתי' דרבה פסיקא לי' להש"ס דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו כמו פתח שבין שתי חצרות דרצו מערבין שנים וכמו פותלי רה"י שאין בני ר"ה אוסרים אע"ג דה"ל לתרנוייהו בזריקה אלא דעיקר מילתי' דרבה דהיא דמתזיק בע"כ בחורבת חברו אפ"ה אינו אוסר והיינו דקאמר ומותבינו אשמעתין דוקא לפי אקומתא דרב אדא.

וגם זה אין הברע דא"כ שפיר י"ל דאע"ג דס"ל לרב דלזה בזריקה ולזה בשלשול וזריקה שניהם אסורים מ"מ לפי מה דס"ד דלא איירי בנשתתפו קס"ד דבהכרח אית לי' אקומתא דרב אדא בבאין בני התחתונה למלאו' ולהחזיק בגזל דאל"כ אין אדם אוסר דבר שאינו שלו וא"כ מוכח דיש דין גזל בשבת.

והא דאמרן בשמעתין דפ"ה דלמא שאני הכא פיון דלזה בזריקה ושלשול וכו' אליבא דרב דרף דחיי' איתמר וכמ"ש התוספות בד"ה בור ועיין לקמן הי"ז ולקמן פ"ד הי"ח

והכ"ד: הי"ז שביניהם חורפה וכו' פשוטות לשון רבנו קשה ההבנה וקשה ליישב על דרך הגמרא ולהיות שבפסג' זו רבו השיטות לכן צריף אני להרחיב הביאור.

בגמרא מי סברת דקנימי פשוטה לא דקנימי פחצובה עיין פרש"י וציור הרש"ל. ובב"ח סי' שע"ו הביא דעת רבנו ירוחם שכתב וז"ל פחצובה פגון שהב' בתים עומדים בצד א' ר"ל ברוח אחד וכל אחת חורפה אצלה והאמצעית פנגד שתיהן בענין שתשמיש שני הבתים שנה באמצעות פי כל פך בקנשי או בנחת לזה כמו לזה אבל אם הי' פשוטה פלומר שהיו הבתים זה פנגד זה והג' חורבו' באמצע שתיהן מאחר שכל בית משתמש לפעמים בזריקה עם החורפה שפנגדו סמוך לבית חברו פלן אסורים פי פכר אמרנו לזה בזריקה ולזה בשלשול שניהם אסורים ע"כ ומפרש הב"ח דעתו פזה שעומדים \$ ציור בפפר \$ פשוטה חורפה ושני בתים וחורפה וכנגד הבתים חורפה האמצעית ע"ש.

וקשה טובא דבשלמא לפי ציור הרש"ל לדרך רש"י ניחא הא דמיייתי בגמרא ראי' ממלתא דרב דאין אדם אוסר על חברו דרך אור דמוכח פן מדזה משתמש בפסמוך שלו ואין חברו אוסר עליו דרך אור משא"כ לפי ציור הזה פיון שאי אפשר לחברו להשתמש פלל בחורפה שבצדו דהבית שלו מפסיק א"כ האיך מוכח דאין אדם אוסר על חברו דרך אור.

ויש ליישב דמעיקרא מיייתי בעל הש"ס ראי' מהך דשתי גנוזטראות דאין אדם אוסר דרך אור וקדחה דלמא התי' טעמא דרב משום דכל היכי דלזה בשלשול ולזה בזריקה ושלשול וכו' ולזה מיייתי מהך דרב דקס"ד דר"א דקנימי פשוטה וכיון דהאמצעית אסורה מפלל דאדם אוסר על חברו דרך אור ולזה הקשה דהסמוכה גמי תיתסר אע"פ שהיא לזה בשלשול גרידא ולזה בזריקת משף ושלשול והא מר הוא דאמר וכו' וא"כ פיון דס"ל לרב דלזה בזריקת משף ושלשול ולזה בשלשול שניהם אסורים מדקיבל רב תשובתו של ר"א ה"ה היכא דלזה בזריקת גובה ושלשול ולזה בשלשול אוסרי' זע"ז ומוכרח דטעמ' דרב בהך דב' גנוזטראות משום דאין אדם אוסר על חברו דרך אור וממילא גמי מש"ה אוקים רב בדקנימי פחצובה דאי בדקנימי פשוטה אמאי האמצעית אסורה דהנה דרך אור.

אמנם בודאי לא פיון הב"ח יפה בדעת רבנו ירוחם דכיון ששני הבתים דבוקים זה לזה למא לי' לרב לצייר דקנימי פחצובה ה"ל לצייר דקנימי החורבות פשוטה בצד הבתים שנמצא האמצעית דבוקה לב' הבתים \$ ציור בפפר \$ והסמוכה לזה ה"ל לשני דרך אור ומדלא אוקי' כה"ג ע"כ היינו לפי שאין משמעות לשון ב' בתים וביניהם ג' חורבו' סובל זה שהרי החורבו' בצד הבתים ולא ביניהם ומשום האי טעמא כ"ש דלא מתוקמא פציור הב"ח שא"א להעמיס פלשון וביניהם ג' חורבות דאין החורבות בין הבתים אלא הבתים בין החורבות.

אמנם נ"ל לבאר פנונת רבנו ירוחם לפמ"ש נתיב י"ב חלק י"ז וז"ל בור שבין שתי חצרות פגון שיש בין שתי פתלי חצרות מבוי קטן ואין שם דיורין והוא מצדן או מאחריהן ויש חלון בפותל כ"א מהחצרות לאותו מבוי קטן ויש בור פאותו המבוי בין שני פתלי חצרות מופלג מכ"א מהפתלים ד"ט פל א' מבני החצרות יכול למלאות ולדלות דרך החלון פאותו בור פי אין אדם אוסר על חברו דרך אור פי אין שום א' מהחצרות

משַׁתְמַשׁ בְּאוֹתוֹ מְבוּי קָטָן אֶלָּא דְרַךְ אֲוִיר כְּשִׁיזִיצִיא הַכְּלִי דְרַךְ חֲלוֹנוֹ כֶּה פְּשׁוּט בְּעִירוֹבִין
פ' פִּיצַד וְרַשׁ"י פִּירֵשׁ דְּוָקֵא מְוֹפְלָג ד"ט וכו' אֶבְל סְמוּךְ וכו' רְשׁוּת ב' הַחֲצָרוֹת שׁוֹלְטוֹת
בו וְהוּהָ כְּמוֹ בּוּר בֵּין שְׁתֵּי חֲצָרוֹת ע"כ.

וּמְדַכְתָּב וְרַשׁ"י פִּירֵשׁ וכו' מְפָלֵל דְּאִיהוּס"ל דְּפִי תְּשַׁמִּישׁ דְּרַךְ אֲוִיר הִיָּינוּ דְּרַךְ חֲלוֹנוֹת
אֶפְיָלוֹ אִינוּ מְוֹפְלָג ד"ט שֶׁהוּא תְּשַׁמִּישׁ גְּרוּעַ וְכַגוֹן שֶׁהַחֲלוֹנוֹת לְמַעְלָה מִי"ט שְׁאִין עֲלֵיהֶם
תּוֹרַת פְּתַח עֵינָן לְקַמְן הַכ"ג בְּאַרְיִכוֹת וּבְהִכֵי נִיחָא לְדְרַךְ רַבְּנֵי יְרוּחָם קְוֹשִׁינִי הַתּוֹסְפוֹת
דְּפ"ד ע"א בְּד"ה הַנ"מ דְּתְשַׁמִּישׁ הַמְרַפְסָת בְּתַל הוּא תְּשַׁמִּישׁ חֲשׁוֹב וְלֹא מְקַרֵי דְרַךְ אֲוִיר
עֵינָן לְקַמְן הַכ"ג.

וּלפ"ז נִרְאֶה דְּוָדַאי גַם רַבְּנֵי יְרוּחָם מְפָרֵשׁ שֶׁהַחֲוֹרְבוֹת בֵּין הַבְּתִים וְעֵיקָר מ"ש שֶׁב' הַבְּתִים
עוֹמְדֵי מִצַּד א' ר"ל בְּדִיוֹטָא אַחַת שְׁאִין פְּתַחְתִּיהָ זֶה כְּנֶגֶד זֶה אֶלָּא פְּתַחְתִּיהֶם פּוֹנוֹת לְצַד א'
דְּהִיָּינוּ כְּנֶגֶד הַחֲוֹרְבָה הָאֲמָצְעִית שְׁנַמְצָא תְּשַׁמִּישׁ הַבְּתִים בְּחֲוֹרְבָה אֲמָצְעִית דְּרַךְ פְּתַח' ב
ח ח ב וְאוֹסְרֵי זע"ז וְתְשַׁמִּישׁ הַבְּתִים בְּשְׁתֵּי הַחֲוֹרְבוֹ' ח דְּרַךְ חֲלוֹנוֹת וּמִש"ה אִינָם אוֹסְרֵי
זע"ז דְּרַךְ אֲוִיר הַחֲלוֹנוֹת וּר"א הוּא דְקַס"ד דְּקִיָּמִי כְּשׁוֹרָה בֵּין פְּתַח' הַבְּתִים דַּל"כ אֲמַאי
הָאֲמָצְעִי אֲסוּרָה וְאִי ס"ד דְּהִנְךָ חֲוֹרְבוֹ' קִיָּמִי בֵּין חֲלוֹנוֹ' הַבְּתִים) וְלִזְה מְשַׁנָּה דְּקִיָּמִי
כְּחֻצוּבָה שְׁנַמְצָא הָאֲמָצְעִית מְשַׁתְּמִישִׁין בְּהָ דְרַךְ פְּתַח' וְהַסְמוּכוֹת דְּרַךְ חֲלוֹנוֹת וּבְזֶה תְּבִין
לְמָה לֹא מְפָרֵשׁ רַבְּנֵי יְרוּחָם כְּפִי צִיּוּר הַרַש"ל דְּלַפְמ"ש דְּסוּבְר רַבְּנֵי יְרוּחָם דְּרַךְ אֲוִיר
הִיָּינוּ דְרַךְ חֲלוֹנוֹת אֶפְיָלוֹ אִינָם מְוֹפְלָגִים ד' אִם כֵּן אֲמַאי הָאֲמָצְעִית אֲסוּרָה.

אֲמַנָם צְרִיף לְהַבִּין לְשִׁיטַת רַבְּנֵי יְרוּחָם דְּאֲמַאי זֶה מְשַׁתְּמַשׁ בְּסְמוּךְ שְׁלוֹ ע"י זְרִיקָה
דְּמִשְׁמַע שְׁאִין הַשְּׁנִי מְשַׁתְּמַשׁ בְּסְמוּכָה זֹו דְּזֶה אוֹסֵר עֲלָיו דְרַךְ אֲוִיר חֲלוֹנוֹ וְכֵן מְשַׁמַּע
בְּתוֹסְפָתָא דְּעִירוֹבִין פ"ז חֲוֹרְבָה בְּר"ה עֲמוּקָה י"ט חֲלוֹן שַׁע"ג שׁוֹפְכִין לְתוֹכָהּ הָיוּ שְׁנִיִּים
שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִים שְׁאִין ב' רְשׁוּיוֹת מְשַׁתְּמִישִׁין בְּרְשׁוֹת אַחַת הִיָּתָה אַחַת וְהִיא שֶׁל רַבִּים
אֲסוּרָה עַד שֶׁעִירְבוּ אִשְׁפָּה בְּר"ה גְּבוּהָ י"ט חֲלוֹן שַׁע"ג זוֹרְקִין לָהּ בְּשַׁבַּת הָיוּ שְׁנִיִּים וְכו'
הִיָּתָה א' וְכו' אֶלְמָא דְּאָדָם אוֹסֵר עַל חֲבֵרוֹ דְרַךְ חֲלוֹן בְּשַׁלְמָא לְפִי רַשׁ"י יֵשׁ לְאוּקְיָן
הַתּוֹסְפָתָא כְּשִׁאִינָה מְוֹפְלָגַת ד' אֶבְל לְדְרַךְ רַבְּנֵי יְרוּחָם קֻשָּׁה.

וּי"ל דְּסוּבְר רַבְּנֵי יְרוּחָם דַּע"ג דְּאִין אָדָם אוֹסֵר עַל חֲבֵירוֹ דְרַךְ חֲלוֹן הִיָּינוּ שְׁמוֹתָר לְאַחַד
מֵהֶם לְהַשְׁתְּמִישׁ בְּהָ וְאִין הַשְּׁנִי אוֹסֵר עֲלָיו אַע"פ שֶׁהַשְּׁנִי מְשַׁתְּמַשׁ בּוֹ בְּחוּל וְאֶפְיָלוֹ לֹא
בִּיטֵל לוֹ הַשְּׁנִי רְשׁוֹתוֹ מִיְהוּ בְּשׁוּם אֲנָפָן אִין שְׁתִּיהֶם מְשַׁתְּמִישִׁין בְּהָ שְׁאִין שְׁתֵּי רְשׁוּיוֹת
מְשַׁתְּמִישִׁין בְּרְשׁוֹת א' וְכֵן מְשַׁמַּע בִּירוּשְׁלַמִי דְּפָרְקִין וְז"ל הָיוּ שָׁם ג' חֲוֹרְבוֹת זֶה מְשַׁתְּמַשׁ
בְּחֲוֹרְבָה דְרַךְ פְּתַחוֹ וְזֶה מְשַׁתְּמַשׁ בְּחֲוֹרְבָה דְרַךְ פְּתַחוֹ וְהָאֲמָצְעִית אֲסוּרָה אִימְתִי בְּזִמְנָן
שֶׁהָאֲמָצְעִית שֶׁל שְׁנֵיהֶם אֶבְל אִם הִיָּתָה הָאֲמָצְעִית לֹא מִן הַשּׁוּק זֶה מְשַׁתְּמַשׁ בְּאַחַת וְזֶה
מְשַׁתְּמַשׁ בְּאַחַת וּבְשֵׁנִית ע"כ אֶלְמָא דְּהִיָּכָא דְּהָאֲמָצְעִית שֶׁל א' מִן הַשּׁוּק שְׁאִין אָדָם אוֹסֵר
עַל חֲבֵרוֹ דְּכָר שְׁאִינוֹ שְׁלוֹ אַפ"ה אֲסוּר לְשְׁנֵיהֶם לְהַשְׁתְּמִישׁ בְּאֲמָצְעִית אֶלָּא חַד מִיָּנִיְהוּ מִי
שֶׁהַחֲזִיק בְּהָ בְּשַׁבַּת תְּחִלָּה מְשַׁתְּמַשׁ בְּאַחַת וּבְשֵׁנִית אַע"פ שֶׁלֹּא בִּיטֵל לוֹ חֲבֵרוֹ וְשׁוֹב אֲסוּר
לְשֵׁנִי לְהַשְׁתְּמִישׁ בְּהָ דְּכִלְלָא הוּא שְׁאִין שְׁתֵּי רְשׁוּיוֹת מְשַׁתְּמִישִׁין בְּרְשׁוֹת א' וַא"כ ה"ה נְמִי
בְּגִדוֹן דִּידוֹן לְפִי מַה דַּס"ד דְּר"א דְּאוֹסְרִים זע"ז אֶת הָאֲמָצְעִית דְרַךְ אֲוִיר א"נ שְׁפַתְחִיהֶם
זֶה כְּנֶגֶד זֶה וְקִיָּמִי כְּשׁוֹרָה לְזֶה הַקֻּשָּׁה לוֹ דְּהַסְמוּכָה נְמִי תִּתְסַר וְיִהְיִי אֲסוּר לוֹ לְהַשְׁתְּמִישׁ
בְּהָ עַד שֶׁיִּבְטֵל לוֹ חֲבֵרוֹ מִשֵּׁא"כ לְפִי מַה דְּמַסִּיק דְּקִיָּמִי כְּחֻצוּבָה כְּנ"ל הִילְכִיף מוֹתָר כ"א

בסמוכה שאין חברו אוסר עליו מיהו בשום אופן אין שתיקה משתמשין ברשות א' הילכה
מדין חלוקה אין אנו מתירין לא' מהם שיחזיק בשתי החורבות ולא ישתמש השני בשום
א' מהן אלא נותני' לכל א' מהן חורבה הסמוכה אליו שהיא לו בנחת טפי (אמנם מן
הירושלמי הנה יש סתירה לפרש"י דמפרש דהנה חורבות דוקא של בני הבתים דאי
בחורבות של א' מן השוק הי' אסור להשתמש בהן ועיין בתוספות ד"ה שני בתים
ובירושלמי קאמר בהדל' דאפילו האמצעית של א' מן השוק מותר לא' מהם להשתמש
בה אלא נדאי כפי' התוספ' דאע"פ שאסור להשתמש בחצר חברו מותר להשתמש
בחורבת חברו כיון שאין לחברו בה תשמיש דירה כלל והא דאמרינן בגמרא דע"ד דלמא
אתי לאפוקי מאני דבתים לחורבה (פן גי' התוס' דע"ד בד"ה מאני דבתים ורש"י גרס
התם דלמא אתי לאפוקי מאני דחצר לחורבה מיהו אף לדעת רש"י דחצר בחורבה מ"מ
מוכרת הגירסא מאני דבתים כיון דקיי"ל כר"ש דכל החצרות רשות א' הן ולא עדיף
חורבה מחצר ע"ש) מתוקם פשבית פתוח לחורבה דאז יש לה דין חצר ואינה אוסרת
על החצר כיון ששבית פתוח לצד אחר ואינו רגיל במבוי דרך פתח החורבה.

ואין להקשות לדרך התוספות דנהי דמותר להשתמש בחורבת חברו אפתי לא מתוקמא
בחורבות של א' מן השוק דהא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו ואמאי האמצעית אסורה
אפילו לפי מה דמסיק דקיימי כחצובה.

דאין זה מוסכם בירושלמי ואיכא למ"ד התם זאת אומרת חורבתו של ראובן בתוך חצר
שמעון ושמעון משתמש בה כמי שהוא שלו עיין לקמן פ"ד הכ"ד]. עוד הביא שם הב"ח
דעת בעל המאור שכ' וז"ל שתי בתים וביניהם ג' חורבות הפרוצות זו לזו וכו' זה
משתמש בסמוך וכו' דרך חלונות ע"י זריקה פלומר אף ע"י זריקה וכ"ש ע"י שלשול
וחברו אינו אוסר עליו אעפ"י שמשתמש בה בחול בזריקה אינו אוסר על חברו דרך
אוויר ואמצעית אוקימנא דעביד כחצובה שמתוך שהיא יוצאת לחוץ איכא למיגזר דלמא
מיגזר ונפל מה דזריק בה לר"ה ע"כ ומפרש הב"ח פזה כב וגם זה נסתר פנ"ל דכה"ג
לא חשיב ביניהם כיון שהבתים חח סמוכי' זה לזה אלא ציור בעל המאור שהחורב' בין
ח הבתים והחורבה האמצעית משוכה לצד חוץ כמו שבארנו לדעת רבנו ירוחם אלא
שמפרש שתשמיש הבתים בחורב' האמצעית נמי דרך חלונות וכיון שאין אדם אוסר על
חברו דרך אויר הי' בדין שיהיו שניהם מותרין באמצעית אלא מש"ה אסורים באמצעית
מטעם אחר דכיון שמשתמשין בה דרך אויר ר"ה חיישינן דלמא מיגזר ומ"ש הר"ן
אף ע"י זריקה וכ"ש ע"י שלשול יש לפרש דלא מפעל' אם החורב' דבוקות לבתים
שמשתמשין בה ע"י שלשול אלא אפילו יש אויר ר"ה בין הבית לחורבה הסמוכה לו
מותר לו להשתמש דרך זריקת משך דרך אויר ר"ה דכל שהוא זה פנגד זה לא שייך
דלמא מיגזר אלא שהאמצעית אסורה לפי מה דמסיק דקיימי כחצובה ונמצא משתמשין
מן הבתים בחורבה אמצעית דרך אויר ר"ה זה שלא פנגד זה ובהכי יתפרש יפה הא
דפריה בגמרא והאמר רב ב' בתים בשני צדי ר"ה שהוא דחוק לפרש"י ולדרך זה ניחא
בפשיטות דפריה האיה זה משתמש בסמוכה דרך אויר ר"ה ומשני דהתם בדמדלי והכא
בשניהם שונים זו לא שייך דלמא מיגזר ומש"ה לא מפרש בעל המאור כפי ציור
הרש"ל כיון דמפרש שיש אויר ר"ה מפולש בין הבתים לחורבות הסמוכה והיינו הא
דקאמר ע"י זריקה לרבנותא פנ"ל ליכא לפרש דהאמצעית דבוקה לבתים דלא חשיב דרך

אָויר כּפּרשׁ"י ומשׁ"ה שְׁנִיָּהֶם אָסוּרִי דא"כ לֹא הוּי הָאָויר שְׁבִין הַסְּמוּכוֹת לְבֵתִים מְפֹלָשׁ אֲלֵא כְּעֵין קָרוֹ וְנִוּית הַסְּמוּכָה לר"ה עֵינֵן פּי"ד מֵה"ש ה"ד וּבְכַרְמְלִית דְּרַבְּנָן פְּשִׁיטָא דְלֵא גְזַרְיָנָן דְּלִמָּא מִגְּנָדָר א"נ דְּהֶרְזִין הַמְּפָרֵשׁ דְּרָף אָויר כּפּי רַבְּנָן יְרוּחָם ומשׁ"ה נִיחָא בְּפִשְׁטוֹת הָא דְלֵא מְפָרֵשׁ כְּצִיּוֹר הַרש"ל דְּאָפִילוֹ אִם הִנֵּה אָויר בֵּין הַבֵּתִים לְחֹרֶבֶת הָאֲמָצְעִית הִיוּ שְׁנִיָּהֶם מוֹתָרִים לְזֶרֶק לֵה פִינּוּ דְהִנֵּה זֶה כְּנֶגֶד זֶה לֹא שְׁנִיָּה דְלִמָּא מִגְּנָדָר וְכֵן אָפִילוֹ הָאֲמָצְעִית דְּבוּקָה לְבֵתִים שְׂרִי דְאִינָם אוֹסְרִים זע"ז דְּרָף חֲלוּנוֹת וְשְׂמַעִינָן מִיְהוּת מְדִנָּה מְשַׁתְּמֵשׁ בְּסְמוּכָה לוֹ אֲלֵמָא דְאִין חֲבָרוּ אוֹסֵר עָלָיו דְּרָף אָויר וְהָא דְאִין הַשְּׁנִי מְשַׁתְּמֵשׁ בְּסְמוּכָה לְזֶה לֹא מְשׁוּם דְזֶה אוֹסֵר עָלָיו דְּרָף אָויר אֲלֵא מְשׁוּם דִּין חֲלֻקָּה כּפּי"ל לְדְרָף רַבְּנָן יְרוּחָם א"נ דְּכִינּוֹן שְׁנֵי הַפְּסָק חֲוָרְבָּה בֵּין הַשְּׁנֵי לְסְמוּכָה לְזֶה וְגַם יֵשׁ אָויר ר"ה בֵּינֵיהֶם שְׁנִיָּה נְמִי דְלִמָּא מִגְּנָדָר וְאָסוּר לְשְׁנֵי לְהַשְׁתְּמֵשׁ בָּהּ בְּשַׁבַּת וְהִינּוּ מֵה שְׁכַתֵּב הֶרְזִין"ה דֹּאע"ג שְׂמַשְׁתְּמֵשׁ בָּהּ בְּחֹל (פּי דְּבַשְׁבַּת אָסוּרִים מְשׁוּם דְּלִמָּא מִגְּנָדָר) וּסד"א דְהוּאִיל שְׂמַשְׁתְּמֵשׁ בָּהּ בְּחֹל יֹאסֵר עָלָיו בְּשַׁבַּת א"ו דְאִין אָדָם אוֹסֵר עַל חֲבָרוּ דְרָף אָויר כִּינּוֹן שְׂאָף בְּחֹל אִינָם מְשַׁתְּמֵשִׁין אֲלֵא ע"י אָויר עֵינֵן לְקַמֵּן הַכ"ג מ"ש בְּסִתְרִת סְבָרָא זֹו שְׁהִיא סְבָרַת הַב"ח שְׁהַבְּאֵתִי לְקַמֵּן הַכ"ג וּבְעָרוּף עָרַף חֲצַב כ' וְז"ל כְּחֻצוּבָה דְעַבְדִּין כְּמִין כִּי יוֹנִית (פּי שְׁצִוְרָתָה כְּזֶה x) וְהָאֲמָצְעִית הִיא בֵּין שְׁתֵּי חֲצָרוֹת וְשְׁתֵּי הַחֲצִיזוֹנוֹת נְמַשְׁכוֹת וְיוֹצְאוֹת חוּץ לְחֲצָרוֹת.

וְאִין מְשַׁתְּמֵשׁוֹת הַחֲצָרוֹת הִלְלוּ בְּתוֹף שְׁתֵּי חֲוָרְבוֹת הִלְלוּ אֲלֵא ע"י זְרִיקָה מִיְהוּ זְרִיקָה מִן הַחֲצָר אֶל הַחֲוָרְבָּה תְּבֵא מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה וְזְרִיקָה מִן הַחֲוָרְבָּה אֶל הַחֲצָר תְּבֵא מִמַּטָּה לְמַעְלָה לְפִיכָף זְרִיקָה שְׁל חֲצָר הִיא בְּנַחַת וְקָרוּבָה לְשִׁלְשׁוּל לְפִיכָף נוֹתְנִים לֵה וְזְרִיקָה שְׁל חֲוָרְבָּה בְּקוֹשֵׁי הִיא ע"כ וְהַדְּבָרִים כְּבָדִים וְקָשָׁה טוּבָא לְהוֹלְקֵן.

וּנ"ל דְרֵאשׁ דְּבָרָיו הוּא פּי כְּחֻצוּבָה וְאִם כ' מֵה שְׂמַסְיִים וְאִין מְשַׁתְּמֵשִׁי הַחֲצָרוֹת וְכו' הוּא פִּירוּשׁ לְמֵה שְׂאָמְרוּ בְּגַמ' וְהָא מָר הוּא דְאָמַר וְכו' דְּפִרְשׁ"י דְּחֻוּק קָצַת דְּמַדְּמָה מֵה שְׁהַסְּמוּכָה רְחוּקָה מִבֵּית זֶה טְפִי מְזֶה לְזֶה בְּשִׁלְשׁוּל וְלְזֶה בְּזְרִיקָה וּבַעַל הָעָרוּף מְפָרֵשׁ כְּפִשְׁטוֹ דְּחֲוָרְבָּה עֲמֻקָּה כְּמִשְׁמַעוֹת הַתּוֹסְפֵת הַנ"ל וְקס"ד דר"א דְּקִינִימִי כְּשׁוּרָה וְהוֹקְשָׁה לִי אֲמַאי הָאֲמָצְעִית אָסוּרָה דְהָא אִין אָדָם אוֹסֵר עַל חֲבָרוּ דְרָף אָויר בְּשִׁלְמָא לְמ"ד אָדָם אוֹסֵר עַל חֲבָרוּ דְרָף אָויר נִיחָא דְהִילְכָף הַסְּמוּכ' נוֹתְנִין לְזֶה שְׁבַנְחַת וְהָאֲמָצְעִית אָסוּרָה לְשְׁנִיָּהֶם אֲלֵא לְרַב מַאי טַעְמָא הָאֲמָצְעִית אָסוּרָה אֲלֵא קס"ד דְּרַב דְּחֲוָרְבָּה הַסְּמוּכָה שְׂמַשְׁתְּמֵשִׁין בָּהּ בְּנִי הַבֵּית יֵשׁ לֵה דִין חֲצָר מְמַשׁ וְהִילְכָף ב' הַחֲוָרְבוֹת הַסְּמוּכוֹת אוֹסְרִי מְמַשׁ עַל הַחֲוָרְבָּה הָאֲמָצְעִית שְׁהִיא סְמוּכָה לָהֶם אֲבָל אִין בְּכַח הַבֵּתִים לְאָסוּר הַחֲוָרְב' הָאֲמָצְעִית דֵּה"ל דְּרָף אָויר שְׁהֵרִי עכ"פ הַחֲוָרְב' הַסְּמוּכָה רְחֻבָה ד"ט כְּשִׁיעוֹר רְשׁוּת יְחִיד נְמַצָּא בֵּין הַבֵּית לְחֲוָרְבָּה הָאֲמָצְעִית ד"ט וְלְזֶה הוֹקְשָׁה לִי לר"א אָף הַסְּמוּכָה נְמִי תִּתְסַר דְּהַחֲוָרְבָּה הָאֲמָצְעִית נְמִי יְהִי לֵה דִין חֲצָר וְתֹאסֵר עַל הַסְּמוּכָה מַאי אֲמַרְתָּ שְׂתִּשְׁמִישׁ הַבֵּית בְּסְמוּכָה הִיא בְּשִׁלְשׁוּל וְתִשְׁמִישׁ הָאֲמָצְעִית בְּסְמוּכָה הִיא בְּזְרִיקָה וְשִׁלְשׁוּל ר"ל בְּזְרִיקַת גּוֹבָה וְשִׁלְשׁוּל דְּכָל חֲוָרְבָּה הִיא כְּעֵין חֲפִירָה בְּקָרְעַע כּפּי"ל וְהָא מָר הוּא דְאָמַר לְזֶה בְּזְרִיקָה וְכו' וּבְהִכִּי נִיחָא מֵה שְׂדַחֻוּק לְפִרְשׁ"י דְּמַאי פְּסָקָא דר"א דס"ל לְרַב אָדָם אוֹסֵר עַל חֲבָרוּ דְרָף אָויר ומשׁ"ה הָאֲמָצְעִית אָסוּרָה וְלְזֶה הוֹקְשָׁה דְהַסְּמוּכָה נְמִי תִּתְסַר מֵה שְׁהוּא הַפָּף הָאֲמַת וְה"ל לר"א לְאֲחֻזַּת הַקּוֹשֵׁי אִיפְכָא דְכִינּוֹן שְׁהַסְּמוּכָה מוֹתָרַת מְכָלָל דְאִין אָדָם אוֹסֵר דְרָף אָויר אִי הִכִּי הָאֲמָצְעִית אֲמַאי אָסוּרָה וּלְפִי הָעָרוּף נִיחָא דְוּדַאי יְזַע

ר"א דאין אדם אוסר דרף אור ואפ"ה ידע טעם לאיסור האמצעית וקש"י ל"י טעם היתר הסמוכות ולזה משני דקיימי פחצובה ולא ניחא ל"י לבעל הערוף ענין דרף אור כפרש"י. ועתה נבא לבאר דברי רבנו דלפ"ש לקמן הכ"ג מוכרח דרבנו איננו מפרש איסור דרף אור כפרש"י אלא פדרף רבנו ירוחם דכל תשמיש גרוע דרף חלונות חשוב דרף אור ואין אדם אוסר על חברו אלא בתשמיש חשוב דרף פתחים ולפ"ז קשה דהאיד פתב רבנו פאן דאם שניהם יכולים להשתמש בחורפה דרף אור דהיינו ע"י זריקה אוסרים זע"ז גם ענין מה שסיים רבנו ואין השני יכול לזרוק לה מפני שהיא עמוקה ממנו איננו מוכן פוננתו.

ולחורפה השני יש יותר מד"ט שהרי האמצעית מפסק' ב ב והחורפה האמצעית היא בתוך ד"ט לשני הפתחים ולפ"ז מפרש בעל הערוף ענין דרף אור כפרש"י. ועתה נבא לבאר דברי רבנו דלפ"ש לקמן הכ"ג מוכרח דרבנו איננו מפרש איסור דרף אור כפרש"י אלא פדרף רבנו ירוחם דכל תשמיש גרוע דרף חלונות חשוב דרף אור ואין אדם אוסר על חברו אלא בתשמיש חשוב דרף פתחים ולפ"ז קשה דהאיד פתב רבנו פאן דאם שניהם יכולים להשתמש בחורפה דרף אור דהיינו ע"י זריקה אוסרים זע"ז גם ענין מה שסיים רבנו ואין השני יכול לזרוק לה מפני שהיא עמוקה ממנו איננו מוכן פוננתו.

ומ"ש הלח"מ בבואור דברי רבנו דברישיא איירי פגון שגג החורפה תוף י"ט לחלונות ושניהם משתמשים בכל משוף הגג ע"י זריקת משוף הילקף אוסרים זע"ז אבל אם הי' תשמישו לזה בנחת בשלשול פחות מי"ט וחלון השני גבוה מחלון זה דה"ל לזה בפתח ולזה בשלשול נותנים לזה שהיא לו בנחת והא דלא אחז רבנו הך חלוקה דלזה בפתח ולזה בזריקת גובה פשוט הוא דלא משפחת ל"י זריקת גובה פינן שהחורפה דבוקה לכתים נמצא נסתם החלון זהו תורף פוננת הלח"מ ולא נהירא פלל דלפ"ז אין הבנה להמשוף הסוג' פלל ועיני כל מעיין רואות שדברי רבנו הללו הולכין על דרף הגמרא וצריף לבאר הסוגיא ע"פ דבריו הללו ולמה לא הזכיר רבנו ענין פחצובה הנזכר בגמרא.

לכן נ"ל פשוט בבואור פשוטות לשון רבנו על דרף הגמרא לפי מה דמסיק דקיימי פחצובה ובבא דרישא הוא דין חורפה האמצעית ושניהם יכולים לזרוק לה ושניהם אוסרים ובבא דסיפא הוא דין כל אחת ואחת מחורבות הסמוכות שהאחד יכול לזרוק לה אין השני יכול לזרוק לה מפני שהיא עמוקה ממנו.

ובתחלה צריף לגול מעל פי הבואור האבן הגדולה דאע"פ דגבי בור שבשביל דלקמן הכ"ג חשיב תשמיש גרוע דרף אור היינו משום דהתם ה"ל לכ"א מפני החצרות בזריקה ושלשול משא"כ הך בחלונות הפתחים פינן דבית פמאן דמלי דמי פנ"ל ה"ב לא חשיב תשמיש גרוע דה"ל לבני הפתחים בשלשול גרידא ולא מקרי דרף אור (והיינו דקמדתה בגמרא אהא דקמייתי סייעתא מהך דב' גזונטראות דלמא התם טעמא דרב משום דכל היכי דלזה בשלשול ולזה בזריקה ושלשול וכו' פי' אבל היכא דלתרנוייהו בזריקה ושלשול דתשמיש שניהם שנה אימא דתרנוייהו אוסרים אעפ"י דתשמיש זריקה ושלשול חשיב תשמיש גרוע ודרף אור) אמנם לפ"ז דתשמיש הפתחים דרף חלונות לא חשיב תשמיש גרוע דרף אור ליכא למימר דהא דקמייתי ראי' בגמרא דאין אדם אוסר דרף אור מהך דב' פתחים וביניהם ג' חורבות היינו מדזה משתמש בסמוך לו ואין חברו אוסר עליו דרף אור כמ"ש לעיל בכוננת רבנו ירוחם והרז"ה דהא לדרף רבנו משמע דחורפה האמצעית נאסרת מב' הפתחים אלמא דלא חשיב דרף אור פינן דבית פמאן דמלי דמי אלא צ"ל דעיקר ראי' הש"ס מדקאמר רב ב' פתחים וביניהם ג' חורבות הוא דאמצעית

אסורה דמשמע מינה דב' תצרות וביניהם ג' חורבות אע"פ דקיימי פחצובה האמצעית מותרת דאין אדם אוסר דרף אור ולפ"ז המשך הגמרא דקס"ד דר"א דקיימי פשוטה ולזה הקשה פיון דהאמצעית אסורה אלמא דדרף חלונות הפתים לא תשיב דרף אור אי הכי הסמוכה נמי תיתסר דאע"פ שהיא לזה פנחת טפי הא מר הוא דאמר וכו'.

ולזה משני דקיימי פחצובה פ"י כפי ציור בעל הערוף ששתי החורבות נמשכות לצד חוץ ונמצא אין בעל בית הזה יכול להשתמש בחורבה הסמוכה לשני פי אם דרף אור ר"ה וכיון שהיא באלקסון חיישינן דלמא מיגנדר פנ"ל הילכך אעפ"י שיכול להשתמש בה בחול פיון שאסור להשתמש בה בשבת מחמת דלמא מיגנדר מש"ה אינו אוסר עליו ודלא פסברת בעל המאור הנ"ל דכל שמשתמש בחול אוסר בשבת אלא דכיון שא"א לו להשתמש בשבת תשיב ביטול רשות.

א"נ דלפי מה דס"ד דקיימי פשוטה מפלל דחלונות הפתים הם זה פנגד זה נגד חלון או גג החורבה האמצעית דאל"כ אמאי אוסרים זע"ז וא"כ פיון שזה משתמש בסמוך לו (דרף אור ר"ה כמ"ש לעיל לדרף הר"ז"ה ולא חיישינן דלמא מיגנדר) מפלל שחלון הפת מכוון נגד גג או חלון החורבה הסמוכה וממילא מוכרח שחלונות הפתים ונגות או חלונות החורבה מכוונות ממש זה פנגד זה חמשתן ושפיר הוקשה לו לר"א דהסמוכה נמי תיתסר פיון שהשני יכול להשתמש בה בזריקה זה פנגד זה בגג הסמוכה או דרף חלונות החורבות ומשני דקיימי פחצובה והאמצעית היא בין שניהם ושתי החיצונות נמשכות לצד חוץ שנמצא תשמיש הפתים בהסמוכות דרף חלונות של צד הפתים ושפיר משפחת לי' שיהי' חורבה זו זה פנגד זה לבית זה ומדלי מזה והחורבה השני' בשונה לזה ומתתי מזה.

ובזה נתבארו דברי רבנו דברי שא נקיט דין חורבה האמצעית שהיא לשניהם בזריקה ואח"כ נקיט דין כל אחת מהחורבות הסמוכות שהיא בזריקת נחת לזה והשני איננו יכול לזרוק לה בשבת משום חשש דלמא מיגנדר פיון שהיא עמוקה ממנו דמדלי חד ומתתי חד עיין פי"ד מה"ש ה"ד א"נ מפני שהיא עמוקה ממנו ר"ל מןפלגת במשך באלקסון (ואולי דט"ס הוא וצ"ל עקומה ממנו) דכי היכי דמדלי חד ומתתי חד שאינם זה פנגד זה בגובה אסור לזרוק בשבת ה"ה היכא שאין זה פנגד זה במשך נמי אסור לזרוק בשבת משום דלמא מיגנדר ומש"ה איננו אוסר את הסמוכה לחברו.

גם יש לפרש פחצובה על דרף הא דאמרן בפ' אלו מציאות פחצובה גבי ג' מטבעות שהאמצעית מונחת ע"ג החיצונות ה"נ פחצובה בגובה קמייני ולא במשך כגון שהחורבה האמצעית גבוהה מן החיצונו' או שישבת ע"ג ההר אבל במשך קיימי פשוטה הילכך ה"ל תשמיש חורבה זו בסמוכה לשני בזריקת גובה למעלה מחורבה האמצעית ושלשול דה"ל דרף אור ומש"ה איננו אוסר עליו משא"כ אי קיימי פשוטה בגובה אע"ג שהיא לשני בזריקת משך ושלשול מ"מ פיון שיכול להשתמש בה בזריקת שלשול על קו א' באלקסון לא תשיב אלא שלשול גרידא ולפי דרף זה צ"ל שאין הפסק ר"ה בין הפתים לחורבה האמצעית דאלו הי' הפסק ר"ה האמצעית מותרת כדן גג הסמוך לר"ה דתשיב דרף אור עיין לקמן הכ"ג ובהכי ניחא נמי בפשיטות לפי תירוץ זה הא דמיייתי ראי' דאין אדם אוסר על חברו דרף אור מדזה משתמש בסמוכה ואין חברו אוסר עליו דרף זריקה

ושלשול (וכן לפי תירוץ הראשון י"ל דמיתתי ראני' דזה משתמש בסמוכה ואין חברו אוסר עליו דרף אויר ר"ה דחשיב דרף אויר כמו גג הסמוך לר"ה) האופן השני י"ל דאף תשמיש גרוע דנריקה גרידא או שלשול גרידא חשיב דרף אויר ואיירי נמי אפילו יש הפסק ר"ה בין הפתים לחורבות ואפ"ה אוסרים זע"ז חורבה האמצעית דרף אויר דהא דקיי"ל דאין אדם אוסר על חברו דרף אויר היינו דוקא ברשות של א' מן השוק שנמצא אין בני הפתים אוסרים זע"ז מצד הרשות עצמו אלא מחמת שמשתמשין בה פדין חורבתו של ראובן בתוך תצרו של שמעון ושמעון משתמש בה הנ"ל הילכך אמרינו דדוקא תשמיש חשוב הוא דהנה חזקה ואוסרי' זע"ז אבל תשמיש גרוע דנריקה לא הנה חזקה ואינם אוסרי' זע"ז.

משא"כ הנה ב' פתים וג' חורבות דאיירי בהו רבנו הם של בני הפתים דכיון שהיא רשות שלקחם אסורי' שניהם להשתמש בה אף דרף חלונות דומיא דכותל שפין שתי חצרות שאוסרים זע"ז ע"י תשמיש גרוע הואיל שהיא רשות המשותף להם מצד העצם והיינו דפריה ר"א דכיון דהאמצעית אסורה מפלל דאיירי בחורבות של בעלים אי הכי החיצונה נמי תיתסר ומשני דקיימי פחצובה כפי שני תירוצים הנ"ל הראשונים א"נ כפי תירוץ השלישי הנ"ל דמש"ה הסמוכה שריא דה"ל לזה בנריקה ושלשול ולזה בשלשול עיין לעיל הי"ו ודוקא דקיימי פחצובה דה"ל לזה בנריקת גובה ושלשול ממעל גובה האמצעית משא"כ בדקיימי בגובה כשורה אע"ג דהנה לשני בנריקת משוף ושלשול מ"מ אוסר דנריקת משוף ושלשול באלקסון חשוב בשלשול גרידא.

אמנם לפ"ז קשה דמנ"ל לדקדק ממלתא דרב מדנקיט מימרא דידי' בחורבו' של בני הפתים אלא דאין אדם אוסר דרף אויר דלמא באמת איירי רב בחורבות של א' מן השוק ואדם אוסר על חברו דרף אויר וקיימי פחצובה.

וי"ל כמ"ש לעיל לדעת הב"ח דמוכיח מהה"ד ב' פתים וביניהם ג' חורבות דס"ל לרב לזה בנריקה ושלשול ולזה בשלשול שניהם אסורים וממילא מוכח מהה"ד דב' גזונותראות דאין אדם אוסר על חברו דרף אויר ולפ"ז ליכא למימר כפי תירוץ השלישי הנ"ל.

א"נ י"ל דקס"ד דהה"ב ב' פתים וביניהם ג' חורבות איירי ביש אויר ר"ה ביניהם כמ"ש לעיל לדעת בעל המאור דהיינו הא דפריה בגמרא ונהאמר רב ב' פתים בשני צידי ר"ה וכו' וא"כ מוכח בפשיטות דכיון דזה משתמש בסמוך לו דרף אויר ר"ה אלא דבני ר"ה אינם אוסרים עליו דרף אויר עיין לקמן הכ"ג מ"ש שם להסביר ענין איסור דרף אויר לפי רבנו ירוחם שהוא דעת רבנו ולפ"ז יש לומר גם כפי תירוץ השלישי הנ"ל: הי"ט ומגג למבוי וכו' עי' לקמן פ"ה הט"ו ופי"ז מה"ש ה"ח הכ"א בור וכו' הא דבעינן פאן שיהיו הקנים שוקעים במים טפח וגבי מחיצה תלוי' דגזונותרא מתרת אפילו איננה נוגעת פלל משום דהתם יש ד' מחיצות ומינכרא טובא עיין פט"ו מה"ש ה"כ: הכ"ג באר וכו' עיין בתוספות עירובין דפ"ד בד"ה הנ"מ שהעלו דאליבא דרב דאין אדם אוסר דרף אויר צריה לפרש דהא דקאמר הנ"מ הוא על דרף וליטעמיה אליבא דשמואל אבל אליבא דרב אע"פ דהא דנקיט ברישא פחות מכאן לחצר פירושו אף לחצר מ"מ הא דנקיט בסיפא ואפילו גבוה י"ט לחצר ליכא לפרש אף לחצר פניו דה"ל דרף אויר אלא פירושו רק לחצר ואע"פ שהוא דחוק קצת מ"מ מוכרח הוא ולפ"ז קשה דכיון דרבנו פסק פאן כרב

האיך פסק לקמן פ"ד הי"ו דתל שבחצור מופלג ד"ט מהמרפסת שניהם אסורים דהא ה"ל דרף אור (ואף לכמ"ש לקמן פ"ד הי"ו דגידוד חמשה וחרין חמשה אינם מצטרפים דמש"ה פשאין התל גבוה י' אסורים בני המרפסת ע"ש מיהו אפתי קשה אמאי היכא שיהתל מופלג ד"ט מהמרפסת וגבוה י' הנה אף לחצר) וכבר הרגיש בזה הט"ז סי' שע"ו ותיירץ בדין.

גם הב"ח בסי' שע"ו הרגיש סתירה זו בדברי הטור ותיירץ דגבי בור וחרבה שאינם יכולים להשתמש אף בחול אלא ע"י זריקה הוא דחשיב דרף אור משא"כ גבי מרפסת דבחול משתמש דרף החצר אלא בשבת הוא דא"א לו להשתמש דרף החצר בכלים ששבתו בבתים שבמרפסת מש"ה לא חשיב דרף אור מחמת אסור שבת ולפ"ז ע"כ הך דבור שבין שתי חצרות איירי בדליכא פתח בשביל ודלא פדעת ה"ה ע"ש באריכות ועיין לעיל הי"ז שבארנו שדעת בעל המאור נוטה לזה דאזלינן בטר תשמיש של חול לחומרא אמנם קשה לזה הך דב' גזונטראות דחשיב לי' בעל הש"ס תשמיש דרף אור וחשיב לי' לזה בזריק' ושלשול וכל זה מחמת אסור שבת שיהי בחול הי' יכול להשתמש לשאוב מים ע"י שלשול גרידא וא"כ ניזול בטר תשמיש של חול לחומרא ויאסרו זע"ז את הים.

אמנם יש לדחות דנדאי אינם אסורים זע"ז את הים (דאין אדם אסור דבר שאינו שלו כנ"ל הי"ז) אלא שבני התחונה אסורים את חלל מחיצות העליונה הילכף אף בחול א"א לבני התחונה להשתמש דרף מחיצה עליונה כי אם ע"י זריקה ושלשול ודרף אור.

אמנם כבר ביארתי לעיל שדעתי נוטה דאזלינן בטר תשמיש של שבת לקולא דלא גרע מבטיול וכנראה מדעת התוספות בד"ה הנ"מ דתשמיש המרפסת בתל חשיב דרף אור מחמת אסור שבת ועיין נמי בתוספות דפ"ג ע"ב בד"ה קס"ד שיש סתירה לתירוץ הב"ח ואין להאריך.

אמנם נ"ל ליישב דעת רבנו דנדאי רבנו איננו מפרש דרף אור כפרש"י מדכתב אעפ"י שמופלגת ד"ט דמשמע כ"ש פשאנה מופלגת ד' דחשיב דרף אור וכבר הרגיש בזה הרב המגיד וכ' דרבנו מפרש דמופלגת ד' לרבותא נקיט וכו' וענין רבותא זו מגומגם טובת דליכא למימר דנקיט שמואל מופלגת ד' לרבותא דאפ"ה בעי זיזין וכ"ש פחות מד' דלא הנה דרף אור כל כך בעיני זיזין דא"כ האיך כתב רבנו דאפילו מופלגת ד' לא בעיני זיזין ונהפוך הוא דהואיל שמופלגת ד' חשיב דרף אור טפי ולא בעיני זיזין א"ו ה"ק ה"ה דנקיט שמואל מופלגת ד' לרבותא דאפ"ה סגי בזיזין וכ"ש פחות מד' דהנה דרף אור טפי ונפיר נקיט רבנו דאפילו מופלגת ד' לא בעיני זיזין אמנם מי יתן ונדע טעם סברא זו ההפוכה מסברת רש"י.

גם הנראה מלשון ה"ה דמפרש שאפילו יש פתחים לשביל שנמצא הם אסורים להשתמש דרף פתחים אפ"ה אינם אסורים זע"ז תשמיש גרוע דרף חלונות ולפ"ז הי' אפשר לפרש דהיינו הא דמיייתי ראי' בגמרא מהך דב' בתים וביניהם ג' חורבות דכ"א משתמש בסמוך שלו ע"י זריקה דרף חלונות דוקא שהוא תשמיש גרוע אעפ"י שאסורים זע"ז דרף פתחים וה"א קס"ד פיון דהאמצעית אסורה מפלל דאדם אסור על חבירו תשמיש גרוע אי הכי הסמוכה נמי תינתר ומשני דקיימי פחצובה ודאמצעית משוכה לצד חוץ כפי

בעל המאור הג"ל הי"ז משום דלמא מיגנדר וקא דאין השני משתמש בסמוכה לזה משום דיש פתחים מפתים לחורבות וה"ל לזה בפתח ולזה בזריקה מיהו מ"מ אוסר את הסמוכה דרף פתחים ולא משתמש בה אלא ע"י זריקה אמנם לפ"ז אין הבנה לדברי רבנו הג"ל הי"ז ע"פ המשך הסוגיא עמ"ש לעיל הי"ז.

ותו דבגמרא מדמה ענין דרף אור של בור שבין שתי חצרות לענין דרף אור של גג הסמוך לר"ה וב' גזונטראות ולפ"ד ה"ה אין הנושאי שנים דבור שבין שתי חצרות יכולים להשתמש דרף פתחים אלא שאינם אוסרים זע"ז תשמיש של דרף אור וגג הסמוך לר"ה וב' גזונטראות אינם יכולים להשתמש כלל תשמיש חשוב אלא ע"י תשמיש גרוע ומש"ה אינם אוסרים כלל זע"ז.

וגוף הסברא לא נהירא דאטו שני בתים הפתוחים לחצר שלא עירבו יהיו מותרים להשתמש בחצר דרף חלונות אלא נדאי דעיקר הפירוש דנדאי כל היכא שאוסרים זע"ז דרף פתחים אוסרים להשתמש באותו רשות אפילו דרף חלונות אלא דכל היכא שאינם משתמשים ברשות ההוא אלא ע"י תשמיש גרוע דרף חלונות אינם אוסרים זע"ז כלל וכדעת רבנו ירוחם הג"ל הי"ז אפילו איננו מופלג ד' וקא דנקיט בגמרא לשון אין אדם אוסר על חברו דרף אור ולא נקיט לשון אין אדם אוסר על חברו דרף חלונות נראה להסביר דנדאי כל שאין פתח בין שתי הרשויות כדמיון בור הנה שבתוף השביל שרקע החצר מוקף מחיצה גבוהה י' ואיננו פתוח לרשות השביל אלא בחלון למעלה מי' (דחלון תוף י' תורת פתח עליו) הילקף אין רשות החצר אוסר על רשות השביל אעפ"י שבעלים משתמשים דרף חלונות דנדאי אין השתמשות הבעלים גורם האיסור דאטו אם ישתמשו שני בני אדם מן השוק ברשות א' יאסרו זע"ז אלא עיקר גורם האיסור מחמת החצרות אם הם פתוחות לשביל וכן מורגל זה הלשון בתוספתא וירושלמי אין שתי רשויות משתמשין ברשות א' הילקף כל שיש הפסק מחיצה אין סברא שיאסרו הרשויות זע"ז אלא דסובר שמואל דאעפ"י שהרשויות מוקפים מחיצה כיון שהאור שלמעלה ממחיצות של השביל הוא פרוץ לאור שתי החצרות הילקף האור נאסר לו למלאות דרף חלונות או דרף למעלה ממחיצות שבין החצרות לשביל שהרי מטלטל מאור רשות שלו לתוף אור השביל הפרוץ לשתי הרשויות וזהו ענין הדין שמצריף שמואל דנמצא כשהוא ממלא מן הבור כל זמן שהדלי בתוף חלל מחיצות השביל לית לן בה דשם האור של שביל מוקף מחיצות ואיננו פרוץ לתוף אור החצרות וכשמעלה הדלי לאור הפרוץ נמצא מוליך הדלי ע"ג הדין שלו שהוא רשות שלו לבד ונדוקא מופלגת ד' שנמצא אור השביל הוא אור מקום חשוב כדי היקף אדם ענין פט"ו מה"ש ה"ט והי"ד ומ"ש שם אבל כשאיננה מופלגת ד"ט שנמצא כשהוא מכניס הדלי מאור החצר לאור השביל שהוא מקום פטור ואיננו נאסר כלל לפי מה דקיי"ל כר' יוחנן דמעלין ומורדין ענין בגמרא דערובין דע"ז (ושיעור ד"ט היינו אליבא דרשב"ג ואליבא דרבי ג"ט ענין מ"ש פט"ו מה"ש ה"ט והי"ד) ורב פליג וס"ל דאפ"ל מופלגת ד' לא בעי זיזין משום דאין אדם אוסר על חברו דרף האור ואע"ג דס"ל לרב בעירובין דע"ז אור שתי רשויות שולטות בו ולא יזיז אפילו כמלא נימא היינו משום דהתם הפותל הוא שלקהם מצד עצמו בשותפות ואור הפותל שייך לאור החצרות ומיהו אנו לא קיי"ל התם פרב אלא כר' יוחנן) אבל אין אדם אוסר על חברו את האור הפרוץ לשתי חצרות כמ"ש לקמן חילוק זה: ובה

נִמְתַּק מֵהַ שְׂהוּא דְחֻק לְפָרֶשׁ יִי הָא דְפָרִיף לְשִׁמוּאֵל מְמַלְתָּא דְרַב דִּימִי דִס"ל מְקוּם שְׂאִין בּוּ ד' עַל ד' מְוֹתֵר לְבַנֵּי ר"ה וּבְנֵי רַה"י לְכַתְּפָה עֲלֵיו אַעפ"י שְׂאִוִיר הַעֲמוּד פְּרוּץ לְאִוִיר ר"ה דְקִס"ד דְאִינְרִי אֶפְיֵלוּ בְעַמּוּד נְמוּף מִי"ט שְׂהוּא ג"כ מְקוּם פְּטוּר וּמֵהָאֵי טַעֲמָא נְמִי גַג הַסְמוּף לִר"ה תּוֹף י' שְׂנַמְצָא אִוִיר הַגַּג פְּרוּץ לְאִוִיר ר"ה שְׂתוֹפֶס עַד י"ט וְהִינּוּ נְמִי הָא דְפָרִיף לְרַב מַב' בְּתִים בְּשַׁנֵּי צְדִי ר"ה דְקִס"ד דְאִוִיר ר"ה שְׂלַמְעֵלָה מִי' פְּרוּץ לְאִוִיר שְׂלַמְטָה מִי' וּמִש"ה אוֹסֵר רַב וּמְסִיק דְגַג הַסְמוּף לִר"ה אִינְרִי כְּשֶׁרְבִים מְכַתְּפִים עֲלֵיו שְׂגוּף הַגַּג נְאָסֵר וּב' בְּתִים בַּב' צְדִי ר"ה מְשׁוּם דְלָמָּא מִיגְדֵר וְכֵן ב' גְּזוּנְטְרָאוֹת פְּגוּן שְׂנִשְׂתַּתְּפוּ בְּמַחֲצִיזָה דִה"ל גּוּף הַמַּחֲצִיזָה בְּשׁוֹתְפוֹת אוֹ כְּשֶׁהֵן סְמוּכוֹת שְׂנַמְצָא הַרְשׁוּיוֹת פְּרוּצוֹת וי"ל שְׁגַם הָרַב הַמַּגִּיד מְפָרֵשׁ דְרָף אִוִיר בְּאִנְפֵן זֶה אֶלָּא מ"ש שְׂאֵע"פ שְׂיֵשׁ פְּתַחִים לְשֶׁבִיל אִינְרִי בְּשֶׁבִיל פְּרוּץ וְחֻלְלִי הַבּוּר גְבוּהִי י"ט עֵינֵן פִּט"ו מֵה"ש ה"ט וְהִי"ד הִילְכָף כִּינּוּן שְׂאִינָם יְכוּלִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּשַׁבַּת דְרָף פְּתַחִים ה"ל הַפְּתַחִים כְּמֵאן דְסַתִּימִי וְאִינָם אוֹסְרִים זַע"ז דְרָף אִוִיר כִּינּוּן שְׂאִיִסוּר דְכָר אַחַר גְּרַם לוֹ לַעֲשׂוֹת הַפְּתַחִים כְּמֵאן דְסַתִּימִי וְלֹא דְמִי לַב' בְּתִים שְׂבַחְצָר שְׂלֹא עֵינְרָבוּ דְאִסוּרִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ דְרָף חֲלוּנוֹת דְלֹא שְׂיֵיף הָתָם לוֹמֵר דֵּהַפְּתַחִים כְּמֵאן דְסַתִּימִי דוּמִים מַחְמַת שְׂאוֹסְרִים זַע"ז דְרָף פְּתַחִים דְזֵהוּ מַעְרְכָה נְגַד הַדְרוֹשׁ וְכִינּוּן שְׂאִיִסוּרִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ דְרָף פְּתַחִים מַחְמַת שְׂאוֹסְרִים זַע"ז דְרָף פְּתַחִים הִילְכָף אִסוּרִי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּחֻצָר אִף דְרָף חֲלוּנוֹת וְאֶפְיֵלוּ תִימָא דְאִינְרִי ה"ה בְּשֶׁבִיל שְׂאִינּוּ פְרוּץ וְנִימְרָ בְּפִסִּין יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין שֶׁבִיל לְחֻצָר דְחֻצָר שְׁלַבְנֵי הַבְּתִים הוּא הִילְכָף אוֹסְרִים זַע"ז אֶפְיֵלוּ בְּשַׁבַּת דֵּהַפְּתַחִים כְּמֵאן דְסַתִּימִי דְמִי מִשְׂא"כ בְּבוּר שְׁבִין שְׂתִי חֻצְרוֹת שְׂאִינָם אוֹסְרִים זַע"ז אֶלָּא ע"י הַשְׁתַּמְשׁוֹת הִילְכָף כָּל שְׂאִינָם מְשַׁתְּמִשִּׁים בְּשֶׁבִיל בְּשַׁבַּת תְּשַׁמִּישׁ חָשׁוּב אִינָם אוֹסְרִים זַע"ז ע"י מֵה שְׂמַחְזִיקִין בְּשֶׁבִיל בְּשַׁבַּת בְּתַשְׁמִישׁ גְּרוּעַ דְרָף חֲלוּנוֹת וְאִינָם אוֹסְרִים אֵת אִוִיר הַשֶּׁבִיל כְּמֵה שְׂמַחְזִיקִין בּוּ דְאִין אִוִיר נְאָסֵר וְחִילּוּק זֶה בֵּין רְשׁוּת שְׂהוּא שְׁלַבְעֵלִי לְרְשׁוּת שְׂאִינּוּ שְׁלֵהֶם מְוֹכַרְח הוּא וְכֵן מְפֹרֵשׁ בִּירוּשְׁלַמִי דְפָרְקִין וְנ"ל הִי שֶׁם חֲוֹרְכָה רִי"א גוֹתֵן חֲוֹרְכָה לְבַעֲלִים עַד כְּדוּן בְּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּחֻרְבָּה דְרָף פְּתַחוֹ הִי מְשַׁתְּמִישׁ בְּחֻרְבָּה דְרָף חֲלוֹן ר"א בְּשֶׁם ר"י אַעפ"כ גוֹתֵן חֲוֹרְכָה לְבַעֲלִים ע"כ הָרִי שְׂאֵדָם אוֹסֵר חֲוֹרְכָה שְׁלוֹ אֶפְיֵלוּ דְרָף חֲלוֹן הִילְכָף בְּחֻצָר שְׁלַ שְׁוֹתְפוֹת אֶפְיֵלוּ תִימָא דְפְתַחִים כְּמֵאן דְסַתִּימִי דְמִי אוֹסְרִים זַע"ז דְרָף חֲלוּנוֹת אֶבֶל בְּרְשׁוּת שְׂאִינּוּ שְׁלֵהֶם אִינָם אוֹסְרִים זַע"ז כִּי אִם דְרָף פְּתַחִים וְהִינּוּ דְאִמְרֵן בִּירוּשְׁלַמִי הַבְּאִתִּיו לְקַמֵּן פ"ד הַכ"ד זֹאת אוֹמֵרֵת חֲוֹרְכָה שְׁלַ רְאוּבֵן בְּתוֹף חֻצָר שְׁלַ שְׂמַעוֹן וְשְׂמַעוֹן מְשַׁתְּמִישׁ בָּהּ כְּמִי שְׂהוּא שְׁלוֹ וְהִינּוּ דוֹקָא תְּשַׁמִּישׁ גְּמוּר דְרָף פְּתַחִים.

וּבְהַכִּי נִיחָא מֵהַ שְׂהַקְשִׁיתִי בְּפִתַח דְבָרֵי דְמִש"ה בְּנֵי הַמְרַפְסַת אוֹסְרִים תַּל שְׂבַחְצָר ע"י תְּשַׁמִּישׁ גְּרוּעַ דְזִרְיַקַת מְשׁוּף מְשׁוּם דֵּהַתַּל הוּא שְׁלֵהֶם בְּשׁוֹתְפוֹת וְהִינּוּ נְמִי טַעֲמָא דְכּוֹתַל שְׁבִין שְׂתִי חֻצְרוֹת וְכֵן בְּזִיזִין דְלְקַמֵּן פ"ד הִי"ז אַעפ"כ שְׂאִינָם יְכוּלִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּתַשְׁמִישׁ חָשׁוּב דְרָף פְּתַחִים אֶלָּא ע"י תְּשַׁמִּישׁ גְּרוּעַ דְזִרְיַקַת גוּבָה אוֹ שְׁלִשׁוּל אַפ"ה אוֹסְרִים זַע"ז כִּינּוּן שְׂהוּא רְשׁוּת שְׁלֵהֶם.

אִף דְלִפ"ז בְּהַכְרַח צְרִיף לְפָרֶשׁ דְבָרֵי רַבְנוּ הַנ"ל הִי"ז בְּחֻרְכוֹת שְׁלַ בְּנֵי הַבְּתִים דְמִש"ה אִם שְׂנִיְהֵן מְשַׁתְּמִישִׁים בָּהּ ע"י זְרִיקָה אוֹסְרִים זַע"ז וְהַמְשַׁף הַסּוּגִיא לְדְרָף זֶה עֵינֵן לַעֲיִל הִי"ז מֵהַ שְׂא"כ בּוּר שְׂבַשְׁבִּיל שְׂאִינּוּ שְׁלַ בְּעֵלִים וְכֵן גַּג הַסְמוּף לִר"ה וְאִין רַבִּים מְכַתְּפִין

עָלוּ בְּכֹמֶת' וְסוּדְרָא (דְּכִיתוּף פְּנֻמָּתָא וְסוּדְרָא חָשִׁיב תְּשֻׁמִישׁ חָשׁוּב כְּמוֹ דְרָף פְּתָחִים) שְׁהָרִי הַגָּג.

אִינוּ שֶׁל בְּנֵי ר"ה אֵינָם אוֹסְרִים כְּמוֹ שְׁאִין בְּנֵי ר"ה אוֹסְרִים פְּנֹתְלֵי רה"י שֶׁהִיא לְבָנֵי רה"י וְלְבָנֵי ר"ה בְּזִרְיָקָה וְכֵן ב' גְּזוּזְטְרָאוֹת שְׁלֵא נִשְׁתַּתְּפוּ בְּנֵי הַתְּחִתּוֹנָה וְהִיא מְנַפְלְגַת דה"ל תְּשֻׁמִישׁ גְּרוּעַ אֵין בְּנֵי הַתְּחִתּוֹנָה אוֹסְרִים.

אֲמַנָּם דְּחִוּק קֶצֶת לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי רַבְּנּוּ הַנִּ"ל הִי"ז בְּחֻרְבּוֹת שֶׁל בְּנֵי הַבָּתִּים לְכֵן נ"ל דְּלֵא חָשִׁיב תְּשֻׁמִישׁ גְּרוּעַ אֲלֵא זְרִיקָה וְשִׁלְשׁוּל דְּהִנּוּה תְּרִתִּי לְרִיעוּתָא עֵינָן בַּט"ז ס'י שֶׁע"ו דְּלְדְרָף רש"י בְּעֵינָן תְּלִמָּא לְרִיעוּתָא זְרִיקָת מְשֻׁף וְגוֹבָה וְשִׁלְשׁוּל וְכִלְהוּ אִיתְנִיָּהוּ בְּבוּר שְׁבִין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת לְדְרָף רש"י אֲבָל לְדְרָף רַבְּנּוּ בְּעֵינָן תְּרִתִּי לְרִיעוּתָא דָּאז אֵין אֲוִיר הַשְּׁבִיל נְאָסֵר מְאֲוִיר הַחֲצֵרוֹת אֲבָל זְרִיקָה גְּרִידָא אוֹ שִׁלְשׁוּל גְּרִידָא חָשִׁיב תְּשֻׁמִישׁ וּלפ"ז אֲפָשֵׁר לִזְמַר דְּאֲפִילוּ בְּרִשׁוֹת שֶׁל בְּעָלִים אֵינָם אוֹסְרִים זע"ז דְּרָף זְרִיקָה וְשִׁלְשׁוּל אֲבָל זְרִיקָה אוֹ שִׁלְשׁוּל גְּרִידָא דְּהָאֲוִיר שֶׁל זֶה פְּרוּץ לְגוּף הַרְשׁוֹת שֶׁל זֶה אוֹסְרִי זע"ז וּמִש"ה בְּנֵי הַמְּרַפֶּסֶת אוֹסְרִים עַל הַתֵּל דְּהִנּוּה זְרִיקָת מְשֻׁף גְּרִידָא וְה"ה לְכֹתֵל שְׁבִין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת וְזִיזִין דה"ל זְרִיקָה אוֹ שִׁלְשׁוּל גְּרִידָא אוֹסְרִים זֶה עַל זֶה אֲפִילוּ בְּרִשׁוֹת שְׁאִינוּ שְׁלֵהֶם וְדְבָרֵי הִירוּשְׁלַמִי הַנִּ"ל מִתְּפָרְשִׁים דְּכַשְׁנָה מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּחֻרְבָּה שְׁלוֹ דְרָף חֲלוֹן הוּא דְאוֹסֵר עַל חֲבָרוֹ שְׁאִינוּ שְׁלוֹ וְאִינוּ שְׁנוֹתָף בָּהּ וְדְבָרֵי רַבְּנּוּ לְעִיל הִי"ז מִתְּפָרְשִׁי בְּפִשְׁטוֹת אֲפִילוּ בְּחֻרְבָּה שְׁאִינוּהָ שֶׁל בְּעָלִים דְּבִית כְּמֵאן דְּמִלֵּיא דְּמִי וְחָשִׁיב שִׁלְשׁוּל גְּרִידָא וְהַמְשֻׁף הַסּוּגֵיא לְדְרָף זֶה עֵינָן לְעִיל הִי"ז.

אֲמַנָּם קֶשֶׁה לַפ"ז דְּכֵינָן דְּתֵל שְׁבַחְצֵרְלֵא חָשִׁיב דְרָף אֲוִיר לְבָנֵי מְרַפֶּסֶת אַמְאֵי גַג הַסְמוּף לר"ה חָשִׁיב דְרָף אֲוִיר וַיֵּשׁ לְחֵלֶק דְּכֵינָן שְׁיֵשׁ בֵּין הַגָּג לְקַרְקַע ר"ה כְּדִמְיוֹן חֲרִיץ רָחֵב ד' וְעַמּוּק מִי חָשִׁיב הַחֲרִיץ הַזֶּה כְּמוֹ מְחִיצָה מְבַדֶּלֶת בֵּין הַגָּג לר"ה גְּבוּהָ י' וְאֵין כַּח לְבָנֵי ר"ה לְאֶסְנֹר לְמַעְלָה מִי וְהַבּוּחַר יְבַחֵר.

וְעֵינָן מ"ש לְעִיל פַּט"ו מַה"ש ה"ט דְּאִיָּרִי כְּאֵן רַבְּנּוּ בְּבוּר שְׁאִינוּ ד' עַל ד' וּלפ"ז נִיחָא בְּפִשְׁטוֹת דְּגוּף הַבוּר אִינוּ נְאָסֵר שְׁאִינוּ רִשׁוֹת חָשׁוּב (וְלֵא דְּמִי לְכֹתֵל שְׁבִין שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת פְּחוֹת מִד' דס"ל לְרַב אֲוִיר שְׁתֵּי רִשׁוּיֹת וְכו' דְּהֵתֵם גּוּף הַכּוֹתֵל וְאֲוִירוֹ מְשׁוֹתָף פַּנ"ל) וּבְהִכִּי נִיחָא בְּפִשְׁטוֹת הַף דְּתֵל וּמְרַפֶּסֶת דְּהֵתֵם גּוּף הַתֵּל נְאָסֵר אֲבָל הֵכָא אֵין גּוּף הַבוּר נְאָסֵר וְגַם הָאֲוִיר שֶׁל כָּל הַשְּׁבִיל שְׁרָחֵב ד' אִינוּ נְאָסֵר דְּאֵין אָדָם אוֹסֵר דְרָף אֲוִיר וּלפ"ז ה"ה הַף דְּגַג הַסְמוּף לר"ה אֵין בְּכַח בְּנֵי ר"ה לְאֶסְנֹר אֵת הַגָּג שְׁיֵשׁ חֲרִיץ בֵּינֵיהֶם פַּנ"ל וְגַם אִינוּ שְׁלֵהֶם וְכֵן בְּהַף דְּגְזוּזְטְרָאוֹת אֲלֵא דַסְד"א שְׁהָאֲוִיר נְאָסֵר ע"ש שְׁכַתְבָּתִי פְּנִים מְסִבִּירוֹת לְדְרָף זֶה וְעֵינָן לְקַמָּן פ"ד הַכ"ו: הַכ"ד חֲצֵר קִטְנָה וְכו' עַמ"ש בְּזֶה פִי"ז מַה"ש ה"ו וְהַכ"ב בְּאַרְיִכוֹת: הַכ"ה וְאֵע"פ שְׁנַתְּסִפּוּ הַדְּיוּרִין וְכו' עֵינָן בַּח"מ שְׁנַדְחַק וְלַעֲנ"ד פְּשׁוּט דְּהָא דְּתַנְיָא בְּעֵרוּבֵין ד"ע ע"ב זֶה הַפְּלָל וְכו' חוּץ מִמְבַּטֵּל רִשׁוֹת הָאֵי חוּץ קָאֵי בֵּין אַרְיִשָׁא וּבֵין אַסִּיפָא דְּאָף בְּבָבָא דְּרִישָׁא הָרִי שְׁבִיטֵל רִשׁוֹת בְּתַחֲלַת שְׁבַת וְחִזּוּר וְהַחֲזִיק בּוֹ לֵא אֲמַרִּינָן שְׁבַת הוֹאִיל וְהוֹתֵרָה הוֹתֵרָה וְא"כ לְפִי מֵאֵי דְּמַסִּיק חוּץ מִתּוֹרַת בִּיטּוּלֵי רִשׁוֹת דְּהֵינּוּ יוֹרֵשׁ וּמְחֲזִיק בְּנִכְסֵי הַגֵּר שְׁדִינוּ פְּיֹרֵשׁ נְמִי כִי הִכִּי דְּלֵא אֲמַרִּינָן הוֹאִיל וְנְאָסְרָה נְאָסְרָה לֵא אֲמַרִּינָן נְמִי הוֹאִיל וְהוֹתֵרָה לְמַקְצַת שְׁבַת הוֹתֵרָה וְזֶה בְּרוּר.

ומ"ש ב'השגות דלעצמה לא צריכא למימר דעת השגות פדעת הרשב"א וכן הוא דעת התוספות בשבת דק"א ע"ב בד"ה נפקו נאסרו ע"ש דס"ל דליכא לפרש דהרבותא היא אע"פ שהעירוב מונח בקצור אחר' וא"א לחצר שנייה ליטלו דהא משנה שלמה היא בעירובין דל"ד נפל עליו גל או נשרף משחשכה ה"ז עירוב וְלא גרע מה שהעירוב בקצור אחרת מנפל עליו גל בשבת והאיך ס"ד כלל לפרש דרבה דקבעי עירב דרף הפתח ודרף החלון ונסתמו מספקא לי' אי תשתרי כ"א בפני עצמה ולזה נתכונן הראב"ד במ"ש דלעצמה לא צריכה למימר.

ולדרף רבנו צ"ל דנסתם הפתח גרע מנשרף ונאבד דסד"א הואיל שנתבטל העירוב לכלם נתבטל גם למקצתם למפרע א"נ כשא' מבני החצר זיכה לכלן משלו דכשנסתם הפתח לא מהני זכייתו למפרע ומשפחת נמי נפקא מינה פשיש ב' בתים פתוחים זה לזה בין החצרות כדלקמן פ"ד ה"ו דכל זמן שלא נסתם הפתח הנה להו בית שער ופטורים מלערב ונמצא כשנסתם לא ה"ל תורת בית שער למפרע והם אוסרים על כל חצר מהחצרות כיון שלא נתנו חלק בעירוב וקמ"ל דאפ"ה כיון דהותרה הותרה ופי' זו לזו מלשון אין מקיפין ב' חביות אלא מוקפות מחיצה כמ"ש רבנו בפ"י המשנה מוקפות הוא שיקיף ביניהם פלום מחיצה מיריעות וכיוצא בהן עכ"ל פי' ואין ההיקף מחובר וקשור מוקפות דגבי ספינות לדרף רבנו דלא כפי' רש"י סמוכים דאפילו פחות הסרבל הנה קשר כמסקנת הש"ס אלא שהאור שביין הספינות מוקף בשתי יריעות שנמצא כשזורק מספינה לספינה זורק דרף רה"י ומקום מוקף נאפ"ה אסורים הואיל שנגסקו ואינו יכול להשתמש מזו לזו דרף פתח אלא ע"י זריקת מש"א וא"כ ה"ה נמי בנסתם הפתח והחלון שאינם יכולים להשתמש מחצר זו לחצר זו בפתח אלא דרף זריקת גובה נאסרו לטלטל מזו לזו ובזה מתורץ מה שנדחק הלח"מ.

ומ"ש ה"ה וכן חולקין עליו בדין המזיד עיין בתוספות שבת דק"א ע"ב ד"ה פי' איתמר דר"נ וכו' ודעת רבנו כפי' רש"י. ומ"ש רבנו או שעשה עכו"ם לדעתן ר"ל בשביל עצמן וזה נלמד מדין עשה עכו"ם כבש לירד בו יורד אחריו ישראל שבת דקכ"ב ועיין עירובין דכ"ה ע"א סליק פ"ג מה' עירובין פרק ד מה' עירובין ה"ח עד שיהי' לו וכו' עיין מ"ש פ"א מה' עירובין הי"ו: ה"ט עשרה בתים וכו' עיין ג"כ לעיל פ"א הי"ו מ"ש שם: ה"י ב' חצרות וכו' עיין בתוספות ד"ה אמצעי וכו' ונראה דאין זה דעת רבנו וכן מסתבר דאי ס"ד דכלהו הוו בית שער א"כ כשנתנו עירובין באמצעי' כיון דהנהו בית שער לא קנו עירוב ודוחק לומר דהפל תלוי בהילוף זה בשעת העירוב.

ואולי דהתוספות מפרשים היכא שמערבין שני החצרות יחד דאז שפיר הוו כלהו בית שער ורבנו איירי היכא שעירבה כל חצר לעצמה והניחו בתוף האמצעית דהילכף לא הנה האמצעית בית שער (וכגון שהניחו בשני פלים) ואפ"ה האמצעי' מותרת עם שניהם כדיון ג' חצרות שעירבה האמצעי' עם שתיהן דלקמן הכ"ג: הי"ב א' מבני החצר וכו' בתוספת' פ"ה דעירובין הגוסס אע"פ שאינו יכול לחיות ה"ז אוסר קטן אע"פ שאינו יכול לאכול כזית ה"ז אוסר.

קסדור הבא לעיר עד ל' יום ה"ז אוסר מי'ד אימתי בזמן שייחדו לי' בית דירה לא ייחדו לו בית דירה או שאין עמהן דירין בקצור אינו אוסר אכסנאי לעולם אינו אוסר ע"כ

ועיין לעיל ה"ו במ"מ: הי"ג א' מבני הקצור וכו' עיין במ"מ שפתיב וכן נראה דשבת הואיל והתורה הותרה ולא נהירא לי כמ"ש לעיל פ"ג הכ"ה: הי"ד בעל הקצור וכו' עיין בלח"מ מה שהקשה על ה"ה ובאמת לק"מ דכל דבר הנזטל בשבת לא תשיב תפיסת יד פלל אע"פ שעדיין לא הוציאו ולא שינה הואיל והתורה וכו' מיהו בלא"ה אין דברי ה"ה נראים בדין נמלה כמ"ש לעיל הי"ג ובפ"ג הכ"ה: הי"ו פיצד הסלע או תל וכו' עיין בכ"מ שהעלה מדקדוק לשון רבנו ולשון המשנה דתל וסלע שאינם גבוהים עשרה מקרקע הקצור והם רחוקים ד"ט ממרפסת אוסרים זע"ז ולפ"ז צ"ל דאף תל פחות מ' תשיב זריקה קצת לבני הקצור ולא מקרי תשמיש בנחת גמור דתהוי לבני הקצור בפתח ולבני המרפסת בזריקת משך וכן פסק בש"ע סי' שע"ה ע"ש בט"ז.

ואין כן דעת רש"י ז"ל דמפרש בהדיא פ' חלון דע"ז גבי מימרא דר"נ בכותל או חריץ שבין שתי חצרות דכל פמה דלא גבוה י' מקרי שנה לארץ. הגם דיש מקום לומר דאע"ג דקיי"ל גידוד חמשה ומחיצה חמשה מצטרפין אפ"ה גידוד חמשה וחריץ חמשה אינם מצטרפים ר"ל היכא שרקע זו גבוהה מקרקע חצר שניני' ה"ט ויש ביניהם חריץ ה"ט אינם מצטרפים ואוסרים זע"ז דיש סברא לחלק בין גידוד ומחיצה לחריץ ומחיצה ובהכי הי' ניחא לדרך רש"י לשון אע"פ שגבוה י"ט לחצר דנקיט במתניתין דמשמע דאפילו פחות מ' שניהם אסורים אע"ג דס"ל לרש"י דכל פחות מ' חשוב כפתח דמש"ה אוסרים בנו ** (בני) ** המרפסת את התל והסלע שהתל חשוב כפרוץ למרפסת דנדאי אפילו חריץ רחב מאה אמה שבין שתי חצרות כל שאין בעומקו עשרה טפחים לא תשיב מחיצה וה"ל המרפסת והתל בדמיון ב' חצרות שיש ביניהם חריץ פחות מ"ט בעומק שאוסרים זע"ז וחשיב כפרצה פינן דאין גידוד וחריץ מצטרפים משא"כ הקצור והמרפסת שיש ביניהם גידוד עשרה טפחים אינם אוסרים זע"ז ואע"פ שיש לבני המרפסת דריסת רגל בחצר אין רגל המותרת במקומה אוסרת שלא במקומה.

אף מדכתב רש"י בעירובין דע"ז גבי חריץ שצדו א' שנה לארץ שאינו עמוק ממנו י"ט פגון שרקעיתה נמוך משמע דס"ל לרש"י דגידוד ה' וחריץ ה' מצטרפין האף דיש לדחות דה"ק שרקעיתה נמוך מן הקצור העליון י"ט שאם החריץ עמוק ט' יהי קרקע חצר העליונה גבוהה מקרקע החריץ י"ט טפחים אמנם מפשטות לשון רש"י משמע דבכל גונא גידוד ה' וחריץ ה' מצטרפין וכן נראה דעת התוספות דפ"ד בד"ה הנ"מ וכו' ועיין לקמן הי"ח ולעיל פ"ג הט"ו וא"כ קשה לדרך רש"י לשון אע"פ שגבוה י"ט לחצר שבמשנתנו ואפילו תימא דרש"י מפרש אליבא דרב פחות מכאן לחצר רק לחצר כמ"ש התוספות בד"ה הנ"מ הנ"ל מ"מ אליבא דשמואל דמתפרשא מתניתין אף לחצר נדאי משמע לשון אע"פ שגבוה י"ט דאף פחות מ' שניהם אסורים.

ואפשר לומר דאע"ג דזריקת גובה י"ט תשיב לגבי זריקת גובה פחות מ"ט לזה בקשה ולזה בנחת מ"מ לא תשיב זריקת גובה פחות מ' תשמיש נחת לגבי זריקת משך אע"פ דבהכרח נוח קצת טפי דהרי זריקת משך ד"ט לגבי זריקת גובה י"ט שניהם אסורים ואין זה לוחק מה שאנו אומרים דזריקת משך נוח טפי מזריקת גובה י"ט וקשה טפי מזריקת גובה י"ט פחות משהו דהא כה"ג אליבא דשמואל שלשול י"ט נוח טובא מזריקת גובה י"ט וקשה טובא מזריקת גובה י"ט פחות משהו.

אָמַנְם בַּגְמָרָא עֲרוּבִין דַּע"ז מִשְׁמַע כְּפִי רִש"י דְקָאָמַר הֵתָם וַצְרִיכָא דְאִי אֲשַׁמוּעִינָן פְּנוּתָל ה"א מִשׁוּם דְּבַגְנוּבָה מִשְׁתַּמְשִׁי אֵינְשֵׁי אֶלְמָא דַּה"ל לְשַׁנֵּי ג"כ בַּגְנוּבָה אוּ בְעֻמְקָא וְלֹא שְׁנָה לְאַרְצָא מִמֶּשׁ וְלְדַרְדְּרָא הַכ"מ יֵשׁ לְדַחוּת דְּנֻדָּאֵי אֵינְרִי שְׁהוּ ג"כ לְשַׁנֵּי בַּגְנוּבָה אוּ בְעֻמְקָא קֶצֶת אֶלָּא שְׁאִין בּוּ ג"ט פְּשִׁיעוּר לְבוּד אוּ ד"ט פְּשִׁיעוּר מְקוּם וְכָל שְׁאִין בּוּ ג' אוּ ד"ט מְקַרֵי שְׁנָה לְאַרְצָא אֶבְל הֵיכָא שְׁהוּ בְּזַרְיָקָא גּוּבָה ד"ט לְזָה אַע"פ דְּאִיפָּא לְשַׁנֵּי זְרִיקָא גּוּבָה י"ט שְׁנִיָּה אֶסוּרִי דְּכָל זְרִיקָא גּוּבָה ד"ט לֹא חָשׁוּב תַּשְׁמִישׁ נַחַת וְכֵן מִשְׁמַע בִּירוּשְׁלָמִי דְּפָרְקִין עָלָה דְּמִשְׁנַתְנוּ כָּל שְׁגָבוּה י"ט לְמַרְפָּסַת וְכו' פְּשִׁיטָא הֵדָא מְלַתָּא לְזָה בְּפִתְחָא וְלְזָה בְּפִתְחָא שְׁנִיָּהֶם אֶסוּרִים מִן הַבַּיִת שְׁבוּ שְׁתֵּי חֲצָרוֹת לְזָה בְּזַרְיָקָה וְלְזָה בְּשַׁלְשׁוּל שְׁמוּאֵל אָמַר שְׁלִשׁוּל מְוֹתָר שְׁהִיא כְּדַרְכָּה וְזַרְיָקָה אֶסוּרָה שְׁהִיא שְׁלֹא כְּדַרְכָּה רַב אָמַר לֹא עָשָׂה כְּלוּם.

מִתְנִיתִין פְּלִיגִי עַל רַב כָּל שְׁגָבוּה י"ט לְמַרְפָּסַת וְכו' לֹא לְזָה בְּזַרְיָקָה וְלֹא לְזָה בְּשַׁלְשׁוּל הוּא. וּמִשְׁנֵי מִתְנִיתִין בְּתוּף ג"ט לְעֵלְיוּנָה שְׁהִיא לְמַעְלָה מִי"ט לְתַחְתּוּנָה מַה פְּלִיגִי רַב וּשְׁמוּאֵל בְּשְׁנָה ע"כ וּמִדְּנָקִיט בְּתוּף ג"ט לְעֵלְיוּנָה מִשְׁמַע פְּדַעַת הַכ"מ דְּלְדַרְדְּרָא רִש"י הַל"ל מִתְנִיתִין מִתוּף י"ט לְעֵלְיוּנָה וְכו'.

עוּד גְּרַסִינָן הֵתָם בִּירוּשְׁלָמִי אַר"י בְּשֵׁם רִשְׁב"י מַג' וְעַד ד' הִיא מִתְנִיתִין פְּחוּת מַג' אֶפִּילוּ יֵתֵר מִי מְוֹתָר ד' אֶפִּילוּ פְּחוּת מִי אֶסוּר אֶלָּא אֲנִן קְיָיִמִין מַג' עַד ד' עַכ"ל וְהַגָּאוֹן מַהֲר"ד אַב"ד דְּק"ק בְּרַלִין פִּי דְעַל רֹחֵב הַסֵּלַע קָאֵי דְּבַפְחוּת מַג' הוּא מְקוּם פְּטוּר וּשְׁנִיָּהֶם מְוֹתָרִים בּוּ וְאִם הוּא ד"ט אֶפִּילוּ אֵינּוּ גְבוּה י' חוֹלְק רְשׁוּת לְעַצְמוֹ וְלֹא נִהִירָא דְּכָל פְּחוּת מִד"ט מְקוּם פְּטוּר הוּא וְגַם אֵין עֲנִין כָּלֵל לְחַלִּיקַת רְשׁוּת לְעַצְמוֹ כִּי לְמָה לֹא יְהִי מְוֹתָר לְבָנֵי הַחֲצָר הֵיכָא שְׁאִין בְּנֵי הַמְּרַפָּסַת אוֹסְרִים וְכָל הוֹלֵךְ יוֹשֵׁר יִרְאֶה שְׁגִי הַפּוּכָה הִיא וְקָאֵי אַהָּא דְתַנּוּ כָּל שְׁגָבוּה י"ט לְמַרְפָּסַת פְּחוּת מְכָאֵן לְחֲצָר וְקָאָמַר דָּאֵם הוּא פְּחוּת מַג"ט לְמַרְפָּסַת בֵּין בַּגְנוּבָה בֵּין בְּמִשְׁפָּה דַּה"ל לְבוּד אַזְ אֶפִּילוּ הוּא פְּחוּת מִי"ט לְחֲצָר אַפ"ה שְׁנִיָּה לְמַרְפָּסַת וְאִם הוּא רְחוּק ד"ט מִמְּרַפָּסַת בַּגְנוּבָה וּבְמִשְׁפָּה אַזְ אֶפִּילוּ הוּא גְבוּה י"ט הוּא אַף לְחֲצָר אֶלָּא דְּמִתְנִיתִין אֵינְרִי בְּיֵתֵר מַג' וּפְחוּת מִד' מִמְּרַפָּסַת דָּאֵז יֵשׁ חִילּוּק שְׁאִם גְבוּה י"ט הִיא לְמַרְפָּסַת וּפְחוּת מְכָאֵן לְחֲצָר וְזוּ הַגָּהָה בְּרוּרָה וְסִייעָתָא לְדַבְרֵי הַכ"מ.

וְלְכַאוּרָה הִי מְקוּם לוֹמַר לְדַרְדְּרָא הַכ"מ דְּפְלוּגְתָּא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל אַף בְּזַרְיָקָה וּשְׁלִשׁוּל פְּחוּת מִי"ט וְא"כ ע"כ הֵיכָא דְלְזָה בְּשְׁנָה וְלְזָה בְּזַרְיָקָה ד"ט נְמִי נוֹתְנִים לְזָה שְׁבַשְׁנָה וְהָא דְּנָקִיט ר"נ דַּע"ז מְלַתִּי בְּכּוֹתֵל וְחֲרִיץ שָׁל י"ט מִשׁוּם דְּבַשְׁתֵּי חֲצָרוֹת לֹא מִשְׁפַּחַת לִי שְׁיָהֵן לְזָה בְּשְׁנָה וּלְשַׁנֵּי בַּגְנוּבָה אוּ בְעֻמְקָא פְּחוּת מִי"ט דַּא"כ הַחֲצָרוֹת פְּרוּצוֹת זוּ לְזוּ מִשְׁא"כ לְזָה בְּזַרְיָקָה וְלְזָה בְּשַׁלְשׁוּל שְׁפִיר מִשְׁפַּחַת לִי שְׁיָהֵן ה"ט בְּזַרְיָקָה וְה"ט בְּשַׁלְשׁוּל וְלְזָה נוּטָה לְשׁוֹן רַבְּנּוּ שְׁלֹא הַזְכִּיר לְעֵיל פ"ג זְרִיקָה וּשְׁלִשׁוּל י"ט בְּהַלְכָּה י"ו אֶלָּא סְתָם וְבַה"ט פְּתַב לְשׁוֹן וּשְׁנָה לְאַרְצָא וְלֹא פְתַב לְשׁוֹן וּבַפְחוּת מִי"ט לְקַרְקַע חֲצָר שְׁנִיָּה.

אָמַנְם מִדְּפָרִיף בְּסוּגְיָין הָא דְּבִינֵי וּבִינֵי אֶסוּר וְכֵן פְּסַק רַבְּנּוּ לְקַמְן הִי"ז דְּכָל הַזִּיזִין שְׁבַעֲשָׁרָה תַּחְתּוּנֵי לְבָנֵי הַחֲצָר וּשְׁבַעֲשָׁרָה הָעֵלְיוּנֵי לְבָנֵי הָעֵלְיָין מִשְׁמַע כְּפִי רִש"י דְּהַזִּיזִין שְׁבַעֲשָׁרָה תַּחְתּוּנֵי חֲשִׁיבֵי לְבָנֵי הַחֲצָר בְּפִתְחָא וְלְבָנֵי עֵלְיָין בְּשַׁלְשׁוּל וְאוּתָן שְׁבַעֲשָׁרָה הָעֵלְיוּנֵי חֲשִׁיבֵי לְבָנֵי עֵלְיָין בְּפִתְחָא וְלְבָנֵי הַחֲצָר בְּזַרְיָקָה.

וְצ"ל לְדַעַת הַכ"מ דְּהָא דְּזִיזִין שְׁבַעֲשָׁרָה תַּחְתּוּנֵי לְבָנֵי הַחֲצָר לֹא מִשׁוּם דְּחֲשִׁיב לְזָה בְּפִתְחָא וְלְזָה בְּשַׁלְשׁוּל אֶלָּא מִשׁוּם שְׁהֵן בְּתוּף אֹוִיר רְשׁוּת שָׁל בְּנֵי הַחֲצָר וְהָעֵלְיוּנֵי בְּתוּף

אָויר רשות של בני עלינו ומדין חלוקה נגועו בי' פדין אין אדם אוסר דבר שאינו שלו משא"כ בכותל שבין שתי חצרות וה"ה לתל וסלע שבתוף החצר שהוא בשותפות לבני מרפסת כמ"ש התוספות בד"הקס"ד וכו' שפיר אוסרים זע"ז כל שאינו לא' מהם בנחת ממש וכיון שזיוזיזו שהוא בתוף י"ט לחצר אע"פ שהוא בפתח לעליונה שניהם אוסרים הואיל שהוא רשות של שניהם מכלל דכל מה שהוא בשונה ממש לזה ובזריקת גובה פחות מי' לזה שניהם אוסרים ונדוקא תרמי בעינו שיהי' לזה בפתח ממש ולזה בזריקת גובה י"ט מיהו הא ודאי דהיכא דלזה בגובה פחות מי' ולזה בגובה י' שניהם אוסרים ושאני הך דזיוזין דאין אדם אוסר דבר שאינו ברשותו.

ואע"ג דבירושלמי פריף עלה דמתניתין כל שגובה י"ט למרפסת ולא של תחתונה היא אר"י זאת אומרת חורבה של ראובן בתוף חצר שמעון ושמעון משתמש בה כמי שהוא שלו דמשמע דתל וסלע הם של בני החצר גרידא איברא אמרינו תו התם הי' שם חורבה רי"א נותן חורבה לבעלי עד פדון במשתמש בחורבה דרף פתחו הי' משתמש דרף חלון ר"א בשם ר"י אעפ"כ נותן חורבה לבעלי ע"כ וקפשיט פשוט דכשהחורבה משתמשי' בה הבעלי דרף פתח אין השני אוסר עליו אפילו דרף פתח דלא גרע מביטול רשות חצרו שחברו משתמש בה אלא דמספקא לי' היכא שבעל החורבה משתמש דרף חלון והשני בפתח וקפשיט דאפ"ה נותן חורבה לבעלי ומינה דה"ה בכה"ג מי שחלון ביתו פתוח לחצר חברו ותל שבחצר סמוך לחלונו גובה י' דאפ"ה אינו אוסר התל לבני החצר והקשה שם הגאון מהר"ד דהא לעיל קאמר זאת אומרת וכו' ויש ליישב דהתם היכא דשמעון משתמש בה ולא ראובן ואורחא דבני מרפסת להשתמש בתל גובה י' ולאו אורחא דבני החצר ובהכי ניחא מה שהקשו התוספות בד"ה קס"ד וכו' ומש"ה חשיב ככותל שבין שתי חצרות אפילו תימא שהתל רק של בני החצר מה שא"כ בהך דזיוזין שפיר חורבה מחזיר לבעלי'.

ומ"ש רבנו לפיכך שניהם אוסרים אע"ג דאין אדם אוסר על חברו דרף אויר עמ"ש לעיל פ"ג הכ"ג באריכות. ומ"ש רבנו היתה מצבה וכו' בגמרא ד"ס והאר"נ אמר שמואל וכו' דקס"ד דע"כ הא דתנן דפ"ד דאינם אוסרים זע"ז היינו בכבש שאין בו יותר מעשר אמות.

ור"נ איירי כשכבש המרפסת יותר מעשר דחשיב כפרצה ומשני הב"ע בדלא גובה י"ט ויש ברחבו פחות מי' ורבנו כתב דין הדקה במרפסת גובה י' ולענין תל וסלע: הי"ז זיוזין וכו' נראה לכאורה לפי מה דקיי"ל דכותל שאין בו ד' שבין שתי חצרות אלו מעלין מכאן ואלו וכו' דע"כ כל הנה זיוזין פשיש בהן ד' על ד' דאל"כ מותרים לזה ולזה ולפמ"ש לעיל הי"ו דמדין חלוקה נגועו בי' שפיר אפילו בזיוזין שאין בו ד' אוסר לבני עלינו להשתמש בו דחשיב כמנוח באויר החצר ועיין מ"ש פט"ו מה"ש ה"ד: הי"ח בור שבחצר וכו' עיין בתוספות ד"ה בור וכו' דמוכח מכאן דלזה בזריקת גובה ושלשול ולזה בזריקת שניהם אוסרים ושם העלו דזריקת משף ושלשול גרע מזריקה גרידא ועיין לקמן הכ"ד ומ"ש לעיל פ"ג הי"ו ועיין לקמן הכ"ו.

ולולי הך דהכא הי' אפשר לפרש דאף רב ס"ל לזה בזריקה ולזה בזריקה ושלשול נותנים לזה שבזריקה והא דמוקי' מתניתין דב' גזוזותראות בסמוכה לאו משום דבני תחתונה

אוסרים מחיצה העליונה דהא הנה להו בזריקה ושלשול אלא משום דחור של בני העליונה נגד התחתונה ומשלשל מרשות לרשות דרף רשות אבל במפולגת אין אדם אוסר דרף אויר מותר לבני עליונה כיון דאין בני התחתונה אוסרים הגזונטרא העליונה דה"ל בזריקה ושלשול.

וקאמר רבה דיש דין גזל בשבת וחוורבה מחזיר לבעלים וכפלי הערוף דמי שגזל חורבה ובנאה קנאה אבל חורבה שלא בנאה מחזיר לבעלים ופריה והתנן ב' גזונטראות וכו' שדרי החזיקו בני העליונה מעבר דרף התחתונה בגזלה ואי ס"ד יש דין גזל וקנה הגזלה אמאי העליונה אוסרה ודרי קנאה רשות התחתונה בחזקה ומשני שעשו בשותפות שגילו דעתן דלאו מכח גזלה קאתו ואוסרים זע"ז כחצר השותפים וכו' כמ"ש בערוף ערוף גזל באריכות ע"ש ובהכי ניחא דבעשתה התחתונה רגל העליונה אוסרתה ובעשתה העליונה מותרת מדין גזל ובנשתתפו לא קנו מדין גזל ואסור לטלטל דרף הנקב והכל מחמת דין אוסור דרף אויר.

אמנם מהו דהכא מוכח דשניהם שווין. ועיין בלשון רבנו בפי' המשנה שכ' אבל אם הבור ריקן לא ריקן ממש אלא שאינו מלא כ"כ כדי שיגיע לשפתו וכו' נלמד מזה דמפרש כפי' הכ"מ לעיל הי"ו דבעינן דוקא לזה בפתח גמור ולזה בשלשול דמשמע מלשונו דאלו הי' הבור חסר קצת אע"פ שעדיין מלא בטבל פחות מי"ט למרפסת שניהם אוסרים ולא חשיב לבני מרפסת בפתח גמור ולבני החצר בזריקה.

ולפ"ז משפחת נמי חששא שמה יתמלא עד שיהי' ריקן קצת פחות מי"ט באופן שעם עובי החולל' ורוחקה מהמרפסת יהי' בשלשול י"ט במלואו ויהי' לבני החצר בזריקת גובה ושלשול קצת פחות מי' דלא חשיב שלשול פלל ה"כ שכח א' מן החיצונה וכו' בגי' ה"ה לא היתה בבא זו אלא בבא דשכח א' מן הפנימי': הכ"ב הי' א' דר וכו' ה"ה אם רבי' בחיצונה וא' בפנימית דאינו אוסר אלא דנקיט רבנו יחיד בחיצונה דאז גם בחיצונה אין צריף עירוב ובעכו"ם אם א' בפנימי' וישאלו' בחיצונה עיין פ"ב הי"א: הכ"ג ג' חצרות הפתוחות זו לזו עיין בהגהות מיי' ודבריו נכונים ובחנם נדחק ה"ה דנדאי דברי רבנו מתפרשי' בפתוחות זו לזו ולא לר"ה וממילא נשמע ג"כ דין ג' חצרות פתוחות זו לזו ופתוחות לר"ה כיון דשני רשויות משתמשים ברשות א' עיין עירובין דמ"ט ברש"י ד"ה אף זו דר"ש: הכ"ד שתי פצוצטרי' וכו' יש להקשות דבגמרא דפ"ד ע"ב מוקי' אבני מתניתין כגון דקיימי בתוף י' אהדדי פי' הא דאר"נ אמר שמואל גג הסמוך לר"ה וכו' ונדחה ר"פ דלמא בשרבים מכתפים עליו בכומת' וסודרא משמע דאליבא דאבני דס"ל דבגו' י' אסרי אהדדי אוסרי' בני ר"ה על גג הסמוך לר"ה אפילו אין רבים מכתפים עליו וכיון דפסקרבנו כן אבני' האף פסק פי"ד מה"ש ה"ט כר"פ דדוקא כשרבים מכתפים עליו.

ותו קשה דאף לפי מה דמוקי אבני' בדקיימי בתוף י' אהדדי מנפת מיהות דדוקא בעשו לעליונה ולא עשו לתחתונה הוא דשתייהן אסורות אבל בעשו גם לתחתונה גלויי' גלי דעת' דאנא בהד' דידך לא ניחא לי וישניהם מותרים דכה"ג מדקדק בעל הש"ס לקמן דפ"ח א"ה פי' עשו לתחתונה נמי וכו' והאף פסק רבנו בדקיימי תוף י' אהדדי אפילו עשו שניהם אוסרים ונ"ל ליישב דנדאי הך דגג הסמוך לר"ה לא איירי בסמוך במשך ממש

לר"ה דא"כ תשיב פּרמלית פּינן שְהוא פּרויז מצד א' וה"ל כּמו קרן זוית הסמוכה לר"ה כּמבואר שם פי"ד בדין יתד אלא ע"כ איירי שיש אור מפסיק דהיינו שיש חצר בין הגג לר"ה והחצר בעמק הוא ור"ה ע"ג הר שְהרי יש בדימיון חריץ רחב ד' בין הגג לר"ה והיינו הָא דאמרינו עָלה בגמרא ודשמואל מהיכא אילימא מהא דגג הסמוך לר"ה אלמא דאדם אוסר על חברו דרף אור דלמא כדר"פ וְהָא דאמרינו בגמרא דקיימי הגג בתוך י' לר"ה היינו פּשתמשוך קו באַלכסון משך וגובה מקרקע ר"ה עד ראש הגג וכפי ששמע רש"י מרבותיו כפי גג הסמוך לר"ה דפ"ד שלְהי ע"ב והיינו פי' דרף אור כמ"ש לעיל פ"ג הכ"ג שאור הגג פּרויז לאור ר"ה ובזה מתורץ קושני' רש"י וניחא בפשיטות דחשיב גג הסמוך לר"ה דרף אור דלא כּמו שנדחק רש"י לפרש דסתם ר"ה איכא חפופי והתוספות נדחקו שמתפין במשאות כבדות ובהכי ניחא מה שחקשינו דפסק רבנו כר"פ משום דקיי"ל כרב דאין אדם אוסר דרף אור אלא דוקא כשרבים מכתפים עליו.

ובזה יובן ענין היתר הגג ע"י סולם קבוע הואיל דה"ל הגג לבני חצר בזריקת גובה וגם לבני ר"ה בזריקה אהני לן הסולם שתורת פתח עליו להקל עיניו בגמרא עירובין ד"ס וה"ל לבני החצר בפתח ולבני ר"ה בזריקה ונותני' אותו לבני החצר.

וכן איקנומת' דאביי גבי שני גזונטראות דקיימי בתוך י' אהדדי היינו נמי במופלגת במשך ד"ט דאליבין' דשמואל קמתרץ אביי דס"ל אדם אוסר דרף אור ומש"ה הוא דדוקא בעשו לעליונה גרידא שניהם אסורים אבל אם עשו שניהם שניהם מותרים דכיון דמפלג' ד' זה מזה ויש הפסק חריץ ביניהם ס"ל לשמואל גבי איסור דרף אור דדוקא בגג הסמוך לר"ה דלא גלי בני ר"ה אדעתיהו דסליקי סלקי נפשייהו מתשמיש הגג אבל הכא דגלי בני התחתונה דעתייהו דסליקי נפשייהו אינם אסורים על בני העליונה דרף אור וא"כ איקנומתא דאביי דומה ממש לגג הסמוך לר"ה אבל בדקיימי זה תחת זה ממש וקיימי בתוך י' אהדדי כגזונטר' א' הן ואפי' עשו שניהם שניהם אסורים כמ"ש רבנו.

תדע דלקמן דפ"ח פריף ואי ס"ד יש דין גזל בשבת אמאי שניהם אסורים ואמאי לא משני בדקיימי תוך י' אהדדי דהא נדאי בדקיימי תוך י' אהדדי אסורי' זע"ז אפילו בלא נשתתפו כי היכי דבני ר"ה אסורי' על הגג אע"פ שאינו שלהם אלא נדאי משום דהתם אליבא דרב קיימינו דס"ל אין אדם אוסר דרף אור דמש"ה מוקי' מתניתין דדוקא בסמוכה זה תחת זה אבל במופלגת במשך אפילו אי קיימי תוך י' אהדדי אינם אסורים זע"ז דרף אור אליבא דרב הילקף לא מתוקמא אליבא דרב במופלגת ואפילו באים בני התחתונה למלאות דרף העליונה ס"ל לרב דאין אדם אוסר דרף אור דלא דמי לגג הסמוך לר"ה ורב' מכתפין דהתם בני ר"ה משתתפין בגג בנחת תדיר ואין בני החצר משתמשין כ"כ בזריקת גובה משא"כ בנדון זה אע"פ שמשתמשין בני התחתונה בעליונה הרי גם בני עליונה משתמשים בה ונותנים חורפה לבעלים שמשתמשין בה וכיון דלא מתוקמא במופלגת לא מתוקמא בסמוכה ובדקיימי תוך י' אהדדי דא"כ קשה כי עשו לתחתונה נמי לזה הנצרך לאוקי בדלא קיימי תוך י' אהדדי ובנשתתפו ומוכרח פסק רבנו (וכן מסתבר דאקנומתא דאביי במופלגת ד' במשך דמש"ה קאמר בגמרא פּינן דלזה בנחת ולזה בקשה פי' דלזה בשלשול גרידא ולשני בזריקת משך ושלשול אבל בעשו לתחתונה הנה ליה לבני עליונה בזריקת משך ושלשול דחשיב כשלשול גרידא באַלכסון וכמ"ש לעיל פ"ג

הי"ז לדרה הערוף ע"ש משא"כ לפי רש"י בדקנימי זה תחת זה דליכא לבני התחתונה אלא מקצת זריקת גובה ושלשול אין כאן רבותא דכל פחות מי' חשיב כפתח) היצא מזה דאליבין דרב דס"ל לזה בזריקה ולזה בשלשול שניהם אסורים וס"ל נמי דאין אדם אוסר דרה אור לא שינה לא תירוץ דרב אדא בבאין בני תחתונה וכו' דאליבין דרב אין הפרש בין אם באין בסולמות למלאות דה"ל לתרנוניהו בשלשול ובין אם אינם באים למלאות דה"ל לזה בזריקה ולזה בשלשול דלעולם אסורים זע"ז אלא דהואיל דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו מש"ה לא מהני אפילו באים בני התחתונה למלאות דכיון שגם בני עליונה משתמשי לא ה"ל דומין דגג הסמוך לר"ה ורבין מכתפי עליו פנ"ל ויש דין גזל בשבת.

וכן תירוץ אבני לא שינה אליבין דרב דאי במנפלת אין אדם. אוסר דרה אור ואי בסמוכה אפילו עשו לתחתונה נמי פנ"ל ולא מתוקמא אלא בסמוכה ונשתתפו ויש ביניהם י"ט והילכך שניהם אסורים אפילו אין בני התחתונה באים למלאות דרה העליונה פיון דס"ל לרב לזה בשלשול ולזה בזריקה ושלשול שניהם אסורים וסוגיא זו שפדף פ"ד ע"ב אזלא לפי המסקנא דהתם דפ"ח דאיירי בנשתתפו וניחא לרב אלא דקשה לשמואל דס"ל דברשות השותפים נותנים לזה שבשלשול.

ולזה משני רב אדא בבאין בסולמות דה"ל לתרנוניהו בשלשול ואבני משני בדקנימי בתוך י' אהדדי ומנפלת ד"ט פנ"ל דאע"ג דה"ל לזה בזריקה ושלשול אפ"ה אסורים זע"ז דרה אור כנשתתפו פיון דבגו י' אהדדי קנימי פי היכי דבני ר"ה אסורים הגג אע"פ שהוא של בני החצר והי' בדין ליתן לבני החצר היכא דתרנוניהו בזריקה ה"נ ברשות השותפים אע"פ שתשמישו של זה בנחת טפי והיה בדין ליתן לזה שבנחת פיון דבגו י' אהדדי קנימי אסורים זע"ז.

והיינו מה שמדקדק בעל הש"ס דפ"ה ע"א ודרב מהיכא אלימא מהא דב' גזונטראות וכו' דקאמר רב דבמנפלת לא אסרי אהדדי וקס"ד אפילו תוך י' אלמא דאין אדם אוסר דרה אור וקמדתה דלמא רב ס"ל דאדם אוסר דרה אור אלא דמוקין מתניתין אפילו ביש ביניהם עשרה דסתמא קתני ודלא פאינקומתא דאבני ומש"ה קמוקין בסמוכה דלזה בשלשול ולזה בזריקת גובה ושלשול שניהם אסורים משא"כ במנפלת דה"ל לזה בשלשול ולזה בזריקת גובה וזריקת מש"ה ושלשול ה"ל כמו לזה בפנתחולזה בזריקה וכן פרש"י ועיין בתוספות דפ"ד ד"ה בור וכו' ובה נתישב דברי רבנו ע"פ הגמרא דהיכא דעשו לתחתונה ה"ל לתרנוניהו בשלשול ואפילו לא נשתתפו שניהם אסורים דלא שינה בזה דין גזל דהא יש לבני עליונה רשות ודריסת הרגל למלאות דרה התחתונה עיין בערוף ערף גזל והיכא דעשו בני עליונה אין בני התחתונה אסורים אא"כ נשתתפו ואפילו אם נשתתפו היכא דעשו שניהם מותרים ומלתא דרב מתפרש במנפלת במש"ה כפרש"י ודלא כמו שהבין ה"ה והשמיט רבנו דין מנפלת דפשוט הוא דאין אדם אוסר על חברו דרה אור פנ"ל פ"ג הכ"ג וכל דברי רבנו מתפרשים בסמוכה במש"ה עד שחזר זה נגד חזר זה וכן מפורש בפי' המשנה לרבינו ואין להקשות דהאיך אפשר לצייר שחזר זה ממש נגד חזר זה ועשו שתייהן מחיצה יורדת גבוה י"ט כשהם קיימו בתוך י' אהדדי די"ל דהנה גזונטראות הם בנינים ממש במחיצות ותקרה וקרקע כמשמעות לשון רבנו

בפי' המשנה וסלונות בצדיהם ומן הסלונות יורדים מחיצות פֿעין פֿונרת גבוה י' י"ט נמצא שהגזונטראות שהם הבנינים קיימי בתוך י' אהדדי אכל סלונות הגזונטראות רחוקים זה מזה יותר מי"ט.

ובהכי ניקא נמי מה שיש להקשות מהא דפסק רבנו לקמן הכ"ו גבי ג' דיאטות שאין משלשלין מרשות לרשות דרך רשות והאיך ממלאין בני העליונה דרך החור של תחתונה ולפמ"ש דהנה גזונטראות הם בנינים ממש והמחיצות העשווי' פֿכונרת הם חוצה להן שפיר י"ל דלא חשיב משלשל מרשות לרשות דרך רשות דאע"פ שאסור להוציא פֿלי הבית דרך חצר חברו מ"מ מחיצה זו לא חשיבא פֿחצר ואין עלי' שם רשות פֿלל שהרי אינה ראוי' לתשמיש שאין לה בית קבול ודוקא במשתמש דרך דיאטא שיש עלי' שם רשות ובה נתישבה השגת הראב"ד.

ולפי דרכנו למדנו דס"ל לרבנו דלזה בשלשול ולזה בזריקת גובה ושלשול שניהם אסורים וכמ"ש התוספות בד"ה בור עיין לעיל הי"ח ולעיל פ"ג הי"ו ואפשר לומר דזריקת משף ושלשול אפ"ה חשיב בקנשי לגבי שלשול וכה"ג כ' התוספות בד"ה בור ויש לחלק ביניהם בסברא דמזריקת גובה נמשף השלשול מעצמו.

נדע דהיכא דעשו בני התחתונה לבדם מחיצה אפילו עירבו שניהם לא מהני דאפתי ה"ל רגל האסורה במקומה שהרי אין לבני העליונה מחיצה וכן משמעות לשון רבנו ולהכי נקיט במתניתין עשו לעליונה וכו' עד שיערבו לאפוקי עשו לתחתונה אפילו עירוב לא מהני וזה הפך מה שכ' לעיל דבעשו לעליונה חשיב לתרנוניהו בשלשול ע"ש ועיין בסמוך הכ"ו: הכ"ו ג' דיאטות וכו' בתוספתא פ' בתרא דעירובין שלש דיאטות זו למעלה מזו וזו למעלה מזו עליונה ותחתונה של א' ואמצעי' של אחר לא ישלשל מן העליונה לתחתונה דרך אמצעית שאין משלשלין מרשות לרשות דרך רשות אכל משלשל הוא מן העליונה לתחתונה שלא בדרך האמצעית.

משלשל אדם קדירה של בשר ונותנה ע"ג זיו שרחב ד"ט הי' חלון באמצע שהיא ד' על ד' אסור שאין משלשלין מרשות לרשות דרך רשות ע"כ וברושלמי פ' חלון עלה דמתני' דב' גזונטראות ר' אבנה בשם ר' יוסי הדא דאת מר במשתמשות דרך נקב אכל במשתמשות לחוץ מותר ותני פן ג' גזונטראות זו ע"ג זו אסור להשתמש מן העליונה לתחתונה דרך אמצעות אכל משתמש מן החצר לגג ואינו חושש.

אמר רשב"י הדא דאת מר מבחוץ אכל בפנים אסור (כצ"ל והגין הפוכה וכן גריס הגאון מהר"ד) זעירי אמר בין מבחוץ בין מבפנים אסור מתניתין פליגי על ר' זעירי. משלשלין קדירה בשר מע"ג זיו שגבוה י' ורחב ד' ואם הי' חלון בינתיים של ד"ט אסור שאין משתמשין מרשות לרשות דרך רשות מה קעביד לה רשב"י פתר לה בשנה ע"כ והגאון מהר"ד מפרש דקמפליגי אם אדם אוסר על חברו דרך אויר ע"ש והפשט פשוט לענ"ד דר' אבנה סובר דמחוץ לחור של בני התחתונה שרי לפי שאין אדם אוסר על חברו דרך אויר ואין הרשות מתפשט מן הצד לאסור האויר ומייתי ראוי' מרישא דתוספתא הנ"ל וכדמפרש לה רב שמואל בר יצחק דמשתמש מן הגג לחצר דוקא מבחוץ אכל מבפנים דרך חורים אסור.

וזעירי פליג אדר' אפנה וס"ל דאף מבחוי אסור ר"ל שלא דרף נקב דאדם אוסר את האויר עיין לעיל פ"ג הכ"ג. ומסיק דמתניתא הנ"ל דהיינו רישא דתוספתא פליגי עלה דזעירי ואח"כ פריף משלשלין קדרה בשר וכו' והוא סיפא דתוספתא הנ"ל דמשמע אפילו מבחוי אסור פשיש חלון בינתיים וקשה לרב שמואל.

ומשני פתר לה בשנה ר"ל שהיו שנה לחלון דה"ל חורי החלון הילכף אע"פ שהיו הוא לבעל הגג אוסר דכה"ג לא חשיב תשמיש דרף אויר דשפיר אוסר החלון פניו שהיו חורי החלון הוא ועיין לעיל הר"ד ולעיל פ"ג הכ"ג: הכ"ז ב' דיוטות וכו' עיין בתוספות ד"ה לא שנו וכו' ועיין בפ"ה המשנה לרבנו: סליק פ"ד מה' עירובין פ"ק מה' עירובין ה"א אנשי מבוי וכו' עיין מ"ש פ"א הי"א: ה"ב א' מבני מבוי עיין בהשגות ובמ"מ דגריס ה"ה בגמרא פניו דאי בעי לי' מאתמול פגירסת הרי"ף ודלא כג' שלנו דאי בעי לה מינאי והטעם דעיקר קניית העירוב מבע"י כמ"ש הכ"מ ומ"ש הכ"מ וכו' הרב המגיד שרש"י הוסיף עוד להקל וכו' ט"ס הוא וצ"ל והראב"ד הוסיף עוד להקל מרש"י וכפי הנראה דרבנו מקיל טפי אפילו מהראב"ד דודאי אפילו במזכה להם משלו לא שייך לא גמר ומקנה דכיון שזיכה להם ע"י אחר הרשות לבני המבוי והחצר ליקח העירוב בחזקה ואין יכולת בידו למחות ותו דכיון דכבר זכו אין לנו לחוש למה שבלבו ונהרי קיי"ל כר' חנינא דמ"ט דהמקפיד על עירובו עירובו אלא דאפיי לא רצה לזכות להם מפני שלא הי' אפשר לו ליתבני' להו א"נ דאפיי לית לי' כר' חנינא אלא כשמואל דהתם דמ"ט מיהו אנו קיי"ל כר"ת הילכף לא שייך קפידא במאכל של עירוב ושיתוף ור"ת בהפרכתמוקי הך פרייקא בבעל הבית שהי' שותף לשכניו ביין ושמן העומד לסחורה דכיון דקפיד עלי' אין עליו תורת מאכל אלא תורת סחורה ומש"ה נקיט רבנו האי דינא גבי שיתוף וסמכו לדיון הל' א' דבעירוב שהוא בפת שאינו עומד לסחורה לא שייך דין זה וכן בפרייק' גזפר לענון שיתוף ולזה נוטים דברי המגידל עז.

ומש"ר כופין וכו' עיין מ"ש לקמן ה"ה ובירושלמי פ' חלון: ה"ד חצר וכו' עיין במ"מ ובמגידל עז ותירוץ דחוק דאי ס"ד דאיכא קפידא בשיתוף מאי איריא חצר הפתוח לשתי מבואות אפילו פתוח למבוי א' האף מופין להם שלא בפניו הגם דיש לדחות דבפתוח למבוי א' פניו שפופין אותו ונוטלין העירוב ממנו בע"כ א"כ זכות הוא לו מה שמזכה לו השיתוף במתנה משא"כ בפתוח לשתי מבואות שאינם יכולים לכוף אותו ליתן חלק בשיתוף פניו שהרשות בידו להשתתף עם המבוי השני' שאז אינו אוסר עליהם כדלקמן ה"ח הילכף לא ה"ל זכות דשמא שונא את בני המבוי הזו ואיננו רוצה שיהיו הם מותרים בחצרו ורגילים בו.

אמנם לשון רבנו איננו סובל זה דמשמע מדכתב אם נשתתפה עם א' מהן בלבד נאסרה במבוי הב' ולפיכך חובה הוא להם וכן משמעות לשון הרי"ף שכתב וז"ל ואוקימנא לקמן בחצר שפין שתי מבואות שמתוף שאתה מתירו במבוי זה אתה אוסרו במבוי אחר וכו' ודלא כמ"ש הרב המגיד שדעת הרי"ף דנשתתפה עם שניהם אינה מותרת עם שניהם שהרי הרי"ף פסק כר"ש אליב' דרב כמו שהוכיח הרא"ש פ' מי שהוציא והו ע"ש אלמא דהרי"ף סובר כדעת רבנו לקמן ה"ז וא"כ לשון הרי"ף ורבנו איננו מוכן דמשמע דהואיל שנשתתפו במבוי זה נאסרו במבוי שני דע"כ פוננתם שאסור' במבוי שני כשלא תשתתף

עמקם דאי תשתתף עמקם הרי מותר' בשניהם וא"כ מאי איריא שנסתתפה עם זה אפילו אם לא נשתתפה כלל נמי אסורה בשני.

לכן נראה ברור בכוננת הרי"ף ורבנו דקונדם שנסתתפה עם שניהם היתה מותרת להוציא מחצרה לשתי המבואות פלים ששבתו בחצר פדלעיל פ"ג הי"ט ומחמת השיתוף שנסתתפה עם א' מהם אסורה להוציא לתוך מבוי השני' אפילו פלים ששבתו בחצר ומש"ה חוב הוא לה ובזה מתורץ השגת הראב"ד דנדאי היכא שפבר נשתתפו מדעתם במבוי א' מותרים בני מבוי השני' לזכות להם שלא מדעתן דזכות הוא לה פיון שמוותר עם שניהם כר"ש אלא דהיכא שלא נשתתפה כלל אין בני מבוי א' יכולים לזכות לה שלא בפני' דנהי דזכות לה לענין להוציא לתוך המבוי זו פלים ששבתו בבית מ"מ יצא שפכה בהפסדה ששוב לא תוכל להוציא למבוי השני' פלים ששבתו בחצרם.

ועיין בש"ע סימן שע"ב ס"ו שכתב דכותל שבין שתי חצרות ותשמישה בנחת לזה ובקשה לזה דזו שתשמישה בקשה אסורה להשתמש בו אפילו בכלים ששבתו בחצר ודברי הש"ע הללו לקוחים מדברי ה"ה פ"ג מה' עירובין הט"ו ובס' עולת שבת תמה על הש"ע דאטו גרע פותל זה מגוף חצר השני וכבר עמדתי על זה לעיל פ"ג הט"ו ע"ש.

ובמגן אברהם תירץ דכיון שהוא נמוך לחברו מי"ט לא הני לי' דין גג ואם ישתמש בו ה"ל כחצרו ויאסור על חברו להעלות עליו פלי הבית לכן אסור הוא בו דנותנים אותו לזה שתשמישו בנחת ע"כ פי' לדבריו דאע"ג שמוותר לו להשתמש בחצר חברו בכלים ששבתו בחצרו ואינו אוסר מחמת תשמיש זה על חברו להשתמש בחצר עם פלי הבית היינו משום דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו משא"כ הפותל הזה שהוא משותף להם ה"ל בדמיון מבוי שהוא משותף לבני החצרות ונמצא שאם זה שתשמישו קשה יחזי' בה בהשתמשות עם פלי החצר פיון שעובי הפותל הוא בפתח לזה שתשמישו בנחת נמצא אסור לו להוציא פלי הבית לראש הפותל שהשני אוסר עליו הא למה זה דומה למבוי שבין שתי חצרות שלא נשתתפו במבוי דאע"פ שאין בני חצר זו משתמשים במבוי אלא בכלים שבחצר אפ"ה אוסרים על בני חצר השני' להוציא למבוי פלים שבבית ודוקא הואיל שהפותל גבוה פחות מי' לזה דאילו הי' גבוה י' אינו אוסר על חצר חברו דלא הנה דומי' דמבוי שתשמיש המבוי בחצר בפתח אלא דאז בל"ז שניהם אסורים בכלים שבבית פדיו לזה בזריקה ולזה בזריקה כן נראה ברור בכוננת ה"ה והש"ע.

ועם היות שהסברא זו איננה נראית לי דמהיכי תיתי נאמר שכופין בני החצר זו שלא להשתמש בעובי הפותל בכלים שבחצר פדי שישתמש חברו בכלים שבבית ומאי חזית דזמא דהאי סומק טפי ודוקא פשיש הרבה חצרות במבוי הוא דיכולין לכוף את א' מבני המבוי להשתתף שהם רבים נגד יחיד וכחם יפה וגם תשמיש המבוי הוא תשמיש הרגיל טפי מתשמיש הפותל ותו דהפכפי' התם לענין שיתוף אבל אם כבר עירבו ונשתתפו כל החצרות וא' מהחצרות לא עירבו ולא נשתתפו בנדאי אין כופין את בני חצר הזה להסתלק ממבוי ולאסור עליהם להשתמש במבוי עם פלים ששבתו בחצר דהיינו שיבטלו רשותם במבוי פדי שיזכו חבריו להשתמש במבוי עם פלים שבבית ואע"פ שכתב המ"א דנותנים אותו לזה שתשמישו בנחת ומש"ה פח בן חצר זה יפה בהשתמשות הפותל ואין רשות לחברו לאסור עליו ע"י תשמישו בכלים שבחצר א"כ לפ"ז חשיב עובי הפותל

כמו שאינו שלו ואפילו משתמש בו בכלים שבתצור אינו אוסר על חברו ע"י תשמיש גרוע הנה וא"כ פיון שאינו אוסר ע"י תשמיש גרוע מש"ה מותר לנה שתשמישו בקשה להשתמש בעובי הפותל בכלים שבתצור ואין אנו מגרעים פחו ברשותו וכמ"ש לעיל פ"ג הט"ו.

מיהו בנדון דידן בתצור הפתוח לשתי המבואות ונשתתף עם א' מהם בנדאי אנו כופין אותו להסתלק ושללא להשתמש במבוי השני' בכלים שבתצור כדי שלא יאסור עליהם להשתמש במבוי בכלים שבבית פיון שתשמישו במבוי תשמיש חשוב הוא דרך פתח ואוסר הילקף אנו סתמין לו הפתח השני דכופין על מדת סדום כדלקמן ה"ט וכיון שעירבה עם זו ה"ל פתח הנה רגיל אפילו אם עירבה עם שאינה רגילה כדלקמן ה"ח הואיל שהשיתוף מרגילה בפתח זה בשבת ששם מוציאה אפילו פלים שבבית ומש"ה סתמין הפתח השני אף לענין פלים שבתצור דאילו היתה פתוחה לענין פלים שבתצור היתה אוסרת אף לענין פלים שבבית פדיון א' מהתצורות שלא עירבו ולא נשתתפו שאוסרים על בני המבוי שעירבו ונשתתפו לענין פלים שבבית וכה"ג נמי היא פסתום לבני מבוי אחרת להכניס לה אפילו פלים שבתצור ודוקא בתצורא פתוח לשתי מבואות שנמצא יש לה רשות בשתי המבואות והיתה אוסרת עליהם אם משתמשת במבוי משא"כ בב' תצורות פתוחות זו לזו ופתוחות למבואות אין אנו צריכים לסתום הפתח שבניניהם פיון שאף אם ישתמש תצור זו במבוי השני לא יאסור מבוי שאינו שלו.

ומש"ה כתב רבנו דין זה פאן גבי מבואות דלא שייך גבי בית הפתוח לשתי תצורות מערבין עליו שלא מדעתו פיון דבל"ז אסור לו להשתמש בשתי התצורות זכות הוא לו ולא חוב וענין לקמן הכ"ג: ה"ה פיצד אוסר וכו' ענין בהשגות ובכ"מ נדחק למחוק הגירסא רגיל אין ושאינו רגיל לא לדרך רבנו ומפרש דהסייעתא הוא מדקאמר בני המבוי נוטלין שיתופו בע"כ אבל אשתו לא ואין בפי' זה מלח ומבלין דהאיך ס"ד לומר דאשתו לא פיון שבני המבוי יכולין לכפותו ונהרי הם תפצים בשיתוף אטו יש גריעותא במה שמשתתפים לדעת אשתו.

לכן נראה לי לפרש דברי רבנו הנ"ל ה"ב דלא כפי' ה"ה דכשאינו רגיל כופין אותו ע"פ ב"ד דכיון דס"ס כופין אותו למה לן לאטרומי פי דינא יטלו תכף השיתוף בע"כ אלא ה"ק רבנו דאם רגיל אז נוטלין ממנו השיתוף בע"כ ובאינו רגיל אינם יכולים ליטול ממנו שיתוף בע"כ אלא אם רוצים להשתתף צריכין לזכות לו משלהם אלא שאם הוא מותר ואינו רוצה להשתתף כלל ומוחה בהם ואינו רוצה לזכות בשיתוף שלהם ומתכוון לאסור עליהם אז כופין אותו שלא יאסור עליהם והיינו מ"ש רבנו כופין אותו להשתתף עמהן אע"פ שאין כופין אותו ליתן שיתוף.

ולפ"ז יש לקיים גי' הספרים רגיל אין שאינו רגיל לא וה"ק הנ"מ דהא דקאמר שמואל אשתו של אדם מערבת עליו שלא מדעתו היינו בדלא אסר בפירוש דאי ס"ד אפילו בדאסר בפי' א"כ פיון דמלתא דשמואל סתמא איתמר דמשמע אפילו אם אינו רגיל מערבת עליו שלא מדעתו אע"פ שהכל של בעלה וקשיא דשמואל אדשמואל דס"ל בשאינו רגיל לא פייפינו לי' ליתן חלק לשיתוף אלא ודאי דמלתא דשמואל בדלא אסר בפירוש מש"ה אמרינן דמסתמא לא ימחה לאשתו במה שתתן חלק לשיתוף שלא מדעתו

היִלְכָהּ מְעַרְבֵת מִסְתַּמָּא אֶפִּילוּ בְּשֵׁאינוּ רָגִיל אַבְל בְּמוֹחָה וְאוֹסֵר כִּינּוּן שְׂאִין כּוֹפִין אוֹתוֹ לִיתּוּן חֵלֶק לְשִׁיתוּף אִין אֲשֶׁתּוּ מְעַרְבֵת בְּעַל כְּרָחוּ (וְגַם לְדִרְךָ הָרַב הַמַּגִּיד לְעֵיל ה"ב אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ הַסּוּגְיָא בְּכַה"ג דְּמִיִּיתִי סִינְיַעְתָּא דְּבִשְׂאִינוּ רָגִיל צָרִיךְ כְּפִיִּית ב"ד וְהִילְכָהּ אִין אֲשֶׁתּוּ מְעַרְבֵת בַּע"כ שְׂלָא בִידְעֵת ב"ד אֶלָּא דְנִרְאָה עֵינְקָר כַּמ"ש) הַגַּם דְּלַפ"ז קָשָׁה לְכַאוּרָה דְמֵאִי הָאִי דְקָאָמַר בְּגַמְרָא לִימָא מְסִינְע לִי כּוֹפִין אוֹתוֹ לְעֵשׂוֹת לְחִי וְכו' דְבִשְׂלָמָא לְפִי דְרָךְ רַש"י דְפִירוּשׁ רָגִיל הִינּוּ שְׂאִין לוֹ אֶלָּא פֶתַח א' שְׁפִיר הָוָה דְּוּמְיָא דִידְנִי כְּפִינִי דְלְחִי וְקוּרָה שְׁהָרִי אוֹסֵר בְּנֻדָּאִי מִשָּׂא"כ לְדִרְךָ רַבְּנוּ דְפִי רָגִיל שְׁדַרְפּוּ לְהַשְׁתַּמָּף א"כ לִיפָא סִינְיַעְתָּא דְאֶדְרַבְּהָ לְחִי וְקוּרָה חֲשִׁיב כְּפִאינוּ רָגִיל וְאֶדְרַבְּהָ קִשְׂיָא אֲדַשְׁמוּאֵל.

אָף י"ל דַּה"ק דְנָהִי דְתוּקִי הָךְ דְכּוֹפִין לְעֵשׂוֹת לְחִי וְקוּרָה בְּשִׂכְבָּר הִי לְחִי וְקוּרָה וְנִתְקַלְקַל אַפ"ה מוֹכַח מִיְהוּת דְכְרָגִיל כּוֹפִין אוֹתוֹ מִיְהוּ לְפִי מַה דְמַסִּיק דְמַחֲצִצוֹ שְׂאִנִי שְׁפִיר כּוֹפִין אוֹתוֹ אִפִּי כְּשְׂלָא הִי לְחִי וְקוּרָה וְכֵן פְּסֻק רַבְּנוּ פ"ה מַה שְׂכָנִים הִי"ב ע"ש וְהָרַב הַמַּגִּיד הָרָאָה שֶׁמֶּמְקוֹמוֹ לְהַתּוֹסְפֵתָא וְאִישְׁתְּמִיטְתִּי גְמָרָא עֲרוּכָה וְכַתּוּב רַבְּנוּ דִין זֶה בְּחֻצֵר הַפְּתוּחַ לְשִׁתִּי הַמְּבֹאוֹת לְרַבּוֹת' כַּמ"ש הַכ"מ וְלָמַד כֵּן מִסְתַּיְמַת לְשׁוֹן בְּעַל הַש"ס דְמִשְׁמַע דְלַעוֹלָם מְעַרְבֵת שְׂלָא מְדַעְתּוּ אֶפִּילוּ בְּחֻצֵר הַפְּתוּחַ לְשִׁתִּי מְבֹאוֹת וְתוּ דְבְחֻצֵר הַפְּתוּחַ לְמְבוֹי א' יֵשׁ חֵילוּק דָּאָם הוּא רָגִיל אֲזִי אֲשֶׁתּוּ מְעַרְבֵת עָלָיו בַּע"כ אֶפִּילוּ אוֹסֵר בְּפִירוּשׁ כִּינּוּן שְׂכּוֹפִין אוֹתוֹ מִשָּׂא"כ בְּחֻצֵר הַפְּתוּחַ לְשִׁתִּי מְבֹאוֹת לֹא שְׂיִיךְ כְּפִינִי אֶפִּילוּ רָגִיל כִּינּוּן דָּאִית לִי פֶתַח אֲחֵרִינָא וְיָכוֹל לְהַשְׁתַּמָּף עִם בְּנֵי מְבוֹי שְׂנִינִי וְאֲזִי לֹא יֵאָסֹר עַל זֹו אַע"פ שְׂרָגִיל בְּהַ פְּדִלְקָמֵן ה"ח וְכ"ש לְפִי דְרָךְ ה"ה לְעֵיל ה"ב כִּינּוּן דְלַעוֹלָם כּוֹפִין מִיְהוּת ע"פ ב"ד שְׁפִיר אֲשֶׁתּוּ מְעַרְבֵת בַּע"כ וְמַה שְׁהַקְשָׁה הָרָאָב"ד הִלָּא הַטּוֹרְזִינָא לֹא רָצָה לְהַשְׁפִּיר י"ל דַּאֲע"ג דְבִישְׂרָאֵל אִין אָנוּ יְכוֹלִין לְכוֹפּוֹ שְׁיִתּוּן חֵלֶק בְּשִׁיתוּף כִּינּוּן דְאִיכָא תַקְנָה שְׂיִנְכוּפוֹ לוֹ מִשְׁלָהֶם מַה שָּׂא"כ בְּעַפּוֹ"ם דְלִיכָא תַקְנָה אֶלָּא ע"י שְׂכִירוֹת הַתִּירוּ חו"ל לְשִׁפְוֹר מֵאֲשֶׁתּוּ בַע"כ דְלָא גְרַע מְשִׁכִירוֹ וְלִקִּיטוֹ.

וְתוּ דְבִשְׂלָמָא בִישְׂרָאֵל חוֹב הוּא לוֹ מַה שְׁלֹוֹקְחִין מְמַנּוּ מֵאֶכָל לְשִׁיתוּף מִשָּׂא"כ בְּעַפּוֹ"ם דְזָכוֹת הוּא לוֹ מַה שְׁנוֹטְלַת אֲשֶׁתּוּ דְמִי הַשְׂכִּירוֹת וְאִין לוֹ הַפְּסֵד בְּכַף אֶלָּא שְׂאִין כִּינּוּתוֹ אֶלָּא לְהַכְעִיס.

וְלַפ"ז הָא דְמִיִּיתִי בְּגַמְרָא רֵאִי לְעוֹבְדָא דְטוֹרְזִינָא מְמַלְתָּא דְשְׂמוּאֵל הוּא בְּדִרְךָ כ"ש דְהַשְׁתָּא בִישְׂרָאֵל דְחוֹב הוּא לוֹ וְאִיכָא תַקְנָה ע"י זְכִינִי אַפ"ה אֲשֶׁתּוּ מְעַרְבֵת שְׂלָא מְדַעְתּוּ כ"ש בְּשִׁכִירוֹת מֵאֲשֶׁת הַעַפּוֹ"ם דְקַס"ד אֶפִּילוּ בְּאוֹסֵר בְּפִירוּשׁ מִיְהוּ אָף לְפִי מַה דְמַסִּיק דְמַלְתָּא דְשְׂמוּאֵל בְּשֵׁאינוּ אוֹסֵר אַפ"ה י"ל בְּטוֹרְזִינָא אֶפִּילוּ אוֹסֵר נְמִי מְשַׁפְּרַת בַּע"כ וְדִין זֶה בֵּין בְּעִירוֹב וּבֵין בְּשִׁיתוּף כְּמַפְּוֹרֵשׁ בְּדְבָרֵי רַבְּנוּ: ה"ו גְּשַׁתְּפּוּ וְכו' עֵינִן בְּהַשְׁגוֹת וְתַמְצָא יֵשׁוּב לְשִׁלְשָׁה הַשְׁגוֹת הִלְלוּ לְעֵיל פ"א הִי"א וְלְעֵיל בְּפִרְקִין ה"ד וְעֵינִן בַּכ"מ שְׂכַתּוּב דְרַבְּנוּ מְפָרֵשׁ מַב' מִינִים אֲתַחֲלַת עִירוֹב כְּמַבְנָאָר מְלִשׁוֹן רַבְּנוּ מִיְהוּ צָרִיךְ לִיתּוּן טַעַם לְפִי פִי הָרִי"ף וְרַבְּנוּ דְבִשְׂלָמָא לְדִרְךָ רַש"י דְפִי"י מַב' מִינִים הִינּוּ שְׂמֻזְכָּה פַעַם שְׂנִינִי בְּמִין אַחֵר מִמַּה שְׁהִי בְּרֵאשׁוֹנָה נִיחָא דְהִילְכָהּ אֶמְרִינּוּ דְאִיכָא קְפִידָא וְשְׂמָא נִיחָא לִי בְּמִין הָרֵאשׁוֹן מִשָּׂא"כ לְדִרְךָ רַבְּנוּ שְׂנֻשְׁתַּתְּפוּ בְּתַחֲלָה בֵּינּוּ וְשְׂמֵן לְמָה לֹא יוֹעִיל אִפִּי בְּכֻלָּהּ כְּשִׁיחֲזוֹר וְיִזְכָּה לוֹ בֵּינּוּ וְשְׂמֵן.

לכן נראה דסובר רבנו דאין משתתפין בשני מינים לכתחלה אלא מדעת דאיכא מאן דלא חשיב לי התערובות ודוקא בנשתתפו לדעת הוא דאחשבין את התערובת לשוויי אוכלא תערובת יין ושמן וכמה משקין הילכף אם נשתתפו במין א' חוזר ומזפה מאותו מין (או אפילו ממין אחר) דלא גרע מעירוב לכתחילה וכיון דגלי דעתין דניחא לי בעירוב עמהם לאו חובה הוא לו וזכין לו שלא בפניו משא"כ אם נשתתפו לכתחלה בב' מינים דאע"ג דאחשבין לעירוב הראשון אפ"ה צריף להודיע לו פעם שנית אי ניחא לי אף השתא בתערובת הזו או משום שמא אי אפשר לכונן בפעם שני התערובת שיהי' ממש כמו בפעם ראשון שמא ירבה או ימעט ביין או בשמן ואולי אפילו אם יחזרו ויערבו פעם שני במין א' נמי איכא קפידא דניחא לי בתערובת הראשון ומש"ה נתרצה להשתתף עמהם כן מוכרח לפרש לדרף רבנו: ה"ט עירבו וכו' לפמ"ש לעיל ה"ד יש פסידא לבעל החרצר בקמה שדוחין אותו לשאינה רגילה דאסור לו להוציא כלים שבתחר למבוי הרגיל ולפ"ז אין פה כופין על מדת סדום שזה נהנה וזה לא חסר דהא בודאי זה חסר אלא ה"ק כופין על מדת סדום הואיל שאפשר לזה בפיתחא אחרנא ויש לי הפסד מועט ומפסיד להם טובא אבל כשנשתתפו בני שני המבואות אפילו רגילה בשניהם אוסרת על שניהם שא"א לדחותה לשום א' מהן דמאי חזית.

ודע שבבית פתוח בין שתי חצרות י"ל דשייכי נמי כל הנהו דיני' אלא דדין זה דדוחין אותו לשאינה רגיל רבוהא הוא גבי חצר אע"פ שמפסדת לענין כלים שבתחר גם י"ל דבבית שפין ב' חצרות לא שייך כלל רגיל ושאינו רגיל דחצר רשות היחיד הוא ונהנה רגיל בשניהם משא"כ מבוי שהוא מקום הפקר: ה"י חצר וכו' עיין בתוס' בד"ה וישאל ועיין לקמן בפרקין הי"ו: הי"א רחבה ד"ט שיעור זה מפורש דף ס' ע"א: הי"ג מבוי וכו' רבנו לא נקיט פתוחו' כמ"ש באריכות לעיל פ"א הי"ט ופ"ב ה"ט"ו ע"ש: הי"ד נשתתפו במבוי וכו' עיין בהשגות ובירושלמי שלפנינו ה"ג פשיטא נסמכי' על שיתופי המבוי מהו לסמוך על שיתופי חצרות ריב"א ור"ז תרנוייהו חד משם מר עוקבא וחד בשם רנב"י נסמכין על שיתופי חצרות בשבת הראשונה מדוחק ר"י בר בון בשם ר"י כדון אנשי ברדלא שאין מקפידין על פרוסתן ר' בא בשם ר"י ואפילו לא כגון אנשי ברדלא שאין מקפידין על פרוסתן ע"כ ופי' הגאון מהר"ד פשיטא שהבעלים סומכין על מה שמשתתפי' במבוי כדתנן בעל הבית שהי' שותף לשכניו לזה ביין ולזה ביין אין צריכין לשתף מהו לסמוך על שיתופי חצרות שהבעלי בתים משותפים בפת משום עירובי חצרות ריב"א וכו' שאין מקפידין וכו' אבל שותפי' שמקפידין לא הנה עירוב ור' בא קאמר אפילו אם מקפידין סומכין לענין עירוב חצרות ע"כ ועיני כל מעיין רואות מתוך דברי רבנו והראב"ד הללו שבנדאי גירסתם היתה הפוכה פשיטא נסמכין על שיתופי חצרות מהו לסמוך על שיתופי המבוי פי' דכשנשתתפו החצרות זה עם זה בפת נסמכין על השיתוף אע"פ שלא עירבו כל חצר לעצמה כנ"ל פ"א הי"ט אלא דמספקא לי מהו לסמוך על שיתוף המבוי ביין וקפשיט דנסמכין בשבת ראשונה מדוחק וקמפלגי ר"י בר בון ור' בא אי בעינן דוקא שלא יהיו מקפידין על פרוסתן דעלמא או אפילו מקפידין וכפי הנראה דהראב"ד בא להראות מקום מוצא הדין ולא לחלוק ואולי דבא להשיג על רבנו דה"ל למפסק כמ"ד אפילו מקפידין על פרוסתן דהלכה כדברי המקיל בעירוב.

וילדנה רבנו י"ל דכיון דלא נזכר בבבלי דין זה אלמא דס"ל להבבלי כמ"ד דדוקא בשאינם מקפידין וסוגי' דבבלי איירי במקפידין הילכך קאמר בעירובין בפשיטות דכיון דכ"ע לא פליגי ע"ש בגמרא דע"ב: הט"ו מבוי שלא נשתתפו וכו' עיין בהשגות וכבר בארתי דברי רבנו לעיל פי"ז מה"ש ה"ח ועיין מ"ש פ"ב מה' עירובין הט"ו ולפי דברי רבנו הללו צריכה לפרש מ"ש רבנו לעיל פ"ג הי"ט דמוציאין מחצר שעירבה למבוי היינו דוקא למבוי שמוטר לטלטל בתוכו כגון שלא עירבו מקצתו דחשיב בתים ונחצרות פתוחים לתוכו א"נ למבוי אחר.

א"נ למבוי זה נאפילו עירבו פלן וכשהתירוהו ע"י צ"ה ופסין משא"כ במבוי שעירבו פלן שאיננו גיטר בלחי וקורה יש לו דין פרמלית ואסור להוציא מן החצר ונגג לתוכו דהיינו מרה"י לפרמלית: הי"ח מבוי וכו' עמ"ש פ"ג מה"ע הט"ו: הכ"ב הפתים וכו' גמרא ד"ס הגי בני קוקנאי וכו' ומסיק הדר אמר פנוי נמי לא בעי: הכ"ג המזפה בשיתוף וכו' הלשון הזה קשה ההבנה מאד שאם כבר עירבו פלן עירוב א' לאיזה צורה מזפה להו זה בשיתוף שהרי כבר משותפים ועומדים ודברי ה"ה אינם מובנים דפשיטא שאין מערבין לחצאין ותו דהל"ל המזפה בשיתוף אחד לכל בני המדינה.

וכבר עלה בדעתי לבאר דברי רבנו ע"פ מה דאיתא בירושלמי ס"פ חלון רמ"א אין מערבין על אדם שלא מדעתו ופריה ולית לי' לר"מ זפין לאדם שלא בפניו ומשני סבר ר"מ לית הדא זכו לא בעי בר נש דיעיילו חברייא לביתו' בר מדעתו' ע"כ.

ולפ"ז בנדאי אע"ג דאנן קיי"ל כרבנן דפליגי אדר"מ פיון שהסברא נותנת דלא ניחא ליה לבר נש דיעוול חבתי' לביתו' בהכרח טעמייהו דרבנן דטפי ניחא לי' שלא יהיו ידיו אסורות שיהי' מותר לו להוציא ולהכניס וסבור וקיבל החובה מועטת מה שיפנסו חבתי' לביתו ומש"ה זכות הוא לו ובזה יש פנים מסבירות למ"ש ה"ה לעיל ה"ד דבחצר הפתוח לשתי מבואות דחוב הוא לו דכיון שידי' לא אסורות ויוכל להכניס ולהוציא למבוי אחר אפשי' דבכה"ג לא ניחא לי' שיפנסו בני מבוי זה לביתו ולפ"ז י"ל דאם יש במדינה זו בני מבוי שלא רצו לערב זה עם זה ומוחזין בהדיא אלמא דלא ניחא להו שיפנסו שכניו לביתו וחובה הוא לו מה שזה מזפה השיתוף לכל בני המדינה ודוקא פשעירבו פל בני המבוי פלן עירוב א' לכל מבוי ומבוי הוא די"ל דמסתמא לא קפדו זה על זה וניחא לי' שיהיה הוא מותר בשלהם וסבור וקיבל שיהיו הם מותרים בשלו אבל פשאנו רואים שבני מבוי א' מקפידים זה על זה בהדיא א"כ חוב הוא להם והיינו מ"ש רבנו אם עירבו פלן עירוב א'.

אמנם אין זה מספיק דא"כ ה"ל לרבנו לבאר דין זה נמי גבי שיתוף שמי שמזפה בשיתוף לבני מבוי פלה בפת שנסמכין עליו משום ערוב דג"כ אינו יכול לזכות היכא שבני חצר א' קפדו בהדיא זה על זה אלא ודאי דרבנן דר"מ ס"ל דזכות הוא לו לעולם מה שזוכה במבוי פלו ממה שהוא חובה לו שיפנסו בני חצר זו ברשותו דלא ניחא לי' וא"כ ה"ה במדינה פלה נמי זכות הוא לו שיהי' מותר בכל המדינה אע"פ דקפיד אבני מבוי שלו והא דלעיל ה"ד בחצר הפתוח לשתימבואות לאו חובה הוא לו משום טעמי' דהרב המגיד אלא משום דמפסיד לענין פלים שבחצר כמו שכתבתי לעיל ה"ד.

איבְּרָא לְכַאוּרָה יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי רַבְּנֵי בְּאִנְפֵּן אַחַר דְּנֻדְאֵי כֹּל הֵיכָא דְּלִיפָא זְכוּת לְבַנֵּי מְבוּי
זֶה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֹל הַמְּדִינָה וַיְהִי מְוַתְרִים בְּנֵי הַמְּדִינָה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּרִשְׁוֹתָן בְּכַה"ג וְנָדְאֵי
אִיפָא קְפִידָא וְחֹב הוּא לְהֵן וּמִשְׁפַּחַת לִי לְפִי מ"ש רַבְּנֵי לְקַמֵּן פ"ו ה"ג שְׁהַמְנִיחַ אֶת
עֵירוּבוּ רְחוּק אֶלְף אִמָּה מְבִיתוֹ שְׂאִין לוֹ בְּתוּף הַמְּדִינָה אֶלְף אִמָּה מְבִיתוֹ נִמְצָא הָרִי
שְׁעִירָבוּ בְּנֵי מְבוּי זֶה עֵירוּב תְּחוּמֵי רְחוּק אֶלְפִים מְבוּי שְׁלֵהֶם שְׂאִין לְהֵם אִף פְּסִיעָה
אַחַת בְּתוּף הַמְּדִינָה חוּץ לְמְבוּי שְׁלֵהֶם וְאַסוּרִים לִילָף בְּכֹל הָעִיר וּשְׂאִרֵי בְּנֵי הַמְּדִינָה
מְוַתְרִים בְּמְבוּי שְׁלֵהֶם דְּבַכָּה"ג חֹב הוּא לְבַנֵּי הַמְּבוּי זֶה וְאִין א' מְבוּי הַמְּדִינָה יְכוּל לְזַכּוֹת
שְׂחִיתוּף לְכֹל בְּנֵי הַמְּדִינָה שְׂבַנֵּי מְבוּי זֶה אִסוּרִים עַל כֹּל הַמְּדִינָה דְּדִין הַמְּדִינָה לְגַבְלֵי מְבוֹאוֹת
כְּדִין מְבוּי לְגַבְלֵי חֲצֵרוֹת וְהֵינּוּ מ"ש רַבְּנֵי אִם עֵירָבוּ כְּלָן עֵירוּב א' פִּי עֵירוּבֵי תְּחוּמֵי
שְׁנַמְצָא מְקוֹם הָעֵירוּב תְּחוּמֵי הוּא בְּהֶכְרַח תוּף אֶלְפִים לְכֹל מְבוּי וּמְבוּי דְּהָא הַמְנִיחַ
עֵירוּבוּ חוּץ לְאֶלְפִים מְבִיתוֹ אִין עֵירוּבוּ עֵירוּב וּא"כ בְּהֶכְרַח הָעִיר פְּחוּתָה מְאֶלְפִים וְכֹל
הָעִיר מְוַבְּלַעַת בְּתוּף הַתְּחוּם מְקוֹם הָעֵירוּב תְּחוּמֵי שְׁנַמְצָא כֹּל הַמְּדִינָה נִחְשָׁבַת לְהֵם
כְּד"א אֶדְלַקְמֵן פ"ו ה"ג הִילְכָף זְכוּת הוּא לְכֹל מְבוּי וּמְבוּי מִשָּׂא"כ כְּשֵׁלָא עֵירָבוּ כְּלָם
עֵירוּב א' חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא לֹא יִבְצָר שָׂא' מְבוּי הָעִיר הַנִּיחַ עֵירוּב תְּחוּמֵי רְחוּק מִן הָעִיר
בְּאִנְפֵּן שְׂאִין כֹּל הָעִיר מְוַבְּלַעַת בְּתוּף הַתְּחוּם שֶׁל מְקוֹם הָעֵירוּב שְׁלוֹ שְׁנַמְצָא חֹב הוּא לוֹ
מֵה שְׂחִיתוּף שְׁל כֹּל בְּנֵי הַמְּדִינָה בְּרִשְׁוֹתוֹ וְהוּא אֵינּוּ יְכוּל לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּרִשְׁוֹתָם וְדוּקָא
בְּשִׂיתוּף שֶׁל כֹּל בְּנֵי הַמְּדִינָה חוֹשְׁשִׁין לְזֶה מִשָּׂא"כ בְּשִׂיתוּף מְבוּי וְעֵירוּב חֲצֵרוֹת חֲשָׁשָׂא
רְחוּקָה הוּא שְׁהַנִּיחַ א' מְהֵם עֵירוּב תְּחוּמֵי מְכוּוֹן אֶלְפִים אִמָּה חוּץ לְבִיתוֹ אוֹ חוּץ לְחֲצֵרוֹ
שְׁנַמְצָא חֹב הוּא לוֹ דְּמִסְתַּמָּא לִיכָא לְמִיחָשׁ בְּכַה"ג דְּמִידַע יְדַעֵי אֲבָל בְּמְדִינָה גְּדוּלָה
שְׂאֲנָשִׁים בְּהַ הַרְבֵּה הוּא דְּחִיִּישִׁין לְזֶה דְּשָׂכִיחַ הוּא.

וְתוּ דְּגַבֵּי מְבוּי וְחֲצֵר אֶפִּילוּ הַנִּיחַ עֵירוּבוּ מְכוּוֹן אֶלְפִים חוּץ לְבִיתוֹ אֶפְתִּי זְכוּת הוּא לוֹ
לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עַל יְדֵי זְרִיקָה כְּמ"ש רַבְּנֵי פכ"ז מה"ש ה"ח מִשָּׂא"כ בְּמְדִינָה גְּדוּלָה אִי אֶפְשָׁר
לוֹ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֹל הַמְּדִינָה עַל יְדֵי זְרִיקַת אֶלְף אִמָּה אוֹ יוֹתֵר אֶלְף אִמָּה חוּבָף בְּזֶה דְּה"ל
לְרַבְּנֵי לְפָרֵשׁ אִם עֵירָבוּ כְּלָן עֵירוּב תְּחוּמֵי א'.

גַּם אִין לְפָרֵשׁ דְּאִיִּירֵי רַבְּנֵי בְּמְדִינָה שֶׁל רַבִּים שְׁעוֹשִׂין בְּהַ שִׁיּוֹר כְּשֵׁישׁ לְהַ ב' פְּתָחִים
דְּהֵנָּה מִשָּׁ בְּדִמְיוֹן חֲצֵר הַפְּתוּחַ לְשִׂתֵי מְבוֹאוֹת הַנִּ"ל ה"ד דְּחֹב הוּא לְהֵם שְׂחִיתוּף
שְׂחִיתוּבֵינּוּ יַחַד מְפָסִידִין בְּמְקוֹם שְׁעוֹשִׂין שִׁיּוֹר לְעַנְנֵן כְּלִים שְׂבָחָצֵר וּבְמְבוּי כְּמִבְּנֵי
מְלִשׁוֹן רַבְּנֵי לְעִיל ה"כ וַיְהִי אֵלּוּ הַמְּשַׁתְּפִין וְכוּ' וַיְהִי אוֹתָן הַנְּשָׂאֵרִים וְכוּ' וְאַסוּרִין
לְטַלְטֵלן בְּכֹל הַמְּדִינָה דְּמִשְׁמַע אֶפִּילוּ כְּלִים שְׂבָחָצֵר מְדָלָא פִּי רַבְּנֵי כְּלִים שְׂבָבִית וְהַטְעַם
כְּמ"ש לְעִיל ה"ד וְנִמְצָא בְּכַה"ג אִין א' יְכוּל לְזַכּוֹת לְהֵם אִא"כ כְּבָר נִשְׁתַּתְּפוּ בְּשַׁבַּת הָעֵבֶר
וְעָשׂוּ שִׁיּוֹר זֶה דְּהִילְכָף אֶפִּילוּ כֹּל הָעֵירוּב חוּזֵר וּמְזַכָּה לְהֵם פְּעַם שְׂנִינֵי וְאִין צָרִיף
לְהוֹדִיעַם כְּדִלְעִיל ה"ו וְהֵינּוּ דוּקָא כְּשִׁעֵירָבוּ בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה בְּמִין א' מִשָּׂא"כ אִם עֵירָבוּ
בְּשַׁבַּת הָעֵבֶר מִשְׁנֵי מִינֵים צָרִיף לְהוֹדִיעַ כְּנ"ל ה"ו.

דְּאִין זֶה מְדוּקָדָק בְּלִשׁוֹן רַבְּנֵי אֶלְף ה"ל אִם עֵירָבוּ כְּלָן מְמִין א'. לְכֹן נ"ל עֵינְךָ דְּה"ק
רַבְּנֵי אִם עֵירָבוּ כְּלָן עֵירוּב א' בְּשַׁבַּת שְׁעֵבֶר וְלֹא עָשׂוּ שִׁיּוֹר דְּהֵינּוּ שְׂחִיתוּ עִיר שֶׁל יַחֲד
אֶפִּילוּ נְעֻשִׂית שֶׁל רַבִּים אוֹ שְׂאִין לְהַ אֶלְף פְּתַח א' וְשִׁיעוֹר לְשׁוֹן רַבְּנֵי כְּאִילוּ אָמַר אִם
הִיא עִיר שְׂאִין צָרִיכָה שִׁיּוֹר (וְגַם בְּעֵינֵי שְׂבָחָצֵר עֵירָבוּ בְּשַׁבַּת שְׁעֵבֶר דְּא"כ לֹא חָשִׁיב

כה"ג זכות דלא יבצר דלא קפיד על א' מבני העיר שלא יכנסו לרשותו שאין זה נוח לו כ"כ לטלטל בכל העיר אע"פ שגבי מבוני א' זכות הוא לו שדרכו תשמעו הוא בכלי הבית (במבוי) משא"כ בעיר של רבים שיש לה שתי פתחים דחוב הוא להם לגביל השויר הילקף אין מערבין שלא מדעתו ועיין במ"ש לעיל פ"ב הט"ו שע"פ דברינו דשם יש ג"כ מקום לפרש דברי רבנו הללו דבעינן עירוב ושינוף לכתחלה ע"ש אמן מ"ש פאן הוא עיקר: הכ"ד מדינה וכו' עיין בהשגות וכן מוכרח בגמרא דנ"ט ע"ב אמר מר או פלה או מבוי מבוי בפ"ע מ"ש דלחצאין דלא דאסרי אהדדי מבוי מבוי נמי אסרו אהדדי הב"ע פגון דעביד דקה אלמא דלחצאין אפילו דקה לא מהני והראב"ד פתב הטעם דאין דקה מועלת במקום דריסת רבים וכפי הנראה מלשון רבנו דאין ענין לדקה אלא פגוד מקום הפתח ובאמצע המדינה שלא במקום פתח אין ענין לדקה ובעינן מחיצה ממש פינו שיהא פרוץ יותר מעשר: ומ"ש רבנו פדי שלא יאסור וכו' משמע דכופין אותו בני המדינה לעשות דקה או להשתתף עיין מ"ש לעיל ה"ה: סליק פ"ה מה' עירובין פ"ק ו מה' עירובין ה"א מי שייצא מן המדינה בע"ש מבע"י פדלקמן הי"ג.

מזון ב' סעודות פדלקמן ה"ז. רחוק מן המדינה לאפוקי בעיבורה של עיר פדלקמן ה"ה. בתוך התחום לאפוקי חוץ לתחום פדלקמן ה"ה: ה"ד המניח עירובו ברה"י וכו' פסק רבנו כר"א שכל דבריו דברי ר' יוחנן רבי דהלכתא פנותי לגבילי שמואל ותו דהלכה פדברי המקיל בעירוב וגם בי כנישתא דבי אגובר דאין בה"כ מקום דירה וה"ל פ"ע עירוב וכו' עיין במ"ש ח"ל מסקנת הש"ס כר"א ועמש"ל פ"א הי"ט: ה"ה נתן עירובו חוץ לתחום וכו' עיין במ"מ לתמוה על הרשב"א בספרו הארוך האידו פ"רש משנתנו דף ס' מי שהי' במזרח ואמר לבנו ערב לי במערב וכו' ע"ש בפ"י רש"י ועיין לקמן פ"ז ה"ג: ה"ח וצריך וכו' עיין במ"מ ונהגה גם פשטא דסוגיא האי אילן דקאי היכא נראה פחולקת אדרבא וכן דוחק לפרש אליבא דרבא סוגיא דכלפלה עיין בגמרא: ה"י נתנו במגדול וכו' עיין מ"ש לעיל פ"א הכ"א והכ"ב: ה"י א פל המניח וכו' עיין בהשגות ומ"מ וכבר בארתי דעת רבנו פי"ב מה"ש הט"ו ע"ש ועיין לקמן פ"ז ה"ג וה"ו: הי"ג אעפ"כ וכו' פשוט הוא שאין זה הדין שייך בעירובי חצרות דשרי לכתחלה: הט"ו אכל אם עירב וכו' עיין מ"ש לעיל פ"א הכ"ב וראיתי לרבנו בפ"י המשנה פ' בפל מערבין שכתב על משנה מערבין בדמאי והמאמר בכאן אינו אלא בעירובי תחומין אבל עירובי חצרות די לו בקנין כמו שיתבאר וכן פתב במשנה דנתגלגל חוץ לתחום פ"ב ידעת פי מאמר באלו הלכות פלם אינו אלא בעירובי תחומין וכו' נראה מזה דיש פאן חזרה דבפ"י המשנה פסק כשמואל דעירוב משום קנין ולא בעינן ראוי לאכילה פלל ולעיל פ"א הכ"א והכ"ב פסק פרבה דעירוב משום דירה עיין בגמרא דף מ"ט ועיין פ"א ה"כ דקטן גובה את העירוב פרבה הילקף בנדאי תרומה טמאה ובנדאי טבל אין מערבין עירובי חצרות מיהו בספק תרומה טמאה וספק קדש סובר רבנו דכשר גבי עירובי חצרות ושאני עירובי תחומין דיש לו עיקר מן התורה תחומין די"ב מיל וספק חשכה אין מערבין: הי"ו אכל אם אמר וכו' דוקא בעירובי תחומין שאין מערבין בה"ש הוא דאמרנו מספקא לא פקעא קדושת' משא"כ בעירובי חצרות עיין לעיל ה' ט"ו ודלא כמ"ש ה"ה דכל הדינים הללו בעירובי חצרות: הי"ז הנותן את עירובו בבה"ק וכו' בגמרא דל"א דכ"ע אין מערבין אלא לדבר מצוה ודכ"ע מצות לאו ליהנות ניתנו וכו' עיין פכ"ד מה"ש ה"י דסוגיא זו מוכחת דעירובי

תצרות לא תשיב דבר מצוה אמנם דין זה לא שייך בעירובי תצרות דבעינן בית דירה: הי"ח רבים וכו' ומניחין אותו בכלי א' אע"ג שמניח לכל א' מזון שתי סעודות ואין התצרות והשתתפות להם בענין תחומין והא דקאמר שמואל דמ"ט החולק את עירובו אינו עירוב לא שייך אלא בעירובי תצרות ושיתוף לבד מ"מ פנין דאחד החולק את עירוב תחומין שלו אינו עירוב היקף פשנשתתפו כלם בכלי א' אסור לחלק דתשיב פאלו חולק עירובו של פל א' וא'.

ומ"ש רבנו וצריף לזפות וכו' עירובין דף פ': ה"כ נותן אדם מצה וכו' פשוט הוא דלא שייך דין זה גבי עירובי תצרות ושיתוף פנין דקיי"ל מערבין שלא מדעתו ואפילו בתצר הפתוח לשתי מבואות דאין מערבין עליו שלא מדעתו מ"מ בנדון דידן שגילה דעתו דניחא לי להשתתף עם בני מבוי זו אפשר לומר דמשתתפין שלא מדעתו: הכ"א וע"י עבדו ושפחתו העברים ט"ס הוא דלקמן כתב רבנו ולא ע"י עבדו ושפחתו העברים.

ולקיים הגי' צריף לומר דרבנו מחלק בין עבדו ושפחתו העברים קטנים וגדולים. ואע"פ שבברייתא לא הוזכר חילוק זה מדמה לה רבנו לבנו ובתו ודלא כמ"ש הכ"מ פ"א מה"ע דלא משפחת לי עבד עברי קטן אלא מוכרח דסובר רבנו דשפיר יכול למפוך עצמו כשהוא קטן מחמת עוני וע"פ ב"ד דטובה הוא לו שיתפרנס.

ומש"ר ואע"פ שהן אוכלין אצלו על שלחנו עיין במ"מ פ"א מה"ע ה"כ ולאפוקי עירוב תצרות ושיתוף דכל שאוכלין על שלחן א' יוצאין בעירוב א': הכ"ב הרוצה וכו' דין זה נמי לא שייך בעירובי תצרות ושיתוף וכן מפירש בגמרא ועיין בתוספות: הכ"ג האומר לחברו וכו' בפנסתאות שלנו גרסינן רבה בה"א וכן מסתבר מדאקדמוהו לרב יוסף וא"כ פשוט הוא דהלכה כרבה לגבי רב יוסף לבר משדה ענין ומחצה אמנם הרשב"א בהכרח הי' גורס רבא באלף וכמ"ש ה"ה: סליק פ"ו מה' עירובין פ"ק ז מה' עירובין ה"א חוץ למדינה פ"י חוץ לעיבורה של עיר פדלעיל פ"ו ה"ה.

ומ"ש רבנו ואמר לאו דנקא פדלקמן ה"ט ועיין בתוספות דמ"ט ע"ב ד"ה ואמר וכו': ה"ב או שחזר מעצמו ללון או נתעכב נתפונן רבנו לפי השני של רש"י וכמ"ש התוספות בד"ה כמאן שהוא עיקר ולאפוקי מיש מפרשים שהביא רש"י דנ"ב ע"ב והתוספות שם בד"ה לומר בשם ר"ת ועיין לקמן ה"ט: ה"ג בד"א וכו' עיין בהשגות ודבריו מוכרחים לכאורה מהא דמסיק בגמ' דף נ' ע"ב הב"ע פגון דאיכא ממקום רגליו עד עיקרו תרי אלפי וארבע גרמידי וכו' אלמא דהקונה שביתה חוץ לאלפים ה"ז לא יזוז ממקומו הואיל שאינו עומד בעירו וכמ"ש התוספות דמ"ט בד"ה ואפילו וכו' וכן כתב רש"י דף ס' במתניתין דמי שהי' במזרח ואמר לבנו ערב לי במערב ע"ש.

ומ"ש ה"ה לקמן ה"ה דרבנו מפרש דהא דנקט בברייתא לא יזוז ממקומו ר"ל שכשיגיע לאילן לא יזוז ממקומו ולצד ביתו מפני שקנה שביתה במקום עמידת רגליו הואיל שהד"א שפחת האילן הם חוץ לאלפים ממקום רגליו וזהו דנסק גדול ודברים שאין הדעת סובלתן אמנם לפי ע"ד נראה דרבנו לא ס"ל החילוק שמחלקין רש"י ותוספות בין מי שעומד בביתו וקונה שביתה חוץ לתחום ביתו ובין העומד בשדה וקונה שביתה חוץ לתחום מקום עמידת רגליו אלא סובר רבנו דתנאי היא דהנה סתמי דמתניתין דנתגלגל חוץ לתחום שבדף ל"ה והי' סתמא דמי שהי' במזרח וכו' שבדף ס' דמוכח דמי

שְׁמַנִּית עִירוּבוּ חוּץ לְאַלְפִים קָנָה שְׁבִיתָהּ בְּמִקְוָמוֹ אֶתְאֵן כִּר' יוֹחֲנָן בֶּן נוּרִי דִס"ל דִּמ"ה
מִי שֶׁיִּשְׁן בְּדֶרֶךְ וְלֹא קָנָה לוֹ שְׁבִיתָה יֵשׁ לוֹ אֲלֵפִים אִמָּה לְכָל רוּחַ וְכִי הֵיכִי דִס"ל לְרִיב"ן
דְּבִישְׁן קָנָה מְקוּמוֹ ה"ה נְמִי אֲפִילוֹ עָקַר מְקוּמוֹ כֹּל שְׁלֵא קָנָה הָעִירוּב קָנָה שְׁבִיתָה בְּמִקְוָמוֹ
דְּאִין לוֹמַר דְּמוּדָה רִיב"ן בְּעוֹקֵר דִּא"כ אֶמְאֵן תְּרַמְיָן לְהִנָּה סְתָמִי אֲבָל רַבֵּן דְּרִיב"ן דִּס"ל
אֲפִילוֹ בִּישְׁן אִין לוֹ אֲלֵא ד"א כ"ש בְּעוֹקֵר עֵינִין מ"ש סְפִי"ב מֵה"ש בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמִי דְהָךְ
מִתְנִיתִין דְּמִי שֶׁיִּשְׁן בְּדֶרֶךְ דְּאֶפְלָגוּ רִיב"ן וְרַבֵּן אֲיִירִי בִּישְׁן בְּתוֹף תְּחוּמוֹ שֶׁל עִיר וְאֶפ"ה
לֹא יָזוּז מְמִקְוָמוֹ לְרַבֵּן וְא"כ בְּהִכְרַח פְּלִיגִי רַבֵּן דְּרִיב"ן אֶהְנֶה סְתָמִי וְהָךְ בְּרִייתָא שֶׁבְּדָף
נ' ע"ב דְּלֹא יָזוּז מְמִקְוָמוֹ אֶתְיָא פְּרַבֵּן דְּרִיב"ן וְכִינֵן דְּרַבֵּנוּ פֶּסֶק פכ"ז מֵה"ש ה"י כְּרִיב"ן
ע"ש שְׁפִיר פֶּסֶק רַבֵּנוּ דִּישׁ לוֹ אֲלֵפִים אִמָּה מְמִקְוָמוֹ וְזֵה בְּרוּר וְעֵינִין עוֹד לְקַמֵּן ה"ה.

וּמ"ש רַבֵּנוּ אוֹ בְּרַחוּק וְכו' רַבֵּנוּ פֶּסֶק פְּאִיקְוִמָתָא דְרַב נַחְמָן דְּמַחְלֻקַת בְּמִקְוָמִי וְסָבַר ר'
יְהוּדָא עֵיקַר עִירוּב בְּרַגְלֵי אֲבָל בְּמִקְוָמִי פְּלוּנִי מוּדָה ר' יְהוּדָא דְעֵנִי אִין אֲבָל עֲשִׂיר לֹא
וּמִיָּהוּ מִדְּתַנְיָא וְלֹא יֵצֵא עֲשִׂיר חוּץ לְתַחוּם וַיֹּאמֶר שְׁבִיתָתִי בְּמִקְוָמִי לְפִי שְׁלֵא אָמְרוּ
מְעַרְבִין בְּרַגְלֵי אֲלֵא לְמִי שֶׁבָּא בְּדֶרֶךְ וְחֲשָׁכָה דְבָרֵי רַבִּי מֵאִיר אֶלְמָא דְדִין עֵנִי וּמִי שֶׁבָּא
בְּדֶרֶךְ וְחֲשָׁכָה שְׁוִים הִילְכָף שְׁמַעֵינֵן מִדְר"מ בְּמִקְוָמִי דֵה"ה לר' יְהוּדָה בְּמִקְוָמִי פְּלוּנִי.

וּמ"ש רַבֵּנוּ אִם רִץ בְּכָל פָּחוּ וְכו' פְּאִיקָא דְאֶמְרֵי מְשֻׁמִּי דְרַבָּא דְנ"א ע"א: ה"ד מִי שֶׁעָמַד
מִבְּע"י בְּרַה"י לְשׁוֹן הַתּוֹסֶפֶת פ"ו דְּעִירוּבִין הָאֹמֵר שְׁבִיתָתִי ע"ג הָאֵילָן ע"ג גִּינָה בְּתַל
גְּבוּהָ י"ט לֹא יוֹתֵר מִבֵּית סְאִתִּים פְּחוֹת מִי"ט לֹא יוֹתֵר מִד"א בְּנִקְעָה עֲמוּק י' לֹא יוֹתֵר מִב"ס
פְּחוֹת מִי"ט לֹא יוֹתֵר מִד"א בְּגִינָה מְנוֹקֶת גָּדַר גְּבוּהָ י' לֹא יוֹתֵר מִב"ס פְּחוֹת מִי"ט לֹא
יוֹתֵר מִד"א ע"כ וְלִזְהָ דְקִדְקָה רַבֵּנוּ לְכַתּוּב בְּרַה"י: ה"ה הַקּוּנָה שְׁבִיתָהּ וְכו' עֵינִין בְּהַשְׁגוֹת
וְהַרְבֵּי הַמַּאֲדִי גְּדֻמָּה לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי שְׁמוּאֵל לְדֶרֶךְ רַבֵּנוּ דְלֹא אָמַר פְּלוּם לְבֵיתוֹ אֲבָל לְתַחְתּוֹ
שֶׁל אֵילָן מְצִי אֲזִיל הֵינְנוּ מְשׁוּם שְׁקוּנָה שְׁבִיתָהּ בְּמִקְוָמוֹ וְהָא דְסִיִּים שְׁמוּאֵל וְנַעֲשֶׂה תַחְתּוֹ
שֶׁל אֵילָן חֲמַר גְּמַל זֶהוּ נְתִינָת טַעַם דְּלֵהֲכִי לֹא קָנָה שְׁבִיתָהּ בְּתַחְתּוֹ שֶׁל אֵילָן לְפִי שְׁנַעֲשֶׂה
חֲמַר גְּמַל וּמִש"ה לֹא קָנָה שֵׁם שְׁבִיתָהּ כֹּלֵל אֲלֵא בְּמִקְוָמוֹ וְזֵה דְחֻסָּה גְּדוּל בְּבִיאור הַסּוּגְיָא
וְכַמ"ש לְעֵיל ה"ג ע"ש.

וּנ"ל לְבָאָר דְּרַבֵּנוּ אֵינְנוּ מְפָרֵשׁ כְּפִרְש"י דְּמֵאִי פֶּסֶקָא דְשְׁמוּאֵל דְּכָל נוֹפוֹ שֶׁל אֵילָן תּוֹף
אֲלֵפִים לְמִקְוָמִי עֲמִידַת רַגְלֵי וּבֵיתוֹ רְחוּק מְעִיקְרוֹ ב' אֲלֵפִים דְּהָא פִי הֵיכִי דְנִקְיֵט בְּמִתְנִיתִין
מְעִיקְרוֹ עַד בֵּיתוֹ אֲלֵפִים ה"ג נִקְיֵט מְמִקְוָמוֹ רַגְלֵי וְעַד עִיקְרוֹ אֲלֵפִים אִמָּה וּמ"ש רש"י
לְקַמֵּן מְפָרֵשׁ דְּכִי אָמַר שְׁמוּאֵל לְמִילְתֵּי וְכו' נִתְפַּנּוּן בְּזֵה לְמָה שְׁאָמַר לְקַמֵּן הַב"ע פְּגוּן
דְּאִיקָא מְמִקְוָמוֹ רַגְלֵי עַד עִיקְרוֹ ב"א וְד' גְּרַמִּידִי וְכו' הוּא מְגַנְמָגֵם כַּמ"ש לְקַמֵּן אֲלֵא רַבֵּנוּ
מְפָרֵשׁ שֶׁיֵּשׁ מְעִיקְרֵי הָאֵילָן אֲלֵפִים לְבֵיתוֹ וְגַם אֲלֵפִים לְמִקְוָמוֹ עֲמִידַת רַגְלֵי וְאִירִי בְּאֵילָן
רְחֵב שְׁמִנָּה אֲמוֹת כְּדִמְסִיק בְּגִמְרָא נְמַצָּא אִם מְקוּם עֲמִידַת רַגְלֵי מְצַפּוֹן הָאֵילָן וּבֵיתוֹ
לְדָרוֹם הָאֵילָן סוּבַר שְׁמוּאֵל דְּקָנָה שְׁבִיתָהּ תַּחַת הָאֵילָן שְׁהָרִי כֹּל הָאֵילָן תּוֹף אֲלֵפִים וְאַרְבַּע
אֲמוֹת לְמִקְוָמוֹ עֲמִידַת רַגְלֵי וְאֶפְּלוֹ תִימָא דְקָנָה שְׁבִיתָהּ בְּאַרְבַּע אֲמוֹת הַדְּרוֹמִית מ"מ אִין
הָעִירוּב חוּץ לְתַחוּם מְקוּם עֲמִידַתוֹ שְׁגַם בְּמִקְוָמוֹ עֲמִידַתוֹ יֵשׁ לוֹ ד' אֲמוֹת (וְעֵינִין לְעֵיל פ"ו
ה"א דד"א שֶׁל מְקוּם שְׁבִיתָהּ הוּא בְּאֶמְצָעֵן נְמַצָּא שְׁמִקְוָמוֹ שְׁבִיתָהּ בְּאֶמְצָע ד"א הַדְּרוֹמִית
הוּא תּוֹף ב' אֲלֵפִים וּשְׁתֵּי אֲמוֹת לְמִקְוָמוֹ עֲמִידַת רַגְלֵי וְכַגּוֹן שְׁמִקְוָמוֹ עֲמִידַת רַגְלֵי הוּא
בְּתוֹף אֲלֵפִים אִמָּה לְעִיקְרוֹ דְנִמְצָא דְלֹא הָוָה בְּדִמְיוֹן נִתְגַּלְגַּל הָעִירוּב חוּץ לְב' אֲמוֹת אֲלֵא

תוף ב' אמות ר"ל שאם תמדוד אלפים אמה ממקום רגליו עד עיקרו ומקום רגליו עצמן (בכלל האלפים) ורב פליג וס"ל דכיון דלא סיים אתרין אין לו ד"א תחת האילן דלא קנה שם שביתה דהא בהא תליא דכל שקנה שביתה יש לו ד"א והילכך אפילו לתחתיו של אילן לא מצי אזיל דנדאי גם במקום עמידת רגליו לא קנה שביתה לענגו שניתן לו ד"א כיון דעקר שביתתו ממקומו אלא דאפ"ה לתחתיו של אילן מצי אזיל עד עיקרו אלפים אמה כר' יוחנן בן נורי כמ"ש לעיל ה"ג דלא גרע מחפצי הפקר אלא שאינו יכול לילך מתחתיו של אילן בד"א הדרומית שהם חוץ לאלפים ממקום עמידת רגליו.

הינצא מזה דאליבא דרב כיון שלא סיים מקומו והאילן רחב ח' אמה לא קנה שביתה כלל לא במקום עמידת רגליו ולא תחת האילן הילכך אליבא דרבנן דריב"ן לא יזוז ממקומו כלל אב"ל לריב"ן הולך ממקום עמידת רגליו רק אלפים אמה שאין לו ד"א במקום עמידת רגליו והילכך אפילו לתחתיו של אילן לצד דרום העיקר לא מצי אזיל וכן מפני דבריו רבנו בפ"ה המשנה וז"ל וכמו כן אם קנה שביתה בר"ה במקום ידוע כמו עיקר אילן או גדר יש לו באותו מקום ד"א ואלפים חוץ לאותן ד"א ולפי שאמר תחתיו והוא אינו מסנייג לא אמר כלום ואין לו לקחת אלא לעיקרו של אילן בלבד ולא ילך משם לביתו אלפים אמה ולא הד' אמות שיש לו בלתי מסנייגות עד שנמדוד משם אלפים אמה וזהו פשיש תחת האילן ח' אמות או יותר וכו' ע"ש הרי עיני כל מעיין רואות שפירש משנתנו אליבא דרב דהלקתא כוותי' לגבין' שמואל ואליבא דר' יוחנן בן נורי דהא דקאמר רב אפילו לתחתיו של אילן לא מצי אזיל היינו באותן ד"א הדרומית שהם חוץ לאלפים ממקום עמידת רגליו וזהו פ"ה נחמד מאד בלשון הגמרא דלפי דעת רש"י דאף ריב"ן מודה בעיקר דלא יזוז ממקומו אמאי נקיט רב דאפילו לתחתיו של אילן לא מצי אזיל הל"ל לא אמר כלום כל עיקר ולא יזוז ממקומו אלא נדאי דמותר לו לילך ממקומו אלפים כריב"ן כדין חפצי הפקר אלא דלא קנה שביתה במקומו לענגו ד' אמות הואיל שעקר שביתתו.

ושמואל פליג וס"ל דקנה שביתה תחת האילן ממ"נ הילכך מצי אזיל תחת האילן כיון שכל האילן תוף אלפים וד' גרמידי למקום עמידת רגליו דלא ה"ל כמניח עירובו חוץ לתחום אלא דלבייתו לא יוכל לילך דבא למדוד מן הדרום מודדין לו מן הצפון ונמצא התחלת ביתו חוץ לאלפים וד' גרמידי מן צפון האילן.

ואפולגו אמוראי במילת' דרב אי טעמא דרב משום דלא מסיים אתרין הילכך אפילו אמר ליקנו לי ד"א מתוף שמנה לא קנה שביתה תחת האילן א"ד טעמא דרב משום כל שאינו בזאח"ז אפילו בבת אחת אינו ואז אם אומר ליקנו לי ד"א מתוף ח' מהני.

ומסיק תנאי כוותי' דרב דקאמר אם לא סיים ד"א שקבע לא יזוז ממקומו והוה ברייתא כרבנן דריב"ן דחפצי הפקר לא קנו שביתה כנ"ל ה"ג מיהו מוכח מיהות דלא קנה שביתה תחת האילן ותיובתא דשמואל ומשני שמואל ה"ב ע כגון דאיכא במקום רגליו ועד עיקרו אלפים וד' גרמידי שצמצא דרום האילן חוץ לתחום מקום רגליו ד' אמות מש"ה לא קנה שביתה תחת האילן דכיון שלא סיים ושם מקום שביתתו בדרום האילן ומש"ה לא יזוז ממקומו לרבנן דריב"ן ומנה דלריב"ן מהלך ממקום רגליו אלפים אב"ל היכא שהאילן עומד בתוף אלפים וד"א כנ"ל שפיר קנה שביתה תחת האילן אלא דה"ל חמר גמל.

ואח"כ קאמר פּוּנְתִי דְשִׁמוּאֵל טָעָה וְעִירַב לְשִׁתֵּי רוּחוֹת וְכוּ' מְהֵלֵךְ לְצַפּוֹן פְּעִירוּבוֹ וְלְדָרוֹם וְלְדָרוֹם פְּעִירוּבוֹ לְצַפּוֹן וְהָיָה תְּיֻבְּתָא דְרַב לְלִישְׁנָא בְּתָרָא דְטַעֲמִי דְרַב מְשׁוּם דְּכָל שְׂאִינוּ בְּזַח"ז אֶפְּלוּ בְּבֵת אַחַת אִינוּ דְּהָרִי שְׁנֵי עִירוּבֵין אִינְם בְּזַח"ז וְאַפ"ה יִשְׁנָם בְּבֵת אַחַת וְלֹא אֶמְרִינּוּ דְתַרְנוּנְיָהּ לֹא קָנוּ וְאִין מוֹדְדִין לוֹ אֶלָּא מִמְקוֹמוֹ אַבְּל לִישְׁנָא קָמָא דְרַב דְטַעֲמִי מְשׁוּם דְלֹא מְסִינְיָי לֹא אִיתְּוֹתֵב וְכַמ"ש בְּעַל הַמְּאֹר וְהַרְמַב"ן בְּמִלְחָמוֹתָיו דְשִׂאנֵי הָדֵךְ דְשְׁנֵי עִירוּבֵים דְכָל חֲדָא וְחֲדָא מִיְנֵינְיָהּ מְסִינְיָי וּמַש"ה פֶּסֶק רַבְּנֵי פְּלִישְׁנָא קָמָא דְרַב וְכַמְבֹּאֵר מִלְּשׁוֹנוֹ לְקַמְּן ה"ז שֶׁכ' לְפִיכָה צְרִיף לְהַתְּפַנּוֹן לְשִׁפּוֹת בְּעִיקְרוֹ אוֹ בַד' אַמּוֹת שְׁבַדְרוֹמוֹ אוֹ שְׁבַצְפוֹנוֹ דְמִשְׁמַע דְלֹא מְהֵנִי בְּאוּמַר לִיקְנוּ לִי ד"א מְתוּף שְׁמֵנָה וְכֵן הָא דְקָאֵמַר רַב הוּנָא בְּרִי דְר' יְהוֹשֻׁעַ לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּאֵילָן שְׁתַּחֲתִיו שְׁמֵנָה אַמּוֹת אֶתְיָי כְּרַב וְדָלָא כְּשִׁמוּאֵל וְדָלָא כְּמוֹ שְׁנַדְחַק ה"ה לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי רַבְּנֵי אֶלְיָבָא דְשִׁמוּאֵל.

ולפמ"ש יש לקיים הל'ישנא אחר'ינא שהביא רש"י בשם רבותיו דס"ל לשמואל לתת'יו של אילן מצי א'זיל ממ"נ דאי שביתתו בד"א של אילן הדרומית שנמצא עירובו חוץ לתחום מקום רגליו הרי קנה שביתה במקומו כר' יוחנן בן נורי ומותר לילך עד עיקרו ואי שביתתו בד"א הצפונית של אילן נמצא קנה שביתה תחת האילן ומותר לו לילך ממקומו עד האילן אבל לצד ביתו אסור לו לילך כלל דנעשה האילן חסר גמל שאם באת למדוד לו מן הצפון אלפים לצד ביתו אנו מוודין לו מן הדרום שנמצא לא קנה שביתה תחת האילן כלל אלא במקומו ואין לו לצד ביתו כלום ואם באת למדוד לו מן הדרום לומר שלא קנה שביתה תחת האילן אלא במקומו שיהי' מותר לו לילך לצפון מקומו אז אנו מוודין לו מן הצפון ונמצא קנה שביתה תחת האילן ואין לו כלום מצד מקום עמידתו לצפון הי'לכף אסור לו לילך אלא במקום עמידת רגליו עד תחתיו של אילן.

אף דלפ"ז קשה הא דקאמר שמואל הב"ע פגון דאיכא במקום רגליו ועד עיקרו תרי אלפי וארבע גרמידי דאפילו בעיקרו רחוק אלפים נמי נעשה חסר גמל ולא יזוז ממקומו לרבנן דר"י בן נורי וכה"ג קשה נמי לדרף רש"י כמו שרמזתי על זה לעיל והנכון כמ"ש בבבאיור הסוגיא לדרף רבנו ותו לא מדי: ה"ז לפיכך וכו' עיין מ"ש לעיל ה"ה: ה"ח אנשי העיר וכו' שהרי לא הונא שם עירובן עיין בפעל המאור מה שהשיג על הרי"ף ודברי רבנו באו בדקדוק.

ומ"ש הרב המגיד דסובר רבנו דב' בתים אורחא דמילתא נקיט עיין לעיל ה"ג דלשיטת רש"י ותוספות שפיר י"ל דבית דנקא נקיט משא"כ לדרף רבנו צ"ל דאורחא דמילתא נקיט: ה"ט אין צריף לומר שביתתו במקום פלוני הנה רבנו מפרש כפי' רש"י השני דרבה סובר דלר' יהודה צריף להחזיק ולומר לר' יוסי בלומר גרידא סגי ורב יוסף סובר דלר' יהודה צריף לומר ולהחזיק ולר' יוסי במחזיק גרידא סגי ולפ"ז גרסינן בעובדא דרב יהודה בר אישתתא פמאן פרב יוסף ואל'יבא דר' יוסי ונראה דלא גריס רבנו לא פרבא ואל'יבא דר' יהודה וגם הרי"ף לא הי' גורס כלל הך סיומא ושפיר הלכתא כר' יוסף ועיין בפרש"י: סליק פ"ז מה' עירובין פרק ח מה' עירובין ה"ה י"ט שחל להיות וכו' עיין בהשגות ודבריו תמוהים דבהדניא חילק פן רבנו לקמן הי"א והי"ב והי"ג ועיין במגדל עז ומ"ש רבנו בד"א וכו' עירובין דף ל"ט ע"ב: ה"ו וכן מתנה אדם וכו' בתוספתא פ"ג דעירובין מתנה אדם על עירובו ואומר עירובי לשבת זו ולא לשבת אחרת לשבת

אחרת ולא לשבת זו עירובי לשבתות ולא לי"ט לי"ט ולא לשבתות לשבת ולא ליה"כ ליה"כ ולא לשבת ע"כ: ה"ז אומר לחמשה וכו' דבדאורייתא אין ברירה ובדרבנן יש ברירה עיין ביצה דף ל"ז ע"ב: ה"ח המערב לב' י"ט וכו' עיין בהשגות ופשוט בכוננתו דס"ל לחומרא הווי קדושה אחת אבל לא לקולא הילקף הרי שעירב בער"ה ונאכל עירובו בי"ט ראשון ועדיין לא עירב ברגליו ביום הראשון וגם לא עירב בפת נעשה חמר גמל דספק שפא קדושה אחת היא ונמצא קנה לו מקום הנחת העירוב וספק שפא אינו קדושה א' ונמצא קנה שביתה ביום ב' של ר"ה בביתו.

וכה"ג אליבא דרבנן דמספקא להו בב' י"ט של גליות בהכרח אם נאכל עירובו בי"ט ראשון ה"ל בי"ט שני חמר גמל ולפ"ז הא דקאמר בגמרא דמודים חכמים לר"א שאם נאכל עירובו בי"ט ראשון אין יוצא עליו ביום שני לאו מודים ממש לר"א דבי"ט שני קנה שביתה בביתו אלא דס"ל דהנה חמר גמל וכו' סרה תלונת ה"ה על הראב"ד דלא היו יכולים רבנן לומר לר"א וליטעמיה בב' י"ט של ר"ה מאי אפא למימר דהתם נדאי ה"ל חמר גמל משום ספיקא משא"כ בב' ימים טובים של גליות אליבא דר"א פסיקא לי' דב' קדושות הן וקנה שביתה בביתו ולזה הוצרך לחדש דספוקי מספקא להו דהשתא אה"נ דפליגי חכמים אדר"א וס"ל בב' י"ט של גליות הנה חמר גמל ודלא כר"א דס"ל שקנה שביתה במקומו.

ואפשר לומר דגם רבנו ס"ל פדעת הראב"ד אלא דמש"ה לא פניל רבנו י"ט של ר"ה בהדי' י"ט של גליות דיש חילוק דבי"ט ושבת נאכל עירובו בראשון אז בשני קנה שביתה בביתו ובר"ה ה"ל חמר גמל ולא מתני' לי' הדיני' שפסמוה"ט והא דלא פתב רבנו דיני ר"ה משום שאין דרכו לכתוב דיני' שלא נזכרו בגמרא בהדי' ועיין במגדל עז.

ואפשר נמי דפליג רבנו על הראב"ד מיהו אין הכרע. ומ"ש רבנו פל בה"ש היינו לכתחלה משא"כ בדיעבד שהרי מי שנאכל עירובו בה"ש עירובו פנ"ל פ"ו הי"ג ע"ש: הט"ו פיצד מתנה וכו' הנה בכאן סתם רבנו דבריו ועיין לקמן פ"ו מהי"ט הי"ד דכל דינים הללו של תנאי בב' י"ט של גליות אינם אלא בזמן שהיו ב"ד בא"י אבל בזמן הזה אינו יכול להתנות ע"ש: סליק פ"ח וסליקא להו הלכות עירובין הלכות שביתה עשור פרק א ה"א שנאמר שבת שבתון וכו' עיין בלח"מ שהאריף וכל דבריו מגומגמין דאין מקום לקוש' זו לדרף רבנו דאף לדרף רש"י קשה דמרתני שבתון ל"ל דנהי דדרשינן חד שבתון לשאר עינויים נוקים אינן שבתון לקניבת ירק אלא נדאי דפסיקא לי' להש"ס דאתי לשום דרשא א"כ גם לדרף רבנו ניקח.

גם מה שפייס הלח"מ ועיין לעיל דרבנו יתרו וכו' ט"ס הוא וצ"ל ועי"ל דרבנו יתרו פתירוץ התוספות דאסמכתא בעלמא הוא. אין זה תירוץ על קושני' רש"י דאטו הדורש להסמיה אקרא ל"צ להסביר פנים לדרשא דידי' והאריף יוכל להסמיה שבתון דשבת על איסור קניבת ירק מה שא"א למדרש הכי דא"כ יה"כ נמי אלא פנונת התוספות דאסמכתא הוא דמאי נשתנה קניבת ירק משארני שבותין ואטו קניבת ירק נזכר בקרא.

גם יסוד דבריו מגומגמין שנראה יסוד דבריו דלא דרשינן קרא לעשה אלא היכא דליכא למדריש ונהפוך הוא דנדאי חד קרא איצטרף לגופא לעשה ואינן דרשינן והא דקאמר בגמרא לעבור עלי' בעשה ול"ת ר"ל בעשה בתרה.

אַמְנָם בְּאֵמַת נִרְאָה דְלִק"מ דְּוֹדַי חֵד שְׁבִתוֹן אִיִּצְטְרִיף לְדָרוּשׁ מִיַּגְלִי שְׁבוּתִין דִּיה"כ וְכֵן דְּרִישׁ בְּהִדְיָא בַת"כ שְׁבִתוֹן שְׁבוּת הוּבָא בִּילְקוּט פְּרִשְׁת אַחֲרֵי חוּץ מִקְנִיבַת יָרֵק שְׁהִתִּירוּ מִפְּנֵי עֲגַמַת נֶפֶשׁ וְאִידֵךְ שְׁבִתוֹן לְשָׂאָר עֲנוּיִין וּבְשִׁבְת דְּאִיכָא טוּבָא קְרָאִי דְּרִישׁ מִחֵד שְׁבִתוֹן פְּרֵט לְקְנִיבַת יָרֵק.

אַמְנָם תְּרַתִּי שְׁבִת דְּכְתִיבִי הֵן לְעֵשִׂין יִתְרִים דְּהָא אֲכִילָה נִפְקָא לֹו מִתְעֵנו אֵת נִפְשׁוֹתֵיכֶם וְטוּבָא קְרָאִי וְעֲנִיתֶם כְּתִיבִי וְאִין זֶה קִנְשִׁי' כַּמ"ש רַבְּנוּ בַס' מְנַן הַמְצוֹת שְׂרֵשׁ ט' דְּכַה"ג אִיכָא ה' עֵשִׂין בְּצִיצִית וַח' בְּתַפְּלִין: ה"ב פְּלָלוּ שְׁל דְּבָר וְכו' עֵינֵן בַּלח"מ וְאִין דְּבָרֵי נְכוּנִים דְּמִבְּנָאָר בְּלִשׁוֹן רַבְּנוּ דַמ"ש בְּעֲנִינֵי אֵלוּ מוּסַב עַל פֶּל הַנּוֹפֵר בְּהִלְכָה זֹו דְּהֵינּוּ פֶּל דְּבָר שְׂאָסוּר לְעֵשׂוֹתֵן דְּהֵינּוּ שְׁבוּתִין וְכָל שְׂאָסוּר לְטַלְטְלוּ דְּהֵינּוּ מְקַצֵּה וְכָל שְׂאָסוּר לְאָמְרוּ וְלְעֵשׂוֹתוֹ דְּהֵינּוּ דִּינֵי דְּבָר וְיִתְר הַדִּינִים הַנּוֹפְרִים פַּכ"ד מַה"ש אֵלָא שְׂאִין מְקוּם לְקִנְשִׁיתוֹ דְּכִינּוּ דְּהֵינּוּ קְנִיבַת יָרֵק מִשׁוּם עֲגַמַת נֶפֶשׁ לֹא קִחְשִׁיב לִי בְּאִין בֵּין כִּי הִיכִי דְּלֹא חָשִׁיב עֲנוּי דְּלֹא שִׁיף בְּשִׁבְת וּקְנִיבַת יָרֵק הַנּוֹתֵר מִפְּלָלוּ מִשׁוּם לְתֹא דְּעֵינּוּי לְעֲגַמַת נֶפֶשׁ וּמֵן הַמְּנַחָה וְלַמְעֵלָה גְּרִידָא וְעִי' בַס' מְנוּח: ה"ג וּמְוֹתֵר לְקַנְב וְכו' עֵינֵן פ"ז מַה"ש ה"ה וְמַה שְׁהַקְשָׁה הַלח"מ עַל ה"ה דְּהֵרִי קְנִיבַת יָרֵק אֲסוּר בְּשִׁבְת מְדַאֲוֵרִיָּתָא וְסִינְרִץ בְּדוּחַק בְּאֵמַת לַק"מ דְּוֹדַי קְרָא אֲסַמְכָתָא הוּא וְכָל הַשְׁבוּתִין מְדַבְּרֵיהֶם וְעֵינֵן לְעִיל ה"א.

וּמ"ש ה"ה דְּתַנְיָא כְּנוֹתֵי דְּהַאוֹסְרִים עֵינֵן בַּלח"מ וְלוּלִי דְּבָרֵי הָרַב הַמַּגִּיד הִי' נִרְאָה לְפָרֵשׁ לְדָרְךָ רַבְּנוּ הָא דְּמַסִּיק בְּגַמְרָא אֲתִי אַגְרָתָא מִמְעַרְבָא מִשְׁמֵי' דַר' יוֹחֲנָן דְּאֲסוּר הֵינּוּ בִיה"כ שְׁחַל בְּשִׁבְת הִילְכָף הִיכָא דְּמַקְדָּמִי דְּלִיכָא עֲגַמַת נֶפֶשׁ אֲסוּר מִשׁוּם שְׁבוּת דְּשִׁבְת אָבֵל בִּיה"כ גְּרִידָא לֹא גִזַר שְׂמָא יְקָדִים וְעֵינֵן בְּסַפֵּר מְנוּח וְשֵׁם הַעֵלָה שְׁנֵי פִירוּשֵׁי לְעֲגַמַת נֶפֶשׁ אוֹ פְּדִי שְׁלֹא תִהְיֶה נֶפֶשׁוֹ עֲגוּמָה וְיִמְצָא מַה לְאַכּוֹל וְהַר"ש פִּי' פְּדִי לְהַרְבוּת בְּעֲגַמַת נֶפֶשׁ וְזֶה מְסָפִים לַמ"ש לְעִיל ה"ב: ה"ד מ"ע אַחֲרֵת וְכו' עֵינֵן בַּלח"מ וְעֵינֵן מ"ש לְקַמֵן ה"ה: ה"ה וְכֵן לְמַדְנּוּ מִפִּי הַשְּׂמוּעָה וְכו' עֵינֵן בַּמ"מ פִּירוּשׁ לְדְבָרֵי שְׂרָצָה לְהוֹכִיחַ דַּמ"ש רַבְּנוּ כָּאֵן מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמַדְנּוּ אִין פִּירוּשׁוֹ שְׁהוּא מְדַאֲוֵרִיָּתָא כְּמוֹ שְׁלַעִיל ה"ד כ' לִשׁוֹן זֶה מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְמָדוּ וְהוּא דְּאוֹרֵיָּתָא כְּמוֹ שְׁפַתְב הַכ"מ שְׁבַאֲמַת זֶהוּ פְּנוּת רַבְּנוּ לְדַעַת הַר"ן לְזֶה הַפְּרִית ה"ה דְּאִין זֶה פְּנוּת רַבְּנוּ דְּאִי ס"ד דַּד' עֲנוּיִים דְּאוֹרֵיָּתָא ה"ל לְרַבְּנוּ לְמַנּוּתֵן מ"ע בְּפִנֵי עֲצָמָה.

אַף דְּלִזָּה הִי' מְקוּם לְסַתְּוֹר דַּאע"ג שְׁהֵן דְּאוֹרֵיָּתָא הֵם בְּכָלֵל וְעֲנִיתֶם דַּה"ל עֲשֵׂה שְׁבַכְלָלוּת דְּנִמְנָה בַחֲדָא כִּי הִיכִי דְּעֵשִׂה דְּשִׁבִיתָה מְל"ט מְלֹאכּוֹת נְמַנִּית בַּחֲדָא לְזֶה סִיִּים ה"ה דְּכִינּוּ דְּרַבְּנוּ לֹא מִפִּיק לְהוּ מִמְשַׁמְעוֹת וְעֲנִיתֶם וְאִיִּצְטְרִיף רַבּוּיָא דְּשְׁבִתוֹן אֵלְמָא דְּלֹאוּ בְּכָלֵל עֲנוּי הֵן וְאִם כֵּן אִי ס"ד דְּדַרְשָׁא דְּשְׁבִתוֹן דְּרִשָׁא גְּמוּרָה הִיא ה"ל לְמַנּוּת שְׁבִתוֹן לְעֵשִׂה בַפ"ע.

אַלָּא וְדַאי דְּסוּבֵר רַבְּנוּ דְּרַבּוּי דְּשְׁבִתוֹן יֵשׁ לוֹ דִּין הַדְּבָר הַלְמֵד מִי"ג מִדּוֹת וְדַרְכָּנּוּ הוּא כְּמוֹ שְׁפַתְב רַבְּנוּ בְּמַנְיֵן הַמְצוֹת שְׂרֵשׁ ב' וְהַלח"מ נִדְחַק בְּבִיאוֹר דְּבָרֵי ה"ה וְהַנְּכוּן כַּמ"ש. אַמְנָם יוֹתֵר נִרְאָה דְּוֹדַי דְּאוֹרֵיָּתָא הוּא וְכַמ"ש רַבְּנוּ בְּמַנְיֵן הַמְצוֹת עֲשֵׂה קס"ד שְׂצוּנּוּ לְהַתְעַנּוּת בְּעֵשִׂרָה בְּתַשְׁרִינְהוּא אֲמָרוּ ית' תְּעַנּוּ אֵת נִפְשׁוֹתֵיכֶם וְכָא הִפִּי' בְּסַפְרֵי תְעַנּוּ עֲנוּיִי שְׁהוּא אִיבּוּד נֶפֶשׁ וְאִיזְהוּ זֶה אֲכִילָה וְשִׁתִּי' וְכֵן בָּאָה הַקְּבֵלָה שְׁהוּא אֲסוּר בְּרַחֲצֵה וְסִיכָה

ונעילת הסנדל ומשמיש המטה והשביתה היא מיוחדת מאלו הפעולות כלם באמרם שבת שבתון הוא לכם ועניתם את נפשותיכם פאלו אמר שחובה היא השביתה המיוחדת במלאכה והשביתה המיוחדת במזון הגוף וקיומו ולכן אמר שבתון ולשון ספרי מנין שיה"כ אסור ברחיצה וסיכה וכו' ת"ל שבת שבתון פלומר השביתה תהי' מפל אלה הדברים עד שיגיע העינוי ע"כ הרי דפשוטא דקרא תשבנות ממלאכה ומרחיצה וסיכה עד שמתחמת זה יושב ובטל מפל דבר ויהי' לכם עינוי ולפ"ז מתנרץ קושני' ה"ה דאע"ג דנפקא מקרא דשבתון הוא בכלל ועניתם דה"ק שבות מאלו שמתענו ולזה לא מנאו רבנו למ"ע בפ"ע ולפי דברי רבנו הללו נ"ל להגיה דברי רבנו בכאן שבת לענין מלאכה ושבתון לענינים אלו דאכילה נפקא לן מתענו וענין לעיל ה"א.

ה"ו פ"שם ששבות וכו' דברי רבנו תמוהים ודברי ה"ה סתומים דאפתי פסק רבנו דלא כמאן כמו שהאריך הלח"מ וגם בשו"ת בן לב האריך מאד. ואחרון שבכלם היה הרב בעל קרבן אהרן דף רכ"ט האריך מאד בסתירת דברי הלח"מ ודברי מהר"י ו' לב בתשובות נצחיו ונלאתי להעתיק דבריו דרשהו משם והוא העלה ביישוב דברי ה"ה דס"ל דתנא דעצם עצם ממעט תוספת עינוי לגמרי מאזקה ואפילו מאיסור ומוקי קרא דועניתם לכל האוכל בתשיעי וכו' ותנא דאיך ברייתא ס"ל דמקרא דועניתם דרשינן תוספת עינוי ומלאכה אפילו בשבתות וי"ט ובמסכת ר"ה איכא נמי פלוגתא דר' ישמעאל ור"ע דר' ישמעאל ס"ל תוספת בכלל דאורייתא מקרא דועניתם כתנא דאיך ברייתא הנ"ל ור"ע דדריש ועניתם לכל האוכל ושונה בתשיעי ומפיק לתוספת שביעית מבחריש ובקציר תשבנות בהכרח לית לי' תוספת דאורייתא פלל רק בשביעית גרידא דכי היכי דמתוספת עינוי לא היינו לומדי' תוספת שבתות וי"ט אי לא דכתיב תשבנתו שבתכם ה"נ ליכא למילף תוספת שבתות וי"ט מתוספת שביעית ותו דמהיכי תימי גיליף תוספת שבתות וי"ט מתוספת שביעית דשאני תוספת שביעית שחריש של ערב שביעית גדל בשביעית וכן קציר של מוצאי שביעית הביאה שלישי בשביעית אלא ודאי דמדרשא דחריש וקציר ליכא למילף פלל תוספת שביטה מיהו שפיר י"ל דר"ע דריש ועניתם לתוספת עינוי ביה"כ אע"ג דבהכרח לא דריש ר"ע תשבנתו שבתכם לתוספת שבתות וי"ט דא"כ ה"ה לכל שביתה שבתורה ובחריש ובקציר ל"ל ומדדריש ר"ע בחריש ובקציר לתוספת שביעית מפלל דלא דריש תשבנתו שבתכם אבל שפיר י"ל דדריש ועניתם לתוספת עינוי ביה"כ אלא דבגמרא מדחה די"ל דר"ע אפילו תוספת עינוי לית לי' אלא דריש ועניתם לכל האוכל ושונה בתשיעי וכיון דמספקא לן אליבא דר"ע מש"ה פסק רבנו כאן לחומרא בתוספת עינוי ובפ"ג מה' גדרים פסק לחומרא דאסור להתענות בעיה"כ דדלקא דרש ר"ע ועניתם לכל האוכל ושונה בתשיעי ע"כ תנרף דברי הקרבן אהרן.

ואח"כ הקשה דהא"י ס"ד דדריש ר"ע ועניתם לתוספת עינוי דכיון דבהכרח לא דריש ר"ע תשבנתו שבתכם לכל שביתה שבתורה א"כ תשבנתו שבתכם למה לי. ומסיק הקרבן אהרן דודאי זה קשה ג"כ לר' חייא מדיפתי דנהי דרישא דקרא איצטריף ועניתם את נפשותיכם תשעה לחדש לכל האוכל ושונה בתשיעי סיפא דקרא בערב מערב עד ערב תשבנתו שבתכם פלו מנותר אלא ודאי דר' חייא מדיפתי דריש סיפא דקרא לתוספת עינוי יה"כ גרידא ולית לן קרא על תוספת פל שביתה שבתורה משא"כ מאן דדריש

רישא דקרא לתוספת עיננו אייתר לן סיפא דקרא לכל שביתות שביתות וזהו דעת ר"ע דדריש כר' חייא מדיפתי רישא דקרא לכל האוכל ושותה בתשיעי וסיפא דקרא לתוספת תשבתו מאכילה ושתיהי' שביתכם מתוספת שארי עיננו.

וכן תנא דעצם עצם לפי מה דמסיק רבינא דאזנהרת עיננו ילפינן מג"ש דעצם עצם ולית לן מיעוט על תוספת י"כ א"כ לא שמענו מדיאצטריה עצם עצם למעט תוספת מאזנהרת וכתת מפלל דאיסור איפא דאיצטריה עצם עצם לג"ש לאזנהרת עיננו אלא דדריש תוספת עיננו מסיפא דקרא דועניתם ורישא דקרא לכל האוכל ושותה בתשיעי דליפא למימר דדריש רישא דקרא לתוספת עיננו וסיפא דקרא לכל שביתות דא"כ האיהו ס"ד מעיקרא לדרוש עצם עצם למעט תוספת מאזנהרת וכתת אלמא דאיסור איפא ול"ל קרא דעצם עצם להורות מדיאצטריה דאיפא איסור תיפוק לי' מועניתם ע"כ תנן דבריו והאריה שתי גירוי' ונעדין הדבר דחוק מאד כמבואר ונגלה לעיני כל מעיין.

ולענ"ד נראה פשוט בכוננת ה"ה דמ"ש יש מי שדרש יכול יהא מוזהר על תוספת מלאכה וכו' אלמא דהאי תנא ס"ל דאיפא לאפלוגי בין תוספת עיננו לתוספת מלאכה ויש תוספת לתצאין דהא מצריה תרי קראי למעט תוספת עיננו מאזנהרת וכתת ולמעט תוספת מלאכה מאזנהרת וכתת מפלל דלאו הא בהא תליא וא"כ לפי מה דמסיק דאיפא למיפריה מה לעיננו שלא הותר מפלל וכו' א"כ לפי המסקנא לית לן מיעוט על תוספת עיננו מאזנהרת ושפיר י"ל דבתוספ' עיננו איפא אזנהרת ואיסור משא"כ בתוספת מלאכה דאימעט מאזנהרת ומאיסור דאע"ג דלפי מה דמסיק רבינא דעצם עצם גמרינן בג"ש וא"כ פנין דאין ג"ש למחצה גמרינן נמי עיננו ממלאכה דליפא אזנהרת ואיסור לתוספת עיננו מ"מ לאינהו אמוראי דהתם דלית להו הך ג"ש וילפי אזנהרת לעיננו מלמודי' אחר' שפיר י"ל דס"ל דלא אימעט תוספת עיננו מאזנהרת פנין דאיפריה הק"ו ומסיים ה"ה וברייתא אחרת שנו שם דדריש ונעניתם וכו' לאסור אפילו תוספת מלאכה ואפילו שבתות וי"ט אלא שלא סמך רבנו על ברייתא זו פנין דאיפא מ"ד דמוק' לה לדרשא אחריתא דכל האוכל ושותה בט' וכו' וא"כ אין לנו למוד פלל על תוספת מלאכה לאיסור.

ומסיק דר"ע דריש האי קרא לאוכל ושותה בט' וידוע דהלכה כר"ע ואין לומר דאפתי גיליף תוספת מלאכה אליבא דר"ע מבחריש ובקציר די"ל דנדאי משביעי' ליפא למילף לתוספת מלאכה וכמ"ש הקרבן אהרן.

ואין להקשות דא"כ פנין דפסק רבנו כר' חייא מדיפתי א"כ מנלן איסור פלל בתוספת עיננו אין זה קוש' די"ל דכיון דאשכחן דמיעט רחמנא תוספת מלאכה מאזנהרת וכתת ותוספת עיננו מפרת אימעט ולא אימעט מאזנהרת מפלל דיש איסור ואזנהרת בתוספת עיננו.

ולפ"ז לא מפרש ה"ה קוש' הגמרא ותנא דעצם עצם בתשעה לחודש מאי עביד לי' כפי פרש"י דמדיאצטריה למעט מאזנהרת מפלל דאיסור איפא דלדעת ה"ה פנין דאימעט מאזנהרת אימעט אף מאיסור והיינו דפריה דבהכרח תנא דעצם עצם לית לי' תוספת מלאכה פלל ומשגי' דס"ל כר' חייא מדיפתי וכל זה ברור בכוננת ה"ה.

גם נראה לי לנישב דברי רבנו דודאי ליפא לפרש קושני' הגמרא ותנא דעצם עצם מפת מדאיצטריד דאין זה קושני' דאי לאו דגלי לן רחמנא דיש איסור בתוספת עינוי ומלאכה לא הוה דרשינן כלל עצם עצם למעט תוספת מאזקה וכתת אלא לדרשא אחריתי וכמ"ש הקרבן אהרן דבת"כ מקדים דרשא דוענייתם לתוספת ואח"כ קדריש יכול יהא ענוש פרת ומזקה וכן משמעות הגמרא דמתחיל וענייתם את נפשתיכם פל מלאכה לא תעשו יכול וכו'.

ותו קשה לפרש"י דא"כ האי תנא דדריש וענייתם לתוספת עינוי ומלאכה ובדודאי לא ס"ל דיש אזקה וכתת בתוספת דליפא מ"ד שייסבור זה וא"כ מנ"ל למעט תוספת מאזקה וכתת אלא ע"כ דדריש עצם עצם וקדרא קושני' לדוכתא דל"ל בתשעה לחדש פיון דידעין איסור תוספת מפת מדאיצטריד.

ותו דמאי פריד ל"ל קרא בתשעה לחדש דהא איצטריד לתוספת מלאכה דשבתות וי"ט דליפא למימר דא"כ לכתוב רחמנא תשבתו שבתכם בדוכתא אחרת לרבות שבתות וי"ט דאז לא הוה ידעין במה משמע קרא לזה הוצר הפתוב לכתוב תוספת עינוי בהדיא וסמיה ל"י תשבתו שבתכם לרבות שבתות וי"ט.

אלא ודאי דפסיקא לי לבעל הש"ס דאי יש תוספת מלאכה ביה"כ כ"ש בשבת והינו הא דפריד דתנא דעצם עצם לפי מה דמסיק רבינא דאית לי ג"ש וא"כ בהכרח ילפינן עינוי ממלאכה לאזקה ומלאכה מעינוי לתוספת ונפיר קשה תשבתו שבתכם ל"ל דודאי ילפינן שבת מיה"כ בשלמא למאן דלא דריש ג"ש דעצם עצם שפיר איצטריד תשבתו לרבות תוספת מלאכה דשבת ויה"כ פיון דליפא למילף מלאכה מעינוי דאיפא פירקא פנ"ל ואיצטריד שבתכם לרבות י"ט דקיל ואין בהן פרת אלא לאו משא"כ למ"ד דילפינן ג"ש עצם עצם קשה ומשני דדריש כר' חייא מדיפתי וכו' ובהכי ניחא הא דפריד בגמרא ותנא דעצם עצם וכו' ולא פריד לרב פפא דדריש תשבתו שבתכם לאזקה עינוי רישא דקרא ל"ל דבהכרח ר"פ לא דריש תשבתו שבתכם לכל שביתה שבתורה כדמסיק בגמרא דטעמא דרב אתא דלא דריש כר' פ משום דמוקי' תשבתו שבתכם לכל שביתה שבתורה מפלל דר"פ לא דריש די"ל דבדודאי ר"פ דריש רישא דקרא לתוספת עינוי גרידא ותשבתו שבתכם דריש לאזקה עינוי ואע"ג דר' חייא מדיפתי בהכרח דריש סיפא דקרא כר"פ דאל"כ תשבתו שבתכם ל"ל כמ"ש הקרבן אהרן מ"מ אין המאמר מתהפך בשנה דר"פ לא דריש רישא דקרא כר' חייא אלא לתוספת עינוי.

גם אפשר לומר דהא דדריש ר' חייא פאלו התענה תשיעי ועשירי נפקא לי מדכתיב תשבתו שבתכם דמשמע שתי שביתות וא"כ בהכרח פליג ר' חייא אדבר פפא וע"כ דריש ר"פ רישא דקרא לתוספת עינוי ודלא כר' חייא.

א"נ דדרשא דר' חייא הכי מתפרשא וענייתם את נפשתיכם בתשעה לחדש בערב מבע"י ומינה דייקין על דרך לאו הבא מפלל עשה דקודם מבערב אסור להתענות וכל האוכל ושותה פאלו קנים תשבתו שבתכם שתי שבתות ר"ל פאלו התענה תשיעי ועשירי וא"כ לפ"ז אפילו אליב' דר' חייא מתפרש קרא לתוספת עינוי הינצא מזה דרבנו פסק פרב פפא דסיפא דקרא לאזקה עינוי ורישא דקרא לתוספת דהלכה כר' פפא דבתרא הוא.

וניש ראי' לדברי רבנו מהא דקיי"ל במסכת ביצה דף ל"מ"ד דתוספת יה"כ דאורייתא ובפ"ק דשבת תנו ובכללן ב"ה מתירין עם השמש אלמא דלא דרשינן תשבתו שבתכם לתוספת מלאכה וכבר הרגיש בזה הר"ן ותיירץ לדרף ר"ת דשתי שקיעות הוו וניש ביניהם ג' רבעי מיל וקא דקאמרי ב"ה עם חשכה היינו משעת שקיעה ראשונה שהוא שיעור תוספת אמנם לדעת רבנו דס"ל פ"ה מה"ש ה"ד דתקף אחר שקיעת החמה מתחיל בין השמשות וליכא שתי שקיעות מוכרח דלית להו לב"ה תוספת מלאכה כלל והיינו כדבר פפא.

וקל זה לפי הבנת הרב המגיד דדעת רבנו דאף ביה"כ ליכא תוספת לענין מלאכה אבל לדעתי סובר רבנו דביה"כ איכא תוספת מלאכה נמי כנראה מלשונו שכתב וצריך להוסיף מחול על הקדש ואין סברא לעשות תוספת לחצאין אלא דפסק רבנו כרב פפא דתשבתו שבתכם אתי לאזקרת עינוי מפת ראיות הנ"ל וגם איסור תענית בעיה"כ מדבריהם פדעת הכ"מ פ"ג דנדרים ומפרש רבנו דתנא דעצם עצם ממעט מאזקרה ואיסור והיינו דפריף בתשעה לחדש מאי דריש ומשני כדר' חייא מיהו אפ"ה שמעינן תוספת עינוי מדכתיב בעצם היום במלאכה ולא כתיב בעינוי אלא דלרבינא ממעטינן תוספת עינוי מג"ש משא"כ לאינף אמוראי.

מיהו מדאיצטריף בגמרא תרי מיעוטי בעינוי ובמלאכה משמע פדעת הרב המגיד דלפי המסקנא מאן דלית לי' ג"ש איכא אזקרה לתוספת עינוי וליכא אזקרה לתוספות מלאכה ונהנה התוספות קדוש לחצאין והבוחר יבחר.

סליק פ"א מה' שביתת עשור פרק ב מה' שביתת עשור ה"א האוכל וכו' פכותבת הגסה עיין במ"מ ולח"מ ועיין בתוספות ד"ה פכותבת דנראה דמתמת הכרח קושיותם הנוכרח לגרוס באופן אחר ורבנו השמיט כל זה שאין זה שיעור מבןרר אף העיקר שהוא מעט פחות מפביצה ומש"ה השמיט נמי שצריף למעט חללה מ"ש התוספות בשם הירושלמי (עיין בס' מנוח) ושיעור זה באוכלין לכל אדם כמבואר בגמרא ובמשקין יש חילוק לפי מה שהוא אדם.

ומה ש"ר והאכילה וכו' עיין בס' מנוח שדבריו תמוהים ובנדאי לא גריס בבא זו: ה"ב פגון פיגול וכו' כתב ה"ר מנוח אבל משום חלב ופיגול אינו חייב דהא קיי"ל דאין איסור חל על איסור אא"כ איסור מוסיף או פולל או בב"א נטעות הוא דנדאיאיסור חלב ופיגול קדים ואיסור יה"כ חנייל עלי' דרף פולל מיגו דאייתסר בשאר חתיכות וחיוב תרתי ומשנה שלמה היא יש אוכל אכילה א' וחיוב עלי' חמשה חטאת ** (חטאות) ** וכו' במסכת פרייתות ועיין בה' שגגות: ה"נ פחות משיעור הקשה ה"ר מנוח דאי ס"ד דליכא בתצי שיעור מלקות א"כ מאי נ"מ בין ר"י ור"ל ע"ש אמנם לפמ"ש הלח"מ מוכרח דאין לוקין עליו ואפ"ה נ"מ לענין ספק איסור דאורייתא לחומרא ודרבנן לקולא: ה"ד אכל מעט וכו' עיין פרק יו"ד מה' תרומות ה"ב בהשגות ומדלא השיגו הראב"ד פאן י"ל דשאני הכא דקים להו לרבנן דבשוקה טפי מקדי שתנית רביעית לא מייבתא דעת' מיהו קשה למה לא השיג הראב"ד פי"ד מה' מ"א ה"ט ואולי דמש"ה השיג הראב"ד רק בפ"י מה"ת הואיל שמצא בתוספתא דפסחים בכא"פ וא"כ פיון דבתוספתא יש שתי דיעות ה"ל לסמוך על מה שנראה במסכת פרייתות ועיין במ"מ ולח"מ וה"ר מנוח תירץ דכל היכי

דְּשִׁיעוֹר וְשִׁתְיָי פְּחוֹת מְרַבֵּיעֵית מְצַטְרֵף בְּכַדֵי רַבֵּיעֵית וְהִכָּא דְּשִׁיעוֹרוֹ בְּרַבֵּיעֵית מְצַטְרֵף
בְּכַא"פ וְהוּא לֹא רָאָה בְּפִי"ד מַה' מ"א ה"ט דְּבַעֲיָנָן שְׁתֵּינִת רַבֵּיעֵית שְׁל סַתָּם יִינָם בְּכַדֵי
רַבֵּיעֵית וְכֵן בְּפ"א מַה' בִּיאַת הַמְּקַדָּשׁ ה"א גְּבִי שְׁתוּיֵי יָנָן שְׁשִׁיעוֹרוֹ רַבֵּיעֵית אִם הַפְּסִיק
מְעַט אֵינּוּ מְצַטְרֵף אֶפְּיֵלוֹ אֵין בּוֹ כַּא"פ וְדִלָּא כַּמ"ש הִלַּח"מ דְּשְׁתוּיֵי יָנָן בְּכַא"פ אֶלָּא קִי"ל
כַּר"א ע"ש וּבְאַמַּת תְּרִוּץ ה"ה דְּחוּק דְּבַגְמָרָא מְשַׁמַּע דְּבִטְנָמָאָת גְּוֹנֵי' הַקִּילוֹ כַּמ"ש
הִלַּח"מ אֶלָּא נִרְאָה עֵיקָר כַּמ"ש הַכ"מ פ"י מַה"ת בְּשֵׁם הַר"י קוֹרְקוֹס ע"ש.

וּמַה שֶׁהַקְּשָׁה הִלַּח"מ דְּהָאִיָּה שִׁינָה שִׁיעוֹר בְּכַדֵי רַבֵּיעֵית בְּאִסוּרֵי שְׁשִׁיעוֹרָם בְּרַבֵּיעֵית
פְּשׁוּט הוּא דְּמִשְׁפַּחַת שְׁתֵּינִת בְּנַחַת בְּלֹא הַפְּסִיק כְּלָל וְשָׁהָה בּוֹ הַרְבֵּה כַּמְבֹאָר בְּלִשׁוֹן רַבְּנֵי
פִּי"ד מַה' מ"א.

וּמַה שֶׁהַקְּשָׁה הִלַּח"מ לְמַה לֹּא פָּתַב רַבְּנֵי ג' בְּצִיִּים שׁוֹחֲקוֹת פְּשׁוּט הוּא דְּרַבְּנֵי מְפָרֵשׁ הָא
דְּאָמְרֵן בְּעִירוּבֵין דַּפ"ג שׁוֹחֲקוֹת אֲתֵי לְאַשְׁמוּעֵינָן הֵינְנוּ רַק לְעַנְנָן פִּיסוּל גְּוֹנֵי' וְכֵן בְּסוּף
ה' נְגַעִים לֹא פָּתַב רַבְּנֵי שׁוֹחֲקוֹת וּבְפ"א מַה' עִירוּבֵין ה"ט פָּתַב רַבְּנֵי בְּהִדְיָא בִּינוּנִית עֵינָן
מ"ש שֵׁם וּבְמָקוֹם אַחַר הָאֲרַכְתִּי: ה"ה וְחֻמְצָה חֵי עֵינָן בִּלַּח"מ וְעֵינָן בְּב"י ס' תְּרִי"ב וּבב"ח
וּבט"ז וְתִרְוּץ הַב"ח הוּא הַמְּנוּבָחָר דְּהַגְּיָרָסָא הַפּוּכָה כַּגִּי' הָרָא"ש ע"ש מִיְהוּ גַם לְפִי
הַגְּיָרָסָא שְׁלֵנוּ יֵשׁ לְקַיָּים דְּנֻדָּי לִיכָּא לְפָרֵשׁ דְּרַבֵּי מְחִיבֵי עַל חֻמְצָה פְּחוֹת מְשִׁיעוֹר אֶלָּא
דְּרַבֵּי מְחִיבֵי עַל חֻמְצָה פְּשִׁיעוֹר דַּס"ל דְּמִשְׁבִּיב אֶת הַנֶּפֶשׁ וְא"כ רַב גִּידֵל דְּפָסֵק דְּאֵינּוּ מְשִׁיב
אֶת הַנֶּפֶשׁ אֶפְּיֵלוֹ פְּשִׁיעוֹר פְּטוֹר וְא"כ לִיכָּא לְפָרֵשׁ דַּה"ק טוּבָא מִי אֲמָרֵי דְּעַל טוּבָא חֲזִיב
דְּהָא רַבְּנֵי פְּטָרֵי בְּטוּבָא אֶלָּא ה"ק אִימּוֹר דְּאֲמָרֵי אֲנָא חֻמְצָה אֵינּוּ מְשִׁיב אֶת הַנֶּפֶשׁ בְּדִיעְבַּד
אֶבֶל לְכַתְּחִלָּה אֲסוּר דְּגִזְרֵינָן חֻמְצָה חֵי אֲטוּ מְזוּג וְאֵת"ל דְּאֲפִי' לְכַתְּחִלָּה שְׁרִי הֵינְנוּ בְּפוּרְתָא
פְּחוֹת מְשִׁיעוֹר דַּה"ל גִּזְרָה לְגִזְרָה אֶבֶל טוּבָא בְּנֻדָּי אֲסוּר לְכַתְּחִלָּה.

וְאֵת"ל דְּלֹא גִזְרֵינָן כְּלָל חֻמְצָה אֲטוּ שְׁאָר מְשִׁקִּים אַפ"ה בְּמְזוּג בְּנֻדָּי אֵין עֲלֵיו שֵׁם חֻמְצָה
כְּלָל וְאֶפְּיֵלוֹ פּוּרְתָא אֲסוּר. מִיְהוּ לַפ"ז צָרִיף לֹא מְרַבֵּעַ דְּסוּבָר רַב גִּידֵל דְּחֻצֵי שִׁיעוֹר מְדַבְּרֵיהֶם
הִילְכָף שְׁרִי פּוּרְתָא אַף לְכַתְּחִלָּה אֶבֶל אֲנָן קִי"ל כַּר' יוֹחֲנָן דְּחֻצֵי שִׁיעוֹר מִן הַתּוֹרָה הִילְכָף
אֶפְּיֵלוֹ פּוּרְתָא חֻמְצָה גִּזְרֵינָן לְכַתְּחִלָּה אֲטוּ פּוּרְתָא מְזוּג דְּאֲסוּר מְדַאֲוֵרֵינִיָּתָא וְלֹא הִוָּה גִּזְרָה
לְגִזְרָה: ה"ו אֶכֶל עֲלֵי גִפְנִים וְכו' עֵינָן בְּמ"מ דְּגָרְסֵי עֲלֵי גִפְנִים וְלֹא עֲלֵי קַנִּים: ה"ח חוּלָה
וְכו' עֵינָן בְּמ"מ וּבִלַּח"מ נִרְאָה מְדַעְתָּם דַּס"ל דְּעַת רַבְּנֵי דְּאִם נִחְלְקוּ הַרּוּפָאִים הָרֹב
אוֹמְרִים כְּף וְהַמֵּיעוּט אוֹמְרִים כְּף אַע"ג דְּהַמֵּיעוּט בְּקִיָּאֵי טְפִי רֹב עֲדִיף מְבַקִּיאוֹת וְהוֹלְכִין
אַחַר הָרֹב אֶפְּיֵלוֹ לְחוּמְרָא וְשִׁלָּא פְּדַעַת הַרְמַב"ן.

וּמַה שֶׁהֵבִיאָם לְזֶה לְפָרֵשׁ כֵּן דְּבָרֵי רַבְּנֵי מְשׁוּם דְּבְּנֻדָּי לִיכָּא לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי רַבְּנֵי דַּה"ק
הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב אוֹ אַחַר הַבְּקִיָּאוֹת וְזֶה וְזֶה לְקוּלָּא דְּהִיכָּא דְּהָרֹב נִחְלְקוּ עִם הַמֵּיעוּט
דְּבַקִּיאֵי טְפִי אִם הָרֹב אוֹמְרִים צָרִיף מְאָכִילִין אוֹתוֹ וְאִם הַמֵּיעוּט אוֹמְרִים צָרִיף מְאָכִילִין
אוֹתוֹ דְּהוֹלְכִין אַחַר הַבְּקִיָּאִים לְהַקֵּל.

דַּא"כ אֵין הַמְּשַׁף לַמ"ש רַבְּנֵי וּבִלְבַד שְׁלָא יֹאמֵר הַחוּלָה צָרִיף וְכו' אֶלָּא וְדַאי דַּה"ק רַבְּנֵי
הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב אוֹ אַחַר הַבְּקִיָּאִים לְחוּמְרָא וּבִלְבַד שְׁלָא יֹאמֵר הַחוּלָה צָרִיף וְכו' וְא"כ
לִיכָּא לְפָרֵשׁ דְּהִיכָּא שְׁהָרֹב חוֹלְקִים עִם הַמֵּיעוּט וְהַמֵּיעוּט בְּקִיָּאִים שְׁקוּלִים נִינְהוּ וְהִילְכָף
אֲזִלֵּינָן לְחוּמְרָא דְּהָא סַפְּק נְפִשׁוֹת לְהַקֵּל אִי ס"ד דְּשְׁקוּלִים נִינְהוּ אֶלָּא וְדַאי דַּה"ק הוֹלְכִין
אַחַר הָרֹב אִם שְׁוִים בְּבַקִּיאוֹת אוֹ אַחַר הַבְּקִיָּאוֹת אִם שְׁוִים בְּמַנְיָן וְלְחוּמְרָא וּבִלְבַד שְׁלָא

יאמר החולה צריף וכו' ולפ"ז יש מקום לומר דרוב שאינם בקיאים ומיעוט בקיאים הולכין אתרי המקילין דשקולים גינהו אלא שדקדק בן ה"ה מדהקדים רבנו רוב לבקיאים אלמא דרנבא עדיף וכמ"ש הלח"מ.

ואין זה הכרע דאי הקדים רבנו בקיאים לרוב הנה אמינא דהולכין אחר הבקיאים לחומרא דבקיאות עדיף וכינן דשקולים גינהו בהכרח אין שתי דברות נאמרים בדיבור אחד והוכרח רבנו להקדים תדא מינייהו ולעולם אימא לה דשקולי גינהו וכדעת הרמב"ן.

ואין לומר דדקדק בן ה"ה מדכתב רבנו רופא א' אומר צריף ורופא א' אומר אין צריף מאכילין אותו דמשמע לכאורה אפילו המחמיר בקי טפי לא אזלינן בתר בקיאות לחומרא אע"ג דאזלינן בתר רוב לחומרא.

דזה אינו דע"כ צריף לפרש דברי רבנו בכבא דרופא א' אומר אינו צריף וכו' פשטוים בבקיאות דהא אפילו לדעת ה"ה אזלינן בתר בקיאות לחומרא היכא ששוין במנין ושפיר י"ל דדעת רבנו פדעת הרמב"ן דלדבר ה"ה קשה דנהי דפסק רבנו פמר בר רב אשי דסיפא דמתניתין ה"ק אם אמר החולה צריף אין פאן בקיאי וכו' מ"מ הא מרישא מוכרח דאיירי פשאמר החולה אינו צריף ואיכא תרתי בהדי' ואפ"ה מאכילין אותו ע"פ ב' בקיאי דבספק נפשות לא אזלינן בתר רוב דעות דאי ס"ד דאיכא חד בהדי' פשיטא ומה שתירץ הלח"מ בשם הב"י דאלבא מר בר רב אשי קמ"ל דלא תימא דחולה עדיף פמאה קשה דא"כ לר' ינאי גמי ומה שחילק דוחק.

אמנם לפמ"ש ניקח דהא דמשני בגמרא לא צריכא דאיכא תרי אחרוני בהדי' ר"ל והם פחותים בבקיאות מהני תרי דאמרו צריף דבקיאי טפי הילכף מאכילין אותו ע"פ בקיאי נגד הרוב להקל דאין הולכין בספק נפשות אחר רוב דעות היכא דהמיעוט בקיאי טפי אבל היכא ששוים בבקיאוי הולכין אחר הרוב כמו בסנהדרין דאם הרוב מסייבין קטלינן ליה ושפיר קאמר רבא דהולכין אחר רוב או אחר בקיאו' בין להקל בין להחמיר ונתקיימו דברי רבנו ע"פ הגמרא בלא דוחק ופשוט הוא דהיכא דבקי א' אומר אינו צריף אפילו מאה שאינו ** (שאינו) ** בקיאי פלל אמרים צריף אין שומעין להם דכל שאינו רופא אין לו ידיעה פלל ולא איירי רבנו אלא ברופאים בקיאים במלאכת הרפואה וממחין אלא דמקצתו בקיאי טובא וזהו מ"ש רבנו שיהי' רופא בקי ר"ל מפיר בהכמת הרפואה ועיין בפ"ה המשנה לרבנו: ה"י קטן בן ט' שנים וכו' עיין בהשגות דהוא גורס כג"י רש"י ופירושו ול"ג לפי פרש"י בשלמא לרב הונא ולר"נ לפני שנה או שתיים לפני שנה דדבריהם ולפני שתיים דדבריהם אלא בשלמא לר"ה ולר"נ ניקח כמו שהרגיש בזה הלחם משנה.

אמנם גירסת הרי"ף אומר רב הונא בן ח' וכן ט' מחנכין אותו לשעות בן יו"ד וכן י"א משלימין מדרבנן בן י"ב משלימין מדאורייתא ור"נ אומר בן ט' וכן יו"ד מחנכין אותו לשעות בן י"א משלימין מדרבנן בן י"ב משלימין מדאורייתא ורי"א בן יו"ד וכן י"א מחנכין אותו לשעות בן י"ב משלימין מדאורייתא בתינוקות וכן י"ג משלימין מדאורייתא בתינוק ע"כ.

והעלו הרמב"ן והר"ן בפ"י גירסת הרי"ף דר"ה ור"נ סבירא לי' כמ"ד בפ' יוצא דופן
תוף זמן פלאחר זמן נאפילו תינוק בן י"ב משלים מדאורייתא אלא דפליגי בזמן החינוך
דר"ה מקדים שנה אחת מר"נ וגם פליגי בהשלמה דרבנן דר"ה אית לי' ב' שנים ור"נ
שנה א' ור' יוחנן סבר לי' תוף זמן פלפני זמן בתינוק וגם לית לי' השלמה מדבריהם פלל
אלא דתינוקת מחנכין אותה ב' שנים שנת יו"ד וי"א ובתינוק ג' שנים שנת יו"ד וי"א
וי"ב.

ולפ"ז המשך הגמרא תנו התינוק ***(התינוקות)** אין מענין אותן ביה"כ אבל מחנכין
אותן לפני שנה ולפני שתיים בשלמא לר"ה ולר"נ לפני שנה לדבריהם ולפני שתיים
לדבריהם אלא לר"י קשי' פי' לר"נ ה"ק לפני שנה לחולה דמשלים מדרבנן בשנת י"א
ומחנכין אותו בשנת יו"ד ולפני שתיים לבריא שנת ט' ושנת יו"ד ולר"ה אע"ג דסבר לי'
דחולה משלים מדרבנן בן י"א ומחנכין אותו ב' שנים שנת ט' ויו"ד וכן הבריא משלים
בשנת יו"ד ומחנכין אותו ב' שנים ח' וט' הכי מתפרשא מתניתין לפני זמן השלמה של
דבריהם לבריא דהיינו שנת יו"ד ומחנכין שנה א' לחולה וב' שנים לבריא דמשפחת ליה
בחולה שהבריא שמשלים בשנת יו"ד ולא היו מחנכין אותו רק שנה א' אלא לר"י דלית
לי' השלמה מדבריהם ומתפרשא מתניתין לפני זמן השלמה דאורייתא הרי בתינוק בריא
מחנכין אותו לפני ג' שנים ובחולה לפני ב' שנים והאיך נקיט במתניתין לפני שנה או
שתיים דדוחק לפרש מתניתין בתינוקת ולא בתינוק כיון דעיקר חינוך בתינוק לא הנה
לי' לתנא דידן למישבב תינוק ולמינקט חינוך דתינוקת.

אמר לך ר"י מאי שנה או שתיים סמוך לפירקן ר"ל בן י"ב ויום א' שהוא זמן עונת
הגדרים של תינוק וכ"כ הר"ן וז"ל ולר"י מתניתין הכי קתני מחנכין אותו לשעות שנה
א' בחולה דהיינו שנת י"ב (ר"ל בן י"א ויום א') ושתי שנים בבריא דהיינו י"א וי"ב
(ר"ל בן יו"ד ויום א' וכן י"א ויום א') סמוך לפירקן דהיינו שנת י"ג שאותה השנה קרוי'
שנת הפרק לזכר שהיא עונת הגדרים כדאיתא בפ' בא סימן ונמצא שמחנכין את התינוק
זכר לשעות י"א וי"ב שהן ב' שנים סמוך לפירקן ואצ"ל תוף הפרק שהוא מופלא דנדאי
מחנכין ע"כ.

ת"ש דתנא רבה בר שמואל תינוקות אין מענין אותן ביה"כ אבל מחנכין אותן שנה או
שתיים סמוך לפירקן בשלמא לר' יוחנן ניחא אלא לר"ה ולר"נ קשיא פי' בשלמא לר"י
ניחא כדפרישית סמוך לשנת הפלאה ואצ"ל שנת הפלאה עצמה אלא לר"ה ולר"נ קשיא
דקס"ד דבחינוך שעות איירי הברייטא.

ומשני אמרי לך רבנן מאי חינוך גמי דקתני השלמה פי' כמ"ש הר"ן וז"ל ולר"ה איכא
לפרושי מתניתין דקתני מחנכין אותו לפני שנה ולפני שתיים סמוך לפירקן מאי חינוך
השלמה וכדמסקינן בגמרא אליבא דר' יוחנן (ט"ס הוא וצ"ל אליבא דרבנן) ופירקן היינו
שנת י"ג (ר"ל בן י"ב ויום א') שיתענה מדאורייתא וקאמר בחולה מחנכין אותו בהשלמה
מדבריהם שנת י"ב (ר"ל י"א ויום א') שהיא שנה א' קודם לפירקן שנת י"ג ובריא
מחנכין אותו בהשלמה מדבריהם ב' שנים קודם לפירקן י"א וי"ב (ר"ל בן י' ויום א' וכן
י"א ויום א') ולר"נ לא מתוקמ' מתניתין פאן בבריא פאן בחולה אלא פלה בחולה ותרי
חינוכי קתני חינוך שעות והשלמה דדבריהם וקאמר דמחנכין אותו להשלמה דדבריהם

שְׁנָה א' קוֹדֵם לְפִירְקוֹן וּמְסַנְכִין אוֹתוֹ לְשַׁעוֹת שְׁתֵּי שָׁנִים דְּאִפִּילוּ חוֹלָה לָא מְמַעְטִינוּ מֵהָא זִימְנָא ע"כ לְשׁוֹן הֶר"ן.

והלח"מ נִתְחַלֵּף לוֹ מִתְנִיתָא בְּמִתְנִיתִין וּקס"ד דְּהָא דְקָאֵמַר הֶר"ן וּלר"ה אִיפָא לְפָרוּשֵׁי מִתְנִיתִין וְכו' דְאִמְשַׁנְתָּנוּ קָאֵי וּמִש"ה גִּסְתַּבְּרָה בְּמִהְדוּרָא בְּתָרָא לְפָרֵשׁ לְפָנֵי שְׁנָה לְדַרְבֵּי הֶר"ף פְּמוֹ לְפָרֵשׁ"י דְהֵינּוּ לְפָנֵי שְׁנָתִים וְלְפָנֵי שְׁתֵּי הֵינּוּ שְׁלֵשׁ שָׁנִים וְשָׁנָה בְּזָה וְלֹא הִשְׁגִּיחַ בְּלְשׁוֹן הֶר"ן שְׁסִימִים לְפָנֵי שְׁנָה וְלְפָנֵי שְׁתֵּי סְמוּךְ לְפִירְקוֹן דְהֵינּוּ הִבְרִייתָא דְבְּמִשְׁנָתָנוּ לֹא גָרְסִינוּ סְמוּךְ לְפִירְקוֹן גַּם גִּרְאָה לְעֵינֵי הַמַּעֲיִין דְהֶר"ן גָּרִיס גַּם בְּבְרִייתָא תְּיָבֵת לְפָנֵי וְאִינְנוּ מְפָרֵשׁ כְּפִרְש"י דְּמַפְלִיג בֵּין לְשׁוֹן מִתְנִיתִין לְפָנֵי שְׁתֵּי דְהֵינּוּ ג' שָׁנִים וּבְבְרִייתָא ל"ג רש"י לְפָנֵי הֶרִי נִתְבָּאָר שְׁפָל דְבְרֵי הִלְח"מ בְּטִלִין וְלֹא עָלָה עַל דַּעַת הֶר"ן וְאִין צְרִיף לְהַשִּׁיב עַל כָּל דְּבָרֵי בְּאֵרִיכוֹת וְהַזְכּוֹן כִּמ"ש.

וּמְסִיק הֶר"ף אַע"ג דְקִי"ל כִּר"י דְאָמַר תִּינּוּקַת בֵּת י"ב וְתִינּוּק בֵּן י"ג מְשַׁלְּמִין מִדְּאוּרִייתָא (פִּי' מִשׁוּם דְּאִפְסָקָא הִלְכְתָא בְּהֶדְיָא בְּפ' יוֹצֵא דוֹנָן דְתוּף זְמַן כְּלָפְנֵי זְמַן) קִי"ל כִּר"ה וְר"נ דְבְּתָרָאֵי נִיגְהוּ דְמְשַׁלְּמִין מְדַרְבְּנָן פְּדֵי לְחַנְכָּן מִבֵּן י"א בֵּין לְתִינּוּק בֵּין לְתִינּוּקַת וּבֵן ט' וּבֵן י' מְסַנְכִין אוֹתוֹ לְשַׁעוֹת ע"כ פִּי' דְפָסֵק כִּר"נ בְּחִינּוּף וְהַשְׁלָמָה מְדַבְרִייהֶם דְבֵן י"א מְשַׁלִּים מְדַבְרִייהֶם דְלֹא כִר"י אֲלֵא כִר"ה וְר"נ דְרַבִּים נִיגְהוּ אֲבָל בֵּן יו"ד אִינּוּ מְשַׁלִּים כִּר"ה פִּינּוֹן דִּר"י וְר"נ רַבִּים נִיגְהוּ וּס"ל דְבֵן חִינּוּף הוּא וּבֵן ט' מְסַנְכִין כִּר"ה וְר"נ דְרַבִּים נִיגְהוּ וְדִלֵּא כִר"י וּבֵן ח' אִין מְסַנְכִין כִּר"נ וְר"י דֵּה"ל רַבִּים לְגַבִּי ר"ה.

וּלְפִי הַפְּסָק הַזֶּה מִתְפָּרֵשׂא מִתְנִיתִין לְעֵנֵן חִינּוּף שְׁעוֹתוֹתְלָפְנֵי זְמַן הַשְׁלָמָה דְדְבָרִייהֶם קָאֵמַר פְּנ"ל אֲלִיבָא דִר"נ אֲבָל הִבְרִייתָא מִתְפָּרֵשׂא בְּתַרִי גִּוּוֹנֵי חִינּוּף וְכַנ"ל אֲלִיבָא דִר"נ וּבְזָה נִתְבָּאָרוּ דְבָרֵי רַבְּנוּ.

וּמ"ש ה"ה שֶׁאֵל"כ נִמְצָאת הַשְׁלָמָה בְּתִינּוּק ג' שָׁנִים לְפָנֵי חִיבּוֹ פּוֹנּוֹתוֹ דְלְשׁוֹן הַגְּמָרָא דְנִקְיֵט בֵּן ט' אוֹ בֵּן יוֹד וְכו' בֵּן י"ג דְכִי הִיכָא דְבֵן י"ג פְּרִוּשׁוֹ בֵּן י"ג וְיָם א' אַע"פ דְנִקְיֵט סְתָמָא ה"ה בֵּן י"א דְנִקְיֵט סְתָמָא פְּרִוּשׁוֹ בֵּן י"א וְיָוִם א' וְכִמ"ש הֶר"ן דְאֵי ס"ד דְבְּתוּף שְׁנָת י"א נְמִי מְשַׁלְּמִין נִמְצָא הַשְׁלָמָה הַתִּינּוּק ג' שָׁנִים לְפָנֵי חִיבּוֹ דְהֵינּוּ שְׁתֵּי שָׁנִים קוֹדֵם לְפִירְקוֹן וְלֹא מְשַׁפְּחַת שְׁנָה קוֹדֵם לְפִירְקוֹן וְה"ה אֲלִיבָא דִר"ה וְכֵן כָּל הַסּוּגָא מוֹכַחַת.

והלח"מ בְּמִהְדוּרָא קָמָא נְדַחַק לְפָרֵשׁ דְבְּשְׁלָמָא אִם נְפָרֵשׁ דְבָרֵי רַבְּנוּ בֵּן י"א וְיָוִם א' שְׁפִיר י"ל הִבְרִייתָא שְׁנָה אוֹ שְׁתֵּי סְמוּךְ לְפִירְקוֹן דֵּה"ק שְׁנָה לְפָנֵי הַשְׁלָמָה דְרַבְּנָן שְׁהוּ שְׁתֵּי לְפָנֵי הַשְׁלָמָה דְאוּרִייתָא וְדְבָרֵי תִימָה הֵן דְהֵאִיף אֲפָשֵׁר לְפָרֵשׁ דְשְׁנָה א' לְפָנֵי הַשְׁלָמָה דְרַבְּנָן מְשַׁלְּמִין ג"כ מְדַרְבְּנָן וְלֹא יֵרֵד כָּלֵל לְסוּף דַּעַת הֶר"ן וְפִי' הִבְרִייתָא אֲלִיבָא דִר"נ פְּנ"ל.

וּמ"ש ה"ה וּמִימְרָא דַּע"פ וְכו' נ"ל דִּט"ס הוּא וְצ"ל וּמִימְרָא דְנִעְרָה שְׁנַתְפַּתְתָּה ע"ש ד"נ ע"א מִימְרָא דְאֲבִי אֲמָרָה לִי אִם וְכו' דְנִקְיֵט ג"כ סְתָמָא בֵּן י"ג וְפִי' בֵּן י"ג וְיָוִם א'. וּמ"ש הִלְח"מ דְלִגְרִסַת הֶר"ף ל"ג לְפָנֵי שְׁנָה לְדְבָרִייהֶם וְלְפָנֵי שְׁתֵּי לְדְבָרִייהֶם לִיתָא כִּמ"ש.

וְדְבָרֵי ה"ר מְנוּחַ בְּכָאן תְּמוּהִים: סְלִיק פ"ב מֵה' שְׁבִיתַת עֶשְׂרִי פָּרָק ג' מֵה' שְׁבִיתַת עֶשְׂרִי ה"ב וּמִדִּיתָה אֲשֶׁה וְכו' עֵינֵן בִּלְח"מ וְלַעֲנ"ד לְק"מ דְּהָא דְלֹא פָּסֵק רַבְּנוּ כִּר' נִתָּן לְאוֹ מִשׁוּם דִּס"ל דְאִין חֲשַׁשׁ רוּחַ רַעָה כָּלֵל אֲלֵא מִשׁוּם דִּס"ל דְלִית הִלְכְתָא כִּר' נִתָּן דִּיחִידָאָה הוּא

במה דס"ל דאין רוח רעה עוברת פי אם ע"י עירו ג"פ אלא דמסתלק אף ברחיצה פעם אחד פי היכי דשיבתא לפי התו' מסתלק בפעם אחד: ה"ד לא ימלא אדם וכו' לאו דוקא ימלא דאפילו חסר אסור עיין בס' מנוח ואולי דפסק רבנו פרבא דמעשה רב הילכה פסא דכספא חסר שרי ואפילו פסא דשחרא חסר דאסור היינו דוקא נגד מקום המים דמשחיל שחיל אבל למעלה ממקום המים שרי למאן דלא חגיגש לאנדרבויי: ה"ה לוקח וכו' עיין בלח"מ ואין פאן קוש' דנדאי לא הוצרך רבנו לבאר היתר סחיטה בתשעה באב: ה"ו וכו' ההולך לשמור פירותיו וכו' כתב ה"ר מנוח דרבנו איננו מפרש כפרש"י שאסור להגבי' שולי חלוקה על זרועו משום דהיוצא במשא מקופלת על פתפו בשבת חייב חטאת דמאי קמ"ל שלא יעשה מלאכה אלא משום דכשמגבי' בגדיו נראה פמתכונן לרחיצה אבל כשעובר ושולי לבושו משולשין למטה גלוי לכל שאין פנונתו לרחיצה וזהו מ"ש רבנו שלא יעשה פדרך שעושה בחול דהרואה אומר לרחיצה הוא מתכונן: ה"ז אסור לנעול וכו' עיין ברי"ף והר"ן והרמב"ן וה"ר"ן ומה שהקשה הלח"מ על הר"ן מאין יצא לו שהרי"ף לא ס"ל כפרש"י פשוט הוא דיצא לפי מזה דין חדש דסנדל של עץ חלוק דינו מסנדל של שעם וכן נראה דעת רבנו מדלא ביאר פאן שאסור לנעול סנדל של עץ ביה"כ אפילו בתוך ביתו.

והמש"פ הסוגיא לדעת הרי"ף ורבנו כמ"ש הרמב"ן דקס"ד דמקשה דר"מ ור' יוסי פליגי לענן אי הנה מנעל או לא הנה מנעל אלא משוי וקס"ד להוכיח מדר' יוסי דאע"ג דלא הנה סנדל ממש אפ"ה אסור ביה"כ משום נעילת הסנדל אלמא דאף מידי דלא הנה מנעל וסנדל אסור לנעלו ביה"כ וא"כ ה"ה של גמי ושל קש אסור לנעול ביה"כ אליבא דכ"ע.

ולזה תירץ רבא דטעמא דר' יוסי דאוסר ביה"כ משום דחשיב מנעל גמור ואפ"ה אסור בשבת משום דלמא משתמיט ואתי לאתויי ד"א בר"ה ונשפיר י"ל דלדעת הנה אמוראי דלא אסרי ביה"כ אלא סנדל של עור מותר לצאת ביה"כ בשל גמי ושל עץ דלא כר' יוסי אלא כר' יוחנן בן נורי דס"ל דלא חשיב סנדל אלא של עור דע"כ לא קשי' לי מעיקרא אלא לפי מה דס"ד דאף ר' יוסי ס"ל דלא חשיב מנעל ואפ"ה אסור ביה"כ לזה הוקשה לי דאף לר' יוחנן בן נורי דלא חשוב מנעל של סידין פמנעל לענן חליצה אפ"ה אסור ביה"כ אבל לפי מה דמסיק דאף ר' יוסי לא אסר ביה"כ אלא משום דס"ל דחשיב מנעל שפיר למ"ד דלא חשיב מנעל מותר לנעלו ביה"כ וכל הסוגיא דפ"ו דשבת אזלא לפי מה דס"ד דטעמ' דר' יוסי משום דלא הנה פלי מיהו לפי מה דמסיק אע"ג דקיי"ל דלא כר' יוחנן בן נורי אלא דמטמא מפח סוגיא דפ"ק דסופה אפ"ה קיי"ל דאין עליו תורת סנדל ולאו הא בהא תליא דאטו כל דבר המקבל טומאה יש עליו תורת סנדל ומה שפרש"י דסנדל של סידין של קש הוא לפי מה שהביא הרמב"ן תוספתא מסכת עדיות סנדל של עץ ושל סידין טמא מדרס ואשה חולצתו ויוצאין בו בשבת משמע דריב"ן דפליג פליג אף בשל עץ ושל קש ושל עץ שניהם שוים לענן טומאה דלא קיי"ל כריב"ן אבל לענן חליצה ונעילה ביה"כ קיי"ל כריב"ן והנה אמוראי דשרי ועיין בך"ן שכתב להתיר נעילת סנדל של עץ ביה"כ אפילו לצאת בו לר"ה דביה"כ ה"ל אורחא ולא נהירא דהא קיי"ל אין בין י"ה"כ לשבת וכו' ואין פאן דעת הרמב"ן וכן נראה מסתימות לשון רבנו וכל אריכות הלח"מ שלא לצורך והנכון כמו שכתבתי: ה"י יש מקומות שנהגו וכו' בירושלמי

מקום שנהגו להדליק משנפח ממקום שנהגו שלא להדליק אמר ר' ירמיה' תדע לך שהרי אותו האיש צנוע הוא ואינו משמש מטתו לאור הנר ע"כ והשמיטו רבנו מפני שגרא שיהא חולק על הגמרא שלנו דשניהם לא נתפוננו אלא לדבר א'.

סליק פ"ג מה' שביבת עשור וסליקא להו הלכות שביבת עשור הלכות יום טוב פ"ק א ה"א ששית ימים וכו' עיין במ"מ ובלח"מ ובשו"ת הרלב"ח שא"ה נ"ג שהאריה ולענ"ד נראה פשוט דאי לאו האי קרא דאף אשר יאכל לכל נפש לא הוה ידעינן במה משתעי קרא ומה זה בעי למעט בלשון מלאכת עבודה ואולי ה"א דכל מלאכה שהיא בטורח מרובה חשיב מלאכת עבודה אע"פ שהיא לצורך אכל נפש אמנם פיון דגלי קרא בראשון ושביעי של פסח אף אשר יאכל לכל נפש דשמעינן מינה דאין מלאכת אכל נפש בכלל מלאכת עבודה ממילא שמעינן בכלהו מלשון מלאכת עבודה למעט מלאכת אכל נפש ובהכי ניחא דמש"ה ב'פ' בא נכתב לשון מלאכה סתם הואיל שמפניך באותה פרשה אף אשר יאכל לכל נפש ואח"כ ב'פ' אמור דכתיב בא' וז' של פסח לשון מלאכת עבודה בהקרח פי היכי דלא תקשה קראי אהדדי משתמע דפי' מלאכת עבודה היינו מלאכה שלא לצורך אכל נפש והיינו מ"ש רבנו שהן אסורים בכל מלאכת עבודה חוץ וכו' ומביא ראי' דפי' מלאכת עבודה פדעת הרמב"ן בפי' התורה שגאמר אף אשר יאכל וגו' ובהכי ניחא קושני' הלח"מ והרלב"ח.

ואף לדבר ה"ה י"ל דלולי קרא דאף אשר יאכל וגו' סד"א דבא' וז' של פסח לוקה אמלאכת אכל נפש מדכתיב ב'פ' בא סתם כל מלאכה והוה קרא דפ' אמור איצטריף להורות דעל מלאכת עבודה עובר בשתי לאויין אע"פ דבנדאי אינו לוקה שתיים על מלאכת עבודה פיון דאין פאן שתי שמות מ"מ עובר על שתי אזהרות עיין במגן המצות לרבנו שרש"ט א"נ סד"א דאיצטריף מלאכת עבודה להורות דהעושה מלאכת אכל נפש ומלאכת עבודה לוקה שתיים על דבר ה' דאמרן ב'פ' פלל גדול נעדיין אני אומר על התרישה ועל הקצירה וכו' ובזה מתורץ קושני' הלח"מ.

אלא שלדעתי נראה ברור דאיצטריף אף אשר יאכל לגלו' פירוש מלאכת עבודה פנ"ל וזה נוח בלשון רבנו: ה"ג בהתראה א' פי' דאי בשתי התראות אפילו זרע וזרע חייב שתיים כמבואר בה' גזירות ועיין ברלב"ח שא"ה נ"ג: ה"ד כל מלאכה וכו' עיין במ"מ ובלח"מ נדחק בבבאיור דבריו וכ' שהוקשה לו בדברי רבנו וכו' אם עשה שלא לצורך לוקה דמשמע אם עשה לצורך מותר אפילו בגזן נאריגה וזה אי אפשר וכו' ודברי הלח"מ תמוהים דאין זה מאמר המתהפך בשנה דאע"ג דכ"ל רבנו דכל מלאכה שעשאה שלא לצורך לוקה ליכא לדייק מהאי פלל דכל מלאכה שעשאה לצורך אינו לוקה אלא די"ל דה"ק רבנו דכל מלאכה שלא לצורך לוקה אכל לצורך בשחיטה ודכונתו' מותר משא"כ בבגזן נאריגה לוקה.

אמנם פשוט לענ"ד בכוננת הרב המגיד דלפי הנראה לכאורה דכוננת רבנו לכלול דכל מלאכה שהיא שלא לצורך אכילה ר"ל שלא על מנת לאכול ויהי' תיבת אכילה שם הפעולה ר"ל פעולת האכילה אע"פ שהיא נעשית באוכלין כמו בשחיטה ואפי' ובישול אם עשאן שלא על מנת לאכול לוקה חוץ מהוצאה והבערה שאינו לוקה ומותר לעשותן אפי' שלא לצורך אכילה ושאר מלאכות כל דאשכחן בהו צורך אכילה כמו שחיטה ואפי' ובישול.

ובשול אם עשאן לצונרף אכילה מותר אבל פתיכה בנגו ואריגה דלא משפחת בהו צונרף אכילה הילקף לעולם אסורי' ולוקה עליהם ולזה הפי' הוקשה לי' לה"ה תרתי חדא דהא לקמן הט"ו פסק רבנו דהמבשל ב"ט לעפו"ם ולחול אינו לוקה אע"פ שאיננו לצונרף אכילה ב"ט והאיך פניל רבנו דכל מלאכה שעשאה שלא לצונרף אכילה לוקה.

ותו קשה דהאיך מחלק רבנו בין שחיטה ואפי' להוצאה והבערה ובמסכת ביצה דף י"ב משמע דאין חילוק ביניהם וב"ה דס"ל מתוך בהוצאה אית להו נמי מתוך גבי שחיטה מדפסיק לי' להש"ס אליבא דב"ה דהשוחרט עולת נדבה ב"ט אינו לוקה ועיין בכתובות דף ז'.

לזה מפרש ה"ה תיבת אכילה שבדברי רבנו שם דבר ולא שם הפעולה ויהי' פירושו דבר מאכל וכוננת דברי רבנו שהעושה מלאכה ב"ט אשר איננה לצונרף דבר מאכל לוקה וכאלו כתב רבנו והיא שלא לצונרף אכילה לוקה פגון בנגו ואריגה דלא משפחת להו בדבר מאכל חוץ מן הוצאה והבערה דאפילו הוצא' מפתח שאין המלאכה בדבר אכילה נמי אינו לוקה מתוך שהותרה הוצאת אוכלין והבערה אע"ג דלא משפחת כלל בדבר אכילה אינו לוקה מדכתיב ביום השבת בהבערה למעט י"ט מהבערה ומש"ה חלק רבנו הוצאה והבערה לתרי כבי ולא פניל להו פסד בלא דטעמא דהוצאה משום מתוך וטעמא דהבערה משום דכתיב ביום השבת.

ולפ"ז המשוך דברי רבנו דכל מלאכה שאיננה בדבר אכילה כמו בנגו ואריגה לוקה חוץ מהוצאה והבערה שאפילו הוצאת מפתח והבערה שהיא לעולם שלא בדבר אכילה אפ"ה אינו לוקה ולא מבעיא המוציא מפתח והמבעיר אש ע"מ לאכול ר"ל שמוציא מפתח לפתוח בו התיבה להוציא פכר ומבעיר אש כדי לבשל בו דאינו לוקה שהיא לצונרף אןכל נפש אלא אפילו מוציא ומבעיר שלא בדבר אכילה ושלא ע"מ לאכול נמי אינו לוקה והיינו מ"ש ה"ה חוץ מן הוצאה והבערה שאע"פ שאינם לצונרף אכילה (ר"ל שלא בדבר מאכל) אינו לוקה ואפילו עשאן שלא לצונרף אכילה (ר"ל שלא ע"מ לאכול) ולפ"ז שנייך נמי מתוך גבי הבערה כדאמר ר"י במסכת ביצה דף י"ב מתוך שהותרה הבערה לצונרף וכו' ופי' הבערה לצונרף שבדברי ר' יוחנן היינו שמבעיר ע"מ לבשל ואי לא דרשא דביום השבת סד"א דאפילו מבעיר ע"מ לבשל אסור פיון דלא משפחת הבערה בדבר מאכל והשתא דגלי קרא ביום השבת להתיר מבעיר ע"מ לבשל שרי נמי מבעיר שלא ע"מ לבשל מפתח מתוך כמ"ש ה"ה לקמן ודין הבערה וכו' מתוך בהוצאה ה"נ בהבערה משא"כ בהוצאה דמקרא דאף אשר יאכל לכל נפש משתמע דמותר להוציא פכר שרינו נמי מפתח להוציא מפתח ואמרנו נמי תרי מתוך להתיר הוצא' מפתח שלא ע"מ לאכול אע"ג דהנה תרתי לריעות' ומתוך דהוצאה שזנכר בדברי רבנו אין פירושו כמו מתוך דהבערה שזנכר בדברי ר' יוחנן לענין ע"מ לאכול אלא פירושו מתוך שהותרה הוצאה בדבר מאכל הותר נמי הוצא' מפתח דמתוך זה לא שנייך בהבערה דלא משפחת בדבר מאכל אלא דנפקא לן היתר הבערה שהוא שלא בדבר אכילה לעולם מביום השבת והיינו מה שפייס רבנו ושאר מלאכות כל שיש בו צונרף אכילה דהיינו שחיטה ואפי' לעולם מותרים ואין צונרף למתוך זה הנזכר בדברי רבנו אבל בנגו ואריגה דלא שנייך בהו כלל מתוך זה הילקף לעולם לוקה אפילו עשאן ע"מ לאכול.

והילכך שפיר פסק רבנו לקמן הט"ו דהמבשל לחול אינו לוקה שְהרי כל ביטול נעשה באוכלין וקיל מהוצאה דמשפחת הוצאה שלא באוכלין וְשלא ע"מ לאכול ובזה נתבאר פל דברי ה"ה בשלמות.

ועתה נבא לתרץ כל מה שהקשה עליו הלח"מ דהנה קושנייתו הראשונה עם היות שיפה תירץ דשפיר קאמר בגמרא דאמר לך מני ב"ש היא דע"כ כב"ה לא אתי דהשתא תרי מתוך ס"ל לב"ה בהוצאה כ"ש חד מתוך בשחיטה מיהו בלא"ה לק"מ די"ל דפסיקא לי לבעל הש"ס דאין לחלק בין חד מתוך לתרי מתוך וכיון דלית להו לב"ש תרי מתוך בהוצאה לית להו נמי אפילו חד מתוך בשחיטה.

וקושנייתו השני' יפה תירץ דבהכרח מוקמינן קרא לגופא דאי לדיוקא ה"ל למכתב היתר הבערה גבי י"ט ומןכרח הוא לומר דתרתיה שמעת מינה דהא אפילו אלפיא דב"ה דס"ל מתוך כיון דלא משפחת הבערה באוכלין פנ"ל בהכרח דרשו התיירא מביום השבת.

וקושנייתו השלישי' עי' מה שתירץ גם יש לחלק דהוצאה מלאכה גרועה היא כמ"ש התוספות בריש מסכת שבת הילכך אי אימעטה מביום השבת שפיר לא הוית בכלל מלאכה פלל בי"ט. וקושנייתו הרביעית אין תירוץ הלח"מ מספיק ודבריו תמוהים דאע"ג דפרש"י דנפקא לן הוצאה מניעבירו קול במחנה אלמא דהיא בכלל מלאכה פדקאמר ר"פ הזורק אטו משום הא עדיפא מהבערה דהיא בנדאי בכלל מלאכה ואפ"ה אימעטה מביום השבת בי"ט אף דבל"ז לא קשה מידי דלפי מה דמסיק מדלא מפלגי באבנים מפלל דלא דרשו ביום השבת וצריך לומר דאין למדים מקרא דירמ' די"ל דטעמא דירמ' נמי משום מתוך וכמ"ש לקמן משא"כ גבי הבערה דמפורש בתורה ביום השבת ודרשינן לי הכי בירושלמי הביאו הגהו' מיי'.

אמנם קושנייתו החמישית והששית הניח בצ"ע ועיין בלח"מ לקמן הט"ו ובמ"ש שם וליישוב דברי ה"ה אין לומר דהקשה לי לרבנו קושני' התוספות מסוג' דפסחים דאפילו רבה ורב חסדא באופה מי"ט לחול לענין הואיל אלמא דכ"ע לא ס"ל מתוך שהותרה לאכול הותרה נמי ע"מ שלא לאכול ובהכרח הנהו אמוראי אינם חולקים עלי' דב"ה דמתני' ומפרשים דלא ס"ל לב"ה הך מתוך בהוצאה אלא אידך מתוך שהותרה הוצא' כפר הותרה נמי הוצא' מפתח של אוכלין אבל לא של פלים כמ"ש הגהות מיי' בשם הירושלמי וה"ה קטן למולו או להאכילו וס"ת לקרות בו וסוג' דמסכת ביצה דמדמה מתוך דשחיטה והבערה למתוך דהוצאה דלא פרבה ור"ח דמסכת פסחים ופסק רבנו פסוג' דפסחים דלא אמרינן מתוך להתיר שלא לצורך אכילה אע"ג דאמרינן מתוך להתיר שלא בדבר מאכל והילכך פל היכא דלא שייך הואיל פגון מידי דלא חזי לאדם לוקה כמ"ש הלח"מ לקמן הט"ו דאפתי קשה דהא בהדיא כתב ה"ה דארף בהבערה שייך מתוך וע"כ היינו להתיר שלא לצורך אכילה.

גם כתב בהדיא דלדעת רבנו הותרה הוצאה אפילו שלא לצורך הדיוט פלל. הגם דלקושני' החמישי' הי' מקום לתרץ דה"ק ה"ה דשחיטה נאפני' אם עשאן שלא לאוכלן אינו לוקה היכא דשייך הואיל ר"ל בדחזי למאכל אדם אבל מתוך בכה"ג לא אמרינן אבל הקושני' הששית בנדאי קשה דמבאר בדברי ה"ה דהותרה הוצאה אפילו שלא לצורך אכילה וכן הבערה מתורת מתוך ואין בידינו ליישב דברי ה"ה אלא דס"ל דדוקא בהבערה דמפורש

קרא ביום השבת הוא דאמרין מתוך לומר דכיון דגלי קרא להתיר מותר לגמרי דהלכתא כר' יוחנן דאמר פוק תני לכרא וכן בהוצאה דס"ל לב"ה בהדקא מתוך והיינו משום דמלאכה גרועה היא משא"כ בשאר מלאכות לא אמרינן מתוך פרה ור"ח דפליגי אריהטא דסוגיא דביצה.

אמנם לענ"ד נראה דכל דברי ה"ה הם דחוקים בלשון רבנו דבנדאי פ"י לצורך אכילה כמשמעו כדי לאכול וה"ק רבנו דאפילו מלאכת שחיטה ואפי"ן ולישה אם עשאן שלא לצורך אכילה כמו ההורג צירעה ובישל סמנים וגיבל עפר ה"ז לוקה דלא קיי"ל מתוך זולת גבי הוצאה והבערה דמתוך שהותרה הוצאה לצורך אכילה והבערה לחמם או להאיר חשיב נמי צורך אכל נפש כדלקמן הי"ו הותרו נמי שלא לצורך אכילה כמו המוציא מפתח של פלים והמדלי גר של אבטלה ודלא כמ"ש הלח"מ דלא משפחת הבערה לצורך אכילה.

ודנא פשאין במלאכה ההיא צורך אכל נפש כלל כמו בישול סמנים ואינה הנ"ל אבל אם יש בה צורך אכילה אלא שאין צריך לאכלו כמו המבשל ב"ט לחול אינו לוקה מתורת הואיל כדלקמן הט"ו אמנם השוחט עולת נדבה ב"ט דהנה דומי' דבישול סמנים דלא שייך בי' הואיל לוקה דלא שייך מתוך אלא בהוצאה וכפי אתקפתא דרבה ממאי דב"ש וב"ה בהא פליגי וכו' אין עירוב והוצאה לי"ט כדכתיב ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת וכו' אלמא דקיבל ר' ירמיה' הל"מ דדנא גבי הוצאה גרידא אמרינן מתוך ומדגלי לן ירמיה' קרא בהוצא' מפלל דבשאר מלאכות לא אמרינן מתוך אלא אף אשר אכל לכל נפש כמשמעו ורבה לשיטתו דס"ל בפסחים דהאופה מי"ט לחול אינו נפטר ממלקות מכת מתוך ודלא כמ"ש התוספות בד"ה דלמא וכו' לחלק בין צורך קצת לשלא לצורך כלל אלא דרבה ור"ח ס"ל כאתקפתא דרבה והברייתא דר' יצחק בר אבדימי ואע"ג דמתקיף לה רב יוסף אלא מעתה לפלגו באבנים וכו' סובר רבנו דאין זה הדרע דבאבנים אין ב"ה מתירים לכתחלה אע"ג דהוצאה מותרת דגמרי לב"ה פינו דמוקצה גינהו וכבר הרגיש רש"י בזה ופי' שלא נאסר טלטול אלא משום הוצאה.

והוציא רש"י זה מהא דאמרן במסכת ביצה דף ל"ז ע"א אטו טלטול לאו צורך הוצאה היא (ועיין במסכת שבת דף קכ"ד ע"ב דגרסינן התם אטו טלטול לאו משום הוצאה היא מיהו מלשון רש"י התם נראה דגרסינן התם נמי אטו טלטול לאו צורך הוצאה כמו בביצה דל"ז) ומפרש רש"י נמי התם דמוקצה לא נאסר רק משום גזרת הוצאה וליכא טעם אחר הילכך ב"ה דלית להו הוצאה ב"ט לית להו נמי מוקצה ב"ט.

אמנם לפמ"ש סוף פכ"ד מה"ש דסובר רבנו טעמים אחרים במוקצה ודלא כדעת רש"י וההשגות ולא אמרו בגמרא אטו טלטול לאו צורך הוצאה היא אלא אליבא דב"ש דהתירו הוצאה לצורך ואסרו שלא לצורך אכילה הילכך שפיר איכא מיגדר מלתא במה שאסרו טלטול שלא לצורך משא"כ בשבת דאסורה הוצאה לגמרי וה"ה לב"ה ב"ט דהותרה לגמרי בהכרח יש טעמים אחרים במוקצה ע"ש לא שייך כלל אתקפתא דרב יוסף דדלמא מש"ה לא אפלגו באבנים משום דהו מוקצה אלא דרב יוסף לשיטתו דמפרש בריש מסכת ביצה טעמא דמתניתין משום פירות הנושרים ובתרגולת העומדת לאכילה ופליג

אדר"נ דס"ל אליבא דב"ה יש מוקצה ביי"ט דקיל ואתי לזלזולי בי' ואין מוקצה בשבת
אלא ס"ל דכינן דלב"ה אין מוקצה בשבת כ"ש ביי"ט.

ואע"ג שהתוספות כתבו במסכת שבת דף קמ"ג ע"א בד"ה עצמות וקליפין דבעצמות
שאינם ראויים אפילו ב"ה ור"ש מודים דהנה דומיא דאבנים ואסורים משום מוקצה
(ועיין בס' מגיני שלמה שישב פרש"י מידי דהנה אגריף של רעי ולהכי פרש"י באין
ראויים לאכילת פלב מיהו אפתי קשה דאבנים דלא הנה כגריף של רעי אסורים בטלטול)
מ"מ י"ל דסובר רב יוסף דאע"ג דבשבת אית להו לב"ה מוקצה במידי דלא תזי לבהמה
מ"מ ביי"ט דקיל לית להו מוקצה אפילו באבנים וכ"כ המהר"מ שיף ריש מסכת ביצה
דמוכח מהסוג' דמאן דלית לי' דר"נ ס"ל די"ט קיל משבת לענין מוקצה ע"ש.

ואע"ג דב"ה ס"ל מוקצה במסכת ביצה דף יו"ד דבעינן מיהות עומד ואומר זה וזה אני
נוטל י"ל כמ"ש התוספות ריש מסכת ביצה ד"ה דלמא דשאני מוקצה דב"ח ע"ש.
משא"כ לפי מה דקיי"ל כר"נ ליתא לאתקפתא דר' יוסף ועיין בכתובות דף ז' בתוספות
ד"ה אלא מעתה וכו' דמוכרח דר"פ דאיהו בתרא לית לי' אתקפתא דר' יוסף ומש"ה פסק
רבנו פאתקפתא דרבה ואע"ג דמסוגיא זו דכתובות משמע דאי הותרה הבערה שלא
לצורך מותר לגמרי ביי"ט אי לאו דנפקא לן מקרא משום דבעינן דבר השונה לכל נפש
מ"מ פסק רבנו לקמן פ"ד ה"ו דאין עושין מוגמר משום מכבה פסוג' דביצה דכ"ב
ובהכרח סוג' דכתובות קס"ד דאין במוגמר משום מכבה א"נ דקס"ד דאף בכיבוי שני
מתוך ואנן לא קיי"ל מתוך אלא בהוצאה וגם בהבערה הואיל דמפורש בתורה ביום
השבת וכמבואר בירושלמי ולא סמך רבנו על ר' יוחנן דירושלמי שהביא השגות דקאמר
לא תאסור ולא תשרי משום דר' יוחנן בבבלי דקאמר הבערה אינו משנה פליג על
הירושלמי מיהו אנן לא קיי"ל כר' יוחנן בבבלי מפח מתוך אלא כרבה ור' חסדא דפסחים
דס"ל אתקפתא דרבה וטעמא דהבערה משום דכתיב ביום השבת.

ולפ"ז דברי רבנו מתפרשים אפילו בקטן שאין צריך למולו וכן משמע מדכתב מפתח
סתם דמשמע אפילו של פלים והשמיט לולב שהוא לצורך מצוה ונלמד בק"ו מהנה ועיין
מ"ש לקמן הט"ו: ה"ה פל מלאכה וכו' עיין בהשגות ודעת רבנו נראה דקצירה ודישה
ונרי וברירה ואינה הנזכרים לקמן ה"ז הפל מותר דבר תורה ולא נאסרו אלא מדבריהם
הואיל שאפשר לעשותן מעי"ט וכן משמע בירושלמי פ"ק דביצה דפריה נידוה מאתמול
ומשום שטעמן פג ובעי מהו מישחק קונדיטון ביי"ט ומסיק דשרי דמאן דבעי דייא טב לא
שחק לה מן דאתמול ועיין לקמן פ"ג מהי"ט הי"ב.

ואע"ג דמסיק התם דהבורר וטוחן והמרקד ביי"ט סופג את הארבעים לא קיי"ל הכי אלא
כר"ג דפליג א"נ דמייגרי בעשאן שלא לצורך אכילה כנ"ל ה"ד והא דמיייתי התם
מסמיכות אף אשר יאכל לכל נפש ושמתם את המצות אסמכתא בעלמא הוא וכן דעת
רש"י ר"פ אין צדין וגם איסור צידה ביי"ט מדרבנן הואיל שאפשר לעשותו מעי"ט עיין
לקמן ה"ז ודלא כדעת התוספות ביצה ד"ג בד"ה גזרה ע"ש ומדקאמר בגמרא דפירות
הנושרים אסורים ביי"ט גזרה שמא יתלוש וכה"ג בפ"ה דל"ו דאין עולין באילן ביי"ט
משום גזרה שמא יתלוש נראה לכאורה כדעת התוספות דקצירה ביי"ט מדאורייתא
ולדבר רבנו נרש"י י"ל דגזרינן י"ט אטו שבת וכה"ג לא חשיב גזרה לגזרה כמ"ש

התוספות במסכת ביצה די"ח ד"ה גזרה ע"ש אלא דקס"ד דביצה אטו פירות הנושאים
חשוב גזרה לגזרה ומסיק דאף הא תדא גזרה מקרי ונהנה גם דעת ההשגות פדעת רבנו
ורש"י דקצירה ודישה מדבריהם אלא דמפרש הטעם משום שמרבה טורח ב"ט ונהו
עגנו אפושטי בטירקא הנזכר בש"ס בכמה מקומות ודעת רבנו דלא נאסרה טירקא לצורך
בי"ט אלא דהואיל ואפשר לעשותן בעי"ט נמצא הולך כל היום בטירחות וימנע משביתה
ושמחת י"ט וזהו דומה לטעם המוקצה שכתב רבנו פכ"ד מה"ש ועיין לקמן ה"ז: ה"ו
ומזה הטעם עצמו וכו' בא רבנו לתרץ דכיון שאסרו קצירה ודישה ודומיה' הואיל
שאפשר לעשותן מעי"ט הי' בדין לאסור גם הוצאה שאפשר לעשותן מעי"ט כדי שלא
יטרח כל היום בהוצאה לזה תירץ דאדרבה איסור ההוצאה הוא מניעת שמחת י"ט דידי
אסורות ועוד שאין ההוצאה התעסקות כ"כ כמו שארי מלאכות.

ודברי ההשגות אינם מובנים לי דנהי דיש טעם להיתר משלוח מנות דאיכא פבוד י"ט
טפי מה ששולח בי"ט עצמו אפתי אין זה טעם מספיק להיתר הוצאה בכלל אפילו שלא
לצורך דהותר מתורת מתוך פנ"ל ה"ד נאפילו משוי מותר ע"י שינוי פדלקמן פ"ה
מהי"ט: ה"ז פיצד וכו' עיין בהשגות ועיין במ"מ ולח"מ נאני אומר דנדאי מודה הרמב"ד
דטעם דישה וברירה משום שאפשר לעשותן מעי"ט ומרבה הטורח בי"ט פמבואר מלשון
ההשגות לעיל ה"ה וכן משמע מדסיים פאן הרמב"ד שיהא מלאכה בתלוש אלמא דאינו
מפרש כהר"נ מקיננון כמ"ש הלח"מ דהא דישה וברירה ונריי' וטחינה ותרקדה שהם
קודם לישה הוו נמי בתלוש אלא דהרמב"ד מפרש הסמיכות דבעינו שמירה משעת
קצירה ואילך כדין מצה שמורה ומש"ה נאסרה כל קצירה אפילו יש בו חסרון טעם כמו
קצירת ירקות ופירות הואיל שהקצירה איננה מלאכה בתלוש ולא בא להשיג אלא
אקצירה גרידא.

וכדי לתרץ לדרב רבנו דמ"ש קצירה שנאסרה לגמרי אפילו בפירות וירקות ומ"ש
טחינה שהותרה דיכת תבלין ותירוצ ה"ה דחוק דאין סברא להקל במכשירין יותר מאוכל
נפש עצמו ודחוק נמי לומר דאין ה"נ דסובר רבנו דקצירת פירות וירקות שרי ותניבות
את החטים שכתב רבנו מוסב אף על קצירה ויהי' חולק עם הרמב"ד בגוף הדין.

אלא נ"ל דסובר רבנו דכל שלא נתלש מעי"ט דמחוסר מעש' הנה מוקצה והיינו נמי
טעמא דצידת דגים אסור בי"ט אע"פ שאם שולין אותם בעי"ט ימותו ויש בו חסרון טעם
(ומ"ש רש"י ר"פ אין צדין דאפשר לצודן מעי"ט ולהניחן במים דוחק) אלא דכל שלא
ניצוד מעי"ט חשיב מוקצה.

והא דכתב רבנו טעם איסור הקצירה משום שאפשר לעשותן בעי"ט דאי לאו האי טעמא
לא הי' שום מחובר מוקצה כלל דהא דעת' עלי' מאתמול אלא דלאחר שנאסרה קצירה
וצידה משום שאפשר לעשותן מאתמול ממילא אסור כל קצירה וצידה אפי' שיש בהן
חסרון טעם משום לתא דמוקצה עיין לקמן פ"ב ה"ז שהרי א"א לאכלו בי"ט קודם
קצירה וצידה משא"כ בדיכת תבלין דחזי לאכילה בלא דיכה וה"ה כל תלוש דלא הנה
מוקצה שרי בי"ט כל שיש בו חסרון טעם: ה"ח וכן מכשירי אוכל נפש וכו' עיין בהגהות
מי' שכתב דרבנו פסק במכשירין כר"י ואין צורך דבמכשירין מלח ותבלין שהם נתינין
באוכל ה"ל פאוכל ומודי רבנו עיין לקמן פ"ז ה"י בהשגות ובמ"ש שם: ה"ט עשה כדי

לְאָכּוֹל בִּי"ט עֵינַי בלח"מ ובתשובות הרלב"ח ועינין לקמן הי"א: ה"י מְמַלְאָה אִשָּׁה קִדְרָה וכו' הַיֵּינוּ אֶפִּילוּ מִי"ט לְחוּל וְאֵע"ג דְּבַגְמָרָא גְרִיס אֵין אוֹפִין מִי"ט לְחַבְרוּ בְּתוֹסְפָתָא גְרִיסֵינוּ אֵין אוֹפִין מִי"ט לְמוֹצָאֵי י"ט וְעֵינַי לְקָמֵן פ"ג ה"ד: הִיא בֵּין בְּחוּל וְכו' דְּלֹא גָרַע מִהֶמְכַּשֵׁל בְּשַׁבַּת בְּשׁוּגַג דְּמוֹתֵר בַּמ"ש מִיָּד לֹו פְּדֻלְעִיל ספ"ו מה"ש מִשָּׂא"כ בְּמִזִּיד סוֹבֵר רַבְּנוּ דְּבַחוּל לֹא יֵאָכֵל עוֹלָמִית דְּלֹא מְסַפְקָא לִי לְבַעַל הַש"ס בְּעֵבֶר וְאַפֵּה אֵלָא בְּשַׁבַּת מִיָּהוּ בְּשַׁבַּת קִי"ל בְּעֵבֶר וְאַפֵּה לְקוֹלָא אֲבָל מְעָרִים אֶפִּילוּ בְּשַׁבַּת אָסוּר וְעֵינַי בלח"מ לְעִיל ה"ט: הִיא לְכֶם וְלֹא לְכָלְבִּים פֶּסֶק רַבְּנוּ כַר' יוֹסֵי הַגְּלִילִי כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בַּד"ה לְכֶם דְּסַתֵּם לֹן תָּנָא פְּנוּתֵי וְקִי"ל פֶּהֲאֵי סְתָמָא לְקָמֵן הִיא"ד: הִיא בְּנֵי חֵיל וְכו' עֵינַי בַּמ"מ וְכו' דַּעַת הַתּוֹסְפוֹת בַּד"ה חֲזִינֵנוּ וְכו' וְגַם לְדַעַתֵּם צ"ל דְּלֹא גְרִיסֵנוּ וּפְלִיגָא דְרִיבָּ"ל א"נ דְּמַפְרָשֵׁי כַּפִּי הָרַב הַמַּגִּיד וְכו"כ הַמְהַרְשֵׁ"א ע"ש.

ובלח"מ הקשה דלפי דרף ראשון של ה"ה דל"ג ופליגא דא"כ הוה מסקנת הש"ס כר' יוסי הגלילי ואסור לטלטל סנפלי לחינותא אלא ע"י ריפתא היאך פסק רבנו לעיל פכ"ו מה"ש דמטלטלין גרעינין הראויים למאכל בהמה ותירץ דרבנו מפרש כפי התוספות דהנה סנפלי לא חזי למאכל בהמה אם לא ע"י הדחק ותיקון גדול, ואין זה מספיק דאפתי קשה למה השמיט רבנו דין סנפלי שאסור לטלטלן בשבת אם לא ע"י פת.

וטרם ניישב קושן זה נבא לבאר דברי רבנו לקמן פ"ב הי"ב ששהביא שם שתי גוססאות דלפי גוססא הראשונה מסיקין בקליפי אגוזים שאכלן מעי"ט דסתמן להיסק קיימי ולא היו מוקצה ואין מסיקין בקליפי אגוזים ושאקדים שאכלן בי"ט דה"ל נולד.

וגוססא שני' בהפך דקליפי אגוזים שאכלן בי"ט הם מוכנים אגב אמן ולא חשיב נולד דלא דמי לשברי פלים דהתם מעיקרא פלי והשתא שברי פלי אבל הכא מעיקרא קליפין והשתא קליפין הילכך פיון דחזי להסקה אגוז בקליפתו הנה מן המוכן ולא חשוב נולד ואין מסיקין בקליפי אגוזים שאכלן מעי"ט דסתמא לאו להיסק קיימי ונהו מוקצה ולא דמי לכלים שנושברו מעי"ט דחזי למלאכתן ולא הנה מוקצה וכתב ה"ה דרבנו מצא גוססאות הללו בפ' במה מדליקין דכ"ט ופליגא בשגבא היא האיה אפשר לומר דרבנו מצא גוססא שני' בפ' במה מדליקין דע"כ הך דאכלן אין מסיקין בגרעינין מתפרש באכלן בי"ט פדמסיק עלי' דמלתא דרב מפללא איתמר מדקאמר ר' חייא פנגדו בי"ט אסור וכן משמע מהא דרצה להוכיח דלא קיבלה מיני' דרב אכל תמרי ושדי קשיית' לבוכיא דאיירי באכלן בי"ט ותו פיון דהך דאין מסיקין בשברי פלים מתפרש בנושברו בי"ט פמבואר בדברי רבנו ועינין בשבת דכ"ד ע"ב ובגמרא מצריף להו וצריכא דאי אשמועינן קמייתא וכו' מפלל דאף הך דגרעינין באכלן בי"ט.

ותו דקאמר התם מעיקרא מגליין והשתא מכסיין פ"ו וה"ל נולד ואי באכלן מעי"ט הרי פבר הגרעינין מגולין מבע"י ואין ענין לנולד אלא משום מוקצה ואין לומר דבאמת הך דגרעינין איירי באכלן בי"ט אבל באכלן מעי"ט פיון דסתמא עומד להסקה ולמאכל בהמה לא הנה מוקצה אלא דבקליפי אגוזים הוא להפך דמסתמא מוקצים הן ובי"ט לא הוו נולד הואיל דמגליין דא"כ אין הבנה לצריכותא אבל קליפי אגוזים דמעיקרא מגליין והשתא מגלו ש"ד דהא באמת קליפי אגוזים שאכלן בי"ט ש"ד אלא ודאי ברור דאף לפי הגוססא השני' מפרש רבנו סוגי' דפ' במה מדליקין באכלן בי"ט ומשום נולד אלא

דסובר רבנו דפסיקא לי להש"ס דכ"ש באַכְלָן מעי"ט שלא הוּכְנו אגב אַמְן דְאָסוּרִים מִשׁוּם מְוַקְצָה וְלֹא דְמִי לְשִׁבְרֵי פְלִים כְּנ"ל וְדוּקָא בְּקִלְפֵי אַגּוּזִים שְׂיִיךְ מְוַקְצָה כֹּל שְׁלֵא הִכִּינָם לְהַסְקָה מִשְׁא"כ בְּגֵרְעִינִין דְחִזּוּ לְמֵאֲכַל בְּהֵמָה לֹא שְׂיִיךְ מְוַקְצָה אֲלֵא נוֹלָד וְהַגְּוֹסְחָאוֹת הִלְלוּ שְׁהִבִיא רַבְּנוּ אֵינָם בְּסוּגְנֵי דַפ' בְּמָה מְדַלִּיקִין אֲלֵא בְּתוֹסְפָתָא פ"ג דְּבִיזָה וְנ"ל אַגּוּזִים וְשִׁקְדִים שְׁאֲכָלָן מִעִי"ט מְסִיקִין בְּקִלְפֵיהֶן בִּי"ט אַגּוּזִים וְשִׁקְדִים עֲצָמָן אֵין מְסִיקִין מִהֶן בִּי"ט לְפִי שְׁאֵינָם מִן הַמוּכָן ע"כ פִּי' בְּבֹא דְסִיפָא אֵין מְסִיקִין מִהֶן אֵת הַקְּלִיפּוֹת וְלִהְכִי נְקִיט אֵין מְסִיקִין מִהֶן וְלֹא נְקִיט אֵין מְסִיקִין בְּהֶן וּבְתוֹסְפָתָא זֹו מְצָא רַבְּנוּ גִירְסָאוֹת הַפּוּכּוֹת וְכֵן נִרְאָה מְדַהֲעֵתִיק רַבְּנוּ קִלְפֵי אַגּוּזִים וְשִׁקְדִים וּבְגִמְרָא לֹא נִזְכָּר שִׁקְדִים וְהִנֵּה לְפִי הַגִּירְסָא רֵאשׁוּנָה כְּמוֹ שְׁהוּא בְּתוֹסְפָתָא שְׁלָנוּ צְרִיךְ לְפָרֵשׁ דְּהָא דְנִקְיט בְּגִמְרָא אֵין מְסִיקִין בְּקִלְפֵי אַגּוּזִים הֵינּוּ רַק בְּאֲכָלָן בִּי"ט אֲבָל אֲכָלָן מִעִי"ט הֵוּהוּ מוּכָן לְהַסְקָה אֲלֵא בִי"ט אָסוּר מִשׁוּם נוֹלָד וְהִילְכָף אַע"ג דְּמִסְפָּקָא לִי לְבַעַל הַש"ס אֵי קוֹיְבֵלָה מִינֵי' אוּ לֹא קִי"ל דְּקוֹיְבֵלָה מִינֵי' וְכִסְתָּמָא דְתוֹסְפָתָא.

אֲבָל לְפִי גִירְסָא שְׁנִי הַהַפּוּכָה שְׁבִתוֹסְפָתָא צְרִיךְ לוֹמַר דְּהָא דְאֲמָרָן בְּגַמ' אֵין מְסִיקִין בְּקִלְפֵי אַגּוּזִים שְׁאֲכָלָן בִּי"ט כ"ש שְׁאֲכָלָן מִעִי"ט דַּה"ל מְוַקְצָה מִיְהוּ קִי"ל דְּלֹא קוֹיְבֵלָה מִינֵי' וְכִסְתָּמָא דְתוֹסְפָתָא דְבִי"ט שְׂרִי וּמִעִי"ט אָסוּר וּלְפִי מָה דְקִי"ל דְּלֹא קוֹיְבֵלָה מִינֵי' צ"ל דְּבִאֲמַת לִיתָא לְצְרִיכוֹתָא דְבַעַל הַש"ס אֲלֵא פִינּוּ דְמַעֲיָקְרָא גֵרְעִינִין וְקִלְפִין וְהַשְׁתָּא גֵרְעִינִין וְקִלְפִין לֹא חֲשִׁיב נוֹלָד א"נ י"ל דְּנִדְאֵי גֵרְעִינִין וְקִלְפִין לֹא חֲשִׁיב נוֹלָד כֹּל כְּמוֹ מִעֵי' דְּבַר אַנוּזָא עֵינִין בְּתוֹסְפּוֹת ד"ה אֲכָלָן וְכו' אֲלֵא דְבִאֲמַת טַעַם אִיסוּר גֵרְעִינִין וְקִלְפִין שְׁאֲכַל הַפְּרִי בִי"ט מִשׁוּם מְוַקְצָה דַּאֲע"ג דְּהוּכְנוּ אַגַּב אַמְן אֵין זֶה חֲשִׁיב הִכְנָה דְלֹא הוֹתָרוּ בְּטִלְטוּל אֲלֵא מִצַּד הַיּוֹת מְחֻנְבָּרִים לְפָרִי וְאֲכַתִּי הֵיוּ מְוַקְצִין מִצַּד עֲצָמָן הִילְכָף אֵין זֶה דוּמָה לְדוּן אֵין מְוַקְצָה לְחֲצֵי שְׁבֵת אֲלֵא דְהָא דְקֵאָמַר בְּגִמְרָא וְאֵי אֲשַׁמְעִינּוּ גֵרְעִינִין ה"א דְמַעֲיָקְרָא מִיפְסִינּוּ וְהַשְׁתָּא מִיגְלִינּוּ הִכִּי קֵאָמַר דַּה"א בְּטַעוֹת דְּמִשׁוּם נוֹלָד נִגַּע בִּי אֲבָל קִלְפֵי אַגּוּזִים לֹא חֲשִׁיב נוֹלָד וְגַם מְוַקְצָה לֹא הוּוּ הוּאִיל וְהוּכְנוּ אַגַּב אַמְן קִמ"ל דְּקִלְפֵי אַגּוּזִים נְמִי אָסוּרִין וְע"כ הֵינּוּ מִשׁוּם מְוַקְצָה דַּאֵין זֶה חֲשִׁיב הִכְנָה כְּנ"ל וְא"כ טַעַמָּא דְגֵרְעִינִין נְמִי לֹא מִשׁוּם נוֹלָד אֲלֵא מִשׁוּם מְוַקְצָה וְהֵינּוּ דְמַסִּיק דְּמַלְתָּא דְרַב מְפָלְלָא אִיתָמַר מְדַקְאָמַר כְּנִגְדוּ בִי"ט אָסוּר וְקַא ס"ד דַּר' יְהוּדָה דְּהֵינּוּ מִשׁוּם מְוַקְצָה וְלֹא מִשׁוּם נוֹלָד פִּינּוּ דְמַעֲיָקְרָא גֵרְעִינִין וְלְבַסוּף נְמִי גֵרְעִינִין הִילְכָף קֵאָמַר דַּאֲרַף קִלְפֵי אַגּוּזִים אָסוּר וּבְהִכִּי נִיחָא קוֹשְׁיִית הַתוֹסְפּוֹת בַּד"ה וְהָא דְרַב וְכו' וְכֵן דֵּיִיק לְשׁוֹן הַגִּמְרָא דְנִקְיט דַּאי אֲשַׁמְעִינּוּ קִמְיִיתָא וְכו' וְהִנֵּה לִי נוֹלָד וְאָסוּר אֲלֵמָא דְבִשְׁבָרֵי פְלִים הַטַּעַם בְּאֲמַת מִשׁוּם נוֹלָד וְאֲח"כ בְּגֵרְעִינִין קֵאָמַר ה"א דְמַעֲיָקְרָא מְפָסִינּוּ וְכו' וְלֹא נְקִיט וְאֵי אֲשַׁמְעִינּוּ גֵרְעִינִין מִשׁוּם דְמַעֲיָקְרָא מְכַסִּינּוּ וְכו' אֲלֵא וְדַאי דְהוּא ה"א בְּטַעוֹת דְּבִאֲמַת אַרְף גֵרְעִינִין לֹא מִשׁוּם נוֹלָד אֲלֵא מִשׁוּם מְוַקְצָה.

וְרָצָה בַּעַל הַש"ס לְמַפְשֵׁט דְלֹא קוֹיְבֵלָה מִינֵי' מִדְּאֲכַל רַב תְּמָרֵי בִי"ט וְשְׂדֵי קִשְׁיִיתָא לְחִינּוֹתָא מֵאֵי לֹא בְּפָרְסִינּוֹתָא וּפְרַש"י שְׁנַתְבַּשְׁלוּ יָפָה וְנִמְצָא הַגֵּרְעִינִין אֵינָם רְאוּיִי' לְמֵאֲכַל אֲדָם פִּינּוּ שְׂאִין אֲנֹכְל נְדָבָק בְּהֶן אֲלֵמָא דְלֹא חֲשִׁיב מְוַקְצָה וְלֹא חֲשִׁיב נוֹלָד.

וּקְמַדְחָה לֹא בְּאַרְמִייתָא שְׁלֵא נִתְבַּשְׁלוּ יָפָה שְׁנִמְצָא אֲנֹכְל דְבַק בְּגֵרְעִין וְכִינּוּ דַּהֲוּ אֲנֹכְל חִזִּי לְאֲדָם שְׂרִי לְטִלְטֵל אֵת הַגֵּרְעִין אַגַּב הָאֲנֹכְל וְלַעוֹלָם דְּבְפָרְסִינּוֹתָא קוֹיְבֵלָה רַב מִינֵי'

דאסור אליבא דר' יהודה משום נולד לפי גירסא הראשונה ולפי גירסא השנייה משום מוקצה דלא מהני מה דהווי חזי לטלטל אגב אימן כנ"ל ועיין בגמרא דקמ"ג ע"ק בפ' נוטל דפרש"י באופן אחר דארמיתא מאכילין התמרים עצמן לבהמה הילכך לא חשיבי מוקצה ונולד וצ"ע למה נניד רש"י מפ"י הנ"ל.

והרי"ף בפ' נוטל הביא שני פירושי אחרים אופן אחד דארמיתא רפין הו והגרעינין ראויים למאכל אדם עם התמרים ודפרסיתא הגרעינין קשין הו והווי מוקצה. האופן השני להפך דארמיתא קשין הו והבהמה אוכלת התמרים ודפרסיתא רפין ואין הבהמה אוכלת התמרים וזהו כפרש"י ס"פ נוטל ומסיק ומסתברא דה"מ במקום שמאכילין את התמרים לבהמות כגון בקל ויריחו וכו'.

ולכל הפירושים ניחא בין לפי גוסתא הראשונה ובין לפי גוסתא השנייה הא דהשמיט רבנו חילוקים הללו פכ"ו מה"ש משום דלפי מה דקיי"ל כר' נחמן בריש מסכת ביצה דיש מוקצה ב"ט ואין מוקצה בשבת הילכך בשבת הפל שרי אפילו פרסיתא אם לא גרעינין שאינם ראויי למאכל בהמה כלל דה"ל מוקצה דלא חזי למידי דומיא דאבנים ועפר דאסור לטלטל אפילו בשבת.

והיינו מ"ש רבנו פכ"ו מה"ש הי"ו פל שהווי ראוי למאכל מטלטלין בשבת דתיבת בשבת שפת יתר הוא כמו שהעירוטי על זה בכמה מקומות מה"ש אלא דנתפנון רבנו למעט י"ט דבי"ט אסור לטלטל או משום מוקצה או משום נולד כפי שתי הגוסתאות הנ"ל.

והו סוגי' דמסכת ביצה דכ"א ע"ב מתפרשא לדרף רבנו כפמ"ש הרמב"ן בספר המלחמות דנדאי לא ס"ד דאבני כלל דר' יוסי הגלילי פליג אכל הנה משניות דקשרי לטלטל מאכל בהמה עיין בתוספות ד"ה הני סופלי וכו' אלא דכל דבר המוכן לבהמה מעי"ט אפילו ר' יוסף מודה דמותר לטלטל דאע"ג שאסור לעשות מלאכה לצורך בהמה אפ"ה שרי טלטול לצורך בהמה אלא דקשיא לי' סופלי שהו גרעיני תמרה שאכלן ב"ט דבשלקא לר"ע דמאכל בהמה הוא בכלל אנוכל נפש כשהוכנו מאתמול למאכל אדם הו מוכנים לבהמה אלא אליבא דר' יוסי הגלילי דאין מאכל בהמה בכלל אנוכל נפש שפיר קשה לי' דה"ל נולד ואיננו מן המוכן.

ולזה תירץ רב יוסף דחזי להסקה ואפילו רטיבתא חזו להיסק גדול ופליג אהא דאמר רב בפ' במה מדליקין דכ"ט דאין מסיקין בגרעינין וס"ל דלא קיבלה מינן וכיון דהסקה הנה בכלל אנוכל נפש שפיר ה"ל מן המוכן והנה סופלי בהכרח מפרסיתא פריף ולפי גוסתא הראשונה הנ"ל פריף מאותן שאוכלן ב"ט ולא ממעשים בכל יום פריף אלא ה"ק היש תקנה לסופלי או לא וכן הוכיח הרמב"ן בס' המלחמות מהא דמשני דמטלטלין אגב ריפתא ואי ס"ד דממעשים בכל יום פריף אפתי קשה הא מעשים בכל יום דמטלטלין שלא אגב ריפתא ע"ש באריכות ומשני דחזו להסקה דלענין הסקה דהנה בכלל אנוכל נפש לא חשיב מוקצה ונולד וכפי הס"ד דלא קיבלה מינן מיהו אנו קיי"ל לפי גוסתא זאת כסתמא דתוספתא דקיבלה מינן ואסור לטלטל לצורך בהמה פי היכי דאסור להסקה ואפילו לענין הסקה דהנה בכלל אנוכל נפש אפ"ה חשיב נולד.

ולפי גִּוּסְקָא הַשְּׁנִי נְמִי פְרִיָּה מְאוּתָן שְׁאַכְלוּ בִּי"ט וְקַפְשִׁיט כַּמ"ד לֹא קִיבְּלִי מִיַּנְיָ וְהִכָּא קִימָא הַמְסַקְנָא דְשָׂרֵי לְהִיֶּסֶק וְה"ה לְבַהֲמָה. וְאַח"כּ פְּרִיָּה תִינַח בִּי"ט בְּשִׁבְתָּ מְאִי אִיפָּא לְמִימַר וְהִינּוּ אֵלִיבָא מ"ד יֵשׁ מְוַקְצָה וְנוֹלַד בְּשִׁבְתָּ וְאַנְן קִי"ל כַּדְרָא נְחָמָן פְּנ"ל הִילְכָּהּ אֲפִילוּ לִר"י הַגְּלִילִי שָׂרֵי לְטַלְטַל בְּשִׁבְתָּ אֲפִילוּ בְּלֹא רִיפְתָּא וּמְתוּרְיָ קוֹשְׁיֵית הַלַּח"מ וְעֵינָן בַּכ"מ וְנ"ל דְּהֶרָאב"ד מְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הָרִי"ף כַּפְרֵש"י וְדִלָּא פְּדַעַת הָר"ן שׁוּב הַקְּשָׁה הַלַּח"מ לְפִי הַדְּרָה הַשְּׁנִי שֶׁל הָרַב הַמַּגִּיד מִנ"ל דְּפִלְיָה אֲדָרִיב"ל דְּשִׁאנִי לְצוּרָה הָעֵפּו"ם דְּחִזִּי לְמֵאֲכַל אָדָם וְהָאֲרִיָּה בְּזָה וְהַנִּיחַ בַּצ"ע וְאִין דְּבָרֵי מְוַכְרְחִים דִּי"ל דְּמְפָרֵשׁ הָרַב הַמַּגִּיד דְּמִלְתָּא דְרִיב"ל מְזַמְנִין לְעַפּו"ם בְּשִׁבְתָּ אֲפִילוּ בְּבַבְלוּת וְטְרַפּוֹת דְּלָא חִזִּי לְיִשְׂרָאֵל וְאַפ"ה שָׂרֵי לְטַלְטְלִינְהוּ לְצוּרָה נְכָרֵי אַע"ג דְּמִלְאָכָה אָסוּר מְדַרְשָׁא דְלָכֶם וְלֹא לְעַפּו"ם.

אָמְנָם לוֹלִי דְבָרֵי ה"ה הִיא נְרָאָה לְפָרֵשׁ וּפְלִיגָא דְרִיב"ל אֲמִלְתָּא דִּר"ע דְּקָאֵמַר מוֹצִיא אָנִי אֶת הָעֵפּו"ם שְׂאִין מְזוּנָתָן עֲלֵיהּ וְרִיב"ל ס"ל דְּמְזַמְנִין אֶת הָעֵפּו"ם אֲלֵמָא דְחֻשְׁבִּיב מְזוּנָתָן עֲלֵיהּ כַּמ"ש ה"ה לְעֵיל פ"ו מֵה"ש הַכ"א דְּמִשׁוּם דְּרַכִּי שְׁלוֹם חֻשְׁבִּיב מְזוּנָתָן עֲלֵיהּ דְּאִי ס"ד דְּלֹא חֻשְׁבִּיב מְזוּנָתָן עֲלֵיהּ בְּנֻדָּא דְּאִין מְזַמְנִין אֶת הָעֵפּו"ם פִּי הִיכִי דְקִי"ל סַפְכ"א מֵה"ש דְּאִין נוֹתְנִים מְזוּנָתָן לְחֻזִּיר ע"ש.

וּמ"ש רַבְנוּעֵיסַת הַפְּלָבִים וְכו' עֵינָן בַּמ"מ וְעֵינָן בַּלַּח"מ וְהַדְּבָרִים פְּשׁוּטִים דְּאִין זָה קוֹשְׁיָי' עַל דְּבָרֵי רַבְנוּ אֵלָא אֲגַמְרָא דְפְרִיָּה וְמִי אֵית לִי לִר"ח הוֹאִיל וְדִלָּא כַּמ"ש הָר"ן בְּמַסְכַּת בִּיעָה ע"ש וּבְהַכְרַח צָרִיף לְחַלְקַם כַּמ"ש הַלַּח"מ גַּם יֵשׁ לְחַלְקַם דְּהָאוּפָה מִי"ט לְחוּל בְּשַׁעַת אֲפִינִי לֹא חִזִּי לִי פְלָל וְאַנּוּ בָּאִים לְהַתִּיר מִפְּחַ הוֹאִיל אִי מִיקְלַע אוֹרְחִים מִשָּׂא"כ בְּעֵיסַת הַפְּלָבִים דְּחִזִּי הַפֶּל בְּשַׁעַת אֲפִינִי לְרוּעִים אֵלָא שְׁאֲנוּ בָּאִים לְאַסּוּר הוֹאִיל שְׁמַחְשְׁבָתוֹ לְבַהֲמָה הִילְכָּהּ אֲמַרִּינוּ דְּאִין מַחְשְׁבָתוֹ לְבַהֲמָה וְדָאִית פִּינּוּ דְאַפְשָׁר לְפִיֶּיסוֹן בְּבַבְלָהּ.

וְתוּ דְגַבִּי עֵיסַת הַפְּלָבִים אִיפָּא תְרִי הוֹאִיל דְאַפִּילוּ אִם כְּבָר אֲכָלוּ הָרוּעִים כֹּל צָרְכָן חִזִּי אִי מִיקְלַע אוֹרְחִים וְגַם אִיפָּא הוֹאִיל דְּחִזִּי הַפֶּל לְרוּעִים דְאַפְשָׁר לְפִיֶּיסוֹן בְּבַבְלָהּ. גַּם י"ל דְּעֵיסַת הַפְּלָבִים מִיַּרְי בְּקַמַּח שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת דּוּמְיָא דְבָנֵי בָּאִי דְאִין הָרוּעָה יָכוֹל לְאַכּוֹל הִימְנוּ אַא"כ אוּפָה לְכָלְבִים דְּלֹא אֲפָשָׁר לְמַפְלְגִינְהוּ בְּלִישָׁה וְהָא דְמִשְׁנֵי בַגְמ' הוֹאִיל וְאַפְשָׁר לְפִיֶּיסוֹן בְּבַבְלָהּ לְרוּחָא דְמִלְתָּא אֲפִילוּ תִימָא דְפִלְיָה רַב חֶסְדָּא אֲדָרַב הוּנָא וְעֵינָן בְּסֻמוּף הַט"ו: הַט"ו הַמְבַּשֵּׁל בִּי"ט וְכו' עֵינָן בַּלַּח"מ וְהַקְּשָׁה עַל דְּבָרֵי הַמַּגִּיד וְרַבּוּ הַרֵש"א שְׁדָּבְרֵי הֵן הַגָּה דְבָרֵי הַתּוֹס' וְהָמָּה לֹא יָרְדוּ לְסוּף דַּעְתּוֹ עֵינָן בְּדְבָרֵי הַמַּגִּיד ס' מְשַׁנָּה לְמַלְךָ שְׁהָרָאָה מְקוּם לְס' פְּרָשַׁת דְּרַכִּים בְּדָרָה מְצוּתִיָּה ע"ש שְׁהַקְּשָׁה הַמְשַׁנָּה לְמַלְךָ לְפִי דְבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת בִּיעָה דִּי"ב דְּהַקְּשׁוּ לַב"ה דְּדָרְשִׁי לָכֶם וְלֹא לְגַבוּהַ נִימָא דְאַהֲדָרִי לְאִיסוּרָא קָמָא וְלוֹקָה וְתִירְצוּ דְגַבִּי י"ט דְּהוֹתֵר אֲנֹכֶל נָפֵשׁ לֹא אֲמַרִּינוּ אַהֲדָרִי לְאִיסוּרָא קָמָא אֵלָא ה"ל בְּלֹא הַבָּא מְפָלַל עֲשֵׂה וּלפ"ז מְוַכְרַח מִפְּחַ קוֹשְׁיָי' הַתּוֹסְפוֹת דְּאַף הַמְבַּשֵּׁל לְעַפּו"ם וְלְכָלְבִים דְּנִפְיָק מִלְכָּם אִין בָּהֶם מְלָקוֹת אֵלָא לֹא הַבָּא מְפָלַל עֲשֵׂה אֲפִילוּ תִימָא דְלֹא אֲמַרִּינוּ הוֹאִיל וְלֹא אֲפִלְגוּ רַבָּה וְר"ח לְעַנְנֵן מְלָקוֹת אֵלָא בְּאוּפָה מִי"ט לְחוּל וּמְתוּרַת הוֹאִיל אֲבָל הַמְבַּשֵּׁל לְעַפּו"ם וְלְכָלְבִים בַּלֹּא"ה לֹא לְקִי וְא"כ קָשָׁה עַל הַרְמַב"ם דְּמִשְׁמַע מְלִשׁוֹנוֹ דְּהַמְבַּשֵּׁל לְעַפּו"ם וְלְכָלְבִים מִטַּעַם הוֹאִיל הוּא דְלֹא לְקִי וְלוֹלִי טַעַם הוֹאִיל הִיא לוֹקָה וְהַדְּבָר צָרִיף תְּלַמוּד ע"כ.

ובזה נתבאר דברי הלח"מ דלאחר שתיגרז דלא אמרינן מתוך בהמבשל לעפוי"ם וכלכלים והי' לוקה מטעם אהדרני' לאיסורא קמא ולא היינו אומרים דהנה לי' בלאו הפא מפלל עשה לזה הוקשה לי' קושני' התוס' דבעולת נדבה דלא שיני' הואיל אמאי אינו לוקה לב"ה פנין דבהכרח רבנו לא ס"ל פתרוין התוס'.

ולזה תיגרז הלח"מ דכיון דמחד תיבת לכם נפקא לן למעט גבוה וגם למעט עפוי"ם וכלכלים הילכך פנין דבאמת שיני' הואיל בעפוי"ם וכלכלים ולא אהדרני' לאיסורא קמא לענין מלקות ה"נ פרט לגבוה דנפקא לן מהאי קרא ליכא למימר דאהדרני' לאיסורא קמא לענין מלקות אלא למיקם בעשה לחודא זהו פנונת הלח"מ לתרז קושני' המשנה למלך אע"פ ש'לשונו קצת מגומגם.

ואין דבריו דברי התוספות. אמנם בגוף דברי הלח"מ מ"ש דלכם אהדרני' לאיסורא קמא אי לאו טעמא דהואיל קשה טובא לדרך ה"ה לעיל ה"ד דאמרינן מתוך בהוצאה וכ"ש באפיני' ובישול דא"כ מאי פסקא דנוקי' לכם אאפיני' ובישול ולא נוקני' אהוצאה לצורך בהמה ומדברי רבנו משמע דהוצאה אפילו שלא לצורך פלל שרי וכ"ש לצורך בהמה אלא הוא הדבר אשר דברתי לעיל ה"ד דדעת רבנו דלא שיני' מתוך אלא בהוצאה והבערה גרידא ובה אין צורך למה שנדחק הלח"מ וקושני'תו מעיקרא ליתא ע"ש באנרף ומ"ש ה"ה ויש לזה סמך מן הגמרא ר"ל מהא דאמרינן אפשר לפייסן בנבלה פי' ותהני' פל העיסה לרועים אלמא דאפילו בעיסה גדולה דלא חזני' פלה לרועים נמי שרי וע"כ היינו מטעם הואיל דאי מיקלעו אורחים: ומ"ש רבנו עשה לנפשו והותר וכו' עינין במ"מ ונ"ל דזה נלמד מעיסת הכלבים דמותר לאפות מחמת הואיל דאפשר לפייסן ובאמת שרי להאכילו לכלבים אלמא דמותר להאכיל המותר: הי"ו רחיצה וסיכה וכו' איסור רחיצת פל גופו בחמין שהוחמו בי"ט מפורש בפ' פירה ד"מ תניא פנותי' דשמואל וכו' ואצ"ל חמין שהוחמו בי"ט והטעם אע"ג דרחיצה חשיב אןכל נפש מ"מ רחיצת פל גופו לא חשיב אןכל השנה לכל נפש וכן כתבו התוספות בכירה דל"ט ע"ב בד"ה וב"ה מתירין בשם הירושלמי וזהו מ"ש רבנו אכל רחיצת פל גופו אסור משום גזרת מרחץ פי' דאע"ג דתחלת חמיום המים הי' משום רחיצת פניו ידיו ורגליו השנה לכל נפש אפ"ה אסור לרחוץ בהן פל גופו משום גזרה שפא יחם לכתחלה לשם רחיצת פל גופו דאינו שנה לכל נפש ובאמת לא קיי"ל מתוך בבישול אלא בהוצאה והבערה פנ"ל ה"ד אכל חמין שהוחמו מעי"ט סובר רבנו דמותר לרחוץ בהן פל גופו ובה מתורץ קושני' התוספות דל"ט ע"ב בד"ה אלא פניו וכו' והא דקאמר בברייתא פקקו נקביו מעי"ט למחר נכנס ומזיע ויוצא ומשתטף בבית החיצון לאו למימרא זיעה אין רחיצה לא ואפילו שטיפה אסור רק בבית החיצון כמ"ש רש"י שלא יאמרו רוחץ הוא וכמ"ש התוספות אלא דרבנו מפרש משתטף בבית החיצון במים צוננים וכן מפורש בתוספתא דמסכת שבת ויוצא ומשתטף בצונן בבית החיצון.

אר"י מעשה במרחץ של בני ברק וכו' ויצאו ונשתטפו בצונן בבית החיצון וכו' ולפ"ז היינו טעמא דדוקא בבית החיצון דאייירי במרחץ של זיעה שפקקו נקביו שנמצא חום המרחץ מפשיר המים שעל גופו וכאלו רוחץ בחמין שהוחמו בי"ט כדתניא בכירה ד"מ ע"ב מתחמם אדם פנגד המדורה ויוצא ומשתטף בצונן ובלבד שלא ישתטף בצונן

ויתחמם פנגד המדורה מפני שמפשיר מים שעליו ופירשו התוספות בשם הריב"א דדומה פרוחץ בחמין וכן פ"ר רבנו לעיל פכ"ב מה"ש ה"ג ולפ"ז דוקא במרחץ של זינעה אסור לרחוץ אפילו בצונן אבל חוץ למרחץ שרי לרחוץ כל גופו בחמין שהוחמו מעי"ט גם י"ל דהא דנקיט למחר נכנס ומזיע היינו רוחץ ומזיע דאפילו רחיצה נמי שרי במים חמין שהוחמו מעי"ט אלא בצונן הוא דאסור להשתטף כפי גירסת התוספתא והא דנקיט נכנס ומזיע לדיוקא דבשבת אפילו זיע אסור אבל בי"ט רוחץ ומזיע וכן מסתבר דכינון דפסק רבנו פדעת הגאון דרחיצה שרי בחמין שהוחמו מעי"ט כ"ש דמותר להזיע בי"ט שהרי מתחלה גזרו על חמין שהוחמו מעי"ט ***(מע"ש).

*)** ואח"כ גזרו על הזינעה אלמא דזינעה קיל ואפילו בהוסק בי"ט שרי להזיע דזינעה שנה לכל נפש כמ"ש התוספות ותו פינו דבהבערה י"ל מתוך פנ"ל ה"ד ומש"ה השמיט רבנו דין עושה אדם מדורה ומתחמם פנגדה שבמשנתנו במסכת ביצה ולא גרע הוסק דזינעה מהוסק שלא לצורך ושרי לכתחלה הוסק זינעה אע"פ שאסור לחמם מים משום בישול.

וכן משמעות לשון רבנו פכ"ב מה"ש ה"ב לפיכך גזרו שלא יכנס אדם למרחץ בשבת אפילו להזיע דתיבת בשבת הו' שפת יתר ואתי לאפוקי י"ט כמו שהעירותי על זה בכמה מקומות דאסור זינעה משום גזרת הבערה לא שייך בי"ט פנ"ל.

ואין להקשות דהא בברייתא מסיק ומשרבו עוברי עברה התחילו לאסור אלמא דזינעה אסורה בי"ט עיין בתוספות ד"ה למוצאי שבת וכו' וד"ה אלא שחמין וכו' והרש"ל ומהר"מ נדחקו בזה ועיין במהרש"א שפירא לי ברור בכוננת המהרש"א דסובר דלא הי' בגירסת רש"י ותוספות במרחץ של בני ברק שפקקו נקביו מעי"ט אלא גירסתם שפקקו נקביו מבערב ובזה יוכנו דברי התוספות בד"ה למוצאי שבת שכתבו דלאחר גזרה אפילו בי"ט אסרו דאי"ט קתני ומשרבו עוברי עברה וכו' ואח"כ כתבו דאי עריב ותני להו סד"א דרק בשבת אסרו הזינעה דסד"א דעובדא דמייתי במרחץ של בני ברק בשבת הי' אבל השתא דפלגינהו שפיר האי עובדא בעי"ט הי' פינון דלא איירי פלל בשבת בזינעה וקאי משרבו עוברי עברה אי"ט ובזה יוכן נמי מ"ש התוספות בד"ה אלא ושם יחלק בין שבת לי"ט פירוש דעובדא דבני ברק בי"ט הי' והיינו שכתב המהרש"א מיהו ברש"י שלפנינו פ"י הכא שם נתחממו בשבת וכו' ולפ"ז י"ל דרבנו נמי גריס מבערב ולא גריס מעי"ט ומפרש עובדא דבני ברק בשבת כפרש"י אבל בי"ט לא נאסרה זיע' פלל והא דלא ערבינהו מרחץ שפקקו נקביו מע"ש או מעי"ט וכו' לק"מ לדבר רבנו פינון דיש חילוק בין שבת וי"ט דמותר לרחוץ בי"ט בחמין שהוחמו מעי"ט.

גם י"ל דרישא דברייתא נשנית אחר גזרת זינעה בשבת ומש"ה לא ערבינהו וה"ק ר"י מעשה במרחץ של בני ברק שנכנסו חכמים להזיע בשבת פשחמין מחופין בגסרים דליפא למיגזר שם ירחוץ ואח"כ אסרו הזינעה בשבת משא"כ בי"ט דאפילו אינו מחופה נמי שרי דאף רחיצה שרי בחמין שהוחמו מעי"ט.

גם י"ל דאסור להסיק בי"ט מרחץ של זינעה שהרי מתחם את המים בי"ט דהכא איירי במרחץ של זינעה מהביל מים חמין אבל הוסק התנור דה"ל הבערה ודאי שרי וכן נראה דאיירי בכה"ג מדמחלק בחמין שמוחופין בגסרים ובהכי ניחא הא דנקיט למחר נכנס ומזיע וכל זה ברור בכוננת רבנו ועמ"ש פכ"ב מה"ש ה"ב מיהו במסכת ביצה דל"ב

משמע דגזרו על הזיעה ב"ט וצ"ל דהיינו במרחץ של זיעה מהבל מים חמין דאסור להסיק ב"ט.

ה"ז בין משום שהוא דומה וכו' הם דינים הנזכרים בה"ש מן פכ"א עד פכ"ד. בין שהוא משום שבות הם דינים הנזכרים בפכ"ד ועיין לקמן הכ"ד.

או דברי' שהן מותרים ב"ט דליתא להאי פלגא דאין בין י"ט לשבת וכו' עיין שבת דקכ"ד וביצה דל"ז דהאי סתמא כב"ש ודלא כמ"ש ה"ה. וכל שאסור לטלטלו וכו' דלענן מוקצה אין בין י"ט לשבת אלא אןכל נפש שהרי במקצה דהכנה החמירו ב"ט.

ומש"ר וכינצא בה ר"ל לצורך רחיצה וסיכה ושאר הנאות הגוף פנ"ל הי"ו. ויש ב"ט וכו' עיין במ"מ ובלח"מ ועיין ס"פ נוטל בתוספות ד"ה רבא וכו' נראה דרבא ס"ל כר' נחמן וכן בשבת דקנ"ז לא קאמר אלא דבשבת פלה הלכה פר"ש ועיין פר"ה והרמב"ן ריש מסכת ביצה.

ועיין במ"ל שהביא פמה סוגיות דמשמע דשבות י"ט קיל משבות שבת ולדעתי נראה דנדאי אין הפירוש די"ט דקיל והוא איסור לאו אתי לזלוזלי בי דאין זה סברא שיזלוזלו באיסור לאו אלא ה"ק י"ט דקיל והותר אןכל נפש נמצא אתי לזלוזלי בי ולא יכין כל צרכו מעי"ט ולפעמים לא ימצא כל צרכו ב"ט וימעט בכבוד היום מש"ה אסרו מוקצה דהכנה משא"כ שבת דחמיר דמי שלא טרח בע"ט לא יאכל בשבת והפל מוזמן לסעודה לכבוד היום ולא אתי לזלוזלי מש"ה לא גזרו על מוקצה דהכנה וזה לא שייך אלא במקצה דהכנה גרידא אבל בשאר מוקצה דלא חזי למידי כמו שבות דזריקה ונדאי שבות שבת חמיר פדאמרן בביצה דכ"א והא דאמרן בפ' חרש יום טוב דאיסור לאו לאו דוקא איסור לאו ממש דחולב דהיינו מפרק וגם האב שלו דהיינו דש אינו אלא מדבריהם אלא דהם בלאו דלא תסור ויתר הסוגיות חלוקות שהביא המ"ל עיין יבמות דקי"ט דהוא פלוגתא דאמוראי: הי"ח ויוני שובך במסכת ביצה ואינה בספ"ק דשבת וכלהו משום לתא דמוקצה דהכנה וסיים רבנו וכשם שהמוקצה וכו' עיין בלח"מ ונ"ל דה"ק פשם שהמוקצה אסור רק ב"ט ולא בשבת פה הנולד מותר בשבת חוץ מביצה דאפילו בתרנגולת העומדת לאכילה נמי אסור בשבת ולא משום נולד אלא משום הכנה דרבה וגזרה משום שבת אחר י"ט: ה"כ ואפילו נתערבה באלה וכו' עיין במ"מ ובלח"מ תמה עליו דנדאי כל הסוגיא מוכחת דספק קיל מתערובת וזה מוכח מדפריה אא"ב ספק י"ט ספק חול הנה דשיל"מ וכו' וכן משמעות פירש"י בכלה סוגיין והטעם כמ"ש הלח"מ דבתערובת יש איסור ונדאי וסברא זו מפורשת בירושלמי פ"ק דביצה ונ"ל דנתערבה א' באלה פלן אסורות ובעי מה כמ"ד ספק הפן אסור ברם כמ"ד ספק הפן מותר ומסיק מודה הוא הך דאסור נשרין ספק מהיום נשרו ספק מאתמול נשרו ברם הך יש פאן א' לאיסור והיא מוכחת על פלן ע"כ.

ומ"ש הלח"מ ונ"ל דרבנו ז"ל דפסק פרבה וכו' לא נהירא דנהי דהכנה דאורייתא היינו דוקא ב"ט לאחר שבת והא דקאמר בשלמא לרבה וכו' היינו דמוקלי דברייתא ב"ט אחר שבת וכ"כ מהר"ם שיף וכבר הרגיש בזה הלח"מ ולולי דברי ה"ה הי' נראה דרבנו פסק דלא כר' אשי משום דסתמא דגמרא דף ז' ע"ב דקאמר פי לא בידק אימור מאתמול הנה אתיין דלא כר' אשי ע"ש בתוספות שתיירוצם דחוק ואין זה אלא דברי גביאות דגם

בדספנא מארעא רובם יולדת ביום אלא ודאי דספק ביצה מותר וקא דפסק רבנו לקמן פ"ב דספק מוכן אסור היינו ספק מוקצה דתמיר תדע דספק מוקצה תמיר מדפריה בגמרא בשלמא לרבה ניקח אלא לר' יוסף ור' יצחק קשה אלמא דלר' נחמן ניקח עיניו במהרש"א משא"כ ספק הכנה דרבה ובתרגולת העומדת לאכילה מותרדאע"ג דפסק רבנו פרבה בודאי לא ס"ל דהכנה דרבה דאורייתא דבהדיא פתב רבנו לקמן רפ"ו דבישול מי"ט לשבת איסורו מד"ס וקא דאמרינן בגמרא בשלמא לרבה ניקח היינו לפי מה דס"ל לרבה דהכנה דאורייתא איפא לאוקי הברייתא בי"ט לאחר שבת משא"כ לדריה רבנו דהכנה מדרבנן צריה לאוקי' בספק טרפה כמו אינה אמוראי ועיין בתוספות ביצה ד"ב ע"ב בד"ה והי' וכו' וסובר רבנו דאע"ג דהכנה מדבריהם אפ"ה גזרו י"ט דעלמא אטו י"ט לאחר שבת דמיחלף ונדא גזרה היא הילכף ספק הכנה שרי פדין ספק מד"ס ועיין עוד לקמן פ"ב ה"ו מ"ש שם.

והנה רבנו השמיט כל הסוגיא דבדק בקינה של תרגולת וכו' ולמחר השכים ומצא בה ביצה וכו' והחילוקים בין בדאיפא זכר בהדה או בדספנא מארעא. ונ"ל טעם השמטה זו דרבנו לא פסק כר' יוחנן דס"ל ביצה עם יציאת רובה נגמרה אלא כמסקנת הגמ' מאי עם יציאתה נגמרה עם יציאת פלה ודלא כר' יוחנן דקיי"ל פלישנא בתרא ומדמהדר באוקימתא שני' לאוקים מלתא דרב דלא כר"י מפלל דלא קיי"ל כר"י וכן נראה בכוננת רבנו ברור מסתימות לשונו הילכף אי איפא זכר בהדה מאי אמרת דיצתה רובה ונדורה אפתי אסור ואולי לפי מה דקיי"ל עם יציאת פלה נגמרה ויצתה רובה פאלו לא יצאה אפשר שאין זה מציאות שיצא פלה בפילה דכל שתשמישו ביום נולד ביום ולידה היינו יציאת פלה ובדספנא מארעא פשוט דאסור בדבדק ובדלא בדק ספקא מותר וכל היכא דבדק בהכרח אנו אומרים דספנא מארעא (וידר' רבנו לקצר במקומות פאלו וכה"ג בארתי בהלכות גיטין) פיון דליתא לדר' יוחנן: הכ"א אלא בראש השנה לבד עמ"ש לקמן הכ"ד: הכ"ד דבר המחובר וכו' עיין במ"מ ובלח"מ תמה עליו ולענ"ד נראה דאע"ג דאמירה לעפוי"ם בי"ט שבות פדעת התוספות פ' הפועלים וכו"ל הי"ז (ועיין בפ"ג מה' שכירות דפסק רבנו דאמירה לעפוי"ם שבות גבי חסימה וכמ"ד מה לי אסור לאו מה לי אסור סקילה ועיין במשנה למלך לעיל הי"ז) היינו דוקא בדבר האסור בי"ט מדאורייתא אבל כל שאסורו בי"ט מד"ס מותר אמירה לעפוי"ם דכי היכי דקיי"ל פ"ו מה"ש ה"ט דדבר האסור בשבת מד"ס מותר אמירה לעפוי"ם לצורך מצוה ה"נ פיון דשמחת י"ט חשיב מצוה מותר אמירה לעפוי"ם וכה"ג בארתי לעיל פ"ו מה"ש דמותר אמירה לעפוי"ם לענין תחומין ע"ש הילכף ה"נ בנדון דידן לא שייך למיגזר שמה יאמר לעפוי"ם לעשות דקצירה וצידה הן מלאכות אונקל נפש ואינם אסורים אלא מד"ס הואיל ואפשר לעשותן מעי"ט או משום מוקצה כנ"ל ה"ז ואי משום אסור אמירה לעפוי"ם הי' מותר בי"ט הראשון לומר לעפוי"ם לקצור ולצוד לצורך י"ט ראשון משום שמחת י"ט אלא דלא שייך בזה שמחת י"ט דאף אם יקצור ויצוד העפוי"ם אסור משום מוקצה דל"ל דלא אסח דעת' ממחובר פיון דאפשר ע"י אמירה לעפוי"ם דמאן יימר דצאות לי' עפוי"ם ושינדמן לו ותו דה"ל נולד הילכף אע"ג דאין סברא להתיר אמירה לעפוי"ם בי"ט ראשון לקצור ולצוד לצורך י"ט שני דבאמת י"ט שני לגבי י"ט ראשון פחול מ"מ לא שייך לאסור הנצוד ונקצר בי"ט ראשון בי"ט שני פיון דלא הנה מוקצה דהא ב' קדושות הן מאי

אַמְרַת גְּזֵרָה שְׁמָא יֵאמֵר לְעַפּוּ"ם הָרִי בְּאַרְנוּ דְּאִין אִיסוּר בְּאַמִּירָה לְעַפּוּ"ם אֵלָא מְשׁוּם מְוַקְצָה (דְּלֵא עֲדִיף אַמִּירָה לְעַפּוּ"ם מִפְּיֻרֹת הַנּוֹשְׁרִים) וְהִילְכָהּ פִּינּוּ דְבִי"ט שְׁנֵי לֹא הֵנָּה מְוַקְצָה לֹא שְׁיָיְדָה לְאַסוּר מְשׁוּם הֵךְ גְּזֵרָה וְזוּ הַסְּבָרָה דְּקָה וּבְרוּרָה.

וּמִיָּהוּ מ"מ צְרִיךְ שְׁיִמְתִּין בִּי"ט שְׁנֵי עַד אַחַר בְּכַדִּי שְׁיַעֲשׂוּ דְנִמְצָא הִי יָכוֹל לְצוּת לְעַפּוּ"ם לְקַצֹּר וּלְצוּד בִּי"ט שְׁנֵי אִי לֹא מְשׁוּם מְוַקְצָה וְהַשְׁתָּא שְׁנַתְּלֵשׁ בִּי"ט רֵאשׁוֹן לֹא הֵנָּה מְוַקְצָה. א"נ דְּנֻדְאֵי שְׁרֵי אַמִּירָה בִּי"ט רֵאשׁוֹן לְצוּרָה י"ט ב' אֵלָא דְאַפ"ה אִסוּר בְּכַדִּי שְׁיַעֲשׂוּ מְשׁוּם גְּזֵרָה אַמִּירָה בִּי"ט לְצוּרָה חוּל.

וּמ"ש רַבְּנּוּ בְּד"א בְּב' י"ט שְׁל גְּלִיּוֹת אַבְּל ב' יָמִים שְׁל ר"ה וְכו' עֵינִין בְּתוֹסְפוֹת בֵּיצָה ד"ה ע"ב בְּד"ה מִי לֹא מוֹדָה וְכו' וּמ"מ יֵשׁ לִיְיָשׁב פֶּרֶשׁ"י וְדַקְשָׁה לָהּ מִנ"ל הֵךְ סְבָרָא ה"פ מִי לֹא מוֹדָה רִיב"ז וְכו' כְּגוֹן קוֹדֵם חוֹרְבָן וְכו' וּבְמַהֲרָשׁ"א הַנִּיחַ בַּצ"ע דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת הִלְלוּ וְלַעֲנ"ד נִרְאָה הַהֶסְבָּרָה פְּשוּטָה דְּנֻדְאֵי לֹא הִנְקִישָׁה לְהוּ לְהַתּוֹסְפוֹת לְפִי פִי רֵש"י דְּמִנ"ל לְרָבָא לְפָרֵשׁ תַּקְנַת רִיב"ז שְׁיָיְדָה עוֹשִׂין שְׁנֵי יָמִים וּמוֹנִין מִיּוֹם רֵאשׁוֹן לְמוֹעֲדוֹת דְּנֻדְאֵי אִין זֹו קוֹשְׁיָא דִּי"ל דְּרָבָא קִיבֵּל מִרְבוּתֵיּוֹ דְּתַקְנַת רִיב"ז הִי שְׁיַעֲשׂוּ שְׁנֵי יָמִים וַיִּמְנוּ מִיּוֹם רֵאשׁוֹן אֵלָא קוֹשְׁיַת הַתּוֹסְפוֹת דְּכִינּוּן דְּבַהֲכָרַח רַבָּה דְּקָאָמַר מִתַּקְנַת רִיב"ז וְאֵילָף בֵּיצָה מְוַתַּרְתָּ מִפְּרֵשׁ תַּקְנַת רִיב"ז שְׁאִין עוֹשִׂין אֵלָא יוֹם שְׁלִשִׁים לְבַד דְּאִי ס"ד דְּרַבָּה נָמִי מִפְּרֵשׁ תַּקְנַת רִיב"ז פְּרָבָא אַמְאֵי קָאָמַר דְּמִתַּקְנַת רִיב"ז וְאֵילָף בֵּיצָה מְוַתַּרְתָּ וּא"כ פִּינּוּ דְּרַבָּה וְרָבָא פְּלִיגִי בְּפִירוּשׁ תַּקְנַת רִיב"ז אִין הִבְנָה לְתַמִּיָּה' קִיָּיִמַת שְׁבַדְבְּרֵי רָבָא מִי לֹא מוֹדָה רִיב"ז וְכו' וְעַל דָּא אֵלוּ דְנִין דְּרַבָּה ס"ל דְּלֵא מוֹדָה רִיב"ז שְׁעוֹשִׂין שְׁנֵי יָמִים וְהָכִי ה"ל לְרָבָא לְמִימַר מוֹדָה רִיב"ז וְכו' וְלִשׁוֹן מִי לֹא מוֹדָה דְּמִשְׁמַע שְׁבָא רָבָא לְהוֹכִיחַ שְׁנָהוּ פִירוּשׁ תַּקְנַת רִיב"ז הוּא דְּהוֹקְשָׁה לְהוּ לְהַתּוֹסְפוֹת וְקוֹשְׁהָ דְּמִנ"ל הֵךְ סְבָרָא.

וְלִזְנָה תִּירְצוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּה"ק רָבָא לְרַבָּה מִי לֹא מוֹדָה רִיב"ז קוֹדֵם חוֹרְבָן דְּעוֹשִׂין שְׁנֵי יָמִים ה"נ אֲנִי אוֹמֵר דְּלֵאחַר חוֹרְבָן עוֹשִׂין שְׁנֵי יָמִים וְהֵם קְדוּשָׁה א' אֵלָא שְׁמוֹנִין מִיּוֹם הִרְאשׁוֹן הוּא דְּהַתְּקִין וּבְהָכִי נִיחָא לִשׁוֹן מִי לֹא מוֹדָה וּמְתוּרָץ קוֹשְׁיָא הַתּוֹסְפוֹת.

וְנִרְאִיתִי לְרַבְּנּוּ פ"ג מֵה' קִידוּשׁ הַחֹדֶשׁ ה"ו שְׁפָתַב מְשַׁחֲרַב הַמְּקַדָּשׁ הַתְּקִין רִיב"ז וְכו' וְאַפְּיִלוּ בָּאוּ עֲדִים בְּיוֹם ל' בְּסוּף הַיּוֹם וְכו' מְקַבְּלִין עֲדוּתָן וּמְקַדָּשִׁין יוֹם שְׁלִשִׁים בְּלְבַד ע"כ נִרְאָה בְּבִיאוֹר דְּאִינְנוּ מִפְּרֵשׁ תַּקְנַת רִיב"ז כְּפִי רֵש"י שְׁעוֹשִׂין שְׁנֵי יָמִים וּמוֹנִים מִיּוֹם רֵאשׁוֹן אַע"ג דְּפֶסֶק רַבְּנּוּ כָּאֵן פְּרָבָא דְּאַף מִתַּקְנַת רִיב"ז וְאֵילָף בֵּיצָה אִסוּרָה.

וּבְפ"ה מֵהַלְכוֹת ק"ה ה"ח כְּתַב וְז"ל אִפִּי בִירוּשָׁלַיִם עֲצָמוּ שְׁהוּא מְקוֹם ב"ד פְּעָמִים רַבִּים הָיוּ עוֹשִׂין י"ט שְׁל ר"ה ב' יָמִים שְׁאָם לֹא בָּאוּ עֲדִים כָּל יוֹם שְׁלִשִׁים נוֹהֲגִין הָיוּ בְּאוֹתוֹ יוֹם שְׁמִצְפִּין לְעֲדִים קָדָשׁ וּלְמַחֲרָה קָדָשׁ וְהוֹאִיל וְהָיוּ עוֹשִׂין אוֹתוֹ ב' יָמִים אֲפִילוּ בְּזִמְנָן הִרְאִינִי הַתְּקִינוּ שְׁיָיְדָה עוֹשִׂין אֲפִילוּ בְּנֵי א"י אוֹתוֹ תְּמִיד ב' יָמִים בְּזִמְנָן הִזָּה שְׁקוּבְעִין ע"פ חֲשָׁבוֹן עַכ"ל בְּיָאָר לְנוּ בְּזֵה דְּגָרִיס כְּגַר"ח שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּגָרִיס מִי לֹא מוֹדָה רִיב"ז שְׁאָם לֹא בָּאוּ עֲדִים וְכו' וּמֵה שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת לְפִי גִירְסָא זֹו דְּכִינּוּן שְׁלֵא בָּאוּ הָיוּ ב' יָמִים מְסַפֵּק וּב' קְדוּשׁוֹת הֵן וְכו' נ"ל לִיְיָשׁב לְדָרְהָ רַבְּנּוּ דְּה"ק רָבָא מִי לֹא מוֹדָה רִיב"ז קוֹדֵם חוֹרְבָן שְׁאָם לֹא בָּאוּ עֲדִים עוֹשִׂין קְדוּשָׁה אַרְיִכְתָּא כְּמוֹ אֵלוּ בָּאוּ עֲדִים מִן הַמְּנַחָה וּלְמַעְלָה דְּעוֹשִׂין קְדוּשָׁה אַרְיִכְתָּא הִילְכָהּ פִּינּוּ שְׁכָרָה נְתַפְשֵׁט הַמְּנַחָה קוֹדֵם חוֹרְבָן לְעֲשׂוֹת קְדוּשָׁה אַרְיִכְתָּא כְּשֵׁלֵא בָּאוּ עֲדִים כָּלָל ה"נ אַחַר תַּקְנַת רִיב"ז כְּשֵׁלֵא בָּאוּ עֲדִים כָּלָל הָיוּ נוֹהֲגִין

קדושה אריכתא פמקדם והיגו ממש פי הא דאמרן בגמרא ד"ה ע"א הא לן והא להו דבני
בבל נוהגין קדושה אריכתא מחמת מנהג הקדוים טרם תקנת ריב"ז וה"ה לבני א"י כשלא
באו כלל ודלא כמו שנדחקו התוספות לפי גירסת ר"ח כשלא באו עד סמוך לתשעה ב'זמן
דליכא ושהות לקבלם דקשה לדרפם דאימא אה"נ פשראו שאין ושהות לקבלם היו
מוותרים במלאכה אלא העיקר כמ"ש וסברא זו נזכרת במהרש"א ע"ש.

ומ"ש רבנו שבת הסמוכה ל"ט וכו' אע"ג דב' קדושות הן עינין סוף ה' עירובין מ"מ אסור
משום הכנה דרבה. ומ"ש הרב המגיד וכן הדין בב' י"ט של ר"ה לא נתחנור לי דנדאי
דוקא שבת וי"ט דב' קדושות הן אבל ב' י"ט של ר"ה הבא מחוץ לתחום ב"ט ראשון
אסור למי שפא בשבילו ב"ט ב' של ר"ה ושאני שבת וי"ט דהבאת מחוץ לתחום לא
חשיב הכנה הילכך פיון דב' קדושות הן שרי: סליק פ"א מה' יום טוב פרק ב מהי"ט ה"א
אפרוח כו' עינין במ"מ ובלח"מ ומ"ל תמהו עליו והי' נראה לומר דה"ק הרב המגיד ועגל
שנולד בשבת דלא קים לן בי' שפלו חדשיו דאסור באכילה מחמת ספק נפל אפ"ה יש
מתירין בטלטול הואיל והוכן אגב אמו ואע"ג דהשתא לא חזי למידי מ"מ אפילו ביומו
מוותר לחולה מש"ה מותר בטלטול.

מיהו אין צורך דיש מן הגאונים דלא חיישי לספק נפל עינין בטי"ד סי' ט"ו ובב"י שם
א"כ קמ"ל דמוותר לחולה אפילו ביומו אפילו היכא דאי' לי' בהמה אחרת א"נ דאיירי
בדקים לי' שפלו חדשיו וקמ"ל דלא מהדרין אבהמה אחרת ולא חיישינן להכנה דרבה.

ומ"ש רבנו אע"פ שלא נולד דברי הלח"מ דחוקי' וכוונת רבנו למ"ש התוספות בד"ה
עגל עינין שם. ומש"ר עומדת לאכילה אפילו לאכילת פלבים עמ"ש ה"ה: ה"ג וכן בהמת
קדשים וכו' הנה רש"י פ"א במסכת ביצה דף כ"ו דאיסור ראית מומין דהנה לי' פיושב
ודן דין וכפירושו משמע לכאורה בביצה דף כ"ז ראית טרפה אפילו ב"ט ראית בכור
מע"ט אלמא דטעם איסור ראית מומין מצד עצמו דחשיב דין.

אמנם לפי מה דמסיק התם אמי ורדינאה חזי בוכרא דבי נשיאה וכו' מאתמול הנה חזי
ובי"ט שיולי שנייל ליכא למימר כפי' רש"י דעיקר ההוראה בי"ט חשיב גמר דין ומ"ט
שרי ורש"י הרגיש בזה ונישב בדוחק ובזה יש ג"כ סתירה לטעם שכתב הרב המגיד
משום דמחזי כמתקן דאפתי פשמורה בי"ט מחזי כמתקן.

ובזה תבין שהראב"ד ז"ל נשמר מזה ומפרש לקמן בהשגות משום טלטול שלא לצורך
הילכך היכא דבי"ט שיולי שנייל לא שייך חשש טלטול וכן טעם שלא ידקדק בראיתו
לא שייך פיון שפבר דקדק בה מעי"ט.

איברא מהא דדריש רב הונא נולד הוא ומומו עמו מבקרין אותו בי"ט לכתחלה יש סתירה
לטעמו של רש"י וה"ה דאפתי להוי כדין או כמתקן וגם אין טעמי הראב"ד מספיקים
ובהכרח צריך לומר כפי טעמו של רבנו ומש"ה נולד הוא ומומו דהוא מוכן אגב אמו
ולא שייך גזרה שפא ישחוט מותר לראות המומין אלא דאפ"ה מסיק דאם עבר ובקרו
מבוקר דאין מבקרין לכתחלה משום גזרה אטו שארי ראית מומין עמ"ש לקמן ה"ד.

ובכירה דף מ"ו ע"ב אלמא לר"ש לית לי' מוקצה ורמינהו רש"א כל שאין מומו ניקר
מע"ט אין זה מן המוכן וכו' ומשני מימר אמר מי יימר דנפל בי' מומא ומי יימר דנפל

בי מום קבוע ומי יימר דמזדקק לי חכם וכתבו התוספות דהאי מי יימר דמזדקק ליה חכם לחודה סגי.

ופריה מיתבי מפירין נדרים בשבת ואמאי לימא מי יימר דמזדקק לי בעל והקשו בתוספות תימא דהתם בודאי לא מזדקק לי חכם פינו דאין רואין מומין בי"ט ותירצו בדוחק עוד שם ת"ש נשאלין לנדרים לצורה שבת ואמאי לימא מי יימר דמזדקק לי חכם ומשני התם סגי בג' הדיוטות ע"ש בתוספות ד"ה התם.

אמנם לפי דרך רבנו ניחא הסוגי' בפשיטות ומתורץ תמיהת התוספות וגם גוף לשון מי יימר דמזדקק לי חכם בלשון ספק הוא קשה לכל הטעמים הנ"ל דהא בודאי אין רואין מומין בי"ט ולטעמו של רבנו ניחא דהא דאין רואין מומין בי"ט הוא נמשך מהא דאמרין מי יימר דמזדקק לי חכם דמש"ה ה"ל מוקצה ואסור לשחוט אבל ר' יהודה דס"ל רואין מומין בי"ט משום דלית לי מי יימר ולא הנה מוקצה מש"ה רואין.

ומצאתי און לי בירושלמי פ' אין צדין מחלפא שיטת' דר"י דתנו רי"א אם לא היתה גבלה מע"ש אינו מן המוכן ומשני ר"י לטעמ' דס"ל אין מןמחה דבר תורה ע"כ פי' דס"ל דראית מומין בג' הדיוטות ולא שייך מי יימר כנ"ל בגמרא ותוספות הילכך פינו דלא הנה מוקצה רואין וזהו מספיק לטעמו של רבנו עוד תירץ שם ר' יהודה לדעת' דס"ל ראית מומין פראית טרפה וזה נוטה קצת לפי רש"י ע"ש אמנם פבר בארנו מכל הכרחיות הנ"ל דבהכרח לפי המסקנא ליתא לטעמ' של רש"י ופשוט הוא דלפי טעמו של רבנו מש"ה בי"ט שיולי שייך דכיון שפבר נזדקק לה חכם מאתמול שוב לא הנה מוקצה ובהכי ניחא נמי בפשיטות הא דבעי דף כ"ו ע"ב יש מוקצה לחצי שבת או לא וכו' איתבי' ושון שאם נולד ומומו עמו שנה מן המוכן ואמאי לימא האי בכור מעיקרא הנה חזי אגב אמו אתייליד לי אידחי לי אחיזי' לחכם אשתי לי וקדחה אביי פגון דייחבי דייני התם ופי' רש"י כשנולד וכשפוטרו את הרחם ראו את מומו ולא הוקצה פלל וזהו דחוק בפשט הסוגי' וגם הוא מצייא את רחוק ולדרך רבנו פשוט דכיון דייחבי דייני להזדקק שוב לא שייך מי יימר ושפיר אדם יושב ומצפה ולא הנה מוקצה פלל.

ועיין בהשגות ופשוט הוא דגם רבנו מודה דאפילו נולד בו מומין מעי"ט אין רואין בי"ט ואין שוחטין אותו משום דהנה מוקצה דמי יימר דמזדקק לי חכם ודלא כמו שכתב ה"ה דעיקר איסור ראית מומין אטו מומין שנולדו בי"ט אלא דאף במומין שנולדו מעי"ט נמי הנה מוקצה ושייך למגזר שלא יבקר שפא ישחוט ואפילו עבר ובקר לא ישחוט דלא כמ"ש ה"ה וכן נראה מסתימות לשון הרי"ף דפסק כר"ש וכמסקנת הגמ' אר"נ בר יצחק מתני' נמי דייקא וכו' ודלא פברייתא דאדא בר אוכמי והא דנקיט רבנו שנולד בה מום בי"ט מלתא דפסיקא נקיט דאז אפילו נסמית עינו ונקטעה ידו דלא צריך מןמחה א"נ דייחבי דייני דלא שייך מי יימר דמזדקק לי חכם נשחט ** (אולי צ"ל דאלו נולדו מעי"ט נשחט וכו') ** בי"ט אם עבר ובקרו אע"פ שאין מבקרין לכתחלה משום לא פלוג שעיקר הגזרה שאין רואין מומין בי"ט נתקנה אטו בהמה שנפל בה מום בי"ט דאיכא מי יימר דנפל בי מום ונהה בודאי מוקצה בכל גוונא ועיין לקמן ה"ד ודעת הרמב"ד נראה דבנולד מום מעי"ט אין רואין אותו לכתחלה בי"ט אבל בדיעבד מותר לשחוט ופסק כר' יהודה דבעינו תלתא מי יימר כהנה אמוראי דפסקו הלכתא כר"י ואע"ג דמסיק עלה ת"ש

דא"ר יוסף תלי' באשלי רב רב ר' וכו' הא נדחו דברי ר' יוסף במסקנא ומ"מ אין מבקרין לכתחלה כפי הטעמים שכתב הרמב"ד לקמן ה"ד והנכון פדעת הרי"ף דפסק כר"ש וכן נראה דעת רבנו דאפילו בדיעבד אסור לשחוט והא דנקוט שנולד בה מום ביי"ט מוסב על לפיכך פנ"ל: ה"ד בכור שנולד וכו' עיין בהשגות וכפי הנראה דגם הרמב"ד מודה לטעם הרמב"ם מפת הכרחיות הנ"ל ה"ג אלא דדחיקא לי' לפרש דבנולד ומומו עמו אין מבקרין לכתחלה משום גזרה אטו שאר מומין לזה מפרש משום טעם הרמב"ם ז"ל ועיין בלח"מ שהאריה וכל דבריו מומין של בכור שנולד ומומו עמו ומש"ה כתב השגה זו פאן אבל לעיל ה"ג מודה הרמב"ד דאסור ראית שארי מומין משום טעם הרמב"ם ז"ל ועיין בלח"מ שהאריה וכל דבריו מגומגמין דמה שהקשה אמאי לא אמר גזרה אטו נולד קודם י"ט והומם ביי"ט אימא אין ה"נ זהו פנות הרב המגיד.

ותו דאף הא חשיב גזרה לגזרה דהומם ביי"ט גופא משום גזרה שמה ישחטנו. וכן מה שהקשה דגזרה אטו מוקצה חשיב גזרה לגזרה למה אחז קושני' זו על הרב המגיד ה"ל להקשות על טעם רבנו דגזרינו ראית מומין משום שמה ישחטנו דהיינו אסור מוקצה.

ותו דבאמת אטו מוקצה לא חשיב גזרה לגזרה ומפורש בביצה ד"י ע"א רבא אמר לעולם למפרע והכא היינו טעמא דלמא מטלטל ושביק וכו' ועיין מ"ש לעיל פ"א מה' י"ט ה"כ. גם מה שהקשה ועוד למה לא כתב למעלה וכו' פשוט הוא דה"ה מסופק בדעת רבנו בהומם מעי"ט אם עבר וביקרו אם אסור לשחוט וא"כ שפיר לא הנה גזרה לגזרה דאסור לבקר מומין של עי"ט משום שמה ישחטנו ומ"ש שם ה"ה דגזרו מומי עי"ט אטו הומם ביי"ט היינו אי תימא דסובר רבנו דהומם מעי"ט אם עבר וביקרו שוחטין ועמ"ש לעיל ה"ג.

גם מה שסיים דה"ל שלש גזרות לא דק דארבע הווי נולד ומומו עמו אטו הומם בעי"ט והומם בעי"ט אטו הומם ביי"ט והומם ביי"ט אטו שמה ישחטנו ושמה ישחטנו גופא הנה מוקצה מדבריהם וכל הפלפול שלו שלא לצורך.

והנה בגמרא נאמר על דרף דחי' כגון דיתבי דייגי התם ורבנו השמיטו דפסק לקולא דאין מוקצה לחצי שבת עמ"ש לעיל ה"ג ואולי נמי דהיינו טעמא דאין מבקרין לכתחלה משום דלמא יש מוקצה לחצי שבת ובדיעבד מקילין אבל בהומם מעי"ט דאתקצי בין השמשות אפילו אם עבר ובקרו לא ישחוט פנ"ל ה"ג ונראה דה"ה לנולד תמים והומם ביי"ט נמי אם ביקרו מבוקר אי תימא דאין מוקצה לחצי שבת.

ומ"ש רבנו בכור שנפל לבור וכו' אפשר לומר דאפילו נולד ומומו עמו נמי לא ירד מןמחה כיון שאינו עומד לשחיטה הואיל שאסור לבקר לכתחלה ואפשר דמשום צער ב"ח בכה"ג מותר לבקר לכתחלה ומ"ש רבנו משום צב"ח התירו להערים ביצה דכ"ו ע"א.

ומ"ש רבנו בהמת תולין וכו' עיין לקמן פ"ג הי"ב דפסק רבנו פלישנא דצריה לחסמן ומש"ה נמשך פאן לשיתתו עיין בגמרא: ה"ה ובפרדס וכו' בגמרא אפלו בחי' שקננה בפרדס וסובר רבנו דבעוף דכ"ע אינו מן המוכן עמ"ש ל"ה ו' ועיין פ"י מה"ש הכ"ד: ה"ו זימן שחורים וכו' בגמרא מוקי לי' בדר' וכן הו' דבתו' הו' ונמצא לפני הו' מוקי' אפיי

בדף ורכא מוקן' לה בשתי קני' זה למעלה מזה ורבנו השמיט כל זה לפי מה דקיי"ל בפט"ו מהלכות גניבה ואבידה כר' חנינא דרוב וקרוב הולכים אחר הרוב דשפיר מתוקמא מתניתין כפשטה.

ומ"ש רבנו שלשה ומצא ב' וכו' ראיתי במשנה מסכת מ"ש האומר לבנו מ"ש בנות זו ונמצא בנות אחרת הרי אלו חולין מאה ונמצא מאתים השאר חולין מאתים ונמצא מאתים הפל מעשר ובמנימוני פ"ו מה' מ"ש ה"ג האומר לבנו הרי שם מנה ונמצא מאתים השאר חולין הרי שם מאתים ונמצא מנה הרי הוא חולין הניח מנה מ"ש ונמצא מאתים מאתים נמצא מנה אפילו הו בשני פיסין הפל חולין ובהשגות א"א המשנה אמרה הפל מעשר ותי"ה הכ"מ דמתניתין רבי היא ורבנו פסק כחכמים דבסוגיני' מסכת ביצה ד"י אע"ג דהנה סתם במתני' ומחלוקת בברייתא כיון דמהדרי אמוראי לאוקן' מתניתין דביצה כחכמים מפלל דהלכתא פנותיהו ע"כ.

ואין להקשות דאמאי פסק רבנו בהרי שם מנה ונמצא מאתים השאר חולין כרבי ודלא כחכמים דס"ל הפל חולין דיש לחלק דדוקא בהניח מנה ונמצא מאתים הוא דס"ל לרבנן הפל חולין דבהכרח הני אחרוני ניהו משא"כ באמר לו אביו מנה מ"ש ונמצא מאתים די"ל דידע אביו דיש שם עוד מנה של חולין ולא נחית אלא להודיעו שיש שם מנה של מ"ש ואין הכרע לומר דהני אחרוני ניהו הילכף מודים רבנן וכן משמע בירושלמי מסכת מ"ש ומסכת ביצה דקאמר התם תמן הוא הניח והוא מצא אביו הניח והוא מצא ע"כ נראה שנתפונן לתרץ דרישא דמסכת מ"ש שפיר אתיני' כרבנן אבל הסיפא בודאי כרבי ודלא כרבנן.

גם נראה מלשון רבנו דפסק כמ"ד בשתי פיסין מחלוקת אע"ג דהי' עדיף טפי למפסק כמ"ד בכיס א' מחלוקת דאז מתוקמא סתמא דפ"ד ממסכת מעשר שני אפילו כרבנן ובשני פיסין וכמ"ש שם הר"ש ותו דכיון דר"י ור"א תלמידו פליגי ולא מסיימי ה"ל לרבנו למפסק לחומרא מ"מ פסק רבנו כמ"ד בשני פיסין מחלוקת עיין בפסחים ד"י בהניח עשר ומצא תשע דהנה פלוגתא דר' ורבנן ונדחקו שם התוספות למ"ד בכיס א' מחלוקת דאירי בכפרות קשורים ופשטא דסוגיא כמ"ד בב' כיסין מחלוקת ומש"ה סתם כאן רבנו דשלשה ומצא שנים מותרים משום דשאני גוזלות שעשוין לדדות ואפשר דאפילו במקושרים עבידי דמנתחי.

ומ"ש רבנו וכל ספק מוכן אסור אין זה גתינת טעם דזימן שחורים ולבנים בל"ז אסור דרוב וקרוב הולכים אחר הרוב אלא ה"ק רבנו ולא דוקא ספק זה אלא ה"ה כל ספק מוכן נמי אסור והא דקאמר בגמרא לימא מסייע לי' לר' חנינא היינו סיוע במקצת דמוכרח מיהות ממתניתין דרוב וקרוב אין הולכים אחר הקרוב אלא שקולים ניהו ומש"ה אסור פדיו ספק הפן אבל הא ודאי דליכא סייעתא ממתניתין דרוב וקרוב הולכים אחר הרוב ומדחה אביי בדף ולעולם דקרוב עדיף.

ועיין במ"מ מ"ש בשם הרשב"א דאין ספק הפן אסור אלא בדבר שקרוב ליגע בשל תורה כמו ספק צידה וכבר בארתי לעיל פ"א מהי"ט ה"ז והכ"ד דדעת רבנו דצידה בי"ט מדבריהם הואיל ואפשר מעי"ט ומשום מוקצה וכן משמעות לשון רבנו לקמן ה"ז קשתסתפל בה.

וּדְלָא כְּמוֹ שֶׁכִּי הַתּוֹסְפוֹת בִּיצֵה דכ"ד ד"ה וְתַנְיָא ע"ש אֵלָא דְכָל שְׂקִילָא וְטִירֵי דְהֵתָם דִּינֵי שׁוֹבֵף דְחֵיב בְּשֵׁבֶת מְקַרֵי מְחֻסָּר צִידָה וְה"ל מְקַצֵּה בִּי"ט (וּדְלָא כְּמוֹ שֶׁכִּי ה"ה לְעֵיל ה"ה דְּאִין יוֹנֵי שׁוֹבֵף צִרִיכִין צִידָה מְעַלְיָה דְּהָא בְּהֵדְלִי קְאָמַר בְּבִרְיָן דְּבִשְׁבֶת חֵיב) מִשְׁא"כ אֲוֹזִין וְתַרְנַגּוּלִין דְּלֵא הוּוּ מְחֻסָּרֵי צִידָה פִּינֹן דְּבִשְׁבֶת לִיפָא חֵיב חֲטָאת בִּי"ט מְוֹתֵר וְלֵא הֵנָּה מְקַצֵּה וְהֵינֵנו דְּפִרְיָה וְנִהְרֵי אֲוֹזִין וְתַרְנַגּוּלִין דְּאוֹמְרִים הֵבֵא מְצוּדָה וּמִשְׁמַע דְּהֵנָּה מְקַצֵּה בִּי"ט וְתַנְיָא הַצַּד אֲוֹזִין פְּטוֹר אֶלְמָא דְּבִי"ט מְוֹתֵר וְתוּ דְּהֵאִיָּה קְרִית לִי מְחֻסָּר צִידָה פִּינֹן דְּבִשְׁבֶת פְּטוֹר וְגַם מְעַשִׂים בְּכָל יוֹם שְׂצָדִין אֲוֹזִין וְתַרְנַגּוּלִין וְעֵינֵן פ' הָאוֹרָג וּבִתּוֹסְפוֹת בִּיצֵה.

וְדַבְרֵי הַלַּח"מ מְגַוְמָמִין מ"ש וְאִין לְהַקְשׁוֹת עָלָיו מִזִּמְנֵן שְׁחוּרִים וְכוּ' וְדַבְרֵי תַמּוּהִים דְּהָא בִּינֵי שׁוֹבֵף קִיָּמִין שְׁהֵם מְחֻסָּרֵי צִידָה וְקָרוֹב לִיגַע בְּשָׁל תּוֹרָה. גַּם מ"ש וְעַל מַה שְׁתַּמָּה וְכוּ' עַמ"ש לְעֵיל פ"א מֵהִי"ט ה"כ.

גַּם מ"ש וְיֵשׁ לְתַמּוּהָ וְכוּ' תַקְשָׁה מִתְנִיתִין דַּפ' אִין צָדִין וְכוּ' לַק"מ דְּנִדְאֵי בְּכָל הַתּוֹרָה כְּלָה קִי"ל סְפָקָא דְּרַבְּנֵן לְקַוְלָא אֵלָא שְׁתַּחֲלַת גְּזֵרַת חֲכָמִים כְּדֵי הִיָּתֵה שְׁפָל שְׁאִינְנוּ וְנִדְאֵי מוֹכֵן אֲסוּר וְנִמְצָא סְפָק מוֹכֵן ה"ל וְנִדְאֵי דְּדַבְרֵיהֶם וְלְעֵיל פ"א ה"כ בְּאַרְתֵי דְּסְפָק הַכְּנָה דְּרַבָּה לְקַוְלָא כְּדִין כָּל סְפָק דְּבַרְיָהּ דְּמִתְחַלָּה לֹא גְזָרוּ אֵלָא אֲנִדְאֵי הַכְּנָה דְּרַבָּה ע"ש: ה"ז דְּגִים וְכוּ' עֵינֵן בַּמ"מ וּבַלַּח"מ וּבִתּוֹסְפֵתָא רַפ"ג דְּבִיצֵה בִּיבְרִין שֶׁל חֵי וְשֶׁל עוֹפוֹת וְשֶׁל דְּגִים אִין צָדִין מֵהֶם בִּי"ט וְכוּ' ר"ש ב"ג אֹמֵר לֹא כָּל הַבִּיבְרִין שְׁוִים זֶה הַכָּלָל וְכוּ' מִשְׁמַע דְּכָלְלָא דְּרַבְּשֶׁ"ג קָאֵי אַף אֲבִיבְרֵי דְּגִים וְדָלָא כְּדַעַת הַרְאָב"ד אֵלָא דְּסֵתָם בִּיבְרִין שֶׁל דְּגִים הֵם גְּדוֹלִים לְהֵכִי פְּלִגְיָנָהּ מִתְנִי וְעֵינֵן מ"ש פ"י מֵה"ש הִי"ט.

וּמ"ש רַבְּנֵנוּ וְכֵן חֵי וְכוּ' עֵינֵן מ"ש לְעֵיל ה"ו: ה"ט בֵּית וְכוּ' עֵינֵן בַּמ"מ וְנִרְאֵה דַעַת הַרְשֶׁב"א דְּבַבִּית רְעוּעָה שְׁאָדָם יוֹשֵׁב וּמְצַפֵּה לֹא תִשָּׁב מְקַצֵּה עֵינֵן לְעֵיל ה"ג וְה"ה גְּמִי בְּנִאָבָד לֹו הַמְּפָתַח מִבַּע"י דְּאָדָם יוֹשֵׁב וּמְצַפֵּה שְׁמָא יִמְצָא הַמְּפָתַח וְלִזְה נּוֹטִים דְּבַרְיָ רַבְּנֵנוּ דְּנִדְאֵי מ"ש רַבְּנֵנוּ פִּירוֹת מוֹכְנִים לֹא בָּא לְמַעַט פִּירוֹת הַמְּקַצִּים לְסַחוּרָה דְּהָא אֲפִי בְּבֵית פְּתוּחַ גְּמִי אֲסוּר אֵלָא דְּהוֹסִיף רַבְּנֵנוּ תִּיבַת מוֹכְנִים לְהוֹרוֹת דְּדוֹקָא בְּהַכִּינָם מִבַּע"י הִילְכָף אַע"פ שְׁנִסְתָּם אַח"כ יוֹשֵׁב וּמְצַפֵּה שְׁמָא יִמְצָא הַמְּפָתַח וְלֹא אֶקְצִינָהּ מִדַּעַתִּי וְעֵינֵן בְּתוֹסְפוֹת ד"ה וְנִפְתַּח שְׁהֶאֱרִיכוּ דְּלַפְמ"ש י"ל דְּהֵינֵנו גְּמִי טַעְמָא דְּטָבָל מוֹכֵן הוּא אֵצֶל שְׁבֶת דְּכִינֹן שְׁאָם עֵבֵר וְתִקְנֵנוּ מְתוּקָן אָדָם יוֹשֵׁב וּמְצַפֵּה וְעֵינֵן בַּס' הַמְּלַחְמוֹת סוּף מְסַכַּת בִּיצֵה כְּמָה סְבָרוֹת בְּעֵגְנֵן טָבָל מוֹכֵן הוּא אֵצֶל שְׁבֶת וְעֵינֵן בְּתוֹס' שְׁבֶת דַּמ"ג ע"א ד"ה טָבָל וְכוּ' שְׁהֶקְשׁוּ מֵהָא דְּקִי"ל אִם עֵבֵר וּבִיקְרוּ לֹא יִשְׁחַוֵּט וְלַפְמ"ש לְעֵיל ה"ג לַק"מ דְּהֵתָם אִין אָדָם עוֹמֵד וּמְצַפֵּה דְּמִימַר אֹמֵר מִי יִימַר דְּמִזְדַּקֵּק לִי חֲכָם וְעִיקָר הַטַּעַם דְּאִין מְבַקְרִין מִשׁוּם גְּזֵרַת מְקַצֵּה כְּנ"ל וְעַמ"ש ספ"ו מֵה"ש: ה"י עַפּו"ם שְׁהֵבִיא וְכוּ' כְּתַב ה"ה וְכַשְׁמוֹתֵרִים לִישְׁרָאֵל אַחַר דְּוֹקָא תוּף ד"א וְכוּ' וְאִין צְוֹרָף דְּמִשְׁכַּחַת לִי שְׁהוּבָאוּ מַחוּץ לְתַחֲוּם הָעִיר וְהַפִּירוֹת לֹא יִצְאוּ חוּץ לְמִקּוּם שְׁבִיתָתָן וְעֵינֵן פ"ו מֵה"ש ה"ו וְשֵׁם הַכ"ד: ה"א עֲצִים כו' עֵינֵן בַּמ"מ בְּגִמְרָא מִשְׁמַע דְּוֹקָא בְּנִשְׁרוּ בְּשֵׁבֶת אֲסוּרִים בִּי"ט דְּאֵתִי לְמִימַר בְּיוֹמֵיהוּ גְּמִי שְׂרִי אֵלָא דְּבִשְׁבֶת לֹא חֲזִי לְהַסְקָה אֲבָל בְּנִשְׁרוּ בִּי"ט מְוֹתֵרִים בְּשֵׁבֶת לְחוּלָה שְׁיֵשׁ בּוֹ סְפָנָה שְׁיֵשׁ לֹו כְּלִים אַחֲרִים לְהַסְקָה.

אָמַנְם הַסּוּגִיָּא אַזְלָא אַלִּיבָא דר"י דְלִית לִי הַכְּנָה דְרַבָּה אַבְל לְדִידִן דְקִי"ל פְּרַב אַם יֵשׁ לוֹ עֲצִים שְׁהוּ כְּלִים לֹא יִסִּיק בְּעֲצִים שְׁנֹשְׁרוּ בִי"ט לְחוּלָה שְׁיֵשׁ בּוֹ סַפְנָה בְּשַׁבַּת עֵינִן לְעִיל ה"א. וּמ"ש רַבְּנוּ מְעוֹרְב בְּקוֹצִים וְכוּ' נִרְאָה דְמְפָרֵשׁ דְּלִפִּי מַה דְּמַסִּיק דָּאִית בִּי קוֹצִי שׁוּב אִין צְרִיף לְאוּקִין בְּתִיבְנָא סִירִי וְדִלָּא כְּמִשְׁמַעוֹת הַתּוֹסְפוֹת בְּד"ה הֵתֵם בְּתִיבְנָא סִירִי אַלָּא דְמַחְמַת הַקּוֹצִים לֹא חֲזִי לְמַאֲכַל בְּהֵמָה: הִי"ב אוּ בְּכֻלִּים שְׁנֹשְׁבְרוּ מֵעִי"ט הִמ"מ הִרְאָה מְקוּמוֹ בִּירוּשְׁלַמִּי וְאִישְׁתְּמִיטְתִּין שְׁהִיא גְּמָרָא עֲרוּכָה שַׁבַּת דַּק"ד ע"ב אִילִימָא דְנִשְׁבְּרוּ מֵעִי"ט עֲצִים בְּעִלְמָא נִינְהוּ ע"ש וְזֶה לְשׁוֹן הִירוּשְׁלַמִּי פ' הַמְּבִיא רַב אָמַר מְסִיקִין בְּכֻלִּים וְאִין מְסִיקִין בְּשַׁבְּרֵי כְלִים הִדָּא דְאֵת אָמַר בְּכֻלִּים שְׁנֹשְׁבְרוּ בִי"ט אַבְל נִשְׁבְּרוּ מֵעִי"ט מְוֹתָר כְּשֵׁאִין עֲלֵיהֶם תְּנוּאָר כְּלֵי אַבְל יֵשׁ עֲלֵיהֶן תְּנוּאָר כְּלֵי אַפִּילוּ נִשְׁבְּרוּ בִי"ט מְוֹתָר ע"כ פִּי דְנוּקָא תְּנוּאָר כְּלֵי מְמַשׁ שְׁעוֹשִׁין מְעִין מְלֹאכְתָּן כְּמוֹ שַׁבְּרֵי עֲרָבָה לְצוּק לְתוּכוֹ מְקַפָּה דְבַכָּה"ג מוֹדָה ר"י דְלָא הֵנָּה נּוֹלֵד וְזֶהוּ מ"ש ה"ה וְדַע שְׁשַׁבְּרֵי כְּלֵי וְכוּ' אַבְל בְּעוֹשִׁין מְעִין מְלֹאכָה קִי"ל כר' יְהוּדָא דֵה"ל נּוֹלֵד וְכַמ"ש הִרְי"ף בְּשֵׁם בַּה"ג בְּשֵׁם רַב צְמַח גְּאוּן דְר"מ ור"י הִלְכָה כר"י פִּינוֹן דְּמְפָרֵשׁ בְּבִרְיָתָא דַּת"ק דְר"י הוּא ר"מ וְלֹא חֲשִׁיב סְתָם בְּמַתְּנִיתִין וּמַחְלוּקָת בְּבִרְיָתָא אַלָּא הִיכָא דְבַמַּתְּנִיתִין לִיפָא שׁוּם חוּלְק אַבְל כַּה"ג מְקַרִי סְתָמָא דִּיחִידָאָה וּא"כ הָא דְנִקְיֵט רַבְּנוּ וְכֵן כְּלִים שְׁנֹשְׁבְרוּ בִי"ט ה"ל נּוֹלֵד הֵינּוּ אַפִּילוּ עוֹשִׁין מְעִין מְלֹאכָה אַבְל עוֹשִׁין מְעִין מְלֹאכְתָּן לֹא חֲשִׁיבְכֻלִּים שְׁנֹשְׁבְרוּ דְאַף אַחַר הַשְּׁבִירָה כְּלִים הֵן.

אָמַנְם בְּכֻלִּים שְׁנֹשְׁבְרוּ מֵעִי"ט לְעוֹלָם מְסִיקִין דְאֵם עוֹשִׁין מְעִין מְלֹאכְתָּן הִרִי הֵם כְּכֻלִּים שְׁלָמִים וְאֵם עוֹשִׁין מְעִין מְלֹאכָה הִרִי הוּכְנוּ לְמְלֹאכָה אַחֲרַת מְבַעֲרָב וְאֵם נִשְׁבְּרוּ לְגַמְרֵי עֲצִים בְּעִלְמָא נִינְהוּ וּבְזָה נִתְיַשְׁבָּה מַה שְׁהַקְשָׁה הַלַּח"מ דְלָמָּה לֹא אַחְזוּ רַבְּנוּ כְּפִי פִירֵשׁ"י דְלִהֲסַקָּה קִי"מִי כְּפִי לְשׁוֹן הַגְּמָרָא עֲצִים בְּעִלְמָא נִינְהוּ וּלְפַמ"ש נִיחָא דְרַבְּנוּ אַחְזוּ הַטַּעַם שְׁהִרִי הוּכְנוּ לְמְלֹאכָה אַחֲרַת מְבַעֲרָב דְאַפִּילוּ אֵם עוֹשִׁין מְעִין מְלֹאכָה דְלֹא קִי"מִי לְהַסְקָה אַפ"ה לֹא הָוּה מְוַקְצָה פִּינוֹן שְׁהוּכְנוּ לְמְלֹאכָה.

וּבְשַׁבַּת הַדִּין בְּהַפָּדָה כַּמ"ש רַבְּנוּ פַּכ"ה מַה"ש הִי"ב דְבַגְנִשְׁתְּבְרוּ בְּשַׁבַּת וְשַׁבְּרִיָּהּ עוֹשִׁין מְעִין מְלֹאכָה ה"ז נִיטְלִין בְּשַׁבַּת דְלֹא קִי"ל כר"י בְּשַׁבַּת לְעַנְיָן מְוַקְצָה וְנוֹלֵד וּבַגְנִשְׁתְּבְרוּ מֵעִי"ש וְלֹא חֲזִי לְמְלֹאכָה כְּלָל אִינָם נִיטְלִין בְּשַׁבַּת דְּעֲצִים הָווּ מְוַקְצָה דְלֹא חֲזוּ לְמִידֵי בְּשַׁבַּת וְעֵינִן לְעִיל פ"א מַה"י"ט הִי"ד דְשֵׁם הָאֲרָכְנוּ בְּבִיאוּר שְׁתֵּי הַגִּי' שְׁהִבִּיא רַבְּנוּ בְּדִין קְלִיפֵי אֲגוּזִים וְשַׁקְדִים ע"ש וּלְפִי הַגִּירְסָא הַשְּׁנִינִי' קְלִיפֵי אֲגוּזִים שְׁאֲכָלָן מְבַעֲרָב סְתַמִּיָּהּוּ לֹא לְהִסְקָה קִי"מִי וְה"ל מְוַקְצָה מִשָּׂא"כ כְּלִים שְׁנֹשְׁבְרוּ בְּעִי"ט לְגַמְרֵי דְעֲצִים נִינְהוּ וְעוֹמְדִים לְהַסְקָה וְקְלִיפֵי אֲגוּזִים שְׁאֲכָלָן בִּי"ט הֵם מוּכְנָים אַגַּב אֲמֹן וְכָל פּוֹרְתָא וּפּוֹרְתָא דְקַמְטְלִטֵל בְּהִיתְרָא קְמַהפָּדָה בְּשַׁעַת הַסְּקָה מִשָּׂא"כ כְּלִים שְׁנֹשְׁבְרוּ בִי"ט לֹא חֲשִׁיב מוּכְנָים אַגַּב אֲמֹן דְאַפִּילוּ יִסִּיק בְּכֻלִּים הַשְּׁבִירִים שְׁנוֹשְׁרִים הֵינּוּ כִּי מְהַפָּדָה בְּאִיסוּרָא קְמַהפָּדָה הִלְכָּה ה"ל נּוֹלֵד פִּינוֹן שְׁאִינָם מוּכְנָים אַגַּב אֲמֹן דְכְּשִׁנְשָׁרְף וְנַעֲשָׂה מְעִין מְלֹאכָה אִין אֲמֹן בְּעוֹלָם.

אָמַנְם הָא וְדֹאֵי קָשָׁה לָמָּה הִשְׁמִיט רַבְּנוּ מְסַקְנַת הַש"ס בְּשַׁבַּת דַּכ"ט דְאִין מְסִיקִין בְּכֻלִּים לר"י אַא"כ דְעַבִּיד כַּדְר' מַתְּנָה פְּאָשֵׁר הַעִיר עַל זֶה הָרַב הַמַּגִּיד וְסִינִים וְאֶפְשָׁר שְׁהִי לְהֵם גִּירְסָא אַחֲרַת אוּ פִירוּשׁ אַחַר בְּזָה וְנִרְאָה כְּפִינוּת ה"ה דְלֹא גְרַסִּינָן דְעַבִּיד כַּדְר' מַתְּנָה אַלָּא

גְּרָסִינוּ כְּדָרְב מִתְּנָה דְּנֹדָא דְּחֻסָּא לְפָרֵשׁ דְּהָא דְּקָאֵמֵר ר"י מְסִיקִין בְּכָלִים כְּשֶׁמְרַבָּה עֲלֵיהֶם עֲצִים מוֹכְנִים דְּהָא סְתָמָא קָאֵמֵר וְתוּ דַּא"כ הָא דְּפָרִיף לְקַמְן דְּכ"ד ע"ב תְּנִי תְּנִי תְּנִי חֲדָא אִין מְסִיקִין בְּכָלִים לְמָה לִי לְאוּקְנִי כַר' נְחֻמִּי דְּשִׁפִּיר מִתּוֹקְמָא כַר"י וְכִשְׂאִינוּ מְרַבָּה עֲלֵיהֶם עֲצִים מוֹכְנִים אֲלָא וְדָא פִּשְׁט הַסּוּגָל דְּנֹדָא אִין זֶה קְוָשְׁלִי דְּהָאִיף נְקִיט ר"י מְסִיקִין בְּכָלִים דְּהָא בְּאִיסוּרָא קְמַהֲפֵף דִּי"ל דְּלָא אִיגְרִי אֲלָא מְהַצְתָּה רֵאשׁוּנָה וּבְאֵמַת אָסוּר לְהַפֵּף אֲלָא וְדָא דְּהִכִּי קְפָרִיף דְּכִינֹן דַּא"א שְׁיַצִּית בְּהַצְתָּה אַחַת עַד שְׁיַשְׁקָהּ קֶצֶת כְּדִי שְׁיַשְׁרוּף מִמְּנוּ חֶלֶק קֶצֶת וְעַדִּין הַכְּלִי עוֹשֶׂה מַעִין מְלֹאכְתָּן אֲלָא שְׁהַחֲלַק הַנוֹשֵׁר מִמְּנוּ וְנִשְׁרַף וְנִעְשָׂה גְחָלַת מְהַפֵּף בָּהּ וְהוּא נוֹלֵד וְנִמְצָא בְּאִיסוּרָא קְמַהֲפֵף וְלִזָּה מְשַׁנִּי כְּדָרְב מִתְּנָה דְּמְרַבָּה עֲלֵיהֶם עֲצִים מוֹכְנִים ה"נ הָאִי פְּוֹרְתָא שְׁנַעְשָׂה גְחָלַת בְּטַל בְּרוּבָא שֶׁל הַכְּלִי שֶׁהוּא הֵיטֵר וְשִׁפִּיר מְסִיקִין בְּכָלִים זֶהוּ פְּוֹנַת ה"ה.

וְמָה שְׁנִלְעַנ"ד בְּיַשׁוּב קְוָשְׁיַת ה"ה דְּסוּבֵר רַבְּנוּ כְּרַב הַמְּנוּנָא דְּמְסִיק מְקוּלִי מְטַלְגִּית שְׁנוּ כָּאֵן (עֵינִין בְּרִי"ף שְׁהַצְרִיף) פְּלִיג עֲלָה אַקוּמַת' דְּרַב אֲדָא בַר אֶהֱבָה וְסוּבֵר דְּבִשְׁלִשָּׁה עַל שְׁלִשָּׁה מְוֹתֵר לְהַדְלִיק בִּי"ט שְׁתַּל לְהִיּוֹת בַּע"ש דְּכִינֹן דְּאֲדִלִיק בָּהּ פּוֹרְתָא גְרַע מְזַרְקוּ בְּאִשְׁפָּה וּבִיטְלוּ מִתּוֹרַת פְּלִי וְכִי קְמַדְלִיק בְּעֵץ בְּעֵלְמָא קְמַדְלִיק אַע"פ שְׁלֵא קִיפְלוּ הִילְכָף הַמְסִיק בְּכָלִים אַע"פ דְּכִלִּי חָשִׁיב כְּשֶׁלִּשָּׁה עַל שְׁלִשָּׁה דְּאֲפִילוּ זְרָקוּ בְּאִשְׁפָּה מְטַמָּא מ"מ כְּשֶׁהַשְּׁלִיף לֹאשׁ וְעֵבִיד בָּהּ מַעְשָׂה בִּיטְלָה מִתּוֹרַת פְּלִי וְכִי קְמַהֲפֵף לָאוּ בְּשִׁבְרֵי פְלִים קְמַהֲפֵף אֲלָא בְּעֵץ בְּעֵלְמָא קְמַהֲפֵף וְהָא דְּפָרִיף רַב שְׁמוּאֵל לְרַב יוֹסֵף הֵינִינוּ אֲלִיבָא שְׁנוּיָנִי דְּרַב אֲדָא וְעֵינִין כַּכ"ב מְהַלְכוֹת פְּלִים הַכ"ב וּבַכ"מ שָׁם.

א"נ דְּלִפִּי מָה דְּקִי"ל דְּמַעִין מְלֹאכְתָּן לֹא חָשִׁיב נוֹלֵד א"כ כָּל זְמַן שְׁרָאוּי לְצוּק לְתוֹכֹן קֶצֶת מְקַפָּה עַדִּין פְּלִי הוּא וְכִשְׁנִשְׁרַף עַד שְׁנַעְשָׂה מַעִין מְלֹאכָה אֲזִי לְעוֹלָם אִיפָּא רַוְבָּא הֵיטֵר מְגוּף הַכְּלִי וּלפ"ז גְּרָסִינוּ כְּדָרְב מִתְּנָה וְלֹא גְּרָסִינוּ דְּעֵבִיד: הִי"ד נוֹטְלִין עֲצִים וְכו' עֵינִין בַּכ"מ שְׁפַתְב דְּרַבְּנוּ סוּבֵר דְּפְלִיגִי וּפְסַק כְּשֶׁמוּאֵל שׁוּב הַקְּשָׁה לְמָה הַשְּׁמִיט רַבְּנוּ וְאִם הַתְּנָה הַכָּל לִפִּי תְּנָאוּ וְכו' וְתִירוּצוּ דְּחֻק דַּה"ל כְּעֵין חֲסוּרֵי מְחַסְרָא וְתוּ דְּמַהֲכִי תִּיְתִי יִתְּנָה בְּסוּפָה בְּרִיאָה פִּינֹן דְּאִין אֲדָם יוֹשֵׁב וּמְצַפָּה.

וְעֵינִין בְּתוֹסְפוֹת ד"ה אָמֵר רַב מְנַשְׂיָא וְכו' וּבְמַהֲרָש"א וּבְמַלְחָמוֹת ד' דְּלִפִּי הַמְּסַקְנָא לִיתָא לְשְׁנוּיָנִי דְּרַב מְנַשְׂיָא. וְאֲפִילוּ לִפְמ"ש ה"ה סוּף הַלְכוֹת סוּפָה דְּבַעְצֵי סוּפָה שֶׁל דְּפָנוֹת לֹא מְהַנִּי תְּנָאִי יֵשׁ לוֹמֵר דְּזֶה דְּוָקָא בְּעַצֵּי סוּפָה דְּאֲתַקְצִי בַּה"ש לְעַנְנֵן אִיסוּר טְלִטוּל מִפְּחַ סְתִירַת אֶהֱלֵי אִינוּ יָכוֹל לוֹמֵר אִינִי בּוֹדֵל מִשָּׂא"כ בְּנוֹי סוּפָה מְהַנִּי תְּנָאִי.

וְכ"ש לִפְמ"ש הַרְמַב"ן בַּס' הַמְּלַחְמוֹת דְּלֹא גְּרָסִינוּ כָּלֵל סִיפָא אֲתָאֵן לְסוּפָה דְּעֵלְמָא וְא"כ הָא דְּקָאֵמֵר וְשׁוּין בְּסוּפַת חָג וְכו' הֵינִינוּ לְעַנְנֵן שְׁיַסְתְּרֵנָה בַּחַה"מ דִּלְפ"ז י"ל דְּכִינֹן דְּאֲתַקְצִי בַּה"ש לְעַנְנֵן אִיסוּר טְלִטוּל לֹא מְהַנִּי תְּנָאִי לְעַנְנֵן מְוֹקְצָה מִחֲמַת אִיסוּר אֲבָל לְעַנְנֵן מְוֹקְצָה מִחֲמַת מְצוּנָה דְּלֹא אֲתַקְצִי בַּה"ש מְהַנִּי תְּנָאִי הִילְכָף נְהִי דָאֵם נְפֵל בִּי"ט אָסוּר מִחֲמַת מְוֹקְצָה מִחֲמַת אִיסוּר מִיְהוּ בַּחַה"מ שְׁרִי דְּלֹא אִיְתַקְצִאי מִחֲמַת מְצוּנָה וְאֲפִשְׁר לְהַעֲמִיס זֶה בְּכּוֹנוֹת רַבְּנוּ סוּף ה' סוּפָה דְּאֲפִילוּ בְּעַצֵּי סוּפָה מְהַנִּי תְּנָאִי לְעַנְנֵן מְצוּנָה דְּלֹא כַּמ"ש שָׁם ה"ה: וְכ"ש רַבְּנוּ אֲבָל מְגַבֵּב וְכו' עֵינִין בַּמ"מ וְלִשׁוֹן רַבְּנוּ בַּפִּי הַמְּשַׁנֵּה וּמֵאֵמֵר חֲכָמִים מְגַבֵּב מְלַפְּנוּ עַנְיָנוּ כִּי כְּשֶׁמְבַשֵּׁל בְּשֻׁדָּה מְקוֹשֵׁשׁ מְסַבִּיבוֹתֵינוּ וּמְדִלִיק.

ומ"ש רבנו ומביאין מן המכונסים וכו' עיין בהשגות ושיטתו כפרש"י ותוס' ועיין במ"מ והלח"מ הסביר דהפשיטות הוא מדקאמר פל' שגכנסים לו בפותחת מפלל דסתם קרפף לית ליה פותחת ודבריו תמוהים דכיון דסתם קרפף לית לי' פותחת א"כ מלתא דר' יודא מתפרשא פל' שפמוף אע"פ שאין לו פותחת ונהרי ר' יוסי מחמיר.

לכן נראה דה"פ הסוגף לדרך רבנו יוסי לקולא דר' יהודא תרתי בעי סמוף ופותחת ופליג ר' יוסי לקולא דבפותחת גרידא סגי אבל לא בסמוף גרידא וא"כ מקיל ר' יוסי בפותחת גרידא.

או דלמא דר' יהודא סבר דסמוף גרידא סגי אבל לא פותחת גרידא דהפל תלוי בסמוף. ופליג ר' יוסי דהפל תלוי בפותחת גרידא וא"כ מקיל ר' יוסי בחדא בפותחת גרידא ומחמיר בחדא בסמוף גרידא ומדלא קאמר ר' יוסי או פותחת או סמוף וקפשיט ת"ש דר' יוסי לקולא פליג מדנקיט ר' יוסי רבנותא דהתירא נאי ס"ד לחומרא פליג ה"ל לאחזו איפכא ר' יוסי אומר והוא שיש לו פותחת ואפילו בתוך תחום שבת דהנה שמעינן מינה דסמוף גרידא לא מהני ופותחת גרידא מהני אלא נדאי דסמוף גרידא אפילו לר' יהודה לא מהני ופליג ר' יוסי לקולא דפותחת גרידא סגי.

ומה שהאריך הלח"מ להקשות בדברי רבנו ודבריו מגומגמין דרצה להשוות עלינו את הנפרדים ומה ענין עצים לפירות דהא אין מביאין עצים שבשדה אפילו סמוף לעיר ולא יעלה על לב שום אדם דהמוצא פירות בשדה אסורים באכילה ונהבדל שביניהם מבואר דכל פירות שבעולם דלא אתקצו בפירוש לסחורה מוכנים הן היקף מצד ריחוק מקום לא אתקצי.

אבל עצים שהם רחוקים מהבית ברה"י חוץ לתחום או הנמצאים בשדה אין דעת האדם עליהם להסיק בהן ואינם מוכנים אא"כ הם בחדר סגור ותוף התחום אז דעתו עליהם מאתמול. וחי' שקיננה בפרדס לאו דעתו עלי' מאתמול אם לא קרוב ממש.

ומה שתירץ הלח"מ דפירות שפאו מחוץ לתחום דלא אסיק אדעתו לא חשיב היסק הדעת כל הולך ישר יראה בעין שכלו שהסברא הפוכה היא אלא העיקר כמ"ש דפירות דסתמייהו עומדים לאכילה חשיבי מוכנים לגמרי ועצים שברה"י הם מוכנים טפי מחי' שקיננה בפרדס ונהאריכות בזה שפת יתר: ה"ט"ז בהמה וכו' עיין בלח"מ ובר"ן ובס' המאור וכלל העולה דהרי"ף ורבנו גורסי' במסופנת ודברי הפל ולפ"ז אליבא דמר ברי' דמרימר בבריאה מודה ר"ש דהנה מוקצה ובמסופנת מודה ר"י דהוי מוכן ובחולה פליגי והלכתא בי"ט כר"י דלא שרי אלא במסופנת מיהו בשבת דלא קיי"ל מוקצה פלל אפילו בריאה שרי ומש"ה סתם רבנו פכ"א מה"ש מחתכין נבלה לפני הפלבים דמשמע אפילו בריאה דמודה ר"ש דהנה מוקצה בי"ט: ה"ח המכניס וכו' עיין בפך"ה מה"ש הכ"ב שכתב רבנו המכניס גופה של עפר וכו' פי' דאע"ג דאין מוקצה דהכנה בשבת מ"מ שאני עפר דלא חזי למידי ונההזמנה עושאו מידי דחזי וקמ"ל רבנו התם רבנותא דאע"ג דאין פיסוי הדם בשבת אפ"ה הנה מוכן.

ונכפל דין זה כאן בהי"ט לאשמועינן דאע"ג דחזי לכיסוי בעי הזמנה (ועיין בתוספות ביצה ד"ח ד"ה ואר"י מכניס וכו' שכתבו א"נ י"ל דהתם לא מיירי רק לכסות בו וכו')

ע"ש ולפ"ז י"ל דבא לשון רבנו בדקדוק דכאן לא כתב לשון קנפה של עפר דהואיל ואשתרי ונהו מוכן לכיסוי הדם אשתרי לכל מילי אבל בשבת בעינו דוקא קנפה של עפר ובביתו (ולא בתצרו) ועיין לקמן רפ"ג: סליק פ"ב מח' יום טוב פרק ג מה' יום טוב ה"א ואם עבר ושחט וכו' עיין בלח"מ ובב"ח סי' תצ"ח ולענ"ד נראה דסובר רבנו דעפר דקר נעוץ מוכן הוא וזהו בכל מ"ש רבנו פאן מי שהי' לו עפר מוכן דהיגו עפר דקר נעוץ דנעתי' עלי' מאתמול שפשישלן דקר יעלה עפר ויכסה בה.

ועיין בתוספות ד"ה ואינו צריך ורבנו סובר דנדאי לא התירו שבות כלל משום פיסוי אלא כשהוא שולף הדקר פדרכו וממילא מעלה עפר דכה"ג הנה דשא"מ ושרי וכן משמעות לשון רבנו בפ"י המשנה מסכת ביצה ומסכת עדיות ועיין פכ"ה מה"ש דלפת הטמונה בעפר שומטן אע"פ שהעפר ננער ובגמרא שבת דף נ' איתותבו כל הנה אמוראי דס"ל דבעינו דצה ושלפה בסלקתא וספינא דביני אורבי ובפ' כל הפלים דמכ"ג דפוגלא אפילו ממטה למעלה שרי אע"ג דנדאי מזיז עפר כמ"ש התוספות שם בד"ה הדר בי' ועיין בפ' תולין דמ"א וכל זה פדין פרצה דחוקה דמותר להכנס בה בשבת אע"פ שמשיר צרורות ואע"ג דבגדון דיין הוא מתכונן להעלות עפר מ"מ פינו ששולף הדקר פדרכו ואיננו מטהו לחפור שרי משום שמחת י"ט כמו דין רוק דורסו לפי תומו דחשיב נמי דשא"מ.

ולפ"ז מודים ב"ש וב"ה שאם שחט שמתר להוציא הדקר ולכסות בעפר שיעלה דנדאי אין איסור כלל בהוצאת הדקר ולא מבעי' לכסות אלא אפילו לעשות בו כל צרכיו שרי. אמנם לכתחלה אסור לשחוט על סמך דקר נעוץ דקיי"ל כב"ה והטעם דכל זמן שלא העלה העפר חיישינן שמא יעלה גוש עפר דלאו חזי לכיסוי וגם חפור ושחוט וכסה לא שרינו לי' דלמא מימלך ולא שחט ונמצא מטלטל העפר שלא לצורך.

ואם עבר ושחט ואין לו אחר השחיטה עפר מוכן ה"ז לא יכסנו עד הערב אבל אם ינדמן לו אחר השחיטה עפר מוכן או עפר דקר פשיטא דיכסנו ולא הוצרך רבנו לבאר היתר שלפית הדקר אחר השחיטה דפשיטא דשרי לכ"ע ולא הוזכר זה לאיסור בשום מקום ואדרבה נשמע מהיתר הפוגלא ופירצה דחוקה הנ"ל אלא דמ"ש רבנו לעיל סוף פ"ב וניתקו בי"ט והעלה עפר לאו דיעבד קאמר דנדאי אפילו לכתחלה מנתקו אלא לשון עבר נקט שאם כבר ניתקו והעלה עפר אז אם הוא תיחום שרי ואם לאו אסור ושיגרא דלישנא הוא כמ"ש אם יחד לו בתצרו קרו זנית דהוא דיעבד בהיתר ולא הי' יכול רבנו לאחוז בלשון לכתחלה מנתקו בי"ט ומעלה עפר ואם הוא תיחום מכסה בו דאז הי' משמע דמותר לו לנתק במתכונן להעלות עפר וזה באמת אינו פנ"ל דלא שרי אלא שליפה פדרפה אלא דנניתקו בהיתר קאמר.

א"נ דרבנו פסק כב"ש דמנחלפת השחיטה ע' בתוס' ד"ט ע"ב ד"ה אר"י הילכך דוקא חופר שחט ומכסה אבל שחט חופר ומכסה לא דאסור לשחוט שמא יעלה גוש עפר הילכך אין שוחטין על סמך דקר נעוץ אם לא שפכר ניתקו ויש לו עפר תיחום.

ועיין באשר"י שכתב דבדיעבד אם שחט מותר לכסות באפר שהנסק בי"ט דאיכא חד שבות דנולד וכן בדקר נעוץ דאיכא חד דרבנן דעביד גומא ומקלקל אבל בדליכא דקר

נְעוּץ דַּאיכָא תַּרְתִּי דְרַבְנָן גְּנוּמָא וְאִינְנוּ מִן הַמוּכָן הִילְכֵךְ אָסוּר וְהִבִּיא רַאֲיִי מֵהִירוּשְׁלָמִי
דְּגַרְסִינּוּ בְּאֶפְרַיִם פִּירָה שְׁהוּסַק בִּי"ט אָסוּר לְכַסּוֹת בַּד"א שְׁלֵא שְׁחַט אַבְל אִם שְׁחַט מִוְתֵּר .

וּבִירוּשְׁלָמִי שְׁלָנוּ ל"ג הֵכִי אֶלְא ה"ג בַּד"א פְּשֵׁלָא שְׁקֵט אַבְל שְׁחַט מוּטָב שְׁיִטְוֹל מְאֶפְרַיִם
שְׁהוּסַק בִּי"ט וְאֵל יַחְפּוּר בְּדִקְרָה וִיכְסָה וּבְכַפִּי הִירוּשְׁלָמִי מִפ' ע"ד מ"ש הָרָא"ש דְּכִשְׁחוּפֵר
בְּדִקְרָה אִיכָא תַּרְתִּי דְרַבְנָן וְלֹא נִהִירָא דַּא"כ מֵאִי אִירָא דְמוּטָב שְׁיִטְוֹל מְאֶפְרַיִם שְׁהוּסַק בִּי"ט
הָא בַל"ז בְּדִלְיָכָא דְקָרָה נְעוּץ אָסוּר אֶלְא נִרְאָה עֵיקָר דַּה"ק דְּאַפִּילוּ בְּדַאיכָא דְקָרָה נְעוּץ
מוּטָב שְׁיִטְוֹל מְאֶפְרַיִם שְׁהוּסַק בִּי"ט דְּשַׁבּוֹת דְּהִכְנָה קִיל מְשַׁבּוֹת דְּגְנוּמָא .

אָמְנָם רַבְנּוּ ו"ל דְּחָה הִירוּשְׁלָמִי הִזָּה מֵהִלְכְתָא עֵינִין בְּתוֹסְפוֹת ד"ה תְּנִי ר' זִירָא וְכו' נִהִירָא
הַשּׁוּחַט צְפוּר בַּעֲי"ט אִין מְכַסִּין אֶפִּילוּ בְּאֶפְרַיִם פִּירָה דְּעֵשְׂאוּ חו"ל דִּין אֶפְרַיִם מוּכָן כְּדִין כְּלִי
שְׁמֵלָאכְתּוּ לְאִיסוּר דְּאָסוּר לְטַלְטְלוּ שְׁלֵא לְצוּרָה וְכֵן הַשּׁוּחַט בְּהֵמָה חָיָה וְעוּף אָסוּר
לְהוֹסִיף בְּטַלְטוּל אֶפְרַיִם מוּכָן וְכֵן הַשּׁוּחַט לְחוּלָה בְּשַׁבַּת אָסוּר לְכַסּוֹת אֶפִּילוּ בְּעַפְרַיִם מוּכָן
שְׁהַכְנִיס בְּקוֹפָה אֶלְמָא דְּטַלְטוּל לְצוּרָה כִּיסוּי חֲשִׁיב שְׁלֵא לְצוּרָה עַל דְּרָה הָא דְקִי"ל
דְּהַמוּצִיא מֵת לְקַבְרוּ חֲשִׁיב מְשַׁאצָּ"ל וְעֵינִין בְּדַבְרֵי רַבְנּוּ סוּף ה' שְׁחִיטָה וְדִלָּא כַּמ"ש הָר"ן
בַּפ' כִּיסוּי הַדָּם דְּהַשּׁוּחַט לְחוּלָה בְּשַׁבַּת אִין מְכַסִּין בְּדִקְרָה נְעוּץ דְּמִשְׁמַע דְּמְכַסִּין בְּעַפְרַיִם
מוּכָן אֶלְא דְּנִקָּא מְשׁוּם שְׁמַחַת י"ט הַתִּירוּ לְכַסּוֹת בְּעַפְרַיִם מוּכָן אַבְל אֶפְרַיִם שְׁהוּסַק בִּי"ט
אָסוּר לְכַסּוֹת בּוּ דִלָּא הַתִּירוּ אֶלְא בְּעַפְרַיִם דְּקָרָה נְעוּץ דְּחֲשִׁיב מוּכָן וְאֶפְרַיִם אִי לָאוּ מְשׁוּם
שְׁמַחַת י"ט הִי אָסוּר לְכַסּוֹת בּוּ דְּכִיסוּי חֲשִׁיב כְּטַלְטוּל שְׁלֵא לְצוּרָה: ה"ב שְׁחַט בְּהֵמָה
וְכו' עֵינִין בַּלח"מ וְתִירוּצוּ דְּחֻק אָמְנָם מְהֵר"ם שִׁיף הִרְגִישׁ בְּזָה וְתִי דְּהַנְצִירָה כְּכוּי לְטַעַם
זֶה דְּקָשָׁה אֲמַאי לֹא יִשְׁחַט דְּנִדְאִי שְׁמַחַת י"ט עַדִּיף מִטְרַחָא וְהִי לְנוּ לְהַתִּיר לְשַׁחֲט
וְלְכַסּוֹת ע"ש: ה"ג הַשּׁוּחַט וְכו' פֶּתַח הַלח"מ וְדַבְרֵי רַבְנּוּ ו"ל בְּכָאן וְכו' פִּי דְּבַמְתַּנִּיתִין
אִיכָא לְפָרֵשׁ עוֹשֶׂה מְקוּם לְקוֹפִיץ וְתוֹלֵשׁ וְאִם נִתְלַשׁ נִתְלַשׁ כַּמ"ש הַתוֹסְפוֹת שְׁם מִשְׁא"כ
לְשׁוֹן רַבְנּוּ דְּמִפְרָשׁ מִוְתֵּר לוֹ לְתַלְוּשׁ .

וּמ"ש הַלח"מ וּמָה שְׁלֵא הַתִּיר בְּעוּף מְשׁוּם מְשַׁאצָּ"ל עֵינִין לְעִיל ה"א: ה"ד אַבְל נוֹתְנוּ
לְפָנֵי בֵּית הַדְרִיסָה (פְּשֵׁטוּ) לְשׁוֹן רַבְנּוּ בְּנִשְׁחַט וְהוֹפְשֵׁט בִּי"ט וּבְחִנָּם עֲשֶׂה ה"ה מְחַלְוֹקַת
בֵּין רַבְנּוּ וְהַרְשָׁב"א) פִּי וּמוֹתֵר לְטַלְטְלוּ אֶפִּילוּ אִין עֲלִיו כְּזִית בְּשׂוּר .

וּמ"ש רַבְנּוּ וּמְעַרְיָמִים ה"ה הָרָאָה מְקוּמוּ לְהִירוּשְׁלָמִי שְׁהִבִּיא הָרִי"ף . וְלַעֲנֵד נִרְאָה שְׁזָהוּ
פִּירוּשׁ לְהָא דַּר' אֲדָא בַר אֲהֵבָה מְעַרְיָם וּמְלַח גְּרָמָא גְּרָמָא שְׁלֵא הִי מוֹלַח הַפֶּל בְּמְקוּם א'
אֶלְא חוֹתְכוּ לְחַתִּיכוֹת כְּדִי שְׁיִתְמַלֵּא כָּל הָעוּר בְּמִי הַמְלַח וְהוּא דְּבַר הַלְמַד מְעַנְיָנוּ דְּשְׁמוּאֵל
לֹא הַתִּיר אֶלְא מְלִיחַת הַרְבֵּה בְּשׂוּר בְּמְקוּם א' מִן הָעוּר עַל דְּרָה מְמַלְאָה אֲשֶׁה קְדֻרָה בְּשׂוּר
אֲע"פ שְׁאִין צְרִיכָה אֶלְא לְכִזִּית וּכְמַש"ר לְעִיל פ"א מֵהִי"ט ה"י דְּסוּבֵר רַבְנּוּ דְּבַהֲכַרְח
כַּה"ג שְׁרִי אֶפִּילוּ שְׁלֵא ע"ג הָעוּר דָּאִי ס"ד דִּלָּא הוֹתֵר אֶלְא לְצוּרָה הָעוּר אַבְל בַּלֵּא"ה
אָסוּר לְמַלְוֹחַ יוֹתֵר מְכַדִּי צְרָכּוּ אֲמַאי הַתִּיר שְׁמוּאֵל בְּאִנְפּוֹן זֶה פִּינּוּ דַּאיכָא תַּקְנָה דַּר' אֲדָא
דְּבַכָּה"ג וְדָאִי שְׁרִי שְׁלֵא ע"ג הָעוּר אֶלְא דְּקַמ"ל רַבִּי אֲדָא דְּשְׁרִי אֶפִּילוּ ע"ג הָעוּר וְלֹא
אֲמַרִּינוּ דְּמַחְזִי כְּמַעֲבַד וְהָרַב הַמַּגִּיד שְׁלֵא הִרְגִישׁ בְּזָה וְקַס"ד דְּרַבְנּוּ מְפָרֵשׁ הַעֲרָמָה דַּר'
אֲדָא כַּפִּי רַש"י נְדַחַק לְעִיל פ"א ה"י לְבָאָר לְמָה הַשְׁמִיט רַבְנּוּ הַעֲרָמָה דְּרַב אֲדָא וּלְפַמ"ש
הַעֲרָמָה שְׁכַפִּי פִּי רַש"י אָסוּרָה לְדַרְה רַבְנּוּ וְהַעֲתִיק רַבְנּוּ כָּל דְּבַר וְדַבְרָה בְּמְקוּמוֹ: ה"ח
וְהִלְשׁ עֵיסָה וְכו' גִּירְסַת הַהַשְׁגוֹת רַבָּא בְּאַל"ף וְזֶה תְּלוּי בְּמַחְלֻקַת הַמְפָּרְשִׁים אִי כְּלָלָא

דמאביי נרבא ואילך הלכה כבתראי שיניך אף היכא דנחלקו אביי נרבא עם רבותיהם או לא דעדי ולא עד בכלל ולפי גירסתנו רבה בה"א אליבא דכ"ע הלכתא פאבויה דשמואל.

ומ"ש רבנו נותנו לכהן ביצה די"ב ע"ב אפסקה הלכתא כר' יוסי ועיין בתוספות ד"ה אין מוליקין. ומ"ש רבנו נעשיית מלאכה עיין בלח"מ ובמ"ש לעיל פ"א ה"ד ושם הט"ו: ה"י והוא שרפכו מאמש גירסת רבנו פגירסת בה"ג והוא דצדין' מאתמול ועיין בהשגות ובמ"ש ספ"ח מה"ש.

ומ"ש רבנו נימנע משמחת י"ט ולאו משום ספק טירחא דלא קי"ל פהך לישנא דצריך לבדקן עמ"ש פ"א הי"ב ולקמן הי"א: הי"א ואם בשביל לאפות עיין במ"מ ואין דבריו מוכרחין דאפשר דאכלהו קאי.

ומ"ש רבנו מפני שמחטמן עיין בתוס' ד"ה ואין מפיגין ובמ"ש לעיל פ"ט מה"ש ה"ד: הי"ב אין עושין גבינה וכו' הלח"מ ה"אריף בכאן וכל דבריו מגומגמין דמ"ש וא"ת איך עלה בדעת הרב המגיד וכו' עמ"ש לעיל פ"א ה"ה.

ומ"ש הלח"מ עוד אמרו שם בכר"א דמילה וכו' נמצאת מפאן תשובה גדולה לה"ה וכו' אי משום הא לא איריא דפירות המתקלקלי בפירות שאינם מתקלקלי מיחלף ובשרא אגומרי בכיבוי הגר לא מיחלף אמנם בל"ז דברי ה"ה לא נהירא לי פנ"ל פ"א ה"ה.

ומ"ש הלח"מ ועוד קשה וכו' אחר כתבי זה וכו' לפמ"ש לעיל פ"א ה"ד דלא קי"ל מתוך אלא בהוצאה והבערה ניחא הפל. ומ"ש הלח"מ אבל דכין את התבלין וכו' קשה דנדאי האי מלח וכו' וא"כ קשה פינן דשחיקת תבלין פתב ה"ה דהנה מכשירין וכו' למה תלה זה במ"ש ה"ה ובהדי' פתב רבנו פ"א ה"ח דשחיקת תבלין הנה מכשירין ונ"ל דכ"ש מלח דלא חשיב אונקל נפש אלא מכשירין דהא קי"ל בכל מערבין חוץ ממים ומלח והא דהותר ע"י שינוי משום דכל הקדרות צריכין מלח כמ"ש הראב"ד ובאמת סברת ה"ה הפוכה לומר דהקלו במכשירין ותירוץ הלח"מ דחוק ואין צורך למה שנדחק ה"ה לומר דהקלו במכשירין דאע"ג דלית לי' לרבנו הך סברא דלא פלוג בקצירה אפ"ה אסור לתלוש פירות המתקלקלים משום מוקצה כמ"ש לעיל פ"א ה"ה ודעת רבנו דאין חילוק בין אונקל נפש למכשירין דקי"ל כר' יהודה וכמבואר בלשונו פ"א ה"ח וע"ש בהגהות מימוני ודלא כמ"ש הלח"מ דקי"ל במכשירין כרבנו.

ומ"ש ה"ה פגון פרפום עיין בלח"מ ובכ"מ ששאריף ואולי מפרש הרי"ף דה"ק א"נ במוריקא דלמ"ד כל הקדרות צריכין מלח אסור דבכל י"ט צריכין פרפום ולמ"ד משום הפגה שרי. ובירושלמי פ"ק דביצה העושה אלונתין בי"ט אסור משום מירקא ופי' המפרש תערובת בשמים מלשון תמרוקי הנשים ולפ"ז י"ל דמפרש הרי"ף א"נ במוריקא תערובת תבלין ומלח דלמ"ד כל הקדרות וכו' אסור משום מלק ולמ"ד משום הפגה שרי משום תבלין ומישף שיניכי בהא דתניא אר"מ לא נחלקו ב"ש וב"ה על הנדוכין שנידוכין פדרפן ומלח עמהן: ה"ג אין פותשין עיין בהשגות וקשה לפירושו אפתי נעשה שינוי אחר ועיין בלח"מ נרש"י פי' באופן אחר: ה"ד הקמח וכו' פתב הלח"מ וצריף לתת טעם וכו' הטעם פשוט דברירת פסולת מעכב את האכילה לזה הותר ע"י שינוי דהיינו בקנין

ותמחוי דאורחא בנפיה וכברה משא"כ הרקדה פעם שנית לתוספת נקוי דסגי בלא"ה אסור אם לא בנפל לתוכו צרור וקיסם ששמעכב את האכילה מותר ע"י שינוי.

ומ"ש ה"ה אבל הרשב"א וכו' וזה נראה דעת רבנו לא נהירא דאדרבה נראה מדבריו שלא הותר אלא דרף הרקדה ולא הוצרף לכאר דאסור ביז דפשוט הוא דהנה מוקצה ועיין בלח"מ ואולי דרבנו מפרש חזי דאנא ריקפתא מעליא בעינא פי' ושפיר עבדת דמרקדת ע"י שינוי דוקא: הט"ו מוללין וכו' עיין במ"מ ובתוספת ביצה דף י"ג ע"ב ד"ה פיצד: הט"ז בד"א וכו' עיין בכ"מ ולענ"ד דלא איירי מפסולת שהוא מוקצה דבכי הא מודה רבנו לרש"י דברוב פסולת אסור פלו בטלטול אלא דאיירי שהפסולת חזי להסקה או לאכילה ע"י הדחק ובזה נסתלק קושני' מהרי"ק ג"כ: סליק פ"ג מח' יום טוב פ"ק ד מה' יום טוב ה"א אין מוציאין וכו' עיין במ"מ ובלח"מ ובר"ן.

עוד נראה לחלק ע"פ מה דאיתא בגמרא ברכות דנ"ג וכ"ת הך איסורא אגזיל לי' וזה אחרנא הוא וכו' עיין פכ"ט מה"ש הכ"ה וא"כ הך פורתא קמא דנולד אגזיל והאי אחרנא דבתרי' לא תשיב נולד שיהי כל אור הדולק בקל רגע ורגע מתנילד אור אחר אלא שאור הנולד מן האור לא תשיב נולד ונהי פורתא קמא אגזיל לי' ואינו נהנה מן הנולד דאין לומר שפינון שהוא דולק מחמת אור הנולד יהי אסור להנות ממנו דא"כ הרי שפשל תבשיל אצל שבירי פלים יהי התבשיל אסור משא"כ המבשיל בשבירי עצים ומוליד ריחא שנהנה מגוף הנולד: ה"ב אע"פ וכו' עיין בלח"מ דלא התירו סופו משום תחלתו מהא דקיי"ל אין מכבין את הבקעת כדי שלא תתעשן הקזרה.

ומ"ש רבנו שהכפוי מלאכה שאינה לצורף אכילה ולא משפחת לצורף אכילה דהמסתפק משמן שפיר איננו מתקן את השמן בכיבוי זה אלא שמונע שלא יפסד ולא תשיב מלאכת אונקל נפש כמו שחייטה ובישול שמכשיר את האונקל.

והמכבה לעשות פחמין ודאי תשיב מלאכת מכשירי אונקל נפש מיהו אע"ג דקיי"ל כר' יהודה במכשירין היינו דוקא בהנה מלאכות שהם באונקל נפש כמו קצירה וטחינה וכו' שהותרו מחמת קרא דאף אשר יאכל אפילו למכשירין משא"כ פכיוי ומפה בפטיש דלא משפחת להו באונקל נפש לא הותרו במכשירין ובהנה קיי"ל כרבנן דר"י בשפוד שצרף וכיבוי בקעת כדי שלא תתעשן ובזה מתורץ קושניית הלח"מ לקמן ה"ו ד"ה ואין מכבין: ה"ג ואינו חותם וכו' עיין בהשגות ורבנו גריס מזהטין פגירת הערוף ועיין בלח"מ ודבריו מגומגמין דאי אפשר לעדווי חשוכי באור דבלא"ה ראש הפתילה בוערת.

ומ"ש רבנו כל עץ וכו' גריס קינסא ולא גריס קינבא: ה"ד ואין מכבין עיין במ"מ שהאריף לפלפל מהא דקיי"ל כר"י במכשירין ומה שנלע"ד בארתי לעיל ה"ב: ה"ו אין מעשנין וכו' עיין בלח"מ ונלענ"ד דיש פאן מחלוקת דרש"י סובר דכיבוי לצורף אונקל נפש שרי לזה הוכרח לפרש דעישון פירות איננו שנה לכל נפש.

אבל לשיטת רבנו אפילו תימא דשנה לכל נפש מ"מ פכיוי אסור פנ"ל ה"ב שהכפוי מלאכה שאין בו צורף אכילה. ולפ"ז הא דקאמר בגמרא ולימא מר מפני שמבעיר פיון שהוא דבר השנה לכל נפש ליכא למ"ד דהבערה לצורף אסורה אלא להתירא קאמר אמאי אמרת דאסור משום מכבה אימא דשרי משום מבעיר דקס"ד דכל פכיוי דבהדני'

הבערה שרי כמו שמוטר בי"ט לחתות בגחלים שמכבה את הסתתונות ומבעיר את העליונות והמניח עצים על היקוד שהוא מכבה בהנחתו את היקוד ומבעיר את העצים הכי נמי מכבה הגחלת להבעיר הבשמים.

ומשני תחלתו מכבה וסופו מבעיר שאין הבשמים נוחים לבעור עד שינפח בהן משא"כ החותה גחלים והמניח עצים על היקוד שמכבה ומבעיר בבת אחת והנינו דמסיק בסוף להיטר' מידי דהנה אבישרא אגומרי שג"כ הבשר לח ואינו נצלה עד שינפח בהן דה"ל תחלתו מכבה וסופו מבעיר.

ומ"ש ה"ה וכל זה בכלל וכו' עיין בלח"מ שדבריו ברורים דנדאי פשטות לשון רבנו דאין פאן איסור אלא משום מכבה ובגחלת איירי וסובר רבנו דלפי המסקנא מידי דהנה אבישרא אגומרי לא חיישינו לאולודי ריחא וכן פ' רש"י ועיין בהגהות מ"י שכתב אהא דאין מעשנין בקטורת כרב לגבי' שמואל וכן א"ר הונא לר"י וזה דבר תימה דמוכח בסוגיא דהא דקבעו מהו לעשן בעישון פירות מיירי מדמסיק עלה רבא ע"ג גחלת נמי מותר מידי דהנה אבישרא אגומרי וא"כ אדרבה רבנו פסק כשמואל וכדמסיק רבא ואולי פונתו דמ"ש רבנו מפני שמכבה אתני' כר' הונא דס"ל תחלתו מכבה וסופו מבעיר אסור דלמ"ד מותר אף להריח ולגמר נמי שרי דהא הבערה הותרה מתוך אפילו שלא לצורך.

ומ"ש רבנו וממתיקין וכו' ובגמרא פריה ומ"ש מבישרא אגומרי ומשני הכא אפשר וכו' פ' דאפשר לעשותו מעי"ט ורבנו שלא כתב טעם זה אלא מפני שהוא מכבה משום דגריס פגירסת הרי"ף התם ליכא פיבוי הכא איכא פיבוי פ' דהתם איננו פיבוי לגמרי אלא לפי שעה אבל הממתק בגחלת מכבה ממש עיין בלח"מ פ"ג מהי"ט ה"ב ועיין מ"ש לעיל ה"ב:ח ואין פוצעין וכו' רש"י מפרש באופן אחר.

ומ"ש רבנו שני פלים עיין במ"מ ובהגהות מ"י ולבאר הסוגיא לדרך רבנו עיין בפירושו למשנה מסכת עדיות פ"ב מ"ה שכתב ולפסין וערניות מחבתות עושין אותן מזדנוגין וכשנשאלם בישולם חולקי' אותן באמצע ועושין שתי מחבתות כמו שעושין בכוסות זכוכית וקודם חילוקן סובר ר' הושע שהן מתטמאות במשא הזב ר"ל כשנשא אותן הזב ונדנד אותן ואינם מתטמאות באהל המת והטעם בזה שקלי חרס לא יטמא וכו' אלא מאוירו וכו' זולת בטומאת הזב וכו' ולשון התוספתא אין טומאה לכלי חרס אלא מאוירו מהיסט הזב ובשביל אלו העקרים אמרנו באלו הלפסין קודם חילוקן פינון שאין להם אויר ולא דרך פתח אלא כמו כדור נבוב שאינם מתטמאות באהל המת ומתטמאות במשא הזב ואמר ראב"צ שהם ג"כ אין מתטמאות במשא הזב מצד אחר וזה כי אע"פ שלא נחוש לאויר בהיסט הזב מ"מ נצטרף שיהא פלי שנגמר מלאכתו וזו לא נגמרה מלאכתו הואיל ונשאר בו שום דבר לעשות אחר הבישול והוא לחלק אותן ואין הלכה כראב"צ לפי שעיקר בידינו שכ"ח פינון שנתבשל מטמא ובישולו הוא גמר מלאכתו ע"כ ומסכים לזה פירש הראב"ד.

ובסוף פ"ד דכלים אהא דתנן כ"ח מאימתי מקבלין טומאה משיצרפם בכבשן וזהו גמר מלאכתו כתב רבנו ואמרו משיצרפן בכבשן ר"ל מאז התבשל ויצא מתורת טיט אמנם קודם בישולם הנה הם פלי אדמה ואינם מקבלין טומאה עוד אמר והוא גמר מלאכתו וזהו שבשאר פלים דברים שהן גמר מלאכתו ולא יטמאו עד שישלמו אלו הענינים פדרך.

פְּלִי מַתְכוּת וְצִחְצִיחוֹן וּבְדִיקְתוֹן וְאוּלָם כ"ח מִיַּד שְׁנַתְבְּשִׁלוֹ יִקְבְּלוּ טוֹמְאָה וּבוֹ יִשְׁלַם מְלֹאכְתוֹן אַע"פ שְׁלֹאֲחַר זֶה יִמְרָחוּ אוֹתוֹן בְּחֶרֶס וְיִישׁוּוּ הַשְּׁפָה בְּכָלִי וְיִסִּירוּ מִמֶּנּוּ הַתּוֹסֶסֶת בְּכָלִי בְּרָזָל מֵהַ שְׁיִתְלַקַח בּוֹ מִן הַטִּיט בְּעַת הַבְּיָשׁוּל וְיִהְיֶה זֶה דוֹמָה לַגֶּרְעוֹן וְכו' ע"כ הַיִּנְצָא מִזֶּה דְרַאב"צ וּר"מ קָמוּ בְּחֵד שְׁיִטָּה וּפְלִיגִי אַרְבָּנָן דִּידְהוּ לְקַנְלָא דַאע"פ שְׁצָרְפֵן בְּכַבְּשֵׁן כָּל זְמַן שְׁלֹא נִגְמְרָה מְלֹאכְתוֹן אֵינָם מְקַבְּלִים טוֹמְאָה וְדִלָּא כְפִי רְש"י דר"מ לְחוּמְרָא פְּלִיג דְמִשְׁתַּגְמַר מְלֹאכְתוֹן מְקַבֵּל טוֹמְאָה אַף שְׁלֹא צָרְפֵן בְּכַבְּשֵׁן וְכ"כ הַר"ש ספ"ד דְכָלִים דְזֶה תְּמוּהַ מִפְּמָה פְּנִים חֵדָא דְהָאִיף ס"ד שְׁיִקְבֵּל טוֹמְאָה קוֹנְדָם צִירוּף בְּכַבְּשֵׁן דְהָא ה"ל כְּלִי אֲדָמָה וְתוֹ דַא"כ מַאי דְנוֹחָקָא לְאוּקְיָן מִתְנִי' כַר"מ דְשִׁפִיר אֲתִינִי' כַר' יְהוּדָה דְלַעֲגֵנָן טוֹמְאָה הוּא דְמַצְרִיף צִירוּף בְּכַבְּשֵׁן דַאִין כְּלִי אֲדָמָה מְקַבֵּל טוֹמְאָה מִשַׂא"כ לַעֲגֵנָן י"ט דְנוֹדַאי הַעוֹשֶׂה כְּלִי אֲדָמָה חֲטִיב.

נִמְצָא פְּשֻט הַסּוּגָי' דְפּוֹחֲתִין אֶת הַגֵּר דְמִשְׁנַתְנוּ בְּגֵרוֹת הַעֲשׂוּיִים בְּדַמְיוֹן הַלְפָסִין וּמְדַנְקִיט בְּמִשְׁנַתְנוּ שְׁפַחֲתוֹתוֹן חֲשִיב עֲשִׂיַת כְּלִי מִתּוֹקְמָא כַר"מ וְרַאב"צ דְלַרְבָּנָן דַס"ל מְשִׁי צָרְפֵן בְּכַבְּשֵׁן דְהָה גָמַר מְלֹאכְתוֹן עַד שְׁלֹא נִפְחָתוּ לָא חֲשִיב הַפְחִית' עֲשִׂיַת כְּלִי וְאַפִּילוּ תִימָא דְמִתְנִיתִין עַד שְׁלֹא צָרְפֵן בְּכַבְּשֵׁן דְבַכָּה"ג מוֹדִי' ר"מ וְרַאב"צ דְאַפִּילוּ נִפְחָתוּ אֵינָן מְקַבְּלִין טוֹמְאָה הֵינּוּ מִשׁוּם דַאֲפַתִי הָהּ כְּלִי אֲדָמָה מִשַׂא"כ לַעֲגֵנָן י"ט בְּנוֹדַאי מוֹדִים דְפַחֲתוֹתוֹן חֲשִיב עֲשִׂיַת כְּלִי אֲפִילוּ לָא צִירוּף בְּכַבְּשֵׁן.

וְלָזֶה קַמְדַחָה דְלָמָא ע"כ לָא קָאֲמָרוּ ר"מ וְרַאב"צ הֵתָם בְּשִׁצְרִיפֵן בְּכַבְּשֵׁן דַאֲזֵ פַחֲתוֹתוֹן חֲשִיב עֲשִׂיַת כְּלִי הוּאִיל דְחֲזִי לְקַבֵּל בְּהַ מִיַּדִּי מִשַׂא"כ בְּגֵרוֹת דְמִתְנִיתִין שְׁעַדִּינָן לָא צִירוּף בְּכַבְּשֵׁן וְהוּא רַף וְלָא חֲזִי לְקַבֵּל שְׁמֵן מְפִנִי שְׁמִמְחוֹן לָא חֲשִיב פַחֲתוֹתוֹן עֲשִׂיַת כְּלִי.

וּמִסִּיק דַאע"ג דְלָא חֲזִי לְקַבֵּל שְׁמֵן אַפַתִי חֲזִי לְפְשִׁיטִי וְאַח"כ מִיַּתִי עֲלָה בְּרִיַתָא ת"ר אֵין פּוֹחֲתִין וְכו' וְרַשְׁב"ג מִתִּיר בְּלַפְסִין שְׁצִירוּף בְּכַבְּשֵׁן וְלָא חֲשִיב פַחֲתוֹתוֹן גָמַר מְלֹאכָה דַאע"ג דַאֲפַתִי הָוִי פַתִיַתוֹן שְׁבוֹת קִשְׁרֵי רַשְׁב"ג שְׁבוֹת זֶה לְצוֹרֶף מְכַשִּירִין וּפְסַק רַבְּנֵי כְּרַבָּנָן דְרַשְׁב"ג דְקִי"ל כָּל מְקוֹם שְׁשִׁנָּה רַשְׁב"ג בְּמִשְׁנַתְנוּ הַלְכָה כְּמוֹתוֹ וְלָא בְּכַרְיִי' וְתוֹ דְקִי"ל כְּסִתְמָא דְמִתְנִי' דַאע"ג דַאֲוֹקְמוּ בַגְמ' הָאִי סִתְמָא פִיחִידַאי דְלִית הַלְכָתָא כְּנוֹתְמִיָּהוּ לַעֲגֵנָן טוֹמְאָה עֵינָן רַפְט"ו מַה' כְּלִים וּפ"ח מַה' מְשַׁכְּב וּמוֹשָׁב ה"ג מ"מ לָא רַצָּה רַבְּנֵי לְדַחוֹת סִתְמָא דְמִתְנִיתִין דְנָהִי דְלָא חֲשִיב עֲשִׂיַת כְּלִי מ"מ שְׁבוֹת הָהּ וְקִי"ל בְּשְׁבוֹת דְשִׁפּוֹד שְׁנַרְצָף כְּרַבָּנָן דַר"י.

וְלָא הוֹצֵרֶף ר' יוֹסֵף לְאוּקְיָם מִתְנִיתִין פִּיחִידַאי אֲלָא מִשׁוּם דְמִתְנִיתִין נְקִיט לְשׁוֹן מְפִנִי שְׁהוּא עוֹשֶׂה כְּלִי דְמִשְׁמַע שְׁהִיא מְלֹאכָה מְמַש וְלָזֶה שִׁנָּה רַבְּנֵי בְּלִשׁוֹנוֹ וְנִקְיִט מְפִנִי שְׁהוּא כְּמִתְקוֹן כְּלִי וְלָא מִתְקוֹן כְּלִי מְמַש וְזֶה בְּרוּר וְדִלָּא כַמ"ש הַגְּהוֹת מִי' בְּשֵׁם הַרִי"ף לְדַחוֹת מִתְנִי' מְהֵלֵכ' וְלָא נִמְצָא כֵן בְּסִפְרֵי הַרִי"ף שְׁפִינְדִינוּ.

וּמְצָאִי אוֹן לִי בִירוּשְׁלָמִי פ' הַמְבִיא תְנִי לְפָסִים סְתוּמִי' עֲשָׂאָן מַעִי"ט לָא יִפְחָתָם בִּי"ט מְפִנִי שְׁהוּא כְּמְכַשִּיר כְּלִי בִי"ט (פִי' וּפְלִיג אֲמִתְנִיתִין דְהוּא מְלֹאכָה מְמַש) תְּמָן תְּנִינָן עַל לְפָסִין וְכו' רַאב"צ וְכו' אֲתִינִי' דִיחִידַאָה דְהִכָּא כְּסִתְמָא דְתְּמָן וְסִתְמָא דְהִכָּא פִיחִידַאָה דְתְּמָן ע"כ פִי' רַשְׁב"ג דְפְלִיג אַבְרִיַתָא הוּא יַחִידַאָה דְהִכָּא וְתוֹ לָא מִיַּדִּי: ה"ט אֵין מְשַׁחִיזִין כו' עֵינָן בַכ"מ שְׁהָאִרִיף וּלְפַמ"ש לְעִיל ה"ב גִיחָא וְגַם דַעַת הַרִי"ף כְּדַעַת רַבְּנֵי וְהָא דְהִבִיא מִלְתָא דַר' חִסְדָא דְפְסַק כַר"י נ"מ לְמְכַשִּירֵי אֲנָכֵל נָפֵש מִיְהוּ חִידוּד ע"ג אָבָן לָא חֲשִיב

תיקון פלי פלל וגריפת התנור היכא דא"א לאפות בו דהנה שבות קל ע"י שינוי התירו משום שמחת י"ט.

ומ"ש רבנו מפני זה וכו' עיין במ"מ שפכת ויש מי שיקשה וכו' עיין בלח"מ שנדחק ולענ"ד נראה בכוננת הרב המגיד דבשלמא לדרה הרי"ף ורש"י מעיקרא קבעי בין בת"ח בין בע"ה מהו להוליך וקפשיט דבביתו דלא שינה טעמי הרי"ף ורש"י שרי משא"כ לדרה רבנו דליפא חילוק בין הולכה לראי' בביתו שפיר קשה לי שזנפר סתם ולזה תירץ דכיון דפירשו בגמרא במסקנא דת"ח שרי ממילא האיבועי סתמא פפירושו בע"ה ואע"ג דבכל התורה פלה אין חילוק בין ת"ח לע"ה שאני הכא דה"ל הלקה ואין מורין פן לע"ה.

ונדע דלדרה רבנו אין פ"ה הלקה ואין מורין פן פמו שפי' ה"ן דהלקה כר"י אלא ה"ק הלקה דלחדה שלא במשחזת שרי אפילו לרבנן ואין מורין פן גזרה שמה שחזונה במשחזת: ה"י אין מבקעין וכו' עיין בהשגות ועמ"ש לעיל ה"ב ומ"ש לעיל פ"ג הי"ב: הי"א לא תפגס וכו' עיין במ"מ ובלח"מ ולענ"ד נראה דבאוד יבש קמיירי רבנו ויבדאי שרי לצלות בו דמה לי לצלות בו ומה לי בגחלתו אלא דאיירי באוד שפין העצים שצריכה לחפש בין העצים ונמצא מטלטלת שלא לצורה פדאמרן ביצה ד"י ע"א דלמא מטלטל ושביק וכו' דאע"ג שעצים מוכנים להסקה לא הוו מוכנים לכל מלי וכו' שאסור לטלטלם שלא לצורה פלל דלא עדיף מפלי שפלאכתו להיתר: הי"ב מסלקין וכו' עיין במ"מ ובלח"מ וכבר בארתי דברי רבנו לעיל פ"י מה"ש הי"ד.

ומ"ש הלח"מ דבציר באמצע מותר לסלק אפילו דבתים אין לזה הכרע די"ל דה"ק רבנו דאין לו ציר פלל מותר אפילו להחזיר ובציר באמצע אסור אפילו לסלק דגזרינן סילוק אטו חזרה וכן משמע לכאורה לשון מסלקין תריסי חגיות דמשמע אבל דבתים לא והיינו בציר באמצע.

ומ"ש הלח"מ משחיקת תבלין יש לחלק דאין אדם יודע מבע"י אם צריך תבלין: הי"ג פלים וכו' עיין פכ"ב מה' שבת הכ"ו דבשבת אסור אלא דבי"ט שרי משום שמחת י"ט וכ"כ התוס' במסכת ביצה דכ"ב ד"ה וב"ה בתירוץ הראשון וכבר בארתי לעיל פ"י מה"ש הי"ד דכל ענין אין בגין וסתירה בכלים היינו שאין בגין אלא במחזר לקרקע אבל התוקע בחונק אפילו שופינא דמרא תשיב תולדת בונה ע"ש.

ומ"ש רבנו אבנים וכו' נראה דבשבת אסור מדנקיט רבנו בי"ט דלא קיי"ל פמתני' דאין בין י"ט לשבת וכו' דמוק' לה בגמ' כב"ש עיין פ"א הי"ז: הי"ו מסירין זבובין וכו' עיין בפ"ה המשנה לרבנו דמפרש קירוד קטנים ועושי' חבורה ר"ל זבובים קטנים ולא איירי ממסרק בעל שינים קטנים ע"ש: הי"ז פלי שנטמא וכו' עמ"ש פכ"ג מה"ש ה"ח: הי"כ קשהו מחלקין וכו' רב יוסף פסק הלקה כר"י ואב"י דחה לה ופסק רבנו פאפיי.

ועיין בהשגות ובמ"מ ובלח"מ ומ"ש הלח"מ ומ"מ הוא דחוק וכו' י"ל דליפא למידק משבת לי"ט דהא מטילין חלשין על הקדשים דשרי בי"ט ואסור בשבת ומ"ש וגם בדברי הגמרא וכו' התוספות כתבו בכמה מקומות דאורחא דבעל הש"ס דכל מה שיכול לדקדק מרישא מדקדק.

וניש סיוע לפי רבנו לשון פשיטא שבגמרא ותו דלמה באמת נשתנו קדשים של עי"ט מקדשים של י"ט פינו דבתרונניהו שייך חיבוב מצוה ומריבי פהו ולדרך רבנו ניקא דמעיקרא ס"ד משום מריבה קמ"ל דדוקא בקדשים ואפילו של עי"ט ומשום חיבוב מצוה: הכ"ג ובלבד וכו' כתב ה"ה שגירסת רבנו בדברי ת"ק שום מקח ובדברי רשב"א סכום מנין ודבריו תמוהים דא"כ האיך פסק רבנו פרשב"א ולא כת"ק אלא נראה עיקר דגירסת רבנו כמ"ש התוספות בד"ה שלא דגרסינו בדברי ת"ק סכום מנין ורשב"א פליג דסכום מנין שרי וסכום מקח אסור ודוקא סכום מקח דהיינו שאומר לו תן לי בששה פשיטין אגוזים וכבר נתת לי בששה פשיטין הרי י"ב אבל שם ** (שום) ** מקח שאומר תן לי בששה פשיטין שרי.

ולת"ק אפילו שם ** (שום) ** מקח אסור והיינו מ"ש רבנו דשום מקח אסור פנ"ל הכ"א ולענין מנין סכום מנין אסור וכן משמעות הגהות מי"ל: הכ"ד שום דמים ענין לעיל הכ"ג ומבואר בסוג' דדוקא באגוזים וכיוצא בהו הוא דמנין שרי אבל בדבר שאין דרך ב"ה למנות בתוך ביתו אפילו ליקח ממנו פי אם עוף א' ובהמה א' וגלוסקא א' ובהמות ועופות דנקיט רבנו אבהמות ועופות דעלמא קאי והא דכתב רבנו סכום מנין לאו למימרא דמנין שרי אלא קמ"ל דאפילו לוקח תור א' לא יאמר לו תן לי תור א' וכבר לקחתי ממך תור הרי שתי תורים דזהו סכום מנין.

ודין טבח הרגיל הוא מ"ש רבנו לעיל הכ"א תן לי חלק וכו' ודין נחתום נרמז במ"ש רבנו אצל חנווני וכו' וכל מה שירצה: הכ"ה הלנואת י"ט ענין במ"מ ופשוט דרבה ור' יוסף הלכה פרבה לבר משדה ענין ומחצה וכן פסקו התוספות.

ודע דהלואת י"ט הוא דהותרה משום שמחת י"ט אבל בשבת כל הלנואה אסור משום שפא יכתוב אם לא שיאמר השאלני: הכ"ו אע"פ שאין מגביהין וכו' ענין במ"מ ובלח"מ יש ט"ס וצ"ל אבל חלה אסורה לזרים וטובלת קודם הפרשה א"נ דה"ק דחלה אסור להפרישה מעיסה שנילושה מעי"ט משא"כ מתנות שאפילו נשחטו מאמש מותר להפרישן בי"ט והיינו טעמא דבדברי ר' יוסי לא נחלקו ב"ש וב"ה על המתנות וכו' אלא על התרומה וכו' ולא הזכיר דין החלה אם לא נחלקו בה פמו במתנות או נחלקו פמו בתרומה משום דמלתא דפסיקא נקיט ובחלה יש חילוק דבנילושה בי"ט לא נחלקו ובנילושה מעי"ט נחלקו מיהו רבנו שפיר כתב לשון ואצ"ל בחלה כמ"ש הלח"מ.

אמנם נ"ל דמ"ש ה"ה לפי שאינן אסורי וכו' אין זה נתינת טעם ללשון ואצ"ל פמו שהבין הלח"מ אלא המשך דברי הרב המגיד שמתחלה כתב דאצ"ל המתנות שהרי מותר להפרישן ולהכי לא הזכיר בלשונו חלה שדין היתר הפרשת חלה מעיסה שנילושה בי"ט מבואר פ"ג מהי"ט ה"ח אלא דין הפרשת מתנות שלא נזכר בבבאור הוצרך ה"ה לבאר.

אף דהוקשה לי למה לא ביאר רבנו היתר הפרשת המתנות אפילו בנשתטו מאמש וליישוב זה מסיים לפי שאינן אסורות לזרים וכו' פי' דלעיל פכ"ג מה"ש הי"ד כתב רבנו אין מגביהין תו"מ משום שני טעמים דהוא דומה למקדיש ועוד מפני שהוא כמתקן בשבת ושני הטעמים לא שייכי במתנות שאינן אסורות לזרים ולא הנה כמקדיש ואינם טובלים וכו' דלא הנה כמתקן וזהו מה שסיים וזה פשוט פי' ולא הוצרך רבנו לבאר.

ועיין פכ"ג מה"ש ה"ח בלח"מ ובמ"ש שם דבי"ט לא שיניף מפני שהוא כמתקן ומש"ה
כתב רבנו כמתקן בשבת לאפוקי בי"ט פדרפו וכאשר העירותי על זה בכמה מקומות
הילכה בי"ט לא שיניף אלא טעם מפני שהוא כמקדיש שהרי מותר לתקן אוכלין לצורך
אוכל נפש הילכה פנין דמותר ללוש עיסה בי"ט דמתקלקלת אם נילושה מעי"ט הילכה
מותר להפריש חלה מעיסה שנילושה בי"טדה"ל כמקדיש חגיגתו בי"ט דשרי.

תנן פ"ד דדמאי מי שקרא שם לתרומת מעשר של דמאי ולמעשר עני של ודאי לא יטלם
בשבת ואם הי' פהן או עני למודים אצלו יבאו ויאכלו ובלבד שיודיעם ובירושלמי פני
מתניתין לא נתנום בשבת דתנינן תמן בש"א אין מוליכין חלה ומתנות לפהן בי"ט בין
שהורמו מאמש בין שהורמו מהיום וב"ה מתירין הדא ילפא מן ההיא וההיא ילפא מן
הדא הדא ילפא מן ההיא הוא י"ט הוא שבת וההיא ילפא מן הדא בלמודין אבל בשאין
למודין לא סלק על בר נש למיכל פיתתא בביתא דחברין ע"כ.

(עי' מי"א פכ"ג מה"ש הי"ו) והר"ש פ"ד דדמאי נדחק בפשט המשנה למה נקיט ת"מ של
דמאי ולא נקיט תרומה או ת"מ של ודאי ולמ"ש לרביתא נקיט דלא מפעי של ודאי שאינו
זכאי בהרמתן בשבת אלא אפילו של דמאי דזכאי בהרמתן בה"ש דתנן ספק חשכה
מעשרין את הדמאי אפ"ה אינו זכאי בנתינתו ונקיט נמי מ"ע לרביתא דאע"ג דלא דמי
למקדיש שהרי מותר לזרים אפ"ה פנין דמעשר עני טובל חשיב כמתקן ואינו זכאי
בהרמתו הילכה אינו זכאי בנתינתו והיינו דקאמר עלה בירושלמי הדא ילפא מן ההיא
על דרף ילמוד סתום מן המפורש אנו למדים מתניתין דדמאי מן מתניתין דביצה דבנתינה
קמיירי.

ומתני' דביצה ילפינן ממתני' דדמאי דבלמודים איירי ועיין בתוספות ד"ה אין מוליכין
וכו' שגראה שהי' להם גירסא אחרת. ורבנו נראה דלא סמך על הירושלמי ומחלק בין
שבת לי"ט דבי"ט מותר להוליה אפילו ודאי ובשבת אסור להוליה אפילו דמאי והטעם
דאע"ג דנדחית סתמא דמסכת ביצה מהלכתא וקיי"ל כר' יוסי דבריייתא אין לדחות סתמא
דדמאי מהלכתא וצריך לחלק בין שבת לי"ט והירושלמי שהשנה שבת לי"ט היינו אליבא
דר' יהודה בעל סתמא דביצה אבל לדין דקיי"ל כר' יוסי יש לקיים סתמא דדמאי ולחלק
בין שבת לי"ט.

ומ"ש רבנו גבאי צדקה בתוספתא פ"ו דדמאי גבאי קנפה אין גובין ומכריזין בי"ט פדרף
שגובין ומכריזין בחול אבל גובין בצנעה בתוף חיקן ומחלקין על פל שכוונה ושכוונה פי'
דמחלקין לכל שכוונה בפני עצמה שלא בפרסום אלא בצנעה: סליק פ"ד מה' יום טוב
פרק ה מה' יום טוב ה"א פיצד המביא וכו' עיין בתוספות ריש פרקין ויש לתרץ לדרף
רבנו דשאני ה' דמפנין שהוא לכבוד אורחין ובקטול בה"מ: ה"ב וכן משואות וכו' הוא
פי' למימרא דרבא דדרו בדוחקא ורש"י פי' בענגן אחר: ה"ג יוצאין בכסא אחריו הנכון
כמ"ש הכ"מ דכסא שאמרו היינו לישוב עליו ומוציאין אותו על הכתר היכא דצריך לזה
משום טירחא דצבורא או משום חולשא וכדומה לזה משימשא לטולא אבל שלא לצורך
פלל בנדאי אסור ואפילו לצורך לא הותר במי שאין רבי צריכים אליו כמ"ש התוספות
בד"ה שאני ילמא וכו' דאפילו משום ביעתותא אסור ודברי הלח"מ שלא לצורך: ה"ד
אין מוליכין וכו' עיין בהשגות ומ"מ ולח"מ.

וַיֵּשׁ לַיִּשְׁבֵּב דְּהָא דְּפָרִיף בְּגַמְרָא לִימָא רַב דְּאָמַר כַּב"ש וְכו' דְּלָא נִיחָא לִי לְמִימַר דְּטַעַמִּיָּהוּ דַּב"ה מְשׁוּם שְׁמַחַת י"ט דְּקַס"ד דְּלַעֲנָנָן שְׁמַחַת י"ט ב"ה לְחַוּמְרָא מִפְּחַ מִתְּנִי דְּהַשְׁוֹחַט פְּדִלְקָמָן אֱלָא וְדָאִי טַעַמִּיָּהוּ דַּב"ה מְשׁוּם דַּבְרָה"י לִיפָא מְרָאִית עֵינָן וְעַדִּינָן לָא קַס"ד מְוַחֲלָת הַשִּׁיטָה.

אֱלָא עֲדִיפָא מִיַּנְי קְמַשְׁנִי תַנְאִי הִיא וּמְוַחֲרַח מְלִתָּא דְּרַב מְדַר"א וְר"ש אֲבָל מְמַלְתָּא דַּב"ה אִיפָא לְמַטְעֵי דְּפְלִיגִי אֲדַרְבֵּי וְהִינְנוּ טַעַמִּיָּהוּ וְלָאוּ מְשׁוּם שְׁמַחַת י"ט: ה"ה מִי שְׁהִי וְכו' עֵינָן בְּגַמְרָא תַנְנוּ מְשִׁילִין וְכו' וְכַתְּבַּ מְהַר"ם שִׁי"ף וְהַטְעַם דְּנִקְיִט סְבָרוֹת שׁוֹנוֹת בְּבַעֲיָא מְחַבְּרוּ לָא יְדַעְתִּי ע"כ.

וְהִנֵּה הַקְּוִלוֹף הֶרְאֵשׁוֹן דְּבַבְעִיָּא רֵאשׁוֹנָה דְּכַמְהָ מְשִׁילִין מְצַדָּד דְּשַׁבַּת דְּחַמִּיר שְׁרִי ד' וְה' קְוֹפּוֹת אֲבָל י"ט דְּקִיל וְאֲתִי לְזִלְזוּלִי בִי לָא הַקְּוִלוֹ פְּלָה הִיא (וְהָא דְּגַרְסִינָן בְּגַמְרָא פְּלָל פְּלָל לָא ט"ס הוּא) וְכֵן בְּבַעֲיָא ג' מַגְגִּי לַגְגִּי מְצַדָּד בַּכָּה"ג דִּי"ט דְּקִיל אֲתִי לְזִלְזוּלִי בִי.

אֲבָל בְּבַעֲיָא שְׁנִי לַעֲנָנָן לָא יִגְמֹר אֶת הָאֲוֹצָר מְצַדָּד אִיפְכָּא דְּשַׁבּוֹת שַׁבַּת חַמִּיר מְשַׁבּוֹת י"ט. וּבְבַעֲיָא רְבִיעִי לַעֲנָנָן שְׁלִשׁוּל בְּחַבְּלָא וְהוֹרְדָּה דְּרָף סְוִלְמוֹת אִינְנוּ מְצַדָּד פְּלָל לְחַלְקָא בֵּין שַׁבּוֹת שַׁבַּת לְשַׁבּוֹת י"ט.

וַיֵּשׁ לִיתָן טַעַם דְּבַעֲיָא רֵאשׁוֹנָה וְשְׁלִישִׁית דְּמְשׁוּם טִירְחָא נְגַעוּ בִי שְׁפִיר יֵשׁ סְבָרָא לְהַחְמִיר בִּי"ט טְפִי עֵינָן מ"ש לַעֲיִל פ"א מַהִי"ט הִי"ז מְשַׁא"כ בְּבַעֲיָא שְׁנִי דְּאָסוּר מְשׁוּם גְּזֵרַת מְלָאכָה אֲדַרְבָּה שַׁבּוֹת שַׁבַּת חַמִּיר טְפִי ע"ש דְּבַרִי בְּטַעַמָּן אֲבָל בְּבַעֲיָא רְבִיעִית שְׁהַטְעַם כְּדִי שְׁלָא יַעֲשֶׂה כְּדָרְףָּ שְׁהוּא עוֹשֶׂה בַּחֲוֹל כַּמ"ש רַבְּנוּ כָּאֵן הִילְכָה אִין סְבָרָא לְחַלְקָא בֵּין שַׁבַּת לִי"ט וְאֵע"ג דְּגַם טַעַם מַגְגִּי לַגְגִּי הוּא מְשׁוּם שְׁלָא יַעֲשֶׂה כְּדָרְףָּ שְׁהוּא עוֹשֶׂה בַּחֲוֹל כַּמ"ש רַבְּנוּ בְּפִי הַמְּשַׁנָּה מ"מ טִירְחָא נְמִי אִיפָא.

הַחֲוִלוֹף הַשְּׁנִי שְׁבַבְלָא הַבְּעִיּוֹת מְצַדָּד בְּסְבָרָא דְּמְשׁוּם הַפְּסָד פִּירוֹת הַקְּוִלוֹ זוּלַת בְּבַעֲיָא שְׁנִי לָא נִזְכָּר צְדוּד זָה. וַיֵּשׁ לִיתָן טַעַם דְּלָא שְׁיִיף הַפְּסָד פִּירוֹת הִיכָא דְּאִיפָא לְמַגְזֹר מְשׁוּם מְלָאכָה דְּאוֹרִיָּתָא גַם י"ל דְּאֵרְף בְּשַׁבַּת אִיפָא הַפְּסָד הַנָּה פִּירוֹת הַנְּשַׁאֲרִים שְׁנִזְכָּרִים בְּרַגְלֵי הָאוֹרְחִים.

הַחֲוִלוֹף הַשְּׁלִישִׁי דְּבַפְּלָהוּ בְּעֵינֵי מְצַדָּד בְּהַהוּ סְבָרָא דְּבִיטוּל בַּה"מ זוּלַת בְּבַעֲיָא שְׁלִישִׁית לָא נִזְכָּר צְדוּד זָה וְהַטְעַם פְּשוֹט דְּאֲדַרְבָּה מַגְגִּי לַגְגִּי אִיפָא בִיטוּל בַּה"מ טְפִי שְׁמַשְׁתַּהָא טְפִי בְּפִינּוּי.

וְעֵינָן בְּמַהְרָש"א שְׁהַקְּשָׁה אֵהָא דְּמְצַדָּד בְּגַמְרָא י"ט דְּקִיל וְכו' מַהָּא דְּתַנְנוּ מְשִׁילִין פִּירוֹת דְּרָף אֲרֻנְבָה בִּי"ט אֲבָל לָא בְּשַׁבַּת אֱלָמָא שַׁבַּת חַמִּיר טְפִי וְתִירְץ בְּדוֹחַק וּמְהַר"ם שִׁי"ף הַקְּשָׁה אֵהָא דְּמְצַדָּד בְּבַעֲיָא רְבִיעִית דְּשְׁלִשׁוּל בְּחַבְּלָא אָסוּר בְּשַׁבַּת דְּלִיפָא הַפְּסָד פִּירוֹת מְמַשְׁנַתְנוּ דְּמְשִׁילִין בִּי"ט וְלָא בְּשַׁבַּת וּמְפָנִין מוֹתֵר אֲפִילוּ בְּשַׁבַּת אֱלָמָא דְּבִיטוּל בַּה"מ עֲדִיף.

וְנִרְאֶה לַיִּשְׁבֵּב אַחֲרֵי שְׁנַבְּאָר לְשׁוֹן רַבְּנוּ אֲבָל מְשִׁילִין אֲפִילוּ דְּרָף אֲרֻנְבָה מְמַקּוּם לְמַקּוּם בְּאוֹתוֹ הַגְּגִי פִי דְּסַתָּם אֲרֻנְבָה הִיא טְפַח כְּמַבְוָאָר בְּכַמְהָ מְקוּמוֹת בַּמַּס' טְהָרוֹת וְהִיא בֵּין בֵּית לַעֲלֵינֵי וְהִינְנוּ דְּנִקְיִט רַבְּנוּ לְרַבּוּתָא דְּאֲפִי' דְּרָף אֲרֻנְבָה דְּלָא חֲשִׁיב כְּפַתַח כְּדִין חֲלוּן שְׁאִין בּוֹ ד' עַל ד' מ"מ מוֹתֵר לְשְׁלִשְׁל מִן הַעֲלֵינֵי לְבֵית דַּה"ל מְמַקּוּם לְמַקּוּם וּלְפ"ז פְּשוֹט

מאד דטעמא דמתניתין דאין משלשלין בשבת שיהרי אינם יכולים לערב דרך ארובה עיין פ"ג מה' עירובין ה"ב וא"כ אסור לטלטל מן הבית לעלין' משא"כ ב"ט דאין עירוב והוצאה ל"ט היקף שרי אפילו דרך ארובה אבל בתכל אסור אפילו דרך חלונות ב"ט.

וראיתי להר"ן דלא גריס בבעיא ראשונה אלא הנה צדדי דביטול בה"מ וקפסד פירות וצד די"ט קיל לא גריס בכל הסוגי' וכן בבעיא שלישיית גריס צדדא דקפסד פירות או דלמא לא שניא ואולי משום דלא שנייה סברא די"ט קיל אלא לענין מוקצה דהכנה גרידא פנ"ל פ"א הי"ז.

נדע דלענין דינא אסור לפנות את האוצר ב"ט משום מוקצה ומש"ה פתב רבנו פ' כ"ו מה"ש הט"ו תיבת בשבת כמו שהעירותי על זה בכמה מקומות ומסתימת לשון רבנו נראה דפסק פלהו בעיני' לקולא דהך דמפנין שרי אפילו מגג לגג ושלשול בתכל משום ביטול בה"מ ונדוקא ד' וה' קנפות אבל טפי מהכא לא שנייה ביטול בה"מ דה"ל פדי צרכו עיין מ"ש שם באריכות.

ובהך דמשילין מותר אפילו טובא משום הקפסד פירות וי"ט דקיל שפיר דמי לגמור את כל האוצר: ה"י חפצי הפקר וכו' עיין בהשגות וכבר בארתי לעיל פ' י"ב מה"ש הי"ז ע"ש. ומ"ש רבנו פירות שיצאו חוץ למקומן עיין בלח"מ דמסיק דהרשב"א פסק במקומן אפילו במזיד יאכלו ושללא במקומן אפילו בשוגג לא יאכלו ועיין בתוספות ד"ה מפלל דנסתר זה ולא ידעתי מנ"ל להלח"מ דהרשב"א פסק כר"פ גם מ"ש דהרשב"א מפרש הא דשרי ת"ק בשוגג ע"י עפ"ם הוא תמוה דביצא ע"י עפ"ם אין לחלק בין שוגג למזיד כמ"ש פ"ה ופ"ו מה"ש ועיין באריכות סוף פ"ו מה"ש מ"ש שם ליישב דברי רבנו הללו שניראה פסותרים זא"ז עם מ"ש שם ע"ש: הי"א המוסר וכו' עיין במ"מ ובפני' המשנה לרבנו פתב ובתנאי שיתן אותה לשני בנים ולשני רועים וכו' נחזר בו רבנו מפני' המשנה: הי"ד ושל עולי בקל וכו' פתב ה"ה ובגמרא נחלקו במילא ונתן לחבירו עיין בפ"ב מה"ש הי"ז.

ומ"ש רבנו ואם היו באין וכו' בתוספתא שלהי מסכת ביצה בור שביין ב' תחומין אין ממלאין בהן בשבת וכו' נהרות המושכין וכו': הט"ו ושור של פטם עיין בלח"מ ויש ליישב דבמסכת עירובין לא הי' יכול להקשות דשמואל אדשמואל דאיכא למדחי פדעת הרב"ד אבל לפי מה דקיי"ל כרבנן שפיר מפרש רבנו: ה"כ וכן האשה וכו' השמיט תבלין דהוא גלמד בק"ו ממים ומלח דלא חשיבי לר' יהודה דפליג במים במתניתין ובמלח כברייתא והטעם משום דדשיל"מ אפילו באלף לא בטל.

ומ"ש רבנו וכן שנים וכו' עיין במ"מ ובאמת אין זה הכרע די"ל הא דשתיק רב משום דלא חש לתרץ ונהחילוק מבואר לפמ"ש התוספות בד"ה לאיסור וכו' דתערוכת מוקצה שנייה בכל בהמה שנסחטה ב"ט מחמת תערוכת השמוננית הנוסף ב"ט והתירו משום שמחת י"ט משא"כ תערוכת תחומין לא שכיח ותו דליכא מניעת שמחת י"ט דאפילו במיצעו התחום שלא תזוז ממקומה אפשר לאכלה במקומה: סליק פ"ה מה' יום טוב פ"ק ו מח' יום טוב ה"א ואיסור זה מד"ס עמ"ש פ"א מהי"ט ה"ד: ה"ב וקמה נקרא שמו עירוב וכו' לדעת רבנו הוא שם המושאל ומה שהקשה הלח"מ דה"ל להקרא שיתוף אין זה קוש' דהרי מברכין על השיתוף על מצות עירוב פנ"ל פ"א מה"ע וטעם ההשגות

דחוק דאין תבשילין מעורבין: ה"ג עירובי תבשילין וכו' עיין במ"מ נראה שהי' גורס בדברי רבנו לא בפת ולא בפירות ומפרש דדין פירות גליף רבנו בק"ו מפת ולזה הוקשה לו למה השמיט רבנו דין הדייסא ולזה כתב שסמך רבנו על מ"ש אלא בתבשיל שהוא פרפרת.

והגירסא שלפנינו ולא ברירות נכונה דהיינו דייסא וכו' רבנו הטעם דבעינו פרפרת דהיינו מידי דמילפת פלישנא בתרא אבל פירות בשולי' שהן פרפרת שרי: ה"ה וצריף וכו' עיין בהשגות ויש בזה גירסאות דבדפוס ויניציאה גרסינו א"א נ"ל שאם אפה ולא בישל או שבישל ולא אפה ונאכל העירוב או שאבד וכו' ובדפוס יעסניץ גרסינו א"א נ"ל שאם אפה ונאכל העירוב וכו' והלחם משנה ראה גוססא א' ונדחק בלשונו לפי שהבינו ה"ה והלח"מ בכוננת ההשגות שאם בישל או אפה בעוד העירוב קיים לצורך י"ט מותר לו להטמין אותו תבשיל לשבת ולבשל תבשיל אחר לי"ט כפי המובן מגירסא שני' גם הוקשה להו דמנ"ל להראב"ד שרבנו חולק בזה.

ואני אומר שהגוססא הראשונה עיקר וכוננת הראב"ד דלא כמו שהבינו אלא דהרא"ש כתב אהא דקאמר אב"י נקטינו אם התחיל בעיסתו ונאכל עירובו גומר איפא לאסתפוקי בפירוש מימרא דאב"י אי בעי למימר דגומר עיסה זו לבדה וכן אם התחיל לבשל יגמור אותו התבשיל בלבד או דלמא דכיון שהתחיל להתעסק בא' מצרכי שבת בעוד שהעירוב קיים גומר כל צרכי שבת וה"ה אם התחיל בתבשיל והא דנקיט עיסה שהיא הכנה ראשונה וכו' והלשון משמע הכי דנקיט גומר דמשמע כל צרכי שבת דאי ס"ד העיסה לבדה גומרה מיבעי' לי' והדבר שקול עד יבא מורה צדק ע"כ והבין הראב"ד בכוננת רבנו כפי פ"י השני של הרא"ש מדנקיט רבנו גומר.

ולא ניחא לי' להראב"ד פירוש זה דקשי' לי' לשון התחיל בעיסתו דהל"ל אם התחיל ונאכל עירובו גומר וגם כפי פ"י הראשון של הרא"ש לא יתכן דהל"ל גומרה להכי מפרש הראב"ד באופן שלישי דאם התחיל בעיסתו גומר כל צרכי אפ"י ולא צרכי בישול וכן אם התחיל לבשל גומר כל צרכי בישול אבל לא אפה דבהכי מדוקדק לשון גומר דאילו נקיט גומרה הי' משמע אותה עיסה לבד ובאמת גומר כל צרכי אפ"י ומדוקדק לשון התחיל בעיסתו דאלו נקיט אם התחיל ונאכל עירובו גומר הי' משמע שגומר כל צרכי י"ט אפ"י ובישול ובזה מובן לשון הראב"ד שאם אפה קצת ולא בישל כלל או שבישל קצת ולא אפה כלל ונאכל העירוב או שאבד אז מה שעשה בעוד שהעירוב קיים ר"ל אותו המין אפ"י או בישול מותר לגמור אותו המין זהו ברור בכוננת הראב"ד וזה על דרך אין אופין אלא על האפוי ואין מבשילין וכו': ה"ו המניח וכו' עיין בלח"מ ונ"ל בכוננת ה"ה דהתם בגמרא קאמר בשלמא לשמואל הקא תנו והקא לא תנו ופי' רש"י דתנו פיצד משתתפין ולא קתני ומזפה להן פי' לפירוש דהוקשה לי' דהא גבי עירובי תבשילין נמי לא תנו ואפ"ה קאמר שמואל דצריף לזכות לזה מפ' דהקא גרע מדתנו פיצד משתתפין ולא סיים פיצד.

משמע דבעירובי תבשילין אע"ג דלא תנו אמרינו דמה דתנו גבי עירובי חצירות ה"ה לעירובי תבשילין ומסתמא ה"ה לכל מילי דמזפה להן ע"י גדולים וכו' ע"ש: ה"ז אבל הן צריכין לידע וכו' זה נלמד מדמכריז ר' יעקב בר אידי אלמא דצריכי לידע בי"ט קודם

שִׁיבְשָׁלוּ מִי"ט לְשַׁבַּת וְעוֹד אֵיתָא שָׁם בְּגִמְרָא הֵהוּא סְמִיא וְכו' א"ל פּוֹשַׁע אֶתְּ לַכ"ע נְשָׂרִי וְלִדְיָדָה אָסוּר וְהַנְשָׁמִיטוּ רַבְּנוּ וְכַפִּי הַנְּרָאָה דְסוֹבֵר דְמוֹתֵר לְסִמְוֵה לְכַתְּחִלָּה עַל גְּדוּל הָעֵיר שְׂדוּעָה שְׁמַעְרַב וְדָלָא פְּהֶגְהוֹת מִי"א וְאוּלַי דְמִפְרָשׁ דְּמַר שְׁמוּאֵל לֹא הִי מִתְּנָה בְּזַפְיָן אֶלָּא לְשׁוֹכַח אֶבֶל מִי שְׁמִתְנָה בְּהַדְּנָה לְכָל מִי שְׁיִרְצָה לְסִמְוֵה נְשָׂרִי אֶפִּילוּ בְּפִשְׁעָה.

א"נ דֵּהוּא סְמִיא פְּבָר הַכִּינּוּ בְּנֵי בֵּיתוֹ מִי"ט לְשַׁבַּת וְהִי עֶצֶב שְׂיִהְיָ אָסוּר לוֹ לְאַכּוֹל וְקָאָמַר מַר שְׁמוּאֵל דְּבִדְעֵבֵד סוּמָה עֲלֵיו אַע"פ שְׁלַכְתְּחִלָּה צָרִיף לִידַע קוֹדֵם בְּיָשׁוּל פְּנ"ל וְלִשְׁנָה הַבָּאָה שֶׁהִי פּוֹשַׁע אָסֵר לִי אֶבֶל לְפִי מַה דְקִי"ל לְקַמָּן ה"י עֶבֶר וְאַפָּה מוֹתֵר לֹא קִי"ל הֵכִי וְעֵינָן בְּבַעַל הַמָּאוּר וְתַמְצָא ג"כ יִישׁוּב לְהַשְׁמִטָּה זֹו: ה"ט כֶּה קִמְחוּ וְכו' גִּירְסַת רַבְּנוּ פְּגִירְסַת רַש"י וְדָלָא פְּגִירְסַת הַתּוֹסְפוֹת בַּד"ה אִי אֶמְרַת וְאִין בְּדַבְרֵיהֶם הִקְרַח.

וְעֵינָן אַם מוֹתֵר לְמִי שְׁהַבְּדִיל לְהַדְּלִיק נֵר בְּשִׁבְבִיל מִי שְׁלֹא הַבְּדִיל לְכַאוּרָה יֵשׁ לְדַמּוֹת לְגִדּוֹן זֶה: ה"י עֶבֶר וְאַפָּה וְכו' עֵינָן בַּלַּח"מ וְכַבֵּר יִישַׁבְתִּי דַּעַת רַבְּנוּ סַפ"ו מַה"ש ע"ש: הִיא"ב יָמִים טוֹבִים וְכו' פְּתַב הַגְּהוֹת מִי"א וְכֵן עִירוּבֵי חֲצֵרוֹת כְּדַמוּכַח לְשׁוֹן הָעַמּוּד לְקַמָּן וְכו' ר"ל לְקַמָּן הַט"ו וְעֵינָן סוּף ה' עִירוּבִין שְׁמִפְנֵי רֵשׁ פּוֹ: הִיא"ד כָּל הַדְּבָרִים וְכו' עֵינָן בַּלַּח"מ וְלַעֲנֵד לְק"מ דְּהַכְּנָה דְרַבָּה דְאַסְמְכוּהָ אַקְרָא וְהַכִּינּוּ אֶת אֲשֶׁר יָבִיאוּ חוּל מְכִין לְשַׁבַּת וְאִין י"ט מְכִין לְשַׁבַּת וְשַׁבַּת לִי"ט.

לֹא שְׂיִיף פְּלָל לְאַסְמוּכֵי אַקְרָא דְאִין י"ט מְכִין לִי"ט פִּינּוּ דְבִדְאוּרֵי יִתָּא לֹא מְשַׁפַּחַת שְׁנֵי י"ט סְמוּכִים זֶה לְזֶה: הַט"ז וְכֵן רְאוּי לְאָדָם וְכו' עֵינָן רֵישׁ עֲרַבֵי פְּסָחִים וּבַמ"ש לְעֵיל פ' לְמ"ד מַה"ש וּמ"ש רַבְּנוּ וְכָל הַמְּבֻזָּה אֶת הַמוֹעֲדוֹת רַש"י מְפָרֵשׁ בַּחז"ל וְאִין זֶה דַּעַת רַבְּנוּ: הַכ"ב יָמִים וְכו' עֵינָן בְּהַשְׁגוֹת וְכו"כ רַבְּנוּ בְּהַדְּנָה פִּי"א מַה אֶבֶל ה"ה וְאַפִּי בְּשִׁמוּעָה רְחוּקָה וְדָלָא כְּמַגְדֵּל עֵז.

הַכ"ג וְאִין קוֹרְעִין בִּי"ט שְׁנֵי כו' עֵינָן בַּמ"מ וְהַלַּח"מ הַנִּיחַ בַּצ"ע וְאִין דְּבָרֵינוּ מוֹכְרָחִים דַּמְש"ה נוֹהֵג אֲבָלוֹת בִּי"ט שְׁנֵי שְׁהַשְׁמָחָה בִּי"ט אַחֲרוֹן מְדַבְּרֵיהֶם וְאַבְלוֹת יוֹם רַאשׁוֹן דְּאוּרֵי יִתָּא וְדַחָה עֲשֵׂה דְאוּרֵי יִתָּא עֲשֵׂה דְרַבְּנָן מִשָּׂא"כ חַה"מ דְּהַשְׁמָחָה דְּאוּרֵי יִתָּא פְּנ"ל הִיא"ז.

אַמְנָם לְעֵינָן פְּכִיבּוּד וְעוֹנָג בְּהַפָּה דִּי"ט אַחֲרוֹן מְדַבְּרֵיהֶם וְחַה"מ פְּלָל לֹא פְּנ"ל הִיא"ו. הִיִּלְכָּה קָרִיעָה וְהַסְפֵּד וְהַבְּרָאָה וְחַלִּיצַת כְּתָף שְׁאִינָם הַפָּה הַשְׁמָחָה דְאַפִּילוּ הַסְפֵּד הוּא נַחַת לְבַעֲלֵי גִזּוֹן כַּמ"ש הַרְמַב"ן אֶלָּא דְקָרִיעַת בְּגָדִים הוּא הַפָּה פְּכִיבּוּד בְּמַלְבוּשִׁים נְאִים כְּמַבְנוֹאָר פ"ל מַה"ש וְהַסְפֵּד וְהַבְּרָאָה וְחַלִּיצַת כְּתָף דְמַחְזִי כְּעוֹבְדָא דְחוּל וְהַפָּה פְּכִיבּוּד י"ט וְכִינּוּן שְׁהֵם מְדַבְּרֵיהֶם לֹא דָחוּ פְּכִיבּוּד דְדַבְּרֵיהֶם מִשָּׂא"כ בַּחז"ל מְדָלָא שְׂיִיף פְּכוּד וְעוֹנָג פְּלָל נוֹהֵגִין הַנָּה עֵינָן בַּת"א לְהַרְמַב"ן: סְלִיק פ"ו מַה יוֹם טוֹב פְּרָק ז מַה יוֹם טוֹב ה"א וְהָרִי הוּא וְכו' עֵינָן בִּירוּשְׁלַיִם ר"פ מְקוּם שְׁנֶהְגוּ: ה"ב פִּיצַד וְכו' עֵינָן בַּכ"מ וְעֵינָן בְּגִמְרָא ד"ד בְּשִׁלְמָא מִי קִילוֹן וְכו' רַב אֲשֵׁי אָמַר מִי גְשָׁמִים גּוֹפְיָהוּ לִידֵי מִי קִילוֹן אֶתוּ וְקַמְפְּלִגִי בַדְר' זִירָא וּפִי רַש"י דַּר' אֲשֵׁי אֵית לִי דַר' זִירָא וְהַשְׁתָּא מְשַׁמַּע לִי מִי גְשָׁמִים עֲבִידֵי דְפִסְקִי וּלְבַסּוּף מְסִיק דְאַגְמִי דְבָבֵל כְּמִיא דְלֹא פִסְקָא דְמִי וּלְפ"ז מְשַׁמַּע לְדַרְךָ רַש"י דְלִפִּי הַמְּסַקְנָא לֹא פְּלִיג ר' יוֹחָנָן אַדְר' זִירָא וְזֶה דְוַחְסָק.

אָבֵל רַבְנוּ מְפָרֵשׁ דְּלָפִי מֵאֵי דְמַסִּיק נְמִי פְּלִיג ר' יוֹחָנָן אֲדָר' זִירָא דר' זִירָא לֹא גִזַּר אַגְמִי
דְּלֹא פְּסָקִי אִטּוּ אַגְמִי דְּפְּסָקִי ור' יוֹחָנָן גִּזַּר מִי גְּשָׁמִים דְּלֹא אָתוּ לִידֵי מִי קִילּוֹן אִטּוּ מִי
קִילּוֹן וקִי"ל כְּרַב אֲשֵׁי ור' זִירָא וּמְתַנִּי' דְּנֻקָּא בְּמִי גְּשָׁמִים דְּאָתוּ לִידֵי מִי קִילּוֹן שְׁהָרִי א"א
לְהַשְׁקוֹת מֵהֶן בְּבֵת אַחַת עַד שְׁחֶסְרוּ וְנִמְצְאוּ אָתוּ לִידֵי דְלִיג' וְטוֹרַח וְהַכְּלָל שְׁפָל דְלִיג' אֲסוּר
וְכָל סֵתָם מִי גְּשָׁמִים אָתוּ לִידֵי דְלִיג' וְכָל הַשְׁקָאָה מוֹתֵר עֵינָן לְקַמָּן רִישׁ פ"ח:ה"ג הוֹפֵךְ
אָדָם זִיתוּ וכו' עֵינָן בְּהַשְׁגוֹת וַיֵּשׁ ט"ס בְּלִשׁוֹן הַהַשְׁגוֹת וצ"ל אֵלָּא זִיתוּ הַפּוֹכִים וְשׁוֹנִין
הָר"ן גְּרִיס בְּהַשְׁגוֹת א"א אֲנִי לֹא מְצָאתִי אֵלָּא זִיתוּ הַפּוֹכִים אָבֵל הִיפּוּף לֹא וְכֵן מִשְׁמַע
בִּירוּשְׁלָמִי ע"כ וְגִירְסַת הָר"ן עֵינָן זֶה לְשׁוֹן הִירוּשְׁלָמִי אֲנִי תַנִּינָן מִי שְׁהָפֵךְ אֵת זִיתוּ
תַנִּי ר' חֲזִיָּא מִי שְׁהָיָה זִיתוּ הַפּוֹכִים וְשׁוֹנִי' מִתַּנִּיתִין צְרִיכָה לְדַר' חֲזִיָּא וְדַר' חֲזִיָּא צְרִיכָה
לְמַתַּנִּי אֵלּוּ תַנִּינָן וְלֹא תַנִּי ר' חֲזִיָּא ה"א לֹא אֲמַרְנָן אֵלָּא מִי שְׁהָפֵךְ פַּעַם א' אָבֵל אִם הַפְּכֹן
וְשׁוֹנִין ד"ה מוֹתֵר הָיָה צְוֹרֵף לְמַתַּנִּי דר' חֲזִיָּא.

אוּ אֵילּוּ תַנִּי דר"ח וְלֹא תַנִּינָן ה"א לֹא אֲמַרְנָן אֵלָּא דְהַפְּכֹן וְשׁוֹנִין אָבֵל אִם הַפְּכֹן פַּעַם א'
ד"ה אֲסוּר הָיָה צְוֹרֵף לְמַתַּנִּיתִין וְצְוֹרֵף דר"ח א"ר פְּנִחָס בִּי ר' זְפַאי מַתַּנִּי בְּעֵטִינָם מֵה
דְּתַנִּי ר"ח בְּגַרְגָּרִים.

רַבְּנָן דְּקַסְרִין אֲמַרִין מַתַּנִּי כר' יְהוּדָה וּמֵה דְתַנִּי ר"ח כר' יוֹסִי ר' יְהוּדָה אוֹמֵר יֵאבֵד דְּבָר
מוּעָט וְאֵל יֵאבֵד דְּבָר מְרוּבָה ר' יוֹסִי אוֹמֵר אֵל יֵאבֵד דְּבָר כָּל עֵינָן ע"כ. וְהָכִי פִירוּשׁוֹ
דְּדַרְדָּר הַדּוֹרְכֵי בְּזִיתִים לְהַגִּיחַ הַזִּיתִים בְּמַעֲטָן וּמַחֲמַת פְּנוּדָה הַעֲלִיּוֹנִים שְׁמַכְבִּידִי עַל
הַתַּחֲתוֹנִים נִמְצָא הַתַּחֲתוֹנִים נִכְמָרִים וְנוֹחִים לְהַפְּלִיט שְׁמָנָם וּמַחֲמַת הַחֲזִימוּם הֵמָּה קְרוּבִים
וּמוֹכְנִים לְהַתְּעַפֵּשׂ וְאִתּוֹ כ' מֵהַפֵּךְ הַעֲלִיּוֹנִים לְמַטָּה וְתַחֲתוֹנִים לְמַעְלָה פְּדִי שְׁיִכְמָרוּ
הַעֲלִיּוֹנִים וּמַחֲמַת שְׁפָכָר נִכְמָרוּ קִצַּת הַתַּחֲתוֹנִים נִמְצָא הַעֲלִיּוֹנִים נִכְמָרִים מֵהֵרָה מַחֲמַת
פְּנוּדָה הַתַּחֲתוֹנִים וְחַמִּימוּתָם וְעוֹמְדִים טָפִי לְהַתְּעַפֵּשׂ וְאִתּוֹ כ' חוּזַר וְהוֹפֵךְ פַּעַם שְׁנִית
הַעֲלִיּוֹנִים ע"ג הַתַּחֲתוֹנִים וּמֵאַחַר שְׁפָכָר נִכְמָרוּ הַתַּחֲתוֹנִים וְגַם הַעֲלִיּוֹנִים שְׁמַכְבִּידִים
עֲלֵיהֶם כָּבֵר נִכְמָרוּ הִילֵכֵף הַתַּחֲתוֹנִים נִכְבָּשִׁים וְנִכְמָרִים מֵהֵרָה וְנוֹחִים לְהַתְּעַפֵּשׂ וּבְזֶה
יּוֹבֵן דְּקוֹדֵם הַהִיפּוּף נְמִי אִיכָּא פְּסִידָא קִצַּת שְׁלֵא יִתְעַפְּשׁוּ הַתַּחֲתוֹנִים וְאַחַר הַהִיפּוּף אִיכָּא
פְּסִידָא טָפִי לְעֲלִיּוֹנִים וְאַחַר הַהִיפּוּף הַשְּׁנִי אִיכָּא פְּסִידָא יוֹתֵר טוֹבָא וְלִזְהָ קָאֵמֵר בִּירוּשְׁלָמִי
דְּבַמַּתַּנִּי תַנּוּ מִי שְׁהָפֵךְ דְּמִשְׁמַע דְּפְּלִיגִי ר"י ור' יוֹסִי אַחַר הַהִיפּוּף הִרְאִישׁוּן וְהִבְרִייתָא
דְּר"ח תַנִּי בְּהַפּוֹכִי וְשׁוֹנִי' הוּא דְּפְּלִיגִי ר"י ור' יוֹסִי וּמִשְׁנֵי דְּבִין אַחַר הַהִיפּוּף רִאשׁוֹן
וּבִין אַחַר הַהִיפּוּף שְׁנֵי פְּלִיגִי אֵלָּא דְּמַתַּנִּי קמ"ל דְּאַפִּילוּ אַחַר הַהִיפּוּף רִאשׁוֹן דְּלֹא הֵנָּה פְּסִידָא
כְּלָה הָאֵי מַקְלִל ר' יוֹסִי וּבְרִייתָא קמ"ל דְּאַפִּילוּ אַחַר הַהִיפּוּף שְׁנֵי מַחֲמִיר ר' יְהוּדָה.

וּר"פ מְשַׁנֵּי דְּמַתַּנִּי בְּעֵטִינִי דְּמַתְּקִלְקִלִי אַחַר הַהִיפּוּף רִאשׁוֹן וּבְרִייתָא בְּגַרְגָּרִי. וְרַבְּנָן
דְּקַסְרִין ס"ל דְּמַתַּנִּי וּבְרִייתָא פְּלִיגִי דְּוַדַּאי ר"י ור' יוֹסִי פְּלִיגִי בֵּין בְּהִיפּוּף רִאשׁוֹן בֵּין
בְּהִיפּוּף שְׁנֵי אֵלָּא תַנָּא דִּינָן ס"ל כר' יְהוּדָה בְּמַקְצַת דְּלֵהֶפְסֵד מוּעָט לֹא חָשְׁשׁוּ וְלֵהֶפְסֵד
מְרוּבָה חָשְׁשׁוּ וְלִזְהָ תַנּוּ בְּמַתַּנִּי פְּלוּגְתִּיָּהוּ בְּהִיפּוּף רִאשׁוֹן לְהוֹרוֹת דְּבְּהִיפּוּף רִאשׁוֹן הוּא
דְּקִי"ל כר' יְהוּדָה אָבֵל בְּהִיפּוּף שְׁנֵי קִי"ל כר' יוֹסִי וְתַנָּא בְּרָא ס"ל כר' יוֹסִי בְּמַקְצַת
לְהוֹרוֹת דְּדוּקָא בְּהִיפּוּף שְׁנֵי קִי"ל כר' יוֹסִי דְּהֵנָּה הֶפְסֵד מְרוּבָה דְּמַתְּעַפְּשׁוּ טוֹבָא וּבְזֶה
נִתְבְּאָרוּ דְּבָרֵי הַהַשְׁגוֹת דְּלָפִי גִירְסָא שְׁלַנּוּ נִמְשָׁף הִרְאָב"ד אַחַר שְׁוִנוּי' דְּרַבְּנָן דְּקַסְרִין.

ולפי גי' ה'ר"ן נמשך אחר שינויי קמא דאף בהיפוך ראשון קיי"ל כר' יוסי אלא שמשגיג על דברי רבנו דמשמע דמותר להפוך לכתחלה ורבנו נמשך אחר גירסת הרי"ף דגריס בבבלי בשינויי' דרב שישא ברי' דרב אידי דברי' שעושין לאכל בימי אבלו פגון זיתיו להפוך וכדו לגוף וכו' ודלא פגירסתנו זיתיו הפוכי' וכו' ומפרש דאליבא דר"ש ברי' דרב אידי מתני' מזלי קתני דמי שהפך את זיתיו ואירעו אכל.

או מי שעדיין לא הפך זיתיו אלא שנתנם במעטן ואירעו אונס או הטעוהו פועלים שלא הי' יכול להפוך ולדרוך קודם המועד והיינו הא דקאמר ר"ש ברי' דרב אידי זאת אומרת דברי' המותרים במועד אסורים בימי אבלו פי' דזתים שבמעטן שעדיין לא היפך מותרים במועד ואסורים בימי אבלו ולפי' רש"י דחוק טובא דפתח באבל ולא סיים לאיסור ומש"ה לא סמך רבנו על הירושלמי וזה ברור בכוננת רבנו והראב"ד ודלא כמו"ש ה"ה דמתני' נקיט מי שהפך לרביתא אע"פ שאינם מתעפשו' כ"כ דנהפוך הוא דנדאי אחר ההיפוך מתעפשות מהרה כמבואר בירושלמי אלא דרבנו מפרש איקונמתא דר"ש דלא כפי' רש"י וכנ"ל ומש"ה פסק כר' שישא דמתני' פנותי' בבבלי ותו לא מידי: ה"ד ומפקירין וכו' עיין במ"מ ובגמרא דף י"ג ע"ב אפקרין' ר' ינאי לפרדיסא: ה"ה ומעגילה וכו' מ"ק די"א ה"ק ומעגילין אותה פעין מעגילה בי'ד וכו': ה"ו ובלבד שלא ידוש בפרות וכו' עיין בכ"מ ובלח"מ.

ודברי הלח"מ מגומגמים פיון דקס"ד דאם אין לו מה יאכל קאי אמחנבך לקרקע אע"פ שפלו אבד שנמצא אין ההיתר מחמת שהוא דבר האבד פיון שהוא מחנבך לקרקע אלא ההיתר מחמת שאין לו מה יאכל וא"כ מאי האי דפריף ואי ר' יוסי ידוש גמי בפרות דלמא אע"ג דבדבר שהותר משום דבר האבד לא מצריף ר' יוסי שינוי מ"מ היכא שעיקר ההיתר מחמת שאין לו מה יאכל מצריף ר' יוסי שינוי.

לכן נראה דקס"ד דבבא ובלבד שלא ידוש בפרות אכלה ברייתא קאי בין בתלוש ודבר האבד ובין בתלוש ואינו דבר האבד או במחנבך ואפילו דבר האבד אלא שאין לו מה יאכל דכן מורה פשטות לי'שנא דברייתא והיינו דהוקשה לי' ואי ר' יוסי ידוש גמי בפרות גהי דכשאין לו מה יאכל ניתא אכתי קשה דאמאי בתלוש ודבר האבד בעי שינוי ולזה משגי דאפילו בדבר האבד מצריף ר"י שינוי קטן.

וליישב דברי רבנו צ"ל כמו שכתב הכ"מ דבשינוי מועט מודה ר"י אפילו בדבר האבד: ה"ח מטילין שחר וכו' עיין בהשגות ועיין מ"ש פכ"ג מה"ש ה"ג: ה"י וכורין להם נהרות וכו' ד"ב ע"ב ר"י שרי וכו' למכרא נהרא וכו' פיון דשתו מינ' רבים כרבים דמי.

ומ"ש וכונסין ד"ג (** דף ה') ** מותר פניסה ליחיד וכ"ש לרבים. ומ"ש ומתקנין וכו' ומסירין וכו' שם בבריית' ושם יוצאין לקוויז וכו': הי"א ויוצאין שו' בירושלמי פ"ק דמ"ק אלו הן צרכי רבים דנין דיני ממונות ד"ל ודיני מכות ופודין את השבויים וערכין וחרמין והקדשות ומשקין את הסוטה ושורפין את הפרה ועורפין ע"ע ורוצעין ע"ע ומטהרין את המצורע ומפרקין את המנעול מע"ג האימום אבל אין מחזירין אותו ומציינין על הקברות ופריף לא כבר ציינו מאד ושינוי תפטר שירד שטף של גשמים ושטפו ויוצאין אף על הפלאים ופריף ולא כבר יצאו באדר תפטר שהיתה שנה אפלה ואין הצמחים נכרים ועיין פכ"ו מה"ש הי"ב: הי"ב טענות ב"ד היינו גזרות ב"ד שגזפר

במשנה או דברים וכו' היינו שטרי בירורין: הי"ג ואסור לכתוב וכו' הלח"מ מפרש דת"ק דמתניתין סובר דאפילו לעצמו אסור ואפשר לומר דת"ק דמתניתין ר' יוסי הוא ובניש לו מה יאכל הילקף אסור לאחרים אפילו בטובה ופליג ר' יהודה דמותר להערים דימפור את שלו וחוזר וכותב לעצמו.

ובזה מתורץ מה שהקשה הלח"מ על הרא"ה. ועיין בתוספות ד"ה ר' יוסי ולדעת רבנו נראה דר"מ מחמיר בהערמה ומקיל לאחרים בטובה ודעת ר' יהודה להפך ור' יוסי מחמיר בתרתי דבין בהערמה ובין בטובה אסור ביש לו מה יאכל ומקיל באין לו מה לאכול אפילו למפור שלא בהערמה אבל לעצמו שלא ע"י הערמה ד"ה שרי: הי"ד ומותר וכו' עיין בהשגות ודרך רבנו מרנוח מדסתם במשנתנו ואגרות של רשות ולא חילק בין אי אתרחיש נוסע וכה"ג כתב ה"ה לעיל הי"ב ובירושלמי אגרות של רשות זו שאילת שלום ובתוספתא פ"ב דמ"ק פותב אדם חשבונותיו במועד ומחשב אדם יציאותיו במועד: הט"ז אין רואין את הנגעים וכו' עיין במשנה למלך שהאריך ואנכי בארתי דברי התוספות הללו באריכות בהלכות נגעים בטוב טעם ודעת באופן שמינשב כל הערות המשנה למלך ע"ש ושם העליתי דאין פוננת רבנו רק בטהור כמ"ש המ"ל דא"כ ה"ל לרבנו לכתוב אין רואין את הנגעים בתחלה אלא דרבנו מפרש הא דאמרו בגמרא בהסגר ראשון דכ"ע לא פליגי היינו בתוך ימי ההסגר עם ** (אם).

** עברה הנגע לגמרי ולא בתחלת הסגר ראשון ולא בסוף הסגר ראשון והטעם משום דקיי"ל אין מסגירין ולא מחליטין ולא פוטרין אלא ביום שיראה בו הנגע בתחלה או בשביעי או ביום י"ג וכיון שפתב רבנו שמה ימצא טמא וכו' ממילא משתמע דלא איירי בראי' שתוף ימי ההסגר דהא קיי"ל ולא מחליטין ועיין לקמן הי"ט.

ומ"ש רבנו פדי שלא תשתפח וכו' עיין במ"מ ובלח"מ האריך והניח בצ"ע ואפשר דסובר רבנו דכל הטעמים אמת וליכא נ"מ ביניהם ודלא כפרש"י א"נ אפילו תימא דפליגי י"ל דרבנו פסק כר' חנינא משום שאין מערבין שמחה בשמחה דר' חנינא רבו של רב ואין הלכה פתלמיד במקום הרב והיינו מ"ש רבנו פדי שלא תשתפח וכו' דהיינו טעמא דאין מערבין שמחה בשמחה כמ"ש התוספות בד"ה לפי וכו' וכן משמעות פרש"י.

ורבה בר רב הונא קאמר משום שלא יהי פנוי לעסוק בשמחת הרגל דהיינו שלמי שמחה ושאר דייני שמחה אבל אי לאו משום גזרה מפני שמניח וכו' לא בעינן שיהיה לבו פנוי בשמחה אחת: הי"ח שחל ז' שלו להיות בי"ט עיין במ"מ שתמה על זה.

וכיוצא בתמיהה זו יש לתמוה על רש"י ז"ל במ"ק די"ז ע"ב ד"ה סבר פרבון וכו' ואפתי לא שלים אבלות שבועה קודם הרגל ולא הנה אונס דאפילו לא הנה שבת לא מצי לגלח להכי אינו מגלח במועד פי' לפירושו דבעינן שיהי' אונס אחר בערב הרגל זולת אונס דאבלות הילקף פיון דאפילו לא הי' שבת לא הי' יכול לגלח אין זה חשיב אונס מחמת שבת אלא מחמת אבלות.

וקשה טובא דה"ל לרש"י לפרש בפשיטות ואפתי לא שלים אבלות דשבועה הילקף לא בטלה ממנו גזרת שלשים במועד ואסור לגלח פדיו אבל. וע"כ ס"ל לרש"י כפי סברת בית מועד שהביא הכ"מ דאין אבלות ברגל אע"פ שלאחר הרגל לא בטלה ממנו גזרת

שְׁלֵשִׁים וּכְה"ג הַי' אֶפְשָׁר לְהַעֲמִים בְּלִשׁוֹן רַבְּנוּ פ"י מַה' אָבֵל ה"ו וְלֹאֲחֵר י"ט מְשָׁלִים כָּל שְׁלֵשִׁים יוֹם מִיּוֹם הַמִּיתָה וְאֶסוּר בְּהֵן בְּכָל ה' דְּבָרִים דְּהֵינּוּ שְׁאֶסוּר בַּה' דְּבָרִים בְּיָמִים שְׁלֹאֲחֵר הֶרְגֵל וְאֵע"ג שְׁפָתַי שֶׁמֶ דָּאֵם חָל ז' שְׁלוֹ בַעֲי"ט שְׁחָל בְּשַׁבַּת מְוֹתֵר לְגַלְחָ בַּמוֹעֵד דְּמִשְׁמַע הָא אֵם קַל שְׁשִׁי שְׁלוֹ בַעֲי"ט אֶסוּר לְגַלְחָ בַּמוֹעֵד לְאוּ הֵינּוּ מְשׁוּם לְתַא דְּאֶבְלוֹת דְּאִין אֶבְלוֹת בְּרַגְלָ אֵלָא מְשׁוּם דְּלֹא חָשִׁיב אָנוּס דְּאָנוּס דְּאֶבְלוֹת לֹא חָשִׁיב אָנוּס כְּנ"ל הֵילְכָה אֶסוּר מְשׁוּם לְתַא דְּחַה"מ.

אָמְנָם אִין בְּזַה מְזוּר לְדְבָרֵי רַבְּנוּ דְּלוּ יְהִיבְנָא דַס"ל כְּפִי סְבָרַת בֵּית מוֹעֵד אֶכְתִּי פִי הֵיכִי דְלִרְבִּנָן לֹא חָשִׁיב אָנוּס בַּעֲי"ט שְׁחָל בְּשַׁבַּת וְהוּא שְׁבִיעֵי שְׁלוֹ ה"ה נְמִי לְאָבָא שְׁאוּל בְּחָל ז' שְׁלוֹ בַעֲי"ט דְּאֶכְתִּי לֹא שְׁלִים אֶבְלוֹת לֹא מְקָרִי אָנוּס וְהֵינּוּ מַה שְׁתַּמָּה מֵהַרִּי"ק עַל בֵּית מוֹעֵד.

וְגַם גּוּף סְבָרַת רַש"י דְּחֻוּק דְּמֵאֵי שְׁנָא אָנוּס דְּאֶבְלוֹת מְאָנוּס אֲחֵר א"ו דְּפִשְׁט הַסּוּגִיָא דְּכִינּוּ דְּלֹא שְׁלִים אֶבְלוֹת ז' אֶסוּר לְגַלְחָ בַּמוֹעֵד מִדִּין אֶבְלוֹת כְּמ"ש ה"ה וְצָרִיף לְזַמֵּר כְּפַמ"ש הַכ"מ דְּלְצַדִּין קְתָנִי וְאֶכְיָבוּס קָאֵי דְּשָׂרֵי תוֹף שְׁלֵשִׁים וְלֹא אֶסוּר אֵלָא גִּיהוּץ וְעֵינָן לְקַמָּן הַי"ט.

גַּם יֵשׁ לִיִּשְׁב לְפִי מַה דְּפָסַק רַבְּנוּ פ"ו מַה' אָבֵל ה"ג דְּאֶשְׁה מְוֹתֵרַת בְּנִטְיִלַת שְׁעָר לְאֲחֵר שְׁבַעַה דְּנִתְקַיִים הַגִּירָסָא אַף בְּתַסְפּוֹרַת אֶשְׁה וְאֶפִי"ה לֹא אֻקְרִי בְּעַל הַש"ס בְּרִיִּיתָא בְּחָל ז' שְׁלוֹ בַעֲי"ט וְבִאֶשְׁה וְכֵן תַּנָּא דִּידָן לֹא נִקְיֵט לַהּ בְּאֶשְׁה אֶפִילוּ תִימָא דַס"ל כְּרַבְּנָן י"ל דְּתַנָּא דִּידָן פִּינּוּ דְּלֹא מִתְנַיָּיא לִי סְתָמָא הַשְׁמִיטָה וְהַבְּרִיִּיתָא לִיתָא לִי לְאוּקִים אַף בְּאִישׁ אָבֵל דְּבָרֵי רַבְּנוּ שְׁפִיר קִיָּיִמִים אַף לְעֵינָן תַּסְפּוֹרַת.

וּמַה שְׁהַקְשָׁה הַכ"מ לְמַה הַשְׁמִיט רַבְּנוּ דִּין אָמְנָן שְׁאֶבְדָּה לּוֹ אֶבְדָּה י"ל פִּינּוּ דְּאִיכָא תָרִי לִיִּשְׁנֵי וְלִיִּשְׁנָא קָמָא אֶסוּר מְשׁוּם לֹא פְלוּג הֵילְכָה לֹא שְׁבָקִינָן פְּשִׁיטוּתָא דְּלִיִּשְׁנָא קָמָא מִחֻמַּת סְפָקָא דְּלִיִּשְׁנָא בְּתָרָא: הַי"ט וְכָל הַיִּצָּא מִטְּוֹמָאָתוֹ וְכו' עֵינָן בְּמ"מ וְבַלְח"מ וְעֵינָן בְּמ"ל וְשְׁפָתַיִם יוֹשֵׁק וְלַפְמ"ש לְעֵיל הַט"ז דְּאִין רוֹאִין נְגַעִים בְּמוֹעֵד כָּלֵל מִיְהוּ מ"מ מְשַׁכַּחַת לִי מְטַהֲרִין אֵת הַמְצוֹרֵע בַּמוֹעֵד וְתַגְלַחַת רַאשׁוֹנָה דְּהֵיכָא שְׁהַלָּה לַהּ הַנְּגַע לְגַמְרֵי וּבְסוּף יְמֵי הַהֶסְגֵר דְּכִינּוּ שְׁאִין רוֹשֵׁם כָּלֵל בְּנֻדָּי רוֹאִין בַּמוֹעֵד וְאִין צְנוּרָה לְמ"ש הַמ"ל וּבְהַלְכוֹת נְגַעִים הַאֲרַכְתִּי.

וּמ"ש רַבְּנוּ אֲנָשִׁי מְשָׁמֵר וְכו' יֵשׁ לְתַמּוּהָ דְּהָא תַנּוּן בְּמַסְכַּתְתַּעֲנִית אֲנָשִׁי מְשָׁמֵר וְאֲנָשִׁי מְעַמֵּד אֶסוּרִים מְלַסְפֵר וְלַכַּבֵּס וּבְחַמִּישֵׁי מְוֹתֵרִים מְפָנִי כְּבוֹד הַשַּׁבַּת וּמִחֻמַּת זֶה הַנְּכַרַח רַש"י לְפָרֵשׁ דְּהָא דְּמִשְׁנֵי לֹא צָרִיכָא דְּשְׁלִים מְשַׁמְרָתוֹ בְּרַגְלָ דְּהֵינּוּ שְׁחָל י"ט רַאשׁוֹן בַּה' בְּשַׁבַּת וְשְׁלִים מְשַׁמְרָתוֹ בְּשְׁלִישֵׁי בְּרַגְלָ דְּהֵינּוּ בְּשַׁבַּת זְמַן הַתְּחַלְכוֹת הַמְשַׁמְרוֹת וְכַה"ג ה"ל לְרַבְּנוּ לְפָרֵשׁ וְהָאִיף סְתָם דְּמִשְׁמַע אֶפִילוּ בְּחָל י"ט בַּע"ש אוּ בְּשַׁבַּת.

וְיוֹתֵר קָשָׁה לְשׁוֹן רַבְּנוּ פִי"א מַה' בִּיאַת הַמְקַדָּשׁ הַי"ג מִי שְׁשַׁלְמָה מְשַׁמְרָתוֹ בְּתוֹף הֶרְגֵל מְוֹתֵר לְגַלְחָ בְּרַגְלָ אָבֵל אֵם שְׁלָמָה בְּעָרַב הֶרְגֵל אִינוּ מְגַלְחֵ אֵלָא בְּעָרַב הֶרְגֵל ע"כ מְשַׁמַּע דְּדוּקָא שְׁלָמָה בְּעָרַב הֶרְגֵל אָבֵל שְׁלָמָה בְּרַגְלָ לְעוֹלָם מְוֹתֵר לְגַלְחָ וְזֶה אִינוּ דְּהָא אִינוּ מְוֹתֵר לְגַלְחָ בְּרַגְלָ אֵא"כ שְׁלָמָה מְשַׁמְרָתוֹ בְּשְׁלִישֵׁי לְרַגְלָ.

ותו מדכתב רבנו אבל אם שלמה בערב הרגל מגלח בערב הרגל משמ' דאיננו מפרש כפרש"י דשלמה משמרתו הוא יום השבת דהו' יומא דמשלים זימנא דא"כ האיך מגלח בשבת ורש"י נדחק בזה ומפרש פלומר ע"ש שהוא ערב הרגל וכה"ג ל' לרבנו לבאר ועיין במי' פ"ד מהתו"מ ה"ט אלא ודאי דרבנו מפרש דשלמה משמרתו הוא יום א' בשבת שפבר שלמה משמרתו משא"כ יום השבת עדיין הוא יום משמרתו והילכך שפיר קאמר רבנו דאם חל י"ט בשני בשבת מגלח בעי"ט שהוא בא' בשבת ולפ"ז לא משפחת לי שלמה משמרתו ברגל שיהי' מותר לגלח אא"כ חל יום א' בשבת ברביעי לרגל דהיננו שחל י"ט בה' בשבת שנמצא יום א' בשבת שהוא יום ששלמה משמרתו ברביעי ברגל והאיך סתם רבנו.

אמנם ראיתי לרבנו פ"א מה' ביאת המקדש הי"א שכתב ואנשי משמר אסורים לספר ולכבס בשבתן והשמיט היתר הגילוח בתמישי בשבת ותמה שם הכ"מ על השמטה זו ובמ"ל תירוץ ** (תירץ) ** שסמך רבנו על מ"ש ספ"ו מה' פלי המקדש וכ"כ המ"ל פ"ו מה' פלי המקדש הי"א ואין זה מספיק ולא הרגיש המ"ל דספ"ו מה' פלי המקדש כתב רבנו איסור התגלחת בשבתן לאנשי המעמד וגם היתר בתמישי בשבת ובפ"א מה' ביאת המקדש כתב רבנו איסור תגלחת אנשי משמר בשבתן והשמיט היתר בה' בשבת ואלו סמך רבנו דנלמוד היתר ה' בשבת באנשי משמר במה מצינו מאנשי מעמד ה"ל להשמי' ג"כ האיסור ולמה כתב האיסור והשמיט את היתר.

לכן נראה דבכוונה עצומה השמיט רבנו היתר הגילוח בתמישי בשבת לאנשי משמר דהוקשה לי' לרבנו לשון דשלמה משמרתו ברגל דמשמע אפילו שלמה משמרתו בי"ט ראשון ופרש"י דחוק.

ותו קשה לדרוך רש"י דכי היכי דשרי לגלח בתמישי בשבת מפני כבוד השבת ה"נ לשתרי אפילו חל י"ט ראשון בה' בשבת לגלח בעי"ט מפני כבוד הי"ט דהא גם בי"ט שניך לקדוש ה' מכוון עיין לעיל פ"ו מהי"ט הי"ו ופ' שלישי מה"ש.

ותו קשה דבברייתא קתני הפהו והאבל מותרים בגילוח ומסיק דהיננו בכהן ששלמה משמרתו וקשה טובא מאי איריא פהו אפילו ישראל נמי היכא דשלמה מעמדו דהוא ג"כ אסור לספר ולכבס ואלו הי' נקיט בברייתא אנשי משמר והאבל מותרים בגילוח הייתי אומר דנקיט אנשי משמר וה"ה לאנשי מעמד משא"כ לשון הפהו דמשמע דבכהונה תלי' מלתא קשה דהא אף בישראלים במעמדן שניך דין זה דזיל בטר טעמא.

ותו דאף לפי המסקנא קשה דתנא דידן למה לא נקיט אנשי מעמד דנהי דהא דלא נקיט אנשי משמר מתרצא בתירוץ הגמרא הואיל דכל המשמרות שוים ברגל לא חשיב שלמה משמרתו אפתי ניתני אנשי מעמד דלא מצינו בשום מקום דכל המעמדות שוים ברגל.

ומחמת כל ההכרחיות הללו סובר רבנו דהא דמסיים במתניתין ובתמישי מותרים מפני כבוד השבת קאי אאנשי מעמד גרידא לענין גילוח וה"ק אנשי משמר ואנשי מעמד אסורים לספר ולכבס בשבתן משום גזרה שלא יכנסו למשמרתן כשהם מנוולין ובתמישי מותרים אנשי מעמד לספר ואלו ואלו לכבס מפני כבוד השבת אבל אנשי משמר לגלח אסורי' דליכא כבוד השבת פדלקמן ובהכי ניחא קושני' הכ"מ הנ"ל דשפיר השמיט רבנו

היתר הגילוח בה' בשבת גבי אנשי משמר וניחא נמי הא דלא תני תנא כרא ותנא דידן אנשי מעמד דבאמת אנשי מעמד אסורים לגלח במועד אפילו חל י"ט ראשון בה' בשבת דאיבעי ליה לגלוחי ערב הרגל דכי היכי שמונתים לגלח בה' בשבת מפני פבוד שבת ה"נ שרי בערב הרגל משום פבוד הרגל אלא דנקוט בכרייתא דוקא פהו דאנשי משמר אסורים לגלח בה' בשבת וה"ה משום פבוד י"ט היקף היכא דשלמה משמרתו אפילו בי"ט ראשון דהיינו שחל י"ט באחד בשבת נמי מותר לגלח במועד פיון שא"א לו לגלח קודם הרגל.

והטעם דאנשי משמר אסורים לספר בה' בשבת דנדאי לא יעלה על לב האדם דמדי שבת בשבתו יהי חייב לגלח לכבוד שבת אלא דמי שהכביד עליו שיערו הוא דחייב לגלח מפי פבוד השבת וידוע שהפנהים במשמרתו מוזהרים לגדל פרה דכהן הדיוט העובד צריך לגלח כל שלשים יום כמ"ש רבנו פ"א מה' ביאת המקדש הי"א ובהכרח פבר גילחון קודם משמרתו וליכא פבוד שבת בתגלחתו היקף אסורים לספר בתמישי בשבת.

משא"כ אנשי מעמד דמותרים בביאת המקדש פרועי ראש כל זמן שלא הגיע לכלל גיוול כמ"ש רבנו פ"א מה' ביאת המקדש הי"ז שפיר משפחת ליה שלא גילחו קודם מעמדו והכביד עליהו השער מש"ה מותרים לספר בה' בשבת משום פבוד שבת ואין זה דוחק דנקוט היתר ובתמישי מותרין מפני פבוד השבת לצדדין דכיוצא בזה כתב הכ"מ לעיל הי"ח ומוכרח הוא מחמת הוכחות הנ"ל ובה נתבאר דברי רבנו ותו לא מדי: ה"כ מותר ליטול שפה עיין במ"מ וברי"ף פ' נאלו מגלחין ובלח"מ פ"ה מה' אבל ה"ב.

ומ"ש רבנו ומעברת וכו' מ"ק ד"ט ע"ב א"ד מעברת סרק על פני שלמטה וגירסת הרי"ף ומעברת ספין וכו' ומ"ש ה"ה ואפשר שזהו דעת רבנו וכו' שאל"כ למה פסק כר"י וכו' ואפשר ליתן טעם הואיל דשקלו וטרו אמוראי דקוותי: הכ"ב בין למפור וכו' זהו פ"י למה שאמרו בגמרא כל שהוא.

ומ"ש רבנו ואין לוקחין וכו' כתב הלח"מ וא"ת לדעת ה"ה וכו' אפילו שלא לצורך וכו' ולענ"ד לק"מ דבלוקח מן העפוש הוא דבצריך לו סגי משא"כ במוכר ישאל דלא שייך במוכר צריך לו. עוד כתב ומ"מ אינו מחנור וכו' ואין פאן קוש' דלשון מתגיתין אין לוקחין אלא לצורך המועד משמע דכל שלא לצורך אסור אפילו בלוקח מן השנירא.

עוד כתב נ"ל דלא רצה התנא להשמיענו וכו' אין זה מכונן דהכוננה פשוטה בדברי ה"ה דכל שצריך לעשות מלאכה האסורה במועד לא חשיב לצורך המועד וכל שמחוסר מלאכה המותרת במועד מקרי לצורך המועד: הכ"ג ועי"ט וכו' דברי ה"ה נכונים ודברי הכ"מ נפלאו ממני: הכ"ד ומותר לעשיר וכו' עיין לקמן פ"ח הי"ו: סליק פ"ז מה' יום טוב פרק ח מה' יום טוב ה"א והוא שלא פסקו וכו' עיין מ"ש לעיל פ"ו מהי"ט ה"ב: ה"ג ומושכין וכו' עיין בהשגות ובמ"מ וילשון המשנה ראב"י אומר מושכין את המים מאילן לאילן ובלבד שלא ישקה את כל השדה זרעים שלא שתו לפני המועד לא ישקם במועד וחקמים מתירים בזה ובירושלמי וחקמים מתירין בזה ובזה מהו בזה ובזה בין ששתו קודם הרגל בין שלא שתו קודם הרגל אלא פאן באילן פאן בזרעים פ"י דקס"ד דחקמים פליגי רק אסיפא ומתירין בין ששתו לפני המועד ובין שלא שתו והוקשה לו לשון בזה ובזה דהא אף ראב"י מודה דבשתו לפני המועד מותר ולא קאסר אלא בלא שתו לפני

המועד והל"ל נחכמים מתירין ולזה מסיק דבהכרח פליגי רבנן אף ארישא וה"ק בזה ובה בין בשדה אילן להשקות את כל השדה ובין בנרעים שלא שתו וכן פרש"י ובה מבואר פוננת השגות שבא להשיג דלמה פסק רבנו בין באילן בין בנרעים כראב"י לגבי רבנן דפליגי בתרתי ואין לומר משום דאמר ר' יהודה עלה דמתניתין ואם היתה שדה מטוננת מותר להשקות את כל השדה משמע דס"ל כראב"י ולזה פסק כר' יהודה לזה הקשה דמאי חזית דסמכת עלה דר"י הלא רבא יותר למד מדברי רבנן דקאמר עלה חכמים דברייתא דמתירין בזה ובה דהיינו בנרעים שלא שתו ובשדה גריד אמר רבא ש"מ האי תרביצא שרי לתרבוצי בחה"מ אלמא דס"ל לרבנן (וגירסת הראב"ד רבא ולא רבינא) ועיין בתוספות ד"ה שרי לתרבוצי וכו' ואם יאמר הרמב"ם הלא הקשו על רבא מגריד וכו' פי' דמפרש הראב"ד דואין משקין שדה גריד במועד הוא סיומא דברייתא ואח"כ הא דקאמר נחכמים מתירין בזה ובה הוא פוסקא בפ"ע ודלא כפרש"י ועלה דחכמים דמתניתין קאי אמר רבינא ש"מ מדהתירו חכמים דמשנתנו להשקות את כל השדה ונרעים שלא שתו מפלל דמותר לתרבוצי תרביצא וקאמר מ"ט וכו' קושץ' היא ודלא כפרש"י דסייעתא הוא וה"ק שדה גריד מ"ט אסור אליבא דכ"ע דאין בזה מחלוקת הואיל דאפלא משוי לי' חרפא א"כ תרביצא נמי אפילו רבנן דמתני' מודים דאסור דה"נ אפלא משוי לי' חרפא ואין לדמות תרביצא להשקאת כל השדה ונרעים שלא שתו אלא לשדה גריד ולפ"ז קם מלתא דרבא בקושץ' וזהו מ"ש הראב"ד דהרי רבא רצה ללמוד מדברי חכמים דמתניתין מפלל דהלכתא פחכמים ואע"ג דקמה מלתא דרבא בקושץ' היינו משום דמדמה הש"ס תרביצא לשדה גריד ובשדה גריד מודים חכמים ומ"מ שמעינן מיהות דרבא רצה ללמוד מדבריהם מפלל דהלכ' פונותיהו ומסיים הראב"ד א"כ למה אמרו וכו' פי' נאפילו תימא דחכמים דמתניתין נחלקו אף על שדה גריד וא"כ מדפריץ בעל הש"ס עלה דרבא משדה גריד מפלל דהלכתא כראב"י דא"כ קשה האיך אחז החבל בתרי ראשים ופסק ומרביצין את השדה במועד ובגמרא אוקמו הך ברייתא פרבנן דראב"י עוד השיג הראב"ד א"א הברייתא שונה וכו' פי' דמפרש הא דאמר ר"י אם היתה שדה מטוננת מותר קאי אנרעים שלא שתו ודלא כפרש"י וכריהטא דלישנא דברייתא ודלא כפרש"י ורבנו.

ומזה תבין פוננת ה"ה דמפרש דפלוגתא דראב"י ורבנן בבית השלחין וקיי"ל כראב"י ורבא רצה ללמוד מדברי ראב"י דתרביצא שרי לרבץ דהיינו השקאה פורתא כפרש"י דמדמה ריבוי תרביצא להשקאת נרעים ששתו עיין בתוספות ומרביצא הוא שדה בית הבעל.

ופריך דכי היכי דאסור השקאת שדה גריד לראב"י ה"נ אסור ריבוי שדה בית הבעל. מיהו בשדה גריד של בית השלחין בנדאי מותר להרביץ והא דנחלקו בריבוי שדה לכו היינו של בית הבעל זהו תורף פוננת ה"ה.

ועיין בלח"מ ודבריו תמוהים דהאיך ס"ד פלל דהא דתניא ומרביצין במועד איירי בבית השלחין דא"כ אפילו השקאה נמי שרי לכ"ע גם נראה מלשונו שהבין שמה שפרש"י שדה לכו בית הבעל.

הוא פ"י דש"ד בית הבעל נקרא ש"ד לכן ומש"ה ס"ים בלשוננו בין ש"ד לכן בין ש"ד בית השלחין פ"א הוא דבר והיפוכו וזה באמת אינו דפי' ש"ד לכן הוא ש"ד של תבואה וקטניות וכן פרש"י ב"ה ד"ג ע"ב ונקרא ש"ד לכן הואיל שאין בה צל כמו בש"ד האילן וכ"כ רבנו והר"ש בפ"י המשנה רפ"ב דשביעית ע"ש אלא פונת רש"י דמה דפליגי פ"א בהרצפה דמשמע דכ"ע אין משקין איירי בש"ד תבואה שהוא בית הבעל אבל בית השלחין בין בש"ד תבואה בין בש"ד אילן משקין וזה פשוט.

אמנם ראיתי בפ"ב דשביעית מ"י דתנן ומרביצין בעפר לכן דר"ש ראב"י אוסר וכתב שם רבנו בפ"י המשנה מרביצין בעפר לכן מזין רסיסי המים על עפר הלכן ונקרא עפר הלכן המקום שיש בו אילנות מרוחקות עד אשר יהיו עשרה מהם ביותר מבית סאה וכשיהיו קרובות זו מזו הפל מסכימים שמוותר להרביצם שאינה עבודה עכ"ל וס"ים שם דאין הלכה כראב"י בעפר הלכן ועפר הלכן איננו ש"ד הלכן פ"א ע"י רואות שהוא עפר ש"ד אילן המרוחק ובמ"י פ"א מה' שמ"ט ה"ח משקין בית השלחין בשביעית והוא ש"ד הזריעה שצמחה ביותר.

וכן ש"ד האילנות אם היו מרוחקין זה מזה יותר מעשר לבית סאה מוליכין את המים מאילן לאילן אבל לא ישקו את כל הש"ד. ואם היו מקורבין זה לזה עשר לבית סאה משקין כל הש"ד בשבילו.

וכן עפר הלכן מרביצין אותו במים בשביעית בשביל האילנות שלא יפסדו. וכתב שם המ"מ דרבנו פסק בשביעית פחכמים וכן בעפר לכן פסק כר"ש הואיל דאמרין בירושלמי דאתיין מלתא דר"ש כרבנן שבמסכת מ"ק ובמועד פסק כראב"י ע"ש ואין זה בנותן טעם דכיון דלא פסק כרבנן במועד למה פסק כר"ש בשביעית הואיל דאוקמוהו כרבנן.

לכן נ"ל לבאר דברי רבנו דהכא ודהתם אחר שנעתיק לשון הירושלמי בפרקין ובפ"ב דשביעית וז"ל סוף פ"ב דשביעית. אתיין דר"ש כרבנן ודראב"י בשיטתו דתנינן תמן מושכין את המים מאילן לאילן ובלבד שלא ישקה את כל הש"ד כלה.

ר' מנא אמר לה סתם. ר' אבין בשם שמואל בסתם חילקו מה נן קיימין אם במרווחין ד"ה אסור אם ברצופין ד"ה מותר אלא פי נן קיימין בנטועים מטע עשר לבית סאה ראב"י עביד לון במרווחין ורבנן עביד לון כרצופין.

הא רבנן אמרין במרווחין אסור להשקות מהו להמשיך ניליף הדא דרבנן מדראב"י כמה דראב"י אמר במרווחין אסור להשקות ומותר להמשיך כן רבנן אמרין מותר להמשיך ואסור להשקות.

לא כן סברין מימר במרווחין ד"ה אסור והו עפר לכן לא במרווחין הוא. אלא פ"א בשביעית פ"א במועד.

מה בין שביעית מה בין מועד. שביעית ע"י שהוא מותר במלאכה התירו בין דבר שהוא טורח בין דבר שאינו טורח מועד ע"י שהוא אסור במלאכה לא התירו אלא דבר שהוא אבד ובלבד דבר שאינו טורח ואית דבעי נשמעיניה מן הדא שביעית ע"י שזמנו מרובה

התירו מועד ע"י שזמנו קצר אסור ואותן שבועת ימים אחרונים לא מסתברא מעבדינו
בשבועת ימי רגל ויהיו אסורין.

אשכח תני מרביצין בעפר לכן בשביעית אבל לא במועד ראב"י אסר ע"כ. והפשט
פשוט דמוקן' הא דמתיר ר"ש לרבץ עפר לכן בשביעית פרבנו דמס' מ"ק ועד פאן לא
קשרו רבנו במועד אלא לרבץ כל השדה אבל להשקות כל השדה לא וראב"י לשיטתו
דלא התיר אלא להמשיך אבל קאסר להשקות את כל השדה אפילו ע"י הרבצה.

ור' מנא אמר דפלוגתיהו דראב"י ורבנו סתם בין במרווחין ובין ברצופין ור' אבין פליג
וס"ל דבמרווחין ד"ה אסור וברצופין ד"ה מותר פי נחלקו בנטועים מטע עשור לבית
סאה אם מותר לרבץ או לא.

וקבעי במרווחין לרבנו אם מותר להמשיך וקפשיט דכי היכי דבנטועים עשור לבית סאה
מותר להמשיך לראב"י אע"פ שאסור לרבץ ה"ה במרווחין לרבנו ומינה דבמרווחין
לראב"י אפער דארף להמשיך אסור.

ופריף לר' אבין דס"ל במרווחין ד"ה אסור לרבץ מאי טעמא דר"ש דהתיר לרבץ בעפר
לכן דהיינו מרווחין כמ"ש רבנו פי' המשנה ומשני דבשביעית ס"ל לרבנו דארף במרווחין
מותר לרבץ מפני שהוא מותר במלאכה.

ויש שרצו ליתן טעם הואיל ששביעית זמנו מרובה ואין זה מספיק דאפתי בשבועת ימים
אחרונים של שביעית אמאי מותר לרבץ א"ו מפני שהוא מותר במלאכה ומסיק דתנן'
פנותי' דלא התירו חכמים אלא בשביעי' אבל לא במועד ע"כ.

ולפ"ז פסקו של דברי דקיי"ל בכלה מלתא פרבנו הילכף במועד במרווחין אסור להרביץ
כל השדה ובנטועי' עשור לבית סאה דהיינו סתם שדה אסור להשקות ומותר להרביץ
וה"ה לזרעים שלא שתי לפני המועד ובשדה מטוננת מותר אפילו להשקות שכל אלו אין
טורח שלקו מרובה משא"כ הרבצה דעפר לכן והשקאה דשדה גריד דנהו טירחא מרובה
אסור כדקאמר בירושלמי לא התירו אלא דבר שהוא אבד ובלבד דבר שאין בו טורח
משא"כ בשביעית דמותר השקאה דשדה גריד בנטועין מטע עשור לבית סאה והרבצה
דעפר לכן דהיינו מרוחקים אע"פ שיש בו טורח ופסק רבנו ממש פרבנו דראב"י
ונסתלקה השגות הראב"י ד בכללה וניחא בפשיטות הא דקאמר רבינא ש"מ ממלת' דרבנו
דתרביצא שרי מיהות לרבץ פי היכי דשרו רבנו לרבץ שדה גריד דהיינו שדה האילן
שאיננה מטוננת אבל להשקות מודים רבנו דאסור והא דקאמר שדה גריד מ"ט וכו'
סייעתא היא כפרש"י וכן מלתא דר' יהודא אם היתה שדה מטוננת מותר אתאן ג"כ
לרבנו לענון השקאה וכן הברייתא דתנן' פנותי' אתאן לרבנו ולענון השקאה וה"ק
כשאמרו רבנו וראב"י דאסור מיהות להשקות היינו דוקא בזרעים שלא שתי ושדה גריד
והא דמסיים ונחכמים מתירים פסקא הוא כנ"ל אמנם שדה לכן אסור להרביץ במועד
ורבנו איירי בסתם שדה וה"ג תני חדא מרביצין שדה לכן בשביעית אבל לא במועד
ותנא אידך אין מרביצין לא במועד ולא בשביעית ומוקן' הא דתנא אין מרביצין
בשביעית כראב"י דס"ל אין מרביצין עפר לכן אבל במועד ד"ה אסור דלפי גירסא שלנו
ותנא אידך מרביצין במועד ושביעית קשיא דראב"י אדראב"י דאוסר בהדיא בשביעית

וכ"כ הר"ש בְּהַדְיָא ספ"ב דְּשַׁבְיעִית ע"ש (ולפי גִּירְסָא זו דְּמִפְנֵי שְׁדָה לָבוּ בְּבְרִייתָא קַמְיִיתָא דְקוֹלָא ***(דְקִילָא).

(** אין מקום לקושין' הלח"מ) אָמְנָם לפמ"ש לעיל דְּשְׁדָה לָבוּ לַחֹד וְעַפְרָ לָבוּ לַחֹד שְׁפִיר יֵשׁ לְקַיָּים גִּירְסָא שְׁלִפְנֵינוּ וְקִי"ל כְּרַבְנָן בְּשְׁדָה תְּבוּאָה דְּמַרְבִּיצִין אָף בְּמוֹעֵד וְסַתְּמֵם רַבְּנֵינוּ הֵיטֵר הַהֲרַבְצָה בֵּין בְּשְׁדָה אֵילָן הַנְּטוּעִי לְבֵית סָאָה וּבֵין בְּשְׁדָה לָבוּ וּבֵין בְּמַרְבִּיצָא כְּלָה סוּגְיָין בְּשְׁדָה בֵּית הַשְּׁלַחִין אֲבָל שְׁדָה בֵּית הַבַּעַל דְּלִיפָא פְּסִידָא הַכֹּל אֲסוּר אֲפִילוּ הַרְבְּצָה אֲלָא דְאֲפִילוּ שְׁדָה בֵּית הַשְּׁלַחִין דְאִיפָא פְּסִידָא לֹא הוֹתֵר הַשְּׁקָאָת שְׁדָה גְרִיד וְהַרְבְּצָת עַפְרָ לָבוּ מִשׁוּם טוֹרַח כְּדִקְי"ל בְּרִישׁ מְכִילְתִּין מֵאֵן תַּנָּא דְּפְסִידָא אֵין הַרְנוּחָה לָא וְאֲפִילוּ בְּמִקוּם פְּסִידָא מִיְטַרַח לָא טְרַחֲבִין מִיְהוּ דְּוָקָא בְּטִירְחָא גְדוּלָה כַּנ"ל פ"ז ה"ב אֲבָל טִירְחָא מוֹעֵטָת דְּרִיבּוּץ שְׁדָה גְרִיד וְהַשְּׁקָאָת שְׁדָה מְטוּנָנָת שְׁרִי גַם י"ל דְּהַטְעַם לְאַסוּר הַשְּׁקָאָת שְׁדָה גְרִיד וְרִיבּוּץ עַפְרָ לָבוּ מִשׁוּם דְּחַשְׁבִּיב הַרְנוּחָה וְכֹן מִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן הַגְּמָרָא רִישׁ מְכִילְתִּין אִמּוּר דְּשְׁמַעְתָּ לִי לְרַאב"י הַרְנוּחָה דְּלֹא טִירְחָא בְּמִקוּם פְּסִידָא מִי שְׁמַעְתָּ לִי עֵינָן פִּי רַש"י וּלְפ"ז קָשָׁה לָמָּה אֲחִזּוּ רַבְּנֵינוּ טַעַם פְּסִידָא וְא"ל דַּה"ק בְּגְמָרָא אִמּוּר דְּשְׁמַעְתָּ לִי לְרַאב"י הַרְנוּחָה בְּמִקוּם טִירְחָא דְּלֹא דְהָא דְּמַתִּיר רַאב"י בְּשְׁדָה לְחָה וְנִרְעִים שְׁשִׁתּוּ מִשׁוּם דְּכִינּוּן שְׁהוֹרְגָלָה בְּלַחֹת וְיִבְשׁוּ הֵנָּה פְּסִידָא וְכַפְרִיש"י דְּאֲפִתִי כִּינּוּ דְהֵנָּה מִיְהוּת הַרְנוּחָה וְקִי"ל דְּהַרְנוּחָה אֲפִילוּ לִיפָא טִירְחָא אֲסוּר לָמָּה נְקִיט רַבְּנֵינוּ טַעַם פְּסִידָא.

וְיֵשׁ לִיְיָשֵׁב דְּדַרְךָ דְּחִינָא אִיתְמַר בְּגַמ' דְּאֵלִיפָא דְּרַאב"י דְּאֲסוּר אֲפִילוּ הַרְבְּצָה כַּנ"ל י"ל מִשׁוּם דַּה"ל הַרְנוּחָה אֲבָל לְפִי מַה דְּקִי"ל כְּרַבְנָן דְּשְׁרִי לְהַרְבִּיץ אֲלֵמָא אִיפָא פְּסִידָא ע"כ הָא דְאֲסוּר לְהַשְׁקוֹת לָאו מִשׁוּם דְּחַשְׁבִּיב הַרְנוּחָה דַּא"כ כ"ש הַשְּׁקָאָת שְׁדָה מְטוּנָנָת חַשְׁבִּיב הַרְנוּחָה דְּרַבְּנֵינוּ אִינְנוּ מְפָרֵשׁ לְחָה וְיִבְשׁוּ ***(וּיְבִשָּׁה).

(** כַּפְרִיש"י אֲלָא שְׁעֵדִינּוּ לְחָה אֲלָא טַעַמָא דְאֲסוּר מִשׁוּם טִירְחָא יְתִירָה וְעֵינָן בְּרִי"ף וְרַז"ה וְרַמְבַּ"ן וּמ"ש יוֹתֵר נֶכּוֹן: ה"ד וּמּוֹתֵר לְהַסֵּב וְכו' רַש"י פִּי בְּאִנְפֵן אַחַר וְלְדַרְךָ רַבְּנֵינוּ הוּא מְלִשׁוֹן סַחֲוִפִי פְּסִי דְּהִינּוּ הִיפּוּף וְהַסְבָּה אֲבָל לְכָרוֹת הַנְּהַר ד"ה אֲסוּר אִם לֹא לְצוּרְךָ הַרְבִּים כַּנ"ל פ"ז ה"י.

וּמ"ש רַבְּנֵינוּ וְשְׁפִין וְכו' עֵינָן בַּלַּח"מ וְכֹן הוּא גִּירְסַתְהֵרִי"ף וְהָא דְּהַשְׁמִיט רַבְּנֵינוּ וְאֵין חוֹטְטִין לְתוֹכָן וְכֹן הַשְׁמִיט דָּאֵין בְּסִיד וְכֹן לְעֵיל פ"ז ה"י הַשְׁמִיט דְּבוּר הַרְבִּים סְדִין בְּסִיד פְּשוּט הוּא דְּמִפְרֵשׁ רַבְּנֵינוּ שְׁפִין אֵת סְדִיקְהוֹן בְּיַד אֲבָל אֵין חוֹטְטִין לְתוֹף הַסְדֵּק לְתַקְּנוּ יָפָה וְלְסוּד הַסְדֵּק בְּסִיד וְהִינּוּ מ"ש רַבְּנֵינוּ לְעֵיל פ"ז ה"י וּמְתַקְּנִין אֵת סְדִיקְהוֹן דְּהִינּוּ ע"י חֲטִיטָה לְתוֹכָן וְסִיד עֵינָן פ"ז ה"ה.

וּמ"ש רַבְּנֵינוּ וְעוֹשִׂין עֵינָן בְּהַשְׁגוֹת וְעֵינָן בְּתוֹסְפוֹת ד"ה וְעוֹשִׂין נְבִרְכָת וי"מ לְרַחוּץ אֵת הַמַּת וְתַכְרִיכִין וְא"כ מִיְשָׁף שְׁיִיכִי לְקַבֵּר: ה"ה עַכְבְּרִי וְכו' עֵינָן בַּמ"מ וּבְתוֹסְפָתָא רִי"א בְּשְׁדָה לָבוּ שְׁלֹא כְּדַרְכּוֹ תוֹחֵב שְׁפוּד וְכו' אַרְשָׁב"א וְכִי בְּאִיזָה שְׁדָה לָבוּ הִי רִי"א הַסְמוּכָה לְשְׁדָה בֵּית הַשְּׁלַחִין וְלֹא בְּשְׁדָה הַסְמוּכָה לְבֵית הָאֵילָן וְזֵה מְסַפִּים לְגִירְסָא שְׁלָנוּ אֲבָל בְּירוּשְׁלַמִי ה"ג נִחָא בְּשְׁדָה אֵילָן בְּשְׁדָה לָבוּ (פִּי לָמָּה הַתִּירוּ בְּשְׁדָה לָבוּ דְלִיפָא פְּסִידָא) אֲלָא בְּשְׁדָה לָבוּ הַסְמוּכָה לְשְׁדָה בֵּית הָאֵילָן וְזֵה מְסַפִּים לְגִי רַבְּנֵינוּ וְה"ה.

והשמיט רבנו דין מחריבין חורי נמלים שיש בזה הרבה תנאים היוצאי חוץ להקיש א"נ דמלתא דפשיטא הוא וחלק ממין הצידה: ה"ו לישב או לישן עיין בתוספות ד"ה איצטבא ורבנו מפרש איצטבא לישב ואקרופיטא לישן: ה"ט אין מפנין וכו' עיין לקמן מ"ש הי"ו: הי"א אין מתליעין וכו' עיין בלח"מ ובירושלמי פ"ב דשבועות עלה מתניתין דמזנהין את הנטיעות עד ר"ה מתניתין דרבי ברם כרבנן מזנהין מתלעין בשבועות אבל לא במועד פאן וכאן אין מגזמין ר"י בעי מה בין המזנה לעושה בית המזנה אינו אלא פמושיב שומר בית עושה לה צל והיא גדלה מחמתן ע"כ פ"ה דמתניתין דמשמע דעד ר"ה מזנהין ולא אח"כ אתיין כרבי ורבנן פליגי ומתירין אף בשבועות ואע"ג דמודים רבנן דעשיית בתים אסור בשבועות התם עושה לה צל ונהנה אברויי אילנא משא"כ זיהום ס"ל לרבנן דנהנה אוקמי אילנא וקיי"ל כרבי וסתם מתניתין דזיהום הנה אברויי אילנא ואסור בשבועות וה"ה בענין מתליעין קיי"ל כסתם מתניתין דשבועות דאין מעשנין וכמ"ש רבנו פ"א מה' שבועות ה"ה ולא יעשן תחתיו כדי שימות התולעת דמעשנין היינו מתליעין וסובר רבי דה"ל אברויי אילנא וסמוך רבנו על הירושלמי דבזה מתורץ הקושני דלית נגר ובר נגר דיפרקיני דהשתא שפיר מתוקמי הפרקיני דבגמ' עפ"ם ד"נ ע"ב בזיהום דאברויי אילנא ולא קשיא סיקה דמועד אזיהום דמועד נאפ"ה שרי בשבועות לרבנן משום דעיקר כוונתו לזנהם כדי שלא יאכל אותו העוף אע"ג דה"ל אברויי אילנא ולא תקשה מתניתין דמזנהין עד ר"ה דמתניתין אתיין רבי ומה שהקשה הלחם משנה אמ"ש רבנו סכין את הפירות אולי דצ"ל פירות א"נ דאייני בפירות שהן לצורך המועד א"נ יש לחלק בין פגין שהן בנסך ה"ל לפטומי פירי ובין פירות שנגמר ביכולן דה"ל אוקמי פירי (ואולי זהו דין תמרי תוחלניני בדרף י' ע"ב שלא ראיתו בדברי רבנו: הי"א אין מכנסין וכו' עיין מ"ש פ"ו מה"ש הי"א ביישוב קושני' ה"ה למה השמיט רבנו דין זה לענין שבת וי"ט: הי"ב המשנה וכו' עיין בכ"מ וי"ל דרבנו גריס להפך מפרש"י מוליא במוליא ונצא בנצא אדעתין דבי דרי שקיל מוליא ושדא בנצא אדעתין דארעא עיין פ"ב מה' זו"מ ועיין במ"מ ופשוט הוא דלא הוצרך פאן רבנו לבאר ההיפך אלא לענין אם נדוהו הב"ד אבל לענין איסור הלב יודע אם לעקל וגו' הפל תלוי בכוננתו ודשא"מ מותר: הי"ג ובין כף ובין כף וכו' עיין במ"מ ובגמרא דף י' ע"ק וחכ"א אף יגמור והטעם פנ"ל פ"ז ה"ה דעשיית התנור שהוא מלאכת אומן עושה ההדיוט כדרכו והוא שצריך למועד אבל גמר התנור דהוא מלאכת הדיוט עושהו ההדיוט אף שלא לצורך המועד.

ומ"ש רבנו ונוקרין וכו' רבנו פסק בפ"ה מכבשין כר' יהודה וכו' יחיאל וס"ל דלא פליגי א"נ דקיי"ל בתרנוייהו לקולא: הי"ו אין מפנין וכו' עיין במ"מ ועיין פרש"י וגירסת רבנו כגירסת הרי"ף והאמרת רישא אין מפנין מבית לבית ולא גריס תי' פלל וקס"ד דה"ק סיפא אבל מפנה מבית שפחצר אחר לבית שפחצרו ולזה משני סיפא אתאן לבית שפחצר וה"ק אין מפנין מבית שפחצר זה לבית שפחצר זה אבל מפנה הוא בתוך חצרו מבית לבית שבאותו החצר ועיין בהשגות וה"ה נדחק וזה לשון הירושלמי אין מפנין מדירה נאה לדירה נאה ולא מדירה כעורה לדירה כעורה ולא מדירה כעורה לדירה נאה ונאצ"ל מדירה נאה לדירה כעורה ובתוך שלו אפילו מדירה נאה לדירה כעורה שמחה הוא לאדם שהוא דר בתוך שלו.

אין מפנין את המת ואת העצמות מקבר מכונד למכונד ולא מבזוי לבזוי ולא מבזוי למכונד ואצ"ל ממכונד לבזוי ובתוף שלו אפילו ממכונד לבזוי ערב הוא לאדם שהוא גינוח אצל אבותיו ע"כ.

ופשוט הוא דרבנו מפרש זה בשאר ימות השנה דנוה היפה בודק וכ"ש גנה הרעה ובתוף שלו מחמת גיחותי אינו בודק אבל בחה"מ הפל אסור וכן ענין פנוי המת ועצמות הוא בשאר ימות השנה משום בזיון המת ונגיד עליו ריעו כמבאר בלשון רבנו לעיל ה"ט ובזה נתישבה השגת הראב"ד: הי"ט ואפילו במקום שנהגו וכו' לשון התוספתא וחכ"א אף מקום שאמרו אין עושין מלאכה בע"פ עד חצות עושין שלשה אומניות החיטין והספרין והכוכסין ומן התוספתא הזאת נסתייע בהשגות והבין הראב"ד בכוננת רבנו דמפרש דר"מ קאמר דאפילו במקום שאין עושין מותר לגמור ואסור להתחיל אבל במקום שעושין אפילו להתחיל שרי כל האומניות ופליגי רבנו לחומרא דאפילו במקום שעושין לא יתחיל אלא בג' אומניות אבל לענין לגמור מודים רבנו דשרי אפילו במקום שאין עושין ולכוננה זו נוטה לשון רבנו ולזה השיג דע"כ רבנו לקולא פליגי כמשמעות התוספתא.

ויש לדחות דפי' עושין דתוספתא היינו גומרין וא"כ ס"ל לרבנו דבמקום שאין עושין גומרין ג' אומניות ואתחילי לא ובמקום שעושין מתחילין ג' אומניות מיהו האמת יורה דרכו דכוננת רבנו כמ"ש ה"ה דבמקום שאין עושין אפילו גמר ג' מלאכות אסור דהנה ממש כמו אחר חצות ולא נחלקו אלא במקום שעושין ולשון הגמרא ובגליל אין עושין כל עיקר סייעתא לדברי רבנו.

ועיין בלח"מ דקשה לפ"ד לדברי רבנו מהא דפריף בגמרא דנ"ה ע"א נאי ס"ד י"ד מותר למה לי י"ג דהא שתילה במקום הט"ט ה"ל שלא לצורך י"ט דאסור אפילו לגמור במקום שעושין. ותו דבשלקא לדרף רש"י דאיסור התחלה במקום שנהגו שלא לעשות שפיר פריף למה לי י"ג משא"כ לדרף רבנו מאי קוש' דהא שתילה חשיב התחלת מלאכה.

ויש ליישב דאליבא דר' יהודה דס"ל איסורא במקום שאין עושין משום גזרה קודם חצות אטו אחר חצות. אבל במקום שעושין לית להו גזרה וא"כ מסתמא הפל שרי אפילו להתחיל ושלם לצורך י"ט דלא שייך למגזר לחצאין וכינן דלא גזרינן לא גזרינן פלום משא"כ אליבא דר"מ דס"ל מנהגא וקיי"ל פנותי דסתמא דריש פרקין דכונותי שפיר יש לחלק דמה שנהגו נהגו ומה שלא נהגו לא נהגו.

מיהו י"ל דסובר רבנו דאע"ג דר"מ איירי לצורך המועד מ"מ רבנו דמתירין להתחיל בג' אומניות והיינו בודאי אפילו לא יגמור עד חצות מדלא קאמרו והוא שיגמור ממילא דשרי להתחיל אפילו שלא לצורך המועד דהרי אינו נגמר במועד וא"כ ה"ה בשאר מלאכות מותר לגמור שלא לצורך המועד ומתוך רי"ה הלח"מ ומהה פרייתא דלקמן הכ"א יש סייעתא לדרף רבנו ע"ש: הכ"א בי"ד עד חצות וכו' עיין במ"מ ודעת רבנו עיין בשלטי הגבורים דאחר חצות הנה ממש כמו חה"מ וה"ה לכל הדינים בהלכה זו הם קודם חצות ומתניתין דמושיבין שובכין קאי אפלוגתא דר"מ ורבנו דאיירי קודם חצות.

ומ"ש רבנו לעיל הי"ח והוא קל מזה"מ ואינו אסור אלא מחצות וכו' ר"ל שלענן זה קל
שמונתר קודם חצות בעניני' הנזכרים פה וכו' אין מנדין על מלאכה קודם חצות. ומ"ש
רבנו ומושיבין שוככין וכו' עיין במ"מ ובכ"מ נדחק מאד והעיקר כמ"ש ה"ה דרבנו
מפרש ה'א דפריה בגמרא השתא אותיבי מותבינן אהדורי מבעי'א הוא מדקאמר בסיפא
ואם מתה מושיבין אחרת תחתי' אבל אסור להושיב תרנגולת על הבצים לכתחלה ומ"ש
ה"ה שמצא בפ"י המשנה לרבנו וכשנזכרין בצים תחת התרנגולת קרי מושיבין שוככין
ליתא בפ"י המשנה שלפנינו ובאמת אין מתחילין אלא ג' מלאכות אבל אם מתה חשיב
גמר מלאכה.

ובירושלמי גרסינן תרנגולת שברחה מחזירין אותה למקומה והוא שמחזירה ג' ימים
למירדה. ואם מתה מושיבין אחרת תחתי' והוא שישבה על ביצה ג' ימים מעת לעת.

אמר ר' מנא מתניתין אמרה פן י"ג י"ד ט"ו ומקצת היום ככולו. אמר ר' אבין תיפטר
שישבה מאלי' ולית שמעת מינה פלום ע"כ פי' דנדאי ה'א דקאמר והוא שישבה ג' ימים
ה"ה לברחה ומביא ר' מנא ראיי' דנקיט במתניתין תרנגולת שברחה מחזירין וע"כ היינו
בזה"מ דבי"ד אפילו מתה מושיבין וקשה מאי שייטא לדין זה"מ הכא אלא נדאי דרצה
התנא לקצר ואלו הי' נקיט דין זה"מ במס' מ"ק וכאן לא הנה נקיט אלא דין ע"פ הי'
צריף להאריף תרנגולת שישבה ג' ימים ומתה מושיבין וכו' ומהא דנקיט שברחה במועד
מחזירין אותה למקומה וא"כ מסתמא ישבה ג' ימים י"ג י"ד ט"ו פיון דאין מושיבין
לכתחלה בי"ד וכ"ש בט"ו ולזה לא הוצרך לבאר שישבה ג' ימים וא"כ ה"ה למתה בע"פ
אין מושיבין אא"כ ישבה ג' ימים וקמדה תפטר שישבה מאליה בי"ד או בט"ו ולא ש"מ
שישבה ג' ימים ע"כ.

הינצא מזה דמוכח מיהות מן הירושלמי דאין מושיבין לכתחלה בי"ד פדעת רבנו והא
דאם מתה אין מושיבין במועד משום דהנה טירחא יתירה פנ"ל פ"ז ה"ב דאסור אף
במקום פסידא. ולא ביאר רבנו דבעינן תוף שלשה למירדה דזהו מובן ממ"ש רבנו ואם
ברחה במועד דמשמע לאפוקי פשברחה קודם המועד ובזה נסתלקו כל קושיות הכ"מ:
סליק פ"ח מהי"ט וסליקו להו פלהו הלכות יום טוב בס"ד הלכות חמץ ומצה פ"ק ו ה"ח
וכן יוצאין במצה של מ"ש בירושלים עיין במ"מ וכ"מ ולח"מ.

ומ"ש רבנו ומעשר שני אפשר שיפדה ויאכל בכל מקום אע"ג דבגמרא קאמר דמעשר
שני יש להו היתר בכל מושבות פשנטמא עיין בתוספות פסחים דף ל"ו ע"ב ד"ה דאמר
דלמ"ד מחיצות לקלוט דרבנן אפילו מ"ש טהור יש לו היתר בכל מושבות וכיון דרבנו
פסק בהמ"ש דמחיצות לקלוט דרבנן להכי פתב סתם דמ"ש יש לו היתר ע"י פדיון אפילו
אם לא נטמא.

ומ"ש הלח"מ דרבנו פסק פרבנן דר"מ אליבא דר' חסדא דמ"ש בגבולין הוא דהנה ממון
גבוה ולא בירושלים דחוק דרבנו פסק סתם דמ"ש ממון גבוה הוא ותו דבהדיא אפסקא
הלכתא במ' קידושין כר"מ והנכון כמ"ש הכ"מ בשם ה"ר מנוח דרבנו פסק כר' חייא בר
אבין דלא בעינן דין ממון אלא בהיתר אכילה גרידא סגי פי היכי דתימי סתם מתניתין
דאתרוג של מ"ש אם נטל פשר כר"מ דהלכתא פנותי' משא"כ לרב אסי אידחי האי

סְתָמָא מְהִלְכְתָא ומש"ה פֶּסֶק נְמִי רַבְנּוּ פ"ח מה' לוי'ב פי האי סְתָמָא וְנִיחָא נְמִי דר"י דְהִלְכְתָא פְּנוּתֵי בְּמַצָּה שֶׁל מ"ש שְׁפִיר ס"ל כר"מ דְּמָמוֹן גְּבוּהָ הוּא.

אָמְנָם וְדַאי קָשָׁה הָא דְפֶסֶק רַבְנּוּ פ"ו מה' בְּפוּרִים ה"ו דְּעֵינְסָה שֶׁל מ"ש בִּירוּשְׁלַיִם חֲזִיבָת בְּחֵלָה דְּלִיפָא לְיִישׁוּב כמ"ש שֶׁם הכ"מ בְּשֵׁם הַר"ק דְּהָא אֶפִּילוּ ר' חֲזִינָא בְּאַאֲבִין מוֹדָה דְּבַעֲיָסָה שֶׁל מ"ש פּוּטֵר ר"מ פְּדַמְפְּנֵרֶשׁ בְּבִרְיָתָא בְּמַסְכַּת סוּפָה דָּף ל"ה וּבְחֵלָק דָּף קי"ב אֵלָא דְּהָא דְקָאֵמֵר בְּגִמְרָא נְפָקָא מִיַּנְי' מ"ש אֵלִיבָא דר"מ דְּחִיב לר' חֲזִינָא הֵינּוּ מְשׁוּם דְּסוּבֵר ר' חֲזִינָא דְשֶׁאֵנִי חֵלָה דְּכַתִּיב עֲרִיסוּתִיכֶם תִּרִי זִימְנִי.

וְיִוְתֵר תְּמוּהָ מַה שְׁפִינִים הַר"י קוֹרְקוּס לְאַתּוּנֵי סִינְעֵתָא דר"מ מְחִיב בְּעֵינְסָה שֶׁל מ"ש מֵהַתּוֹסְפֵתָא וְהַסְפְּרֵי דְאַשְׁתַּמֵּיטְתִּי הַבְּרִינִי הַנֶּ"ל דְּפוּטֵר ר"מ בְּעֵינְסָה. וְלִישׁוּב דְּבִרֵי רַבְנּוּ נ"ל דְּסָמָךְ רַבְנּוּ עַל הַסְפְּרֵי שֶׁהֵבִיא הַר"ק דְּמִשְׁמַע דְּאַף מ"ד מ"ש מָמוֹן גְּבוּהָ מְחִיב בְּחֵלָה.

וע"כ האי תנא מצריף תרי עריסותיכם לדרשא אחריתי וכמ"ש התוספות סופה דף ל"ה ע"ב ד"ה דְּכַתִּיב עֲרִיסוּתִיכֶם ע"ש ולפ"ז י"ל דְּרַבְּנּוּ דְּפִלְגִי עֲלֵי דר"מ בְּעֵינְסָה שֶׁל מ"ש ס"ל נְמִי דְּמָמוֹן גְּבוּהָ הוּא אֵלָא ס"ל פְּהָאֵי תַנָּא שְׁבַסְפְּרֵי וְשְׁפִיר קי"ל כְּרַבְּנּוּ ור' חֲסָדָא דְּמַפְרֵשׁ בִּפ' חֵלָק דְּפִלְגִי ר"מ וְרַבְּנּוּ בְּדִין אֵי מָמוֹן גְּבוּהָ הוּא מְשׁוּם דס"ל כְּרַב אֵסִי דְּדִין מָמוֹן בְּעֵינֵי אֵף בְּמַצָּה וְאַתְרוּג דְּלֹא שִׁנְיָה בְּהוּ הַפְּתוּב לְזַה הַנְּכַרְח לְאוּקִי טַעֲמִינְהוּ דְּרַבְּנּוּ מְשׁוּם דס"ל דְּמָמוֹן הַדְּיוּט הוּא וְיֵשׁ בּוֹ דִּין מָמוֹן אֲבָל אֲנִי קי"ל כר' חֲזִינָא בְּר אָבִין וְשְׁפִיר הִלְכְתָא כְּרַבְּנּוּ דר"מ דְּמִקְמוּ חַד עֲרִיסוּתִיכֶם לְדְרָשָׁא אַחֲרִיתִי.

ובזה ניחא מ"ש הרש"ל בְּמַסְכַּת סוּפָה דל"ה דר"ח ס"ל כְּרַב אֵסִי מְדַקְאֵמֵר בְּגִבּוּלֵין ד"ה פְּטוּר אע"פ דְּבִגְבוּלֵין נְמִי יֵשׁ לְהוֹן הֵיטֵר אֲכִילָה ע"י פְּדִיוֹן אֵלָא דְּפִטְרֵי רַבְּנּוּ בְּגִבּוּלֵין הוֹאִיל שְׁאִין לְהֵם דִּין מָמוֹן דְּבִגְבוּלֵין מוֹדִים חֲכָמִים דמ"ש מָמוֹן גְּבוּהָ הוּא וְהַשִּׁיג עָלָיו הַמְהַרְשֵׁ"א דְשְׁפִיר סָבַר רַב חֲסָדָא כר' חֲזִינָא בְּאַתְרוּג וּמַצָּה וְשֶׁאֵנִי חֵלָה דְּאִיכְפְּלוּ קִרְאֵי וּלְפַמ"ש נִיחָא דְּאִי ס"ד דר' חֲסָדָא ס"ל כר' חֲזִינָא מְנָא לִי דְּבִגְבוּלֵין ד"ה פְּטוּר דְּלִמָּא דְּרָשִׁי רַבְּנּוּ חַד עֲרִיסוּתִיכֶם לְדְרָשָׁא אַחֲרִיתִי וְאַף בְּגִבּוּלֵין מְחִיבֵי כִּינּוּ דִּישׁ לְהוֹן הֵיטֵר אֲכִילָה ע"י פְּדִיוֹן אֵלָא וְדַאי דר' חֲסָדָא ס"ל כר' אֵסִי וְשְׁפִיר מוּכַח דְּבִגְבוּלֵין ד"ה פְּטוּר.

גם מה ששהיג המהרש"א דְּלֹא מְסַתְּבֵר דמ"ש בְּגִבּוּלֵין חֲשִׁיב הֵיטֵר אֲכִילָה כִּינּוּ דְּהַשְׁתָּא מִיְהוּת לֹא חֲזִי קוּנְדָם פְּדִיוֹן אוֹמֵר אֲנִי דְּגְדוּלָה מְזוּ כ' הַר"ן דְּאַף מ"ש בְּגִבּוּלֵין מְקַרִי חֲזִי לְאַכִּילָה הוֹאִיל וְאַפְשֵׁר לְהַעֲלוֹתוֹ לִירוּשָׁלַיִם וְלֵאכְלוּ שֶׁם מְכ"ש מֵהָאֵי טַעֲמָא דְּחֲזִי לְפָדוּתוֹ וְלֵאכְלוּ תְּכַף וּבְמִקְוֹמוֹ וְדְבָרֵי הַרש"ל יוֹתֵר נִרְאִי דְּלְדִרְךָ הַר"ן קָשָׁה לְשׁוֹן הַמְשָׁנָה מ"ש בִּירוּשָׁלַיִם אִם נָטַל כָּשֶׁר דְּמִשְׁמַע לְאַפּוּקִי מ"ש חוּץ לִירוּשָׁלַיִם בְּשִׁלְמָא לְדִרְךָ הַרש"ל י"ל דְּאַתִּי לְאַפּוּקִי מ"ש שְׁנַכְנַס לִירוּשָׁלַיִם וְיֵצֵא שְׁקֵלְטוּהוּ מְחִיצוֹת (או הִלְקוּחַ בְּכֶסֶף מ"ש) דְּאִין לְהֵם פְּדִיוֹן דְּלֹא חֲשׁוּב הֵיטֵר אֲכִילָה אע"ג דְּאַפְשֵׁר לְהַעֲלוֹתוֹ לִירוּשָׁלַיִם וְלֵאכְלוּ דְּהוּא חוּץ לְמִקְוֹמוֹ וְחוּץ לְזַמְנֹו אֲבָל מ"ש בְּגִבּוּלֵין שְׁעֵדִינּוּ לֹא נִכְנַס לִירוּשָׁלַיִם תִּלְיָא בְּפִלְגְתָּא דְּאַמּוֹרָאֵי אֵי בְּעֵינֵי נְמִי דִּין מָמוֹן אוֹ לֹא אֲבָל לְדִרְךָ הַר"ן קָשָׁה דְּלַעוֹלָם חֲשִׁיב הֵיטֵר אֲכִילָה.

אף רבנו שהעתיק לשון הפרייטא דעיסה של מ"ש בירושלים חייבת בחלה דמשמע דבגבולין פטור אע"ג דלפמ"ש קיי"ל דלא בעינן דין ממון ע"כ סובר פדעת מהרש"א דבגבולין לא חשיב היתר אכילה דלא פסקרת הר"ן והרש"ל.

ואע"ג דמשמע מלשון רבנו פ"ב מה' מ"ש ה"ו דמ"ש עד שלא נכנס לירושלים האוכלו בלא פדיון לוקה מפות מרדות מדבריהם משמע דמדאורייתא עדיין לא קדיש ולא הנה ממון גבוה כל זמן שלא נכנס לירושלים ודלא כמ"ש הכ"מ שם פדעת רבנו פדעת התוספות דליפא לאו אלא עשה דוצרת הפסך בינך דא"כ הי"ל לרבנו לבאר דעובר בעשה ונהרי מבואר בלשונו דהוא מדבריהם.

מ"מ לאחר שגזרו דאסור באכילה מדבריהם פטור מחלה דכה"ג באתרוג של דמאי לב"ש דפוסלין לא יצא בדיעבד ומברך ברכה אחרת על האתרוג. ותו דהמזומע פטור מן החלה כמ"ש רבנו פ"ו מה' בכורים ומסתימת לשונו משמע דאפילו בזמן חיוב חלה מדאורייתא נמי פטור המזומע אע"ג דדימוע דרבנן (ודלא כמ"ש הר"ש בפ"ק דחלה ובתי"ט) והטעם פיון דכתיב עריסותיכם דבעינו היתר אכילה פיון שאסרו חז"ל ונהרי צוננו הקב"ה לא תסור חשיב מידי דאסור באכילה ופטור מחלה ובדומה לזה לדעת רבנו סוקלין על קדושי פסך (שהוא מדבריהם) היוצא מזה דנדאי קיי"ל כר' חסדא דבגבולין ד"ה פטור משום דלא חזי לאכילה אבל לא מטעמי' דרב חסדא דמפרש טעמייהו דרבנן משום דממון הדיוט הוא אלא טעמייהו דרבנן משום דדרשי עריסותיכם לדרשא אחריתי ור' חסדא דלא מוקי' בהכי משום דס"ל כר' אסי וכנ"ל אבל אגן קיימ"ל כר' חייא בר אבין.

ועיין מ"ש פ"ד מה' עפ"ם הט"ו ועיין לקמן פ"ח מה' לולב ה"ב: פ"ק ח ה"ח ולא ברפת הפסח פוטרת של זבח וכו' עיין מ"ש בזה באריכות פ"ה מה' פה"מ הי"ז: הלכות שופר סופה ולולב פ"ק ב ה"ח כשגזרו שלא לתקוע בשבת וכו' עיין בהשגות ובלח"מ הרגיש מה שיש סתירה בפרש"י ז"ל ובאמת לכאורה משמע כפי' הראב"ד דטעם דאין שבות במקדש לא שייך בירושלים אמנם כפי' הנראה דסמך רבנו על הירושלמי הובא בפ' אמר ר"י ור"ל הו' מתקשי' תנינן תמן י"ט של ר"ה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה אמרין אי דבר תורה במדינה ידחה ואי אינו דבר תורה אף במקדש לא ידחה עד דאינון יתבין מתקשיין עבר רב פהנא אמרין הא אתי מרי דשמעת' גיקום ולשאול קמונשאולן ליה ואיגוב פתוב א' אומר יום תרועה יהיה לכם וכתוב א' אומר זכרון תרועה פיצד יתקיימו שני כתובים בזמן שהוא בחול יום תרועה ובשבת זכרון תרועה עוד שם תניא ר"ש בן יוחאי ידחה במקדש שהם יודעים זמנו של חדש ואל ידחה במדינה שאינם יודעים זמנו של חדש דתני ר"ש בן יוחאי יום תרועה יהיה לכם ועשייתם במקום שהקרנות קרבים ובמקום אחר הארכתי בזה.

אמנם היוצא מזה לפי טעמו של רשב"י פי' המשנה אפילו בירושלים נמי תוקעין פיון דידעי בקביעא דירחי ואין סברא שייחלוק רבא אדרשב"י כפי' המשנה אלא ודאי דה"ק רבא דרבנן הוא דגזרו משום שבות במקום דאיכא ספקא אם קדשו הב"ד את החדש ולא רצו לגזור במקום דידעו בקביעא דירחא לעקור עשה דאורייתא ובהכי ניחא קושני' התוספות בד"ה אבל כפי' תירוץ ועוד י"ל שתירצו ומבואר המשך התוספות שפירשו

אָבֵל לֹא בַמְדִינָה לֹא בִירוּשָׁלַיִם וְכוּ' וְאִתּוֹ וּמִשׁ מְלוּלָב וְכוּ' וְאַחֲכַי פְּתָבוּ וְעוֹד יִלְלוּ וְכוּ'
פִּי וְאִתּוֹ כִּי בַמְקָדֶשׁ אֶפְּלוּ בִירוּשָׁלַיִם.

וְאַפְשָׁר דְרָשׁבִּי נְמִי מְדַבְרֵיהֶם קְאָמַר וְכַדְרָבָא וְהָא דְתַנִּי רִשְׁבִּי דְרָשָׁא דְסְמִיכוֹת
לוֹעֲשִׂיתֶם אֶסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא הוּא: פֶּרֶק ו' הִיא גְמַר מְלֻאָכְנָל וְכוּ' עֵינָן בְּהַשְׁגוֹת וְהַלַּח"מ
בִּיאָר פְּנוּנְתוֹ שֶׁל בְּעַל הַשְׁגוֹת בְּטוֹב טַעַם וְדַעַת וְלַעֲנֵי דְנִרְאָה פְּשׁוּט בְּכּוֹנֵנֵת רַבְּנֵי דְסוּבָר
דְּהָא דְקָאָמַר ר' חֲזִינָא פּוֹחַת בֵּה ד' לֹא שְׁפוּסָל כֹּל הַסְּנִיפָה בְּכַד דְּהָא בְּמַתְּנִיתִין קְאָמַר לֹא
יִתִיר אֶת סְכָתוֹ מִשׁוּם דְּכָל הַיּוֹם חוֹבָה עָלָיו לִישֵׁב בְּסִנְפָה כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ"י וְהָאִידָּה יְפֹסָל כֹּל
סְכָתוֹ וְיִפְחֹת אֶלָּא וְדָאִי דְבָאָמַת אֵינְנוּ פּוֹסָל כֹּל סְכָתוֹ בְּזֵה וְכַמ"ש הַתּוֹסְפוֹת בְּסִנְפָה דִּי"ז
בַּד"ה אֲוִיר פּוֹסָל דְּבַעֲיָנָן רִחְבֵּי ג' עַל פְּנֵי כֹל הַסְּנִיפָה וְשִׁלָּא יִשְׁאַר הַכָּשֵׁר סְנִיפָה לְצַד הַדְּפִנוֹת
ע"ש אֶלָּא דְפּוֹחַת בְּמִקּוֹם יִשְׁיבְתוּ ד' עַל ד' דָּאָז אָסוּר לִישֵׁב תַּחְתָּיו וְאִי בְּעֵי לְמִיכַל מִבַּע"י
יִשֵּׁב תַּחַת הַסְּנִיפָה הַכָּשֵׁר וְאִפְ"ה לְבָנֵי בָּבֶל לֹא יַעֲשֶׂה כֵּן שְׁיִהְיֶה צָרִיד לְשִׁנוֹת מְקוֹמוֹ בְּשִׁמְיָנִי
אֶלָּא יְדַלִּיק בּוֹ אֶת הַנֵּר וּבִי"ט יְסַלְקֵנוּ מִשׁוּם כְּבוֹד י"ט (בְּשַׁעַת אֲכִילָה) וְהָא דְבַעֲיָנָן דְּנִקָּא
אֲוִיר ד' עֵינָן בְּתוֹסְפוֹת סְנִיפָה דִּי"ט ד"ה לֹא יִהְיֶה אֶלָּא אֲוִיר דְּמִשְׁמַע דְּאֲוִיר קִיל טְפִי לִישֵׁב
תַּחְתָּיו מְסַכָּד פְּסוּל וְעֵינָן בְּמִשְׁנָה דִּי"ד וְאִם רִחְבֵּי ד' לֹא יִישֵׁן תַּחְתָּיו וּמִשְׁמַע שָׁם אֲלִיבָא
דְּשִׁמּוּאָל דְּמוֹדָה ר"מ בְּפִחוֹת מַד' אַע"ג דְּפְסוּל יִשְׁנִים תַּחְתָּיו בְּסִנְפָה גְדוּלָה וְכ"ש בְּאֲוִיר
וּבְהִכֵּי מְתוּרָץ תְּמִיחַת הַתּוֹסְפוֹת כָּאֵן בַּד"ה פּוֹחַת וְנִתְבָּאָרוּ דְּבָרֵי רַבְּנֵי: פֶּרֶק ז' הִיא וְאִם
הוֹסִיף אִו גָּרַע וְכוּ' עֵינָן בְּהַשְׁגוֹת וּבַמ"ש לְעֵיל פ"א מַה צִּיצִית הַט": פֶּרֶק ח' ה"ב וְשֶׁל
טָבֵל פְּסוּל לְקַמֵּן ה"ט מְפִנְרֵשׁ דְּפְסוּל כֹּל שְׁבַעַה וְיִישׁ לְתַמְנָה לְפַמ"ש הַתּוֹסְפוֹת דְּמִשׁוּם
דְּרָשָׁא דְלָכֶם לְהִתֵּר אֲכִילָה אֵין לְפֹסָל אֶלָּא בְּיוֹם רֵאשׁוֹן בְּלִבְד אֶלָּא מִשׁוּם טַעַמָּא
דְּמַפְתִּית שְׁעוּרָא פְּסוּל כֹּל ז'.

וּנ"ל לִישֵׁב דְּהַנָּה הַמְהַרְשָׁ"א הַקָּשָׁה בְּסוּגֵינָן דְּאִמָּאִי לֹא מְשַׁנֵּי דְטַעַמָּא דְתַרוּמָה טְמֵאָה
מִשׁוּם דְּמַפְתִּית שְׁעוּרָא וְלַעוּלָם דַּמ"ד דִּין מְמוֹן לֹא בְּעֵי הִתֵּר אֲכִילָה וְתִירָץ בְּדוּחַק
דְּפִסְקָא לִי דְטָבֵל אָסוּר מִשׁוּם שְׁנוֹתְפוֹת וְלִיכָּא נ"מ ע"ש וְאֵין זֶה מְסַפִּיק לְשִׁיטַת הַר"ן
שֶׁהֵבִיא הַמְהַרְשָׁ"א דְטָבֵל לֹא חָשִׁיב שְׁנוֹתְפוֹת.

וְתוֹ קָשָׁה לְפַמ"ש הַרְשָׁבִּי אֶתְשׁוּבָה סִי תִשְׁמַ"ז דְּהַפְּנִדָר הַנָּאָה מְנַכְסִיו דָּאֵין יוֹצֵא
בְּאֶתְרוּג שְׁלוֹ וְלֹא אֲמָרִינָן מִיגוֹ דָּאִי בְּעֵי מְתַשִּׁיל עֲלָה מִדְּתַנָּן תַּרוּמָה טְמֵאָה פְּסוּל וְלֹא
אֲמָרִינָן מִיגוֹ דְּבַעֲיָנָן מְתַשִּׁיל עֲלָה ע"ש וְאִתְּכָּא נ"מ בְּמִי שְׁאָסַר עַל עֲצָמוֹ אֶתְרוּג בְּאֲכִילָה
וְלֹא בְּהַנָּאָה דְּדִין מְמוֹן אֵיכָּא וְהִתֵּר אֲכִילָה לִיכָּא.

וְהַמְהַרְשָׁ"ם תִּירָץ דְּסַמְדָּה קוֹשְׁיָה עַל טָבֵל ע"ש וְגַם זֶה דוּחַק דַּה"ל לְהַקְשׁוֹת מְטָבֵל. וּנ"ל
לִישֵׁב דְּבַשְׁעָר אֲפָרִים דְּחָה רְאִיוֹת הַרְשָׁבִּי אֶתְרוּג הַנְּדוּר לְעוּלָה פֶּשֶׁר מִשׁוּם מִיגוֹ דְּבַעֲיָנָן
מְתַשִּׁיל עַלִּי מִשָּׂא"כ בְּתַרוּמָה טְמֵאָה דָּאִי מְתַשִּׁיל עֲלָה הַדָּר לְטִיבְלָה פְּדָאִיתָא בְּעִירוּבִין
דְּלַסוּמְכוֹס מְעַרְבִין לְנִזִּיר בֵּינָן דָּאִי בְּעֵי מְתַשִּׁיל עֲלָה מִשָּׂא"כ לִישְׁרָאֵל בְּתַרוּמָה דָּאִי
מְתַשִּׁיל עֲלָה הַדָּר לְטִיבְלָה ע"ש.

וּסְבָרָא זֶה דְּמְתַשִּׁיל עֲלָה וְדָאִי נְכוּנָה אֶף לְשִׁיטַת מְהַרְשָׁ"א שֶׁהֵבִיאִי לְעֵיל פ"ו מַה חֲמִין
וּמִצָּה ה"ח דַּמ"ש בְּגוּבּוּלִין לֹא חָשִׁיב הִתֵּר אֲכִילָה כֹּל זְמַן שְׁלָא פְּדָאוּ מ"מ לְעַנְנֵן כְּתוּמֵי
מַפְתִּית שְׁעוּרָא הָא וְדָאִי דְּהַשְׁתָּא לֹא מַפְתִּית שְׁעוּרָא אֶלָּא דְּהוּאִיל דְּעוּמָד לִישְׁרָף אֲמָרִינָן
דְּכְשָׁרוּף דְּמִי וְשִׁפִּיר י"ל דְּלָאוּ כְּשָׁרוּף דְּמִי שְׁהָרִי אִי בְּעֵי מְתַשִּׁיל עַלִּי וְאֵינוֹ עוּמָד לִישְׁרָף

בַּנְדָּאֵי וּבְהִכֵּי נִיחָא קְוֹשְׁיֵי' הַמְהַרְשָׁא דְנֻדָּאֵי עֵינְקֵר קְוֹשְׁיֵיתוּ מְטַבְּל אַדְּ דְּהִיגָה מְקוּם לְדַחֹת דְּטַבְּל פְּשֵׁר כַּמ"ש הֶר"ן וּלְזֵה פְּרִיָּה לְמ"ד דִּין מְמוֹן מִתְרוּמָה טְמֵאָה דְּיֵשׁ בֵּיה דִּין מְמוֹן וּפְסוּל מֵאֵי אַמְרַת פְּתוּתֵי מְפִתִּית שְׁעוּרָא גִימָא אֵי בְּעֵי מִתְשִׁיל עֲלֵהָ אֶלְא וְדָאֵי דְלִהֲכֵי פְסוּל מִשׁוּם דָּאֵי מִתְשִׁיל עֲלֵהָ הֶדֶר לְטִיבְלָי' וְטַבְּל גְּמִי פְסוּל וּא"כ מְוַכְרַח דְּטַבְּל פְסוּל וְשִׁפִּיר קִשָּׁה לְמ"ד דְּלָא בְּעֵינָן הֵיתֵר אַכִּילָהּ.

הַיּוֹצֵא מִזֵּה דָא"כ תְּרוּמָה טְמֵאָה דְּפְסוּל מִשׁוּם דְּמְפִתִּית שְׁעוּרָא גְּמִי לֹא פְסוּל אֶלְא בְּיוֹם רֵאשׁוֹן בְּלִבְד דָּאֵי בְּעֵי מִתְשִׁיל וְהוּהוּ טַבְּל אֶלְא וְדָאֵי דְּטַבְּל גְּמִי פְסוּל כֹּל שְׁבַעָה פִּינּוֹן דְּתְרוּמָה טְמֵאָה פְסוּל כֹּל ז' דְּכָל הַנֶּה דְּמִתְנִיתִין דְּקִפְסִיק וְתַנִּי ל"ש בִּי"ט רֵאשׁוֹן ל"ש בִּי"ט שְׁנֵי וּע"כ טַבְּל גְּמִי פְסוּל כֹּל שְׁבַעָה וְאִין לְהַקְשׁוֹת דְּבִאָמַת מ"ט פְסוּל כֹּל שְׁבַעָה פִּינּוֹן דְּדִרְשָׁא דְלָכֶם לֹא קָאֵי אֶלְא בִּי"ט רֵאשׁוֹן יֵשׁ לִינִישׁב לַפּמ"ש רַבְּנוּ בִּפְי' הַמְשַׁנֵּה דְּמִדְכָּתִיב פְּרִי עֵץ הֶדֶר בְּעֵינָן שְׁיֵהֵן' הֵיתֵר אַכִּילָהּ וְדִרְשָׁא זו דְּפְרִי מְפִנְרֵשׁ בִּירוּשְׁלַמִי וְשִׁפִּיר פְסוּל בֵּין בִּי"ט רֵאשׁוֹן בֵּין בִּי"ט שְׁנֵי אֶפְיָלוּ טַבְּל דְּלָא חֲשִׁיב פְּרִי דְּמִחְזַקֵּר מַעֲשֵׂה וּבְהִכֵּי מְוִשְׁב קְוֹשְׁיֵי' הַתּו' מְלוּלָב דְּדוּקָא בְּאַתְרוּג הוּא דְּדִרְשִׁינָן פְּרִי וּבְעֵינָן הֵיתֵר אַכִּילָהּ מִשָּׂא"כ בְּלוּלָב הַנּוֹצֵר לְטַעַם פְּתוּתֵי מְפִתִּית שְׁעוּרָא ע"ש בְּתוֹסְפוֹת.

וּמִזֵּה נ"ל סִייעָתָא לְדַעַת רַבְּנוּ כְּפִי סְבֵרַת הַמְהַרְשָׁא הַנֶּה"ל פ"ו מֵה' חֲמִיץ וּמִצֵּה ה"ק דַּמ"ש בְּגִבּוּלִין לֹא חֲשִׁיב הֵיתֵר אַכִּילָהּ דְּיֵשׁ לְדַקְדָּק בְּמִתְנִיתִין אִמָּאֵי לֹא נִקְיֵט גִּטְע רַבְּעֵי בְּשִׁלְמָא לְדִרְשָׁה רַבְּנוּ נִיחָא דְּכִינּוֹן דְּנִקְיֵט דִּין מ"ש ה"ה לְגִטְע רַבְּעֵי דְּדוּמָה לוֹ בְּכָל הַלְכוּתֵי מִשָּׂא"כ לְדַעַת הֶר"ן וְהַרְשָׁ"ל אִיכָּא נ"מ בֵּין מ"ש לְגִטְע רַבְּעֵי דַּמ"ש בְּגִבּוּלִין יֵשׁ בּוֹ הֵיתֵר אַכִּילָהּ הוּאִיל דָּאֵי בְּעֵי פּוֹדֵהוּ מִשָּׂא"כ גִּטְע רַבְּעֵי שְׂאֵם יְפִדְנוּ הֶדֶר לְטִיבְלָי' הֵיכָּא שְׂלָא נִתְמַרַח בְּהִיּוֹתוֹ גִּטְע רַבְּעֵי: הַלְכוּת שְׁקָלִים פְּרָק ד ה"ח וְכֵן מְזַבַּח הַזֶּהָב וְכו' עֵינָן פ"י מֵה' כְּלֵי הַמִּקְדָּשׁ הִי"ג: הַלְכוּת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ פְּרָק ב ה"ב וְנִמְצָאוּ זִמְמִין וְכו' עֵינָן בְּלח"מ וְעַמ"ש לְקַמֵּן פ"ג ה"ט"ו: שָׁם ה"ח וְלֹא יֵהָא ר"ת אֶלְא יוֹם ל"א וְכו' עַמ"ש לְקַמֵּן פ"ג ה"ט"ו: שָׁם ה"ט רָאוּהוּ ב"ד וְכו' עֵינָן בְּרַלְב"ח בְּאַרְיִכוֹת וְעֵינָן מ"ש בְּפ"ה מֵה' שְׁבַת ה"ד.

וּמֵה שְׁהַאֲרִיָּה הַרְלָב"ח בְּבִיאוֹר דְּבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת ר"פ רָאוּהוּ ב"ד וּמְסִיק שְׁדַבְּרֵי הַתּוֹסֵ' הִלְלוּ אֵיזָה תְּלִמִיד טוֹעָה כְּתָבָן. וְכִיּוֹצֵא בְּדַבְּרֵי כְּתַב הַמְהַרְשָׁא ע"ש.

וְהַגָּאוֹן מְהַר"י אֶשְׁכֵּנֶזִי בְּהַגְהוֹתָיו עַל הַרְלָב"ח מְשִׁיג עַל הַרְלָב"ח בְּאַרְיִכוֹת וְחִתֵּר לִינִישׁב דְּבְרֵי הַתּוֹסֵ' וְתוֹרָה דְּבְרֵי דְּעֵינְקֵר הִיסוּד שְׁל הַרְלָב"ח לְהַשִּׁיג עַל דְּבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת דָּאֵי ס"ד כְּפִי הַתּוֹסְפוֹת דְּעֵינְקֵר פְּנוּנַת הַמְקַשָּׁה וְלֹא תֵהָא שְׁמִיעָה וְכו' וַיִּקְדָּשׁוּהוּ תְּכַף פִּינּוֹן דָּאִיכָּא שְׁהוּת לְמָה לִיָּה לְהַמְתַּרֵץ לְחִדּוּשׁ דְּרָאוּהוּ בְּלִלְהָ ה"ל לְתַרְעֵן דְּסִיפָּא אַרְיִשָׁא קָאֵי וּבְדִלִיכָּא שְׁהוּת אֶלְא וְדָאֵי דְּלֹא נִיחָא לִיָּה לְתַרְעֵן הֲכֵי דְּאַפְתִּי קִשָּׁה לְמָה לִי עֲדִים וּא"כ לְפִי זֵה אִימָא דְּקוֹשְׁיֵי' הַמְקַשָּׁה גְּמִי לְמָה לִי עֲדִים וְשִׁפִּיר פְּרִיָּה אֶפְיָלוּ אֵי לִיכָּא שְׁהוּת.

וְאִין זֵה הֶכְרַח דִּי"ל דַּס"ל לְהַתּוֹסְפוֹת בְּכּוֹנוֹת רִשְׁ"י דְּהֵיכָּא דְּרָאוּהוּ ב"ד בְּיוֹם כ"ט אֵינָם יְכוּלִים לְקַדְשׁוּ בְּיוֹם שְׁלִשִׁים עַל סְמָךְ רָאִיְתָם דְּבַכָּה"ג ס"ל לְרִשְׁ"י דָּאִין עַד גַּעֲשֵׂה דֵינָן אִם לֹא בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה בְּשַׁעַת רָאִיְ' וּלְפ"ז בְּדִלִיכָּא שְׁהוּת לְק"מ דְּלְמָה לִי עֲדִים אֶלְא דְּהָא דְּלָא מְשַׁנֵּי בַעַל הַש"ס דְּסִיפָּא אַרְיִשָׁא קָאֵי וּבְדִלִיכָּא שְׁהוּת מִשׁוּם דְּכִינּוֹן דְּלִיכָּא לְאוּקְיָ' הַסִּיפָּא בְּלֹא הַסְפִּיקוּ לְזַמֵּר מְקוֹדֶשׁ עַד שְׁחַשְׁבָּה לִיל ל"א דָּא"כ הָאִיָּה יִאמְרוּ מְקוֹדֶשׁ וּכְבָר פְּנֵה הַיּוֹם לִיכָּא לְאוּקְיָם גְּמִי בְּלֹא הַסְפִּיקוּ לְזַמֵּר מְקוֹדֶשׁ עַד שְׁחַשְׁבָּה לִיל שְׁלִשִׁים דְּכִינּוֹן

דסיפא לא קאי ארישא דהא רישא איירי בשחשכה ליל ל"א ה"ל לפרש בסיפא ראוהו ב"ד לבד ולא הספיקו לומר מקודש ומדלא נקיט הכי בהדיא מכלל דסיפא איירי בדאיפא שהות כסברת המקשה ובראוהו ביום כ"ט וקשה יקדשוהו לאלתר.

ולנה תירץ דאיירי בראוהו בלילה. ובאמת אין פונת רש"י לתירץ הא דקאמר מתניתין ויאמרו מקודש דאיירי בדאיפא שהות כמ"ש הרלב"ח דא"כ ה"ל לרש"י למימר ולא ארישא קאי בלא הספיקו לומר מקודש אלא בהספיקו והאיך פתב רש"י לשון אלא בדאיפא שהות דמשמע דרישא איירי בדליפא שהות ונה אינו דע"כ רישא איירי שהיתה הראי' בליל שלשים והי' שהות כל יום שלשים אלא שלא הספיקו והיינו שדקדקו התוספות מלשון רש"י מדכ' אלא בדאיפא שהות ולא פתב אלא שלא הספיקו א"ו שפונתו ליישב דפסיקא לי' דאיירי בדאיפא שהות מדפריד ולא תהא שמיצה וכו' דלא שייד אלא בשעת מעשה ולהכי נמי לא תירץ המתירץ בדליפא שהות ע"כ תירץ דברי הר"י אשפנזי ולבסוף העיד בעצמו שאין הדין כן דכשראו ביום כ"ט מקדשין באמת ע"פ ראייתם ביום ל' ע"ש וא"כ אין בנה מזור לדברי התוספות.

נדע שהרלב"ח והר"י אשפנזי נגרו אתרי דעת רבנו דס"ל דלעולם אין מקדשין ע"פ הראי' אלא בנראה ביום כ"ט בשעת שקיעה או בתחלת ליל שלשים ונהו פ"ה הא דקאמר בגמ' ד"כ ע"ב דבעינן לילה ניום מן החודש לדעת רבנו ומש"ה נדחקו לפרש הא דקאמר רש"י אלא בדאיפא שהות בראוהו ביום כ"ט אבל דעת רש"י בבירור שאף היכא שנגראה ביום שלשים סמוך לשקיעה מקדשין יום ל' ועושים חסר עיין ברש"י ד"כ ע"ב ד"ה צריד שיהי' לילה ניום מן הקודש וכו' ודכ"ה ע"ב ד"ה ואת קיימת הכא ובתוס' שם וכו' מבואר בכמה מקומות אף מ"מ קושני' הרלב"ח על התוספות חזקה.

וראיתי להרב מהר"ר משה אב"ד ק"ק פפד"א שהקשה על מהרש"א דלמה לא אסז להקשות על התוספות דאין הוכחה מהמקשה דדלמא קושנית המקשה למה לי עדים ומנה נסתר נמי הוכחת מהרש"א דאיפא לאוקי' בראוהו ביום כ"ט ויאמרו מקודש ביום ל'.

גם מדקדק בלשון מהרש"א שכתב ומוקי לי' נמי שראוהו בלילה דאיפא שהות כל היום משמע דמפרש שראוהו בליל שלשים דלא שייד לשון שהות אלא לקדשו ומדלא קאמר בפשיטות דע"כ איירי בדליפא שהות פנין דאוקים לה בלילה דממ"נ אי בליל שלשים איפא שהות כל היום.

ואי בליל ל"א לא שייד פלל שהות דהא ע"כ אין עושין חדש יותר מל' יום א"ו דניחא לי' להמהרש"א לאוקים בראוהו בליל שלשים פי היכי דתתוקם מתניתין כר"א בר צדוק דהלכתא פנותי' ונה אינו דהא לעיל דכ"ד ע"א מסיק דמתניתין כת"ק דראב"צ.

גם מדקדק המשד דברי התוספות למה שפתחו דבב"ד של כ"ג איירי. גם הקשה דהאיך ס"ד פלל לאוקים סיפא בדליפא שהות דהא כבר שמעינן מרישא ותירץ הרב הנ"ל דנדאי לפי מה דס"ד דאיירי בראוהו ביום שלשים וליפא שהות לקדשו עפ"י ראיית' ובהכרח מעובר ואפ"ה למחר ביום ל"א יעמדו ב' ויעידו משום דמצנה לעבר ע"פ הראי' פרבנן דר"א ב"צ ומש"ה בעינן שיעמדו שנים מב"ד ויעידו לפי שאין ראוי לקדש חדש מעובר מראי' דאתמול שהי' ראוי לקדשו תכף ומדפריד ולא תהא שמיצה וכו' מפלל דקס"ד

בדאיפא שְהוּת מְשׁוּם דְנִיחָא לִי לְאוּקִים מְתַנִּי כר"א ב"צ ובדאיפא שְהוּת וְנַעֲמָדוּ שְנִים וְנַעֲדוּ וַיֹּאמְרוּ מְקַנְדֵּשׁ בְּיוֹם שְלִשִׁים וּקס"ד דְהַתּוֹסְפוֹת דַּע"כ לֹא פְרִיף וְלֹא תְהֵא שְמִיעָה וּל"ל עֲדִים דְמֵאֵי פְסָקָא דְמִקְשָׁה דְלָמָא בְּעִינֵן רֵאֲיִן בְּשַׁעַת מַעֲשָׂה ע"כ תְנַרְף דְבַרֵי הַרְבּ מַהר"מ.

וְכָל הַדְבָרִים יִגְעִים דְמָה שְתַפְס על הַמְהַרְשֵׁ"א דְלָמָה לֹא הִקְשָׁה על הַתּוֹסְפוֹת מנ"ל לְהוֹכִיחַ מִהַמְקָשָׁה דְאִיפֹא שְהוּת דְלָמָא קְוֹשְׁיִן הַמְקָשָׁה דְלָמָה לִי עֲדִים וְזוּ הִיא קְוֹשְׁיִת הַרְלַב"ח אֵין זֶה תְפִיסָה דְנִיחָא לְהוּ דְהַתּוֹסְפוֹת לְמִימַר דְהַמְקָשָׁה מוֹקֵן מְתַנִּיתִין אֲלִיפֹא דכ"ע וּלר"א ב"ב לֹא מְתוֹקְמָא מְתַנִּיתִין אֲלֹא בְרֵאוּהוּ בְיוֹם שְלִשִׁים מִבַּע"י וְאִיפֹא שְהוּת כִּי הֵיכִי דְתַהֲוּי סִיפֹא דְרֵאוּהוּ ב"ד בְּלַבַּד בְּיוֹם שְלִשִׁים דְוַמְנִי דְרִישָׁא וְלָזָה אֲחַז הַמְהַרְשֵׁ"א קְוֹשְׁיִתוֹ דַּא"כ דְמְתַנִּיתִין כר"א ב"ב בל"ז מוֹכַח דִּישׁ שְהוּת מְדַקְתְנִי וַיֹּאמְרוּ מְקַנְדֵּשׁ בְּיוֹם שְלִשִׁים אוֹ לְפִי הַמְסַקְנָא בְלִיל שְלִשִׁים וְאִיפֹא שְהוּת טוֹבָא וּבְזָה נִיצוֹל הַמְהַרְשֵׁ"א גַם מְתַפִּיסְתוּ הַשְּׁנִי דְסוּגְיִ דְלַעֲיִל דכ"ד לֹא מְכַרְעָא לְאוּקִין מְתַנִּיתִין דְלֹא כר"א ב"צ אֲלֹא דְרַף דְתַנִּי אִיתְמַר.

וּמָה שְמִדְקָדַק הַפְּשֵׁף דְבַרֵי הַתּוֹסְפוֹת וּמֵאֵי קמ"ל בְּסִיפֹא טְפִי מְרִישָׁא קְוֹשְׁיִן קְחוּזִינָא בְלֹא פְרִירָקָא. וּמָה שְתִּירָץ אֵינוֹ מְסַפִּיק חֲדָא דַּאֵין זֶה סְבָרָא דְעֵדוּת הַב"ד שְהֵם מְעִידִים שְרֵאוּהוּ בְיוֹם שְלִשִׁים תְהֵא מוֹעֲלֵת לְעַבְרַ טְפִי מְרֵאֲיִתְם בְּיוֹם שְלִשִׁים דְאַפְתִּי לֹא פְלִטִינוּ מִהַקְוֹשְׁיִן לֹא תְהֵא שְמִיעָה שְנַרְאָה בְּיוֹם שְלִשִׁים גְדוּלָה מְרֵאֲיִן שְרֵאוּ בְּיוֹם שְלִשִׁים כִּינּוּ דְסוּף סוּף מְעַבְרִינוּ על עֵדוּת זוּ שְנַרְאָה בְזַמְנוּ.

וְתוּ דַּאֲף אִם יְהִיבְנָא לִי סְבָרְתוֹ אַפְתִּי לֹא מְתַנִּיתִין מִידי דְכִינּוּ דְכָל עֵיקַר קְוֹשְׁיִן הַמְקָשָׁה דְקָא ס"ד בְּדְאִיפֹא שְהוּת כִּי הֵיכִי דְתַתּוֹקֵם מְתַנִּיתִין כר"א ב"צ וְכֵן מְדָלָא תִירָץ הַמְתַּרְץ בְּדְלִיפֹא שְהוּת מְפָלֵל דְנִיחָא לִי לְאוּקִים בְרֵאוּהוּ בְלִילָה דַּאֲז אִיפֹא לְאוּקִים בְלִיל שְלִשִׁים וְכר"א ב"צ אוֹ בְלִיל ל"א וְכַרְבָּנָן מִשָׂא"כ אֵלוּ הִי מוֹקֵים בְּדְלִיפֹא שְהוּת לֹא מִתּוֹקֵם כר"א ב"צ וְא"כ לָמָה לְהוּ דְהַתּוֹסְפוֹת לְאַחוּז הוֹכַחְתֵּם מִפְּחַ דְבַרֵי הַמְקָשָׁה ה"ל לְאַחוּז עֵיקַר הַטַּעַם לָמָה לֹא מְתוֹקְמָא מְתַנִּיתִין בְּדְלִיפֹא שְהוּת כִּי הֵיכִי דְתַתִּי כר"א ב"צ וְהִדְרָא קְוֹשְׁיִן הַמְהַרְשֵׁ"א כְּפִי מָה שְהַסְבְּרֵנוּ לְזוֹכְמָא.

גַם מָה שְפִינִים וּקס"ד דְהַתּוֹסְפוֹת דַּע"כ לֹא פְרִיף וְלָמָה לִי עֲדִים דַּאֵין עַד נַעֲשָׂה דִינּוּ אֲלֹא בְשַׁעַת רֵאֲיִן זוּ הִיא כְּפִי סְבָרְת הַר"י אֲשַׁפְנוּי הַנְּ"ל וְכַבֵּר הַעִיד בְּעַצְמוֹ שְאֵין זֶה דַּעַת הַפּוֹסְקִים.

אַמְנָם מָה שֵׁנ"ל בְּיִישׁוּב דְבַרֵי הַתּוֹסְפוֹת אַחְרֵי שְנַצִּיעַ דַּאֲע"ג דס"ל לְרֵש"י דְמַעְבְּרִין ע"פ עֲדִים וְגַם זֶה בְכָלל מְצָנָה לְקַדֵּשׁ ע"פ הַרְאֲיִן כְּמַבְוֹאָר בַּפֶּרֶש"י ד"כ ע"א ד"ה הֵכָא דְקַתְנִי מְחַלְלִין וְכו' וְדִלָּא כְּדַעַת רַבְּנוּ וְכַנ"ל מ"מ מוֹדָה רֵש"י דְעֵדִים הַמְעִידִים שְרֵאוּהוּ בְזַמְנוּ דְהֵינּוּ בְלִיל שְלִשִׁים אוֹ בְּיוֹם שְלִשִׁים קוֹדֵם חֲשָׁכָה אֵין עֵדוּתְם מְצָנָה לַעֲשׂוֹת ע"פ עֵדוּתְהוֹן הַחֲדָשׁ מְעַבְרַ דְאַדְרַבָּה הַאִיף יֹאמְרוּ הַב"ד מְקַנְדֵּשׁ על יוֹם ל"א שְהוּא ר"ח ע"פ עֵדוּתְם שְרֵאוּ בְּיוֹם שְלִשִׁים וְהוּא ר"ח.

וְעַם הַיּוֹת שְסַבְרָא זוּ חֲזָקָה וּמְתַקַּבְלֵת יֵשׁ לָזָה רֵאֲיִן מִהַמְשַׁנָּה סוּף פְּרָק קָמָא דְתַנּוּ שְעַל מְהַלֵּף לִילָה נְיוֹם מְחַלְלִין אֵת הַשְּׁבֵת וְכו' וְאֵי ס"ד דְמְצָנָה לְקַדֵּשׁ יוֹם ל"א ע"פ עֲדִים שְרֵאוּ

בזמנו א"כ אם ראו עדים את החדש ביום כ"ט או בליל שלשים ואיקלע יום שלשים בשבת אמאי לא יחללו על מהלך שני ימים ולילה ואין לדחות דלקי אין מחללין דכיון שראוהו בליל שלשים בנדאי יהי נראה בעליל ביום ל"א דאין זה הכרח דשמא יכסוה עבים וקרי אפילו נראה בעליל מחללין את השבת.

וכן יש לדקדק מלשון רש"י ד"כ ע"א בד"ה מאימין וכו' שיחרישו פדי לעברו ומדלא כתב שיחרישו היום משמע דאף למחר יחרישו (והגע בעצמה לדעת רבנו לקמן פ"ג הט"ו אפילו באו עדים אחר ד' או ה' ימים שראוהו בזמנו מחסרין החדש על פיהם ונהי דס"ל לרש"י שאין אנו מחסרין את החדש אחר שנתעבר בנדאי שאין מצוה לקדש חדש מעובר ע"פ ראיתם בזמנו) ואחרי שבארנו זה נתגלה פוננת התוספות דנדאי לפי הסוגיא הנ"ל דף כ"ד ע"א דרצה להוכיח מרישא דמשנתנו דאיתני' כר"א ב"צ מפלל דסיפא לא מכרעא ומתוקמא אליבא דכ"ע ובנדאי אם נוקי' מתניתין כר"א ב"צ מוכרח דאיירי סיפא בדאיפא שהות מדנקיט ויאמרו מקודש והא דפריה ולא תהא שמיעה וכו' מתפרש כפשוטו דקס"ד דאיירי בראוהו ביום שלשים דומיא דרישא ובהכרח איפא שהות ומשני שראוהו בליל שלשים ולהכי מפרש רש"י דסיפא לאו ארישא קאי וכמ"ש מהרש"א ולא נעלם זה מרבתינו בעלי התוספות אלא דניחא להו לפרש דמ"ש רש"י ולא ארישא קאי וכו' הוא פירוש פולל אפילו תימא דמתניתין כרבנן דר"א ב"צ אפ"ה ע"כ מתניתין בדאיפא שהות וזה מוכרח לפי הצעה הנ"ל דאי ס"ד דסיפא דומיא דרישא בראוהו ביום שלשים ולא הספיקו לומר מקודש ויעמדו שנים מב"ד ויעידו ביום ל"א לעברו ע"פ עדים דהא כבר בארנו דאין מקדשין יום ל"א ע"פ עדים שראוהו בזמנו.

אף דעדיין הי' מקום לומר דאי מתניתין כרבנן שפיר מתוקמא סיפא דומיא דרישא בראוהו ביום שלשים וליפא שהות דבסיפא בראוהו ב"ד בלבד ולא פל ישראל דכיון שפל ישראל לא ראוהו ביום שלשים אלא בליל ל"א הילקף יעמדו שנים פ"ה שנים משאר העם שראוהו בלילה ולא שנים מב"ד ויקדשו ע"פ שנים שראוהו בליל ל"א ובהכי מדוקדק הא דלא קתני יעמדו שנים מהם כמו דנקיט בסיפא דסיפא אבל ברישא שראוהו פל ישראל ביום שלשים אי אפשר לקדש יום ל"א ע"פ עדים.

אף דזה נסתר מדקתני בסיפא דסיפא ראוהו שלשה והן ב"ד וכו' שאין היחיד נאמן ע"י עצמו מפלל דפי' ראוהו ב"ד בלבד שבסיפא שהן טפי משלשה דהיינו ב"ד של כ"ג כמו שפירשו התוספות וקשה למה באמת מציייר בב"ד של כ"ג אלא ודאי דפי' יעמדו שנים ויעידו בפניהם היינו שנים מב"ד והואיל שאין היחיד נאמן ע"י עצמו הוכרח לצייר שראוהו ב"ד של כ"ג וע"כ לא מתוקמא סיפא בדליכא שהות.

ובזה מבואר המשך התוספות ראוהו ב"ד בלבד פ"ה ב"ד של כ"ג ולכך פ"ה בקונטרס דהנה להם שהות: אף דאפתי הי' מקום לומר דאע"ג דאיירי בראוהו ב"ד של כ"ג מ"מ פירוש יעמדו שנים חוץ לב"ד שראוהו בליל ל"א והא דאיירי בב"ד של כ"ג רבותא קמ"ל דאע"ג שפל הב"ד ראוהו ביום שלשים אפ"ה מצוה לקדש יום ל"א ע"פ עדים שראוהו בליל ל"א לזה סייעו התוספות דאי לא הי' להם שהות פ"ה ויעמדו שנים אחרים אבל ע"פ ראית ב"ד ביום שלשים אין לקדש בנדאי יום ל"א וא"כ הא דפריה לא תהא שמיעה וכו' ע"כ אין רצונו לומר שיקדשו יום ל"א ע"פ ראיתם אלא דפריה ויקדשוהו מיד ומאי

קוּשְׁי' דְהָא לִיפָא שְׁהוּת וּבְהִכִי נִיחָא הָא דְאַחְזוּ הַתּוֹסְפוֹת קוּשְׁיִיתָם מִהִמְקָשָׁה דְמַהֲתַרְצוּן לִיפָא לְהוֹכִיחַ דִּי"ל דְלִהִכִי לֹא מְשַׁנֵּי בְּדִלְיָפָא שְׁהוּת דְאַז לֹא מְתוּקָם כַּר"א ב"צ וְלִהִכִי מוֹקֵן בְּרֵאוּהוּ בְּלִילָה דְאַתְיָן כַּר"א ב"צ וּבְרֵאוּהוּ בְּלִיל שְׁלִישִׁים וּכְרַבְּנָן אֶפְּלוּ בְּרֵאוּהוּ בְּלִיל ל"א.

וְנִיחָא נְמִי לְשׁוֹן רִש"י רֵאוּהוּ ב"ד בְּלִבְד שְׁאִין מִי שְׁיַעֲיֵד אֶלְא הֵם וְלֹא אֲרִישָׁא קֵאִי וְכוּ' דְאַלוּ הָוָה קֵאִי אֲרִישָׁא הִי פִי רֵאוּהוּ ב"ד בְּלִבְד בְּיוֹם שְׁלִישִׁים אֶבֶל בְּלִילָה רֵאוּהוּ עֲדִים אַחֲרִים. וְאִין לְהַקְשׁוֹת דַּמְנ"ל לְהַתּוֹסְפוֹת לְהוֹכִיחַ מִהִמְקָשָׁה דְלָמָּא הָא דְפָרִיף וְלֹא תְהֵא שְׁמִיעָה וְכוּ' הֵינּוּ אֲלִיבָא דַּר"א ב"צ גְּרִידָא דִּי"ל דְּפָסִיקָא לְהוּ לְהַתּוֹסְפוֹת מְדָלָא קֶאֱמַר וְלַר"א ב"צ לֹא תְהֵא שְׁמִיעָה וְכוּ' מְפָלֵל דְּאַלִּיבָא דַּכ"ע פָּרִיף.

וְתוּ דַּא"כ אִין הִכְרַח לְתַרְץ שְׁרֵאוּהוּ בְּלִילָה אֶלְא אֲלִיבָא דַּר"א ב"צ וּמֵאִי הָא דְפָרִיף בְּסִיפָא דְסִיפָא וְכ"ת ה"נ פְּגוֹן שְׁרֵאוּהוּ בְּלִילָה הֵינּוּ הֵךְ דְּמֵאִי קוּשְׁי' דְּאַיְצְטְרִיף סִיפָא דְסִיפָא דְאִי מְסִיפָא ה"א פְּגוֹן שְׁרֵאוּהוּ בְּיוֹם וְלִיפָא שְׁהוּת וּכְרַבְּנָן כַּנ"ל אֶלְא וְדֵאִי דְקוּשְׁי' הִמְקָשָׁה אֲלִיבָא דַּכ"ע דְּנִיחָא לְפָרִשׁ יַעֲמֵדוּ שְׁנַיִם דְּסִיפָא שְׁנַיִם מַב"ד דַּמְש"ה אֵינְרִי בַּב"ד שְׁל כ"ג כַּנ"ל וְזֶה בְּרוּר בְּכּוֹנֵנַת הַתּוֹסְפוֹת וְעֵינֵן פ"ג הַט"ו: פְּרָק ג ה"א עֲדִים וְכוּ' עֵינֵן בַּלַּח"מ וְעַמ"ש לְקַמֵּן הַט"ו: שְׁם ה"ה בְּרֵאוּשׁוֹנָה וְכוּ' עֵינֵן בְּמִפְרָשׁ וּבַלַּח"מ וְעֵינֵן בַּתִּי"ט וְעֵינֵן בַּתְּשׁוּ' שְׁעַר אֶפְרַיִם שְׁאַלְהֵ ל' וּדְבָרֵיו תְּמוּהֵי דְאַדְרַבָּה פִּינּוּן שְׁהַקְרִיבוּ עַל תְּנַאי הָרִי לֹא נִתְקַלְקְלוּ בְּתַמִּיד אֶלְא בְּשִׁיר וְזֶה לֹא הַזְכִּיר רַבְּנּוּ גַם הָאֲרִיף שְׁם לִינְשֵׁב דְבָרִי טַא"ח סִי קַל"ג שְׁלֹא הָיוּ אוֹמְרִים שִׁיר עִם תְּמִיד שְׁל בֵּין הָעַרְבִים ע"ש וְהוּא תְּמוּהָ דְאַפְתִּי לֹא פִּלְטִינּוּ מֵהָא דַּאֲר"ז שְׁאַמְרוּ שִׁיר שְׁל חוּל עִם תְּמִיד שְׁל בֵּין הָעַרְבִים אִף אִם נוֹדָה לְדְבָרֵיו דְקָרוּ לְמוֹסָף שִׁיר שְׁל תְּמִיד בֵּין הָעַרְבִים וְהָא דְאַמְרוּ שִׁיר מְשׁוּם סְפֵק מוֹסָף דְמָה עֵנִין שִׁיר שְׁל חוּל עִם מוֹסָף וְתוּ דְבִהֲדִיא אֶמְרוּ בְּגִמְרָא בְּמַנְחָה מֵהוּ אוֹמֵר קוּל ד' יַחֲזִיל מְדַבֵּר וּבְמַנְחָה שְׁל שְׁבַת אִזּוּ שִׁיר וּמִי כְּמוֹף וְיָדוּעַ דְאִין שִׁיר אֶלְא עַל הֵינֵן ע"ש שְׁפָל דְבָרֵיו תְּמוּהִים וְעֵינֵן בְּבֵאֵר שְׁבַע סוּף מְסַכֵּת תְּמִיד וְז"ל וְהָא וְדֵאִי לַר"מ דְאַמַר בַּפ' אִין נְעַרְכִין הַשִּׁיר מְעַכְבַּ הַקְרָבָן הֵינּוּ אֶפְּלוּ בְּתַמִּיד שְׁל בֵּין הָעַרְבִים וְכֵן פִּי בְּהֲדִיא הַרְמַב"ם ז"ל שְׁם בְּמִשְׁנָה נִתְקַלְקְלוּ הַלְוִיִּם בְּשִׁיר עֵנִינוּ שְׁלֹא אֶמְרוּ שִׁירָה כֹּל עֵיקַר שְׁלֹא יָדְעוּ וְכוּ' עַד כִּי עַכ"פ צָרִיף שִׁירָה עַל כֹּל קְרָבָן ע"כ וְכֵן לְחַכְמִים דְּפִלְגִי עֲלֵי דַּר"מ בַּפ' אִין נְעַרְכִין וְס"ל דְּהַשִּׁיר אִינוּ מְעַכְבַּ הַקְרָבָן הֵינּוּ אֶפְּלוּ בְּתַמִּיד שְׁל שְׁחַר וְכוּ' וּמָה שְׁהַקְרִיבוּ אֶת הַקְרָבָן בְּלֹא שִׁיר כֹּלֵל כְּדַמְפ' בְּגִמְרָא שְׁלֹא אֶמְרוּ כֹּל עֵיקַר צָרִיף לוֹמַר דְּהָךְ מִשְׁנָה אֲתִינִי כְּרַבְּנָן דַּלְר"מ לֹא הָיוּ יְכוּלִין לְהַקְרִיב הַקְרָבָן בְּלֹא שִׁיר וְאִין לוֹמַר דַּאֲה"נ דְּלֹא הַקְרִיבוּ קְרָבָן כֹּל עֵיקַר דַּא"כ לְמָה הַזְכִּיר קַלְקוּל הַשִּׁיר וְלֹא הַזְכִּיר קַלְקוּל הַקְרָבָן.

וְאַפְּשֵׁר לוֹמַר דְּסַתָּם מִתְּנִיתִין כַּר"מ וּמָה שְׁהַקְרִיבוּ הַקְרָבָן בְּלֹא שִׁיר הֵינּוּ שְׁהַקְרִיבוּ בְּלֹא נֶסֶף דְּמִבִּיא אָדָם נֶסֶף לְאַחַר עֲשָׂרָה יָמִים וְהָא דְאַמַר ר"מ הַשִּׁיר מְעַכְבַּ אֶת הַקְרָבָן הֵינּוּ אֶת הַנֶּסֶף וְכוּ' עַד כָּאן לְשׁוֹן הַבֵּאֵר שְׁבַע.

וְאִין הִכְרַעַ דְאַפְּלוּ תִימָא דַּלְר"מ הַשִּׁיר מְעַכְבַּ הַקְרָבָן כְּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן רַבְּנּוּ בַּפִּי הַמִּשְׁנָה שַׁע"כ"פ צָרִיף שִׁירָה עַל כֹּל קְרָבָן וְהָא דְקִי"ל מְבִיא אָדָם זָבָחוּ הַיּוֹם וְנֶסֶפוּ לְאַחַר י' יָמִים מִתְּפָרֵשׁ בְּקְרָבָן יַחֲזִיד שְׁאִינוּ טְעוּן שִׁירָה וּכְמִסְקַנַת הַתּוֹסְפוֹת בַּד"ה וְנִתְקַלְקְלוּ מ"מ שְׁפִיר מִתּוֹקְמָא מִתְּנִיתִין כַּר"מ שְׁהָיוּ מְמַתִּינִים בְּהַקְרַבַת הַתְּמִיד עַד סְמוּף לְחַשְׁכָּה שְׁהָיוּ מְצַפִּים

לעדים ואח"כ הקריבו התמיד וכסבורים היו שיהי' הזמן מספיק לומר שירה ושקעה החמה ולא הספיקו לומר שירה ואדרבה מתניתין מתוקמ' כר"מ דהשיר מעפב ונחשיב קלקול משא"כ לרבנן דלא נחשיב השיר קלקול כלה האי ובהכי ניחא קושני' התוספות הא דלא נחשיב במתניתין קלקול המוספין דיש לומר דאין זה נחשיב קלקול כשפאים עדים סמוך לשקיעה ואין פנאי להקריב המוספין דאטו משום הא לא נקבל עדותן ונקלקל כל הקביעות ואונס רחמנא פטריה אלא שעיקר הקלקול שמחמת שהיו מתעפבים בקרבן נתבטל השיר והשיר מעפב את הקרבן ונמצא קלקול בתמיד ובזה נתבאר לשון רבנו בפ' המשנה.

ולפ"ז נראה דמ"ד שאמרו שיר של חול עם תמיד של בין הערבים לא הי' הקלקול בתמיד דנדאי אין זה קלקול אפילו לר"מ דס"ל השיר מעפב את הקרבן משום דבנדאי אין עיכוב אם אומרים בי"ט שיר של חול אלא שנתקלקלו במוסף שאלו לא אמרו שיר של חול על התמיד הי' אפשר להתנות כמ"ש התוספות ובאמירת' השיר נקבע הפכש לתמיד ושוב לא היו יכולין להקריב מוסף משום עלי' השלם.

ולפ"ז ל"ד שאמרו שיר של חול איירי שבאו עדים ול"ד שלא אמרו שירה כל עיקר איכא לאוקי' בין בבאו עדים ובין שלא באו ואפילו תימא כדעת התוספות דעשה דמוסף דוחה עשה דהשלמה מ"מ ניחא ל"ד שלא אמרו שירה כלל די"ל שפסבורי' היו שעוד היום גדול ואין צורך לדחות עשה דהשלמה ואח"כ שקעה עליהם החמה ולא הי' פנאי לומר שירה על התמיד ובהכי ניחא דברי רבנו דכיון דפסק בפ' המשנה כמ"ד שלא אמרו שירה כל עיקר סובר רבנו דהו' מתניתין סתמא כר"מ דהשיר מעפב הקרבן משא"כ אליבא דרבנן אין זה נחשיב קלקול וקלקול המוספין פשיטא דלא נחשיב קלקול כנ"ל אלא שהי' הקלקול בתמיד עצמו מחמת שהיו ממתנינים בהקרבת התמיד משום עלי' השלם עד שחשכה ולא הספיק הזמן להקריב התמיד שהם היו מאחרים הרבה שפא יהי' הזמן מספיק להקריב אף פכש א' מכבשי המוסף ומחמת זה נתקלקלו בתמיד וכיון דקיי"ל כרבנן דאין השיר מעפב את הקרבן מש"ה לא כתב רבנו לשון המשנה ונתקלקלו בשיר דאתנין לר"מ ומש"ה השמיט נמי סיומא דברי' ולומר שירה שלא בשבוש וזה ברור: שם הט"ו ב"ד שישבו וכו'.

עד סוף הפרק ועיין בלח"מ שנדחק מאד ולא יצא י"ח ביאור. ודברי רבנו הללו צריכים ביאור באריכות עיין בתוספות ד"כ בד"ה הא בניסן ותשרי פי' בקונטרס שהמועדות תלויין בהן מקדשין לצורך בשאר ירחי לא ויש מפרשים איפכא.

ובעל המאור האריך וז"ל אמר אב"י ל"ק הא בניסן ותשרי הא בשאר ירחי בניסן ותשרי מאימין מפני תקנת המועדות בשאר ירחי לא דלא איכפת לן כדאמרינן לקמן דכ"א ע"ב על שני חדשים השלוחין יוצאין ותו לא ורמינהו על ששה חדשים השלוחין יוצאין אמר אב"י ה"ק על פלן שלוחין יוצאין מבערב על ניסן ועל תשרי עד שישמעו מפי ב"ד מקודש ואית דמפרשי איפכא משום דכתיב החדש הזה פלומר שאין מאימין על ניסן ותשרי אבל בשאר ירחי מאימין לצורך שעה דאין פוחתין מד' חדשים חסרים ומסתבר לן כפירושא קמא משום דאב"י מתרץ בתרנויהו בהא ובהא דלקמן ומתרא נמי הא דעולא דאמר עפרוה לאלול ואע"ג דכתיב החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם

וְדַרְשֵׁינוּ כְּזֶה רָאָה וְקִדְשׁ מוֹקְמִינוּ לִי אֲשָׁר יִרְחִי וְעַל סִיפָא דְקִרְא סְמְכִינוּ לִי דְכַתִּיב לְקִדְשֵׁי הַשָּׁנָה כֹּף פִּי ה"ר מֹשֶׁה ז"ל וְלִדְיֵי מִסְתַּבְּרָא כְּמֵאן דְּפִי אִיפְכָא וְלִיפָא רֵאֲיִי לֹא מִתִּירוּצָא דְאַבְיִי וְלֹא מִדְּעוֹנְלָא דְהָא אָמַר רַבָּא ל"ק פֶּאן לְעַבְרוּ פֶּאן לְקִדְשׁוֹ אֲלֵמָא לְעַבְרוּ מְאִימִין בְּכֻלְוּ וְלִקְדְּשׁוּ הוּא דְאִיפָא פְּלוּגְתָא בֵּין נִיסָן וְתַשְׁרֵי לְשָׁאָר יִרְחִי וּבִתְלֻמוּד יְרוּשְׁלָמִי נִמְצָא סְמֵךְ וְסַעַד לְפִי ה"ר מֹשֶׁה ז"ל ר"ז בְּשֵׁם רִיב"ל מְעַמְמִין עַל הַנִּרְאָה לְעַבְרוּ וְאִין מְעַמְמִין עַל שְׂלֵא נִרְאָה לְקִדְשׁוֹ ר' אַחֵי בְּשֵׁם רִיב"ל מְעַמְמִין עַל שְׂלֵא נִרְאָה לְקִדְשׁוֹ וְאִין מְעַמְמִין עַל הַנִּרְאָה לְעַבְרוּ הֲוֵנוּ בְּעֵינֵינוּ מִימַר לֹא פְּלִיגִין מַה דְּמַר ר"ז בְּשָׁאָר כֹּל הַתְּדֻשִׁים מַה דְּמַר ר' אַחֵי בְּנִיסָן וְתַשְׁרֵי ע"כ לְשׁוֹן הַרְזִי"ה.

פִּי לְדַבְּרֵיו דֵּה"ר מֹשֶׁה מוֹכִיחַ כְּפִרְש"י דְּעַל נִיסָן וְתַשְׁרֵי מְאִימִין דְּאַבְיִי לְשִׁיטְתּוֹ דְּמַש"ה אִין הַשְּׁלוּחִין יוֹצְאִין עַד שְׁיִשְׁמְעוּ מִפִּי ב"ד מְקוֹדֶשׁ דְּדִלְמָא יֵאֵימוּ הַב"ד לְעַבְרוּ אַע"פ שְׁנִירְאָה בְּזִמְנֵוּ מִשָּׂא"כ בְּשָׁאָר תְּדֻשִׁים הַשְּׁלוּחִין יוֹצְאִין בְּעָרְבַּ דְּמִסְתַּמָּא לֹא יֵאֵימוּ לְעַבְרוּ דְּלֹא אִיכְפַת לָן וּמִשׁוּם הָכִי נָמִי כִּי אֲתִי עוֹלָא אָמַר עַבְרוּהָ לְאַלוּל אֲלֵמָא דְּמְאִימִין עַל נִיסָן וְתַשְׁרֵי לְעַבְרוּ דְּהָא עֵיבוּר אֲלוּל הֵינֵנוּ תַשְׁרֵי וְסַתֵּר הַרְזִי"ה רֵאֲיוֹתֵיו דְּהָא אַבְיִי קָאִי עָלֵהּ שְׁנוּיָא דְּרַבָּא דְּמַעְבְּרִין אֲבָל לֹא מְקִדְשִׁין וּבָא לְיִשְׁבַּח הָא דְּקִאָמַר ר"י נְשִׂיאָה דְּאִין מְקִדְשִׁין הֵינֵנוּ בְּנִיסָן וְתַשְׁרֵי אֲבָל מְעַבְּרִין אֲפִילוּ בְּנִיסָן וְתַשְׁרֵי וַא"כ לְק"מ מְהָא דְּאִין שְׁלוּחִין יוֹצְאִין בְּנִיסָן וְתַשְׁרֵי דְּתַיִשְׁבֵּנוּ שְׂמָא יֵאֵימוּ לְעַבְרָא וְנִיחָא נָמִי הֵךְ דְּעוֹלָא וּבְסוּף מְסִיק דְּמֵן הִירוּשְׁלָמִי מְשַׁמַּע שְׂמָאֵימִין לְקִדְשׁוֹ בְּנִיסָן וְתַשְׁרֵי (וְאִפְשָׁר דֵּה"ר מְפָרֵשׁ דְּשְׁנוּיָא דְּאַבְיִי אֲדַלְעִיל קָאִי וְחֹלֵק אֲשְׁנוּיָא דְּרַבָּא וְה"ק הָא דְּקִאָמַר עוֹלָא עַבְרוּהָ לְאַלוּל הֵינֵנוּ בְּנִיסָן וְתַשְׁרֵי וְהָא דְּקִאָמַר רַבָּה בַר שְׁמוּאֵל אִין מְעַבְּרִין הֵינֵנוּ בְּשָׁאָר יִרְחִי וַא"כ לְק"מ הָא דְּקִאָמַר ר"י נְשִׂיאָה מְאִימִין לְקִדְשׁוֹ וְאִין גּוֹשְׁיָא מִהִירוּשְׁלָמִי דְּהָא בְּהַכְרַח מְלִתָּא דְּעוֹלָא דְּמְאִימִין לְעַבְרָא אֲלוּל דְּלֹא כְּדַעַת הִירוּשְׁלָמִי דְּאִין מְאִימִין עַל נִיסָן וְתַשְׁרֵי לְעַבְרוּ וַא"כ לְדַעַת ה"ר מ' בְּהַפָּךְ דְּעַל נִיסָן וְתַשְׁרֵי מְאִימִין לְעַבְרוּ אֲבָל לֹא לְקִדְשׁוֹ כְּדִרִיב"ל וְעַל שָׁאָר הַתְּדֻשִׁים מְאִימִין לְקִדְשׁוֹ כְּדִר"י נְשִׂיאָה אֲבָל לֹא לְעַבְרוּ) וְאַלִּיבָא דְּאַמַת אִין רֵאֲיִי מִהִירוּשְׁלָמִי הִזֵּה דַע"כ אִין הַטַּעַם מִשׁוּם דְּנִיסָן וְתַשְׁרֵי אִיכְפַת לָן דַּא"כ אֲמַאי מְקִדְשִׁין וְלֹא מְעַבְּרִין וּבְשָׁאָר יִרְחִי לְהַפָּךְ.

וְנִרְאָה טַעַם הִירוּשְׁלָמִי דְּבַפ"ב דְּעַרְכִּין תַּנּוּן אִין פּוֹחֲתִין מַד' תְּדֻשִׁים הַמְּעוֹבְרִים בְּשָׁנָה וְלֹא נִרְאָה יוֹתֵר עַל שְׁמֹנֶה וְנִחְלָקוּ הֵתֵם בְּפִי הַמְּשַׁנֶּה דְּעוֹלָא סוּבֵר דְּעֵיבוּר שְׁנָה שְׁלֹשִׁים יוֹם וּכְגוֹן שְׁהַשָּׁנָה שְׁלֹפְנִיָּה הֵיטָה מְעוֹבְרַת שְׁנִמְצָא הִי בָּהּ ז' מְלָאִים הִלְכָּהּ בְּדִין לְחִסְרָא בְּשָׁנָה זֹו חֲדָשׁ א' וְלַעֲשׂוֹת ה' מְלָאִים וּמַש"ה מְוֹתֵר לַעֲשׂוֹת רַק ד' מְלָאִים וְאַע"ג דְּמִיְתָרָא סִיְהָרָא חַד יוֹמָא לֹא אִיכְפַת לָן וְה"ק מִתְּנִיתִין אִין פּוֹחֲתִין מַד' מְלָאִים לְפִי שְׂלֵא נִרְאָה לְחִסְרָא יוֹתֵר עַל ח' אֲבָל לְעַבְרָא אֲפִילוּ שְׁמֹנֶה אִין מְעַבְּרִין.

וְר' הוּנָא ס"ל דְּחֲדָשׁ הָעֵיבוּר לְפַעְמִים חֲסַר וְלְפַעְמִים מְלָא כְּרִשְׁב"ג וּמִתְּנִיתִין תְּרִיתֵי קְתָנִי אִין פּוֹחֲתִין מַד' מְלָאִים כְּשֶׁהַשָּׁנָה שְׁלֹפְנִיָּה מְעוֹבְרַת מְשֻׁלְשִׁים יוֹם וְאִין פּוֹחֲתִין מַד' חֲסָרִים כְּשֶׁהַשָּׁנָה שְׁלֹפְנִיָּה מְעוֹבְרַת מַכ"ט יוֹם.

וּלְפ"ז י"ל דְּסוּבֵר הִירוּשְׁלָמִי (כְּעוֹלָא דְּלַעוֹלָם אִין עוֹשִׁין ח' מְלָאִים וְאִם הַשָּׁנָה שְׁלֹפְנִיָּה מְעוֹבְרַת עוֹשִׁין ח' חֲסָרִים וּמִיְתָר חַד יוֹמָא וְאִם יֵאֵימוּ לְקִדְשׁוֹ מִיְתָר תְּרִי יוֹמֵי אֲבָל מְאִימִין לְעַבְרוּ בְּחֲדָשׁ הָעֵיבוּר שְׁהוּא לַעוֹלָם מְלָא וּבְנִיסָן וְתַשְׁרֵי לְהַפָּךְ מְאִימִין לְקִדְשׁוֹ

משום ירקי ומתנא ויאיימו על החדשים האחרים לעברו אבל אין מאיימין לעברו פינו
דבחדשים הבאים אין מאיימין לקדשו.

א"נ דסובר) כמ"ד במסכת ר"ה די"ט ע"ב דחדש עיבור לעולם חסר וא"כ ח' מלאים
עבדינו וח' חסרים לא עבדינו הילכך בשאר חדשים אין מאיימין לקדשו דאין צורה אבל
מאיימין לעברו ובהחדש ניסן ותשרי להפך מקדשין לצורה פינו דיש לתקן שיאיימו
בשאר חדשים לעברו אבל אין מאיימין לעברו פינו שאין מאיימין בשאר חדשים
לקדשו.

וכל זה דוחק דמשמעות הירושלמי שמאיימין על הנראה בזמנו לעברו דאין צורה ונראה
פשוט כפי הירושלמי לדעת רבנו דלענין קידוש יש סכרא טפי לאיים בניסן ותשרי פינו
דבעינו המועדים בזמנם והעיקר הוא החשבון שסומכין עליו הב"ד הילכך מאחר
שהחשבון הוא לקדשו אע"פ שלא ראו העדים מאיימין עליהם שתתקיים עדותן כפי
האמת ויהיו המועדים בזמנם והיינו מה דאמר ר' אחי מעממין על שלא נראה לקדשו פינו
שהחשבון הוא לקדשו ואין מאיימין על החדש שנראה בזמנו לעברו הפך האמת שהוא
קלוקל המועדות פינו שנראה בזמנו ובשאר חדשי השנה אין מקפידין לאיים לקדשו דאם
אין עדותן מתקיימת ויעשו זה החדש מעובר לא יתקלקלו החדשים הבאים דמסתמא
תכף בחדש הבא יהי נראה בעליל ויהיו החדשים הבאים חסרים אבל מאיימין בשאר
חדשי השנה לעברו הפך האמת הואיל שפכר יצא שמו מעובר וכמשמעות לשון רבנו
ולפ"ז פ"י מאיימין לקדשו דמצנה לאיים כדי לקיים האמת בניסן ותשרי ואין צורה לאיים
בשאר חדשי השנה ופ"י מאיימין לעברו דמותר לאיים הפך האמת בשאר חדשי השנה
הואיל ויצא שמו מעובר ואסור לאיים בניסן ותשרי.

והירושלמי הנה סיעתא לפי רבנו דמאיימין לעברו היינו כשבאו עדים אחר יום שלשים
ואחד שפכר עשו את החדש מעובר וכבר הקריבו מוסף ביום ל"א ודלא כפרש"י
שמאיימין על העדים שבאו ביום שלשים שיחרישו דא"כ אמאי אין מאיימין לעברו
בניסן ותשרי ומאיימין לעברו בשאר חדשי השנה דכינו דאיכא קלוקל במוסף ר"ח
דמחללין עליו את השבת הנה לי בניסן ותשרי גם דחוק פרש"י שמפרש מאיימין לקדשו
שמאיימין על העדים שיעידו שקר דאין זה סכרא וגם מסתמא אם לא נראה בזמנו אין
פאן עדים פלל אלא מפרש רבנו פגון שמתיראי' הב"ד שלא יתפחשו בבדיקות א"נ
בזוממין.

ועיין לעיל פ"ב ה"ב דפסק רבנו דקדשו ב"ד ואח"כ הונו הנה מקודש והלח"מ לא ידע
מקומו והוא בתוספתא רפ"ב דר"ה וז"ל קדשו את החדש בזמנו ונמצאו עדים זוממין
ה"ז מקודש ובירושלמי רפ"ג דר"ה ר"י בשם ר"י בר פזי קדשוהו ואח"כ נמצאו העדים
זוממין ה"ז מקודש קם ר"י עם ר"י ב"פ א"ל אמה שמעת מן אבוה הא מלתא א"ל פן
אמר אבא בשם ר"י אין מדקדקין בעדות החדש ע"כ והיינו משום דכינו שהאמת ע"פ
החשבון נראה בזמנו וכבר קדשוהו ב"ד לא מהדרין עובדא.

ומ"ש רבנו ריש פרקין ואם הי' ביניהם יתר על פן לא ילכו וכו' היינו שלכתחלה אין
מצנה עליהם לילה דכינו שעברו פכר הב"ד את החדש קרינו בי' אהם ואפילו מזידין
ומועדי ד' נקראו אבל פאן פתב רבנו ב"ד שישבו פל יום שלשים פ"י לפי שעלה בחשבונם

שְׁתַּרְאָה הִירַח בְּזַמְנוֹ כַּמְבֻנָּאָר בְּדַבְרֵי רַבְנוּ פ"א ה"ו ע"ש וְאַחַר ד' או ה' יָמִים בָּאוּ עֲדִים
בְּדִיעֵבַד וְדָלָא כְּמוֹ שְׁנֵדְחַק הַלַּח"מ רִישׁ פְּרָקִין וּמָה שְׁפִסִּים שֵׁם הַלַּח"מ וּבְזֶה נִתְיַשֵּׁב אֲצִלֵי
קוֹשְׁיָא אַחֲרֵת וְכו' לַק"מ דְּהַרֵי רַבְנוּ דְקִדְקָא פְּאָן בְּלִשׁוֹנוֹ הִי"ט וְכֵן אִם בָּאוּ עֲדִים לְהַזִּים
וְכו' קוֹדֵם שְׁקִדְשׁוּהוּ ב"ד דְּכַוְנוֹנְתוֹ דְדוֹקָא אִם הוֹזְמוּ קוֹדֵם שְׁקִדְשׁוּהוּ ב"ד הוּא דְמֵאִימִין
עַל הַמְזִימִין שְׁתַּתְּבַטֵּל הַהֲנֻמָּה וְאִם עֲמָדוּ בְּהַזְמִתָּן אִין מְקַדְשִׁין אֲבָל אִם פְּכַר קִדְשׁוּ ב"ד
וְאַח"כּ בָּאוּ זוּמְמִין אַע"פ שְׁעֲמָדוּ הַזּוּמְמִין בְּעֲדוּתָן הַחֲדָשׁ מְקוֹדֵשׁ כַּמ"ש רַבְנוּ פ"ב ה"ב
קִדְשׁוּ אֶת הַחֲדָשׁ וְכו' וְנִמְצְאוּ זוּמְמִין וְהַלַּח"מ לֹא דַק.

וְדִקְדָּק רַבְנוּ בְּלִשׁוֹנוֹ הִצַּח וְאַחַר ד' או ה' יָמִים וְכו' לְפִי מ"ש רַבְנוּ לְקַמֵּן פִּי"א הִי"ז וְלְפִי
שְׁתַּרְאָה לֹא תִהִי אֲלָא בֵּא"י כַּמ"ש עֲשִׂינוּ כָּל דְרָכֵי הַחֲשָׁבוֹן הַזֶּה בְּנוֹיִים עַל יְרוּשָׁלַיִם
וְלִשְׁאָר הַמְקוֹמוֹת הַסּוֹבְבִים אוֹתָהּ בְּכַמוֹ שֵׁשָׁה או שְׁבַע יָמִים שְׁבִהֵן רוֹאִין אֶת הִירַח תָּמִיד
וּבָאִים וּמְעִידִים בְּב"ד וְכו' נִמְצָא דְהִנְהוּ שְׁרַחוּקִים טְפִי מִן ו' או ז' יָמִים אֲפִילוּ רוֹאִין אֶת
הִירַח אִין לְסִמְנָה עֲלֵיהֶם דַּמ"מ לֹא נִרְאָה בִירוּשָׁלַיִם וְלִזְהָ דְקִדְקָא רַבְנוּ וְכַתֵּב וְעִבְרוּ אֶת
הַחֲדָשׁ בְּיוֹם ל"א וְאַחַר ד' או ה' יָמִים דְהִינְנוּ בְּיוֹם ל"ה או בְּיוֹם ל"ו בָּאוּ עֲדִים וְהִעִידוּ
שְׁרָאוּ אֶת הַלְבָנָה אוֹר לְיוֹם שְׁלֹשִׁים שְׁנִמְצָא בִינֵיהֶם לִירוּשָׁלַיִם מִהֶלֶךְ ו' או ז' יָמִים (וְעִנְיָן
מ"ש רַבְנוּ ו' או ז' יָמִים יֵשׁ לִיְיָשְׁבוּ ע"פ מָה שֶׁהִבִּיא בְּס' אֵלִים חֶלֶק גְּבוּרַת ד' מְדַרְגָּה כ"ט
שְׁנֵי דַעוֹת לֹא־יִפְרָכִיס הַתּוֹכֵן אִם הִיָּקֹף הָאֶרֶץ ל"א אֲלֵף מִיל או ל"ד אֲלֵף מִיל וְנִמְצָא מִהֶלֶךְ
ג' מַעֲלוֹת סְבִיב יְרוּשָׁלַיִם או מִהֶלֶךְ ו' יָמִים או מִהֶלֶךְ ז' יָמִים) וּמָה שְׁפִסִּים רַבְנוּ וְאֲפִילוּ
בָּאוּ בְּסוֹף הַחֲדָשׁ וְכו' מִשְׁפַּחַת לִי כְּגוֹן שְׁנַתְּעַכְּבוּ בְּדַרְגָּה א"נ לְפַמ"ש רַבְנוּ לְקַמֵּן פַּח"י
ה"ט"ו לְפִיכָּה אִם יִרְאָה הִירַח בְּמִדְיָנוֹת שֶׁהֵן לְמִזְרַח א"י וּמְכַוְנוֹת * (וּמְכַוְנוֹת) * כְּנִגְדָּה
בְּיָדוּעַ שְׁנִירְאָה בֵּא"י וְשִׁפִּיר מִשְׁפַּחַת לִי שְׁיָהֵן בֵּין עַדֵי רֵאִי לְב"ד מִהֶלֶךְ כ"ח יָמִים אַע"פ
שְׁזָהוּ מְצִיאוֹת רְחוֹק דְכִינּוּן שֶׁהִי כ"כ רְחוֹק מֵא"י לְמִזְרַח מִסְתַּמָּא נִרְאָה בְּעֵלִיל בֵּא"י הֵן
אַמַּת שְׁלַכְאוּרָה דְבָרֵי רַבְנוּ תְּמוּהִים דְהֵאִיף ס"ד דְלֹאֲחַר שְׁקִדְשׁוּ ב"ד אֶת הַחֲדָשׁ בְּיוֹם
ל"א יַחֲזִרוּ וַיִּקְדְּשׁוּ בְּזַמְנוֹ כְּשֶׁבָּאוּ עֲדִים לְאַחַר ד' או ה' יָמִים שְׁזָה סוֹתֵר לְכַאוּרָה מ"ש
רַבְנוּ פ"ב ה"ח דְרֵאוּהוּ ב"ד וְכָל יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֲמָרוּ ב"ד מְקוֹדֵשׁ עַד שְׁחַשְׁכָה לַיִל ל"א
וְכו' אִין מְקַדְשִׁין אוֹתוֹ וַיְהִי הַחֲדָשׁ מְעוֹבָר וְכו' דְפִשְׁטָא דְמִתְנִיתִין דְלַעוֹלָם מְעוֹבָר אֲפִילוּ
אִין מִן הַצְּנוּרָה לְעִבְרוּ וְאֲפִילוּ לְדַעַת יֵשׁ מִן הַחֲכָמִים דְלַקַּמֵּן הִי"ז דְלַעוֹלָם אִין מְעַבְרִין
לְצוּרָה וּכְבָר הַרְגִישׁ בְּזֶה הַמְפָּרֵשׁ לְעֵיל פ"ב ה"ט וְנִכְנַס בְּדַחוּקִים.

אַבְל רֵאִיתִי שְׁרַבְנוּ הוֹצִיא דִין זֶה מִסּוּגֵיָא עֲרוּכָה בַר"ה ד"כ א"ד אר"נ אף אָנּוּ נְמִי תְּנִינָא
וְכו' מִתִּיב רַב כְּהֵנָּא וְכו' עֵינִין בְּפִרְש"י וְהוּא דְחוּק מִכְּמָה פָּנִים חֲדָא דְקֵאֲרִי לִי מֵאִי קֵאֲרִי
לִי מְרִישָׁא דְעַל שְׁנֵי חֲדָשִׁים מְחַלְלִין דְנָהִי דְאִיתָא לְדַמֵּר עוֹקְבָא דְאֲדָר לְעוֹלָם חֶסֶר אַפְתִּי
קִשָּׁה בְּשֵׁאָר יְרַחֵי דְנֻדָּאֵי זִימְנִין מְלֵא וְזִימְנִין חֶסֶר אֲמֵאֵי מְחַלְלִין בְּזַמְנָן שְׁב"ה קִיָּים עַל כָּל
נְעֻבְרֵי הָאִידְנָא אֲלָא וְדָאֵי דְבִשְׁאָר יְרַחֵי אִינְרֵי בְּאִיקְלַע יוֹם ל"א בְּשַׁבַּת וּמִשׁוּם דְמַצְנָה
לְקַדְשׁ עַל פִּי הָרֵאִי וְא"כ גַּם מְרִישָׁא דְעַל שְׁנֵי חֲדָשִׁים לִיכָּא סִייעָתָא.

גַּם מֵאִי הָאֵי דְקָמוּתֵיב רַב כְּהֵנָּא מִפְּחַ דְּוּמְיָא דְלֵר"נ דְלִישְׁנָא בְּתָרָא דַס"ל הֵף סְבָרָא
דְנִיעֵבְרֵי הָאִידְנָא דְאִתָּם וְאֲפִילוּ מְזִידִין ע"כ סִיפָא בְּחַל יוֹם ל"א בְּשַׁבַּת וְאִין פְּאָן תִּיּוּבָתָא
דַה"ק מְפִי תַקְנַת הַקְּרָבָן שְׁיִקְרִיבוּ ע"פ עַדֵי רֵאִי מִש"ה מְחַלְלִין וְאִין לּוֹמֵר דַס"ד דְרַב
כְּהֵנָּא דָאִין סְבָרָא לּוֹמֵר נִיעֵבְרֵי הָאִידְנָא דַא"כ אִין צָרִיף לְאוֹתֵיב מִפְּחַ דְּוּמְיָא.

ותו ד'דוחק לפרש הא דמשני הב"ע דאי קלע יום ל"א בשבת דמצנה לקדש ע"פ הרמב"ם דלא כר"א ב"צ דאפסקה הלכתא פנותי דכ"ד דאם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו. ותו דליכא למימר דמצנה לעבר ע"פ עדים עיין בסנהדרין דף ע' דעיבור החודש בליילה שקודם ר"ח ע"ש בפרש"י ובדברי רבנו פ"ג ה"ז.

גם דחוק לשון ניעברי' האי דנא וניקדשי' למחר דהל"ל אמאי מחללין ניעברי' ותו לפמ"ש לעיל פ"ב ה"ט אין מקדשין ביום ל"א ע"פ עדים שראו ביום שלשים ואין לומר דה"ק וניקדשי' למחר ע"פ עדים שראו בליל ל"א דאפתי אמאי אין מחללין שמה יתפסו השמים בעבים ביום מחר.

ותו דמבואר בדברי רבנו פ"א מהק"ה ה"ג שאין נזקקין כלל לירח ביום ל"א אפילו איקלע יום ל"א בחול משמע דאין העדים הולכים כלל להעיד על ראיה הירח וכו' מבואר בריש פרקין פ"ג ע"ש.

ותו דלפי מה דמסיק רב פהנא תיובתא וא"כ קשה ניעברי' האי דנא וצ"ל כגון דאי קלע יום ל"א בשבת ולעיל בפ"ג ה"ב משמע דעל שני חדשים מחללין אפילו באיקלע יום ל' בשבת נהרי לפמ"ש דדעת רבנו דאין העדים מעידים על הראי' בליל עיבורו ע"כ לא מתפרשים דבריו לעיל ה"ב אלא באיקלע יום ל' בשבת.

לכן ברור כמש"ש דרבנו מפרש הסוגיא זו באופן אחר עיין פח"י מהק"ה ה"ה שכתב שם רבנו וז"ל עדים שראו את החדש בזמנו וכו' וקדשו ב"ד את החדש הזה הראשון וכו' וליל שלשים לא נראה הירח וכו' מפני שפסוהו העבים וכו' ועברו את החדש ונמצא יום ר"ח הב' יום ל"א כמ"ש והתחילו למנות כ"ט ימים מן יום ל"א וליל שלשים לא נראה הירח א"ת שפ"ד מעברין את זה וכו' פ"ד אפ"ש שלא יראה הירח בליל שלשים גם מחדש זה ונמצא מעברין והולכין וכו' כל השנה פ"ד ונמצא בחדש האחרון אפ"ש שיראה הירח בליל כ"ה וכו' ואין לה דבר שחוק והפסד יותר מזה ואל תתמה וכו' אלא הקבלה וכו' מפי מרע"ה בזמן שלא יראה הירח בתחלת החדשים חדש אחר חדש ב"ד קובעים חדש מלא וחדש חסר וכו' בקביעה ולא בקידוש שאין מקדשין אלא על הראייה ופעמים עושין מלא אחר מלא וחסר אחר חסר כמו שיראה להם מן החשבון ומכוננים לעולם בחשבונם שאם יראה הירח בחדש הבא יראה בזמנו או בליל עיבורו לא שיראה קודם זמנו שהוא ליל כ"ח וכו' ע"ש.

ובזה נתברר הא דשלחו לי למר עוקבא דאדר הסמוך לניסן לעולם חסר פי' דמחסרין אותו ב"ד בקביעה ולא בקידוש אפילו לא באו עדים משום דתמיד ראוי הירח לראות בזמנו דלא יבצר במשך השנה דמלאים שכיחי טפי בזמן דליכא עדים שיראה בזמנו ולא יבצר במשך השנה שלא יהי' חדש אחד שנעשה מלא שלא כפי החשבון אלא מתמת שלא באו עדים או שנתפסו השמים בעבים והיו הב"ד מכוננים בקביעות שיהיו מחסרין בקביעה חדש אדר.

והיינו דפרי"ד ר"נ אי אמרת לעולם חסר אמאי מחללין כיון דבלא"ה יחסרו הב"ד את החדש בקביעה. ומשני משום דמצנה לקדש ע"פ הראי' כמ"ש פח"י ה"ה דכשמתחסרין

ולפ"ז קשה דלפמ"ש פאן דאפילו בסוף החדש חונרין ומונין מיום ל' א"כ יש לומר שזה אומר ב"ו ידע בעיבורו של חדש משמע דזה שאמר ב"ז פנינו האמת כפי בזמן שאין מקדשין ע"פ הראיה.

ויש ליישב דלפמ"ש רבנו שזה ידע בעיבורו של חדש משמע שזה שאמר ב"ז פנינו האמת כפי מה שיודעים הב"ד היום אבל אה"נ דהיא שזה שאמר ב"ו פנינו האמת עדותן קיימת בכה"ג הנ"ל.

ובהכי ניחא קושית התוספות בפסחים די"א ע"ב ד"ה זה ידע וכו' וה"ה דהמ"ל זה ידע בחסרונו של חדש וכו' דלדבר רבנו היא שהאמת כזה שיידע בחסרונו של חדש אין חילוק בין רבו של חדש או מיעוטו וא"כ אדרבה זה סייעתא למ"ש רבנו אבל ראיתי דרבנו הוציא דין זה מסוגיא ערוכה ד"כ ע"ב תרי ירחי חסרי קלא אית לי' ע"ש בפרש"י דדחוק טובא דכיון דקיי"ל על ששה חדשים השלוחין יוצאין על אלול ועל אדר וא"כ אין מקום לספק הנה שמא חסרוהו לאב אלא במקומות הרחוקים יותר משלשים יום דלא מטו שלוחי אלול וא"כ מאי האי דקמשני תרי ירחי חסרי קלא אית לי' דמי נגיד לנו את זה פניו דרחוק טובא ומה שפרש"י פבר יצא הקול לפני פסח איננו מעלה ארוכה דאפתי יעשו ר"ה ג' ימים ומה שהשריש רש"י דטבת ותמוז לעולם חסר לא ידעתי מאי פסקא דתמוז וטבת לעולם חסר ואב ושבת זימנין מלא וזימנין חסר.

וילדבר רבנו ניחא בפשיטות דאירי במקום דלא מטו שלוחי ניסן ושלוחי תשרי ומטו שלוחי אלול ואדר דאע"ג דיוצאין על האדר מפני הפורים מסתמא היו הולכין אף לאחר הפורים להודיע למקומות הרחוקים כדי שיידעו זמן ר"ח ניסן בספק והא דפרי' דלמא חסרוהו לאב וחסרוהו לאלול היינו דניחוש שמא קבעו ר"ה ביום כ"ט לאלול וחסרוהו לאב אחר שעברוהו אע"ג שהגידו השלוחין דעברוהו לאב וא"כ מוכח דאפילו באו בסוף חדש מקדשין דאי ס"ד דבתחלת החדש מקדשין א"כ למאי ניוחוש שמא חזרו הב"ד וקידשו ר"ח אב דא"כ בהכרח היו הב"ד משלחין שלוחים שניים למקומות הרחוקים להודיע שנתעבר בטעות אלא ודאי דמקשה דניחוש שמא חסרוהו לאב בסוף חדש אלול דעדיין לא מטו שלוחי השני' ומשני תרי ירחי חסרי קלא אית להו לב"ד פי' ויודעים הב"ד ע"פ חשבון שיהי' כה ומסתמא היו הב"ד מחסרין אב בקביעות וכיון דמטו שלוחי אלול ואדר ואמרו שעברו ב"ד לאב ושבת מסתמא ידעו הב"ד שלא יהיו תרי ירחי חסרי והא דקאמר קלא אית לי' היינו לב"ד שהם בודאי משקיפין מראשית אחרית.

ובהכי ניחא נמי לדבר רבנו ה' סוגיא שבדי"ט ע"ב פסקא על אלול וכו' שדדחקו רש"י ותוספות בבבאור' וילדבר רבנו רוחא שמעתתא דפרי' פניו דנפקא להו אלול אתשרי למה להו דהא מימות עזרא ואילך מחסרין תמיד בקביעות.

ומשני לא מצינו דלא איצטרף דלעולם שכיחי מלאים פנ"ל ומוכרחים הב"ד לחסר בקביעות אלול כדי שלא יראה הירח בליל כ"ח לתשרי הא איצטרף כגון שהי' בכל חדשי השנה עדי ראיה' לפי החשבון אין הרשות ביז ב"ד לחסר בקביעה אלול ומעברין אותו כ"ש היא שבאמת יום הראי' בליל ל"א.

וּפְרִיָהּ וְהָא מְקַלְקֵלָא ר"ה לְבַנֵי הַגּוֹלָה וּמוֹטָב הִי' לַעֲשׂוֹתוֹ תְּמִיד חֶסֶד מְשׁוּם תְּקַנַּת בְּנֵי הַגּוֹלָה וּמְשַׁנֵּי מוֹטָב וְכו'. וְלַעֲנִן קְוִשְׁיַת הַמְּפָרֵשׁ פ"ב ה"ט הַג"ל נִרְאֶה דְּמְפָרֵשׁ רַבְּנֵנוּ דְּאִין מְקַדְּשִׁין אֶת הַחֹדֶשׁ לְאַחַר שְׁנַתְעַבְרָא אֲלֵא דְּוָקֵא בְּזִמְנָא שְׁאִין ב"ה קָיָים דְּלִיפְּא מוֹסָף אוּ בְּזִמְנָא שַׁב"ה קָיָים וּבָאוּ עֲדִים רְחוּקִים לְאַחַר שְׁהַקְרִיבוּ קָרְבָן מוֹסָף וּכְמ"ש רַבְּנֵנוּ וְאַחַר ד' אוּ ה' יָמִים וְכו' אֲבָל אִם בָּאוּ עֲדִים בְּיוֹם ל"א בְּזִמְנָא שַׁב"ה קָיָים שְׁאִם נִקְבַּל עֲדוּתָן יִתְבַטַּל מוֹסָף ר"ח קָרִינָן בִּי אַתֶּם אֲפִילוּ מְזִידִין וּמְעַבְרִין בְּשַׁבִּיל תְּקַנַּת מוֹסָף.

וְאַפְשָׁר לֹדְמַר דַּאֵה"נ הִיכָא דְּרַאוּהוּ ב"ד וְכָל הָעָם דְּמוֹנִין מִיּוֹם שְׁלֹשִׁים אֲלֵא הָא דְּתַנְנָה"ז מְעַנְפֵר הִינְנוּ רַק לַעֲנִן הַקְרַבַת מוֹסָף וְזֵהוּ שְׁפַתְב רַבְּנֵנוּ פ"ב וְלֹא יֵהִי ר"ח אֲלֵא יוֹם ל"א וְכו' ר"ל דְּרַק לַעֲנִן זֵה הִנֵּה מְעַנְפֵר דְּנִקְבַע ר"ח בְּיוֹם ל"א לְהַקְרִיב מוֹסָפִין אֲבָל לֹא לְמַנְיָן הַחֹדֶשׁ דְּמוֹנִין מִיּוֹם שְׁלֹשִׁים וּלְפ"ז לִיתָא מ"ש הַמְּפָרֵשׁ פ"ג ה"ו פִּיסקָא נוֹהֲגִין אוֹתוֹ הַיּוֹם קַדְשׁ וְכו' וּמוֹנִין מִיּוֹם שְׁנֵי עֶשְׂרֵה וְעוֹשִׁין צוּם וְכו' ע"ש אֲלֵא דְּוִדָּאֵי מוֹנִין מִיּוֹם רַאשׁוֹן.

א"נ דְּכִינֵן שְׁרַאוּהוּ ב"ד וְכָל הָעָם וְנִתְפָּרְסָם קְדוּשַׁת יוֹם שְׁלֹשִׁים וְאַפ"ה עוֹשִׁין בְּמִזִּיד ר"ח בְּיוֹם ל"א לְהַקְרִיב מוֹסָפִין דְּלֹא הִנֵּה חוֹלִין בְּעֲזָרָה דְּאַתֶּם אֲפִילוּ מְזִידִין שׁוֹב מְגוּנָה שְׁיַחְזִירוּ וַיִּקְדְּשׁוּ בְּיוֹם ל"ב אֶת יוֹם שְׁלֹשִׁים מִשָּׂא"כ אִם בָּאוּ עֲדִים אַחַר ד' אוּ ה' יָמִים אִין חוֹשְׁשִׁין לְמָה שְׁהַקְרִיבוּ מוֹסָף בְּיוֹם ל"א וְחוֹזְרִין וּמוֹנִין מִיּוֹם שְׁלֹשִׁים דְּהַפֵּל יוֹדְעִים שְׁבָאֲנוּס הַקְרִיבוּ הַמוֹסָף בְּיוֹם ל"א וְזֵה בְּרוּר.

וְעַתָּה נִבְא לְבָאָר דְּבָרֵי רַבְּנֵנוּ הַלְלוּ עַל דְּרַף הַסּוּגִיָא ד"כ דְּמַאֲיָמִין עַל הַחֹדֶשׁ וְכו' וְנִקְדִים הָא דְּאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִי ר"פ רַאוּהוּ ב"ד מִתְּנִיתִין פְּלִיגָא עַל ר"ז רַאוּהוּ ב"ד וְכָל יִשְׂרָאֵל וְנִחְקְרוּ הָעֲדִים וְלֹא הִסְפִּיקוּ לֹדְמַר מְקַדְּשׁ עַד שְׁחַשְׁכָה ה"ז מְעַנְפֵר מְפָנִי שְׁחַשְׁכָה הָא אִם לֹא חַשְׁכָה לֹא הָדָא אֲמָרָה אִין מַאֲיָמִין עַל הַנִּרְאָה לְעַבְרוֹ מִתְּנִיתִין פְּלִיגָא עַל ר' בָּא יְכוּל אִם הִיָּה צְרִיף לְשָׁנֵי יָמִים נוֹתְנִים לוֹ שְׁנֵי יָמִים ת"ל אוֹתוֹ.

אִין לוֹ אֲלֵא יוֹם א' בְּלִבְד הָדָא אֲמָרָה אִין מַאֲיָמִין עַל שְׁלֹא נִרְאֶה לְקַדְּשׁוּ מִתְּנִיתִין פְּלִיגָא עַל ר' בָּא יְכוּל כְּשֵׁם שְׁמַעְבְּרִין אֶת הַשְּׁנָה מְפָנִי הַצְּנוּרָה כְּף יִקְדְּשׁוּ אֶת הַחֹדֶשׁ מְפָנִי הַצְּנוּרָה ת"ל הַחֹדֶשׁ אַחַר הַחֹדֶשׁ הָיוּ הוֹלְכִין הָדָא אֲמָרָה אִין מַאֲיָמִין עַל שְׁלֹא נִרְאֶה לְקַדְּשׁוּ.

מִתְּנִיתִין פְּלִיגָא עַל ר' בָּא יְכוּל אִם לֹא נִרְאֶה הַלְבָנָה לְשָׁנֵי יָמִים כְּף יִקְדְּשׁוּ אֶת הַחֹדֶשׁ לְשָׁנֵי יָמִים ת"ל אוֹתָם אֲלֵה הֵם מוֹעֲדֵי מְפָנִי שְׁלֹא נִרְאֶה הָא אִם נִרְאֶה לֹא הָדָא אֲמָרָה אִין מַאֲיָמִין עַל שְׁלֹא נִרְאֶה לְקַדְּשׁוּ ע"כ.

פִּירוּשׁ דְּר"ז סְבִירָא לִי דְּמַאֲיָמִין אִף בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים לְעַבְרוֹ כְּפִרְש"י וּבְהָא אִיתּוֹתְב מִמִּתְּנִיתִין דְּרַאוּהוּ ב"ד דְּמִשְׁמַע הָא אִם לֹא חַשְׁכָה לֹא וְאַח"כ קְאָמַר דְּבִרְיִיתָא דְּקְאָמְרָה יְכוּל אִם הִי צְרִיף לְחַסְרָא שְׁנֵי יָמִים נוֹתְנִים לוֹ ת"ל אוֹתוֹ וְשִׁפִּיר מוֹכַח דְּאִין מְקַדְּשִׁין לְצוּרָה כְּשֵׁלֹא בָּאוּ עֲדִים דְּאִי ס"ד דְּמְקַדְּשִׁין לְצוּרָה לֹא מְשַׁפְּחַת שְׁיִהִיו צְרִיכִין ב' יָמִים וְאַח"כ קְאָמַר דְּבִרְיִיתָא דְּיְכוּל אִם לֹא נִרְאֶה הַלְבָנָה פְּלִיגָא אֲדַר' בָּא (וְאִין צוּרָה לְהַגִּיָּה) דַּה"פ הָא אִם נִרְאֶה שְׁלֹא נִתְקַשְׁרוּ הַשְּׁמַיִם בְּעֵבִים אֲלֵא שְׁהַמּוֹלָד בְּלִיל ל"ב לֹא מְשַׁפְּחַת לִי נְאִי ס"ד דְּמְקַדְּשִׁין לְצוּרָה כְּפִרְש"י הַכְּף הָאָמַת א"כ גַּם בְּכַה"ג נְמִי מְשַׁפְּחַת לִי כְּגוֹן שְׁקוּדְשׁוּ לְצוּרָה הַכְּף הַחֹשְׁבּוֹן הִינְצָא מְזֵה דְּמִסְקַנַת הִירוּשְׁלַמִי דְּאִין מְקַדְּשִׁין וְאִין מְעַבְּרִין לְצוּרָה הַכְּף הַחֹשְׁבּוֹן הָאָמַתִּי.

ולפ"ז הא דקנימא לן בסוגיין דמאיימין היינו באופן שהאיום מספיק לחשבון האמתי. ולפ"ז דעת רבנו הראשונה דחדש שפבר יצא שמו מעובר מאיימין לעברו פ"ל להניחו מעובר הפך האמת ואם עומדים בעדותם ויש צורך מעברין לצורה פ"ל שמניחין מעובר ובניסן ותשרי אין מאיימין לעברו ואין מעברין לצורה פ"ל שמניחין מעובר שמו מעובר ויש חכמים דס"ל דאפילו בשאר חדשים אין מאיימין לעברו ואין מעברין לצורה אפילו יצא שמו מעובר והכל מודים דמאיימין לקדשו כפי האמת להספיק עם החשבון ודעת יש חכמים הללו דפסקו כרב דימי דמתני מלתא דריב"ל איפכא דמאיימין לקדשו דלא מחזי כשיקרא פניו שהחשבון הוא לקדשו מאיימין על הזוממין או שלא תפכשו בבדיקו' לקיים עדותם דסתם עדים באים לקדשו דאין העדים מעידים על הראי' בליל עברו פ"ל ואין מאיימין לעברו להכחיש עדותם פשיצא שמו מעובר דמחזי כשיקרא הפך החשבון ולפ"ז הא דשלח ר"י נשיאה מתפרש אפילו בשאר ירחי והא דתני רבה בר שמואל כדמהפך לי' רבא שמעברין לצורה ואין מקדשין כי הא דאמר ענלא עברוהו לאול מתפרש בהכרח דמעברין לצורה הפך האמת בזמן שקודשין בקיבוע כמ"ש רבנו לקמן פ"ח הי"א ע"ש אבל אין מקדשין לצורה הפך האמת אף בזמן שקובעין לפי חשבון דכיון דליכא עדי רא' וגם החשבון הוא לעברו אסור לקדשו לצורה משא"כ לעברו שרי דאע"פ שהחשבון הוא לקדשו הרי ליכא עדים ובהכי מתפרשא הסוגיא דענלא אמר עברוהו לאול משום ירקא ומתיא והי' בזמן שקובעין ע"פ חשבון כדלקמן פ"ח ופרי' מברייתא דרבה בר שמואל והגיה רבא פנ"ל ומייתי סייעתא ממלתא דריב"ל דס"ל מאיימין לעברו הפך האמת הואיל ויצא שמו מעובר להכחיש העדים ואין מאיימין לקדשו לחזק האמת אלמא דמעברין שרי לצורה ולא לקדש ומוקי' מלתא דר"י נשיאה דמאיימין לקדשו לחזק האמת בניסן ותשרי.

ואע"ג דקיי"ל כהיפוכו דרב דימי מ"מ אין סתירה דאע"ג דמאיימין לקדשו ולא לעברו בדאיכא עדים אפ"ה מעברין לצורה ואין מקדשין בזמן שקובעין ע"פ החשבון דלאו הא בהא תליא ובנגל לחלק ביניהם בסברא טובה דאע"ג דמעברין לצורה דהא ליכא עדים אפ"ה אין מאיימין לעברו דאיכא עדים ואע"ג דמאיימין לקדשו כפי החשבון אפ"ה אין מקדשין לצורה הפך החשבון והא דמייתי ראי' וכי הא דאריב"ל בא להוכיח מדמאיימין לעברו כ"ש דמעברין לצורה בדליכא עדים ומדאין מאיימין לקדשו אע"פ שהוא כפי החשבון כ"ש שאין מקדשין לצורה הפך החשבון ובזה נתבאר שיטת יש מן החכמים ודעה הראשונה ס"ל דהא דאמר ענלא עברוהו לאול ודאי לא איירי שפאו עדים ביום שלשים דכיון שמחללין שבת בשביל עדות החדש אין סברא שיעברו לצורה עיין בתוס' די"ט ע"ב ד"ה ואל יתקלקלו וכו' ואי בשלא באו עדים א"כ מאי טיבותא אלא ודאי שפאו עדים ביום ל"א ועברוהו לצורה.

ולזה פרי' מברייתא דרבה בר שמואל ומגיה דודאי דמעברין לצורה ביום ל"א בזמן שאין בה"מ קיים הפך האמת הואיל ויצא שמו מעובר אבל אין מקדשין לצורה אפילו כשהחשבון לקדשו היכא דליכא עדים ומייתי סייעתא מדריב"ל דמאיימין ביום ל"א לעברו ואין מאיימין ביום שלשים לקדשו ומוקים הא דאמר ר"י נשיאה מאיימין לקדשו היינו בניסן ותשרי (מיהו אם נמצאו העדים מוכחשים או מוזמים אחר האיום אין מקדשין

לצורך אפילו בניסן ותשרי) ור' דימי פליג עלי' דעולא וס"ל דאין מאימין לעברו וכ"ש דאין מעברין לצורה ופסק רבנו בעולא וכלישנא קמא דריב"ל.

ומ"ש רבנו יראה לי וכו' היינו כפי משמעות הירושלמי הנ"ל דבניסן ותשרי מאימין לקדשו אבל לא לעברו ותלה הדבר בסברת עצמו משום שלא נזכר סברא זו בבבלי דבניסן ותשרי אין מאימין לעברו (ואדרבה לכאורה הא דקאמר אבני דאין השלוחין יוצאין בניסן ותשרי עד שישמעו מקודש משמע איפכא פנ"ל בשם הרנ"ה) ונראה שדקדק פו רבנו מסוגיא דניעברי' האידנא וניקדשי' למחר הנ"ל דאי ס"ד דמאימין על ניסן ותשרי לעברו מאי פריה ניקדשי' למחר דהרי למחר יאימו הב"ד עליהם ולא יקדשוהו אלא ע"כ מלתא דריב"ל בשאר חדשי השנה ונראה נמי דסובר רבנו דהא דמשני אבני פאן בניסן ותשרי וכו' היינו דבשאר ירחי אין צורה לאיים לקדשו אבל אם רצו מאימין ומש"ה לא חילק רבנו אף לפי דעה הראשונה בין ניסן ותשרי לשאר חדשים לענין לקדשו.

ויותר נראה דדעה הראשונה שהביא רבנו היא דעת ריב"ל ומה שסיים ויש מן החכמים הגדולים נתפנון בזה לדעת רב דימי דלשון חכמים גדולים שבדברי רבנו מוסב על בעלי הש"ס ולא הכריע רבנו ולענין מאימין לקדשו פסק רבנו פדרב דימי אפילו בשאר חדשים פינו שאפשר דריב"ל נמי קאמר דאין צורה לאיים לקדשו פנ"ל.

ולקמן פי"ח ביאר רבנו דאפילו לדעת רב דימי יש לקיים ברייתא דרבה בר שמואל כפי שהגיה רבא בזמן שמקדשין בקביעות מיהו אף ללישנא קמא דריב"ל לכמ"ש רבנו יראה לי וכו' מוכרח דהא דקאמר עולא עברוהו לאילול היינו בקביעות וכדלקמן פי"ח דהא לד"ה אין מאימין על ניסן ותשרי ותו לא מידי: פרק ח ה"ג אלו הי' חדשו של לבנה וכו' ראיתי להעיר פאן מה שנתקשה לי בסוגיא דערכין ד"ט ע"ב דפריה התם רבינא על האי פללא דכילל אחרים דאין בין ר"ה לר"ה.

אלא ד' ימים בלבד ואם היתה שנה מעוברת חמשה ונהאיפא יומי דשעי ונהאיפא יומי דתלתין שני ופרש"י יומי דשעי שהיתרון שצ"ד ח' תתע"ו ובכל ג' שנה מתקבץ יום א' מן הח' שעות ובכל שלשים שנה מתקבץ יום א' מהחלקים דלפ"ז מאי האי דקמשני פינו דליתא בכל שתא לא קחשיב דכד דייקת במחזור קטן שהוא רל"ה חדשים י"ט שנים שאז מתקרב שנת החמה לשנת הלבנה ואין היתרון פי אם א' תפ"ה וכשתחשוב רל"ה פעמים כ"ט י"ב תשצ"ג יעלה ששה אלפים תתקל"ט ימים י"ו שעות תקצ"ה חלקים וכשתחלק אלו הימים לרל"ה חדשים יעלה בינדף קכ"ד חדשים מלאים וקי"א חדשים חסרים הרי שאין לה שום שנה שיהי' בה יותר מששה חסרים דהא ששה פעמים י"ט עולה קי"ד ואין בינדף אלא קי"א חדשים ובהכרח יש בכל מחזור שלשה שנים שאין בהן זולת חמשה חסרים ובמחזור שני שנתקבץ מן הי"ו שעות יותר מיום א' יש ארבעה שנים שאין בהם זולת חמשה חסרים וכן במחזור שלישי וכיון דאחרים עושין כסדרן א' מלא וא' חסר אין סברא דברוב שנים מעוברות נעשה ז' חסרים ובשנים פשוטות נעשה ז' מלאים או ח' מלאים דהפוכי מטרתא ל"ל ולמה לא יעשו בכל שנה לא יותר מששה חסרים פינו שאין צורה ואדרבה ה"ל קלקול וזה תמיהה גדולה חזקה וקיימת.

ולולי פרש"י הי' נראה דנדאי אחרים לית להו פלל תשצ"ג חלקים אלא ס"ל דחדשו של לבנה כ"ט י"ב מש"ה עושין לעולם א' מלא וא' חסר והא דפריה בגמרא והאיפא יומי דשעי היינו דכשעושין עיבור א' מכ"ט יום נמצא מקדים החדש י"ב שעות ואח"כ כשעושין עיבור שני מכ"ט יום מקדים החדש יום שלם ובהכרח במשה ששה שנים שעושין שני עיבורי' מתקבץ יום א' והיינו יומי דשעי מה שמתקבץ מן הי"ב שעות דלא כפרש"י ומש"ה בכל ששה שנים צריה לעשות באיזה שנה שבעה מלאים והיינו דקאמר פיון דליתא בכל שתא לא קחשיב.

אף עדיין אין הבנה ליומי דתלתין שני ודוחק לפרש דאחרים לית להו שתי ידות שעה אבל אית להו ע"ג חלקים וא"כ היינו יומי דתלתין שני דמאי פסקא דרבינא דאית לי' ע"ג חלקים דלמא אף ע"ג חלקים נמי לית לי'.

וכבר עלה בדעתי לפרש דאחרים לית להו תשצ"ג אלא כ"ט י"ב ולפ"ז אחר העיון ההיקף האמתי לקרב שנות החמה לשנות הלבנה אליבא דאחרים הוא רל"ו שנה דכשתחשוב יתרון שנת החמה על שנת הלבנה לדעת אחרים שהוא י"א ו' נמצא רל"ו פעמים י"א יום עולה פ"ח חדשים א' מלא וא' חסר רל"ו פעמים ו' שעות עולה נ"ט יום דהיינו שני חדשים א' מלא ואחד חסר נמצא צריה לעשות בכל רל"ו שנה תשעים עיבורים מ"ה מלאים מ"ה חסרים אף שתוכל לעשות רוב חדשי העיבור חסרים ולמלאות בשנים פשוטות ז' חדשים שנמצא בכל רל"ו שנים יש לה מ"ה שנים שעושין בהן ז' מלאים ושפיר קאמר פיון דליתא בכל שתא וכו' וכשתדקדק תמצא בכל כ"א שנה שיתרוננו ** (שיתרון) ** החמה כ"א פעמים י"א ו' עולה רל"ו ימים ו' שעות וא"כ עושין בכל כ"א שנה ח' עיבורים ונשאר רק ו' שעות היתרון נמצא ברל"א שנים שהם י"א פעמים כ"א עושין פ"ח עיבורים ונשאר היתרון ס"ו שעות ובחמשה שנים הנותרים עד תשלום רל"ו שנה שהוא ההיקף האמתי שנמצא יתרון החמה ה' פעמים י"א ו' עולה נ"ו יום ו' שעות חבר אליהם ס"ו שעות הנ"ל עולה נ"ט יום נמצא עושין בחמשה שנים הללו ב' עיבורים ונמצא בכל כ"א שנה עושין ד' שנים מז' מלאים ובחמשה שנים הנ"ל עושין שנה אחת מז' מלאים ועיין בגמרא סנהדרין די"ג דאחרים ס"ל דמעברין את השנה משום תקופה עד מיעוטו של חדש ומסיק דבתקופת ניסן קאי וממטה למעלה קחשיב ופרש"י דהיכא דתקופת ניסן נופלת ביום י"ו דאז אפילו אם יעברו את חדש אדר תהיה התקופה ביום ט"ו מעברין את השנה אבל אם התקופה נופלת בט"ו עושין אדר מלא ואין מעברין את השנה ונחלקו שם ר' אחא בר יעקב ורבינא ע"ש וידעת כלם היכא דאפשר למלאות אדר אין מעברין.

ולפ"ז יש לפרש דיומי דשעי היינו כשעושין שתי שנים מענוברות דאז מתקבצין השעות וצריה למלאות חדש א' ויומי דתלתין שני היינו אע"פ שאין השעות של חדשו של לבנה מתקבצין מ"מ תמצא בכל רל"ו שנה שמנה שנים שמתקבץ יתרונו החמה וצריה אתה לעשות שמנה חדשי אדר מלאים כדי שלא לעבר השנה מפני התקופה וכשתחלק רל"ו שנה לשמנה חלקים תמצא בכל כ"ט שנה ומחצה יש שנה א' שמוסיפין בה יום א' ועושין אדר מלא והיינו יומי דתלתין שני.

וכדי לבאר דבר. זה דבכל רל"ו שנה עושין שמנה שנים אדר מלא לא פחות משמנה ימים ולא יותר צריך אני להרחיב קצת דלפמ"ש ההיקף האמתי הוא רל"ו שנה ובהן היקפים קטנים מכ"א שנה אחד עשר ועוד חמשה שנים ובכל היקף קטן נשאר יתרון ו' שעות נמצא יתרון השנה ראשונה י"א ו' ויתרון שנת כ"ב י"א י"ב ויתרון שנת מ"ג י"א י"ח ויתרון שנת ס"ד י"ב וכן מוסיף והולך כל מה שתוסיף כ"א שנה יתנספו ו' שעות עד ויתרון שנת רל"ב י"ד ימים נמצא בי"ב שנים הללו שהם השנים הראשונות שבהיקפים קטנים אין צריך למלאות אדר שהרי יום ט"ו מהתקופה החדשה.

ויתרון השנה השני' כ"ב י"ב וכן מוסיף והולך עד שבשנת רל"ג היתרון כ"ה ו' ונמצא כל י"ב שנים הללו מענברות. ויתרון השנה השלישית אחר שתחסר עיבור השנה השני' כ"ט יום ד' י"ח ומוסיף והולך עד שבשנת רל"ד היתרון ז' י"ב ואין צורך למלאות אדר בכל הג' י"ב שנים.

וכן שנה ד' יתרונה ט"ז ולא מהני מילוי אדר והיא מענברת וכן כל הי"ב שנים עד ששנת רל"ה יתרונה י"ח וכן שנה חמישית יתרונה אחר שתחסר נ"ט יום שני עיבורים שמקדמת ב' י"ח וכן מוסיף והולך עד ששנת רל"ו הוא ההיקף השלם ונמצאו כל הי"ב שנים פשוטות.

וכן שנה ששית יתרונה אחר נכיון נ"ט יום ח' י"ב וכן מוסיף והולך עד ששנת רל"ז יתרונה י"א ואין צורך למלאות כל הי"א שנים. וכן שנה שביעית אחר נכיון נ"ט יום יתרונה י"ט י"ח והיא מענברת בהכרח מכ"ט יום וכן כל הי"א שנה.

וכן שנה שמינית יתרונה אחר נכיון ג' עיבורים ב' וכן מוסיף והולך עד ששנת רל"ח יתרונה ד' י"ב נמצא כל הי"א שנים פסדרן. אמנם יתרון השנה תשיעית י"ג ו' ומוסיף והולך עד ששנת ע"ב יתרונה י"ד ואלו הד' שנים פסדרן רצוני לומר שנות ט' למ"ד נ"א ע"ב אבל ד' שנים מד' מחזורים שאחריה דהיינו צ"ג קי"ד קל"ה קנ"ו שיתרונם י"ד ו' י"ד י"ב י"ד י"ח ט"ו עושין אדר מלא ואין מעברין את השנה משא"כ ג' שנים שאחריהם קע"ז קצ"ח רי"ט שיתרונם ט"ו ו' ט"ו י"ב ט"ו י"ח לא מהני להו למלאות אדר פיון שהתקופה נופלת בט"ז פנ"ל ובהכרח הם מענברות נמצא הרי לה ד' שנים שהם צ"ג קי"ד קל"ה קנ"ו שמעברין בהן חדש אדר.

ואולם שנה עשירית מענברת בהכרח וכן שנות ל"א נ"ב ע"ג מענברות משלשים יום ושנים צ"ד קט"ו קל"ו קנ"ז מענברים מכ"ט יום מאחר שעשינו אדר שלפני שנה זו מלא ושנים קע"ח קצ"ט ר"ך הם פסדרן והתקופה מקדמת.

וכן שנה י"א הרי יתרונה אחר נכיון ד' עיבורים ה' י"ח וכן מוסיף והולך עד ששנת רכ"א יתרונה ח' ו' וכלן פסדרן. ושנת י"ב מענברת בהכרח מכ"ט יום וכן כל י"ח שנה.

ושנת י"ג אחר נכיון ה' עיבורים הרי יתרונה שמקדמת ח"י שעות עד ששנת רכ"ג יתרונה א' י"ח וכל הי"א שנים פסדרן. ושנת י"ד יתרונה י' י"ב עד ששנת רכ"ד יתרונה י"ג וכל הי"א שנים פסדרן.

ושנת ט"ו מענברת מל' וכן כל הי"א שנה. ושנת ט"ז אחר נכיון ו' עיבורים יתרונה ג' ימים ומוסיף והולך עד ששנת רכ"ו יתרונה ה' י"ב וכל הי"א שנים פסדרן.

אולם שנת י"ז ושנת ל"ח ושנת נ"ט ושנת פ' שיתרונם י"ד ו' י"ד י"ב י"ח ט"ו עושין
אָדָר מְלֵא מִשָּׁא כ"ה שְׁבַע שָׁנִים שְׁאַחֲרֵיהֶם שֶׁהִתְקוּפָה נּוֹפֶלֶת בִּט"ז כִּלְנֵי מְעוֹבְרוֹת מִכ"ט
יוֹם הָרִי לָהּ עוֹד ד' שָׁנִים שְׁעוֹשִׁין אָדָר מְלֵא אֶף שָׁנַת י"ח ל"ט ס' פ"א מְעוֹבְרוֹת מִכ"ט
יוֹם מֵאַחַר שֶׁהָאָדָר שֶׁלִּפְנֵיהֶם מְלֵא וְשֶׁבַע שָׁנִים שְׁאַחֲרֵיהֶם כִּלְנֵי פְּשׁוּטוֹת פְּסוּדוֹן שֶׁהָרִי
אֶפִּילוֹ שָׁנַת רַכ"ח מִקְדָּמַת הִתְקוּפָה יוֹם א'.

וְכֵן שָׁנַת י"ט אַחַר נְכִיּוֹן ז' עִיבּוּרִים יִתְרוֹנָה ו' י"ח דְּהֵינּוּ שְׁצָרִיהָ לְנִכּוֹת ג"כ יוֹם שֶׁל אָדָר
מְלֵא אֲבָל שָׁנַת ק"ג יִתְרוֹנָה ח' י"ח עַד שֶׁשָּׁנַת רַכ"ט יִתְרוֹנָה י' ו' וְנִמְצָא כָּל הַי"א שָׁנִים
פְּסוּדוֹן. וְכֵן שָׁנַת כ' וְעוֹד ג' שָׁנִים מְעוֹבְרוֹת מִכ"ט יוֹם וְהַנְּשֹׂאֲרִים מְשֻׁלְּשִׁים יוֹם.

וּשְׁנַת כ"א אַחַר נְכִיּוֹן ח' עִיבּוּרִים יִתְרוֹנָה ו' שְׁעוֹת עַד שֶׁשָּׁנַת רַל"א יִתְרוֹנָה ב' י"ח וְכָל
הַי"א שָׁנִים פְּסוּדוֹן. הָרִי גְּלִיתִי לְעֵינַי כָּל מְעִינֵי שֶׁכָּל רַל"ו שָׁנִים שֶׁהוּא הֵיִקְרָף הָאֲמִתִּי
וְכֵן חוֹזֵר חֲלִילָה תָּמִיד יֵשׁ ח' שָׁנִים שְׁעוֹשִׁין אָדָר מְלֵא דְּהֵינּוּ שָׁנַת י"ז וְל"ח וְנ"ט וּפ'
שֶׁהֵם הַשָּׁנִים שְׁבַע עֶשְׂרֵה מִד' מִחֲזוּרֵי קִטְנִים שֶׁל כ"א שָׁנָה הָרֵאשׁוֹנִים וּשְׁנַת צ"ג וְק"ד
וְקל"ה וְקנ"ו שֶׁהֵם הַתְּשִׁיעִים מִד' מִחֲזוּרִים קִטְנִים שֶׁל כ"א שָׁנָה הַשְּׁנִיָּה דְּהֵינּוּ
יוֹמֵי דְּתִלְתֵּי שָׁנֵי פנ"ל שְׁבַרל"ו שָׁנִים יֵשׁ כ"ט נְחָצֵי פְּעָמִים שְׁמֵנָה וְזֶהוּ מֵה שְׁרָצִינוּ.

וְזֶהוּ לְדַעַת ר' אַחָא בַר יַעֲקֹב וְכֵן לְדַעַת רַבִּינָא כְּשֶׁהִתְרוֹן ט"ו יוֹם א"כ תְּקוּפַת נִסָּן בִּכ'
ט"ו וְאֶפְתִּי מִקְצַת יוֹם כ"א מִן הַחֲדָשׁ עוֹשִׁין אָדָר מְלֵא מִשָּׁא כ"כ כְּשֶׁתְּקוּפַת נִסָּן בִּט"ו ו'
לֹא מֵהַנִּי לְמֵלֵאוֹת אָדָר דְּכִיּוֹן שֶׁתְּקוּפַת נִסָּן בִּכ' כ"א ה"ל בְּדַמְיוֹן מוֹלַד זָקֵן וְא"כ גַּם לְפִי
דַּעַת רַבִּינָא מְעַבְרִין שְׁמֵנָה שָׁנִים הַנִּלְל לְעֲשׂוֹת אָדָר מְלֵא.

גַּם י"ל שֶׁדַּעַת אַחֲרֵים אֲלִיבָא דר' אַחָא בַר יַעֲקֹב דְּבַעֲיָנָה שִׁיְהִי כָּל יוֹם י"ד מִן הַחֲדָשׁ
וּלפ"ז הֵיכָא דְּחַל תְּקוּפַת נִסָּן בִּי"ג ו' אֵין צְנִרָה לְעֲשׂוֹת אָדָר מְלֵא פִּינּוּ שְׂרׁוּב יוֹם י"ד מִן
הַחֲדָשׁ אֲלֵא הֵיכָא שֶׁהִתְקוּפָה נּוֹפֶלֶת בִּי"ג י"ב וְבִי"ג י"ח וְבִי"ד וְבִי"ד ו' עוֹשִׁין אָדָר מְלֵא
אֲבָל כְּשֶׁהִתְרוֹן י"ד י"ב לֹא מֵהַנִּי לְעֲשׂוֹת אָדָר מְלֵא דְּאֶפְתִּי אֵין רוּב יוֹם י"ד מֵהַחֲדָשׁ
וְה"ה לְרַבִּינָא כְּשֶׁתְּקוּפַת תְּשַׁרֵּי בִי"ג ו' נִמְצָא תְּקוּפַת נִסָּן בִּי"ח כ"א וְעֵדִינּוּ כָּל יוֹם כ' מִן
הַחֲדָשׁ אֵין צְרִיף לְעַבֵּר אָדָר מִשָּׁא כ"כ בִּי"ג י"ב שֶׁתְּקוּפַת נִסָּן בִּי"ט ג' שְׁנִמְצָא אֵין כָּל יוֹם
כ' מִן הַחֲדָשׁ שֶׁמִּקְצָתוֹ מִן הַיָּשׁוּן עוֹשִׁין אָדָר מְלֵא וְאוּלָּם בִּי"ד י"ב דְּאֶפִּילוֹ תְּמֵלֵא אָדָר
נִמְצָא מִקְצַת יוֹם כ' מֵהַיָּשׁוּן מְעַבְרִין וּבְזֶה מִתּוֹרָץ קוֹשְׁיֵית רַש"י שֶׁם דְּנַעֲבָרִי לְאֵלוֹל ע"ש
וּלפ"ז אֶפִּיק שְׁנוֹת ל"ח וְנ"ט וּפ' וּשְׁנוֹת קי"ד קל"ה קנ"ו שִׁיתְרוֹן שְׁלֵהֶם יוֹמֵר מִי"ד י"ב
וְעֵינִל שְׁנוֹת לָמ"ד נ"א ע"ב בְּמָקוֹם קי"ד קל"ה קנ"ו וּשְׁנוֹת ק"צ רִי"א רַל"ב בְּמָקוֹם ל"ח
וְנ"ט וּפ' דְּהֵינּוּ שְׁלֵשׁ שָׁנִים ק"צ רִי"א רַל"ב שִׁיתְרוֹנָם י"ג י"ב י"ג י"ת י"ד מִן הַשָּׁנִים
הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁהֵם בְּמִחֲזוּרֵים קִטְנִים הָאֲחֲרוֹנִים וְד' שָׁנִים לָמ"ד נ"א ע"ב צ"ג מִן הַשָּׁנִים
הַתְּשִׁיעִים שֶׁבְּמִחֲזוּרֵי קִטְנִים ב' ג' ד' ה' וּשְׁנַת י"ז מִמִּחֲזוּר קִטְנֵי הָרֵאשׁוֹן וְאוֹתָן שֶׁשָּׁה שָׁנִים
דְּאֶפְקִינּוּ הֵם מְעוֹבְרוֹת וְנִמְצָא עכ"פ אֵין רַק ח' שָׁנִים שְׁעוֹשִׁין אָדָר מְלֵא שֶׁהֵם י"ז ל' נ"א
ע"ב צ"ג ק"צ רִי"א רַל"ב בְּתוֹף הֵיִקְרָף רַל"ו שָׁנִים וְהֵינּוּ יוֹמֵי דְּתִלְתֵּי שָׁנֵי שְׁרָצִינוּ לְבָאָר:
פָּרָק י"ח ה"ה עֲדִים וְכו' עַד סוֹף הַפָּרָק עֵינֵי מִש"ל פ"ג ה"ט"ו: הַלְכוֹת תַּעֲנִית פָּרָק ג' ה"י
בד"א וְכו' עֵינֵי בְּהַשְׁגוֹת וּבִלְח"מ וְעַמ"ש פ"י מֵה' נְדָרִים הַי"א: הַלְכוֹת מְגִלָּה וְחֲנּוּפָה
פָּרָק א' ה"ד פִּיצַד יוֹם י"ד שֶׁחָל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת וְכו' וּבְהַשְׁגוֹת א"א כָּל זוֹ הַפִּיֶסְקָא בְּשַׁבּוּשׁ
וְהָרִי הִיא מְסוּדָרַת בְּמִשְׁנָה ע"כ וְהָרַב הַמְּאִיד הֵבִין בְּכַוְנַת הָרַבָּב"ד דְּרָצָה לְפָסוּק פְּסוּטָה

משנה וְלִזְהָ תָמָה עָלָיו וְלִדְעָתִי אֵין זֶה כְּוֹנֵנַת הַשְּׁגוֹת דַּא"כ לָמָּה כָּתַב כָּל זֶה הַפְּיֻסָּקָא בְּשִׁבוּשׁ וְנִהְרִי הֵךְ בְּבָא דְחָל ט"ו בְּשַׁבָּת אֲתִיגְיָ כְּסִתָּם מִתְּנִיתִין וְתוּ דְאֵין עֲנִין לְלִשׁוֹן וְנִהְרִי הִיא מְסוּדָרַת בְּמִשְׁנֵה דַה"ל וְדִלָּא כְּסִתָּם מִתְּנִיתִין וְאֵלָּא פְּשׁוּט בְּכּוֹנֵנַת הָרֶאָב"ד דְּמִשְׁיַג עַל סִידוּר רַבְּנֵי וּבְגַמְרָא מְסִיק אֵינְדִי דְּמִתְּהַפְּכִי לִי נִקִּיט סִידְרָא דִּיּוּמֵי חָל לְהִיּוֹת ע"ש וְנִהְרִי חָל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת וְנִהְרֵי מ"ש שְׁפָל הַפְּיֻסָּקָא מְסוּדָרַת בְּשִׁבוּשׁ שְׁהַשְּׁמִיט הַקְּדָמַת בְּנֵי הַפְּרָרִי וְלָמָּה שִׁינָּה סִדְרַת הַמִּשְׁנָה.

וְטַעַם רַבְּנֵי דְלַעִיל בְּהִלְכוֹת ו' ז' אֵינְרִי מְדִין בְּנֵי הַפְּרָרִים שְׂאָם חָל בְּב' ה' קוֹרְאִין בִּי"ד וְאָם חָל בְּיּוֹם אַחַר זוּלַת ב' ה' נִקִּיט שְׂמֵ סִידְרָא דִּיּוּמֵי בְּחָל בַּא' אוֹ בְּב' אוֹ בְּד' וְסַמָּךְ עַל הַמְּבִין דַּה"ה בְּחָל בּו' וּבּו' דְּהַפְּרָרִים מְקַדְמִין בְּזִמְנָן שְׂיִשׁ לִישְׁרָאֵל מְלָכוֹת וּבְפִיֻסָּקָא זֶה אֵינְרִי מְדִין עֲנִירוֹת וּכְרַפִּים גְּרִידָא דִּלָּא שְׂיִיךְ בְּהוּ אֵינְדִי דְּמִתְּהַפְּכִי מִש"ה נִקִּיט סִידְרָא דִּינְרָחִי.

וּמ"ש הֵרֵב הַמַּגִּיד עַל בְּבָא דְחָל ט"ו בְּשַׁבָּת מְבִנְיָר בְּמִשְׁנֵה אֵלָּא שְׂשָׁם וְכו' דְּכָרְיוּ תְּמוּהִים חֲדָא לָמָּה לֹא דְקָדַם כֵּן עַל בְּבָא דְחָל י"ד בְּשַׁבָּת דַּג"כ לֹא הַזְּפִיר רַבְּנֵי דִין בְּנֵי הַפְּרָרִים וְיִוֹתֵר תְּמוּהָ מַה שְׂתִּירֵץ דְּרַבְּנֵי אֵינְרִי בְּזִמְנָן הִנֵּה דִהָּא בְּזִמְנָן הִנֵּה אֵין י"ד חָל בְּשַׁבָּת כַּמ"ש ה"ה עֲצָמוֹ וּבְאַמַּת רַבְּנֵי אֵינְרִי אַף בְּזִמְנָן שַׁב"ה קִיָּים אֵלָּא דִּלָּא אֵינְרִי כָּאֵן מְדִין הַפְּרָרִים שְׂפַסְפַּךְ עַל מ"ש ה"ז: פְּרָק ד' ה"ט וּמִוֹתֵר לְהַדְלִיק נ"ח מִנ"ח וּבְהַשְּׁגוֹת א"א ע"י קִינְסָא וְעֵינִן בַּלח"מ בְּאַרְיִכוֹת שְׂפִינְיָר דְּכָרְיוּ רַבְּנֵי פ"ג מַה' מַעֲשֵׁר וְגִינְרָסְתוֹ בְּגַמְרָא כְּתִיבַת יְד וְהוֹקְשָׁה לוֹ בְּדְכָרְיוּ רַבְּנֵי בַה' מַעֲשֵׁר לָמָּה אַחַז הַטַּעַם מִשׁוּם גְּזֵרָה דְּרַבְּהָ דִּהָּא אֵין אָנוּ צָרִיכִים לְטַעַם הִנֵּה אֵלָּא אֲלִיבָא מ"ד מִשׁוּם בִּיזוּי מְצָנָה אֲבָל לָמ"ד דְּבִיזוּי מְצָנָה מוֹדָה שְׂמוּאֵל דְּאָסוּר נִיחָא בְּפִשְׁיִטוֹת דְּאָסוּר מִשׁוּם בִּיזוּי מְצָנָה.

וְנִדְחַק לְחַלְקָא בֵּין קִינְסָא לְמַעוֹת שְׂרוּצָה לְחַלְלָא עָלָיו מַעֲשֵׁר שְׁנֵי. וְלִדְעָתִי אֵין צְוִרָךְ דְּנִיחָא לִי לְרַבְּנֵי טַעְמָא דְּרַבְּהָ מִשׁוּם גְּזֵרָה דַּנ"מ דְּאֵי מִשׁוּם בִּיזוּי מְצָנָה הִי' מוֹתֵר לְשַׁקּוֹל פִּירוֹת מ"ש נִגְדַּת פִּירוֹת מ"ש דִּהָּנָה כְּמִדְלִיק מִנֵּר לְנֵר דִּלָּא הִנֵּה בִּיזוּי מְצָנָה וְאֲפִילוּ לָמ"ד אֲכַחוּשֵׁי מְצָנָה נְמִי שְׂרִי דִּלָּא מְכַחֵישׁ מִיָּדִי וּמִשׁוּם גְּזֵרָה דְּרַבְּהָ אָסוּר גְּזֵרָה שְׂמָא יְכוּוֹן מִשְׁקִלוֹתֵיו וְיִסְבּוּר שְׂהַפִּירוֹת מ"ש מְשַׁקֵּל סְלַע וְהֵם חֲסֵרִי דִינֵר וְאַח"כּ יְבִיא פִּירוֹת שֶׁל מ"ש מְשַׁקֵּל עֲשֵׂרָה סְלַעִים שְׂבִבִיתוֹ וְיִרְצָה לְחַלְלָא מְשַׁקֵּל ט' סְלַעִים וְיִשְׁקוֹל מֵהֶם כְּנִגְדַּת הַסְּלַע שֶׁל פִּירוֹת כְּדִי לְחַלְלָא הַמוֹתֵר וְנִמְצָא מְחַלְלָא מְשַׁקֵּל ט' סְלַעִים וְדִינֵר עַל כֶּסֶף כְּדִי שְׂוֹוֵי' שֶׁל ט' סְלַעִים וְהָא דִּלָּא נִקִּיט רַבְּנֵי דִין אִיסוּר לְשַׁקּוֹל פִּירוֹת מ"ש נִגְדַּת פִּירוֹת מ"ש לְפִי שְׂאִין דְּרַכּוּלָהּבִיא דִין מְחוּדָשׁ שְׂלֹא נִזְכָּר בִּיש"ס בְּהִדְיָא כְּמַפּוֹרְסֵם לִינְדַע דְּרַכּוּ.

גַּם מַה שְׂנִדְחַק הַלח"מ דְּלְפִי טַעְמוֹ שֶׁל רַבְּנֵי מַאי אֵינְרָא פִּירוֹת שֶׁל מ"ש אֲפִילוּ פִּירוֹת שֶׁל חוֹלִין נְמִי אָסוּר לְשַׁקּוֹל כְּנִגְדָם דִינֵר זָהָב לְחַלְלָא עָלָיו מ"ש אוֹמֵר אֲנִי דְּבִפִּירוֹת חוֹלִין לֹא שְׂיִיךְ לְמַגְזֵר שְׂמָא יַעֲשֵׂם מְשַׁקּוֹלֵת שְׂהֵרִי עוֹמְדִים לְאֲכִילָה וְלִסְחוּרָה מִשָּׂא"כ בְּפִירוֹת מ"ש בְּגַבּוּלִין שְׂאִין בְּהֵם הִתֵּר אֲכִילָה הוּא דְּחִיִּישִׁינוּ שְׂמָא כְּשִׂמְתַּעֲכַב לְהַעֲלוֹתֵם לִירוּשָׁלַיִם יְכוּוֹן מֵהֶם מְשַׁקּוֹלֵת: סְלִיק חֲלָק רַאשׁוֹן